№ 1 Յունվարի 9 (21) 1882 Յունվարի 9 (21) № 1

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յասցեագրվածքը գրվում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
հրատարակչից բառին 2 կոպէկ։

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ"

ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ ԼՐԱԳԻՐՔ

ԱՅՍ **1882** ԹԻՒՆ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

կը հրատարակվի նոյն գիրքով և նոյն պրոգրամմայով։

ՊՐՕԳՐԱՄՄԱ. I. Տէրութեան կարգ պրութիւններ, II. Առաջնորդող յօդուածներ, III. Ներքին տեսութիւն, IV. Արտաքին տեսութիւն, V. Խառն լուրեր, VI. Հեռագիրներ, VII. Գիւղական կամ Բանաստիրական, VIII. Յայտարարութիւններ։

ԼՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ, 10 րուբլ է, կէս տարվան 6 ր., իւրաքանչիւր անգին 1 րուբլ։ Հասով համարները 5 կոպէկ։

Գրվիլ կարելի է խմբագրութեան մէջ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տան և մէկերորդ շրջանը—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։ — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍՏԻՐԱԿԱՆ։ Գաւիթ բէկ։

ՏԱՍՆ ԵՒ ՄԷԿԵՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԸ

—

Մենք սկսում ենք մեր լրագրի տասն և մէկերորդ շրջանը ուրախ զգացմունքով և քաջալերված սրտով։

Քաջալերված ենք, որովհետև տեսնում ենք թէ մեր տաս տարվայ ծանր գործունէութիւնը ապարդիւն չէ անցել. Հայոց ազգը ընտելացել է մեր խօսքին, սիրել է նրան, որ նա և ցոյց է տալիս բազմաթիւ, իւրաքանչիւր տարի հետզհետէ աճող բազմաթիւ նշոյլների թէ՛ով և „Մշակի" տասնամեակի առիթով ամեն անկից մեզ ուղարկած բազմաթիւ հնորհաւորական հեռագիրներով և նամակներով, որոնք լի էին ամենաջերմ զգացմունքով և ոգեւորված յանկութիւններով։

Ուրախ ենք տեսնելով որ տաս տարի շարունակ մեր քարոզած մտքերը հայոց հասարակութիւնը սկսում է իրացնել, սկսում է մեր գաղափարներին համակրել։

Ինչքան ծանր և լինէր այն գործը, որ մենք տարանք տաս տարի շարունակ, ամեն տեսակ արգելքների հանդիպելով և նրանց յաղթելով,—մի ուրախ բան մեզ մնում էր տեսել մեր հանդիպած բոլոր արգելքները, մեր կրած վիրաւորանքները, տանջանքները, մի ուրախ վայրկեան, ասում ենք, մեզ վարձատրել է անցած բոլոր դառն օրերի համար։

Այդ այն րոպէն էր, յունվարի մէկը, երբ մենք ընդունեցինք ամեն կողմից համակրական ցոյցեր, երբ համոզվեցինք թէ մենակ չենք, թէ տաս տարի շարունակ մեր ինոյ խօսքը, „ձայն բարբառոյ յանապատի" չէր, այլ այդ խօսքը հոյ ամբոխից ընդունվեցաւ, նրա մէջ մարմնացաւ։

Բայց ամենամեծ վարձատրութիւնը մեզ համար այն համոզմունքն էր, որ „Մշակի" մէջ մեր քարոզած եղբայրական միութիւնը, ազգային գաղափարի անունով, իրականութիւն գտաւ հայերի մէջ։ Հայ-լուսաւորչականը, հայ-բողոքականը և հայ-կաթոլիկը, իրանց անցեալ փոխադարձատելութիւնը և միմեանց դէմ ունեցած ֆանատիկոսութիւնը մոռանալով,—միմեանց եղբայրական ձեռք մեկնեցին, ազգային գաղափարի անունով, զգացին թէ եղբայրներ են, մի ընտանիքի անդամներ են։

Մեծ վարձատրութիւն է մի հրատարակիչի համար, երբ նա դեռ իր կենդանութեան ժամանակ տեսնում է որ իր սերմանած գաղափարները իրականութիւն են սառնում։

Բայց այն հրատարակիչը, որին վիճակվում է այդ տեսակ հաղթագիտա բաղդ, նա այդ աջողութիւնը ինքնահաւան կերպով չը պէտք է միմիայն իրան վերագրի, այլ դիմաւորացէս այն հանգամանքին, որ իր քարոզած մտքերը ընդհանուր մարդկային մտքեր էին, որոնք հիմնված էին ճշմարտութեան, անկեղծութեան վրա, դէպի ժողովուրդը իր ունեցած անկեղծ, անսահման սիրոյ զգացմունքի վրա։

Կարելի է սխալվել—բայց երբէք չը պէտք է կեղծել, կեղծաւորել։ Կարելի է անընդունակ լինել կատարելապէս ըմբռնել կամ պարզապէս արտայայտել ճշմարտութիւնը,—բայց երբէք չը պէտք է մեղանչել ճշմարտութեան դէմ։ Կարելի է միջոց չունենալ ամբողջ ճշմարտութիւնն ասելու—բայց այն ժամանակ աւելի լաւ է լռել։ Կարելի է հնար չունենալ քաջալերեամբ հանդէս գուրս գալ կեղծի, ապիրատութեան, մոլեռանդութեան, բթամտութեան, նախապաշարմունքի դէմ,—բայց երբէք չը պէտք է շաղորթել ժողովրդի ոտղ կրքերին, երբէք չը պէտք է թոյլ տալ իրան աւելի էլ մոլորեցնել այնպէս էլ մոլորված ամբոխը։

Մարդը կարող է սխալվել կարող է այնքան հմտութիւն կամ այնքան իրաւունք չունենալ ամբողջ ճշմարտութիւնն ասելու,—բայց այնու ամենայնիւ երբ նա հաւատարիմ կը մնայ երեք գլխաւոր պրինցիպներին. ճշմարտութեան, անկեղծութեան և խղճի ձայնին, աչքի առջև ունենալով ընդհանրութեան օգուտը, ազգի շահը, նա միշտ յաղթող կը հանդիսանայ, քանի որ նրա իդէալը՝ ընդհանուր մարդկային քաղաքակրթութիւնն է, նրա նպատակը՝ ազգի բարօրութիւնն ու առաջադիմութիւնն է։

ԳԱԻԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(1722—1728)

—

ԻԱ

Փարիշանը հետևանալով սիմոնջ սենեակի դրանից, մտաւ իր քնարանը. Նա գտաւ իր սիմոնջ եղեսպային հանգիստ քնած. այդ նրան մի առանձին ուրախութիւն պատճառեց։ Նաև նրա անկողնի մօտ, սկսեց կարեկցաբար նայել հետևողի ջերմից չառաջացած երեսին։ Այժմ նոր զգաց, որ ինքը աստիճ յոգնած է։ Այս գիշեր որքան աշխատել էր նա, որքան վազվզել էր, որքան հնարութիւններ էր կրել...։ Մի՛ն նրա տեղ մի ուրիշը լինէր, խելագին կը հանվէր, կը պառկէր և կը հանգստանար։ Բայց նա չը քնեց. նստած, խորին ուշադրութեամբ լսում էր, թէ ինչ ձայներ էին գալիս դրսից։ Դրսից այժմ ձայներ չէին լսվում, լսվում էր միայն աստիճ քամու ձայնը, որ խլացնում էր իր մէջ բոլոր միւս հնչիւնները։

Կէս ժամից յետոյ նա դարձ եկաւ իր քնարանից, կրկին մօտեցաւ սիմոնջ սենեակի դռանը։ Ականջը տարաւ դէպի դռան ճեղքը, ձայն չէր լսվում. նայեց ճեղքից, ճրագի լոյս չէր երևում։ Այստեղ, երևի, քնած էին։ Նա շուռ եկաւ, անցաւ ծերունի Աւագին, նախասենեակի մի անկիւնում կծկված։ Ոտքով զարկեց, զարթեցրեց նրան, ասելով.

—Քահա, այստեղ ինչ որ քնելու տեղն է. դու խո խմնում ես, որ խանը սիմոնջ մօտ է. կորիր, մի այլ տեղում մրափիր։

Ծերունի նկատելիւն, չը կամենալով «անդգամին» հետ մի դարմանալ սարքել և իր տիրոջ ու սիմոնջ քունը խանգարել, և մանաւանդ, հասկանալով իր սխալը, որ այն գիշեր անպատշաճ էր իրան քնել սիմոնջ դռան հանդէպ,—մրմռիալով վեր կացաւ և ոտքի թեհոով լցրած իր բարձը ու վերարկուն վեր առնց, հեռացաւ։

Աղախինը կրկին վերադարձաւ իր քնարանը։ Նրա գլուխը այժմ փայլում էր ուրախութիւնից։ Նա սկսեց մերկանալ իր հագուստը։ Նրա անհնարին պահված էին շատ տեսակ հագուստներ, ամեն տեսի, ամեն դասակարգի մարդկանց համար։ Դա հարեմական խորհրդաւոր անհրաժեշտութիւններից մէկն էր։ Ով որ ծանօթ է մահմետական կանանոցների գաղտնիքներին, կը հասկանայ, թէ որպիսի դէպքերում կարող էին ծառայել այդ հագուստները։ Այդ հագուստներից նա բնտրեց աղախնական սպասուհի հագուստը։ Երբ հագնվեցաւ, ժպտելով մօտեցաւ հայելուն. «այժմ սատանան էս չէ կարող ճանաչել ինձ», ասաց ուրախութեամբ իր վրա նայելով։ Երբ բոլորովին պատրաստ էր, մօտեցաւ քնած երեխային, զգուշութեամբ համբուրեց նրան, յետոյ ճրագը մարելով, դուրս փռաց։

Նա անցաւ կանանոցի բակը։ Գիշերային խաւարը սարսափելի էր. մի քայլ հեռաւորութեան վրա անկարելի էր մի բան որոշել։ Խակ քամին այժմ սկսել էր աւելի կատաղարար փչել։ Նա մի պահ գործեց բակի մէջ. բակը անապատի նման դատարկ էր։ Ոչ ոք չը կար, ոչ մի մարդկային ձայն չէր լսվում, ոչ մի լուսամուտից ճրագ չէր երևում, ամբողջ հարեմը ննջում էր խորին, խաղաղական քնի մէջ։

Նա մօտեցաւ մի նեղ մուտքի, որ ոլոր-մոլոր սանդուղքներով տանում էր դէպի կաթսը։ Սկսեց վեր բարձրանալ։ Սանդուղքները վերջանում էին մի փոքրիկ տափարակով, որտեղ էր կաթսի դուռը։ Այդ դուռն վրա շատ ուշադրութիւն չէին դարձնում։ Կանանոցի ամեն մի փոքր ի շատ նշանաւոր պատիժներ ունէր իր մօտ այդ դռան բանալին։ Դա նրանց գաղտնի յարաբերութիւնների անցքն էր, երբ պէտք էր մէկի հետ տեսնվել կաթսի վրա։ Փարիշանը հանեց գրպանից մի բանալի, բաց արեց դուռը, անցաւ կաթսի վրա և կրկին իր ետևից կողպեց նրան։

Նա անցաւ կանանոցի տափարակ կաթսերից. այստեղ պահապաններ չը կային, միայն վախնում էր չը հանդիպել չներին։ Նրա բախտից չները այս պահ խաւարով գնացել էին մի քաջի ետևից։ Նրանք հրատարակված էին իրանց սիրոյ առարկայով։

Անցնելով կանանոցի կաթսերը, նա հասաւ դիւանատան կաթսերին. դրանք աւելի բարձր էին, դրանց վրա վեր ելնելու համար պէտք էր բարձրանալ մի պատից։ Նա իր հասակի հետ չափեց պատի բարձրութիւնը, նկատեց, որ այդ չէր, որ կարողանար հեշտութեամբ անցնել։ Բայց դարձեալ փորձ փորձեց մի կերպով վեր բարձրանալու. ձեռքերը տարաւ պատի հարթ մակերեսի վրա, մատներով սկսեց չօշափել, արդեօք կարող էր մի բան նկատել տեղ գտնել։ Ձեռքերի մէջ գտաւ երկու բռնելու տեղ, չանկաւեց, բաւական վեր բարձրացաւ, բայց որովհետև տեղերը դեռևս տեղ կար, կրկին ցած ընկաւ։ Այդ անհաջողութիւնը չը վհատեցրեց նրան, սկսեց հետարերի վրա մտածել։ Մի փոքր հեռու կանգնած էր վառարանի ծխանը, որ սիմոնի ձեռով վեր էր բարձրանում և չինված էր անթափ աղիւսներից։ «Այդ աղիւսները կը քանդեմ և իմ տաների համար տանդուղքներ կը պատրաստեմ», մտածեց նա, և մօտեցաւ ծխանին։ Խայց նախ քան քանդելը պէտք էր գիտենալ՝ դա որ սենեակի ծխանն էր, արդեօք այնտեղ մարդիկ բնակվում էին, թէ ոչ։ Յետաւ, որ կանանոցի բաղանիքների մի սենեակի ծխանն էր, ուր գիշերային այն ժամում ոչ ոք լինել չէր կարող, որովհետև, եթէ քանդելու ժամանակ վառարանի մէջ վերևից ապիտակ կաթսանք ընկնէին, ոչ ոք չէր խանգարի։ Ակսեց քանդել։ Դժուարութիւնը առաջին աղիւսը պոկելու մէջն էր, որը նա պոկեց իր մատները արնելու չափ ցաւերից։ Պոկած աղիւսները հնչութեամբ պոկվեցան, որովհետև բանված էին հաստատակ կերպով։ Պոկած աղիւսները նա բերում էր, միմեանց վրա շարում էր պատի մօտ, և այսպիսով պատրաստում էր համար սանդուղքներ։ Ոտքերը դրեց նրանց վրա, վեր բարձրացաւ։ Այժմ նրա ձեռքերը հասնում էին պատի վերնապատրաստին. երկու ձեռքով բռնեց այնտեղից և կատաղ նման թռաւ միւս կաթսի վրա։

Այժմ նա գտնվում էր դիւանատան կաթսի վրա. Նրա տաների տակումն էր ամբողջ գլխաւոր մասը։ Մի քանի բոպէ լուռ կանգնած, դեմ նման նայում էր գիշերային խաւարի մէջ խորասուզված ամբողջ վրա։ Քամին այստեղ աւելի սաստիկ էր փչում, բերելով իր հետ ազազակների մի խառն խառնաձայնութիւն, որ աւելի նման էր ծովի ալիքների պաթրեական գոչիւններին։

Նա անցաւ դէպի ամբողջ խոհանոցի կաթսը, որը բաւական ցած էր աստղիներից։ Լուսնային երկրի ազդիկը, տների վրա, մանկութիւնից սովորած էր ժայռերի բարձրութիւնից ազդալ, կամ դէպի ներքև ցատկելը։ Նա ծանօթ էր կաթսերի դրութեանը, գիտէր, որ դիւանատան կաթսի բարձրութիւնը խոհանոցի կաթսից իր հասակի մէկուկէս չափ հազիւ կը լինէր։ Որքան կարելի էր ցած ազդալ սանդը ազդը կատրելու։ Այդպէս էլ արեց. բռնեց պատից և զգուշութեամբ ցատկեց դէպի ներքև։ Այստեղ մի երեսը բաց շինուածքի մէջ գտնած էին կտաւրած, չոր փայտեր, խոհանոցի համար գործ ածելու։ Նա վազեց դէպի այն կողմը, ուր գտնած էին փայտերը։ Նստեց կաթսի

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԴԱՎԱՖՅԱՆՑ ԴԱՎԻԹԸ

Ա. Փ.

Ասում են՝ Հին ժամանակներում մի հարուստ մարդ է եղել, որ ունեցել է երեք որդի։ Մեռնելուց առաջ նա կանչել է իր որդիներին և ասել նրանց՝ «Ես ձեզ համար հարստություն եմ թողնում, բայց ոչ ոսկի կամ արծաթ, այլ մի ոսկի ոչխար։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե դուք ինչպես կվարվեք նրանց հետ։ Ով որ նրանց լավ կպահի, նա էլ ինձ լավ հիշատակ կթողնի»։ Ասելով այս՝ հայրը մեռել է։ Որդիները թաղել են հորը, և հետո ամենամեծը՝ Դավիթը, ասել է եղբայրներին՝ «Ինչ էլ որ հայրս ասաց, ես չեմ հավատում, որ նա մեզ համար ոչխար է թողել։ Ես կարծում եմ, որ նա մեզ համար գանձ է թաղել։ Եկեք գնանք և փնտրենք»։ Եղբայրները համաձայնվել են, և նրանք գնացել են հոր գերեզմանը և սկսել են փորել։ Երկար փորելուց հետո նրանք գտել են մի մեծ ոսկե ոչխար։ Նրանք շատ ուրախացել են և տարել են տուն։ Հաջորդ օրը Դավիթը ասել է եղբայրներին՝ «Հիմա ես կգնամ ոչխարին արածեցնելու»։ Եղբայրները ծիծաղել են նրա վրա և ասել՝ «Ինչպե՞ս կարող ես դու ոչխարին արածեցնել, երբ նա ոսկի է»։ Դավիթը պատասխանել է՝ «Ես գիտեմ, թե ինչպես պետք է վարվել նրա հետ»։ Եղբայրները ծաղրել են նրան և գնացել են իրենց գործերով։ Դավիթը տարել է ոչխարին արոտ և ամեն օր նրան տանում էր ջրհոր՝ ջուր խմեցնելու։ Մի օր, երբ նա ոչխարին ջրհոր էր տանում, նա տեսել է, որ ոչխարի ականջներից մեկը ոսկի է։ Դավիթը ոչխարի ականջը կտրել է և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա նորից ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի մյուս ականջը ևս ոսկի է։ Դավիթը կտրել է նաև այդ ականջը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի պոչը ոսկի է։ Դավիթը կտրել է պոչը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի ոտքերը ոսկի են։ Դավիթը կտրել է ոտքերը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի գլուխը ոսկի է։ Դավիթը կտրել է գլուխը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի մարմինը ոսկի է։ Դավիթը կտրել է մարմինը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի ներքին մասերը ոսկի են։ Դավիթը կտրել է ներքին մասերը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի ոսկորները ոսկի են։ Դավիթը կտրել է ոսկորները և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի մաշկը ոսկի է։ Դավիթը կտրել է մաշկը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի արյունը ոսկի է։ Դավիթը կտրել է արյունը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի ոսկրածուծը ոսկի է։ Դավիթը կտրել է ոսկրածուծը և տարել տուն։ Հաջորդ օրը նա ոչխարին տարել է ջրհոր և տեսել է, որ ոչխարի ոսկրերը ոսկի են։ Դավիթը կտրել է ոսկրեր

քին ձեզ: «Մշակի» հանդէս դուրս գալը կապ-ված է մի դժուարութեան հետ. շատերը մեզանից սովոր-ված է մի դասակարգ: Ձեր բերած ծառա-յութիւնն նրանով գրել և կարդալ: Ձեր բերած ծառա-յութիւնները անպիտանացել են, նրանք կը բռնեն մի նշանաւոր և փառաւոր տեղ մեր ազգային վե-րածնութեան պատմութեան մէջ:» Տարարդված է Գօդոս Այտընեանից:

ԹԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Times» լրագիրը խնդրաւ հետաքրքրութեան է գրում, որ սուլթանը տասնիկ անհանգիստ է լինում արտաքին չարժումի պատճառով իր իշխանութեան դէմ, և դա նախապաշարական նշանակութիւն ևս ունի: Բանը նրանումն է, որ մեզ հին և մահմետականների մէջ շատ տարածված մարգարէութիւն է լինացել, որ իբր թէ 14-դ դարում (մահմետական թուականով), որը երկու տա-րուց յետոյ կը սկսվի, կը յայտնվի մահդին, ա-յլևս մահմետական մնայուն: Հիւսիսային Ամերի-կայի մէջ տարածված ազգերի բազմաթիւ հետևո-ղները հաւատում են, որ մեսիան Ամերիկան կանգնելի, նրա հայրը՝ Մահմուդ, իսկ մայրը՝ Լամինա: Այդ ազգերի չէջերը, որ մեծ ազգութիւն տէր մարդ է, ներկայումս մեկ որդի ունի, որը իսկ և իսկ համապատասխանում է այդ պայ-մաններին: Այդպիսի նմանութիւնը մեծ երկիւղ է ազդում սուլթանի վրա, որը նոյնպէս նախապա-շարմունքներից ազատ չէ:

***

Ներսայում հանրահռչակ չը գիտեն, որ հրկանե-րի մէջ Ասորիայում բազմաթիւ ապստամբութիւններ են եղել, որովհետև Ղրանք Գալէտոնիայից տա-պաստվելուն դէմ եղ տառապի երկարող կործա-նումից առաջ, և այդ պատճառով բոլորովին ան-ծանօթ էին տալմուդին վերջերում առելացրած բացատրութիւններին հետ: Բայց բազմակնութիւնը նրանց մօտ իր սահմաններն ունի: Առհասարակ նրանք երկու կին են առնում, որոնց վրա յետոյ իրանց մարմի (բարբրի) համաձայնութեամբ, առ-լացնում են էլի երկու կին և հազուագիւտ դէպքե-րում չորսը: Առաջին երկու կանայքը առևտրա-կան (ամենքա) են անուանվում, իսկ մնացածները—ներ (ամենջա) են անուանվում: Այդ բոլոր վեց կանայքը այնու ամենայնիւ պահկի ծէսը կատարելուց յե-տոյ են ձեռք բերվում և կարող են ազատվել միայն ազատարձակի թերթը (տալարիր) առա-ջարկելուց յետոյ: Ինչ չէ պատահում, որ կանայքը փոխով են ձեռք բերում, բայց ոչ մէկ հրկուի չէ կարող լինել իրան ծախել և նմանապէս ոչ մէկ հրկայ իշխանութիւն չունի ազատի ապրկայ հետ պա-տակվել:

***

«Budapesti Hirlap» լրագիրը պատմում է, թէ վիէննայի ազգային թատրոնում խօսք բաց եղա-ծի քանի անձանց մէջ, թէ որ դէպքում ատորիա-յինները կարող էին յարձակ առնուներին: Վիճաբա-նութիւնները մանավանդ էին շատ գինեպատներ և ի միջի այլոց մէկը, որը զօրքի մէջ յայտնի էր իր սպահոսութեամբ և խստութեամբ: Այդ գի-նեպատը յարձակութեան պայմանները ձևակերպեց երեք պարագրաֆների մէջ, որոնք զօրքի բոլոր մասերին պէտք է վերաբերվին: Այդ պարագրաֆ-ների իմաստը հետևեալն է. § 1. Նրը չէ կարող գինեպատ լինել: § 2. Գինեպատը էշ չը պէտք է լինի: § 3. Եթէ պատահմամբ ար և իցէ կը յայ-տնվի էշ-գինեպատ, կամ գինեպատ-էշ՝ այն ժամա-նակ հարկաւոր է անյապաղ արտաքսել նրան ծառայութիւնից: Բանական է, որ այդ երեք պա-րագրաֆները գործադրելիք, ասել նաև, և առանց-քին մենք միշտ կարող ենք յայտնել:

***

Անգլիական լրագիրներից մէկը հաղորդում է հետևեալը չինացիների մէջ ընդունված ազահա-զանի մասին: Ազահազանի համար որպէս յար-գելի պատճառներ ընդունվում են հօմին յանցանք-ները: Ամենանշանաւոր յանցանք համարվում է այն, եթէ կինը կը վիրաւորի սկեսրայրին կամ սկեսուրին, յետոյ անպատուութիւնը, տապա-նութիւնը, խանդոտութիւնը և անհատապա-տութիւնը: Ընտանիների հաստատութեամբ, խանդոտութիւնը ազատվում է խելագա-րութիւնից, իսկ խելագարների հետ ապրել չէ կարելի: Լինում են, սակայն, դէպքեր, երբ ազահազանը չէ կարելի. օրինակ, եթէ կինը, մինչև ամուսնանալը իր սեփական աշխատանքով էր ապրում, կամ եթէ մարդը մին-չև ամուսնութիւնը ազքատ էր և պատկվելով հարստացաւ: Կոնֆուցին ասում է. «Կնոջը կա-րելի է լռացնել նմանեցնելով, իսկ մարդուն արի-գակին: Կինը իրան չորացաղող փայլը առնում է ազամարդից:» Ցետոյ նա չարունակում է. «Ցրտամարդու խօսքը նմանվում է արշալոյս ան-տառ ազատող երգին, այն ինչ հաց ամրողջ օր կակուղում է, բայց նրա կուդալը միագ չունի:» Պատահում են նոյնպէս ազահազանի դէպքեր առանց ամուսինների գիտութեան. այն ժամանակ, երբ ամուսինների մէջ յաճախ կռիւներ են լի-նում, որով զբաղեցնում են հարևանները:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 դեկտեմբերի: Իշխան Շերվաշիձէի պատիւը մեղմացրած է. Նրա ծառայողական իրաւունքները կը սահմանա-փակվեն և սոսն և մեց ամիս կը կալանա-վորվի բանտի մէջ: Զինուորական գլխաւոր պրոկուրորը վերադարձրեց Սանկօվսկու գոր-ծը քննութեան անկատարելութեան պատ-ճառով: Նկրքին գործերի մինիստրութեան մէջ քննվում է բժիշկ կանունց իրաւունքնե-րի հարցը: Փոստային բաժինը միջնորդում է, որ պետական իշխանութեան համար մեծ նշանակիւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 31 դեկտեմբերի: Բարձ-րագոյն հրամայված է. գինուորական բաժ-նի մէջ չինների համեմատ ընծաները դա-դարեցնել: „Гусаръ“ շաբաթաթերթի հատով ծախվելը դադարեցրած է: Բարձրագոյն հաստատված է ամեն տեղ հողերը յետ դը-նելու պարտաւորեցուցիչ լինելը 1883 թ. յունվարի 1-ից: 1882 թուականին կարելի է կամաւոր համաձայնութիւններ կայացնել: Ցետ գնելու հիմունքն է. դանձարանը տա-լիս է գնահատութեան համեմատ 80% յետ գնելու դրամից: Վճռված է 1882 թուականի երկրորդ կէսին ոչնչացնել մաք-սային շրջանները և մաքսային դատաստանը Բալտեան ծովից տեղափոխել Սև ծով: Մաքսային շրջանների համար ծախսերի հա-շիւը հաստատված է մինչև յունիսի 1-ը: „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղոր-դում է, որ զօրքերի վերակազմութեան համար մօտ ժամանակներում լինելու են հետևեալ աշխատանքները. նոր կանոնադրու-թիւններ պահեստի զօրքերի ծառայու-թեան, ներքին հետևակ զօրքերի, ներքին հեծելազօրքի համար, հրահանգներ զօրքե-րին հողաշէն աշխատանքներ տարեցնելու համար, հրահանգներ ամառային պատերազ-մական պարապմունքների համար, բանակ-ների մէջ ծառայութեան կանոնագրութեան և մեծ զօրաբաժինների զօրախտզերի կա-նոնների վերաքննութիւն, նոր կանոնագրու-թիւն արտիլերիայի հետևակ զօրքի հա-մար, հեծելազօրքի կանոնագրութեան ա-ռաջին և հինգերորդ մասների նոր հրա-տարակութիւնը: Լրագիրը նոյնպէս հաղոր-դում է այդ աշխատանքների դրութիւնը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 յունվարի: „Правит. Вѣстн.“ լրագրի մէջ տպված է անուանի հրամանն մեծասին դեկտեմբերի 28-ից հո-

---

անցան մի քանի ծառ ու մուռ փողոցներ և հասան ամրոցին: Հրդեհը այժմ առելի տարածվել էր. ախուռանից անդնում էր դէպի կանանոցը, իսկ խոհանոցից դէպի դիւանատունը: Բնակարա-զարի թիվրերի մեծ մասը այտեղ էր: Կրակը հանգցնելու համար նրանք ոչինչ հնարներ չունէին, միայն աշխատում էին մեծերները զուրս կրել այն շէնքերից, որոնց դեռ կրակը չէր հասել: Ա-յրոցի պահապանները և ծառաները հոգում էին առելի գողութիւնների վրա: Բայց ընդհանուր խառնակութեան մէջ «շանը ոտքը չէր ճանա-չում»...

—Այդ ոտաերն է այրվում, հարցրեց փարիշանը մի թիւրքից:

—Ամրոցը... պատասխանեց նա չտագնալով, և մի ահագին մուրուկ քարշ տալով դէպի իր տունը:

—Աստուած ինքը ոտքմութիւն անէ... պա-տասխանեց փարիշանը լալագին ձայնով, և ցոյց տալով, որ չէ նկատում աւազակի իր իշխանի պալատից յափշտակած առարը:

Փարիշանը նկատեց, բազմութեան նոյն խռովը, որ պետված էր բահերով և բրիշներով, փոխանակ դէպի հրդեհը գնալու, մի պատշտ գործեց, և լռութեան մեջտ դէպի ամրոցի եռանը, դէպի այն կողմը, ուր կրակը դեռ չէր հասել: Ինքն էլ գնաց նրանց հետ: Նրանք մտան մի նեղ փողոց, որի մի կողմը ամրոցն էր, իսկ միւս կողմում խանութ ատրաստանները: Այդ փողոցը դատարկ էր, այտեղ մարդիկ չը կային:

Ամրատանոցների մէջ մեծերված էր խռովի հա-տութեան մեծ մասը. այնտեղ էր և գինիների պահեստի տեղը: Ցէր Աւետիքը մտեցաւ ամբա-րանոցի պետատար դռանը, և իր սրի կոթով թա-խելով դուռը, գոչեց մի և նոյն եղանակով, որ-պէս քահանան տան կատարեալ յիշատակը կա-տարելու պիտիը, եկեղեցում ձեռքի խաչովը թա-խում է տաճարի վարագոյրը, ասելով.

—«Բաց մեզ, Ցէր, դրաւոն ողորմութեան...

—«Նկատք, օրհնեալք Հօր իմոյ, և վայելեցէք զպատրաստեալն ձեզ յառ ձեր թագաւորու-թիւն, պատասխանեցին ներսից և խռովն հայր սուրբը բաց արեց դռները:

Բազմութիւնը խումբումներս թափվեցաւ բաց-ված դռնից: Խռովն հայր սուրբը առաջնորդեց նրանց դէպի գինիների պահեստի տեղը: Սառան, որ հայր սուրբի հետ առաջուց եկած էր այնտեղ, արդէն բաց էր արել պահեստի դուռը և իր ձեռ-քում բռնած ճրագով լուսաւորում էր մուտքը: Բազմութիւնը ներս մտաւ: Նրանք մի կողմ ձգե-ցին իրանց բահերն ու բրիշները, և սկսեցին մը-թերատոցից վեր առնել իրանց ցանկացած գինի-ները: Այդ աւել մի քանի րոպէ միայն:

—Այժմ դուք գինիներ ունէք, ասաց ատ Աւե-տիքը, դառնալով դէպի բազմութիւնը.—Ձեր գին-երը խլել էր խանը. ես փոխարէնը տուեցի ձեզ նոյն իսկ խանի գինիներից: Դա մեզ բան չէ.—յափշտակութիւնը փոխարէն յափշտակութիւն: Հիմա գնացէք, զաւակներս, պաշտպանեցէք ձեր բնա-կարանները, ձեր տները: Ես գիտեմ, որ խանը, իր ամրոցի վրէժխնդրութիւնը կը թափէ ձեր բնա-կարանների վրա:— Գնացէք, այդ երիտասարդը կառավարէ ձեզ: Նա ցոյց տուեց Մէլիք-Փա-տատանեան Բալի զօրապետի վրա:

Կռիւը, պատերազմը իր առանձին ոգևորու-թիւնն ունի, մի տեսակի ոգեղութիւն, որ սրտի և հոգու տրախտութիւնը գնում է խորտակելու, ոչնչացնելու և մահացնելու մէջ: Ցէր հօր խօսքե-րը ուժերդ էին: Չայրացած, վրէժխնդրութեան ծարաւի բազմութիւնը այժմ ինքը գիտէր իր գործը: Խանը, արզարև, բերդի պաշարվելուց առաջ խլեց նրանց գինիները, դրկելով անձնա-պահպանութեան ամեն միջոցներից: Այժմ նրանց մի առանձին բառականութիւն էր պատճառում կռւել թշնամու հետ նրանից խլած գինիներով:

—Ախ ամեոդ կայէք, ամէ հայր, պատասխա-նեցին նրանք:—Մեր կնոքներն լէչակը թող մեր գլխին լինի, եթէ չարդարացնենք այն յոյսը, որ դուք մեզ վրա դրած էք:

—Օրհնեալ լինիք, զաւակներս, դէ գնացէք, ասաց քահանան, և դառնալով դէպի Մէլիք-Փա-տատանեանները, ասելացրեց.

—Բալի, ընտիր խում փողոցները, և մինչև հայոց Թաղ հասնելը, խոյս տաք կռիւներից:

Բազմութիւնը Մէլիք-Փատատանեանի առաջ-նորդութեամբ հեռացաւ: Բայց մէկը մնաց այն-տեղ:

Սառան, որ ձրագը ձեռքում լուսաւորում էր դէնքերի մխիթարոցը, ճանաչեց նրան, և ձրագը դնելով պատուհանում, մոտեց դէպի նա, գրկելով, ասաց.

—Ախ, փարիշան, դու ես, այդ ինչպէս եկար այտեղ, պատմիր, ինչպէս եկար:

Փարիշանը մի քանի խօսքով պատմեց իր վեր-ջին գործողութիւնները: Այդ միջոցին ատ Աւե-տիքը, խռովն հայր սուրբը և Շահումեան Ամե-փատեան իշխանը, առանձնացած մխիթարոցի մի կողմում, ինչ որ խօսում էին: Սառան տարու-փարիշանին նրանց մօտ, և ներկայացնելով, ասաց.

—Ահա այն ազջիկը, որ տուեց ինձ այդ մխի-թարոցի բանալիները, և որը վառեց այդ մեծ կրակը, որ ամրողջ քաղաքը լուսաւորում է...

Քահանան, վարդապետը և իշխանը մի առան-ձին ուրախութեամբ նայեցին աներես աղա-տասարդ հազուստով ծպտված հերոսուհու վրա:

—Ջուակա, ասաց քահանան, նրա ձեռքից բռնելով և ճակատը համբուրելով.—դու արժանի ես մեր ամենի սիրոյն և յարգանքին: Քո քաջու-նները այտուհետև կարող են պարծենալ, որ հայոց աղջիկների մէջ ես ամենքին չէ հանդած հայրե-նասիրութեան կրակը: Ես ճանաչում եմ քո հօրը. դա մի որ աղջիկ ես, բայց այսօրից դու կը լինես մեր զօրագնդի որդեզրած հին՝—դա ասաց:

—Համբուրեցէք ձեր դաստրը, դարձաւ նա դէպի խռովն հայր սուրբը և Շահումեան իշխանը:

Երկուսն էլ համբուրեցին նրա ճակատը:

Ոգեխռութեան պատատրը խեղդից քաջա-կիրտ աղջկան: Նա մի բառ անդամ չէր դատում իր շնորհակալութիւնը պատայտելու: Ա՛յդպէս, նա մի թշուառ որբ էր: Մօրից զրկվելուց նա դեռ իր տատն տարեկան հասակում, իսկ հայրը կսկծից մեռաւ, երբ նրան բանտութեամբ տարան խանի պալատը: Այժմ որքան ուրախ էր նա, որ վտանգի իր կրծատած ծնողների, եղբայրների մի քաղ և չարքեր զօրագնդի:

—Շնորհակալ եմ, ասաց նա,—որ դուք անհայր և անմայր որբին ձեր զաւակ էք կոչում, բայց ինչ ձեր զաւակը հանդրժակութիւն ունենայ խնդրելու ձեզանից մի ուրիշ բան ևս:

—Խնդրիր, ասաց նրան ատ Աւետիքը,—ես գի-տեմ, որ դու այնքան խելացի ես, որ անկարելի բան չես խնդրի:

Ի հարկէ չեմ խնդրի, պատասխանեց փարի-շանը, այժմ փոքր ինչ հանդրժակութիւն ստա-նալով.—իմ խնդիրքս այն է, որ իմ սիրելիքը, որին կոչում են Զալէխիտա խանում, առնէք ձեր պաշտպանութեան ներքոյ, խնայէք նրա կեանքը ընդհանուր կոտորածի ժամանակ: Նա մի քոյր, քրիստոնեայ կին է:

—Մենք կը կատարենք քո ցանկութիւնը, պա-տասխանեց ատ Աւետիքը:

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

Ձայն և գինու առաքանդներ
144 Աւրծրուանու գալէրէա 143
ամենամեծ պահեստ
Մոսկվի և հայկիներէն։
Ցանկացողներ խնդրեմք դիմել մեծ և փոքր քանակութեամբ։

ԹԼՓ ՍԻՐՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ՁԱՆՆԱՁՈՂՆԵՐԸ պէտք է գիտեն **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ թէյ լաւ տեսակի ֆունտը 1 ր. 20 կ. և 2 ր. և համեմատն առաջինը 1 ր. 60 կ. հետ և երկրորդը 3 ր. հետ ամէն տեղ **ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ**, որպէս զի խմանան անգլիական խանութի մէջ ծախվող ամէն տեսակ թէյի համեմատական **ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆԸ**։ Բացի այդ անգլիական խանութը կշռում է **ՄԱՔՈՒԻՐ** թէյ առանց **ԹՂԹԻ** և **ԱՐՃԱՆԻ**։
100—100

ԿՕՆՖԵԿՏՆԵՐ ՀԱՋԻ ԴԻՄ ֆունտը 50, 70 և 90 կ., վերծոյական կրուպա և սագօ 10 կ., ԽԱՒԻԱՐ 50 կ., մուրաբաներ 50 կ., ֆունֆայկա 2 ր. 50 կ., պոլօվինկներ 2 ր., էքզոտ երշիկով վերարկուներ 6 ր., կօլմանի ներքնատաք 18 կ. ֆունտը։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։
2—5

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴՊՐՈՑ ՊՐՕԳԻՄՆԱԶԻԱԿԱՆ
կուրսով
Բ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆՑԻ
Վլադիմիրովսկայա փողոց, առն իշխան Ամաուռնու № 11։ Ընդունելութիւնը և հարցաքննութիւնները պանսիոնէրների, կիսապանսիոնէրների և երթեւեկ աշակերտների պատրաստական և ԱՒՈՒԱՋԻՆ ՊՐՕԳԻՄՆԱԶԻԱԿԱՆ դասատուն կը սկսվի յունվարի 2-ին, 1882 թ., իսկ ուսումը յունվարի 7-ին։
2—4

Առաջիկայ **1882** Թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի Հայ երէն լեզուով գրականական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ԳՕՐԾ“

„Գործ“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Նախագիծ

ա. Ժամանակագրութիւն. տէրութեան կարգադրութիւններ։ Ուսուց, արուեստ, առեւտուր և կովկասի կեանքի նորութիւնները։

բ. Քննական յօդուածներ Հայերի և նոցա դրացի ազգերի անտեսական, բարոյական և մտաւորական դրութեան մասին։

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, զրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ —ինքնատիպ և թարգմանական։

դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն Հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը Հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնուած։

ե. Գաղթական տեսութիւն։

զ. Նկարներ տեսութիւն։

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։

ը. Ա,Ի և այլք։

թ. Իրրև յաւելուած էութեական և ուսուց ընտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։

Ցայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . . 8 րուբլի
վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վճարը կանխիկ է.

Ծանրագնագրացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумяну, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէոն Հախումեանց

ՆՈՐ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱԾ ԳՐՔԵՐ

Որոնք վաճառվում են ՁԱՒԱՐԻԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻ „ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

1	Բագրատունի՝ Տաճն պատգամք. գինն է	25 կ.
2	Աղայեանց՝ Անահիտ, հին զրոյց.	50 „
3	Թղուկ, Թարգ. Տէր-Միքայէլեանցի.	30 „
4	Աղքատ մանուկ կամ բարոյական վէպ.	20 „
5	Խաչատրեան Սունդուկեանցի.	50 „
6	Զորս մանրավէպ Տէր-Աւետիսեանի.	20 „
7	Հայերէն լօտօ երեխաների համար.	50 „
8	Տէր-Ակորեանց՝ Հայաստանի աշխարհագրութիւն.	60 „
9	Կատանեանց՝ Գրաբառ բայերի խնդհարումը.	25 „
10	Թագուհեան՝ Փոքր լեզուագիտական հետազօտութիւն	50 „

Եւս ստացուել է Բոսուորի Տէր-Աբրահամեանցի 1882 թուի **ՕՐԱՑՈՑՑ**, գինն է 15 կօպ. դուռարով առնողներին զիջումն կը լինի։

Զայրի բաժիններըդեռ գնելու մասին։ Հասատատում են հեռագիրների հաղորդած տեղեկութիւնները. նոյնպէս և անուանի հրամանը հողերը դեռ գնելու վճռները փոքրացնելու մասին։ Վճռված է վճարների գումարը փոքրացնել 12 միլիոնով։ Ընդհանրապէս վճարների փոքրացնելը կը սկսվի 1882 թուականի յուլիսի 1-ից 1 րուբլով հարաքանչիւր անձի վրա վերիկօրօսիայի մէջ և 16% մալօրօսիայի մէջ։ Մնացորդը սրբվելու է առանձին պէտքեր ունեցող տեղերին զեմստվօներից հատատված նախագծի համեմատ։ Վճարների առանձնական փոքրացնելը պարտաւորեցուցիչ է վերջացնել 1883 թուականի սկզբին։ Նշանակված են միևնոյնները միևնոյնութիւնների կառավարիչներ վատօվսկի և բունդէ։ Պետական տուրքերի անգամներ նշանակված են. կովկասեան գլխաւոր Հրամանատարի օգնական իշխան Մելիքով և պրիստաւի ազնուականների առաջնորդ կիեվի մէջ եղած Գալագանի ուսումնարանի հոգաբարձու Գալագան։ Միևնոյնի գօսիեսին շնորհված է ծովակալի կոչումը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 յունվարի։ Մօսկվայի դերասան Սամարին իբրև կօնսերվատօրիայի պրօֆէսօր առաջաւ Սառանիսլավ շքանշանը երրորդ կարգի։ Օտար լրագիրներին հաղորդում են, որ Բօլգարիայի մայրաքաղաքի մէջ գրեթէ ամենայն օր հրդեհներ են գրում։ Հրդեհ դնելու մէջ մեղադրում են նիհիլիստներին, թէպէտ այդ մեղադրանքները ամենևին չափազանցված են։ Ուղղակի լուրեր դեռ ևս չը կան։ Վիենայից ասացված հեռագիրը հաղորդում է, որ Գալիցիայի մէջ հրատարակված են բազմաթիւ բրօշիւրներ, որոնք դրդում են ազգաբնակութիւնը ջարդել հրէաներին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 յունվարի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. Իշխան Դօնդուկով-Կօրսակով նշանակված է կովկասի վրա քաղաքական մասի գլխաւոր հսկավարիչ և կովկասեան շրջանի զօրքերի հրամանատար։ Ջերեվինին շնորհված է գեներալ-ադիւտանտի տատիճան։ Լրագիրները յունվարի 3-ից հաղորդում են. յունվարի 5-ին պետական խորհուրդի մէջ կը քննվի պատերազմական միևնոյնութեան նախահաշիւը։ Ծախսերը կը քշանան 23 միլիօնով։ Պետական կայքերի միևնոյնութեան մէջ պատրաստված է նախագիծ երկնային արդիւնաբերութեան ճիւղերի համար հողեր տալը պարտաւորեցուցիչ լինելու մասին։

ՓԱՐԻԶ, 3 յունվարի։ Կամբետտա տուաջարկեց մի նախագիծ սահմանադրութիւնը վերաքննելու մասին սենատի իրաւունքները սահմանափակելով։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 յունվարի։ Լրագիրները յունվարի 4-ից հաղորդում են, որ Ս. Պետերբուրգի գիւղատրական-նահանգական դատարանի մէջ փակված գանձով քննվում է Սանկօվսկու և Մելնիկովի գործը։ Կարմիր խաչի մասնաժողովը գիտութեան գործերի ընկերական գանձարան կազմելու համար վերջացրեց իր աշխատանքները։ 1882 թուականի բիւդժետը 4 միլիօն պակասրդ ունի, որ մտադիր են ծածկել նորից ծախսերը փոքրացնելով։ Պետական 22 յանցաւորների մասին գործը կը քննվի սենատի առանձին բաժնում մնուատրապէս յունվարի 20-ին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 յունվարի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. ցունվարի 6-ին Թոլ կը տրվի „Голосъ“ լրագրի հրատարակութիւնը։ Լրագիրները յունվարի 5-ից հաղորդում են. Ախալցխայի պահեստի գործերի թիւը հասցրած է 8000։ Առաջաւոր դիրքերը առաջ են քաշված Մերվի ճանապարհի վրա։ Իշխան Դօնդուկով-Կօրսակով կուզէ տրվի մինչև յունվարի վերջին։ Նրա իրաւունքների սահմանները կտրուկին բարձր հիմնարկութիւնների առանձին խորհուրդների մէջ յունվարի 12-ից ոչ ուշ։ Միևնոյն պետերը ներկայացրին իրանց կարծիքները այդ առարկայի վերաբերութեամբ։ Ֆինլանդեան գունդի գօրանոցների մէջ հիմնված է մշտական բեմ գիտութիւնների ներկայացումների համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 յունվարի։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է. Մեղադրական ակտը Նահանգապետ Սկարեատինի մասին յանձնված է սենատին։ Ցօկարէվի գործի մասին կայացրած է հետևեալ վճիռը. բոլոր մեղադրվածները զրկված են իրանց պաշտօններից. իսկ կապդեր բացի գրանից դատապարտված է կալանատուգութեան։ Հիմնվում է գէօլօգիական ինստիտուտ, որի նպատակն է ուսումնասիրել Ռուսաստանի հողը։ Պետրագօվի թատրոնը յունվարի 15-ին է նշանակված։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 յունվարի։ Ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակների խաղարկութեան ժամանակ տարան հետևեալ տոմսակները։

№№ Սէրիի		№№ տոմսակի		տրված դումար.
8,022	—	8	—	200,000
17,925	—	13	—	75,000
15,486	—	20	—	40,000
14,606	—	27	—	25,000
11,774	—	17	—	
6,406	—	48	—	10,000
13,927	—	40	—	
11,203	—	47	—	
6,176	—	1	—	
3, 220	—	13	—	8,000
660	—	17	—	
6,380	—	28	—	
15,467	—	25	—	
18,388	—	6	—	
6,339	—	47	—	
15,863	—	14	—	5,000
5,117	—	10	—	
3,860	—	38	—	
19,229	—	3	—	
1,828	—	1	—	
6,099	—	17	—	
127	—	5	—	
1,370	—	49	—	
19,315	—	48	—	
7,145	—	48	—	
6,216	—	16	—	
14,582	—	37	—	
1,444	—	5	—	
16,145	—	42	—	1,000
11,233	—	20	—	
14,803	—	13	—	
14,837	—	7	—	
2,620	—	50	—	
17,502	—	35	—	
17,013	—	11	—	
18,222	—	4	—	
9,802	—	38	—	
17,100	—	36	—	
9.343	—	29	—	
26	—	14	—	

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 յունվարի։ ցունվարի 10-ին խարկովի մէջ լինելու է ութի գեմստվօների ընդհանուր ժողով ժողովուրդական առաջակար միջատի ոչնչացնելու հարցը քննելու համար։ Բիսմարկ հիւանդացաւ երեսի բորժոյի (կարմիր քամի) բորբոքմամբ։ Ժողովրդական լուսաւորութեան միևնոյնը յայտնեց Մօսկվայի դատարնին հետևեալը. բէլաևական ուսումնարանների մասնաժողովը չուտով կը սկսի իր աշխատանքները։ Միևնոյնի կարծիքով ուսումնարանները միաժամանակ չեն կարող երկու նպատակների ձգտել. մանուկական և ընդհանուր։ Առաջինը պէտք է սահմանափակել. երկրորդը ընդարձակել։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 յունվարի։ Պետական բանկի 5% առմանակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 37 կ., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր. 25 կ., չորրորդ 91 ր. 25 կ., հինգերորդ 91 ր. Ներքին 5% առաջին փոխառութեան առմանակը արժէ 217 ր. 50½ կ., երկրորդ 216 ր. 75 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան առմանակը արժէ 90 ր. 50 կ., երկրորդ 90 ր. 12 կ., երրորդ 90 ր. 12 կ., ոսկի 7 ր. 91 կ։ Ռուսաց 1 րուբլ լօնդօնի վրա արժէ 25 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա 213½ մարկ, փարիզի վրա 262 ֆրանկ 75 սանտիմ։ Բօրսային սպեկուլեացիները հանգիստ էին։

№ 2 Յունվարի 12 (24) 1882 Յունվարի 12 (24) № 2

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում պրծում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարազգացիք պիտում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐԸ

ԱՅՍ 1882 ԹԻՒՆ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Կը հրատարակվի նոյն ձևովք և նոյն պրօգրամմայով:

ԳՐՕԳՐԱՄՄԱ. I. Տէրութիւան կարգադրութիւններ, II. Առաջնորդող յօդուածներ, III. Ներքին տեսութիւն, IV. Արտաքին տեսութիւն, V. Խառն լուրեր, VI. Հեռագիրներ, VII. Ֆեյլետօնի կամ բանասիրական, VIII. Յայտարարութիւններ:

ԼՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԴԻՆԸ, 10 րուբլ է, կէս տարվան 6 ր., իւրաքանչիւր ամսին 1 րուբլ: Հասով համարները 5 կոպէկ:

Դրվել կարելի է խմբագրութեան մէջ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիւրքիա և եզուիտներ:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Վերին-Ադուլիսից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Հայոց խնդիր: Նամակ Գերմանիայից: Արտաքին լուրեր: — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԱԿԱՆ ՆԵՐ:

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ԵԶՈՒԻՏՆԵՐ

—

Մեծ համակրութեամբ արտատպում ենք „Journal d'Orient“ լրագրից հետևեալ առաղերը:

„Մեզ գրում են Թիւրքաց Հայաստանից, որ մի ամբողջ գունդ եզուիտների հեղեղել է այդ երկիրը, հիմնելով Հայաստանում այլ և այլ բարեգործական հաստատութիւններ և դպրոցներ և որ կ. Պօլսի հայոց „Միացեալ“ ընկերութիւնը դիտաւորութիւն ունի կրկնապատկել իր եռանդը եվրոպայից այդ աքսորվածների դէմ մրցանելու համար: Եզուիտները սկսել են իրանց պրօպագանդան տրվելով ամբողջ Հայաստանում ազգասիրութիւններ, որոնց մէջ յայտնում են թէ գալիս են հոգևոր ազատելու հայերին, որոնք ինչպէս յայտնի է, իրանց մեծամասնութեամբ պատկանում են Լուսաւորչի կրօնին: Հաստատում են որ Ամասիայում նրանք ունեն արդէն 60 աշակերտ: Խորպահութիւնը անկեղծ է. եզուիտները այդ երկրում կը նպաստեն Թիւրքերի գործերին, քանի որ նրանց համար էլ նպատակը արդարացնում է միջոցները: Բայց Հայաստանի համար այդ նոր ախտի երևալու մէջ պէտք է գուշակել երկպառակութեան մի նոր աղբիւր, այդպէս էլ ձնշված ազգի համար: Ռ. Գաւուր և Լօժոյսի գաւակները առեղծված են միմիանց լաւ հասկանալու համար, բայց Եւրոպան պէտք է ուշադիր լինի այն մարդկանց խորհրդաւոր գործունէութեանը, որոնց նա ինքն իրան մօտ այլևս չէ համբերում, պէտք է արդեօք գնի որ եզուիտները չանդորդեցնեն մի ազգութիւն, որ դժբաղդաբար շատ արտաքրված է, իր առնչութիւնների շնորհով, ամեն մի նոր եկողի մէջ իր ազատողին տեսնելու:“

Այդ նշանաւոր և ազնիւ օրգից բղխած խօսքերը արտատպելով, խնդրում ենք մեր ընթերցողներին չը մոռանալ որ „Journal d'Orient“ լրագրի խմբագիրը ինքն կաթոլիկ է և իր լրագրում շատ անգամ յայտնած մտքերին նայելով լաւ կաթոլիկ է, պատկանելով մի և նոյն ժամանակ, հին Ֆրանսիայական կաթոլիկ տոհմին: Հայոց ազգի նրա քաջ պաշտպանութիւնը ընդդէմ եզուիտների, մարդկային յեղի այդ կործանիչ մոլեխի,—ամենալաւ ապացոյց է որ բուն, մաքուր կաթոլիկութիւնը ոչինչ ընդհանուր չունի և գութ ու գթասիրութեան հետ, ապացոյց է որ կարելի է լաւ կաթոլիկ լինել և մի նոյն ժամանակ թշնամի լինել եզուիտներին: Մենք միշտ ասել ենք և կը կրկնենք որ ամեն կրօնին պատկանող, ճշմարիտ կրօնի ունեցող անհատը պէտք է եզուիտներին ամբողջ մարդկութեան երդուեալ թշնամիներ համարի:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ԱԴՈՒԼԻՍԻՑ

—

Յունվարի 1-ին

Չարկաւոր եմ համարում մեր հասարակայն ընթերցասիրի մասին մի քանի խօսք ասել: Ընթերցասիրը առանում է հայոց բոլոր պարբերական հրատարակութիւնները և, որքան յիշում եմ, երկու ռուսաց լրագիր՝ մէկը օրական, միւսը չորեքշաբթեայ: Նա պահպանվում է ուսումնասիրանի միջոցով, այսինքն մատգործութիւնից գոյացած արդիւնքով, որը, ինչ չեմ սխալվում, մինչև 80 րուբլու է հասնում: Ընթերցարանը գանվում է մեր քաղաքին կից ուսումնարանապատկան կրպակներից մէկում, մի յարմար տեղ, ուր ամեն մարդ կարող է յաճախել: Բայց չը նայելով դրան, ես իմ կեանքում չեմ տեսել, որ մի արհեստաւոր կամ մի խանութպան մի օր հետաքրքրվէր մտնել ընթերցարանը մի որ և է լրագիր կարդալու կամ մի նոր լուր իմանալու: Բայց այս բանի մէջ արհեստաւորին շատ մեղադրել չէ կարելի, որովհետև նրանց բոլորի մէջ կը գտնվին մի քանի մարդիկ, որոնք կարդալ գիտեն: Ես մեղադրում եմ հայ խանութպաններին,—այդ վաչխառու չարչիներին, չուռ-չուռ ժամ գնացող սուտ քրիստոսներին, որոնք իրենց վատած ապրանքը ապագնելու համար հազար ու մի տեսակ սուտ են խօսում, հազար ու մի երդումներ ուտում և որոնք վերջապէս ամբ օրը պարապ-սարապ խանութում նստած՝ առատութեամբ բամբասանք են անում, բայց երբէք ընթերցարան չեն մտնում: Նրանք պրագէտ են, միջոց ունեն լրագիր կարդալու, չը նայելով որ դրա համար առանձին վարձ չեն վճարում, իսկ ընթերցարանից միևնոյն իրենց խանութում ժամ մը կորցնելու համար ամսական վճարելու առնուազն երեքհարիւր րուբլի. այս մի մեծ գումար չէ մեր հասուստների համար: Ես համաչում եմ չատերին, որ հէնց օրական այդքան գումար են վատնում աւելորդ և անպէտք բաների համար: Եւ, իմ կարծիքով, կը գտնվին մի 20 կամ 30 մարդիկ, որոնք ամենայն սիրով կը յօժարվին ընթերցարանի անդամակցութեան համար երեք րուբլի վճարել: Կրկնում եմ, որ այդ 3 րուբլին մի մեծ զոհողութիւն չէ մեր հասուստների կողմից, բայց նա մեծ նչանակութիւն ունի ընթերցարանի համար և կարող է ապագայում մեծ օգուտներ տալ: Սկիզբ անդամակցութեամբ ընթերցարանը ստանայ մի 90 րուբլի, որ չատ հաւանական է, այն ժամանակ մատգործութեան 80 րուբլու հետ միասին կանել 170 րուբլի: 170 րուբլիով մեծ բան կարելի է անել. գրանից հարիւրը կամ ինչքան հարմարը է կարելի է ծախսել լրագիրներ բերել տալու համար, իսկ մնացեալ գումարով կարելի է ընթերցարանի համար գանազան ընտիր ընթերցանութեան գրքեր բերել տալ, և մի քանի տարուց յետոյ կը կազմվի մի հարուստ գրադարան: Այսպէս երկու օգտակար կարող է ստեղծանել. մէկ որ ընթերցարանը օրէցօր կը ծաղկի, յառաջդիմութեան կը դործէ և երկրորդ, որ կամաց-կամաց կը բացէ հասարակ դասի աչքերը, կրթութեան հետ, և նրան մտաւոր կերակուր կը մատակարարէ:

Եւ բացի այդ. միթէ ամեն մի երիտասարդ կամ հարուստ չէ կարող իր ունեցած դրքերից կամ թէ նոր հրատարակութիւնների մի քանի հատ նուիրել ընթերցարանին, գրադարանը հարստացնելու համար, ինչպէս այդ արել են մի քանի երիտասարդներ: Այս էս մի մեծ գործ չէ մեր հարստահարների համար. այնպէս չէ: Ուրեմն միմիայն կամք և ցանկութիւն է հարկաւոր:

Այս երկու հարցի մասին ընթերցարանի կառավարիչ՝ պ. Պօղոս Ագամիրզեանի ուշադրութիւնն եմ հրաւիրում: Պարոնի արիւնային գործունէութիւնը, որ ոչինչ չէ խնայում յօգուտ ընթերցարանի յառաջդիմութեան, իրաւունք է տալիս ինձ յանդգնելու, որ անպատճառ կընդունվի ընթերցարանի համար այդ չնչին առաջարկութիւնը:

***

---

*) Ադուլիսը հանդիսանալով ուրիշ գաւառների և մինչև անգամ քաղաքների հետ՝ բաժանորդների մեծ ահագին պատճէնը է կազմում: Մի այլ անգամ մեր ասացածը իմ խօսքերի՝ կը գրեմ թէ որքան նա, պ. Եղ., հարկաւոր է համարում և առաջարկում է խորհրդին խնդրել իրաւունք ունենալու քաղաքապետս խորհրդից ընտրված, այլ ոչ կառավարութեան հոգաբարձութեան տակից և չը մեռնել գեռևս օրրի դրութեան մէջ. տպ. ուրեմն նա, պ. Եղ., հարկաւոր է համարում և առաջարկում է խորհրդին խնդրել իրաւունք ունենալու քաղաքապետս խորհրդից ընտրված, այլ ոչ կառավարութեան հոգաբարձութեան տակից և չը մեռնել գեռևս օրրի դրութեան մէջ. տպ. ուրեմն

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Երևան, 26 դեկտեմբ. 81.

«Մշակի» 236 համարի մէջ կարդացի մի նամակ «Նորայր» անունով տպագրած: Որովհետև այդ նամակը համարեա ամբողջապէս խօսում է իմ վրա և դրա բուն նպատակն է դիտակցաբար ամնախոս անել ճշմարտութիւնը և ներկայացնել գործի եղելութիւնը այն ձևով, որ պատճառ լինի անպատութիւն, ես խնամարկաբար խնդրում եմ, ճշմարտութիւնը վերականգնելու համար, տպագրել «Մշակի» մէջ և իմ այս նամակը:

Ես կարծում եմ, որ մի խմբագրութիւն, որնոր իր ճշմարտասէր ուղղութեամբ վայելում է բազմութեան համակրութիւնը և սէրը, որքան էլ վրատածութիւն ունենայ իր թղթակիցների վրա, երբ նրանց նամակները գրվում են կեղծ տպորագրութեամբ, պէտք է փորը ինչ գայլ և կատածանոր վերաբերվի այդ նամակները, մանաւանդ երբ դրանք գիպչում են այս կամ այն անձնատրութեան պատճէն. և մինչև չը տեսնի դրանց բովանդակութեան ճշմարտութիւնը, չը պէտք է հրատարակի դրանց, պատճառ որ այդպիսի տապորագ նամակները մի և նոյն ժամանակ կարող են ձգել տուժը և յարգելի խմբագրութեան վրա: Բայց ինչ պէտք է արած. գործն արդէն կատարվել է. խօսենք այժմ դրա վրա:

Պ. Նորայրը գրում է՝ «Բոլոր իրաւատէրերը թէ հայ, թէ թուրք, քաղաքային վարչութիւնը բացվելու օրից սկսած՝ ամեն դէպքում և ամեն տեղում քաղաքապետի վրա խօսք լինելին՝ միշտ անբաւականութիւն էին յայտնում, միշտ մեղադրում և դատապարտում էին նրան, համաթելով նրան միանգամայն անընդունակ իր պաշտօնին և այլն և այլն»: Բայց պարոնը ամենաւարտ և ուղիղ վարված կը լինէր, եթէ ճշմարիտը գրէր, որ այդպէս միշտ խօսում են ամեն տեղ երեք-չորս իրաւատէրեր, որոնք կազմելով մի հակառակ խումբ ընդդէմ իմ և վարչութեան, սրա բացասական օրից անխոնջ աշխատում են չարախօսութիւնով և բամբասանքներով վայր գցել իմ վարկը խորհրդի և քաղաքի առջև: Այս քանը յայտնի է բոլոր երևանցիներին, ինչպէս և յայտնի է այս պարոնների տպորիսի մարդիկ լինելը: Պ. Նորայրը լինելով արժանաւոր գործիք այդ խմբի անարժան նպատակների համար, դրա կարծիքը և խօսքերը վերաբերում է բոլոր իրաւատէրերին: Այդ դրա կամքն է, որի ընդդէմ ոչինչ չունեմ ասելու: Ինձ մենք այժմ այն իրողութիւններին, որոնք կատարվելով 37 իրաւատէրերի և 60 չափ մանուկների առջև, նկարագրվել են պ. Նորայրի նամակի մէջ բոլորովին զեղծեալ կերպիս: Դա ատում է՝ տպ. Եղիազարեանցը խնդրում է պ. քաղաքապետին, որ նախագահութիւնը յանձնէ իր տեղապահին և ինքը բացակայէ, քանի որ հարցը վերաբերում է իրան. պ. քաղաքապետը մերժում է այդ առաջարկութիւնը և նախագահում է ինքը»: Ցայտնի է չատերին, որ քաղ. կանոնադրութեան 51, 52 և 53 յօդուածների հիման վրա, երբ հարցը վերաբերում է վարչութեան ծառայողներին ոտնձիկ որոշելուն, կամ վարչութեան հաշիւը վերանայելուն և կամ քաղաքապետի պատասխանատուութեանը, այսինքն նրա ապօրէն գործերի գնահատութեանը, այդ ժամանակում միայն նախագահութիւնը պէտք է յանձնվի այն իրաւատէրին, որնոր ընտրված է ձայների ամենաչատ քուէներով: Որովհետև այն օրը չէր քննադատվում իմ պատասխանատուութիւնը որ և իցէ գործի մասին, այլ մի առանձին սկզբնական հարց, որնոր առաջարկել էր եղ. այս խօսքերով՝ «մեր ժողովուրդը արդէն այնքան զարգացել է ինքնավարութեան մարերի և ձևերի մէջ, որ ժամանակ է նրան դարս գալ կառավարութեան հոգաբարձութեան տակից և չը մնալ դեռևս օրրի դրութեան մէջ. տպ. ուրեմն նա, պ. Եղ., հարկաւոր է համարում և առաջարկում է խորհրդին խնդրել իրաւունք ունենալու քաղաքապետս խորհրդից ընտրված, այլ ոչ կառավարութեան հոգաբարձութեան տակից և չը մեռնել գեռևս օրրի դրութեան մէջ. տպ. ուրեմն

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՏԵՂԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Պետերբուրգ 4 յուլ. տարուան Ծանուցանեմ ընթերցողաց «Ծաղիկ տեսութեան» մասին։ Մասնաւոր յանձնաժողովոյ մը ձեռնարկած է ամէն տարի հրատարակել ընտրեալ գրուածներ ի մէջ ամենայն ազգային գրականութեան, որոնք ամենէն աւելի յարմարին ընթերցանութեան մանկանց։ Ի հրատարակութիւն առաջին տարուան ընտրուած են հետեւեալ գրուածները։ 1) Ամենայն ազգաց ընդհանուր պատմութիւն։ 2) Ամենայն ազգաց աշխարհագրութիւն։ 3) Ամենայն ազգաց ընդհանուր բնական պատմութիւն։ 4) Ամենայն ազգաց ընդհանուր ֆիզիկա։ 5) Ամենայն ազգաց ընդհանուր քիմիա։ 6) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն մեքենայից։ 7) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ճարտարութեանց։ 8) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն գեղարուեստից։ 9) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ճարտարապետութեան։ 10) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն քանդակագործութեան։ 11) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն նկարչութեան։ 12) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն երաժշտութեան։ 13) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն բանաստեղծութեան։ 14) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն քերականութեան։ 15) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն տրամաբանութեան։ 16) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն հոգեբանութեան։ 17) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն բարոյականութեան։ 18) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն մանկավարժութեան։ 19) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն կրօնից։ 20) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն իրաւանց։ 21) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն տնտեսութեան։ 22) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն քաղաքականութեան։ 23) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն վիճակագրութեան։ 24) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ռազմագիտութեան։ 25) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ծովագիտութեան։ 26) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն գիւղագործութեան։ 27) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն անասնաբուժութեան։ 28) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն որսորդութեան։ 29) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ձկնորսութեան։ 30) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն մետաղագործութեան։ 31) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ապակեգործութեան։ 32) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն կերակրոց։ 33) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 34) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 35) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 36) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 37) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 38) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 39) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 40) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 41) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 42) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 43) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 44) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 45) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 46) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 47) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 48) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 49) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 50) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 51) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 52) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 53) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 54) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 55) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 56) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 57) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 58) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 59) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 60) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 61) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 62) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 63) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 64) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 65) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 66) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 67) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 68) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 69) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 70) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 71) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 72) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 73) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 74) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 75) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 76) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 77) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 78) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 79) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 80) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 81) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 82) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 83) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 84) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 85) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 86) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 87) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 88) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 89) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 90) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 91) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 92) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 93) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 94) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 95) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 96) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 97) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 98) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 99) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։ 100) Ամենայն ազգաց ընդհանուր տեսութիւն ներկարարութեան։

Ծանուցմունք 1-ին տպագրութեան ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅ

Հետեւեալ տեղեկութիւնը «Ազատ խոսք» մի նորաստեղծ օրագրէ մը կառնենք։ «Ալեքսանդրիայի մէջ ամէն տարի 5 Յունուարին կը տօնուի Ս. Ծնունդի տօնը։ Այդ օրը ամէն կողմէ կը հաւաքուին հոն ուխտաւորներ, որոնք կը գան Ս. Ծնունդի տաճարը պատարագ լսելու։ Այդ տաճարը կը գտնուի Ալեքսանդրիայէն 3 ժամ հեռու, Նեղոսի ափունքին վրայ։ Ուխտաւորներուն մեծ մասը կը բաղկանայ Եգիպտոսի Հայ գաղթականներէն։ Ամէն տարի ուխտաւորներուն թիւը կ'անցնի 600-ի։ Ճանապարհին ամէն կողմ կը տեսնուին վրանի տակ հանգչող ուխտաւորներ։ Ամէն ուխտաւոր իր հետ կը բերէ իր ընտանիքը, ինչպէս նաեւ իր ունեցած ամէն բան։ Ուխտաւորներուն մեծ մասը կը բաղկանայ աղքատներէ, որոնք ոչ միայն ճանապարհին, այլ նաեւ տաճարին մէջ կը տառապին ամէն տեսակ նեղութիւններ

ասել չարիքի նուազումը) աւելի յաջողած է զօրութեամբ այն նախատեսութեան, որով նահանգապետը վաւերացուում է պետութիւններից, որոնց համաձայնութիւնը հարկաւոր է դասաւորելու նորա հրաժարեցման կամ դարձնելու հաստատման գէպքում։ կարելի է որ, եթէ Բ. Դուռը շտապի գործ տեսնել, այդ անախորժ նախատեսութիւնն էլ հարկաւորապէս պահանջվել չը դառնայ հայկական հարցում, թէև ինչ ինչ պատրաստութիւններ դեսպանների իրական հաւանութիւնը երբեմն կարևոր գուշեխ լինին։ Թէ՛ Անգլիա թէ՛ Ռուսաստան ոչ թէ միայն պատրաստակամ շահ ունին, այլ և մի կերպով ստիպուած են Հայաստանի կազմակերպութեան համար միջոցներ ձեռք առնելու։ Նաև պէտք չէ մոռանալ թէ ոչինչ այնքան վնասակար չէ Բ. Դրան շահին, որքան այն նահանգների անընդհատական վիճակը, որոնք իսկապէս կըցուած են Ռուսաստանին Թողված նահանգներին։ Արդէն հայկական գաղթականութիւնը դէպի Ռուս-Կովկասեան հողը հաստատ սեռում է, թէև թիւրք պաշտօնեաները խստապէս պատրեցնել են աշխատում Հայերը մի անպատերազմական հարթ ունին, բայց նորա գործի մարդիկ են շատ նշանաւոր և մի և նոյն ժամանակ սագեր են ասկի ձուելով, ուրնին և անշուշտ թիւրքիային շահ չէ յանձնել վերջապէս այդպիսիներին քրիստ և չերքէզների պէս անգղների և ագռաւների ձեռքը։ Սոցա համար էլ, արդարև, չքմեղանք կայ չարը գործելու, որին իրենք էլ ենթակայ եղել են. գա փոխարինութեան մի նորօրինակ ձանապարհ է, որով երկար գնացած է թիւրքիան, այն է թոյլ տալ քրդերին ու չերքէզներին, իբրև վարձատրութիւն, որ նորա ամեն գաւառի ու երկրի ժանտախտը դառնան սկսել բարկանելուց մինչև պալեստին։ Քրդերը, ձանապարհորդների վկայելով, պատուական բնակիչներ են երբ կարգի մէջ են պահվում և իրաւունք են գանում օրինաւոր ճանապարհով իրենց ապրուստն անելու։ Բայց երբ օրինաւոր և ապօրէն ճանապարհներով ձեռք բերված ապրուստների վրա մի և նոյն աչքով է նայվում, ոչ մի լրնդհական և ոչ էլ շատ անկիրթ գաշտեցիները միշտ օրինաւորը չեն գերադասում։ Հայաստանում գործերի ներկայ վիճակը ապօրէն ապրուստին է մըցանակ բաշխում։ Բայց թէ մի ընդունակ նահանգապետ, ապահով իր տեղի վրա, և ունենալով հետևակազօրքի մի բաւարար թիւ, ինչպէս օրինակ այն զօրքը որ շատ ժամանակ չէ պատրաստակամ ծառայութիւն արաւ Սիրիայում գօրդանանի այն կողմը, կը կարողանայ Հայաստանը շուտով կարգի բերել, գա համարեա անկասկած է, և գա կը լինի հաւանօրէն լօրդ Բիւֆերինի աշխատութեանց առարկան։ Թէ որքան կը տևէ մինչև որ այդքանը առաջվի, այդ ոչ ոք ասել կարող չէ։

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԻՑ

Բերլին, 10/1 82.

Մի քանի օր է, որ հասարակութիւնն և մամլոյի տրամադրութիւնը աւելի զբաղած է այդ մանուանդ պատերազմով է ազատ լրագրների յօդուածներից։

Բարլինի անապատելի կերպով պաշտօնական լրագիրը, «Deutscher Reichs-und Kgl. preuss. Staats-Anseiger» բերնից Թագաւորից առոգարած մի մեկնութիւն առմնադրութիւնն §§ 43 և 44, որոնց բուն բովանդակութիւնը հետևեալն է։

§ 43. Թագաւորի անձը անբռնաբարելի է (unverletzlich)։

§ 44. Նախարարները պատասխանատու են։ Թագաւորի բոլոր կարգադրութիւնները այժ ունենալու համար պիտի ստորագրված լինեն նորանից և մի մինիստրից, որ այսպիսով յանձն է առնում պատասխանատուութիւնը։

Այս, ինքն ըստ ինքեան այնքան պարզ և մեկնութիւն չը պահանջող պարագրութիւնները այնու ամենայնիւ աւելի եղան Թագաւորական մի մեկնութիւն, որի տակ առորագրվել էր և իշխան Բիսմարկ։

Հրատարակութիւներ, որի բովանդակութիւնը իմանալն կաշխատեմ հաղորդել, մի անասելի զարմանք պատճառեց ժողովրդի մէջ և անհրաժեշտ կերպով կը տանի դէպի մի տարաձայնութիւն կառավարութեան և ժողովրդի ներկայացուցիչների մէջ։

Ահա մօտաւորապէս բովանդակութիւնը՝։

«Թագաւորի իրաւունքը՝ առաջնորդել Պրուսիայի կառավարութիւնը և քաղաքականութիւնը իր ցանկութեան համեմատ, առնմանապրութիւնով առնմանախոկված է, բայց ոչ վերցված։ Թագաւորի կարգադրութիւնները պէտք է նմանապէս մինիստրների կողմից ստորագրվին և նրանց կողմից պաշտպանվին, բայց նրանք մեռած են Թագաւորի կարգադրութիւններ, որոնց միջոցով նա իր կամքն է յայտնում առնմանապրութիւնից իրան արուած իրաւունքի համեմատ։ Ուրեմն ձիշդ չէ և Թագաւորի առնմանապրական իրաւունքների վրա առաւել է դնում, եթէ կարգադրութիւնների իրագործումը այն կերպ հանկացվի, իբր թէ այդ կարգադրութիւնները մինիստրից և ոչ թէ Թագաւորից բղխած են։ Պրուսիայի առնմանապրութիւնը ցոյացյում է երկրի միապետական առանդութիւնները, որի գարգացումն կայացել է անընդհատ յարաբերութիւններից Թագաւորի և ժողովրդի մէջ։ Այս յարաբերութիւնները չէ կարելի փոխադրել Թագաւորից նշանակված մինիստրների վրա, որովհետև նրանք կապված են Թագաւորի անձնաւորութեան հետ։ Նրանց պատասխանութիւնը մի անհրաժեշտ կարևորութիւն է Պրուսիայի համար։ Այս պատճառով իմ կարծիս է, որ ոչ Պրուսիայի, ոչ էլ կայսերութեան պատմութեանների մէջ կասկած մնայ այն իրաւունքի մասին, որ առնմանապրութեան գօրութեամբ ունեմ և իմ ժառանգները՝ անձնապէս առաջնորդել կառավարութեան քաղաքականութիւնը, իմ կարծիքն է նոյնպէս, որ անպայման դէմ պիտի այն կարծիքին, որ §§ 43 և 44 մէջ յայտնածը խլում է Թագաւորի ինքնական վճիռների իրաւունքը։ Իմ մինիստրների պատասխանութիւնն է պաշտպան հանդիսանալ իմ առնմանապրական իրաւունքների և չը թոյլ տալ, որ նրանց մասին կասկած լինի. նոյնը ասում եմ ես և այն առանձին պաշտօնեաներից, որոնք ինձ պաշտօնական երդումն են տուել։ Ես հետևեմ որ և է կնքված ընտրութիւնների ապատութիւնը առնմանախոկելու ցանկութիւնից, բայց այն պաշտօնեաների համար, որոնց յանձնված է իրագործել իմ կառավարչական կարգադրութիւնները, նրանց երդումը անխոտում է նաև մի պատասխանութիւն պաշտպանել իմ քաղաքականութիւնը և ընտրութիւնների ժամանակ։ Հաստատում կատարումն այս պատասխանատուութեան ես կը վարձատրեմ իմ շնորհակալութեամբ և կը տպաւեմ ամեն պաշտօնեայից, որ նա ընտրութիւնների ժամանակ հետևեալ յանդիմանից ընդդէմ իմ կառավարութեան։»

Ոչ միայն մայրաքաղաքի և Պրուսիայի բոլոր լրագրութիւնը ահա երրորդ օր է, որ զրաղվում է Պրուսիայի Թագաւորի այդ յայտարարութիւնով, այլ և օտար պրէսան խօսում է այս անցքի մասին, տպաւորով գրա ծանր հետևանքներ։ Ամէնը հասկանալի է Թագաւորի գրութիւնը հետևանք է այն գրգռված վիճաբանութեան, որ եղաւ բարեստագի մէջ, ուժերից առաջ եղած վերջին նստում, ուր պ. Վիրխովը առաջիկ ճառ արտասանեց ընդդէմ մինիստր Ֆոն Պուտկամերի, երբ գա յայտնեց, թէ ամեն պաշտօնեայի ոչ միայն իրաւունք, այլ և պարտաւորութիւն է ընտրողական յարմանքների մէջ խառնվել և կառավարութեան ուղղութեան ներկայացուցիչ լինել։ Ամենից շատ վրդովեցրին մինիստրի այն խօսքերը, թէ ընտրողական յարմանքին մասնակցող պաշտօնեաները իրաւունք ունեն Թագաւորի շրջապատութեան վրա հարձակել։

Այս ուրեմն անառանվում է սպառ ընտրութիւններ, ժողովրդի կամք, և այլն սրա նման բարձր գաղափարներ...

Բայց չը նայելով զանազան գաւառական կառավարիչների յարմանքներին, սպառնալիք ակնարկութիւնները աւելի բազմաթիւ ընտրվեցան, քան երբէք։

Իշխան Բիսմարկ ուրեմն պատրաստում է նոր ընտրողական արշաւանք և յաջողութիւն ունենալու համար Թագաւորի մօտ պաշտպանութիւն է որոնում... Եւ ճշմարիտ ամեն կողմից լսվում է, որ Բարիսեացը պիտի լուծվի, բայց տեսնենք կծզվի գրանից բիսմարկեան քաղաքականութիւնը, թէ մի նոր տախտ կը տայ որ ընդդիմադրութիւնը ոտոկանայ և աւելի ու աւելի սեռա կապիտն իր հետ այն ամեն կառակցութիւնները, որոնք ուզում են ազատել գերմանիային մի անձնական կամայական քաղաքականութիւնից։

«Presse» լրագրին Լոնդոնից գրում են հետևեալը։ Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 23-ին (յունվարի 4-ին), լօրդ Գլոբին ներկայ էր ի պատիւ նըրան տուած ճաշին վերանորոգութիւնների կլուբում։ Իր ճառի մէջ նախկին մինիստրը խօսում էր յօգուտ վերանորոգութեան պատգամաւորների ժողովի մէջ և պահանջում էր ոչնչացնել երկում տալու սովորութիւնը։ Նա յոյս յայտնեց, որ, ապագայ ոչխարհում Բրիտ կը բռնի իր տեղը պարլամենտում։ Հաւատարի կարծիքով, այդ ժողովը պատասխան է նաև և ուշ պրպտվել նահանգական կարգը և մայրաքաղաքի կառավարութիւնը լաւացնելու։ Անցնելով իրլանդական խնդրին, նա նկատեց, որ Անգլիային մնում է միայն ձըներ երկրին ազատող չարժումը։ Իսկ ինչ վերաբերում է լանդօրդների պահանջին, որոնք վարձատրութիւն են խնդրում, նա նրանց պահանջը ծիծաղելի անուանեց։ Վերջը լօրդ Գլոբին յայտնեց, որ ներկայ ժամանակում նա հոգով և մարմնով ազատասիրտ կառակցութեան է պատկանում։

—Լրագրներին Նիւ-Եօրկից հետագրում են դեկտեմբերի 24-ին, որ ամերիկայի յայտնի պրոգրեսիստ և պատմաբան Ջօն Վիլիամ Դրէպեր, երէկ, դեկտեմբերի 23-ին (յունվարի 4-ին 1882 թ.) վախճանվեցաւ Գասսինգտում, Նիւ-Եօրկի մօտ. նա հօխանասուն տարեկան էր։ Դրէպեր քիմիայի և ֆիզիօլոգիայի պրոֆէսօր էր Նիւ-Եօրկի համալսարանում, բայց, բայց այդ մասնագիտութեան վերաբերեալ հետազոտութիւններից, բացի էլի մի քանի պատմական աշխատասիրներ, որոնց մեծ նշանակութիւն տալի եւրոպացիների էլ։ Դրանք են. «Եւրոպայի մտաւոր զարգացման պատմութիւնը» (որը հայերէն թարգմանել է Հ. Արխատակէս վարդապետ Ագոնակեանը). «Գիտութեան և կրօնի մէջ եղած ընդհարումների պատմութիւնը»։ Դրէպեր պատկանում էր ժամանակակից ամերիկեան պրակտիկութեան աստղերի շարքին։

—«National Zeitung» լրագրի Հռոմի թղթակիցը հաղորդում է, որ վերջին ժամանակներում պապի քարտուղար Կարդինալ Նաթօրինի հոգեկան վիճակութիւնն ամեն կարգի վատթարութեան, թէ՛ ինչպէս կը վարվին նրանք, եթէ պապը տեղափոխված կը լինի «պրատո» դիտակ։ Մասնաւորապէս Կարդինալի կամենում էր իմանալ, թէ կառավարութիւնները կը հրամայեն արդեօք իրանց դիպլոմատական գործակատարներին հետևել պապին նրա նոր ամառանոցը փոխադրվելիս, արդեօք իրանց հավատարմութեան տակ կառնեն պապի պալատները և վատիկանեան կնկեցիները և կերաշխաւորեն նրանք այդ կալուածների անձեռնմխելիութիւնը։ Այդ հարցերին պետութիւնները իրր թէ պատասխանեցին, որ նրանք պատրաստ են իրանց դործակատարներին նշանակել պապի մօտ, բայց ինչ որ Վատիկանի անձեռնմխելիութեան է վերաբերում, պետութիւնները երկիմի պատասխաններ տուեցին։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. Պետերբուրգ, 8 յունվարի։ կառավարութիւնները ստրով տանելու ժամանակ շղթայով միմեանց հետ կապելը ոչնչացրած է։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, կօզակների գծային զօրքերին նշանակված է աւելորդ սեզանի վճար 183 ր., օբեր-օֆիցերներին, 1824 ր. գնդապետներին իւրաքանչիւր տարի։ Զինական սահմանի մօտ գիւղատնտեսութիւն հիմնելու հարցը քննող մասնաժողովը անհրաժեշտ համարեց ոչնչացնել Ակմոլինսկ-Սիբիրի զինուորական շրջանը և հիմնել Սեմիպալատինսկի նոր գիւղատնտեսութիւն. բաժանել Ամուրսկո-Պրիմորսկայա նահանգը Արևելեան Սիբիրից, կազմել առանձին նահանգ, որի կենտրոնը խաբարովկայում կը լինի, ցօմսկայա և ցօբօլսկայա նահանգները ենթարկել նոյնպէս գործերի միևնոյնութեան իրաւասութեանը։

Ս. Պետերբուրգ, 9 յունվարի։ «Порядокъ» լրագրի հրատարակութիւնը արգելված է մի ու կէս ամսով։ Հաստատված է ջրելու ընկերութիւնը գետինը լաւացնելու համար։ Պետական կօնտրօլէօր Սօլսկի և Ֆինանսների մինիստր Բունգէ պետական խորհրդին մի նախագիծ ներկայացրին ծախսերը նորից պահասեցնելու մասին $^{9}/_{10}\,^{0}/_{0}$։ Մօսկվայի Համալսարանի բիկտօրի գասը կասկվի դէմ վերջացրած է յունվարի 8-ին յօգուտ կասկվի։ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը մտադիր է հիմնել գիւղական ուսուցիչարանների համար բնագիտական շարժական ինանգարաններ։ Հարց է բարձրացած Աստրախան-Ցարիցինսկայա երկաթուղու մասին։

Ս. Պետերբուրգ, 10 յունվարի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է յունվարի 9-ից, որ գինեվաճառ Գուրկօ նշանակված է Օդեսայի գլխաւոր նահանգապետ։ „Московскій Телеграфъ“ լրագիրն առած է առաջին նախազգուշութիւն։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Բալտեան նահանգների համար անասօրների քննութիւն է նշանակվում։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է. Բէսարաբեան ուսումնարանների մասնաժողովը կը բացվի 15 յունվարի։ Նախագահը Մարկօվն է։ Անշարժահասների գործարանական աշխատանքների նախագիծը ներկայացվեցաւ պետական խորհրդին։

Ս. Պետերբուրգ, 11 յունվարի։ Պատրաստած են թագաւորութեան օրվայ համար 150 ձիաների զարդեր։ Ժամանակամիջոցը նշանակված է 1 մայիսից։ Ձանապարհորդներից վերցվող հարկը տուել է 8 միլիոն րուբլ արդիւնք, բայց երեխեկութիւնը չէ պահանջել, ուստի վճռված է պահպանել այդ հարկը։ Վախճանվեցաւ գեներալ Վրենկվից։ Մի քանի գէմնազիաներ խնդրում են տուել կառավարութիւնը թոյլ տալ բեկասանների մնալ Համալսարանների մաթեմատիկական և բնագիտական ֆակուլտետները։

Ս. Պետերբուրգ, 8 յունվարի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 15 կ., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր. 87 կ., չորրորդ 91 ր. 37 կ., հինգերորդ 91 ր., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 217 ր. 25 կ., երկրորդ 216 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 50 կ., երկրորդ 90 ր. 12 կ., երրորդ 90 ր. 12 կ., ոսկի 7 ր. 91 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 24,90 պէնս, Ամստերդամի վրա 125,75 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 212 մարկ, Փարիզի վրա 261 ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բօրսայի արտադրութիւնը հանգիստ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիլմոյով բանալով երեւոյթին գրաւմանց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, դիւանական, նկարչական և կապմարտական իրեղէնների խառնուրդ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ տպրանքներից ելեւէնի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեատոմսեր, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենատարժան վարձով։

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մատենամարզութիւն“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эриванъ. Н. Симеоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

Մի ռուս օրիորդ, որ ուսումն աւարտել է դիմնազիոնում և ունի դիպլոմ՝ ցանկանում է մանուկ դասեր ունենալ։

Հարցնել „Մշակի“ խմբագրատունը։

1—5

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆՆԵՐ 4 ր., ծրծոզներ 1 ր. ծալվոզ աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱԹՈՌ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլի և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քօրօցներ 50 կ., պատեակա ծխօղների համար 60 կ. Փոստաքը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—իյ զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօսթոկէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պարուհնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ապօտ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 Փոստա թէյ թէցամանով 1 ր. 65 կ.։ եւ կամէք գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։ 67—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% **ԷԺԱՆ** քան թէյ ուրիշ տեղ. թէց, կախօ, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէկամաններ, սուրճներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԻՔՆԵՐ, ԶԻԵՍՏԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թաղիք, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՈՕԼՆԵՐ, ՄՇՏՔԱԿԱՊՆԵՐ, կլէնկա, ԹԱՄՔԻՐ, սանձեր, ուէծներ, ՄԱՀՃԱԿԱՆՆԵՐ, երեսպրիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տաւարի ապօն, հոտաւէտ ջրեր, շերբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնեակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախվում է **ԹԷՑ**. պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., խակ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., խակ ամենաթարմ թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ։

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՅՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թաժանները 3 ր. 50 կ. մի հատ 65 ր., շինիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. պուժիներ, ապօտներ կիսագնով, Ֆիլտրաներ և այլն, ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների թինիսում։

77—100

ԹԻՖԼԻՍ նոր եկած ԳՐԱՊԱՀ, ցանկանում է գործնական կերպով դասեր տալ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՒԱԿԻ ԳՐԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ։

Մանրամասնեք կարելի է ամեն օր խմնելու ժամը 3-ից մինչև 4 կէսօրից յետոյ, Անաեովի տանը № 15, Դիմբօեգօվսկի, նախկին կօմենդանտական փողոցի վրայ, № 17 բնակարանում։ 1—3

ԿՕՆՖԵԿՏՆԵՐ ՀԱՋԻ ԴԻՄ ֆունտը 50, 70 և 90 կ., պերլօվայա կրեպա և սագօ 10 կ., ԽԱԻԻԱՐ 50 կ., մուրաբաներ 50 կ., ֆուֆայկա 2 ր. 50 կ., պօլօվինկներ 2 ր., ՀՐ հիրկող վերարկուներ 6 ր., կօլմանի ներշրշատ 18 կ. ֆունտը։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։

3—5

ԴՊՐՈՑ ՊՐՕԳԻՄՆԱԶԻԱԿԱՆ

կուրսով

Բ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆՑԻ

Վէլիամինովսկայա փողոց, տուն իշխան Ամատունու № 11. Ընդունելութիւնը և հաստատութիւնները պանսիօներների, կիսապանսիօներների և ընթեռնել աշակերտների պատրաստական և ԱՌԱՋԻՆ ՊՐՕԳԻՄՆԱԶԻԱԿԱՆ դասատուն կը սկսվին յունվարի 2-ին, 1882 թվի, իսկ ուսումը յունվարի 7-ին։

3—4

ԲԱԹՈՒՄԻ

ԿՕՄԻՍԻՕՆԷՐ

ԱՐՇԱԿ ԳԱՍՊԻՐԵԱՆՑ

Ընդունում է ամեն տեսակ պատուէրներ, յանձնարարութիւններ և ապահարանք։

20—20

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 ասեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պինդալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատներ և գրչակոթներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով։ Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** ՄԷՋ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.։

33—60

ՆՈՐ ԴՈՒԻՐՍ ԵԿԱԾ ԳՐՔԵՐ

Որոնք վաճառվում են ՋԱՒԱԼԻԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻ „ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

1	Բագրատունի՝ Տան պատգամք. գինն է	25 կ.
2	Ազգիանց՝ Անահիտ, հին պրոյց.	50 „
3	Թզուկ, թարգ. Տէր-Միքայէլեանցի.	30 „
4	Աղքատ մանուկ կամ բարոյական վէպ.	20 „
5	Խոխոտալա Սուսդալցեանցի.	50 „
6	Զուտ մանրավէպ Տէր-Աւետիսեանի.	20 „
7	Հայերէն լօտօ երեխաների համար.	50 „
8	Տէր-Ակոբեանց՝ Հայաստանի աշխարհագրութիւն.	60 „
9	Կոստանեանց՝ Գլարատ բայերի խոնհարումը.	25 „
10	Թագաւորեան՝ փոքր լիզուագիտական հետազօտութիւն	50 „

Եւս առաջուվ է Թատովի Տէր-Աբրահամեանցի 1882 թուի **ՕՐԱՑՈՅՑ**, գինն է 15 կօպ. դումարով առնողներին պիջուն կը լինի։

Առաջիկայ **1882** թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայ երէն լեզուո գրականական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ԳՕՐԾ“

„Գործ“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Նախագիծ

ա. Ժամանակագրութիւն. ակրութեան կարգադրութիւններ։ Ուսուցչ, արուեստհմանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները։

բ. Գիւղական յօգուտածներ հայերի և նոցա գրացի ազգերի անասնական, բարոյական և մատուցական դրութեան մասին։

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, դրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ —ինքնուրոյն և թարգմանական։

դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքից է առնուած։

ե. Քաղաքական տեսութիւն։

զ. Ներքին տեսութիւն։

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։

ը. Աչք և ականջ։

թ. Իրրև յաւելուած եւրոպական և ուսուց ընտիր հեղինակների գործածների թարգմանութիւն։

Յայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամեն տեղ . . 8 րուբլի
վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վճարը կանխիկ է.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1882** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ТРЕТІЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ москвѣ:

На 12 мѣс.	8 р.	50 к.	На 6 мѣс.	4 р.	50 к.
» 11 »	8 »	— »	» 5 »	3 »	90 »
» 10 »	7 »	50 »	» 4 »	3 »	25 »
» 9 »	6 »	75 »	» 3 »	2 »	50 »
» 8 »	6 »	— »	» 2 »	1 »	90 »
» 7 »	5 »	25 »	» 1 »	1 »	— »

Съ пересылкою въ города:

На 12 мѣс.	9 р.	—к.	На 6 мѣс.	5 р.	— к.
» 11 »	8 »	50 »	» 5 »	4 »	60 »
» 10 »	8 »	— »	» 4 »	3 »	70 »
» 9 »	7 »	40 »	» 3 »	2 »	75 »
» 8 »	6 »	70 »	» 2 »	2 »	— »
» 7 »	5 »	90 »	» 1 »	1 »	10 »

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина, въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія „**РУССКІЙ КУРЬЕРЪ**“.

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ.** 1—3

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց բնական գոյնը վերադարձնող, գինը 2 ր. հիւր, **ՓՈՍՏՅՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի ՄԷՋ։

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԻՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխատյաւ գէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՈՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն։

64—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ 11 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 3 Յունվարի 13 (25) 1882 Յունվարի 13 (25) № 3

ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գրվում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Մշակ»։

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տոն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Բագուից։ Նամակ Խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Գերմանիա։ Ֆրանսիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Դասիք բէկ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Յունվարի 2-ին

Մեր քաղաքի մի նշանաւոր գործարանատէր, շաբթի օր՝ Ճգնաւորեանց այս օրերս յայտնեց իրեն մնացեալ մօտ 180,000 րուբլու պարտքի մէջ։ Գործարանը և կալքերը հաստատած են իր անունով։ Այս առաջին անգամ չէ, որ պ. Ճգնաւորեանցը մնանկանում է, դա երկրորդն է, և ով գիտէ, գուցէ վերջինն էլ չէ լինելու։ Առաջին մնանկութիւնից յետոյ, ինչպէս ասում են, նա իր անունով օգնութեամբ զբաղնել սկսեց իր առևտուրը չարտօնակով, չը նայելով որ, նա այդ ժամանակ մի նշանաւոր կալուածատէր չէ ունեցել, սակայն նա իրեն ուժից աւելի անգամ բարձր գործեր է սկսել, առանց տակի ու պրեմոր հաշուելու. և ահա այդպէս, այսօր յայտնվում է 180,000 րուբլ պարտքով, և այն էլ՝ ինչ մարդիկներին։ Նա պարտական է ամենքին խեղճերի 4, 5 հարիւրներով, որ նրանց երկար տարիների աշխատանքի արդիւնքն է, որոնք մի ապահով տեղ կարծելով տուել են օգտօտով։ Այստեղ չը պէտք է մոռանանք, որ այդ մնանկութեան դլխաւոր պատճառը Նօքելի հարուածներ են. քանի որ նա չը կար, ի հարկէ, գործարանատէրը կարողանում էր նրա տասը տարվայ փայլուն և արդիւնաբեր գործունէութիւնը։

«Մշակը» տասը տարի չարտօնակ պատերազմելով խաւարասէրների և ցած կրքերին ծառայողների դէմ և տարածելով նոր գաղափարներ, յաղթող հանդիսացաւ, ինչպէս իր առջի անկեղծ բարեկամն Տէր Աւետում որ անունն էր «Մշակին» չատ տևի փայլուն տարեգրական տարեդարձներ։

«Մշակին» արդէն ձեռք է բերել պատուաւոր դիրք հայոց ազգային տարբերութեան, ինչպէս միակ առաջադիմ և ազդեցութիւն ունեցող հասարակական օրգան։

Յուսահատելով «Մշակի» տասը տարվայ գործունէութիւնը «Առաջնորդական Թերթը» բացագանչում է. կեցցէ ազգային «Մշակը» տասդ և զուարթ չատ տարիներ։

Խմբագիր «Առաջնորդական Թերթի» բժ. Լիան Տիգրանեանց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սասունք ՄՕՋԻՈՒՄԻՑ տիկին Հայանուշ Գանջումեանցից 8 րուբլ բաժանորդագին «Փարնասի Օրիանի» համար։ Առաջվայ 682 րուբլ փոխի հետ կանի, ուրեմն, 690 րուբլ։

Քիւրքճեանի ժողովածուի մի օրինակ ծախվեցաւ մեր խմբագրութեան մէջ պ. Մկրտիչ Ներսէսեանցին, որ և վճարեց մեզ 20 րուբլ։

Չը նայելով որ չատերը մեր բաժանորդներից սկսեցին ուշադրել մեզ անցեալ 1880 և 1881 թուի ապառիկները, բայց գործեալ այդ ապառիկների մի խոշոր գումար չը վճարված է մնում։ Մենք այս օրերս կը հրատարակենք քաղաքներով երկու տարվայ ապառիկների ցուցակը։

Կովկասեան տանների գատաստիճան մանկամատակարների հսկող գլուխը, Մուֆխին, ինչպէս յայտնի է, քանի մի ժամանակ սրանից առաջ վախճանվեցաւ Թիֆլիսում։ Այժմ լսում ենք որ դիատուրութիւն կայ վախճանվածի տեղ նշանակել տեղական Թուրք «Զիա» լրագրի խմբագիր, էֆենդի Ոմեան Զաքէին։ Մենք կարծում ենք որ դրանից աւելի լաւ ընտրութիւն չէր կարելի անել, քանի որ յիշեալ էֆէնդին, մեր Թուրք ազգաբնակութեան և մահմետական հոգեւորականների մէջ առանձնապատուած անձերից մինն է։

«Մատենադարանի նամակներով մեզ հաղորդում են Խրիմեան Հայրապետից, որ Էջմիածնի կողմերում բաւական անհանգստութիւն է տիրում։ Պատերազմից յետոյ առաջին հարկաւորութիւնն մինչև-նոյն անչափ թանգացաւ։ Գաղաթի առևտուրը ընկած է և հետզհետէ ընկնում է։ Թիւրքերը առնչի և առնչի գաղթում են՝ ոմանք դէպի Տրապիզոնի կողմերը, ոմանք Սուպղի կողմերը։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են որ այդ քաղաքի հրատարակիչներում և փողոցներում կեղտը պրեխէ երկիք չէն մաքրում։ Սորը Փրկիչ հայոց եկեղեցու շուրջը, չը նայելով որ նա դանվում է քաղաքի կենտրոնում, անանցնելի ցեխ և կեղտ է տիրում։

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Դեկտեմբերի 28-ին Լազարեան ճեմարանի աշակերտները տուին մի ներկայացումն։ Խաղացին Սոնդովկեանցի «Պէպօ» սիմէոան և մի վօդէվիլ։ Խաղը լաւ անցաւ։ Հանդիսականների մեծ մասը Մօսկվայի ամբողջ հայ հասարակութիւնը ներկայ էր այդ ներկայացմանը։»

Մեզ գրում են։ «Ալէքսանդրապօլի գատաստ

ԳԱՒԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ Վ. Է Պ

(1722—1728)

ԻԲ

Որպէս ամառնային գիշերներում ձրագի լոյսը ղէպի ինքն է հրապուրում զանազան միջատներին, այնպէս էլ ամրոցում յայտնված հրովեղը ամէն կողմից դէպի ինքն էր կոչում բերդաքաղաքի բնակիչներին։ Ոմանք լոկ հետաքրքրութեան համար, ոմանք օգնութիւն հասցնելու համար, ոմանք դուարճանալու համար վազում էին դէպի հրդեհը։ Ամբոխը մի մեծ երեխայ է, սիրում է կրակի հետ խաղալ։ Բերդի պարիսպների մօտ կանդնեցրած պահապան զօրքերն անգամ, հակառակ զինուորական կարգապահութեան, թողնելին իրանց պահականոցները և վազելին դէպի ամրոցը։ Կրակը յեղաշրջեց ամէն օրէնք, կանոն և այն բոլոր կարգադրութիւնները, որ անօրինված էին թշնամուն դէմ գնելու համար։

Հանգցնելու հնար չը կար։ Երկու մեծ գետերից, որ անցնում էին բերդի մօտով, ջուր վերցնել անկարելի էր, որովհետև թշնամին պրում կանգնած էր։ Իսկ բերդի մէջ գտնված ջուրը խմելու անգամ բաւական չէր։

Հրդեհը հետզհետէ տարածվում էր։ Կրակը խառնվեց մանկից անցել էր դէպի դիւանատունը, իսկ ախոռատան կողմից մօտենում էր կանանոցին։ Կատաղի քամին, մի հակառական վոգբան նման, աւելի բորբոքում էր, աւելի բոցավառում էր նրան։

Ամէն սկսել էր այրվել դիւանատունը։ Դա ամրոցի ամենագեղեցիկ մասն էր։ Անգլին գահլիճների կամարները, որոնց վրա նկարիչները գրած էին գրել իրանց բոլոր ճարտարութիւնը, խորտակվում էին, և գղրդոցով կործանվում էին դէպի ցած։ Հրեղէն բոցերը, խառն ծխային թանձր ամպերի հետ, դուրս էին հոսում աշխարհի բոլոր չբքեղութիւններով զարդարված սենեակներից։ Պալատի փառքը, գեղեցկութիւնը և ամէն գեղեցկութիւններով լի վայելչութիւնը լուծվում էր, մոխիր էր դառնում։ Եւ ում ձեռքով։—Մի ազահնի, մի թոյլ աղջկայ ձեռքով։ Դա մի դառն խրատ է, որով ժողովուրդը պատժում է բռնակալի ամբարտաւանութիւնը, որով կամենում է ցոյց տալ նրա աչնչութիւնը։ Երկիների երկաթէ գաւազանով իշխողին պատժում է իր առաքմութիւններից ամենատկարի ձեռքով։ Կարծես, կամենում է հասկացնել նրան. «տես, դու էլ Նոյնպիսի մի մարդ ես, որպէս այն թիւրատոր մարդիկը, որոնց ճնշում ես քո առջևի տակ»...

Երկու տասական տարեկից՝—կրակը և քամին—կոչնեցին միաբանվել էին մի սերտ դաշնակցութեամբ, աչնչացնելու բոլորը, ինչ որ կառուցել էր բռնակալ ձեռքը իր գոհերի արիւնով և արտասուքով։ Երկու տարերք գործում էին. քամին, որպէս Արդարադատի վրէժխնդրութեան չունչը, և կրակը, որպէս հարուածահարված ժողովրդի անէծքի արտայայտութիւնը...

Հրդեհը տևելի և տևելի ծաւալվում էր, տարածելով իր չուրջը մի տասական լուսատրութիւն։ Կանանոցի կիսամերկ գեղեցկուհիները, սարսափելով յանկարծական վտանգից, քնաթաթախ դուրս էին թափվել իրանց օթեակներից։ Այդ թշուառները, մի այլ պատսպարան չը գտնելով, հաւաքվել էին բակի մէջ, և ոչխարի նման մինը մեսի կոպքին սեղմված, դողդողում էին, լաց էին լինում։ Նրանք մոռացել էին հարեմի փակված կնոջ թէ երկիւղը և թէ ամօթխածութիւնը, և դառն հառաչանքներով օգնութիւն էին աղաղակում։ Նրանց ձայնը դրաւեց ներքինապետի ուշադրութիւնը, որը զայրացած կնոջով մօտեցաւ, և սպառնական խօսքերով ասաց.

—Քաժեր, այդ ինչ աղմուկ է, ինչու էք հաւաքվել այստեղ, դուք չէք տեսնում, որ մարդիկ են նայում ձեզ վրա։

Կնիկները նկատեցին, որ կատրների վրա, իրանց մատը մատիկ վայլուն և արդիւնաբեր գործիքներ։

«Մշակը» տասը տարի չարտօնակ պատերազմելով խաւարասէրների և ցած կրքերին ծառայողների դէմ և տարածելով նոր գաղափարներ, յաղթող հանդիսացաւ, ինչպէս իր առջի անկեղծ բարեկամն Տէր Աւետում որ անունն էր «Մշակին» չատ տևի փայլուն տարեգրական տարեդարձներ։

«Մշակին» արդէն ձեռք է բերել պատուաւոր դիրք հայոց ազգային տարբերութեան, ինչպէս միակ առաջադիմ և ազդեցութիւն ունեցող հասարակական օրգան։

Յուսահատելով «Մշակի» տասը տարվայ գործունէութիւնը «Առաջնորդական Թերթը» բացագանչում է. կեցցէ ազգային «Մշակը» տասդ և զուարթ չատ տարիներ։

Խմբագիր «Առաջնորդական Թերթի» բժ. Լիան Տիգրանեանց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սասունք ՄՕՋԻՈՒՄԻՑ տիկին Հայանուշ Գանջումեանցից 8 րուբլ բաժանորդագին «Փարնասի Օրիանի» համար։ Առաջվայ 682 րուբլ փոխի հետ կանի, ուրեմն, 690 րուբլ։

Քիւրքճեանի ժողովածուի մի օրինակ ծախվեցաւ մեր խմբագրութեան մէջ պ. Մկրտիչ Ներսէսեանցին, որ և վճարեց մեզ 20 րուբլ։

Չը նայելով որ չատերը մեր բաժանորդներից սկսեցին ուշադրել մեզ անցեալ 1880 և 1881 թուի ապառիկները, բայց գործեալ այդ ապառիկների մի խոշոր գումար չը վճարված է մնում։ Մենք այս օրերս կը հրատարակենք քաղաքներով երկու տարվայ ապառիկների ցուցակը։

Կովկասեան տանների գատաստիճան մանկամատակարների հսկող գլուխը, Մուֆխին, ինչպէս յայտնի է, քանի մի ժամանակ սրանից առաջ վախճանվեցաւ Թիֆլիսում։ Այժմ լսում ենք որ դիատուրութիւն կայ վախճանվածի տեղ նշանակել տեղական Թուրք «Զիա» լրագրի խմբագիր, էֆէնդի Ոմեան Զաքէին։ Մենք կարծում ենք որ դրանից աւելի լաւ ընտրութիւն չէր կարելի անել, քանի որ յիշեալ էֆէնդին, մեր Թուրք ազգաբնակութեան և մահմետական հոգեւորականների մէջ առանձնապատուած անձերից մինն է։

«Մատենադարանի նամակներով մեզ հաղորդում են Խրիմեան Հայրապետից, որ Էջմիածնի կողմերում բաւական անհանգստութիւն է տիրում։ Պատերազմից յետոյ առաջին հարկաւորութիւնն մինչև-նոյն անչափ թանգացաւ։ Գաղաթի առևտուրը ընկած է և հետզհետէ ընկնում է։ Թիւրքերը առնչի և առնչի գաղթում են՝ ոմանք դէպի Տրապիզոնի կողմերը, ոմանք Սուպղի կողմերը։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են որ այդ քաղաքի հրատարակիչներում և փողոցներում կեղտը պրեխէ երկիք չէն մաքրում։ Սորը Փրկիչ հայոց եկեղեցու շուրջը, չը նայելով որ նա դանվում է քաղաքի կենտրոնում, անանցնելի ցեխ և կեղտ է տիրում։

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Դեկտեմբերի 28-ին Լազարեան ճեմարանի աշակերտները տուին մի ներկայացումն։ Խաղացին Սոնդովկեանցի «Պէպօ» սիմէոան և մի վօդէվիլ։ Խաղը լաւ անցաւ։ Հանդիսականների մեծ մասը Մօսկվայի ամբողջ հայ հասարակութիւնը ներկայ էր այդ ներկայացմանը։»

Մեզ գրում են։ «Ալէքսանդրապօլի գատաստ

իջնել։ Երբ հասաւ վերջին աստիճանին, նա կանգնեց, և նայում էր դէպի կանանոցի բակը, որը երբեմն լուսաւորվում էր հրդեհի լոյսերով, իսկ երբեմն խաւարը պատում էր, երբ ծխային ևս ամպերը ծածկում էին կրակի ճառագայթները։ Նա ընտրեց խաւարի այդ վերջին րոպէներից մէկը, և արագութեամբ վազեց դէպի Զուբէյդա խանումի սենեակը։ Նեղլիի Աւազը այնտեղ չէր. Ծերունին իր սղոցի թևերով լցրած բարձը վեր էր առել, և սատանան գիտէ, թէ որ անկիւնում պահած էր։ Նա մատաղ խանումի սենեակը, որը միայնակ նրատած էր, գրկած առնելով իր հիանդ երեխային, և պատրաստվում էր մի տեսակ տխուր, ուշակորոյս ինքնամոռացութեան մէջ։ Ցնծալով անծանօթ մարդուն իր սենեակը մտնելիս, սիկինը սթափվեցաւ, և լայագին ձայնով աղաղակեց.

—Ինչ որ տալիս ես, տար, ես բոլորը քեզ կը տամ, ի սէր Աստուծոյ, երեխային մի սպանիր։

Նա կարծեց, որ անծանօթը բէկի դինուորներից մէկին էր, մտել էր իր սենեակը կողոպտելու։ Բայց նա մօտենալով սիկինջը, կամաց չընջաց.

—Սուս կաց, մի վախիր, ես ևայ քեզ էլ, քո երեխային էլ ազատելու։—Ջեռ ճանապարհ ինձ։ Վերջին խօսքերի ժամանակ նա մի կողմ ձգեց գլխի անապին մօրթէ գդակը և նրա տակից դուրս թափվեցան կանացի երկայն գիսակները։

—Ա՛խ, փարիչան, դու ես, բայց կանչեց սիկինը ուրախանալով։—Ո՞րտեղ էիր, ինչու ինձ մենակ թողեցիր, ուր գնացիր։

—Սուս, կրկնեց փարիչանը,—կամաց խօսեցէք, վեր կացէք, պատրաստվեցէք, գնանք, քանի որ դեռ ուշ չէ։ Ես յետոյ կը պատմեմ ձեզ, թէ որտեղ էի։

—Ո՞ր գնանք, ինձ որտեղ ես տանում, հարցրեց սիկինը չփոթվելով։

—Մի այնպիսի ապահով տեղ, ուր դուք ազատված կը լինէք։ Շտապեցէք, ժամանակ կորցնելու չէ, մի քանի րոպէից յետոյ բէկի դինուորները կը թափվին ամրոցի վրա և կրակից մնացածը նրանք սրով կը ոչնչացնեն։

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

Ղևոնդ Ալիշանի «Հայապատում» պատմական երկի 2-րդ հատորը լույս է տեսել։ Գիրքը ունի 500 էջ։ Գինը 5 ռուբլի։ Գրքի վաճառքը կատարվում է Ալիշանի տանը։

Ծանոթ ենք, որ Ղևոնդ Ալիշանը ավարտել է իր «Հայապատում» պատմական երկի 3-րդ հատորը։ Այդ հատորը ևս, ինչպես նախորդները, կազմված է լինելու հարուստ նյութերով։ Ալիշանը, ինչպես հայտնի է, ունեցել է հնարավորություն օգտվելու Վենետիկի Մխիթարյանների հարուստ գրադարանից։

Ինչպես հայտնի է, Ալիշանը ուսումնասիրել է նաև Հայոց հին դրամները։ Այդ մասին նա հրատարակել է մի հատուկ աշխատություն։ Ալիշանի այդ աշխատությունը ևս մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում։

Ինչպես հայտնի է, Ալիշանը ուսումնասիրել է նաև Հայոց հին դրամները։ Այդ մասին նա հրատարակել է մի հատուկ աշխատություն։ Ալիշանի այդ աշխատությունը ևս մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում։

ՄԵԿ ԹԵՎԱԿՈՒՆ ՄԱՐԴ ԱՂՔԱՏՈՒԹԻՒՆ

Մեր թղթակիցներից մեկը գրում է մեզ Ղարսի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի Ղուկասյան գյուղերից։ Ահա նրա նամակը։

«Ղուկասյան գյուղերի բնակիչները, որոնք ամենքն էլ հայեր են, ապրում են շատ աղքատ կերպով։ Նրանց մեծ մասը ոչ միայն հող չունի, որ վարի, ցանի, այլև տուն չունի, որ ապրի։ Ամեն տարի գարնանը նրանք գնում են Ղարսի նահանգի Կարսի գավառը, որտեղ հողագործությամբ զբաղվում են մինչև աշնան վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք վերադառնում են իրենց գյուղերը, ուր ձմեռում են։ Ձմեռը նրանք ապրում են հարուստ հայերի մոտ, որոնք նրանց տալիս են ուտելիք և հագուստ։ Ամեն տարի նրանք այդպես են անում։ Ամռանը նրանք աշխատում են, ձմեռը՝ ապրում են ուրիշների հաշվին։

Ղուկասյան գյուղերի բնակիչները ամեն տարի գնում են Կարսի գավառը, որովհետև այնտեղ հող կա, որ կարելի է վարել։ Ամռանը նրանք աշխատում են, ձմեռը՝ ապրում են ուրիշների հաշվին։

Ղուկասյան գյուղերի բնակիչները ամեն տարի գնում են Կարսի գավառը, որովհետև այնտեղ հող կա, որ կարելի է վարել։ Ամռանը նրանք աշխատում են, ձմեռը՝ ապրում են ուրիշների հաշվին։

ՆԱԳՆԱՄԱԳ

ԴԱՎԱՃԱՍՈՑ ԴԱՎԱՆՏՅՈ

Դավաճանության պատմություն մի ժողովրդի ազատության համար մղած պատերազմում։

Ֆրանսերեն թարգմանեց Ա. ՎՈՎՆԱՆՑ

«Հայրենիք»-ում։

Ես ոչ մի անգամ չեմ եղել Ամերիկայում, ուստի չեմ կարող ասել, թե ինչպես է ապրում այնտեղ ժողովուրդը։ Ես միայն գիտեմ, որ Ամերիկան ազատ երկիր է, և որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է ազատ կերպով ապրել։ Ես գիտեմ նաև, որ Ամերիկայում ամեն մարդ կարող է ազատ կերպով ապրել։ Ես գիտեմ նաև, որ Ամերիկայում ամեն մարդ կարող է ազատ կերպով ապրել։

«Հայրենիք»-ում։

Ես ոչ մի անգամ չեմ եղել Ամերիկայում, ուստի չեմ կարող ասել, թե ինչպես է ապրում այնտեղ ժողովուրդը։ Ես միայն գիտեմ, որ Ամերիկան ազատ երկիր է, և որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է ազատ կերպով ապրել։ Ես գիտեմ նաև, որ Ամերիկայում ամեն մարդ կարող է ազատ կերպով ապրել։

«Հայրենիք»-ում։

Ես ոչ մի անգամ չեմ եղել Ամերիկայում, ուստի չեմ կարող ասել, թե ինչպես է ապրում այնտեղ ժողովուրդը։ Ես միայն գիտեմ, որ Ամերիկան ազատ երկիր է, և որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է ազատ կերպով ապրել։ Ես գիտեմ նաև, որ Ամերիկայում ամեն մարդ կարող է ազատ կերպով ապրել։

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ЗАЯВЛЕНІЯ

„БАРЕКАМ МАНКАНЪ“

Съ Февраля сего года открываю въ Эриванѣ книжный магазинъ, гдѣ буду имѣть всѣ учебныя, духовныя, художественныя, географическія и картографическія изданія, какія только потребуются для всѣхъ учебныхъ заведеній Эриванской губерніи и для всѣхъ частныхъ лицъ, желающихъ пріобрѣсти книги, по возможно дешевымъ цѣнамъ.

Имѣю также честь увѣдомить, что я назначенъ Главнымъ Агентомъ „Общественной Библіотеки“ С.-Петербургскаго Комитета Грамотности.

Адресъ мой: г. Эривань. Н. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

Мое новое изобрѣтеніе, которое я запатентовалъ и имѣю дипломъ, устраняетъ неудобства, замѣченныя въ существующихъ ранѣе.

Желающіе могутъ получить подробныя свѣдѣнія, обратившись ко мнѣ. 2—5

ВЕРБЛЮДЫ 4 р., ВЕРБЛЮДЫ 1 р. 50 к., ФАЙФ-АФОН 4 р., БАЗКАФОН-МАХЧАКАЛ 10 рубл. и выше, ГЕЛЬ бубенчики 25 и 30 к., ЖЕЛЕЗНЫЯ ЗАСТЕЖКИ 50 к., ЗАМОЧКИ 60 к. ФУНТЪ, англійскія ВАННЫЯ ЛЕЙКИ и другія ВЕЩИ ПРИВОЗЯТСЯ ИЗЪ АНГЛІИ. ЗАКАЗЫ ПРИНИМАЮТСЯ ВЪ ЛАВКѢ ПРОТИВЪ ЦЕРКВИ ВЪ ЭРИВАНѢ. 68—100

ПРОДАЮТСЯ 25% ДЕШЕВЛЕ всѣ ТѢ ЖЕ ВЕЩИ, какія продаются въ Эриванѣ, какъ-то: ЧАЙ, кофе, СОКОЛАТЪ, бубенчики, МЕДНЫЯ ВЕЩИ, ЗЕРКАЛА, ЛАМПЫ, ЛАМПОЧКИ, ЛАМПАДКИ, ЛАМПАДНОЕ МАСЛО, ЛАМПОВЫЯ СТЕКЛА, ЛАМПОВЫЯ ГОРѢЛКИ, ЛАМПОВЫЯ ТРУБКИ, ЛАМПОВЫЯ ШИРМЫ, ЛАМПОВЫЯ ПРУЖИНЫ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСТЕЖКИ, ЛАМПОВЫЯ ЗАМОЧКИ, ЛАМПОВЫЯ ЦѢПОЧКИ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОЧЕКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПАДОКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ТРУБОКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ГОРѢЛОКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ПРУЖИНЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ЗАСТЕЖЕКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ЗАМОЧЕКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ЦѢПОЧЕКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ЗАСЛОНОКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ ЛАМПОЧЕКЪ, ЛАМПОВЫЯ ЗАСЛОНКИ ДЛЯ ЛАМПОВЫХЪ

№ 4 Յունվարի 14 (26) 1882 Յունվարի 14 (26) № 4

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միևնոյն խմբագրատան մէջ։

Յաղորդագրութիւնք գիմում են ուղղակի Տեֆլիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ուրբաթ օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անցեալ Թուականը Եւրոպայում։ Նամակ Գերմանիայից։ Արտաքին լուրեր։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Մօսկվայի հայոց բարեգործական ընկերութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Շարունակում ենք առանալ Նուռատեանի, Կովկասի և Անդրկովկասի գրիչ լուրեր թէ մեծ և թէ փոքր քաղաքներից բազմաթիւ Հնդհատուրակներ «Մշակի» առ տարվայ տարեգրքի առիթով։ Այդ նամակները այնքան շատ են, որ մեզ անհնարին է նրանց բոլորին տեղ տալ մեր լրագրի էջերում։

—

Սառցանք վ. Ղազիկավկասից, ս. Յիզրան Տէր-Զաքարեանցից 4 րուբլ բաժանորդագին «Ծաղկանոց դ'Օրիան» լրագրի համար, իսկ Կարապետից, բժիշկ Միրիմանեանցից, առացանք նոյն նպատակով 8 րուբլ։ Առաջվայ 690 րուբլ գումարի հետ կազմի 702 րուբլ։

—

ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ առացանք հետևեալ նամակը մեր լրագրի տաս տարվայ տարեգրքի առիթով։ «Ես հաստատացած եմ, որ «Մշակին» վիճակված է այսուհետև հետզհետէ առաջանալ. նրա ժողովրդական ուղղութիւնը անուրանալի է։ Բազում հայ-բողոքականների բաժանորդագրութիւնը մեր բարեկամներին միխիթարութիւն և յոյս է ներշնչում Ոմանք, մինչև անգամ ճշմարիտ դիտական մարդիկ կանգնից, որոնք երկար տարիների միջոցում ուրանում էին աշխարհիկ լեզուի քաղաքացիութեան իրաւունքը, այժմ ուրախութեամբ կարդում են «Մշակը» և բազմիցս ձեր առաքինասէր յօդուածները ու նրանց միջի գաղափարները մեր կոսակցութեան նիւթ են դառնում»

—

Մեզ գրում են ՎԱՇԻՆԳՏՈՒՆԻՑ յունվարի 4-ից, որ այդտեղի ուսուցչական խումբը յունվարի 6-ին տալու է էլոսի Նախկին դահլիճում մի ներկայացում յօդուտ բեմի։ Կը ներկայացնեն «Ընտանեկան կատակերգութիւնը, երկը արարատեանի և «Աշխատասիրի երեկոյ» վոդեվիլ։ Իսկ յունվարի 9-ին նոյն դահլիճում օրիորդական ուսումնարանի առաջին դասատու աշակերտուհիները կը ներկայացնեն «Ֆօլոմխոլբիալ» վոդեվիլ։ Առաջին անգամն է, ասում է մեր թղթակիցը, որ Ախալքալաքում օրիորդները բեմ են դուրս գալիս։ Պիէսաներից առաջինը տպված է եղել 1857 թուին Վիենեայի մէջ հրատարակված «Բազմավէպ» ամսագրի մէջ և գրված է Ս. Պօլսի բարբառով։ Ընկերութեան խնդիրքով այդ պիէսան փոխադրել է աշխարհաբար բարբառով պ. Մուրատեանցը։

—

Մեզ գրում են հետևեալը։ «Դոր-Բայազէտի երկանք դպրոցների հոգաբարձութիւնը ստացաւ յօդուտ դպրոցների, տեղիս Ձիներարութեան կալպազառու, Թիֆլիսի քաղաքացի Վասիլ Միքայելովից, 20 րուբլ դրամ, որ պարտնը խոստացել է վճարել ամեն տարի մեր դպրոցում չքաւոր աշակերտներ ընդունելու համար։»

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մի պարոն մեզ գրում է։ «Վերջին ժամանակ գաւառացի հայերը սկսել են պահանջ զգալ դէպի ընթերցասիրութիւնը և ուրախութեամբ բերել են տալիս հայոց այլ և այլ գրքեր Թիֆլիսից, որոնք երկար տարիների միջոցում ուրանում էին աշխարհիկ լեզուի քաղաքացիութեան իրաւունքը, այժմ ուրախութեամբ կարդում են «Մշակը» և բազմիցս ձեր առաքինասէր յօդուածները ու նրանց միջի գաղափարները մեր կոսակցութեան նիւթ են դառնում։»

—

Մեզ գրում են հետևեալը։ «Դոր-Բայազէտի երկանք դպրոցների հոգաբարձութիւնը ստացաւ յօդուտ դպրոցների, տեղիս Ձիներարութեան կալպազառու, Թիֆլիսի քաղաքացի Վասիլ Միքայելովից, 20 րուբլ դրամ, որ պարտնը խոստացել է վճարել ամեն տարի մեր դպրոցում չքաւոր աշակերտներ ընդունելու համար։»

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մի պարոն մեզ գրում է։ «Վերջին ժամանակ գաւառացի հայերը սկսել են պահանջ զգալ դէպի ընթերցասիրութիւնը և ուրախութեամբ բերել են տալիս հայոց այլ և այլ գրքեր Թիֆլիսից, որոնք երկար տարիների միջոցում ուրանում էին աշխարհիկ լեզուի քաղաքացիութեան իրաւունքը, այժմ ուրախութեամբ կարդում են «Մշակը» և բազմիցս ձեր առաքինասէր յօդուածները ու նրանց միջի գաղափարները մեր կոսակցութեան նիւթ են դառնում

Fonds A.R.A.M

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵՒՆԻՑ

Բերլին, 15/1 82

Մօտ ժամանակներս մեր մէջը ձա-
ռայեցին, որ մեզ հետ ունենալու համար
Գերմանիոյ մէջ ուղարկուած էին Ռուսիոյ
կառավարութեան կողմանէ, որպէս զի
ուսանին գերմանական ռազմական գոր-
ծերը եւ ռազմական դպրոցներու կազ-
մակերպութիւնը։ Ասոնք ամենքն ալ
սպայ էին։ Ասոնց մէջ կային ինչպէս
հետեւակ զինուորներու, նոյնպէս հե-
ծելազօրի եւ հրետանւոյ սպայ։ Ասոնք
ամենքն ալ ունէին գերմանական զին-
ուորական կազմուածք եւ ձեւ։ Ասոնք
ամենքն ալ կը խօսէին գերմաներէն
լեզուն։ Ասոնք ամենքն ալ կը հագնէին
գերմանական զինուորական հագուստ։
Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնային գեր-
մանական զինուորական կանոնները։
Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնային գեր-
մանական զինուորական սովորութիւն-
ները։ Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնային
գերմանական զինուորական ծէսերը։
Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնային գեր-
մանական զինուորական երգերը։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական պարերը։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական խաղերը։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական ուտելիքները։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական խմելիքները։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական ծխելիքները։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական քնելիքները։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական զուարճութիւնները։
Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնային գեր-
մանական զինուորական տխրութիւն-
ները։ Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնային
գերմանական զինուորական ուրախու-
թիւնները։ Ասոնք ամենքն ալ կը ճան-
չնային գերմանական զինուորական
վշտերը։ Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչ-
նային գերմանական զինուորական
հիւանդութիւնները։ Ասոնք ամենքն
ալ կը ճանչնային գերմանական զին-
ուորական մահը։ Ասոնք ամենքն ալ
կը ճանչնային գերմանական զինուո-
րական յարութիւնը։ Ասոնք ամենքն
ալ կը ճանչնային գերմանական զին-
ուորական դրախտը։ Ասոնք ամենքն
ալ կը ճանչնային գերմանական զին-
ուորական դժոխքը։ Ասոնք ամենքն
ալ կը ճանչնային գերմանական զին-
ուորական աստուածը։ Ասոնք ամենքն
ալ կը ճանչնային գերմանական զին-
ուորական սատանան։ Ասոնք ամենքն
ալ կը ճանչնային գերմանական զին-
ուորական ամէն ինչ։ Ասոնք ամենքն
ալ կը ճանչնային գերմանական զին-
ուորական ոչինչ։ Ասոնք ամենքն ալ
կը ճանչնային գերմանական զինուո-
րական ամէն ինչ եւ ոչինչ։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական ամէն ինչ եւ ոչինչ
միասին։ Ասոնք ամենքն ալ կը ճան-
չնային գերմանական զինուորական
ամէն ինչ եւ ոչինչ միասին եւ առան-
ձին։ Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնա-
յին գերմանական զինուորական ամէն
ինչ եւ ոչինչ միասին եւ առանձին եւ
միշտ։ Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնա-
յին գերմանական զինուորական ամէն
ինչ եւ ոչինչ միասին եւ առանձին եւ
միշտ եւ միշտ։ Ասոնք ամենքն ալ կը
ճանչնային գերմանական զինուորա-
կան ամէն ինչ եւ ոչինչ միասին եւ
առանձին եւ միշտ եւ միշտ եւ միշտ։
Ասոնք ամենքն ալ կը ճանչնային գեր-
մանական զինուորական ամէն ինչ եւ
ոչինչ միասին եւ առանձին եւ միշտ
եւ միշտ եւ միշտ եւ միշտ։ Ասոնք
ամենքն ալ կը ճանչնային գերմանա-
կան զինուորական ամէն ինչ եւ ոչինչ
միասին եւ առանձին եւ միշտ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ահա ֆիրմայով բանալով երևանում դրամագծառանց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, գիւանական, նկարչական և կազմարարական իրեղէնների խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ լևանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցետոմսներ, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենատարժան վարձով։

Ինձ մօտ է դասընթաց իմ հրատարակած „Ցեղային բժշկական մարմնամարզութիւն“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

Մի ռուս օրիորդ, որ ուսումն աւարտել է գիմնազիօնում և ունի դիպլոմ՝ ցանկանում է մանուկ դասեր ունենալ։

Հարցնել „Մշակի“ խմբագրատանը։

3—5

ՎԵՐԱԲԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ծրծոզներ 1 ր. ծալվող ամոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՅՏ-ԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱԶԿԱՓՈՒՆ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլի և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսուան քորոցներ 50 կ., պատուհան ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

10,000 *զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհանա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 -ֆունտ թէյ թէյամանով 1 ր. 65 կ. եր -կաթէ գրիչներ խրատքանչիւր ձեռքի համար ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։** 69—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան թէ ուրիշ տեղ. թէյ, կակաո, ՇՕԿՈԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սուրճօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, ներս լուսանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ԶԳՆՍՏԱԿԱԿՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թուղթ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՄԷՋքաշկապներ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, սանձեր, ուէթօներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարգկեղանց գուլպաներ, տուալետի սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիլրեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնեակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։** *ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ վաճառականներին* **ՄԵԾ** *քանակութեամբ ծախվում է* **ԹԷՅ·** *պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաարտէր ԹԷՅԸ ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ։*

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ՔՈՐ (chokl bore) George Dau-ի գործատնից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց ԹԱՄՔԵՐ 65 ր., շէֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. միւթինը, պլօշներ կիսագնով, ֆիլտրաներ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների թիֆլիսում։

79—100

ԹԻՖԼԻՍ նոր եկած ԳՐԱՊԱՀ, ցանկանում է գործնական կերպով դասեր տալ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐԿԱՒԱԿԻ ԳՐԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ։

Մանրամասներ կարելի է ամեն օր իմանալ ժամը 3-ից մինչև 4 կէսօրից յետոյ, Ախանովի տանը № 15, գիբսօնդօվսկի, նախկին կոմենդանտսկի փողոցի վրա, № 17 բնակարանում։ 3—3

ԿՕՆՖԵԿՏՆԵՐ *ՀՍՋԻ ԳԻՄ ֆունտը 50, 70 և 90 կ., ֆերլօվայա կրեպա և սագօ 10 կ., ԽԱԻԻԱՐ 50 կ., մուրաբաներ 50 կ., ֆուֆայկա 2 ր. 50 կ., պօլօվիններ 2 ր., չէ բիլվոզ վերարկուներ 6 ր.։ կօլմանի նշէշըշատ 18 կ. ֆունտը։ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։*

5—5

ԱՐԴԻՆ ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒԶԵՏԻՉԻ** *„ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ.“** *անուանով։*

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը չյաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ

Կարելի է ստանալ ԹԷ՛ ԿԵՆԹՕՆԱԿԱՆ գրավաճառանոցից և ԹԷ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Բ. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԱԿՈՒՄ

Բաժանորդագրվում են ջմեռնեցի „ԱՐԻՒԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ *քաղաքական և գրականական հայ ամսագրին. 12 տետրակների գինը 10 րուբլի է։*

Հասցէն. Тифлисъ, Агентство В. Шавердова.

8—10

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրտատակի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 ասեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պինդներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատանի և դրշակոճիկներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէնօվ։ Ցախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *ՄԷՋ։ ՆՈՅՆ տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը 2 ր. 50 կ.։*

35—60

Կովկասեան դպրոցաց հոգաբարձուներին շատերը՝ մեր հրատարակութիւններն և գասագրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզի նամակով (գնի վերայ) քաղաքը պիտի գրեն և ճանապարհի համար առնչի ծախք վճարելով, նոցա դիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են ստանալ նաև մեր նէրօրից, որոց հասցէն է. Тифлисъ, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

Իսկ նորա մօտ ստանալ գրքերը սոքա են.

	ր.	կ.
ԱՑՐԲԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 վիմատիպ պատկերներով	—	15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ առ ևլզուբ.	—	50
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն.	—	50
ՔՆԹԵՐՑԱՐԱՆ բարոյական ուսմանց, ազգային դիտելեաց և գուարճալի պատմութեանց	1	—
ՔՆՏԻՐ ԱՌԱՍՆԵՐ եղովպոսի և Քռիլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով	—	60
ԺԼԱՑ, կատակերգութիւն 3 արարուածով	—	30
ԹԵՒԱՐԱՆ, որ է „կանոն սպրմա“	—	5
ՅՈՎՍԷՓ Դ· կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՆԵՐՍԷՍ Ե· կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (ամերատպիւտ).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, երրորդ տիպ. 24 վիմատիպ պատկերներով.	1	—

Բաղմաթիւ օրինակներ գնուելուն նոյն պիջումը կը լինի, ինչ որ ասուած է մեր 1882 թուականի օրացոյցին մէջ։

Տէր տպարանի և վիմատպատան ցոմհ· տէր Աբրահամեան
(Տ· ս·) 2—8

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի „ՀԱՑ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ“ առաջին հատորը (ա. գրքոյկ), որ բովանդակում է իւր մէջ միայն հէքիաթներ, ժողոված Լևոնեան նահանգում և գրած բուն տեղական բարբառով։

Այս ա. գրքոյկի անմիջապէս լոյս տեսնելուց յետոյ, մամուլի տակ կը մնայ նորա բ. գրքոյկը։ Իսկ երբ կը վերջացնենք մեր ունեցած հէքիաթների տպագրութիւնը, այնուհետև ձեռնամուխ կը լինենք ժողովրդական աւանդութեանց միատեսակների հրատարակութեան—ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ, ԱՌԱՍՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԻ ԱՆԵԾՔՆԵՐԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ և այլն (որոնցից մեծ քանակութեամբ ունենք ժողոված) լոյս ածելով նոյնպէս առանձին գրքոյկներով։

Ցաւով եմ, որ մեր պատուելի օտարաքաղաքացի հաճողներից չեն պահայ իւրեանց կարեաց չափ աջակից լինելու ինձ այս ձեռնարկութեան մէջ։

Բաւականաչափ նիւթ ուղարկողները, որպէս այս հրատարակութեան աշխատակիցներ՝ այսուհետև ստացողները բոլոր գրքոյկներից մի մի օրինակ ձրի կը ստանան. բացի այս՝ նոցա ազգանունները կը տպագրուին գրքոյկի վերջը։ Իսկ այն պարոններդ, որոնք այս աւանդութիւններից նոյնպէս մեծ քանակութեամբ ժողոված ունեն և կը ցանկանան իրանց ժողոված ուղարկել՝ խո՛ղ բարեհաճին յայտնել իրանց պայմանները։

Նիւթերը հարկաւոր է գրել (գրածը խնդրում ենք մաքուր լինի և պրշ) բուն տեղական բարբառով. գնելով ժողոված ի վերջը տեղական դժուարիմաց բառերի բացատրութիւնները։

Իմ հասցէն՝ Вагаршапатъ. *Тиграну Навасартянцъ.* *Ս· Նաւասարդեանց.*

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԷԼ *(սեղաններ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և* *ժան, մէջի փողոցում կաուալիկաց փողոցի անկիւնում մի-ՔԱՑԵԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում։*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

124—150

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1882** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ТРЕТІЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ москвѣ:

На 12 мѣс.	8 р.	50 к.	На 6 мѣс.	4 р.	50 к.	На 12 мѣс.	9 р.	—к.	На 6 мѣс.	5 р.	— к.
» 11 »	8 »	— »	» 5 »	3 »	90 »	» 11 »	8 »	50 »	» 5 »	4 »	60 »
» 10 »	7 »	50 »	» 4 »	3 »	25 »	» 10 »	8 »	— »	» 4 »	3 »	70 »
» 9 »	6 »	75 »	» 3 »	2 »	50 »	» 9 »	7 »	40 »	» 3 »	2 »	75 »
» 8 »	6 »	— »	» 2 »	1 »	90 »	» 8 »	6 »	70 »	» 2 »	2 »	— »
» 7 »	5 »	25 »	» 1 »	1 »	— »	» 7 »	5 »	90 »	» 1 »	1 »	10 »

Съ пересылкою въ города:

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина, въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія „**РУССКІЙ КУРЬЕРЪ**“

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ.** 3—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ 13 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 5 Յունվարի 15 (27) 1882 Յունվարի 15 (27) № 5

ՏԱՄՆԱՄՅԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրւում են միայն խմբագրատան մէջ:

Յատուկ պատուէրով գրւում են ուղղակի Տփխլիսում. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ամեն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ուշ է արդէն:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Շահախաւից: ՆԵՐՔԻՆ լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Անգլիա: Ֆրանսիա: Արտաքին լուրեր: —ԹԱՒՒՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՑԱՑՏԱՐԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Դարձի բէկ:

ՈՒՇ Է ԱՐԴԷՆ

—

Թիֆլիսում հիմնվեցաւ բարեգործական ընկերութիւն,—անմիջապէս պրանից յետոյ հիմնւում են այդ ընկերութեան նման մի ընկերութիւն և Մօսկվայի հայերը: Թիֆլիսում հիմնողները ցոյց առւեցին իրանց անպատրաստ հասկանալու ժամանակի պահանջը, ծնջելով կանօնադրութեան միջից արդէն մի անգամ ընդունված „առանց կրօնի խորհրդեան“ խօսքը,—Մօսկվայի հայերը Թիֆլիսի հայերից էլ դերազանցեցին և ուղղակի մտցրին անհամբերողութեան ակրտւնքը իրանց կանօնադրութեան մէջ.... ընկերութիւնը հիմնվում է միմիայն հայ լուսաւորչական ազգի համար:

Եւ այս մարդիկ, մի որ և է Սուլթան-Շահ և նրա նմանները, որոնք բոլորովին ծանօթ չեն Անդրկովկասի հայերի կեանքի հետ, չեն կարողացել նկատել, դիտել թէ Նալչիկից ու նրա „Հիսպիսիայից“ յետոյ մենք որքան առաջադիմութիւն ենք արել, այդ միջնադարեան մարդիկ կամենում են մեզ ուղղութիւն տալ, գործել Մօսկվայից ընդհանուր հայութեան համար....

Մինչև անգամ այն անձինք, որոնք Թիֆլիսում հիմնել են բարեգործական նոր ընկերութիւնը, այն մարդիկ, որոնք իրանց ուղղութեամբ, իրանց ոգով, պատկանում են հին սերունդին և չկտադէմ բանակին,—այդ մարդիկ մինչև անգամ չը համարձակվեցան ուղղակի մտցնել իրանց կանոնադրութեան մէջ „հայ-լուսաւորչական“ բառը, շատ լաւ հասկանալով որ հասարակական կարծիքը նրանց կը ծաղրէր, այլ խուլ կերպով հայ խօսքը գործածեցին:

Բացի սրանից Թող չը մոռանան Մօսկվայի հայերը որ ամեն բանի համար իր ժամանակը կայ: Եթէ հանգուցեալ Նազարեանց քարոզում էր Մօսկվայի հայերին հիմնել մի ընդհանուր հայոց բարեգործական ընկերութիւն,—նա շատ լաւ էր անում: Ցիսուներորդ Թւականներում, նազարեանցի „Հիսպիսիայի“ ժամանակ, Անդրկովկասի հայերի մէջ դեռ ևս չը կար ազգային ինքնաճանաչութեան ամենափոքրիկ նշոյլն անգամ: Վերում է ժամանակ երբ մի ազգարնակութիւն պէտք ունի դրսի խնամակալութեան: Երեսուն տարի սրանից առաջ Անդրկովկասի հայերը չէին խօսում հայերէն, դրեթէ չունէին դպրոցներ, չունէին սեփական մամուլ, չունէին ընկերութիւններ, Թատրոն, իրանք չէին հրատարակում պատգքներ, Թարգմանութիւններ, ընթերցանութեան գրքեր և այլն.... Այն ժամանակ միտք կար և անհրաժեշտ էր հիմնել դիցուք Մօսկվայում մի ընդհանուր հայոց բարեգործական ընկերութիւն, քանի որ Անդրկովկասի հայերը իրանց ամբողջ կրթութիւնը դրսից էին առանում: Մօսկվայում Լազարեան ճեմարան կար, որ այժմ դրեթէ ոչինչ նշանակութիւն չունի մեզ համար, Մօսկվայում հրատարակվում էին հայոց ամսագրներ, վէնեցիայում և Փարիզում հայոց դպրոցներ կային և այնտեղ մեզ համար դրքեր էին հրատարակվում: Անդրկովկասի հայը իր սեփական ազգային կեանքով չէր ապրում: Իսկ այժմ, ընդհակառակն, կովկասեան հայը հասել է ազգային ինքնաճանաչութեանը, մենք այժմ ապրում ենք մեր սեփական ազգային բարոյական կեանքով: Վատ Թէ լաւ՝ մենք ունենք մեր դրոյները, մեր մամուլը, մեր Թատրոնը, մեր այլ և այլ ընկերութիւնները: Ինչ օգուտ կարող է մեզ տալ մօսկվայեցի հայերի խնամակալութիւնը և արդեօք այս րոպէիս մեր կեանքից անջատված ուսաստանցի հայերը, կարո՞ղ են հասկանալ ըմբռնել մեր առօրեայ պէտքերը.... Ոչ երբէք: Ինչպէս նրանց հայերէն լեզուն յետ է մնացել մեր հայերէնից, այնպէս էլ նրանց հայեացքները, նրանց հասկացողութիւնը մեր ժողովրդական պէտքերի մասին,—յետ են մնացել:

Աշխարհս է այսօրեայ էլ, Անդրկովկասում կան իրանց ազգ հին սերունդին պատկանող, Թէ կուլ հասակով երիտասարդ մարդիկ, կան դեռ ևս Մօսկվայի հայերի պէս յեռապէմներ,—բայց կազմվել է արդէն մի մեծ ուսաջադէմ կուսակցութիւն, որ ընդունելով որպէս ազգային սկզբունք՝ հողը, մայրենի լեզուն և ցեղը, անխորհ նայում է որպէս հայի վրայ՝ լուսաւորչական, բողոքական, կաթոլիկ, մահմեդական, կամ նոյն իսկ յունադաւան հայ ի վրայ:

Եւ դա մեծ յանդգնութիւն է այս րոպէիս ուզենալ հիմնել Մօսկվայում, ասանց մեր երկերը ճանաչելու, երկու հազար վերստ հեռու Անդրկովկասից, որտեղ ապրում է ազգի մեծամասնութիւնը, ունի իր սեփական հասարակական, բարոյական կեանքը,—մի ընդհանուր հայկական բարեգործական ընկերութիւն:

Մենք կը հասկանայինք այդ տեսակ ընկերութիւն, կը համակրէինք նրան, եթէ նա ուզենար սահմանափակվել մի նեղ նպատակով նիւթապէս օգնել Ռուսաստանում ապրող չքաւոր հայ ուսանողներին: Դա կը լինէր այն միակ նպատակը, որին կարող էր հասնել Մօսկվայի ընկերութիւնը:

Այս րոպէիս ոչ դպրոց, ոչ լրագիր, ոչ ամսագիր, ոչ ընկերութիւն չեն կարող ապրել մեր շրջանից դուրս, ոչ Մօսկվայում, ոչ Վէնեցիայում, ոչ Փարիզում, ոչ Ս. Պետերբուրգում: Այս րոպէիս հայը վատ Թէ լաւ ուժի Անդրկովկասում իր սեփական բարոյական կեանքը: Մենք կրկնում ենք՝ վատ Թէ լաւ մենք ունենք արդէն մեր սեփական մամուլը, մեր տպարանները, մեր դպրոցները, մեր ընկերութիւնները, մեր Թատրոնը, մեր դրքերը և արդէն ակսում է սասուիկ պէտք զգացվել և մի բարձրագոյն դպրոցի կովկասեան սահերի այս կողմը:

Մօսկվայի հայերը ուշացան: Այն ինչ որ նրանք պէտք է դրսից բերէին երեսուն տարի առաջ, նրանք դրա վրա նոր են մտածում և զարմանալի է որ Մօսկվայի հայերը այդ ահագին ժամանակամիջոցում ոչինչ չը սովորեցին և. ոչինչ չը մոռացան: Նրանք չը նկատեցին ինչպէս կեանքը առաջ գնաց, չը նշմարեցին ոչինչ նոր գաղափարներ:

Ինչպէս գերեզմաններից դուրս եկած դիակներ, նրանք իրանց հին երգն են երգում, կարծելով որ ամբողջ ազգը լուսաւորչականներից է կազմված.... Թողնենք բողոքականներին և կաթոլիկներին,—բայց Թող Սուլթան-Շահի պէս մի մարդը նեղութիւն կրի քիչ ճանապարհորդել Ղարաբաղում և կը տեսնի որ ամբողջ երկրում արմատացած են հայ-մահմեդական դիւղերը.... Ուրեմն նրանց չը պէտք է օգնել բարեգործական ընկերութիւնը, նրանց մէջ չը պէտք է տարածի ուսում: նրանց անհնարին պէտք է Թողնել, որովհետև նրանք Թէև հայ են, բայց բազդ չունեն պատկանել նոյն կրօնին, որին պատկանում է ոչ. Սուլթան-Շահը...

Ահա ինչ կը նշանակի անտեղեակ լինել այն երկրին, որին կամենում է ծառայել, ինչ կը նշանակի չհետ ձեալ ժամանակի հոսանքից...

Ցեղասէր կուսակցութիւնը պատկանող հին սերունդի մարդիկ, Թէ Մօսկվայում և

—Այո, քրիստոնեաների գործն է, պատասխանեց վէզիրը:

—Այսանդի քրիստոնեաների, տէլլալութեց խանը:

—Այո, այսոհետի քրիստոնեաների, հաստատեց վէզիրը:

—Ես այս րոպէիս կը հրամայեմ, որ նրանց կատորեն, չան նման կոտորեն:

—Այժմ խնամ ուշ է... պատասխանեց վէզիրը:

—Ինչու:

—Ջէք լսում:

—Ինչը:

—Թմբուկների ձայնը:

—Լսում եմ: Այդ ինչ ձայն է:

—Իշխի զօրքերի թմբուկների ձայնն է: Թշնամին մոտում է բերդը:

Խանը զոհնթաթախվեցաւ:

—Թշնամին մոտում է բերդը... կրկնեց նա մի այնպիսի ծիծաղով, որ բարկութեան ժամանակ փոխարինում է արտասուքին:—Ապա ծրտնէ են իմ զօրքերը, իմ զօրապետները, որ կարգված էին բերդը պահպանելու համար:

—Նրանցից ոմանք փախել են, իսկ ոմանք եկել են այստեղ կրակը հանգցնելու համար: Թշնամին մեր տան մէջ կրակ ձգեց, որ մեզ զրաղեցնէ, իսկ ինքը միջոց գտաւ դրաւելու մեր բերդը:

—Հիմայ ինչ պէտք է արած, հարցրեց խանը յուսահատ կերպով:

—Եթէ զուք ինձ Թոյլ կը տաք, ես կը գիտեմ յաղթողին և հետապնդութիւն կը յայտնեմ:

—Երթէք:

—Դուք դրանով կազատէք հազարաւորների կեանքը սպասիելի կոտորածից:

—Թող բոլորն էլ ինձ հետ կոտորվեն, քան Թէ խնամարկվեն գաւուրի առջև: Դու չը գիտես, վէզիր, մեր կրօնի հանգամանքը. մուսուլմանին Թոյլ տւած չէ խնամարկվել այլազգւանի լծի ներքոյ. մուսուլմանը կամ պէտք է սիրէ, կամ պէտք է ոչնչանայ:

Այդ միջոցին դիւանատան բակը մտաւ մի խուռն, զինված բազմութիւն: Նրանց առաջնորդում էր մօլլաների գլխաւորը, մի բաց սուր ձեռքում բռնած: Նրա առջևից գալիս էին երկու չաուշներ *), որոնք տանում էին երկու հոգևոր դրօշակներ: Չաուշները քարող էին կարդում.

—Մուսուլմաններ, զէյդաթի **) օր է: Գաւուրները գրաւեցին մեր բերդը: Աստուած և նրա մարգարէն հրամայում են զէնքով ընդդիմանալ թշնամուն:

Այդ խօսքերը վառեցին ամբոխի կատաղութիւնը և հազարաւոր ձայներ կրկնեցին.

—Պատրաստ ենք, պատրաստ ենք:

Խանը մօտեցաւ մօլլաների գլխաւորին, և նրա ձեռքը բռնելով, ասաց.

—Ես էլ պատրաստ եմ Աստուծոյ և նրա մարգարէի հրամանի հետ աւելացնում եմ և իմ հրամանը.—պէտք է մինչև մեր արեան վերջին կաթիլը ընդդիմանանք թշնամուն:

Ամբոխի ոգևորութիւնը չափ չը կար: Նրան հրամայում էր Աստուած իր հոգևոր նախայայտնչի բերանով, հրամայում էր մարգարէն իր մարմնաւոր նախայայտնչի երկրի իշխանի բերանով:

Չաուշները, սրբազան դրօշակները առաջ տանելով, դուրս եկան ամբոխից: Նրանց հետևում էին մօլլաների գլխաւորը և խանը, իսկ յետոյ—ամբոխը:

Երբ դուրս եկան ամբոխի առջևի հրապարակի վրա, խանը զարձաւ դէպի մօլլաների գլխաւորը այդ խօսքերով.

—Դուք, հոգևոր տէր, առաջնորդեցէք ամբոխին, իսկ ես կառաջնորդեմ զօրքերին:

—Այդպէս էլ պէտք է, պատասխանեց մօլլաների գլխաւորը:

Նրանք բաժանվեցան:

Մօլլաների գլխաւորը ամբոխի հետ սկսեց առաջ գնալ: Չաուշները բարձր ձայնով կրկնում էին մի և նոյն խօսքերը: Բազմութիւնը հետևեալ առաւարանում էր, ամեն մտքի, վէնքը առած, միանում էր ամբոխի հետ:

Խանը մնաց հրապարակի վրա: Երբ բոլորը հեռացան, հրամայեց վէզիրին.

—Թմբուկները ածել առի, որ զօրքը հաւաքվի:

Մինչև դրանց զօրքի հաւաքվելը, մենք անցնենք բէկի զօրքերի մէջ, տեսնենք այնտեղ ինչ էր կատարվում:

---

*) Չաուշ նշ. հոգևոր ջառչի, հրապարակական քարոզներ կարդացող:

**) Զէյդաթ նշ. նախանձախնդրութիւն:

Fonds A.R.A.M

ԹԱԽԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(1722—1728)

—

ԻԳ

Մի և նոյն ժամում, երբ հրդեհը ապտածվում էր ամբողջ մէջ, երբ հայկական չինովնիկները զրաւված խորհուրդում էին, երբ մարդիկների բազմութիւնը աշխատում էր կրակի ծաւալման առաջը առնել,—հանկարծ մի և նոյն ժամում, երբ փախստականները դուրս եկան պարսկից, խանը կատաղի վրդովմունքով կանգնած էր պատնէշի բարձրաձակ բակի կիսորմնում, իսկ նրա հանդէպ կանգնած էր վէզիրը: Կրակի ասատիկ չոատութիւնը ամեն կողմից տեսանելի էր կայսրութեան երկրի այդ երկու պետութիւն:

Բաւական հեռու կանգնած էին խանի պրանիկները և չէին համարձակվում մօտենալ նրան: Բարկութեան րոպէներում նա նոյնքան կատաղի էր, որքան այն հրդեհը, որ լափում էր չինութիւնները: Պրանիկներից ոմանք զանազան հրամաններ էին տալիս ամբոխին, իսկ ոմանք սպասում էին խանի հրամաններին:

—Վէզիր, դա քրիստոնեաների գործն է, ասաց խանը:

Fonds A.R.A.M

ԴԱՎԱՖԱՍՏԱՑ ԴԱՒԱԹՈՂ

Տարեվերջ է, ուրեմն ժամանակն է հաշիւ տալու։ Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ևս Ազգ. Ժողովը պարտաւոր է հաշիւ տալ իր գործունէութեան մասին

մութիւնը վճարից կալուածական տուրքը, երբ գաւառանը նրան փոքրացրից։ Նոյն ժողով մ՚ զեմբելինից յետոյ խօսից Բրայտ, որ նոյնպէս պաշտպանում էր կառավարչական քաղաքականութիւնը։

ՖՐԱՆՍԻԱ

Յունվարի 8-ին մի քանի հազար անհաշտներ և սոցիալիստներ հաւաքվեցան այն տան առաջ, ուր անցկաց տարի վառճանվեցաւ Բլանկի և այնտեղից խումբով պատիները ձեռքին ուղեղվեցին Փեր-Լաշեզ գերեզմանատունը, որտեղ Բլանկի թաղված է։ Ոյովհետև նոր միխատութիւնը արգիլել է փողոցային հանդիսաներ, փողոցների մէջ հաւաքվել էին հարիւրաւոր պոլիցիականները, որոնց հրամայված էր խանգարել այդ ցոյցը։ Չէնց որ գնացքը կազմակերպվեցաւ, նրա առաջնորդներին մօտեցաւ պոլիցիական գործակատարը, խնդրելով հրաւիրել մասնակցողներին, որ նրանք իրանց անները գնան։ Զը նայելով այդ խնդիրքին, ներկայ եղողների մեծամասնութիւնը մնաց և պոլիցիան ստիպված էր մի քանիսին կալանաւորել։ Մի քանի ժամանակից յետոյ գնացքը նորից կազմակերպվեցաւ և նորից ցրվեցաւ։ Լսօկիս փողոցում անհաշանների և պոլիցիայի մէջ կռիւ պատահեցաւ, որի ժամանակ ամբոխից մէկը ատրճանակ արձակեց։ Պոլիցիականներից շատերը վիրաւորված են։ Պոլիցիականները ստիպված էին գնդակ գործածել և վերջը յետ քաշվեցան կալանաւորվածներին հետ։ Գերեզմանատունը պոլիցիականները չերեսացին և կամուրջները, խուզերի բաժանված, առանց անկարգութիւն գործելու պատկները գրին Բլանկիի գերեզմանի վրա և հեռացան։ կալանաւորված են 40 մարդ, որոնց մեծ մասը Լուիզա Միշել և Լուիզա Ֆերբէ, որ գաւառապետած կամուրջի ազգիկ է։ Այդ երկու կանայք շատով արձակվեցան։ Լուիզա Միշել բողոքից այն մեղադրանքի դէմ, իբր թէ անհաշանները կամենում էին անկարգութիւններ գործել նրա միջամտելը չը միջամտէր, ամեն բան խաղաղութեամբ կանցնէր։ Փարիզի շրջականերում վրդովմունք է տիրում։ Պոլիցիականներից ասում որպէս վիրաւորվածների թիւը յայտնի չէ։

Մինիստրների խորհրդի մէջ քննվեցաւ այս այժմ չը պիտք է բարձրացնել յուզականերով բնաւորութիւնների հարցը։ Գեներալ Շանգի վերադարձաւ Ս. Պետերբուրգից փարիզ և երկար տեսակցութիւն ունեցաւ Գամբետայի հետ։ Ամենքը համոզված են, որ Շանգի պետական նշանաւոր պաշտօն կը ստանայ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լրագիրները Յունիսից հետապատ են յունվարի 5-ին Յունիսի բէյի եղբայրներից երկրորդը, իշխան Յայէլ, այսօր առաւօտեան կալանաւորվեցան բէյի պետական և ծովային մինիստրների ձեռքով։ Ներկայացուն նա բանտարկված է Բարդո պալատի զինուորներից մէկում։ Կարծում են, որ դատաստութեան հետքեր են գտել բէյի անձնատութեան դէմ։

—Կ. Պոլսից լրագիրները հետապատ են յունվարի 5-ին. Ձանոչելով իր հպատակների հաւատարմութիւնը օրէնքի առաջ, Թիւրքաց կառավարութիւնը վճռեց պատասխան գիմնազիաները ոչ-մահմետական հպատակներին ևս կառավել սուլ։ Այդ պատճառով, Բ. Դուռը հրամայեց ժողովրդական միօրաղրութիւն կատարել դրօշակի առիթ յայտնվող գիմումների թիւը որոշելու համար։

—Բելգիայի լրագիրները հաղորդում են, որ դերմանական բէյհատագրի հետաքրքիր վիճակագրութիւններ նրան կառավարութիւն առաջարկութիւն առիթով դատաստանական հաշտանք բանակել բանտարկեալ մէկ փոքր լրագրի դէմ, բէյհատագրը վիրաւորելու համար։ Բիսմարք խնդրից կառավարութիւնը այդպիսի առաջարկութիւններով բէյհատագրը անհանգիստ չանել. Բելգիայի կիսապաշտօնական լրագիրները կառավարութիւն ոչ մի առաջ վիրաւորում են բէյհատագրը և պետական պրօկուրորները սովորութիւն չունեն մէկ չափով չափել ազատամիտ և պահպանողական հանդիսաններին տրած վիրաւորանքները։ Բիսմարքէր նկատեց։ «Մենք օրէնական պետութեան մէջ ենք ապրում»։ Այդ նկատողութիւնը ձախակողմի մէջ մեծ գարմացում, մանաւանդ, երբ Բրաուն անկոց պատրաստեց Բիսմարքի կարծիքը օրինականի մասին։ Առաջարկութիւնը մերժվեցաւ։

—Բէյհատի ընկերութիւնը Կ. Պոլսից հաղորդում են, Ռուս-Թիւրքական յանձնաժողովի նախագահ Բ. Կրան հետագրամատարները յայտնեցին, որ միխատների խորհուրդը յօգուտ Ռուսաստանի վճռեց կայսրից պատերազմական ծախսերի վճարելը ապահովացնելու վերաբերութեամբ։ Վճռված է այդ պարտքը վճարելու համար նշանակված եկամուտների ժողովելը յանձնել մի որ և է կրեդիտային հիմնարկութեան կամ կոմիսիայի հարկերի բաժնի վարչական խորհրդին։ Բ. Դուռն վճիռը ներկայացրած է սուլթանին հաստատութեան համար։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսիայի մասնագիր (արհեստական), Լէօն Կամպել, յայտնեց, որ շուտով կը հրատարակի մի վիրաւորութիւն «Փոս IX-ի գազանի կապերի վերաբերութեամբ։ Կոմս Մառտա, հանդուգնել պապի ազգականը, հեղինակի վրա գանգատ տուեց Մոնպելիէ քաղաքի դատարանում։ Դատարանը հետևնակին 60.000 ֆրանկ տուգանքի գատապարտեց

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

մեծ անհանգստութեամբ սպասում էինք։ Բերդի մէջ ամեն ինչ պատրաստ է։ Այժմ պէտք է յարձակում գործել։ Մենք պէտք է անցնենք ամանի միջով, որի գոյութեան պատմութիւնը ձեզ յայտնի է։ Պէտք է անցնենք առանց տրտունջի, առանց չփոթի։ Մեր խռնմութիւնից է կախված գործի յաջողութիւնը։

Բայրնդուր իշխանը համբերութիւն չունէր լսելու ամեն մի խրատ, ամեն մի հրահանգ, մանաւանդ երբ այդպիսիները արտասանվում էին քահանայի կամ Ճառի ձեւով։ Այդ պատճառով նա կրճատեց ծերունի զօրավարի խօսքը, ասելով.

—Չէնց այդ խոհեմութիւն կոչված բանից, այդ երկար քարոզներից ազատակցան պապից Քառասնի «բանիան գլխի» ու մտերը։ Ար գիտը չը գիտէ, թէ պէտք չէ սկզբից արտմակ բարձրացնել։ Մինչ դեռ, որ գիշերով մանում է քնած քաղաքացու առանը, թմրակ ածելով է մանում։—Թողնենք դրանք։ Ես մի խնդրիք ունեմ առաջ ներկայացնելու. դուք պէտք է ինձ, որ առաջ ես իմ մարդկիներով անցնեմ ձախից (ահագնից)։

—Թող այդ լինի ինձ մի ուրախութիւն *) այն ծառայութեան համար, որ առաջ եւ բերելի ձեզ բերում յայտնված գործերի աւետիքը։

Ծերունի զօրավարը թէև մեծ վստահութիւն

*) Ուրախութիւն նոյն նշանակութիւնն ունի, ինչ որ պարսից հայերը առում են մոռ ժաղը ղ։ աչ սինդն մի վարձատրութիւն, որ տալիս են ամենայն կամ ուրախալի լուր յայտնողին։

և որոշեց ձեռագիրը յանձնել ուշադրութեան համար։

* * *

Վիկտորիա Թագուհու հրամանով, Լօնդոնում ապրում է հանգուցեալ պրինց Ալբերտի նշանաւոր հնդկական հեղինակութիւնների ժողովածուն։ Սկզբից թագուհին մտադիր էր այդ ժողովածուն բաժանել իր մի քանի ընտանիներին, բայց, աչքի առաջ ունենալով ընդհանուրի հետաքրքրութիւնը, թոյլ տուեց ծախու դնել, շատ անելանի գումարով, որ հազիւ կարող է ծախսը ծածկել։

* * *

Գերմանական լրագիրները հաղորդում են, որ պէս լսել, որ յունվարի առաջին օրերում, Զիլդերստում փորձեր եղան յարձակվել Նապոլէօն III կայսրի և նրա որդի իշխան Լուդվիգ-Նապոլէօնի դիակները։ Լօնդոնում այդ բանի մասին մի փոքր հնդութեամբ են խօսում, իսկ պօլիցիան եռանդուն կերպով օրտում է չարագործներին, որոնք իրանց համար արհեստ են շինել դամբարանները կողոպտել։

* * *

Երբ յայտնի Ալեքի դեռ ես վարժապետ էր մի ծխական ատենադպրոցում, բոլոր աշակերտները նրան ատում էին։ Աշակերտների թիւը դանազան էր և մի փոքրիկ տղայ, որին սիրում էին մեկ վարժապետը և մեկ աշակերտները։ Բայց երբ վերջինները իմացան նրա ծագումի մասին, սկսը ատելութեան փոխվեցաւ։ Այդ զգացմունքը այն ատելութեան հետ, որ մի անգամ դասից առաջ գասատուն բոլոր աշակերտները յարձակվեցան փոքրիկ տղայի վրա և ատամով ծնծղեցին նրան։ Այդ լսելին Ալեքի մասին գասատուն։ Ոչ մի բառ չարտասանելով, նա նորից գուրս եկաւ սենեակից և երեք օր ուսումնարան չէր գալիս։ Վերջապէս աշակերտները պատգամատուրեցին ուղարկելին նրա մօտ, նրանից ներողութիւն խնդրելով. բայց Ալեքի հետատաս մնաց իր վճռի վրա։ Ես չեմ կամենում պատմել այնպիսի տղաների մասին, որոնք ընկերոջը հալածում են նրա կրօնական համոզմունքների համար, ասաց նա և մէջը գարձրեց պատգամատուրեանը։ Կրկին մի անգամ եկան տրտում աշակերտները և մի և նոյն պատասխանը առացան։ Վերջապէս հեհեռները պիոներ մնացած աշակերտներին, խնդրելով նրանց համոզել խիստ մանկավարժին։ Երբ Ալեքին, պիոներների աշակերտների առատիկ թախանձանքներին, կրկին իր գասատունը եկաւ, աշակերտները կանգնած հանդիսացին նրան. նրանց երեսների վրա մեծ ուրախութիւն էր փայլում։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻԶԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 յունվարի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, Սանկտ-Պետերբուրգի մահուան պատժի է դատապարտված, Մէյնիկով—20 տարով տաժանակիր աշխատանքներին։ Աչքի առաջ ունենալով Սանկտ-Պետերբուրգի ներողութեան մասին և որ նրա պատկանելը գաղանի ընկերութեան ապացուցված չէ, մահուան պատիժը փոխված է ցմահ տաժանակիր աշխատանքների։

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

մեծ բարեհաճութեամբ նրան մօրուքը կը հանրուելու։

Մի բարեհոգի ծիծաղ անցաւ ծերունու ադաքների վրա։

—Նա խիստ շատ պատասխանութիւններ ունեցող մի մարդ է, ասաց նա։

—Ափսոս, որ տէրտէր է, պատասխանեց իշխանը։—Եթէ ձեր վիճակն չը լինէր, ես կը ստիպէի նրան թողնել փիլոնը, բայց դուք ամենքդ առհասարակ ակրաէրների և Նարեկի սիրահար էք։

Ծերունի զօրավարը նկատեց, որ Բայրնդուր իշխանի հետ այդ տեսակ խօսքերով ժամանակաւոր լինելը վերջ չէր կարող ունենալ, այդ պատճառով, գարձաւ դէպի գործը, հարցնելով.

—Ինչ էք կարծում, մենք պիտի ապաւինք միւսներին, թէ ոչ։

—Ո՛չմը պէտք է ապաւինք, պատասխանեց նա.—ապաւինելու ոչինչ չունենք։ Միւսներն էլ մեզ նման երկու աչքեր ունեն, և հարկէ, կը տեսնեն բերդի մէջ պատահածը և իրանց անելիքը կը հասկանան։

—Այդ իրաւ է, քէկի բոլոր զօրապետներին յայտնի են այն նշանները, որոնց տեսնելու ժամանակ պէտք է յարձակում գործենք։ Բայց հարցը նրանումն է, թէ ով առաջ պէտք է յարձակում գործէ։

—Մենք, պատասխանեց իշխանը մի առանձին հպարտութեամբ։—Հերթը մերն է։ Մեր բանակը կանգնած է ամրոց փորված ականի հանդէպ, որտեղից պէտք է մանել բերդը։ Առաջ մենք պէտք

է անցնենք, որ միւսների համար ճանապարհ բաց անենք։—Պարոնց Թագաւորի «բանիան-գլխը» իր ձեռքը կարել կը ասէ, եթէ մեկը համարձակվի նրանից առաջ մանել բերդը։

Ծերունի զօրավարը հառաղվեցաւ, որ հերթը իրանցն է։ Մխիթար ագարակացը իր զօրապետներին հետ բռնել էին Չալիձորի գետի վերին անցքը։ Գանթի-բէկը և Ներսէս եպիսկոպոսը բռնել էին Չալիձորի գետի ներքին անցքը։ Իսկ իրանց բանակը գտնվում էր Գեղվայ գետի անցքի վրա, ուղիղ բերդի մէջ փորված ականի հանդէպ։ Ուրեմն առաջ իրանք պէտք է անցնէին ականից, որ մնացած զօրքերի համար ճանապարհ բաց անէին։

—Հասա այն ուրախալի ժամը, որին մենք

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ա յս ֆիրմայով բանալով երեւանում գրավաճառանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, դիւանական, նկարչական և կազմարարական իրերի խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից երեւանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցետոմսեր, բլոշիւրներ, նաև գլքեր, ամենատարժան վարձով։

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մատենատարգու թիւն“ գլքույկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ծլծոզներ 1 ր. ծալվող ակոռաններ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱԶԿԱՓՈՒՆ-ՄԱՀԱՃԱԿԱԼ 10 բուբլ և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսուան քորոցներ 50 կ., պատեղա ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։ 10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցգաւաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀԱՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպակյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատմուճան 40 կ.—1 ր., 300 հատ լկվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 ֆունտ ԹԷյ ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ.։ եր կաթէ գրիչներ խրտքանչիւր ձեռքի հատ ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։ 70—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան ԹԷ ուրիշ տեղ. ԹԼԻՓ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, ԹԷյամաններ, սուրճօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԷՔՆԵՐ, ՋԵՆՏԱԿԱՒՈՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, ԹՈՒՂԹ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՄԷՋՔԱԿԱՊՆԵՐ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, ատաձեր, ուԹօններ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, ԹաշԿինատներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տուարաէտ սապօն, Հոտաւէտ ջրեր, շերբեթ, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախվում է **ԹԼԻՓ**· պատկերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ ԹԷյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ։

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., րէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց ՀԱՄԲԵՐ 65 ր., շիֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժինը, պրօֆներ կիսագնով, ֆիլտրաներ և այլն։ ԱՄԵՆԱԼԱՒ պահեստ հրացանների և րէվօլվերների ԹԻՓԻԱՐԵՄ։ 80—100

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ամենաէժան գներով կօնեակ, վիսկի, պօրտվէյն, խերես, շամպայն, մուրաբաներ, սօուս, պիկուլի, բաք, անմգա, կօնֆիկաներ, ապակու ամաններ, բրիտանական մեծալից առարկաներ, սապօն, չուվկի, գուլպաններ, Հագուստներ, վարտիկներ, ֆուֆայկա, պրօֆներ։ Գանիք չեռաներ 80 կ. ֆունտը, արմատներ պղպեղի համար 40 կ., արծաթէ մաղեր 35—42 կ. անգլիական ֆունտը, մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական երկաթէ մահճակալներ 30% էժան քան թէ մի ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների 4 բուբլուց և մեծերինը 12 բուբլուց։ 50,000 ֆունտ թէյ 1 բուբլուց և ամենալաւը 2 ր. ֆունտը նախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՒ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։ 6—7

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԼ

Ռուսաց յայտնի գլուղ **ՎՈՒՉԵՏԻՉԻ „ДВѢ ЕЛКИ“** մանկահաւան գլքույկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ.“** անունով։

Այս գլքույկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գլքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԷԿ։

Կարելի է առանալ թէ՛ հեղինակից գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետեւեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ*.

Բ. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ

Բաժանորդագրվում են Զմիւռնիայի „ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ քաղաքական և գրականական հայ ամսագրին. 12 տետրակների գինը 10 բուբլի է։

Հասցէն. Тифлисъ, Агентство В. Шавердова.

9—10

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպեքներ 15 կ. հատը, 10,000 տեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պնակներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մաթաններ և զրչակոմներ 8 կ. գիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէնովի ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ. Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.։ 36—60

Վերականգնող **ՄԱԿ-ՄԱԱՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող· գինը 2 ր· շիշը· **ՓՈՍՏԱՑՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ։

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԻԳ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին դիմացած կէմ, **ՏՈՒԱԼԻԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն։ 65—100

ՆՈՐ ԴՈՒԻՐՍ ԵԿԱԾ ԳՐՔԵՐ

Որոնք վաճառվում են ՉԱՔԱՐԻԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻ „ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

1	Բագրատունի՝ Տաճ պատգամք. գինն է	25 կ.
2	Ագայեանց՝ Անահիտ, հին դրոյց.	50 „
3	Թղուկ, Թարգ. Տէր-Մինաչէեանցի.	30 „
4	Ակքաո մանուկ կամ բարոյական վէպ.	20 „
5	Խաչատրատ Սունդուկեանցի.	50 „
6	Ձոյս մանրամէպ Տէր-Աւետիսեանի.	20 „
7	Հայկէն յօտս երեխաների համար.	50 „
8	Տէր-Ակօպեանց՝ Հայաստանի աշխարհագրութիւն.	60 „
9	Կոստանեանց՝ Գլաբատ բայերի խոնարհումը.	25 „
10	Թադէոսեան՝ Փոքր լիպուագիտական հետազօտութիւն.	50 „

Նա ստացուել է Բատումի Տէր-Աբրամեանցի 1882 թուի **ՕՐԱՑՈՑՑ**, գինն է 15 կօպ. գումարով առնողներին դիջումն կը լինի։

Ամենայն գպրոցաց Հոգաբարձուներին շատերը՝ մեր հրատարակութիւնները և դասագրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզ Ռուսով (Պօճի վերայ) քաղաքը դիմելով և ճանապարհի համար աւելի ծախք վճարելով, նոցա դիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գլքերը կարող են առանալ նաև մեր եղբօրից, որ ցեղն է. *Тифлисъ*, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

Իակ նորա մօտ գտնուած գրքերը սոքա են.		
ԱՑԲԲԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 վիմատիպ պատկերներով	ր.	կ.
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ առօս լեզուի.	—	15
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն.	—	50
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ բարոյական ուսմանց, ազգային գիտելեաց և դուարճալի պատմութեանց	—	50
ԸՆՏԻՐ ԱՒԱԶՆԵՐ եզոպեան և Ռուիլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով	1	—
ԺԼԱՏ, կատակերգութիւն 3 արարուածով	—	60
ԹԵԳԱՐԱՆ, որ է „կանոն սադմա“	—	30
ՅՈՎՍԷՓ Դ. կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	5
ՆԵՐՍԷՍ Ե. կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (ամերագիւս).	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, կրկրդ տիպ. 24 վիմատիպ պատկերներով.	1	—
	1	—

Բազմաթիւ օրինակներ գնողներին նոյն գիջումը կը լինի, ինչ որ տպուած է մեր 1882 թուականի օրացոյցին մէջ։

Տէր տպարանի և վիմագրատան Յովհ. Տէր Աբրահամեան

(Հ. շ.) 2—8

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԷԼ (ամէոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում Մինաս Տէր-Նիկողոսեանի պահեստում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

125—150

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

на **1882** годъ

НА БОЛЬШУЮ ЕЖЕДНЕВНУЮ, ПОЛИТИЧЕСКУЮ, ОБЩЕСТВЕННУЮ И ЛИТЕРАТУРНУЮ ГАЗЕТУ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“

ГОДЪ ТРЕТІЙ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Съ доставкою въ москвѣ:

На 12 мѣс.	8 р.	50 к.		На 6 мѣс.	4 р.	50 к.	
» 11	» 8	» —	»	» 5	» 3	» 90	»
» 10	» 7	» 50	»	» 4	» 3	» 25	»
» 9	» 6	» 75	»	» 3	» 2	» 50	»
» 8	» 6	» —	»	» 2	» 1	» 90	»
» 7	» 5	» 25	»	» 1	» 1	» —	»

Съ пересылкою въ города:

На 12 мѣс.	9 р.	—к.		На 6 мѣс.	5 р.	— к.	
» 11	» 8	» 50	»	» 5	» 4	» 60	»
» 10	» 8	» —	»	» 4	» 3	» 70	»
» 9	» 7	» 40	»	» 3	» 2	» 75	»
» 8	» 6	» 70	»	» 2	» 2	» —	»
» 7	» 5	» 90	»	» 1	» 1	» 10	»

За границу: на 12 м. 17 р., на 6 м. 9 р., на 3 м. 5 р., на 1 м. 2 р.

Подписка принимается въ конторѣ изданія: Москва, Москворѣцкій мостъ, д. Н. П. Ланина, въ отдѣленіи конторы—близъ Петровки, Столешниковъ пер., д. Карзинкина, въ извѣстныхъ книжныхъ магазинахъ Москвы и С.-Петербурга и въ Парижѣ—Rue Clément, 4, Adam.

Гг. иногородные благоволятъ адресоваться преимущественно въ контору изданія „**РУССКІЙ КУРЬЕРЪ**“

Редакторъ-Издатель **Н. П. Ланинъ**. 3—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ 14 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 6 Յունվարի 16 (28) 1882 Յունվարի 16 (28) № 6.

ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ստորագրութիւնը դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Երևանից։ Նորից լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Մի պաշտպանութիւն։ Ֆրանսիա։ Անտարբեր լուրեր։—ԻՄԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գաւիթ բէկ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Յունվարի 3-ին

Դեկտեմբերի 31-ին, 1881 թ-ի, մի ժամ էր մնացել որ մանէի ներկայ թուականը՝ արտասուքի մաքրամն մի երկար ու անուշահոտ ուղերձ, որպէս զի կլուծուի, չամպանիան գրատախտիկիս, չնորհաւորելով երեսփոխիներին նոր տարին՝ ասեմ ուղղակի— — — —

Շնորհաւորում եմ ձեր նոր տարին և ցանկանում որ գոնէ այսուհետև հասկանաք թէ ձեզ մնում է մի միջոց միայն.—ձեր լեզուն ու կրօնը պաշտպանելու համար՝ ոչինչ չը խնայել ձեր դպրոցների, լսարանների ու դրականութեան համար. այն եռանդով, որով պաշտպանում էք կլերը՝ նոյնպիսի եռանդով էլ պաշտպանեցէք ձեր եկեղեցիները, դպրոցները, լսարանները, գրականութիւնը, թատրոնը և գոյա սպասաւորները. ձեր անփականութիւնից, ընկերասէր վարձեցէք հայ լեզուին հմուտ ուսուցիչներ և պատուիրեցէք ձեր որդուց, որ գոնէ չորեքշաբթի 3—4 ժամ առանձին դասեր առնեն նրանցից, որպէս զի մեզանից չը լինէք ապազգայ սերունդի առաջ. ցանկանում եմ որ օրինակ չառնէք մեր այն կեղծ արիստոկրատներից, որոնք դէպքի բերմամբ, անուանով, աստիճանով, հարստութիւնով և կոչումով այնքան են բարձրացել որ, այլ ևս չեն ուզում հասարակութեան միջին ու ստորին կարգը այլ միշտ ու միմիայն իրանց են ուզում, իրանց են ճանաչում, իրանց համար են մտածում ու գործում. այդպիսիների վրա միմիայն հայութիւնն անուն է մնացել, ուրիշ ոչինչ. դրանց համար չը կայ հայութիւն, ազգութիւն, հասարակութիւն ու մարդկութիւն, դրանք երկրպագում են միայն իրանց որոմային և այն ամենին՝ ինչ որ վայել է տալիս իրանց հոգին:

Վերջապէս՝ շնորհաւորում եմ ձեր նոր տարին և ցանկանում որ՝ ձեր վից եկեղեցիները իրանց 14 քահանաների և 20 չառանի տիրացուների հետ՝ բայի ծիսակատար լինելուց՝ լինեն նաև ստրածոյ տէրը դրի բարոյականութիւնն. ձեր 14 այլ և այլ աստիճանի, ազգութիւնն ու տեսի պատկառող դպրոցները՝ իրանց 40-ի չափ վարժապետներով բայի ուսուցանող լինելուց, լինեն նաև կրթող ու դաստիարակող՝ գարուս մանկավարժական—մարդաբանական պահն հասկանալու. ձեր 40-ի չափ բարձր ու միշտակարդ ուսում ստացած երիտասարդները՝ բայի իրանց պարզ պարտաւորութիւններից ու Թղթախաղից՝ պարապին նաև ազգային խնդիրներով և չը լինին քաղաքացիացոյց՝ պրոյց համար բոց է հրապարակական գաստիարակութեան և ազգային լսարանի ու գրական վաճառականները ու արհեստաւորները նախ որ՝

—Մեծ դժուարութիւն չունի, ես այս լսելիս կը հրամայեմ, որ քանդեն, պատահանից քահանան:—Գործիքներ այստեղ կան. սկսեցէք բահերը, բրիչները գնա այստեղ են մնացել:

Գիւղացիները վրա վազեցին, սկսեցին քանդել պարիսպը: Քարը, կիրը, որ արհեստի չնորհիւ միացել, երկաթի ամրութիւն էին ստացել, նրանց կատաղի հարուածների տակ փշրվում էին և թափվում էին ցած:

—Ես մատաղ հարցնելու, կրկին դարձաւ իշխանը դէպի քահանան.—որտեղ են Շահումեանը, Խորէնը, Բալին:

—Շահումեանը և Բալին կապված են առաջնորդելու տեղային հայերին, իսկ Խորէնը գրաւված է մի այլ գործով:

—Ինչ գործով:

—Նա սիրի աղատէ իանի կիներից մէկի կեանքը:

—Այդ լաւ է, գնաջ գործը վարպապետին յանձնել:

—Այդ կիներ, մանաւանդ նրա աղախինը, բաւական օգնեցին մեզ:

—Գիտեմ է:

—Ես չեմ տեսել:

—Դու ինչ գիտէիր, հազորդեցիր ինձ, սէր հայր, խօսքը դարձրեց իշխանը.—հիմա միտք է ինձ յայտնել քեզ մէկի հրամանը.

—Յայտնեցէք:

—«Ձը խրճալ, կատրել անխնայ կերպով»:

—Ես ատենց այդ հրամանի նոյնը կանէի, պատասխանեց քահանան:

—Շատ ապրես, սէր հայր, խաչը վկայ, օրհնաւոր մարդ ես եղել, ես այդ չէի խնամում: Բեր ձեռքդ համբուրեմ:

Քահանան յետ քաշեց իր ձեռքը, նշանակութիւն չը տալով իշխանի կատակներին:

Ականջ փոխած էր բերդի այն կողմում, որ հասարեա թէ ամայի էր: Այստեղ կային բաղնիքներ հին շինուածքների աւերակներ, և աւելի ոչինչ: Քանդված եկեղեցին ցոյց էր տալիս, որ մի ժամանակ բերդի այս կողմում կար հայոց մի ամրոզջ քաղ: Ո՛ր ժամանակ, և ինչ հանգամանքներից ստիպված, նրանք թողեցին իրանց բնակարանները, մնծամեծ աներ ու խանութներ չքնելու ժամանակ, ուրիշի փոքերով չը շինեն ու հաստատուն իրանց ազգականների մէկի անունով որ՝ այդպիսով զրկեն իրանց պարտատէրերին. այլ հասկանան թէ ինչ է նշանակում «տաղ վերնակից համեստ մնիներ» առածը. երկրորդ՝ եթէ չեն կարող լինել Բագրեւ, Ակնքանոցպատօլիս, Գանձակի, Շուշվայ և ուրիշ քաղաքների հայոց պէս ազգային հիմնարկութիւնների համար առատ նուէրներ տալու՝ գոնէ իրանցով լինեն իրանց տաղջութիւնները և պարտականութիւնները իրանց խնամիների առաջի կողմը ու բաց-խոփիկ գնեներ կախեն և մէջը գոնէ երկաթի վաճառականներ դնելով, տաքացնեն ու պատճառ չը լինեն իրանց տաղջութեան կորստին և մանաւանդ այն երեխաներին՝ որոնց իրրև աշակերտ 4—5 տարի ձրի են ծառայեցնում՝ տանջելով նրանց մարմնապէս, մտաւորապէս և բարոյապէս. երրորդ՝ ցանկանում եմ որ գրանք հասկանան թէ թղթախաղն ու ցիրկը, որոնց վրա հազարներ են գոհում, չեն կարող տալ իրանց այն մտաւոր սնունդը՝ որպիսին կարող է տալ իրանց լսարանն ու թատրոնը, որից ժլատութեան և գոյէ ուրիշ պատճառով ևս փախչում են և չեն կարծում որ վ ո լ ֆ ի ն տասը հազարները կեռ թատրոնին տային՝ բայի այն որ իրանք տեսնէ շահած կը լինէին՝ զատած կը լինէին նաև իրանց օր. դպրոցներին, որոնք տասած են այդպիսի կոյսիական արդիւնքներով պատրաստել առ այժմ իրանց գոյութիւնը:

Հետև յետոյ՝ շնորհաւորելով ձեր նոր տարին, պատուներ, ցանկանում եմ որ գոնէ այսուհետև Աստուած խելք ու խիղճ տայ ձեր քաղաքային գործերի գլխավորներին:—

Արդէն տարեգրութիւն է ժողովում «Մշակի» տասնամեակը շնորհաւորելու համար: Ես բաղդատ եմ համարում ինձ արդէն իմ կողմից շնորհաւորելու լսրը հազորդելուս համար. Թող Աստուած լինի «Մշակի» գօրավիգը:

Նարայր

ՆՈՐԻՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսաց լսագիրներում կարդում ենք որ այս ձմեռը Ռուսաստանում գրեթէ ամեն տեղ ձիւնը շատ ուշ է գալիս: Գրեթէ ամեն տեղ, մանաւանդ հարաւում, սիրում է չորութիւն: Այդ չորութիւնն և ձիւնի պակասութիւնն հետևանքը շատ կորստաբեր կարող է լինել գարնան հունձքերի համար:

—

«Голосъ» լսագիրը իր մի քանի ամսվայ զգալուսից յետոյ, սկսեց նորից հրատարակվել: Լսագիրը կրկին նոյն գիրքը և նոյն տեսք ունի:

—

Թիֆլիսում, Արծրունու գալլերէայի մէջ, այն մագազինում, որտեղ առաջ Կնտրօտական Գործաւճառանոցն էր գտնվում, բացված է այժմ պ. Նանուկովի և Ջաղաջարիի ընթերցարանը և պրպտարանը: Ընթերցարանը շատ յարմար սենեակումն է գտնվում և շատ հարուստ է ամեն տեսակ լսագիրներով:

—

«Кавказъ» լսագիրը հաղորդում է որ յունվարի 13-ին Փոխարքայի Պաշտօնակատար իշխան Մելիքով ընդունեց քաղաքային պատգամաւորութիւնը, որ բաղկացած էր քաղաքագլխից և վեց ձայնատուներից, որոնք խնդրեցին նորին պայծառափայլութեան հրամայել առ ժամանակ կանգնեցնել պ. Նահանգապետի կարգադրութեան գործադրութիւնը հասցնելով պատմական մասին, մինչև որ Անոնսից պատասխան կը տացվի Գանձայի կողմից ուղղված գանգատի մասին, քանի որ քաղաքային ինքնավարութեան օրէնքները համաձայն նոր հարկեր մտցնել քաղաքում Նահանգական վարչութիւնը կարող է միայն քաղաքային վարչութեան համաձայնութեամբ: Փոխարքայի Պաշտօնակատարը պատասխանեց թէ չը նայելով որ Նահանգական վարչութեան կարգադրութիւնը անհիմնական է թւում, բայց իշխան Մելիքով առաջարկեց պատգամաւորութեանը քաշել մինչև յունիսի 1-ը և այն ժամանակ եթէ հրատարակված կանոնների գործադրութիւնը այս կամ այն կէտում դժուար գործադրելի կը տա՝ իշխանը խնդրագիր կը ներկայացնէ Գանձայի խնդիրը, վերջացնելով նոր հարկերի այս կամ այն կէտը:

—

Երեք օր շարունակ անտանելի քամի էր անում Թիֆլիսում, վերջապէս յունվարի 15-ին քամին դադարեց և սկսեց առատ ձիւն գալ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—

Ռուս-Ֆրանսիական դաշնակցութեան միքը մի ժամանակ չափազանց Համակրելի էր քաղաքական յայտնի շրջանակում, գրում է «Порядокъ»: Ֆրանսիայի մէջ գաղտնի յոյսեր էին դնում Ռուսաստանի վրա. վրէժխնդրութիւնը պատուհասելու Սեդանի անպատուութեան համար և գերմանացիներից խլած նահանգների վերադարձնելը Ֆրանսիացիներին կարելի էր թէ ուզում միմիայն ռուսների օգնութեամբ: Ֆրանսիացիները երազում էին այն ժամանակը, երբ ռուսները կը յարձակվեին գերմանիայի վրա արևելքից և այդպիսով էլ թեթևացնէին Ֆրանսիական զօրքերի յարձակումը նոյն երկրի վրա արևմուտքից: Վերջին տարիներում այդ անմեղ մտածմունքները կորցրին իրանց այժի մեծ մասը և այն անհանգիստ չէին անում Եվրոպիի քաղաքական անձանց: Փարիզի մէջ սկսեցին մտածել Անգլիայի հետ բարեկամանալու նոր գաղափարութիւններ ձեռք բերելու մասին: Սկսվեցաւ ցունիսի արշաւանքը: որ պարզ ապացուցեց, թէ Ֆրանսիայի պատերազմական այժմեան ոյժերով անկարելի է մտածել միջազգային հանդիպակ ձեռնարկութիւնների մասին: Այնու ամենայնիվ Գամբետտայի միներարութիւնն կազմվեց նոր յոյսեր ծագեցրե[illegible] պատահարը զրուցեան վոխհարաբերութիւնը մի աւարկայ զարձաւ Ֆրանսիական հրապարակախօսների համար: Բերլինի մէջ նորից սկսեցին խօսել նոյն վտանգաւոր առարկայի մասին, երբ լսվեցաւ, որ կոմս Շուվալով դեսպան նշանակվեցաւ առաջ կառավարութեան մօտ: Այդ և առանձին քաղաքական

նի զօրավարը ժպտալով.—միայն հարկաւոր է որ նոյնը սիրելի լինել, ծանօթ լինել նրա լսանդրի գլխի և ընտանութեան հետ, այն ժամանակ հեշտ կը լինի հասկանալ, թէ իրապանդիր չէնչին ինչպէս է ապրած[illegible], որպիսի արձագանգներ է արձակում: Լաւ ականջ դնենք, թերևս օձիների ձայնը թերթողին գրանից է գալիս, բայց մեզ այնպէս է թւում, որ բերդի ներսից է:

—Երեսին բիկը և Մխիթար սպարապետը իր ձակում են գործում առանց մեզ խնդրում ասելու:

—Նրանք ինձ խնդրում ասեցին:

—Ո՞րը:

—Մի քանի րոպէ նրանից յետոյ, երբ դու բացակայում էիր ինձանից և սկսեցիր գնել գլխի ակատը:

—Իսկ մեր չարժման մասին ոչինչ ասացին:

—Ի հարկէ ասնին. ես էլնց նրանց ազգական սպարապետների բնաւորութեան ասելիք:

—Ինձ հետաքրքրում եմ, որ պատճառները գիտենալով, ինչպէս էին նրանք ներկայացնում:

—Ես ինչ գիտեմ, ինչ ասացին, ինչ ասացին, ինչ ասացին

ամի անունը յիշեցրեց Գերմանիային արիւնահեղ պատերազմների ժամանակը։ Երբ Գերմանիայի ոյժից ընկճված Ֆրանսիան լցրեց ամբողջ աշխարհը գանգատներով յաղթող պետականների վրդովեցուցիչ անդիմութիւնների և բարբարոսութիւնների վրայ։ Կոմն Շօգօրդի ուղարկում էր մեծ պետութիւններին շրջաբերականներ, որոնց նկարագրում էին, թէ պրուսացիները ինչպէս խախտում էին պատերազմական սովորութիւնները և կանոնները։ Այդ քաղաքագէտը այն ժամանակ մեղադրում էր Գերմանիային եւրոպայի և մարդկութեան առաջ։ Գերմանացիների կարծիքով, նա պատկերացած և հասարակ սովորութիւն էր դէպի Գերմանիան։ Ցանկարծ մի քանի տարվայ մոռացութիւնից յետոյ կոմս Շօգօրդիին դիպլօմատիական այդպիսի պաշտօն է տրւում, որ նրան միջոց է տալիս անմիջապէս ձգտել ռուս-ֆրանսիական դաշնակցութեան իրագործմանը, իսկ այդ դաշնակցութեան կարելիութիւնն անդամ խանգարում է գերմանական հզօր պետութեան հանգստութիւնը։ Բերլինի կիսապաշտօնական լրագրները շօգօրդիին Լուսաստանի մէջ դեսպան նշանակելուն պատասխանեցին թէժ ապատնաղիքներով, որոնք ֆրանսիական քաղաքագէտներին անհանգստութիւն պատճառեցին։ Այդ ուղղութեամբ նոր ենթադրութիւններին ուժի տուեց Ֆրանսիական մի դրոշ կնոջ Սոֆի-Լօզուռ Հաանելը, որ յայտնի է իր քաղաքական սալօնով Փարիզի մէջ։ Նա Տոյրնեանսիրական ոմնագրով և իր մօտ կապրող ժամանակակից Ֆրանսիական հանրապետութեան առաջնորդների և քաղաքագէտների հետ։ Այդտեղ ձգտում էր ներկայացնել Ֆրանսիական համակրութիւնը դէպի Գերմանիան։ Ամենքն էլ, որ նրա հետ էին խօսել Ֆրանսիական հանրապետութեան մասին։ Ամենքն էլ, որ, նրա խօսքերով, Ֆրանսիայում հանրապետութեան հաստատութիւնները ոչ թէ միայն չէր ապահովում պետութիւնների խաղաղ դրութիւնը, այլ ընդհակառակը կը մեծացնէր պատերազմի վտանգը և կը սոսկար Գերմանիային վճռական միջոցներ գործ դնել իր դէմ ուղղած համաձայնութիւնը խափանելու համար։ Պէտք չէ կարելի հաւատացնել գերմանացիներին, որ ռուս-ֆրանսիական դաշնակցութիւնը Գերմանիայի համար թշնամական նշանակութիւն չունի։ Ամենաթոյրը ջանքերը այդ դաշնակցութիւնը կապելու համար կը վառէ գերմանական ժողովրդի մէջ հանգած կրքերը և խաղաղութեան անունով սկսած գործը կարող է վերջնական ապականութեամբ, որի վերջը անկարելի է նախատեսել։ Աւելի լաւ է անձնուանաբար թողնել եւրոպական քաղաքականութեան այդ հիւանդ և զգայուն կողմերը։

ՖՐԱՆՍԻԱ

„Հաւասարի“ ընկերութիւնը հաղորդում է, որ Գամբետտայի կուսակիցներից մի քանիսը խորհուրդ տուին նրան սահմանադրութեան վերաբերութեան նախագծի մէջ չը մացնել ցուցակներով ընտրութեան կոնտրը, որովհետև նրանք այդ փորձը չափից դուրս վտանգաւոր են համարում։ Բայց Գամբետտա պատասխանեց, որ կամենում է այդ փորձն անել, որպէս զի իմանայ, թէ նա ուժ վրա կարող է յոյս դնել եթէ հանրապետական մեծամասնութիւնը կը խանգարվի, այն ժամանակ Գամբետտա ամրացված կը լինի հրաժարական տալ։ Մի քանիսի կարծիքով ապագայ միներատր-պրեզիդենտ լինելու է Ֆրեյսինէ, որ շորս նահանգների մէջ միանգամից անցաւ անդամ ընտրվելուս։ Ֆրեյսինէին նախագահ դրնվի աւելի է համակրում, քան թէ Գամբետտային, բայց այդ Ֆրեյսինէին աւելի հեշտ է կառավարել արտաքին գործերի միներատրութիւնը, որովհետև օտար պետութիւնները նրա դէմ նախապաշարված չեն, միևնոյն չէ կարելի նոյնը ասել Գամբետտայի մասին։ Գամբետտային ամէն կողմից յայտնում են, որ Ֆրանսիան հանրապետութիւն է ցանկանում և կամենում է, որ նրա պատգամաւորները օգտակար աշխատանքով զբաղվեն։ Այդ բանը ասում են պատգամաւորների ժողովի մէջ, նոյնը սենատի մէջ ասաց Գաուէ դը-Բիւմիլ և նոյն բանը իր էջերի մէջ քարոզում է Հանրապետութեան նախագահի օրգան „Paix“ լրագիրը։ Գամբետտայի կուսակից լրագիրները պաշտպանում են Գամբետտայի կարգադրութիւնները պաշտօնեաների նշանակելու մասին։ „Voltaire“ լրագրի խօսքերի համեմատ, Գամբետտա այդ կարգադրութիւնները հետևեալ կերպով է մեկնում։ „Ես կանօնս է ընտրողների ցանկութեան համեմատ մարդիկ նշանակել այն պաշտօնների համար, որոնք մօտ յարաբերութիւններ ունեն ընտրողների հետ։ Օրինակի համար Սենայի պրեֆեկտ նա նշանակելի Ֆլոկէին։ Իսկ այն պաշտօնների համար, որոնք առանձին մասնագիտական նշանակութիւն ունեն, ես իմ իրաւունք եմ համարում աւելի ընդունակ մարդկերանց նշանակել։ Ես ընտրեցի գիներալ Մերիքելին այն պատճառով, որ նրա պաշտօնը ոչինչ յարաբերութիւն չունի քաղաքականութեան հետ։ Նա կը պրազվի միայն զօրքերի վերակազմութեան և սահմանների պաշտպանութեան հարցերով, իսկ այդ գործերի համար նա նշանաւոր ընդունակութիւններ և հմտութիւններ ունի։ Ինձ նախատում են նոյնպէս և վէյսին պաշտօն տալու համար, բայց նա անկասկած տաղանդաւոր գրող է, իսկ ինձ այդպիսի մարդ է հարկաւոր հեռագիրներ և դիպլօմատիական շրջաբերականներ գրելու համար։ Թոյլ տուէք, որ ես ինքս ընտրեմ իմ օգնականներին և դատեցէք իմ մասին իմ գործերի համեմատ, որոնց դուք դեռ ևս չէք կարողացել ուսումնասիրել։ Գաուէ-մոլորների ժողովի նախագահ Բրիսսոնի „Siécle“ լրագիրը նոյնպէս պահպանում է Գամբետտայի վճիռը՝ բարձրացնել պատգամաւորներին ցուցակներով ընտրելու հարցը և այդ հարցը այժմեան ժինիստրութեան դոյութեան հարց դարձնելը։ Բացի Գամբետտայի կուսակից լրագիրներից հանրապետականները բոլոր մասնակցում են Գամբետտայի վրա, թէպէտ այդ բանը չի խանգարի Գամբետտային իրագործել իր նախագիծը։ Գամբետտայի և Ֆրեյսինէի մէջ մի խորհրդակցութիւն եղաւ, որի ժամանակ Ֆրեյսինէ հաւատացրեց ժինիստր-նախագահին, թէ ինքը կատարելապէս համաձայն է նրա նախագծի հետ և խոստացաւ պաշտպանել սենատի մէջ ցուցակներով ընտրութեան առաջարկութիւնը։ Նա հաւատացած է, որ սենատը կընդունի այդ նախագիծը։ Ամերիկան կուսակցութիւնը յանձնեց ժողովի Վերսալեան յանկացած օրն ընտրել կառավարութեան հարց առաջարկելու համար ընդհանուր քաղաքականութեան մասին։

Դեկտեմբերի 14-ին պատգամաւորների ժողովի մէջ նոր ընտրված նախագահ Բրիսսոն շնորհակալութիւն յայտնեց ժողովին իրան ցոյց տուած հաւատարմութեան համար, որ խոստանում է նախագծած վերանորոգութիւններին աջակցութիւն։ „Հանրապետականները, ասաց նա, համաձայնութեամբ սիրով է գործին, որպէս զի ապահովեն նախագծերի աջողութիւնը և այդպիսով օր ման հանրապետական կառավարութեանը։ Առանց համաձայնութեան առաջարկութիւնը անեւրևակայելի է։“ Նախագահի այդ վերջ ձառից յետոյ կարդացվեցաւ կառավարութեան նախագիծը ատկանութեան վերաբերութեան մասին։ Գամբետտա բացատրեց այդ նախագիծը առաջարկելու պատճառները։ Նա ասաց, թէ վերջին ընտրութիւնները ապացուցին, որ Ֆրանսիան ցանկանում է ատկանութեան խնդիրը վերջնականապէս լուծել։ Ամերիկան կուսակցութիւնը ատկանութեան վերաբերութեան մասին ոչինչ յայտնած չէ, բայց մի քանի ժամանակից նկատելի է, որ պատգամաւորների մասին ատելի չարաչար կերպով են խօսում կարծում են, որ Ամենայն-փոչայի մխման ենթարկված նախատակին չը հասան։ Այժմ խօսում են Խոպերի հետ բանակցութեան ցանկութեան մասին, և հետ կարող է պատահել որ այն անձը, որին ցանկացած կը լինեն Նիշան—Լամիխաղ չկամենալը տանել ատաղիական կոչումին, մի և նոյն նշանը կը տանի և Խոպական Թագաւորին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«France» լրագիրն հաղորդում են Հռօմից, որ Վարիքանդին շատ հիւանդ է։ Նրա որդի Լէոնօն եկել գնաց իր հօր մօտ բժշկի հետ միասին։ Խոպական հերոսի բարեկամ, բժիշկ Պօլսաչինօ Նէապօլից գնում է Կապրէրա։ Նա իր հետ մի ուրիշ բժիշկ էլ է տանում։

—«Pester Lloyd» լրագիրն հարաւային Վլաճայիայից հաղորդում են, որ գործերի դրութիւնը կրիվոչիում բարդվում է։ Հիւրգեովիինայի սահմանի վրա ապստամբութիւն է նկատվում, որը պէտք է արբան կարելի է շատով ճնշել։

—Փարիզից լրագիրներին հեռագրում են յունվարի 7-ին, որ «Հաւասարի ընկերութեան» խօսքերին նայելով, կարելի է ասել, որ անգլօ-ֆրանսիական պայմանագիրը շատով ստորագրված կը լինի։

—Կ. Պօլսից լրագիրներին հաղորդում են յունվարի 16-ից, որ Կ. Պօլսի անգլիական դեսպան Լօրդ Դաֆֆերին տեսակցեցաւ սուլթանի հետ և այդ կատարելապէս սուլթանը, ինչպէս լսում է, ստորագրեցրեց վերանորոգութիւնների ուշացնելը և կրկին հաւատացրեց Դաֆֆերինին, որ այդ հարցի վրա Բ. Դուռը մեծ ուշադրութիւն է դարձնում։

—«Հաւասարի ընկերութիւնը» հետևեալ հեռագիրը ստացաւ Խարթումից, յունվարի 12-ին. «Յունվարի 10-ից Կ. Պօլսից ստացած տեղեկութիւններին նայելով, Ալի Նիզամ-փաշա և Բէշիրբէյ Բերլինից վերադառնալով, երկարատև խօսակցութիւն ունեցան սուլթանի հետ։ Այդ խօսակցութեան բովանդակութեան մասին ոչինչ յայտնի չէ, բայց մի քանի ժամանակից նկատելի է, որ պալատում Գերմանիայի մասին ատելի չարաչար կերպով են խօսում կարծում են, որ Ալի-Նիզամ-փաշայի մխման ենթարկված նախատակին չը հասաւ։ Այժմ խօսում են Խոպերի հետ բանակցութեան ցանկութեան մասին, և հետ կարող է պատահել որ այն անձը, որին ցանկացած կը լինեն Նիշան—Լամիխաղ չկամենալը տանել ատաղիական կոչումին, մի և նոյն նշանը կը տանի և Խոպական Թագաւորին։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շնորհիւ 1791 թուին ծանր հիւանդ լինելով, բժիշկները նրան կաղկանդ ուղարկեցին։ Կարկանդի բժիշկների մէջ, բժիշկ Շաուրի, նախադեմն խնամելով, անդադար զբաղութիւն ունէր նրա կնոջ հետ և մեծ խնամքով պահպանեց այդ բոլոր զբաղութիւնը։ Շատերին թագաւորները մատնում են այժմ այդ հետաքրքիր թղթակցութիւնը տպագրելու։ Այդ նամակներից երևում է, թէ ինչ ազդեցութիւն ունէր այդ ամբողջ Վերսալեան մէջ։ Ամբողջ մեծ բանաստեղծը։ Նա տալիս երկու տարբեր տպէր ուսմի էր ուսանում, որպէս զգալի կարողացող։ Հետևող լինելով, նա մեծ կարծութեան մէջ էր գտնվում, և միևնոյն անդամ դեռ փոյ չունէր։

***

Լօնդոնում նորերում ծախվում էին յայտնի գրողների և նշանաւոր մարդկանց ձեռագիրները. գնողները այնքան շատ էին, որ ձեռագիրների գները տասնեակ բազմացան։ Այդպէս, օրինակ, Մարտին Լյութերի առաջարկութիւնը չորս գիմնէում ծախվեցաւ։ Վիկտորիա թագուհու առաջարկութիւնը մէկ և կէս ֆունտ ստերլինգ վճարեցին, իսկ Բայրոնի նամակը երեք գիմնէով ծախվեցաւ, Շիլլէր Պրոմվէլի ձեռքով առաջարկված հրամանագիրը, և Ֆրանկլինի նամակը ձեռք բերեցին իւրաքանչիւրը երեք ֆունտ ստերլինգով։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻԱՁԱԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յունվարի։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է։ Լսւր կայ, որ գիներալ Սկոբելևի ստրկեսատեսի վերակազմութիւնը քննող մասնաժողովի նախագահ է նշանակվում։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է որ գաղթականութեան համար զանազան նահանգներում նշանակված են 574 բաժիններ իւրաքանչիւրը 175,982 դեսեատին։ Սիբիրի մէջ դադարեցրած է 1869 թուականի վերանորոգութեան իրագործելը ծախսերը սահմանադրելու մասին։ Արտասահմանից հեռագրերը հաղորդում են, որ գարնանը սպասում են Բարիանեան Թերակղզու սրամիանների ապստամբութեանը։ Բրիւնի մէջ յայտնված են ասոյիալ-դեմոկրատների գաղտնի ժողովներ. շատ կալանաւորվածներ կան։ Վիէննայի մէջ լրագիրներին արգելված է ասել պատերազմական լուրեր։ Գիտօ մեծագոր է ճանաչված հանգուցեալ նահապետ Գարիբալդի կեանքի դէմ փորձ անելու մասին։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ գլեսարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջակներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մաուդ, արկղ, արբիչներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօվայա կրեպա 9 կ., պանիր չեռաներ 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծարական ձևերի սկիւբներ 2 կ., լուացքի փարշի 5 կ.: **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**: Մեղրամոմ և արծաթով մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:**

1—36

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆՆԵՐ 4 ր., ծրծոցներ 1 ր. ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱՋԿԱՓՈՒՆ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քոլոցներ 50 կ., պատեղա ծխոցների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վԱՆՆԱՆներ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօժագէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատսխնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 ֆունտ ԹԷյ ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ.-ից երկաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձևովք հատ: Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:** 71—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ: ԹԷՑ, կակաօ, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, ԹԷյամաններ, սուրճօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԻԿՆԵՐ, ՋԵՆՏԱԿԱՒՈՆԵՐ, դդալներ, գանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, ԹՈՒՂԹ, ծրարներ, ասեղներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՀԷՂքակոպներ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, սանձեր, ուԼՕՑներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, ԹԱՇԿԻՆԱԿՆԵՐ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տուալետի սապօն, Հոռաւէտ ջրեր, շիրբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախվում է **ԹԷՑ** պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., խակ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., խակ ամենաբարձր թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼ-ԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբեր 65 ր., շինիլդի գանակներ 3 ր. 50 կ. դիւժիներ, ալբօմներ կիսադնով, ֆիլտրաներ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների թիֆլիսում:

81—100

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ամենաէժան գներով. կօնեակ, վիսկի, պօրտվէյն, խերես, շամպայն, մուրաբաներ, ասուս, պիկուլի, լուկ, սեմգա, կօնֆիկտներ, ապակու ամաններ, բրիստանական մետալից առարկաներ, սապօն, չուկի, գուլպաններ, հագուստներ, վարտիկներ, ֆուֆայկա, ալբօմներ պանիր չեռաներ 80 կ. ֆունտը, պամաններ պլեմ-պուդինգի համար 40 կ., արծաթէ մոմեր 35—42 կ. անգլիական ֆունտը, մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական երկաթէ մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների 4 րուբլուց և մեծերը 12 րուբլուց: 50,000 ֆունտ թէյ 1 րուբլուց և ամենաբարձր 2 ր. ֆունտը: Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

7—7

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ռուսաց լեզուի գրող **ՎԼԻՋԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական գրքուկի* հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱՆԱՑՈՒ“** անուանով:

Այս գրքոյկը ընդունել էր ապագրելու *Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը*, բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու: *Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ և ծոցը տարբերով:*

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

Կարելի է առանց թէ՛ հերոսների և թէ՛ թարգմանողից՝ հեռևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Аблабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Բ. ՇԱՀՎԵՐԴԻԵԱՆԻ

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ

Բաժանորդագրվում են Զիւռնիայի „ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ քաղաքական և գրականական հայ ամսագրին. 12 տետրակների գինը 10 րուբլի է:

Հասցէն. Тифлисъ, Агентство В. Шавердова.

10—10

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 ասեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պինդալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօր-վէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատիտներ և պլշակոթներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ դէպէօշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, արկղ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով: Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ, նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.

37—60

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱԿՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻՒՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրէն գնահատելի գէմ, **ՏՈՒԱԼԻՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն 66—100

Կովկասեան գաւառացի հոգաբարձուներին շատերը՝ մեր հրատարակութիւնների գաւառներում ձևոք բերելու համար միշտ մեզի Ռուսաով (Պօնի վերայ) քաղաքը գիմելով և ճանապարհի համար աւելի ծախք վճարելով, նորա դիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են ստանալ նաև մեր նկարչից, որոց հասցէն է. Тифлисъ, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

	ր.	կ.
Եակ նորա մեր գտնուած գրքերը տարա են.		
ԱՓԲԻԲՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 վիմատիպ պատկերներով	—	15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ *առա լեզուի.*	—	50
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ *Հայերէն, առաներէն և ֆրանսերէն.*	—	50
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ *բարոյական ուսմանց, ազգային դիտելեաց և գուարճալի պատմութեանց*	1	—
ԸՆՏԻՐ ԱՒԱԿՆԵՐ *եղմպոսի և գոլիլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով*	—	60
ԺՎԱՏ, *կատակերգութիւն 3 արարվածով*	—	30
ԹԵԳԱՐԱՆ, *որ է „կանան ազգաց“*	—	5
ՑՈՎՍԷՓ Դ. *կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.*	—	25
ՆԵՐՍԷՍ Ե. *կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.*	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (*առաքելագիր*).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, *երրորդ տիպ. 24 վիմատիպ պատկերներով.* .	1	—

Բազմաթիւ օրինակներ գնողներուն նոյն գիմօմը կը լինի, ինչ որ ապառած է մեր 1882 թուականի օրացուցին մէջ:

Տէր ապառանի և վիմադրատան ցոմհ. Տէր Աբրահամեան

(Տ. Հ.) 3—8

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵՐԻՆ. (*ամառանի և բազկաթոռներ*) *ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փոդոցում կառավիկաց փոդոգի առևտ[illegible] ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:*

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

126—150

Կովկասեան Հասարակական Խնամատարութեան Գրիկագից յայտնվում է, որ պրիկազի վարչութեան մէջ 1882 Թուի յունվարի 21-ին նշանակված է աճուրդ կրկնաձեռքով երեք օրից յետոյ, այսինքն նոյն ամսի 25-ին 1882 Թուին Թիֆլիսի հիւանդանոցին, աղքատանոցին և ֆելշարների ուսումնարանին հետևեալ մթերքները հասցնելու համար. 1) Թխած հաց դրսից բերված 1-ին տեսակի ցորենի ալիւրից առանց խառնուրդի 912 պուդ 20 ֆունտ, 2) Թխած հաց տեղական 1-ին տեսակի ալիւրից յաւ Թխած առանց խառնուրդի 2404 պ. $17^1/_2$ ֆ., 3) նոյն հացը երկրորդ տեսակի 1802 պ. $7^1/_2$ ֆ., 4) տաւարի մես ֆիլէի և եռևի մասը առանց արտալի Թարմ, առողջ և մեծ կենդանիներից առանց եղը հանելու 2347 պ., 5) ոչխարի Թարմ մես նախկին օրը մորթած և լաւ կերակրած 129 պ. 35 ֆ., 6) մածուր աղ սպիտակ քարերով 236 պ. $7^1/_2$ ֆ., 7) կըլուպա 1-ին տեսակի չոր, մածուր, առանց ուսպի, աղրի և ալիւրի ա) մանրի 247 պ. 16 ֆ., բ) սոթօչինսկայա 859 պ. 8 ֆ., գ) պերլօվի 159 պ. 8 ֆ., դ) գրեչնեվայա 188 պ. $8^1/_2$ ֆ., 8) կանաչեղէն և բանջարներ ա) կարտօֆիլ լաւը, չը սառած, չը փխած, մեծեր 881 պ. $31^1/_2$ ֆ., բ) սոխ ցամաք և չը փխած 90 պ. 6 ֆ., գ) մորկով առանց կանաչի և աւազի 48 պ. 6 ֆ., դ) ճարխալ մեծեր և չը փտած 138 պ. 35 ֆ., ե) կապամբ տարվայ եղանակներին ամառը և աշունքին Թարմ, առանց արմատի և վերևի տերևի, իսկ ձմեռը Թխու չը սառած և սպիտակ 206 պ. 35 ֆ., զ) ճակնդեղ և կարօն 102 պ., է) պօմադօր 48 պ. $6^1/_2$ ֆ., ը) գարնանայ տերևներ 4 պ. 30 ֆ., Թ) պղպեղ 35 ֆունտ, 9) տաւարի հալած իւղ մածուր, առանց խառնուրդի 109 պ. $7^1/_2$ ֆ., 10) ցորենի ալիւր առաջին տեսակի մաղած ամենալաւը 148 պ. 4 ֆ., 11) շաքար բանֆինադ ցամաք, մածուր առանց խառնուրդի, քաշը առանց Թղթի 197 պ. 28 ֆ., 12) կենդանի հաւեր չազացրած 1460 հատ, 13) կախեխու գինի ոչ Թթու, համով առանց խառնուրդի 11100 ֆունտ, 14) արաղ հոգի 140 ֆ., 15) մրգեր օրապահ բժշկի և հիւանդների համար իրրև առանձին բաժիններ ամառը Թարմ, իսկ ձմեռը չոր 10 պ., 16) կիտրոններ Թարմ 700 հատ, 17) հաւի ձուներ 10000, 18) սապօն 1-ին տեսակի չոր“ և կտրատած 108 պ. 1 ֆ., 19) խոտ մածուր և փափուկ 2340 պուդ, 20) խոտ ձիաների համար, չոր առանց խառնուրդի լաւը $547^1/_2$ պուդ, 21) մածուր գարի 371 պուդ $16^1/_2$ ֆունտ, 22) միակուռ փայտ կաղնի չհետարի $^3/_4$ արշին երկարութեամբ: Փայտը պէտք է լինի չոր, հաստ և պէտք է դալովի այն սաժէնի օրինակով, որ կայ հիւանդանոցի բակում 1716 սաժէն, 23) ֆտօզին առաջին տեսակի 683 պ. 38 ֆ., 24) մոմեր սահարիի 15 պ. $16^1/_2$ ֆ., 25) իւղ մամ 38 պ. $12^1/_2$ ֆ., 26) կաթը սերը չը հանած, Թարմ, չը ԹրԹված առանց խառնուրդի 13,750 ֆ., 27) հանքային ջրեր ֆունտանոց սիֆօններով 2,000 ֆունտ, 28) սպիտակ Թել չը փտած 3 պ., 29) տոխարներ լաւ չորացած և լաւ բուլկիներից 12 պ., 30) քիշմիշ 7 պ. 15 ֆ., 31) վերմիշել 7 պ. 20 ֆ., 32) ածուխ 12 բեռը:

Ձմեռը կարող է լինել բոլոր առարկաների համար միանգամից և առանձին առանձին: Ձմեռվը բերանացի կը լինի, բայց օրէնքի համեմատ ընդունվում են և ծրարներ: Ն կատ. Ձմեռվին մանրակցողները պէտք է ներկայացնեն հատուած գրաւական գումարի $^1/_3$ մասի, որ կամ կրեդիտի տոմսակներով պէտք է լինեն կամ քաղաքային անշարժ կայքեր, բացի այդ պէտք է ներկայացնել դիւղական վկայականներ:

Վերէ կասկածաւոր կը ցանկանայ կապալի գումարի հաշուում առաջուց փող տանել, նրան կը տրվի գումարի հինգը դրաւականով տուրլուն տուրլ արժէգրերով, որ պէտք է կապալառուն ներկայացնէ բացի վերոյիշեալ գրաւականից:

Ցանկացողները վերոյնել այդ կապալը Գրիկագի մէջ կարող են տեսնել պայմանները ամեն օր 9—2 ժամը, բացի սուն օրերից:

1—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ 15 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 7 Յունվարի 19 (31) 1882 Յունվարի 19 (31) № 7

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկամ են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի Տիֆլիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր անընդունակութիւն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Գերմանիա։ Նամակ Պարիզից։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ՄԵՐ ԱՆԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

Երբ որ հայը կարդում է մի յօդուած որ յարձակվում է մի համալսարանականի առնչիւլ վարմունքի դէմ, կամ մի հասարափոր հարստահարողի, մի շահասէր վաշխառուի դէմ,—հայը անպատճառ սկսում է ձեղ քաջալ կարդալ թէ ձեր սրտիը անեսակութիւն է, թէ մարդկանց չէ կարելի դրբսանել՝ մարակելով, իրանից չկամ մղելով նրանց, այլ նրանց դրսեւորելու, նրանց իրանց պակասութիւններից ուղղելու համար, պէտք է մեղմութեամբ, քաղցրութեամբ, խոհեմութեամբ վարվել նրանց հետ։ Եւ հայը անպատճառ կաւելացնի այսպիսի խօսքերը մանաւանդ չը պէտք է յարձակվել հարուստների վրայ, որովհետև նրանք կարող են պէտք գալ մեզ, կարող են հարկաւորվել իրանց հարստութեամբ ընդհանուր ազգային գործերին։

Հայը, որ իրան ցոյց է տալիս այդ տեսակ դիպուածներում խոհեմ, զգոյշ, հեռատես, ուրիշ դիպուածներում, որտեղ ճշմարիտ հարկաւոր է զգուշութիւն, խոհեմութիւն, հեռատեսութիւն,—յանկարծ մոռանում է իր առաջվայ վարդապետութիւնը և դառնում է անզգոյշ, անտակտ, անհեռատես։

Մի անգամիւ մարդ, մի հարստահարող երբէք ոչ օրին պէտք չեն կարող գալ, այդ տեսակներին սիրտը է հարուածել, մարակել, քանի որ նրանց արածը աներեսցականացնում է հասարակութիւնը։ Բայց՝ որտեղ ճշմարիտ հարկաւոր է զգուշութիւն, սիրով, խոհեմութեամբ և հեռատեսութեամբ վարվելով, այնպիսի ազգային տարրերը, որոնք անշուշտ ժամանակով պէտք կը գան ամբողջ ազգութեանը,—այդ դիպուածներում հայը մոռանում է իր քարոզած քաղցրութիւնը, սէրը, մեղմութիւնը, խոհեմութիւնը, զգուշութիւնը և հեռատեսութիւնը։

Թիւրքաց Հայաստանի սոսկ ժամանակ խրիմեան հայրիկը միակ մարդ էր, որ նրանց թագէս անխոցիր օդնում էր ոչ թէ միայն այլ և այլ կրօնների պատկանող հայերին, բայց և հայաստանցի թիւրքերին, ասօրիներին, քիւրդերին։ Պատճով նա գլուխ գոնելի սէրը և այդ սէրը, եթէ հայրիկի օրինակին կը հետևեն, գլուխ կը լինի որ հայաստանցի այլազգ ազգութիւնները կը մոռանան իրանց առելութիւնը դէպի հայերը և ընդհակառակն կը սիրեն հայերին։

Նոյն ուղղութիւնը իր գործունէութեան մէջ հետևում էր միշտ և ներկայ պատրիարքը։

Իսկ մենք ինչպէս ենք վարվում նոյն իսկ մեր կրօնաբաժան եղբայրների հետ։

Արևակայեցէք ձեզ որ հիմնվել է Մօսկվայի բարեգործական ընկերութիւնը։ Ընկերութեան խորհրդի անդամներին ներկայացում է մի չքաւոր հայ ուսանող, դիցուք Գէորգեան կամ Վարդանեան ազգանունով, խնդրելով որ ընկերութիւնը օժանդակի նրան, տալով մի տաս կամ տասն և հինգ րուբլի ամիսը։ Խորհրդի անդամները սիրով ընդունում են երիտասարդին, խոստանում են նրան օդնութիւն, բայց յանկարծ իմանում են որ այդ Գէորգեանը կամ Վարդանեանը լուսաւորչական չէ, այլ կաթոլիկ է, կամ բողքական,—և ահա նրանք կանօնադրութեան համեմատ մերժում են նրան իրանց խոստացած նիւթական օժանդակութիւնը։

Ինչպէս էք կարծում, ինչ զգացմունք պէտք է ծնվի երիտասարդի մէջ։ Թնականապէս նրա մէջ պէտք է ծնվին հետևեալ մտքերը։ «Ես ինձ հայ էի համարում, ես լեզուով, ցեղով, ոգով, գաղափարներով հայ եմ, բայց եթէ դուք ինձ հայ չէք համարում, եթէ լուսաւորչական չը լինելու պատճառով ես պէտք է քաղցած մեռնեմ, չը պէտք է շարունակեմ իմ համալսարանական ուսումս, ուրեմն ես ինքս էլ այսուհետև ինձ հայ չեմ կամենում համարել։»

Հայը որ առհասարակ իրան ուզում է ցոյց տալ ո ր հ ե մ և հ ե ռ ա տ ե ս, ցոյց է տալիս այդ յատկութիւնները որտեղ հարկաւոր չէ, իսկ որտեղ հարկաւոր են այդ յատկութիւնները, որտեղ պէտք է դրսեւել դէպի ազգային գաղափարը մեր կրօնաբաժան եղբայրներին, նրանց անդադար „երկեսով չը տալով" թէ դու հայ չես, որովհետև լուսաւորչական չես, որտեղ պէտք է ամէն կերպ, մոլեռանդութիւն և նախապաշարմունք գոհել յօդուտ ազգային գաղափարի,—այդտեղ հայը յանկարծ մոռանում է իր խոհեմութիւնն ու հեռատեսութիւնը և սրտնեսական կիրքով իրանից, ազգային ամբողջութենից չետ է մղում նոյն ազգի, թէև ուրիշ կրօնին պատկանող զաւակներին, ծնեցնելով նրանց մէջ ատելութեան զգացմունքը դէպի մեծամասնութիւնը և այսպիսով վնասելով ազգային միութեան և ազգային ամբողջութեան գաղափարին։

Բայց Թող չը վհատվեն մեր կաթոլիկ և բողքական եղբայրները. եթէ նրանց դէմ է ազգի խաւտարասէր, չհետադէմ մասը, հին սերունդը, ուրիշ կողմից նրանց հետ է ազգի ապատամիտ ահագին կուսակցութիւնը, որին և պատկանում է ապագան և որ իր դիւշակի վրա գրած ունի՝ „կրօնի համբերողութիւն, մտքերի և համոզմունքների ազատութիւն, ազգային գաղափարի անուն նով։"

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Երևան, 1 յունվարի

«Մշակին» Երևանայ հասարակութիւնից։

Երևանայ հասարակութիւնը տասը տարի չափազանց հասարակելով «Մշակի» ուղղութեան և հանգանալով այն բոլոր մտքերի և գաղափարների օգտակարութիւնը, որ ազգանուէր «Մշակը» աշխատել է տարածել ժողովրդի մէջ, չնորհաւորում է նորա տասնամեայ տարեդարձը և յանկանում է, որ նա նոյն ուղղութեամբ և իրեն յատուկ հաստատ քայլերով շարունակէ այն սուրբ գործը, որին նա նուիրել է իր բոլոր ոյժերը։

Կեցցէ ազգային «Մշակը» շատ տասնեակներ։

Սաորագրեցին 178 անձինք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

—

Այս օրերս մենք տասցանք ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ հայոց հասարակութենից «Մշակին» տաս տարվայ տարեդարձի առիթով մի թանգագին ընծայ, մի գեղեցիկ արծաթեայ դրչակոթ, փետուրի դրչի ձևով շինած, որի վրա փորագրված են հետևեալ խօսքերը։ «1872—1882. Նոր-Նախիջևան «Մշակին»։» Այդ ընծան մենք կը պահպանենք որպէս մի թանգագին յիշատակ Նոր-Նախիջևանի հայոց հասարակութեան համակրութեան դէպի մեր տասնամեայ հաստատ գործունէութիւնը։ Այս տողերը մենք գրում ենք նոյն իսկ այս դրչով։

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են։ «Գատաոպետի պաշտօնակատար Շահխաթունեանցի չնորհիւ մեզանում կարգ ու կանոն է տիրում։ Մեծ յոյս ունենք նոյնպէս նորընտիր պետական ժողովի մի դիւանը և որ տասանը կազդէ լինելու, նա պիտի պատրաստ մնայ այնպիսի պատասխաններ ընդունելու, որը տասնապատիկ և լսելու զառն օրինակը տեսած գոնէ այս անգամ....

Այսպէս է այս կ. պօլսեցոց բանը. կարճամտութեան գաւառապետներին, նոցա գրպանը ամէնայն գործակիցով, կարճամտութեան աւազակներին, չողոքորթելով նոյն չահախնդրական նպատակներով, իսկ երբ որ հարկաւոր կը լինի խորհուրդներ լսել և կատարել, այդ ժամանակին էլ իրանց «ամենախառնուն» և «ամենագէտ» կը կոչեն։ Թող խրատվին հիմա, գոնով ենթարկվելով համ գաւառացոց կամքին, համ ռուսահայոց դիտողութիւններին....

Քաղաքականութեան մէջ ոչինչ նորութիւն, բացի Գերմանիայի ազգեցութիւնը Թիւրքիայում մեծանալուց։ Զուր չէ նկատում Ամոզ Տիերրին իր պատմութեան մէջ թէ՝ Բիւզանդիոն տալած տուը խորամանկութեանց և ինտրիգանների ծնունդավայրն է. ինչպէս որ հին Բիւզանդիոնը իր գոյութիւնը մի երկու հարիւր տարի երկարեց, դիմելով պատահն խորամանկութեանց, այնպէս էլ վարվում է Բիւզանդիոնը յաջորդած Սուլթանը։ Ազատասէրը տեսնում էք Թիւրքիայի վրա, որը գրկվելով գրեթէ իր բոլոր նեղքին և արատքին ուժից, սակայն խազացնում է նրբօրէն ամենափառաւոր կերպով։ Թէ ինչ ասել է քաջավիլ Գերմանիային այսպիսի սրտապնդող ակնածութեանը, դժուար չէ հասկանալ, երբ մի այդպիսի քայլով կարելի կը լինի ջնասել Արեևելքում համ Անգլիայի շահերը, համ Ֆրանսիայի, համ Ռուսիա-

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 28 դեկտեմբերի 81.

Կ. Պօլսի ազգային ժողովը բաւական յիշեցնում է Մօնտեկի թագաւորութիւնը, որի զօրքը պատերազմական դրութեան ժամանակ հագիւ հասնում է երեսուն հազար, բայց չը նայելով դրա այդ միլիոնների թագաւորը Քղմի վրա ունէ մի կազմակերպված մեծ ուժութեան բոլոր մասնաճիւղերը, քաղաքական թէ զինուորական։ Օրինակ, Քղմի վրա նա ունէ իր մարաջախտները, իր մինիստրները, իր պալատական բոլոր անդամները, իր բնչջեաը, իր բոլոր «պետական» արտաքին և ներքին պլենիպոտենտները։ Կ. Պօլսի հայոց ազգային ժողովի դանազան «դիւաններին», «տեսչութիւններին», «խորհրդարաններին» «բուլղարութիւններին», «հարցաքննութիւններին» և այլն արտօրեակական խնդիրների վրա մտածած ժամանակ, նոյն միլիոնատիրաքաղաքութիւնն է մարդու միտը գալիս։ Բայց ոչ ոք չը կայ այդ «ազգային» ժողովի մէջ, որ վերոյ չը տեսնի մի օր. «ոչ ոքմանի արտրածներ, երբ պիտի ձեռք քաշէք այդ ծաղրալի և պատրուակական հոսատութիւններից ու նայէք ձեր իսկական կոչումից։» Թողնենք դեռ հազար ու մի անելիք, որոնց կատարութիւնն ունէ հայրենիքը և նոյն իսկ ինքը Կ. Պօլսի հայ ազգայնականութիւնը, վեր առնենք միայն այն, որ ժամանակ է մտածելու այնպիսի մի կազմակերպութիւն տալու վրա, որով մի կողմից այդ քաղաքացիների տարեկան մեծ ելքը ժողովը համապատասխան լինի, գոնէ իր «դիւանների» վերաբերմամբ, միւս կողմից էլ որոնել այնպիսի գործնական միջոցներ, որոնցով ժողովի նշանակութիւնը ազգի անդամների համար չը լինի ֆիկտիվ և մեռած, այլ ունենայ իսկապէս ազգային ընդհանրութեան անունին արժանի մի հնդիսական բան։ Սորա համար ամենից առաջ ի հարկէ ամբողջ 140 երեսփոխանների մէջ պիտի գտնել այնչափ հայրենասիրութեան գաղափար, որով յետ քաշվին հրապարակից դանազան ղրուչական բոլոր դասերը, առաջ քաշելով նոցա տեղ ազգի թարմ և գործնական գաղափարներ։ Բայց միեւնոյն ժամանակ ամէն բան կարող է կատարված համարվել, միեւնոյն իրաւունք կը տանոյ այդ հատուածութիւնը «ազգային» անվելու....

Ի միջի չատ խնդիրատակութիւնների, այս քանի օրերս ևս ինքս ինձ վրա փորձեցի այդ ժողովի մի անհեթեթ անտրամաբանութիւնը՝ Կ. Պօլսի ազգային ժողովը չընդունելով ոչ մի դիտողութիւն ռուսահայերից, սակայն իր դարդակ ինքնահաւանութեան մէջ այնչափ մտածում է իրան, որ ռուսահայերին ևս ենթարկելի է կարծում իր իրաւասութեան։ Դորա ապացոյցը կարող է լինել այն կրկնակի հրաւէրագիրը, որով Առեփան Փափազեան ասված ձեզ յայտնի սրիկայի դանգատին հանձնաժողով ինձ վրա, ժողովի չը գիտեմ ո՞ր տասնեակը գաղի է հրաւիրում ձեր աշխատակցին։ Այո, իրաւացիւր ժողով, լինի նա պաշտօնական ձևեր պահպանող, թէ կազմված հէնց մի քանի ազգայիններից ինքնագլուխ կերպով, այդպիսի մի հանգամանքների խառը պիտի միշտ յարգած, բայց երբ իր ամենաէական ազգային պարտաւորութիւնները զանելով լոկ պատաքին ձևապաշտական միմոսութիւններին, ամբողջ քսան և մէկ տարի գրանով միայն ժամանակ կանցնեն և երբէք էլ չեն մտածի ուշադրութեան առնել հարիւր կողմից իրանց կրկնվող բարի խորհուրդները, այդպիսի մի ժողովի հրաւէր փոխանակ յարգվելու, բնական է որ ուր պիտի ուղարկվէր....

Ահա մի դէպք, երբ «հարցատնդունելով» պարապող պատասխանները կարող էին մտածել մի այնպիսի հանգամանքային նշանակութիւն տալ այդ «ազգային» ժողովին, լայնացնելով նորա կանոնադրութիւնը, որով մի կողմից ռուսահայերը կարող լինեն մասնակցել ժողովի գործերին, միւս կողմից էլ ընկած տեղը նմանապէս ենթարկվելին նորա իրաւասութեան։ Այսպիսի մանակցական իրաւունք ի հարկէ կարելի կը լիներ տալ գոնէ այն ռուսահայերին, որոնք ապրում են Կ. Պօլսում և ընդհանրապէս Տաճկաստանի մէջ, մի քանի հազար թուով։ Դորանով կարելի կը լիներ մի կողմից հաշտարարական մի նոր կապ կազմել երկու կողմի հայերի մէջ, միւս կողմից էլ կարելի կը լիներ ժողովի կրօնական և բազաքական դիւանների իրաւասութեան ենթարկել այն ռուսահայերին, որոնց պատահում է գործ ունենալ տաճկահայերի հետ։ Գանի որ այդպիսի մի յարաբերական բարեփոխութեանց վրա ոչ ոք կասք չունէ մտածելու, ի հարկէ այդպիսի դէպքում ժողովի ձր դիւանը և ձր տասանը կազդէ լինելու, նա պիտի պատրաստ մնայ այնպիսի պատասխաններ ընդունելու, որը տասնապատիկ և լսելու զառն օրինակը տեսած գոնէ այս անգամ....

Այսպէս է այս կ. պօլսեցոց բանը. կարճամտութեան գաւառապետներին, նոցա գրպանը ամէնայն գործակիցով, կարճամտութեան աւազակներին, չողոքորթելով նոյն չահախնդրական նպատակներով, իսկ երբ որ հարկաւոր կը լինի խորհուրդներ լսել և կատարել, այդ ժամանակին էլ իրանց «ամենախառնուն» և «ամենագէտ» կը կոչեն։ Թող խրատվին հիմա, գոնով ենթարկվելով համ գաւառացոց կամքին, համ ռուսահայոց դիտողութիւններին....

Քաղաքականութեան մէջ ոչինչ նորութիւն, բացի Գերմանիայի ազգեցութիւնը Թիւրքիայում մեծանալուց։ Զուր չէ նկատում Ամոզ Տիերրին իր պատմութեան մէջ թէ՝ Բիւզանդիոն տալած տուը խորամանկութեանց և ինտրիգանների ծնունդավայրն է. ինչպէս որ հին Բիւզանդիոնը իր գոյութիւնը մի երկու հարիւր տարի երկարեց, դիմելով պատահն խորամանկութեանց, այնպէս էլ վարվում է Բիւզանդիոնը յաջորդած Սուլթանը։ Ազատասէրը տեսնում էք Թիւրքիայի վրա, որը գրկվելով գրեթէ իր բոլոր նեղքին և արատքին ուժից, սակայն խազացնում է նրբօրէն ամենափառաւոր կերպով։ Թէ ինչ ասել է քաջավիլ Գերմանիային այսպիսի սրտապնդող ակնածութեանը, դժուար չէ հասկանալ, երբ մի այդպիսի քայլով կարելի կը լինի ջնասել Արեևելքում համ Անգլիայի շահերը, համ Ֆրանսիայի, համ Ռուսիա-

Fonds A.R.A.M

Ընտանեկան վիճակ՝ ամուսնացած, ամուսնացած է ... տարի, ամուսնացած չէ, այրի, ամուսնալուծված, ամուսնալուծված է ... տարի, ամուսնալուծված չէ, ապրում է առանձին, ապրում է ամուսնու հետ միասին, ամուսնու անունը, ամուսնու ազգանունը, ամուսնու հայրանունը, ամուսնու ծննդյան տարեթիվը, ամուսնու ազգությունը, ամուսնու կրոնը, ամուսնու զբաղմունքը, ամուսնու հասցեն, ամուսնու ներկա գտնվելու վայրը, ամուսնու ներկա չգտնվելու պատճառը, ամուսնու մահվան ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վայրը, ամուսնու մահվան պատճառը, ամուսնու մահվան վկայականի համարը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականը տրած հաստատության անվանումը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման վայրը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքները, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցները, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքները, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման ամսաթիվը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների ստուգման արդյունքների նկարագրությունը, ամուսնու մահվան վկայականի տրման հանգամանքների ապացույցների ստուգման արդյունք

նի տեսակ գործարաններում կատարելագործ արդելվին: Նրա կարծիքով, գործարաններ մէջ գիշերային աշխատանքները սկսք կատարելագործ արդելել և օրվայ աշխատան քը սահմանափակել տասը ժամով: Բանւորն վրա պէտք է նայել ինչպէս մարդու վրա և ոչ թէ ինչպէս գործարանատիրոջ հարստա նալու գործիքի վրա: Ճատախօսը յոյս ունի, որ նրա բարձրացրած հարցերը անյապաղ կը քննվին: Իշխան Բիսմարկ պատասխանեց „Ցեմ կարծում, որ այդ կարելի լինի: Ճատախօսն նպատակներին կարելի չէ հասնել սրիշ կերպ, եթէ ոչ ընկերական սկզբունք ների օգնութեամբ, իսկ այդ գործը գոնե մի տարվայ աշխատանք է պահանջում: Առա ջին միջոցը մանրազնին ստատիստիկան է: Ես չեմ կարող վերջնականապէս որոշել սոցիալ-քաղաքական նախագիծների վերջնա կան նպատակները, որովհետև այդ հարցի վերաբերութեամբ կայսրը և միացեալ կա ռավարութիւնները վերջնական վճիռ չեն կայացրել: Ինչ կը վերաբերի բանւորների ապահովութեանը դժբաղդ դէպքերի դէմ, ես այն համոզմունքի եմ, որ այդ ցանկու թիւնը կարելի է իրագործել միմիայն ընկե րակցական միջոցներով: Անհրաժեշտ է բա ժանել աշխատանքը և հեռացրըրված ան ձանց մասնակից անել այդ աշխատանքներին: Վերջին ընտրութիւնների հետևանքները լա ւատպեցին ինձ կասկածել սոցիալական վերա նորոգութիւնների աջողութիւնը: Արդիւնա բերական շրջանների մէջ բանւորները ցան կութիւն յայտնեցին, որ կառավարութիւնը այդ վերանորոգութիւնների սկզբնատատա ճառ չը դառնայ: Նրանք մերժելին կառա վարութեան օգնութիւնը, մեծ բարիքների ապահով առաջադէմներից: Մինչդեռ կայ սերական կամքը կատարելու համար իմ պաշտպանած ձևի նպատակին է, պէտք կա րելի է սահմանափակել այն մարդկերանց թիւը, որոնք իրաւունք ունեն ասել. „Մենք բաւականութիւն ենք տալիս պետութեան պէտքերին, մինչդեռ պետութիւնը մեր մա սին չէ հոգում:“ Այդ ձևը սեանպատան է այն խազատրական ասեր, որին ես ծառա յում եմ: Կայսրը ցանկանում է շարժում յարուցանել յօգուտ ազգարնակութեան չքա ւոր դասերի: Եթէ ժողովը չէ կամենում ընդունել կառավարչական առաջարկութիւն ները, ինչ ուղղակի յայտնէ: Թող ամենքին յայտնի լինի, որ ես իմ պարտականութիւնը կատարել եմ: Ինչ կը վերաբերի առաջար կած հարցին, ինչ քրիստոնեայ լինելով, անկասկած պարտականութիւն եմ համա րում գործնականապէս պաշտպանել քրիս տոնէութիւնը: Բայց պէտք է ի նկատի առնել, որ չէ կարելի ազատել իր ձեռներով բանւորներին կերակրող „հաւին:“ Վճռելով կիրակի օրերի հանգստութեան, կանանց աշ խատանքի և առհասարակ աշխատանքի սահմանափակման հարցերը, անհրաժեշտ է ի նկատի առնել և գործարանատէրերի շահե րը: Այդ հարցերը անկարելի է վճռել, մին չև նրանք բնակերակցական հիմունքներ չեն ունենայ: Գործարանների տեսուչները պէտք է օգնութիւն առանան բանւորներից և մի և նոյն ժամանակ բանւորների ընկերութեան հոկողութեան տակ լինեն: Այն ժամանակ միայն թոյլերը կը պաշտպանուին, որ նրանք վայե լում են պետութեան հովանաւորութիւնը և պաշտպանութիւնը:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Դաւրէժ, 15 դեկտեմ.

Անցած նոյեմբեր ամսի 20-ին տեղի ունեցաւ առաջնորդարանում Դաւրէժու ընթերցարանական ընկերութեան նիստը, ուր ներկայացվեցաւ նրա միամեայ գործունէութեան նկատական հաշիւը: Հանդիսին ներկայ էին ընկերութեան բոլոր ան դամները և դրսից հրաւիրված էին հասարակու թիւնից մի քանի անձինք ևս: Հաշիւից երևեցաւ, որ ընթերցարանը այնքան սարվայ ընթացքում մինչև նոյն ժողովի օրը չետ գցած փող է ունե ցել բոլոր ծախքերը հանելուց յետոյ 157 թուման կամ մօտաւորապէս 500 րուբլ. Ընթերցարանական վարչութիւնը յանձնել է ազ գային Պառլամեան դեպուտատի հոգաբարձութեան: Այդ փողերը նոյն հոգաբարձութիւնը ծախսել է մի նոր ընթերցարանական շինութեան վրա, որ արդէն պատրաստ է և շատ նպատակայարմար: Այստեղ անհրաժեշտ հարկաւոր է յիշել, որ պատեսի հոգաբարձութիւնը ընթերցարանին չէնքի համար բացի այն վերոյիշեալ գումարը՝ իր ծախքի տպրիւններից ծախսել է և 1,000 րուբլոց տեղի տւ

Ընթերցարանի անցեալ տարվայ տարեկան բա ժանորդավճար 3 րուբլ է եղել. իսկ այս անդամ դրան չը կարողանալով հոգալ ընթերցարանի բոլոր կարևոր և էական պիտոյքները՝ ժողովը ձայ նից առաւելութեամբ առնուազն տարեկան բաժա նորդավճար 15 զուռան, որ և հաստատեցաւ ընդ դունվեցաւ: Ա՛ւ այժմ 30-ից աւելի բաժանորդներ կան և յուսալի է, որ թիվը մինչև 50-ի հասնի, որովհետև հաստակորդներ գտնվում են: Ժողովը ըն թերցարանի վարչութեան համար բնտրեց մի նոր անդամ:

Տեսուչ ընթերցարանի՝ Ա. Տէր-Աստուածատրեանց
Անդնաղոլի ընթերցարանի Ա. Աֆինոգենեանց
Գանձապահ ընթերցարանի Գ. Շահնազարեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Փարիզի «Temps» լրագիրն Լօնդոնից հեռագրում են, յունվարի 16-ից, որ լորդ Գրէնվիլ, Լօնդոն վերադառնալուց յետոյ, կ. Պօլսի անգլիական դեսպան լորդ Դիւֆէրինից մի հեռագիր ստացաւ, որի մէջ դեսպանը գրում էր, թէ իւ ա ռ ա կ ց ա ւ թ ի ւ ն ը ս ո ւ լ թ ա ն ի հետ բարեկամական հետևանք ունեցաւ: Խօսում էր գրէ խատրագիրն այն վերանորոգութիւնների մասին, որոնք պէտք է մտցնվին Հայաստանի մէջ: Սուլթանը, իբր թէ, այդ առարկայի վերաբերութեամբ բոլորովին վճռական խօսակցութիւններ առնէ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՓԱՐԻԶ, 15 յունվարի: Գամբետտա և մի նիստրները երէկ նախագահին Գրեվիին իրանց հրաժարականները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 յունվարի: Կովկասի մասնաժողովը յանձնց Մեժդվին յօդուածներ ժողովածու գիմադօների և նահանգական հիմնարկութիւնների մասին: Ինքնաեր ընտրդի մէջ վաճառական պետով կազ մկց 400,000 րուբլ արբանոցի հիմնարկութեանը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 յունվարի: Լրագիր ները յունվարի 16-ին հաղորդում են, հա յանձնվով գեղձումները իշխան Աւիտաօգօլկ Մերակի Գօնակայա նահանգի մէջ շատ անց ձանց հրաժարեցրնց պաշտօնից: Յունվարի 15-ին նա հասաւ Ս. Պետերբուրգ: Մի մասնաժողով է հիմնված խնդիրների ու սումնասիրութիւնները վերաբերելու համար: Շաբ յարիայի մէջ վաճառվեցաւ „Русское Слово“ լրագրի աշխատակից, Արևելքի պատմութեան հեղինակ, պրոֆ. Զայցեվ: Հա լատացին քրիստոնէութեան սրդելները կազմում են ընկերութիւն միասված բան դիրների դպրոցներ հիմնելու համար: Մինչդեռ ընկերութիւնը դեռ չէ հաստատված, նրա նպատակ կը սկսն հետապնդել:

«ՄՇԱԿԻ» ԳԱՏԱՍԻԱՆՆԵՐ

—

ԲԱԴՈՒ. Ցանկանում ենք Աստիճելովին: Երբ անցեալ տարի տասնամեայ ձեզանից 31 րուբլ, որպես վճ հատցնինք Մեղրի, հրդեհից վնասվածներին, յայտ նեցինք որ այդ տեսակ հանդանակութիւն չենք ընդունում և ձեզ վերադարձնում ենք ձեզ փողերը: Եւ ձմեռնամուտ գիտ նոյեմբեր ամսի 23-ին ձեզ ուղար կեցինք ձեր անունով այդ 31 րուբլ Բագու, որ հասցնել և աննիք փոստից առացած մի անդոր րագիր: Հայցողէք փոստում:

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Հայաստան յուղունքի մէջ է. Նկատելի հրաժա րականի պատճառաւ. այն էլ, երեսկայնչէք, բո լոր կրծատական հանգրիւնները միացած ազգային ընդհանուր հարցի մէջ այնպէս, որ կարծես երկի նքից Առուած մի յատուկ պատգամաւոր է ուղար կել բոլորին մի միտք և մի խորհուրդ ներշնչելու համար:

Այսպիսի մի մեծ և նշանաւոր արդինքի վրա, ինդրում եմ, լոկ ուշադրութիւն դարձնէք, որով հետև արդեն էլ մեկ տարի կամ երկու տարի առաջ հայ անհատները ազնուական յարուցանելին օտար լրագրների մէջ հայկական հարցի վրա, բայց այդ անհատները իրանց սրտի մէջ միշտ մի առանձին երկիւղ և վիշտ էին կրում հայ ժողո վրդի մեծամասնութեան և ընդհանրութեան չափից դուրս մեծ թմրութիւնից և անպատրաստութիւնից բուն Հայաստանի մէջ. մինչդեռ այդպիսի մի բա նաւոր երկիւղ այսօր էլ անդիք չէ կարող ունե նալ հայ հայրենասիրի սրտում, ինչպէս որ դրա ուրախալից և հանդիսաւոր ապացոյցները տես նում ենք հիմայ Ներսէսի հրաժարականի պատ ճառաւ: Առանց չափազանցութեան և ծայրայե զութեան մէջ ընկնելու կարող եմ ասել ձեզ հի մայ, որ այսուհետև է միայն սկսվում բուն հայ կական հարցը, որը էլ չէ կարող ոչ մարդկա նալ որ պատրիարքի ուղէ լինի անձնասրութեան, որ անհատական լինի հոդեբանութեան մէջ. ահա ժողովրդի այսպիսի մի առաջնաւոր պատ րաստութեան մենք պարտական ենք ոչ սրչ ու կին բացի Ներսէսից, որը այս երկար տարվայ մէջ իր խելքով և հմտութեամբ այնչափ կարողացա

պատրաստել Հայաստանի քրիստոնեայ բնակ չութիւնը, որ այսօր նա կարմիկի կերպով Թիւր քիային հետ երես առ երես գալով, սեր է կանգնում իր սեփական իրաւունքների. որովհետև «Veto» ասելով Հայաստանից ազգային պատրիար քարան, հայ ժողովուրդը այդ «Veto»-ն Թիւրքիային է տալիս իր սիրած պատրիարքի և իր իրա ւունքների համար: Հէնց այսպիսի, կրկնում եմ, շատ բան է, եթէ Ներսէսը ոչինչ էլ աւելի չը կարողանայ անել և հրաժարվի պատրիարքու թիւնից:

Երբ մի անգամ Հայաստան տասած բաղ տասկ «մեռած յիշատակներից» և «աչխարհագրա կան տերմիններից» փոխվում է Եւրոպայի առաջ մի այնպիսի երկիր, որի մէջ բացի այդ «մեռեալ յի շատակներից» կայ և կենդանի ժողովրդի մի ա մուր ձայն և կատար, այդ այդ օրից միայն «Ամենիա» տասելով կը հասկացվի միայն Ա ր մ ե ն ի ա, այդ բառի բուն մտքով, այլ էլ ոչ Փիւրիտանն և ոչ Անատօլիա. այդ օրից միայն Թիւրքիայի հայերը կարող են վառան կերպով ար տասանել իրանց հայրենիքի անունը, այդ օրից միայն նոքա կարող են կենդանի հաւատ ունենալ իրանց ապագայի վրա...

Բայց ինչպէս պրեցի ձեզ անցեալ անգամ, բնու հարկաւոր չէ բաւականանալ միայն հարցի լոկ արտաքին և քաղաքական դրութեամբ, այլ հար կաւոր է այժմ բոլոր մեր ուշադրութիւնը դարձ նել հայ ժողովրդի ն ե ր ք ի ն կ ա զ մ ա կ ե ր պ ո ւ թ ի ւ ն ը և ա ր թ ն ո ւ թ ի ւ ն ը ամրապնդելու վրա: Հարկաւոր է ամեն կողմից զգուշան մեր օժանդակութիւնները, որ չ ե ն ե ր ո վ ա ն ա ն ք ա ր ա լ այդ դարևոր միտքից վեր թողած ժողովրդի դպրոցներին. հարկաւոր է հի մայ արտաքուստ օգնութիւնն հասնել նոցան, ուշ քաւելով հոգալ այն նորա բազմաթիւ պիտոյքները, որոնք վերաբերվում են ժողովրդի գոյութեան և կեանքի ամենասկզբնական կէտին, այն է նորա ն ե ր ք ի ն կ ա զ մ ա կ ե ր պ ո ւ թ ե ա ն և տ ն տ ե ս ա կ ա ն պահանջներին: Այս սպա կան և ամենահրատապ հարցերը, վստահ Առաքեալ, մնդնից ոչ սրևէն հանդիսներ, վասը Առաքեալ, մնդնից ոչ սրևէն են ուղում և ոչ կենաք, որ սարևնք ու հետ մղվինք, այլ մնդնից լոկ մեր աւելորդ դրամների մի փշը րանքներն են ուզում, որպեսզի կարելի լինի ու զարկել Հայաստան մի քանի սրուհատական մար դիկ, մի քանի վաստատականներ, օրինագրքեր և այլն, իսկ ամենից առաջ աշխատել ժողովել մաս րաքազաքներից այն հարիւր հազարները, որոնք ներկայումս վերաքննելու համար Շահ-Ազիզի կառավարութեան հեղինակ, պրոֆ. Զայցեվ: Հա յաստանին քարածախ արդիւնաբերողները կազմում են ընկերութիւն միասված բան դիրներին օգնելու համար: Մինչդեռ ընկերութիւնը կազմվեն հանգերից հաւաքված տօկօսներ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 յունվարի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 87 կ., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 92 ր., չորրորդ 91 ր. 50 կ., հինգերորդ 90 ր. 75 կ., ներքին 5% առաջին փոխա ռութեան տոմսակը արժէ 216 ր., երկ րորդ 215 ր. 25 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 50 կ., երկրորդ 89 ր. 87 կ., երրորդ 89 ր. 87 կ., ոսկի 8 ր.: Ռուսաց 1 րուբլ էմե դօնի վրա արժէ 24,43 պենս, Ամստերդա մի 124,25 պենս, ռուսաց 100 ր. Համ բուրգի վրա արժէ 208 մարկ, Փարիզի վրա 256 ֆրանկ: Բօրսայի արամադրութիւնը շատ խոյլ է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 յունվարի: Յունվարի 26-ին խարկովի մէջ կը սկսվի քաղաքական դատաստանական մեծ գործ: Խարկովի նա հանգում ձևաւոյ ցանքերը ոչնչացան, դեռևս ամսագիր է այդ տեղերում գործնա պային ցանք անել. սրին բզեզը ջնասել չէ կարող: Կօնարօլը առանձին հսկողութիւն նշանակեց երկաթուղիների վից գծերի վրա, ի միջի սլոց Կուրսկո-Ազօվսկայա և Լազօվ Սևմատաօպօլսկայա գծերի վրա: Հեծելազօր քերի մասնաժողովը մշակեց վից եսկադրօն ների դունդերի նախագիծ: Սպասում են, որ Տէրսկայա և Կուբանսկայա նահանգների պետական կալուածների համար առանձին վարչութիւն կը նշանակվի: Յունվարի 19-ին մինիստրների խորհուրդ կը կայանայ Կովկա սի քաղաքական մասի գլխաւոր կառավարչի իրաւունքների մասին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջակներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մահ, հուպ, տրիկօ, սրբիչներ և ալօճներ կէս գնով։ Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չհատեր 70 կ., նշշատայ կօլմանե 18 կ. ֆունտը, լուծոդական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փուշի 5 կ։ **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթէ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անդլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹՈՒՆ**։

2—36

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ծրծոցներ 1 ր. Ճալմոզ աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱՋԿԱՓՈՒՆ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլի և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քորոցներ 50 կ., պատեղա ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անդլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատսինա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 ֆունտ թէյ թէյամանով 1 ր. 65 կ.։ եր կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար։ ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։

72—100

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ։ ԹԷՑ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, օճակներ, թէյամաններ, սուրճօվներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, ևրևս լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԼՔՆԵՐ, ՋԳՆՏԱԿԱՃԵՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թուղթ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մկնքակապներ, կլէօնկա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսսրբիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, սուպիռե սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիրքեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախվում է **ԹԷՑ**։ պուդիով 40, 46, 52, 58, ր., խակ ֆունտիով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանձր թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ։

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց ԹԱՄԲԵՐ 65 ր., շինիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. դիւժինը, ալբոմներ կիսագնով, ֆիլարաներ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների Թիֆլիսում։

82—100

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ» Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիրմայով բանալով կրևանում գրամագանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, դիւանական, նկարչական և կապմարատական իրեղէնների խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից ելևանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցետոմսեր, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենատարածան վարձով։

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симсоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՋԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական գրքուկի* հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ“** անունով։

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը չյաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ։

Կարելի է գտանել թէ՛ հիմնարկութեան գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հեռևել հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպեքներ 15 կ. հատը, 10,000 ասեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պինդներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 պիւժին մատներ և պրչակօմներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէօշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անդլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անդլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, արխօ, ալբօճներ, ձմռվայ պալաօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով։ Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.։

38—60

վերահանդնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱԱՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏԱՅՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ,* մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԿ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրձին դեռատյաի դէմ, **ՏՈՒԱԼԵՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն։

67—100

Կովկասեան դպրոցաց հոգաբարձուներէն շատերը՝ մեր հրատարակութիւններն և գաւազրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզի Թռաւով (Փոսի վերայ) քաղաքը դիմելով և ճանապարհի համար ուզելի ծախք վճարելով, նոցա դիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են առնուել նաև մեր եղբօրից, որ ցկեն է. *Тифлисъ*, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

Խակ նորա մօտ գտնուած գրքերը սոքա են.

	ր.	կ.
ԱՑՓԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 վիմատիպ պատկերներով		— 15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ առ ի լեզուի.		— 50
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն.		— 50
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ բարոյական ուսմանց, ազգային դիտեցից և զուարճալի պատմութեանց	1	—
ԸՆՏԻՐ ԱՌԱԿՆԵՐ եղովպոսի և Քռիլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով		— 60
ԺԼԱՏ, կատակերգութիւն 3 արարուածով		— 30
ԹԵԳԱՐԱՆ, որ է „կանոն ազգմա“		— 5
ՑՈՎՍԷՓ Պ. կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.		— 25
ՆԵՐՍԷՍ Ե. կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.		— 25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (ամակաւոգիւտ).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, երրորդ տիպ. 24 վիմատիպ պատկերներով.	1	—

Բաղմաթիւ օրինակներ գնողներուն նոյն գնովքը կը լինի, ինչ որ տպուած է մի 1882 թուականի օրացոյցին մէջ։

Տէր տպարանի և վիմագրատան ցմահ. Տէր Աբրահամեան (Տ. Հ.) 4—8

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԷԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում ՄԻՔԱՑԷԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

127—150

Կովկասեան Հասարակական խնամատարութեան Պրիկազից յայտնվում է, որ պրիկազի վարչութեան մէջ 1882 թուի յունվարի 21-ին նշանակված է ամուրդ կրկնամատոյ երեք օրից յետոյ, այսինքն նոյն ամսի 25-ին 1882 թուին Թիֆլիսի հիւանդանոցին, աղքատանոցին և ֆելշերների ուսումնարանին հետևեալ մթերքները հասցնելու համար. 1) թխած հաց դրսից բերված 1-ին տեսակի ցորենի ալիւրից առանց խառնուրդի 912 պուդ 20 ֆունտ, 2) թխած հաց տեղական 1-ին տեսակի ալիւրից յաւ թխած առանց խառնուրդի 2404 պ. 17½ ֆ., 3) նոյն հացը երկրորդ տեսակի 1802 պ. 7½ ֆ., 4) տաւարի միս ֆիլէի և եռելի մասը առանց արտալի թաղմ, առողջ և մեծ կենդանիներից առանց եղը հանելու 2347 պ., 5) ոչխարի թաղմ միս նախկին օրը մորթած և լաւ կեբակրած 129 պ. 35 ֆ., 6) մաքուր ալ սպիտակ քարերով 236 պ. 7½ ֆ., 7) կը րուպա 1-ին տեսակի չոր, մաքուր, առանց աւազի, աղրի և ալիւրի ա) մանեի 247 պ. 16 ֆ., բ) սարօչինակայա 859 պ. 8 ֆ., գ) պերլովի 159 պ. 8 ֆ., դ) գրեչնեվայա 188 պ. 8½ ֆ., 8) կանաչեղէն և բանջարներ ա) կարտօֆել լաւը, չը սառած, չը փխած, մեծեր 881 պ. 31½ ֆ., բ) սոխ ցամաք և չը փխած 90 պ. 6 ֆ., հ) մաղով առանց կանաչի և աւազի 48 պ. 6 ֆ., դ) ճարխալ մեծեր և չը փտած 138 պ. 35 ֆ., ե) կաղամբ տարվայ եղանակներին ամառը և աշունքին թաղմ, առանց արմատի և վերևի տերևի, իսկ ձմեռը թթու չը սառած և ապխտակ 206 պ. 35 ֆ., զ) ճակնդեղ և կարտօն 102 պ., է) պօմիդօր 48 պ. 6½ ֆ., ը) գարնեայ տերևներ 4 պ. 30 ֆ., թ) պղպեղ 35 ֆունտ, 9) տաւարի հալած իւղ մաքուր, առանց խառնուրդի 109 պ. 7½ ֆ., 10) ցորենի ալիւր առաջին տեսակի մաղած ամենաչոր 148 պ. 4 ֆ., 11) շաքար բաֆինադ ցամաք, մաքուր առանց խառնուրդի, քաշը առանց թղթի 197 պ. 28 ֆ., 12) կենդանի հաւեր չափսցրած 1460 հատ, 13) կախեմու գինի ոչ քիթու, համով առանց խառնուրդի 11100 ֆունտ, 14) արագ հացի 140 ֆ., 15) մրգեր օտարազգի բժշկի և հիւանդների համար իրեն առանձին բաժիններ ամառը թաղմ, իսկ ձմեռը չոր 10 պ., 16) կիտրոններ թաղմ 700 հատ, 17) հաւի ձուաներ 10000, 18) սապոն 1-ին տեսակի չոր և կոպտած 108 պ. 1 ֆ., 19) խոտ մաքուր և փոխուկ 2340 պուդ, 20) խոտ ձիաների համար, չոր առանց խառնուրդի լաւը 547½ պուդ, 21) մաքուր գարի 371 պուդ 16½ ֆունտ, 22) միակարգ փայտ կոպնի չինարի ¾ արշին երկարութեամբ։ Փայտը պէտք է լինի չոր, հաստ և պէտք է դպիպի այն սահմանի օրինակով, որ կայ հիւանդանոցի բակում 1716 սահմին, 23) ֆօտոգին առաջին տեսակի 683 պ. 38 ֆ., 24) մոմեր ստեարինի 15 պ. 16½ ֆ., 25) խոզի մամ 38 պ. 12½ ֆ., 26) կաթը սերը չը հանած, թարմ, չը խրճված առանց խառնուրդի 13,750 ֆ., 27) հանքային ջրեր ֆունտանոց սիֆօններով 2,000 ֆունտ, 28) սպիտակ մեղր չը փտած 3 պ., 29) առխարներ լաւ չորացած և լաւ բուլկիներից 12 պ., 30) քիշմիշ 7 պ. 15 ֆ., 31) վերմիշել 7 պ. 20 ֆ., 32) ածուխ 12 բեռը։

Ձմուրդը կարող է լինել բոլոր առարկաների համար միանգամից և առանձին առանձին։ Ձմուրդը բերանացի կը լինի, բայց օրինքի համեմատ ընդունվում են և ծրարներ։ Ն կ ա տ. Ձմուրդին մասնակցողները պէտք է ներկայացնեն հատատ գրաւական գումարի 1/3 մասի, որ կամ կրեդիտի տոմսակներով պէտք է լինեն կամ քաղաքային անշարժ կալքեր, բայց այդ պէտք է ներկայացնել գիլդիական վկայականներ։

Եթէ կապալառուն կը ցանկանայ կապալի գումարի հաշուում առաջուց փող առնել, նրան կը տրվի գումարի հինգ դրաւականով բուբլուն բուբլ արժէքդրքերով, որ պէտք է կապալառուն ներկայացնէ բացի վերոյիշեալ գրաւականից։

Ցանկացողները վերջնել այդ կապալը Պրիկազի մէջ կարող են տեսնել պայմանները ամեն օր 9—2 ժամը, բացի տօն օրերից։

2—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ 18 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 8 Յունվարի 20 (Փետրվարի 1) 1882 Յունվարի 20 (Փետրվարի 1)

ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պիտի են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարոտազգացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ամէն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն վեղուվ։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Իշխան Դոնդուկով կօրսակով։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին յօդուր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Կուլտուրական կեանք գերմանիայի մէջ։ Նամակ Թիւրքիայից։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱԿԱՆ։ Նամակ Շուշուց։

ԻՇԽԱՆ ԴՈՆԴՈՒԿՈՎ ԿՕՐՍԱԿՈՎ

Մեր երկիրը սպասում է մի նոր կառավարչի։ Դա իշխան Դոնդուկով կօրսակովն է։

Առաջին անգամ մեր երկրում նշանակվում է կառավարիչ մի համալսարանական մարդ։ Իսկ դա մեծ նշանակութիւն ունի։ կովկասը և Անդրկովկասը կարօտ են ներքին, քաղաքական (гражданскій) վերանորոգութեան։ Մեր երկիրը մինչև այժմ չէր վայելում այն բարիքները, որոնք հանդուցեալ կայսրի օրով շնորհված էին մնացած Ռուսաստանին։ Մենք դեռ չունենք զէմստվօ, գատաստանի ինքնավարութիւն, չունենք երդուեալների դատարան, չունենք դեռ բնօրոգական հաշտարար դատաւորներ, չունենք, վերջապէս, այն բոլոր բէֆօրմների բարիքները, որոնք անցեալ թագաւորութեան պատմութեան ամենափառաւոր էջ են կազմում։ Դուրջ մինչև այժմ, երբ դեռ նա մեր երկիրը կառավարչապէս խաղաղացրած չէր, փոքր ինչ վաղ էր համարվում մտցնել մեզ մօտ այն բոլոր բէֆօրմները, որոնց միտքը Ռուսաստանը վաղուց էր վայելում։

Բայց այժմ կարելի է կարծել որ մեր ապագա կառավարութիւնը պատրաստ է ընդունել և իրագործել այն բոլորը, որ արդէն վաղուց շնորհված է պետութեան միւս մասերին։ Եւ նոյն իսկ իշխան Դոնդուկով-Կօրսակովի պէս մի մարդու մեր երկրի կառավարիչ նշանակվելը, դրական կարող է լինել որ ինքն կառավարութիւնը մեզ համարում է հասունացած վայելելու պետութեան միւս քաղաքացիներին հաւասար հասարակական բոլոր իրաւունքները։

Բացի բարձր ուսում ստացած լինելուց, իշխանը յայտնի է, որպէս քաղաքական գիտութիւններին մի հմուտ մարդ, քանի որ նրան էր յանձնված մտցնել և իրագործել սահմանադրութիւնը Բոլդարիայում։

Իշխան Դոնդուկով-Կօրսակովի մեր երկրի կառավարիչ նշանակելը մեզ մեծ յոյսեր է տալիս։ Լինելով զարգացած և քաղաքական գիտութեան մէջ հմուտ անձն, նա անշուշտ ուշադրութիւն կառնի մեր երկրի բազմացեղ ազգարնակութեան առանձնայատկութիւնները, և այդ ազգարնակութեան թուում երկու ազգութիւնների՝ հայերի և վրացիների ինքնուրոյն քաղաքակրթութեան մի յայտնի բարձրութեան աստիճանի վրա կանգնելը։ Հայերը և վրացիները ունեն իրանց անցեալը, իրանց մայրենի լեզուն, իրանց գրականութիւնը, իրանց դպրոցները, իրանց ներքին, անհատական բարոյական կեանքը։ Նպատակ մի ազգի ինքնուրոյն քաղաքակրթական բազմակողմանի զարգացմանը, նշանակում է աւելի պիտանի դարձնել այդ ազգութիւնը թէ իր համար և թէ նոյն իսկ ամբողջ պետութեան շահերին ծառայելու համար։ Զարգացնել մի ժողովրդի մէջ բարոյական ինքնաճանաչողութիւնը, զարթեցնել նրա մէջ ինքնագործութիւնը թէ նրա ոտեսական, թէ հասարակական և թէ բարոյական կեանքի մէջ, նշանակում է անհատապէս բարձրացնել այն ժողովուրդը։ Իսկ անհատապէս գարգացածը միշտ աւելի պիտանի կարող է լինել և ամբողջութիւնը, քան թէ նա, որ գուրկ է, որ և է անհատական գծերզ և որոշ յատկութիւններից։

Թող մեզ ներվի մի յոյս յայտնել։ Իշխանը որպէս փոքրաւոր կառավարիչ կիմանայ, անշուշտ, բայց իր իրաւասութեանը անմիջապէս ենթարկված կառավարչական օրգաններից, գտնել մեր երկրում եղած հասարակական օրինական օրգանների մէջ, ազնուական դասակարգի ներկայացուցիչների, քաղաքային ինքնավարութիւնների և մեր տեղական սրբազան մէջ իր համար անհրաժեշտ աջակցութիւններ երկրի բոլոր պէտքերի հետ ամենակարճ միջոցում ծանօթանալու համար։ Թող նա միայն ուզենայ դիմել այդ ներկ օրգաններին և նրա ձայնը անմիջապէս արձագանք կը գտնի նրանց մէջ։ Ամէն մէկը այդ երեք հասարակական օրգաններից, որոնց կանգնելով և գաւառական ինքնավարութեան, զէմստվօյի և գաւառական դատաստանի, իր պարտականութիւնը կը համարի անկեղծ կերպով գործակից գտնել կառավարութիւնը մեր երկրի ընդհանուր վերանորոգութեան աշխատանքը թեթևացնելու, քանի որ այդ չորս օրգաններն էլ լաւ ծանօթ են ազգաբնակութեան իրական պէտքերի հետ և նրանց պակաս չէ տեղը դեղի երկիրը, պակաս չէ ցանկութիւնը տեսնել այդ երկիրը բարւոքված և երջանիկ։

Ահա ինչ յոյսերով ենք սպասում մենք այն հմուտ քաղաքագէտ մարդուն, որ նշանակվել է մեր երկրի կառավարիչ։

Դարձեալ մի յոյս։ Որպէս համալսարանական մարդուն, իշխանին անշուշտ թանգ կը լինի ամբողջ երկրի յոյսը և ցանկութիւնը նրա ձեռքով իրագործված տեսնել կովկասեան համալսարանը Թիֆլիսում։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 16 յունվարի

Այն դժուարները, որ յարուցվեցան մի քանի չընջումների մէջ այսուհետ, համարեա անցան երբ «Մշակ»-ը դարձաւ օրաթերթ։ Մենք բացատրութիւնների վրա չենք խօսում. բնութեան ամէն մի անկիւնում բացատրութիւններ կը գտնվին։ Շատ վաճառականներ ամառնանստոցից յետոյ Թիֆլիսում են իրանց գործատուներ, հետևում առտուընեան «հոգ պահելու», իսկ կէսը տարիներով մնում է «մնաք բարով ձմեռնապարհին»։ սա բնականութիւն չէ, հապա ինչ է։

Պատկի ժամանակ օրերդի հասանութիւնը, կամքը չեն հարցնում, «գօտով երան անծանօթ մարդուն են տալիս. սա բնականութիւն չէ, սրեմին ինչ է։ Շուչի երկու հազարից աւելի մանուկներ ուսում են ստանում, սրեմին գարգացնում իրանց ուղեղը, իսկ օրերդաց ուսումնարան կամ բոլորովին չէ եղել, կամ եթէ այժմ նա կայ, ուսանողների թիւը 100-ից, 120-ից չէ անցնում և այդ օրերդ մանուկների վրա ամենակեղտոտ համրաններ կայծակի արագութեամբ տարածվում են և նրանց կրթութեան առաջը առնում, այնպէս որ եղածներն էլ տարրված յոյսով հետևում են ուսումնարանից։ Այդ պղծկերքը մի քանի մեծահասների, «լուսաւորիչների» երեխաքը են, իսկ հասարակ ժողովուրդը հրապարակով յայտնում է, որ ուսումը նրանց «լրացնում է», լուսաւորը նրանց ներկայացնում է. դա իշխող բնակութեան ազգացոյց չէ, հապա ինչ է։ Կին-մարդը ոչ միայն օտարների առաջ, այլ և իր ազգակիցների հետ պէտք է «անխօս» լինի, որ «ջղոզ չի տայ», երեսը տարիներով ծածկած, եթէ նա չէ կամենում «անպատիւ» անունը ստանալ։ Ի հարկէ այս սխալ երեւոյթը սկսում է օրըստօրէ անհետանալ, բայց դա բնականութեան նշան չէ, հապա ինչ է։ Հարցրէք կօնսիստօրում, հաշտարար դատաւորից, ստիկանութիւնից, տարին որքան կանայք են «քիթիս պատռուը ջարդած» դանգատում իրանց ամուսինների վրա, այն ժամանակը կը տեսնէք, կինը բնութեան տակ է, թէ ոչ։ Այդպիսի օրինակներ շատ կարելի է բերել, բայց մտածողի համար այդքանս էլ բաւական է։

Մենք ճշտութեան, անհամեմատ տարբերեան

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒԻՑ

Նոյեմբերի 25-ին 81

«Մշակ» լրագրի № 196-ի մէջ տպված մեր յօդուածը անչափահաս աղջկերանց պահելու մասին՝ մեծ ազդակ պատճառեց մեր ինքնահաւան քաղաքին. ամբողջ երեք շաբաթ նա վայրիվերոյ խօսակցութիւնների նիւթ էր դառել, մինչև քանի մի պարոնների չը հանդուրժեցին այ. Մելիք-փաշայեանի պատասխանը։ Նա կարծում էի, թէ կան այնպիսի իրողութիւններ, որոնց չը խոստովանելը անկարելի է, որոնց կարող չէ «կուլ տալ» ոչ մի մարդ, որի մէջ խելքի նշոյլ կայ, բայց՝ ինչպէս երեում է՝ ինքնահաւանութիւնը մեզանից առաջ է ծնվել. մենք դիտութեամբ մեր աչքերը ծածկում ենք և միամտաբար մեզ հաւատացնում, որ պակասութիւններ չունենք, որ մենք «անգլիացի ենք» բնաւորութեամբ, «խելք, ընդունակ ենք» և այլն։

Մինչդեռ, մեր կարծիքով, խելօքը միմարից զանազանվում է հէնց նրանով, որ նա գտնում է իր համեմատական կշիռը (удѣльный вѣсъ), որ նա չէ ամաչում իր պակասութիւնները հետազօտել, քննել, որ նա համարձակ քայլում է դէպի ինքնատճառնաչութիւն, հանդուրժեցեք լսում է արբշ քննիչների թէ և խիստ կարծիքները և ձիգն է թաղում ազատվել իր վատ յատկութիւններից։ Ջարմանալին այս է, որ շուչեցիներից իւրաքանչիւրը առանձին խոստովանում է իմ ասածների ճշմարտութիւնը, իսկ հրապարակում ինձ նախատում, որ ես «լոյս աշխարհը եմ» հանում այդ պակասութիւնները. ինձ շատերը զատապարտում են ոչ թէ իմ արտայայտած ճշմարտութիւնների համար, այլ իմ լեզուի «կոչտութեան, խստութեան» համար։

Այ, պարոններ, ես ինքս գիտեմ, որ «խոհեմ» անուանվող, «բարի սիրտ» ունեցող մարդիկը այդպիսի յօդուածներ չեն գրի, իւրաքանչիւր ճշմարտութիւն չեն մերկացնի, չեն վրդովեցնի քնքոյշ սրտերը «ուսումնականների չարքում» իրանց համարող պարոնների, բայց զժբաղդաբար ամենքը չեն ցանկանայ նրանց չարքը ընկնել։ Մեր յայտնած հարցերը ծանր համարելով՝ մենք հրաւիրում ենք իւրաքանչիւր ազնիւ շուչեցուն առանց կեղծ քնքշութեան, ինքնախաբէութեան, առանց մեզ օրօր կարդալու հրապարակ դուրս գալ, մերկացնել, քանալ մեր հասարակական վէրքերը և գիտակցաբար դարմանել նրանց։ «Կոչտ» ցաւին, «կոչտ» մէջոցներ են հարկաւոր։ Բնական է, որքան օձաձուկներ կարծին մեր քաղաքին, բնական է, որքան կեղծ դոմաստանքներ, որքան քննելու մեղեդիներ երգեցին զանազան հայկաձայներ, այժմ թող չամաչենք խոստովանել մեր պակասութիւնները, վասն զի նաբա մեր մեջքը, յանցանք չէնն, նաբա մեր ստամոքսն կ՚ասէ թէ, մեզ վրա տիրապետած ազգերի ազդեցութեանց հետևանքներն են. միայն յանձն առնելով և անհետացնելով մեր պակասութիւնները՝ մենք կարող ենք իսկապէս ազատանալ մեր կեղծ-բարեկամների օձաձուկներից։ Այո, ժամանակ է հասկանալ, որ մեր ճշմարիտ բարեկամները նրանք չեն, որոնք գիտակցաբար ծածկում են մեր հիւանդութիւնները, դրանք «գործերի հետ լուսե» ազգայներ են, դրանք մեր վատնդաւոր թշնամիներն են։ Բարեկամութիւնը պահանջում է անկեղծութիւն, դուստ ճշմարտութիւն, թէ և երբեմն դառն ճշմարտութիւն, առանց մտածելու, թէ ինչ հետևանք կարող են կրել իմ անձնական շահերը, թէ որքան «խոհեմ» է դրա տակը։ Մինչ մեր քաղաքի «ջհուտ» պարոնները, որոնց հասարակ ժողովուրդը պատկել է այդ անունով, մինչ, ասում եմ, այդ «ջհուտները», որոնց կեղտած ամէն մի կտոր հացը քաքախած է ազգաս մարդկանց արտասուքներում, որոնք իրանց տաք շահերի համար հազարով մուրացկաններ են բաց թողել աշխարհը, նրանք ձեզ համար աւելի բարեկամներ պէտք է համարվին, որովհետև նրանք չաղաղոլում են, իսկ մենք՝ ոչ։ Մեր կոչտ խօսքերը անպատասխանելի հետևանք չունին, ինչպէս կարծում են շատ կարճամիտ պարոններ, այլ սրրան կսկիծ, հառաչանք, լաց, ցանգատ, որից կարդող է անկեղծ բարեկամի սիրտը պատռվել, եթէ նա ուժասպառ լինի միշտ լուել։ Բայց բաւական է, վերադառնանք մեր հարցին։ Շուչի մօտ երեք հազար հայ ուսն կայ, իսկ մօտ հազար խանութ, «դուքան», դա կարող էք ամէն օր տեսնել. ուրեմն հազարից աւելի բնակիչներ, սակաւ բացառութիւնով, մանրավաճառութեամբ, «չարչխանայով» են պարապում, մի քանի հարիւրները չրջապատող գիւղերում և ուրիշ քաղաքներում են չարչութիւն անում։ Բացի դրանից, երիտասարդութիւնը օրըստօրէ վարժում է դէպի վաճառականութիւն, «չարչխանայ» տապալէդ, նրանց հետևում են արհեստաւորները և գիւղացիներից հարստացները։ Բայց, ինչպէս յայտնի է, մանրավաճառները իրանց ամբողջ կեանքը անց են կացնում «դաղարի» մէջ, ամէն օր առաւօտեան ժամը 6-ից մինչև երեկոյեան ժամը 8-ը, 10-ը, սրեմին մօտ 16 ժամ օրը, իսկ տուն վերադառնում են միայն հանգստանալու, քնելու համար. մինչև անգամ «տան կանչված» որդիքը հետացնում են ընտանիքից մի և նոյն բազարը։ Ընտանեկան հին նահապետական կեանքը այժմ բոլորովին փոխել է իր կերպարանքը, այժմ ժողովրդի մեծ մասը իր կեանքը, կրկնում ենք, բազարի մէջ է անցկացնում։ Բազարը—նրա այժմեան չուչեցու ընտանիքը, տունը, եկեղեցին, կլուբը և այլն։ Բայց կինը, այդ ճնշված էակը իր ամբողջ օրը, իր բոլոր կեանքը սկսը է անցկացնէ «չորս պատի մէջ», հապա, սա բնականութիւն չէ, ինչ է։

Երջնելով իր ամբողջ կեանքը բազարի մէջ, ուր գլխաւոր սատանան—արծաթն է, որի համար զոհվում է ամէն արդութիւն, չուչեցին օրից օր դառնում է իր վերացական մտքերի, վսեմ զգացմունքների պաշարից. սէր, բարեկամութիւն, ընկերութիւն, գիտութիւն, ազնուութիւն կորցնում են իրանց բուն նշանակութիւնը։ Կանանց քնքոյշ և փրկարար ազդեցութիւնը օրըստօրէ անհետանում է։ Մենք բացատրութիւնների վրա չենք խօսում. բնութեան ամէն մի անկիւնում բացատրութիւններ կը գտնվին։ Շատ վաճառականներ ամառնանստոցից յետոյ Թիֆլիսում են իրանց գործատուներ, հետևում առտուընեան «հոգ պահելու», իսկ կէսը տարիներով մնում է «մնաք բարով ձմեռնապարհին»։ սա բնականութիւն չէ, հապա ինչ է։

Պատկի ժամանակ օրերդի հասանութիւնը, կամքը չեն հարցնում, «գօտով երան անծանօթ մարդուն են տալիս. սա բնականութիւն չէ, սրեմին ինչ է։ Շուչի երկու հազարից աւելի մանուկներ ուսում են ստանում, սրեմին գարգացնում իրանց ուղեղը, իսկ օրերդաց ուսումնարան կամ բոլորովին չէ եղել, կամ եթէ այժմ նա կայ, ուսանողների թիւը 100-ից, 120-ից չէ անցնում և այդ օրերդ մանուկների վրա ամենակեղտոտ համրաններ կայծակի արագութեամբ տարածվում են և նրանց կրթութեան առաջը առնում, այնպէս որ եղածներն էլ տարրված յոյսով հետևում են ուսումնարանից։ Այդ պղծկերքը մի քանի մեծահասների, «լուսաւորիչների» երեխաքը են, իսկ հասարակ ժողովուրդը հրապարակով յայտնում է, որ ուսումը նրանց «լրացնում է», լուսաւորը նրանց ներկայացնում է. դա իշխող բնակութեան ազգացոյց չէ, հապա ինչ է։ Կին-մարդը ոչ միայն օտարների առաջ, այլ և իր ազգակիցների հետ պէտք է «անխօս» լինի, որ «ջղոզ չի տայ», երեսը տարիներով ծածկած, եթէ նա չէ կամենում «անպատիւ» անունը ստանալ։ Ի հարկէ այս սխալ երեւոյթը սկսում է օրըստօրէ անհետանալ, բայց դա բնականութեան նշան չէ, հապա ինչ է։ Հարցրէք կօնսիստօրում, հաշտարար դատաւորից, ստիկանութիւնից, տարին որքան կանայք են «քիթիս պատռուը ջարդած» դանգատում իրանց ամուսինների վրա, այն ժամանակը կը տեսնէք, կինը բնութեան տակ է, թէ ոչ։ Այդպիսի օրինակներ շատ կարելի է բերել, բայց մտածողի համար այդքանս էլ բաւական է։

Մենք ճշտութեան, անհամեմատ տարբերեան

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

1882—№ 8

Նոր այժ և նոր էներգիա, իսկ հայ հասարակութեան առջի եռանդը, քան թէ այս ասոր տարվայ մէջ ձեր տեսած տարտամութիւնը նորանիցը:

Դերենց Նիկողոսեան

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՓԱՐԻԶ, 18 յունվարի: Լէօն Սէի հետ կայացած համաձայնութեան հիման վրա միներատութիւնը կազմվեցաւ հետեւեալ կերպով. միներատ-նախագահ և արուարձին գործերի ֆրէյսինէ, ֆինանսների լէօն Սէ, ժողովրդական լուսաւորութեան՝ Ֆերրի, ներքին գործերի՝ Գօրլէ, արդարութեան Հուբբեր, պատերազմական՝ Բիլէօ, ծովային՝ Փոթեղ-բերի, երկրագործութեան՝ Վարուա, փոստային՝ Կոշերի: Նդուց միներատների ցուցակը պաշտօնապէս կը յայտնվի: Ժողովի մէջ տաք վիճաբանութիւններ են կատարվում բնաներ ուղարկողների վարձատրութեան մասին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 յունվարի: Գետական բանկի 5% առմանկը աւաջին շրջանի արժէ 94 ր. 87 կ., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 92 ր., չորրորդ 91 ր. 50 կ., հինգերորդ 90 ր. 75 կ., նեղքին 5% աւաջին փոխառութեան առմանկը արժէ 216 ր. 50 կ., երկրորդ 216 ր., արևելեան աւաջին փոխառութեան առմանկը արժէ 90 ր. 50 կ., երկրորդ 90 ր., երրորդ 90 ր., ոսկի 8 ր. 2 կ., Ռուսաց 1 րուբլ Լէօղօնի վրա արժէ 24,62 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 209 մարկ 50 պֆ.: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանդիսա է: Անգլիական բանկի դիսկօնտ 5 %:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% **ԷԺԱՆ** քան թէ ուրիշ տեղ. թէյ, կակաօ, ՇՕԿՕԼԱՏ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէկյամաններ, սուրճեր, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԿԻՆԵՐ, ՋԵՒԱՏԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թուղթ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՈՒՕՒԿԵՐՆԵՐ, ՄԿՔԱԿԱՊՆԵՐ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, ռանձաղ, ուլթօներ, ՄԱՀՃԱԿԱՑՆԵՐ, երեսսրբիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տուալետի սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շերբեթա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի դինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականները **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՅ**· պուդկով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ ԹԷՅԸ ֆունտը 2 ր. ՔԱՇԸ ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ՔՈՐ (chokl bore) George Dau-ի գործատանից 120 ր., բէվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբեր 65 ր., շինիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. դիւժինը, ալբօմներ կիսադնով, ֆիլտրաներ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվոլվերների Թիֆլիսում:

83—100

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ
Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիրմայով բանալով երևանում գրավաճառանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնաբանական, դիւանական, նկարչական և կապմուպարական իրեղէնների խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից ևանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեատոմսներ, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենաարժան վարձով:

Ինձ մօտ է գտնվում իմ հրատարակած „Ցեայնի բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԴԻՆ ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒԶԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱՆՄԱՆ“** անունով:

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան բնկերութիւնը, բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԷԿ

Կարելի է տեսնել թէ կենտրօնական գրավաճառանոցից և թէ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրատասէր բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 տեսակ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պնդամներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատներ և դրչակոթներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, արիկօ, ալբօմներ, ձմռան պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէտ գնով: Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ: Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.

39—60

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱԿՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԵՐ** վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻՒՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրէն պետական դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն:

68—100

Կովկասեան գաւառացի հոգաբարձուներէն շատերը՝ մեր հրատարակութիւնները և գասագրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզի նոտով (պետի վերայ) քաղաքը գիմելով և ճանապարհի համար աւելի ծախք վճարելով, նոցա պիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են առանալ նաև մեր եղբօրից, որ նստում է ք. Тифлисъ, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

	Ր.	Կ.
Իսկ նորա մօտ առնուած գրքերը սպաս են.		
ԱՑՐԲԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 վիմատիպ պատկերներով	—	15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ առաջ լեզուի.	—	50
ԳԻՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Հայերէն, ռուսերէն և Ֆրանսերէն.	—	50
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ բարոյական ուսմանց, աղգային գիտելեաց և գուարճալի պատմութեանց	1	—
ԸՆՏԻՐ ԱՒԱԿՆԵՐ սղոմպոսի և Քոխլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով	—	60
ԺԱՑ, կատակերգութիւն 3 արարվածով	—	30
ԹԵԳԱՐԱՆ, որ է „կանան աղտմա“	—	5
ՑՈՎՍԷՓ Գ. կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՆԵՐՍԷՍ Ե. կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (առակաւոր).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, երրորդ տիպ. 24 վիմատիպ պատկերներով. .	1	—

Բազմաթիւ օրինակներ գնողներաւն նոյն գիջումը կը լինի, ինչ որ տրուած է մեր 1882 թուականի օրացոյցին մէջ:

Տէր տպարանի և վիմագրատան ցովհ. Տէր Աբրահամեան

(Հ. Հ.) 5—8

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԷԼ (ախոռներ և բազկաթոռներ) ծախում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում ՄԻՔԱՑԷԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

128—150

Կովկասեան Հասարակական Խնամատարութեան Պրիկազից յայտնվում է, որ պրիկազի վարչութեան մէջ 1882 թէ յունվարի 21-ին նշանակված է ուժնուղ կրկնամարդով երեք օրից յետոյ, այսինքն նոյն ամսի 25-ին 1882 թ. ին թիֆլիսի հիւանդանոցին, աղքատանոցին և փեղշարների ուսումնարանին հետևեալ մթերքները հայտնելու համար. 1) թխած հաց դրսից բերված 1-ին տեսակի ցորենի ալիւրից առանց խառնուրդի 912 պուդ 20 ֆունտ, 2) թխած հաց տեղական 1-ին տեսակի ալիւրից յաւ թխած առանց խառնուրդի 2404 պ. $17^1/_2$ ֆ., 3) նոյն հացը երկրորդ տեսակի 1802 պ. $7^1/_2$ ֆ., 4) տաւարի միս ֆիլէի և հաւի մասը առանց արտալի թաղմ, առողջ և մեծ կենդանիներից առանց եղը հանելու 2347 պ., 5) ոչխարի թաղմ միս նախկին օրը մորթած և լաւ կերակրած 129 պ. 35 ֆ., 6) մաքուր աղ սպիտակ քարերով 236 պ. $7^1/_2$ ֆ., 7) կրասպա 1-ին տեսակի չոր, մաքուր, առանց աւազի, աղրի և ալիւրի ա) մանրի 247 պ. 16 ֆ., բ) սարօչինակայա 859 պ. 8 ֆ., գ) պերլովի 159 պ. 8 ֆ., դ) դրչնեվայա 188 պ. $8^1/_2$ ֆ., 8) կանաչեղէն և բանջարներ ա) կարտօֆիլ լաւը, չը սառած, չը փխած, մեծեր 881 պ. $31^1/_2$ ֆ., բ) սոխ ցամաք և չը փխած 90 պ. 6 ֆ., գ) մաքրով առանց կանաչի և աւազի 48 պ. 6 ֆ., դ) ճարխալ մեծեր և չը փտած 138 պ. 35 ֆ., ե) կաղամբ տարվայ եղանակներին ամառը և աշունքին թաղմ, առանց արմատի և վերևի տերևի, իսկ ձմեռը թխու չը սառած և սպիտակ 206 պ. 35 ֆ., զ) ճակնդեղ և կարոտ 102 պ., է) պօմիդօր 48 պ. $6^1/_2$ ֆ., ը) դալարեայ տերևներ 4 պ. 30 ֆ., թ) պղպեղ 35 ֆունտ, 9) տաւարի հալած իւղ մաքուր, առանց խառնուրդի 109 պ. $7^1/_2$ ֆ., 10) ցորենի ալիւր առաջին տեսակի մաղած ամենալաւը 148 պ. 4 ֆ., 11) շաքար բաճինագ ցամաք, մաքուր առանց խառնուրդի, քաշը առանց թղթի 197 պ. 28 ֆ., 12) կենդանի հաւեր չափացրած 1460 հատ, 13) կախեմու գինի ոչ թէ թու, համեղ առանց խառնուրդի 11100 ֆունտ, 14) արաղ հացի 140 ֆ., 15) մրգեր օրապահ բժշկի և հիւանդների համար իրրև առանձին բաժիններ ամառը թաղմ, իսկ ձմեռը չոր 10 պ., 16) կիտրոններ թաղմ 700 հատ, 17) հաւի ձուներ 10000, 18) սապօն 1-ին տեսակի չոր և կտրատած 108 պ. 1 ֆ., 19) խոտ մաքուր և փոխուկ 2340 պուդ, 20) խոտ ձիաների համար, չոր առանց խառնուրդի լաւը $347^1/_2$ պուդ, 21) մաքուր գարի 371 պուդ $16^1/_2$ ֆունտ, 22) միակտոր փայտ կաղնի չինարի $^3/_4$ արշին երկարութեամբ: Փայտը պէտք է լինի չոր, հատ և պէտք է դարմի այն սահմանի օրինակով, որ կայ հիւանդանոցի բաղումի 1716 սահմին, 23) ֆետօզեն առաջին տեսակի 683 պ. 38 ֆ., 24) մոմեր ստեարինի 15 պ. $16^1/_2$ ֆ., 25) լոգի մամ 38 պ. $12^1/_2$ ֆ., 26) կաթը սերը չը հանած, թարմ, չը թրթռված առանց խառնուրդի 13,750 ֆ., 27) հանքային ջրեր ֆունտանոց սիֆոններով 2,000 ֆունտ, 28) սպիտակ թել չը փտած 3 պ., 29) ստեխարներ յաւ չորացած և լաւ բուլկիներից 12 պ., 30) քրշմիշ 7 պ. 15 ֆ., 31) վերմիշել 7 պ. 20 ֆ., 32) ածուխ 12 բեռը:

Ձմեռը կարող է լինել բոլոր առարկաների համար միանգամից և առանձին առանձին: Ձմեռը բերատուն կը լինի, բայց օրէնքի համեմատ ընդունվում են և ծրարներ: Ն կ ատ. Ձմեռվին մատնակցողները պէտք է ներկայացնեն հատուած գրաւական գումարի $^1/_3$ մասի, որ կամ կրեդիտի տոմսակներով պէտք է լինեն կամ քաղաքային անշարժ կալքեր, բայց այդ պէտք է ներկայացնել գիլդիական վկայականներ:

Եթէ կապալառուն կը ցանկանայ կապալի գումարի հաշուում առաջուց փող առնել, նրան կը տրվի գումարի կէսը գրաւականով բուլըլուն բուլ արժէքդիներով, որ պէտք է կապալառուն ներկայացնէ բացի վերոյիշեալ գրաւականից:

Յանկացողները վերցնել այդ կապալը Պրիկազի մէջ կարող են տեսնել պայմանները ամեն օր 9—2 ժամը, բացի տօն օրերից:

3—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ 19 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 9 Յունվարի 21 (Փետրվարի 2) 1882 Յունվարի 21 (Փետրվարի 2) № 9

ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կօպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի Տփխիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և մեծ օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տառին 2 կօպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Մօսկվայից։ Նամակ Թիֆլիսից։ Նկարներ լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Առտօ-Ունգարիա։ Ամերիկա։ Թիւրքիա։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԱԿԱՆ։ Գաղիք բիկ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

Յունվարի 11-ին

Ինչպէս որ արդէն հաղորդել եմ «Մշակին» Մօսկվայում հիմնվել «Բարեգործական ընկերութիւն» մասին, երկու չաթաք առաջ այդ ընկերութիւն սկզբնաւորել ու. Սուքիաս-Շանը ուղղակի հաստատութիւնն անդամներին կանոնագրութիւնն նախագիծը և յետոյ դարձեալ հրաւիրատուել՝ իմպերիալ հաստատութիւնը չնորհ բերել ամսոյ 10-ին «Գաւազարեան Աղքատանոցը»—խորհրդակցելու և քանձնախումբ ընտրելու համար։ Քանձնախմբի պաշտօնը պիտի է լինի մշակել կանոնագրութիւնն նախագիծը և նորա վերջնական հաստատութիւնը առաջարկել հաստատութիւնն. իսկ այնուհետև պաշտօնական կարգով բարձրացնել թոյլտուութիւն առանալ։ Գաւազարեան աղքատանոցը յետոյ ժողովուրդը դիմից դէպի «Գաւազար. Աղքատանոցը»։ կային և բաւականաչափ ուսանողներ։ Նիստը բացեց Դ. Աղքատանցի խորհրդի նախագահ ու. Անանեանց։ Նա առաջարկեց հաստատութիւնը յայտնել իր կարծիքը ընկերութիւնն հիմնելու մասին և ապա հրաւիրեց քանձնախումբ ընտրել։ Այնուհետև խօսեց ու. Քանանեանց։ Նա չնորհաւորեց հաստատութիւնը նոյնպիսի մի գեղեցիկ երևոյթի համար, որ այժմ յայտնվում է երիտ փոքրիկից յետոյ վերջապէս այն խիզ ժողովրդի մէջից գալիս անձնաւորութիւն, որ զգալով մի բարեգործական ընկերութիւն կարօտութիւնը—ինքը՝ առանց սպիղի այնութեան՝ պատրաստում է նախագիծ և առաջարկում է նորան հաստատութեան քննութեան։ Ապա ինքը կարդաց իր ազդարարութիւնն նպատակ իրագործելու համար։ Բացի դրանից ու. Քանանեանցը յայտնեց հատարակութիւնն, որ նրանք հիմնվելիք ընկերութիւնն նպաստի և ընդհանուր ժողովների համար հարկաւոր լինի ընդարձակ սենեակներ—նա պատրաստ է առաջարկել Լազարեան հնձանքանի գահլիճները։ Այսնից յետոյ խօսք բարձրացաւ, իսկին է արդեօք այս ժողովում նկատողութիւններ անել կանոնագրութեան նախագծի մի քանի յօդուածների վերաբերութեամբ։ Պ. Նիկանեանցը առաջարկում էր մի կողմ թողնել այդ նկատողութիւնները, յանձնելով դրանք յանձնախումբին. մանաւանդ որ այդ նկատողութիւնները կարող են շատ երկարացնել նիստը և հաղիւ թէ մի շօշափելի օգուտ լինի դրանից. բայց դրան դէմ յանձնախմբի մշակած կանոնագրութիւնը պէտք է մանրամասն քննութեան ենթարկվի ընդհանուր ժողովում։ Ըստ նկատելով այս առաջարկութեանը՝ այնու ամենայնիւ խօսք եղաւ մի—երկու յօդուածների մասին. պ. Քանանեանցը կարծում էր, որ կանոնագրութեան մէջ պարզ գրուած չեն այն առնձնութիւնները, այն առաքելոյը, ուր պէտք է դրած լինին ընկերութիւնը. գուցէ այդ անորոշութիւնը միտած գործին։ Պ. Յակոբեանցը՝ ընդհակառակն՝ առում էր, որ կանոնագրութիւնը չը առնձնահատկելով նոր չրջանների միջոց կը տայ ազգի ընդարձակ գործունէութեան։ Մի և նոյն կարծիքը յայտնեց և պ. Ամանեանցը։ Այնուհետև ընդհանուրի համաձայնութեամբ վճռվեցաւ յանձնախմբի անդամներ ընտրել 5 հոգի։ Գաղտնի քուէարկութեան արդիւնքը այս էր. պ. պ. Քանանեանց, Նիկոլաեանց, Յակոբեանց, Ս. Շահազիզեանց և Սուքիաս-Շահ։ Մի անից յետոյ յանձնախումբը իր աշխատութիւնը կը ներկայացնէ ընդհանուր ժողովին։—Մի երևոյթ այս նիստում աչքի էր զարկում. խօսողները միայն մի—երկու հոգի էին. հասարակութեան մեծ մասը լռութեամբ լսում էր։ Ինչու, արդեօք այդ խօսողները առանձին էին յայտնում իրանց կարծիքները, իսկ մնալանների գլխատրը, որպէս վարձատրութիւն այդ բարեգործութեան համար, խոստացել էր Մոսկվայի դպրոցում։

Այդ էր պատճառը, երբ խօսը հրաւիրեց վէպիրին, որ ասել ասց պատերազմական իմիսկիների, այդ մէջտեղին, հրդեհով ընկճված ամրոցի հանդէպ, հրապարակի վրա, մի քանի րոպէի մէջ հաւաքվեցան նրա բազմութիւն զինուորները, որոնք առաջ բոլորովին վհատած և պատրաստ էին եղած։ Նրանք կրկին վառուեցին և խրախոյս առան, երբ լսեցին խանի քաջալերական խօսքերը։ Իսկ երբ մոլլաների գլխաւորը իր չաուշների բերանով յայտնեց Աստուծոյ և նրա մարգարէի հրամանը, ջանալի էր զօրաժողովն լեզուն հայհոյելը ընդունելը, պրպէս զի միջոց առ ամէն մէկին իր կարծիքը յայտնելու։ Եւ այդ վաղուց պէտք էր։

Բ.

ՆԱՄԱԿ ԹՄՐԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 26 դեկտ. 81

Մեր յայտարարական նամակներից, որ տպվեցան հայ պարբերական մերքներում, ի հարկէ արդէն յայտնի կը լինի մեր յարգելի բաժանորդներին, որ մեղանից բոլորովին անկախ և անամենայն արգելութիւններ խոչընդոտ եղան շաբաթ կանոնաւորապէս նոցա լոյս ընծայելուն և մենք բոլորված էինք անարգել ժամանակով յետաձգել հրատարակութիւնների չարունակելը։ Այս ժամանակ տեղագիտելով Թիֆլիս, պատճառ ունինք յայտնել մեր բաժանորդներին, որ այսուհետև չուտով լոյս կը տեսնի մեր հրատարակութիւնների IV հատորը և անմիջապէս կուզարկվին նրանց, իսկ մինչ հատորների չուտ, թէ ջիչ ուշ լոյս ընծայելը կախված է կարեւոր իրաւունքներ ստանալուց, որոնց ձեռք բերելու մասին էլ սրանից հետո հետաքրքրվում եմ Թիֆլիս։

Տ. Նազարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Սասունցք 10 րուբլ Իգդիրից, որ իրանց մէջ հանգանակեցին Իգդիրի երիտասարդները, նպատակ «Մշակի» մի օրինակ այդ տեղի հայոց ծրխական դպրոցին։ Նովիրագները հետևեալ անձինք են Մ. Գազարեանց, Մ. Թադէոսեան, Մ. Կարապետեան, Ն. Շահաբեան, Ս. Տէր-Մինասեան, Մ. Վարդանեան, Ե. Մկրտչեան, Յ. Գազարեան, Պ. Այտազեան, Ս. Գազարեան, Ն. Յովհաննէսեան։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ արդէն սկսված է Ժօրժ-Սանդի «Գրիբուլ» մանկական վէպի թարգմանութիւնը։

—

Պ. Լազարեանց խնդրում է մեզ յայտնել որ արդէն մամուլի տակ է և շուտ շուտով լոյս կը տեսնի Ժօրժ-Սանդի «Վարպետի տան» մանկական վէպի հայոց թարգմանութիւնը։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ Տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների IV հատորը «Սոխակ» և «Խոզաբած» վէպիկները, հիմնականութիւն Աղէքսէյեւի, մամուլի տակ են։

—

ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ մեզ գրում են։ «Քանի որ է յայտնի ինչ եղաւ հանդուցեալ վարդան վարդապետ Բաստամեանցի ձեռնարկած Մխիթար Գոշի «Դատաստանագրքի» տպագրութիւնը։ Շատերը տատամսում են որ գիրքը արդէն տպված է, բայց ինչ անել է դա, ուշից կարելի է տատամսել։ Լիքիտատումն է, թէ հանդուցեալի տպագականների մօտ «Դատաստանագիրքը» մեր տպարանական հրատարակվող հեղինակութիւններին նման չէ, նա տպագին նշանակութիւն ունի հայոց պատմական և իրաւաբանական գրականութեան մէջ, մանաւանդ որ առաջին անգամն է որ գիրքս է լոյս տեսնում։ Ասում են որ հայր Բաստամեանց ամբողջ տասը տարի նախապատրաստել է հրատարակութեանը և գուցէ դրա տպագրական ծախքերը ձեռնին առնելով է հոգին։»

—

Շիրակի գաւառից մեզ գրում են։ «Լսում ենք թէ հոգևոր իշխանութիւնը կրկին յանձնել է Շիրակի վիճակը Վաթան տեսչության հայր Աղաթանգեղոսի առաջնորդութեանը։ Այդ նշանակութեանը ամբողջ Շիրակը անհամբեր սրտով սպասում է և մեծ յոյսեր ունի Աղաթանգեղոս հօր վրա։»

—

Յունվարի 7-ին, ինչպէս մեզ գրում են ԳԱՆԻՒՑ, այդտեղ ու. Սաֆրազեանցի խումբը ներկայացրել «Աչք և նախապաշարմունք» պիէսան։ Այդ ներկայացման մասին մի քանի նամակներ առացանք, որոնցից մի քանիսը գրված են ու. Սաֆ-

---

քոյ։ Հայ բնակիչները սկսեցին գրիւ գալ, իսկ Տրքանց փախուստն հետզհետէ զեռեզինցան մանրամասնութիւնները։

Դաւիթ-բէկի օրերում Ջէլմոն ունէր մօտ հինգ հազար աուն բնակիչներ, որոնց թուում հայերը խիտ չէին փոքրամասնութիւն էին ներկայացնում։

Բայց երբ խանը լսեց բէկի արշաւանքը գէպի իր բերդը, նա հաւաքեց չրջակայ թիւրքմէնական գիւղերի բնակիչներին ևս բերդի մէջ, այնպէս որ, պաշարման ժամանակ այնտեղ կար մահմեդականների բաւական մեծ բազմութիւն։

Երիտ քան կարող է մահմեդականին քաջութիւն տալ, սիրտ տալ թշնամու հետ կռուելու համար. մէկը, ատարատութիւնն գանկութիւններ, միւսը, կրօնական մոլեռանդութիւնը։ Պատերազմական մի այլ իսկալ անձնաւորի է նրան։ Այդ երկու պայմաններն ևս, պաշարված բերդի մահմեդականների վերաբերութեամբ, տնօրինված էին։ Խանը իրաւունք էր առել նրանց կոտորելու, կողոպտելու իրանց գրացի բոլոր հայերին։ Իսկ մոլլաների գլխաւորը, որպէս վարձատրութիւն այդ բարեգործութեան համար, խոստացել էր Մոսկվայի դպրոցում։

Այդ էր պատճառը, երբ խանը հրաւիրեց վէպիրին, որ ասել ասց պատերազմական իմիսկիների, այդ մէջտեղին, հրդեհով ընկճված ամրոցի հանդէպ, հրապարակի վրա, մի քանի րոպէի մէջ հաւաքվեցան նրա բազմութիւն զինուորները, որոնք առաջ բոլորովին վհատած և պատրաստ էին եղած։ Նրանք կրկին վառուեցին և խրախոյս առան, երբ լսեցին խանի քաջալերական խօսքերը։ Իսկ երբ մոլլաների գլխաւորը իր չաուշների բերանով յայտնեց Աստուծոյ և նրա մարգարէի հրամանը, ջանալի էր զօրաժողովն լեզուն հայհոյելը ընդունելը, պրպէս զի միջոց առ ամէն մէկին իր կարծիքը յայտնելու։ Եւ այդ վաղուց պէտք էր։

Բ.

ՆԱՄԱԿ ԹՄՐԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 26 դեկտ. 81

Մեր յայտարարական նամակներից, որ տպվեցան հայ պարբերական մերքներում, ի հարկէ արդէն յայտնի կը լինի մեր յարգելի բաժանորդներին, որ մեղանից բոլորովին անկախ և անամենայն արգելութիւններ խոչընդոտ եղան շաբաթ կանոնաւորապէս նոցա լոյս ընծայելուն և մենք բոլորված էինք անարգել ժամանակով յետաձգել հրատարակութիւնների չարունակելը։ Այս ժամանակ տեղագիտելով Թիֆլիս, պատճառ ունինք յայտնել մեր բաժանորդներին, որ այսուհետև չուտով լոյս կը տեսնի մեր հրատարակութիւնների IV հատորը և անմիջապէս կուզարկվին նրանց, իսկ մինչ հատորների չուտ, թէ ջիչ ուշ լոյս ընծայելը կախված է կարեւոր իրաւունքներ ստանալուց, որոնց ձեռք բերելու մասին էլ սրանից հետո հետաքրքրվում եմ Թիֆլիս։

Տ. Նազարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Սասունցք 10 րուբլ Իգդիրից, որ իրանց մէջ հանգանակեցին Իգդիրի երիտասարդները, նպատակ «Մշակի» մի օրինակ այդ տեղի հայոց ծրխական դպրոցին։ Նովիրագները հետևեալ անձինք են Մ. Գազարեանց, Մ. Թադէոսեան, Մ. Կարապետեան, Ն. Շահաբեան, Ս. Տէր-Մինասեան, Մ. Վարդանեան, Ե. Մկրտչեան, Յ. Գազարեան, Պ. Այտազեան, Ս. Գազարեան, Ն. Յովհաննէսեան։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ արդէն սկսված է Ժօրժ-Սանդի «Գրիբուլ» մանկական վէպի թարգմանութիւնը։

—

Պ. Լազարեանց խնդրում է մեզ յայտնել որ արդէն մամուլի տակ է և շուտ շուտով լոյս կը տեսնի Ժօրժ-Սանդի «Վարպետի տան» մանկական վէպի հայոց թարգմանութիւնը։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ Տիգրան Նազարեանի հրատարակութիւնների IV հատորը «Սոխակ» և «Խոզաբած» վէպիկները, հիմնականութիւն Աղէքսէյեւի, մամուլի տակ են։

—

ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ մեզ գրում են։ «Քանի որ է յայտնի ինչ եղաւ հանդուցեալ վարդան վարդապետ Բաստամեանցի ձեռնարկած Մխիթար Գոշի «Դատաստանագրքի» տպագրութիւնը։ Շատերը տատամսում են որ գիրքը արդէն տպված է, բայց ինչ անել է դա, ուշից կարելի է տատամսել։ Լիքիտատումն է, թէ հանդուցեալի տպագականների մօտ «Դատաստանագիրքը» մեր տպարանական հրատարակվող հեղինակութիւններին նման չէ, նա ոչ-պէս նշանակութիւն ունի հայոց պատմական և իրաւաբանական գրականութեան մէջ, մանաւանդ որ առաջին անգամն է որ գիրքս է լոյս տեսնում։ Ասում են որ հայր Բաստամեանց ամբողջ տասը տարի նախապատրաստել է հրատարակութեանը և գուցէ դրա տպագրական ծախքերը ձեռնին առնելով է հոգին։»

—

Շիրակի գաւառից մեզ գրում են։ «Լսում ենք թէ հոգևոր իշխանութիւնը կրկին յանձնել է Շիրակի վիճակը Վաթան տեսչության հայր Աղաթանգեղոսի առաջնորդութեանը։ Այդ նշանակութեանը ամբողջ Շիրակը անհամբեր սրտով սպասում է և մեծ յոյսեր ունի Աղաթանգեղոս հօր վրա։»

—

Յունվարի 7-ին, ինչպէս մեզ գրում են ԳԱՆԻՒՑ, այդտեղ ու. Սաֆրազեանցի խումբը ներկայացրել «Աչք և նախապաշարմունք» պիէսան։ Այդ ներկայացման մասին մի քանի նամակներ առացանք, որոնցից մի քանիսը գրված են ու. Սաֆ-

---

ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

(1722—1728)

—

Իե

Ջէլմո (գեղի) բերդը հայոց Բաղաց խաչատուրների բազմաթիւ բերդերից մէկն էր։ Այդ ատենի վերջին երկու անբախտ խաչատուրները, երկու եղբայրներ՝ Գրիգոր և Սմբատ անժառանգ էին։ Գրիգորը միայն ունէր մի դուստր կատա անունով։ Եւ որպէս զի իր խաչատրութիւնը չարունակվի, նա հրաւիրեց Թաչէնի Ջալալեան իշխաններից մի երիտասարդ Հասան անունով, տուեց Կատային նրան կնութեան և նրա հետ նուիրեց իր միակին Բաղաց իշխանութեան աթոռը։ Շատով երկու եղբայրները ևս վախճանվեցան, առանց տեսնելու իրանց խաչատրութեան կործանումը։

Այդ միջոցներում տեսնկրում գործում մանրալուկան տարբր և հնդեղի նման մեծ ոխութիւն ամէն կողմ։ Երիտասարդ Հասանը այնքան քաջութիւն չունենար, որ դէմ դնէր չորս արքունիներին, Թողից իր երկրի բերդերն ու տիրութիւնները անառէր, և իր անձը ու ընտանիքը միայն ազատելու համար, հեռացաւ իր հայրենիքը՝ Թաչէն։ Եւ այսուհէտ Աղովկի նման տարտնջելի հնդեղի Բաղաւորութիւնը վերջացաւ Հասանի երկչոտ Թագուհով։

Այնուհետև Ջէլմոն, ինչպէս Կապանի միւս բերդերը, փոխանակի բնիկ երբեմն տարօրինակ և երբեմն Թիւրքաց իշխանութեան ներքոյ Հայ բնակիչներ ունէր։

Fonds A.R.A.M

ԳՎԱՀԱՎՈՐ ԳԱՂՏՆՅՈՒ

Ասում են, թե Ռուսաստանի կառավարությունը մտադիր է Ղրիմի թերակղզին գաղթական ուղարկել։ Ասում են, թե այդ գաղթականների համար հատկացրած է լինելու 14,000 օրթքան հող։ Ասում են, թե այդ հողերը պիտի բաժանվեն ընտանիքների վրա այնպես, որ ամեն մի ընտանիքի վրա հասնի 25,000 քառակուսի սաժեն հող։ Ասում են, թե գաղթականները պիտի ստանան ամեն մի ընտանիքի համար մի ձի, մի կով, մի զույգ եզներ, մի հերկ, մի սայլ, մի քանի ոչխարներ, հավեր, սագեր, ինչպես և սերմացու ցորեն։ Ասում են, թե գաղթականները պիտի ստանան ամեն մի ընտանիքի համար 300 ռուբլի դրամ, որ ծախսեն իրանց տեղափոխության վրա

նորակազմ միութիւնը կրկէք չի կարողանայ ինքնագլուխ իր սուրը և որ նա ալբանական միութեան վիճակին կենթարկվի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Times» լրագիրը գիտէ, որ կառավարութիւնը վճռեց ազատել իրլանդական պատուհասներին և կալանաւորել միայն այն անձանց, որոնք մեղադրվում են ընդհանուր օրէնքների դէմ արած յանցանքներուն և անկարգութիւններին մասնակցելու մէջ։

—Լիվերպուլից հեռագրում են վիէննայի լրագիրներին յունվարի 5-ից, որ Պօյդազում բռնկումի խռովութիւններ են սրված. տօղխալական բռնանդակութիւն ունեցող 113 բրօշիւրներ են կալանաւորված։

—«Koln. Zeit.» լրագիրն գրում են յունվարի 17-ից հետևեալը. «Լսուէ է տարածվել, որ փարիզի հանրապետական կառավարութիւնն մէկ չատ նշանաւոր անդամ, կիրակի, յունվարի 15-ին, հանդուգն էր նախադահ Գրէվիին դուրս գալ իր չէզոք դիրքից և ազատել Ֆրանսիան մէկ սոսկալի մարդուց, որ կամենում է անձնական կառավարութիւն սիրում մտցնել, որը Ֆրանսիայի բարգաւան մեծ չարիքներ է պատճառելու։ Մի և նոյն ժամանակ, այդ անձը առաջարկից նախագահին միներտների մէկ ցուցակ, որոնցից կարելի կը լիներ նոր կաբինետ կազմել, և հաստատից, որ այդ միներտութեան կազմը կը լիներ պատգամաւորների երկու ժողովների մեծամասնութիւնը։ Գրէվի հրաժարվից ընդունել այդ առաջարկութիւնը և պատասխանից, որ հանգարտիմ կը մնայ իր սիզդարձների և երկրի կառավարութեան գործում չի գործի։ Գրէվիի այդ յայտարարութիւնը Ֆամիլառային յաջողութեան մեծ յաղթ է սա։

—Վիէննայի «Neue Freie Presse» լրագիրն Լոնդոնից հետագրում են յունվարի 18-ից հետևեալը. «Ներ Սամուէլ Բէկէր առաջարկում է, որպէս միակ միջոց եղիպտական խնդիրը վճռելու համար, եղիպտոսը առնական պետութիւն դարձնել Ֆրանսիոյի և Անգլիայի ընդհանուր հովանաւորութեան տակ։

—Բուքիւռէշտից «Մարիոյա» լրագիրը հաստատում է մասնակի պատիժները Ալեքսեան Բուքէլեայում և թօղարական իշխանութեան մէջ։ Ֆիլիպոպոլում հրատարակվում են երեք փարթական լրագիրներ. «Մարիոյա», «Անկախութիւն» և «Ժողովրդական Ձայն». վերջին երկու լրագիրները մուտք չունեն թօղարական իշխանութեան մէջ։ Իսկ Սօֆիայում, ներկայ ժամանակում, ոչ մի քաղաքական լրագիր չէ հրատարակվում։ «Բօղարական Ձայն» անունով լրագիրը մի ամսով դադարեցրած է հռոմաթութեան գործերը քննադատելու պատճառով. չափաւոր ազատամիտ «Սօֆիա» լրագիրը երկրորդ հատորից սրդին դադարեց, պօլիցիայից արգելվելով. Բուչչումում երկուշաբաթական «Ընդարձակութիւն» լրագրի հրատարակիչը դատի է կանչված իշխանին վիրաւորող յօդուած ազելու համար. մնացել է «Բօղարիա» անունով չնչին լրագիրը, որի խմբագիրը զանազանում է իշխանութեան անգօրութեան դէմ և առանձնապէս իր համար պաշտպանութիւն է խնդրում. այդպիսով բօղարները Բօղարիայում պատմական նորութիւններ և անցքերը խանդում են միակ, այն էլ օտար աղբիւրից, Ֆիլիպոպոլի «Մարիոյա» լրագրից։

—Լմնդոնի լրագիրներին հետագրում են, որ Լմմենում (Ազարիայում) հողային մէկ ծանր ապստամբութիւն սկսվից։ Ապստամբները սպառ կերպով ամէն տեսակ անկարգութիւններ են անում երկրի մէջ։ Թիւրքայ զօրքերը հնգօրեայ արշաւանքով պատերազմ ունեցան ապստամբների հետ, որոնք կորցրին 200 սպանվածներ։ Թիւրքայ զօրքերի հրամանատար փաշան օգնական զօրքեր է պահանջում։

—«Politicshe Correspondenz» լրագիրն յունվարի 10-ից հաղորդում են Կ. Պօլսից հետևեալը. «Թիւրքայ կառավարութիւնը սկսից սաստ վիրաբերվել դէպի Անգլիան։ Փ. Գօշէն չատ աչխատից հայտ խնդրի համար, համեմատելով Գիւֆէրինի հետ, որը վերջին ժամանակներս հանդրան կորցրել է իր բոլոր աղդեցութիւնը։ Բ. Դաւոր դիմից պ. Գօշէնին մի քանի հետաքրքիրներով, որոնց մէջ հաչում էր մի չարք վերաբերութիւններին, որ նա պատրաստ է խոստանել։ Կայսերական կառավարներ երկու անգամ Հայաստան գնացին։ Հայոց Նաւթան էֆէնդին հայկական բոլոր նահանգները ճանապարհորդից, և որովհետև նա հարցերի այն դասակարգին է պատկանում, որոնք Բ. Դրան ծառայութեան մէջ են գտնվում և որոնք աւելի լաւ են ազգում քիւրքայ սիրտպատութեան տակ, քան եթէ ինքնավարութիւն լինէր, կամ Ռուսաստանի կամ մի այլ պետութեան իշխանութեան տակ լինելին, որը ուրիշ պաշտօնեաներին կը նշանակէր, տրեւին Նազիան էֆէնդին ներկայացրած հաշիւը մտացածին և գործնական կերպով էր կազմված։ Աբէդին-փաչան չատ նուազում էր գործում և հրամայել կարողանալ և Կ. Պօլիս ազդարկել քաղաքների բարգաւաճութեան պլաններին, որոնք ամենում Լիս հայկական գիւղերը։ Անգլիական կառավարութիւնը նոյնպէս հրամայել իր հիւպատոսներին քննութիւն անել, և այդ քննութիւնների հետևանքը քաղաքն հասա «Կապոյտ գիրքն է, որը մի քանի ամիս առաջ հրատարակվելոս և պատճառում է իր մէջ Հայաստանի համար անհրաժեշտ վերաբերութիւնների հարցը։ Քանկացած քանիս փոխադրում։ Բ. Դրան կողմից պ. Գօշէնին պաշտօնապէս յայտարված վերաբերութիւնների մասին այլ եւս մի խօսք չէ լսվում և լորդ Գրէնվիլին վից չատ ախտամ է, որ կարողանայ սակաւներ մօտ ընդունվել հայոց խնդրի մասին խօսելու համար։

—Ինչի՞ է սեռում, պատասխանեց մի այլ ինկնատան։

—Ես ոչինչ չեմ սեռում։

Եւ իրաւ, նա ոչինչ չէր սեռում։ Բայց ինչքան նրան, վրդովմունքը պրկել էին նրա ամբողջ սեռքերը։ Նա միայն լսում էր խռովարար, յանդուգն ազազակներ, և սկսի ոչինչ։

—Մեր գլխի վրա գօրքեր եկան, ասաց ինչինատանը,—երեկ, ինչուան գօրքերը։ Մեր գլխից ինդրանօմների են բռնել, այդ պատճառով փակուած ենք։

—Որտեղից կարող էին մտնել ինչուան գօրքերը, հարցրեց խանը, չը հասկանալով իր ասածները։

—Այդ Աստուած գիտէ, պատասխանեց ինկնատանը։—Երբ Աստուած բարկանում է մարդկանց վրա, գետնի տակիցն էլ կրակ է դուրս բերում, աստղերի մասիցն էլ կրակ է ցած թափում...

Խանը մտածեց իջնել իր բարձրաստիճանական։ Նրան սիրտ երկիւղի նման մի զգացմունք, և անվհնար սիրտը սկսեց աստիճ բարախել։

Սարսափած ամիսներ վոխորկի նման կար մղկում։ Ցանկացած փոխարկիր կանգնեց, անշարժ մնաց, կարծես թէ, նա ճանապարհ չէր զտնում իր հասարի համար։

—Այդ ինչու կանգնեցին, երեխ, ընդհատաշրում են, հարցրեց խանը։

—Ախ, փաղոյի միւս ծայրից ուրիշ զօրք յայտնվեցաւ, ասաց Հաջին։—Մերոնց ճանապարհը կըտրեցին... մերոնք այժմ գտնվում են երկու կրակների մէջ... առջևից և ետևից... Գրա համար էլ չը գիտեն, թէ դէպի ո՞ր կողմը փախչեն...

Ինդրանօմները այժմ սկսեցին աւելի մօտիկ անել։ Ամէն մի ազդանշան բազէում էր տասնեակներ փողոցի բառական ընդարձակ տարածութիւնը։ Այդ սահմանի չորսանկիւնի մէջ խառն ներկայանում էր դիակների կոյտերը, նշմարում էր, թէ որչէս դիակներ մոլորված, որսատուի եղած ժամերի նման, տատանվում էին միմիանց միջև։

—Ախ, որքան մարդիկ են բնաջունջ... բացականչեց նա ողբալի ձայնով։—Ո՞րտեղից ներա մտան այդ անհատանները...

Նրան ոչ ոք չէր պատասխանից, որովհետև ոչ ոք չէր գիտէր, թէ ինչուանին որտեղից ներս մտաւ։

—Մարդիկ հինա սկսեցին փախչել կառքերի վրայով, նկատեց ինկնատաններից մէկը։

Իրաւ են ընդարձակում կառքերի վրա, հարցրեց խանը։

—Փողոցի պատերը սեղ-սեղ խոտա ցած են։ Ինդրանօմներ սրձակողը Բայրնուց իշխանի զօրախումբն էր։ Յան նրա հանդուգն կոչից ժողովրդի երկու կրակների մէջ գտնդը Ալֆոնսիկ գնդապետն էր։

Մի քանի կէտերի վրա յայտնվեցան հրվի նշաններ։

—Շատանը, գոչեց խանը։—Պէտք է դէպի այս կողմը դարձնել մեր գինուորներին։ Շուտով անհետանաները ամրողջ բերդը կը ոչնչացնեն։

Հրվին նշանները այժմ աւելի պարզ կերպով էին երևում։ Զարհուրած բնակիչները չը գիտէին ուր փախչել։

Խանը և իր խիմնատարները բնտրեցին զանազան, մինչև փողոցներից մէկը, և սկսեցին առաջ վազել, որ զօրքը օգնական կանչեն։ Զօրքը այդ ժամանակ, բերդի մի այլ կողմում, նոյնպէս ինչուանու հետ գործ ունէր։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինգլանտում շուտով կանգնեցնելու են Պուդենի արձանը։ Այս օրերում այդ առիթով ժողովները ամէն կողմից կը լինեն։ Ինչ որ ինգլիսացիք ասում են Պուդենի մասին, այն ամենը կարելի է գտնել Սամուէլ Սմայլսի «Կենսագրութիւնք» գրքում։ Պուդեն մի ժամանակ գրել էր թատրոնի համար, հրատարակական գործակատարութիւն կատարել Ֆիլանտրոպի հետ, գործարանատիրոջ տեսակ, օգտակար քաղելով դեռ ևս անտիպ մնացած գրվածքներից։ Այդ գրվածքները վերաբերվում են Պուդենի մանուկ կեանքին և մի քանի մանրամասնութիւնները նրա անձնատրութեան մասին չատ հետաքրքիր են։ Ահա այդ մանրամասնութիւններից ամենի հետաքրքիրները։ 1831 թվին տպարանատէր Ջաքէլ, կամենալով մի կրթված պրոչար վարձել, որը կարող լինէր օգնել նրան մի բառական մեծ աչխատութիւն (որ գրված էր լատիներէն և միջնադարեան ֆրանսերէն լեզուով) հրատարակելու համար, ազդարվեցաւ Բէկանեան, ուր նրա բոլոր ընկերներից մէկը ծանօթացրեց նրան արհեստով պրոչար մէկ երիտասարդի հետ, որը հինց այդ ժամանակամիջոցում անցորդ էր մնացել։ Այդ Պուդենն էր։ Վերջինը իսկոյն ընդունեց Ջաքէլի պայմանները և տպարանատէրը առաջ վերադարձաւ, խոստանալով նրանից, որ հինց նոյն երեկոյ անպատճառ գայ իր մօտ։ Պուդենը նշանակված ժամանակին եկաւ և իսկոյն սկսեց աչխատել, թէպէտ 50 կիլոմետր հանապարհ անցած լինելով։ Աւելորդ չի լինի յիշել, որ Պուդենը ոչ թէ միայն պրոչար էր, այլ և «Impartial»-ի սրբագրող և պատասխանատու խմբագիրը։ Խմբագրութեան պատմութիւնը չատ հետաքրքիր է։ Բանը նրանումն է, որ «Impartial»-ը, որը յետոյ երկար տարիներ խմբագրում էր Ֆորբէի աչակերտներից առաջինը, Միւիրկ, այդ ժամանակ առանց պատասխանատու խմբագրի էր մնացել։ Պատասխանատուներից նշանաւորը և ազդեցիկը դիմեցին Պուդենին։ Նա մչտական ընթերցողն էր «Impartial»-ի, համակրում էր այդ օրգանին և չէր դժտարացաւ ընդունել այդ առաջարկութիւնը, մանաւանդ որ այդ լրագրի միջոցով յայտ անել տարածել իր ազգասիրական վերաբերութիւնների պատասխանները։ Դժրազդարար, նրանց հետ ունեցած բանակցութիւնների ժամանակ, որոնցից յետոյ նա սիրով ընդունեց լրագրի խմբագրութիւնը, չէր կարծում մէկ կարծես թէ Ջաքէլ հանդամանքը, մէկ դասարկ մանրամասնութիւն։ Բայց ահա Պուդենն մտնում է խմբագրական կաբինետը և դրում է իր առաջին յօդուածը։ Ջազուածը պիտոյ էլսող Պուդեն կանչում է պրոչարին։—Ընդրէ, տարէք այդ տպագրան, յետոյ վերադարձէք մանր և խոշոր լուրերը վերցնելու համար։ Քանդրէ ժամից յետոյ բոլորը պատրաստ կը լինի։—Բայց ձեզ, պարոն, միթէ յայտնի չէ, որ ես չեմ կարող ոչ թէ քաղարդ, այլ և մի ժամից յետոյ վերադառնալ։—Ինչու՞։—Պրէֆէկտուրան այսուհետից բառական հետու է գտնվում։ Սահմանած կը լինեմ ազատել, միևնոյն որ պրէֆէկտը կը կարդայ յօդուածը և թոյլատրութիւն կը տայ տպելու... Բայց Անդրէ վեր ևս չէր վերջացրել իր բացատրութիւնը, որ պատասխանատու խմբագրի պատուհանը արդէն այրված էր վառարանի մէջ։ Պուդեն հանգիստ կերպով ծածկից պլէնարկը և դուրս գնաց, Անդրէին ասելով. «Երբ այդ պատմութիւնը կը գան, պատմեցէք նրանց ինչ որ տեսար և ազգարեցէք, որ ես պրօտեստը գնացի»։ Խմբագրական այդ դէպքից յետոյ, միևնոյն օրը Բէգանօն եկաւ վերցնելու Ջաքէլ և տպարանում գործ ունեցաւ Պուդենի հետ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 յունվարի։ Բարձրացրին պետական անգլիական բանկը մինչև 6%, հօլանդական բանկը մինչև 5%, Բրնեանդի ազգային բանկը Բելգիայի վրա մուրհակների համար մինչև 9%։

ՓԱՐԻԶ, 17 յունվարի։ „L'Union Générale“ փակված է։ Ֆրանսիական միներտները ջանում են հանել Ֆինանսական նախագծից բնաւ հրատարակելը, պետական արժէքների ոսկեացնելը և երիտասարդների փոքրացնելը։

ԲԵՐԼԻՆ, 17 յունվարի։ Գերմանական բայխստագի պարապմունքները վերջացրած են։ Միացեալ խորհուրդը հաստատց բիւջէն։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 յունվարի։ Պետական բանկի 5% ոսկեայ առաջին շրջանի արժէ 95 ր., երկրորդ 91 ր. 5 կ., երրորդ 91 ր. 75½ կ., չորրորդ 91 ր. 25½ կ., հինգերորդ 90 ր. 75 կ., վեցերորդ 5% առաջին փոխառութեան ոսկեայ արժէ 216 ր. 50½ կ., երկրորդ 215 ր. 75½ կ., արևելեան առաջին փոխառութեան ոսկեայ արժէ 90 ր. 50 կ., երկրորդ 89 ր. 87 կ., երրորդ 89 ր. 87 կ., ոսկի 8 ր. 4 կ.։ Ռուբլ 1 տոլար Լօնդոնի վրա արժէ 24,56 պէնս, Ամստերդամի վրա 124,25 պէնս, ռուբլ 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 209 մարկ, փարիզի վրա 257 ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բօրսային սպեկուլատորները հանդիստ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Խանի ուշադրութիւնը պատից խոտորի մի ծռանկիւնութիւն. նա իր քայլերը դանդաղացրեց։

—Ծաղ անիծվի այսպիսի խանը, ասում էր ձայնները մէկը։—Նիմէ չէր կարող իշխանութեան դէմ գնալ, էլ ինչու մեղ ձգեց այդ կրակի մէջ...

Կարծես, մի սար ցրկնին խանին պատեց։

—Մարդիկ, կարծես մի երեխայական ձայն։—Ինձ պրկիր, ես ջուրեայս...

—Ինչպէս պրկեմ, դաւակս, պատասխանեց մայրը.—քո փորրիկ ջորը պրկուած է։

—Ինձ չալակիր, մայրիկ, ես էլ չեմ կարողանում գալ։

—Ինչպէս չալակեմ, դաւակս, քո փորրիկ եղբայրը ահոս է։

—Մայրիկ, ես այսուհետ կը նստեմ։

—Աչտեղ լաւ չէ, դաւակս, մի քիչ էլ առաջ գնանք, յետոյ կը հանդստանանք։

—Ինչու այստեղ լաւ չէ, մայրիկ։

—Աչտեղ, դաւակս, լաւ չէ...

—Նրանք կը գան։

—Ո՞վքեր։

—Նրանք, որ հոգա ծեծում էին։—Ինչու ընկաւ հոգը, մայրիկ։

Ջուռաս մայրը և անպատճառ ամուսինը ոչինչ չը գտան պատասխանելու։ Նրանք հետացան, անհետացան խաւարի մէջ։ Խանը այլ եւս չէր լսում մօր և զաւակի խոսակցութիւնը։

—«Թող անիծվի այսպիսի խանը»... մտաբերեց նա մօր բառերը, և այդ աւելի զարհուրելի ազդեց նրա սրտին, քան այն բոլոր կրակները, որ խոփում էր ինչուանին։

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁՈՒՏԻԿ գլուարիներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւհներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մահուդ, տրիկո, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չհասար 70 կ., նշշտայ կօլմնի 18 կ. ֆունտը, լուծադական ձկեղի տիլիւլներ 2 կ., լուսյդի փաշի 5 կ.: **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**: Մեղրամոմ և արծաթեղ մանիր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մնծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլոյ: **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:**

3—36

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենաոր և գործնական ձևի, բացատրակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մտմուլի սակ. դիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր ոսպագրութեամբ. գորս հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիպատանութիւն „Գող“ վերնագրով և „իմ երգերը“ յատկ ուածով. ցանկացողները թեֆլիսում կարող են դրուել „կենտրոնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի դրամագլուխներում և թադէոս Տէր-Միքայելեանցի մօտ. Բաղու Բասիլիկի մագազինում, ինձ մօտ և „Մարդ ընկ“ գրադարանում. գուսուական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին ստորագրութեան թերթ ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. ոսպագրութիւնից յետոյ 3 ր.: Բաժանորդների անունները և ազգանունները կը տպագրուեն դրքի վերջում:

Հրատարակիչ Արել Գ. Ադրեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱՏ, բիսկվիտներ, մարմարաններ, քրինձ, սամիններ, բաժակներ, բակալներ, թէկյամաններ, սաւպօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու սամիններ, ԿՈՂՊԻՔՆԵՐ, ՋԻՆՍՏԱԿԱԽՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳԻՐՔՆԵՐ, թռչդի, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀԱՐՑԱՆՆԵՐ, ԼԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մէջքակալներ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսսրիչներ, թեժկիներակներ, կանոնց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տաւլիաի սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիրիմ, ցիտրոն մարդենկիս, խրինդի գինի, պօտավէյն, խոխոս, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** ֆաբրիկանտներին **ՄԵՆՋ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՅ** պուդկով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթարմ թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց համար բեր 65 ր., շինիկի դանակներ 3 ր. 50 կ. գինը, պրօշիներ կիսագնով, ֆիլտաներ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների թիֆլիսում:

84—100

ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՆ 15,000 *ամանների առաջին անսակի* 15 կ. *հասը*, 12,000 *խրատասպի բաժակներ* 25 կ. *հասը*, 10,000 *բօկալ և բաժակներ* 10 կ. *հասը*, 10,000 *մատուցարաններ և կոպեկներ* 15 կ. *հասը*, 10.000 *սանկ* 8—40 կ. *հարիւրը*, 10,000 *պնդաններ* 5 կ., 5,000 *շիշ պօրտվէյնի և խոխոս* 1 ր. *հասը*, 2,000 *արշին կլէօնկա* 60 կ.—2 ր. *արշինը*, 2,000 *դիւժին մատանի և դրչակոմներ* 8 կ. *դիւժինը*, 2,000 Ֆ. *հնդկական բրինձ* 7, 8 և 10 կ. *ֆունտը*, 1000 *ֆունտ լէպէշկա* 50 կ. *ֆունտը*, 600 *անգլիական բէվօլվեր* 4—34 ր. *հասը*, 300 *անգլիական հրացաններ* 20—100 ր. *հասը*, *դրապ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտաններ, գլխարկներ, ժոտիկներ, հագուստ կէս գնով: Ծախում է* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ*: *Նոյն տեղը ծախում է ծամոյին* **ԽՈՑ** *պուդը* 2 ր. 50 կ.:

40—60

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ա.յս ֆիրմայով բանալով երեսուն գրամագանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնական, դիւանական, նկարչական և կազմարարական իրեղէնների խանութ, յանձն եմ առնում սալ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցետոմսներ, բլոշուրներ, նաև գրքեր, գեղեցկագիր վարժանքի վարձով:

Ինձ մօտ է գտնուում իմ հրատարակած „Ցեղին բժշկական մարմնամարզութեան“ դրքոյկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеоняну, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի դրող **ՎՈՒՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական դրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱՆԹԱՌ“** *անունով:*

Այս դրքոյկը ընդունել էր տպագրելու *Հայերէն գրքերի հրատարակութեան կոմիտէն*. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: *Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:*

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

Կարելի է ստանալ թէ՛ հեղինակից գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Վաճառվում են 15,000 *ամաններ առաջին անսակի* 15 կ. *հասը*, 12,000 *խրատասպի բաժակներ* 25 կ. *հասը*, 10,000 *բօկալ և բաժակներ* 10 կ. *հասը*, 10,000 *մատուցարաններ և կոպեկներ* 15 կ. *հասը*, 10.000 *սանկ* 8—40 կ. *հարիւրը*, 10,000 *պնդաններ* 5 կ., 5,000 *շիշ պօրտվէյնի և խոխոս* 1 ր. *հասը*, 2,000 *արշին կլէօնկա* 60 կ.—2 ր. *արշինը*, 2,000 *դիւժին մատանի և դրչակոմներ* 8 կ. *դիւժինը*, 2,000 Ֆ. *հնդկական բրինձ* 7, 8 և 10 կ. *ֆունտը*, 1000 *ֆունտ լէպէշկա* 50 կ. *ֆունտը*, 600 *անգլիական բէվօլվեր* 4—34 ր. *հասը*, 300 *անգլիական հրացաններ* 20—100 ր. *հասը*, *դրապ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտաններ, գլխարկներ, ժոտիկներ, հագուստ կէս գնով: Ծախում է* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**: *Նոյն տեղը ծախում է ծամոյին* **ԽՈՑ** *պուդը* 2 ր. 50 կ.:

40—60

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԵՐ** *վերադարձնող գինը* 2 ր. *շիշը*, **ՓՈՍՏՈՎ** *ուղարկված* 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԼՂ**, *մազերը ամրացնելու հատար*, 1 ր. *տանը և վրձին գլխաւոր դէմ*, **ՏՈՒԱԼԵՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հոտաւէտ ջրեր և այլն*

69—100

Կովկասեան գաւառաց հողագործականներին շատերը միշտ հրատարակութիւններն և գասագրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզ ստիպում (գնի վերայ) քաղաքը դիմելով և ճանապարհի համար աւելի ծախք վճարելով, նոցա դիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են առանալ նաև մեր եջրօրից, որոյ հասցէն է. Тифлисъ, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

Իսկ նորա մօտ գտնուած գրքերը սորա են.	*ր. կ.*
ԱՑՐԲԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 *վիմատիպ պատկերներով*	— 15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ *ոտս լեզուի*	— 50
ԳԵՂԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆ *հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն*	— 50
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ *բարոյական ուսմանց, աղգային գիտելեաց և զուարճալի պատմութեանց*	1 —
ԸՆՏԻՐ ԱՒՈՒՆՆԵՐ *եղեմտոսի և Գուիլոմի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով*	— 60
ԺԼԱՏ, *կատակերգութիւն 3 արարուածով*	— 30
ԹՂԹԱՐԱՆ, *որ է „կանոն սաղմոս“*	— 5
ՑՈՎՍԷՓ Դ. *կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.*	— 25
ՆԵՐՍԷՍ Ե. *կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.*	— 25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (*սակաւագիւտ*).	1 —
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, *երրորդ անգ. 24 վիմատիպ պատկերներով.*	1 —

Բաժանիչ. օրինակներ գնողներին նոյն գիշերուն կը լինի, ինչ որ տպուած է մինչ 1882 թուականի օգոստոսին մէջ:

Տէր տպարանի և վիմատպատան Յովհ. Տէր Աբրահամեան
(Հ. 2.) 6—8

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԻԼ

(*աթոռներ և բազկաթոռներ*) *ծախում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջև փողոցում կատօլիկաց փողոցի անկիւնում Մի-ՔԱՑԵԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

129—150

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի „ՀԱՑ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ“ առաջին հատորը (ա. դրքոյկ), որ բովանդակում է իւր մէջ միայն հէքիաթներ, ժողված Կովկասեան նահանգում և գրած բուն ազգական բարբառով:

Այս ա. դրքոյկի անմիջապէս լոյս տեսնելուց յետոյ, մտմուլի տակ կը մտնի նորա բ. դրքոյկը: Իսկ երբ կը վերջացնենք մեր ունեցած հէքիաթների տպագրութիւնը, այնուհետև ձեռնամուխ կը լինենք ժողովրդական ասացուածքների միատեսակների հրատարակութեան—ՀԱՆԵԼՈՒՈՒՆԵՐԻ, ԱԻԱՆՁՆԵՐԻ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԻ, ԱՆԵԾՔՆԵՐԻ, ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ և այլն (որոնցից մեծ քանակութեամբ ունենք ժողված) լոյս ածելով նոյնպէս առանձին դրքոյկներով:

Ցաւով եմ, որ մեր պատուելի օտարաքաղաքացի հաճախորդները չեն պատուէր խրկանց կարգաց չափ աջակից լինելու ինձ այս ձեռնարկութեան մէջ:

Բաւականացած նիւթ ուղարկողները, որպէս այս հրատարակութեան աշխատակիցներ՝ այսուհետև ստպագրուելի բոլոր գրքոյկներից մի մի օրինակ ձրի կը ստանան. բայց այս՝ նոցա ազգանունները կը տպագրուեն գրքոյկի վերջը: Իսկ այն պարոնները, որոնք այս աւանդութիւններից նոյնպէս մեծ քանակութեամբ ժողված ունեն և կը ցանկանան իրանց ժողովածուն վաճառել՝ թո՛ղ բարեհաճեն յայտնել իրանց պայմանները:

Նիւթերը հարկաւոր է գրել (գրածը թնդրամ ենք մաքուր լինի և պրշ) բուն ազգական բարբառով. գնելով ժողովածուի վերջը տեղական գժուարութեանց բառերի բացատրութիւնները:

Իմ հասցէն՝ Вагаршапатъ. *Тиграну Назасартяцу. Տ. Նաւասարդեանց.*

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., *ծրծոցներ* 1 ր., *ծայրով սխոռաններ* 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՓՈՒՆ 1 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՒՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 *բուրլ և աւելի, թէկյի բաժակներ* 25 և 30 կ., *մի տասն քրտոցներ* 50 կ., *պատեղա ծխողների համար* 60 կ. *ֆունտը, անգլիական վԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—*ից զոյգը*, 10,000 *զոյգ կանանց* ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 *մատուցարաններ* 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 *արշին բռմազէյ* 1 ր.—1 ր. 30 կ., *պատեղա* 40 կ.—1 ր., 300 *հատ լէվօլվեր* 4 ր.—35 ր., 700 *ալբոմ* ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 *ֆունտ թէյ թէցամանով* 1 ր. 65 կ.: *Եր կամէք գրքեր իւրաքանչիւր ձեռքի համար ծախում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

73—100

Դուրս եկաւ մամուլի տակից Սկզբակ Մանկիենանի հետևեալ աշխատութիւնը. „ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԵՄԱՏ ԹՈՒԼԱՆՈՒԹԻՒՆ“. Պարունակում գպրոցների Զորրորդ տարուց գասընթացք և միանգամայն Ա. Բ. և Գ. տարիների համար հրահանգ: Վաճառվում է բացառապէս „Կենաց ծառի“ պրահանութեամբ: Գինն է 75 կոպէկ:

ԲԺՇԿԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՕԿՏՕՐ ՏԷՐ-ՋԱՆԵԱՆՑ *ընդունում է հիւանդներին ամեն օր առաւօտեան 10—12 ժամը: Սօլոլակ, Սապօվայա փողոց տուն Ցուսուեանցի:*

5—5

Մի ռուս օրիորդ, որ ուսումն աւարտել է գիմնազիան մում և ունի պիսկօմ ցանկանում է մանուկներ գասեր ունենալ

Հարցնել „Մշակի“ խմբագրատունը:

4—5

Дозволено цензурою, Тифлисъ 20 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 10 Յունվարի 22 (Փետրվարի 3) 1882 Յունվարի 22 (Փետրվարի 3) № 10

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րոպլի, կէս տարվանը 6 րոպլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։
Օտարքաղաքացիք գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ „ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐՔ

ԱՅՍ **1882** ԹԻՒՆ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ՄԷԿՍԲՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Կը հրատարակվի նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամմայով.

ՊՐՕԳՐԱՄՄԱ. I. Տէրութիւնն կամ ազգութիւններ, II. Առաջնորդող յօդուածներ, III. Ներքին տեսութիւն, IV. Արտաքին տեսութիւն, V. Խառն լուրեր, VI. Հեռագիրներ, VII. Գեղեցիկ գրականութիւն կամ Բանաստեղծական, VIII. Յայտարարութիւններ։

ԼՐԱԳՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ, 10 րոպլի է, կէս տարվան 6 ր., իւրաքանչիւր ամսին 1 րոպլի։ Հասցէի համարները 5 կոպէկ։

Գրվիլ կարելի է խմբագրատնի մէջ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Մի մանկավարժական խնդիր։ Նամակ Մեծ-Ղարաքլիսից։ Նամակ Յարիցինից։ Նամակ Թիֆլիսից։ Նեղբին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ազատամտութիւն սլաւիանական երկիրների մէջ։ Արտաքին լուրեր։—ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գաղթ բէկ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

—

„Голосъ“ լրագրում կարդում ենք։ «Народная Школа» ամսագրի յունվարի տետրակում պ. Միխայլովսկին մանրամասնաբար քննում է մատնիացկան պատիժների խնդիրը արտասահմանեան ժողովրդական ուսումնարաններում, առաւելապէս Գերմանիայում։ Արտասահմանում մինչև հիմա էլ մանկավարժների հայեացքը մարմնական պատժի նշանակութեան վրա, որպէս կրթողական միջոցի վրա, դեռ ևս վերջնականապէս չէ որոշվել։ Մի քանի պետութիւնների մէջ պատիժները համարվում են ոչ թէ անհրաժեշտութիւն, այլ և բոլորովին վնասակար. միւս պետութիւնների մէջ ուսումնարանական օրգէնքն գոյութիւն ունի, բայց արդէն խիստ պարսաւողներ էլ է գլուխ։ Ա.Հյդպիսով, Աւստրիայում (1868 թ.ից) Բելգիայում, Հոլանդիայում և Ֆրանսիայում (1834 թ.ից), Շվէյցարիայի Ֆրանսիական և գերմանական մի քանի կանտոններում, նոյնպէս և Վիւրտեմբերգեան Հանրապետութեան մի քանի նահանգներում (Նիւ-Եօրկում և Նիւ-Ջերսէում) մարմնական պատիժները բոլորովին վերցված են, այնպէս որ նրանց դործածող վարժապետը ենթարկվում է դատաստանական հալածանքի։ Անգլիայում, Դանիայում, Սպանիայում և Շվէյցիայում ձեռը թոյլ է տրվում այն չափով, բայց զգուշած օրէնքով, որ չափով որ հնարաւոր սովորութեամբ եղել է։ Իսկ Գերմանիայում մարմնական պատիժները թոյլ են տրվում օրէնքով և ուսումնարանական պրակտիկայով, բայց նրանց գործածութիւնը ուրիշ տեղերից աւելի կանոնաւորված է, այնպէս որ ապստակից սկսում են և ըզդով են վերջացնում։ Բայց Գերմանիայում էլ վերջին ժամանակում, այդ բարբարոսութեան հակառակորդները, պ. պէտսի առաջնորդութեամբ, հարձակման սրշաւանք սկսեցին ձեռի դէմ և յոյս կայ, որ նրանց ապագայները, մարմնական պատիժները վերջացնելու դէմ կը ներգործեն երկրի հասարակական կարծիքի վրա։ Ա.յդ ապագայների մէջ մանկավարժական կէտից առանձին ուշադրութիւն են դարձնում իրանց վրա հետևեալները։

Նմանէ ուսումնարանում ձեռ չի սխալ գոյութիւն կանենայ, վարժապետը հարիւր թէ հարիւր տարի կը համարի շատ աշխատել իր մանկավարժական ինքնակրթութեան վրա։ Շնորհիւ մարմնական պատժի, նա կարող է առանց գլուխ ցաւեցնելու իր դասատուութեան գործի մէջ յաջողութիւններին հասնել. գոնէ նրա մօտ դասատուի մէջ աշակերտները հանդիստ կը նստեն, քննութեան ժամանակ աշակերտների պատասխանները բաւարար կը լինեն. բայց արդեօք աշակերտները կը դո՞ր բերեն ուսումնարանից աէր դէպի ուսումն և ձգտումն դէպի ինքնակրթութիւն, արդեօք բարոյական կողմից լաւ կրթված կը լինե՞ն նրանք, այդ թէ քննութեան ժամանակ չի երևայ, և այլ ճանապարհներով էլ դժուար կը լինի այդ բանը իմանալը։ Ուսուցիչը այդպիսով կարող է բաւականանալ միայն այն գիտութիւններով և փորձառութիւններով կրթութեան մէջ, որոնց նա ձեռք է բերել սեմինարիայում և յետոյ իր ամրողջ կեանքում կը միայ հետաքրքրում։“

ՆԱՄԱԿ ՄԵՆ-ՂԱՐԱՔԼԻՍԻՑ

—

Յունվարի 10-ին

Ղարաքլիսի պրոգիմնազիայի պօլկօվնիկ մեծ. Սուորովիչին բերել տալով Թիֆլիսից ներկայ օգոստոսիան կայսեր, Ալէքսանդր III-ի փառաւոր շրջանակով մեծադիր պատկերը, բնծայեց տեղիս տղայոց գպրոցին։ Հոգաբարձութիւնը խորին շնորհակալութիւն է անում յիշեալ պատուական բնծայի համար։

Օրիորդաց դպրոցի շինութեան հարցը արդէն զբաղեցրել է և ամենատարբ խորհրդածութեան առարկայ է դարձած։ Եթէ գործող պատճառները այսպիսի եռանդով շարունակեն, մինչև սեպտեմբեր Ղարաքլիսում կանենայ մի երկյարկանի, սեփական օրիորդաց դպրոց և կազատվի վարձով տուն բռնելուց։ Շինութեան պատերը չինած պատրաստ են։

Նոյեմբերի 11-ին Ղարսից ինձ հեռագիր են խրկել, բայց մինչև ցայսօր այդ հեռագիրը ես դեռ չեմ առացել։ Այս մասին ոչինչ։—Յունվարի մէկին, Ղարսից եղբայրս ինձ հեռագիր է խրկում, բայց ես այդ հեռագիրը բացարած, կնքատուած, առաջնում եմ այն ամսի 7-ին։ Այս էլ ոչինչ։ Ամէնաողորմած յունվարի 7-ին հեռագրում են ինձ, պատասխանս մճարած, բայց ես այս հեռագիրն էլ զարձեալ բաց ստած, կարդացած, առանում եմ մի կոպեկանի մարդուց երկու օրից յետոյ։ Այսպիսի խոշոր անկարգութիւններ չը պետեմ ուրիշներին հետ էլ պատահում են, թէ միայն անբախտս հետ։—Գնում եմ հեռագրատունը, հարցնում եմ, բայց ոչ ոք իրան մեղաւոր չէ համարում, ամէն մարդ ինձ ուղարկում է մի ուրիշ տեղ։ Ես էլ ինձ մեղաւոր չեմ համարում, ուղարկում եմ ուրիշ տեղ։

Fonds A.R.A.M

Ա. Ղ.

ՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄՈՒՂ

Ի ՓԱՐԻԶ, 20 յունուար

—

ՅԱՂՈՒՆ ՂՎԻՆԵՑԻ

Յուղարկաւոր Ս. Սարգսեանց

Յոռետեսներուն՝ որոնք կ՚ուզէին որ Ղուկաս Ղուկասեան ինքնասպանութիւն գործէ, ահա պատասխանը. Ղուկաս Ղուկասեան ապրեցաւ, ինքնասպանութիւն չգործեց, եւ ահա ան ողջ է, առողջ է, ուրախ է, կ՚ապրի, կը շնչէ, կը գործէ, կը ստեղծագործէ, կը սիրէ, կը սիրուի, կը ծիծաղի, կը խնդայ, կը զուարճանայ, կը հաճոյանայ կեանքին, կը հաճոյանայ մարդոց, կը հաճոյանայ ինքզինքին, կը հաճոյանայ ամէն ինչի եւ ամէն մարդու, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը հաճոյանայ իրեն, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը սիրեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը յարգեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը գնահատեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը պաշտեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը պաշտամունք կատարեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը պաշտեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը սիրեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը հաճոյանան իրեն, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը հաճոյանան ինքզինքին, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը հաճոյանան կեանքին, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը սիրեն, կը սիրուին, կը ծիծաղին, կը խնդան, կը զուարճանան, կը հաճոյանան կեանքին, կը հաճոյանան մարդոց, կը հաճոյանան ինքզինքին, կը հաճոյանան ամէն ինչի եւ ամէն մարդու, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը հաճոյանան իրեն, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը պաշտեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը պաշտամունք կատարեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը պաշտեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը սիրեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը յարգեն զինք, ինչպէս որ ամէն ինչ եւ ամէն մարդ կը գնահատ

Fonds A.R.A.M

ՎԱՂՎԱ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՔ

Ա. ՓՇՏԵՐՄԱՆԻ, 20 յունվարի։ Լրագրին "Moscowskii Telegraph" մասին է հետևյալ նորությունը։ Ինչպես ասում են, Ռուսաստանի ներքին գործոց նախարարությունը ուզում է հրատարակել մի նոր օրագիր, որի խմբագրությունը կանգնեցնի ռուսական կառավարության ամենամեծ հսկողության տակ։ Այդ օրագրի համար հրատարակիչը պետք է ներկայացնի 500,000 ֆրանկի պարտավորություն։ Լե՞ֆ-ի տեղեկությամբ 96 մարդիկ դիմել են այդ նախարարությանը։

ՓԱՐԻԶ, 20 յունվարի։ "L'Union Générale" բանկի տնօրենները հրաժարվել են իրանց պաշտոնից։ Ասում են, որ Ռոթշիլդ ընտանիքը չի ուզում իր վրա վերցնել այդ բանկի պարտքերը։ Ենթադրում են, որ Ռոթշիլդները կառավարության հետ համաձայնության մեջ են մտել, որ այդ բանկը ոչնչացնեն։

—«Agramer Zeitung» լրագիրը 9-յ-ի իր համարում գրում է, որ սերբական կառավարությունը ուզում է Սերբիայի ամբողջ երկաթուղիները իր ձեռքը առնել։ Այդ նպատակի համար Սերբիայի կառավարությունը Ավստրիայի կառավարության հետ բանակցություններ է սկսել։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը։ Ավստրիայի կառավարությունը ուզում է Սերբիայի կառավարությանը տալ 61 տոկոսը։ Այդ բանակցությունները սկսվել են 1881 թվականի դեկտեմբերի 15-ին։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։

—«Moscowskii Telegraph» լրագիրը գրում է, որ Ռուսաստանի ֆինանսների նախարարությունը ուզում է Ռուսաստանի երկաթուղիների մի մասը վերցնել իր ձեռքը։ Ասում են, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ուզում է Ռուսաստանի երկաթուղիների 51 տոկոսը վերցնել իր ձեռքը։ Ասում են, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ուզում է Ռուսաստանի երկաթուղիների 51 տոկոսը վերցնել իր ձեռքը։

—«Presse» լրագիրը գրում է, որ Ֆրանսիայի կառավարությունը ուզում է Ռուսաստանի կառավարությանը տալ Ֆրանսիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ռուսաստանի կառավարությունը ստանձնի Ֆրանսիայի պարտքերի մի մասը։ Ասում են, որ Ֆրանսիայի կառավարությունը ուզում է Ռուսաստանի կառավարությանը տալ Ֆրանսիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ռուսաստանի կառավարությունը ստանձնի Ֆրանսիայի պարտքերի մի մասը։ Ասում են, որ Ֆրանսիայի կառավարությունը ուզում է Ռուսաստանի կառավարությանը տալ Ֆրանսիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ռուսաստանի կառավարությունը ստանձնի Ֆրանսիայի պարտքերի մի մասը։

ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԺԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՓՇՏԵՐՄԱՆԻ, 20 յունվարի։ Լրագիրը "Moscowskii Telegraph" իմանում է, որ Ռուսաստանի ներքին գործոց նախարարությունը ուզում է հրատարակել մի նոր օրագիր, որի խմբագրությունը կանգնեցնի ռուսական կառավարության ամենամեծ հսկողության տակ։ Այդ օրագրի համար հրատարակիչը պետք է ներկայացնի 500,000 ֆրանկի պարտավորություն։ Լե՞ֆ-ի տեղեկությամբ 96 մարդիկ դիմել են այդ նախարարությանը։

ՓԱՐԻԶ, 20 յունվարի։ "L'Union Générale" բանկի տնօրենները հրաժարվել են իրանց պաշտոնից։ Ասում են, որ Ռոթշիլդ ընտանիքը չի ուզում իր վրա վերցնել այդ բանկի պարտքերը։ Ենթադրում են, որ Ռոթշիլդները կառավարության հետ համաձայնության մեջ են մտել, որ այդ բանկը ոչնչացնեն։

—«Agramer Zeitung» լրագիրը 9-յ-ի իր համարում գրում է, որ սերբական կառավարությունը ուզում է Սերբիայի ամբողջ երկաթուղիները իր ձեռքը առնել։ Այդ նպատակի համար Սերբիայի կառավարությունը Ավստրիայի կառավարության հետ բանակցություններ է սկսել։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։

—«Moscowskii Telegraph» լրագիրը գրում է, որ Ռուսաստանի ներքին գործոց նախարարությունը ուզում է հրատարակել մի նոր օրագիր, որի խմբագրությունը կանգնեցնի ռուսական կառավարության ամենամեծ հսկողության տակ։ Այդ օրագրի համար հրատարակիչը պետք է ներկայացնի 500,000 ֆրանկի պարտավորություն։ Լե՞ֆ-ի տեղեկությամբ 96 մարդիկ դիմել են այդ նախարարությանը։

ՓԱՐԻԶ, 20 յունվարի։ "L'Union Générale" բանկի տնօրենները հրաժարվել են իրանց պաշտոնից։ Ասում են, որ Ռոթշիլդ ընտանիքը չի ուզում իր վրա վերցնել այդ բանկի պարտքերը։ Ենթադրում են, որ Ռոթշիլդները կառավարության հետ համաձայնության մեջ են մտել, որ այդ բանկը ոչնչացնեն։

—«Agramer Zeitung» լրագիրը 9-յ-ի իր համարում գրում է, որ սերբական կառավարությունը ուզում է Սերբիայի ամբողջ երկաթուղիները իր ձեռքը առնել։ Այդ նպատակի համար Սերբիայի կառավարությունը Ավստրիայի կառավարության հետ բանակցություններ է սկսել։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։ Ասում են, որ Սերբիայի կառավարությունը ուզում է Ավստրիայի կառավարությանը տալ Սերբիայի երկաթուղիների 51 տոկոսը, որպեսզի Ավստրիայի կառավարությունը ստանձնի Սերբիայի պարտքերի մի մասը։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱ-ՏԻԿ դլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մահուդ, արխո, սրբիչներ և ալբոմներ կէս գնով։ Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռաեր 70 կ., նշշատայ կօրնեթ 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի սիլիւլներ 2 կ., լուացքի փուշի 5 կ.։ **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթիէ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անպլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ**։
4—36

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՄԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենատոր և գործնական ձեւի, բացատրակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել Հաշուատուութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մտածի տակ. գինքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր տպագրութեամբ. գորա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճաստանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատկը ուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են գրուել „կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և թաղէոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բաղու Բասիյսկիյ մագազինում, ինձ մօտ և „Մարդ ընկ“ գրադարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին ստորագրութիւն թերթի ընդունել։

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր.։ Բաժանորդների անունները և ազգանունները կը տպագրուեն գրքի վերջում։

Հրատարակիչ Աբել Դ. Ադրեաեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ *քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաօ, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սուրճկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ՋԳԵՍՏԱԿԱԻՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թուղթ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՐԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մկնքակապներ, կէօնկա, ԹԱՄԲԵՐ, ասեղներ, ուլթօներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, խաչկիներներ, կանանց գուլբաներ, մարդկերանց գուլբաներ, տուալետի սապօն, հատուէտ ջրեր, շերբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօլատվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** *վաճառականներին* **ՄԵԾ** *քանակութեամբ ծախում է* **ԹԷՅ**։ *պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաարժէր թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ։*

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., րէվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբեր 65 ր., շեֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժինը, ալբօմներ կիսադով, ֆիլտրաններ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և րէվոլվերների թիֆլիսում։
85—100

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիրմայով բանալով երեսառումն գրաւաճառանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, դիւանական, նկարչական և կազմարարական իրերէնների խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ ևանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Լինելով եմ ազագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցետոմսեր, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենաարժան վարձով։

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Ընտրեալ բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՋԵՏԻՉԻ** *„ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“** *անունով։*

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան կոմիտէն. բայց իրան նից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է հատ ընտիր թղթի վրայ լուսաղոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ։

Կարելի է առանալ թէ՛ կենտրօնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабаръ Ивану Петровичу Назаріанцъ.

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 ասեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պէնսներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատիաններ և դլշակոմներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպկօշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական րէվոլվերներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, արխո, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտոներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով։ Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։** *Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը 2 ր. 50 կ.,*
41—60

Վրաքանդակող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մագերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԵՐ** *վերադարձնող պինր 2 ր. հիշը,* **ՓՈՍՏՈՎ** *ուղարկած 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԻՂ**, *մագերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրձին գլխաւոր գործ* **ՏՈՒԱԼԵՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հատուկ ջրեր և այլն*
70—100

Կովկասեան գաւառացի հոգաբարձուներին շատերը՝ մեր հրատարակութիւններն և գասագրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզ ռուսով (Դօնի վերայ) քարտերը գիմելով և ճանապարհի համար աւելի ծախք վճարելով, նորա դիւրութեան համար հաճախակի յայտնել, որ այն գրքերը կարող են առանալ նաև մեր եղբօրից, որի հասցէն է. Тифлисъ, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

	ր.	կ.
Իսկ նորա մօտ գտնուած գրքերը ահա են.		
ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 *վիմատիպ պատկերներով*	—	15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ *առանց լեզուի.*	—	50
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ *հայերէն, առաբերէն և ֆրանսերէն.*	—	50
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ *բարոյական ուսմանց, աղգային դիտութեան և զուարճալի պատմութեանց*	1	—
ԸՆՏԻՐ ԱՌԱԿՆԵՐ *եղեմպսոի և Քոխլովի հանգերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով*	—	60
ԺԼԱՑ, *կատակերգութիւն 3 արարվածով*	—	30
ԹԵԳԱՐԱՆ, *որ է „կանան սպիտակ“*	—	5
ՅՈՎՍԷՓ Դ. *կենսագրութիւն հանգերձ պատկերաւն.*	—	25
ՆԵՐՍԷՍ Ե. *կենսագրութիւն հանգերձ պատկերաւն.*	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (*ասկաւագիւտ*).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, *երրորդ տիպ. 24 վիմատիպ պատկերներով.*	1	—

Բազմաթիւ օրինակներ գնողներուն նոյն գինովը կը լինի, ինչ որ տպուած է մեր 1882 թուականի օրացոյցին մէջ։

Տէր տպարանի և վիմագրատան Յովհ. Տէր Աբրահամեան (Հ. շ.) 6—8

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵՐԼԷ. *(ախոռներ և բաղկախոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում Կաթոլիկոս փողոցի անկիւնում Միքայէլ Տէր-Նիկողոսեանի պահեստում։*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.
130—150

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի „ՀԱՑ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ“ առաջին հատորը (ա. գրքոյկ), որ բովանդակում է իր մէջ միայն հէքիաթներ, ժողված Լեւանեան նահանգում և գրած բուն տեղական բարբառով։

Այս ա. գրքոյկի անմիջապէս լոյս տեսնելուց յետոյ, մամուլի տակ կը մտնի նոյն բ. գրքոյկը։ Իսկ երբ կը վերջացնենք մեր ունեցած հէքիաթների տպագրութիւնը, այնուհետև ձեռնամուխ կը լինենք ժողովրդական աւանդութեանց միւսեսակների հրատարակութեան—ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ, ԱՒԱՆԴՆԵՐԻ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԻ, ԱՆԷՔՕԹՆԵՐԻ, ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ և այլն (որոնցից մեծ քանակութեամբ ունենք ժողոված) լոյս ածելով նոյնպէս առանձին գրքոյկներով։

Յուսով եմ, որ մեր պատուելի օտարաբազաքացի համագործակիցները չեն դանդաղիլ իրանց կարեւոր ջանք աջակից լինելու ինձ այս ձեռնարկութեան մէջ։

Բաւականաչափ նիւթ ուղարկողները, որպէս այս հրատարակութեան աշխատակիցներ՝ այսուհետև տպագրուելի բոլոր գրքոյկներից մի մի օրինակ ձրի կը առանան. բացի այս՝ նոցա ազգ-անուններն կը տպագրուեն գրքոյկի վերջը իսկ այն պարոններն, որոնք այս աւանդութիւններից նոյնպէս մեծ քանակութեամբ ժողոված ունեն և կը ցանկանան իրանց ժողովածուն վաճառել՝ թո՛ղ բարեհաճեն յայտնել իրանց պայմանները։

Նիւթերը հարկաւոր է գրել (գրածը խնդրում ենք մաքուր լինի և պրշ) բուն տեղական բարբառով. դնելով ժողովածուի վերջը տեղական դժուարիմաց բառերի բացատրութիւնները։

Իմ հասցէն՝ Вагаршапатъ. *Тиграну Назасартянцъ.* *Տ. Նաւասարդեանց.*

Վերարկուներ 4 ր., ձրձոդներ 1 ր., ծալվող սիմառներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՓՈՒ 4 ր., ԲԱՋԿԱՓՈՒ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլի և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի սաման քօրոցներ 50 կ., պատեկա ձիոցների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վաններ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**
74—100

Դուրս եկաւ մամուլի տակից Սկզբակ Մանկավարժական հանդեսի աշխատութիւնը. „ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԵՄԱՏ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ“. Ծխական դպրոցների Զորրորդ տարուայ դասընթացք և մրանգամայն Ա. Բ. և Գ. տարիների համար հրահանգ։ Վաճառվում է բացառապէս „կենտրօնական գրախանութում“ գինն է 75 կօպէկ։

Բժշկականութեան դօկտօր Տէր-Զաքարեանց ընդունում է հիւանդներին ամեն օր առաւօտեան 10—12 ժամը։ Սօլօլակի, Սարգսեան փողոց տան Տուտունովի։
5—5

Մի ռուս օրիորդ, որ ուսումն առարկել է գիմնազիայում և ունի դիպլոմ՝ ցանկանում է մանուկներ դասեր ունենալ։

Հարցնել „Մշակի“ խմբագրատանը։
5—5

Дозволено цензурою, Тифлисъ 21 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 11 Յունվարի 23 (Փետրվարի 4) 1882 Յունվարի 23 (Փետրվարի 4) № 11

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Յառաջադասքերը դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն չափով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կովկասեան մահմեդականներ:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Նեղբին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: «Русскій Курьеръ» լրագրի թղթակցութիւնը: Արտաքին լուրեր:—ԹԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Պարբի բկկ:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՆԵՐ

—

„Кавказъ“ լրագրի № 18 մէջ կարդացինք մի պատասխան „Մշակին“ տոտրագրված Մահմեդականի, մեր արած նկատողութեան առիթով մահմեդական սուննի դաւանութեան մուֆթիի նշանակութեան մասին: Մենք չենք խօսի այն բանի վրա թէ պ. Մահմեդականը հաւանում է թէ չէ հաւանում այս կամ այն անձնաւորութիւնը, արժանաւոր թէ անարժան է համարում Թուլք „Ջիա“ լրագրի խմբագրին մուֆթիի պաշտօնը վարելու,—դա ամէն մարդու անձնական հայեացքի, համակրութեան, վերջապէս ճաշակի բան է:

Մենք կը խօսենք միայն յօդուածագրի վերջին խօսքերի մասին:

„Մուֆթիի ընտրութիւնը և նշանակութիւնը, ասում է պ. Մահմեդականը, պէտք է կատարի կառավարութեան ձեռքով, որ հոգում է մահմեդականների լուսաւորութեան բարելաւութեան մասին և ոչ թէ „Մշակի“ առաջարկութեան և յանձնարարականի հիման վրա, քանի որ „Մշակին“ խորթ են տեղական մահմեդականների շահերը:“

Նախ մենք կասենք որ մի տեղական լրագրին, ինչ լեզուով էլ հրատարակվի նա, երբէք ոչ մի բարոյական կամ հասարակական երևոյթի խորհ չէ կարող լինել: Քաղաքական և հասարակական թերթը, լինի նա ռուսերէն «պովկաս», վրացերէն „Դրօեբա“ կամ հայերէն «Մշակ», պէտք է հետաքրքրվի ամէն հասարակական, քաղաքական և բարոյական երևոյթներով, որոնք վերաբերվում են մեր ընդհանուր հայրենիքին, Անդրկովկաս երկրին: Քաղաքական և հասարակական թերթ չէ կարող այս կամ այն կրօնին պատկանել: Մի՞թէ որովհետև լրագրի խմբագիրը ինքն լուսաւորչական կրօնին է պատկանում, լրագիրը չէ կարող յարձակվել հայ-բողոքականների վրա, եթէ սրանք ուրանում են իրանց հայ ազգութիւնը և իրանց լէ մա ա են ասում, կամ կաթոլիկները իրանց Ֆրանկ են ասում: Մի՞թէ մի հայոց լրագրին չէ կարող հետաքրքրել որ մեր մահմեդականները ազատ են ծնում, կամ որ նրանց դպրոցներում վարժապետները անողորմ կերպով ծեծում են աշակերտներին: „Кавказъ“ լրագրի յօդուածագիրը չէ հասկանում այն պարզ միտքը որ մի երկրի բոլոր ազգաբնակութիւնները, որոնց վիճակված է միասին ապրել, ունեն ընդհանուր շահեր և մէնի անշարժութիւնը կամ յետադիմութիւնը միւսին էլ ֆնասում է: Եթէ մեր Թուլք ազգաբնակութիւնը ձեռ անիքրթ և բարբարոս, կը պարապի դիցուք աւազակութեամբ,—մի՞թէ նրա այդ դրութիւնը ազդեցութիւն չի ունենայ և հայոց խաղաղ ազգաբնակութեան վրա, որին վիճակված է Թուլք ազգաբնակութեան հետ միասին ապրել:

Դիցուք „Մշակը“ մի նկատողութիւն կը տայի Թիֆլիսի կլասիկական գիմնազիայի վրա: Եւ ահա մեզ կը պատասխանեն. «Քուք հայոց լրագիր էք հրատարակում, դուք

կան երևոյթի խորհ չէ կարող լինել: Քաղաքական և հասարակական թերթը, լինի նա ռուսերէն «պովկաս», վրացերէն „Դրօեբա“ կամ հայերէն «Մշակ», պէտք է հետաքրքրվի ամէն հասարակական, քաղաքական և բարոյական երևոյթներով, որոնք վերաբերվում են մեր ընդհանուր հայրենիքին, Անդրկովկաս երկրին: Քաղաքական և հասարակական թերթ չէ կարող այս կամ այն կրօնին պատկանել: Մի՞թէ որովհետև լրագրի խմբագիրը ինքն լուսաւորչական կրօնին է պատկանում, լրագիրը չէ կարող յարձակվել հայ-բողոքականների վրա, եթէ սրանք ուրանում են իրանց հայ ազգութիւնը և իրանց լէ մա ա են ասում, կամ կաթոլիկները իրանց Ֆրանկ են ասում: Մի՞թէ մի հայոց լրագրին չէ կարող հետաքրքրել որ մեր մահմեդականները ազատ են ծնում, կամ որ նրանց դպրոցներում վարժապետները անողորմ կերպով ծեծում են աշակերտներին: „Кавказъ“ լրագրի յօդուածագիրը չէ հասկանում այն պարզ միտքը որ մի երկրի բոլոր ազգաբնակութիւնները, որոնց վիճակված է միասին ապրել, ունեն ընդհանուր շահեր և մէնի անշարժութիւնը կամ յետադիմութիւնը միւսին էլ ֆնասում է: Եթէ մեր Թուլք ազգաբնակութիւնը ձեռ անիքրթ և բարբարոս, կը պարապի դիցուք աւազակութեամբ,—մի՞թէ նրա այդ դրութիւնը ազդեցութիւն չի ունենայ և հայոց խաղաղ ազգաբնակութեան վրա, որին վիճակված է Թուլք ազգաբնակութեան հետ միասին ապրել:

Դիցուք „Մշակը“ մի նկատողութիւն կը տայի Թիֆլիսի կլասիկական գիմնազիայի վրա: Եւ ահա մեզ կը պատասխանեն. «Քուք հայոց լրագիր էք հրատարակում, դուք

մի քանի րոպէ խորին ապշութեան նայում էր վառվող շիլմանջների վրա: Նրա դէմքի վրա երևաց մի տեսակ անհիմ ժպիտ, գլուխը շարժեց և իր քայլերը ուղղեց դէպի կանանոցը: Այստեղ հարեմական բոլոր կարգերը խանգարված էին: Դահլների մօտ պահապաններ չը կային, նեղբլնիները չէին երևում, բայց այստ ամէնուրեք, ոչ ոք դեռ այնտեղ մուտք չէր գործել, մի և նոյն աւանդական երկիւղածութեան շնորհիւ, որպէս մէկը չէ համարձակվում մտնել մի որ և իցէ ամայի տաճարի մէջ, թէև նրա դռները բաց է տեսնում: Թշնամին, դեռ ևս իր գործը բոլորովին վերջացրած չը լինելով մահմեդական ամբոխի և գօրքի հետ, միևնոյն ատեն տակաւին չէր հասել:

Մխիթարների բազմութիւնը, փակված իրանց օթեականերում, օրհնական երկիւղի մէջ, սպասում էին ասկալի ճգնաժամին: Կինը, մանաւանդ մահմեդական կինը, պատերազմի ժամանակ, աւելի փոքր երկիւղ ունի, քան թէ տղամարդը: Նրա մէջ գտնվում են այնպիսի արժանաւորութիւններ, որ թշնամին նրա հետ բաւական մեղմութեամբ է վարվում: Այդ կէսից նայելով, հիմնիների երկիւղը այնքան թշնամու կողմից չէր, որքան ամրոցում յայտնված հրդեհից: Կրակը արդէն անցել էր կանանոցի մէջ, մի քանի սենեակներ այրվում էին: Մխիթարները դուրս փախչելու Թոյլտւութիւն չունէին, որովհետև, իրանց վրա հսկողներից մէկը պէտք է լինէր, որ նրանց իրաւունք տար դուրս գալու, իսկ այդ մէկը, որ նեղբլնեանն էր, չը կար:

Նա ուրտւականի նման անցաւ կանանոցի բակից և մտաւ Զուբէյիտա խանումի նախասենեակը: Նեղբլնի Ասաը իր սովորական պատահա-

նաչութեամբ, իր ազգի թեմով լցրած բաժակը դիմի տակին դրած, և վերմակի փոխարէն, իր վերարկուի մէջ փաթաթված, պառկել էր տիմնոջ օթեակի դռան հանդէպ: Խանը չը նկատեց նրան, և կոխ տալով, նրա վրայից անցնելու միջոցին, ձեռնի պահապանը քնոտաթախ վեր թռաւ, դարկվեցաւ նրան, և նա, չը կարողանալով պահպանել իր դիրքը, ընկաւ ձեռնոտւ վրա: Երկու քնէածներ սկսեցին անպիտակցապար միմեանց տրորել, միմեանց կողքերը ջարդել: Վերջը ձեռնոտւն յաջողվեցաւ բռնել խանի կոկորդից, գոչելով. «Դարը... դարը... շուտ հասէք... բռնվեցաւ գողը»...

Նրա ձայնին ոչ ոք օգնութեան չը հասաւ:

Միայն ձեռնոտւ աղաղակը և այն սասփկ ցնցումը, որ գործեց նա խանի մարմնի վրա, այն հետևանքն ունեցան, որ խանը լուսնահարի նման արթնացաւ, և չը յիշելով ձեռնոտւ մի քանի րոպէ առաջվայ գործողութիւնները, այնքան միայն գլաց, որ իր կոկորդը գտնվում է նրա ճանկերի մէջ: Ջօրեղ ձեռքով նրան մի կողմ գլորեց և ինքը վեր կացաւ, ասելով.

—Ձանաչիր զ՚ս տիրոջը, անպտուտ:

Այդ խրոխտ ձայնի մէջ ձեռնոտն ճանաչեց խանին, բայց նախասենեակի մթութեան մէջ չը կարողացաւ տեսնել նրա ցնծի մէջ թաթախված ջրնտանի հագուստը:

—Հեռացիր այստեղից, հրամայեց խանը և մտաւ տիմնոջ սենեակը:

Սարսափած ձեռնոտն ոտքը դուրս պրեց նախասենեակի չէնքից. բայց յանկարծ յիշեց իր ազգի թեմով լցրած բարձը և վերադարձաւ: Նա զգուշութեամբ յետ դարձաւ, վեր առաւ իր գիշերային

բաւուն ունի երկրի ամէն հասարակական, տնտեսական և բարոյական երևոյթների վրա խօսելու, բայց կայ և մի աւելի զօրաւոր պատճառ, որի հիման վրա մենք կատարեալ իրաւունք ունենք մեր համեստ կարծիքները յայտնելու մահմեդականների մուֆթիի ընտրութեան մասին:

Նուս լրագրի յօդուածագիրը, թէև ստորագրում է մահմեդական անունով, բայց մենք կասկածում ենք թէ նա կովկասեան մահմեդականներից լինէր, այլ աւելի հաւանական է որ պարոնը Պետերբուրգից է, որովհետև երևում է թէ անծանօթ է երկրին, իր տգիտութիւնն է ցոյց տալիս մեր մահմեդական ազգաբնակութեան վրա: Թող պարոնը իմանայ որ կովկասեան հայոց թերթը կատարեալ իրաւունք ունի հետաքրքրվել մահմեդականների հոգևոր գլխի նշանակութեամբ և այն պատճառով որ մեր մահմեդականների Թուլք ահագին պրօցենտ կայ հայ մահմեդականների: Մենք չենք էլ խօսում շէ ա ազանդին պատկանող Զարաբաղի հայ բազմաթիւ մահմեդականների մասին, բայց Թող պարոնը նեղութիւն կրի ճանապարհորդելու նոր նուաճած երկիրները, Զարսի նահանգը, և կը համոզվի որ այդտեղի սուննի դաւանութեանը պատկանող այդպէս ասված Թուլքերի մեծ մասը, եթէ չասենք ամէնքը, հայ-մահմեդականներ են: Նրանց սիրտը, բերք ու վարքը, սովորութիւնները, շատ տեղ ընտանեբար գործ ածվող հայոց լեզուն, նրանց անունները՝ Ալի-Պօղոս, Կարապետ-Մահմադ օղլի և այլն, նրանց գիւղերի մօտ ծնացած հայ եկեղեցիների աւերակները և հայոց գերեզմանները, նրանց շատերի սովորութիւնները հա-

անթաժան ընկերները և հետացաւ:

Նրա մէջ այժմ սիրապետում էր մի զգացմունք միայն, մահառու և դառապարտութեան զգացմունքը: Նա յիշեց ներքինապետի խօսքերը, որ սիկնոջ վախճանի լուրը առնելու ժամանակ ասաց նրան. «խանը քեզ կրակի մէջ կենդանի այրել կը տայ»... Իսկ այժմ իր յանցանքը աւելի ծանրացաւ: Նա բռնեց խանի կոկորդից, նա ապտակեց նրան: Բայց ինչու չը հրամայեց նա խակոյն կտոր-կտոր անել, խակոյն խեղդել իր անզգամ ծառային: Այդ միտքը սաստիկ տանջում էր ձեռնոտն: «Ես արժանի եմ մի այսպիսի պատժի», մտածեց նա և առանձնացաւ կամարոցի մի անկիւնում, նստեց, խոնարհած ապատում էր իր դառապարտութեան րոպէին:

Խանը մտնելով սիկնոջ սենեակը, գտաւ նրան իր գործիքի, վիրաբուժական կարգադրութեան մէջ: Ամենեղ գնա վառվում էր ճրագը, ատրաժելով իր շուրջը բաց-վարդագոյն լուսաւորութիւն, որ ատաիայլում էր նոյն գոյնով Թաւիշեայ վարագոյրներից: Սիրելի խանումի սենեակում ամէն ինչ իր տեղումն էր. Թէ փափուկ մոճաքաները ոսկեայ փոնջերով, Թէ նախշուն օթոցները, և Թէ արծաթեղէն կամ հաղուստներից կախված անօթները, բոլորը, բոլորը իրանց պատշաճաւոր տեղերն էին բռնած: Միայն պակաս էր սենեակի Թագուհին:

Ամբոխի իշխանը այժմ գտնվում էր իր տան մէջ, բայց որպէս մի յանցաւոր, որպէս մի փախստական, որ ոչ որին երեսնալու համարձակութիւն չունի: Նա կանգնած էր ատքի վրա, և իր ջրնպանի ցնծուտ հագուստով մինչև անգամ չէր համարձակվում մերձենալ այն գեղեցկութիւններին,

Fonds A.R.A.M

ԳԱՒԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ Վ. Ի. Պ

(1722—1728)

—

ԻԹ

Դարս գալով փոսից, խանը շարունակեց իր զանազան ընթացքը: Նա զանվում էր ապատանքի ինքնամոռացութեան մէջ: Նրան տիրել էր այն երազական դրութիւնը, երբ մարդի տեղ արձանն է մնում միայն երևակայութիւնը: Ամէն առարկայ, ցնորքի նման, նրա վրա միայն վայրկենական ազդեցութիւն էր գործում. յանկարծ երևան էր գալիս և շուտով էլ մոռացվում էր: Բերդի մէջ բարձրացած սոսկալի ազաղակները, հրանօթների որոտը, յուզված, զարհուրված ամբոխի դղրդյունը նա այլ ևս չէր լսում: Նրա ականջներին դիպչում էին միայն անորոշ և ոչինչ նշանակութիւն չունեցող ձայներ, և անցնում էին քամու մեղմ սոսափիւնի պէս: Նա չէր տեսնում և հրդեհների բոցը, որ բարձրանում էր Թէ ազքատի խրճիթից և Թէ հարստի ապարանքից, և հրեղէն վիշապների նման, պրտռվում էր, գալարվում էր օդի մէջ: Նա տեսնում էր միայն լոյսի հաղիւ երևցող նշոյլներ, որոնք մոլաշրջիկ կրակների նման վառվում էին և բոլշևական լուսաւորութիւնից յետոյ, գարձեալ անհետանում էին:

Նա դուրս եկաւ ամրոցի մօտ մի և նոյն անբացատրելի բնազդումով, ինչպէս լուսնահարները գնում են իրանց ցանկացած տեղը, Թէև քնած են լինում: Մուտ գնահատան լսակը, կանգնեց և

Fonds A.R.A.M

ԳՈՎԱԶՏԱՅԻՆ ԳՈՐԾԸ

Ա. Ա.

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում գտնվող հայ գաղթականների մասին մեր վերջին տեղեկությունները վերաբերում էին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների կառավարության կողմից հայ գաղթականների համար հատկացրած հողերի վրա նրանց հաստատվելուն։ Այդ տեղեկությունները մենք քաղել էինք Նյու-Յորքում հրատարակվող „Նաբեղեայ“ պարբերական հանդեսից։

Մենք ստացել ենք նոր տեղեկություններ այդ գաղթականների մասին։ Նրանք, որոնք 10-րդ, մի քանի ամսով առաջ, հեռացել էին Նյու-Յորքից, ուղևորվել էին Կոլորադո նահանգը։ Այդ նահանգում նրանք հաստատվել են Կոլորադո գետի ափերին, Գրանդ-Ջանկշընի մոտ։ Գրանդ-Ջանկշընը մի փոքրիկ քաղաք է, որ գտնվում է Կոլորադո գետի ափին, Ուտահ նահանգի սահմանների մոտ։ Այդ քաղաքից մինչև հայ գաղթականների հաստատվելու տեղը կա 15 մղոն հեռավորություն։

Գաղթականները ուղևորվել են Գրանդ-Ջանկշընից մինչև իրենց հաստատվելու տեղը ոտքով։ Ճանապարհին նրանք ամեն օր քայլել են 15 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի բնակիչ։ Ամենամոտ բնակիչները նրանցից հեռու են եղել 50 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի ջրհորի։ Ջուրը նրանք ստացել են գետից։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի ծառի։ Ամենամոտ ծառերը նրանցից հեռու են եղել 50 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի թռչունի։ Ամենամոտ թռչունները նրանցից հեռու են եղել 50 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի կենդանի։ Ամենամոտ կենդանիները նրանցից հեռու են եղել 50 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի մարդ։ Ամենամոտ մարդիկները նրանցից հեռու են եղել 50 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի տուն։ Ամենամոտ տները նրանցից հեռու են եղել 50 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի ճանապարհ։ Ամենամոտ ճանապարհները նրանցից հեռու են եղել 50 մղոն։ Ճանապարհին նրանք ոչ մի տեղ չեն հանդիպել ոչ մի ճանապարհորդ։ Ամենամոտ ճանապարհորդ

առաջ էին պիէսային առաջին գրված Լիրբեսոյի օպերեթտը: Ներկայացման ժամանակ, դահլիճներից միևուամ անպատրաստված էր պ. Քիլքենանի ֆատոգրաֆիական ժպտալուծան, որ հիացրեց բոլոր ներկայ պանդոկներին: Ներկայացումից յետոյ եղան պարեր, որ ժամի 4-ին վերջացան:»

—

Մեզ գրում են ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ, որ յունվարի 2-ին հայ սիրողները այդ քաղաքում, մասնակցութեամբ պ. Աբաբեանի, ներկայացրին յոթերա տրված քառանդրի «Էլէօնօրա» դրաման 5 դործողութեամբ, Թարգմանութիւն Փռանսուայինից: Թատրոնը համարեա լի էր: Թղթակիցը մեզ գրում է որ վերջին ժամանակները հայոց ներկայացումները բաւական յաճախ են լինում Աստրախանում: Վերջին ներկայացման ժամանակ, ինչպէս գրում են մեզ, հանդիսական կոմս Բախմետով-Պրոտասով նուիրեց 25 րուբլի:

—

Աստրախանից մեզ գրում են: «Այս օրերս մեր քաղաքային Դումայի մէջ պիտի քննվի մի ձայնատուի առաջարկութիւնը, չինել երկաթուղի Աստրախանից մինչև Ցարիցին: Դա շատ կարևոր հարց է մեր վաճառականութեան համար:»

—

Գ. Գրիգոր Շահրազադեան խնդրում է մեզ յայտնել հետևեալը: «Իմ թարգմանած և նորերս լոյս ընծայած «Մայրական Գառնատարակութիւն» գրքի վերջում այլ և այլ պատճառներով չը կարողացայ տպագրել հետևեալ յայտնի բառերի ուղղութիւնները. օր. Մարիամ Աստուածածին, սիկիլիներ կամ արաբներ, Ադամի և Թամար կառնչուելն, ու. ու. եղբայրք Իսմիրեանցներ. Գրիգոր Աղասի և Աւետիք Թանդօյեան, որոնք չը գլացան բան չանիս կատարութիւնն օգնելու գրքիկիս հրատարակութեանը և որոնց հրատարակաբար մատուցանում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնս:»

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ որ յունվարի 8-ին բէլական գոյքերի բարձր դասատուն աշակերտները Մայրագործական ընկերութեան դահլիճում բարեգործական նպատակով ներկայացրին «Անհոգութիւնն» և «Ժվան» պիէսաները:

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են: «Այս օրերս մի տան մէջ հանդիպեցայ մի պառաւ հոյ կնոջ: Հետաքրքրվելով իմանալու թէ դա որտեղացի է, հարցրի. «Մայրիկ, դու որտեղացի ես:—«Ես սամախեցի լ է մ ա ա եմ» եղաւ պատասխանը:—Ուրեմն, դու հայ չես, դարձել հարցրի ես.... Ես դարձել պատասխանն եղաւ թէ հայ չէ, այլ լ է մ ա ա է: Այդ ինձ շատ զարմացրեց. մինչև Աստուած գիտի բոլոր հայ-աւետարանականները իրանց հայ չեն համարում, այլ ներհանգիստ են կատարում իրանց, կամ գուցէ այդ իմ տեսած պառաւ կինը բացառութիւն էր կազմում:»

—

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են: «Ասում են որ «Մշակը» անտեսի է քննադատում հոգևորականութիւնը: Բայց ինչ կասէք, եթէ իմանաք որ վերջին օրերս այստեղ քահանայ են ձեռնադրվել երեքը, բոստանչի, դուռնաչի և այլ այդ տեսակ ազէտ, անպրագէտ մարդիկ: Եւ զրկանք վազը մեր քարոզիչներ, հավիտեան են դառնալու:»

—

Առացանք յօգուտ Թիֆլիսի Բարեգործական ընկերութեան 35 րուբլ հայր Մուշեղ Տէր-Վանեցեանցի ձեռքով: Այս փողը կը հատցնենք անմիջապէս ընկերութեան խորհրդի նախագահին կամ գանձապահին, բայց այնուհետև խնդրում ենք այլև չուղարկել մեզ փողեր այդ ընկերութեան առնչով, քանի որ ուրիշ շատ փոզերի հաշիւներ ունենք պահելու և ժամանակը մեզ չէ ներում այդ ընկերութեան համար էլ նոյնպիսի գործեր ընդունելու:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„РУССКІЙ КУРЬЕРЪ“ ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

„Русскій Курьеръ“ լրագրին կ. Պօլսից գրում են թիւրքերի կասկածամտութիւնը քրիստոնեաների վերաբերութեամբ բոլորովին չէ նուազում: Օրերում ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը մի մանուածոյով հիմնեց մայրաքաղաքի մէջ հրատարակվող դրքերը քննելու և տպարանների վրա հսկելու համար: Այդ մանուածոյովի անդամներից ոչ մէկը քրիստոնեայ չէ: Թիւրքաց ուսումնարանների մէջ կրօնական գիտութիւնը դարձել մեծ պատիւ ունի: Կը հաւատաք, որ կայսերական ճեմարանին կառավարչի կարգ պատրաստելիս հանձնաժողովի նիստերում աշակերտները պարտաւոր են օրական հինգ անգամ գնալ մզկիթ և աղօթել ու լուացվել:

Նոր տարուայ հանդէս սուլթանը իր հայ հպատակներին շատ գեղեցիկ ընծայ արաւ: Նա հրամայեց արձակել Իւա բանտից քիւրդ աւազակների առաջնորդին և նրան Հայաստան վերադարձրեց: Ինչը սուլթանը այդ աւազակին սիրալիր ընդունելութիւն գործեց, ցոյց առեց նրան իր ողորմութիւնը և խոստացաւ վարձատրել այն անիրաւութեան և վիրաւորանքի համար, որին ենթարկվեցաւ նա և իր ընկերները: Այն «անիրաւութիւնը» անունը, որ ինքը սուլթանը տուեց Աբդեղին փաշայի եռանդուն վարմունքին, անհնազանդ չէ կարող ուրախացնել թիւրքիայի քրիստոնեայ բնակիչներին: Երկու տարի սրանից առաջ Աբեդին-փաշայ, որ ուղարկված էր Հայաստան այնտեղ վերանորոգութիւններ մղելու համար, հարկաւոր համարեց Դիարբեքիրի նահանգից արտաքսել բազմաթիւ քիւրդերին, որոնց խղճի վրա ծանրանում էին սպանութիւններ և շատ ուրիշ յանցանքներ: Այս կարգադրութեան շնորհիւ այդ նահանգի բնակիչները կարողացան վերջապէս ազատ շունչ քաշել: Եռանդուն նահանգապետի անունը յայտնի եղաւ Եւրոպայի մէջ: Այժմ սուլթանը ուշադրութեամբ և ողորմութեամբ վերաբերվում է այդ աքսորականներին: Երբ այդ առիթով նա յայտնեց իմ զարմանքը թիւրք պատասխաններից մէկին, նա ժպտալով ինձ հետևեալ պատասխանը տուեց. „Դուք ի՞նչ երբէք չէք լսել, որ կան այդպէս անուանված պետական անփոխարէն պահանջներ: Բ. Դուռը, այդ քիւրդերին շողոքորթելուց յետոյ հայրենիք ուղարկելով, շատ խելացի է վարվում: Մի՞թէ դուք չը գիտէք, որ այդ քիւրդերին կոլանաւորելը քաղաքական նշանաւոր գործ էր: Առանց հայերին մեր կողմը դրաւելու, մենք գրդռեցինք մեր դէմ քիւրդերին և կորցրինք մեր հեղինակութիւնը նրանց աչքում: Դրանք սկսեցին մոռացել, որ հայերը վայելում են եւրոպայի հովանաւորութիւնը և որ նրանք կարող են ոտիկով մեզ օբէնքներ հրատարակել: Հենց որ քիւրդերը վերջնականապէս այդ բանին կը հասատան, նրանք անյապաղ կը միանան հայերի հետ: Դուք հասկանում էք այժմ, որ այդ գործը ցանկալի չէ կարող լինել թիւրքիայի համար, որովհետև հայ-քիւրդական գործակցութիւնը կարող է խլել մեզանից Ասիան: Մենք ոչնամոյ ամեն բան պէտք է անենք այդ համաձայնութիւնը խանգարելու և քիւրդերին մեր բարեկամ պահելու համար: Հաւատացած եղէք, որ մենք այսուհետև այլ ևս այդպիսի յիմարութիւններ չենք անի և չենք հալածի քիւրդերին կամ մահմեդական միւս ցեղերին:“

Թիւրքաց մամուլն էլ իր կողմից ցրակատպէս յայտնում է, որ Բ. Դուռը միայն պարտանը կը սկսի քննել Հայաստանի մէջ մոնոնելի վերաբերոգութիւնները: Ի նկատի առնելով թիւրք կառավարութեան այդպիսի դիտաւորութիւնները և թիւրք հասարակութեան տրամադրութիւնը, հայոց պատրիարքն էլ իր համար անհարելի է համարում յետ առնել իր հրաժարականը: Այսօր ամենքը համոզված են, որ հայ հոգևորականութիւնը փոքր ի շատէ օրինաւոր առաջնորդներից ոչ մէկը չի համաձայնվի պատրիարքական գահը բարձրանալ մինչև նա սուլթանից պոշ խառամունք չի առնայ Թերլիկի գաշնագրի 61-դ յօդուածի իրագործման մասին: Լօրդ Դիւֆերին խնդրել է սուլթանից անհապաղութիւն նշանակել հայոց խնդրի վերաբերութեամբ բանակցելու համար: Սուլթանը պատասխանեց, որ նա ուրախ է անել Մեծ Բրիտանիայի ներկայացուցչին և խօսել նրա հետ ամեն անհապ առարկաների մասին, բացի այդպէս անուանված հայոց խնդրից: Շատերը կարծում են, որ անգլիական դեսպանը օգուտ կը քաղէ սուլթանի նշանակած անհապաղութենից եգիպտական գործերի պատճառով, որպէս զի ցոյց տայ նրան այն վնասը, որ պատճառում է թիւրքիային Հայաստանի մէջ վերանորոգութիւնների յետաձգելը: Բայց այնուամենայնիւ անհապաղութիւն գլխաւոր առարկան եգիպտոսը կը լինի:

Թիւրքերը Անգլիային հետզհետէ անհաւատարմութեամբ են վերաբերվում: Լօրդ Դիւֆերին իր անհապաղութեան ժամանակ կարծում էր սուլթանին, թէ որքան նա անիրաւացի է, չը հաւատալով Անգլիային և թէ ինչպիսի օգուտներ կարող էր թիւրքիան ունենալ թիւրք-անգլիական հարմարութենից: Յարաբաղդաբար շատ քիչ յոյս կայ, որ առաջնորդ քաղաքագէտի աշխատանքները պսակվին: Գերմանիայի ազդեցութիւնը թիւրքիայի վրա առաջնակարգ նշանակութիւն ունի: Գեռ նոր ներքուստ մի անհաւատալի լուր տարածվեցաւ, որ թիւրք մինիստրներից երեքը պէտք է դերմանացիներին յանձնվին. այսօր մի ուրիշ, աւելի հաւանական նորութիւն յայտնվեցաւ: Անգլիական օֆիցերների պարտնաժամը թիւրք ժանդարմերիի կազմակերպելու համար արդէն լրացաւ, այդ պարտականը չի վերանորոգվի և անգլիացիներին գերմանացիք կը փոխարինեն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Presse» լրագրին Սոֆիայից հեռագրում են յունվարի 7-ից, որ բօլգարական կառավարութիւնը սերբական պիղծամասիական դործակատարից մէկ շրջաբերական առաջարկ, որի մէջ նա առաջարկում է դիպլոմատիական յարաբերութիւնները կտրել, եթէ Բօլգարիան չի վճռի սերբ-բօլգարական ամէնամոի վիճելի հարցերը:

—Անգլիական լրագիրները հաղորդում են, որ ռուս-տեխական յանձնաժողովի կոմիտէ պետական գերատեսչութիւնը մէկ խնդիրը է յանձնված, ներկայացնելու Թուրաց կայսրին, որի մէջ խնդրում են պաշտպանել Թուրաստանում ապրող օտարականների թէ կեանքը և թէ կայքը: Շատով ժողով կը կայանայ Մանչիսթր-Հաւաղում, լօրդ-մէրի նախագահութեամբ, ուր ներկայ կը գտնվին Անգլիայի պետական նշանաւոր գործիչներ և նրանց թեամ կվճռորէրվի արքնալիսկոպոս, կարդինալ Մանինգ, լօրդ Շաֆտսբէրի, սկոթօրպիան արքեպիսկոպոս, վիսկոմինատեսեան դէկանը և ուրիշները այդ գործը քննադատելու համար:

—«Presse» լրագիրը յունվարի 10-ից հեռագիրը ստացաւ Աթենքից: 15 ալբանացիներ և 7 բօլգարացիներ, որոնց թեամ գտնվում է մէկ քահանայ, կանանաւորվեցան և կ. Պօլիս ուղարկվեցան: Նրանք մեղադրվում են Մակեդոնիայում եղած յուզմունքներին մասնակցելու մէջ:

—Լրագրների մէջ կարդում ենք, որ խառնակութեան պատրաստարարների ժողովը, յունվարի 21-ի նիստում, ընդունեց 217 ձայների մեծամասնութեամբ 64-ի դէմ, ընտրողական վերանորոգութիւնը համաձայն սենատի որոշ փոփոխութիւնների: Յայտնվեցաւ, որ չը նայելով նիստի մեծ նշանակութեանը, համարեա պատգամաւորների կէսը ներկայ չէր: Սիրակի, յունվարի 22-ին, «Պայծառական Լրագրում» արդէն հրատարակված է նոր օրէնքը:

—Լօնդոնի «Daily Telegraph» լրագրի խմբագիրը ստացել է հետևեալ նամակը: «Ես ամուսնացած եմ երկու տարի, և ինձ ամեն ինչ լաւ է գնում, միայն մի բանից եմ դժգոհ, որ ես ամուսնացել եմ մի կնոջ հետ, որ ինձ չի սիրում: Ես ամեն ինչ անում եմ, որ նա ինձ սիրի, բայց ամեն ինչ ապարդիւն է

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁՈՒՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրնկներ 4 ր., բլջաղներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., զրապ, մանհուպ, արխալո, սրբիչներ և ալրօշներ կէս գնով։ Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չհատեր 70 կ., նշշատայ կօլմանի 18 կ. ֆաէտոր, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.։ **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ մեզրաման և արծաթեայ մամբ 35 և 42 կ. ֆաէտոր մեծ քանակութեամբ անդլիական և ֆրանսիական մանհաճականեր 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ**։

5—36

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՑ“

Ամենաոր և գործնական ձևի, բացատրակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մանի մանուկի սակ. դիրքը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մանրուք ստացրութեամբ. դորա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակատոմարութիւն „Դող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատեր ուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են դրուել „կենսաբնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և Թադէոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բացու սիյակից մազապինում, ինձ մօտ և „Մարտ ընկ“ գրադարանում։ գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին ստորագրութեան թերթ բնդունել։

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր.։ Բաժանորդների անուանները և ազգանունները կը տպագրուեն գրքի վերջում։

Հրատարակիչ Աբել Դ. Ապրեսեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաօ, ՇՕԿՕԼԱՏ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէկամաններ, սուրգօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես յուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ՋԳՆՍՏԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, ֆօտքի, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՀԷՎՕՆԿԱ, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուլծօներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսսրիչներ, ֆօտոկիրանակներ, կանանց գուլբաներ, մարդկերանց գուլբաններ, տուալետի սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիբքեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնեակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախվում է **ԹԷՅ**։ պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ։

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՉՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., րեվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց համար 65 ր., շիֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. դիւժինը, պլբօշներ կիսապտով, ֆիլտրաներ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և րեվոլվերների թիֆլիսում։

86—100

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԲՈՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ա.յս ֆիրմայով բանալով արևանուշի դրամագլուխ անուց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, դիւանական, նկարչական և կազմարարական իրերէնների խանութի, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ ևանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեատոներ, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենայն ժամ վարձով։

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Ցեղային բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԴԻՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Թուլաց յայտնի գրող **ՎԼՈՒՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *Մանկական գրքուկի* հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ“** անուամբ։

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ։

կարելի է ստանալ թէ՛ կենտրօնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌՎՕՒՄ ԵՆ 15,000 *ամաններ առաջին տեսակի* 15 կ. *հատը*, 12,000 *խրուստալի բաժակներ* 25 կ. *հատը*, 10,000 *բօկալ և բաժակներ* 10 կ. *հատը*, 10,000 *մատուցարաններ և կոպեկներ* 15 կ. *հատը*, 10.000 *տանտպեկներ* 8—40 կ. *հարիւրը*, 10,000 *պենդլներ* 5 կ., 5,000 *շիշ պօրտ-վէյն և խերես* 1 ր. *հատը*, 2,000 *արշին կլէօնկա* 60 կ.—2 ր. *արշինը*, 2,000 *դիւժին մատտներ և գրչակոմիր* 8 կ. *դիւժինը*, 2,000 *ֆ. հնդկական բրինձ* 7, 8 և 10 կ. *ֆունտը*, 1000 *ֆունտ լէպեօշկա* 50 կ. *ֆունտը*, 600 *անդլիական բէվօլվեր* 4—34 ր. *հատը*, 300 *անդլիական հրացաններ* 20—100 ր. *հատը, դրապ, տրիկօ, պլբօշներ, ձմեռվայ պալտօններ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով* ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ** *մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.

42—60

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձնող։ գինը* 2 ր. *հերը*, **ՓՈՍՏՈՎ** *ուղարկած* 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԼԶ**, *մազերը ամրացնելու համար*, 1 ր. *ամանը և վրձին գլխոյսի դէմ*, **ՏՈՒԱԼԵՏԻ ՍԱՊՕՆ** և *հոտաւէտ ջրեր և այլն*

71—100

Կովկասեան գաւրեցայ հոդաբարձուներին շատերը՝ մեր հրատարակութիւնների և գաւազդքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզ ռուսով (գօնի վերայ) քաղաքը դիմելով և ճանապարհի համար աւելի ծախք վճարելով, նոցա դիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են ստանալ նաև մեր եղբօրից, որոյ հասցէն է. Тифлисъ, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

Իսկ նորա մօտ գտնուած գրքերը ահա են.		
ԱՑՔԲԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 *վիմատիպ պատկերներով*	ր.	կ. 15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ *առաւ լեզուի.*	—	50
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ *հայերէն, առաւերէն և ֆրանսերէն.*	—	50
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ *բարոյական ուսմանց, աղղային դիւռելեաց և զուարճալի պատմութեանց*	1	—
ԸՆՏԻՐ ԱՌԱԿՆԵՐ *եզոփայի և Քռիլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով*	—	60
ԺԱՄ, *կատակերգութիւն 3 արարվածով*	—	30
ԹԵՂԱՐԱՆ, *որ կ „կանուն տպչմա“*	—	5
ՑՈՎՍԻՓ Դ. *կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.*	—	25
ՆԵՐՍԷՍ Ե. *կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.*	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (*ամերատպիւտ*).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, *երրորդ տիպ. 24 վիմատիպ պատկերներով.*	1	—

Բաղմաթիւ օրինակներ գնողներաւն նոյն գինովը կը լինի, ինչ որ տպուած է. ի 1882 թուականի օրացոյցին մէջ։

Տէր տպարանի և վիմագրատան Ցովհ. Տէր Աբրահամեան

(Տ. Հ.) 7—8

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԻԼ

(*սէթոռներ և բազկաթոռներ*) *ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում մի-ԿԱՑԵԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում։*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

131—150

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի „ՀԱՑ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ“ առաջին հատորը (ա. գրքոյկ), որ բովանդակում է իւր մէջ միայն հէքիաթներ, ժողված Երևանեան նահանգում և դրած բուն տեղական բարբառով։

Այս ա. գրքոյկի անմիջապէս լոյս տեսնելուց յետոյ, մամուլի տակ կը մտնի նոյն բ. գրքոյկը։ Իսկ երբ կը վերջացնենք մեր ունեցած հէքիաթների տպագրութիւնը, այնուհետև ձեռնամուխ կը լինենք ժողովրդական աւանդութեանց միատեսակների հրատարակութեան—ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ, ԱՒԱԾՆԵՐԻ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԻ, ԱՆԵԼՈՒՔՆԵՐԻ, ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ և այլն (որոնցից մեծ քանակութեամբ ունենք ժողված) լոյս ածելով նոյնպէս առանձին գրքոյկներով։

Յուսով եմ, որ մեր պատուելի օտարաքաղաքացի հաճողներից չենք զանազատ խրեանց կարեաց չափ աջակից լինելու ինձ այս ձեռնարկութեան մէջ։

Բաւականացած նիւթ ուղարկողները, որպէս այս հրատարակութեան աշխատակիցներ՝ այսուհետև տպագրուելի բոլոր գրքոյկներից մի մի օրինակ ձրի կը ստանան բացի այս՝ նոցա ազգ-անունները կը տպագրուեն գրքոյկի վերջը։ Իսկ այն պարոնները, որոնք այս աւանդութիւններից նոյնպէս մեծ քանակութեամբ ժողված ունեն և կը ցանկանան իրանց ժողովածուն վաճառել՝ թող բարեհաճեն յայտնել իրանց պայմանները։

Նիւթերը հարկաւոր է գրել (գրածը խնդրում ենք մաքուր լինի և որոշ) բուն տեղական բարբառով. դնելով ժողովածուի վերջը տեղական դժուարիմաց բառերի բացատրութիւնները։

Իմ հասցէն՝ Вагаршапатъ. *Тиграну Навасартянцъ.* Տ. Նաւասարդեանց.

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ԾԸԾՈՂՆԵՐ 1 ր., *ծալվող սէթոռներ* 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԵ-ԱՓՈՒՐ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 *րուբլի և աւելի, թէկի բաժակներ* 25 և 30 կ., *մի աման քօրօցներ* 50 կ., *պատեղա ծխողների համար* 60 կ. *ֆունտը, անդլիական վԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

10,000 *զոյգ գուլբաներ* 25 կ.—*ից զոյգը*, 10,000 *զոյգ կանանց* ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 *մատուցարաններ* 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 *արշին բօմազէյ* 1 ր.—1 ր. 30 կ., *պատեղա* 40 կ.—1 ր., 300 *հատ բէվօլվեր* 4 ր.—35 ր., 700 *ալբօմ կիսագնով*, 10,000 *ֆունտ թէյ թէյամանով* 1 ր. 65 կ.-*ից ի վեր*

-կամէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար։ Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

75—100

Պետրա եկաւ մամուլի տակից Սեզրոպ Մանդինեանի հետևեալ աշխատութիւնը. „ԿԵԱՆՔԻ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԵՄԱՏ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ“. *Մեծ կան զարդոցների Զարթօղ տարուայ գաղընթացք և միանգամայն Ա. Ր. և Գ. տարիների համար հրահանգ։ Վաճառվում է բացառապէս „կենսաբնական դարմանութեամբ“ գինն է 75 կոպէկ։*

ԲԺՇԿԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴՕԿՏՕՐ ՏԷՐ-ՋԱՆԵԱՆՑ *ընդունում է հիւանդներին ամեն օր առաւօտեան 10—12 ժամը։ Սօլօլակի, Սադօվայա փողոց տուն Տատուեանցի։*

5—5

Մի ռուս օրիորդ, որ ուսումն աւարտել է գիմնազիօնում և ունի դիպլօմ՝ ցանկանում է մանուկներ դասեր տալ։

Հարցնել „Մշակի“ խմբագրատանը։

5—5

Дозволено цензурою, Тифлисъ 22 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 12 Յունվարի 26 (Փետրվարի 7) 1882 Յունվարի 26 (Փետրվարի 7) № 12

ՏԱՄՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրծում են միայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք պիտում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն չափով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Գ.ԶԼԱՐԻՑ։ Նամակ խմբագրին։ Նկերքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Յայտնիա։ Նամակ Թիւլքիայից։—ԱՄԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Խմբագրատան ճնճղատներ տեսչութեան յայտարարութիւններ տպիլու։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ Գ.ԶԼԱՐԻՑ

Յունվարի 4-ին

Հազարդատ եմ ես լուր, որ բաւ է ներարտրում մեր կլուբի անդամներին։ Գլխաւորում, ինչպէս և ուրիշ քաղաքներում, կայ բարեգործական ընկերութիւն, որը հիմնուել օկրուժնոյ Նաչալնիկ Վոզդարակու և մի քանի հասունտա երիտասարդների ջանքին։ Այս ընկերութիւնը, ժողովրդի անտարբերութիւնից, ծաղկած դրութեան մէջ չէ. ուստի անդամները ցանկանալով փորձ և չառել նրանց գործունէութեան, վճռեցին մի մանկական պարահանդէս և բազար չինել, և որովհետև մի յարմար բնակարան չը գտան դրա համար, ուստի խնդրեցին տեղիս կլուբի անդամներից որ մի պէշ տան կլուբի բնակարանը։ Ի հարկէ, ինչ խօսք կայ, որ կլուբի անդամները օգտուխթեամբ կառաջարկին 365 գիշերից մի գիշեր իրանց բնակարանը ազգասէրների օգտի համար, այսպէս էին կարծում ընկերութեան անդամները և իրաւունք ունէին կարծել, որովհետև կլուբի անդամները քաղաքի հարուստ դասակարգ են կազմում, որոնք գիտութեան սիրտ է օգնել ազգասէրներին, բայց որքան մեծ էր ընկերութեան անդամների զարմանքը, երբ առացան կլուբի անդամների ընդհանուր ժողովի վճիռը, որտեղ նրանք առաջարկում են բնակարանի մի մասը. չկայ խելք են ասլիս որ կլուբի առնն մի անդամ իրաւունք ունենայ այն գիշեր մտնել առանց մի վարձի, մինչդեռ բարեգործական ընկերութիւնը պիտաւորապէս չպար դրել էր մուտքի վարձի վրայ ինչ մեծ պատիւ է ընծում կլուբի անդամներին այս վճիռը. միթէ նրանցից կը գտնուի մի մարդ, որը կը վատահանայ անվարձ մտնել ազգասաց օգտի համար չնուած բազարը, որի վրա ընկերութիւնը ազգասաց փողից ծախս է արել, և գործնականին այն է որ գլխաւոր պարապմունքը այս վճռի եղել է մի ուսա բժիշկ։

Ասում են մեր հրիտասարդներին, որոնք խոյլ են տալիս, որ չնորհիւ մի քանի պարոնների այսպիսի վճիռներ կայանան այն հիմնարկութեան մէջ, որտեղ իրանք ևս անդամներ են հաշուում։ Ինչ և իցէ այս բազարը դեկ. 26-ին կայացաւ և բաւականին օգուտ բերեց ընկերութեանը։

Այստեղ մենք տեսանք մի քանի կանայք, որոնք առնելով իրանց հաշուով չատ բաներ այդ գիշեր ցանձն էին առել այս բաները վաճառելու. դրանց անունները ուրախութեամբ յիշում ենք այստեղ. ա. ա. Իսմիրեանց, Վ.օզարակի, Բաբջալեանց, Կամկամեանց, Մամուջանեանց և այլ. Մամուջանեանց, որոնց մեր կողմից յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնը։

Վերջացնում եմ խօսքս շնորհակալելով «Մշակի» ասանձնայ տարեդարձը և ցանկանալով երբան մշտական աշխատութիւնս։ Ամէն հայ համոզուած է որ մինչև «Մշակը» մենք չունենինք մի լրագիր, որին կարելի լինէր ազգային չահերին ծառայող լրագիր անուանել։

Կիւի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Բագու, 28 դեկտեմբ. 81

«Մշակի» № 237 ներքին լուրերի մասում մի նկատողութիւն էր եղած, որպէս թէ պ. Շերիմանզալէի մշակների դրութեան առիթով նկատողուած աննախանձելի պատկերի մէջ լոկութեան էր մատնուած հոկտեմբերի 9-ին պ. Քալանթարեանցի առաջարկութեամբ պատահած դէպքին, որից որպէս թէ այրվեցան չորս հոգի երիտասարդ մշակներից, որոնցից երկուսը որպէս թէ մոխիր էին դարձած և երկուսը ստատիկ վնասուած։

Ձշմարտութիւնը պահանջում է խոստովանել, որ պ. Շերիմանզալէն իր ընդարձակ նկատողութեան մէջ կարեորութիւն չունէր այդ չատ լայն դիպուածի մասին յիշելու, որպէս ապացոյց մեր մշակների թշնամ ու հարստահարիչ դրութեան։ Պ. Նկատողը կամ պ. Շերիմանզալէն ընդարձակ նկարագրի գազաթնակէտը և էութիւնը չէ ըմբռնած, կամ սակայն հատուած անդեկութիւն չէ ունեցած պ. Քալանթարեանցի տակտատպրծարանում հոկտ. 9-ին պատահած չատ լայն դէպքի վրա։

Պարոնի նկատողութիւնը սխալ է նախ, որ դրան պատահած չէր, երկրորդ՝ որ մշակներից ոչ միայն մեկը դրծած չը կայինն, այլ և նաև վերնատներ։ Այո, այդ օրը պ. Քալանթարեանցի տակտատպրծարանում մի չատ լայն դիպուած պատահեցաւ, որի դէմ ոչինչ նախատգուշական միջոցներ անկարելի էր ընդունել և որ առաջ անձնատուրութեան օրինակ էր, քան թէ գործատուների բռնատար և հարստահարական չատրերութեան չատարար։ Ներկայումը ներկ է և վաստ. կառավարել օգնականը մօտենում հետևաւոր կրակ առնելու. բարեբաղդաբար կայծից բորբոքում է ներկի խոյր. ներկ եռացող բոնկվում է. վրա են հասնում տակտատպրծիների վիրակապն և մի ուս տակտատպրծ այրվողին օգնելու. օգնելու միջոցին՝ չատրված կառապանը տեսնելով հեռուից մի գոյլ և ջուր կարծելով նրա մէջ եղած տաք խոյր՝ ածում է այրվողի վրա։ Բայց որովհետև այրվողը արդէն ապահովված էր կտրպեսի մէջ փաթաթված լինելով,—խոյր այրում է վիրակապութիւն և ուս տակտատպրծին, և չիրաւի ստատիկ վնասում են։

Օգնութիւնը հասնում է այն միջոցին. ուս տակտատպրծը ազատվում է հրանդանոց, ուր երեք օրից յետոյ վախճանվում է։ Միւսը մնում է տանը գործատուի բժշկի խնամատարութեան տակ։ Ըստ նայելով ընդարձակ այրված տեղերին, տասն օրվայ ընթացքում վիրքերը սաքրվում են մնում ու միևնոյն ժամերից առանց բնդհատուր վատանան նշանները ունենալու։

Այրվածը իր գոհացուցիչ վիճակով չնորհատ էր իր ընկերներին՝ որոնք խոնելով խոյրդից, ով է երաշխաւորում վիրջապէս, որ այդ ծրագիրը կը մոցնվի մեր բոլոր դպրոցների մէջ։ Թէ առ այժմ մեր դպրոցները չեն կարող ընդունել մի ընդհանուր ծրագիր, դա ակնյայտ է բոլոր այն մարդկանց համար, որոնք անմիջապէս ծանօթ են մեր թեմական և ծխական դպրոցների անառակական դրութեան։ Որովհետև մի ընդհանուր ծրագիր ունենալուց, պէտք է ջանք անենք որ մեր դպրոցները մի ընդհանուր անառակական վիճակ ունենան։ Առանց անառակական կողմը վճռելու, անհնարին է ուսումնական մասի վրա մտածել։ Օրինակ. Գլխաւորի հոգևոր դպրոցը չունի մի որոշ տարեկան եկամուտ. անցեալ տարի Մոնդինեանցի տեսչութեան ժամանակ նրա վրա ծախս է եղել մինչև 15 հազար րուբլի, այս տարի թէ հոգևոր և թէ օրիորդական դպրոցների բնջնկաց հաստատութիւնը իջեցրել է մինչև 7000 և ով գիտէ, եկող տարի ինչ բնջնկա կը նշանակվի։ Այդպէս է համարեա և մեր բոլոր միւս դպրոցների վիճակը բուն անառակականին։ Միակ ապահովված դպրոցները—Նիժնիխան ուսում. և էջմ. ճեմարանը—կարող են ցանկացած ծրագիրը ունենալ և նրա համեմատ ընթանալ անընդհատ։ Միթէ Գլխաւորի դպրոցը, որ տարեկան 7000 կամ աւելին 15 հազար րուբլի է ծախսում, կարող է այն ծրագիրն ունենալ, ինչ որ Գէորգեան ճեմարանը, որ 50 հազար է ծախսում։ Ուրիշ բան է, եթէ մեր հոգևոր վարչութիւնը կամ ճեմարանի ուսումնական խորհուրդը ջանք անէին մեր բոլոր դպրոցներին մի ընդհանուր կազմակերպութիւն տալ թէ բուն անառակականին և թէ բուն ուսումնականին, որպէս դի մեր դպրոցները, վերջապէս, մի ընդհանուր կազմակերպութիւն ստանան, զանազան կարգերի բաժանվին, այդ ժամանակ միայն կարելի է սիստեմատիկական ուսում մտցնել մեր ուսումնարանների մէջ և մի որոշ հետևանքի հասնել։ Անհնարինութեան հարցը նորանում է, նախ և առաջ որ մեր դպրոցների անառակական մասը բարելաւվի, որոշ կրտսեր և կարգի տակ բնկնի, որպէս դի այն ուսումնարանը, որ այսօր միջնակարգ դպրոցի գեր է խաղում, վաղը չանկարծ ծխական չը դառնայ, տարիքած չը լինի դասատուները փակել, ինչպէս պատահեց այս տարի Շուշու հոգ. դպրանոցում, որի 5-րդ դասատուներ փակվեց նախնական միջոցների սղութեան պատճառով։ Իրանց այս վիճակին մէջ, եթէ մինչև անգամ մեր բոլոր դպրոցների համար մի ընդհանուր ծրագիր կազմվի, նա կը մնայ անիրագործելի, ուստի և ապարդիւն, ապա ուրեմն և ճեմարանի ուսումնական խորհրդի յայտարարութիւնը ընդհանուր ծրագիր կազմելու մասին չէր կարող ընդունելութիւն գտնել, այլ կարող էր նկատվել իբրև մի առաջարկութիւն, որ ուստ է գալիս բարի ցանկութիւնից, եթէ չասենք մտասխանութիւնից։ Այդպէս է եղել, ուստի և ճեմ. վարչութիւնը թող չը ջանխանայ միայ դպրոցների վարչութիւններ, եթէ սրանք ուզղող համարվին պատասխանելու իր հրաւէրին։ Մենք կարծում ենք մինչև անգամ, որ եթէ ապագայ ուսուցչական ժողովը ևս այդ դիտողութիւնը իրագործի, այն է մեր բոլոր դպրոցների համար մի ընդհանուր ծրագիր կազմի և նրանց որոշ կատեգորիաներ տայ, բայց դարձեալ նրա աշխատութիւնը զուր կանցնի, եթէ այդ ընդհանուր կազմակերպութիւնը չը կատարվի և անառակական մասի համար։

Հաւր. Աւետիքեան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ ՅԱՋՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ.

Ընթերցողներին յայտնի է, որ Ճեմ. տեսուչ պ. Ա. Նահապետեան մի քանի ժամանակ առաջ մի յայտարարութեամբ դիմեց ազգային դպրոցների վարչութեանց, որով նա հրաւիրում էր օգնել ճեմ. ուսումնական խորհրդին հայ դպրոցների համար մի ընդհանուր ծրագիր մշակել և արդեն կարելի է ճեմարանի պրօպատնիան յարմարեցնել միւս դպրոցների ծրագրին։ Այժմ մենք մատնաւորապէս տեղեկանում ենք, որ պ. Նահապետեանի հրաւէրը ոչ մի տեղ արձագանք չէ գտել և հայ դպրոցների վարչութիւնները գլացել են օգնելու ճեմարանի խորհրդին այդ գործի մէջ։ Նոյնպէս և Գլխաւորի հոգևոր դպրանոցի ուսուցչական ժողովը, որը ևս դիմել էի հէնց այդ յայտարարութեան մասին, թէև բան գործի էութեան՝ հարցը չատ կարևոր գատ, բայց գործնալ պ. Նահապետեանի հրաւէրին պատասխանելու պէտք չը տեսաւ։

Ինչ և կամենայ թող մտածէ ճեմարանի ուսումնական խորհուրդը, թող նա վերապրէ ազգային դպրոցների այդ ընթացքը նախանձի, ինչպէս տեղեկացնում են մեզ, բայց մենք համարձակում ենք հաստատելու, որ այդտեղ կար մի ուժեղ խոր պատճառ, որն այժմ մենք կը բացատրենք։

Նախ և առաջ մենք կասենք, որ ճեմարանի խորհրդի այդ յայտարարութիւնը միայն ձեի համար էր արած և նրա մէջ մինչև անգամ փոքր ինչ անտեղեակութիւն կարելի է նկատել։ Այդպիսի մի յայտարարութիւն կարող էր անել միայն նորանշոյ կը գտնուի մի մարդ, որը կը վատահանայ անվարձ մտնել ազգասաց օգտի համար չնուած բազարը, որի վրա ընդկերութիւնը ազգասաց փողից ծախս է արել, և գործնականին այն է որ գլխաւոր պարապմունքը այս վճռի եղել է մի ուս բժիշկ։

Ասում են մեր երիտասարդներին, որոնք խոյլ են տալիս, որ չնորհիւ մի քանի պարոնների այսպիսի վճիռներ կայանան այն հիմնարկութեան մէջ, որտեղ իրանք ևս անդամներ են հաշուում։ Ինչ և իցէ այս բազարը դեկ. 26-ին կայացաւ և բաւականին օգուտ բերեց ընկերութեանը։

Այստեղ մենք տեսանք մի քանի կանայք, որոնք առնելով իրանց հաշուով չատ բաներ այդ գիշեր ցանձն էին առել այս բաները վաճառելու. դրանց անունները ուրախութեամբ յիշում ենք այստեղ. ա. ա. Իսմիրեանց, Վ.օզարակի, Բաբջալեանց, Կամկամեանց, Մամուջանեանց և այլ. Մամուջանեանց, որոնց մեր կողմից յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնը։

Վերջացնում եմ խօսքս շնորհակալելով «Մշակի» ասանձնայ տարեդարձը և ցանկանալով երբան մշտական աշխատութիւնս։ Ամէն հայ համոզուած է որ մինչև «Մշակը» մենք չունենինք մի լրագիր, որին կարելի լինէր ազգային չահերին ծառայող լրագիր անուանել։

Կիւի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Բագու, 28 դեկտեմբ. 81

«Մշակի» № 237 ներքին լուրերի մասում մի նկատողութիւն էր եղած, որպէս թէ պ. Շերիմանզալէի մշակների դրութեան առիթով նկատողուած աննախանձելի պատկերի մէջ լոկութեան էր մատնուած հոկտեմբերի 9-ին պ. Քալանթարեանցի առաջարկութեամբ պատահած դէպքին, որից որպէս թէ այրվեցան չորս հոգի երիտասարդ մշակներից, որոնցից երկուսը որպէս թէ մոխիր էին դարձած և երկուսը ստատիկ վնասուած։

Ձշմարտութիւնը պահանջում է խոստովանել, որ պ. Շերիմանզալէն իր ընդարձակ նկատողութեան մէջ կարեորութիւն չունէր այդ չատ լայն դիպուածի մասին յիշելու, որպէս ապացոյց մեր մշակների թշնամ ու հարստահարիչ դրութեան։ Պ. Նկատողը կամ պ. Շերիմանզալէն ընդարձակ նկարագրի գազաթնակէտը և էութիւնը չէ ըմբռնած, կամ սակայն հատուած անդեկութիւն չէ ունեցած պ. Քալանթարեանցի տակտատպրծարանում հոկտ. 9-ին պատահած չատ լայն դէպքի վրա։

Պարոնի նկատողութիւնը սխալ է նախ, որ դրան պատահած չէր, երկրորդ՝ որ մշակներից ոչ միայն մեկը դրծած չը կայինն, այլ և նաև վերնատներ։ Այո, այդ օրը պ. Քալանթարեանցի տակտատպրծարանում մի չատ լայն դիպուած պատահեցաւ, որի դէմ ոչինչ նախատգուշական միջոցներ անկարելի էր ընդունել և որ առաջ անձնատուրութեան օրինակ էր, քան թէ գործատուների բռնատար և հարստահարիչ չատրերութեան չատարար։ Ներկայումը ներկ է և վաստ. կառավարել օգնականը մօտենում հետևաւոր կրակ առնելու. բարեբաղդաբար կայծից բորբոքում է ներկի խոյր. ներկ եռացող բոնկվում է. վրա են հասնում տակտատպրծիների վիրակապն և մի ուս տակտատպրծ այրվողին օգնելու. օգնելու միջոցին՝ չատրված կառապանը տեսնելով հեռուից մի գոյլ և ջուր կարծելով նրա մէջ եղած տաք խոյր՝ ածում է այրվողի վրա։ Բայց որովհետև այրվողը արդէն ապահովված էր կտրպեսի մէջ փաթաթված լինելով,—խոյր այրում է վիրակապութիւն և ուս տակտատպրծին, և չիրաւի ստատիկ վնասում են։

Օգնութիւնը հասնում է այն միջոցին. ուս տակտատպրծը ազատվում է հրանդանոց, ուր երեք օրից յետոյ վախճանվում է։ Միւսը մնում է տանը գործատուի բժշկի խնամատարութեան տակ։ Ըստ նայելով ընդարձակ այրված տեղերին, տասն օրվայ ընթացքում վիրքերը սաքրվում են մնում ու միևնոյն ժամերից առանց բնդհատուր վատանան նշանները ունենալու։

Այրվածը իր գոհացուցիչ վիճակով չնորհատ էր իր ընկերներին՝ որոնք խոնելով խոյրդից, ով է երաշխաւորում վիրջապէս, որ այդ ծրագիրը կը մոցնվի մեր բոլոր դպրոցների մէջ։ Թէ առ այժմ մեր դպրոցները չեն կարող ընդունել մի ընդհանուր ծրագիր, դա ակնյայտ է բոլոր այն մարդկանց համար, որոնք անմիջապէս ծանօթ են մեր թեմական և ծխական դպրոցների անառակական դրութեան։ Որովհետև մի ընդհանուր ծրագիր ունենալուց, պէտք է ջանք անենք որ մեր դպրոցները մի ընդհանուր անառակական վիճակ ունենան։ Առանց անառակական կողմը վճռելու, անհնարին է ուսումնական մասի վրա մտածել։ Օրինակ. Գլխաւորի հոգևոր դպրանոցը չունի մի որոշ տարեկան եկամուտ. անցեալ տարի Մոնդինեանցի տեսչութեան ժամանակ նրա վրա ծախս է եղել մինչև 15 հազար րուբլի, այս տարի թէ հոգևոր և թէ օրիորդական դպրոցների բնջնկաց հաստատութիւնը իջեցրել է մինչև 7000 և ով գիտէ, եկող տարի ինչ բնջնկա կը նշանակվի։ Այդպէս է համարեա և մեր բոլոր միւս դպրոցների վիճակը բուն անառակականին։ Միակ ապահովված դպրոցները—Նիժնիխան ուսում. և էջմ. ճեմարանը—կարող են ցանկացած ծրագիրը ունենալ և նրա համեմատ ընթանալ անընդհատ։ Միթէ Գլխաւորի դպրոցը, որ տարեկան 7000 կամ աւելին 15 հազար րուբլի է ծախսում, կարող է այն ծրագիրն ունենալ, ինչ որ Գէորգեան ճեմարանը, որ 50 հազար է ծախսում։ Ուրիշ բան է, եթէ մեր հոգևոր վարչութիւնը կամ ճեմարանի ուսումնական խորհուրդը ջանք անէին մեր բոլոր դպրոցներին մի ընդհանուր կազմակերպութիւն տալ թէ բուն անառակականին և թէ բուն ուսումնականին, որպէս դի մեր դպրոցները, վերջապէս, մի ընդհանուր կազմակերպութիւն ստանան, զանազան կարգերի բաժանվին, այդ ժամանակ միայն կարելի է սիստեմատիկական ուսում մտցնել մեր ուսումնարանների մէջ և մի որոշ հետևանքի հասնել։ Անհնարինութեան հարցը նորանում է, նախ և առաջ որ մեր դպրոցների անառակական մասը բարելաւվի, որոշ կրտսեր և կարգի տակ բնկնի, որպէս դի այն ուսումնարանը, որ այսօր միջնակարգ դպրոցի գեր է խաղում, վաղը չանկարծ ծխական չը դառնայ, տարիքած չը լինի դասատուները փակել, ինչպէս պատահեց այս տարի Շուշու հոգ. դպրանոցում, որի 5-րդ դասատուներ փակվեց նախնական միջոցների սղութեան պատճառով։ Իրանց այս վիճակին մէջ, եթէ մինչև անգամ մեր բոլոր դպրոցների համար մի ընդհանուր ծրագիր կազմվի, նա կը մնայ անիրագործելի, ուստի և ապարդիւն, ապա ուրեմն և ճեմարանի ուսումնական խորհրդի յայտարարութիւնը ընդհանուր ծրագիր կազմելու մասին չէր կարող ընդունելութիւն գտնել, այլ կարող էր նկատվել իբրև մի առաջարկութիւն, որ ուստ է գալիս բարի ցանկութիւնից, եթէ չասենք մտասխանութիւնից։ Այդպէս է եղել, ուստի և ճեմ. վարչութիւնը թող չը ջանխանայ միայ դպրոցների վարչութիւններ, եթէ սրանք ուզղող համարվին պատասխանելու իր հրաւէրին։ Մենք կարծում ենք մինչև անգամ, որ եթէ ապագայ ուսուցչական ժողովը ևս այդ դիտողութիւնը իրագործի, այն է մեր բոլոր դպրոցների համար մի ընդհանուր ծրագիր կազմի և նրանց որոշ կատեգորիաներ տայ, բայց դարձեալ նրա աշխատութիւնը զուր կանցնի, եթէ այդ ընդհանուր կազմակերպութիւնը չը կատարվի և անառակական մասի համար։

Հաւր. Աւետիքեան

Fonds A.R.A.M

ձիւղ հաստատելու։ Դրա համար սկսվել են վիճաբանութիւններ։ Ոչ ոք չէ ուրանում որ Թիֆլիս յարմար է կենտրոն պատնէշու համար, բայց ամէնքն էլ համաձայն են որ Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութիւնը չատ միակողմանի և սահմանափակ է և Բաքուի Մարզպանական ընկերութեան կանոնադրութենից չատ ստոր է։ Դրա համար չատերը հակված են հաստատել ձիւղը, կամ առանձին ընկերութեան համար թոյլատրութիւն խնդրել, որ ամէն համապատասխան լինէր ժամանակի ոգուն և հայոց հասարակութեան այժմեան պահանջներին, քան թէ Թիֆլիսի ընկերութիւնը։»

—

Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը։ «Արդէն պատրաստ է ապագրութեան համար Խրիստաֆոր Շմիդտի «Марія, или корзинка цвѣтовъ» վէպի հայոց թարգմանութիւնը «Մարիամ, կամ ծաղիկների զամբիւղը» վերնագրով։ Յայտնում ենք ի պատիւն հայ թարգմանիչների, որպէս զի ի դուր չաշխատանն յիշեալ վէպը թարգմանելու։»

—

ՆԱԻԽՈՒՑ մեզ գրում են։ «Այսուհետ հայերը չատ սահմն են դէպի ազգային գործերը, մինչև անգամ չեն մտածում իրանց երեխաների ուսման վրա։ Այսուհետ հազար գլորցը, ինչպէս լսել ենք հասատատ ազբիւրներից, չատով կը փակվի, նրբեմական միջոցների պակասութեան պատճառով։ Վարժապետները վարձ չ ստանում։ Դասխոսիները փող չունեն գպրոցների համար, բայց դիշերները գաղտնաբար փողոցներում շրջելու, դիմի խմելու, հարբելու և ուրիշ անվայել քէֆեր անելու համար միշտ առատութեամբ փող ունեն։»

—

«Голосъ» լրագիրը լսել է, որ ներկայումս կառավարչական բարձր շրջաններում զբաղվել է կովկասում հողերի բաժանման կանոնների վերաքննութեան անհրաժեշտութեան միտքը, մանաւանդ այն հողագործների մասին, որոնք պէտք է բաժանվին Լուսաւորչի ներքին նահանգներից եկող գաղթականների մէջ։ Պետութիւն կայ կանոնաւորել այդ եկողների յարաբերութիւնները դէպի կովկասի մշտական բնակիչները, իրագործելով ամենայն հողերի ամէն ազիղ բաժանմունքներ ամբողջ ազգաբնակութեան մէջ առհասարակ, առանց որ և է առանձնութեան տալու եկողներին և առանց խախտելու լեռնացիների իրաւունքները իրանց հայրենի պատերի վրայ։

—

Պ. Թէոդոսը խանդավառութենից, շուշուց, առացանք 10 րուբլ յօգուտ Միացեալ ընկերութեան։ Նոյն պարտքը առել է մեզ ասելով 10 րուբլ, խնդրելով որ ուղարկենք «Մշակի» մի օրինակ մի որ և է հայոց դպրոցին։ Մենք կուղարկենք պ. խանդամիրեանցի անունով մեր լրագրի մի օրինակ Թիֆլիսի Նորաշէն եկեղեցու Մարիամեան ատենապանին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

„Голосъ“ լրագիրն Փարիզից հաղորդում են հետևեալը։ Փարիզի մէջ մինիստրական դժուարութիւններ սկսվեցան։ Առաջ քան թէ այս նամակը կը հասնի ձեզ, „երեւելի մինիստրութիւնը“ կը վշտ իր տղին Աասուձան։ Մի քանի անցկութիւններ կը հաղորդեմ ձեզ այժմեան մինիստրութեան մասին։

Նոյեմբերի 14-ին երկար աշխատանքներից յետոյ Գամբետտային աջողվեցաւ կազմել մի մինիստրութիւն, որ իսկոյն անուանվեցաւ „խաբված յոյսերի կառավարութիւն։“ Եւ ճշմարիտ, մինիստրութեան կազմակերպութիւնը բոլորովին չէր համապատասխանում այն մեծ յոյսերին, որ հասարակութիւնը դրել էր Գամբետտայի վրայ։ Պատգամաւորների ժողովի մէջ դժուար էր գըտնել աւելի միջակ ընդունակութիւններով տէր և աւելի խայտառակված մարդիկ, քան թէ նրանք, որոնք համաձայնեցան Գամբետտայի գործակատարներ լինել։

Ամբողջ մեղաւորը է Գամբետտա, որ իր ընկերներին անաչառութեամբ ընտրեց։ Այդ հարցին կարելի է պատասխանել այո և ոչ։ Այո, որովհետև իր անձնասիրութեամբ և նախագծով նա հեռացրեց իրանից քաջագործ մի քանի անձնասիրութիւններին, որոնք նրա կառավարութեանը կարող էին յայտնի փայլ տալ և ոչ, որովհետև նրա կարծիքները բաժանող անձանց մէջ գտնել աւելի լաւ անձանց չէր կարելի գտնել քան թէ նրանք, որոնք կազմեցին Գամբետտայի կառավարութիւնը։

Լէօն Սէ, Ֆրէյսինէ և մինչև անգամ Ժիւլ Ֆերրի հրաժարվեցան մնանակից լինել Գամբետտայի իշխանութեանը և նա ակամայից ստիպված եղաւ բաւականանալ այնպիսի ընկերներով, ինչպէս Ֆօլ-Բէր, Լուվիէ, Պրուն և այլն։

Գամբետտա աւելի մեծ պժուարութիւններին հանդիպեցաւ դեպատների պաշտօնները բաժանելու ժամանակ։ Նա ստիպված էր դիմել Շօվօրդիի նման հին քաղաքագէտներին, որոնց ինքը Գամբետտա մի քանի տարի առաջ հեռացրեց Ծառայութիւնից նրանց ունեցած աւելութեան պատճառով դէպի հանրապետութիւնը, կամ կուրսելի նման ստահնաւատորի, որ երբէք առանձին համակրութիւն չէ ունեցել դէպի հանրապետութիւնը և որ մինչև այժմ քաղաքական դեր չէ խաղացել։

Այդպիսի կարդադրութիւնները անբաւականութիւն պատճառեցին հանրապետական շրջաններին, որոնք ի նկատի չէին առնում այն դժուարութիւնները, որոնց հանդիպում էր Գամբետտա օտար պետութիւնների մօտ դեսպաններ նշանակելու ժամանակ։

Պատգամաւորների ժողովի գաղանի ընդդիմադրութիւնից զայրացած, փոխանակ որ և է դիջումով այդ ապստամբութիւնը ոչնչացնելու կամ մանաւանդ խօսակցութիւնների ժամանակ դործերի հակառական դրութիւնը մեկնելու, Գամբետտա այնպիսի մի կարդադրութիւն արեց, որ ոչ մի կերպ չէր կարելի արդարացնել կամ պաշտպանել։ Ցայտնի ատեանդատաւոր հրատարակիտա վէյսին նա նշանակեց արտաքին գործերի մինիստրութեան դիրեկտօր։ վէյս, որ կառավարել յեղափոխական է և որ մայիսի 16-ին մարշալ Մակ-Մահօնին բացարձակ խորհուրդ էր տալիս յեղափոխութիւն գործել, ոչ իր մանտատի դիտութեամբ և ոչ կրթութեամբ պիտանի չէր արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ բարձր պաշտօն վարելու համար։ Սկսվեցաւ ընդհանուր անբաւականութիւն և հանրապետական ամբողջ մամուլը առանց բացառութեան կատաղութեամբ յարձակվեցաւ Գամբետտայի վրայ, ապացուցանելով, որ նա դիկտատորական դիտաւորութիւններ ունի։ Այդ մեղադրանքները աւելի հաւանականութիւն ստացան, երբ Գամբետտա սկսեց շրջապատել իրան բօնապարտիստներով և երբ նա մարշալ Կանրօբերին և դեներալ Մերիրօյին երկրի պինդ պահպանութեան պաշտօնները յանձնեց։

Քանի որ պատգամաւորների ժողովը այդպէս էր տրամադրված, հասկանալի է, որ Գամբետտա անաչառութիւն պէտք է ունենար մի փոքր ի շատէ նշանաւոր գործի քննութեան ժամանակ ժողովի մէջ։ Նրբ քննեցաւ երկու նոր մինիստրութիւնների ծախսերի նախահաշիւը, ընդդիմադրական կուսակցութեան երեսփոխան Ճաուռէսը Գամբետտա շատ թոյլ պաշտպան հանդիսացաւ։ Իրրև Ճաուռէսը, նա այս անգամ ամենայն կրքոտկայից սաոր էր։ Նա ապացուցեց իր անճաշակութիւնը այն առարկայի հետ, որի մասին խօսում էր և նրա ճառը առաջին անգամ սառնութեամբ ընդունվեցաւ։

Նրա հակառակորդը, Դիւֆօրի աշակերտ Բաբօ, կատարեալ աջողութիւն ունեցաւ, չը նայելով, որ պատգամաւորների ժողովը շատ քիչ էր համակրում նրա անձնասիրութեանը։ Պատգամաւորների ամբողջ ժողովը ծափահարում էր նրա յարձակմունքներին Գամբետտայի վրայ։ Եթէ այն ժամանակ մինիստրների խորհրդի նախագահի թիշտամիները առաջարկէին նրան անհատական մեքենան յայտնել, այդ առաջարկութիւնը կընդունվէր ժողովից ձայների ահագին մեծամասնութեամբ։

Բայց Գամբետտայի թիշտամիները բոլորովին չէին մտածում դործին այդպիսի վախճան տալ։ Նրանք կամենում էին պաշտօնական անել նրան միայն այն ժամանակ, երբ նա իրան կը խայտառակէր և կապացուցանէր ամէնքին իր կառավարչական անընդունակութիւնը։

Այդ բոլորից Գամբետտայի և նրա հակառակորդների մէջ բաւական օտարոտի մեքենաութիւն սկսվեցաւ։ Գամբետտա յարմար միջոցի էր սպասում մինիստրութենից հեռանալու համար, քանի որ նրա հեղինակութիւնը կատարելապէս չէր վտանգվել, մինչդեռ նրա թիշտամիները ընդհակառակը աշխատում էին, որ նա աւելի երկար ժամանակ պահպանէ իշխանութիւնը երկրի վրա, յուսալով, որ նա այնքան սխալ կդործութիւններ կանէ, որ յաւիտեան չի կարողանայ իր ձեռքն առնել կառավարչական դպրոցները։ Քանի որ հակառակորդները այդպէս էին տրամադրված, մինիստրական դործունէութիւնը անխախտելի էր։

Սահմանադրութեան վերաքննութեան հարցը վերջ դրեց այդ անասնելի դրութեանը։ Ընթերցողները երևի յիշում են, որ Գամբետտա կահօքի մէջ մի ճառ արտասանեց, որով գովաբանեց սենատը և կարծիք յայտնեց, թէ սահմանադրութեան վերաքննութիւնը բոլորովին անհրաժեշտ չէ։ Մի քանի օրից յետոյ սենատը մերժեց նրա օրինագիծը պատգամաւորներին ցուցակներով ընտրելու մասին և այն ժամանակ Գամբետտա համոզվեցաւ, թէ անհրաժեշտ է վերաքննել սահմանադրութիւնը և փոխել սենատի անդամների ընտրութեան եղանակը։ Յարի մէջ նա մի ճառ արտասանեց սահմանադրութեան վերաքննութեան անհրաժեշտութեան մասին, իսկ օգոստոսին, պատգամաւորների ընտրութեան ժամանակ սահմանադրութեան վերաքննութիւնը Գամբետտայի կառավարութեան կանդիդատների նախադիծն էր կազմում։

Սահմանադրութեան փոփոխման անհրաժեշտութեան մասին հանրապետական մամուլի մէջ բարձրացած աղմուկը այնքան մեծ էր, որ մինչև անգամ սենատի անդամներից մի քանիսը, որոնց ընտրութիւնը պէտք է յունվարի 8-ին կատարվէր, իրանց կողմից էլ յայտնեցին, թէ սենատի իրաւունքների սահմանափակումը անհրաժեշտ է։

Սահմանադրութեան վերաքննութեան նախագծին Գամբետտա աւելացրեց պատգամաւորներին ցուցակներով ընտրելու կանոնը, իբրև ընտրողական մի սկզբունք, յայտնեց, —թէ այդ հարցից կախված է կառավարութեան դոյութիւնը։

Գամբետտայի նախագիծը քննելու համար պատգամաւորների ժողովը մի մանաւանդով ընտրեց, որ 33 անդամներից 32 հակառակ էին այդ նախագծին և միայն մէկը նրան հետ համաձայն։

Այդ մանաւանդովի նիստերից մէկին հրապարակեց Գամբետտա Անդամներից մէկը հարցրեց նրան, թէ նա ինչ կանի, եթէ սահմանադրութիւնը վերաքննելու համար ժողովված կօնգրեսը (պատգամաւորների ժողովի և սենատի անդամների ժողովը) կը քննի այնպիսի կէտեր, որոնք չեն մտցրած Գամբետտայի նախագծի մէջ։ Գամբետտա մօտաւորապէս պատասխանեց հետևեալը. „կօնգրեսը այդ դէպքում չի դատափետական ձգտումներ կունենայ և կառավարութիւնը կը կարողանայ կատարել իր պարտականութիւնը—բայց դա cout d'état կը լինի, ընդհատեց նրան պատգամաւորներից մէկը։ Հանրապետութեան նախագահը երբէք չի կարդադրութիւններ անել։—կը դանվին և այդպիսի մինիստրներ, պատասխանեց Գամբետտա։

Այդ պատասխանը այնպէս դայրացրեց մանաւանդովի անդամներին, որ նրանք անյապաղ դուրս եկան դահլիճից և անցքերի մէջ հատրված պատգամաւորներին հաղորդեցին Գամբետտայի այդ վարմունքը։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻԱՑԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 9 յունվարի 1882

Մեր տպի գործիչ բաւած անզամները պէտք չէ երբէք մոռանան որ իրենց պատասխանութիւնները անթիւերի կատարվելու պէտք ունի մէկին է հասարակութիւնը չարունակ անդնակ պահել իրանց գործոց վրայ և բնաւ տեղ չը տալ որ և է անհատական ենթադրութեանց։ Մի անձ որ հասարակութեան գործոց կը սկսի պատրաստել, նա այն օրէն կը դադարի իր անձական հաճոյքէն կախեալ մի անձնասիրութիւն լինելէ։ Նա երբ պատեհ ժամանակի կը պատասխանի համար տալ ազգին իր վարած պաշտօնին վրայ, պէտք է պիտանայ որ ժողովուրդին մի արդար պահանջմունք կը հետագանդի միայն և բնաւ այս պատրաստեալ մէջ գործիչին ազատասիրութիւնը խնդրոյ նիւթ չէ կարող իյնել։

Այս սպրդական հետաքրքրութիւնն յայտնեցինք կարդալով «Մշակի» 219-րդ համարի մէջ պ. Գ. Նիկողոսեանի մի սոսկալի դրաւէրը առ անդամս Սահմանոյ Կեդրոնական Յանձնաժողովի, որը, ինչպէս յայտնի է, ազգան փոքրաքանչ կեդրոնի նահապետներն հաւաքեցին և բաշխեցին այն ժամանակ, այնքան ազգիս դանդող են իրենց հանդամանութեան մասին։ Այդ հրաւէրը թէ Ռուսոյ և թէ Տաճկաստանի հայոց մէջ մեծ գոհունակութիւն պիտի պատճառէր հարկաւ, վասն զի հասարակութիւնն սկսեր էր յուսահատիլ այդ հաշիւները ներկայացնել կեդրոնին, եթէ կեդրոնական յանձնաժողովը չունի նրա վրայ ազդեցութիւն, ինչպէս հասատալ որ գործելու ժամանակին նա կէտ առ կէտ կը և նդեմ մտոք կատարէր է իրեն արուած հրամանները։ Բայց կանխաս ոչինչ չի գատնիք....

Ուրախանք այս անգամ ևս ի տեսին «Մշակի» ազգն կը յուսայ գոյ մի սանկ յուսոյ կարդալ նաև դասել թէ ինչ օրինաւոր եղանակաւ կատարէին այդ նախագծին և միայն ձկը նրան հետ համաձայն։

Այդ մանաւանդովի նիստերից մէկին հրապարակեց Գամբետտա Անդամներից մէկը հարցրեց նրան, թէ նա ինչ կանի, եթէ սահմանադրութիւնը վերաքննելու համար ժողովված կօնգրեսը (պատգամաւորների ժողովի և սենատի անդամների ժողովը) կը քննի այնպիսի կէտեր, որոնք չեն մտցրած Գամբետտայի նախագծի մէջ։ Գամբետտա մօտաւորապէս պատասխանեց հետևեալը. „կօնգրեսը այդ դէպքում յեղափոխական ձգտումներ կունենայ և կառավարութիւնը կը կարողանայ կատարել իր պարտականութիւնը—Բայց դա cout d'état կը լինի, ընդհատեց նրան պատգամաւորներից մէկը։ Հանրապետութեան նախագահը երբէք չի կարդադրութիւններ անել։—կը դանվին և այդպիսի մինիստրներ, պատասխանեց Գամբետտա։

Այդ պատասխանը այնպէս դայրացրեց մանաւանդովի անդամներին, որ նրանք անյապաղ դուրս եկան դահլիճից և անցքերի մէջ հատրված պատգամաւորներին հաղորդեցին Գամբետտայի այդ վարմունքը։

Fonds A.R.A.M

զայեր են գործածվիլ մեկ քանի անձանց յանձն առած մեծագումար առակը: Ճանձնաժողովին այս խառատը արդէն մի քայլ է դէպի ժողովրդին հարազատ պահանջմունքին և այսուհետև լսողին պիտի գտնէ այդ ապրիանքն յառաջ բերելու քաջութիւնը չունեցան, վախնալով անշուշտ որ մի գուցէ անհաճելի բան յիշեալ յանձնաժողովի հզօր անդամներուն: Բայց առանք գնանք «Մշակի» այդ հրապարակին վրայ լսելու ամբիոնականները, որոնցմէ այդ տեղի մի լսողիր յայտնեցաւ «Մշակի» և իր խղճմտութեան դէմ և հասարակութեան այն կարծիքը իրենց գործունէութեան վերաբերեալ որ ունէին ամէն աղիճատութեան տէր գործիչներ վտանգաքշելու և խնայելու: Առանց զարմանալու սեռանք որ այս իրաւացի հրատարակն իսկ այս լսողիրը օգտաքաղել ուզեցան, Կիւլէկեհեան, Շաչեան և ընկերքը սկսան հանդիսանալ հասար և կամեցան որ անոնց «հատատութեան», «տաքրնաթեան» և «լրջմտութեան» վրայ կատարած անգամ յարուցանելը քրէական մի յանցանք համարեմ: Սակն լսողիրն և անոր նման խորհող խելքը հանգստասրտականներ եկեր են այժմ մեզ քաղաքացի, թէ «լրտեսիչ» է այսպէսի անձնատրութիւններ կատարել ներքև գնելը, ինչու, վասն զի ոչ թէ «հանրածանօթ» և «պատուաւոր» անձինք ա՛ր ձեռք Աստուած ազգին դատաստանը իր թէ կը վճռանին եղեր: Ով Կիւլէկեհեան, Կիւլէկեհեան և Շաչեան նման անձնատրութիւններու այսպիսի մի հրապոյր կայացաը իրր թէ յորդորել է եղեր զուսաբանակ հայերն որ այսուհետև կասկածելի աչքը դիտեն թիւրքիոյ հայոց ամեն հատատութիւններու: Ուրեմն, կը հետեւինն այդ պատրուակները, այս կեղտ գործիչներ ընտրելը ուրիշ նպատակ չունին, բայց եթէ ազգին աուրը քանդել և այլն և այլն. մեծապատիւ դիրքին է դուշակել:

Գնանք այս կէտերը և դժուար չը պիտի լլլայ մեզի ցոյց տալ թէ բոլոր ատենք գիտակից յառաջ բերուած անհերքելի պատճառաբանութիւններ են, չորրորդիներու բերելն միայն մնայ: Կը յայտնէ մեր գործիչներուն վրայ որ այսպան ոգորմելի փատաբանութեան ձեռք է մեզ ամբաստանելու ֆատագոմիչներ:

Ամեն անհատ իր մտածութեան յարաբերութեանց մէջ կարէ ամեն տեսակ կատարելագործութիւններով օժտուած ըլլալ, այլասէրջ և հատատասիրտ համարուիլ և ամենուն վստահութեանը արժանանալ: Բայց այդ նախանձելի համբաւը երբէք մի պատճառ չէ որ նա ղանայ հրապարակական համար տալու, երբ հատատակութեան չափերը անցերելու կոչուած է, հատատելով թէ այսպիսի մի պահանջ իր անձնական արժանապատուութիւնը կը չօշափէ և թէ իր ի վաղուց ատացած բարի համբաւը կատարեալ մի երաչխատրութիւն պէտք է համարուի միշտ: Այս տեսիլն մէջն է ան՝ որ Ֆրանսայի ատելութեան սկզբունքն իրր հիմնատրութիւն պէտք է ընդունի ամեն ոք:—Tout homme est considéré comme malhonnête jusqu'à la preuve du contraire.—

Սակայն կեղրոնական յանձնաժողովին, իր գործի գործադրութեան 18 ամիս վերջը հաչիւ տալու պահանջեր, ա. ա. Կիւլէկեհեան, Ունջեան, Շաչեան և այլոց պատիւը վիրատրել չէ բնաւ, այլ մի պարզ հրաւէր է անոնց, նոյն իսկ իրենց վարկին անտրաւ մնալուն համար չորրորդութեան գալու: Չէ տալ հատատել թէ նոքա ամենքին ալ դատ գատ խնամ պատասխանատու և վատահութեան արժանի անձինք են, և ճիշդ այդ մեր հատատութեան մէջ հատատատելու համար, իրենց վարկին բարեկամին վնասելուս համար է որ փափագող ենք տեսնել ժամ յառաջ անոնց արդէն ատացած բարի համբաւին մի նորատար ատացոյցին: Անտարկ կենալ այս մասին, քաջալերել է գանգատալ աղօտ մթնոլորտի մը մէջ, երբ կը կրկնեն բարձրաձայն թէ մենք ազնիւս գոյ պէտք է վատահ ըլլանք անոնց գործատնութեանց վրայ: Այո, նախրատանութեան հետաքրքրութիւնն և կասկածը առաւել ևս զրգռել է, հետևաբար անոնց վարկին նեղատարը մի մեծ թշնամութիւն է: Ես ինքս, իրր մտածող մի անհատ զուգ կարող եմ, պատ եմ յանձնել այդ պատճառներին մէկուն իմ անձնական ամբողջ ատացուածքս և անվտանգ ճանալ կատարելապէս թէ նա մի ապահով արկղի մէջ է զետեղած և արդիւնաբեր կերպով պիտի գործածուի: Բայց իրրև հրապարակախօս իրաւունք չունեմ բնաւ պահանջելու որ ամբողջ ազգն անոնց վերաբերմամբ իմ վատահութիւնս և պատիս անդորրութիւնս մտանակից ըլլայ: Եթէ մէն մի գործիչ վերոյիշեալ հրապարակախօսներու պատասխանութիւնը հետևէր, և լսելայն գործէր, պատճառ բերելով թէ հատատարմութիւնն և գործունէութիւնն ապագայ իշդրելը վհատեցնել է ամենքը, այն ժամանակ չը պիտեր որ կը գնար մեր ընդհանրութեան գործերը:

Երբ ազգային գործիչները մատնը ուշիմ, անձնուէր և առաքինի են, իսկ մատնը ախմոյր, չարհամրերի և խարդախ, և երբ ոչ մին և ոչ միսը կը փոխայ հաչիւ ատնե պատճառ ժամանակին, ինչպէս ժողովուրդը կարող է որոշել ուշիմը որխմարին, անձնուէրն չահախնդիրին և առաքինին խարդախին, և ինչ մեղապարտ է նա երբ սխալմունք եղած ըլլալ ու ոչ չեթէ ամենքն ալ իրարու հետ եթէ կան այնպիսի գործիչներ որք վայելչի կամ վհատութիւն կը զգան երբ բրիճատրութեան կը հրաւիրուին, անոնց այդ զայրոյթն և վհատութիւնը արդէն մեզ համար երկիւղի նչանակութիւն ունին, արդէն անոնք այդ առնակ մի պիտղատրութիւն ցոյց տալով ինքզինքնին գատապարտած են:

Ըսել թէ այսպիսի հրատարակութիւններ կարդող են թիւրքիատնակ հայոց վրայ ուսումնական հայոց կատարը յառաջացնել և հետևաբար անջատել այդ երկու մասերն միկրիկ, նոցա մէջ անվստահութիւն գոյացնելով, սա մի այն տեսակ արատատատութիւն է, որ մի թոչնած ուղեղ միայն կարող է արատայայտել: Ես ինչ կերպով մի լսողիր կը յաչդոի երկու մասանց մէջ համերաչխատութիւնը ամրապնդել, եթէ ոչ ջանալով, մատնելով իր թղթակիցներու միջոցով, հետաքրքրութիւնը և անաչառութեամբ քննադատել ինչ որ ընդհանրութեան չահերուն կը պատկանի: Ջարմանալի մի ակսիսմ է ըսել թէ օրինատրութիւն պահանջելդ ամենուն հետ ատեր խանգարել է: Ժողովուրդն ազգին բանական խնդատու է որոշելու համար անհատ, չարաբոյի և վնատարար հրապարակախօսն, անկողմնակալ և արդարատէր լսողիրը ընդունելու: Այժմ մի հատարակաց կարծիք կայ, չնորհիւ Նազարեանցի և նորա ազնական հետևողներու քննադատական ուղղութեան: Այդ հատարակաց կարծիքն, որ մի ազգի փրկութեան միակ խարիսխն է, իր գոյութեան ապացոյցը կուտայ ամեն օր, վարձատրելով իր համակրութիւններն ազգին իրաւական չահերուն ծատատող անձինքն և լսողիրները: Գալով այն համերաչխատութեան որ պէտք է գտնուի երկու կողմն հատարիւնելու մէջ, տար ամրապնդուած անկարելի մի բան է նիւ, մի կողմն անզգայ, անտարբեր մնայ միտս կողմն գործիչներու գործիչներու նկատմամբ: Նիւ թիֆլիսի մի լսողիր առանց բացատութեան լուռ չատնական կամ զուտատ միայն կարդայ կ. Պօլսոյ ազգային հատատութեանց վրայ, այդ խոչ երբ մի պատատրանդութիւն կը նչմարէ, խորատ կըլլայ դիտմամբ իր ընթերցողները, իր պատատանատուութիւնը գժրատ կը լինի ազգին առաջ, գործիչները չը վհատեցնելու չիմատ պատրատակով, միևչդեռ ընդհանրութեան գործերն այդպատսի կերպով քննադատելով և այսպէսով որ չեզին ազգիդ հանդչին, երաչխատրութիւն կը տայ ամենուն թէ կ. Պոլսոյ գործիչները անատնած չեն գործեր:

Կարելի է ըսել և ռուսահայկական հայոց մէջ գտնուած գործիչներու վերաբերմամբ, որք համերաչխատութեան զգացմունքն յարգելով պէտք է քննադատութիւն միշտ կ. Պօլսոյ օրագրաց այդ անգի խղճմտանքներու միջոցով: Նա իրրև պէտ անգի այն ժամանակ կը սկսիմ թերատատա դատել և կասկածելի աչօք նայիլ ձեր կողմի ընկերութեանց ընթացքին վրայ, երբ կը դիտեմ թիֆլիսի վրայ լսողիրներուն կամ խղճմտիրներուն նորա վերաբերմամբ արտատած լռութիւնն, կամ, երբ կը տեսնեմ որ կը խոսին նորա միմիայն անձնատրութիւններ խնդարկելու և չերկիւղ բարձրաձայնելու համար:

Ահա տեսիլ մի հետաքրքրական և տիրացատական տակտիք կը պատճէ այսուհետ «Մշակի» խըզ-

Գլխատոր վարչութեանը: Պարսկատանի հետ կապատ դաշնագրի համեմատ Ախալտեկիի օազիսը միևչև Սերտկս միացրած է Ռուսատանի հետ: Պարսկատանին թողուած է Սերտկս և 5 տարի ժամանակով Ասլանկի նահանգը, այն պայմանով որ վերջինից հարկեր չը վերցնվին: Ժողովրդական լուսաւորութեան միութատութիւնը որոշեց շարժական ուսումնարաններ հիմնել բոլոր գատատների (ВОЛОСТЬ) մէջ:

ՓԱՐԻԶ, 22 յունվարի: Բանատ կալանատրուած է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 յունվարի: Պետական բանկի 5% տոմսակը ատաջին շրջանի արժէ 95 ր., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր. 50½ կ., չորրորդ 91 ր. 50 կ., հինգերորդ 90 ր. 75 կ., ներքին 5% ատաջին փոխատութեան տոմսակը արժէ 217 ր. 50 կ., երկրորդ 216 ր. 25 կ., արևելեան ատաջին փոխատութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 50 կ., երկրորդ 90 ր. 25 կ., երրորդ 90 ր. 25 կ., ոսկի 8 ր. 2 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 24,69 պէնս, Ամստերդամի վրա 124,75 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 210 մարկ 87 պֆ., Փարիզի վրա 259 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բօրսայի արատատրութիւնը ատեր է, վերջը խոչ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 օգոստոսի: „Правит. Вѣстн." հաղորդում է. Բարձրագոյն հրամանով կատրլանդիոյի և Լիվլանդիայի մէջ պետական վարչութեան բոլոր կոզմերի քննութիւնը յանձնված է անատար Մանասէյնին: Ռուսաց և պարսկական հատատակների փոխադարձ վէճերը քննելու համար նչանակված են առանձին գործակատարներ. ռուսաց և պարսկական: Ռուսաց գործակատարը դեսպանատը Օգրանովիչն է: „Биржевыя Вѣдомости" լրագիրը հաղորդում է. պետական խորհուրդը հրատրեց պատերազմական մինիատրին մի խորհուրդ կազմել Ֆինանսների և կատարքի ներկայացուցիչներէն մատակցութեամբ, որոշելու համար այն գումարը, որ ձմեռնրիս հարկատար է զօրքերի հագուատի համար 1882 և 1883 թուականներին: Հատարակական բանկերի կանոնագրութիւնը վերատներելու պատճառով բանկի մի մատաժողով կազմվեց, որին մատակցելու համար հրատրեց քաղաքային տասը բանկերի ներկայացուցիչներին: „Новое Время" լրագիրը հաղորդում է, երկրորդ բաժինը ոչնչացվում է և փոխարինվում է պետական կանոնդրարկոի օդեցագրական բաժնով: Արատատմանից հետագրում են. Ք գիպատատում շարունքը հրատարակելու պատճառներց: Մահմետ-փաշայի նոր մինիատրութիւնը կազմում է ազգային զինուորական կատակցութեան ձնշման տակ: Գարիբալդին ատատիկ հիւանդատ գէնք ունի: Նա յայտնեց, որ կանմնում է իր օրերը Նէապօլում վերջացնել:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրօֆիսոր Ոլֆթալվի, որը ատրկված էր Ֆրանսիական հանրապետութենից Տիրէթի և Հիմալայեան լեռների արեւմտեան կոզմը հետազօտելու համար, արդէն փարիզ վերատարձած: Նրա ճանապարհորդութեան գլխատոր նպատակը տեղագրական հետազոտութիւնն էր: Ամեն տեղ նրան ուղեկցում էր իր երեատարդ կինը, որը այդպիսով 9000 կիլոմետր ձիով անցաւ: Պրօֆիսոր Ոլֆթալվի ազգով աւստրացի է, և մի ժամանակ պետրատական էր: Ներկայումս նա փարիզի համալսարանի արեւելեան լեզուների պրօֆէսոր է: Նրա ժողոված նիւթերի մէջ առանձին ուշադրութիւն են գրաւում լրանց վրա գտնուած յեղերի գագաթնակէտը:

* * *

Գարիբալդին յունվարի 21-ին իր բնատանեկան Նէապօլ հատատ և մնաց մի քանի ամսով գյուղում, Պավիլիոպոլեում: Բոլոր մեծատունները դիմատորելին նրան, իսկ ատատանները օժանդակեցին ընդատնելին: Գարիբալդին ատատիկ հիւանդատ զէնք ունի: Նա յայտնեց, որ կանմնում է իր օրերը Նէապօլում վերջացնել:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 յունվարի: Լրագիրները յունվարի 22-ից հաղորդում են. կովկասի նոր վարչութեան մասին աւս ժամանակ լսում է որ աչնչացվում են. փոխարքայի խորհուրդը, քաղաքային բաժնի բժշկական վարչութիւնը, փոխարքայի օգնականի և Գլխատոր վարչութեան կառավարչի պաշտօնները, գլխատոր վարչութեան դրատատնեակը և դատատանները: Իշխան Գեղոտկով-Կօրսակով կատնէայ մի գրատատնեակ, ինչպէս գլխատոր նահանգապետներն ունեն: Ռատատնական բաժինը ուղղակի կենտրոնին լուսատութեան մինիատրութեանը, իսկ ցենզուրան մատնաժողովը ատագրական գործերի գլխատոր վարչութիւնը: Պարսկատանի հետ կապատ դաշնագրի համեմատ Ախալտեկիի օազիսը միևչև Սերտկս միացրած է Ռուսատանի հետ: Պարսկատանին թողուած է Սերտկս և 5 տարի ժամանակով Ասլանկի նահանգը, այն պայմանով որ վերջինից հարկեր չը վերցնվին: Ժողովրդական լուսաւորութեան միութատութիւնը որոշեց շարժական ուսումնարաններ հիմնել բոլոր գատատների (ВОЛОСТЬ) մէջ:

ՓԱՐԻԶ, 22 յունվարի: Բանատ կալանատրուած է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 յունվարի: Պետական բանկի 5% տոմսակը ատաջին շրջանի արժէ 95 ր., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր. 50½ կ., չորրորդ 91 ր. 50 կ., հինգերորդ 90 ր. 75 կ., ներքին 5% ատաջին փոխատութեան տոմսակը արժէ 217 ր. 50 կ., երկրորդ 216 ր. 25 կ., արևելեան ատաջին փոխատութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 50 կ., երկրորդ 90 ր. 25 կ., երրորդ 90 ր. 25 կ., ոսկի 8 ր. 2 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 24,69 պէնս, Ամստերդամի վրա 124,75 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 210 մարկ 87 պֆ., Փարիզի վրա 259 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բօրսայի արատատրութիւնը ատեր է, վերջը խոչ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 օգոստոսի: „Правит. Вѣстн." հաղորդում է. Բարձրագոյն հրամանով կատրլանդիոյի և Լիվլանդիայի մէջ պետական վարչութեան բոլոր կոզմերի քննութիւնը յանձնված է անատար Մանասէյնին: Ռատատնական և պարսկական հատատակների փոխադարձ վէճերը քննելու համար նչանակված են առանձին գործակատարներ. ռուսաց և պարսկական: Ռուսաց գործակատարը դեսպանատը Օգրանովիչն է: „Биржевыя Вѣдомости" լրագիրը հաղորդում է. պետական խորհուրդը հրատրեց պատերազմական մինիատրին մի խորհուրդ կազմել Ֆինանսների և կատարքի ներկայացուցիչներէն մատակցութեամբ, որոշելու համար այն գումարը, որ ձմեռնրիս հարկատար է զօրքերի հագուատի համար 1882 և 1883 թուականներին: Հատարակական բանկերի կանոնագրութիւնը վերատներելու պատճառով բանկի մի մատաժողով կազմվեց, որին մատակցելու համար հրատրեց քաղաքային տասը բանկերի ներկայացուցիչներին: „Новое Время" լրագիրը հաղորդում է. երկրորդ բաժինը ոչնչացվում է և փոխարինվում է պետական կանոնդրարկոի օդեցագրական բաժնով: Արատատմանից հետագրում են. Ք գիպատատում շարունքը հրատարակելու պատճառներց: Մահմետ-փաշայի նոր մինիատրութիւնը կազմում է ազգային զինուորական կատակցութեան ձնշման տակ: Գարիբալդին ատատիկ հիւանդատ զէնք ունի: Նա յայտնեց, որ կանմնում է իր օրերը Նէապօլում վերջացնել:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 յունվարի: „Правит. Вѣстн." հաղորդում է. Թագաժառանգ Նիկոլայի անունով հիմնված լիցէի դիրեկտոր և հիմնադիր, ատատակի ասվէանիկ Կատկովին չնորհված է ատյին ասվէանիկի ատաձանը: Յունվարի 20-ին Օդեսայի քաղաքագլուխ նչանակված է տուխոլկու իշխան Գեղոտկով-Կօրսակովի կանցէլարիայի կառավարիչ նչանակված է դնդապետ Շեպկինով որ գալիս է կովկաս իշխանի հետ միասին: Քաղաքական մասի վերջնական բարեկարգութեան համար դիտատորութիւն կայ ուղարկել մի յանձնաժողով, այլ և այլ վարչութիւնների ներկայացուցիչներից բաղկացած, գործը տեղի վրա պարզելու համար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 յունվարի: Գիւղատանն կալուածական բանկի կատավարիչ նչանակվում է հնդիսակ Ֆաւկովսկին: Յունվարի 23-ին երկաթատղիների ժողովը վերջացրեց իր պարապմունքները:

խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱ-ՏԻԿ դիւարիներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջակներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրագի, մանուշակ, արիկո, արբիչներ և ալբոմներ կէս գնով: Ընդհական բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօֆայա կրեպա 9 կ., պաներ չեռաներ 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆետնաբ, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.: **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ:** Մեղրամոմ և արծաթեայ մաներ 35 և 42 կ. ֆետնաբ: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 բուբլուց: **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:** 6—36

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱԳՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենանոր և գործնական ձևի, բայարձակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորցնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մամուլը տակ. գիրքը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր տպագրութեամբ. գրա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիպատանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յաւելուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են դրուել „կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և Թադէոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բագու Բանիւկիյ մոզագինում, ինձ մօտ և „Մարգ բնկ“ գրադարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առորագրութեան թերթ ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր: Բաժանորդների անուններն և ապրանքները կը տպագրուին գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբել Դ. Ադրեանանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, շոկոլադէ, բիսկվիտներ, մարմարաններ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սուրճներ, ՄԱՏԻՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես յուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ՉԻՆՍՏԱԿԱՊՆԵՐ, գդալներ, գանակներ, ԳԻՐՔՆԵՐ, իւղ, ձրաներ, տեսարաններ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՈՒՆԿԵՐՆԵՐ, մէջքակապներ, կէնճա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, խոշկիներանիներ, կանոնաց գուլբաներ, մատրիկրանց գուլբաներ, աուլեան սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիրբեա, գիրատան մատենիկներ, խմելու գիներ, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՑ.** պաղկերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆետնաբով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ թէյը ֆետնաբ 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՈԿ-ԲՈՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէմոլվիներ 4—34 ր., ԲՈՒԼ-ԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., հանանց թնամբեր 65 ր., շինֆլդի գանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժիներ, պրօֆներ կիսագնով, ֆիլտրաներ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէմոլվիների թիֆլիսում:

87—100

ԱՐԻԷՆ ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գլուխ **ՎՈՒՋԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական* դրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ“** անունով:

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԷԿ:

Կարելի է ստանալ ԹԷ՛ *կենտրոնական* գրավաճառանոցից և ԹԷ՛ *Թարգմանողից՝ հետեւեալ հասցէով.*

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Վաճառվում են 15,000 *ամանները տաղին տեսակի* 15 կ. *հատը*, 12,000 *խրուստալի բաժակներ* 25 կ. *հատը*, 10,000 *բօկալ և բաժակներ* 10 կ. *հատը*, 10,000 *մատուցարանների և կոպէկներ* 15 կ. *հատը*, 10,000 *տանգ* 8—40 կ. *հարիւրը*, 10,000 *պենալներ* 5 կ., 5,000 *շիշ պօրտ-վէյն և խերես* 1 ր. *հատը*, 2,000 *արշին կլէօնկա* 60 կ.—2 ր. *արշինը*, 2,000 *գիւժին մատիտներ և գրչակոթներ* 8 կ. *գիւժինը*, 2,000 Ֆ. *Ենգիսեան բրինձ* 7, 8 և 10 կ. *ֆետնաբը*, 1000 *ֆետնա լէպէշկա* 50 կ. *ֆետնաբը*, 600 *անգլիական բէմօլվիներ* 4—31 ր. *հատը*, 300 *անգլիական հրացաններ* 20—100 ր. *հատը*, *պրապրիկա*, *ատրօժներ*, *ձեռքի պալտաններ*, *գլխարկներ*, *վարտիկներ*, *հոգուստ կէս գնով*. Վաճառվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ*: Նոյն տեղը ծախվում է ծախային **ԽՈՏ** *պուդը* 2 ր. 50 կ.

43—60

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Г. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

„Բ ԻԲԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ա՛յս ֆիրմայով բանալով երևանում ես գրավաճառանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, գրատեական, նկարչական և կազմարարական իրեղէնների խանութ, յանձն եմ առնում միշտ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեառմներ, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենայարժան վարձով:

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

„ԿՈՉՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱԳՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենանոր և գործնական ձևի, բայարձակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորցնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մամուլը տակ. գիրքը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր տպագրութեամբ. գրա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիպատանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յաւելուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են գրուել „կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և Թադէոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բագու Բանիւկիյ մոզագինում, ինձ մօտ և „Մարգ բնկ“ գրադարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առորագրութեան թերթ ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր: Բաժանորդների անուններն և ապրանքները կը տպագրուին գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբել Դ. Ադրեանանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, շոկոլադէ, բիսկվիտներ, մարմարաններ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սուրճներ, ՄԱՏԻՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես յուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ՉԻՆՍՏԱԿԱՊՆԵՐ, գդալներ, գանակներ, ԳԻՐՔՆԵՐ, իւղ, ձրաներ, տեսարաններ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՈՒՆԿԵՐՆԵՐ, մէջքակապներ, կէնճա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, խոշկիներանիներ, կանոնաց գուլբաներ, մատրիկրանց գուլբաներ, աուլեան սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիրբեա, գիրատան մատենիկներ, խմելու գիներ, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՑ.** պաղկերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆետնաբով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ թէյը ֆետնաբ 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՈԿ-ԲՈՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէմոլվիներ 4—34 ր., ԲՈՒԼ-ԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., հանանց թնամբեր 65 ր., շինֆլդի գանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժիներ, պրօֆներ կիսագնով, ֆիլտրաներ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէմոլվիների թիֆլիսում:

87—100

Կովկասեան գաղթօջախ հոգաբարձութեան շաւերը՝ մէջ հրատարակութիւնների պատգրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզի Նատով (Դօնի վերայ) քաղաքը դիմեցին և ճանապարհի համար ապրանք վճարելով, նոցա գիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են ստանալ նաև մեր եղբօրից, որը գնում է Тифлисъ, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская ул. д. № 3.

Իսկ նորա մօտ գտնուած գրքերը սորա են.

	ր.	կ.
ԱՁԲԲԵՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 վիմատիպ պատկերներով	—	15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ առաջ լեզուի.	—	50
ԳԵՂԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆ Հայերէն, առաջերէն և ֆրանսերէն.	—	50
ՐՆԹԵՐՑԱՐԱՆ բարոյական ուսմանց, ազդային դիտելից և զուարճալի պատմութեանց	1	—
ՐՆՏԻՐ ԱՌԱԿՆԵՐ եզովպոսի և Քռիլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով	—	60
ԺԱՆՏ, կատակերգութիւն 3 արարվածով	—	30
ՀԵԳԱՐԱՆ, որ է „կանոն ապրման“	—	5
ՅՈՎՍԷՓ Գ, կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՆԵՐՍԷՍ Ե, կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (առաջապիւս).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, երրորդ տիպ, 24 վիմատիպ պատկերներով.	1	—

Բազմաթիւ օրինակներ գնողներուն նոյն գինջումբ կը լինի, ինչ որ տպուած է 1882 թուականի օրացոյցին մէջ:

Տէր տպարանի և վիմատպատան ՅՈՎՀ. ՏԷՐ-ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ.

(Տ. 2) 7—8

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԻԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փոզոցում կաթոլիկոց փոզոյի անկիւնում ԻՒՍԻԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

132—150

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
НА ГАЗЕТУ
„ДОНСКАЯ ПЧЕЛА“
ГОДЪ СЕДЬМОЙ.
на 1882 годъ

Съ 1-го января 1882 года „Донская Пчела“ будетъ издаваться по той-же программѣ какъ издавалась въ предъидущіе шесть лѣтъ, два раза въ недѣлю.

Редакція, по мѣрѣ силъ и возможности выполняя обязанности провинціальной прессы, находитъ, что „Донская Пчела“ уже достаточно знакома публикѣ, почему и считаетъ всякія рекламы положительно излишними.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА ОСТАЕТСЯ ПРЕЖНЯЯ:

Съ доставкою въ Ростовѣ н/Д.		Съ пересылкою иногороднимъ	
На годъ	6 руб.	На годъ	7 руб.
» ½ года	3 „ 50 к.	» ½ года	4 „
» 3 мѣсяца	2 „	» 3 мѣсяца	2 „ 50 к.

За перемѣну адреса редакція взимаетъ 25 коп.

Подписка принимается въ конторѣ редакціи „Донской Пчелы“ въ Ростовѣ на-Дону, на Большой Садовой улицѣ, въ домѣ И. А. Теръ-Абраміанъ. Иногородніе благоволятъ адресоваться: въ редакцію „Донской Пчелы“ въ Ростовъ на-Дону.

Редакція покорнѣйше проситъ ин. иногородныхъ подписчиковъ присылать свои требованія заблаговременно, написавъ свои полные адресы четко разборчиво.

Всѣмъ годовымъ подписчикамъ, приславшимъ до 25-го декабря сего 1881 года полныя деньги за 1882 г., будетъ разосланъ БЕЗПЛАТНО, въ видѣ премія, „ДОНСКІЙ-АЗОВСКІЙ русско-армянскій календарь на 1882 й годъ.

Редакторъ-издатель И. А. Теръ-Абрамянъ

3—5

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., *ձրաղներ* 1 ր., *ծալովղ սէթաններ* 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱԶԿԱՓՈՒՆ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 *բուբլի և աւելի*, ԹԷՑԻ *բաժակներ* 25 և 30 կ., *մի աման քարոցներ* 50 կ., *պատեակա ձրաղների համար* 60 կ. *ֆետնաբ*, *անգլիական* ՎԱՆՆԵՆԵՐ և *այլն ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 *զոյգ գուլբաներ* 25 կ.—*իլ զոյգը*, 10,000 *զոյգ կանանց* ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 *մահուցպատներ* 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 *արշին բօմազէյ* 1 ր.—1 ր. 30 կ., *պատեակա* 40 կ.—1 ր., 300 *հատ բէմոլվիներ* 4 ր.—35 ր., 700 *ալբոմ կիսագնով*, 10,000 *ֆետնա թէյ թեցամանով* 1 ր. 65 կ.: ԵՐ *կամէք գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

76—100

ԲԱԼ-ՄԱՍԿԱՐԱԴ

Թիֆլիսի արհեստաւորների ժողովարանում նշանակված է յունվարի 29-ին, երեքշաբթի օրը մեծ „Հայոց բարեգործական ընկերութեան“:

Ցանկացողները ժողովարան մտնելու համար վճարում են. ժողովարանի անդամները 1 բուբլի, հիւրերը-մարդիկ 2 բուբլի, մանուկները և տիկնայքը ամէն մէկը 50 կոպէկ. մասկաները պարտաւորական չեն ժողովարանի անդամից դերպատասխաններին. բացումն է 9 ժամ երեկոյեան, վերջը 3 ժամ գիշերուայ: Մասկաները վեր չեն առնվում մինչև երեկոյի վերջը: Հագուստի ձևերը պատասխան են գիներանդների համար պատճէնները, բայց շատասկուց ու քաղաքական կանոնների համար կամ անբարոյական կամ անբարեկիրթ հագուստ:

1—2

Дозволено цензурою, Тифлисъ 25 Января 1882 года.

Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.

Fonds A.R.A.M

№ 13 Յունվարի 27 (փետրվարի 8) 1882 Յունվարի 27 (փետրվարի 8) № 13

ՏԱՄՆԱՄՅԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարինը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յասցեագրվիլը պիտի լինի ստղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Զաւարադի պալանոցի կալւածական խնդիրը։ Նամակ խմբագրին։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Եպիսկոպոսական նարդը։ Նամակ թիւրքիայից։—ԽԱՆՂ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ —ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ազնուապետական խնդիրը տպրական առումներում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՒԱՐԱԴԻ ՊԱՐԱՆՈՑԻ ԿԱԼՈՒՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

—

Թիֆլիսի „Юридическое Обозрѣніе“ (№ 40) իրաւաբանական լրագրի մէջ տըպված է մի յօդուած „Миліонная Тяжба“ վերնագրով, որի նպատակն է ապացուցանել թէ ինչպէս մի քանի գծուծ հայ վարդապետներ, որոնք պարսկական ասպատակութեան պատճառով ամրացել էին դժուարամատոյց լեռանց և հովիտների մէջ, կամաց կամաց տարածում են իրենց իշխանութիւնը անտէր ընկած արքունի հողերի վրա և ի վերջոյ դատաստանական կերպով իրենց ձեռքը ձգելով մի քանի միլիոնի կարողութիւն, այժմ հնձում են իրենց երեսնամեայ աշխատութեանց պտուղները։ Արքունի շահերի պաշտպան կանգնած պ. յօդուածագիրը կարծում է որ խոխմավանքը բոլորովին ապօրէն և զոր առ զոր այժմ տիրանում է մօտ 100 հազար դէսեատին հողի, որը առաջ էրը թէ պատկանում է եղել արքունի գանձարանին։ Եթէ պ. յօդուածագիրը գիտէր փոքր ինչ անաչառութեամբ քննէր գործը, եթէ նա մի փոքր ծանօթ լինէր հայ վանքերի պատմութեան հետ, որ և պարտաւոր էր անել, քանի որ նա կամենում է առաջ կրթիկոսի պաշտօն կատարել,—նա այն ժամանակ այլապէս կը դրէր։ Ահա թէ գործը ինչպէս է։

„Մշակի“ ընթերցողներին յայտնի է Զաւարադի հոգևոր դպրոցի կալւածական խնդիրը։ Այդ կալւածները, որոնք պատկանում են գանագան վանքերի, այն է Սաղատայ, Գանձասարայ և գլխաւորապէս խոխմայ վանքերին և որոնց սարահոգութիւնը ի սկզբան եղել է մօտ 300 հազար դեսեատին դեղեցիկ վարելահողերով, անտառներով, հանքերով և այլն, հանդուգնաբար ժողովրդասէր Մաքարիոս կաթողիկոսը յատկացրել է շուշու հոգևոր թեմական դպրոցին և տուել է հոգաբարձութեան մատակարարութեան տակ։ Խոխմայ վանքը ունեցել է մօտ 200 հազար դեսեատին տեղ և դրա մեծ մասը նա ժառանգել է դեռ հին պատմական ժամանակներից։ Եթէ խոխմայ վանքը տիրացել է այդ կալւածները 300 տարի առաջ, թէ նրան այդ կալւածները ընծայել են գանագան հայ բարեպաշտ իշխանները, մինչև անգամ պարսիկ շահերը, դրա ամենալաւ և կենդանի ապացոյցը վանքի պատերի վրա գտնված արձանագրութիւններն են և ժողովրդի վկայութիւնը, ինչպէս և այն հին գանագան անտեսագործական չիւնութիւնները, որոնք այսօր թէև աւերակ, բայց ցոյց են տալիս թէ այդ վանքը մի ժամանակ եռուն գործունէութիւն է ունեցել և արդիւնագործութեան կենտրոն է եղել։ Ուրեմն քանի որ խոխմայ վանքը ունեցել է այդ կալւածները դեռ 300 տարի առաջ, նրանք որ և իցէ կերպով չէին կարող արքունի գանձարանին պատկանել, քան որում առաջ արքունի գանձարանը միայն մօտ ժամանակի ծնունդ է։ Սակայն պատմական շփոթի և աղմկալից ժամանակներում վանքի ձեռքից այդ կալւածները խլել են գանագան բռնակալներ, վանքը ամայացել է և անկարող է եղել դիմանալ աւերման և յափշտակութեան հոսանքին, այնպէս որ գանագան թուրք բէկեր և խաներ կամաց կամաց տիրացել են այդ կալւածներին։ Սակայն հանդուգնալ երեսաւաշտ Բաղդասար միտրապոլիտը վանքի իրաւունքների պաշտպան կանգնելով, յաջողել է դարձեալ այդ կալւածները ձեռք ձգել և այդ կալւածներին դեռ 300 տարի առաջանից աւագ, Եթէ նրան այդ կալւածները ընծայել են գանագան հայ բարեպաշտ իշխանները, մինչև անգամ պարսիկ շահերը, դրա ամենալաւ և կենդանի ապացոյցը վանքի պատերի վրա գտնված արձանագրութիւններն են և ժողովրդի վկայութիւնը, ինչպէս և այն հին գանագան անտեսագործական չիւնութիւնները, որոնք այսօր թէև աւերակ, բայց ցոյց են տալիս թէ այդ վանքը մի ժամանակ եռուն գործունէութիւն է ունեցել և արդիւնագործութեան կենտրոն է եղել։ Ուրեմն քանի որ խոխմայ վանքը ունեցել է այդ կալւածները դեռ 300 տարի առաջ, նրանք որ և իցէ կերպով չէին կարող արքունի գանձարանին պատկանել, քան որում առաջ արքունի գանձարանը միայն մօտ ժամանակի ծնունդ է։ Սակայն պատմական շփոթի և աղմկալից ժամանակներում վանքի ձեռքից այդ կալւածները խլել են գանագան բռնակալներ, վանքը ամայացել է և անկարող է եղել դիմանալ աւերման և յափշտակութեան հոսանքին, այնպէս որ գանագան թուրք բէկեր և խաներ կամաց կամաց տիրացել են այդ կալւածներին։ Սակայն հանդուգնալ երեսաւաշտ Բաղդասար միտրապոլիտը վանքի իրաւունքների պաշտպան կանգնելով, յաջողել է դարձեալ այդ կալւածները ձեռք ձգել։

Եթէ կալւածները Մաքարիոս կաթողիկոսի կարգադրութեամբ անցնում են Զաւարադի դպրոցի հոգաբարձութեան ձեռքը, այս վերջինը բազմացած լինելով առհասարակ անպիտան և անհասկացող անձերից, իր աննեղելի անհոգութեամբ թոյլ է տալիս որ սկսեալ 50-ական թուականից գանագան մանաւանդ անձինք քիչ քիչ յափշտակեն, այնպէս որ երկրաչափութեան ժամանակ յանկարծ 150 հազար դեսեատին հողի վրա գանագան մարդիկ վէճ են յարուցանում վէճ է յայտնում և գանձարանը։

Վերջապէս այդ հոչակաւոր 3 միլիոն արժողութիւն ունեցող ահագին գործի դատը ենթարկվում է գանձակի նահանգական դատարանին ի քննութիւն։ Գործը ըստ կարգում է հոկտեմբերի 21-ին անցեալ տարի և վերջանում նոյեմբերի 25-ին։ Զր նայելով այն ամէն տեսակ միջոցներին, որով արքունի կալւածների վարչութիւնը (Управл. госуд. имуществъ) գործ էր դրել ի գնաս վանքին, չը վեհագործելով սրան այն օգտակարութիւնները, որոնք անհերքելի կերպով ապացուցանում են վանքի իրաւունքը և որոնք ձեռք էր բերել վարչութիւնը, բայց գարձեալ փաստերը այնքան ակներև էին, որ նահանգական դատարանը վէճի տակ ձգած 130 հազար դեսեատինից 100 հազար վճռեց յօգուտ վանքի։ Մնացեալ 30

գործերի վրա մտածելու, խօսելու ժամանակը կարծ ճանչից ետոյ ենք յարմար գտնում, չվերլուծած փորը և հիանալով ինչպէս կոլորացած է նա, նկատում է, որ հայերը ասից մինչև գլուխ խրված են իրենց անձնական շահերում, որ մտաներով կարելի է հաշուել այն հայերին, որոնք ազգին ծառայելը, օգնելը իրենց պարտք են համարում և ոչ բարեբարութիւն, մէկ խօսքով չունենալով ազգի պահանջները կատարող օրգաններ, չունենք և ազգային գործիչներ։

Մեր մամուլում բարձրացաւ անտեսական հարցը և այդ հարցի նշանակութիւնը այնքան մեծ է, որ փափաքելի է տեսնել նրա գործնական հետևանքը. և որովհետև արհեստագիտական հարցը անտեսական մի ճիւղն է, վատնելով անտեսական հարցի մշակելու համար մենք թարգմանեցինք հետևեալ բեմբերատոր, որ ա. Գօբրունօվա կարդաց Մոսկվայի զատատական ուսուցչական ժողովում և որը տպվեց «Земство» շաբաթաթերթիում։ Այս բեմբերատը բացի մի քանի ընդհանուր դատողութիւններից նաև նրանով է հետաքրքրական, որ նա պատկանում է իր մէջ արհեստագիտական հարցի պատմութիւնը և դրանով նա ցոյց է տալի թէ՝ ինչպէս է առաջ գնացել այդ գործը ուրիշ երկրներում։ Այժմ դիմելով թարգմանութեանը, կրկնում ենք, որ մեր ազգային գործերի առաջադիմութիւնը կախված է անհատների հասկացողութիւնից և էներգիայից։

Ամէն ուսումնարանական հարցով հետաքրքրվողը և պարապողը լաւ գիտէ թէ՝ ինչ նշանակութիւն ունի արհեստագիտական հարցը ուսումնարանում ժամանակի պահանջները և մեր նպատակը թոյլ չեն տալիս մեզ հետազօտել թէ՝ ինչպիսի անտեսական և հասարակական պայմաններ են օրից օր առաջ առնում այդ հարցը, ինչ վիճեր են միշտ բարձրացնում արհեստագիտական ուղղութեան կողմնակիցները, նայելով գանագան տեսակէտներից։

Այս դեկուցման մէջ մենք միայն մի հարցի վրա պիտի խօսենք, այն է—տարրական ուսումնարաններում արհեստների դասատուութեան մասին. բայց հարկաւոր ենք համարում առելայնել, որ արհեստ բառը չէ բացատրում այն, ինչ որ կանում է այդ կալւածներին դեռ 300 տարի առաջանից աւագ, Եթէ նրան այդ կալւածները ընծայել են գանագան հայ բարեպաշտ իշխանները, մինչև անգամ պարսիկ շահերը, դրա ամենալաւ և կենդանի ապացոյցը վանքի պատերի վրա գտնված արձանագրութիւններն են և ժողովրդի վկայութիւնը, ինչպէս և այն հին գանագան անտեսագործական չիւնութիւնները, որոնք այսօր թէև աւերակ, բայց ցոյց են տալիս թէ այդ վանքը մի ժամանակ եռուն գործունէութիւն է ունեցել և արդիւնագործութեան կենտրոն է եղել։ Ուրեմն քանի որ խոխմայ վանքը ունեցել է այդ կալւածները

Fonds A.R.A.M

բերաւմն անդլիական և Ֆրանսիական կառավարութիւնները յայտնեցին եգիպտական խեդիվին, թէ նրանք միանց հետ համաձայնութիւն են կայացրել նրան թէ ներքին և թէ արտաքին ինդիրների պաշտպանելու համար, ապահովելով եգիպտոսի այժմեան ամրողջութիւնը։ Յունվարի 7-ին անգլօ-Ֆրանսիական շրջաբերականը ամենապրակտիական կերպով պարզեց, որ այսու հետև եգիպտոսին կը հովանաւորեն միայն երկու պետութիւններ, Անգլիա և Ֆրանսիա։

Այժ երկու պետութիւնների յայտնութիւնը պարզեց եգիպտոսի ժամանակակից դրութիւնը, մի և նոյն ժամանակ լարեց միւս պետութիւնների յարաբերութիւնը այդ երկրի հետ, իսկ այդ պետութիւնները չեն կարող առանձնապահանջ ընդունել երկու օտար պետութիւնների բացառական ազդեցութիւնը եգիպտոսի վրա։ Հարկ է ապացուցանել այն ահագին հանրային նշանակութիւնը, որ ստացաւ եգիպտոսը Սուէզի ջրանցքը անցկացնելուց յետոյ, որ բնականաբար հանրաշխարհային առևտրական դլխաւոր ապրիւղներից մեկը դարձաւ։

Ակներև է, որ եգիպտոսի այդ նշանակութիւնը միակերպ չէ եւրոպական բոլոր պետութիւնների համար։ Գերմանիայի համար Սուէզի ջրանցքը առևտրական և արդիւնաբերական սեռի մեծ նշանակութիւն ունի, քան թէ Անգլիայի համար։ Ակներև է, որ անդլիական ժողովրդի շահերը պահանջում են պահպանել եգիպտոսի մէջ գործերի յայտնի դրութիւն, ի նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ Սուէզի ջրանցքը ամենակարճ ճանապարհ է Անգլիայի և Հնդկաստանի մէջ։ Չէ կարելի նոյնպէս մերժել որ Ֆրանսիայի համար, ի նկատի առնելով նրա առևտրական յարաբերութիւնների զարգացումն հետևեալ Սուէզի հետ, բոլորովին մի և նոյն չէ, թէ Սուէզի ջրանցքը ամ ձեռքին կը լինի։

Բայց միթէ այդ հանգամանքներից կարելի է եզրակացնել, որ միայն Անգլիան և Ֆրանսիան պէտք է եգիպտոսի և Սուէզի ջրանցքի կառավարել աշխարհ լինեն։ Միթէ անգլիական և Ֆրանսիական ժողովրդները կարող են պահանջել բացառական հակազդեցութիւն ունենալ եգիպտական կառավարութեան բոլոր դործողութիւնների վրա։ Վերջապես միթէ ոչ Աւստրօ-Ունգարիան, ոչ Իտալիան և ոչ Ռուսաստանը բոլորովին հետաքրքրված չեն այն հարցով, թէ ո՛ւմ կը պատկանեն եգիպտոսը և Սուէզի ջրանցքը։

Բոլոր այդ հարցերին միայն բացառական պատասխաններ կարելի է տալ։ Ֆրանսիան և անդլիական կառավարութիւնների յայտնութիւնը խեդիվին դաշնագրերով որոշված միջազգային իրաւունքների կատարեալ դեղծումն է։ Այդ յայտնութիւնը ցնոսում է այդ բոլոր ժողովրդների օրինաւոր շահերին, որոնք որ և է կերպով մասնակցում են հանրաշխարհային առևտրական փոխարինութիւններին։

Ամենից առաջ անդլօ-Ֆրանսիական հովանաւորութիւնը կամայականութեամբ ոչնչացնում է թիւրքիայի օրինաւոր իրաւունքները եգիպտոսի վրա։ Մինչև այժմ ոչ ոք չէ ժխտել որ եգիպտոսը կիսանկախ պետութիւն է և կախված է թիւրքիայ սուլթանից։ Թիւրքիայ սուլթանը բարձր իրաւունք ունի հսկել եգիպտոսի ներքին վարչութեան և օտար պետութիւնների հետ ունեցած նրա պատաքին յարաբերութիւնների վրա։ Այդ բաւական չէ. եգիպտական փոխարքան մինչև անգամ իրաւունք չունի բանակցութիւններ սկսել որ և է օտար պետութեան հետ առանց Բ. Դրան թոյլատուութեան և նրա անմիջական առաջնորդութեան։ Թիւրքիայ սուլթանի այդպիսի բարձր իրաւունքները եգիպտոսի վրա միևչև այժմ չեն ժխտված և չեն կարող ժխտվել ոչ անդլիական և ոչ Ֆրանսիական կառավարութիւններից։

Ուրեմն ինչպէս մեկնել, որ լորդ Գրենվիլ և Գամբետտա կարողացան անմիջապէս յայտնել եգիպտական փոխարքային, որ Անդլիան և Ֆրանսիան այժմեան խեդիվի գահի վրա ձնալը ամենալաւ պրատական են համարում եգիպտոսի ներքին կարդապահութեան համար և որ նրանք երբէք չեն թոյլ տայ խեդիվին գահընկէց անել կամ հիմնական վրա անդլիական և Ֆրանսիական կառավարութիւնները վճռել են չը թոյլ տալ, որ եգիպտոսի այժմեան դրութիւնը որ և է կերպով փոխուի։

Այդ բոլոր հարցերին կարելի է միայն մի պատասխան տալ։ Անդլիան և Ֆրանսիան, իրանց ընդհանուր յայտնութիւնն անելով, ամենևին չափազանցեցրին իրանց իշխանութիւնը և գերծնեցին սուլթանի օրինաւոր իրաւունքները, որ կարող էր բողոքել եւրոպական անդլօ-Ֆրանսիական բազաքականութեան դէմ եգիպտոսի մէջ։

Այդպէս էլ վարվեցաւ կ. Պօլսի կառավարութիւնը. նա բողոքեց եւրոպական անդլիական և Ֆրանսիայի ապօրինի վարմունքի դէմ։

Բ. Դրան բողոքը Լօնդօնի և Փարիզի մէջ անուշադրութեան և բարկութեան բարձրացրեց։ Սուլթանին հանկարծին, որ նա կարող է զրկվել անդլիական կառավարութեան հովանաւորութենից և վերջնականապէս ջնջանալ Ֆրանսիայի հետ։ Բայց թիւրքիայ կառավարութիւնը բոլորովին չը վախեցաւ այդ ապատնեղքներից։ Բ. Դուռը սեւեռական միտքով դիտեց, որ անդլիական օգնութիւնը էժան չի առացվում և որ ամեն անգամ այդ օգնութեան փոխարէն թիւրքիան կորցնում է իր լաւ նահանգներից մեկը։ Ինչ կը վերաբերի Ֆրանսիային, կ. Պօլսի մէջ շատ լաւ հասկանում են որ այլ ևս անկարելի է վերադարձնել այն ժամանակները, երբ Ֆրանսիան և թիւրքիան ամենալաւ բարեկամներ էին և ամենահաւատարիմ դաշնակիցներ։

Այժ պատճառով թիւրքիայ կառավարութիւնը, պահանջելով յարգանք դէպի իր օրինաւոր իրաւունքները եգիպտոսի վրա և բողոքելով անդլօ-Ֆրանսիական շրջաբերականի դէմ, ոչ թէ միայն կատարում է իր պարտականութիւնը, այլ և ապացուցանում է, թէ ինքը շատ լաւ հասկանում է թիւրքիայի քաղաքական շահերը։ Սուլթանը չէ կարող թոյլ տալ, որ Թիւրքիայ նահանգները միացնեին մի այլ պետութեան հետ հաստատակ հրամանով կամ միանգամայն շրջաբերականով։

Բացի թիւրքիայից անդլիական և Ֆրանսիական կառավարութիւնների պահանջները չեն կարող ընդունվել եւրոպական այլ պետութիւններից էլ։ Գերմանիան, Աւստրիան, Իտալիան և Ռուսաստանը պատրաստվել են պահպանել եգիպտոսի կախումն թիւրքիայ սուլթանից, միևնոյնը, ինչպէս խոսվեցաւ, եգիպտոսի մէջ այնպիսի շահեր ունեն, որ չեն կարող համբերել մի կամ երկու պետութեան բացառական սեռակցութիւնը Սուէզի ջրանցքի վրա։

Սուէզի ջրանցքը բոլոր ժողովրդների համար հանրաշխարհային նշանակութիւն է ստացել և այս կամ այն կառավարութեան սեռակցութիւնը ջրանցքի վրա կարող է լինել միայն սրբենհեղ պատերազմից յետոյ։

Այդ պատճառով եւրոպական միւս պետութիւնները էլ սոսկված էին բողոքել անդլօ-Ֆրանսիական շրջաբերականի դէմ։ Ե՛թէ այդ բողոքը այնքան խիստ չէր, որքան Բ. Դրան բողոքը, այնու ամենայնիւ դրանով չէ փոքրանում նրա նշանակութիւնը։ Գուցէ ոչ Գերմանիան, ոչ Աւստրօ-Ունգարիան, ոչ Իտալիան և ոչ Ռուսաստանը հարկաւոր չը համարեցին մերժել անդլիական և Ֆրանսիական կառավարութիւնների իրաւունքը եգիպտոսի և Սուէզի ջրանցքի վիճակը անօրինելու մասին, բայց յետոյ երբ անդլիացիները և Ֆրանսիացիները կուզենան սերտապահել եգիպտոսի և Սուէզի ջրանցքի վրա, այդպիսի բողոքը պետութիւնների կողմից անպատճառ անդէ կունենայ։

Բայց եւրոպական խաղաղութիւնը պահպանելու համար ցանկալի է, որ անդլօ-Ֆրանսիական շրջաբերականի հեղինակները հիմիկուց իմանան, որ եւրոպական միւս պետութիւնները նրանց Թոյլ չեն տայ գործել եգիպտոսի մէջ այնպէս, ինչպէս Անգլիան գործում է Հնդկաստանի մէջ և Ֆրանսիան Տունիսի մէջ։

ՆԱՄԱԿ ԹԻԹԵՓԱՑԻՑ

Կ. Պօլիս, 13 յունվարի 82

Անցեալ նամակիս մէջ առաջարկ և թիւրքացած հայոց փոխարքայ հանդիսաւոր օր քան զօր տեղ տեղեկութիւն տալիս վրայ խոսացայ։ Ուրախանալի մի երեւոյթ է դիտել թէ մի քանի ժամանակէ ի վեր կ. Պօլսոյ հայ հասարակութիւնը ոչ ևս անտարբեր կը դտնուի ձեր կողմի անցած ամեն ազգային շարժումներուն։ Բազմամարիւս կըլլայ, ջերմ և անկեղծ սրտիս, ամեն այդ կողմ հիմնուած ազգային հասարակութեանց յաջողութիւնը, և անոնցմէն միշտ կը դդայ երբ պարագայնեց և անհրաժեշտ գործիչներ կը տեսնէ, տկր այդպէս կը չարտահայտին ընդհանրութեան զգածները դիմաւորելէ։

Այս տեղի հայ լրագիրը Թիֆլիսի թնարտեանց մամուժաղովի վերջին մի քանի տարբերութեան տեսը նկարագրութիւնն մը կ՚ընէ։ Այս եղելութեանց հրատարակութիւնը միայն ձայը յուզում և տխրութիւն պատճառեց մեր հասարակութեան։ Նորա տկր բոլորովին տարբեր գաղափար ունէին Թիֆլիսի թնարտեանց անօրէնութեան և նորա մի լոկ ազգային հասարակութիւն լինելու մասին, չուտով կը հարցնէին թէ —«արդեօք հնարաւոր մի եղելութիւն է այս, և ինչպէս կարելի է որ Թիֆլիսի հասարակութեան նման խելացոտ և բարեկիրթ մի ժողովուրդ թոյլ տայ որ մի քանի անձինք իր նախրական համար հասարակութիւնը ցտիսթեան տապարկեզ դարձնեն։» Արդէն անցեալ տարի «Մշակի» մէջ կարդացինք այն մանրամասնութիւն մի քանի անդամներ վտարելնէն հետ և տարա կրած հալածանքները նոյն անձանց կողմանէ։ Յետոյ նաև «Մշակի» պարտադրութիւնը նրա մասին։ Երբ անցեալ գարնան ներսեանական խռովքին մի մասը այստեղ վերադարձաւ, դժուարաւ կը հաւատայինք մենք ձեր գործիչներու անանց մասին պատմածներուդ։ Այժմ համոզուած ևնայինք որ չափազանցութիւն չեն բնաւ ընդ, նկարագրելով մեզ՝ թէ որպիսի անձինք յաջողեր են ձեռքերին անցնելու մի հասարակութիւն՝ որով փոխանակ ազգային յառաջադիմութեան նպաստելու, սոսկ անձնասիրութիւնը և իրենց կիրքերը գոհացնելու ծառայեցնել կաշխատին։ Թիֆլիսի հասարակութեան պատատ հիւրասիրութիւնն պրեմ առած եղեր էր այստեղ։ Նա պատճառ հայոն իր պատիւ հասարակութիւնը կը չմտար անպարկեշ բնել իր եղբայրական համակրութեանցն, և այժմ ի շնորհս մի քանի անարդ բարեսիրութիւն կազմող անձանց, կ. Պօլսէն այստեղ գնացած պատասխանները՝ կը վերադառնան այստեղ գոհանալով եկեղեցէն «որ այդ գժոխքեց ազատվեցան»։

Կան մարդիկ, որք ինքնինքնին հոչակած են իրր առաքինասէր հայոց հայրենասիրութեանց նեղկոյացուցիչներ։ Բայց դրա մեր կռվիսոի եղբայրներուն տխրարը չեն, և մենք չենք ուզեր չվրիպել այդտեղի ամենաստիտ և վհատանք գայթներդը այն անձանց հետ, որք մի անցեալ ունեն թէպետ մոռացնել ապրա, բայց ոչ բռնական բարոյական այժ իրենց բնական գործած կիրքերը ստանձնելու համար։

Մենք համոզուած ենք որ ձեր մէջ, ինչպէս նաև մեր մէջ, օրհնաբեր անհատներ կը գտնուին, համոզուած ենք միանգամայն որ ուռուցիկ հասարակութիւնն ընդհանրապէս ամենաարագ է և պատկառանք կը կրէ։ Այդ վատահելի մասին է որ մենք համաձայնութիւն կանկռնելնք մեր երկրակիցներու համար, գուցէ ոչ այնչափ նպատ անձին բռնապետութիւն տալու ցանկութեամբ, որչափ երկու կողմի համաձայնութեամբ մէջ փոխադարձ վստահութիւն և համակրութիւն պահելու համար։ Միմիանց յարգանք բնազդն է մեր ազգութիւնը, և ոչ թէ գանազան անտեսու վարմունքով միմիանց վրայ կատած և պչրում ներշնչել։ Ջգուշութիւն և հետաքննութիւն ամեն ընտրութեանց մէջ, և ամենայն զգուշութեամբ վատահութիւն,—ասոնք են ահա մեր ազգային միջոցները փոխադարձաբար համակրութիւն և մտերմութիւն ամրացնելու համար։

Հայկական խնդրոյն վրա այս օրերս լուրերն ոգեւորիչ են։ Մինչդեռ թիւրքերն յաղթութեան առագաստները կը բարձրացնէին Գերմանիոյ բարեկամական ցոյցերու վրայ և կը կարծէին կարողանալ մոռացութեան տալ Հայաստանի բարենորոգմանց խնդիրն, ահա նոյն իսկ Գերմանիոյ տեսակցութիւնը պրագերա։ Փետրուար բազաքագարի նպատ թիւրք պատասխանեաու հետ, բայց նոյնա Գէրլինի սեմասիները թիւրքերուն այս քաղաքներց Ֆրանսայի եգիպտոսի բրատէքտորայի մասին։ Սալիսպերի անտնեալով որ Գերմանիոյ խրին երեսին միայն կը խնդայ, գործա չուտ գէպի իր վարկին բարենպատ և մտերմաց հրատիրանաք երկու ժամ անտակցեցաւ լորդ Թիֆֆըրինի հետ և հաճելի ջանաց բլլալ Անգլիոյ, խոստանալով դնատարին Գերմանիոյ վաղ բնակ փոքի բարենպատութիւնները։ Գէտք է խոստովանիլ որ Թիւրքիոյ դաշնակցութիւնները երբէք ուղղակի չեն թերեր իրին, եթէ երբէք մի ուրիշ քաղաքացու հատատարութեան գաշնակիցը բլլալու վատահութիւնը ունենայ։

Հ. Ֆ.

ԽԱՌՆ ԼՈՒԾԵՐ

Վիէննայի լրագիրներէն հաղորդուած ենք, որ անգլիական պարլամէնտի անդամ Գօսլի դիակը, որ նոյնիսկ օրագարձով բարձրացել էր և կրկին էջ, գանգեցաւ օրագարձների ինագորներին հետ Գլոբսի մօտ Գալիցիայում։

* * *

Լրագիրները հաղորդում են, որ յունվարի 21-ին, մեկ հեղինակը նոյնպ վորձ վորձեց մանել կայսրի պալատը։ Դա կալուածատեր Ֆրիդրիխ-Վիլհելմ Միւլլերն է Լէյպցիգից։ Նրա խոսքերի համեմատ, նա դիտմամբ Բերլին եկաւ մեկ նշանաւոր գաղտնիք հաղորդելու կայսրին և մեղաւոր բնոյթներին ուղիղ համապատասխ վրա կրնայեցնելու համար։ Թէպէտ այդ մարդուն մի քանի անգամ կրկնեցին, որ նրան չէ կարելի թողնել կայսրի մօտ, բայց նա զօրով կամենում էր մտնել պալատը։ Գէնդարմները, որոնք պատասխանութիւն էին ստում պահել տաւղ, տեսան որ այդ քաղաքացին ունի մի մեծ ապրանքով պարկ, և ստիպեցին որ նա բացի այդ պարկը։ Մի քանի ակնարկ ներքին գործերի մասին և խնդրեցին գալ ուրիշ անգամ։ Նա ասաց որ չի գալու, որովհետև ինքը ունի մի կարևոր գաղտնիք, որ պիտի ասի միայն կայսրին։ Ապա նա ցոյց տուեց իր պարկը, որի մէջ կային մի քանի ռումբեր։ Նա ասաց որ ինքը ուզում է պայթեցնել իրան կայսրի հետ։ Գէնդարմները ստիպեցին նրան դուրս գալ։ Նա դուրս եկաւ, բայց ոչ բռնական բարոյական այժ իրենց բնական գործած կիրքերը ստանձնելու համար։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 յունվարի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է, բարձրագոյն հրամանն է տուած երկրորդ բաժինը պետական խորհրդի օրէնսդրական բաժնով փոխարինելու մասին։ Կարծում են, որ այդ բաժնի գլխաւոր կառավարիչ կը նշանակվի խորհրդի անդամներից մեկը, որ մասնակցում է մինիստրների խորհրդին և անձնական ամենախոնարհ զեկուցման իրաւունք ունի։ Գլխաւոր կառավարիչ նշանակված է Սաբլերի։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 յունվարի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 87 կ., երկրորդ 94 ր. 37 կ., երրորդ 94 ր. 50½ կ., չորրորդ 94 ր. 14¼ կ., հինգերորդ 90 ր. 87 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 218 ր. 75 կ., երկրորդ 216 ր. 75½ կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 75 կ., երկրորդ 90 ր. 37 կ., երրորդ 90 ր. 37 կ., ոսկի 8 ր. 5 կ։ Ռուսաց 1 րուբլ Լէնդօնի վրա արժէ 24,71 պէնս, առաւաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 210 մարկ 75 պֆ., Փարիզի վրա 259 ֆրանկ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՉԱՐԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բլջակներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրասլ, մահուդ, տրիկո, սրբիչներ և ալրօճներ կէս գնով։ Ձեղկական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չեռաներ 70 կ., նշշասյ կօրմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուսոյքի փաշի 5 կ.։ **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթիկ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երկհանների համար 4 ր., մեծերի համար 12 բուլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻ**։ 7—36

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՑ“

Ամենամեր և գործնական ձևի, բացատրական կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք չունեն կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մտածելի տակ. դրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր տպագրութեամբ. դորա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիպասանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յաւելը ուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են գրուել „Կենսօրնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և Թադեոս Տէր-Մկրտչեանցի մօտ. Բացու Բաթումից մատպիտում, ինձ մօտ և „Մարգ ընկ“ գրադարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին աւորագրութեան թերթ ընդունել։

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր։ Բաժանորդների անուանները և ազգանունները կը տպագրուեն դրքի վերջում։

Հրատարակիչ Աբել Գ. Ապրեսեանց

ԾԱԽՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բրնձկիներ, մանրաթներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէկյամաններ, սուրճներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՊԱՒՐՆԵՐ, ՋԳԵՍՏԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳԻՆՁՆԵՐ, թուղթ, Ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մկնքակապներ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տուլուխ սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շերբեթ, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնյակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՅ**. պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., խակ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., խակ ամենաթարմ թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ։

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէմօլվիրներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց ինամքեր 65 ր., շեֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. գին մէջը, ալբօճներ կիսապոտ, Ֆիլտրաներ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէմօլվիրների թիֆլիսում։

88—100

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիրմայով բանալով երեսուն ու վաճառանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, գիւանական, նկարչական և կազմարարական իրեզէնների խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեատոմսեր, բրօշիւրներ, նաև դրքեր, ամենաարժան վարձով։

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Ընտրեալ բժշկական մարմնամարզութեան“ դրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эриванъ. П. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒԶԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական դրքուկի* հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ“** անուանով։

Այս դրքոյկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յայտնեց տպագրելուց։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վրայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ։

Կարելի է առանձին թէ՛ կենտրոնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հեռևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին անսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրատապակի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպեներ 15 կ. հատը, 10,000 անի 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պինդաներ 5 կ., 5,000 չ/չ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատեաններ և դրչակոմներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 Ֆ. Հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվերներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրամի, տրիկօ, ալբօճներ, ձմռուայ պալատներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով։ Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծախսին **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.։

44—60

Ковчежецъ духовнаго Епархіальнаго Училища, что при Эчміадзинскомъ Монастырѣ, симъ объявляетъ, что желающіе принять на себя поставку для Училища въ 1882 году: 1) Говядины, 2) Баранины, 3) Свѣчей, 4) Керосина, 5) Дровъ, 6) Сѣна, 7) Соломы, 8) Ячменя, 9) Пшеницы, 10) Муки, 11) Крупъ, 12) Масла коровьяго, 13) Масла коноплянаго, 14) Соли, 15) Сахару, 16) Чаю, 17) Табаку, 18) Мыла, 19) Овощей, 20) Рыбы, 21) Яицъ, 22) Молока, 23) Сыра, 24) Уксусу, 25) Перца, 26) Лука, 27) Чеснока, 28) Картофеля, 29) Капусты, 30) Свеклы, 31) Моркови, 32) Огурцовъ, 33) Помидоровъ, 34) Баклажановъ, 35) Тыквы, 36) Арбузовъ, 37) Дынь, 38) Винограда, 39) Яблокъ, 40) Грушъ, 41) Персиковъ, 42) Абрикосовъ, 43) Сливъ, 44) Вишенъ, 45) Черешенъ, 46) Орѣховъ, 47) Миндаля, 48) Фундука, 49) Изюму, 50) Инжира, 51) Урюка, 52) Кишмиша, 53) Фиги, 54) Финиковъ, 55) Гранатовъ, 56) Лимоновъ, 57) Апельсиновъ, 58) Мандаринъ, 59) Ананасовъ, 60) Кокосовыхъ орѣховъ, 61) Сахарнаго песку, 62) Ледянаго сахару, 63) Сахарнаго леденца, 64) Сахарнаго песку для варенья, 65) Сахарнаго песку для пастилы, 66) Сахарнаго песку для мармелада, 67) Сахарнаго песку для шербета, 68) Сахарнаго песку для щербета, 69) Сахарнаго песку для щербета, 70) Сахарнаго песку для щербета, 71) Сахарнаго песку для щербета, 72) Сахарнаго песку для щербета, 73) Сахарнаго песку для щербета, 74) Сахарнаго песку для щербета, 75) Сахарнаго песку для щербета, 76) Сахарнаго песку для щербета, 77) Сахарнаго песку для щербета, 78) Сахарнаго песку для щербета, 79) Сахарнаго песку для щербета, 80) Сахарнаго песку для щербета, 81) Сахарнаго песку для щербета, 82) Сахарнаго песку для щербета, 83) Сахарнаго песку для щербета, 84) Сахарнаго песку для щербета, 85) Сахарнаго песку для щербета, 86) Сахарнаго песку для щербета, 87) Сахарнаго песку для щербета, 88) Сахарнаго песку для щербета, 89) Сахарнаго песку для щербета, 90) Сахарнаго песку для щербета, 91) Сахарнаго песку для щербета, 92) Сахарнаго песку для щербета, 93) Сахарнаго песку для щербета, 94) Сахарнаго песку для щербета, 95) Сахарнаго песку для щербета, 96) Сахарнаго песку для щербета, 97) Сахарнаго песку для щербета, 98) Сахарнаго песку для щербета, 99) Сахарнаго песку для щербета, 100) Сахарнаго песку для щербета, 101) Сахарнаго песку для щербета, 102) Сахарнаго песку для щербета, 103) Сахарнаго песку для щербета, 104) Сахарнаго песку для щербета, 105) Сахарнаго песку для щербета, 106) Сахарнаго песку для щербета, 107) Сахарнаго песку для щербета, 108) Сахарнаго песку для щербета, 109) Сахарнаго песку для щербета, 110) Сахарнаго песку для щербета, 111) Сахарнаго песку для щербета, 112) Сахарнаго песку для щербета, 113) Сахарнаго песку для щербета, 114) Сахарнаго песку для щербета, 115) Сахарнаго песку для щербета, 116) Сахарнаго песку для щербета, 117) Сахарнаго песку для щербета, 118) Сахарнаго песку для щербета, 119) Сахарнаго песку для щербета, 120) Сахарнаго песку для щербета, 121) Сахарнаго песку для щербета, 122) Сахарнаго песку для щербета, 123) Сахарнаго песку для щербета, 124) Сахарнаго песку для щербета, 125) Сахарнаго песку для щербета, 126) Сахарнаго песку для щербета, 127) Сахарнаго песку для щербета, 128) Сахарнаго песку для щербета, 129) Сахарнаго песку для щербета, 130) Сахарнаго песку для щербета, 131) Сахарнаго песку для щербета, 132) Сахарнаго песку для щербета, 133) Сахарнаго песку для щербета, 134) Сахарнаго песку для щербета, 135) Сахарнаго песку для щербета, 136) Сахарнаго песку для щербета, 137) Сахарнаго песку для щербета, 138) Сахарнаго песку для щербета, 139) Сахарнаго песку для щербета, 140) Сахарнаго песку для щербета, 141) Сахарнаго песку для щербета, 142) Сахарнаго песку для щербета, 143) Сахарнаго песку для щербета, 144) Сахарнаго песку для щербета, 145) Сахарнаго песку для щербета, 146) Сахарнаго песку для щербета, 147) Сахарнаго песку для щербета, 148) Сахарнаго песку для щербета, 149) Сахарнаго песку для щербета, 150) Сахарнаго песку для щербета, 151) Сахарнаго песку для щербета, 152) Сахарнаго песку для щербета, 153) Сахарнаго песку для щербета, 154) Сахарнаго песку для щербета, 155) Сахарнаго песку для щербета, 156) Сахарнаго песку для щербета, 157) Сахарнаго песку для щербета, 158) Сахарнаго песку для щербета, 159) Сахарнаго песку для щербета, 160) Сахарнаго песку для щербета, 161) Сахарнаго песку для щербета, 162) Сахарнаго песку для щербета, 163) Сахарнаго песку для щербета, 164) Сахарнаго песку для щербета, 165) Сахарнаго песку для щербета, 166) Сахарнаго песку для щербета, 167) Сахарнаго песку для щербета, 168) Сахарнаго песку для щербета, 169) Сахарнаго песку для щербета, 170) Сахарнаго песку для щербета, 171) Сахарнаго песку для щербета, 172) Сахарнаго песку для щербета, 173) Сахарнаго песку для щербета, 174) Сахарнаго песку для щербета, 175) Сахарнаго песку для щербета, 176) Сахарнаго песку для щербета, 177) Сахарнаго песку для щербета, 178) Сахарнаго песку для щербета, 179) Сахарнаго песку для щербета, 180) Сахарнаго песку для щербета, 181) Сахарнаго песку для щербета, 182) Сахарнаго песку для щербета, 183) Сахарнаго песку для щербета, 184) Сахарнаго песку для щербета, 185) Сахарнаго песку для щербета, 186) Сахарнаго песку для щербета, 187) Сахарнаго песку для щербета, 188) Сахарнаго песку для щербета, 189) Сахарнаго песку для щербета, 190) Сахарнаго песку для щербета, 191) Сахарнаго песку для щербета, 192) Сахарнаго песку для щербета, 193) Сахарнаго песку для щербета, 194) Сахарнаго песку для щербета, 195) Сахарнаго песку для щербета, 196) Сахарнаго песку для щербета, 197) Сахарнаго песку для щербета, 198) Сахарнаго песку для щербета, 199) Сахарнаго песку для щербета, 200) Сахарнаго песку для щербета, 201) Сахарнаго песку для щербета, 202) Сахарнаго песку для щербета, 203) Сахарнаго песку для щербета, 204) Сахарнаго песку для щербета, 205) Сахарнаго песку для щербета, 206) Сахарнаго песку для щербета, 207) Сахарнаго песку для щербета, 208) Сахарнаго песку для щербета, 209) Сахарнаго песку для щербета, 210) Сахарнаго песку для щербета, 211) Сахарнаго песку для щербета, 212) Сахарнаго песку для щербета, 213) Сахарнаго песку для щербета, 214) Сахарнаго песку для щербета, 215) Сахарнаго песку для щербета, 216) Сахарнаго песку для щербета, 217) Сахарнаго песку для щербета, 218) Сахарнаго песку для щербета, 219) Сахарнаго песку для щербета, 220) Сахарнаго песку для щербета, 221) Сахарнаго песку для щербета, 222) Сахарнаго песку для щербета, 223) Сахарнаго песку для щербета, 224) Сахарнаго песку для щербета, 225) Сахарнаго песку для щербета, 226) Сахарнаго песку для щербета, 227) Сахарнаго песку для щербета, 228) Сахарнаго песку для щербета, 229) Сахарнаго песку для щербета, 230) Сахарнаго песку для щербета, 231) Сахарнаго песку для щербета, 232) Сахарнаго песку для щербета, 233) Сахарнаго песку для щербета, 234) Сахарнаго песку для щербета, 235) Сахарнаго песку для щербета, 236) Сахарнаго песку для щербета, 237) Сахарнаго песку для щербета, 238) Сахарнаго песку для щербета, 239) Сахарнаго песку для щербета, 240) Сахарнаго песку для щербета, 241) Сахарнаго песку для щербета, 242) Сахарнаго песку для щербета, 243) Сахарнаго песку для щербета, 244) Сахарнаго песку для щербета, 245) Сахарнаго песку для щербета, 246) Сахарнаго песку для щербета, 247) Сахарнаго песку для щербета, 248) Сахарнаго песку для щербета, 249) Сахарнаго песку для щербета, 250) Сахарнаго песку для щербета, 251) Сахарнаго песку для щербета, 252) Сахарнаго песку для щербета, 253) Сахарнаго песку для щербета, 254) Сахарнаго песку для щербета, 255) Сахарнаго песку для щербета, 256) Сахарнаго песку для щербета, 257) Сахарнаго песку для щербета, 258) Сахарнаго песку для щербета, 259) Сахарнаго песку для щербета, 260) Сахарнаго песку для щербета, 261) Сахарнаго песку для щербета, 262) Сахарнаго песку для щербета, 263) Сахарнаго песку для щербета, 264) Сахарнаго песку для щербета, 265) Сахарнаго песку для щербета, 266) Сахарнаго песку для щербета, 267) Сахарнаго песку для щербета, 268) Сахарнаго песку для щербета, 269) Сахарнаго песку для щербета, 270) Сахарнаго песку для щербета, 271) Сахарнаго песку для щербета, 272) Сахарнаго песку для щербета, 273) Сахарнаго песку для щербета, 274) Сахарнаго песку для щербета, 275) Сахарнаго песку для щербета, 276) Сахарнаго песку для щербета, 277) Сахарнаго песку для щербета, 278) Сахарнаго песку для щербета, 279) Сахарнаго песку для щербета, 280) Сахарнаго песку для щербета, 281) Сахарнаго песку для щербета, 282) Сахарнаго песку для щербета, 283) Сахарнаго песку для щербета, 284) Сахарнаго песку для щербета, 285) Сахарнаго песку для щербета, 286) Сахарнаго песку для щербета, 287) Сахарнаго песку для щербета, 288) Сахарнаго песку для щербета, 289) Сахарнаго песку для щербета, 290) Сахарнаго песку для щербета, 291) Сахарнаго песку для щербета, 292) Сахарнаго песку для щербета, 293) Сахарнаго песку для щербета, 294) Сахарнаго песку для щербета, 295) Сахарнаго песку для щербета, 296) Сахарнаго песку для щербета, 297) Сахарнаго песку для щербета, 298) Сахарнаго песку для щербета, 299) Сахарнаго песку для щербета, 300) Сахарнаго песку для щербета, 301) Сахарнаго песку для щербета, 302) Сахарнаго песку для щербета, 303) Сахарнаго песку для щербета, 304) Сахарнаго песку для щербета, 305) Сахарнаго песку для щербета, 306) Сахарнаго песку для щербета, 307) Сахарнаго песку для щербета, 308) Сахарнаго песку для щербета, 309) Сахарнаго песку для щербета, 310) Сахарнаго песку для щербета, 311) Сахарнаго песку для щербета, 312) Сахарнаго песку для щербета, 313) Сахарнаго песку для щербета, 314) Сахарнаго песку для щербета, 315) Сахарнаго песку для щербета, 316) Сахарнаго песку для щербета, 317) Сахарнаго песку для щербета, 318) Сахарнаго песку для щербета, 319) Сахарнаго песку для щербета, 320) Сахарнаго песку для щербета, 321) Сахарнаго песку для щербета, 322) Сахарнаго песку для щербета, 323) Сахарнаго песку для щербета, 324) Сахарнаго песку для щербета, 325) Сахарнаго песку для щербета, 326) Сахарнаго песку для щербета, 327) Сахарнаго песку для щербета, 328) Сахарнаго песку для щербета, 329) Сахарнаго песку для щербета, 330) Сахарнаго песку для щербета, 331) Сахарнаго песку для щербета, 332) Сахарнаго песку для щербета, 333) Сахарнаго песку для щербета, 334) Сахарнаго песку для щербета, 335) Сахарнаго песку для щербета, 336) Сахарнаго песку для щербета, 337) Сахарнаго песку для щербета, 338) Сахарнаго песку для щербета, 339) Сахарнаго песку для щербета, 340) Сахарнаго песку для щербета, 341) Сахарнаго песку для щербета, 342) Сахарнаго песку для щербета, 343) Сахарнаго песку для щербета, 344) Сахарнаго песку для щербета, 345) Сахарнаго песку для щербета, 346) Сахарнаго песку для щербета, 347) Сахарнаго песку для щербета, 348) Сахарнаго песку для щербета, 349) Сахарнаго песку для щербета, 350) Сахарнаго песку для щербета, 351) Сахарнаго песку для щербета, 352) Сахарнаго песку для щербета, 353) Сахарнаго песку для щербета, 354) Сахарнаго песку для щербета, 355) Сахарнаго песку для щербета, 356) Сахарнаго песку для щербета, 357) Сахарнаго песку для щербета, 358) Сахарнаго песку для щербета, 359) Сахарнаго песку для щербета, 360) Сахарнаго песку для щербета, 361) Сахарнаго песку для щербета, 362) Сахарнаго песку для щербета, 363) Сахарнаго песку для щербета, 364) Сахарнаго песку для щербета, 365) Сахарнаго песку для щербета, 366) Сахарнаго песку для щербета, 367) Сахарнаго песку для щербета, 368) Сахарнаго песку для щербета, 369) Сахарнаго песку для щербета, 370) Сахарнаго песку для щербета, 371) Сахарнаго песку для щербета, 372) Сахарнаго песку для щербета, 373) Сахарнаго песку для щербета, 374) Сахарнаго песку для щербета, 375) Сахарнаго песку для щербета, 376) Сахарнаго песку для щербета, 377) Сахарнаго песку для щербета, 378) Сахарнаго песку для щербета, 379) Сахарнаго песку для щербета, 380) Сахарнаго песку для щербета, 381) Сахарнаго песку для щербета, 382) Сахарнаго песку для щербета, 383) Сахарнаго песку для щербета, 384) Сахарнаго песку для щербета, 385) Сахарнаго песку для щербета, 386) Сахарнаго песку для щербета, 387) Сахарнаго песку для щербета, 388) Сахарнаго песку для щербета, 389) Сахарнаго песку для щербета, 390) Сахарнаго песку для щербета, 391) Сахарнаго песку для щербета, 392) Сахарнаго песку для щербета, 393) Сахарнаго песку для щербета, 394) Сахарнаго песку для щербета, 395) Сахарнаго песку для щербета, 396) Сахарнаго песку для щербета, 397) Сахарнаго песку для щербета, 398) Сахарнаго песку для щербета, 399) Сахарнаго песку для щербета, 400) Сахарнаго песку для щербета, 401) Сахарнаго песку для щербета, 402) Сахарнаго песку для щербета, 403) Сахарнаго песку для щербета, 404) Сахарнаго песку для щербета, 405) Сахарнаго песку для щербета, 406) Сахарнаго песку для щербета, 407) Сахарнаго песку для щербета, 408) Сахарнаго песку для щербета, 409) Сахарнаго песку для щербета, 410) Сахарнаго песку для щербета, 411) Сахарнаго песку для щербета, 412) Сахарнаго песку для щербета, 413) Сахарнаго песку для щербета, 414) Сахарнаго песку для щербета, 415) Сахарнаго песку для щербета, 416) Сахарнаго песку для щербета, 417) Сахарнаго песку для щербета, 418) Сахарнаго песку для щербета, 419) Сахарнаго песку для щербета, 420) Сахарнаго песку для щербета, 421) Сахарнаго песку для щербета, 422) Сахарнаго песку для щербета, 423) Сахарнаго песку для щербета, 424) Сахарнаго песку для щербета, 425) Сахарнаго песку для щербета, 426) Сахарнаго песку для щербета, 427) Сахарнаго песку для щербета, 428) Сахарнаго песку для щербета, 429) Сахарнаго песку для щербета, 430) Сахарнаго песку для щербета, 431) Сахарнаго песку для щербета, 432) Сахарнаго песку для щербета, 433) Сахарнаго песку для щербета, 434) Сахарнаго песку для щербета, 435) Сахарнаго песку для щербета, 436) Сахарнаго песку для щербета, 437) Сахарнаго песку для щербета, 438) Сахарнаго песку для щербета, 439) Сахарнаго песку для щербета, 440) Сахарнаго песку для щербета, 441) Сахарнаго песку для щербета, 442) Сахарнаго песку для щербета, 443) Сахарнаго песку для щербета, 444) Сахарнаго песку для щербета, 445) Сахарнаго песку для щербета, 446) Сахарнаго песку для щербета, 447) Сахарнаго песку для щербета, 448) Сахарнаго песку для щербета, 449) Сахарнаго песку для щербета, 450) Сахарнаго песку для щербета, 451) Сахарнаго песку для щербета, 452) Сахарнаго песку для щербета, 453) Сахарнаго песку для щербета, 454) Сахарнаго песку для щербета, 455) Сахарнаго песку для щербета, 456) Сахарнаго песку для щербета, 457) Сахарнаго песку для щербета, 458) Сахарнаго песку для щербета, 459) Сахарнаго песку для щербета, 460) Сахарнаго песку для щербета, 461) Сахарнаго песку для щербета, 462) Сахарнаго песку для щербета, 463) Сахарнаго песку для щербета, 464) Сахарнаго песку для щербета, 465) Сахарнаго песку для щербета, 466) Сахарнаго песку для щербета, 467) Сахарнаго песку для щербета, 468) Сахарнаго песку для щербета, 469) Сахарнаго песку для щербета, 470) Сахарнаго песку для щербета, 471) Сахарнаго песку для щербета, 472) Сахарнаго песку для щербета, 473) Сахарнаго песку для щербета, 474) Сахарнаго песку для щербета, 475) Сахарнаго песку для щербета, 476) Сахарнаго песку для щербета, 477) Сахарнаго песку для щербета, 478) Сахарнаго песку для щербета, 479) Сахарнаго песку для щербета, 480) Сахарнаго песку для щербета, 481) Сахарнаго песку для щербета, 482) Сахарнаго песку для щербета, 483) Сахарнаго песку для щербета, 484) Сахарнаго песку для щербета, 485) Сахарнаго песку для щербета, 486) Сахарнаго песку для щербета, 487) Сахарнаго песку для щербета, 488) Сахарнаго песку для щербета, 489) Сахарнаго песку для щербета, 490) Сахарнаго песку для щербета, 491) Сахарнаго песку для щербета, 492) Сахарнаго песку для щербета, 493) Сахарнаго песку для щербета, 494) Сахарнаго песку для щербета, 495) Сахарнаго песку для щербета, 496) Сахарнаго песку для щербета, 497) Сахарнаго песку для щербета, 498) Сахарнаго песку для щербета, 499) Сахарнаго песку для щербета, 500) Сахарнаго песку для щербета, 501) Сахарнаго песку для щербета, 502) Сахарнаго песку для щербета, 503) Сахарнаго песку для щербета, 504) Сахарнаго песку для щербета, 505) Сахарнаго песку для щербета, 506) Сахарнаго песку для щербета, 507) Сахарнаго песку для щербета, 508) Сахарнаго песку для щербета, 509) Сахарнаго песку для щербета, 510) Сахарнаго песку для щербета, 511) Сахарнаго песку для щербета, 512) Сахарнаго песку для щербета, 513) Сахарнаго песку для щербета, 514) Сахарнаго песку для щербета, 515) Сахарнаго песку для щербета, 516) Сахарнаго песку для щербета, 517) Сахарнаго песку для щербета, 518) Сахарнаго песку для щербета, 519) Сахарнаго песку для щербета, 520) Сахарнаго песку для щербета, 521) Сахарнаго песку для щербета, 522) Сахарнаго песку для щербета, 523) Сахарнаго песку для щербета, 524) Сахарнаго песку для щербета, 525) Сахарнаго песку для щербета, 526) Сахарнаго песку для щербета, 527) Сахарнаго песку для щербета, 528) Сахарнаго песку для щербета, 529) Сахарнаго песку для щербета, 530) Сахарнаго песку для щербета, 531) Сахарнаго песку для щербета, 532) Сахарнаго песку для щербета, 533) Сахарнаго песку для щербета, 534) Сахарнаго песку для щербета, 535) Сахарнаго песку для щербета, 536) Сахарнаго песку для щербета, 537) Сахарнаго песку для щербета, 538) Сахарнаго песку для щербета, 539) Сахарнаго песку для щербета, 540) Сахарнаго песку для щербета, 541) Сахарнаго песку для щербета, 542) Сахарнаго песку для щербета, 543) Сахарнаго песку для щербета, 544) Сахарнаго песку для щербета, 545) Сахарнаго песку для щербета, 546) Сахарнаго песку для щербета, 547) Сахарнаго песку для щербета, 548) Сахарнаго песку для щербета, 549) Сахарнаго песку для щербета, 550) Сахарнаго песку для щербета, 551) Сахарнаго песку для щербета, 552) Сахарнаго песку для щербета, 553) Сахарнаго песку для щербета, 554) Сахарнаго песку для щербета, 555) Сахарнаго песку для щербета, 556) Сахарнаго песку для щербета, 557) Сахарнаго песку для щербета, 558) Сахарнаго песку для щербета, 559) Сахарнаго песку для щербета, 560) Сахарнаго песку для щербета, 561) Сахарнаго песку для щербета, 562) Сахарнаго песку для щербета, 563) Сахарнаго песку для щербета, 564) Сахарнаго песку для щербета, 565) Сахарнаго песку для щербета, 566) Сахарнаго песку для щербета, 567) Сахарнаго песку для щербета, 568) Сахарнаго песку для щербета, 569) Сахарнаго песку для щербета, 570) Сахарнаго песку для щербета, 571) Сахарнаго песку для щербета, 572) Сахарнаго песку для щербета, 573) Сахарнаго песку для щербета, 574) Сахарнаго песку для щербета, 575) Сахарнаго песку для щербета, 576) Сахарнаго песку для щербета, 577) Сахарнаго песку для щербета, 578) Сахарнаго песку для щербета, 579) Сахарнаго песку для щербета, 580) Сахарнаго песку для щербета, 581) Сахарнаго песку для щербета, 582) Сахарнаго песку для щербета, 583) Сахарнаго песку для щербета, 584) Сахарнаго песку для щербета, 585) Сахарнаго песку для щербета, 586) Сахарнаго песку для щербета, 587) Сахарнаго песку для щербета, 588) Сахарнаго песку для щербета, 589) Сахарнаго песку для щербета, 590) Сахарнаго песку для щербета, 591) Сахарнаго песку для щербета, 592) Сахарнаго песку для щербета, 593) Сахарнаго песку для щербета, 594) Сахарнаго песку для щербета, 595) Сахарнаго песку для щербета, 596) Сахарнаго песку для щербета, 597) Сахарнаго песку для щербета, 598) Сахарнаго песку для щербета, 599) Сахарнаго песку для щербета, 600) Сахарнаго песку для щербета, 601) Сахарнаго песку для щербета, 602) Сахарнаго песку для щербета, 603) Сахарнаго песку для щербета, 604) Сахарнаго песку для щербета, 605) Сахарнаго песку для щербета, 606) Сахарнаго песку для щербета, 607) Сахарнаго песку для щербета, 608) Сахарнаго песку для щербета, 609) Сахарнаго песку для щербета, 610) Сахарнаго песку для щербета, 611) Сахарнаго песку для щербета, 612) Сахарнаго песку для щербета, 613) Сахарнаго песку для щербета, 614) Сахарнаго песку для щербета, 615) Сахарнаго песку для щербета, 616) Сахарнаго песку для щербета, 617) Сахарнаго песку для щербета, 618) Сахарнаго песку для щербета, 619) Сахарнаго песку для щербета, 620) Сахарнаго песку для щербета, 621) Сахарнаго песку для щербета, 622) Сахарнаго песку для щербета, 623) Сахарнаго песку для щербета, 624) Сахарнаго песку для щербета, 625) Сахарнаго песку для щербета, 626) Сахарнаго песку для щербета, 627) Сахарнаго песку для щербета, 628) Сахарнаго песку для щербета, 629) Сахарнаго песку для щербета, 630) Сахарнаго песку для щербета, 631) Сахарнаго песку для щербета, 632) Сахарнаго песку для щербета, 633) Сахарнаго песку для щербета, 634) Сахарнаго песку для щербета, 635) Сахарнаго песку для щербета, 636) Сахарнаго песку для щербета, 637) Сахарнаго песку для щербета, 638) Сахарнаго песку для щербета, 639) Сахарнаго песку для щербета, 640) Сахарнаго песку для щербета, 641) Сахарнаго песку для щербета, 642) Сахарнаго песку для щербета, 643) Сахарнаго песку для щербета, 644) Сахарнаго песку для щербета, 645) Сахарнаго песку для щербета, 646) Сахарнаго песку для щербета, 647) Сахарнаго песку для щербета, 648) Сахарнаго песку для щербета, 649) Сахарнаго песку для щербета, 650) Сахарнаго песку для щербета, 651) Сахарнаго песку для щербета, 652) Сахарнаго песку для щербета, 653) Сахарнаго песку для щербета, 654) Сахарнаго песку для щербета, 655) Сахарнаго песку для щербета, 656) Сахарнаго песку для щербета, 657) Сахарнаго песку для щербета, 658) Сахарнаго песку для щербета, 659) Сахарнаго песку для щербета, 660) Сахарнаго песку для щербета, 661) Сахарнаго песку для щербета, 662) Сахарнаго песку для щербета, 663) Сахарнаго песку для щербета, 664) Сахарнаго песку для щербета, 665) Сахарнаго песку для щербета, 666) Сахарнаго песку для щербета, 667) Сахарнаго песку для щербета, 668) Сахарнаго песку для щербета, 669) Сахарнаго песку для щербета, 670) Сахарнаго песку для щербета, 671) Сахарнаго песку для щербета, 672) Сахарнаго песку для щербета, 673) Сахарнаго песку для щербета, 674) Сахарнаго песку для щербета, 675) Сахарнаго песку для щербета, 676) Сахарнаго песку для щербета, 677) Сахарнаго песку для щербета, 678) Сахарнаго песку для щербета, 679) Сахарнаго песку для щербета, 680) Сахарнаго песку для щербета, 681) Сахарнаго песку для щербета, 682) Сахарнаго песку для щербета, 683) Сахарнаго песку для щербета, 684) Сахарнаго песку для щербета, 685) Сахарнаго песку для щербета, 686) Сахарнаго песку для щербета, 687) Сахарнаго песку для щербета, 688) Сахарнаго песку для щербета, 689) Сахарнаго песку для щербета, 690) Сахарнаго песку для щербета, 691) Сахарнаго песку для щербета, 692) Сахарнаго песку для щербета, 693) Сахарнаго песку для щербета, 694) Сахарнаго песку для щербета, 695) Сахарнаго песку для щербета, 696) Сахарнаго песку для щербета, 697) Сахарнаго песку для щербета, 698) Сахарнаго песку для щербета, 699) Сахарнаго песку для щербета, 700) Сахарнаго песку для щербета, 701) Сахарнаго песку для щербета, 702) Сахарнаго песку для щербета, 703) Сахарнаго песку для щербета, 704) Сахарнаго песку для щербета, 705) Сахарнаго песку для щербета, 706) Сахарнаго песку для щербета, 707) Сахарнаго песку для щербета, 708) Сахарнаго песку для щербета, 709) Сахарнаго песку для щербета, 710) Сахарнаго песку для щербета, 711) Сахарнаго песку для щербета, 712) Сахарнаго песку для щербета, 713) Сахарнаго песку для щербета, 714) Сахарнаго песку для щербета, 715) Сахарнаго песку для щербета, 716) Сахарнаго песку для щербета, 717) Сахарнаго песку для щербета, 718) Сахарнаго песку для щербета, 719) Сахарнаго песку для щербета, 720) Сахарнаго песку для щербета, 721) Сахарнаго песку для щербета, 722) Сахарнаго песку для щербета, 723) Сахарнаго песку для щербета, 724) Сахарнаго песку для щербета, 725) Сахарнаго песку для щербета, 726) Сахарнаго песку для щербета, 727) Сахарнаго песку для щербета, 728) Сахарнаго песку для щербета, 729) Сахарнаго песку для щербета, 730) Сахарнаго песку для щербета, 731) Сахарнаго песку для щербета, 732) Сахарнаго песку для щербета, 733) Сахарнаго песку для щербета, 734) Сахарнаго песку для щербета, 735) Сахарнаго песку для щербета, 736) Сахарнаго песку для щербета, 737) Сахарнаго песку для щербета, 738) Сахарнаго песку для щербета, 739) Сахарнаго песку для щербета, 740) Сахарнаго песку для щербета, 741) Сах

№ 14 Յունվարի 29 (Փետրվարի 10) 1882 Յունվարի 29 (Փետրվարի 10) № 14

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում դրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Ցայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Ցայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Զարմանալի դառոզութիւն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Նամակ խմբագրին։ Նկարին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Իտալիա։ Ամերիկա։ Լուրեր։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Աթոռից։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԴԱՌՈՂՈՒԹԻՒՆ

—

Լսում ենք որ „Մշակի“ մէջ տպված ներքին լուրը, թէ մենք ժամանակի պակասութեան պատճառով չենք կարող նուիրատուութիւններ ընդունել յօգուտ Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութեան, քանի որ մենք այդպէս էլ շատ հաշիւներ ունենք պահելու խմբագրութեան մէջ,—վրդովմունք է պատճառել յիշեալ ընկերութեան մի քանի անդամների մէջ։ Գանգատուն նրանց մէջ անձինք, որոնք չեն կամենում ընդունել որ մենք կարող ենք այնքան զբաղված լինել, որ ստիպված ենք հրաժարվել մի նոր աշխատանքից... կարծես թէ զբաղված մարդիկ միայն նրանք են.... Այդ առղները իրանց թոյլ են տուել մինչև անգամ մեղադրել մեզ կողմնապահութեան մէջ, հաւատացնելով որ մենք ոչ թէ այն պատճառով հրաժարվեցանք ընդունել նուիրատուութիւններ յօգուտ բարեգործական ընկերութեան, որ ձեռնարկ շատ գրազված ենք, այլ այն պատճառով որ Թիֆլիսի ընկերութիւնը չընդունեց մեր առաջարկութիւնը մտնել իր կանոնադրութեան մէջ այն յօդուածը թէ „ընկերութիւնը պէտք է օգնի ամեն հային, առանց կրօնի խտրութեան։“

Ասենք թէ այսպէս էլ լինէր. մի՞թէ դա մեր կողմից կը լինէր կողմնապահութիւն։

Ա՛յն, որ ամեն երկրում անուանվում է հասարակ համոզմունք, որոշ ուղղութիւն, կուսակցական ոգի,—մեզ մօտ անուանվում է կողմնապահութիւն։ Ա՛յն, ինչ որ կրթված հասարակութիւնների մէջ արժանապատուութիւն է, մեզանում պախազութիւն է համարվում։

Զարմանալի դառոզութիւն. կարծես թէ ամեն հայ պէտք է անպատճառ համոզվի ամեն հայոց հիմնարկութեանը, մինչև անգամ այնպիսի հիմնարկութեան, որի ուղղութեան հետ համաձայն չէ։

Մենք ոչ կիրք, ոչ հակակրութիւն ենք ցոյց տուել դէպի նոր բարեգործական ընկերութիւնը, մենք ցանկացել ենք նրան աջողութիւն, համակրութեամբ բարևել ենք այն անձանց, որոնք ընտրվեցան ընկերութեան խորհրդի անդամներ. բայց պահանջել որ մենք ոչ թէ միայն համակրենք ընկերութեանը, բայց անպատճառ և օգնենք նրան,—դա օտարոտի մի պահանջ է։

Որքան անզարգացած է դեռ ևս հայոց հասարակութիւնը։ Դիցուք հայերը ունեն երկու լրագիրներ, որոնցից իւրաքանչիւրը հետևում է մի տարբեր, մին միւսին կատարելապէս հակառակ ուղղութեանը. հայերը պահանջում են անպատճառ որ ազգի իւրաքանչիւր անհատ երկու հրատարակութիւններին էլ հաւասարապէս համակրի։ „Երկուսն էլ հայոց լրագիրներ են, երկուսին էլ պէտք է համակրենք, երկուսն էլ պէտք է պահպանենք“ ասում է հայը։ կարծես թէ չէ կարող պատահել որ երկու հայոց հիմնարկութիւններից, երկու հայոց լրագիրներից մարդը մինին համակրի, միւսին ոչ։ կարծես թէ բաւական է որ մի հիմնարկութիւն, մի լրագիր հայոց լինի, որ մեզանից իւրաքանչիւրը անպատճառ իր պարտաւորութիւնը համարի նրան համակրելը նրան օգնելը։ Հայը չէ ընդունում որ մարդը կարող է մի հատատ ուղղութեան, մի որոշ համոզմունքի, մի յայտնի կուսակցութեան պատկանել....

Ինչպէս իրանք ոչ մի որոշ կուսակցութեան չեն պատկանում, ոչինչ որոշ, հաստատ համոզմունքներ չունեն, ոչինչ իդէալ, ոչինչ հաստատ պրօգրամ չունեն կեանքի մէջ,—նոյնը պահանջում են նրանք և ուրիշներից։

Եւ ով որ անշեղ կերպով հետևում է իր հաստատ ուղղութեանը, ունի իր անխախտ համոզմունքները,—նրան կրքից շարժված, կողմնապահ մարդ են համարում։

Մենք կողմնապահ չենք. մենք ձեր գործը քանդել չենք կամենում, ձեզ ձնասել, ձեր դէմ ինտրիգաններ անել չենք ցանկանում, ինչպէս դուք ամեն օր նոյն իսկ ձեր մէջն էք անում, բայց մի և նոյն ժամանակ դուք չէք էլ կարող մեզ ստիպել, մեզանից պահանջել, որ մենք ոչ թէ միայն անպատճառ համակրենք ձեր գործին, այլ և օգնենք ձեզ, աշխատակից դառնանք այն գործին, որի ուղղութեանը չենք համակրում։

Մենք տաս տարի ենք գործում, լրագիր ենք հրատարակում, այդ լրագրի վրա իւրաքանչիւր տարի մեր գրպանից հազարներ ենք դնում, բայց սորանից տարիներով միտնակ կատարել ենք այն, ինչ որ դուք բարդ միասին նոր էք սկսում գործել, այսինքն մենակ կատարել ենք տարիներով բարեգործական ընկերութեան պաշտօնը,—և դուք երբէք մեզ չէք համակրել, երբէք ոչինչ բանում չէք օգնել մեզ. և մենք երբէք չենք էլ պահանջել ձեզանից օգնութիւն։

Բայց որովհետև դուք իւրաքանչ այժմ բարեհաճել էք գործել սկսել,—ամեն մարդ ձեզ պէտք է խնդրէ համակրի, ձեր առջև խոնարհվի, ձեր ճորտ դառնայ, ձեզ համար փողեր հաւաքի, հրաժարվի մինչև անգամ իր անձնական համոզմունքներից, պատիւ համարի ձեր գործակատար դառնալ, չը նայելով որ մի կողմից ժամանակ չունի, իսկ միւս կողմից չէ էլ համակրում ձեր նեղ, սահմանափակ, միջնադարեան ուղղութեանը։

Շատ կարելի որ եթէ հիմնվեր հայերի մէջ մի ընկերութիւն որ իր ուղղութեամբ պատկանէր ազատամիտ, առաջադէմ, ընդհանուր ազգային կուսակցութեանը, որին և մենք ենք պատկանում,—դուցէ այն ժամանակ մենք էլ, չը նայելով որ ժամանակը մեզ պակաս է, գտնէինք ամեն ջանք կը թափէինք նրան օգնելու։ Եւ դրա մէջն էլ մենք ոչինչ յանգանք չենք տեսնում. օգնել այն հիմնարկութեանը, որի կուսակցութեանը դուք պատկանում էք, բայց չօգնել

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՐԴՈՒԻՆԻՑ

—

Դեկտեմբերի 30-ին 81

Անցեալ յօդուածիս մէջ ես խօսած էի, գալօք արտ տեղւոյս հայոց ուսումնարանաց անկարգութեան վրա։ Ա՛յն ժամանակէն յետոյ, յիշեալ դպրոցները զանազան ոգեւորիչ պատահարներու ենթարկված լինելով, այժմ, հրճուանօք ոգւով, կը փափագիմ դարձս ձեր ընթերցողաց ներկայացնել։

Մի քիչ լուսաբանել մարդի համար դիւրին է տեսնելու թէ որչափ անուղղութեան ապացոյց է, որ տիտուէնեան խաւարի մէջ թաղված մի հայաբնակ քաղաքի մէջ գտնվին ուսում օտարաքաղաքացի հայ պաշտօնեաներ և սրանք ամենայն անսարքութեամբ և անզգայութեամբ դիտեն իրենց հանապազեայ այդ մնալը, տիւրը վիճակը։ Ձիշդ այդ վիճակի մէջ էր և Արտուին, որի ուսում հաստատչին պաշտօնեայք իրենց ազգային տգիտութեան մասին կամ ոչինչ չէին գործել և կամ շատ անկատար։ Նայց այս վերջին օրերս մի ընդհանուր ազգասիրութեամբ բորբոքել, գրքա ձեռնարկեցին տեղական հայ-լուսաւորչական ուսումնարանի բարեկարգման մեծ գործին։ Կարելի աւելորդ Գրիգորիս արքեպսկոպոսն ուղարկված դասատու արդէն յատնահատած վիճակի մէջ էին իրենց նեղբական և գաղտնական անսիրթեթ դրութեամբ, ժողովրդեան մեծ մասը բարձրաձայն արրատնչներ էր սկսել բառնալ, որով և գործին այնպիսի գոյն կատարին, որ մօտ ժամանակին, դասատու, կարգ, ուսումնարան, հոգաբարձու ամենայն ինչ յօդս պիտի ցնդէր։ Ահա ձիշդ այդ միջոցին օգնութեան հասատատն ձեռն կարկառեց ա. Կարապետ Կամսարական իր խմբովը։ Մեծ, արտաքոյ կարգի ժողով գումարեցաւ Սահակեան ուսումնարանի հիւրանոցը։ Ցնդհանս հայ-լուսաւորչականաց բոլոր ունևոր, հասկացող մասը ներկայ էին։ Ա. Կամսարական լսաղձալով գործն ի հիմանց մաքրել, դադրեցնել ուղեց նախ այն խրատութիւնը, որ երկու անհաշտ կուսակցութիւններ էր յառաջ բերել ժողովրդեան մէջ, և պատգամս ունենալով երկու քահանաներից իւրաքանչիւրը կը զրկէր հասարակութիւնը նոյն իսկ իր կրօնական պարտքը կատարելու։ 5 ժամեան շարունակեալ նստին մէջ կարողացաւ խաղաղացնել այդ աղտակործան պատակաութիւն, սիրալի հաշտութիւն ձգելով միմեանց մէջ։ Այս մեծ գործը յաջողացաւ կատարելէն ետև նոյնպիսի բազմաթիւմար մի ժողով գումարեց հետևեալ գիշերը։ Այս նստի մէջ ա. Կամսարեան և իր օգնական հայ պաշտօնեայք իրենց բոլոր ճարտարութիւնն ու ազգասիրական զգացումներ գործածեցին ուսումնարանի այդ անկարգ դրութենէն ազգի ներկայի և ապագայի մասին ծագելիք վտանգները բացատրելու նպատակով։ Այդ վտանգաւոր վիճակը չատ լաւ ըմբռնելով փոյթ դարմանելու համար։ Ցնդացի ժողովականք միաբերան չնորհակալութիւն յայտնեցին նոցա, որ իրենց ուսումնարանի ողբալի դրութեան բարեկարման աշխատութիւն յանձն կառնուն։ Յետոյ, ա. Կամսարական, մի կանոնաւոր նախապատրաստական ուսումնարանի համար վարչական և ուսումնական կարգերը մի առ մի իրենց յիշելով, նրանց հաստատութիւնն առնելէ, տարակոյսներ, պատճառները բացատրելէ ետք, գրի առնել տուաւ ախալցխայի ս. Աբրահամ խաղաղարդեանին։ Լնտրվեցան երեք հոգաբարձք, որոնց երկուսը տեղացի են, միւս երրորդը ալէքսանդրապօլցի, ա. Եղիա Թորոսեան։ Քարտուղար որոշվեցաւ վերոյիշեալ ա. Խաղաղարդեան։ Երեք հոգաբարձուների բացակայութեան, կամ հիւանդութեան կամ ո և է այլ միջոցին նրանց պաշտօնը առանձնելու համար օգնական հոգաբարձուներ ընտրվեցան հայազգի ծառայողներէն պ. պ. վահան Ամիրխանեան, Աւետիս Նազարեթեան և Սարգիս Անանիկեան։ Գործը մնացած էր միայն մի տեսչի ընտրութեան վրայ։ Ամենի աչքերը արդէն ուղղված էին պ. Կամսարականի վրա, որ ինչպէս ըսինք, այս զանազան բարեկարգութեանց գլխաւոր չարժառիթն և գործիչն էր։ Առանց մի փոքրիկ ժխտական ձայնի, Արտուինի Սահակեան ուսումնարանի տնօրէն ընտրվեցաւ պ. Կարապետ Կամսարական, որ չը ղացաւ նաև իր հաւանութիւնը հաստատել գոյդ։ Այդ ամեն կարգադրութիւններէն ետև միաձայն որոշվեցաւ մի նամակ գրել առաջնորդ Ագաթանգեղոս արքեպսկոպոսին, որ ուղարկէ զայն թեմական վերատեսուչ պ. Պետրոս Պետրոսեանի քննութեան և հաստատութեան։ Ուշ էր ժամանակը, երբ ցրվեցան Արտուինի Սահակեան ուսումնարանի բարեգործ աշխատաղքը։ Չեռնելով գիշերի նամաօրինակ նստի մէջ. Նորընծայ քարտուղարը ներկայացուց ժողովին, ուսումնարանի կանոնադրութեան, ուսմանց ծրագրի, դասատութեան ժամերու և առաջնորդ եպիսկոպոսի նամակի ապիտակ օրինակները, որոնց ստորագրեցին Թագաւոր խորհրդի նախագահ տէր Պետրոս քահանայ Նազիան, Նորա անդամք և հոգաբարձք։ Այդ, այդ կարգադրութիւնները բոլորը ուղարկված են այժմ Ագաթանգեղոս արքեպսկոպոսին ի հաստատութիւն Նորին արքեպսկոպոսութեան և թեմական տեսչին։ Ցոյս ունենք թէ արքեպս. Գրիգորիս և թէ պ. Պետրոսեանց չեն գանայ այդպիսի ուրախալի մի ձեռնարկին իրենց հզօր աջակցութիւնն։

Այժմիկ մենք գրեցինք, ուրախանալով ազգային մի ուսումնարանի կանոնաւորութիւն ստանալու և ապագայի յոյսի վրա, իբրև մի ճշմարիտ անգամ հայ ազգի, բայց իբրև կաթոլիկ, սաստիկ վշտակիր ենք, որ երբ 800 հոգիէ բաղկացեալ լուսաւորչական հասարակութիւնն կը ջանայ ունենալ իր կանոնաւոր ուսումնարան, 3000-էն աւելի կաթոլիկք, որոնք լուսոյն նախնական վիճակի մէջ են, դժնդակօրէն կը համարեն իրենց հին տիրացուական գպրոցները, փտած ոճերովն ու կարգադրութիւններովը. մանաւանդ նրանք, որոնց ձեռքն է ժողովրդի կառավարութեան սանձերն իրենց մի քանի աւելորդ և անկատար կարգադրութիւններուն տգէտ ժողովրդեան մէջ ընդունելութիւն գտած չը լինելուն վրա տրտնջելով, նոքա աշխատողներուն ալ վհատեցուցիչ կերպով կը յիշեցնեն թէ «աշխատեցէք, դուք ալ շատ կը ձանձրանաք», փոխանակ անոնց փրկաբեր ցանկութեան մասնակցելով միասին գործ գլուխ հանելու։ Ք. Կամսարական այնչափ ամուսնասիրտ անձ է, որ լուսաւորչականաց ուսումնարանը կատարի գնդէին յետոյ իր ուշադրութեան նեխք առած է մեր կաթոլիկաց անկարգ ուսումնարաններ, յայտնելով որոշակի անդրական եպիսկոպոս Զաքարեան գերապայծառին, որ ինքն և իր խումբը պատրաստ են մեծ սիրով և ուրախութեամբ չը խնայել ոչինչ ճիգ և աշխատութիւն մեր ուսումնարանաց բարեկարգութեան։ Ուստի, մենք յանկարծակի կը խնդրենք Արտուինի հայ-կաթոլիկ հասարակութենէն, որ բաւական համարի այսչափ յուսահատութիւնը և լրջօրէն ձեռք առնու իր ուսումնարանաց բարեկարգութեան խնդիրը։ Համոզված եմ, որ, երբ բոլոր հայ ազգը գրաղեալ է իր ուսումնարանները նոր ոճին, նոր կարգաց փոխելու և նրա ազգութիւն ամենեցնելու աղդին մէջ, Զաքարեան գերապայծառ անուշադիր չը թողուր հայ-լուսաւորչական պաշտօնէից խնդիրը և առաջարկութիւնը, ու մեր մօտ ժամանակներում, կունենանք նաև մեր կաթոլիկ ուսումնարանաց կանոնաւոր կանոնադրութիւն, ծրագիր և նրանց ճշգրիտ գործադրութիւն։

Հետաքրքիր կը թուսանամ հաղորդել ձեզ այս մասին լինելիք ի և իսկ կարգադրութիւն։

Արտաշէս Ջ. Սարուխանեանց

Fonds A.R.A.M

և ի հարկէ չը վեասել էլ այնպիսի հիմնարկութեան, որին չէք համակրում։

Ահա բոլորը ձեզ խորթ է երևում, որովհետև ձեր մէջ ոչինչ հասատատ և որոշ չը կայ, որովհետև դուք միմեանց մէջ կռւում էք, հաշտւում էք, նորից կռւում էք և նորից հաշտւում, այսօր միասին գործում էք, վաղը միմեանց դէմ ինտրիգաներ անում, այսօր մի բան առեղծում էք, վաղը նոյն առեղծածին վեասում էք, նրան կատարելապէս քանդում էք, կրքից, առեղծութիւնից, նախանձից, անձնասիրութիւնից, փառասիրութիւնից, անձնազոհութիւնից զրկուած, որովհետև դուք չունէք ոչինչ իդէալ, ոչինչ որոշ սրտագրաւ ձեր կեանքի մէջ, ոչինչ profession de foi, ոչինչ դրօշակ, որին ծառայէք, ոչինչ կատակցութիւն, որին պատկանիք։

Ձեր ուղեցոյց միայն մի բան է. առեղծութիւն դէպի ամէն նորը, առաջադէմը, ապառամիտը։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Մօզդոկ, 21 յունվարի

Ցարդս խնդրադիր. խնդրեմ Մօզդոկի հայոց թատերասիրաց խմբի այս փոքրիկ հաշիւը հնարելի կարգէք ձեր պատուական լրագրի մէջ։

Մօզդոկի հայոց թատերասիրաց խումբը բարեգործական նպատակով անցեալ 1881 թ. դեկ. 30-ին և ներկայ 1882 թ. յունվարի 10-ին պ. Գաբրիէլ Գանջումեանցի տան առջև երկու ներկայացում էր ներկայացրել՝ «Պէհլա» կատակերգ երկը պարապատում. հեղ. պ. Գ. Սունդուկեանցի, «Չքնաղացոյցն», կատակերգութիւն մի արարուածով. հեղ. պ. Գ. Սունդուկեանցի, «Պիչերման ասորը խէր է», վոդեվիլ մի արարուածով, հեղ. պ. Գ. Սունդուկեանցի, «Պալալ Վադո» հեղ. հանդուցեալ փաշինեանցի և «Պեխերով կին», կատակերգութիւն մի արարուածով, հեղ. Մելքոնեանի։

Առաջին ներկայացման ծախքը եղել է 77 ր. 97 կ., արդիւնք 187 ր. 50 կ. ծախքը դուրս գալով մնացրից, առաջին ներկայացումից զուտ արդիւնք մնում է 109 ր. 53 կ.։ Երկրորդ ներկայացմանը ծախք եղել է 117 ր. 41 կ., արդիւնք 189 ր. 50 կ., ծախք մուտքից դուրս գալով մնում է զուտ արդիւնք երկրորդ ներկայացումից 72 ր. 9 կ.։ Առաջին ներկայացման 109 ր. 53 կ. զուտ արդիւնքը ևս աւելացնելով սրա վրա, երկու ներկայացման զուտ արդիւնքը կը լինի 181 ր. 62 կ.։ Սրա հետ զուգաբերով նաև նոյն խմբի նախկին ներկայացումներից մնացած 30 ր. զուտարդը, կը լինի 211 ր. 62 կ.։ Այս զուտարդը խումբը իր անդամներից մէկի անունով ձգելու է բանկը չտնեցողութեան մինչև պ. Գեորգ Գանջումեանցի ծախքով կատարուելիք օրիորդաց դպրոցի վերջանալը, որի դահլիճը յարմարցրած է լինելու թատերական ներկայացումների համար։ Խումբը գիտատրութիւն ունի այս մնացած զումարը, և կրկին տալիք ներկայացումներից գոյացած զուտարդը գործ դնել նոր դահլիճում մի յարմարաւոր ու մշտական բեմ կանդնեցնելու, որպէս զի խմբի համար տպա միշտ լինի այլ և այլ բարեգործական նպատակներով շատ շատ ներկայացումներ տալը։ Աւելորդ չենք համարում ասել, որ ներկայ ծախքերի մեծագոյն մասը արուած են բեմի չքեղութեան և հանդերձների համար, որոնք մնում են նոյն բեմի սեփականութիւն։

Մօզդոկի հայոց թատերասիրաց խումբը պարտք է համարում իր ի սրտէ շնորհակալութիւնը յայտնել պ. Գաբրիէլ և Շուշանիկ Գանջումեաններին, որոնք չը միջոցին իրանց դահլիճը ներկայացումների և կրկնութիւնների համար։ Ցարգելի սիմինաց՝ Ա. Յովհաննիսեանցին, Վ. Լիսիցեանցին, Գ. Գանջումեանցին և օր. Մ. Մահտեսեանցին, որոնք չը նայելով ժողովրդի առևտրատոհմութեանց համակրելուն բեմ դուրս գալ։ Լուսանկար պ. Մկ. Յովհաննիսեանցին, որը չքեղացրեց մեր բեմը մի հիանալի անուռաուցիկ տեսարանով։ Շնորհակալութիւն վերջապէս պ. Տ. Գալֆայեանին, որը մեր խնդիրքով Նկատելիօղլից եկաւ Մօզդոկ մեզ հետ ի միասին ներկայացում տալու։

Նախագահ թատերասիրաց խմբի Գ. Մելքոնեանց։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Ղզլար, 10 յունվարի

Ազգի մտաւոր կեանքի մէջ լրագրի տատնամեայ գոյութիւնը ունի մի խոշորագոյն նշանակութիւն. սա տպագրեալ է մտաւոր աճեցողութեան ժողովրդի։ Որովհետև թանգ է ազգի մտաւոր յառաջդիմութիւնը, եթե չեն կարող տեսարկներ լինել և մտաւորի յառաջդիմութեանը, որ է ներկայացուցիչ մտքի։ Հայոց հրատարակական ասպարիզի լրագրութեան մէջ, ճշմարտութիւնը խոստովանելով, պէտք է ասենք թէ «Մշակին» էր՝ որ առաջինը հրատարակութեանց իր խնդիրն նշանակութիւնը. այն «Մշակին» էր, որ եւրոպական կեանքից հայոց լրագրութիւնը. չը խոստովանել այդ կը նշանակէ ուրանալ ճշմարտութիւնը։ Բաւական է մի ակնարկ ղրկել «Մշակ»-ի տատնամեայ գոյութեան վրա, որ գանք այն անհերքելի եզրակացութեանը՝ թէ «Մշակին» էր զարթեցնողը այն բոլոր հարցերի, որոնցից կախուած ունի ազգի մտաւոր և բարոյական վերածնութիւնը։ Այդ մեծ գործի առաջին մշակը երջանկայիշատակ «Հիսանտասլեան» էր. «Մշակը» եղաւ նրա հարազատ և արժանի շարունակը։ Եթէ հետաքրքրասիրութիւնը նախախնամութիւնը մտօրինել է, որ հայոց ազգը հասնի միւս քաղաքակրթեալ ազգերի երջանիկ վիճակին, ապա անշուշտ արիւնքան «Մշակ»-ը պէտք է բռնել ազգի բարեփոխութեան մեծամեծ գործի մէջ իր արժանաւոր տեղը։ Տատնամեայ աշխատութիւնը. «Մշակի»-ն ազգային յառաջդիմութեան տուրք գրծին, պարտաւորեցնում է մեզ մատնել նրան և ապագայում երկար տարիներ և յաջողակ գործունէութիւն իր ազգօգուտ տապարովի վրա։ Շարունակեցէք պարոն, իրրև ամենից մշակ ազգի, ձեր մեծ գործը, չարտնակեցէք և յիշեցէք բանաստեղծի խրախուսիչ խօսքը՝ որ կասէ

Сѣйте доброе, вѣчное, разумное
Спасибо вамъ скажетъ народъ....

Սատրապեանին 14 անձինք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Միջանից անկախ պատճառներով «Մշակի» երկկոյս, յունվարի 28-ի համարը, չը կարողացանք հրատարակել։

—

Առաջանք պ. Տէր-Գաբրիէլեանցից նրա հնդկաստան կատարած ուղեւորութեան լեզուով «Мои путевыя замѣтки» վերնագրով։ Դրքոյկը նկարագրում է Ադան-Թուման, Ախալցխա, Բօրժօմ, Ռուիթայիս և այլն։ Հեղինակը, ինչպէս երեում է, մեծ հակումն ունի դէպի կանանց սեռը և իր ուղեւորի մեծ մասը նուիրում է գեղեցկուհիների նկարագրութեանը և այն ազդեցութեանը որ նրանք, ամենուրեք ապրելով, ունէին շրջապատող հասարակութեան վրա։ Այդ պարմանալի «Հանճարարար հոգեկան հնարաւորութիւններ» արժէն 15 կոպէկ։

—

ՎԼԵՒՆ-ԱԴՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են։ «Այստեղ ամէն բան ապառիկ է. թատրոնի առմանէների վրայ ապառիկ է մնում ամբողջ սեզոն, այն էլ հարուստների վրա, ապառիկ է և ուսումնարանի պատուզուխը, ապառիկ է և աշակերտների թոշակը։ Կօշիկ, շոր են կարել տալիս,—և փողը ապառիկ է մնում։ Բազարից ինչ որ գնում են, ապառիկ է բոլորը։ Հապա, մնակ են բանեցնում,—նոյնպէս ապառիկ։ Անցնում են տարիներ և նա որ իր ապառիկը չէ վճարել, չէ զղջում ասել. «լաւ է, հնչտ է, կը տան։» Մինչ ամօթ չէ, մանաւանդ օրական աշխատանքով ապրողների վարձը այսպէս անտանելութեամբ յետաձգել։»

—

Մի երիտասարդ խնդրում է մեզ յայտնել հետևեալը։ «Արդէն թարգմանած լինելով Հօֆմանի «Счастіе игрока» վերնագրով գրքոյկը, յայտնում եմ իմ փափաքիւն միայն թարգմանիչների, որպէս զի մի նոյն հեղինակութիւնը երկրորդ անգամ թարգմանելու աշխատանք չը լինիւ։»

—

Փետրվարի 1-ին լինելու է Ազգային թատրոնում մի կոնցէրտ յօգուտ ԹԻՖԼԻՍԻ երկրորդ կլասիկական գիմնազիայի աննուաճքաղ աշակերտների։ Կոնցէրտի պրօգրամն շատ լաւ է կազմված և նրա մէջ կը մասնակցեն ա. ա. Գոբելեան, Խանդամով, Գարագաշեան, պ. պ. Կօրգանով, Ախիանով, Կիպիանի, Գօրոդէնսկի, Մէնխինով, Ադամեան և Պէսօցկի։ Սկիզբը 8 ժամին։ Ակնկալում ենք համարում ասել որքան գովելի բան է նրանից օգնել հասարակութեան նոր սերունդին, հասարակութեան ուսում առնող չքաւոր զաւակներին։

—

Գանի մի օր է տպէն որ Թիֆլիսը ներկայացնում է կատարելագոյն հիւսիսային տեսարան. ձիերը ծածկում է թէ քաղաքի չքնաղները և թէ նոյն իսկ քաղաքս փողոցները և չէ հալում։

—

Մեզ գրում են ԿԱՐՍԻՑ հետևեալը։ «Մեր քաղաքը գոնէ է ամէն տեսակ օգտակար հասարակական գործունեութիւններից։ Միայն տեղիս ուսուցչական խումբը իր տեսակ. պ. Ա. Գազազեանի ատաջնորդութեամբ, տալիս է երբեմն ներկայացումներ, որից, պէտք է խոստովանիլ, հասարակութիւնը համակրում է։ Թատերական գործիքն էլ մշտ է լիուում։ Այդ տեսակ ներկայացումներից ամենահաջողը եղել է դեկտեմբերի 31-ին տուածը։ Այդ հայկական ընտանեկան երեկոյին մասնակցում էին մօտ 150 հոգի թէ կանայք և թէ ազամարդիկ։ Ամենից առաջ Ս. Շահազիզեանց գպրոցի աշակերտուհիները ներկայացրին «Պօլոխմախէրով» անուամբ մանկական պիէսան և խմբով երգեցին զանազան երգեր։ Ապա հետև սկսուեցան կենդանի պատկերներ, որոնք պատրաստել էին։ Մասքը նշանակված էր 1 ր. 50 կ., և այդ փողով ամէն մարդ ստացաւ շատ բաւականութիւն. բացի թատրոն և կենդանի պատկերներ տեսնելուց, հանդիսականները առաջարկվեցան՝ թէյ, մրգեր և վերջապէս գեղեցիկ ընթրիք։ Մի քանի պարոններ իրանց մէջ մի փոքրիկ հանդանակութիւն արին յօգուտ ատաղնատների։»

—

Առաջանք աշխատակցի պ. Պետրոս Քաշաեանցից մեզ հատ հայերէն գրքեր ամենատես հեղինակութիւններից, ինչպէս Լուսիաէլ Պատկանեանի բանաստեղծութիւնները, Րաֆֆիի «Խնամք» և այլն, որ պարտք խոստացած է մեզ հասցնել պ. Գրիգոր Նիկողոսեանին, կ. Պոլիս, որպէս զի մեր աշխատակիցը իր կարգին հասցնէ այդ գրքերը կ. Պոլսի մշակների ընթերցասէրին։ Թէև մեզ դժուար է կատարել այդ յանձնարարութիւնը, որովհետև մենք այդպէս էլ շատ գործ ունինք, բայց այս անգամ կը կատարենք նախրատաւ խնդիրքը։ Ուրիշ անգամ կը խնդրենք մեզ կրչված նպատակով գրքեր նախրագներից, որ գան մեր խմբագրատուն, կէս օրից յետոյ 1 ժամից մինչև 2 ժամ և մենք կը տանք նրանց պ. Նիկողոսեանի հասցէն, իսկ իրանք մեզ բարեհաճեն ազդարկել փոստայով իրանց նախրած գրքերը, այդպիսով թեթևացնելով մեզ մեր աշխատանքը։

—

Ամսոյ «Մշակը» ունի արդէն 1100 բաժանորդ առանց հաշուելու հատով ծախվող համարները։ Թէ թիֆլիսում հատով ծախվող համարները հազուագիտ մօտաւորապէս 90 հատ ամէն օր, այդպիսով կունենանք, ուրեմն, մօտ 1200 բաժանորդ։ Ինչպէս տպրիլները մենք բազմատիր էինք համարում մեզ երբ համարում էինք բաժանորդների այդ թիւն տպուելոյ վերջը, իսկ ներկայ տպրին հատանք նոյն թիւն գեռ վեսորյար տմիսը չը սկսած։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՒՐՔԻԱ

—

Եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են կ. Պոլսից յունվարի 17-ից։ Եգիպտոս և Տունիս ահա այն երկիրները, որոնք գլխաւորապէս պատճառում են սուլթանին։ Պալատի մէջ հարց են տնում, թէ Ֆրանսիայի և Անգլիայի հետաձգութիւնը մի աստիճանի է հասնում։ Սուլթանին շրջապատողները յոյս ունեն, որ Անգլիան սիսամայ հետևից Ֆրանսիայի առաջարկութիւնը և երբէք չի գործադրի վճռական և հետևողական քաղաքականութիւն եգիպտոսի մէջ։ Այդ պատճառով վճռած է՝ մի շրջաբերականով պաշտպանել սուլթանի իրաւունքները և այնուհետև հանդիսա մնալ։ „Մեռած ձևանալ,“ ահա թիւրքաց կառավարութեան այժմեան նշանաբանը։ Ե. Գուրը առհասարակ այն կարծիքի է, որ ոչ թէ միայն կառավարել հոռաձգութիւն չէ սիրում Անգլիայի և Ֆրանսիայի մէջ, այլ ընդհակառակը այդ գործը պատճառով սաստիկ խանգարվել է եւրոպական հանձայնութիւնը, որ կայացել էր Բերլինի դաշնագիրը իրագործելու համար։ Ե. Գուրը այդ ենթադրութիւնը քաղաքական նուէներն էլ է վերաբերում։ Եթէ գնա մինչև Գալլիպոլի գործը թուլացաւ եւրոպական հանձայնութիւնը և դրա հետևանքը յունական խնդրի լուծման ժամանակ Բերլինի դաշնագրի պահպանելը փոքրացնելը եղաւ, ուրեմն այժմ Անգլիայի համար աւելի էլ դժուար կը լինի միացնել դործողութիւններ կատարել հայկական խնդրի վերաբերութեամբ։ Թէպէտ այսօրինակ չեն հաւատում, որ Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ իսկական համաձայնութիւն է կայացել այնու ամենայնիւ պալատի պատճառները չափազանց վատ է։ Կառավարութեան հակառակ այնպիսի տարրեր կան, որոնց ևս չէ կարող յարմարել և որոնց չէ հաւատում։ Կասկածում են, որ պարտերը, այժմ զբաղված Բերլինի դաշնագիրը իրագործելու համար, մտածում են վերջը թիւրքերին պատճառել և ազատել նրանց լուծից։ Սղիպատոսի ազդային կառավարութիւնն էլ հաւատ չեն ընծայում և կասկածում են, որ թիւրքերը Զթլպիի Տունեսի և Ալժիրիայի մէջ կրակի հետ են խաղում։ Ամէնքը գոհ են, որ նրանց կառավարում են և նրանց վրա հսկում են, որ պատճառով եգիպտոսի մասին մտածելն ևս դադար երթիւղ է պատճառում թիւրքաց կառավարութեանը։ Սկզբից անգլօ-ֆրանսիական շրջաբերականը ապատեղծեց թիւրքաց կառավարութեանը։ Եալդիզկիոշկի պալատի մէջ խոհրդ կազմուեցաւ միմեանցների խորհուրդ, որի ժամանակ այդ շրջաբերականը մանրամասնօրէն քննեցաւ։ Խորհուրդը հաւատաց այն եզրակացութեան, որ այդ գրքի արել է Ֆրանսիան, որպէս զի վերջնական լինի Թիւրքիայից Ալի-Նիզամ-փաշային ղրկելու համար։ Ամէնքը անհամբերութեամբ նոր երեոյթների էին սպասում։ Ե. Գուրը հանդարտացաւ և վճռեց „մեռած ձևանալ“ միայն այն ժամանակ, երբ նկատեց, որ անգլիական մամուլը հանդարտ ֆրանսիական հետ աշխատում է փոքրացնել անգլօ-ֆրանսիական շրջաբերականի նշանակութիւնը։ Պատճառ չկայ միջի թիւրքաց կառավարութիւնը հանգիստ բողոքել անգլօ-ֆրանսիական շրջաբերականի դէմ։

ԻՏԱԼԻԱ

—

„Daily News“ լրագրի Հռոմից գրում են, հոկտեմբերի 22-ից։ Իտալական կառավարութիւնը ներկայումս առանձին ուշադրութիւն է դարձնում եգիպտական հարցի վրա։ Անգլիայի և Ֆրանսիայի կողմից վերջին ժամանակներում խոսքերը տրած յայտնութիւնները հոկտեմբերի քաղաքական շրջանների մէջ մեծ տպաւորութիւն գործեցին։ Իտալական դեսպանը կ. Պոլսի մէջ, ինչպէս կարող էր հանդիսանալ Անգլիայի և Ֆրանսիայի պահել Իտալիայի, Անգլիայի և Ֆրանսիայի միջև, առաջ պաշտպան էր հանդիսանում անգլօ-ֆրանսիական քաղաքականութեանը, բայց այժմ նա իր կառավարութենից որոշ եղանակ։ Իտալական կառավարութիւնը ասացաւ, որ պէտք է փոխել իր գործողութիւնը եգիպտոսում։ Իտալական կառավարութիւնը ուժեղ է, որ ներկայումս բոլորովին անկախ է գինուորված միջամտութիւն եգիպտական գործերի մէջ, իսկ եթէ հանգամանքը

Fonds A.R.A.M

ները այնպես կազմվին, որ այդ պետի մէջ մեծամասնութիւնը անհրաժեշտ լինի, այն ժամանակ այդ գործի կատարելը պէտք է յաջողել նաև այդ գործի կատարելը պէտք է յաջողել առաջնին, որ բարձր իրաւունքներ ունի Եգիպտոսի վրայ խալիֆան կառավարութեանը յայտնի է, որ Հիւսիսային Աֆրիկայի ազգաբնակութեան մէջ նա մեծ հեղինակութիւն ունի։ Ֆրանսիական քաղաքական նախագծի դէմ բողոքները կարող է ուժեղ էլ մեծացնել խալիֆայի ազդեցութիւնը արաբների վրայ, մինչդեռ Ֆրանսիան, մանաւանդ Տունիսի արշաւանքից յետոյ հետզհետէ կորցնում է իր հեղինակութիւնը արաբների մէջ։ Բայց այդ խալիֆան յոյս ունի, որ երեք մեծ պետութիւնները՝ Ռուսաստան, Գերմանիա և Աւստրօ-Ունգարիա կը պաշտպանեն նրա քաղաքականութիւնը։

Հռոմից „Polit. Corresp.“ լրագրին հաղորդում են. Մի քանի ժամանակ է, որ Իտալիայի մէջ առաջ է գալիս մեծ ուշադրութիւն են դարձնում դիւանագիտական գործերի վրայ, մանաւանդ երկրի պաշտպանողական ոյժերի զարգացման և կանոնաւորելու վրայ։ Իտալիան մանաւանդ ներկայացնում դասագրքեր է ուզում դիւանագիտական „գիւտերի“ մասին։ Ամենքը համոզված են, որ Իտալիան իր պատերազմական ոյժերը պէտք է կատարելագործութեան վերին աստիճանին հասցնել, որպէս զի նա կարողանայ պահպանել իր այժմեան դրութիւնը մեծ պետութիւնների շարքում և որպէս զի իր դաշնակցութիւնը բոլոր պետութիւնների համար ցանկալի դարձնէ։ Ամենը այն կարծիքի են, որ իտալական զօրքերի արագ կազմակերպութեան մասին չը պէտք է խնայել ամենամեծ զոհերութիւններ։ Ճշմարիտ է մի քանի ժամանակից ի վեր շատ բան է արված Իտալիայի պատերազմական ոյժերը կատարելագործելու համար և իտալական զօրքերի այժմեան կազմակերպութեան մասին գործ հետ ծանօթ օտարականներ շատ յաճախ կարծիքներ յայտնեցին, բայց այսօր ամենքը զգում են, որ պատերազմական ոյժերի զարգացնելու համար դեռ ևս չէ արված այն բոլորը, ինչ որ կարելի էր անել։ Այդ պատճառով ամենքը հաշտվել են այն մտքի հետ, թէ անհրաժեշտ է ֆինանսական մեծ զոհաբերութիւններ անել միւս պետութիւններից յետ չը մնալու համար։ Հասարակական կարծիքը պահանջում է, որ Իտալիայի պատերազմական ոյժերը կատարելագործվին, իսկ ազգաբնակութիւնը այդ նպատակի համար պատրաստ է ամեն տեսակ զոհաբերութիւններ անել։ Այդպիսով „կենսական հարցը“ մեծ կարևորութիւն է ստացել Իտալիայի մէջ և դա առաջնակարգ դեր է խաղում։

Իտալական պատգամաւորների ժողովը յունվարի 21-ի նիստին 217 ձայներով մեծամասնութեամբ 64-ի դէմ ընդունեց ընդարձակ վերանորոգութիւնը այն փոփոխութիւններով, որ մտցրեց այդ վերանորոգութեան նախագծի մէջ իտալական սենատը։ Թէպէտ այդ օրվայ նիստը չափազանց նշանաւոր էր, այնու ամենայնիւ պատգամաւորների կէսը ներկայ չէր նիստին։ Յունվարի 22-ին նոր օրէնքը հրատարակվեցաւ իտալական պաշտօնական լրագրների մէջ։ Ցաւակների համեմատ քուէարկութեան նախագիծը այդչէն պատրաստ է և շուտով կը ներկայացնվի իտալական պատգամաւորների ժողովին։ Սենատի մէջ յոյս ունեն, որ շուտով այդ նախագիծն էլ կը քննեն և ընդարձակ ամբողջ վերանորոգութիւնը կիրագործեն մինչև զատիկ։ Ամեաը պատգամաւորների ժողովի արձակելուց յետոյ ընդհանուր ընտրութիւնները կը կատարվին նոր օրէնքի հիման վրայ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լրագիրները հաղորդում են որ ազատական խազարն և խազունու կեանքի դէմ փորձ էր արած այս օրերս, երբ նրանք վերադառնում էին երկաթուղով Լիսաբոնից Մադրիդ։ Զարագործները երկաթուղու մի քանի բէլետները հանելին վիշեր ժամանակ սրակս դի գնացքը խորտակվի։

—«Daily News» լրագրին հաղորդում են Աֆղանից որ դադված է մի դաշտագրութիւն յունոց խազարի դէմ։ Սպանութեան փորձ պէտք է կատարվէր երկաթուղու գծի վրա Աֆղանի և Պիշկի մէջ։

—Գիտօ, որ արդէն դատապարտված է մահվան պատժին, յոյս ունի վճռաբեկ առնելին ներկայացնելով իր գործը, զարձնել արդարանալ։

—«Presse» լրագրին հաղորդում են որ 16 (28) յունվարին գերմանական բոյխատագի նիստերը կը փակվին։ Պետ ես յայտնի չէ արդեօք գարնանը կը գումարվի Բոյխատագը, թէ ոչ։

—«Temps» հաղորդում է որ Ֆրանսիական նոր միներալոգիական վերաբերմամբ դեպի իրանց նոր միներալոգիան կազմակերպութիւնը։

—«Presse» լրագրին Բերլինից հեռագրում են, յունվարի 15-ից, որ այնտեղի առաջնորդող շրջանները մեծ ուշադրութեամբ քննում էին Գամբետտայի ընկերները պատճառները։ Կարծում են որ Ֆրեյցինէ կը հրաժարվի իր պաշտօնից և որ Ս. Վինսերտրեյզում ապրիլ գիտցան կը նշանակվի։

—Դուբլինի լրագիրները հաղորդում են, որ կառավարութիւնը մի չատ վատնգաւոր և տարածված դատապարտութեան հետ է գործ ունենում Լիմերիկում և Կորկում։

—«Presse» լրագրին Ցիմիսիից, յունվարի 15-ից հաղորդում են, որ այսօր կոմիտասից վանահայրը Ջերուզաղէմի միտրոպոլիտ Իզրայէլը։

—«Wiener Tagbl.» լրագիրը յունվարի 13-ից հաղորդում է, որ Ցէտինիեում բնակութիւն հաստատց մէկ տիկին, ինչպես ասում են, անպիտան է, որ մեծ միջոցներ ունի։ Նա կամաւորների մէկ օրվայ դռնից կազմակերպվով է պատրաստած, հետևյալ ինչ ինչ ապրանքները գնելու համար և մանաւանդ յատկութիւններ ունի ազատասիրութեան առաջնորդների հետ։

—«Post» լրագիրը հաղորդում է, որ Վիլհելմ կայսրը իր չորեքշաբթիները յայտնեց Պրուսիայի կին յունվարի 12-ի (24) ճառի համար։ Ասում են, որ կանցլերը առանձին ընծայ կը տանայ։

—«Presse» լրագրին Բերլինից գրում են յունվարի 15-ից. Բէլգիայի այսօրվայ նիստում պետական քարտուղար Բէհրենդ յայտնեց, որ կառավարութիւնը 1885 թուին համաշխարհային հանդիսի կազմակերպութիւնը Բերլինում անժամանակ է համարում, և որ կառավարութիւնների մէջ բանակցութիւններ են լինում պատերազմական ձեռնարկութիւնների հետևանքների հետևանքների համար յայտնի հերթ նշանակելը։

—«Presse» լրագիրը հաստատում է, որ Կ. Պոլսում բոլշարական մի մեծ դատապարտութիւն է բացված, որ նպատակ ունէր յեղափոխութիւն գործել Ադրիանոպոլսում և Բոլշարիայում։ Պոլիցիայի ձեռքում նշանաւոր փաստաթղթեր են գտնվում, որոնք ապացուցանում են վերոյիշյալ ամբաստանութիւնները։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ընդհանուր հանդիսարանի բէկաւոր պ. Դրէյֆուսի պատերազմների ընկերութիւնն ժողովում առիթ կական մանրի մասին մի հետաքրքիր ճառ արտասանեց, որի բովանդակութիւնը հետևյալներս կը պատմենք։ «Ամերիկական լրագիրը, ասաց պրոֆէսորը, սոսկալի լաւ է ներկայացնում մեզ ամերիկական կեանքը և ժողովուրդը։ Ով որ կամենում է ճիշդ հասկացողութիւն կազմել ամերիկացիների մասին, նա պէտք է մանրամասնութեամբ ուսումնասիրի Նոր-Աշխարհի մասնաւոր։ Աւազրնութիւնը և ախտը, թաղաքականութիւնը և առևտուրը, հարկերութիւնը և խելքը, թուղթիները և ուժը, սոսկալի սովերը և բնաւորութիւնը, մի խօսքով ամերիկական ամբողջ քաղաքակրթութիւնը պարզապէս կը նկարվի պարբերական անթիւ հրատարակութիւնների մէջ։ Թէ ինչպես մեծ է այնտեղի մամուլի նշանակութիւնը, երևում է արդէն նրա գանազանակերպութիւնից և բազմաթիւնից։ Գրագիների մէկ անհատը զորք գործում է ժամանակագրութիւններ և յիշատակարաններ կազմելու առաջնէի վրա։ Խորագիրների, աչխատակիցների, բէլետրակօրների, թղթավաճառների, գրնդապանների, գանազան անուան խորհրդատուների, որոնք պատ են յայտնի վճռով, երկար ցուցակը պարունակում է իր մէջ անհամար չատ ապրանքատու և ընդունակ մարդիկ։ Ամերիկացին, եթէ ոչ մէկ լրագրում ոչինչ չի գրիլ, համարվում է մեծագոյ պատկառանք ամենատարբեր առարկաների վրա կանգնած։ Լրագիրների մշտական աչխատակիցների և աչխատակցուհիների թիւը Ամերիկայում 25.000-ից աւելի է։ Ոչ մի տեղ ամենօրեայ լրագրութիւնը չունի այն ազդեցութիւնը մարդկանց վրա, ինչպէս այստեղ։ Ամերիկացիները ապրում են, մտածում են և բան են չխոսում լրագիրների օգնութեամբ։ Լրագիրները միշտ և ամեն տեղ ուղեկցում են նրանց, գրաւում են առօրեայ կեանքի ամեն տեսակ մանր մունր իրողութիւններով, քննում են ամենայն նախագծեր և պլաններ, կազմում են հասարակական կարծիք, խօսացնում են, կամ պատուի և վատաբի պատճառ են ծառայում կեանքի ամեն երևոյթները և ամեն տեսակ մարդկանց։ Այդ պատճառով ոչ մի ամերիկացի անտես առնել չէ կարող լրագիրը։ Ժողովուրդը նայում է լրագրական գործի վրա, որպէս առաքելութեան վրա, որը բարեփոխում է և չարութիւնը պատժում։ Ամեն մարդիկ յարգում են լրագրութիւնը, ընդունելով նրան որպէս գործող հասարակական լծակ, իսկ անազնիւները քաշվում են նրանից, վախենալով արժանի արհամարհից։ Բոլորը ինչ որ կատարվում է նեղկայ րագիրում, արտահայտվում է լրագիրների էջերի վրա։ Բոլորը ինչ որ գործում է ժողովուրդը, ինչ որ ախտում է բարախել նրա սիրտը, գտնիեցնել յիշատակութիւնը, ստիպում է վախենալ, կամ յուսալ—բոլորը արձագանք է գտնում ամենօրեայ մամուլի յօդուածների մէջ։ Նա յայտնվում է որպէս ժողովրդի ձայն, մատուների ձայն։ Ամերիկական լրագիրները կրթում են երեսատարդութիւնը, լրագիրները—հասարակաց ժողովուրդ, սակայն ուսումնարանների մասին կարդացողներ չէր ունենայ, սակայն մասին ուսումնարանական կրթութիւնը իր պատերների կէսն անգամ չէր բերի։ Բացի դրանից, եթէ ամերիկացիները իրանց բոլոր ուսումնարանները ունենային, բայց մամուլ չունենային, նրանք երբէք լինելիքին ժողովուրդ չէին լինի։ Մինչև անգամ դպրոցը և դպրոցական-ները չեն կարող ժողովրդի հոգեկան կոմիը այնպէս զարգացնել, ինչպէս լրագիրները սակայն ժողովրդական ամենատես ընթերցարանները են կազմում, որովհետև ամենատես էնցիկլոպեդիա են ներկայացնում։ Ժողովրդական մասնակի համար լրագիրը միևնոյն անգամ աւելի մեծ նշանակութիւն ունի, քան թէ դիրքը, որովհետև լրագիրը խօսում է նրա պատգամներին մասին, քաղաքական կրքերի կռւի, ընտանեկան կենցաղավարութեան, վերջապէս հէնց իրա մասին։ Լրագիրը պատրաստում և բացատրում է նրա առօրեայ կեանքը, ամենօրեայ անցքերից խրատական եղրակացութիւններ հանելով։ Այդ ճանապարհով մարդիկ իրանց առանձնացած անկիւններից բարձրանում են վերև և պատկերացնում մանակցում են կեանքի մեծ դրամատիկ մէջ։ Լրագրի ազդեցութիւնը ընթերցողների խրատատիրի վրա չէ սահմանափակվում միայն և ոչ ոչ ոչ ոչ երբէք նեղ շրջանակով։ Լրագիրը մտնում է տները, սովիճանոցները և մագնում է ընթերցողին, այդպէս ասած, հանաչխարհային պարլամենտ։ Ընթերցողը լսում է Բիսմարկի կամ Գլադստոնի հայտարարները, հետևում է պարլամենտական կռւին Ֆրանսիայի և Գերմանիայի մէջ, թափանցում է հեռաւոր Ասիայի խորքերում—մի խօսքով—ամբողջ աչխարհի բնակիչ է դառնում, ապրելով մի և նոյն ժամանակ իր տան մէջ։ Պետ հետևում գնալը։ Հասարակական լրագիրը չէ մոռանում և մաքի առաջադիմութիւնը, նա տալիս է ընթերցողին պատրաստի վերջին հետևանքները գիտութեան և արուեստի մէջ և զրանով կարծես թէ ընդհանուր համալսարան է դառնում։ Նրա էջերում, ինչպէս և համալսարանում, դասախոսութիւններ են կարդացվում պետութեան և տեխնիկայի բոլոր բաժինների վերջին գիտութեան մասին։

* * *

Ամենամեծ հաչտարար դատարանների ժողովում, յունվարի 8-ին, վերջնականապէս վճռվեց կազմել համալսարանի պրոֆէսոր վ. Ինոզրադովի գործը, որ մեղադրվում էր օրիորդ Մ. Վ. Պավլովային գործքով վիրաբուժելու մէջ, երբ նա հրավիրված էր որպէս բժիշկ օրիորդին ինամելու համար։ Յունիսի առաջին օրերում տիտուլյարնի սովետնիկ Պավլովի աղջիկը սիփով հիւանդացաւ, այդ պատճառով նրա մօտ կանչվեցան Ելագին և Գրօս բժիշկները, բայց որովհետև հիւանդի դրութիւնը ինչպես գնում էր վատանում էր, բժիշկները վրճռեցին կոնսիլիումի կանչել պրոֆէսոր Ինոզրադովին, որը և հրաւիրվեցաւ գալ հիւանդի բնակարանը յուլիսի 9-ին, ցերեկվայ 12 ժամին։ Պ. Ինոզրադով երեկոյեան վեց ժամին միայն եկաւ, սաստիկ հարբած, բառական կօպեյկա կերպով վարվեց հիւանդի հետ։ Միևնոյն օրը պ. Ինոզրադով կրկին հրաւիրվեցաւ հիւանդի մօտ, առաւօտեան, բայց էլի երեկոյեան վեց ժամին եկաւ և կրկին քիչ հարբած։ Այդ ժամանակ հիւանդի մօտ գտնվում էին նրա մեծացուն, պրոֆեսոր-դօկտոր կոզնեցով, և տիկին Պրիլօվա։ Չը կամենալով բժիշկին խանգարել, պ. Կոզնեցով գնաց գնաց միւս սենեակը, և այն ժամանակ պ. Ինոզրադով քննեց հիւանդին, գնդատեսներ գրեց և կամենում էր գնալ, բայց այդ ժամանակ հիւանդը կամեցաւ մի բան հարցնել բժշկից։ Մօտենալով հիւանդին, պ. Ինոզրադով, վկաների և պրոֆեսորական հիւանդի ցուցմունքի համեմատ, ինչպէս երևում է այդ հաչտարար դատարանի պրոտոկոլից, չորեց հիւանդի առաջ, սկսեց համբուրել և գրկել նրան, անուանելով հոգեակս և սիրելիս, և մի ևնոյն ժամանակ երան թոյլ էր տալիս չաչափել հիւանդի մարմնի ծածկ մասերը։ Հիւանդի համար հետևանքները սարսափելի էին։ Մի և նոյն պրոտոկոլից երևում է, որ երբ հիւանդի մօտ մնան կոզնեցով և Պրիլօվա, նրան գտան սարսափելի դրութեան մէջ. հիւանդը սաստիկ սրտաւմում էր, և խոտ վրդովված լինելով Ինոզրադովի յանդգնութիւնից, նա պատմեց նրանց բոլոր եղելութիւնը։ Ցնդասան հաչտարար դատարանի նիստում, քննելով Պավլովայի գանգատը, լսելով վկաների ցուցմունքները և կողմերի բացատրութիւնները, պրոֆէսոր Ինոզրադովի մեղադրութեան ապացոյցներ չը գտաւ և վճռեց պրոֆէսոր Ինոզրադովին արդարացած համարել։ Այդ վճռի դէմ Պավլովայի փաստաբանը վճռաբեկ գանգատ տուեց, որի մէջ զարմանալով թէ էլի ինչ փաստերով կարող է ապացուցված լինել Ինոզրադովի մեղադրութիւնը, ժողովի ուշադրութիւնը գրգռից դատարանի անկախ վճռի վրա։ Հաչտարար դատարանների ժողովը, ինչպէս հաղորդում է «Պետերբուրգի Վեդոմոստի» լրագիրը, պրոֆէսոր լսվելուին երկու չաբաթվայ բանտարկութեան դատապարտեց։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻԱՁԱՅՆԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 յունվարի։ Իշխան Վիկօլայի վրա հրացան արձակեցին։

ԽԱՐԿՈՎ, 26 յունվարի։ Խորհրդի մէջ քննվում է քաղաքական գործ։ Մեղադրվածները քիչ են, որոնցից չորսը անչափահասներ են։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 յունվարի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 87 կ., երկրորդ 91 ր. 37 կ., երրորդ 91 ր. 50½ կ., չորրորդ 91 ր. 50 կ., հինգերորդ 91 ր., նեղքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 218 ր. 75 կ., երկրորդ 217 ր. 5 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 62½ կ., երկրորդ 90 ր. 37 կ., երրորդ 90 ր. 37 կ., ոսկի 8 ր. 2 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ նոտների վրա արժէ 24,75 պէնս, Ամստերդամի վրա 125 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 211 մարկ մարկ, Փարիզի վրա 259 ֆրանկ 87 սանտիմ։ Բօրսայի արտադրութիւնը ամուր է, վերջը հանգիստ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 յունվարի։ „Голосъ“ լրագրին տուած է առաջին նախագուշակութիւն և արդէլված է նրա հաստատների հաստատ ծախելը „Сельскій Вѣстникъ“ լրագրի մասին յօդուածի պատճառով։ Թագաւորը կամեցաւ լսել իր բարձր հովանաւորութեան տակ գտնվող Գեռատու Ֆեոդորի հարկի նախագիծը վերադարձրեց Ֆինանսների մինիստրին վերաքննութեան համար։ Գահավանների դործը թեթևացնելու համար մանաւաժողովը վերջացրեց իր նախագիծը։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կրկին հրաւիրում ենք մեր յարգելի հայուհիների ուշադրութիւնը մեր բացառիկ **ՁԵՒԻ ԵՒ ԿԱՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ** վրա, յայտնելով սովորելու պայմանները:

Ձեւակար սովորելու համար իւրաքանչիւր ցանկացող կը վճարի 60 ր:

Միայն ձեւ սովորելու համար 25 ր.

Ձեւերը առանձին կարելի է սովորել 30—40 դասի ընթացքում:

Ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել գանձակի փողոց կենսագ թիւրքերենցի տունը № 10 ձեւի և կարի ուսուցիչ Գ. և Շ. Ալեքսանցին, որոնց ընդունում են պատուէրներ:

1—3 (2)

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻՒԱՅ“

Ամենաեր և գործնական ձեւի, բացարձակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մնի մամուլի տակ. դիրքը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր տպագրութեամբ. գրա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճաբանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յաւելուածով. ցանկացողները թղթելաում կարող են գրուել „Կենսաթօնական“ և „Զաքարիայ Կրիգորեանցի գրամաճառանոցներում և Թադեոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բագու Բաթխկիչ մագազինում, ինձ մօտ և „Մարգ ընկ“ գրադարանում. դուռտական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առաջարկութեան թերթ ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր: Բաժանորդների անուանները և ազգանունները կը տպագրուեն գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբել Գ. Ադրեեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, սմաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սաւդօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու սմաններ, ԿՈՂՊԿՈՑՆԵՐ, ՋԵՆՏԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՈՒԶՆԵՐ, թուղթ, Ծրարներ, տետրակներ, մատիաններ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՄԷՋքակապներ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիշներ, խաշիներ, կանանց գուլպաներ, մարդկանց գուլպաներ, տուլաի սապօն, հոտուկա ջրեր, շիբրեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնեակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախվում է **ԹԷՅ**. պուգիով 40, 46, 52, 58, ր., խակ փունտով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., խակ ամենաբարձր թէյը փունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբեր 65 ր., չեֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժիներ, ալբօմներ կիսագնով, Ֆիլտրաներ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվոլվերների թիֆիսում:

89—100

Въ Редакціи газеты „МШАКЪ“ Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիլմայով բանալով արևանուն գրաքաղաքանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնական, բնականական, նկարչական և կազմարարական իրերի խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ ապագրել տալու բլանկներ, Ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցետոմսեր, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենագործան վարձով:

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԻՒՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական* գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ“** անուամբ

Այս գրքոյկը ընդունել կր ապագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու: Ապագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

կարելի է առնել թէ՛ հետևողական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հեռևել հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ*.

Վաճառվում են 15,000 սմաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրտատալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպեկներ 15 կ. հատը, 10,000 սանդ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պինդալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօր-վէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մատանի և դրչակոմներ 8 կ. գիւժինը, 2,000 փ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. փունտը, 1000 փունտ լէպէօշկա 50 կ. փունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, գրաք, տրիկօ, ալբօմներ, ձեռվայ պալաոներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հոգուստ կէս գնով: Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ. Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.

45—60

„ԱՐՁԱԳԱՆՔ“

Ներկայ 1882 թուականի փետրվարի 21-ից կառավարութեան թոյլտուութեամբ կը հրատարակվի դրական և քաղաքական չորեքշաբթիներ „ԱՐՁԱԳԱՆՔ“ անունով պ. Աբգար Յովհաննիսեանցի խմբագրութեամբ:

„ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ“ դուրս կը գայ կիւրակի օրերը երկու թերթի մեծութեամբ:

„ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ“ ներկայ տարեայ բաժանորդագինը՝ տարեայ սկզբից չը հրատարակվելու պատճառով, Հ Ի Ն Գ րուբլի է:

„ՓՈՐՁԻ“ այն բաժանորդները, որոնք իրանց բաժանորդագինը վճարած ունեն անցած 1881 թուականի երկրորդ կիսի համար, 1882 թուականի ընթացքում „ՓՈՐՁԻ“ փոխանակ „ԱՐՁԱԳԱՆՔ“ կը ստանան, նրանց միայն բարեհաճեն կանխօրէն յայտնել խմբագրութեան իրանց ցանկութիւնը և հասցէները:

„ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ“ կը հրատարակվի հետևեալ ստորագրութեամբ. —

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին:
II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ:
III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագրների տեղեկութիւնների և կարծիքների:
IV. Տնտեսական և առևտրական հարցեր փոխադրայարաբերութեան մէջ:
V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ:
VI. Ա ր ա ջ ի ն տ ե ս ո ւ թ ի ւ ն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտաքին հարաբերական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին:
VII. Կրիտիկա և մատենախօսութիւն:
VIII. Ֆելիետօն:
IX. Խառն լուրեր:
X. Յայտարարութիւններ:

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԻԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կառօլիկաց փողոցի անկիւնում ՄԻՔԱՑԷԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

134—150

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ „ДОНСКАЯ ПЧЕЛА“

ГОДЪ СЕДЬМОЙ.

на 1882 годъ

Съ 1-го января 1882 года „Донская Пчела“ будетъ издаваться по той-же программѣ какъ издавалась въ предъидущіе шесть лѣтъ, два раза въ недѣлю.

Редакція, по мѣрѣ силъ и возможности выполняя обязанности провинціальной прессы, находитъ, что „Донская Пчела“ уже достаточно знакома публикѣ, почему и считаетъ всякія реклами положительно излишними.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА ОСТАЕТСЯ ПРЕЖНЯЯ:

Съ доставкою въ Ростовѣ п/Д.		Съ пересылкою иногородныхъ	
На годъ	6 руб.	На годъ	7 руб.
» 1/2 года	3 „ 50 к.	» 1/2 года	4 „
» 3 мѣсяца	2 „	» 3 мѣсяца	2 „ 50 к.

За перемѣну адреса редакція взимаетъ 25 коп.

Подписка принимается въ конторѣ редакціи „Донской Пчелы“ въ Ростовѣ на-Дону, на Большой Садовой улицѣ, въ домѣ И. А. Теръ-Абраміанъ. Иногородные благоволятъ адресоваться: въ редакцію „Донской Пчелы“ въ Ростовъ на-Дону.

Редакція покорнѣйше проситъ и. иногородныхъ подписчиковъ присылать свои требованія заблаговременно, написавъ свои полные адресы четко и разборчиво.

Всѣмъ годовымъ подписчикамъ, приславшимъ до 25-го декабря сего 1881 года подписныя деньги за 1882 г., будетъ разосланъ БЕЗПЛАТНО, въ видѣ преміи, „ДОНСКІЙ-АЗОВСКІЙ русско-армянскій календарь на 1882-й годъ.

Редакторъ-издатель **И. А. Теръ-Абрамянъ**

4—5

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ԾԸԾՈՂՆԵՐ 1 ր., ծալվող սէթառներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԵՏ-ԱԹՈՌ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի սմանի քօրոցներ 50 կ., պատակա ծխողների համար 60 կ. փունտը, անգլիական վաններ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—իյ զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօմազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվոլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբօմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 -ֆունտ թէյ ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ.-ից ի վեր -կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ.**

77—100

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

կաւկիա, ս. Հախվերդեանի:

Հիւանդները ընդունում են ամենայն օր: Առաւօտեան 9—10 ժ. լ ո ւ ն կ ե վ ի ց Աչքի, վէնէրական և խերուրգիական հիւ— ր ո ւ զ կ օ վ ա կ ի—կանոցի և ներքին հիւ— 10½—12 ժ., շ ա հ ա գ ի զ ե ա ն ց—ներքին հիւ. կին-բժիշկ Ս ա մ ո յ լ օ վ ի ց—կանոցի հիւ. Երեկոյեան 5½—7 ժ. պ ա վ լ օ վ ա կ ի— հոգեկան, ջղային և ներքին հիւ., Ո ւ շ ա կ օ վ —երեխայոց և բգի հիւ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծ ա գ կ ա ս տ ա ն ի ա ն—երեկոյեան կ ո ն ս ո ւ լ տ ա ց ի ա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ):

Գ ի շ ե ր օ ր ի կ հ ի ւ ա ն դ ն ե ր:

Զ ք ա ւ ո ր ն ե ր ի ն խորհուրդը որոշում է անվարձ:

Հիւանդանոցի դիրեկտոր պ ա վ լ օ վ ա կ ի

(հ. շ. երկշաբ.) 12—1

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 28 Января 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказскаго, Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 15 Յունվարի 30 (Փետրվարի 11) 1882 Յունվարի 30 (Փետրվարի 11) № 15

ՏԱՄՆԱՄՅԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարինը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով

Թիֆլիսում պրոում են միայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունւում է առնն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրատանոցիր րուբլին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թուրքիա։ Ֆրանսիա։ Յունաստան։—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Դասի բէկ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 26 յունվարի

Հայերի մի զարմանալի առանձնութիւն էլ այն է, որ ամբողջ մի որ և է գործին շատ ջերմ կերպով կպչում են, աշխատում են կազմակերպված ընկերութիւններ առջև այդ գործը գլուխ տանելու համար, բայց երբ կազմւում է ընկերութիւնը, անդրնում է մի վերջ ժամանակ,—և յանկարծ մի աննկարելի սառնութիւն, անտարբերութիւն է տալիս գալիս։ Մեռ կողմից այս ևս անհերքելի իրողութիւն է, որ հայերը խմբովին գործել չը գիտեն, մեր ազգային գործունեության մէջ չը կայ համերաշխութիւն, չը կայ բարոյական կապ, ուժ և ընդհանուր ոգևորով գործելը, ընդհանուր գործին անկեղծութեամբ, անաչառութեամբ առնչուելը, հայերի մէջ հազուագիւտ գոյն է։ Գլխով բացատրվում է դուրս այն օտարոտի երևոյթը, որ մեր մէջ միայն այն գործերն են առաջ ընթանում, որոնք անհատական ոգևորի վրա են հիմնված։

Իրօք ապացոյց իմ առածին, ես կը խօսեմ այսանել «Թիֆլիսի հայերէն գրքերի հրատարակութեան» ընկերութեան գործունէութեան մասին։ Մեռ երկու տարի է, որ այդ ընկերութիւնը հիմնվել է և չը նայելով, որ սկզբում առնչուած յոյսեր էր առլիս, բայց չը կարողացաւ մինչև անգամ այնքան արդիւնաւէտ լինել, ինչքան եղել էր մի մանուկ ազգ, երբ ձեռնարկից հրատարակել մի քանի գրքեր։ Ամբողջ երկու տարվայ ընթացքում ընկերութիւնը իր կողմից միայն չորս գիրք է հրատարակել, այն է «Պատմ. Մոսէս Խորենացու» որը իսկապէս արտատպել է, «Ներքինդեղի պատ.», «Մօրիս Բէօկլի» ձեռնարկը և «Ուխտատրքը»։ Մնացեալ 8 հրատարակութիւնները եղել են մասնաւոր անձանց ձեռքով գիտ ընկերութեան դուրսից առաջ։ Ընկերութեան գործունէութիւնը միայն այն է ապացուցանում, որ չը պէտք է այդպիսի հաստատութեանց համար այնպիսի անձանց ղեկավար ընտրել, որոնք ունեն չատ ուրիշ զբաղմունքներ։ Ես ճշմարիտ, Թ. ընկ. Ն. գրաս. գործատարները այժմեան է անհնարին չափ զբաղված հասարակական գործերով։ Նա, կարծէք, հիմնված է նրա համար միայն, որ մի քանի պարտիներ, որոնք «Փորձի» մէջ մի քանի յօդուածներ գրելով կարծում են թէ ամբողջ հայ ազգը պարտաւորեցրել են, ընկերութեան հրատարակելի գրքերի սրբագրութեան պատրուակով հարիւրներ տանուն։ Ինչ մի տեսակ կարիք կար մեզ ծախսել և Մովսէս Խորենացու պատմութիւնը պարտաւորելով դրա համար պ. Պալասանեանցին, «Փորձ» տպագրի աշխատակցին 400 րուբլի տալ իբրև արդարութեան վարձ, քանի որ Մովսէս Խորենացու վէնեսկի տպագրութիւնը կայ։ Եւ դեռ արդարանում են մարդիկ տանելով թէ ընկերութիւնը չունի հնարաւոր միջոցներ։ Ընկերութիւնը միջոց է գտնում տալ տալ Մովսէս Խորենացու պատմութիւնը, «Ուխտատրքը», Մօրիս Բէօկի պէս մի ձեռնարկ բարոյական անհետաքրքրութեան, մինչդեռ ուսանող Հրաչեայի «Վերատակար միջառներ» բրոշիւրը վեր ընկած մնում է, մինչդեռ մեր դպրոցները զուրկ են պիտանաւոր դասագրքերից։

Մի ուրիշ, բայց աննշանագոյն պակասութիւնն այն է, որ ընկերութեան վարչութիւնը ինքն չէ հասկանում թէ ինչ պէտք է գործել։ Նա չունի գործունէութեան մի որոշ նպատակ, նա չէ հետապրքրվում իմանալ թէ որ տեսակ գրքեր ունի հարկաւոր և անհրաժեշտ են հայ ժողովրդեան։ Ուանի որ ընկերութիւնը չունի առաջ միջոցներ, նա պէտք է միայն մի ճիշդ ընտրէ իր համար և այն է, կամ դպրոցների համար գասագրքեր հրատարակել և կամ ժողովրդական գրքեր ի լոյս ընծայէ, այսինքն գիտութեան զանազան ճիւղերը ժողովրդականացնել ընթերցող հասարակութեան մէջ։

Օրինակ, ինչ հիանալի բան կը լինէր, եթէ առողջապահութեան վերաբերեալ մի քանի բրոշիւրներ հրատարակվէին և քաղաքներում ու գիւղերում ցրվէին։ Ընկերութիւնը, չնորհիւ և ֆանատական Լազարեանցի, մի երկու այդպիսի բրոշիւրների հրատարակութիւնը իր հաշիւն է առել, բայց նա կարծէք գիտումը այդ գրքերը չէ ցրվում, որպէս զի աւելի օգուտ չունենայ արտրտանալու և ապացուցանելու Բաթալեանին թէ չը պէտք է այդպիսի բրոշիւրներ հրատարակել։ Ես հաստատապէս գիտեմ, որ եթէ օրինակ, «Նեղ և խուսա բնակ.» բրոշիւրը ուղարկվէր Վլադիկաւկազի նեմը, այդտեղ առ նուազն 200 օրինակ կը տարածվէր։ Ընդունելով հրատարակութեան մի որոշ ճիշդ, ընկերութիւնը միայն տպում է այն գրքերը, որոնք պատահմամբ ուղարկում են իրեն, կամ որոնց համար առանձին միջնորդներ են յիշում, կամ թէ որոնց հեղինակները յարաբերութիւն են ունենում ընկերութեան անդամների հետ, ասած և այդպիսի պատահական հրատարակութիւնները շատ քիչ օգուտ կարող են արտադրել։

Ահա բոլոր պակասութիւններից յետոյ, որոնք առաջ են գալիս գիտակարների անընդունակութիւնից, մենք պէտք է հասարակութեան ուշադրութիւնը գարձնենք և այն հանգամանքի վրա, որ ընկերութիւնը հարկաւոր չէ համարում, ինչպէս երևում է, իր գործունէութեան հաշիւը հրատարակել։ Այդ ընթացքը պատիւ չէ բերում վարչութեան, որը դրանով խոյս է տալիս հասարակական կծռտրելից։ Միւս կողմից՝ այնպիսի գրքեր է հրատարակում, օրինակ Մօրիս Բէօկի քաղաքանաս. ձեռնարկը (թարգ. Պալասանեանի) որոնք ոչինչ օգուտ չեն կարող տալ հայ հասարակութեանը։ Ահա մեր կարծիքը մենք մի առանձին յօդուածով կպատճառաբանենք, երբ պատիւ կունենանք ընկերութեան գործունէութեան հաշիւը հրատարակած տեսնել։ Իսկ առ այժմ մենք կը յանկարծանք, որ գոնէ ապագայում ընկերութեան գործերի դեկավարները աւելի հնաոտ և ընդունակ անձեր ընտրեն մի իրական օգուտ տալ ազգային միտքի զարգացման և առհասարակ նպատակը ընթերցանութեան տարածման։ Մենք կը բարեմաղթենք նոյնպէս, որ վերջապէս հասնէր հայերի համար այն ժամը, երբ ինքնաճանաչութիւնը հազուագիւտ բան չը լինէր և մարդիկ միայն այն ժամանակ յանձն առնէին որ և իցէ մի գործի դեկավարութիւնը, երբ իրանց մէջ գոյութիւն կունենայ նախապէս և կարողութիւն բարեխղճօրէն և ազնուութեամբ այդ գործը առաջ տանելու։

Հ. Առաքելեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Հինգշաբթի օր, յունվարի 28-ին, տիկին Հրաչեայի բէնեֆիսին, Թիֆլիսի հայոց Թատրոնական խումբը ներկայացրեց «Աֆինկա» պիէսան, հեղինակութիւն Օկտաւ Ֆեօլիէի, Թատրոնտրէն Ֆրանսերէնից օրիորդ Եղիսաբէթ Նազարբէկեանի։

—

Պարսկաստանից առացած մասնաւոր նամակներից տեղեկանում ենք որ այս տարի Թէհրանում Ամանորի տօները անցել են շատ ուրախ և զուարճալի կերպով։ Ամենքն էլ հաւաքվել էին իրանց ազգականների տունը, ուր ուրախ ժամանակ էին անցկացնում։ Ամենից աւելի ուրախութիւն էր տիրում Նասր-էդ-Դին շահի պալատում, ուր ամեն օր հաւաքվում էին մեծ պաշտօնեաները, ներկայանում էին դեսպանները և ուրիշ պատուաւոր անձինք։ Ամեն օր պալատում մեծ սեղան էր պատրաստվում, որի վրա ուտելիքներ էին մատուցանում ոչ միայն պարսկական, այլ և եւրոպական ոճով։ Ամեն օր ուրիշ ուրիշ զուարճութիւններ էին տեղի ունենում։ Մի անգամ ներկայացում էին տալիս, մի անգամ ձիարշաւ էին կազմակերպում, մի անգամ էլ ուրիշ մի բան։ Ամեն օր ուրիշ ուրիշ զուարճութիւններ էին տեղի ունենում։ Ամեն օր ուրիշ ուրիշ զուարճութիւններ էին տեղի ունենում։ Ամեն օր ուրիշ ուրիշ զուարճութիւններ էին տեղի ունենում։

ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(1722—1728)

—

Ի։

Օրհասական վիշտը անցաւ, կսկիծը, կատաղի վիշտը։ Վաղորդեան արեւակը իր ուրախ ճառագայթները տարածեց մռայլոտ դարձած բերդաքաղաքի աւերակների վրա։

Բերդից ոչ այնքան հեռու, հայոց բանակատեղում կանգնված էր մի առանձին վրան։ Այդ վրանը տարբեր ձև ունէր, հանրային մի և նոյն ձևը, որ մինչև այսօր էլ կարելի է տեսնել Սբ. Նշանայ աշխարհի խաչտարած ցեղերի մօտ։ Շրջապատը հիւսած էր եղէգներով, իսկ առաստաղը ծածկված էր թանձր թաղիքներով, որ տարածել էին բարակ, ճկուն ձողերի կառոյց կամարների վրա *)։

Վրանում նստած էր Ներսէս արքայազն, իսկ նրա հանդէպ չոքած էր իսանի ծերունի վիղիզը։

—Ես, արքայազն, խօսեց նա.—պիտակ եմ ձեզ ոչ իրրև վիղիզ և ոչ իրրև մի պաշտօնական անձն, այլ իրրև մի հասարակ մարդ սիրտը լի ցաւերով ու վշտերով։—Պիտակ եմ ձեզ, այն յուսով, որ հաստատված եմ, իմ ազաչանքները ունէն հնչեցնելու ձեր մօտ, որի պաշտօնն է քարոզել գիտութիւն, զգացմունքների և խիղճ, որի կոչումն է ներել և չնզոհանալ, որին ծանօթ չէ ոխը, առնելութիւնը, նախանձը։—Ես պիտակ եմ ձեզ որպէս Քրիստոսի աշակերտի և նրա վարդապետութիւնը ժողովրդին քարոզողի, նոյն Քրիստոս Փրկիչ-

*) Այդ տեսակ վրաններով կսչվում են ազգ. չուղ. թէ հայերի և թէ թիւրքերի մօտ մի և նոյն ձևն ունեն։

անդամ այնքան արդիւնաւէտ լինել, ինչքան եղել էր մի մանուկ ազգ, երբ ձեռնարկից հրատարակել մի քանի գրքեր։ Ամբողջ երկու տարվայ ընթացքում ընկերութիւնը իր կողմից միայն չորս գիրք է հրատարակել, այն է «Պատմ. Մոսէս Խորենացու» որը իսկապէս արտատպել է, «Ներքինդեղի պատ.», «Մօրիս Բէօկի» ձեռնարկը և «Ուխտատրքը»։ Մնացեալ 8 հրատարակութիւնները եղել են մասնաւոր անձանց ձեռքով դիտ ընկերութեան դուրսից առաջ։ Ընկերութեան գործունէութիւնը միայն այն է ապացուցանում, որ չը պէտք է այդպիսի հաստատութեանց համար այնպիսի անձանց ղեկավար ընտրել, որոնք ունեն չատ ուրիշ զբաղմունքներ։ Ես ճշմարիտ, Թ. ընկ. Ն. գրաս. գործատարները այժմեան է անհնարին չափ զբաղված հասարակական գործերով։ Նա, կարծէք, հիմնված է նրա համար միայն, որ մի քանի պարտիներ, որոնք «Փորձի» մէջ մի քանի յօդուածներ գրելով կարծում են թէ ամբողջ հայ ազգը պարտաւորեցրել են, ընկերութեան հրատարակելի գրքերի սրբագրութեան պատրուակով հարիւրներ տանուն։ Ինչ մի տեսակ կարիք կար մեզ ծախսել և Մովսէս Խորենացու պատմութիւնը պարտաւորելով դրա համար պ. Պալասանեանցին, «Փորձ» տպագրի աշխատակցին 400 րուբլի տալ իբրև արդարութեան վարձ, քանի որ Մովսէս Խորենացու վէնեսկի տպագրութիւնը կայ։ Եւ դեռ արդարանում են մարդիկ տանելով թէ ընկերութիւնը չունի նհնարաւոր միջոցներ։ Ընկերութիւնը միջոց է գտնում տալ տալ Մովսէս Խորենացու պատմութիւնը, «Ուխտատրքը», Մօրիս Բէօկի պէս մի ձեռնարկ բարոյական անհետաքրքրութեան, մինչդեռ ուսանող Հրաչեայի «Վերատակար միջառներ» բրոշիւրը վեր ընկած մնում է, մինչդեռ մեր դպրոցները զուրկ են պիտանաւոր դասագրքերից։

Մի ուրիշ, բայց աննշանագոյն պակասութիւնն այն է, որ ընկերութեան վարչութիւնը ինքն չէ հասկանում թէ ինչ պէտք է գործել։ Նա չունի գործունէութեան մի որոշ նպատակ, նա չէ հետապրքրվում իմանալ թէ որ տեսակ գրքեր ունի հարկաւոր և անհրաժեշտ են հայ ժողովրդեան։ Ուանի որ ընկերութիւնը չունի առաջ միջոցներ, նա պէտք է միայն մի ճիշդ ընտրէ իր համար և այն է, կամ դպրոցների համար գասագրքեր հրատարակել և կամ ժողովրդական գրքեր ի լոյս ընծայէ, այսինքն գիտութեան զանազան ճիւղերը ժողովրդականացնել ընթերցող հասարակութեան մէջ։

Օրինակ, ինչ հիանալի բան կը լինէր, եթէ առողջապահութեան վերաբերեալ մի քանի բրոշիւրներ հրատարակվէին և քաղաքներում ու գիւղերում ցրվէին։ Ընկերութիւնը, չնորհիւ և ֆանատական Լազարեանցի, մի երկու այդպիսի բրոշիւրների հրատարակութիւնը իր հաշիւն է առել, բայց նա կարծէք գիտումը այդ գրքերը չէ ցրվում, որպէս զի աւելի օգուտ չունենայ արտրտանալու և ապացուցանելու Բաթալեանին թէ չը պէտք է այդպիսի բրոշիւրներ հրատարակել։ Ես հաստատապէս գիտեմ, որ եթէ օրինակ, «Նեղ և խուսա բնակ.» բրոշիւրը ուղարկվէր Վլադիկաւկազի նեմը, այդտեղ առ նուազն 200 օրինակ կը տարածվէր։ Ընդունելով հրատարակութեան մի որոշ ճիշդ, ընկերութիւնը միայն տպում է այն գրքերը, որոնք պատահմամբ ուղարկում են իրեն, կամ որոնց համար առանձին միջնորդներ են յիշում, կամ թէ որոնց հեղինակները յարաբերութիւն են ունենում ընկերութեան անդամների հետ, ասած և այդպիսի պատահական հրատարակութիւնները շատ քիչ օգուտ կարող են արտադրել։

Ահա բոլոր պակասութիւններից յետոյ, որոնք առաջ են գալիս գիտակարների անընդունակութիւնից, մենք պէտք է հասարակութեան ուշադրութիւնը գարձնենք և այն հանգամանքի վրա, որ ընկերութիւնը հարկաւոր չէ համարում, ինչպէս երևում է, իր գործունէութեան հաշիւը հրատարակել։ Այդ ընթացքը պատիւ չէ բերում վարչութեան, որը դրանով խոյս է տալիս հասարակական կծռտրելից։ Միւս կողմից՝ այնպիսի գրքեր է հրատարակում, օրինակ Մօրիս Բէօկի քաղաքանաս. ձեռնարկը (թարգ. Պալասանեանի) որոնք ոչինչ օգուտ չեն կարող տալ հայ հասարակութեանը։ Ահա մեր կարծիքը մենք մի առանձին յօդուածով կպատճառաբանենք, երբ պատիւ կունենանք ընկերութեան գործունէութեան հաշիւը հրատարակած տեսնել։ Իսկ առ այժմ մենք կը յանկարծանք, որ գոնէ ապագայում ընկերութեան գործերի դեկավարները աւելի հնաոտ և ընդունակ անձեր ընտրեն մի իրական օգուտ տալ ազգային միտքի զարգացման և առհասարակ նպատակը ընթերցանութեան տարածման։ Մենք կը բարեմաղթենք նոյնպէս, որ վերջապէս հասնէր հայերի համար այն ժամը, երբ ինքնաճանաչութիւնը հազուագիւտ բան չը լինէր և մարդիկ միայն այն ժամանակ յանձն առնէին որ և իցէ մի գործի դեկավարութիւնը, երբ իրանց մէջ գոյութիւն կունենայ նախապէս և կարողութիւն բարեխղճօրէն և ազնուութեամբ այդ գործը առաջ տանելու։

Հ. Առաքելեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Հինգշաբթի օր, յունվարի 28-ին, տիկին Հրաչեայի բէնեֆիսին, Թիֆլիսի հայոց Թատրոնական խումբը ներկայացրեց «Աֆինկա» պիէսան, հեղինակութիւն Օկտաւ Ֆեօլիէի, Թատրոնտրէն Ֆրանսերէնից օրիորդ Եղիսաբէթ Նազարբէկեանի։

—

Պարսկաստանից առացած մասնաւոր նամակներից տեղեկանում ենք որ այս տարի Թէհրանում

ձեզ ձեր վարձատրութիւնը, ձեր անկրթութիւնը։ Ես այժմ զարմանում էք, որ մենք վարվում ենք ձեզ հետ մի և նոյն եղանակով, ինչպէս դուք վարվել էք մեզ հետ հազարաւոր տարիների ընթացքում—Հիմայ հասկանում էք, որ դուք ինքներդ այդպէս դատապարտեցիք մեզ, որ դուք ինքներդ սովորեցրիք մեզ անգթութիւնը։

—Հասկանում եմ... պատասխանեց վէզիրը—Բայց արդեն ինձով է մեզաւոր, որ առժէ իր պատերի յանդգնութիւնների համար։

—Որպէս մեզաւոր չէր լինի, եթէ ինքն էլ մի և նոյն կերպով չը գործէր, եթէ ինքն էլ չը շարունակէր իր պապերի բարբարոսութիւնը, ասաց արքայազնը։—Դուք չը փոխվեցաք, դուք մնացիք նոյնպէս անկիրթ, նոյնպէս վայրենի, որպէս էիք հազար տարիներ առաջ։ Ամբողջ աշխարհը փոխվեցաւ, դուք մնացիք մի և նոյնը։

—Ի՞նչու չը կրթեցիք մեզ, քանի որ դուք ձեր քաղաքակրթութեամբ ուելի բարձր էիք մնում, հարցրեց վիղիզը։

—Այդ մեր յանցանքն է, պատասխանեց արքայազնը։—Բայց ձեզ կրթելու համար մի մեծ դժուարութիւն, մի մեծ արգելք կար։ Ձեզ կրթելու համար հարկաւոր էր նախ ձեր ձեռքից խլել սուրը և նրա փոխարէն տալ գիրքը։ Այդ անելու համար մենք բաւական ուժ և պատրաստակամութիւն չունէինք։ Մի ժողովուրդ չէ կարող կրթիլ միանգամ, երբ իրը դանվում է նրա իշխանութեան ներքոյ։ Վարժարանը պէտք է ազատ լինի իր աշակերտների վերաբերութեամբ։ Մենք ձեզ կարող ենք կրթել, երբ դուք մեր հպատակները կը լինէք։

—Այդ անկարելի բան է, ասաց վիղիզը զայրացած։—Խլամը չէ հպատակում, խլամը սիրում է, իշխում է...

Նկատելով, որ իր վերջին պատասխանը անսպասելի տպաւորութիւն գործեց արքայազնի վրա, նա փոխեց խօսքը, ասելով.

—Արքայազն, ես համոզուած եմ ձեզ հետ, որ մեր նախնիքը և մենք ինքներս մեզ վատ ենք վարվել

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՍՏՅԱՓԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ե. Զօլօթ «Polit. Corresp.» լրագրին հե-
տեւեալ հեռագիրը կ՚առնու Պուքրէշտէն.

Ռումանիոյ մէջ ամէն կողմէ կը լսուի, որ
Ռուսիոյ կառավարութիւնը ռումանական
զօրքերուն Պուլկարիոյ սահմանագլուխը
կանչելու վրայ է, որպէսզի հոն ռուսական
զօրքերուն տեղ գրաւեն։ Ռումանական
զօրքերուն Պուլկարիա մտնելուն դէմ ոչ
մէկ առարկութիւն կայ, միայն թէ ռումա-
նական զօրքերը Պուլկարիոյ մէջ ոչ մի
գործ պիտի ունենան։ Ռումանական զօր-
քերուն Պուլկարիա մտնելուն դէմ ոչ մէկ
առարկութիւն կայ, միայն թէ ռումանա-
կան զօրքերը Պուլկարիոյ մէջ ոչ մի գործ
պիտի ունենան։ Ռումանական զօրքերուն
Պուլկարիա մտնելուն դէմ ոչ մէկ առար-
կութիւն կայ, միայն թէ ռումանական զօր-
քերը Պուլկարիոյ մէջ ոչ մի գործ պիտի
ունենան։ Ռումանական զօրքերուն Պուլ-
կարիա մտնելուն դէմ ոչ մէկ առարկու-
թիւն կայ, միայն թէ ռումանական զօրքե-
րը Պուլկարիոյ մէջ ոչ մի գործ պիտի ու-
նենան։ Ռումանական զօրքերուն Պուլկա-
րիա մտնելուն դէմ ոչ մէկ առարկութիւն
կայ, միայն թէ ռումանական զօրքերը Պուլ-
կարիոյ մէջ ոչ մի գործ պիտի ունենան։
Ռումանական զօրքերուն Պուլկարիա մտ-
նելուն դէմ ոչ մէկ առարկութիւն կայ, մի-
այն թէ ռումանական զօրքերը Պուլկարիոյ
մէջ ոչ մի գործ պիտի ունենան։ Ռումա-
նական զօրքերուն Պուլկարիա մտնելուն
դէմ ոչ մէկ առարկութիւն կայ, միայն թէ
ռումանական զօրքերը Պուլկարիոյ մէջ ոչ
մի գործ պիտի ունենան

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

— Ինչո՞ւ Ամերիկայի հիմնադիրները ոչ մի կերպ չեն ուզում, որ Ամերիկան միապետություն դառնա, ինչպես Անգլիան, որտեղ թագավորը ոչ մի իշխանություն չունի, իսկ ամբողջ իշխանությունը գտնվում է պառլամենտի ձեռքում։

— Որովհետև Ամերիկայի հիմնադիրները ուզում են, որ Ամերիկան ազատ երկիր լինի, իսկ ազատ երկրում ամբողջ իշխանությունը գտնվում է ժողովրդի ձեռքում։

— Ինչո՞ւ Ամերիկայի հիմնադիրները ուզում են, որ Ամերիկան ազատ երկիր լինի։

— Որովհետև նրանք ուզում են, որ ամեն մարդ կարողանա ազատ կերպով պաշտել իր Աստվածը։

— Ինչո՞ւ նրանք ուզում են, որ ամեն մարդ կարողանա ազատ կերպով պաշտել իր Աստվածը

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կրկին հրաւիրում ենք մեր յարգելի հայրենիքների ուշադրութիւնը մեր բացառիկ **ՉԵԻՒ ԵՒ ԿԱՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ** վրա, յայտնելով սովորելու պայմանները:

Ձեւակար սովորելու համար իւրաքանչիւր ցանկացող կը վճարի 60 կ.:

Միայն ձեւ սովորելու համար 25 կ.

Ձեւերը առանձին կարելի է սովրել 30—40 դասի ընթացքում:

Ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել Գանձակի փողոց հին տան № 10 ձեւի և կարի ուսուցիչ Գ. և Շ. Աղեքեանցներին, որոնց ընդունում են պատուիրներ:

2—3 (2)

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՑ“

Ամենաոր և գործնական ձեւի, բացատրակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շատով կը մնայ մնալը տակ. գիրքը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր ապագրութեամբ. դորա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիպասանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատկ ուածով. ցանկացողները թէքլեամ կարող են գրուել „Կենսաբանական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրամագուսանոցներում և թադէոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բացու բասխյակից մազապինում, ինձ մօտ և „Մարդ բնկ“ գրադարանում. գաւառական բաժանորդներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առաջարկութիւն թերթ ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. ապագրութիւնից յետոյ 3 ր: Բաժանորդների անուանները և ապրանունները կը տպագրուեն գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Արիկ Դ. Ադրեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԼԺԱՆ

քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կահաւ, ՇՕԿՕԼԱՊ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէ յամաններ, առագօններ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ. հրես բաւանալու ամաններ, ԿՈՊԳԵՔՆԵՐ, ՉԻՆԱՏԱԿԱԽՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԴՐԻՉՆԵՐ, ֆոտօ, Ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԿՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մէջքակապներ, կէօնկա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուէմօներ, ՄԱՀՁԱԿԱԼՆԵՐ, հրեսպրիչներ, ֆոտոգրիֆներ, կանանց գուլպաներ, մարդկեցոց գուլպաներ, տաւարեայ տապօն, Հոտաւէտ չրեր, շիբրեա, ցիտրան մագնեզիա, խմելոյ գինի, պօրտվէյն, խերես, կոնեակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականների **ՄԵՆՕ** քանակ ֆինամբ ծախում է **ԹԷՅ**· պուդով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆառնոտով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաբարձր թէյը ֆառնոտ 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՇՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼ-ԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց ֆոտ. բեր 65 ր., շինֆլդի պառտներ 3 ր. 50 կ. գիւժիներ, պրօֆներ կիսապոով, ֆիլտրաներ և այլն, ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվոլվերների թիֆիսում:

90—100

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРІЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ

Цѣна 25 коп.

«ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ»

Այս ֆիրմայով բանալով արհեստից զրաւճառանց՝ կցելով նորա հետ ուսուցիչական, գիւանական, նկարչական և կազմարարական իրերի, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, պիտակներ, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենայարմար վարձով:

Ինձ մօտ է գտնվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մարեմամարզութիւն“ գրքոյկը պահեստում:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симсоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԻՒՆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գործ **ՎԱՒԶԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական գրքուկի* հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱՆԾԱՌ“** անուամբ

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան կոմիտէն, բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրվաձ է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

Կարելի է տանել թէ հենարօնական գրամագլուխից և թէ թարգմանողից հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ*.

Վաճառվում են 15,000 ամաններ տաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպեկներ 15 կ. հատը, 10,000 տեսակ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պնդաններ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մարտաններ և գրչակոմիներ 8 կ. գիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, պրապ, տրիկօ, ատրօճներ, ձմեռվայ պալտաններ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէպներ: Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ: Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.

46—60

„ԱՐՁԱԳԱՆՔ“

Ներկայ 1882 թուականի փետրվարի 21-ից կատավարութեան թոյլտուութեամբ կը հրատարակվի պրակատիկան և քաղաքական չափաբաժիններով «ԱՐՁԱԳԱՆՔ» անուամբ պ. Աբրահամեանցի խմբագրութեամբ:

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» դուրս կը գայ կիսատիկ օրերը երկու թերթի ձեռքեամբ:

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ» ներկայ տարուայ բաժանորդագինը՝ տարուայ սկզբից չը հրատարակվելու պատճառով, 2 ի ն գ րուբլի է:

«ՓՈՐՁԻ» այն բաժանորդներըր, որոնք իրանց բաժանորդագինը վճարած անեն անցած 1881 թուականի երկրորդ կիսի համար, 1882 թուականի ընթացքում «ՓՈՐՁԻ» փոխանակ «ԱՐՁԱԳԱՆՔ» կը ստանան, եթէ միայն բարեհաճեն կանխաւօրէն յայտնել խմբագրութեան իրանց ցանկութիւնը հասցէներըր:

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» կը հրատարակվի հետեւեալ պրօգրամայով. —

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական մէջոցների մասին:
II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերեալ:
III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագրների զեկուցիչների և կոմիսիոներների:
IV. Տնտեսական և առեւտրական հարցեր փոխադրութեան մէջ:
V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ:
VI. Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտաքին հանգամանքների հասարակական և քաղաքական նշանաւոր մոմենտների մասին:
VII. Կրիտիկա և մատենախօսութիւն:
VIII. Ֆելիետօն:
IX. Խառն բաներ:
X. Յայտարարութիւններ:

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԷԼ (սեղաններ և բազկաթոռներ) ծախվում են ֆաբրիկատիկեամբ և մանր, մէջի փողոցում կաուչկայ փողոցի անկիւնում Մինաս ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

135—150

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА ГАЗЕТУ

„ДОНСКАЯ ПЧЕЛА“

ГОДЪ СЕДЬМОЙ.

на 1882 годъ

Съ 1-го января 1882 года „Донская Пчела“ будетъ издаваться по той-же программѣ какъ издавалась въ предъидущіе шесть лѣтъ, два раза въ недѣлю.

Редакція, по мѣрѣ силъ и возможности выполняя обязанности провинціальной прессы, находитъ, что „Донская Пчела“ уже достаточно знакома публикѣ, почему и считаетъ всякія рекламы положительно излишними.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА ОСТАЕТСЯ ПРЕЖНЯЯ:

Съ доставкою въ Ростовѣ н/Д.		Съ пересылкою иногородныхъ	
На годъ	6 руб.	На годъ	7 руб.
» 1/2 года	3 „ 50 к.	» 1/2 года	4 „
» 3 мѣсяца	2 „	» 3 мѣсяца	2 „ 50 к.

За перемѣну адреса редакція взимаетъ 25 коп.

Подписка принимается въ конторѣ редакціи „Донской Пчелы“ въ Ростовѣ на-Дону, на Большой Садовой улицѣ, въ домѣ И. А. Теръ Абраміанъ. Иногородные благоволятъ адресоваться: въ редакцію „Донской Пчелы“ въ Ростовъ на-Дону.

Редакція покорнѣйше проситъ гг. иногородныхъ подписчиковъ присылать свои требованія заблаговременно, написавъ свои полные адреса четко и разборчиво.

Всѣмъ годовымъ подписчикамъ, приславшимъ до 25-го декабря сего 1881 года подписныя деньги за 1882 г., будетъ разосланъ БЕЗПЛАТНО, въ видѣ премія, „ДОНСКІЙ-АЗОВСКІЙ русско-армянскій календарь на 1882-й годъ.

Редакторъ-издатель **И. А. Теръ-Абрамянъ**

5—5

ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՆՔ 4 ր., ԾԸԾՈՂՆԵՐ 1 ր., Ծաղիկ սէմանք 1 ր. 50 կ., ՓՈՇԻ-ԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամանի քարացներ 50 կ., պատակլա ծխագնների համար 60 կ. ֆառնոտը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 գոյգ գուլպաներ 25 կ.—1½ գոյգը, 10,000 գոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօժակէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատեպնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվոլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳԴՈՎ, 10,000 ֆունտ թէյ ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ. և կամէկ գրչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ.**

78—100

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Կուկիա, ս. Հախվերդեանի

Հիւանդները ընդունում են ամեն օր առաւօտեան 9—10 ժ. լաբորատորական, վեներական և խոլուրգիական հիւանդութիւնները—կանոցի և ներքին 10½—12 ժ., շատ զբաղուածները—ներքին հ. կին-բժիշկ ամոյլօվի—կանոցի հ. Երեկոյեան 5½—7 ժ. պավլօվի—հոգեկան, ջղային և ներքին հ., ուշադրութիւն—երեխայոց և բդի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծանր հիւանդութիւն.—երեկոյեան կոնսուլտացիա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ).

Գիշերօթիկ հիւանդներ:

Զբաւորները թոշակը որոշում է անվարձ:

Հիւանդանոցի գլխաւոր պավլօվի

(Տ. Շ. եր). 12—1

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 29 Января 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 16 Փետրվարի 2 (14)

1882

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Փետրվարի 2 (14) № 16

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Առաքելագրացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնն ընդունւում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրատանիշի բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Գերմանիա։ Սերբիա։ Նամակ Թիւրքիայից։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գաղիք լեզի։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Գ. Գրիգոր Եպատևանց խնդրում է մեզ յայտնել որ արդէն ձեռնարկել է թարգմանել հայերէն լեզուի Երիտասարդ Շիլոպի հետևեալ մանկական վէպը։ «Голубокъ», «Вѣнокъ изъ хмѣля», «Барашекъ» և «Свѣтящійся червячекъ»։

—

ԹԻՖԼԻՍԻ Մետեխ բերդի հայ կաթնաւաճառներից նամակ ենք ստացել, որտեղ նրանք չնորհակալութիւն են յայտնում վանքի մայր-եկեղեցու ատաղ քահանայ Յովհաննէս Սարգսեանցին, իրանց անունով «Մշակի» մի օրինակ ուղարկելու համար։

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ որ «Առաջնորդական խերիք» բառական բաժանորդներ ունի և ապագային էլ համակրութիւն է գտնում հայոց հասարակութեան մէջ։ Այժմ այդ հրատարակութիւնը այլ ևս «Պահակի» տպարանում չը պէտք է տպւի, այլ ս. Էջմին Տէր-Գրիգորեանի տպարանում։

—

Մի քանի օր չարունակ Թիֆլիսը կատարելապէս կտրված էր մնացել մնացած աշխարհից. քանի մի օր չարունակ փոստ չէր առացվում ոչ Ախալցխայից, ոչ Ախալքալաքից, ոչ էլ հարաւային Անդրկովկասից։

—

Լօռու գաւառի Ուղունլար գիւղից մեզ գրում են։ «Մեր գաւառում գտնւում են 41 հատ հայկական գիւղեր, որոնցից 6 հայ-կաթոլիկներով բնակված։ Այդ գիւղերում, որոնք են Հաղրատ, Սանահին, Ոլնակ, Աբօրթ, Հաղպի, Ուզունլար, Արփի, Իշխան, Ամօջ, Յամհաննաձոր, Դաչպատն Նաթէր, Մղարթ, Դանդ, Քարինջ, Մարձ, Անիխզոր, Լօրուտ, Ալխան, Աբուլդրպղի, Ալէյլքօի, Գամչկուտ, Շահալի, Քօլագերան, Զորագիւղ, Կուրգան, Վարդաբլուր, Հօբարձի, Գիւզալարակ, Գաւգաս, Ջալալօղլի, Ազգակ, Լէջան, Ուրուտ, Հայդարլէգ, Շահնազար, Խիրդ, Շէյխամխայ, Երկու Դարաքիլիսա և Սարչափէտ,—մօտաւորապէս ըստնակվում են 25,000 հայեր երկու սեռի։ Եւ գիւղերի ու բնակիչների այդ նշանաւոր թիւ համար կան միայն 4 փոքրիկ ուսումնարաններ հետևեալ գիւղերում՝ Ջալալօղլում, Հաղրատում, Սանահնում և Գաւգասում, ուր ընդամենը ուսանում են մօտ 100 աշակերտներ։ Այդպիսով կարող է ազգի առաջ գնալ ուսման գործը։ Ահա ինչպէս հոգում են մայրենի ուսման գործի վրա մեր հովերակաները։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ գրում են։ «Ինչ եղան ս. Թամամշևանի յօգուտ թիւրքայ հայերի արտւելի ներկայացումները։ Ինչ էր կանոնում պարտքը և ինչ նպատակով էր յայտարարել թէ յօգուտ թիւրքայ հայերի են նշանակված երեք ներկայացումները, երբ ինքն իր առացած իրաւունքից օգուտ չէ քաղում։ Լրագիրներում այդ մասին գրված էր. պարտքը կամ պէտք է հերքւր, եթէ սուտ չէր այդ լուրը, կամ եթէ ճշմարիտ տացել է այդ նպատակով երեք ներկայացման իրաւունք, հասարակութիւնը նրանից հաշիւ է պահանջում։ Մենք պահում ենք մեր խղճակից այդ նկատողութիւնը, թէև ինքներս լա չենք յիշում, ճշմարիտ արդեօք այդ ներկայացումները, թէ ոչ։ Մի քանի կարդացինք մայրաքաղաքի ուսս լրագրներում ս. Թամամշևանի առաջնորդութեամբ արտւելի ներկայացումների մասին, յօգուտ Թիւրքիայի հայերի, բայց, կրկնում ենք, լա չենք յիշում, արդեօք արդեպ այդ ներկայացումները, թէ դեռ ևս ոչ։ Հետաքրքիր կը լինէր պարզված տեսնել այդ հարցը։

—

Խնդրում ենք այն բոլոր պարոններին, որոնց մօտ «Մշակի» համարները հասում են ծանրոցով, վերջացնել խմբագրութեան հետ անցեալ 1881 թւին ծախած համարների հաշիւը։

—

«Кавказъ» լրագրում և նոյնպէս «Тифл. Объявл.» թերթի մէջ կարդում ենք որ յունվարի 25-ի Թիֆլիսի քաղաքային Դումայի նիստում մի անախորժ դէպք պատահել։ Ջայնատար Չաբադալի ճառի մէջ քննադատում էր քաղաքային վարչութեան կողմից ներկայացված նկումարքի հաշիւը, գանելով որ շրջական պրամապրևս չէ կարելի նկատմամբ բաժնում նշանակել քաղաքային բիւջեի մէջ։ Պարոնը բաւական խիստ խօսեց, այնպէս որ քաղաքագլուխը նրան մի երկու անգամ նկատողութիւն արաւ, բայց պ. Չաբադալի չէր նկատմամբ և չարունակում էր քննադատել քաղաքային հաշիւը։ Այն ժամանակ քաղաքագլխի օգնական, պ. Թամամշևի, վրդովված պրամեան մէջ, ասաց, դուրս գալով նիստի դահլիճից. «Ես չեմ հասկանում ինչպէս մարդկի համբերութիւն պէտք է ունենալ այդ տեսակ անպիտանների»։ Բարձրացաւ աղմուկ և քաղաքագլուխ պ. Մատինով անմիջապէս փակեց նիստը։ Լրագիրները հաղորդում են որ ձայնատար Չաբադալի գանգատվեց տրօկտորին թանամշևիի դէմ։

—

«Кавказъ» լրագիրը լսել է, որ Թիֆլիսի հայոց իգական բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութիւնը այս օրերս հաստատվեցաւ Կովկասեան բարձր իշխանութիւնից։

—

Որքան յանախ ամիսը անցաւ, յայտնում ենք որ «Մշակին» կտրելի է գրվել միայն սկսած 11 ամսում։ Մեր լրագրի տասն և մէկ կամ տասն ամսվայ բաժանորդագինը 9 րուբլի է, ինն կամ ութ ամսվայ բաժանորդագինը 8 րուբլի է, վերջապէս եօթ կամ վեց ամսվայ բաժանորդագինը 6 րուբլի է։

—

Պ. Շամիր Մէլիք-կարակեօզեանց ուղարկել է մեզ 1 րուբլի, խնդրելով որ երբ որ հասարվի 10 րուբլի, ուղարկենք այդ փողով «Մշակի» մի օրինակ Գլաթաղի Տէր գիւղի գպրոցին։ Բայց մենք առանց ստանալու որ ամբողջ բաժանորդագինը հասարվի, մեր կողմից կուղարկենք «Մշակի» մի օրինակ յիշեալ գիւղը։

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք, «Խնախնամութիւն» վերնագրով գիրքը, որ Թարգմանված է Արշակ Ալպալեանցից և հրատարակված Միքայէլ Բաղինեանցից։ Գիրքը որ բաղկացած է 318 երեսից, պատկերազարդ է, ունի 24 պատկերներ և խօսում է բնական, ֆիզիկական օրէնքների, արեգակի, երկրի, աստղերի, կենդանիների և բոյսերի մասին։ Այդ տեսակ գիրք, խիստ պէտք է նպատակված լինի հայ ուսումնարանների համար։ Տրված է Թիֆլիսում, ներկայ 1881 թվին, Մովսէս Վարդանեանի և ընկ. տպարանում. գինը 80

ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ Վ. Ի. Պ

(1722—1728)

—

ԻԲ.

Արծուանիկ կամ Նախջևանիկ *) կոչված սարը մի ժամանակ Բարգուշատի **) վիճակի գիւղաքաղաքն էր։ Այդ սարը գլուխին ունի մինչև այսօր, գտնւում է մի լեռնային բարձրաւանդակի արևմտեան կողմի սարապարի վրա։ Այստեղից երևում են Բարգուշատի անտառապատ լեռնադաշտերը, որոնք զանազան տեսարաններով ապրուժում են մինչև Երասխի հովիտը։ Այստեղից երևում են հետևալ Ղարադաղի բարձրադագաթ սարերը, որոնք տարածվում են Երասխի աջ ափերի վրա։

Արծուանիկից դէպի ցած, սարի սարապարից սկսվում է մի գեղեցիկ, բոլորաձև հովիտ, որը կըռատվում է խորին ձորերով։ Այդ ձորերի միջոցին մէջ, որոնք միւսի մօտ, թագնված են՝ Զամբեխ, Ըրկնանց, Սնոքաբ, Շարադին հայարնակ գիւղերը։ Ցիշեալ գիւղերը 2—3 ժամի ճանապարհ միայն հեռու են Արծուանիկից։

Արծուանիկը այժմ կորցրել է իր հին նշանակութիւնը, բայց նրա վաղեմի փառքի փշրանքները առկաւին պահպանվել են։ Ասանկ տարատեսակ ջնջվ այսօր երևում են մի հին ամրոցի ամրակռների հետքերը. երևում են խորին այլեր, մեծին պատնէշներ, որ գտնվում են այդ ամրոցի մօտ։

*) Այդ սարը կոչվում է նաև Երիցվանիկ, Նիգակի վանքի պատճառով, որ գտնվում է սարի ծոց, լեռան գագաթի վրա, և ժողովրդի մէջ յայտնի է անունով կարմիր վանք։

**) Բարգուշատը հին Քաշունիք կոչված գաւառն է։

որոնք տասը ծառայում էին որպէս պատսպարաններ, որպէս թագստի տեղեր։

Արծուանիկից շատ հեռու չէ այդ սարի պեղումները, որ ունի սարանձին հիւսիսից։ Մի նեղ ճանապարհ տանում է դէպի ննջեցեալների հանգստարանը։ Այդ ճանապարհի մի կողմում, մենաւոր կաղնի ծառի հովանիի տակ, կայ մի սարանձնացած գերեզման, որի վրա ձգած է մի հասարակ քար առանց խաչի և արձանագրութեան։ Ինչու է նա սարանձնացած, ինչու է նա բացակայ հասարակաց գերեզմանատանից, որ հեռու է նրանից մի հարիւր քայլով միայն։

Այդ գերեզմանը, թէև արհամարհված է մարդկից, բայց նրանից մոռացված չէ։ Հասարակաց գերեզմանատունը տեղ չը տուեց նրան իր հասարակութեան մէջ։ Բայց ամեն անգամ, երբ քահանան անցնելով նրա մօտից, գնում է ննջեցեալների հանգիստը օրհնելու,—ամեն անգամ, երբ տէրտէր մալիններ գնում են իրանց հարազատների չիբիների վրա խունկ ծխելու, աղօթելու,—ամեն անգամ, երբ մշակը գնում է դաշտը վար վարելու, նրանք անցնում են այդ մենաւոր գերեզմանի մօտով, անցնում են թքելով նրա վրա և անէծք կարդալով։

Այն օրից, որ այդ գերեզմանը գոյութիւն ունի, անցել է մէկ ու կէս դար, բայց ժողովուրդը դեռ չէ նոքել նրան։ Ժողովուրդը միշտ անիծում է նրան։ Հարցրու պատահած մարդից, թէ մանուկ լինէր նա և թէ ալևոր,—ամեն է պատկանում այդ նզովեալ գերեզմանը։ Նա քեզ կը պատասխանէ.

—Դա Մէլիք-Ֆրանգիւլ դաւաճանի գերեզմանն է. հէնց այստեղ սպանեցին նրան, այստեղ էլ թաղեցին։ Նրա գլուխը թոյլ չը տուեցին թաղել հասարակաց հանգստարանում, ննջեցեալների հանգիստը չը պղծելու համար։

Գնաց ձեր խօսակիցը ամեն հեռու կը գնայ պատմական մանրամասնների մէջ ու ձեզ կասէ.

—Տեսնում էք այդ ամրոցի ափերակները, որ երևում են ձորի միւս կողմում.—դրանք մի ժամանակ շէն էին և պատկանում էին հէնց այդ դաւաճանին։ Երբ նրան սպանեցին, ամրոցն էլ քանդեցին։

—Ո՞վքեր քանդեցին։

—Մեր պապերը, կը պատասխանէ նա.—դաւաճանը մեր երկրին շատ վնասներ է տուել, դրա համար էլ սպանեցին նրան։

Գնաց կտեսնէք նա այնքան հետաքրքիր պատմութիւններ «դաւաճանի» մասին, որոնք մոռացված են մեր պատմութեան մէջ, բայց հարիւր յիսուն տարի կենդանի մնացին ժողովրդի յիշողութեան մէջ և դարէ երկար կենդանի կը մնան։

Մէլիք-Ֆրանգիւլին հարկ չը կայ նորից ներկայացնել մեր ընթերցողներին, որովհետև նրանք ծանօթ են այդ չարագործի հետ մեր վէպի առաջին պրի մէջ։ Բայց այն օրից շատ փոփոխութիւններ պատահեցան նրա կեանքի մէջ, այդ փոփոխութիւնները մենք կը պատմենք մի քանի խօսքով միայն։

Ընթերցողը գիշում է, որ Մէլիք-Ֆրանգիւլը Բարգուշատի կառավարութիւնը ստանալու համար, չալարիան կոչված Թիւրք ցեղի խանի մօտ ընդունեց մահմեդականութիւն և իր աղջիկը խաւսցաւ նրան կնութեան տալ։ Խանի միջնորդութեամբ Ֆաթալի-խանից ստացաւ նա Բարգուշատի մէլիքութիւնը։

Ցնորեան խանը իր դէմքի հրաշալի մաջունեղով աշխատում էր վերազարձնել իր մանկութիւնը, որ մէլիքի գեղեցիկ աղջկայ ամուսինը գառնայ։ Բայց մաջունները չօգնեցին, խանը մեռաւ, և օրիորդը թէև ազատվեցաւ փեսած ծերուկի կինը լինելուց, բայց նրա հայրը Ֆաթալի-խանի հետ իր յարաբերութիւնները միշտ բարեկամական պահելու համար, իր աղջկան տուեց նրա եղբայր Ազատ-խանին։ Դրանով նրա ատիճանը բարձրացաւ, բայց մէլիքութիւնից, ստացած խոնի մօտ նա զրկվ պաշտօնը։

Երբ Դաւիթ-բէկը յայտնվեցաւ, Ալինեայ աշխարհի պետերից երկու մարդ միայն չը միացան նրա հետ. մէկը Տաթևի Մէլիք-Դաւիթ ուրացողը, միւսը, Աղծաունիքի Մէլիք-Ֆրանգիւլ ուրացողը։ Երկուսն էլ Ֆաթալի-խանի գործիքներն, նրա չար ազդեցութեան էին։ Մէլիք-Դաւիթի ուրացողի վախճանը մեր ընթերցողներին յայտնի է։ Դաւիթբէկը նրան գլխատել տուեց. նրա ամբողջ բնաւնիքը Աստանի-կամուրջից *) ածել տուեց Որոտնայ գետի մէջ։ Նրա որդի Շահ-Վալին, կռվի դաշտից փախչելու ժամանակ, Տանձատափ *) գիւղում սպանվեցաւ մի հինգ ձեռքով։ Մնում էր Մէլիք-Ֆրանգիւլը։

Չէվռ բերդի պատռւմից երկու օր յետոյ, այդ մարդը, իր ամրոցի սենեակներից մէկի մէջ, անհանգիստ կերպով անցուդարձ էր անում։ Գիշեր էր։ Սենեակի դռան հանդէպ կանգնած էր մի այլ մարդ մուշկետ կերպարանքով և ճանապարհի հսկողութեամբ։ Երեսում էր, որ նա հէնց նոր վերադարձել էր իր ուղևորութիւնից։ Այդ մարդուն կոչում էին քէչալ Համբարձում. նա մէլիքի պզիկն էր։

—Ուրեմն այդպէս, բերդը առեցին... խօսեց մրացոյդ մէլիքը, չարունակելով իր անցուդարձը։

—Ցնորէ ինչ արեցին։

—Ցնորէ ինչ պէտք է անէին, պատասխանեց քէչալը ծիծաղելով.—կարող էք երևակայել, թէ ինչ կանէին. մարդիկներին կոտորեցին, տները այրեցին, խանին իր ամբոցի հետ թողին ողի մէջ. հիմա Ջէվռն, նայեցէք, այսպէս է գարձել։ Վերջին խօսքերի միջոցին նա բաց արեց իր ատրճ, բայց տալու համար, թէ բերդի տեղը նրա ամբ նման հարթ հաւասար է գարձել։

*) Սաստանի-կամուրջը գտնվում է Որոտնայ գետի վրա, հեռու է Տաթևի վանքից մէկ ժամու ճանապարհով. նա կոչվում է սաստանայի կամուրջ այն պատճառով, որ բնական կերպով կազմված է հեռագետէ աճող սաստակոտիներից։ Կամուրջի մօտ կայ մի աղբիւր, որ պատմականում է իր մէջ կրոյին բազարութիւն, նրա ջրի քարանալուց կազմվել է կամուրջը։

*) Տանձատափ գտնվում է Տաթևի վանքի հանդէպ։

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՎԱԴԱՄԱՐԻՑ

ԴԱՎԱՆԱՆՔ ՏԱՍՆԱՐՅՈ

„Кол. Газ.“ լուրերի հաստատությամբ ե դեկտեմբերի 27-ից մինչև Նոր Տարի Պետերբուրգում ե Մոսկվայում ամեն օր ձյուն ե եղել, որ ամենաուժեղ ձյունաքարշերի համար ել շատ ե եղել։ Ցերեկները ձյունը հալչում ե, իսկ գիշերները սառչում ե, ու ճանապարհները շատ լավ են դառնում։ Ձյունաքարշերի համար ամենալավ ճանապարհները Պետերբուրգում ե Մոսկվայում Նևսկի պրոսպեկտն ե Տվերսկոյ բուլվարը։ Ձյունաքարշերի համար ամենավատ ճանապարհները Պետերբուրգում ե Մոսկվայում Գորոխովայա ե Մյասնիցկայա փողոցները ե Սադովայա ե Կամեր-Կոլեժսկի վալը։ Ձյունաքարշերի համար ամենավատ ճանապարհները Պետերբուրգում ե Մոսկվայում Գորոխովայա ե Մյասնիցկայա փողոցները ե Սադովայա ե Կամեր-Կոլեժսկի վալը։

—

Ռուսական Գրոշ ասած 16-ից մի տարի հետո ոչ մի տեղ չի թողնվելու։ Ասում են, որ Ռուսաստանի Ֆինանսների Մինիստրությունը ուզում ե, որ ամեն տեղ ել ռուսական գրոշի փոխարեն մարկա գործածվի։ Ինչ ե, որ Ռուսաստանի ամեն տեղ ել մարկա գործածվի, ինչ ե, որ ամեն տեղ ել ռուսական գրոշի փոխարեն մարկա գործածվի։

—

Ռուսական Գրոշ ասած 16-ից մի տարի հետո ոչ մի տեղ չի թողնվելու։ Ասում են, որ Ռուսաստանի Ֆինանսների Մինիստրությունը ուզում ե, որ ամեն տեղ ել ռուսական գրոշի փոխարեն մարկա գործածվի։ Ինչ ե, որ Ռուսաստանի ամեն տեղ ել ռուսական գրոշի փոխարեն

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 Յունիսի։ „Правит. Вѣстн." կը հաղորդէ, որ Ս. Գերագոյն Իշխանը հրամայած է Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակել Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Պատմութեան Ընդհանուր Բաժնի Ուսուցիչ Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Յունիսի։ Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակուած Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը ծնած է 1851 թուականին։ Ան աւարտած է Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Արեւելեան Լեզուներու Բաժինը 1873 թուականին։ Ան ունի Պատմութեան Թեկնածուի աստիճան։ Ան ծանօթ է իբրեւ հեղինակ մի շարք գիտական աշխատութիւններու։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Յունիսի։ Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակուած Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը ծնած է 1851 թուականին։ Ան աւարտած է Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Արեւելեան Լեզուներու Բաժինը 1873 թուականին։ Ան ունի Պատմութեան Թեկնածուի աստիճան։ Ան ծանօթ է իբրեւ հեղինակ մի շարք գիտական աշխատութիւններու։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 Յունիսի։ „Правит. Вѣстн." կը հաղորդէ, որ Ս. Գերագոյն Իշխանը հրամայած է Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակել Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Պատմութեան Ընդհանուր Բաժնի Ուսուցիչ Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Յունիսի։ Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակուած Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը ծնած է 1851 թուականին։ Ան աւարտած է Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Արեւելեան Լեզուներու Բաժինը 1873 թուականին։ Ան ունի Պատմութեան Թեկնածուի աստիճան։ Ան ծանօթ է իբրեւ հեղինակ մի շարք գիտական աշխատութիւններու։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 Յունիսի։ „Правит. Вѣстн." կը հաղորդէ, որ Ս. Գերագոյն Իշխանը հրամայած է Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակել Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Պատմութեան Ընդհանուր Բաժնի Ուսուցիչ Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Յունիսի։ Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակուած Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը ծնած է 1851 թուականին։ Ան աւարտած է Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Արեւելեան Լեզուներու Բաժինը 1873 թուականին։ Ան ունի Պատմութեան Թեկնածուի աստիճան։ Ան ծանօթ է իբրեւ հեղինակ մի շարք գիտական աշխատութիւններու։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 28 Յունիսի։ „Правит. Вѣстн." կը հաղորդէ, որ Ս. Գերագոյն Իշխանը հրամայած է Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակել Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Պատմութեան Ընդհանուր Բաժնի Ուսուցիչ Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Յունիսի։ Ռուսական Կայսրութեան Ներքին Գործոց Նախարարութեան Հայկական Գործոց Վարչութեան Ընդհանուր Տեսչի պաշտօնին վրայ նշանակուած Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Լազարեւը ծնած է 1851 թուականին։ Ան աւարտած է Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Արեւելեան Լեզուներու Բաժինը 1873 թուականին։ Ան ունի Պատմութեան Թեկնածուի աստիճան։ Ան ծանօթ է իբրեւ հեղինակ մի շարք գիտական աշխատութիւններու։

ՎԱՃԱՌԱՔԻՆ ՅՈՒՅԱՒԷՆ Նախազգուշացում—մեծատառ

(մեծատառ մեծ)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կրկին հրաւիրում ենք մեր յարգելի հայրենիների ուշադրութիւնը մեր բացառիկ **ՁԵՒԻ ԵՒ ԿԱՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ** վրայ, յայտնելով սովորելու պայմանները:

Ձեւակերպ սովորելու համար իւրաքանչիւր ցանկացող կը վճարի 60 կ.:

Միայն ձեւ սովորելու համար 25 կ.

Ձեւերը առանձին կարելի է սովորել 30—40 դասի ընթացքում:

Ցանկացողները իրենց բարեհաճեն դիմել Գանձակի փողոց հին տան № 10 ձեւի և կարի ուսուցիչ Գ. և Շ. Ադիեանցին, որոնց ընդունում են պատուէրներ:

3—3 (2)

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՑ“

Ամենաոր և գործնական ձեւի, բացարձակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մնայ մնալի տակ. գիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր սպագրութեամբ. դուրս հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակատումարիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատերուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են դրուել „կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և Թադէոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բացու Բաթումի մայրաքիւում, ինձ մօտ և „Մարզ ընկ“ դրադարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առորագրութեան թերթ ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. սպագրութիւնից յետոյ 3 ր.: Բաժանորդների անուանները և ազգանունները կը սպագրուեն գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբէլ Դ. Ադիեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սառոյցներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ՋԵՆՏԱԿԱՒԵՆԵՐ, դգալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թուղթ, ծրարներ, անուրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԻԵՎՕՎԵՐՆԵՐ, ՀԷՔՔակապներ, կլէօնկա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուէծներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսպրիչներ, թաշկինակներ, կանանց գօտիներ, մարդկանց գօտիներ, տուալետի սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիբրեա, գիտարան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՅ**. պաղերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 կ. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թնամբեր 65 ր., շինիլդի գանակներ 3 ր. 50 կ. դիւժինը, պլօշներ կիսապոով, ֆիլտրաներ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների թիֆլիսում:

91—100

Въ Редакціи газеты „МШАКЪ“

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ահա ֆիրմայով բանալով կրևանում պրոֆեսիոնալ՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, դիւանական, նկարչական և կապմարարական իրերենների խանութ, յանձն եմ առնում ամէն միշտ յիշեալ ապրանքներից և հանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեատոմսեր, բլօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենամատչելի վարձով:

Ինձ մօտ է գտնվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. И. Симеоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑԱ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎԻՒՋԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“** անուանով:

Այս գրքոյկը ընդունել էր սպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան կոմիտէն. բայց իւրաքանչիւր անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ սպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշորատառերով:

ԳԻՆՆ Ի 20 ԿՈՊԵԿ:

Կարելի է ստանալ թէ՛ կենտրօնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ*.

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին անսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրատասէր բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 տանջ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պնակներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատուներ և գրչակոմներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, տրիկօ, ալբօմներ, ձեռավոյ պալատներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով: Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ: Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.:

47—60

„ԱՐՁԱԳԱՆՔ“

Նոյեմբ. 1882 թուականի փետրվարի 21-ից կառավարութեան թոյլատրութեամբ կը հրատարակվի դրսկանակ և քաղաքական չորսօրեայ <ԱՐՁԱԳԱՆՔ> անուանով պ. Աբգար Յովհաննիսեանցի խմբագրութեամբ:

<ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ> դուրս կը գայ կիրակի օրերը երկու թերթի միաժամանակ:

<ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ> ներկայ տարուայ բաժանորդագինը՝ տարուայ սկզբից չը հրատարակելու պատճառով, Ա Ի Ն Գ Ռ ուբլի է:

<ՓՈՐՁԻ> այն բաժանորդները, որոնք իրանց բաժանորդագինը վճարած ունին անցած 1881 թուականի երկրորդ կիսոի համար, 1882 թուականի ընթացքում <ՓՈՐՁԻ> փոխանակ <ԱՐՁԱԳԱՆՔ> կը առանան, եթէ միայն բարեհաճեն կանխաւրէն յայտնել խմբագրութեան իրանց ցանկութիւնը և հասցէները:

<ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ> կը հրատարակվի հետևեալ պրօգրամայով. —

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործողութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին:
II. Աւտօրիտետ յօդուածներ ապրանքի և հատուցական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ:
III. Թղթակցութիւններ հայրենական տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագրների տեղեկութիւնների և կարծիքների:
IV. Տեսական և առևտրական հարցեր փոխարքայութեան մէջ:
V. Յօդուածներ ապրանքի կրթութեան վերաբերութեամբ:
VI. Աբստրակտ տեղեկութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտասահմանեան հատարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին:
VII. Կրիտիկա և մատենախօսութիւն:
VIII. Յիշիսօն:
IX. Խառն բերթ:
X. Յայտարարութիւններ:

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԻԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կառավիկայ փողոցի անկիւնում ՄԻՔԱՑԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

136—150

վերականգնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող, գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ, մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԿ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն:

72—100

Կովկասեան պղպջոց հոգաբարձութիւնից շատերը՝ մեր հրատարակութիւններն ու դասագրքերը ձեռք բերելու համար միշտ մեզի Թռատով (Պօնի միջոց) քաղաքը պիտի և ճանապարհի համար ուղի ծախք վճարելով, նոցա գիւրութեան համար հարկաւոր համարեցինք յայտնել, որ այն գրքերը կարող են ստանալ նաև մեր եղբօրից, որոյ հասցէն է. *Тифлисъ*, Григорію Абрамовичу Теръ-Абраміанъ, Ольгинская улица, д. № 3.

	ր.	կ.
Իսկ նորա մօտ գտնուած գրքերը ահա են.		
ԱՇՐԻՆՆԱՐԱՆ ՆՈՐ, 75 վիմատիպ պատկերներով	—	15
ԲԱՆԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ առաջ լեզուի.	—	50
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՆ հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն.	—	50
ՀՆԹԵՐՑԱՐԱՆ բարոյական ուսմանց, ազգային դիտելիաց և զուարճալի պատմութեանց	1	—
ԸՆՏԻՐ ԱՌԱԿՆԵՐ եզոպոսի և Վռիլովի հանդերձ բարոյական խորհրդածութեամբք, 20 վիմատիպ պատկերներով	—	60
ԺԼԱՏ, կառավարութիւն 3 արարուածով	—	30
ՀԵԳԱՐԱՆ, որ է „կանոն առողջ“	—	5
ՑՈՎՍԷՓ Գ, կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՆԵՐՍԷՍ Ե, կենսագրութիւն հանդերձ պատկերաւն.	—	25
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽՐԻՄՈՒ (ռակաուգիւա).	1	—
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ, երրորդ տիպ, 24 վիմատիպ պատկերներով.	1	—

Բազմաթիւ օրինակներ գնողներաւն նոյն գիւղումը կը լինի, ինչ որ ասուած է մեր 1882 թուականի օրացոյցին մէջ:

Տէր ապագանի և վիմագրատան ՑՈՎՀ. ՏԷՐ-ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ.

(Հ. շ.) 8—8

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Կաւկիա, ս. Հախվերդեանի:

Հիւանդներին ընդունում են ամենայն օր Առաւօտեան 9—10 ժ. Լուսնկիվիչ Աչքի, վէներական և խիստ-բժշկական հիւանդոցի օվսկի—կանոցի և ներքին հ.—10½—12 ժ., Շահպիզեան—ներքին հ. կին-բժիշկ Սամոյլովիչ—կանացի հ. երեկոյեան 5½—7 ժ. Պավլովսկի—հոգեկան, ջղային և ներքին հ., Ուշակովի—երեխայոց և բդի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծագկահատուածք—երեկոյեան կոնսուլտացիա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ):

Գիշերօթիկ հիւանդներ:

Զբաղուրների խորհուրդը տրւում է անվարձ:

Հիւանդանոցի դիրեկտոր Պավլովսկի:

(Հ. շ. եր). 12—2

Վերարկուներ 4 ր., ծրծոցներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՓՈՒ 4 ր., ԲԱՋԿԱՓՈՒ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 բուրլ և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քօրոցներ 50 կ., պատակա ծխօղների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—իշ զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօմազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհանա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբօմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 ֆունտ թէյ թեՑամանով 1 ր. 65 կ.-ից ի վեր կամէք գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ. 79—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 1 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 17 Փետրվարի 4 (16) 1882 Փետրվարի 4 (16) № 17

ՏԱՄՆԱՄՅԱ ԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարքաղաքացիք պիտում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նկարքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիա։ Աւստրօ-Հունգարիա։ Ֆրանսիա։ Թիւրքիա։ Նամակ Թիւրքիայից։ Վերջին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ՖԵԼԻԵՏՕՆ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Մշակի» երէկուայ համարը չը կարողացանք հրատարակել ոմանի պատճառով։

—

Եւրոպական լրագիրները հաղորդում են որ նոր-ընտրեալ անգլիական նախագահ, Լ՚նդոնի Բրիստանական Մոպէսմի անդամ և պրօֆէսօր պ. Բատսամ, մի նշանաւոր գիտուն է արել փոքր-Ասիայում, Բաղդադի կողմերում. նա գտել է նախաքրիստոնէական հնութիւններ, նշանաւոր արձանագրութիւններով։ «Մշակի» ընթերցողներին երեւի հետաքրքիր կը լինի իմանալ որ այդ երեւելի անգլիական գիտնականը, պ. Բատսամ, ազգով հայ է։

—

Շնորհակալութիւնս ասացէք Թիֆլիսի կլասիկական գիմնազիայի դիրեկտոր պ. Մարկովից, գիմնազիայի յիւնսամեայ յոբելեանի առիթով նրա հրատարակած հաշիւը «Въ память пятидесятилѣтія первой Тифлисской мужской гимназіи» վերնագրով։ Այդ հետաքրքիր գրքի մասին, որտեղ բացի հաշիւից, պարունակված են յոբելեանի ժամանակ խօսած ճառերը և մեր գիմնազիայի վերաբերութեամբ յօդուածները, կը խօսենք մի այլ անգամ։

—

Թիֆլիսում բնակվող պ. Մնացական Սարգսեանց ուղարկել է մեզ 10 րուբլ հանձնել նամակով «Ընդունէք ի չարս ձեր բաժանորդագրաց իմ վճռամեայ Մշակ որպէս։ Ես խոստանում եմ ամէն տարի վճարել նոյն գումարը, իսկ ձեր լրագրի մի օրինակ խնդրում ուղարկէք Աշտարակ պիւղի հոգևոր հայոց ծխական ուսումնարանին»։

—

Մենք խնդրում են յայտնել որ ՇՈՒՇՈՒ մէջ հրատարակվելի «Գործ» ամսագրին թիֆլիսում կարելի է գրվել պ. Շահվերդեանի պավիլիոնում, պ. Զաքարիա Գիւլգասեանցի գրախանութում և պ. Տիգրան Նազարեանցի մօտ, որին և կարելի է յանձնել նրանցից էլ յիշեալ ամսագրի համար։

—

Շնորհակալութեամբ առացանք պ. Տ. Նազարեանցի հրատարակված Անդերսէնի երկու վէպիկ. «Սոխակ» և «Խոզապած»։ Տպված է Թիֆլիսում Մ. Վարդանեանի և ընկ. տպարանում նոյնկոյ 1882 թիւն։ Գինը 20 կոպէկ է։

—

ԲԱԴՈՒԻՑ մեզ գրում են։ «Կարդալով «Մշակի» № 3 մէջ Բագուից գրած պ. Ա. Աղրէանեանցի նամակը, որի մէջ պարոնը յայտնում է թէ ձգնաւորնաց իրան մնանկացած է յայտնել 180 հազար րուբլ գումարի, առելացնելով որ այդ մնանկութիւնը առաջին անգամ չէ և գուցէ վերջինն էլ չէ, շատ զարմացանք։ Մենք լաւ իմանում ենք որ պ. ձգնաւորնաց իրան երբէք մնանկացած չէ յայտնել և այդպէս վարվելու առիթ էլ չունի բանի որ նա ծախել է մօտ մի միլիոն րուբլ իր գործարանի վրա և ունի զանազան կայքեր Բագուի մէջ։ Պ. ձգնաւորնանցի գործարանը նոյնպէս չարունակվում է և օրական մօտ հազար րուբլ գումարի նաւթային իւղ է գուրս բերում։ Լաւում ենք որ պարոնը դիտաւորութիւն ունի գանգատ տալ պ. Աղրէանեանցի դէմ»։

—

Ստացանք ԴԷՐԲԷՆԴԻՑ պ. Շահնազարեանց Դէշաիւրի առուգրութեամբ մի հեռագիր, որով Դերբենդի հայ հասարակութիւնը չնորհաւորում է մեզ «Մշակի» տաս տարվայ ստեղծագործ աշխատութ։

—

Մեզ գրում են Բագուից որ պիֆէրիա և ակարլասին ասված բնակարանները այժմ այդ քաղաքի մէջ շատ տարածված են և տանում են շատ գոհ։ Մեր թղթակիցը աւելացնում է որ Բագուի բժիշկները շատ անտարբ են և մի այդ տեսակ բժշկի չնորհով նոյն իսկ նրա բնակութեամբ, որտեղ բոլոր անգամները այդ ցաւերով վարակվելցան, արդէն մի զոհ եղաւ։ Բայց, բազդատաբար, դիմելով բժիշկ կլինին, մեր թղթակցի բնակութիւնը կատարեալ օգնութիւն և փրկութիւն դանել։ թղթակիցը չնորհակալութիւն յայտնելով բժիշկ կլինին, մի և նոյն ժամանակ խորհուրդ է տալիս բազում ցիներին դիմել այդ փորձառու բժշկին։

—

Պ. Ալէքսանդր Նաջարեանց մեզ գրում է։ «Շամախեցիներին լաւ յայտնի է Շամախու մէջ իմ ունեցած տունս իր մեծ և յարմար դահլիճով։ Ես հրաւիրում եմ շամախեցի երիտասարդների ուշադրութիւնը հետևեալ առաջարկութեանս վրա, եթէ կը յարհամարհն ընդունել։ Ես նպատակ եմ իմ տանս երիտասարդ յարկի գահլիճը, իր չորս անհանգիստութով, իմ համաքաղաքացի երիտասարդներին հինգ տարի ժամանակով, այն պայմանով, որ նրանք նոյն գահլիճում թատրոնի յարմար մի համեստ բեմ կառուցանեն և բեմի համար հարկաւոր փայտեղէնն էլ ես պատրաստ եմ։ Հարկաւոր է նոր նրանք իրանց մէջ մի թատերասիրաց խումբ կազմեն և տարեկան հինգ կամ վեց ներկայացումներ տալով, կարող են այսպիսով, ներկայացումներից առացած արդիւնքով պահպանել Շամախու Ս. Աստղիսանան օրիորդաց աղքատիկ դպրոցը։ Մնաթողնում ենք յարգելի բնակիչների դատողութեան։ Մնաթողնում ենք բնակիչների խօսքը, թէ տուէք մեզ բարի մայրեր,—և մենք կունենանք լաւագոյն մայրեիկ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

—

Լ՚նդօնից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են հետևեալը։ Բացի դուքս Արգայլից և լորդ Լանդսդօունից նոյեմբերում տագաւտիւ կուսակցութենից բաժանվեցան լորդ Գրէյ և մի ուրիշ նշանաւոր անդամ։ Աւստրիայի և Իտալիայի միջև եղած յարաբերութիւնները, որոնք վերջին ժամանակներս սկսել էին լաւանալ, նորից սկսել են վատանալ։ Իտալիայի մամուլը ամենայն կողմից ցոյց է տալիս, որ Իտալիան ամենևին չի ցանկանում Աւստրիայի հետ պատերազմ սկսել, բայց ամենևին չի վախենում նրանից։ Իտալիայի մամուլը ասում է

Fonds A.R.A.M

ՄՇԱԿ

ՆՈՎՈՍՏԻ

Ռուսական մամուլը զբաղվում է Ռուսաստանի ներքին դրությամբ։ Մի քանի օր առաջ «Journal de St.-Petersbourg» գրում էր, որ Ռուսաստանի ներքին դրությունը ամեն տարի ավելի է բարելավվում։ Ներկայումս ամենքն էլ համոզված են, որ ներքին խնդիրները, որոնք ծանր էին ծագել 1878 թվի պատերազմից հետո, հիմնովին լուծվել են։ Ռուսաստանի ֆինանսական դրությունը ամեն տարի ավելի է ամրանում։ Ռուսաստանի ֆինանսական նախարարությունը ամեն տարի ավելի է ազատվում պարտքերից

Fonds A.R.A.M

ԻՐԱՎԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի. Պօլից. „Polit. Corresp." լրագրին կը գրուի Վիեննայէ, որ Ռուսիոյ իշխանութիւնը գիտակցած ըլլալով Ռուսիոյ ներկայ դիւրաւորութեան պատճառները, կը ջանայ ամէն միջոցներով զանոնք հեռացնել, ինչպէս նաեւ Ռուսիոյ ներքին կեանքին մէջ ներմուծել այն բարենորոգութիւնները, որոնք անհրաժեշտ են անոր յառաջդիմութեան համար։ Ռուսիոյ ներկայ կացութեան մասին կը գրուի նաեւ հետեւեալը։

Ռուսիոյ ներքին կեանքին մէջ ամենէն կարեւոր հարցը գիւղացիական հարցն է։ Ռուսիոյ գիւղացիութիւնը ազատ է, բայց անոր ազատութիւնը ոչ միայն ոչ մեծ արդիւնքներ տուած է, այլ ընդհակառակն, անոր պատճառած է ամենամեծ դժուարութիւնները։ Ռուսիոյ գիւղացին ազատ է, բայց ան ունի միայն իր ձեռքերը, ուրիշ ոչինչ։ Ան ունի հողեր, որոնք կը պատկանին իր գիւղական համայնքին, բայց ան չունի գործիքներ, ոչ ալ միջոցներ, որպէսզի կարենայ այդ հողերը մշակել։ Ան ունի ազատութիւն, բայց ան չունի ոչ գիտութիւն եւ ոչ ալ կարողութիւն, որպէսզի կարենայ օգտուիլ իր ազատութենէն։ Ան ունի ազատութիւն, բայց ան չունի ոչ գիտութիւն եւ ոչ ալ կարողութիւն, որպէսզի կարենայ օգտուիլ իր ազատութենէն։ Ան ունի ազատութիւն, բայց ան չունի ոչ գիտութիւն եւ ոչ ալ կարողութիւն, որպէսզի կարենայ օգտուիլ իր ազատութենէն։

Ռուսիոյ գիւղացիութեան ներկայ դրութիւնը ստեղծուած է 1861 թուականի կայսերական հրովարտակով, որ ազատեց գիւղացիները ստրկութենէն։ Այդ հրովարտակը ստեղծեց գիւղական համայնքներ, որոնք ունին իրենց ընտրեալները եւ որոնց կը պատկանին հողերը։ Այդ հողերը կը բաժնուին ամէն տարի ընտանիքներու միջեւ, ըստ անդամներու թուոյ։ Ամէն ընտանիք կը ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։ Ամէն ընտանիք կը վճարէ տուրք, որ կը կոչուի օբրոք։ Այդ տուրքը կը վճարուի համայնքին, որ կը վճարէ կառավարութեան։ Ամէն համայնք կը պատասխանատու է իր անդամներուն համար։ Ամէն համայնք կը պարտաւորի ամէն տարի վերաբաժնել հողերը, որպէսզի ամէն ընտանիք ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։ Ամէն համայնք կը պարտաւորի ամէն տարի վերաբաժնել հողերը, որպէսզի ամէն ընտանիք ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։

Ռուսիոյ գիւղացիութեան ներկայ դրութիւնը ստեղծուած է 1861 թուականի կայսերական հրովարտակով, որ ազատեց գիւղացիները ստրկութենէն։ Այդ հրովարտակը ստեղծեց գիւղական համայնքներ, որոնք ունին իրենց ընտրեալները եւ որոնց կը պատկանին հողերը։ Այդ հողերը կը բաժնուին ամէն տարի ընտանիքներու միջեւ, ըստ անդամներու թուոյ։ Ամէն ընտանիք կը ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։ Ամէն ընտանիք կը վճարէ տուրք, որ կը կոչուի օբրոք։ Այդ տուրքը կը վճարուի համայնքին, որ կը վճարէ կառավարութեան։ Ամէն համայնք կը պատասխանատու է իր անդամներուն համար։ Ամէն համայնք կը պարտաւորի ամէն տարի վերաբաժնել հողերը, որպէսզի ամէն ընտանիք ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։

Ռուսիոյ գիւղացիութեան ներկայ դրութիւնը ստեղծուած է 1861 թուականի կայսերական հրովարտակով, որ ազատեց գիւղացիները ստրկութենէն։ Այդ հրովարտակը ստեղծեց գիւղական համայնքներ, որոնք ունին իրենց ընտրեալները եւ որոնց կը պատկանին հողերը։ Այդ հողերը կը բաժնուին ամէն տարի ընտանիքներու միջեւ, ըստ անդամներու թուոյ։ Ամէն ընտանիք կը ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։ Ամէն ընտանիք կը վճարէ տուրք, որ կը կոչուի օբրոք։ Այդ տուրքը կը վճարուի համայնքին, որ կը վճարէ կառավարութեան։ Ամէն համայնք կը պատասխանատու է իր անդամներուն համար։ Ամէն համայնք կը պարտաւորի ամէն տարի վերաբաժնել հողերը, որպէսզի ամէն ընտանիք ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։

Ռուսիոյ գիւղացիութեան ներկայ դրութիւնը ստեղծուած է 1861 թուականի կայսերական հրովարտակով, որ ազատեց գիւղացիները ստրկութենէն։ Այդ հրովարտակը ստեղծեց գիւղական համայնքներ, որոնք ունին իրենց ընտրեալները եւ որոնց կը պատկանին հողերը։ Այդ հողերը կը բաժնուին ամէն տարի ընտանիքներու միջեւ, ըստ անդամներու թուոյ։ Ամէն ընտանիք կը ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։ Ամէն ընտանիք կը վճարէ տուրք, որ կը կոչուի օբրոք։ Այդ տուրքը կը վճարուի համայնքին, որ կը վճարէ կառավարութեան։ Ամէն համայնք կը պատասխանատու է իր անդամներուն համար։ Ամէն համայնք կը պարտաւորի ամէն տարի վերաբաժնել հողերը, որպէսզի ամէն ընտանիք ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։

Ռուսիոյ գիւղացիութեան ներկայ դրութիւնը ստեղծուած է 1861 թուականի կայսերական հրովարտակով, որ ազատեց գիւղացիները ստրկութենէն։ Այդ հրովարտակը ստեղծեց գիւղական համայնքներ, որոնք ունին իրենց ընտրեալները եւ որոնց կը պատկանին հողերը։ Այդ հողերը կը բաժնուին ամէն տարի ընտանիքներու միջեւ, ըստ անդամներու թուոյ։ Ամէն ընտանիք կը ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։ Ամէն ընտանիք կը վճարէ տուրք, որ կը կոչուի օբրոք։ Այդ տուրքը կը վճարուի համայնքին, որ կը վճարէ կառավարութեան։ Ամէն համայնք կը պատասխանատու է իր անդամներուն համար։ Ամէն համայնք կը պարտաւորի ամէն տարի վերաբաժնել հողերը, որպէսզի ամէն ընտանիք ստանայ այնքան հող, որ կրնայ մշակել։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V Գրքոյկը. „Երկու վէպիկ“ Անդրանիկից. „Սոխակ“ և „Խոզաբած“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ *Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.*

Կրկին հրատարակում ենք մեր յարգելի հայրենիքի ուշադրութիւնը մեր բացանալու **ՉԵԻԻ ԵՒ ԿԱՐԻ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ** վրա, յայտնելով սովորելու պայմանները:

Չեւակար սովորելու համար իւրաքանչիւր ցանկացող կը վճարի 60 կ.:

Միայն ձեւ սովորելու համար 25 կ.

Չեվը առանձին կարելի է սովորել 30—40 դասի ընթացքում:

Ցանկացողները թող բաժանձեն դիմել Գանձակի փողոց Կնեազ Բէհբութեանցի առն № 10 ձեւի և կարի ուսուցիչ Գ. և Շ. Անիեանցին, որտեղ ընդունում են պատւէրներ: 3—3 (2)

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՑ“

Ամենանոր և գործնական ձեւի, բացարձակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մտածելի տակդիրքը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր ապագրութեամբ. դորա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիպասանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յաւելուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են դիմել „Կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գոհգոհեանցի գրավաճառանոցներում և թաղեոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բաղու բանջ

№ 18 Փետրվարի 5 (17) 1882 Փետրվարի 5 (17) № 18

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшака»։

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ուրբաթ օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են երեսփոխանական բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հրդեհները աւելիով։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Բաթումից։ Նամակ Խմբագրին։ Նեղքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։ Ազատքին լուրեր։—ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ ՑԱՆՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Հմանեն խոստովանութիւն։

ՀՐԴԵՀՆԵՐԻ ԱՒԻԹՈՎ.

—

Փետրվարի 3-ին պ. Շարուրովի տանը պատահած հրդեհը մեր մէջ ծնեցուցած է հետևեալ մտածմունքները։

Զարմանալի անզգուշութիւն է, թոյլ տալ դեղերի, դիւրավառ նիւթերի պահեստներ բանալ քաղաքի կենտրոնում, այն էնչ ամէն տեղ և նոյն իսկ օրէնքի զօրութեամբ, պարտաւորիչ է այդ տեսակ պահեստներ բանալ քաղաքից դուրս, կամ գոնէ կատարելապէս առանձնացած տեղում։ Աւելի էլ անհասկանալի է որ մի տան մէջ, որի տարին յարկում կայ մի այդ տեսակ դիւրավառ նիւթերի ահագին պահեստ, զետեղել են մի այնպիսի նշանաւոր հաստատութիւն, ինչպէս նահանգական վարչութիւնը։

Անշուշտ նահանգական վարչութեան թղթերից շատերը այժմ կորած կը լինեին։

Մի քանի խօսք էլ մեր քաղաքային վարչութեան վերաբերութեամբ։ Հրդեհի ժամանակ բանում էր տեղական ասպնջական պատկանող շոգե-ջրհան, որ հրամայել էր բերել տալ փոխադրքայի Պաշտօնակատարը։

Այդ շոգեմեքենայն, որ ահագին այժ ունի, պարտական է հրաշէջ վարչութիւնը որ հրդեհը չը կարողացաւ տարածվել ոչ այրվող ամբողջ տան մէջ, ոչ էլ մօտակայ շինութիւններին։

Այդ մեքենան արժէ 11,000 րուբլ, ինչպէս մեզ ասացին։ Շնորհակալ է, մանաւանդ անձի համար դա գուցէ մատչելի գումար չէ, բայց միեւնոյն մեր քաղաքային վարչութիւնը չէր կարող առնել քաղաքի հաշւով մի այդ տեսակ մեքենայ։

Ուրիշ կողմից այդ տեսակ մեքենայ գործելու համար անհրաժեշտ է տանել տեղ ջրանցքներ առնելով։ Բազդատաբար հրշէջ պետը պատահեց այնպիսի տեղ, որտեղ ջուր առատութեամբ կար. մի կողմից պ. Կօրդանով բացատրեց իր ջրանցքը հայոց եկեղեցու առջև և այդպիսով միջոց տուեց հրատշէջներին առատութեամբ ջուր ունենալ, իսկ միւս կողմից ջուրը թռուցիկներով անդադար բերում էին Արծրունու գալիքայի աւազանից, որտեղ նոյնպէս ջուրը անսպառ էլի է, քանի որ դա մշտահոս ագրիւրի ջուրն է։

Այդպէս մարդս ակամայ ինքն իրան հարցնում է. երբ կը լինի որ մեր քաղաքը սեփական ջրանցքներ կունենայ և ինչ է պատճառը որ երբ հարկաւոր է, միշտ գիմում ենք կօրգանովի ջրին, իսկ երբ վտանգը անցնում է, դադարում արհամարհանքով ենք վերաբերվում դէպի այդ օգտաւէտ և դեղեցիկ ձեռնարկութիւնը, և չենք կամենում քաղաքի հաշւով դրամական օժանդակութիւն տալ կօրգանովին, որպէս զի իր ջուրը թիֆլիսի բոլոր փողոցներով անցկացնի, այլ կամ ոչինչ չենք անում, կամ անպատճառ ուզում ենք օտար ձեռնարկողներին հրաւիրել մեր քաղաքում ջրանցքներ շինելու համար։

Տարիներով պ. Կօրդանով ամէն ջանք ու աշխատանք է գործ դրել քաղաքին առատ և մի և նոյն ժամանակ մաքուր ջուր տալու,—բայց մեր քթի տակ եղածը մենք անտես ենք առնում և երազների ետևից ենք վազում։

Այդպիսով ծնում ենք միշտ առանց ջրանցքի։

Ժամանակ է մտածել ամենաանհրաժեշտ քաղաքային պէտքի մասին, ջրի մասին, նախ քան յափշտակվել երկրորդական և աւելի շատ ցոլացող հետաքրքրութիւններով, ինչպէս ձիաքաշ երկաթուղին կամ քաղաքային տուներ, քաղաքային մեծ թատրոնը և այլն։

Այդ ամէնն էլ շատ լաւ, գեղեցիկ և օգտաւէտ բաներ են, նրանց պէտք շատ ուրիշ նոյնքան գեղեցիկ և օգտաւէտ բաներ կան աշխարհիս երեսին,—բայց ամէնից անհրաժեշտը, որի մասին ամէնից առաջ պէտք է մտածէինք, որ ամէնից առաջ պէտք է իրագործէինք, դա ջրանցքն է, որ մեզ կը տար մաքուր ջուր խմելու համար և առատ ջուր հրդեհների դէմ մարտնչելու համար։

Ժամանակ է, կամենք մենք մեր Դանիլին, վերջապէս մտածել իրականութեան վրա, հոգալ իրական, ամենաանհրաժեշտ պէտքերի համար։

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

—

Յունվարի 25

Հայերի վառաւականութիւնը սկզբից այնպիսի անհասկանալի դրութեան մէջ է եղել, որ մինչև այժմ մի յառաջադէմ քայլ չենք արած համեմատելով ուրիշ վառաւական ազգերի հետ։ Հնդկաստանի վառաւականութիւնը ընկաւ հայերի ձեռքից, երբ աւելի զարգացած անգլիացիք սկսեցին մրցել։ Կ. Պօլսի հայ վառաւականութիւնը նախկին տարբեր ներում ամէնի ծաղկեալ վիճակի մէջ էր, բան թէ այժմ, որովհետև բացի հելլէնները սկսեցին ուժգին կերպով յօդերը մրցել վերջերումս։ Եօթը ութ տարից առաջ Կոլխաի առևտուրը Մարսէլլի հետ աւելի ուժգին էր և աւելի սերտ վառաւականութիւն ունէին սկսած հայերը, բայց յետոյ յօդերը սկսեցին մրցումն և անցան նրանց ձեռքը։ Հայերը ունէին 3 հատ սեփական շոգենաւեր, բայց մի քանի տարի չը կարողացան բանեցնել և ծախեցին ֆրանսիական Պակետ ընկերութեանը, այն պայմանով որ մինչ մի յայտնի ժամանակ իրենց տարբանքը պակաս վարձով հասցնելի Փօքե-Մարսէլլ։ Այն ինչ յօդերը, հելլէները ամէն քաղաքներում որ կոխելուն պէս վառաւականութիւնը անցնում է նրանց ձեռքը և այնուհետև ոչինչ մրցութիւն նրանց չէ կարողանում ցնցանել։ Մի յօդ Բօղոսեանի բացի իր քանի մի գործարանները, ահագին սեփական շոգենաւերով մրցում է «Բուսիան Օրչեստվո» շոգենաւական ընկերութեան հետ Սև ծովի վրա։ Ցնծում ենք մի հրեայ կապալով վերցնում է ինքը կամ ընկերական ակցիաներով երկաթ-

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—

Յունվարի 25

Հայերի վառաւականութիւնը սկզբից այնպիսի անհասկանալի դրութեան մէջ է եղել, որ մինչև այժմ մի յառաջադէմ քայլ չենք արած համեմատելով ուրիշ վառաւական ազգերի հետ։ Հնդկաստանի վառաւականութիւնը ընկաւ հայերի ձեռքից, երբ աւելի զարգացած անգլիացիք սկսեցին մրցել։ Կ. Պօլսի հայ վառաւականութիւնը նախկին տարբեր ներում ամէնի ծաղկեալ վիճակի մէջ էր, քան թէ այժմ, որովհետև բացի հելլէները սկսեցին ուժգին կերպով յօդերը մրցել վերջերումս։ Եօթը ութ տարից առաջ Կոլխաի առևտուրը Մարսէլլի հետ աւելի ուժգին էր և աւելի սերտ վառաւականութիւն ունէին սկսած հայերը, բայց յետոյ յօդերը սկսեցին մրցումն և անցան նրանց ձեռքը։ Հայերը ունէին 3 հատ սեփական շոգենաւեր, բայց մի քանի տարի չը կարողացան բանեցնել և ծախեցին Ֆրանսիական Պակետ ընկերութեանը, այն պայմանով որ մինչ մի յայտնի ժամանակ իրենց տարբանքը պակաս վարձով հասցնելի Փօքե-Մարսէլլ։ Այն ինչ յօդերը, հելլէները ամէն քաղաքներում որ կոխելուն պէս վառաւականութիւնը անցնում է նրանց ձեռքը և այնուհետև ոչինչ մրցութիւն նրանց չէ կարողանում ցնցանել։ Մի յօդ Բօղոսեանի բացի իր քանի մի գործարանները, ահագին սեփական շոգենաւերով մրցում է «Բուսիան Օրչեստվո» շոգենաւական ընկերութեան հետ Սև ծովի վրա։ Ցնծում ենք մի հրեայ կապալով վերցնում է ինքը կամ ընկերական ակցիաներով երկաթ-

Քաղաքս մեծ պիծերի չենթակայ և լաւ յաջող կերպով վերջացնում է յանձնաժողովի գործը։

Թիֆլիս-Բաթում երկաթուղու գծի բոլոր չինողների մեծ մասը հրէաներ են, կամ Պատասխանելի խորքերից եկած ատամիներ, նոյնը կը տեսնես այժմ Բաթում-Սամսոնի գծի վրա, ուր ոչ մի հայ չկայ տեսնես։ Այն ինչ մեր Թիֆլիսի հայրատասխանութիւնը և կարծես ծագրելով է նայում այդպիսի հնաւոր և վաստակաւոր գործի վրա, իսկ քարտեզագրանքներում թողած դատապարտելի վհատականները պիտին պարտ նայել և միայն ազդարարելով առ Աստուած հեթանոսութեան վրա են դանդաղում։ Հայոց վառաւականութեան մէջ դեռ չունենք ոչինչ ինքնագործ հետազոտութիւն, նա միայն լաւ նմանելով պիտի։ Աչխարհիս երեսին դեռ հայ չունենք մի հատատ քնկերութիւն—վառաւական, արուեստական կամ երկրագործական։ Հայ անհատը ոչնչան խելոք է իր համար, այնքան ագէտ և անշնորհ է, երբ քնկերութեամբ է միասին գործելու է։

Տկար օրանան խնդիրը այժմ յոյն գաղթականներն են, որը ուրիշ տեսեց հնձ այս նամակը գրելս—Անցեալ ամսին Աստուածային գաղթեցին մօտ 3500 հոգի յոյներ Թիւրքաց բարբարոսութիւնից ազատվելու համար և գնացին Բաթումում, ուր պիտի բնակվին մինչ մեռնիլ ամիսը և այնուհետև պիտի քաշին բնակվելու կարսի նահանգում։ Հէնց որ գրանք գաղթեցին տեղը, յօդերը տեսնելով գրանց ապրանքի վիճակը, խնդին օգտութիւն տեսցրին ամէն տեղից։ Փող ժողովեցին այս տեղ, հետապրնդեր ուղարկեցին շատ յայտնակ քաղաքներ հարուստ վառաւականներին, ամէն կողմից օգնութիւններ հասան։ Օգնացից ամէն շոգենաւով հարիւրներ են գալիս. մի յոյն վառաւական միայն 3000 րուբլ ուղարկեց։ Բօղոսեանին հարուստ յօդը բացից իր ամբարը և մեծ ատամութեամբ ուղարկում է սիմինդր, ուր տեղիս նահանգապետի հոգատարութեամբ բաժանվում է նրանց։ Ցնծում բոլոր յօդերը գրազվեցան այդ գաղթականներով և հարց զարհնեցրին թէ ինչը կարող էր գրանց տարիել, որ գաղթում են այսպէս հեռաւոր տեղ, ինչպէս կարսի նահանգը. սկսեցին բարեզել, համոզել որ յետ գառնան իրենց նախնի հայրենիքը, հետապրնդեին, խնդրում ատեցին ուր հարին է և որպէս հասել են իրենց նպատակին,—այն է գրանց ուղարկել իրենց ծախքով Թուխատանի նոր ձեռք բերած երկիրը և այնտեղ բնակեցնելը։ Այդ մասին, ինչպէս լսեցի, արդէն ատարբական Լօյիդ ընկերութեան հետ խօսակցում են, ատաջարկելով 15,000 րուբլի գրանց բերելն Թուխատան հասցնելու համար։ Այս դէպ-

կերպով թէ կլոբի անդամներ կարող են լինել երկու սեռի անձինք և կառավարութիւնը այդպէս էլ հաստատեց այդ կանոնադրութիւնը,—այն ժամանակ կլոբը իրաւունք էլ չի ունենայ ընդունել կանանց իր անդամների թւում։ Այդպիսով նիւթ Բաթումի Մարտասիրական ընկերութեան կանոնադրութեան պէս նոր կանոնադրութեան մէջ չի լինի որ ընկերութիւնը իրաւունք ունի օգնել ամէն հայի, առանց կրօնի խորութեան, ընկերութիւնը իրաւունք էլ չի ունենայ, օրինակ, հիմնել հայերէն լեզուով մի գպրոց Ղարաբաղի հայ-մահմետականների մի գիւղում։ Իսկ եթէ մոլեկր մեր առաջարկած խօսքերը, և կանոնադրութիւնը այդպէս էլ կը հաստատվէր, ինչպէս հաստատվեց կառավարութեան կողմից Բաթումի ընկերութիւնը, այն ժամանակ նա իրաւունք կունենար յուսահատութիւն տարածել և այդպիսով հայերի մէջ առանց, ի հարկէ, նրանց կրօնին դիպչելու։ Դրանից պարզ երևում է թէ մեր գաղափարը աւելի յայն էր, իսկ ընկերութեան ներկայացուցիչների, կամ հիմնողների, աւելի նեղ, սահմանափակ, յուսալիս, անհետաքրքիր, որպէս միջնադարեան։

Այդ սեռակ ճշմարտութիւն յայտնել, նշանակում է փաստ, իրապէս հաստատել և ոչ թէ հայհոյանք թափել։ Երկրորդ ճշմարտութիւնն այն է որ դեռ ընկերութեան առաջին նիստում

հիմնողներից մի քանիս արդէն միմեանց դէմ բանեցրին ինտրիգներ վարել, միմեանց մէջ կռւեցան այն առիթներն, որ միմեանց դէմ թափում էին հասարակութեան մէջ ամենաանվայել հայհոյանքները,—մէկը հրաժարվում էր ներկայ գտնվել ժողովին, որովհետև միւսն էր նախագահում և այլն....

Կարծում ենք որ այդ տեսակ իրողութիւնների յայտնելը, կամ մերկացնելը, թէև կարող է անհարմար երևալ խորհրդի անդամներին, բայց իրողութիւնը՝ հայհոյանք չէ....

Ւր ահա այժմ խորհուրդը պ. Անանեանի առաջարկութեամբ յայտնում է թէ «ընկերութեան նպատակն է օգնել այն ամէն մարդուն, որ իրան հայ է համարում, ուշք չը գարձնելով նրա կրօնական հանգամանքի վրա»։

Մինչ այդ է ընկերութեան նպատակը, ինչի այդ նպատակը արձանագրված չէ կանոնադրութեան մէջ։ Նպատակը միշտ որոշ կերպով արձանագրվում է ընկերութեան կանոնադրութեան մէջ։ Հարցը դրա մէջ չէ թէ խորհրդի այժմեան անդամների և նրա նախագահի անհատական համակրութիւնը ինչ է,—մի քանի տարուց յետոյ ընկերութեան խորհրդի անդամները և նախագահը կը փոխվին,—հարցը դրա մէջն է թէ ընկերութեան կանոնադրութիւնը ինչ տեսակ է, ինչ ոգով է խմբագրված, որով ի

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԻՄԱ ԵՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՎՈՒՄ

—

Ընթերցողը կը գանի «Մշակի» ներկայ համարում Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութեան խորհրդի կողմից և խորհրդի նախագահ պ. Անանեանցի անունով տարարգված պատասխանը մեր № 14 մէջ տպված «Զարմանալի գաղտնութիւն» վերնագրով առաջնորդող յօդուածին։

Հարցը բացատրելու համար յիշենք մօտակայ անցեալը։ Մենք, ընկերութեան ժողովի առաջին նիստերում առաջարկեցինք մտցնել ընկերութեան կանոնադրութեան մէջ մի յօդուած, որի խնամով ընկերութիւնը իրաւունք կունենար օգնել հայկական դէպքում ամէն հայի, առանց կրօնի խորութեան։ Մեր առաջարկութիւնը նախ ընդունվեցաւ, իսկ ընդհանուր ժողովի հետևեալ նիստում կրկին ջնջվեցաւ կանոնադրութենից։ Ընկերութեան անդամներից ոմանք հրապարակապէս հաստատում էին թէ աւելորդ է մտցնել «առանց կրօնի խորութեան» խօսքերը, քանի որ ընդհակառակն առանց այդ խօսքերը յիշելու, մենք ամէն հային հայ

ապէտ է համարենք։ Բայց երբ մենք չատռնակեցինք այդպէս կանոնադրութեան մէջ այդ խօսքերը մտցնելու անհրաժեշտութեան վրա, նոյն պատանները, որոնք սկզբից հաստատում էին թէ իրանք Դրիզոր Արծրունուց էլ ազատամիտ են, քանի որ միմիայն հայ ասելով ոչինչ խորութիւն չեն դնում այլ և այլ կրօնների մէջ, յանկարծ իրանց երեսից դիմակը հանեցին և սկսեցին բարձրաձայն աղաղակել ժողովի երկրորդ նիստի ժամանակ թէ «մենք ինչ պատասխան ենք կանխելիքին, կամ բողոքականին օգնելու»։

Այդ ժամանակ մենք հասկացանք թէ նրանց առաջվայ խօսքերը ի զուր խօսքեր էին։

Մենք ձեռնկրպեցինք մեր առաջարկութիւնը հետևեալ կերպով։ Նախ՝ մեզանից շատ առաջ հիմնված Բաթումի Մարտասիրական ընկերութիւնը մտցրած ունի իր կանոնադրութեան մէջ «առանց կրօնի խորութեան» խօսքերը, որովհետև մեզ համար ամօթ կը լինի յետ մնալ մինչև անգամ այդ հին ընկերութենից կրօնի համբերողութեան սկզբունքի մէջ և երկրորդը որ ամէն ընկերութիւն իրաւունք ունի կատարել իր կանոնադրութիւնը միայն այն սահմանների մէջ, որոնք որոշ կերպով գծագրված են իր կանոնադրութեան մէջ, որ և հաստատվում է կառավարութենից։ Դիցուք, առում էինք մենք, մի կլոբի կանոնադրութեան մէջ ասված չէ որոշ

կերպով թէ կլոբի անդամներ կարող են լինել երկու սեռի անձինք և կառավարութիւնը այդպէս էլ հաստատեց այդ կանոնադրութիւնը,—այն ժամանակ կլոբը իրաւունք էլ չի ունենայ ընդունել կանանց իր անդամների թւում։ Այդպիսով նիւթ Բաթումի Մարտասիրական ընկերութեան կանոնադրութեան պէս նոր կանոնադրութեան մէջ չի լինի որ ընկերութիւնը իրաւունք ունի օգնել ամէն հայի, առանց կրօնի խորութեան, ընկերութիւնը իրաւունք էլ չի ունենայ, օրինակ, հիմնել հայերէն լեզուով մի գպրոց Ղարաբաղի հայ-մահմետականների մի գիւղում։ Իսկ եթէ մոլեկր մեր առաջարկած խօսքերը, և կանոնադրութիւնը այդպէս էլ կը հաստատվէր, ինչպէս հաստատվեց կառավարութեան կողմից Բաթումի ընկերութիւնը, այն ժամանակ նա իրաւունք կունենար յուսահատութիւն տարածել և այդպիսով հայերի մէջ առանց, ի հարկէ, նրանց կրօնին դիպչելու։ Դրանից պարզ երևում է թէ մեր գաղափարը աւելի յայն էր, իսկ ընկերութեան ներկայացուցիչների, կամ հիմնողների, աւելի նեղ, սահմանափակ, յուսալիս, անհետաքրքիր, որպէս միջնադարեան։

Այդ սեռակ ճշմարտութիւն յայտնել, նշանակում է փաստ, իրապէս հաստատել և ոչ թէ հայհոյանք թափել։ Երկրորդ ճշմարտութիւնն այն է որ դեռ ընկերութեան առաջին նիստում

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ազգային ինքնագիտակցության մասին

Ազգային ինքնագիտակցության մասին խոսելիս առաջին հերթին պետք է նկատի ունենալ ոչ թե մարդկանց անհատական գիտակցությունների պարզ գումարը, այլ այն ընդհանուր հոգևոր միասնությունը, որ կապում է ժողովրդի անդամներին իրար հետ՝ անկախ նրանց բնակության վայրից, դասակարգային դիրքից և կրոնական պատկանելությունից։ Ազգային ինքնագիտակցությունը ծնվում է այն պահին, երբ մարդիկ սկսում են զգալ, որ իրենց կյանքի ամենաէական շահերը կապված են իրենց ազգի ճակատագրի հետ։

Մեր ժամանակներում այս գիտակցությունը հատկապես ուժեղ է դրսևորվում այն ժողովուրդների մեջ, որոնք ստիպված են եղել երկար դարեր պայքարել իրենց գոյության համար։ Հայ ժողովրդի պատմությունը հարուստ է նման օրինակներով։ Մեր ազգը տասնյակ անգամ հայտնվել է կործանման եզրին, և միայն նրա ներքին միասնության զգացումը թույլ է տվել նրան պահպանել իր լեզուն, մշակույթը և ազգային դեմքը։

Ազգային ինքնագիտակցության զարգացման համար կարևոր նշանակություն ունի պատմական հիշողությունը։ Ժողովուրդը, որը չի հիշում իր անցյալը, կորցնում է նաև ապագան կերտելու կամքը։ Ուստի ազգային գործիչների, մտավորականների և ուսուցիչների առաջին պարտականությունը եղել է ժողովրդին ծանոթացնել իր պատմությանը, նրա հերոսներին, նրա ձեռքբերումներին և նրա կրած զրկանքներին։

Ազգային ինքնագիտակցության զարգացման մեջ մեծ դեր է խաղացել նաև մայրենի լեզուն։ Լեզուն ոչ միայն հաղորդակցության միջոց է, այլև մտածողության ձև, որի միջոցով ազգը պահպանում և փոխանցում է իր հոգևոր արժեքները։ Երբ ժողովուրդը սկսում է արհամարհել իր լեզուն, նա սկսում է կորցնել նաև իր ինքնությունը։

Ազգային ինքնագիտակցության ամենաբարձր դրսևորումը ազգային ազատագրական պայքարն է։ Այդ պայքարի ընթացքում ազգը ոչ միայն ձեռք է բերում իր քաղաքական անկախությունը, այլև ամրապնդում է իր ներքին միասնությունը։ Ազգային ինքնագիտակցությունը այս դեպքում դառնում է ոչ միայն գիտակցություն, այլև գործողություն։

Ժամանակակից աշխարհում, երբ ազգերի միջև սահմանները դառնում են ավելի թափանցիկ, ազգային ինքնագիտակցության խնդիրը նոր նշանակություն է ստանում։ Գլոբալացման պայմաններում ազգերը պետք է գտնեն իրենց տեղը համաշխարհային համակարգում՝ չկորցնելով իրենց ինքնությունը։ Սա նշանակում է, որ ազգային ինքնագիտակցությունը պետք է զարգանա ոչ թե մեկուսացման, այլ բաց երկխոսության ուղղությամբ։

Ազգային ինքնագիտակցության զարգացման համար կարևոր նշանակություն ունի նաև ազգային մամուլը։ Թերթերը, ամսագրերը և գրքերը հնարավորություն են տալիս ժողովրդին քննարկել իր խնդիրները, փոխանակել տեսակետներ և ձևավորել հասարակական կարծիք։ Ազգային մամուլը դառնում է ազգային ինքնագիտակցության հզոր գործիք

ընդամենը 12 ր. 90 կոպեկ։ Հանելով փոստի ծախս, մնում է 12 ր. 60 կոպեկ, որ և ուղարկում են։ Սառցապատած է վաչկատուն։ Ութնեն առաջվայ փողի հետ կանի 335 րուբլ 60 կոպեկ։ Որովհետև կոպեկները հաշվելը դժուար է, կընդունենք որ ունենք այժմ 336 րուբլ։

—

Հրդեհները կրկին սկսեցին յաճախ կրկնվիլ Թիֆլիսում։ Շաբաթվի ատն մէջ պատահած հրդեհից մի քանի օր առաջ, այլևեցաւ մի շարք խանութների Մկրտչէեան կամուրջի մօտ։

—

Եւրոպական այլ և այլ հասարակութիւններում կան այժմ մեզ յայտնի վեց հայ պրօֆէսորներ։ Լէյպցիգում Բասում (հնագիտութիւն), Բերլինում Ա. Կոժրունի (մինեռալոգիա), Ցիւրիխում Յ. Ա-բէղեանց (քիմիա), Ս. Պետերբուրգում Ռ. Պատկանեան (արեւելեան լեզուներ), Մօսկվայում Նիկոլեան (իրաւաբանութիւն) և Օդէսայում Գամբարով (իրաւաբանութիւն)։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՑԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 18 յունվարի 1882

Խիստ կարևոր յայտնութիւններ ունիմ բնելու ձեզ այսօր։

Կ. Պօլսոյ մէջ ապստամբ դրութիւնը յետին ծայր վտանգաւոր վիճակի մէջ է։ Ամբողջ հասարակութիւնը քանի մը էնտրվիանններու ձեռքը խաղալիք եղած է, և բնաւ մի պահպանիչ ելք կարելի չէ, եթէ լրագրութիւնը արձագանք չըլլայ ժողովրդեան արդարացի դժգոհութիւններուն։

«Մշակի» ընթերցողք կը յիշեն որ չորրորդ ամիս յառաջ նախադահութեան խնդիրը որ Նէրսէս պատրիարքը խոստմ մը հայ էվէնտիներու էնտրիկներուն դէմ ապիսի վնաս օր մը։ Նէրսէսի վերջին հրաժարականին առջի օրերը հասարակութիւնը այնքան յուզուած էր, որ անոր բուն շարժառիթները այնքան չտեսան և չիմացան։ Այժմ նոթ քանի օրերը կսկսին, այնքան բացայայտ երևան կհանեն նոթա դէմ բարուած մեքենայութիւններ և այս խնդրոյն մէջ գլխաւոր դեր խաղացողներուն անուններուն ժողովրդեան մէջ կը սկսին հնչեցնել։ Եթէ այսուհետև օրագիրք դեռ բան մը չը պիտին անոնց վրայ, եթէ ազգին դատաւորները մտանոնց չըլլին ոտկոխին, սա բնաւ զարմանալի չէ։ Հայ օրագիրք, գրեթէ առանց բացառութեան չահուած են պատրիարքի խնամիներէն—մանաւանդ «Մասիսը» չէ թէ անոր վրայ յարձակելու համար, (զա դեռ կանուխ է), այլ եղելութեանց վրայ առ այժմ լռութիւն պահելու համար։

Ահաւասիկ իրաց բուն վիճակը։

Երեք տարի յառաջ Ազգային ժողովը քանի մը անձերէ բաղկացեալ մտածին մը հասատացաւ, որ մէջ կը գտնուէին, ի մէջ այլոց, Յ. Մկրտիչեան, Ս. Խրատեան, Տ. Խատիսեան, Իսմիրլեան եպիսկոպոս և այլք։ Այս յանձնախումբը պաշտօն ունէր իրր թէ օգնել պատրիարքին որ հայկական խնդրոյն իրագործելուն ալքան հնար է մեզմէ մը տրամ, մտածել, խօսել, գրգռել պահել որ ան ալ է, աշխատիլ վերջապէս որ 61-րդ յօդուածին գործադրութիւնը մտացածին մէջ չիյնայ։ Այս յանձնախումբի անդամներն ալ ինչ անվաստահութիւն ցոյց էր առ պատրիարքն, իսկ ընտրուածներն այնպիսի անձինք էին ալք հայկական խնդիրով զբաղելէն առաջ Նէրսէսի դէմ գաղանի պիտի աշխատէին։ Յանձնախումբի անդամները մեկ կողմէն ձախող, միամիտ մէջոցներ ձեռք կառնէին գիտնալու, գրած պատրիարքի կը վերապրէին, միւս կողմէն Կ. Պօլսոյ ամէն կողմը գնալով, ամէն ընկերութիւններու, ազօթներու մէջ կը պնդէին ցոյց տալ ընդհանուր իրր ալքն չհանրուն ամէնէն վնասակար անձը։ Մի քանի ամիս անց այս, յորմէ հետէ պատրիարքն ամիսպատճառ իր վերջնական հրաժարականը տալ։ Կը յիշենք, որ այն առեն ընդհանրութիւնն քաղաքականապէս անտակալով, Նէրսէս քիչ վերջը յանձն առաւ իր պաշտօնին վրայ մնալու և ընդհանուր ժողովը, իրր վստահութիւն քուէ, որոշեց որ այլ ևս խորհրդարանական յանձնախումբը ալեւոր չունի գործելու, և թէ ազգը կատարեալ է որ պատրիարքը ԱՀօգնէն և խոհեմութեամբ պիտի պաշտպանէ ազգին իրաւունքն չանելու։

Այս օրէն ասկա կը սկսի մի խոր թշնամութիւն պատրիարքի դէմ։ Այդ գժկամակութիւնն էր որ այն օրէն ի վեր գազանի պաշտպիով բրաւ Մեծ դրան Ռ. Պատկանեան, ալք մինչև այն առեն կը տարրերէին միմեանցից առանց հարցնելու մէջ։ Սկսա բնականապէս պատրաստ համախոհներ գտան Ռ. Պատկանեան հայ պաշտօնեաներուն մէջ։ Այս խմբակին գլուխն անցաւ մի մարդ որ նշանաւոր էր բնականապէս իր ազգին մէջ առանց անհայ կեղծաւոր դերեր խաղալու արամադրութիւններով։ Այդ անձն է Յովհաննէս Նուրեան անուն Ռ. Պատկանեանի մը, որու անունը առանձին պէտք մտնել կարտաւանին այստեղ և գոր գիրքին է Կ. Պօլսոյ առիներորդ փոդոցներում անդամ ճանաչել, այնքան իր կիրպարարքը կը մտանէ սիրտը, այնքան ժանր կը հատ իր խաղրի և խաւտամաղ երեսին։ Թիւրքերը գիտեն թէ ինչ խաղ զպին գործիք մըն է սա իրենց ձեռաց մէջ հայերը հաշտեցնելու համար, օգտա կը քաղեն անոր վտանգաւոր յանձնառութիւնէն որ կարողանան խեղդել հայկական հարց կոչուած ազգակալի խնդիրը, և հայկական ազգը քիչ ժամանակի մէջ ընտջինջ ընել Հայաստանէն։

Բայց այս նպատակին հասնելու համար, հարկ էր Նէրսէսը մէջ տեղէն վերցնել, և սոսա միակ միջոցն էր ազգին դրացնել տալ, որ իրր թէ հայոց ամէն ընթացքին գործերուն յատակելուն պատճառը, և թիւրքաց անվստահ աչքը հայոց վրայ նայելուն, ամէն հայամատաց, կեղծքմանց, հարատահարութեանց սատկանալուն պատճառը, Նէրսէսի հետևած հակաթրքական ընթացքն էր, որ վտանգաւոր թողնելու որ Թիւրքիան շնորհէ ամէն բարենպաստ, որ առեն և ինչպէս որ ուզեր տալ, որ քանի գոր սատկել ևս կը պնդէ պատրաստ անդրեանց մեռ որ բարենպաստութիւնք ժամ յառաջ ի գործ դրուին հայկական գառատներուն մէջ։ Նէրսէս, ինչպէս ասէր, կատարելապէս ոտիրուած ազգային չահերին, չէր կրցած անտես հայ էվէնտիներու խրատներ, չէր կրցած իր վարմունքը, բոլորովին կրատարած մի գեր առնելով։ Դուն միջոցին Քիւրքերը ամէն միջոց ձեռք կառնեն հայերը գժգոհ բնելու։ Ազգային պատրիարքին վերջին պատճառաբանեալ հրաժարականին մէջ։

Իրաց այս վիճակը չէր կարող տևական շատ ատեն կել։ Նէրսէսը հրաժարիլ տսիպտեցաւ երկար ամիսներ յառաջ չէ այս առեսի անդատական կերպով, ոչ այնքան դիտմամբ բլլալուն, որքան ցոյց տալու համար որ ինքն ևս գործի չի խառնուիլով, գործ ձեռք հայոց նկատմամբ Ռ. Պատկանեանը վարձեր նոր պիտի բլլայ, վասն զի երբէք բարենպաստութիւնք չի կատարելիք քիւրքին այժմեան պաշ քաղաքականութեան է։

Պատրիարքը հրաժարականը ձեռք ձգելով Նէրսէսին, Բերայեան և ընկերաց աշխատութեան առնէն-դիւրին մտան էր որ կատարեալ էր։ Կը մնար այնուհետև վարել այնպէս որ ոչ Ռ. Պատկանեան երեք օտարաց առջև և ոչ ազգը սակառաւոր երեսի տարայ։ Հրաժարականը ընդունելով նոթա դիմացը պատճառէր։ Հրաժարականն պէտք չէր Ռ. Պատր փոխով ընդունել ձևացունէր, ազգակի ազգին հետ անհամաձայնութեան մէջ չի գտնուելու համար։ Իսկ ազգն, ազգային ընդհանուր ժողովին միաձայնութիւնն, որ բնաւ սրտանոգիր չէր պատրիարքէն դատելու, պէտք էր իր այս կարգը պատասխանելու անկարողութեան մէջ դնել։ Պէտք էր ժամանակ չտնել, անայն յայտելով տատանել գազգն, ամիսներ երկարցնել, անհնին լուծիր տարածել, և հոգիները փայլուն երեսցնելով, մինչև որ խնդիրը մոռացութեան մէջ խլնէր, և Նէրսէսի գիշատակը եվնէր ամէնուն մտքէն։

Նէրսէսն Յովհաննէս, աջակից ունենալով իրեն Յ. Մկրտիչեանը, որ ընդհանուր ժողովին առնուազն կամ լաւ ևս դիկտատորն է, Խրատեանը, որուն միամիտ քան չարամիտ առնուազնը վարաւելի, լինի Խրատեանը և քանի մը նկրտողչեաններ, լինի Խրատեանը և քանի մը նկրտողական արբանեակները—չը մոռանալ նաև որ պատրիարքի յաջորդութիւնը կը մնար որ պատրիարքի յաջորդութիւնը կը մնար լանար որ պատրիարքի յաջորդութիւնը կը մնար ձայ—յաջողեցան մինչև հիմայ խնդիրը երկարել։ Նախ Ռ. Պատկանեան խրատելով որ առերես չընդունի այդ հրաժարականը, և երկրորդ ազգային ժողովի նիստերն մտնոր պատճառաբանելով դադրեցնեն լուծ Ազգային ժողովին միշտ վախ առնին Նէրսէսի և ընկերք, վասն զի հարցաքննութիւնն և ժողովական ցոյցերն առնին պատ կարող են քայքայել։ Իսկ օրագրաց մէկ քանին այդ պարոններէն կը նեղչին միայն կը նեղչուբին, և մէկ քանին ալ չնին կարող իրաց խոհեմութիւնը երևան հանել, վասն զի սուգանք, պատրուակ ապատնացած են անոնց Ռ. Պատկանեանի մէջտեղ։

Ժողովրդը այժմ ձեռքերը կալլած կը սպասէ, և չը գիտեր թէ ու մէջտեղ գիմի իր այս տագնապ վիճակին ազատելու համար։ Սակայն քանի մը օրէ ի վեր չընկոցներ սկսան լսել, ժողովուրդն սկսաւ տրիմնալ և առնել թէ որպիսի անձանց ձեռքը խաղալիք եղեր է, ինչ տեսակ ապատածներու զոհ կը գնայ։ Սկսա արդ գիտել որ գիներն ի կրուտա կառաչտորդին։ Յուսահատութիւնը, զայրոյքը չատ բաներ կարող են ընել տալ, և հատատանութիւնը այն է որ քիչ օրէն պիտի խնամով թէ ազազակներ բարձրացնեն ամէն կողմ այս կայսրութեան վերջ մը տալու համար, վասն զի անհանդուրժելի վիճակ մըն է այժմեան թիւրքիոյ հայոց վիճակը և տատալ ևս չատալի որ այս անգամ ալ դարձեալ հայերը չարաց գլխատր պատճառ։

Բայց ամենէն ատելի չատալին, ամենէն ատելի չատահատելին այն է որ այս երկրիս մէջ քանի մը անձնատրութիւնք կարող են ազատ ժամանակին ազգին ընդհանրութեան ամենայն չարիք հատցունել, պահ մը դադարեցնել ամէն ազգային գործ, և Ռ. Պատկանեանի անիշխանութեան պատատարել գոյն։

Ամբողջ ազգին այժմեան ամէն մեքենայութեանց պատատրելուն, ամէն էնթրիկներու տատանց Նէրսէսը կրնայ հանդարտիլ, զոր յանդատ մեր ատենները պատճառ ազազակ ներկայացնելու տխուր պատճառները ունինք այսօր։ Ամբողջ Կ. Պօլսոյ մէջ հայերն բարձրագոյն կը խոտատանին, թէ մեկ մեղքնորդ Ռ. Պատկանեան է միակ մեղքնորդն Ռ. Պատկանեան և ազգի մէջ, նա

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V գրքոյկը. „Երկու վէպիկ“ անդրանիկից. „Սոխակ“ և „Խաղտած“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ *Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.*

ԽԱՒԻԱՐ առաջին տեսակի 70 կ., նոյն խառխառ առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար չէջմակներ 30 կ., բազկամեռա-մահճակալներ 10, 14 և 18 ր.։ Օրերս կը ստացվի **ՊԱՆԻՐ** չեռաներ 60 կ., ֆունտը։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

1—10

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենանոր և գործնական ձևի, բացատրակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մնայ մամուլը ասած. գիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր տպագրութեամբ. դորա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիպասանութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յաւելուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են դրուել „Կներտօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրամագուառնոցներում և Թադէոս Տէր-Մկրտչեանցի մօտ. Բացու Բասիյակից մատպիտում, ինձ մօտ և „Մարդ ընկ“ գրատպարանում. դատաական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին ստորագրութեան Թերթ ընդունել։

Արկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր.։ Բաժանորդների անունները և ազգանունները կը տպագրուեն գրքի վերջում։

Հրատարակիչ Արել Դ. Ապրեսեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կաֆէ, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, ըրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սուրճօվներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԿԷՏՆԵՐ, ՋԵՒՍՏԱԿԱԽՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, խոզէր, ծրարներ, տետրակներ, մատիաններ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՄԷՋքաղպատներ, կլէօնկա, ԹԱՄՔԵՐ, սանձեր, ուէթօններ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսպրիչներ, խոշկիներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տուալետի սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիրիա, ֆիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՅ**. պուդով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ ԹԷՅԸ ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ։

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՉՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., ըէվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց ինամքեր 65 ր., շինիլդի գանակներ 3 ր. 50 կ. փուժիներ, ալբօշներ կիսապոով, ֆիլտրաներ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների Թիֆլիսում։

93—100

Въ Редакціи газеты „МШАКЪ“

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ա՛յս ֆիրմայով բանալով արևաւտեան գրամագուառնոց՝ կցելով նորա հետ ստուգաբանական, դիւանական, նկարչական և կազմարարական իրերների խանութ, յանձն եմ առնում ամէն միշտ յիշեալ ապրանքներից եւ նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել ամէն բանկեր, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեատոմսեր, բլոշուրներ, նաև գրքեր, ամենադժուն վարձով։

Ինձ մօտ է գտնվում իմ հրատարակած „Ջնային բժշկական մարմնամարզութիւն“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՐԻԷՆ ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական գրքուկի* Հայերէն Թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“** *անուանով։*

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու Տպագրված է շատ ընտիր Թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԷԿ

Կարելի է տանալ ԹԷ՛ կենտրոնական գրավաճառանոցից և ԹԷ՛ Թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Վաճառվում են 15,000 *ամանների առաջին տեսակի* 15 կ. հատը, 12,000 *խրտատալի բաժակներ* 25 կ. հատը, 10,000 *բօկալ և բաժակներ* 10 կ. հատը, 10,000 *մատուցարաններ և կոպէքներ* 15 կ. հատը, 10,000 *աման* 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 *պնդանիներ* 5 կ., 5,000 *շիշ պօրտվէյն և խերես* 1 ր. հատը, 2,000 *արշին կլէօնկա* 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 *փուժին մատիաններ և գրչակոթներ* 8 կ. փուժինը, 2,000 Ֆ. *հնդկական ըրինձ* 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ *լկտէշկա* 50 կ. ֆունտը, 600 *անգլիական բէվօլվեր և հր* 4—34 ր. հատը, 300 *անգլիական հրացաններ* 20—100 ր. հատը, դրապ, *արիկօ, ալբօշներ, ձմեռվայ պալտօններ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէտ գնով։* Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը 2 ր. 50 կ.։*

49—60

Կամիսաեան Պրիկազը յայտնում է, որ ներկայ փետրվարի 17-ին նշանակված է աճուրդ կրկնաճուրդով երեք օրից յետոյ Թիֆլիսի քաղաքային հիւանդանոցի, աղքատանոցի և Ֆելդշերների ուսումնարանի համար 1882 Թուականին ապրանակեղէն և պահազան առարկաներ պատրաստելու համար։ Հիւանդանոցի համար՝ Շապիկ լայն քաշածներ տղամարդկանց շապիկներ 390 հատ, վարտիկներ չՓից 585 հատ, լայն քաշածներից կօֆտաներ 80 հատ, շապկի լայն քաշածներից կանանց շապիկներ 180 հատ, շապկի քաշածներից երեսբրիչներ 8 վերշոկ լայնութեան 300 հատ, բիազի չուվկիներ 500 զոյգ, գոգնոցներ բամբնդուկից 187 հատ, բամբնդուկից յատակասրբիչներ 1500 արշին, լայն քաշածներից բարձի երեսներ 235 զոյգ, տաֆլիներ 400 զոյգ, բիազից անապգեանոներ 20 հատ, անապգեանոներ մեծագոյն քաշածներից 10 հատ, ֆէյսեր 18 վերշոկ լայնութեան քաշածներից 300 հատ, նահալու երեսներ վերեի և ներքեի պատռուածքից 305 զոյգ, միաշերտանոց այնութեան քաշածներից գլխի փաթրեճաններ 630 զոյգ, թաշկինակներ իւրաքանչիւրը 1 արշին և 2 վերշոկ լայնութեան 330 հատ, շապիկներ անհանդիստ հիւանդների համար ծալլին պատռածքից 8 հատ, ծառաների համար բրեզաներ վարտիկներով մեծագոյն նանկից 64 զոյգ, կօֆտաներ իւղեանելով քաշածներից 68 հատ, գոգնոցներ միահասից 64 հատ, գիշերային երկու պահապանների համար ոչխարի մեռելածոյից գծատ տիպով ծածկված 2 հատ, քէչայի կօշիկներ 2 զոյգ, սեզաններ մահճակալների մէջ գնելու համար 37 հատ, սեմոաններ 50 հատ, գիվաններ երկաթէ ոտքերով 20 հատ, վառելիքօգնականների շալմանական ֆայտոնի ամանների համար 5 հատ, սրուներ լուացք չորացնելու համար իւրաքանչիւրը 4 արշին երկարութեամբ և 5 վերշոկ լայնութեամբ. 30 հատ լարեր լուացք կախելու համար 360 սաժէն, գանահիներ և պատռածքարձեր 60 զոյգ, սեղանի գպանոցներ մետալից ֆիրաժի 50 հատ, պղնձէ, տապեր իւրաքանչիւրը 5 ֆունտանոց 15 հատ, պղինձներ կերակուր եփելու համար գանագան մեծութեան 2 պ. 20 ֆունտ ծանրութեամբ, ներքից կլկիած 4 հատ, այդու նատարաններ 10 հատ։ Աղքատանոցի համար՝ տղամարդկանց շապիկներ մի արշին լայնութեան քաշածներից 50 հատ, անգլիական պատռուածքից վարտիկներ 50 հատ, գլխարկներ 25 հատ, բրիչներ ուղտի մահուդից 10 հատ, կանանց շապիկներ մի արշին լայնութեան քաշածներից 40 հատ, իւրգաներ քաշածներից 20 հատ, կօֆտաներ 40 հատ, հագուստներ քաշածներից 25 հատ, բարձի երեսներ ֆլանի քաշածներից 100 հատ, լէների տակի շարտաներ $2^1/_4$ արշին լայնութեամբ 100 հատ, թաշկինակներ 150 հատ, բամբակի չուվկիներ 100 հատ, բրդի չուվալներ 100 հատ, ամանամաններ 100 հատ, պղնձէ վեդրներ $7^1/_2$ ֆունտանոց իւրաքանչիւրը ներքը կլկիած 5 հատ, պղնձէ վանդաներ ամաններ բանալու համար իւրաքանչիւրը 12 ֆունտանոց ներքը կլկիած 3 հատ, ժարօվնեաններ պղնձէ իւրաքանչիւրը 10 ֆունտ, կլկիած 2 հատ, պղնձէ ուրիչներներ ներքը կլկիած իւրաքանչիւրը $3^1/_2$ ֆունտ 6 հատ, պղնձէ կրուժկա 5 ֆունտանոց կլկիած 1 հատ, ամաններ խորը և մանրը իւրաքանչիւրից 2 դիւժին, 4 դիւժին, կրուժկաներ ծածկոցներով 2 հատ, բլուդներ 6 հատ, դանակներ և պատռածքարձեր 2 դիւժին, պահարան խոհանոցի համար 1 հատ։

Ֆելդշերների ուսումնարանի համար՝ Շապիկներ բրեզից 60 հատ, վարտիկներ բրեզից 100 հատ, պօտռահանկաներ բրեզից զոյգը կէսկէս արշին 90 զոյգ, թաշկինակներ 90 հատ, բլուզաներ մէլիոնից 60 հատ, վարտիկներ մէլիոնից 67 հատ, պալտօններ մէլիոնից բամբակած ֆլանելի առատութեամբ 21 հատ, ամառվայ բլուզաներ 50 հատ, ամառվայ վարտիկներ պատռածքարձից 75 հատ, գլխարկներ 45 հատ, գօտիներ 45 հատ, գուլպաներ 90 զոյգ, ամառվայ լէներ տիկից 15 հատ, ձմեռվայ լէներ ուղտի մահուդից 15 հատ։

Աճուրդը կը կատարվի բերատացի և փակված ծրարներով օրէնքների հիման վրա, բայց իւրաքանչիւր առարկան առանձին։ Աճուրդի վերջանալուց յետոյ ոչ մի յայտարարութիւն չի ընդունվի։ Ցանկացողներին մանակցել աճուրդին բերատացի կամ փակված յայտարարութիւններով պէտք է յայտնեն աճուրդի և կրկնաճուրդի օրը 12 ժամից ոչ ուշ Պրիկազի ներկայութեամբ, իսկ փոստով ուղարկված յայտարարութիւնները կընդունվին և աճուրդի ժամանակ։ Յայտարարութեան հետ պէտք է ներկայացնել գիլդիական վկայական և հաստատ գրաւական աճուրդի գումարի $^1/_3$ մասի համար, իսկ բէհ առնալու համար պահանջվում է գրաւական առժէքներով։

Այն պայմանները, որոնց հիման վրա ենթադրված է աճուրդանել, կարելի է տեսնել Պրիկազի մէջ ամէն օր բացի տօներից առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2։

2—3.

Առաջիկայ 1882 Թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի Հայերէն լեզուով գրականական-քաղաքական և ազդային ամսագիր

„ԳՕՐԾ“

„Գործի“ *իւրաքանչիւր Համարը բաղկացած կը լինի 5—6 Թերթից (80—90) և գուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։*

Նախագիծ

ա. *Ժամանակագրութիւն. ակրութեան կարգագրութիւններ Ռուսաց, արտաստանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները։*

բ. *Քննական յօդուածներ Հայերի և նոցա դրացի ազգերի անտեսական, բարոյական և մտաւոր պատկան դրութեան մասին։*

գ. *Վէպեր, մանրավէպեր, գրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ— ինքնատիպ և թարգմանական։*

դ. *Մատենախօսութիւն.—քննութիւն Հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը Հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնչում։*

ե. *Քաղաքական տեսութիւն։*

զ. *Նկարչի տեսութիւն։*

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։

ը. *Ա.Յ և այլք։*

ի. *Իրրև յաւելուած եւրոպական և ուրուց ընտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։*

Յայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է տեղն տեղ . . 8 րուբլի
վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վճարը կանխիկ է.

Օտարազգացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Սիմէոն Ահումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 4 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 19 Փետրվարի 6 (18) 1882 Փետրվարի 6 (18) № 19

ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարինը 6 րուբլ։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գինում են միայն խմբագրատան մէջ։

Յայտարարութիւնները ընդունվում է առանձին տպագրով։

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և մեծ օրերից)։

Յայտարարութիւնն ընդունվում է առանց լրագրի։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են խրատանոցիս բաժին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական տեսութիւններ։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Նամակ խմբագրին։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիֆլիսում։ Ցուցանմունք։ Յայտարարութիւն։ Ապրիլում։ Նամակ խմբագրից։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՔ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՏԱԾՄՈՒՆԴՆԵՐ

—

Վերմանիան դեռ շարունակում է զբաղեցնել եւրոպական հասարակական կարծիքը իր նեղքին հարցերով։

Երբ նոյն դեկտեմբերի պարլամենտի համար վերջին ընտրութիւնները իշնան Բիսմարկի սեռատ թէ ազգը ուզարկից պարլամենտ ընդդիմադրական մեծամասնութիւն, այդպիսով բողոքով իշխանի անհատական քաղաքականութեան դէմ։ Բիսմարկ աշխատեց, այնու ամենայնիւ կազմել պարլամենտի մէջ պահպանողական մեծամասնութիւն, բայց այդ նորն չաջողվեց։ Ազգային ազատամիտները, Բիսմարկի հին կուսակցութիւնը, փոքր են թիւով ներկայացուցիչների ժողովի մէջ, պետական կուսակցութիւնը դրեթէ անհետացած է, իսկ կղերական կենտրոնը ակնոց ճշտութեամբ վերաբերվել դէպի իշխանի քաղաքականութիւնը, չը նայելով որ նա շատ պատի հետ, վասիկանի հետ աշխատում է բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել։

Այդպիսով Բիսմարկին երիս ելք էր մնում այդ ծանր դրութիւնից. կամ հետաքրքրութեամբ հետևելով սահմանադրական ազատ հրապարակին տալ իր պաշտօնից, չը կարողանալով պարլամենտում մի որ և է մեծամասնութիւն կազմել, կամ կատարել երկրորդ տարբերակը, այսինքն անել նոր պարլամենտ, այնինչ անտես առնել եղած պարլամենտը և դէերազանել աշխատել կենտրոնական, Բազարովի իշխանութիւնը, ազգային ներկայացուցիչների իշխանութիւնից, այդպիսով ունակոր անելով պետական սահմանադրութիւնը։ Բիսմարկ ընտրեց այդ վերջին ելքը։ Եւ ահա հրատարակել տուեց կայսերական հրովարտակը, որ խոստում է սահմանադրութիւնը զոյութիւնը։

Բայց իշխանը այդ անելով խաղում է կայսերական իշխանութեան հնդինակութիւնը կուսակցական կռիւների մէջ և նրան միջնորդ է դնում իր և ազգի մէջ։ Ա՛ն քաղաքական մեծ անուանակութիւն է Համարվում եւրոպական հասարակական կարծիքի մէջ։ Դարաւոր ինչ կը շահվի։

Վերջին պարլամենտական ընտրութիւնների ժամանակ ընդդիմադրական կուսակցութեան նշանաբանն էր „Բիսմարկի դէմ“ քանի որ նրան համարում էին պատասխանատու միեխառը և դրանով չէին դիպչում կենտրոնական կառավարութիւնը, իսկ նիմ այժմ կերմանական պարլամենտը սրձակվի և նոր ընտրութիւններ պիտի լինեն, ընդդիմադրութիւնը տեսնելով որ պատասխանատուն միեխառը չէ, այլ կառավարութիւնը, Բազարովը,—կամ սիրելով ձեր Բազարովին, ոտիկված կը լինի գոհել սահմանադրութիւնը, կամ եթէ ուզենայ հետևողական լինել իր սեռմ սահմանադրական հասկացողութեան, ստիպված կը լինի ընդդիմադրութեան ձեռք մեկնել, որ կազմի նոր պարլամենտ։ Այդ ժամանակ ընդդիմադրութիւնը կը ստանձնի կառավարութիւնը, և Բիսմարկ կը ստիպվի ընդունել ընդդիմադրութեան պահանջները, ուրեմն ընդդիմադրութիւնը կը լինի իշխանութիւնը, և Բիսմարկ կը ստիպվի հրաժարվել իր սեռմ սահմանադրական հասկացողութիւնից։ Ահա թէ ինչ պրոբլեմի առջև գրեց Բիսմարկի իր անձնական շահերի, իր ժառանգութեան համար ծերացած Բիսմարկը, դնելով նրան իր և ազգի մէջ միջնորդ, իր բոլոր սրաձնների համար նրան պատասխանատու դարձնելով։

Եթէ այժմ պարլամենտը արձակվի, հետևեալ ընտրութիւնները շատ հետաքրքիր կը լինեն։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 2 փետրվարի

Լրագրական խօսքը մեզանում չունի իր յատուկ նշանակութիւնը. որևէ մտքը յայտնուր կամ պաշտպանողը, անպատճառ ինքը ստիպված սկսը է նախ զգօն ապացուցանել իր սուտերը... Ահա մեր մեծամասնութեան զգացողութիւնը.... Եւ ինչ էլ կատարում մի անչափ Ամերսոյում վարդապետ իր երևակայական ատումիստների համար կարդացնում է հատուկ 20—30 հոգար բոլոր և անցյալ տարում... Ժողովուրդը անտարբեր է, նրա համար բոլորը մին է. նա որևէ նորատակի համար նորութիւնը անում է համարեա առանց հասկանալու, ինչու՞ւ համար այդ մի պատահական բան էր, նա անում է այդ հետևելով մոդային, ընդհանուր տրամադրութեան, առանց խմանալու թէ իր նորը որպիսի ազդեցութեան ձեռքեր է անցնում. նա նորատակի մէջ գտնագնութիւն դնելու հատկութիւնը գեռ չունի։ Անցնում է մօտ երկու տարի, ոչինչ անհրկութիւն, ոչինչ հայխ թէ վարդապետից և թէ մտաւորական թիֆլիսի յանձնաժողովից, որոնք լա հատկանալով մեր ժողովրդի արդի վիճակը, ստարով իրանց համար նորատ են....

Բայց դադարենք ուշադրութիւններից մի որիշ տեղ։ —Թիֆլիսի հայոց խնդրի ձգնաժամն է. ամեն յոյս գործելուց և նրանից ազատ ելնելուց է կախված, կեանքն և մահուան խնդիր է, այսօր, վաղը և կամ դարձ յաւերժան պիտի ոչնչանայ ամեն տպանելիք, ամեն քաղցր և թանկագին յոյս, եթէ շատախոսի միջոցներ չը գործադրվին, բնդհանուր միաբանական ոյժ, գործունէութիւն չը լինի....

Մի լրագիր և այն հասարակութեան մեծամասնութեան պատկանող, նրանից վարձատրվող մի լրագիր, ասրի ու կէս անդադար ատատկում, գոռում, գչում է. ժամանակը անցնում է, հարկաւոր է չատով միջոցներ գործ գնել հայոց խնդիրը իր տպրի մէջ չը մոռցնելու համար, Եւրոպայում տեսական թիֆլիսիներ, տեսական օգտակար ունենալ, հարկաւոր է տատնձին պրօպագանդիստներ ունենալ, որոնք կարողանան եւրոպական ազդեցութիւն ունեցող տէրութիւնների հասարակական կարծիքը լարել ի նպաստ թիւրքաց հայերի, մի խօսքով հարկաւոր է գործել, անխոնջ գործել։ Բայց ուրի՞ է մտաւ.... Հասարակութիւնը զարձեալ նոյնն է, նոյն անտարբերը.... Հասարակութիւնը թէև շատ լաւ հասկանում, ըմբռնում է այդ խօսքերի ճշմարտութիւնը, բայց և այնպէս իր մէջ ոյժ, զօրութիւն չէ զգում, կամք, հաստատակամութիւն չունի, գնել ուրիշի յայտնած միտքը իրագործելու.... Երեի ապատում են, որ առանց այն էլ հազար ու մի պարագրութիւններով բեռնատրված խմբագրութիւնը, այդ զուտ ճշմարտութիւններ յայտնողը իրագործի իր առաջնները և ժամ գալ կասեն էլ, թէ ինչ մեծ բան է, մենք էլ կարող էինք այդ անել....

Ահա տեսնում ես է հասնում բանը. մի մտածուած մարդ հարցերեր է հասկանում և այն ով պիտի ինչ նորատակի համար, նա կատարեալ չաջողութիւն է գտնում, որովհետև ժողովուրդը նորատակի մէջ բնագրութիւն անելու ընդհանրութիւնից զուրկ է.... իսկ մի լրագրի առաջնորդը, մի լրագիր որ յիսուն հազարանոց մոքրութիւն ազդում է լաւ պաշտօնը և կոչումը ունի, առաջնորդը արձանագրութիւն չին տալիս, շատ քիչ ընդհանրութիւն են գտնում, որովհետև լրագիրը ինքը իր պատասխանատու գործակատարներ միջոց չունի իրագործելու....

Ինչ չէր կարող անել հասարակութիւնը, մինչէ, ընդհանուր տնտեսական պրոբլեմը, կրթութիւնը ազգի առաջ ունենալով, չէր կարող ժամանակաւոր մի ընկերութիւն հիմնել, որի գործը լինէր հազար քանի մի թղթակիցներ պահել և տեսական պրոպոզիցիաներ ունենալ եւրոպացոց նիմ հասարակութիւնը ուղիներ և ուղիներ, կամ, հասարակութիւնն ունենալ չատ բան գանել. տիտոս միայն որ մի բան է պակաս. հայրենասիրութիւնը և հասարակութիւնը։ Եւ այս բոլորը պատահում է այն ժամանակ, երբ մի տեղից ազգի ձգնաժամ է, երբ տատնց այն էլ տատէր, տնձային «Հայոց խնդիրը» պատրաստվում է յետ քաշվել և տեղն տալ ուրի զօրաւորներին, իսկ այդպիսի զօրաւոր խնդիրներ քաղաքական աշխարհից տնտեսական չեն....

Գնա նայեցէք, քննեցէք պատմութիւնը էջերը, պատմերի հայերը, տեսէք ինչպէս են գործել ընդհանուր ազգային ձգնաժամում, ձնդինից թէ թուրք քից և թէ նրանցից կողմից ազգաս ժողովրդը նեղը....

Այս այսպէս լինելով, մենք համարձակվում ենք գործնապ դիմել «Մշակին», մեր յոյսը նրա վրա գնել և թող «Մշակը» տնտեսը տեսա կազմած լինի ազգի ամբողջ բարօրութեան և բարգաւաճման հետ, որպէս այդ եղել է մի չարք հասարակական գործերում։

Խմբագրութիւն

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Գանձակ, 28 դեկտ. 81

Յատկութիւն ընտրելով Գանձակ քաղաքում «Ժողովուրդ դ'Օրիանին» հանար տատկին տնդամ տարկեցնիք խմբագրութիւնից 50 բուրլի, կրկրոյ տնդամ 60 բուրլի, իսկ այժմ վերջացնելով տատրագրութիւնը ուզարկում ենք միայնակ 15 բուրլի, ընդամենը 125 բուրլի, փոստի բոլոր ծախքը մեր տնձնելով ևս ինձ վրա՝ խնդրում եմ ուղարկել լրագրի մէջ տեսանելի ցուցակը։

Խմբ. Կարապետեանց 8 բ., Ն. Ա. Տէր-Ներսէսեանց 8 բ., Միրոյ Պ. Աֆանասեանց 8 բ., Մ. Թէմուրեանց 5 բ., Յովսէփ Միքէլ-Բեգլարեանց 5 բ., Ն. Մելիքեանց 4 բ., Գ. Ս. Յովհաննէսեանց 4 բ., Ա. Խաչատրեանց 4 բ., Մ. Միկաելեանց 4 բ., Мадатъ Меликовъ 4 բ., Ա. Համազասպեանց 4 բ., Յակոբ Լիսիկեանց 4 բ., Խան Մարգարեանց 4 բ., Յ. Մելիքով 2 բ., Ա. Մելիքով 2 բ., Յովհաննէս Խաչատրեանց 2 բ., Ս. Մնացականեանց 2 բ., Աւետիս Վարդապետով 2 բ., Գ. Տէր Յակոբեանց 2 բ., Յակոբ Բէգ Աղիլով 2 բ., Տէր Միրոյ Տէր-Յովսէփեանց 2 բ., Գաբրիէլ Թումանեանց 2 բ., Համազասպ Խաչիկով 2 բ., Султанъ Бекъ Меликъ Ахвердиловъ 2 բ., Гукасовъ 2 բ., Յովհաննէս Տէր Աստուածատուրեանց 1 բ., Յարութիւն Թամանեանց 1 բ., Աբգար 1 բ., Սարգսատ Տ. Տէր Վանիկեանց 1 բ., Եպիսկոպոս Գ. Յովհաննէսեանց 1 բ., Խան Եղիազարեանց 1 բ., Յովսէփ Տէր Խորաչէվեանց 1 բ., Յակոբ Տէր Յարութիւնեանց 1 բ., Միրոյ Օհանեանց 1 բ., Խան Ս. Մահտեսի Յովհաննէսեանց 1 բ., Աղէքսանդր Եսայեանց 1 բ., Գ. Թաւաբեանց 1 բ., Աղայ Ադայեանց 1 բ., Պօղոս Աւագեանց 1 բ., Սմբատ բէգ Ջաւրասով 1 բ., Միքայէլ Համամբէրեանց 1 բ., Խորայէլ Մանիկեանց 1 բ., Մարգար Տէր Յովհաննէսեանց 1 բ., Միրոյ Մանուէլեանց 1 բ., Սարգսան Աղամեանց 1 բ., Սերգի Աֆանասեանց 1 բ., Հայ տուն 1 բ., Միքաէլ Խաչատրով 1 բ., Մելքում Մ. Շահնազարեանց 1 բ., Աբշալ Ագիթեանց 1 բ., Խան Մոսէսեանց 1 բ., Թէմուր բէկ Մ. Մնացականեանց 1 բ., Աւետիք Աչեպոհ 1 բ., Գրիգոր բէկ Մ. Շահնազարեանց 1 բ., Զհան Յովհաննէս 1 բ., X. 1 բ., Միքայէլ Տէր Աւետիքեանց 1 բ., Թադէոս վարպետ 1 բ., Աբգարա Бекъ Сафикордскій 1 բ., Միհրան Պանդուխտով 1 բ։ Ընդամենը 125 բուրլի։

Խմբ. կարապետեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 3 փետրվարի

Ճշմարիտ տարբերութիւն ու անկեղծ բարեացակամութիւնը պահանջում են մարդուց՝ օգնել իր ընկերակից կարօտեալներին ամենայն հանգամանքներում—Այշտի ուժէն արդարեն և պարտաւորեցնիչ է մարդուս այդ պահանջը, երբ օգնութիւնս ու նպաստակը գոյ են պիտի իր հասարեւթիւնների վիրքերը դարմանելու, բաւական։—Եւ ով է ներկայ դարուս ուժի կարօտ օգնութիւնն, քան մենք հայերս։ Արդի կատարեալ տրտմութիւնով և հրճուանօք խոստովանիմք եմ, որ այդ պարտաճանաչութիւնը բարեացակամ, ինչպէս կը վկայեն վերջին երեք, չորս տարիներ, իր բուն, միտ նշանակութեամբ արդին զգացված է մեր մէջ և մեզանից իւրաքանչիւրը, մանաւանդ տարին գաղ, իր գրանտանան աշխատանքից միշտ բան չունա կարողութիւնն մուն է հանել և նպատակ իր ազգակցաց բարօրութեան, և հանում էլ է։ Տարին և գրեթէ այն ազգանպաստ պարտ և նուիրական գործ, որ ներչնչել է մեր տրանի մէջ ազգային «Մշակը» իր առաջ տարվայ չրջանի նատն և անձնուէր գործանէութեամբ։ Մենք մեր ինքնաճանաչութեամբ ու բնած ամեն տեսակ դժուարութիւններով պատասխան ենք «Մշակին». չը խոստովանել այդ, կը նշանակէ մեղանչել ճշմարտութեան դէմ։ «Մշակը» այ թէ միայն եւրոպահայութեան մեր մասերը, այլ հայ անուան եւրոպական պարբերական թերթերին ծանօթ օրգան։ Մեզ մնում է բարեմաղթել նրան երկար կեանք, յաջողութիւն և տալ քաղցր առաջադիմութեան ճանապարհ վրա։

Մեր պատասխանատուութիւնն է միշտ և անդադար թէ՛ ներքին և թէ բարոյական օգնելու և օժանդակելու ամեն բարի գործին, որովհետև չը պէտք է բաւականանալ մի անգամեայ տուածով կամ պատճառ։ Մենք մեր աշխատանքը պրպտելու ու նորութեան կոչվելիները մեր ազգի ձեռքում կենդանի պատկերացած կը տեսնենք. ուրեմն օգնենք, միշտ օգնենք, որով և սիրտ, աչքով ու արիւթիւնը մեր ազգի մեծ բարերարներին իրանց գործունէութեան ասպարիզում։—

Վերջացնելով նամակս յայտնում եմ որ կամենալով այս բարեկիրթների օրերին մի փոքրիկ նպաստ տատեղծել առաջիկայ ապրիլ կիսներին, յանձնարի 30-ին տանդանակութիւն բացի Սալի-Օղլու անտառ ծախսատի գործատանի բանուորների մէջ, քանի որ ատրիս էլ նրանց իրանց չարաչարանք տատկի փարթ և 5, 10 կոպ. նուէրներով տատեղի 15 բ. 33 կոպ., որի վրա և իմ խնդրատուքս պ. Միքայէլ Սահարեանց աւելացրեց 14 բուրլի 67 կոպ. եղաւ 30 բուրլի, որ տեսնելով ներկայացնելով, խնդրում բարեհաճել տատեղծել կ. Պօլսի Գալաթիայում գրատուն Յանկարի կը լինէր, որ մեր միւս գործատուներում էլ, ուր բանում է հայ մեծամասնութիւնը, ասրեկան մի երկու անգամ գոնէ տանդանակութիւն անէին որ և է ազգասէր նպատակի համար։ Ես, իմ կողմից խոստանում եմ անել այդ մեր գործատուներում։—

Գարագ եմ համարում այստեղ հրապարակաւ շնորհակալութիւն տատեղծանել պ. Պօղոս Յակոբջանեանցին, որ իր առատաձեռնութեամբ ու

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՇԻՊՈՎ 1-ին։

Ինչպես հայտնի է մեր ընթերցողներին, Մոսկվայի համալսարանի պրոֆեսոր Շիպովը ուղևորվել է Լեհաստան՝ այնտեղ գիտական նպատակներով ուսումնասիրություններ կատարելու համար։ Ինչպես «Գոլոսը» է հաղորդում, պրոֆեսոր Շիպովը Վարշավայում հանդիպել է մի շարք տեղական գիտնականների հետ, որոնք նրան ընդունել են շատ ջերմ կերպով։ Նրանց հետ նա ծանոթացել է Վարշավայի հիվանդանոցների կազմակերպությանը։ Հատկապես նրան հետաքրքրել է Վարշավայի հոգեբուժարանը։ Այդ հոգեբուժարանում գտնվում է 1200 հոգի։ Այդ հոգեբուժարանը ունի իր սեփական հիվանդանոցը, որտեղ հիվանդները ենթարկվում են բուժման։ Հոգեբուժարանում կան նաև հատուկ սենյակներ, որտեղ հիվանդները պահվում են ամրակապ վիճակում։ Հոգեբուժարանում կան նաև հատուկ սենյակներ, որտեղ հիվանդները պահվում են ամրակապ վիճակում։ Հոգեբուժարանում կան նաև հատուկ սենյակներ, որտեղ հիվանդները պահվում են ամրակապ վիճակում։

—

ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՍՈՒՄՑՈՎ։

Պրոֆեսոր Սումցովը 29-իցս սկսած կարդում է «Ընդհանուր ֆիզիկա» առարկան։ Նա կարդում է շաբաթը 1½ անգամ։ Պրոֆեսորը մեծ ուշադրություն է դարձնում ֆիզիկական երևույթների պատմությանը։ Նա ցույց է տալիս, թե ինչպես են առաջացել ֆիզիկական տարբեր տեսությունները։ Պրոֆեսորը կարդում է շատ հետաքրքրական։ Նրա դասախոսությունները լսելու համար ամեն անգամ հավաքվում է մեծ թվով ունկնդիրներ։

—

ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՍՈՒՄՑՈՎ։

Պրոֆեսոր Ն. Սումցովը կարդում է նաև «Ֆիզիկական հավասարումների ինտեգրալները»։ Նա կարդում է շաբաթը 2 անգամ։ Պրոֆեսորը ցույց է տալիս, թե ինչպես են առաջացել ֆիզիկական տարբեր տեսությունները։ Նա ցույց է տալիս, թե ինչպես են առաջացել ֆիզիկական տարբեր տեսությունները։ Նա ցույց է տալիս, թե ինչպես են առաջացել ֆիզիկական տարբեր տեսությունները։

—

ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՍՈՒՄՑՈՎ։

Պրոֆեսոր

Fonds A.R.A.M

ԱՆԳԼԻԱ

Լրագիր "Times" մասին մի քանի տեղեկություններ 3-րդ Վիլհելմի դարաշրջանի Անգլիոյ պատմության համար։

Ամեն տարի ձմռան ի նկատի առնելով Անգլիոյ հասարակության մեջ մեծ ուշադրության է արժանանում Լոնդոնի "Times" լրագիրը։ Ամեն տարի ձմռան ամիսներին այդ լրագրի սյուները լցվում են ընթերցողների նամակներով, որոնք ամենայն ջերմեռանդությամբ պաշտպանում են կամ հերքում այս կամ այն կարծիքը, որ հայտնված է լինում լրագրի խմբագրության կողմից։ Ամեն տարի ձմռան ամիսներին "Times"-ի խմբագրությունը ստանում է հազարավոր նամակներ, որոնք ուղարկվում են Անգլիոյ տարբեր կողմերից, ինչպես նաև գաղութներից և արտասահմանից։ Այդ նամակները ստորագրված են տարբեր անուններով, որոնք ամենքն էլ ներկայացնում են Անգլիոյ ամենահարուստ և ամենազարգացած դասակարգերը։ Ամեն տարի ձմռան ամիսներին "Times"-ի խմբագրությունը ստանում է հազարավոր նամակներ, որոնք ամենայն ջերմեռանդությամբ պաշտպանում են կամ հերքում այս կամ այն կարծիքը, որ հայտնված է լինում լրագրի խմբագրության կողմից

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նահապետ Յարութիւնեան և Եղիազար Զաքարեան ՆԱՐԻՄԱՆՈՎՆԵՐ սրբոյ ցաւով յայտնելով, առաջին իր ամուսնոյ, իսկ երկրորդը իր հօր, ՋԱՔԱՐԻԱ Սարգսեան ՆԱՐԻՄԱՆՈՎԻ մահուան մասին, խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին չտարհ բերել հանգուցեալի յուղարկաւորութեան հանդիսին, իր սեփական տանից, Մելիք փաշայում տան № 3, Մաշտոց ս. Գևորգ եկեղեցին, կիրակի օր, առաւօտեան 10 ժամին։

1—1

ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՄԼՔԱՑԵԼԵԱՆ ՆԱԳԻԲԵԱՆ և ԱԼԵՏԻՔ ՊՕՂՈՍԵԱՆ ՆԱԳԻԲԵԱՆԸ յաւուց սրտի յայտնելով առաջին ամուսնոյ, իսկ երկրորդը եղբայր՝ առաւակի օսմանեան ԹՈՄԱՆ ՊԱՒԼՕՎԻՉ ՆԱԳԻԲԵԱՆԻ մահը, խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին չտարհ բերել հանգուցեալի յուղարկաւորութեան հանդիսին, իր սեփական տանից, Մելիք փաշայում տան № 3, Մաշտոց ս. Գևորգ եկեղեցին, կիրակի օր, առաւօտեան 10 ժամին։

1—1

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀԱՅԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V Գրքոյկը. „Երկու վէպիկ“ Անդէրսէնից. „Սոխակ“ և „Խազաբած“, գին. 20 կ., առ. այժմ դիմել՝ Թիֆլիսում. Բժ. „Մեղու“ Տիրայր Նազարեանց.

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԱՐԻԷՆ ԼՕՅՕ ՏԵՍԱԻ

Առաջ յայտնի գրող **ՎՈՒՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* „**ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱՆԱԾԱՌ**“ *անուանով։*

Այս գրքոյկը ընդունել էր ապագրելու Հայերէն գրքերի Հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յապաղութիւն չունենալու ապագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ

կարելի է առնուլ թէ՛ հեղինակից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Տիflիս—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ԽԱԽԻԱՐ *առաջին տեսակի* 70 *կ. նոյն խաւիար առաջին տեսակի* 1 *ր.* 20 *կ., շորի համար չէքօտկաներ* 30 *կ., բազկամեծամեծ-մանգիսալներ* 10, 14 *և* 18 *ր.։ Օրինաւոր կը առացվի* **ՊԱՆԻՐ** *չհասեր* 60 *կ., ֆունտը։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

2—10

Կամկառան Պրիկազը յայտնում է, որ ներկայ փետրվարի 17-ին նշանակված է աճուրդ կրկնաձուրդով երեք օրից քիւոց Թիֆլիսի քաղաքային հիւանդանոցի և Ֆելդշէրների ուսումնարանի համար 1882 թուականին ապրանքներն և գանագան առարկաներ պատրաստելու համար Հետևեալ տեղերից՝ Շամախի գաւառի շամպիներ 390 հատ, փարախներ չթից 585 հատ, լոյն քամուց կօշտաններ 80 հատ, շապկի լոյն քամուց կտաւեայ շապիկներ 180 հատ, շապկի քամուց երեսպրիչներ 8 վերշոկ լայնութեան 300 հատ, բեռան չուալներ 500 գոյգ, գոգնոցներ լամինդուկից 187 հատ, լամինդուկից յատակաբրիչներ 1500 պրշմ, լոյն քամուց բարձի երեսներ 235 գոյգ, առ ձիւներ 400 գոյգ, բեռան անագիանոցներ 200 հատ, անագիանոցներ մինդուզոյն քամուց 10 հատ, ձիւներ 18 վերշոկ լայնութեան քամուց 300 հատ, դահլատ երեսներ մերսի և ներքնի պարտաւէտոյից 305 գոյգ, միաշերտեան քամուց դլխի փամփլութիւններ 630 գոյգ, թուշկիտներ իւրաքանչիւրը 1 արշին և 2 վերշոկ լայնութեան 330 հատ, շապիկներ անհանգիստ հիւանդների համար ձուլեն պարտաւէտոյից 8 հատ, ծառաների համար բրեզենե փարախներով մինդուզոյն դեղից 64 գոյգ, կօշտաններ իւրաքանչիւրով քամուց 68 հատ, գոգնոցներ միտխալից 64 հատ, դիշերապոյեն երկու պահապանների համար ոչխարի թեզբուտներ գծուար սրիկով ծածկված 2 հատ, քէչայի կօշիկներ 2 գոյգ, անգամներ մանչմանդրների մեռ գնելու համար 37 հատ, աքսոններ 30 հատ, գիմքաներ երկաթէ ոտքերով 20 հատ, վառարիգոյնանգ շարժական ֆայտերի առանցներով 5 հատ, սրեներ լուացք չորացնելու համար իւրաքանչիւրը 4 արշին երկարութեամբ և 5 վերշոկ լայնութեամբ 30 հատ բարձ լուացք կախելու համար 360 առէջ, գանագիներ և պատառաքաղներ 60 գոյգ, անգամ գոյնոց մետալից ֆիրաժ 50 հատ, պղնձէ տապակներ իւրաքանչիւրը 5 ֆունտանոց 15 հատ, պղինձներ կերակուր եփելու համար գանագան մեծութեան 2 պ. 20 ֆունտ ծանրութեամբ նեղից կլկիած 4 հատ, այգու ետաղաններ 10 հատ։ Ագքատանոցի համար ազատագրկեալից շապիկներ մի արշին լայնութեան քամուց 50 հատ, անգլիական պատմութեան փարախներ 50 հատ, գլխարիներ 25 հատ, բրեզիներ ուղղի մանուշից 10 հատ, կանացի շապիկներ մի արշին լայնութեան քամուց 40 հատ, իւրկաններ քամուց 20 հատ, կօշտաններ 40 հատ, հագուստներ քամուց 25 հատ, բարձի երեսներ ֆլանի քամուց 100 հատ, լինելի տակի չարաւներ $2^1/_4$ արշին լայնութեամբ 100 հատ, թաշկինտներ 150 հատ, բամբակի շալիկներ 100 հատ, բրդի չուլքներ 100 հատ, անանմիններ 100 հատ, պղնձէ վիրաներ $7^1/_2$ ֆունտանոց իւրաքանչիւրը առանց կլկիած 5 հատ, պղնձէ վանիներ անհանգիստ հիւանդների համար իւրաքանչիւրը 12 ֆունտանոց նեղաբ կլկիած 3 հատ, մարտիներ պղնձէ իւրաքանչիւրը 10 ֆունտ, կլկիած 2 հատ, պղնձէ ուրիներ նեղաբ կլկիած իւրաքանչիւրը $3^1/_2$ ֆունտ 6 հատ, պղնձի կրաժիկ 5 ֆունտանոց կլկիած 1 հատ, անհանգիստ հիւանդների համար ձուլեն

№ 20 Փետրվարի 9 (21) 1882 Փետրվարի 9 (21) № 20

ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յաճախադրութիւնը դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ազն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են երեսաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մտատետր ազիզ է։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Բումինեա։ Թիւրքիա։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Դափթ բէկ։

ՄԱՍՍԱՒՐ ՈՒԳԻՈ Լ։

—

Մեծ ուրախութեամբ ազում ենք «Մշակի» ներկայ համարում թիֆլիսի գիմնազիայի ուսուցիչ պ. Գօրիանվի նամակը, ուր մէջ պարոնը խոստանում է իր մեզաւորութիւնը։ Անշուշտ խոստովանվիլ իր սրտածը կարող է միայն ազնիւ մարդը։ Անհերքելի է որ հայհոյել աշակերտին այնպէս, ինչպէս այդ արել է պարոնը, անարժան բան է, հակամանկավարժական է, գոռելի չէ, գազանապաշտի է, ամօթալուծիւն է, բայց որքան կան ուրիշներ, որոնք նոյնն են անում, բայց երբէք չեն խոստովանում։

Ուրիշ կողմից պ. Գօրիանվի սասծների մէջ կայ և մի մեծ ճշմարտութիւն։ Ոչ թէ միայն հայ աշակերտի մէջ, բայց և հայ ուսում առածների մէջ, բարձր ուսում ըստացածների մէջ դուք շատ հազիւ կը պատահէք ճշմարիտ կրթւած մարդիկ։ Հայը իր բազմաթիւ ձիրքերով, իր ահագին ընդունակութիւններով, ճնում է, այնու ամենայնիւ, մեծ մասամբ, հակակրթւի, անկիրթ, կիսուռս։ Հայը գառնում է ուսուցիչ, հարուստ վաճառական, պաշտօնեայ, խմբագիր, գրող, բանկիր, ինժիներ, բժիշկ, ապվոկատ,—և ամէն բանի մէջ նթէ չէ դերազանցում այլ ազգիներին, գոնէ աջողութեամբ մրցում է նրանց հետ։ Բայց այդ բոլորը գառնալով, այնու ամենայնիւ, մեծ մասամբ, մնում է անկիրթ, կիսուռս, գղուելի, յանդուգն կինաս, մնում է այն, որի համար հայերէն լեզուի մէջ համապատասխանող բառ չը կայ, բայց որ առւսերէն անուանվում է «նախալ»։

Հայը, իր բոլոր խելքով և ընդունակութիւններով, առհասարակ, շատ համակրելի էակ չէ, և զարմանալի չէ որ մի օտարազգի համբերութիւնը կորցնելով, մի կողմից, անվայել խօսք կասի հայի երեսին։

Հասկանալի է, որ այլևս յոյս չը կայ ուղղել ներկայ կինաոյական սերունդը, բայց պէտք է ցանկանալ որ դէս աշակերտական նատարանների վրա նստող նոր, թարմ սերունդը նոյն կինաոյական սերունդի շաւիղով չընթանայ։

Ճշմարտութիւնը պահանջում է խոստովանվել որ և այն նկատողութիւնը շատ ուղիղ է, թէ հայը շատ քուս և շողոքորթ է, քանի որ մարդու մէջ պէտք ունի, բայց հէնց որ այլ ևս նրա մէջ պէտք չունի,—դառնում է անատելի յանդուգն։

Ուզում էք որ օտարները ձեզ յարգեն ու պատուեն, ուզում էք որ օտարների աչքում բարձրանայ ձեր ազգի, հայոց ազգի անունը,—ազատվեցէք անկիրթի շրջանի վատ, պատասխի յատկութիւններից։

Այդ խօսքերով մենք դիմում ենք, ի հարկէ, ոչ թէ բարձր ուսում առացած, ներկայ կինաոյացրած, և արդէն անուղղելի սերունդին, բայց դիմնագիանում և հասարանններում դեռ ուսում առնող, թարմ երիտասարդութեանը։

Ըս մտաւանք որ այդ մեր բարձր ուսում առած տղայածներն են, մեր ուսում առածները են, որոնք օտարների աչքում հայոց ազգի անունը կատրեցին։ Հայ վաճառականը և վաշխառուն համակրելի չէին, օտարները նրանց առում էին, բայց բնական էին համարում այդ տեսակ շրջանի մէջ այլ և այլ գղուելի յատկութիւններ, ինչպէս խարեբայութիւն, քսութիւն, շողոքորթութիւն և վերջը կինաոյութիւն և յանդգնութիւն։ Թէ օտարները և թէ մենք կարծում էինք որ գոնէ այդ վաճառականների և վաշխառուների զաւակները ուսում առնելով կը փոխվին։ Բայց դրա մէջն էլ սխալվեցանք։ Ուսում առած հայը միայն նոյն շողոքորթ, քսու, ատելը լիզող, քանի որ պէտք է նրան մի մարդ. իսկ հէնց որ պէտք չէ,—կրկին կերպարանափոխվեց. դարձաւ կրկին կինաոյ, անասնի, յանդուգն, նախալ։ Ջաւակը կրկին հօրը նմանվեց։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Մոսկվա, 20 յունվարի

Յունվար ամսին ներկայ թւականիս լրացաւ «Մշակի» գոյութեան տասն տարին. այս առիթով մենք, ներկայ տարադրեալ ուսանողներս, չենք կարող չը յայտնել ձեզ մեր երախտագիտութիւնը այս աւուր ծառայութեանց համար, որ դուք ցոյց տուեցիք թէ հայ ազգին և թէ ուսանողութեանը։

Դուք, չարչարւելի խմբագիր, տասը տարւայ միջոցում մտաւակցիք անխոնջ կերպով ժողովրդի նախապաշարմունքներին, մոլութիւններին, նրա բարձրաղիայի չանաւորութիւնն ու եսասիրութիւնը, մտաւակցիք ուսանողների դէմ ազգային ու հասարակական գործերն անեցած առնութիւնը։ Դուք տասը երկար տարիներ արիութեամբ պատերազմիք վայրենի և խաւար չրջանի դէմ վերջապէս, տարի առ տարի, դուք պարտում էք ձեզ չրջապատող մթնոլորտը։ «Մշակի» քարոզած գաղափարները սկսում են բերել ապառած պտուղները։ Դուք առաջինը քարոզիցիք եղբայրութիւն և միութիւն մեր կաթոլիկ և բողոքական եղբայրների հետ, դուք առաջինը սկսեցիք ցոյց տալ հայնորսականների ապիրատութիւնը և նրանց դէմ ընդհանուր ազգային չաներն ունեցած անտարբերութիւնը։ «Մշակն» էր որ առաջինը իր գոյութեան վայրկեանից սկսեց ազատ կերպով խօսել հայ հոգևորականների անբարոյական վարքի մասին, որ դուք առաջինը սկսեցիք ցոյց տալ հայ հոգևոր

Fonds A.R.A.M

ՊԱՏԳԱՄ

ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ

Ամսագիր՝ 31 տարեգրություն

Պարբերական 6 անգամ ամսվա մեջ

ՊԱՏԳԱՄԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ս. Ը. Լուսակունյան ի լուսավոր կոչման ու նորագործ ծառայության <Լուսոյ> № 15 մեր նոր ընկերակցի մասին տեղեկություններ ստանալով՝ ուրախ ենք հայտնել մեր ընթերցողներին, որ նա ոչ միայն ուսումնական ճանապարհորդություն է կատարում, այլ և ուսումնասիրում է Եվրոպայի ամենանշանավոր մանկավարժական հաստատությունները, որոնց մասին մեր ընթերցողները կարդալու են նրա հետաքրքրական նամակները։

Ս. Ը. Լուսակունյան ի լուսավոր կոչման ու նորագործ ծառայության <Լուսոյ> № 15 մեր նոր ընկերակցի մասին տեղեկություններ ստանալով՝ ուրախ ենք հայտնել մեր ընթերցողներին, որ նա ոչ միայն ուսումնական ճանապարհորդություն է կատարում, այլ և ուսումնասիրում է Եվրոպայի ամենանշանավոր մանկավարժական հաստատությունները, որոնց մասին մեր ընթերցողները կարդալու են նրա հետաքրքրական նամակները։

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

Ի. Փոլիտ. Corresp.» լրագրին 27-ից վերադարձած հայ ուղևորները պատմում են, որ Ռուսաստանում ամենուրեք մեծ ոգևորություն է տիրում ընդհանուր զինվորական ծառայության նոր օրենքի առթիվ։ Ամենքն էլ գոհ են, որ ռազմական ծառայության ժամանակը կրճատվում է։ Ռուսաստանում ասում են, որ ռազմական նոր օրենքի հեղինակը ռազմական նախարար Միլյուտինն է։ Նա ինքն էլ ասում է, որ ինքը ոչ մի նոր բան չի հորինել, այլ միայն ուրիշների գաղափարները մի տեղ է հավաքել։ Ամենից շատ Միլյուտինը հետևել է Պրուսիայի օրենքներին։ Ռուսաստանում ռազմական ծառայության ժամանակը հետևյալ կերպ է սահմանված։ Հետևակ զորքում՝ 6 տարի, ձիավոր զորքում՝ 4 տարի, հրետանու մեջ՝ 5 տարի, նավատորմում՝ 7 տարի։ Ռազմական ծառայության ժամանակը սկսվում է տարեսկզբից։ Ամեն տարի զորանոցներ են մտնում 18 տարեկան տղաները։ Ռազմական ծառայության ժամանակը լրանալուց հետո զինվորները մնում են պահեստի մեջ։ Պահեստի մեջ մնալու ժամանակը հետևակ զորքում է 9 տարի, ձիավոր զորքում՝ 5 տարի, հրետանու մեջ՝ 6 տարի, նավատորմում՝ 3 տարի։ Պահեստի մեջ մնալու ժամանակ զինվորները ամեն տարի մի անգամ հավաքվում են զորանոցներում։ Ռազմական ծառայության ժամանակը լրանալուց հետո զինվորները մնում են ռազմական ծառայության մեջ։ Ռազմական ծառայության մեջ մնալու ժամանակը հետևակ զորքում է 9 տարի, ձիավոր զորքում՝ 5 տարի, հրետանու մեջ՝ 6 տարի, նավատորմում՝ 3 տարի

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գուրս եկաւ մեր „Мои Путевыя Замѣтки“ վերնագրով նոր առանձին գրքոյկը, որի մէջ նկարագրված են Արաս-Ղուման, Ախալցխա, Բօրժոմ, Քուէթայիս և Բաթում։

Ծախվում է կենաթօնական գործակալութեան մէջ և պ. Զաքարիա Դրիգորեանցի, կուժօկի և կլուբի շվէյցարների մօտ— գինն է 15 կօպ.

Գաբրիել Դ. Տէր-Գաբրիէլեանց.

Վաճառվում են 15,000 տեսակ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրատական բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 սանգ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պէնալներ 5 կ., 5,000 չիշ պօրա-վէյն և խերիս 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մաթանների և գրչակոմիներ 8 կ. գիւժինը, 2,000 փ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվերներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, գրպագ, արիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտաններ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնօվ։ Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՒՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.։

50—60

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V Գրքոյկը. „Երկու վէպիկ“ անգլերենից. „Սոխակ“ և „Խազարած“, գին. 20 կ., առ այժմ գիմել՝ Тифлисъ. Ред. „Мегу“ *Тиграну Назарьянцъ.*

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԱՐԻՆ ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ.“** անուամբ։

Այս գրքոյկը ընդունել էր ապագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ։

Կարելի է առանալ թէ՛ հեղինակէն զրամագնացից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ԹԱԽԻՄԱՐ առաջին տեսակի 70 կ. նոսր խառնար առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար չէքօսականներ 30 կ., բազկամոտ-մանշակներ 10, 14 և 18 ր.։ Օրհնութեամբ կը առաջվի **ՊԱՆԻՐ** չէտաներ 60 կ., ֆունտը։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

3—10

ՎԵՐԱԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ծրծոցներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՔՈՒՌ 4 ր., ԲԱՋԿԱՔՈՒՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլի և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամանի քօրցներ 50 կ., պատակալ ծխագներից համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

10,000 գոյգ գուլպաներ 25 կ.—իյ գոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօմազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհանա 40 կ.—1 ր., 300 հատ լէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ապօմ ԿՈՇԱԳՆՈՎ, 10,000 ֆունտ ԹԷյ ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ.։ ԵՐԿԱԹԷ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար։ Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։

81—100

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Կուիխա, տ. Հախվերդեանի

Հիւանդները ընդունում են ամենայն օր։ Առաւօտեան 9—10 ժ. լուսնկավ։ Աչքի, վէնէրական և խոլտրզիական հիւանդութիւնք կովախի—կանոցի և ներքին 10½—12 ժ., շաքարի դէզանց—ներքին հ. կին-բժիշկ Սամօյլովիչ—կանոցի հ. երեկոյեան 5½—7 ժ. պավլօվախի—հոդևկան, ջրային և ներքին հ., ուշադրութիւն—երեխայոց և բոլ հ.

Շարաթ օրերը—առաւօտեան ծաղիկ հատուածիւն.—երեկոյեան կանոնաւոր ացյա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ։

Գիշերօթիկ հիւանդներ։

Չքաւորներին խորհուրդը տրվում անվարձ։

Հիւանդանոցի գերեկատոր պավլօվախի։

(Տ. շ. եր). 12—4

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱԱՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԵՐ** վերադարձնող։ Գինը 2 ր. հրշը, **ՓՈՍՏԱՅՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻՒՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ԱՆՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն։

73—100

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Նկրկայ 1882 թուականի փետրվարի 21-իյ կառավարութեան թոյլտուութեամբ կը հրատարակվի վէ պրակ ամսագիր և քսաներեք տարեթերթերի **«ԱՐՁԱԳԱՆՔ»** անուամբ պ. Աբգար Յովհաննիսեանի խմբագրութեամբ։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» գալա կը գայ կիսատիկ օրերը երկու թերթի մեծութեամբ։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ» ներկայ առաջաւոր բաժանորդագիրներ՝ առաջաւոր սկզբից չը հրատարակվիլ պատճառով, չի ինչ գ բաւրլի կ։

«ՓՈՐՁԻ» այն բաժանորդիները, որոնք իրանց բաժանորդագիրները վճարած անեն անցած 1881 թուականի երկրորդ կիսի համար, 1882 թուականի ընթացքում «ՓՈՐՁԻ» փոխանակ «ԱՐՁԱԳԱՆՔ» կը առանան, եթէ միայն բարեհաճեն կանխօրօք յայտնել խմբագրութեան իրանց ցանկութիւնը և հասցէները։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» կը հրատարակվի հետևեալ պրօգրամայով.—

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործօղութիւնների և օրէնգրական միջոցների մասին։
II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։
III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագրների տեղեկութիւնների և կարծիքների։
IV. Տնտեսական և առեւտրական հարցեր փոխադրայարաբերութեան մէջ։
V. Յօդուածներ ազգային կրթարարութեան վերաբերութեամբ։
VI. Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտասահմանեան հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։
VII. Կրիտիկա և մատենախոսութիւն։
VIII. Խելիետոն։
IX. Խառն լուրեր։
X. Յայտարարութիւններ։

Առաջիկայ 1882 թուականին շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով բանականական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ՓՈՐՁ“

„Փորձ“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90)ի գրչ կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Նախագիծ

ա. Քաղաքականական տեսութիւն. ակնարկներ կարգագրութիւններ։ Ռուսաց, արտասահմանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները։

բ. Գիտական յօդուածներ Հայերի և նոցա գրացի ազգերի ազգաբանական, բարոյական և հասարական գրութեան մասին։

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, զրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—բնութիւն և թարգմանական։

դ. Մատենախոսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այլ օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնչում։

ե. Քաղաքական տեսութիւն։

զ. Նկարների տեսութիւն։
Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։

ը. Ալմ և այլք։

թ. Իրրև յաւելուած և օրագրական և ոուսաց բնաւոր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։
Յայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է տանն տեղ . . 8 բուբլի
վէց ամսուայը . . . . . 5 բուբլի
երեք ամսուայը . . . . . 3 բուբլի

Վ. Ա ա ր ը կ ա ն խ ի կ է.

Ծանրագրագրողիք կարող են գիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянц учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց

Съ 1-го ЯНВАРЯ 1882 ГОДА

ГАЗЕТА

„КАВКАЗЪ“

ВЫХОДИТЪ ПОДЪ НОВОЙ РЕДАКЦІЕЙ

ежедневно, не исключая понедѣльниковъ, въ количествѣ 345 №№ въ годъ.

Редакція приметъ всѣ зависящія съ ея стороны мѣры, чтобы придать газетѣ возможно большій интересъ, какъ расширеніемъ программы, такъ и полнотою отдѣловъ, причемъ преимущественное вниманіе будетъ обращено на разработку мѣстныхъ вопросовъ.

ПРОГРАММА:

Часть официальная: Узаконенія, дѣйствія и распоряженія правительства, Высочайшіе приказы, приказы Намѣстника, циркуляры Намѣстника и Главнаго Управленія, извѣщенія, разнаго рода правительственныя и служебныя распоряженія.

Часть неофиціальная: I. **Руководящія статьи:** по вопросамъ, имѣющимъ обще-государственное или мѣстное значеніе. Ознакомленіе съ внѣшними политическими событіями, преимущественно въ восточныхъ государствахъ, сопредѣльныхъ съ Кавказомъ.

II. **Мѣстныя извѣстія:** а) Корреспонденціи изъ главнѣйшихъ пунктовъ края. б) Столичная и иностранная пресса о Кавказѣ. в) Туземная пресса: армянская, грузинская, татарская. г) Ходъ городского самоуправленія и вообще городскія дѣла, какъ по Тифлису, такъ и по другимъ городамъ края. д) Новости о событіяхъ русской жизни. е) Тифлисская городская хроника. ж) Судебная хроника. з) Отчеты о засѣданіяхъ мѣстныхъ ученыхъ и другихъ обществъ.

III. **Фельетонъ:** а) Этнографическія статьи, бытовые очерки и путешествія по Кавказу. б) Рецензіи на книги, выходящія въ Россіи и за-границей, касающіяся Кавказа. в) Обозрѣніе общественной жизни. г) Научное обозрѣніе.

IV. **Смѣсь.** Курьезы, анекдоты и разныя извѣстія.

V. Справочный отдѣлъ.

VI. Казенныя и частныя объявленія.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:	Съ доставкой въ Тифлисѣ, руб.	коп.	Съ пересыл. иногород. руб.	коп.
На годъ	11	50	13	—
„ полгода	6	—	7	—
„ три мѣсяца	3	50	4	—
„ одинъ мѣсяцъ	1	50	1	75

Подписка принимается въ г. Тифлисѣ, въ конторѣ газеты **„Кавказъ“**, на Дворцовой улицѣ, въ домѣ № 5. Иногородные адресуютъ свои требованія: въ Тифлисъ, въ редакцію газеты **„Кавказъ“**.

Разсрочка платежа подписныхъ денегъ допускается на слѣдующихъ условіяхъ: *для городскихъ подписчиковъ:* при подпискѣ **5** р., въ концѣ марта **4** рубля и къ 1-му августа **3** руб. *Для иногородныхъ:* при подпискѣ **6** р., 1-го апрѣля **5** р., 1-го августа **3** р.

2—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 21 Փետրվարի 10 (22) 1882 Փետրվարի 10 (22) № 21

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ստորագրողները դիմում են ոգդակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ազն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն ինչում։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ բագուից։ Ներքին լուրեր։ — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Զէրնոգրաս։ Եգիպտական հարց։ Իտալիա։ — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ «Տփխուեցի Ասպետաններ» դրամա Անդրէեւի Աբծրունու։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Փետրվարի 3-ին

Մի քանի տարի է անց, որ տեղացի բէալական դպրոցի հայ աշակերտները կարծես թէ յանկարծակի վատվել են։ Մարդ պարտաւոր է համակարծիք այն ազգասիրութիւնը, այն նուանդը, որ պատճառ էր ունէին վերջ ժամանակ սրանից առաջ, այժմեանս հետ։ Չէնց անցեալ տարի տղան հայ աշակերտներ եմ տեսել իրանց ընկերի վրա ծիծաղելու հայերէն գրքեր ու լրագիր կարդալու համար։ «Армянской литературой занимается» տեսայ էր ծիծաղելով հայ աշակերտը իր ընկերին։

Տեսնում ես այսօր մի բարձր դասատան աշակերտ բարեզարծական նպատակով վազ է ժողովում բարեզարծական նպատակով վազ է ժողովում իր ընկերներից, վազը մի ուրիշը տարածում թեթև ձեւին մտնելում է մէկին և բացատրելիս թեթև ձեւին մտնելում է մէկին և բացատրում է հանդիպել նրան, թէ մենք պարտաւոր ենք օգնել Ռուսաստանում ուսանող աղքատ ընկերներիս։ «Պարան, խնդրեմ ինձ չը հանդիպէք, որովհետև ես իմ պարտաւորութիւնս իմանում եմ» ասում է նա և մեր առնելով թեթևը տարածում է իր կարգադիմելին էլ ուղղի։

Երկու օրից յետ մի երրորդը հրաւիրում է քեզ ներկայ գտնվել այն ներկայացման, որ տալու են բարձր դասատան աշակերտները բարեզարծական նպատակով։ «Թէպէտ ես այս պիչեր գիտալ էլ Гончаровъ-ի թատրոնը, բայց իմ ընկերներիս «Ուսանողները»-ը և «Փլատ»-ը ուզի եմ տիրամ, քան թէ «Гроза»-ն։ Ուրեմն առանակ չտարհեցիք, ասում ես դու։

Այն ժամերը, որ անցնում էին սրանք ծաղրատանութեամբ կամ խնդճ ընկերներից մէկին վիրաւորելով, այժմ անցնում են վայելուչ խօսակցութեամբ։ «Կարդացիք այն յօդուածը, որ խօսում է տարացած հայ աշակերտների մասին»։ «Լաւ է», պատասխանում է երկրորդը և յետոյ ինքն էլ հարցնում է թէ. «կարդացիք «Մշակում», թէ նոր «Գործ» ամսագիր է հրատարակվելու։— Պրոգրամը հաւանելի է, բայց տեսնենք, պատասխանում է միւսը։

Չեմ մոռանում նոյնպէս յիշել, որ կրօնական խոտորումն դնելը բոլորովին վերջացած է սրանց միջից. մենք հայ-աւետարանական աշակերտներս հաւատարակիս սիրում ենք և սիրվում մեր լուսաւորչական ընկերներից։

Վերջացնելով նամակս խորհուրդ կը տայինք հայ բէալականերին, որ ուշադրութեան չառնեն մի քանի պատառ երիտասարդների պարզութիւնը և չարունակեն միշտ իրանց պարտքը ճանաչել։

Սեդրակ Թադեւոսեանց

պիէսայի վրա, որի հաւատարմութեան կողմից վատ թէ լաւ ընդունվելուց կախված է նրա ընկերասիրի մէջ մնալը, կախված է նրանց հաւատարակական վկայական տալը՝ չարունակել թէ ոչ բանի բարձրութիւնից երթալ ներդործութիւն ունենալ հաւատարմութեան ոչ թէ միայն ներկայ, բայց և ապագայ սերունդի վրա։ Եւ դուք անպիտի պատասխանատուութիւն էք յանձն առնում ծափահարել մի պիէսայի, որին ձեր սրտում չէք համակրում, որի մասին մանաւանդ խօսակցութիւնների մէջ մի ժամ առաջ մանուկ դաստիարակ էք կարգացել.—ծափահարել, ասում եմ, միայն այն պատճառով, որ հեղինակի հետ բարեկամ էք։

Այդպիսով ինքն հաւատարմութիւնը սպիտակ է մեզ իր տհաս վարմունքով իրան կատարելապէս անուանս առնել և յայտնել նոր պիէսայի մասին մեր անկախ կարծիքը։

* * *

Երբ մի քանի ժամանակ առաջ օրիորդ Աօֆիա Շաւկօվսկի անձնասպանութիւն գործեց, գայթակղված լինելով մի անազնիւ երիտասարդից, «Մշակը» խորհուրդ տուեց մեր բեմական գրողներին այդ անցքից օգուտ քաղել մի պիէսա գրելու համար։ Մենք չէինք կարծում որ անազնիւ, օրիորդին խաբող երիտասարդը, անպատճառ պէտք է օտարազգի լինէր.... կարծես թէ մեր հայերի մէջ քիչ կան նոյնքան և ասելի անազնիւներ....

Բայց «Տփխուեցի Ասպետաններին» հեղինակը միայն այդ տեսակ նեղ հայեացքով բմբռնեց օր. Շաւկօվսկու անձնասպանութեան դէպքը։

Ահա Ս. Աբծրունու պիէսայի միտքը։

Թիֆլիսում ապրում է Ասպետանների ընտանիքը։ Ընտանիքի գլուխը, Գէորգ Ասպետեան մի այրեացած բարեբաստիկան պաշտօնեայ է, գինեսէր էր։ Նա ունի երկու աղջիկներ Զօյա և Նադիա և մի որդի Սեմիոն (համալսարանական)։ Հայրը երեսում է մի օտարացած մարդ, որ անպիտակցաբար օտարասէր ուղղութիւնն էլ տալիս է իր զաւակներին։ Այդ օտար և հայոց ընտանիքին խորթ ուղղութեան դէմ բաղդատում է միմիայն հանգստարանական որդին, Սեմիոնը։ Ասպետեանի մեծ աղջիկը, Զօյան, արդէն պատկած է մի օտարազգու հետ, դրանից ունի երկու երեխայ և շատ դժբաղդ է դրա հետ, գոնէ ինչպէս ինքն է պատմում։ Նրա մարդը իր կնոջ բացակայութեան ժամանակ ջարդում է երեխաներից մինին, և տանից փախչում է միւս երեխայով։ Պէտք է ճանչում դատարանին որպէս զի տանի իր մարդուն երեխային յետ տալու։ Մի և նոյն ժամանակ մի երկրորդ դրամա էլ կատարվում է զուգընթացապէս առաջինի հետ մի և նոյն ընտանիքում։ Ասպետեանի երկրորդ աղջիկը, Նադիա սիրում է մի օտարազգի երիտասարդին, Օտարականով ազգանուններ։ Սա դայթակղել է օրիորդին. ինչպէս երեսում է օրիորդի ամենակրկիտներից և աստհատակ ընտանեկան մի քանի ցոյցերից, օրիորդը տղին չդի է.... Բայց պ. Օտարականով նոյնքան և աւելի անպիտան մարդ է յայտնվում, քան թէ միւս քրիստոս մարդը. նա նամակ է գրում Նադիային որ այլ ևս չէ կարող պատկիլ նրա հետ։ Մի խօսքով նրա սիրոյ զգացմունքով դատարձանալուց յետոյ, շպրտում է օրիորդին։ Նամակ բերողը յայտնվում է ինքն Օտարականով. Նադիա նրան հրաւիրել է տալիս իր անունակը և նոյն քան սա մի խոտոր արտասանէր, օրիորդը լուռ կերպով մտնում է նրան և լաւ ապտակ է տալիս Օտարականովին։ Սա զարմացած, շուարած է մնում։ Օրիորդը յայտնում է թէ այն ապտակն էր, որ չի տալիս նրան պատկվել իր հետ, նա արհամարհում է իր սրբեկանին, չը նայելով որ նա իր ապագայ երեխայի հայրն է, և վերջացնում է իր խօսքը մի քանի ուժեղ և անպատիւ անուններ տալով օտարազգի պարոնին, յետոյ տալով նրան դուրս։ Դրանից յետոյ, օրիորդը, ինչպէս երեսում է, իր կեանքը կատարելապէս կոտրված է համարում և վճռում է անձնասպանութիւն գործել, համարելով անձնասպանութիւնը միակ ելք իր անպատուած և ապարդիւն կեանքից։ Մի գիշեր, ազօթք անելուց յետոյ, իր հայրենի տանը մեծ բարեւ տալուց յետոյ, Նադիա գազան կերպով փախչում է տանից։ Նրան միւս առաւօտը տանում գինեսէր հայրը. նա նամակ է գրում Նադիային որ այլ ևս չէ կարող պատկիլ նրա հետ։ Մի խօսքով նրա սիրոյ զգացմունքով դատարձանալուց յետոյ, չ

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

Ա. ՊՏՐՈՒՆԻՑ, 8 մի՝ Ռուսիոյ: Պահուստի տոկոս 5% մուրհակաց մնացորդ 92 թ., վճարուած 95 թ., միջոցառ միացուած 91 թ. 37 ի՝ միջոցառ 92 թ., նոյեմբեր 90 թ. 37 ի՝ նոյեմբեր 91 թ. 25 ի՝ Հեկտոր 90 թ. 25 ի՝ նոյեմբեր 5% պարտքի գիծը 219 թ. 25 ի՝ միջոցառ 218 թ. 25 ի՝ պարտքի փոխանցման գիծը 90 թ. 25 ի՝ միջոցառ տրամ միացուած 90 թ., միջոցառ 90 թ., ապր. 8 թ. 5 ի՝ Օսաս 1 տարի Օրգանի մեր 24,53 պետ, տասը 100 թ. Հարեւանի մեր 258 մէ 208 տրամ 87 պր., փետր. մեր 258 Ճիպուի 25 ստուգիչ Օրգանի տրամադրեալ է:

Ա. ՊՏՐՈՒՆԻՑ, 8 մի՝ Ռուսիոյ: Պահուստի տոկոս 5% մուրհակաց մնացորդ 92 թ., վճարուած 95 թ., միջոցառ միացուած 91 թ. 37 ի՝ միջոցառ 92 թ., նոյեմբեր 90 թ. 37 ի՝ Հեկտոր 91 թ. 25 ի՝ նոյեմբեր 90 թ. 25 ի՝ միջոցառ 5% պարտքի գիծը 219 թ. 25 ի՝ միջոցառ 218 թ. 25 ի՝ պարտքի փոխանցման գիծը 90 թ. 25 ի՝ միջոցառ տրամ միացուած 90 թ., միջոցառ 90 թ., ապր. 8 թ. 5 ի՝ Օսաս 1 տարի Օրգանի մեր 24,53 պետ, տասը 100 թ. Հարեւանի մեր 258 մէ 208 տրամ 87 պր., փետր. մեր 258 Ճիպուի 25 ստուգիչ Օրգանի տրամադրեալ է:

ԺԱՄԱԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԿՈՂՁ»

ԲԱՑԱՌԻԿ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Խմբագիր—Հրատարակիչ Ներսէս Վարդապետ Ակինեան

«North China Herald» լրագրէն կը թարգմանեմ հետեւեալ տեղեկութիւնը, որ ուրիշ թերթերու մէջ ալ կարդացուած է արդէն. ինչպէս կը տեսնուի, Ճապոնիան ալ կը սկսի ուզել ունենալ իր գաղութները, ինչպէս ունին միւս ազգերը. ուրեմն ինչո՞ւ մենք ալ չունենանք մեր գաղութները, որ մեր ազգաբնակութեան աւելորդ մասը հոն երթայ բնակի, եւ մեր ազգին ալ ծաղկի ու բարգաւաճի:

Ճապոնիոյ կառավարութիւնը կ՚ուզէ Պոնին կղզին գաղութ ընել իր ազգաբնակութեան համար: Այդ կղզին ունի 7 քառակուսի մղոն տարածութիւն, եւ 30 հազար բնակիչ: Ճապոնիոյ կառավարութիւնը կ՚ուզէ հոն 5 հազար ընտանիք տեղաւորել, որոնց ամէն մէկուն կը տրուի 10 ակր հող, եւ 3 տարի ալ կը պահուի անոնց համար ամսական 5 տոլար: Ասոնք կը պարտաւորին հոն տարի մը բնակիլ, եւ ետքը կրնան ուզածնուն երթալ:

«Ճապոն» լրագիրը կ՚ըսէ, որ վերի նպատակին համար Ճապոնիոյ կառավարութիւնը 18-ի վաճառած տեղերուն մէջ 128 տարածութիւն կը նշանակէ, որոնց 11 տարածութիւնը պիտի ուղարկուի հոն 1883 թուականին: Ասոնց համար պիտի վճարուի 166-ի 383-ի չափով, որ կը նշանակէ 1 տարուան մէջ:

«Ճապոն» լրագիրը կ՚ըսէ, որ վերի նպատակին համար Ճապոնիոյ կառավարութիւնը 18-ի վաճառած տեղերուն մէջ 128 տարածութիւն կը նշանակէ, որոնց 11 տարածութիւնը պիտի ուղարկուի հոն 1883 թուականին: Ասոնց համար պիտի վճարուի 166-ի 383-ի չափով, որ կը նշանակէ 1 տարուան մէջ:

Հրատարակութեան «ԿՈՂՁ»

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դուրս եկաւ մեր „Мои Путевыя Замѣтки“ վերնագրով նոր ուսումնասիրութիւն, որի մէջ նկարագրված են Արաս-Իւուման, Ախալցխա, Բօրժոմ, Քութայիս և Բաթում։

Ցախուստ է կինեմատոգրաֆական դործակալութեան մէջ և ս. Զաքարիա Գրիգորեանցի, Պատժոգի և կլուբի շրջյաններին մօտ — գինն է 15 կօպ.

Գաբրիել Դ. Տէր-Գաբրիելեանց.

Վաճառվում են 15,000 ամէնատեսակ առաջին աճառի 15 կ. հատը, 12,000 խաւատաղի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպեկներ 15 կ. հատը, 10,000 ասեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պէնալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատիաններ և գրչակոթներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լեկօշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվերներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով։ Ցախուստ է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.։
51—60

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀԱՅԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V Գլուխը. „Երկու վէպիկ“ Անդէրսենից. „Սոխակ“ և „Խոզաքած“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ *Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.*

ԱՆԱՀԻՏ

ՀԻՆ ՁՐՈՑՑ ԳՐՑՑ ՂԱԶԱՐ ԱՂԱՑՑԱՆՑ

Գինն է ամէն տեղ ուղարկելով
50 կօպ.

10 օրինակից աւելի պատուիրողներին 20% զեղջում կը լինի։

Պահեստը գտնվում է Թիֆլիզ մեր տպարանում։ Կարելի է ստանալ և Թիֆլիզի Հայ գրավաճառներից։

Խնդրում ենք այն մեծ. տարբաշխչների պարոններին, որոնց ուղարկված է վերոյիշեալ գրքերից վաճառելու համար, թող բարեհաճեն գումարը փութով մեզ ուղարկելու. նոյնպէս եթէ կը գտնվին և ուրիշ քաղաքներից վաճառելու համար նեզոբիրեն յանձն առնող պարոններ, թող յայտնեն իրենց կամքը՝ մենք հնարաւորութեամբ կուղարկենք նոցա վերոյիշեալ գրքերից։ Հասցէն՝ մեր տպարանի անունով։

Մօսկվա Վարդանեանց 1—6

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԽԱԽԻՄԱՐ առաջին տեսակի 70 կ. նոսր խաւխար առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար շշէօտականներ 30 կ., բազկամոտ-մահճակալներ 10, 14 և 18 ր.։ Օրհնութեամբ կը տարածվի **ՊԱՆԻՐ** չհատեր 60 կ., ֆունտը։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**
4—10

Վերակազմուներ 4 ր., ծրծոզներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., փանոս-ապոռ 4 ր., բազկաթոռ-մահճակալ 10 բուբլ և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամանի քոթոցներ 50 կ., պատակա ծխողների համար 60 կ. Ֆունտը, անգլիական վանններ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**
82—100

ՄԱՄՈՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Կուկիա, ս. Հաճերդեանի։

Հիւանդներին ընդունում են ամէնայն օր։

Առաւօտեան 9—10 ժ. լուսնկէվէր—Աչքի, վէներական և խերուրգիական հիւանդութիւնք։ Կէօվակի և նեբքին հիւանդութիւնք—կանոցի և նեբքին հ. 10½—12 ժ., շատ հազվադէպ ներքին հ. կին-բժիշկ Մամոյլօվիչ—կանացի հ. երեկոյեան 5½—7 ժ. Պավլօվակի—հոգեկան, ջղային և ներքին հ., ուշակօվ—երեխայոց և բդի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծաղկահատուածքին.—երեկոյեան կոնսուլտացիա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ)։

Գինը բօթիկ հիւանդներ։

Զբաւօրներին խորհուրդը տրվում է անվճար։

Հիւանդանոցի դիրեկտօր Պավլօվակի։

(Հ. շ. կր). 12—5

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԻՔ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող։ Գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ.

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԽՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին դիմացաւ դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն։
74—100

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Նկարագրութիւն կառավարութեան ծախսուածքների որ կատարվեցան 1881 թուականի վերջերում և 1882 թուականի սկզբում։ Ներկայ 1882 թուականի փետրվարի 21-ից կառավարութեան ծախսուածքները կը հրատարակվի գրականական և քաղաքական չափաբաժիններով «ԱՐՁԱԳԱՆՔ» անունով պ. Աբգար Յովհաննիսեանցի խմբագրութեամբ։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» գալու կը գայ կիսամսեայ օրերը երկու թիերի միաժամանակ։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ» ներկայ տարեայ բաժանորդագինը՝ տարեայ սկզբից չը հրատարակվելու պատճառով, Հ Ի Ն Գ բուբլի է։

«ՓՈՐՁԻ» այն բաժանորդները, որոնք իրանց բաժանորդագինը վճարած ունին անցած 1881 թուականի երկրորդ կիսի համար, 1882 թուականի ընթացքում «ՓՈՐՁԻ» փոխանակ «ԱՐՁԱԳԱՆՔ» կը ստանան, եթէ միայն բարեհաճեն կանխաւրէն յայտնել խմբագրութեան իրանց ցանկութիւնը և հասցէները։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» կը հրատարակվի հետեւեալ պրօգրամայով.—

I. Տեղեկութիւններ կառավարութեան գործադրութիւնների և օրէնսդրական միջոցների մասին։
II. Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։
III. Թղթակցութիւններ հայաբնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագրների տեղեկութիւնների և կարծիքների։
IV. Տնտեսական և առևտրական հարցեր փոխադրութեան մասին։
V. Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ։
VI. Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտասահմանեան հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։
VII. Կրթիկա և մատենախօսութիւն։
VIII. Ֆելիետօն։
IX. Խառն լուրեր։
X. Յայտարարութիւններ։

Ամսաթերթը 1882 թուականին շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով գրականական-քաղաքական և ազգային տեսակէտով

„ՓՈՐՁ“

„Փորձի“ իւրաքանչիւր հատորը բաղկացած կը լինի 5—6 թիերից (80—90) և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Պարունակութիւն

ա. Ժամանակագրութիւն. տեղեկութեան կարգագրութիւններ։ Ռուսաց, արտասահմանի և կովկասի կեանքի նշանաւոր երեւոյթները։
բ. Քննական յօդուածներ Հայերի և նոցա գրաց ազգերի տնտեսական, բարոյական և մտաւորական գրութեան մասին։
գ. Վէպեր, մանրավէպեր, պատմուածքներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—ինքնուրոյն և թարգմանական։
դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնչում։
ե. Քաղաքական տեսութիւն։
զ. Ներքին տեսութիւն։
է. Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։
ը. Ա.մ և այլք։
թ. Իրրև յաւելուած եւրոպական և ռուսաց բնաբեր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։
Յայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . 8 բուբլի
վեց ամսուանը . . . . . 5 բուբլի
երեք ամսուանը . . . . . 3 բուբլի

Վ. Ա ր ք ա կ ա ն խ կ է.

Յատարքագրքերը կարող են գիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէոն Հախումեանց

СЪ 1-го ЯНВАРЯ 1882 ГОДА

ГАЗЕТА

„КАВКАЗЪ“

ВЫХОДИТЪ ПОДЪ НОВОЙ РЕДАКЦІЕЙ

ежедневно, не исключая понедѣльниковъ, въ количествѣ 345 №№ въ годъ.

Редакція приметъ всѣ зависящія съ ея стороны мѣры, чтобы придать газетѣ возможно большій интересъ, какъ расширеніемъ программы, такъ и полнотою отдѣловъ, причемъ преимущественное вниманіе будетъ обращено на разработку мѣстныхъ вопросовъ.

ПРОГРАММА:

Часть офиціальная: Узаконенія, дѣйствія и распоряженія правительства, Высочайшіе приказы, приказы Намѣстника, циркуляры Намѣстника и Главнаго Управленія, извѣщенія, разнаго рода правительственныя и служебныя распоряженія.

Часть неофиціальная: I. **Руководящія статьи:** по вопросамъ, имѣющимъ обще-государственное или мѣстное значеніе. Ознакомленіе съ внѣшними политическими событіями, преимущественно въ восточныхъ государствахъ, сопредѣльныхъ съ Кавказомъ.

II. **Мѣстныя извѣстія:** а) Корреспонденціи изъ главнѣйшихъ пунктовъ края. б) Столичная и иностранная пресса о Кавказѣ. в) Туземная пресса: армянская, грузинская, татарская. г) Ходъ городского самоуправленія и вообще городскія дѣла, какъ по Тифлису, такъ и по другимъ городамъ края. д) Новости о событіяхъ русской жизни. е) Тифлисская городская хроника. ж) Судебная хроника. з) Отчеты о засѣданіяхъ мѣстныхъ ученыхъ и другихъ обществъ.

III. **Фельетонъ:** а) Этнографическія статьи, бытовые очерки и путешествія по Кавказу. б) Рецензіи на книги, выходящія въ Россіи и за-границей, касающіяся Кавказа. в) Обозрѣніе общественной жизни. г) Научное обозрѣніе.

IV. **Смѣсь.** Курьезы, анекдоты и разныя извѣстія.

V. Справочный отдѣлъ.

VI. Казенныя и частныя объявленія.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

	Съ доставкою въ Тифлисѣ. руб.	коп.	Съ пересыл. иногород. руб.	коп.
На годъ	11	50	13	—
„ полгода	6	—	7	—
„ три мѣсяца	3	50	4	—
„ одинъ мѣсяцъ	1	50	1	75

Подписка принимается въ г. Тифлисѣ, въ конторѣ газеты „**Кавказъ**“, на Дворцовой улицѣ, въ домѣ № 5. Иногородные адрессуютъ свои требованія: въ Тифлисъ, въ редакцію газеты „**Кавказъ**“.

Разсрочка платежа подписныхъ денегъ допускается на слѣдующихъ условіяхъ: *для городскихъ подписчиковъ:* при подпискѣ **5** р., въ концѣ марта **4** рубля и къ 1-му августа **3** руб. *Для иногородныхъ:* при подпискѣ **6** р., 1-го апрѣля **5** р., 1-го августа **3** р.
3—3

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 9 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 22 Փետրվարի 11 (23) 1882 Փետրվարի 11 (23) № 22

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարուանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրւում են միևնոյն խմբագրատան մէջ։

Առաքելագրերը պիտում են այսպէս
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուպհանը ՂԱՖԱՐԻ հանդիպց (Զանդեղուրի գաւառ) հետևեալ նամերատուներից 46 րուբլ։ Խզրաչեան 5 ր., Ա. Տէրտէրով 5 ր., Ա. Ագաճեան 3 ր., Պալեան 5 ր., Անանեան 3 ր., Ա. Երեմեան 3 ր., Բէգլարեան 5 ր., Սեվադատով (յոյն) 3 ր., Խօջամիրեան 1 ր., Մատիկով (յոյն) 3 ր., Զաքարեով (յոյն) 4 ր., Մատինեան 3 ր. Ընդամէնը 46 րուբլ, որոնցից 20 րուբլ գումարով նամերատները խնդրում ենք մեզ ուղարկել Ձրիաբար «Մշակի» երկու օրինակ ամէն կամենանք (որ և կը յայտնենք մեր լրագրում), իսկ մնացած 26 րուբլ յանձնացնել «Փարիսեցի դ'Օրեան» լրագրի փոլին։ Օրենին այդ վերջին լրագրի համար առաջվայ 336 րուբլ փոլերի հետ կազմուում էր այժմ 362 րուբլ։

—

«Московск. Телеграфъ» լրագիրը իր № 23 մէջ ասել է Թիֆլիսից ստացած մի նկատողութիւն «Մշակի» № 5 մէջ տպուած առաջնորդող յօդուածի առիթով։ Ինչպէս յիշում է ընթերցողը այդ հանրի առաջնորդող յօդուածը «Ուշ է արդէն» վերնագրով, վերաբերում է Մօսկվայի նոր հիմնուած հայոց բարեգործական ընկերութեան։ Թէ ինչ էինք յայտնում մենք այդ յօդուածի մէջ, մեր ընթերցողները չատ լաւ են յիշում։ Իսկ Թիֆլիսցի պարոն, այնպէս անուանուած է եղել որ դիտմամբ յիշատչել է մեր յօդուածի միայն, հաստատելով որ մենք առհասարակ բարեգործութեան դէմ ենք և աչ ենք համարում որ և է բարեգործական ընկերութեան հիմնելը։ «Մշակը», ասում է նա լրագրի Թիֆլիսկիցը, իր այդ յօդուածով հակառակում է իր անցած ամբողջ գործունէութեան»։ Չենք կարող չը ցաւել որ «Моск. Телегр.» լրագիրը ունի այդ տեսակ անտեղեակ խմբագիրներ և Թիֆլիսցիներ, որոնք միմիայն մեզ ծանակու համար պատրաստ են մոլորեցնել մի ուրիշ լրագրի խմբագրութիւնը, որի տպիկ, ինչն չ. կարող վերստացել ձչմարտութիւնը, քանի որ ինչն հայերէն չ. ուսումնասիրում։ Մենք կաչխատենք ուղղիչ խմբագրութիւնը մեր յօդուածի խմբագրութիւնը և այն ժամանակ ուրիշ լրագիրը կը համոզուի թէ ինչ տգիտութիւն ունի Թիֆլիսում։

—

Ուրիշ լրագիրները լաւ են հաղորդում որ բարձր կառավարչական շրջաններում դիտաւորութիւն կայ վերաքննել մասնակի վերաբերութիւնները օրէնքների։ Այդ լուրին «Заря» լրագիրը ասելացնում է որ, ինչպէս նրան պատմում են, լաւ կայ թէ մասնակի օրէնքները վերաքննելու համար կը նշանակուի պետական խորհրդի անդամ կամ Տարրիևեվ, կամ Օսթրօվսկի։

—

«Моск. Телеграфъ» լրագիրը իր № 30 մէջ արտատպել է «Մշակի» այն առաջնորդող յօդուածի բովանդակութիւնը, որի մէջ մենք խօսում էինք իշխան Վրեդսկոյ-Կօրսակօվի մասին։

—

Մայրաքաղաքի ուրիշ լրագիրները պատմում են որ Ռուսաստանի Հայերի մասին տեղեկութիւններ վիճնոյի «Journal d'Orient» լրագրից։

—

Թիֆլիսի Հայոց Համալիրի պատմում են մեզ որ Ներսիսեան եղբայրանքի մի մեծ խումբ կամ է վերամ Պետերբուրգ ուսման տեղը։ Եղբայրները սկզբում ցոյց են տուել իրենք թէ առատաբար են պարտագրած, ամէն ինչ առնում են իրենց վրայ և ծախում են էժան։ Այդպիսով պրում են ժողովրդը և այնուհետև, իրր թէ մարդասիրական զգացմունքից դրդուած, բանում են մի հայց գպրոց Լուսաւորչի անունով։ Այդ դպրոցում հաստատում են մօտ 100 աշակերտներ, որոնք հայերը ամբողջ ժամանակ Լուսաւորչի վրայ են խօսում, իսկ մի քանի տարուց յետոյ մանուկների ծնողները նկատում են, որ Լուսաւորչի անունը երեխաների բերանում փոխուում է Լօյօլայի անունով։ Ծնողները այդ խաղտախտիկները նկատելով, հանում են դպրոցից իրանց մանուկներին, յարձակուում են ուսուցիչների վրայ, ջարդում են նրանց ու քչում են քաղաքից դուրս։

—

ՆՈՒԻՈՒԻՑ մեզ գրում են։ «Այդ վերջին ժամանակները այդտեղ խիստ զարգացել է թուղթ խաղալու սովորութիւնը։ Մեծ ու փոքր ստամբուլցի, հարուստ թէ ռամիկ, վաճառական թէ աշակերտ, սերայում թէ քահանայ, բոլորն էլ վարակուած են թուղթ խաղալու ախտով։ Ասում են որ հայոց հոգևոր ուսումնարանը այդ թուղթ խաղացողների դիմաւոր բոնն է դարձել։»

—

Մեծ-Վարաքիսից մեզ գանգատում են որ այդտեղի փոստատունը չատ անհոգութեամբ է վերաբերում դէպի «Մշակի» համարները։ Մեր լրագրի համարներից չատերը կորչում են նոյն իսկ փոստատան մէջ և չատերը մեր բաժանորդներից կանոնաւոր կերպով չեն ստանում իրանց համարները։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են։ «Այստեղ խոստակցութիւն կայ կազմուածելու բանկի (Земельный Банкъ) հիմնարկութեան վրա։ Այդ մեր հարուստներից վերջերս համագիտութեան առաքելութիւնը, որպէս բանկի հիմնողներ։ Ասում են որ այդ գործի ակզբնատատուած Ս. Պետերբուրգի յայտնի հարուստ Առտամարեանն է, որ բաւական մեծ գումարով ինքն էլ խոստացել է մասնակցել նոր հիմնուելի բանկին։

—

Երեանից մեզ գրում են որ փետրուարի 2-ին այդտեղի Գայանեան ս.-ուրց. դպրեվանքի [illegible] հետևի գրած նոր պիէսա [illegible] խմբին մասնակցում էին, ինչպէս մեզ գրում է Թիֆլիսցին, մի քանի խոլքեր և դերձուհիներ էլ անուանում էին մի քանի խոլք խաներ և բէգեր։ Այդ առնչութեան վրա մեր Թիֆլիսցին աւելացնում է. «Կարծես պ. Մադաթեան ձչդութեամբ հետևում է «Մշակի» այն մտքին, թէ մենք, հայերս, պէտք է աշխատենք լուսաւորութիւն տարածել, բացի մեր ազգակիցներից, նմանապէս և մեզ շրջապատող այլազգի ազգարնակութեան մէջ, խոլքերի և քիւրդերի մէջ։ Ահա նկատելու պիէսան է խոլքերին լեզուով, որ պ. Մադաթեանի գրչի տակից է գուրս գալիս։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Փարիզից „Köln Zeit." լրագիրն հաղորդում են փետրուարի 7-ից հետևեալը։

ԴԱՒԻԹ ԲԷԿ

ԳԱՏՄԱԿԱՆ Վ. Ի Գ

(1722—1728)

—

I.

Ֆարհատ-խանի ամարտակից մինչև Աթոռանիկ ասանը մէկ ժամի ճանապարհ հազիւ կը լինէր։ Աթարտուցը գնում էր լուռ զգօնի վրա, իսկ ասանը կամած էր նոյն լուռ կոլքերին։

Մէլիք-Ֆրանգիւլը երկար չը մնաց խանի մօտ. տաղտկացաւ խորհուրդը վերջացնելուց յետոյ, նա գործեալ նամից իր սև ջորու վրա, և չամբրների առջևը ձգած, վերադարձաւ Աթոռանիկ։

Նրա ամբողջ գնում էր այդ ասանի ատորասուն։ Թէև պարսկական խանների ապագայութեան նրբութիւներ և գիտեցկութիւներ չունէր նա, բայց վիճաբանութեան և ամրութեան կողմից ասելի գերազանց էր նրանցից։ Նա ասելի բերդի ձև ասնէր, քան թէ պալատի։ Դրսից ներկայացնում էր մի քառակուսի չինուածք, ամուրիս պարիսպներով, որոնց չորս անկիւնները բարձրանում էին չորս բրգաձև աշտարակներ։ Իսկ ներսից բաժանուած էր զանազան բակերի, զանազան մասների, որոնց իւրաքանչիւրը ծառայում էր տիրոջ կեցութեան այլ և այլ պէտքերին, նրա ամուսնութեան այլ և այլ յարմարութիւններին։

Մէլիքի բնաւորութիւնը չատ ստուար չէր, այդ պատճառով ամենամեծ գործերի մեծ մասը մնացել էր դատարկ և ամայի։ Նրա կինը վախճանուեցաւ հէնց նոյն տարուայ մէջ, երբ նա փոխեց իր կրօնը։ Այդ նորմեան մէլիքը այլ ևս չամուսնացաւ։ Նրա երկու որդիներից մէկը՝ Հախին, հօրից բաժան բնակուում էր գիւղում, հայ հասարակութեան մէջ, և ամենևին յարաբերութիւններ չունէր մահմեդական հօր հետ։ Իսկ միւսը՝ Մկրտումը հօր մօտ էր բնակում և նրա հետ հաչա էր ապրում, թէև իր բնաւորութեամբ պահպանել էր քրիստոնէութիւնը։

Խանի մտից վերադառնալով ամբողջ, մէլիքը խոհուն առանձնացաւ իր սենեակում, հրամայելով, որ իր մօտ ոչ ոքի չը թողնեն։ Նրա դէմքը փայլում էր ուրախութիւնից։ «Վերջապէս կիսով չափ հասայ նպատակիս... ասաւ նա ինքնիրան, և ձեռքերը միմեանց հետ շփելով, սկսեց անցուդարձ անել սենեակի մէջ։ «Նեղ ընկած ատիճը կատու է գտնում»... Ես երբէք չէի կարող համոզել, խելքի բերել և իմ կամքը ընդունել տալ այդ գազանոյ, մի և նոյն ժամանակ յիմար խանին, եթէ թշնամին նրա դէմ մօտ նստած չը լինէր... Թշուառ օգնեց ինձ... Այսուհետև ես կարող եմ ինձ կատարելապէս Բարդին չաղի և Ջանդուրի տէրը համարել... Թէև ինձ չը յաջողվեցաւ ամբողջ Միւռնեայ աչխարհի իշխողը լինել, բայց ես այժմ այդ երկու գաւառների էլ բաւական եմ... Ամէն ինչ փոքրից է սկսւում... Եթէ յաջողութիւնը մեր կողմը կը լինի, այնուհետև կը կատարվի իմ վաղեմի բաղձանքը... Բայց յաջողութիւնը անպատճառ մեր կողմը պէտք է համարել... Ես գործերը այնպէս կը տանեմ, որ պատա ազգէսին իր պատչիկը ծուղակի մէջ կը ձգեմ....

Նա այժմ հաչուած էր իր խոզի հետ։ Նրա սիրտը լցուած էր մի տեսակ վայրենի ուրախութեամբ, որ զգում են գազանները միայն, երբ մօտենում են իրանց զոհին։ Նա մօտեցաւ իր քընքոյշ պատրաստին, վեր առնց աչխատելից մի թերթ թուղթ։ Ցնոյց ծայրատակի ետևից փատատը օթոցի վրա, թուղթը գրեց ծնկի վրա, սկսեց գրել։ Երկար գրում էր նա, մինչև թերթի առաջին, երկրորդ և երրորդ երեսները լցնելացան։ Իր պատասխանները ընդհատում էր միայն այն ժամանակ, երբ պէտք էր ծխել երեսակալութիւնը ասելի գործելու, ասելի զօրացնելու համար։ Երբ վերջացրեց իր գործը, թերթը նամակի ձևով ծալեց և տպս կնքեց։ Ցնոյց հրամայեց կանչել իր մօտ գիւղի Հաճրատեան Ձուքին։

—Դու բաւական հանգստացած ես, Հաճրատեան Ձուք, հարցրեց նա, երբ յայտնվեցաւ գիւղը։

—Այդ ինչ հարցմունք է, մէլիք, խոսեց գիւղը չոդորոցի տար քաւիեանը.—Հանգստանում էինք մեր գերեզմանում էլ դրած լինեն, գործելու միշտ պատրաստ կը լինի իր տիրոջը ծառայելու։

—Շատ ապրես, Հաճրատեան, ես քո ծառայութիւնները չեմ մոռանայ, հէնց այդ րոպէին քեզ մի լաւ խաչաթ կը տամ, ասաց մէլիքը։—Կանչիր այստեղ նազիրին։

Սրբ նազիրը, այսինքն ամուսը յայտնվեցաւ, մէլիքը հրամայեց նրան, որ գիւղից հանած մինչև գլուխ մի ձեռք հագուստ բերէ։

—Տրեխները չը մոռանայ, տրեխները բոլորովին մաշվել են, նկատեց գիւղը։

—Չի մոռանայ, ասաց մէլիքը։—Դու լինէ այն ասա, թէ որտեղ թողուիր Թորսի բանակը։

—Բէխ գիւղի հանդէպ։

—կարող ես այսօր մի նամակ հասցնել Թորսին։

Գիւղը մօտեցաւ լուսամուտին, գլուխը դուրս տարաւ, և նայելով արեգակին, ասաց.

—Վեռ արևը մայր չը մտած, կը հասցնեմ։ Բայց ներսիդ հանգստանալութեամբ, տէր իմ, գոք Թորսին նամակ...

—Այո, Թորսին և ոչ մի այլ մարդու։

—Ձեր ծառայի հարցմունքը նրա համար էր, եթէ Թորսը մի բան հարցնելու լինի, ես ինչ ձևով պէտք է պատասխանեմ։

—Դուք պիտի ձեացնէք, թէ ոչինչ չը գիտէք, ոչինչ բանի մասին տեղեկութիւն չունէք։

—Այսինքն ես ինձ պէտք է փոքր ինչ յիմարի տեղ դնեմ։

—Այո։ Գնչ հետ կը լինի և տէր Յարութը. դու նրա ուղևորի և առաջնորդի պաշտօնը կը կատարես։ Նամակը տէրտէրի ձեռքումը կը լինի։

—Ուրեմն այստեղ պէտք է կանչել տէրտէրին։

—Կանչիր։ Աստ, որ մի խաչ և Աւետարան իր հետ բերէ։

Գիւղը հեռացաւ։ Այդ առաջին անգամն էր պատահում, որ մէլիքը նրա հետ այսպէս ծածկամտութեամբ էր վարվում։ Նա գնաց Աթոռանիկ ասանը տէրտէրին որոնելու։ «Տէրտէր... խոչ և Աւետարան»... կրկնում էր իր մտքում գործակալը։—«Այդ ինչ բան է, արեւ, գժվել է մէլիքը, կրկին հայտնել է ցանկութիւն»...

Քահանան ես ոչ սակաւ զարմացաւ, երբ գիւղը յայտնեց նրան մէլիքի հրամանը։ Այնուհետև, որ մէլիքը ընդունել էր մահմեդականութիւն, գեռ ոչ մի քահանայի ոտք չէր կոխել նրա տան շէմքը, իսկ այսօր հրաւիրում էր նրան խաչով և Աւետարանով։

Քահանային կոչում էին տէր Յարութ, նրա իսկական անունը Յարութիւն էր։ Եթէ մինչև իպիսոսիանի հաստատած բարեպաշտութիւնը կարելի է առաքելութիւն կոչել, այդ կէտից, այդ քահանային կարելի էր առաքելների կրօնաւորներից մէկը համարել։ Նա իր կեանքում ժամից չէր մնացել, նպաստաւորի մօտ չէր կերել, հաստատ էր Յիսուս Քրիստոսի վերկացութեան, հաստատ էր և այն բանին, թէ Թէոդրի մեռելները դիւերները իրանց գերեզմաններում հանգիստ չեն մնում, իրանց պատանդներով գոյ են գալիս, թափառում են այստեղ և այնտեղ, և գանազան անասունների ձևերը են հանում։

—Ինչ կայ, Հաճրատեան, քո հոգուն մատաղ, ինչու է կանչում մէլիքը, հարցրեց նա երկչոտ ձայնով։

—Երբ մէլիքը կանչում է, էլ չեն հարցնում ինչ կայ, տէր հայր, գլուխը քարշ են գցում ու գնում են, պատասխանեց գիւղը փորը ինչ խոսա կերպով։

Տէր հայրը այլ ևս ոչինչ չը հարցրեց և հետևելով գիւղի խօսքին, գլուխը քարշ գցեց, և սկսեց գնալ դէպի մէլիքի տրոցը։ Մինչև այնտեղ հասնելը, նա իր մտքում տարաձայն «հեկեացիէ» էր յաւատում, որ գոնէ այդ փորկապար աղօթքը կարող նրան բռնադատել բարկութիւնից։

Երբ նրան նեցս տարան մէլիքի սենեակը, նա խոնարհութեամբ գլուխ տուեց և կանգնեց դռան մօտ։ Խնդ տէրտէրի դէմքի վրա գոյն չէր մնացել, ամբողջ մարմնով դողում էր։

—Հրամայեցէք, տէր հայր, հրամայեցէք նստելու, ասաց մէլիքը, տես ցոյց տալով։

Fonds A.R.A.M

Ամինասների խորհրդի մէջ Ֆրէյսինէի նախագահութեամբ այսօր քննուեցաւ նոր մինիստրութեան դրութիւնը, որ առեղծուածացաւ երէկուայ քուէարկութեան շնորհիւ։ Խորհուրդը վճռեց, որ մինիստրութիւնը կը ներկայացնէ սենատին տահմանադրութեան վերաքննութեան նախագիծը, եթէ ինքը սենատը այդ հարցը չի բարձրացնէ։ Այնուհետեւ խորհուրդը զբաղուեցաւ գաղտնական վերանորոգութեան եւ եգիպտական հարցով եւ վճռեց մեծ զգուշութեամբ վերթարգմանել եգիպտական գործերին միջամտելու հարցին, որ պահանջում էր Անգլիան եւ որ գամբետտա ընդունեց յայտնի պայմաններով։ Վերջապէս մինիստրները վճռեցին մանաւոր բնակութիւնների յանձնել պետական մի քանի նշանաւոր շինութիւններ, որոնց ակռէը այլ եւս անկարելի էր յետաձգել։

Ֆրանսիական ներքին գործերի մինիստր Բէնէ Գօբլէ փետրուարի 8-ին ընդունեց բօրասային միջնորդներին։ Պատասխանը մէկը ցանկութիւն յայտնեց, որ կառավարութիւնը պատգամաւորների ժողովը ոչ ըստ ներկայացնէ, որի համեմատ կայացրած ժամանակաւոր համաձայնութիւնները խնդրական նշանակութիւն ունենան։ Մինիստրը պատասխանեց, որ կառավարութիւնը արդէն գրաւոված է այդ հարցով եւ եթէ դրա մասին շուտով առաջարկութիւն կանի պատգամաւորների ժողովին։

ԵԻԻՊՏՈՍ

«Standart» լրագրին հաղորդում են կայրէից փետրուարի 5-ից հետեւեալը։ Նոր մինիստրները այսօր ներկայացան խեդիվին եւ յայտնեցին նրան իրանց պաշտօնները յանձնելու համար։ Մի քանի ժամից յետոյ ասելի նշանաւոր ցոյցեր կատարուեցան։ Եգիպտական ամէն տեսակ զօրքերից 600 ասկեր օֆիցերներ ներկայացան խեդիվին եւ նրան շնորհակալութիւն յայտնեցին այժմեան մինիստրութիւնը նշանակելու համար։ Մի եւ նոյն ժամանակ նրանք յայտնեցին, որ ճանաչելով սուլթանի բարձր իրաւունքները, նրանք ամենից առաջ իրանց եգիպտացիներ եւ խեդիվի հպատակներ են համարում։ Նրանք ամենքն էլ ձգտում են միայն մի նպատակի, այն է պաշտպանել խեդիվին իրանց հայրենիքի թշնամիների դէմ։ Եգիպտոսի բարօրութիւնը նրանց ամենքի համար էլ ցանկալի է։ Երբ այդ օֆիցերները հեռացան, այն ժամանակ զօրապետներից դուրս եկաւ պատրաստական գվարդիան եւ յայտնեց իր ուրախութիւնը Արաբի-բէյին մինիստր նշանակելու առթիւ։ Գվարդիայի ոգեւորութիւնը եւ նրա բացականչութիւնները «կեցցէ խեդիվը» ցոյց են տալիս, թէ ինչ կը պատահէր, եթէ խեդիվը յամառութեամբ մերժէր ժողովրդական կառավարութեան առաջարկութիւնը եւ չը փոխէր հին մինիստրութիւնը։ Այժմ ամենքը խոստովանում են, որ խեդիվը ստիպված էր պաշտօնէից ցնծագին-փաշային։ Դա միակ միջոց էր հանգստութիւնը պահպանելու եւ ապստամբութեան առաջն առնելու համար։ Այդ դրժտարութիւնների ժամանակ խեդիվը պահպանեց իր արժանաւորութիւնը եւ այդ հանգամանքը շատ լաւ ազդեցութիւն գործեց երկրի մէջ։ Նա ճանաչում է սուլթանի բարձր իրաւունքները Եգիպտոսի վրա եւ մի եւ նոյն ժամանակ վճռել է ճշդութեամբ կատարել իր պարտականութիւնները թէ Ֆրանսիայի եւ Անգլիայի եւ թէ եւրոպական միւս պետութիւնների վերաբերութեամբ։ Մի եւ նոյն ժամանակ խեդիվը յոյս ունի, որ եւրոպական պետութիւնները համերաշխութիւն կունենան եւ կը ապահովեն, մինչեւ նոր մինիստրութիւնը կը ցոյց տայ իր քաղաքական նախագիծը։ Պետութիւնների անհամաձայնութիւնը, խեդիվի կարծիքով, մեծ դժուարութիւններ կարող է յարուցանել։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնքից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են յունուարի 29-ից հետեւեալը։ Դեռ էլի մի շարաթ կանցնի, մինչեւ պատգամաւորների ժողովը այնքան անպատճեներ կունենայ, որ կարողանայ վճիռներ կայացնել որովհետեւ մինչեւ այժմ պատգամաւորներից բնդամենը 100 պատգամաւորներ են հաւաքուել Աթէնքի մէջ։ Մի եւ նոյն ժամանակ պէտք է որոշել արդեօք նորերում ցունաստանի հետ միացած նահանգների մէջ ընտրուած 35 պատգամաւորները պէտք է մանակցեն միւս պատգամաւորների ընտրութեան հաստատմանը, թէ ոչ։ Այժմ շատ դժուար է ասել, արդեօք պատգամաւորների ժնծամասնութիւնը ընդդիմադրական կուսակցութեան կողմը կը լինի։ Անկասկածելի է միայն, որ երկու կողմերն էլ աշխատում են որքան կարելի է շատ պատգամաւորներ գրաւել։ Ընդդիմադրական կուսակցութեան մամուլը այժմեանից կուսակցութեան վրա այնպէս է ազդում, ինչպէս մեղադրուածի եւ դատապարտուածի վրա։ Բայց կառավարչական լրագրիները նոյնպէս հաւատացած են, որ մինիստրութիւնը կը յաղթէ։ Իսկ մինիստրութեան անդամները ամենքին հաւատացնում են, որ արդէն կազմուած է կառավարութեան կուսակից մեծամասնութիւն։ Լարիսայի մէջ ընտրուած թիւրք երկու պատգամաւորները Սերիֆ-բէյ եւ Դերվիշ-բէյ յարուած եւ նշանակութիւն ունեցող անձնաւորութիւններ են։ Սերիֆ-բէյ հոգեւորական է եւ երեսուն տարիների ընթացքում Լարիսայի գաւառական դիւանի մշտական անդամ է եղել։ Նա զարգացած մարդ է, շատ է կարդացել, ծանօթ է յունական լեզուի հետ եւ վայելում է իր հայրենակիցների յարգանքը։ Դերվիշ-բէյ դրանից երիտասարդ է, եւրոպական հագուստ է հագնում, գիտէ մի քանի օտար լեզուներ եւ իրաւաբանական կրթութիւն է ստացել։

Ցոյն-թիւրքական տահմաններից անդադար զանգատներ են ստացվում, որ թիւրքաց զօրքերը անցնում են տահմանը եւ յունական հողերի վրա անկարգութիւններ են գործում, որոնց ատիճով յունական կառավարութիւնը անդադար զանգատվում է Բարձր Դրանը։ Գիւղացիների եւ կենդանիների անցնելը տահմանից՝ մեծ դժուարութիւնների հետ է կապված։ Թիւրք պետութիւնը, անցնելով տահմանը, յոյների պզպտելուց կը տարուում են պատառու ծառեր։

Լաւ է տարածված, որ եկող ամառ յունական խնդրառը կուզենալ պատասխանի եւ կայցելի մի քանի կառավարութիւններին։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՒԱՑԻՑ

Վան, 5/17 յունվարին

Հայոց Մրապետ բնակ. վանի վարժարանասէրն փակուել յետոյ, ցանկալով ամփոփել նորա ընդհատած աշակերտներն եւ շարունակել այդ բազմաղին բնակ. վանի մէջ սկսած կրթական գործն, ԿՆՏՐՕՆԱԿԱՆ անուն մի վարժարան բացիք այսուհետ։

Այս վարժարան կը բաժանուի երկու մասի. նախակրթարան եւ ուսումնարան։ Նախակրթարանին մէջ որ երկարեւեան շրջան ունի, կուսուցանի կարդալ, հայերէն աշխարհագրութիւն եւ պր. հայրենագիտութիւն, գործագրութիւն, գծագրութիւն, ազգային երգեր, քաղաքական եւ բնական աշխարհագրութիւն համառօտ, թուաբանութիւն, ազգ. պատմութիւն, բնագիտական եւ բնագիտական նախապատրաստութիւն։ Ասորին զատարանի աշակերտներն ալ կրնան ընդունուիլ այս կարգին մէջ։ Ուսումնարանին մէջ որ 4 տարեկան շրջան ունի, կուսուցանի հայերէն աշխարհագրութիւն եւ գրաբար լեզու, թուաբանութիւն եւ գիտական լեզուներ, թուագիտութիւն ընդարձակ, հաշուարուեստ, երկրաչափութիւն, տնտեսագի-

---

Մէլիքի քաղաքավարի խօսքերը փոքր ինչ հանգստացրին նրան. կիտանալ փարաջայի փէչերը հանեցին, անհամաձայնական կերպով մօտեցան եւ չքեղ ցոյց տուած անցուդարձ։

—Գնա դնա, Հաճրաթամա, գործդ մէլիքը դէպի գիւղը։

Գիւղը դուրս եկաւ։ Զը նայելով, որ նախիրը արդէն պատրաստել էր նրան խոտացած խաւարը, բայց նա չը գնաց հանգնելու, այլ կանգնեց նախանձնեակում եւ ականջ մօտ տուաւ դուռներ։ Լռութիւն տիրել էր տէրտէրին կանչելու գաղանիքը, քան թէ մէլիքի ընծայած խաղաղիքը։

—Հանգիստ նստեցէք, տէր հայր, ասաց մէլիքը, նկատելով, որ քահանան պատժուած աշակերտի նման չորել է գորգի վրա։

Այդ ողորմածութիւնը տիրի հանգստացրեց տէր հօրը. նա այժմ իր դիրքը փոխեց եւ ծալապատիկ նստեց։ Մէլիքը գարձաւ նրան այդ խօսքերով.

—Ես կանչեցի ձեզ, տէր հայր, մի կարեւոր յանձնարարութեան համար, բայց նախ քան դրա վրա խօսելը, ինձ պէտք է փոքր ինչ ծանօթանալ ձեր կրօնական հայեացքների հետ.—գուք ինչպէս էք հասկանում խոստովանութիւնը, տէր հայր։

Անակնկալ հարցը կրկին չփոթեցրեց խեղճ քահանային, որը դժպադպաղ գրված բաներից չատ փոքր տեղեկութիւն ունէր։

—Որդի, ինչ ասեմ... պատասխանեց նա ծածկը քարելով.—խոստովանութիւնը խոստովանութիւն է... խոստովանում են, յետոյ հաղորդութիւն են առնում...

—Այդ ես գիտեմ, ասաց մէլիքը,—որ առանց խոստովանելու հաղորդութիւն չեն տալիս, բայց ես խոստովանութեան նշանակութեան մասին եմ հարցնում։

—Հա, խնդում եմ, գուք խոստովանութեան նշանակութեան մասին էք հարցնում, կրկնեց քահանան։—խոստովանութիւնը մի այդպիսի բան է. մարդիկ գալիս են, չոքում են քահանայի առջեւ, (ինչպէս ես մի րոպէ առաջ չոքած էի) գլուխները խոնարհեցնում են, յետոյ խոստովանում են։ Դրանից յետոյ արժանանում են Քրիստոսի մարմին ու պատարագին։

Այդ խօսքերը արտասանելու ժամանակ նա խաչակնքեց իր դէմքը։ Զը նայելով, որ ամէն հօր վերջին պատասխանը համարեա մի եւ նոյնն էր, ինչ որ առաջինը, միայն ուրիշ գարձուածներով, այսու ամենայնիւ, մէլիքը գոհ մնաց գլուխով եւ առաջարկեց մի երկրորդ հարց.

—Կարծեմ խոստովանահայր քահանան պարտաւոր է որպէս խորին գաղանիք պահել իր լսածները, այդպէս չէ, տէր հայր։

—Հա, որդի, այդպէս է, պէտք է որպէս խորին գաղանիք պահէ, եթէ ուրիշին ասելու լինի, մեծ պատիժ կայ։

—Ինչ պատիժ։

—Սուրբ Աւետարանի մէջ գրված է. երբ տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, ամպերի վրա նստած, կը գայ աշխարհ դատաստան անելու, այդ տեսակ քահանաների գլուխները կը հանաբեն եւ ցորենի հասկների նման մի անագին երկանաքարի տակ կգան։

—Այդպէս է, փառաւորվիս, տէր հայր, ասաց մէլիքը, հաստատելով նրա բացատրութիւնները։—Հիմա խօսենք գործի վրա։ Ես պատուիրել էի գղիային, որ ձեզ ասէ մի նամակ եւ Աւետարան բերէք ձեզ հետ։

—Իրօք եմ, որդի, այստեղ ծոցումս է, ասաց քահանան, ձեռքը տանելով դէպի իր հագուստի լայն ծոցը, որ ծառայում էր նրան որպէս պահարան տեսակ բաներ պահելու համար։ Ախտակից գուրս բերեց մի մեծ խաչ եւ Աւետարան, որ փաթաթված էր գունաւոր թաշկինակի մէջ։

—Շնորհակալ եմ, տէր հայր, ասաց մէլիքը, համբուրելով խաչն ու Աւետարանը։—Հիմա լսեցէք իմ յանձնարարութիւնը. ես ձեզ ուղարկելու եմ մի մարդու մօտ։

Քահանայի ուրախութիւնը չափ չը կար, երբ տեսաւ, որ մահմեդականութիւն ընդունած մէլիքը համբուրեց իր խաչն ու Աւետարանը։ Նա մեծ յօժարութեամբ պատասխանեց.

—Եթէ ինձ գժոխքն էլ ուղարկելու լինէք, գարձեալ պատրաստ եմ ձեր հրամանը կատարելու։

—Այս ձեզ գժոխքը չեմ ուղարկի, գուք լաւ մարդ էք, պատասխանեց մէլիքը ժպտալով։—Ես ձեզ պիտի ուղարկեմ Թորոս իչխանի մօտ։

—Թորոս իչխանի մօտ, թող օրհնեալ լինի նրա ծնունդը, շատ քրիստոնեայ մարդ է։ Նրա հանգուցեալ հայրն էլ օրհնեալ մարդ էր, ամէն անգամ, երբ կը տեսնէր ինձ, կասէր. հէքատէր, քէֆդ ինչ է։ Հանգուցեալը շատ լաւն էր։

—Աւելի լաւ, որ ձանաչում էք, ասաց մէլիքը։—Այդ խաչն ու Աւետարանն էլ պիտի ձեզ հետ տանէք։

—Կը տանեմ, որդի, եթէ հարկաւոր է, ինչու չը պիտի տանեմ։

—Հիմա ինձ տեսէք խաչն ու Աւետարանը։ Քահանան կատարեց նրա հրամանը։

—Հիմա նայեցէք, ինչ եմ անում, ես յետոյ գրա խորհուրդը կը բացատրեմ ձեզ։

Քահանան աչքերը լայն բացելով, սկսեց հետաքրքրութեամբ նայել։ Մէլիքը վեր առեց իր մի քանի րոպէ առաջ պատրաստած նամակը, գրեց Աւետարանի մէջ, ասելով.

—Տեսնում էք, այդ նամակը գրեցի եմ գնում։

—Տեսնում եմ, ինչպէս չեմ տեսնում, ուղիղ Մարկոսի աւետարանի երկրորդ գլխի մէջ։

—Այդպէս է, ասաց մէլիքը, սուրբ գիրքը ծալելով։

Յետոյ նա վեր առեց մի մաքուր մետաքսեայ թաշկինակ, փռեց գորգի վրա, նախ Աւետարանը գրեց նրա վրա, յետոյ խաչը գրեց Աւետարանի վրա, եւ երկուսը միասին ծրարի ձեւով փաթաթեց թաշկինակի մէջ։ Երբ այդ գործողութիւնը վերջացաւ, նա թաշկինակի ճոթերը կիսից մօտով։ Քահանան զարմացած նայում էր։

—Հիմա կը բացատրեմ ձեզ, տէր հայր, թէ ինչու այդպէս արեցի, դարձաւ գէպի նրան մէլիքը։—Այդ խաչն ու Աւետարանը, այդպէս կնքած, իմ նամակի հետ կը տանէը Թորոս իչխանի մօտ, եւ իմ կողմից կը հաւատացնէք նրան, որ բոլորը, ինչ որ գրված է իմ նամակի մէջ, ճշմարիտ անկեղծ են եւ հաւատարմութեան արժանի, որպէս այդ սուրբ Աւետարանի խօսքերը։ Եւ որպէս զի նա կասկածանքով չընդունէ ձեր վկայութիւնը, ես քրիստոնեական հաւատով կրկին համբուրում եմ այդ սուրբ խաչն ու Աւետարանը, եւ ձեր ազգի առջեւ երդւում եմ իմ նամակի անկեղծութեան մասին։

Վերջին խօսքերի միջացին նա կրկին համբուրեց սրբութիւնները, եւ ձեռքը գնելով նրանց վրա, հանդիսաւոր կերպով երդուեցաւ։

—Բայց ես չի պիտի գիտենամ, թէ ինչ է գրված նամակի մէջ, հարցրեց քահանան։

—Գուք չի պիտի գիտենաք. այդ մի գաղանիք է։ Ես ձեզ ուղարկում եմ Թորոս իչխանի մօտ իրեւ վկայ, որ ձեր ականջով լսեցիք իմ երդումը եւ ձեր աչքով տեսաք, թէ որպէս ես քրիստոնէական ջերմեռանդութեամբ համբուրեցի այդ սրբութիւնները։ Ես գղջում եմ իմ հին յանցանքների համար, տէր հայր, եւ պրծիս խոնարհելով ձեր առջեւ, որպէս մի ապաշխարող, խոստովանում եմ, որ ես միշտ եղել եմ հոգով եւ սրտով քրիստոնեայ, միայն հանգամանքները ստիպել են ինձ թաղցնել իմ հաւատը։ Օրհնեցէք ինձ, տէր հայր, թող ձեր օրհնութիւնը սրբէ իմ գործած ամենայն մեղքերը...

Քահանան, ձեռքը դնելով նրա գլխի վրա, օրհնեց նրան։ Մէլիքը ասաց.

—Գիշում էք, տէր հայր, մի քանի րոպէ առաջ ձեր ասած պատիժը, որ գրված է սուրբ Աւետարանի մէջ, խոստովանութիւնը ուրիշներին յայտնող քահանաների մասին։

—Գիշում եմ, ինչպէս չէ, նրանց գլուխները ցորենի հասկների նման ահագին երկանաքարի տակ կաղան։

—Դուք պէտք է գաղանի պահէք իմ քրիստո-

Fonds A.R.A.M

քիւն, բնական պատմութիւն, բնագիտութիւն, տարրաբաժանութիւն, հաշտագրութիւն անասնոց և զրծնական, բնական, քաղաքական և ատենաբանական, բնական, քաղաքական և ատենաբանական, բնական, քաղաքական և ատենաբան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երևանեան հրատարակի վրա քաղաքային կալուածքի նոտարական պատճառով

ԹՂԹԻՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

անշարժ կալուածքի ժամանակաւորական վաճառքի մասին

Սոյն թղթիս 13-իդ մինչև 10-ն մարտի **Ի. Ա. ՋՈՒԲԱԼՈՎԻ ՏԱՆԸՆ** *առևտրական բանկի տակ, իսկ մարտի 10-իդ մշտական առաւտուր կը անշարժի վաճառի Վեղոյզովի վաղդի վրա կ. ե. Ջուբալովի տան, Երևանեան հրատարակիդ 5-դ համար։*

1—3 (1)

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան թէ աւելի տեսակ թէյ, կակաօ, ՇՕԿՕԼԱՏ, բիսկվիտներ, մարգարիտներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, օճառներ, թէյամաններ, տազօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, *երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԻՉՆԵՐ, ՋԳԵՍՏԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳԻՒԶՆԵՐ, թաղիք, ծրարներ, անուրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՄՂՕքարկաններ, կէօնիա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ափօններ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, տուալետ սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շերբեթ, ցիտրան մաղնեզիա, խինայի դինի, պօտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** *վաճառականներին* **ՄԵԾ** *քանակութեամբ ծախվում է* **ԹԷՅ** *պուդով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ փունտներով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ թէյը փունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ։*

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբներ 65 ր., շեֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժիները, ատրճիներ կիրակոզով, ֆիլտրաներ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների Թիֆլիսում։

94—100

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **Վ. ՈՒԽՉԵՏԻՁԻ** *„ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“** *անուանով։*

Այս գրքոյկը ընդունել կը ապագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ։

կարելի է առնել թէ՛ հեղինակէն պրավամասնոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ *գլխարկներ 1 ր., փուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջակներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., պրապ, մանտօ, արխալո, պրիչներ և ալբօմներ կան գնով։ Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօվայա կրեպա 9 կ., պանիր չեռեզ 70 կ., նշշապ կօլմանի 18 կ. փունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փաշի 5 կ.* **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ։** *Մեղրամոմ և արծաթիէ մոմեր 35 և 42 կ. փունտը։ Մեծ քանակութեամբ անդլիական և ֆրանսիական մանձակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։* **ԽԱԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ։**

9—36

ԱՆԱՀԻՏ

ՀԻՆ ԶՐՈՑՑ ԳՐՑՑ ՂԱԶԱՐ ԱՂԱՑԵԱՆՑ

Գինն է ամեն տեղ ուղարկելով

50 կոպ.

10 օրինակից աւելի դնողներին 20% զեղչումն կը լինի։

Պահեստը գտնվում է Թիֆլիզի մեր տպարանում։ կարելի է առնել և թիֆլիզի հայ գրավաճառներից։

Խնդրւում է բնդրկել այն մեծ. օտարազգի պարոններին, որոնց ուղարկված է վերոյիշեալ գրքերից վաճառելու համար, բայց բարեհաճեն գումարը փոխանակ ուղարկելու նոյնպես եթէ կը գտնվին և ուրիշ քաղաքներից վաճառելու համար նեղութիւն յանձն առնող պարոններ, նոյն իրենց կամքը՝ մենք շնորհակալութեամբ կ՚ուղարկենք նոցա վերոյիշեալ գրքերից։ Հասցէն՝ մեր տպարանի անուանով։

Մովսէս Վարպանեանց 2—6

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԽԱԽԻԱՐ *առաջին տեսակի 70 կ. նոսր խառխառ առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար չչխկանոներ 30 կ., բադկոմոտ-մահճակալներ 10, 14 և 18 ր.։ Օրերումն կը առաջվի* **ՊԱՆԻՐ** *չեռեզ 60 կ., փունտը։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։** 5—10

Այս տեսակ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V Գլխոցը. „Երկու վէպիկ“ Անդրանիկից. „Սոխակ“ և „Խազարած“, գին. 20 կ., առ այժմ գիմել՝ Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.

Վաճառվում են 15,000 տեսակ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրատական բաժանել 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժաններ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 տեսակ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պինդներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 պիւժին մատիաններ և դրչակօխներ 8 կ. պիւժինը, 2,000 Ֆ. Հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. փունտը, 1000 փունտ լէպէշկա 50 կ. փունտը, 600 անդլիական բէվօլվերներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրապ, մանտօ, արխալոներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխատրկներ, փարախներ, հագուստ կէնօվ Վաճառվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը 2 ր. 50 կ.։*

52—60

Դուրս եկաւ մեր „Мои Путевыя Замѣтки“ վերնագրով նոր ռուս բրօշիւր, որի մէջ նկարագրված են Աբաս-Թուման, Ախալցիխ, Բօրժոմ, Քութայիս և Բաքու։

Վաճառվում է կենսաբանական գործակալութեան մէջ և պ. Զաքարիա Դրիդորեանցի, կրամժոկի և կրուբի շրխկացուների մոտ— գինն է 15 կոպ.

Գարբիել Գ. Տէր-Գարբիելեանց.

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մաղերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձնող։ գինը 2 ր. շիշը,* **ՓՈՍՏՈՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կոպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻՒՂ**, *մաղերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը վրան գրված գնով,* **ՏՈՒԱԼԻՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հոտաւէտ ջրեր և այլն։*

75—100

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

կուկիա, ա. Ախվերդեանի։

Հիւանդները ընդունում են ամենայն օր

Առաւօտեան 9—10 ժ. Լուսնկավիճակ, Աչքի, վէնէրական և խերու-բգիական հիւանդութիւնք—կանոպի և նեղքին հ.— 10½—12 ժ., Ներհիւանդանոց—նեղքին հ. կին-բժիշկ Սամոյլովիչ—կանոպի հ.

Երեկոյեան 5½—7 ժ. Պավլովիչ—հոգևկան, ջղային և նեղքին հ., Ուշակով—երեխայոց և բպի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծանկահանութիւն.—երեկոյեան կոնսուլտացիա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ)։

Գիշերօթիկ հիւանդներ։

Ջերմաւորներին խորհուրդը արվում է անվարձ։

Հիւանդասենի դիրեկտոր Պավլովիչ.

(Տ. շ. եր). 12—6

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Նկրկայ 1882 թուականի փետրվարի 21-իդ կառավարութեան թոյլտուութեամբ կը հրատարակվի դրամական և քաղաքական շաբաթաթերթ «ԱՐՁԱԳԱՆՔ» անունով պ. Արծրունեանի խմբագրութեամբ։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» դուրս կը գայ կիրակի օրերը երկու թերթի մեծութեամբ։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ» նկրկայ տարուայ բաժանորդագինը՝ տարուայ սկզբից չը հրատարակվելու պատճառով, 2 ին դ բուրլի է։

«ՓՈՐՁԻ» այն բաժանորդներին, որոնք իրանց բաժանորդագինը վճարած ունեն անցած 1881 թուականի երկրորդ կիսի համար, 1882 թուականի ընթացքում «ՓՈՐՁԻ» փոխանակ «ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ» կը տանան, եթէ մեզի բաւական կանխաւճար կանխիկ յայտնել խմբագրութեան իրանց ցանկութիւնը և հասցէները։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ» կը հրատարակվի հետևեալ պրօգրամայով.—

I. *Տիպկոմիտիներ կառավարութեան գործադրութիւնների և օրէնդրական միջոցների մասին։*
II. *Առաջնորդող յօդուածներ ազգային և հասարակական կեանքի նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։*
III. *Թղթակցութիւններ հայարնակ տեղերից. ընդհանուր տեսութիւն հայ և օտար լրագիրների տեսակէտների և կարծիքների։*
IV. *Տնտեսական և առևտրական հարցեր փոխարերաբերութեան մէջ։*
V. *Յօդուածներ ազգային կրթութեան վերաբերութեամբ։*
VI *Արտաքին տեսութիւն. յօդուածներ և տեղեկութիւններ արտաքին հանգամանքների հասարակական և քաղաքական նշանաւոր անցքերի մասին։*
VII. *Կրիտիկա և մատենախօսութիւն։*
VIII. *Ֆեյլետօն։*
IX. *Խառն լուրեր։*
X. *Յայտարարութիւններ։*

Առաջիկայ 1882 թուականին շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով քաղաքական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ԳՕՐՑ“

„Գործ“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և գուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Նախագիծ

ա. *Քաղաքագիտութիւն. տէրութեան կարգադրութիւններ։ Ռուսաց, արտաքին և կովկասի կեանքի նորութիւնները։*
բ. *Վէպեր յօդուածներ հայերի և նոցա դրացի ազգերի առեւտրական, բարոյական և մտաւորական դրութեան մասին։*
գ. *Վէպեր, մանրավէպեր, դրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—ինքնուրոյն և թարգմանական։*
դ. *Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով ապագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նկատմամբ հայոց ս. կովկասեան կեանքին է առնչուած։*
ե. *Քաղաքական տեսութիւն։*
զ. *Նեղքին տեսութիւն։*
Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։
ը. *Ալ և այլք։*
թ. *Իրրև յաւելուած եւրոպական և ռուսաց բնաւոր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։*
Յայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամեն տեղ . . 8 րուբլի
Վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
Երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վ՚ստրը կանխիկ է.

Օտարազգացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէոն Հախումեանց.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 10 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 23 Փետրվարի 12 (24) 1882 Փետրվարի 12 (24) № 23

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարուան 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրծում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարերկրացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

Էջի նար։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Վերին-Ագուլիսից։ Նամակ Մեծ-Զարաքլիսից։ Նամակ Երևանից։ Նամակ Շամախուց։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Չէր-նօգօրիա։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՀԱՑԻ ԵՍԸ

—

Հայը իր ամբողջ կեանքը ամէն ներելի և աններելի ճանապարհներով հարստանում է, դիզում է կարողութիւն, շատերին իր նմաններից հարստահարում է, կողոպտում է։ Բազմաթիւ ընտանիքներ քանդում, աղքատանում են մէկի գրպանը լցնելու համար, բազմաթիւ բանուորներ, ծառաներ, մշակներ, գիւղացիներ իրանց ամբողջ կեանքը զրկանքներ են կրում, մէկի, հարստահարողի ձեռքում գործիք դառնալով..... Մէկը անասելի կերպով հարստանում է շատերին աղքատացնելով։

Բայց ահա ծերութիւնը հասնում է, մահվան րոպէն մօտենում է. հարստահարողի խիղճը սկսում է տանջել, նա սկսում է վախենալ Աստծու պատասխանից, նա սկսում է մտածել իր հոգու փրկութեան մասին։

Կեանքի ժամանակ նա մեծակ էր ամէն բան վայելում, իսկ իր նմաններին ամէն բանից զրկում,—և մեռնելով նա գթածայ մտածում է իր անձի, իր հոգու փրկութեան վրա, իր եսի վրա։ Կենդանութեան ժամանակ նա ուրիշի հաշւով, ուրիշներին կողոպտելով էր ապրում և այն ասութեան եակն, ինքնասէր ու յանդուգն է, որ հասատացած է թէ մեռնելուց յետոյ էլ իր հոգին փրկութիւն կը ստանայ Աստուծու առաջ, հոգեհանգիստներ կատարել տալով աղքատների ձեռքից խլած, ուրիշներից կողոպտած գումարներով։

Այս մէջ երևում է Հայի եսը։ Կենդանութեան ժամանակ նա ապրում էր ուրիշների հաշւով, մեռնելուց յետոյ նա ուզում է իր հոգու փրկութիւնը ստանալ ուրիշների հաշւով։

Նոյն իսկ այս մարդիկ, որոնք իրանց բոլոր վատութիւնների հետ աստուածապաշտ են, որովհետև վախենում են երկնային պատասխանից, թող յիշէին աւետարանի խօսքը, թէ մարդու գործերը պէտք է փրկեն նրան։

Իսկ այդ տեսակ եսական, ագահ և հարստահարող մարդկանց կեանքն էլ ամէն բարի գործերից զուրկ է, մարգութեան և իրանց ազգի համար ապարդիւն է, վերջապէս իրանց մահից յետոյ էլ ոչինչ գործ չեն յաջողում իրանց եղբայրներին։ Կենդանութեան ժամանակ նրանք միայն մտածում են իրանց անձի բաւականութեան վրա, իսկ մահուան ուրիշների, մանաւանդ իրանց մեղաւոր հոգու փրկութեան վրա, առանց որ և է օգուտ տալու իրանց նմաններին, առանց մտածելու իրանց նմաններից կողոպտածի մի մասը գոնէ նրանց կրկին վերադարձնելու։

Վա՜խ ձշմարիտ է որ մեր գործերը մեզ պէտք է փրկեն,—ինչքան գործ կայ կատարելու այս րոպէիս մեր ազգի մէջ։ Վա՜խ ձշմարիտ աստուածապաշտ էք, փրկեցէք ուրիշներին, որպէս զի գուք ինքներդ փրկուիք։ Յայտնի է որ մարդկութեան մէջ յանցանքները մեծ մասամբ ծնւում են երկու չարիքներից՝ չքաւորութիւնից և տգիտութիւնից։

Թող մտածէին որ կատարելով իրանց կարողութիւնը յօգուտ լուսաւորութեան գործի, դպրոցների, գրագիտութեան տարածման և այլն, մեր կատակողները կազատէին ժողովրդի մի մասը տգիտութիւնից, իսկ տգիտութիւնից միացած չքաւորութեան հետ մեծ մասը ծնւում են այլ և այլ բարոյական ախտեր, յանցանքներ։ Մի՞թէ ձեր Հոգին աւելի լաւ չի փրկի, երբ գուք ուրիշների հոգիները կը փրկէք։

Թող մտածէին որ կատարելով իրանց կարողութիւնը յօգուտ լուսաւորութեան գործի, դպրոցների, գրագիտութեան տարածման և այլն, մեր կատակողները կազատէին ժողովրդի մի մասը տգիտութիւնից, իսկ տգիտութիւնից միացած չքաւորութեան հետ մեծ մասը ծնւում են այլ և այլ բարոյական ախտեր, յանցանքներ։ Մի՞թէ ձեր Հոգին աւելի լաւ չէիք փրկի, փրկելով ուրիշների Հոգիները։

Բայց ոչ Հայը, նոյն իսկ այս րոպէում, երբ այդքան գործ կայ կատարելու Հայութեան համար, դարձեալ չէ մտածում ընդհանութեան վրա, այլ միայն իր անձի վրա։ Կենդանութեան ժամանակ նա ամէն բան զոհում, ոտնակոխ էր անում իր անձի բաւականութեան համար, մեռնելով էլ նա մտածում է միմիայն իր մեղաւոր հոգու վրա, որին ուզում է փրկել ուրիշների հաշւով, ուրիշներից կողոպտած փողով։ Հայի համար իր եսը ամէն բանից վեր է։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ

—

Յունվարի 5-ին

Վերջապէս հոգաբարձութիւնը իր պաշտօնը առանձնելուց ուղիղ տասն և մէկ ամիս յետոյ բարեհաճեց մի ժողով կազմել ուսումնարանի համար երեսփոխաններ ընտրելու նպատակով։ Ես ևս կարծում եմ, որ այս անակնկալ ժողովի պատճառը «Մշակի» մէջ տպած լուրն էր միայն, որ մեծ ներգործութիւն էր արել հոգաբարձութեան վրա։ Երբեմն երբեմն մարակել հասարակաց գործիչների պակասութիւնները և քննադատել նրանց գործունէութիւնը,—իր նշանակութիւնը և օգուտը ունի։ Լրագրական խօսքը մեծ նշանակութիւն և ազդեցութիւն է անում առհասարակ ամէն տեսակ մարդու վրա։

Ա՛յսպէս անցաւ 3-ին՝ կիրակի օրը հոգաբարձութիւնը Հայկանուշեան օրիորդաց ուսումնարանի դահլիճում մի բնդհանուր ժողով էր հրաւիրել, որի նպատակն էր, ինչպէս վերևը յիշեցի, ուսումնարանի համար երեսփոխաններ ընտրել միմիայն։ Եւ ոչ ուսումնարանի բարերար լինելով և ոչ էլ երեսփոխան, ժողով չէի հրաւիրված, բայց ինչպէս մի քանի ծանօթներս ասեցին, ժողովը շատ ամբաւթիւ է եղել, այնինչ միմիայն 27 մարդուց բաղկացած։ Երեսփոխանները առհասարակ ընտրվում են ընդհանուր ժողովով և այդ հիման վրա էլ հոգաբարձութիւնը ընդհանուր ժողով էր հրաւիրել թուով 60 մարդ, բայց ամբողջապէս միայն կէսն է եղել ներկայ։ Այս երևոյթը ինքն ըստ ինքեան շատ անհիմնութեական է և պարոնից պարզ երևում է, որ մեր հասարակութիւնը անտարբեր աչքով է նայում ուսումնարանի վրա ու կարծես երես է դարձրել նրանից.... և այդ այն հասարակութիւնն է անտես, որը մի ժամանակ ոչինչ չէր խնայում նրա յառաջադիմութեան համար....

Իմ կարդալութիւնից բարձր համարելով այս անհիմնութեան պատճառի բացատրութիւնը,—ես կանգնում եմ Ագուլիսի ընտրութիւնների մասին առհասարակ մի քանի խօսք ասել։ Մի մարդ, որ շատ ընդունակ է մի պաշտօնի համար, նրան անպիտան են, մի ալ մարդ, որ բոլորովին ոտքատ է և անկարող մի որ և է պաշտօն կատարել՝ ընտրվում է.... Այս երևոյթը կարելի է բացատրել երկու պատճառով.—առաջին՝ որ ով հարուստ է՝ լինի նա ամենաանբծին ոտքով և անկիրթը—նա ազատութեան կարծիքով խելք է և ընդունակ պաշտօն վարելու, դրա հակառակ ով աղքատ է—լինի նա ամենաանբասելի ուսումնական—նա ոտքատ է, անկիրթ է, ուրեմն և չէ կարող ընտրվել ու պաշտօն վարել.... Երկրորդ պատճառը այն է, որ ագուլեցին մի որ և իցէ գործի համար, հէնց օրինակի համար ուսումնարանի երեսփոխան ընտրելիս՝ նա ուսումնարանի շահը չունի աչքի առաջ այլ բարեկամն ու ազգականը։ Օրինակ մէկը իր փեսային է քուէարկում, որ բացակայ է Ագուլիսից, կամ իր աներոջը, միւսը քուէարկում է իր եղբօրը, որդուն, հօրը, քեռուն, քրոջ որդուն և այլն և այլն....

Մի պատճառ էլ հետևեալն է առաջարկում ժողովին,—«Յան բոլոր անպատիւներին էլ երեսփոխան ընտրենք,—օրինակ մինակ Մարկոսեան չը լինի երեսփոխան՝ այլ եղբայրք Մարկոսեան, որպէս զի տան մի անդամի բացակայ լինելուց միւս անդամը կատարէ նրա պաշտօնը....» երևելի, միայն և հիանալի առաջարկութիւն։ Հասարակութիւնը Մարկոսին ընդունակ համարելով՝ երեսփոխան է ընտրում, իսկ Մարկոսի եղբայրը Պիլակոսը մի ոտքատ մարդ է և բոլորովին անընդունակ երեսփոխանութեան համար. ուրեմն պարոնի կարծիքով այդ ոտքատին պէտք է յանձնել ուսումնարանի գնին ու ապագան.... ժողովը բարեխղճորեն մերժում է այդ առաջարկութիւնը։

Ընտրվեցան 19 երեսփոխաններ,—բացի հոգաբարձուներից և կանոնադրութիւնից։ Այժմ ուսումնարանի վարչութիւնը լուռ բառականին կազմակերպվեց։ Հոգաբարձութեան ոյժերի վրա աւելացան նոր և թարմ ոյժեր։ Յատկանք, որ հոգաբարձութիւնը և երեսփոխանք ձեռք-ձեռքի տուած բարեկարգեն ուսումնարանի ապագան և աւելի ևս հաստատ հիմքի վրա դնեն նրան։ Յուսանք և ապասենք։

Մի անգամ դուրս առիթ ունենամ վերադառնալ ուսումնարանական հարցին։

Մեզանում միաժամանակ քննվում և կարճվեց իրազեկութիւն են կանոնում ստանալ երկու նշանաւոր հարցեր,—փոստային կայարան հիմնելու և բժիշկ բերելու հարցերը։ Վերջ ի վերջոյ ագուլեցին երկար տատանվելուց յետոյ համաձայնվեց այդ երկու հարցի մասին ոչինչ չը խնայել և ամէն կերպ աշխատել այդ գեղեցիկ ձեռնարկութիւնները գլուխ բերելու։

Փոստային կայարան հիմնելու հարցի կարեւորութիւնը ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է ագուլեցիներին, իմ կրկնելը բոլորովին աւելորդ է։ Իսկ բժիշկ ունենալու հարցը ամենից վեր է, նշանաւոր և ամենաանհրաժեշտ։ Բժիշկի մասին արդէն առարարութիւն է բացված և մօտ 400 ր. փող է ժողովված։ Ամէն հասարակութիւն իր «ցեցերը» ունի, այդպէս է և Ագուլիսը։ Ջանազան Յովսէփներ, Իսմաիլներ, Մղդսիներ և Կարապետներ արդիւք և խոչընդոտ են կանոնում լինել չը առարգելով քերթին, բայց հասկանալի է որ այդպիսիները միմիայն իրանց են խայտառակում և ուրիշ ոչինչ անել չեն կարող....

Ագուլեցին չը պիտի անհոգութիւնից թէ ծուլութիւնից, առաջարկութիւն ունի առհասարակ մի միտք յայտնել—օրինակ փոստային կայարան հիմնելու հարցը,—այդ գործը առաջ տանելու համար մարդկի ընտրել և ուղարկել իր տեղում նստել.... ագուլեցին կարծես ընդունակ է միմիայն լաւ մարդիկ և օգտաւէտ գործեր ծնելու մէջ, իսկ իրագործել մտածածը,—այդ նրա գործը չէ։ Ճանկալի է որ այդ հարցերը ևս միւս մեր հարցերի նման լոկ հարցեր չը մնան, այլ իրագործվին յօգուտ համայն հասարակութեան։

Յունվարի 2—3 գիշերը ժամը 3-ին զգալի եղաւ այստեղ երկրաշարժի մի չատ աստիճ և երկարատև ցնցում։ Այս վերջի ցնցումը միւս բոլոր նշաններից առանձնապատուին էր, այնպէս որ շատերին բնից զարհնցրել և սարսափի մէջ էր ձգել....

***

ՆԱՄԱԿ ՄԵՆ-ՂԱՐԱԳԻԼԻՍԻՑ

—

Յունվարի 31-ին

Առողջապահութեան գլխաւոր պայմաններից մէկն էլ ջուրն է։ Կան տեղեր, ուր միլիոններ են միասում առատապար ջուր ձեռք բերելու համար։ Կան տեղեր ուր մաքուր ջուր ունենալու համար մինչև իրանց կեանքը չեն խնայում, որովհետև առանց ջրի երկիրը անապատ է։ Մեզ ջուրը առատապար ու մաքուր չէ, նրա խմորները կարճ միջոցում կորցնում են իրանց առողջութիւնը, ենթարկվելով զանազան տեսակ անբուժելի հիւանդութեանց։ Բնութիւնը պարգևել է դարաբլխանցիներին մի ամենագործուն և առողջապար ջուր, որ անտառախիտ ձորերի միջից սկզբնաւորելով, անցնում է դիւղը։ Բայց տարաբախտաբար այս հազուագիւտ և առողջապար վճիռ առտակի նշանակութիւնը մեր դարաբլխանցիք այնքան քիչ են հասկանում, որ ամէն օր անխնայ ամէն տեսակ գարշելի աղբ այս անմահական ջրի մէջ թափելով, կեղտոտում փչացնում են ջուրը։ Այն տները՝ որոնք չինված են առտակի երկարութեամբ, ամէն օր՝ բոլորն էլ տաւարի աղբը առտակի մէջ են թափում։ Խմելիս իսկոյն մարդի սիրտը խառնում է։ Այս րոպէիս այդ առտակի երկու ափերում, մէկ ծայրից մինչև միւսը, տաւարի աղբերը իրար վրա փլված են և ամէն օր ամէն րոպէ լուծվելով ջրի մէջ, կատարելապէս թունաւորում են նրան։ Ուզղակի դիզի տանուտէրի պատասխանատուութիւնն է, որ տարեկ գիւղացիներին մաքրել առտակի ափերից հին աղբերը և բոլորովին տարհելով այսուհետև ջրի մէջ աղբ թափելը։ Զարմանալի ծուլութիւն. Թող մի երկու քայլ էլ առաջ գնան և ուրիշ տեղ թափեն այդ գարշահոտութիւնները։

Սրանից մի երկու տարի առաջ դարաբլխանցի երկու եղբայրներ, գիւղերը, գաղտագողական շինութեան վերին յարկից գերանները ապտակաբար աղտոտով կատարել, պատի քարերն էլ քանդել տարել են և ազգատերբար իրանց տներ չինել։ Բայց այդ ազգատերական գողութիւնը չատ չատով յայտնվեցաւ. ազգատէր գողերը բռնվեցան։ Գեռ այս բաւական չէ։ Յունվարի 13-ին հասարակական վճիռ կայացրին և ընդհանուր համաձայնութեամբ վճռեցին որ ազնիւ գողերը իրանց գողացած գերանները իրանց տան վրայից հանեն և կրկին յանձնեն գիւղապետին որոշված տեղը հետ։

Յունվարի 28-ին Ղարաբլխի առաջատար մարդկերանցից հրաւիրված էին ս. Փիրամեանցի տունը ընծրկրի, որից յետոյ ս. Փիրամեանցի առաջարկութեամբ ատորագրութիւն բացվեց պատուելի հեբերի մէջ, որ և իսկոյն ամենայն համակրութեամբ ընդունվեցաւ բոլորի կողմից և ատորագրեցին 525 րուբլի, որից մօտաւորապէս 200 ր. իսկոյն հաւաքվեցաւ. մնացածն էլ հաւաքվում է։ Գ. Փիրամեանցը այս փողերով ուզում է ծանկել տալ օրիորդաց դպրոցի համար մեր երկրագործական աև-

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

***

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ ամէն տարի 600 հազարի չափ մարդիկ կը մեռնին։ Ասոնց մեծ մասը կը բաղկանայ ծերերէ, որոնք իրենց կեանքի վերջին տարիները կ՚անցընեն ամուսնական կամ ընտանեկան կապերէ զուրկ։ Ասոնց համար ամերիկացի բժիշկներ մեծ հոգածութեամբ ուսումնասիրած են այն պայմանները, որոնց մէջ ծերերը կրնան երկար ապրիլ։ Ասոնք կ՚ըսեն, որ ծերերը պէտք է ամէն առաւօտ ելլեն անկողինէն ժամը 6-ին, ամառ թէ ձմեռ, եւ ամէն գիշեր ժամը 9-ին պառկին։ Ամէն անգամ որ ելլեն անկողինէն, պէտք է ոտքի կենան եւ ձեռքերնին վերէն վար շարժեն, որպէսզի ամբողջ մարմինը շարժի։ Ամէն առաւօտ պէտք է ցուրտ ջուրով լուացուին, եւ ամէն անգամ որ լուացուին, պէտք է ամբողջ մարմինը շփեն։ Ամէն առաւօտ պէտք է ժամ մը զբօսնուն, ամէն օր ժամ մը ձիով կամ կառքով ման գան, ամէն օր ժամ մը ընթերցանութեամբ զբաղին, ամէն օր ժամ մը ուրիշներու հետ խօսակցին, ամէն օր ժամ մը ուրիշներու համար բան մը ընեն, ամէն օր ժամ մը ուտելիքնին մարսելու համար ման գան, ամէն օր ժամ մը ուրախ ըլլան, ամէն օր ժամ մը ուրիշներուն հետ ընթրեն

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՒՐՔԻԱ

Ս. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են հետևեալը յունվարի 27-ից: Թիւրքիան աշխատում է կամ անհամձայնութիւն սերմանել Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ, կամ լուծել եգիպտական խնդիրը նրա բռնակալ պետութիւնների միջամտութեան օգնութեամբ: Մինչև այժմ Բ. Դրանը չաջողվեցաւ դիպլոմատիական բանակցութիւնները սկսել այդ առարկայի վերաբերութեամբ: Ո՛չ Անգլիան և ո՛չ Ֆրանսիան մինչև այժմ չը պատասխանեցին Թիւրքաց կառավարութեան շրջաբերականին եգիպտոսի վերաբերութեամբ: Ինչ կը վերաբերի միւս պետութիւններին, Թիւրքաց դեսպանները զանազան մայրաքաղաքների մէջ աշխատում էին պատասխան առնել Բ. Դրան շրջաբերականին, բայց այդ մինչև այժմ նրանց չաջողվեցաւ: Միայն Բերլինից Սատդուլլահ բէյ հեռագրեց սուլթանին, որ Գերմանիան եգիպտական հարցը լուծելուց առաջ ապատում է Ֆրանսիայի և Անգլիայի պատասխաններ: Իսկապէս գործը բոլորովին այլ կերպարանք ունի: Սատդուլլահ բէյ բոլորովին չէ տեսել իշխան Բիսմարկին, միայն հարց է առաջարկել կոմս Հացֆէլդին, որ նրան պատասխանել է, թէ թիւրքիան և բռնապետական պետութիւնների կարծիքն իմանալուց առաջ պէտք է սպասել Ֆրանսիայի և Անգլիայի պատասխանը: Լորդ Գէօֆերին շատ անգամ յայտնել է, որ Անգլիա և Ֆրանսիա ցանկանում են պահպանել status quo եգիպտոսի մէջ: Բայց դրա համար, նրա կարծիքով, հարկաւոր է, որ միևնոյն պետութիւնների և եգիպտոսի մէջ կապված պաշտպանութիւնները անգլօ-ֆրանսիական վերահսկողութեան մասին ոչնչացրած չը լինեն: Բայց այդ անգլիացիները այն կարծիքի են, որ, եթէ եգիպտոսը միևնոյն ժամանակ խախտէ այդ դաշնագիրը, այնուամենայնիւ եւրոպական պետութիւնները իրաւունք չեն ունենայ միջամտելու արևմտեան այն պետութիւնների միջամտութեանը, որոնց հետ դաշնագիրը կապված է: Ակնհայտ է, որ վերջին անհանգիստն շատ բան կարելի է պատասխանել, որովհետև Ճոցած բոլոր պետութիւնները, գուցէ ոչ միաձայնակ, բայց այնու ամենայնիւ հետաքրքրված են եգիպտական գործերով:

Վերջին ժամանակներում Լեմնոսի մէջ ապստամբութիւնը անհանգստացնող բնաւորութիւն է ստացել այնպէս որ Թիւրքաց կառավարութիւնը երկիւղ է կրում, արդեօք նա կարող է պահպանել սուլթանի իշխանութիւնը արաբական այդ նահանգի մէջ: Համարձակ բողոքներն են օգում քաղում արաբական ցեղերի Ջանասիկաութիւններից և ոգիտութիւններից յեղափոխական նպատակների համար: Լեմնոսի մէջ հանգստութիւնը վերականգնելու համար Բ. Դուռը ստիպված կը լինի խիստ միջոցներ գործադրել:

Նոյն լրագրին Ս. Պօլսից հաղորդում են: Գամբետտայի միևնոյնութեան անկումը մեծ ուրախութիւն պատճառեց սուլթանի պալատի մէջ: Ո՛չ այնքան Գամբետտայի աշխատանքները յօգուտ յունական խնդրի, որքան նրա մի ճառը, որի մէջ նա կտակած յայտնեց սուլթանի ընդհանակութիւնների մասին, սուլթանին դրգռեց Գամբետտայի դէմ: Ֆրանսիական միևնոյնութեան փոփոխման առաջին հետևանքն այն եղաւ, որ սուլթանի պալատը կատարելապէս փոխեց իր դիրքը Ֆրանսիայի վերաբերութեամբ: „Լէյ Ժուռնալ տը Վոյիէ“ լրագիրը սկսեց ուժգին չափաւորութեամբ խօսել Ֆրանսիայի մասին: Լրագիրը յոյս է յայտնում, որ „Տունեսի արշաւանքի դէպքերը“ հետանալը ապիկոյութիւն կունենայ Ֆրանսիայի քաղաքականութեան վրա Տունեսի մէջ և կարելի կը դարձնէ Թիւրքիայի և Ֆրանսիայի համձայնութիւնը: Չը նայելով այս հանգամանքին, Տունեսից փախչողները սուլթանի հրամանով ուղարկում են Տրիպոլիի մէջ և արժանանում են գանազան լընծանների: Այժմ բանը կատարվում է հակառակ Ֆրանսիական հիւպատոսի բողոքների:

ՉԵՐՆՕԳՕՐԻԱ

Չերնօգօրիական իշխան Նիկօլայի գահընկէց լինելուց և այդտեղ կազմած ժամանակաւոր կառավարութեան մասին Ցետինեից „Polit. Corresp.“ լրագիրն գրում են: Յունվարի երկրորդ կէսին Պանիլօվգրադի մէջ կայացաւ ժողով ապստամբ գիւղացիական ժողովը, որ պատերազմական և քաղաքական չերնօգօրցիների համար մեծ նշանակութիւն ունէր: Այդ ժողովի ժամանակ պէտք է պատերազմական դործերը վճռվէին և մի և նոյն ժամանակ վերջին պատերազմի պատճառով օֆիցիալների և զանազան հրամանատարների պարտքը մնացած պաշտօնները պէտք է բաժանվէին: Այդ ժողովին ներկայ գտնվեցան 250 օֆիցիալներ և հրամանատարներ, բացի այդ բազմաթիւ գանգատաւորներ և այնպիսի անձինք, որոնք ցանկանում էին առանձին վերաբերել պաշտօնեաներ, այնպէս որ այդ ժողովի ընթացքում Պանիլօվգրադի մէջ հաւաքվել էին գրեթէ բոլոր չերնօգօրցիների ներկայացուցիչներ:

Իշխան Նիկօլայ յունվարի 18-ին և 19-ին հաւաքից դաշտի մէջ բոլոր ներկաներին և կարդաց նրանց իր գրած կանոնագրութիւնը, որ մեկնում էր Չերնօգօրիայի պաշտպանական կոչումը և նրա պահանջները խաղաղ ժամանակ: „Մեր նախորդների հին լեռնային սովորների մէջ, ասված է կանոնագրութեան մէջ, մենք անյագթելի ենք: Բաց դաշտում բազէի թևերը անզօր են: Մենք պէտք է սովորենք, սովորենք պատերազմի համար, մանաւանդ խաղաղութիւնը պահպանելու համար, որ մեզ անհրաժեշտ է մեր դոյութեան պահպանելու և մեր քաղաքակրթութեան զարգացման համար:“ Մի տեղ իշխանը մեծ համակրութեամբ խօսում է Ռուսաստանի և Հանգուցեալ Կայսր Ալէքսանդր II-ի հետ ունեցած դաշնակցութեան մասին և յոյս է յայտնում, որ այժմեան թագաւորն էլ չի պատրաստ չերնօգօրցիների համար իր սէրը և բարեհաճութիւնը: Մի ուրիշ տեղ նոյնպիսի ջերմութեամբ իշխանը խօսում է այն շնորհակալութեան մասին, որ պէտք է ղգայ չերնօգօրիական ժողովուրդը դէպի աւստրօ-ունգարական հզօր պետութիւնը և դէպի նրա մեծահոդի թագաւորը: Կանոնագրութիւնը կարդալուց յետոյ իշխան Նիկօլայ մի ճառ արտասանեց: Նա յիշեց Հերցեգօվինայի մէջ պատահած անցքերը և ասաց, որ Չերնօգօրիայի համար անհրաժեշտ է կատարել իր միջազգային պարտականութիւնները և երախտագէտ գտնվել դէպի աւստրօ-ունգարական կառավարութիւնը, որ մի քանի անգամ ցոյց է տուել Չերնօգօրիային իր բարեհաճութիւնը և բարեմտութիւնը: „Չեր մէջ, ասաց իշխանը, շատ մարդիկ կան, որոնք առում են: Մենք միշտ օգնել ենք Հերցեգօվինայի մեր եղբայրներին և այժմ էլ պէտք է օգնենք նրանց: Բայց ես ձեզ կասեմ: Մենք այլ ևս ոչինչով պարտական չենք Հերցեգօվինայի մեր եղբայրներին, որոնց ես նոյնքան եմ սիրում, որքան և դուք: Աւստրօ-Ունգարիան թիւրքիա չէ և այժմեան Չերնօգօրիան էլ այն չէ, ինչ որ առաջ էր: Աւստրօ-Ունգարիան արդարացի է և մեզ բարեկամ: Մեր Հերցեգօվինացիները ապստամբվում են զինուորական ծառայութեան մասին օրէնքի պատճառով, ուժի վառ նրանց համար: Ոչ մի երկիր չէ կարող դոյութիւն ունենալ առանց պատերազմական զօրքի:“ Այդ ճառը պատասխանելու ժամանակ ներկայ էր աւստրօ-ունգարական ներկայացուցիչ գնդապետ Էհօմել, որի հետ իշխանը բաւական երկար էր վարվում: Անտիվարի ուղևորվելուց առաջ իշխան Նիկօլայ սկսալ տեղեկութիւնների տարածման առաջն առնելու նպատակով հրամայեց գինուորական ժողովը երկու մասերի բաժանել, որոնցից մէկը տեղափոխել Անտիվարի, իսկ միւսը Պօդգօրիցա:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «Times» լրագիրը հաղորդում է, որ ապստամբները Լէմնոսում առաջի երկիւղ է դրել պալատում: Ջինուորական միութիւնը անցյալ 200,000 ֆունտ ստերլինգ փող է պահանջում, բայց յայտնի չէ, արդեօք կարելի է այդքան գումար ձայել:

— «Standart» լրագրի թղթակիցը Ս. Պօլսից հեռագրում է յունվարի 24-ից, որ այստեղ կարծում են, թէ Թիւրքիան համձայնութիւն կայացրել Գերմանիայի և Աւստրիայի հետ անգլօ-ֆրանսիական ազդեցութիւնը հաւասարակշռելու համար:

— «Daily News» լրագիրն յունվարի 24-ից Ալէքսանդրիայից հեռագրում են: Ահա արդէն երեք որ է, որ ապստամբի վիճակի է: Ամենքական յարաբերութիւնը Աւէզի ջրանցքի վրա դադարած է:

— «Presse» լրագիրն յունվարի 26-ից Հռոմից հեռագրում են, որ Գարիբալդի իրան տեղի լաւ է դրում: Բժիշկները հաւատացնում են, որ նա կազդուրվի, բայց դեռ էլի պահում են նրան այդ տեղեկութիւնը ընդունելուց:

— «Post» լրագիրը յունվարի 26-ից Վիէննայից հեռանալ տեղեկութիւնը առած: Բուռնիներին գալիցիայում դեռ էլի չարունակում են կալանաւորել: Ներկայումս 30-ից մինչև 40 «կասկածաւորներ» են կալանաւորված: Մինչ մի նրանց մեղադրում, դեռ յայտնի չէ: Լվովեան լրագիրները առաջի մասի կերպով են պրում պառլամենտական և ուռւսական գնդապետների մասին և մինչև անգամ խօսում են «հակառուսական ագիտացիայի մասին»: Այդ ի հարկէ, մեկ առիթ է պետական յանցանքի մէջ մեղադրելու համար, որովհետև ուռւսաց կայսրի պատիւն ունենալը և բուռնիներին ուղարկած պատիւն ընդունելը չէ կարող պետական յանցանք համարվել: Բերլինի բարձր շրջաններում լսում են այդ կալանաւորութիւնների մասին, բայց լուրջապէս անդամների մէջ այն կարծիքն է տիրում, որ այդ գործը շատ մեծացնում են ներկայիները, իրանց նպատակների համար:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զարկաչարքի, յունվարի 27-ին (փետրվարի 8) հարուստ Ֆրանսիայի կանոն բաղաքում, երկրաշարժ եղաւ մեծ վնասներ պատճառելով: Ցետոյ վախճանվեցաւ գերմանացի հռչակաւոր գրող Թէոդոր Աուէրբախ: Նա ծնվեցաւ 1812 թվին վիրտեմբերգի Նօյշտետէլ գիւղում, հրէայ ծնողներից: Սկզբնական կրթութիւնը հրէական ուսումնարանում և Շտուտգարտի գիմնազիայում վերջացնելուց յետոյ, նա Տիւբինգէնի համալսարանը մտաւ, ուր սկզբից իրաւաբանական գիտութիւններով էր պարապում, իսկ վերջը, Դաւիթ Ստրաուսի խորհրդով և ազդեցութեան տակ, իրան բոլորովին փիլիսոփայութեան նուիրեց: Այդ նպատակով նա տեղափոխվեց Միւնխէն, և յետոյ Հէյդէլբերգ, ուր այն ժամանակ Շելլինգ և Գաւրէ պրօֆէսօրները բաղմաթիւ ունտուդներ էին գրաւում: 1836 թվին Աուէրբախ առաջին անգամ գրականական ասպարէզ դուս եկաւ և մի բրօշիւր հրատարակեց «Լէյհպնիցեան և մի նորագոյն գրականութիւն» վերնագրով, որի մէջ կատաղի կերպով պաշտպանում և գովաբանում է հրէականներին: Մի և նոյն նպատակով հետևեալ տարին նա մի վէպ գրեց «Spinoza» վերնագրով, իսկ 1839 թվին «Բանաստեղծ և վաճառական» բոմանը: 1841 թվին լոյս տեսաւ Սալինօպայի հերիաթութիւնների նրա թարգմանութիւնը հինգ հատորներում: Մի և նոյն ատեան հրատարակվեցան նրա առաջին վէպերը «Սիրիր մարդկանց» և «Ինչ է բաղդը», որոնց մէջ նա աշխատում էր ընդհանրացնել և հասկանալի դարձնել փիլիսոփայական գաղափարները: Մի և նոյն ժամ է գրված և «Կրթված քաղաքացի» հետևակութիւնը: Մի և նոյն ժամանակին են վերաբերում Աուէրբախի առաջին փորձերը՝ ծանօթացնել ընթերցող հասարակութիւնը գիւղական կեանքի հետ, գիւղացիների ազատութիւնների և տանջանքների հետ: Նրա առաջին քայլը այդ ասպարէզի վրա մեծ հանգրութեամբ ընդունվեցաւ թէ հասարակութիւնից և թէ կրօնականից և միանգամից հռչակվեցաւ ոչ թէ միայն Գերմանիայում, այլ և ամբողջ Եւրոպայում: Մի և նոյն յաջողութիւնը չունեցան նոյն ոգով գրված նրա մեծացած հետևակութիւնները, մասամբ այն պատճառով, որ քառասուն թուականների վերջերում գերմանացիք խիստ չուշնէին և մասամբ նրա համար, որ այդ գրուածքները առաջվայ թարմութիւնը չունէին, բայց ուսումնասիրական շատ խնդրութիւն էին պարունակում իրանց մէջ, պատմութիւնը ստուգիւ ձգձգված էր, իսկ սէր չունէին գրեթէ արտեսական: Այդպիսով նրա «Պօֆֆաուտէն» վէպը աջողութիւն չունեցաւ, այն ինչ Բերկ Պֆէֆֆէլի «Բազաբ և գիւղ» պրսան, որի բովանդակութիւնը ամբողջապէս վերցված է այդ վիպասանութիւնից, բայց որի մէջ վերջինի բոլոր պակասութիւնները հեռացրած են, ամբողջ Գերմանիայի մէջ մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ: Ցեզատիսեսութեան ժամանակ Աուէրբախ քաղաքականութեամբ սկսեց պարապել, ճառեր էր խօսում պանդոկների դէմ և անազդ փորձ արաւ գրելով «Անգլիաս Հօֆէլը» պրսան: Ներհատակ պրօտեսիական բանաստեղծութեան մէջ Աուէրբախ յաջողութիւն չունեցաւ: 1851 թվին նա գրեց «Նոր կեանք» անուամբ բոմանը, որի մէջ նկարագրում է Գերմանիայի պրօտեսիները յեղափոխութիւնից յետոյ: Ըստ նայելով այդ բոմանի մէջ եղած մտքերի և հայեացքների առատութեանը, կրկնական պատմութեան անկասկած լինելու պատճառով խստութեամբ վերաբերվեցաւ դէպի նրան, և այդ հանգամանքը դրդեց Աուէրբախին կրկին գիւղական կեանքից վէպեր գրել: Նրա «Barfusselle» (1856 թ.), որը համարեա բոլոր լեզուներով թարգմանված է, «Joseph im Schnee» (1861) և «Edelweiss» (1873) վէպերը մեծ աջողութիւն ունեցան, չը նայելով որ պրպտը այն թարմութիւնը և բնդհանրութիւնը չունեն, ինչպէս գիւղական կեանքը նկարագրող նրա վէպերը: Աուէրբախի ամենամօտ բոմաններից ուշադրութեան արժանի են «Բարձրաբերան վրա», որի մէջ գեղեցիկ կերպով ցոյց է տրված գիւղական կեանքի և արտաքսական կեանքի մէջ եղած հակադրութիւնը, «Ամարանոցը Բէյմի վրա», որը չափից դուրս շատ մանկավարժութիւն, հոգերանութիւն և էսթետիկա է պարունակում, և «Waldfried»: Աուէրբախի հեղինակութիւնների լիակատար ժողովածուն հրատարակվեցաւ 1864 թվին Շտուտգարտում:

* * *

Վերջին միօրական ժողովրդագրութեան համեմատ, Լոնդոնում ներկայումս հաշւում են 3,489,530 բնակիչներ, որոնցից 1,633,221 արական սեռին են պատկանում և 1,856,209 իգական սեռին: Քաղաքը 31,597 հեկտար կամ 316 քառակուսի կիլոմետր ատրածութիւն է բռնում: Փողոցները 1,500 անգլիական մղոն երկարութիւն ունեն, իսկ ջրանցքների երկարութիւնը 2000 մղոնից անցնում է: Այդ ամարին ատրածութեան վրա չինված են 417,956 տներ:

* * *

Վերջին ժողովրդագրական միօրագրութիւնից յայտնվեցաւ, որ Նիւ-Եօրքի ազգաբնակութիւնը 1,206,222 հոգուց է բաղկացած, որոնց մէջ 18,952 նէգրներ են, 727,629 տեզագիներ, 29,767 անգլիացիք, 198,595 իրլանդացիք, 8,683 չամլանդացիք, 9,910 ֆրանսիացիք, 12,223 իտալացիք, 9,020 լեհացիք, 4,551 ռուսներ և 153,482 գերմանացիք և աւստրիացիք:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երեւանեան հրատարակի վրա քաղաքային կալուածքի նորոգութեան պատճառով

ԹՂԹԻՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

աղափոխում է ժամանակաւորապէս փետրվարի 13-ից մինչև 10-ն մարտի Ի. Ա. ՋՈՒԲԱԼՈՎԻ ՏԱՆԸ Առևտրական բանկի տակ, իսկ մարտի 10-ից մշտական առևտուր կը անդափոխվի Դվորցովի փողոցի վրա Կ. Ե. Ջուբալովի տան, Երևանեան հրատարակից 5-ը հանար:

2—3 (1)

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան իվ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամանիներ, բաժակներ, բօկալներ, իվ լամպեր, սուրճ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես յուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ՋԻՆՍՏԱԿԱՔՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԴՐԻՉՆԵՐ, իլուպկի, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԲԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մէջքակապներ, կէօնեկ, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսպրիչներ, իլաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարդկանց գուլպաներ, տուպիտ սապօն, Հոսանէա ջրեր, շերբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ վաճառականներին ՄԵԾ քանակութեամբ ծախվում է ԹԷՅ· պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենարարձր թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբեր 65 ր., շինֆլդի գանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժիներ, ալբօմներ կիսապով, ֆիլտրաներ և այլն, ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվոլվերների թիֆլիսում:

95—100

ԱՐԴԵՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՋԵՏԻՉԻ** *„ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական դիքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“** *անունով:*

Այս դիքսիկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ

կարելի է առանալ թէ՛ կենտրօնական դրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ *դլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բնջակներ 8 ր. ամրողջ հագուստ 13—19 ր., պրապ, մանտօ, տրիկօ, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհական բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօֆայա կրեպա 9 կ., պանիր չեռաեր 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.: ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ: Մեզրամամ և արծաթիէ մամեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մանճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:*

10—36

„ԲՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիրմայով բանալով երեսնաւոր գրաւաճառանոց՝ կդնէմ նորա հետ ուսումնական, գիւտնական, նկարչական և կազմարարական իրեղէնների խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից ևանեի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի դիւտնատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ տպագրել ամեն բանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, պիտակներ, բլոշներ, նաև գրքեր, ամենադժուար վարձով:

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած „Ծնողին բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

Ա Ն Ա Հ Ի Տ

ՀԻՆ ԶՐՈՑՑ ԳՐԵՑ ԴԱԶԱՐ ԱՂԱՑԵԱՆՑ

ԳԻՆՆ Է ԱՄԵՆ ՏԵՂ ՈՒՂԱՐԿԵԼՈՎ

50 կօպ.

10 օրինակից աւելի գնողներին 20% զեղջումն կը լինի:

Պահեստը գանվում է Թիֆլիզ միր տպարանում: կարելի է առանալ և Թիֆլիզի հայ գրավաճառներից:

Խնդարհաբար կը խնդրեմ այն մեծ. տարրաքաղաքացի պարոններին, որոնց ուղարկված է վերոյիշեալ գրքերից վաճառելու համար, թող բարեհաճեն գումարը փութով ուղարկելու. նոյնպես եթէ կը գտնվեն և ուրիշ քաղաքներից վաճառելու համար նեղութիւն յանձն առնող պարոններ, թող յայտնեն իրենց կամքը՝ մենք հնարակալութեամբ կուղարկենք նոցա վերոյիշեալ գրքերից: Հասցէն՝ մեր տպարանի անունով:

Մովսէս Վարդանեանց 3—6

ԽԱՒԻԱՐ *առաջին տեսակի 70 կ. նոյն խառնար առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար շշերով 30 կ., բազկաթոռ-մահճակալներ 10, 14 և 18 ր.: Օրհնութեամբ կը առաջվի* **ՊԱՆԻՐ** *չեռաեր 60 կ., ֆունտը* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:** 6—10

Այս տեսակ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ *IV և V գրքոյկը. „երկու վէպիկ“ Անդրանիկից. „Սոխակ“ և „Խոզապած“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.*

Վաճառվում են 15,000 *ամանները առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 սանկ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պենսնեներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մատիտներ և զրչակոթիկ 8 կ. գիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէդէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվիներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, պրապ, արիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով: Ծախվում է* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ: Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը 2 ր. 50 կ.:*

53—60

Վերարկուներ 4 ր., ձըծաղներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., փանջ-աթոռ 4 ր., բանջակաթոռ-մահճակալ 10 րուբլի և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամանի քորոցներ 50 կ., պատակա ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վանուններ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 զույգ գուլպաներ 25 կ.—իյ զույգը, 10,000 զույգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպակյ· 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհաս 40 կ.—1 ր., 300 հատ լէվոլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ կիսապով, 10,000 ֆունտ թէյ թեժամանով 1 ր. 65 կ.: եր կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար: Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ:* 84—100

Վերոհանգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը,* **ՓՈՍՏՈՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԼՂ**, *մազերը ամրացնելու նշանաւոր, 1 ր. տանը և վրան գլխացաւի դէմ,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և Հոսանէա ջրեր և այլն* 76—100

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵՐԻՆ *(տիտառներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաուալիկայ փողոցի անկիւնում մի-ՔԱՑԻԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

138—150

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

Գտաս եկաւ միր „Мои Путевыя Замѣтки“ վերնագրով նոր առաս բրօշիւր, որի միջ նկարագրված են Արաս-Ձուման, Աղաջիկ, Բօրժոմ, Քուվթայիս և Բաքուում ծախվում է կենտրօնական գործակատարութեան միջ և պ. Զաքարիա Գրիգորեանցի Կուժակի և կլուբի շրջապարների մագինն է 15 կօպ.

Գարրիել Դ. Տէր-Գաբրիելեանց.

Առաջիկայ 1882 *թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով կրթականական-քաղաքական և ազգային տանագիր*

„ԳՕՐՑ“

„Գործ“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և գոր կը դայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում:

Նախագիծ

ա. *Ժամանակագրութիւն. տէրութեան կարգագրութիւններ Ռուսաց, արտաքին և կովկասի կեանքի նորութիւնները:*

բ. *Քննական յօդուածներ հայերի և նոցա գրացի ազգերի տնտեսական, բարոյական և մտաւորական դրութեան մասին:*

գ. *Վէպեր, մանրավէպեր, դրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ— ինքնատրոյն և թարգմանական:*

դ. *Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնուած:*

ե. *Քաղաքական տեսութիւն:*

զ. *Նկարչին տեսութիւն:*
Մանկավարժական ժամանակագրութիւն:

ը. *Այլ և այլք:*

թ. *Իրրև յաւելուած եւրօպական և ռուսաց ընտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն:*
Յայտարարութիւններ:

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամեն տեղ . . 8 րուբլի
Վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
Երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վաճառը կանխիկ է.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Միքայէլ Հախումեանց

Дозволено цензурою. Тифлисъ. 11 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 24 փետրվարի 13 (25) 1882 փետրվարի 13 (25) № 24

ՏԱՍՆՕՐՅԱ ՎԱՀԱԳՆԻ ՏԱՐԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Տարին մեկ 10 թուղթ կէս տարին 6 թուղթ։
Առանձին համարը 5 կոպեկի։

Ծանուցումները տրուում են մոսկովի Գրաբար «Ժամա» տպագրատան մէջ։

Редакція «Ժамъ». Подъ редакціею Іеромонаха Ефрема.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Ռուսական լրագրները կը գրեն, որ Ռուսիոյ կառավարութիւնը ուզելով ամրացնել Ռուսիոյ հարաւային սահմանները, որոշած է Կովկասի զօրքերուն թիւը հազար հոգիով աւելցնել։ Ասոնք պիտի բաժնուին հետեւեալ կերպով։ Կովկասի հետեւակ զօրքերուն 16 գունդերէն 4-ը պիտի ունենան 4-ական գումարտակ, 4-ը՝ 3-ական գումարտակ, 4-ը՝ 2-ական գումարտակ, իսկ 4-ը՝ 1-ական գումարտակ։ Ասոնց հետ պիտի միանան 4 հեծելազօրքի գունդեր, 4 հրետանաւոր գունդեր, 2 հրետանաւոր գնդեր, 2 հրետանաւոր գումարտակներ, 2 հրետանաւոր մարտկոցներ, 2 հրետանաւոր ջոկատներ, 2 հրետանաւոր ընկերութիւններ, 1 ռազմական ճամբու գունդ և 1 սակրաւորական գումարտակ։ Ասոնց բոլորին հետ միասին Կովկասի զօրքերուն թիւը հազար հոգիով պիտի աւելնայ։ Ըստ այսմ Կովկասի զօրքերուն թիւը պիտի հասնի 120 հազարի։ Ռուսական զօրքերուն մեծ մասը Կովկասի մէջ կը գտնուի։ Ասոնք կը կազմեն 3 հետեւակ զօրաբաժիններ, 2 հեծելազօրաբաժիններ, 3 հրետանաւոր բրիգատներ, 1 ռազմական ճամբու գունդ և 1 սակրաւորական գումարտակ։ Ասոնց բոլորին հետ միասին զօրքերուն թիւը պիտի հասնի 81/2 հազարի, որ 7 հազարով աւելի պիտի ըլլայ 1 յուլիս 1881 թուականէն։ Ռուսիոյ զօրքերուն մեծ մասը կը գտնուի Կովկասի մէջ։ Ռուսիոյ կառավարութիւնը կը ջանայ ամրացնել Կովկասի սահմանները, որպէսզի Ռուսիոյ հարաւային սահմանները ապահովուին։

Ռուսական լրագրները կը գրեն, որ Ռուսիոյ կառավարութիւնը ուզելով ամրացնել Ռուսիոյ հարաւային սահմանները, որոշած է Կովկասի զօրքերուն թիւը հազար հոգիով աւելցնել։ Ասոնք պիտի բաժնուին հետեւեալ կերպով։ Կովկասի հետեւակ զօրքերուն 16 գունդերէն 4-ը պիտի ունենան 4-ական գումարտակ, 4-ը՝ 3-ական գումարտակ, 4-ը՝ 2-ական գումարտակ, իսկ 4-ը՝ 1-ական գումարտակ։ Ասոնց հետ պիտի միանան 4 հեծելազօրքի գունդեր, 4 հրետանաւոր գունդեր, 2 հրետանաւոր գնդեր, 2 հրետանաւոր գումարտակներ, 2 հրետանաւոր մարտկոցներ, 2 հրետանաւոր ջոկատներ, 2 հրետանաւոր ընկերութիւններ

դեր ցանկանալ և ընդդիմանալ եւրօպական ձնշմանը մի պետութիւն, որի հիմունքները խախտված են, որի վարչութիւնը անընդունակ և կաշառակեր է, որի զանձարանը դատարկ է և որի հպատակ ազգութիւնները անբաւական են իրանց կառավարութիւնից: Ցայտնի է, որ Արաբիայի մէջ նշանաւոր ապստամբութիւն է սկսվել և այնտեղ բաւական շատ զօրքեր են ուղարկված: Բացի այդ մենք գիտենք, որ Հայաստանը ամբողջապէս անբաւական է, որ եւրօպական կառավարութիւնների բոլոր աշխատանքները Բ. Դրանը համոզելու համար Հայերի օգտին բաւական չեն, որ Ասորիքում ապստամբութիւն է սկսվել իր պաշտօնից: Ալբանացիներին ճնշելը դեռ ևս վերջացած չէ և այդ երկրի մէջ վերջին ժամանակներում տիրող հանգստութիւնը միայն զինադադար կարելի է համարել և ոչ թէ հաշտութիւն: Վերջապէս եգիպտական ժողովրդի այժմեան տրամադրութիւնը լաւ անզգայ չէ խոստանում այդ երկրին: Մահեղծիների մէջ Թիւրքերի, յոյներին, և բոլոր արարացիների համակրութեան շնորհիւ շատ անդամ անկարգութիւններ են ծագել, որոնք կարող են ընդարձակ ապստամբութեան բնաւորութիւն ստանալ: Մի խօսքով Թիւրքիայի բոլոր մասերը կամ բացարձակապէս ապստամբված դրութեան մէջ են, կամ պատրաստվում են ապստամբվել: Այնու ամենայնիւ «հիւանդ մարդը,» որին արագ մահ էին գուշակում, դեռ ևս ապրում է և ձանձրացնում է եւրօպական պետութիւններին: Թիւրքայ կառավարութիւնը և նրա հաշուով ապրող զանազան տարրերը միշտ ոգևորվել են զանազան երևոյթներով, որոնք միշտ ապարդիւն են անցել: Այգպիսի մի երազ էր փարիզի խաղաղութենից յետոյ Անգլիայի և Ֆրանսիայի հզօր հովանաւորութեան վրա դրած յոյսը: Այն ժամանակ Պրուսիայի արևելեան շահերի մասին ոչ ոք չէր մտածում: Եգիպտական հարցի պատճառով պատահած անցքերը ապացուցին, որ Թիւրքերի յոյսը Անգլիայի և Ֆրանսիայի վրա միայն մի երազ էր: Այժմ Թիւրքերը հաւատացած են, որ Գերմանիան, եթէ նրանց չի ազատի, գոնեա առժամանակ կը պահպանի Թիւրքիայի դոյութիւնը: Թիւրքիայի մէջ նշանաւոր պաշտօնները գերմանացի սպաներին են յանձնվում: Սուլթանը և գերմանական կայսրը փոխադարձապէս բարեկամական ցոյցեր են անում և միմեանց արտաքոյ կարգի դեսպանութիւններ են ուղարկում: Թէ ինչպիսի հեռևանքներ կունենայ Թիւրքայ կառավարութեան յոյսը Գերմանիայի օգնութեան վրա, դա կերևայ մօտաւոր ապագայում:

ՋՆՐՆՕԳՕՐԻԱ

—

Ցենեվից „Polit. Corresp.“ լրագրին յունվարի 25-ից գրում են: Մեր փոքրիկ իշխանութիւնս քաղաքը արդացել է: Իշխանի ընտանիքը պալատականների հետ ժամանակաւորապէս տեղափոխվեցաւ Անտիվարի, որտեղ ապրում է սննուցի Նախագահ Բոժիլար Պետրովիչ և արտաքին գործերի միևնոյն Մատնիչ Բագրովիչ, միևչդեռ ներքին գործերի միևնոյն Մաշա Վրբիցա ներկայումս ճանապարհորդում է երկրի մէջ: Ջնրնօգօրիայի մէջ Վրբիցա յայտնի է իրրև աշխատասէր և մի և նոյն ժամանակ ընդունակ մարդ: Մաշա Վրբիցա ամեն բան տեսնում և լսում է և նրա ձեռքը ամեն բանի հետևում է: Երկար տարիների ընթացքում Վրբիցային իշխան Նիկոլայի աջ ձեռքն են համարում և նրան ճանաչողները խոստովանում են, որ գոնեա ներկայումս Վրբիցա ներքին գործերի համար ամենամեծ միևնոյնն է: Ժողովուրդը վախենում է նրա ուանդից, զգում է նրա խորամանկութեան վրա և գնահատում է նրա անդադար գործունէութիւնը: Նրա գործողութիւնները իր ցանկացած ազդեցութիւնն են գործում: Դրա անձնաւորութեան այդպիսի մանրամասն նկարագրելու պատճառն այն է, որ Ջերնօգօրիայի սահմանների մօտ ներկայումս կատարվող ապստամբութեան ժամանակ, Վրբիցա առաջնակարգ և մինչև անգամ բացառական նշանակութիւն ունի: Օսման լրտեսների մէջ վերջին ժամանակներում շատ դրվեցաւ այն հարցի առիթով, որ Ջերնօգօրիական միևիստրութեան մէջ Աւստրօ-Ունգարիայի պատճառով տարաձայնութիւն է տիրում, որ միևիստրներից մի քանիսը այդ երկրին բարեկամութեամբ են վերաբերվում, միւսները թշնամութեամբ: Հաւատացնում էին, որ մի քանի միևիստրները չեին կամենում ուշադրութիւն դարձնել Ջերնօգօրիայի միջազգային պարտականութիւնների վրա, մինչդեռ Մաշա Վրբիցա պնդում էր, որ հերցեգովինացիների ապստամբութեան ժամանակ Ջերնօգօրիան պէտք է չէզոք մնայ: Գուցէ այդ լուրերը ճշմարիտ են, գուցէ սեռատի նախագահը և արտաքին գործերի միևիստրը թշնամութեամբ են վերաբերվում Աւստրօ-Ունգարիային, բայց դա ոչինչ նշանակութիւն չունի, քանի որ ներքին գործերի միևիստրը համոզված է, որ իր հայրենիքի կենսական շահերը պահանջում են չէզոքութեան կառավարութենից կատարելապէս ազատ գործելու: Պէտք է աշխատել որքան կարելի է շուտ զարգացնել Թիւրքիայի առևտուրը և արդիւնաբերութիւնը և այդ նպատակի համար շատ լաւ է, որ ամեն տեսակ երկաթուղիներ շինվում են: Ջերնօգօրիան ևս ցանկանում է ունենալ երկաթուղի, որ Ռագուզայից տանի դէպի Մոստար, Սարաևո և Վիշեգրադ: Ջերնօգօրիան ցանկանում է, որ Ռագուզայի նաւահանգիստը ազատ լինի, որ ապրանքները առանց մաքսի անցնեն Ջերնօգօրիայի սահմանները: Ջերնօգօրիան ցանկանում է, որ Ռագուզայի նաւահանգիստը ազատ լինի, որ ապրանքները առանց մաքսի անցնեն Ջերնօգօրիայի սահմանները: Ջերնօգօրիան ցանկանում է, որ Ռագուզայի նաւահանգիստը ազատ լինի, որ ապրանքները առանց մաքսի անցնեն Ջերնօգօրիայի սահմանները:

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Կ. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են փետրվարի 3-ից: Թիւրքիայի մէջ ներկայումս տիրող հանգստութիւնը երևի բարի պատգիներ կը տայ: Կարելի է յուսալ որ սուլթանը, որի անձնական աշխատանքները երկիրը պարտական է, որ ազդուել թեամբ լուծվեցան քաղաքական բազմաթիւ նշանաւոր խնդիրներ, չի կանգնի կէս ճանապարհի վրա և իրական միջոցներ գործ կը դնի թիւրքայ կայսերութիւնը վերակազմելու համար: Եթէ գործին այս տեսակէտից նայենք, իշխանութեան կենտրոնացնելը սուլթանի պալատում կարող է բարերար ազդեցութիւն ունենալ Թիւրքիայի վրա: Թիւրքիան այժմ այնպիսի դրութեան մէջ է, որ նրա բարօրութիւնը կախված է գործերի արագ վճռելուց: Պէտք է աշխատել որքան կարելի է շուտ զարգացնել Թիւրքիայի առևտուրը և արդիւնաբերութիւնը և այդ բան պալատի մէջ է վճռվում և այդպիսով առաջին է առնվում այն բոլոր խնդիրների, որոնք իւրաքանչիւր օրինաւոր գործին արգելք են լինում:

Սուլթանին մի նախագիծ է ներկայացրած մինչև Բաղդատ երկաթուղու գիծ կառուցանելու համար: Սուլթանը գիտէ, որ այդ գիծը նշանաւոր օգուտներ կը տայ և կարճ ժամանակամիջոցում առևտրական և պատերազմական ճանապարհ կը դառնայ դէպի Հնդկաստան: Եթէ այդ ճանապարհը կառուցանվի, Անգլիայի և Թիւրքիայի քաղաքական յարաբերութիւնները արմատականապէս կը փոխվին և այդ փոփոխութիւնը յօգուտ Թիւրքիայի կը կատարվի: Ս. Պօլսի մէջ այդ նախագծին մեծ նշանակութիւն են տալիս, յուսալով, որ նրա իրագործումը մեծ նշանակութիւն կը տայ Թիւրքիայի պատերազմական ոյժերին: Կառավարութիւնը այդ նախագծի հրատարակելը խաւսք թեամբ արդելել է, որովհետև երկաթուղու գիծը պէտք է անցնի սպառնալիական նշանաւոր կէտերի մօտ: Մտադրութիւն կայ այդ գիծը միացնել եւրօպայի հետ, մի կամուրջ կառուցանելով Բօսֆորի վրա:

Փետրվարի 3-ին բարձրացի կալիցէ մի փառաւոր երեկոյթ տուեց, որին ներկայ էին բոլոր դեսպանները և այսանդի ընտիր սոսրակութեան անդամները: Լօրդ Դէօֆերինն, որ նոյնպէս ներկայ էր, դիտմամբ չէր խաւսում հզիպատական խնդրի մասին, հետևելով անգլիական քաղաքականութեան այն կանոնին, որ Ս. Պօլսի մէջ չը պէտք է խաւսել եգիպտոսի մասին: Ընդհանրապէս թէպէտ լօրդ Դէօֆերինն շատ ուրախ է այն դիրքի պատճառով, որ բռնել են նրա ընկերները ինչպէս հայկական, նոյնպէս և եգիպտական խնդիրների վերաբերութեամբ, բայց նախադաս է համարում, որ այդ հարցերի մասին իր հետ չը խաւսեն:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 2 փետրվարի 82

Ինչ կընենք, ուր ենք. ևս թէ առաջ կերթանք: Պատրիարքի հրաժարականի խնդիրը նոյն վիճակին մէջն է, դէթ առ երեսին, ինչ որ էր քառասուն օր առաջ: Հրաժարականը մերժուած Ազգ. ժողովին, մերժուած Բ. Դուռնէն: Եւ պատրիարքը չէ կարող ևս առնել հրաժարականը առանց փոփոխութիւն եղած ըլլալը—իրաց վիճակին մէջ: Խնդիրն հոս է. պիտի ըլլայ այդ փոփոխութիւնը: Թրքաց հասատոյ հանդամանութեան մաս կը կազմէ այն համոզումը թէ բարեկարգութիւնք միշտ հոս մը ունին քրիստոնէութեան և եւրօպական քաղաքակրթութեան, մահաբեր խլամական պետութեան: Պատրիարքն ճնշում մը միայն կրնայ բարոյել պիրենք ընել ինչ որ հակառակ է իրենց համոզման: Հայկական խնդրոյ առթիւ պէտք չէ յուսանք այդ ճնշումը: Բարեկարգական հարցերը Թիւրքիոյ մէջ լուծելու կենսական պայման մը կայ որ կը պակսի մեզ: Վաթսուն տարիէ Թիւրքիոյ զանազան մասունքները նէթ անջատուելան իրմէն, կամ իրեն հետ միասին մարտակից կենալ մը կը վայելեն, իսկ Հայրն. Եւրօպիոյ հասարակաց կարծեաց չէ, որ թէպէտ անապին էր ի նպաստ իրենց: Պատրիարքին անողոքելի օրէնքներ անի: Թիւրք կառավարութեան ո և է ձանձրոյթ պատճառելու վիճակի մէջ չենք, որովհետև մեզ ոչինչ բարիք անոնցմէ:

Յարմէ հետէ պատրիարք չունինք, բնական է որ ազգային գործերը քիչ շատ տարտամ վիճակի մէջ ըլլան: Գործոց բոլոր հոլը միացած է պ. Տիգրան Եւսաւիեանի վրայ, զոր Ներսէս պրպտան ինքն ընտրած էր Ազգ. վարչութեան առենապետ: Պ. Եւսաւիեան առարկայ է զանազան յարձակմանց, սակայն հանդուրժած է թէ իր պարտականութիւնները խղճի մտօք կը կատարէ: Մենք ալ գիտենք որ պ. առենապետը ճարտար անձ մ'է և ազգային գործերը լաւ վարելու ոչ միայն փոխադ այլ և կարողութիւն ալ ունի:

Պ. Եւսաւիեան Բ. Դրան հետ բանակցելով կարգադրութիւնը որ, օգտակար է թէ Օսմ. իշխանութեան և թէ հայ ազգին որ շուտով վախճան դրուի այն ամեն դանգատանաց զոր պատրիարքը ներած է իր հրաժարականին մէջ: Գիտի յայտնի:—Ամենէն առաջի մտահոգութիւն պատճառողը Կիլիկիոյ կաթողիկոսին խնդիրն է: Այնպէս կերևի թէ այս հարցը մեր վախճած կիրպովը լուծուի: Մատնուած տեղեկութիւններ ստացած ևմ թէ նախարարները այժմ բաժանուիլ են այս խնդրոյն մէջ: Սակի բաշա հիմա կը հակի այն կարծեաց թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը կ. Պոլսոյ պատրիարքութիւնէն պէտք չէ բաժնել քաղաքականապէս, և այս առթիւ պէտք չէ հայոց ազգին և Բ. Դրան մէջ հակառակութիւնը վառ պահել: Իսկ ճշմարիտ բաշա, արդարութեան գործոց նախարարը, հակառակը կը պնդէ:—Բ. Դրան և Անգղիոյ յարաբերութիւնները քանի որ այս վիճակին մէջն են Սախտ ալ իր կարծիքը չը փոխէր:—Այս խնդրոյն վրա առնչի մանրամասն տեղեկութիւններ ստացած ևմ, բայց առայժմ հաղորդել պատշաճ չէ: Սա համոզումը գոյացաւ յիս թէ պ. Եւսաւիեանի վարչութեան օրով Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրը Մկրտիչ կաթողիկոսի փափագած կերպովը լուծուի: Մանաւանդ տեղեկութիւններ ստացած ևմ թէ նախարարները այժմ բաժանուիլ են այս խնդրոյն մէջ: Սակի բաշա հիմա կը հակի այն կարծեաց թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը կ. Պոլսոյ պատրիարքութեն

բնել: Այդ հաստատները կոչած կը լինեին: Առանց վերաբերելու ակտ եղած անգլո-բուհենեներն ու նկատողութիւններն յաջորդ թղթատարով, ովքեր դիտողութիւնները չէին յաջողած է և թղթատարը առաւօտեան կանուխ կելլէ:

Ցօգտա Միացեալ ընկերութեանց մեծ պատրանք մը պիտի ըլլայ: Անգղիոյ դեսպանը ընդունած է այդ պարահանգիստի պաշտպանութիւնը: Ճանձնաժողով մը կազմուած է որոյ նախագահն է պ. Ֆօսթըր, Պանկ-Օֆ-Էնկլանտի անդամ, եւ որուն անդամներէն են պ. Ցովսէփ Ազարեան, եղբայր հռովմէական հայոց Ազարեան գնդ. պատրիարքի: Դէպ-նախագահ պ. Մէք. Փորթուգալեան, հակահաստատական մասէ, անհաւատքէ, նախագահ կ. Պօլսոյ մաքսատան բարձրագոյն ժողովոյ, և ազգային երեսէ պատմագիտ: Քարտուղար պ. Ազէքսանդր Միրիմ-Գուլի, յայտնի երիտասարդ վաստակաւոր, եղբայր պ. Ցար. Միրիմ-Գուլիի, առնուազն Ազգ. ժողովոյ ելմէ յանձնաժողովը, որ բաղկացած է 30-էն աւելի անձէ, աշխատի ինչպէս որ պէտք է, կրնայ 10,000 բոլորի մօտ պրամ հատարել, գումար մը ուր մնայուն կը կարօտի ընկերութիւն:

Վերոյիշեալ արժանի կէտ մը: Այսօր հայ և անգլիոյ եւրոպայի լրագիրները կը հրատարակեն յանձնաժողովոյ անդամոց անուններն: Անոնց մէջն են «Թայմզի» և «Թան» լրագիրներու կ. Պօլսոյ թղթակիցները, կ. Պօլսոյ «Սթանտըրտ» և «Լէվանթ Հէրալտ» թերթերու անօրէնները: Սակայն հայ թերթի մը խմբագրին կամ անօրինին անուն չը տեսանք: Ցիմ յիշեր ալ որ այսպէս արուած պարահանդէսներու յանձնաժողովներու մէջ հայ խմբագիր մը գտնուած ըլլայ, մինչ միշտ առաջ խմբագիրը կան: Ազգ. կրթական մարմնոյ օգտին համար աշխատելու կոչուած խումբին մէջ ինչու հայ խմբագրութիւնը ներկայացուցիչ մը չունենայ:

—Սակայն ինչն իրենց ալ կը հարցնեմ, արդեօք ձի է մեզատուրը, չընտրողը թէ չընտրուողը:

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—կ. Պօլսոյ մեզ հաղորդուած են, որ այս օրերս լորդ Դաֆերինն կրկին անակնկալութիւն ունեցաւ սուլթանի հետ հայոց խնդրոյ վերաբերութեամբ: Սուլթանը խոստացաւ ամէն ջանք գործ դնել Հայաստանի վիճակագրութիւններուն խրնդրոյն իրագործումը կարգադրութեան չափ չառաջնեալու:

—կ. Պօլսոյ մեր թղթակիցներէն մէկը մեզ գրած է որ հայոց լրագիրներուն մէջ է տպուած, որ պարսից շահը կանչել է Լօնտոնէն հայազգի Մէլքում-խանին, որ Լօնտոնի պարսից դեսպան էր, և նշանակել է նորան Գարսկաստանի մեծ-վիզիր, այսինքն առաջին մինիստր, նոյնուամն վախճանուած մեծ-վիզիրի տեղ:

—Լօնտոնի «Daily News» լրագիրը հաղորդած է, որ անգլիական պատգամաւորներն ժողովի նիստուած, փետրուարի 9-ին, իրլանդական գործերն ու նիստր Ֆօրսթէր, կառավարչական քաղաքականութիւնը պաշտպանելով, արտայայտուած էր Պարնէլլի և պարլամենտի մի քանի իրլանդացի անդամներուն կալանաւորութիւնը հետևեալ խորհրդածութիւններով: «Դուրք դրուած էին ժողովրդին չը հնազանդիլ օրէնքներուն և աշխատած էին թագուհու իշխանութիւնը Իրլանդիայում փոխարինել իրանց անձնական հզօրութեամբ:» Ֆօրսթէրի ճառը երկու և կէս ժամ չարունակեցաւ, որից յետոյ մեզատ վիճաբանութիւններ սկսան տեղի ունեցած վիճաբանութիւնները մինչև մեռ նիստը յետաձգելնուն:

—«France» լրագիրը Եօխանէն պատգամաւորներն ժողովի փոխ-նախագահ ընտրելու առիթով առած է հետևեալը: Պատգամաւորներն ժողովը վերջնականապէս կտրեց Գամբետտայի հետ. նա իր իրաքանչիւր գործողութեամբ ապացուցանում է այդ: Այդպէս կարծում են բոլոր կողերը, միայն առաջին քայլն է դժուար, և որքան ատանկ պօրեղ էր սկզբը, այնքան խորն է և առելութիւնը: Այսօր մեծամասնութիւնը, որը այնքան երկար ժամանակ խոնարհում էր խորհրդի նախագահի կամքին, զգրխնեց այդ մոնոխական քինից: Բէրլիի պատգամաւորը առատիկ ձգեց լարը, և նա պատուեցաւ: Հանրապետականների ժողովը չատ լաւ է զգում իր պարտաւորութիւնը և չէ կարող որ և է տիրոջը հնազանդիլ: Եօխանէ Գամբետտայի անձնական հզօրութեան է, և նրա ընտրութիւնը խորին նշանակութիւն ունի:

—«Presse» լրագիրը յունվարի 28-ից հետաքրքիր մանրամասնութիւններ է պատմում մամուլի դրութեան մասին Բերլինում: Տրամադրութիւնը, ասում է այդ լրագրի թղթակիցը չատ հանդիստ և ախորժելի չէ: «Liberal Correspondenz» լրագրի աշխատակիցները պատմում են, որ անցեալ չորեքից ամեն օր խմբագրութիւն է գալիս պօլիցիական պաշտօնեան և պահանջում հարցումները նոր է անում: Այդ պատճառով խմբագիրը այլևս այն բոլոր թղթերը, որոնք կարող էին այդ պատրուակ հետապրդութիւնը չարժել: «Lib. Corr.» լրագիրը ազգային ազատասիրութեան օրգաններից ամենաչափաւորն է, այդ պատճառով պօլիցիական հսկողութիւնը ամէն օտարազգի և անբաղատելի է:

—Ֆրանսիական պարլամենտական յանձնաժողովը, փետրուարի 8-ին երկարատև նիստ ունէր: Ժողովը միաձայն ընդունեց սկզբունքով պատգամաւոր Նակէի առաջարկութիւնը ապահովելու մասին: Ներկայ ամենայնիւ այդ նախագիծը բուսական չատ փոփոխութիւնների կենթարկվի և թէև յանձնաժողովը սկզբունքով համաձայն է այդ առաջարկութեան հետ, բայց մանրամասնութիւնների մէջ բաժանվում է նրա կարծիքէ:

—Փարիզի «Constitutionnel» լրագրի խօսքերի համեմատ Փարիզի 20-րդ շրջանի (Բէլվիլի) բնակիչները վճռեցին, փետրուարի 10-ին, իրանց առաջին ժողովում, որ եթէ Գամբետտա չի գայ իր ընտրողների ժողովում հաշիւ տալու իր յանձնառած լիազօրութիւնների համար, այն ժամանակ ընտրողներից կազմված պատգամաւորութիւնը կառաջարկի նրան հրաժարվել պատգամաւորի կոչումից:

—«Polit. Corresp.» լրագիրն փետրուարի 7-ին կ. Պօլսոյ պրած են հետևեալը: «Գործերի դրութիւնը Աֆրիկայում անպատար միևիսարների խորհրդի առաջին է դառնում պալատում: Այդ խորհրդակցութիւններից վերաբերվում են և նիհիլի մէջ պատահած անցքերին, որոնց նշանակութիւնը անկասկածելի է, որովհետև յուզմունքը ինչքան դեռ է աճում է:»

—«Իէյտսերի ընկերութիւնը» փետրուարի 6-ից Թամբիկից հետապրում են հետևեալը: Մեչխեդից առացած նամակներից նայելով, Լիւբ-խանը պատկական կառավարութիւնից դեռ ևս վոզ չէ առացել, որ անհրաժեշտ է Թէհրան գնալու համար, բայց նրան խոստացված է, պարսից մայրաքաղաքը հասնելուն պէս, մօտ 4000 ֆունտ ստերլինգ տալ: Լիւբ-խանի ամիսան ցանկանում է Թէհրան ուղևորվել նրան, բայց պարսկական կառավարութիւնը գերապատում է, որ նա միայնակ լինի: Բայց վերջին տեղեկութիւններից նայելով, Լիւբ-խանը մտադրութիւն չունի չատով հետանալ Մեչխեդից: Գիտէ նա այնտեղ կէս տարով առն վարձից և խոթից բերել առնց իր բնտանիքը: Հաստատում են, որ իբր թէ Լիւբ-խանը յարաբերութիւններ ունի Թուրքմէնների հետ և դիտաւորութիւն ունի նրանց հետ միասին յարձակվել աֆղանական երկրի վրա: Ասում են, որ Լիւբ-խանը 1000 ձիաւոր մարդիկ ունէ: Արդուլահման-խանի դեսպան, Ահմէդ-ալի-խանը, անցեալ չորեքի Թէհրան հասաւ: Դեսպանութիւնն նպատակն է Թուլուսութիւն առնալ պարսից կառավարութիւնից վերադարձնել աֆղանական առնականների վրա այն 6000 ընտանիքները, որոնք անցեալ տարվայ անկարգութիւնների պատճառով Հէրատից, դուրս եկան Աֆղանիստանից և բնակվեցան Խոռասանում, իսկ այժմ ցանկանում են հայրենիք վերադառնալ:

—Լօնդոնի «Իէյտերի ընկերութիւնը» կ. Պօլսից հետապրում են, փետրուարի 9-ից, որ Ալի-Ֆուատ փաշան ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր նշանակվեցաւ: Նախկին մեծ վիզիր Մահմուդ-Նէդիմ փաշայի աղջականները, Իէուֆ-բէյ և Սամիբէյ, որոնք պետական յանցանքի մէջ մեղադրված լինելով, կալանաւորված էին, կրկին ազատվեցան:

—կ. Պօլսից մեզ հաղորդում են որ ամեն օր Զիլունեսիից, Սամաթիից և փոքր-Ասիայի չատ տրիչ տեղերից մեծ բազմութիւններ յոյները կ. Պօլսի վրայով գաղթում են դէպի Յունաստանին նոր միացած երկիրները: Ինչպէս լրագիրները հաղորդում են, այդ երկիրներում յոյները արդէն կազմում են 90 տոկոսնոց ամբողջ ազգաբնակութիւնից: Յոյների հայապատկերը, ասում է մեր թղթակիցը, կազմում են Թիւրքաց հայերը, որոնք, ընդհանրապէս, անդադար գաղթում են Հայաստանից և վերադառնալ կ. Պօլսում, այդտեղ ընդմիշտ բնակվելու համար:

—Վանից մեզ գրում են որ Սուլէյման մամուդ ժողովը այս տարի մեծ քանակութեամբ ոսիխան է ցանել տուել վանի վիլայէթում, որ և խոստ առատ է գալս եկել: Առաջիկայ գարնան այդ պատճառով մանուածոգովը սկսած է ոսիխան ցանել տալ և խարբերդի ու Բաղէշի կողմերում: Թիւրքաց կառավարութիւնը, ինչպէս հաստատում են, խոստացել է առաջին տարիները այդ բերքից տասանորդ չառնել:

—Գալատասարայից մեզ գրում են որ Թիւրքի կողմերում պատից սէյրսէֆիները սասիկ ամրացուած է և իր զօրքերի թիւը մեծացուած: Առաջիկայ գարնան գարձեալ զօրքերի մեծ չարժումն է գալիկում, մանաւանդ որ հաստատուած է այն լուրը թէ Շէյխ-Ուլգադիրը իրաւունք է տացել առաջինից վերադառնալ Հայաստան:

ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզի անդամների չաբաթագրութիւնը Գամբետտայի հրաժարականին առիթով տանման չունէր և իրարանցիք քալլաքոմում արտայայտում էր ամենախոյտառակ կերպով: Մի նոյն օրը, երեկեան, պատգամաւորների այն ժողովից յետոյ, որ միևիսարութեան նախկին պետը հարկաւոր համարեց հրաժարական տալ, սրանցից մի քանի թերթերում ու շրջանակներում մի քանի յայտարարութիւններ տպվեցան, որոնց մէջ Գամբետտայի ծեռներէը հրապարակում էին վերջինի բացման հանդիսին: Իսկ պատկերատպող թերթերից մէկում ներկայացուած էր մէկ կառապետ, որի կառապանը Թօշֆօրն է, իսկ կառքի ետևը գնում է Լուիզա Միշէլ պարոնից, մէկ ձեռքում ունենալով չոմփակ, իսկ միւսում երկայն դրօշակ հետևեալ վերնագրով. «Մեծ միևիսարութեան Թագուհին:» «Grelôt» պատկերատպող թերթը իր ընթերցողներին հետևեալ պատկերը ընծայեց: Պատկերը ներկայացնում է Գէթեզմանեայ. Թօշֆօրը, Համլէտի չորեքով, ձեռքում բռնած ունի Գամբետտայի գանգը, և շրթպիրին նմանվելով բացականչում է Գանիայի պրինցի յայտնի խօսքերը «Poor Jorick» (Թեղա Եօրիկ):

* * *

Գերմանացի նշանաւոր պատմագրի Լէօպօլդ ֆոն-Բանկէ, փետրուարի 13-ին, ոտնից բերելիս դիտաւորութիւնների ակադեմիայի իր անդամակցութեան յոբելեանը: Նա կայսրից գաղանի խորհրդականի տիտղոս առացաւ: Այժմ Բանկէ 86 տարեկան է և չը նայելով իր զառամեալ հասակին, նա ոչ թէ միայն ֆիզիկապէս առոյգ է, այլ և պահպանել է իր մտաւոր ընդունակութիւնները: Դեռ 1867 թուին նա ոտնից իր յիսնամեայ գիտական յօբելեանը:

* * *

Թօժէր ամենահռչակաւոր քաղաքական հանգամանքների տարերութեան պատճառով ցանկացան ապահովագրել առանձին: Մարդը վաճառական է, որը 200,000 ֆրանկ կապիտալ ունի, իսկ կինը քաղաքականութեամբ է պարապում և մտերիմ յարաբերութիւններ ունի Լուիզա Միշէլի և Լուիզա Մինի հետ: Մինչև 1871 թիւը, նա, լաւ կրթված կին լինելով, հանիւս կերպով տպրում էր իր մարդու հետ: Բայց 1871 թուի տխուր օրերը նրան սոսկալիօրէն վիրաւորեցին: 1872 թուից իրարանցիք նաև կալէդոնիա ձանապարհ ընկնելու ժամանակ, պ. Թօժէր նկատում էր, որ իր մտքերից փոզր են պակասում: Սկզբից նա կարծում էր, որ գողերն են յափշտակում փոզերը, ապա հասկ, և յանկարծ յայտնվեցաւ, որ մտքերից փոզր գողացողը իր կինն է, որը գործնականապէս իրագործում էր կատիտալը հանապարհ բաժանելու թէօրիան: Պ. Թօժէր յիշեցրեց նրան օրէնքի այն յօդուածը, որի հիման վրա կինը պարտաւոր է հնազանդվել իր մարդուն, և հրաժարվում էր նրան փոզեր տալ: Տիկին Թօժէր ոսկերչին 3000 ֆրանկ արժողութիւն ունեցող ադամանդեայ կռճանիներ պատրաստեց, և իր ամուսնուց փոզերը վերցնելով, կօմանդիտներին տուեց: Պ. Թօժէր փոզերը երկրորդ անգամ վճարեց: Մի քանի ժամանակից յետոյ ոսկերչներին փոզ հարկաւորվեցաւ մէկ լրագիր հրատարակելու համար: Տիկին Թօժէր ոսկերչից հազար ֆրանկ արժողութեան չորեր կարել տուեց պարտքով, և պակասող ծախելով, տասնեակ փոզերը ոսկերչներին տուեց: Նա մտերիմ յարաբերութիւններ հաստատեց Լիտտրէի, Վարլէի և Վէրա Ջասուլիչի հետ: Մի գեղեցիկ օր, իր մարդու մտքերը կատարելով, նա 150,000 ֆրանկի արժէքներ հանեց և մարդուց բաժանված ապահով ապրել, ընդունելով իր մօտ ոսկերչականներին և հրէականներին: Պ. Թօժէրի համար անտանելի էր այդպիսի կնոջ հետ ապրելը և նա ցանկացաւ ապահարզան տանալ: Այս օրերս գատարանը երկու կողմերին ևս ապահարզանի իրաւունք տուեց:

* * *

«Gaulois» լրագիրը հետևեալ ծիծաղելի անեկդոտ է պատմում: Մարիկիզ Շ. վաճառանոցում չատ օրինաւոր և հարուստ ծերունին, նկատեց որ այն ծխփերը, որոնցով նա ներկում էր իր մազերը և մօրուքը, նէվրալգիական տագնիկ ցաւեր են պատճառում իրան: Նա վճռեց յանկարծակի ծերանալ: Նրա բարեկամները, տեսնելով նրան ձեռնի ու տոպրակած, զարմանում էին նրա վրա: «Ինչ արած բարեկամներ, ասեց նրանց խորամանկ ծերունին, ես ամարին փոզեր կոչրի «Union générale» բանկում: Պատ հանկարտում է ք իմ ցաւը. իմ մազերը և մօրուքը մեկ դիշերվայ մէջ ապրուակեցին»... Ահա ձեզ բաղդատուր միտք: Նրա վրա ցաւում են, աշխատում են միխիթարել և ոչ ոք պատրաստ փող չէ վերցնում նրանից:

* * *

Ժողովրդական վերջին միօգտագրութիւնից յայտնվեցաւ, որ Փարիզի բնակիչների թիւը 2,225,910 հոգուց է բաղկացած: 1876 թուին Փարիզում միայն 1,988,806 բնակիչներ կային. ուրեմն անցած հինգ տարիներում Փարիզի ազգաբնակութիւնը 235,104 մարդով աւելացաւ:

* * *

«Times» լրագրին Ֆիլադելֆիայից հետապրում են յունվարի 20-ից հետևեալը. «Պատմագրութիւնը յայտնում է, որ անցեալ տարի Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներում եկել են 717,868 գաղթականներ: Գերմանիայից գաղթել են 248,323 մարդիկ, Անգլիայից և Վալլիսից—77,750, Իրլանդիայից—70,896, Շօտլանդիայից—16,441, Աւստրօ-Ունգարիայից—19,667, Նօրվեգիայից—26,824, Շվէդիայից—55,805, Զինաստանից—20,628 և կանադայից—94,159:»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱԶԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 փետրուարի: «Правит. Вѣстн.» լրագիրը յայտնում է. մոգնվում է նորաձև հագուստ գինուորական-պաշտօնական անձանց և սպիտակ գինուորների համար, այն է ուսերից հագուստ՝ գլխարկները սպիտակ գարնամարթուց և բարձր կօշիկներ: Լրագիրները փետրուարի 11-ից հաղորդում են. իշխան Դոնդուկով-Կօրսակով ուղևորվում է Բոմբայ և Սև ծովի եղերքը, իսկ թիֆլիս կը հասնի մարտի 13-ին: Ներկայ կը հաւաքվին միևիսարութիւնների ներկայացուցիչները գրեթէ կառավարչի իրաւունքները քննելու համար: Ընդհատված է մայիսին ձնացած կովկասը այցելել: Նոր վարչութիւնն վերջնական նախագիծը կը քննվի պետական խորհրդի մէջ: Լիսպերտները աշխատիքից գադարեալ նեռաեր կունենան: Փետրուարի 21-ին միևիսարութիւնն եղբայակցութիւնը խմիչքների գործի մասին իմանալու կ՚ուզէ, կը պահեն գաղթականական հարցը քննել: Փետրուարին պետական խորհրդի մէջ կը քննվին պիւդջէների կրեդիտի և գործարանների մէջ աշխատողների ու արհեստաւորների երեխաների դրութեան բարելաւման հարցերը: Հերթագովինցիները այրերին Մեսոպիա խոնարհվիլին ուղեկ տալու համար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 փետրուարի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 25 կ., երկրորդ 91 ր. 25 կ., երրորդ 91 ր. 50½ կ., չորրորդ 91 ր. 25½ կ., հինգերորդ 90 ր., նեղքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 217 ր. 75 կ., երկրորդ 216 ր. 75 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ր. 87½ կ., երկրորդ 89 ր. 87 կ., երրորդ 89 ր. 87 կ., ոսկի 8 ր. 14 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 24,6 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 25 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բօրսայի արտադրութիւնը թոյլ է:

ԼՕՆԴՕՆ, 11 փետրուարի: Անգլիական բանկը փոքրացրեց զիսկօնտ:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՁՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երևանեան հրապարակի վրա քաղաքային կալուածքի նորոգութեան պատճառով

ԹՂԹԻՎԱՃԱՌՈՒԱՏՈՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

տեղափոխում է ժամանակաւորապէս փետրվարի 13-ից մինչև 10-ն մարտի **Ի ԱԶՈՒԲԱԼՈՎԻ ՏԱՆԸ** *առևտրական բանկի տակ, իսկ մարտի 10-ից մշտական առևտուր կը տեղափոխվի Վօրցօվի փողոցի վրա Կ. Ե. Զուբալովի տան, Երևանեան հրապարակից 5-ը հանար։*

3—3 (1)

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ

քան իէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէյամաններ, սուրճօկներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, հրես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԻԿՆԵՐ, ՋԳՆՈՑԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թուղթ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մէջքակապներ, կէօնկա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀԱՃԱԿԱԼՆԵՐ, հրեսսրիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, մարգկանց գուլպաներ, առուլաեմ սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիրբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնեակ և 1,000 այլ առարկաներ։ **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։ ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** *վաճառականներին* **ՄԵԾ** *քանակութեամբ ծախվում է* **ԹԷՅ**. *պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաբարձր թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ։*

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբեր 65 ր., շինիլդի գանակներ 3 ր. 50 կ. պիժիոնը, պրօշեներ կիսագնով, ֆիլտրաներ և այլն։ Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների թիֆլիսում։

96—100

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՋԵՏԻՉԻ** *„ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“** *անուանակ։*

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ։

Կարելի է ստանալ թէ՛ հեղինակից գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабаръ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ *գլաբիներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւհներ 4 ր., բինջահներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրաստ, մահուդ, տրիկօ, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Ընդհական բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօվայա կրեսպա 9 կ., պաներ շեաներ 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծոզական ձեռի պիլուլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.։* **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ *Մեղրամոմ և արծաթեղ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։* **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ**։

11—36

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Այս ֆիրմայով բանալով երևանումն դրա-վաճառանոց՝ կցելով նորա հետ ուսուցիչ-բանական, պիւանական, նկարչական և կազմարարական իրեղէնների խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ տպարաքներից և-ևանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ուսուցիչարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեատոմսեր, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենաարժան վարձով։

Ինձ մօտ է գտնվում իմ հրատարակած „Տնային բժշկական մատենադարան Թեան“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эриванъ. Н. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

ԱՆԱՀԻՏ

ՀԻՆ ԶՐՈՑԻ ԳՐԵՑ ԳԱԶԱՐ ԱԳԱՑԵԱՆՑ

Գինն է տոմսն ակզ ուզարկելով 50 կօպ.

10 օրինակից աւելի գնողներին 20% զեղջուկն կը լինի։

Պահեստը գտնվում է Թիֆլիզ մեր տպարանում։ Կարելի է ստանալ և Թիֆլիզի հայ գրավաճառներից։

Խնարհաբար կը խնդրեմ այն մեծ. օտարաքաղաքացի պարոններին, որոնց ուզարկված է վերոյիշեալ գրքերից վաճառելու համար, թող բարեհաճեն գումարը փութով մեզ ուզարկելու. նոյնպես եմէ կը գտնվին և ուրիշ քաղաքներից վաճառելու համար նեղութիւն յանձն առնող պարոններ, թող յայտնեն իրենց կամքը՝ մենք շնորհակալութեամբ կուղարկենք նոցա վերոյիշեալ գրքերից։ Հասցէն՝ մեր տպարանի անուանով։

Մովսէս Վարպետեանց 4—6

ԽԱՒԻԱՐ *առաջին տեսակի 70 կ. նոսր խաւիար առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար շշէօտականեր 30 կ., բազկամեռամահճակալներ 10, 14 և 18 ր.։ Օրհնութեամբ կը ստացվի* **ՊԱՆԻՐ** *չեռաներ 60 կ., ֆունտը։* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։** 7—10

Այս տեսակ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V գրքոյկը. „երկու վէպիկ“ Անգիսենից. „Սոխակ“ և „Խոզաբած“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 սանկի 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պնակներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատիտներ և դրչակոթներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվերներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրաստ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով։ Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը 2 ր. 50 կ.։*

54—60

ՇԵՐԱՄԱՊԱՏՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Պետին բժշկների ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ և ԻՏԱԼԻԱՑԻՑ արդիւնաբերված **ՊԱՍՏԵՈՐԻ** *սեռակիայով։*

Ներկում է արդիւնաբերող **ԼԻՐԻՍԻ** *մի գլօտանիկ 50 կօպէկ, մի ֆունտը 48 րուբլ։*

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախվում է Պ. ԱԼԲԼՐՏԻ մագազինում, Գլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, տուն կօտտանեանին Զուբալովի։

ՆՈՒԽԻՈՒՄ պ. ԼԻՐԻՍԼԻ հիմնարկութեան մէջ։

1—10

ՎԵՐԱԲԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ԾԸԾՈՂՆԵՐ 1 ր., ծալվող սէմառներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԵ-ԱԹՈՌ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քօրոցներ 50 կ., պատեպա ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԵՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։**

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—1 ր. զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօմազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուսինա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբօմ կիսագնով, 10,000 ֆունտ ԹԷՅ ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ. եր-կաթէ զրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար։ Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։** 85—100

ՄԱՄՈՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Գտնվում է Ախալքալաքում։

Հիւանդներին ընդունում են ամենայն օր։

Առտուառաւօտեան 9—10 ժ. կոնսիլիում։ Աչքի, վէներական և խիրուրգիական հիւանդութիւնների ընդունում կ՚ըլինի ամեն օր—կանոցի և ներքին հ.—10½—12 ժ., շահադիտական—ներքին հ. կին-բժիշկ առաւօտեան 9—12 ժ. կանոցի հ.

Երեկոյեան 5½—7 ժ. պաւլօվսկի—հոգեկան, ջղային և ներքին հ., ուշադրութիւն—երեխայոց և բգի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծադկահատուածութիւն.—երեկոյեան կոնսուլտացիա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ)։

Գիշերօթիկ հիւանդներ։

Զբաղատրների համար խորհուրդը տրվում է անվճար։

Հիւանդատոցի դիրեկտոր **ՊԱՒԼՕՎՍԿԻ**

(Տ. Շ. Կր). 12—8

Վերականգնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ** *վերադարձնող։ Գինը 2 ր. հիշը,* **ՓՈՍՏԱՑՈՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

Սև և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԻՂ**, *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրձին գլխացաւի գէմ,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հոտաւէտ ջրեր և այլն։*

77—100

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԷԼ. *(սեղաններ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում Կատօլիկոց փողոցի անկիւնում ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում։*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

139—150

Առաջիկայ 1882 թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով քաղաքական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ԳՕՐԾ“

„Գործ“ իւրաքանչիւր համարը բազկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Նախագիծ

ա. ժամանակագրութիւն. տեքստական կարգագրութիւններ։ Ռուսաց, արտաքսմանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները։

բ. Գիտական յօդուածներ Հայերի և նոցա գրացի ազգերի ծառեական, բարոյական և մատերական դրութեան մասին։

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, զրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—ինքնուրոյն և թարգմանական։

դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպես այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնուած։

ե. Քաղաքական տեսութիւն։

զ. Ներքին տեսութիւն։

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։

ը. Այլ և այլք։

թ. Իրրև յաւելուած եւրօպական և ռուսաց ընտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։

Յայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . 8 րուբլի
Վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
Երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վճարը կանխիկ է.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 12 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 25 Փետրվարի 16 (28) 1882 Փետրվարի 16 (28) № 25

ՏԱՄՆԱՄՅԱ ԿԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգագրեալք պիտում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ուրն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են հրատարակչի բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ներքին լուրեր։— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ֆրանսիա։ Վերմանիա։ Նամակ Թիւրքիայից։—ՀԵՒԱԳԻՐՆԵՐ։— ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Դարի բէկ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՆՈՒԻՈՒՑ մեզ գրում են. «Շատ ժամանակ է որ մտադրութիւն կայ կազմել Նուխու գաւառից մի նոր նահանգ, Նուխին էլ նահանգական քաղաք գարձնելով։ Երեք անգամ այդ գիտաւորութիւնը իրագործվելուն մօտեցել էր, բայց գարձեալ Նուխեցիների թշուառութեան պատճառով, որ իրանք չուխտասեղնին այդ մասին, չիրագործվեցաւ։ Առաջին անգամ Թիֆլիսի և Բագուի նահանգների մի մասից կազմվելու էր նոր նահանգ և նահանգական քաղաք լինելու բոլոր վճռակվեցաւ Գանձակ քաղաքին, երկրորդ անգամ հանդուցեալ Շեվկօվնիկովի առաջարկութեամբ Ջաւախեթիայի, Սամուխի, Նուխու և Ախալի երիներից սկսած է կազմվել մի նոր նահանգ, որի գլխաւոր քաղաքը սկսած է լինել Նուխին։ Գանձակը վեր գարձնել այդ մտադրութիւնը չիրագործվելու։»

—

Թիֆլիսի Հայոց ամենից եկամուտները մեզ պատմում են, որ արդէն կայացել է համաձայնութիւն Թիֆլիսի և պարսից հետ ապրելու վաշխութիւնների մէջ հետ ապրելու գինը Հաքեարի վրայով անցկացնել դէպի Պարսկաստան, որպէս որ այժմ ն. Փոլիսը միացած կը լինի Հնդկաստանի հետ, Պարսկաստանի ճանապարհով։

—

Թիֆլիսի «Тифлисск. Объявл.» լրագիրը արտակելով մեր «Հայի եաը» վերնագրով առաջնորդող յօդուածի բովանդակութիւնը, իրանից աւելացնում է մի փոքրիկ նկատողութիւն, յայտնելով իր գարմանքը որ «Մշակը» բարեպաշտութեան դէմ է, այն ինչ, լրագրի խօսքերով, ամեն բարեպաշտութեան, ինչ որ լինի նա, օգուտ է հասակորել։ Մենք մեզ թոյլ կը տանք նկատել ուստ Թերթին, որ մենք երբէք որ և է բարեպաշտութեան դէմ չենք, բայց քանը գրանում է, որ եթէ բարեպաշտութեան պարոնն կասկած լուր առած է, մեծաւ մասամբ չ՚ էլ մի որ և է բարեպաշտական նպատակով է կասկում 100,000 րուբլ ամագին գումարը, այլ միայն իր հոգու փրկութեան համար։ Կարծում ենք որ երկու նպատակների մէջ մեծ տարբերութիւն կայ։

—

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են։ «Մեր գաւառի բոլոր գիւղերի ձիմներին անցական պօլիցիան վիճակագրում է։ Գիւղացիները չիմանալով ինչ նպատակով է կատարվում այդ վիճակագրութիւնը, այլ և այլ մարգարէութիւններ ու գուշակութիւններ են անում. ոմանք ասում են՝ երևի պատերազմ կը լինի, միւսները թէ՝ ձիմներին վրա հարկ կը դրվի և այլն։»

—

Հին-Նախիջևանի գաւառում, ինչպէս մեզ գրում են, այս տարի անասնների ցրտեր է անում, անցեալ գեկտեմբեր ամսից սկսած։ «Այս մի քանի օր է, ասում է թղթակիցը, ջերմաչափը իջնում է մինչև 18 աստիճան գրօից ցած, որ չէ ասենական երևոյթ է մեր կողմերում։ Գիւղացիները չաս են ախտում իրանց ծառերը, որպէս չէին կարող, ի հարկէ, այդ ցրտերին դիմանալ։»

—

Հաւլաբարից մեզ հաղորդում են որ հասցէների պրօտեկտորի համար այս տարի հաւաքվող ողորմութիւնները մեծ դժուարութիւն են պատճառում մեր քաղաքի ապրողներին անպարագլա մասին։ Կան, ասում է թղթակիցը, մի երկու երիտասարդներ, որոնք օգնում են անպարագլաներին թէ մատուռների և թէ բանկների մէջ արձանագրել պահանջվող տեղեկութիւնները, բայց չա կը լինէր որ բոլոր պարագլա օրիորդները հետևէին այդ երկուսի օրինակին և օգնէին անպարագլաներին, որոնք չաս մեծ դժուարութիւններ են կրում։

—

Փետրվարի 5-ին, ինչպէս մեզ գրում են ՆՈՐԲԱՑԱԶԷՏԻՑ, այդ քաղաքի երկաթ գպրոցների ուսուցիչները և մի քանի այլ երիտասարդներ առնում են հայատար գասատուի դասընթաց, յօդուտ տեղիս գպրոցներում ուսում առնող չքաւոր աշակերտների, մի հայելին ներկայացում, որի արդիւնքը, ծախսը դուրս եկած, եղաւ 56 րուբլ։ Խաղացին երեք վոդեվիլներ։ Նոր-Բայազէտում, ինչպէս հասատացնում է թղթակիցը, առաջին անգամ է որ լինում է հայոց ներկայացում և այս անգամ ներկայացման աջողվելով քաղաքի հայ հասարակութիւնը պատրաստ է գլխաւորապէս սիրում և. Աթթուռեան և ս. Բզնունեանցի գործերին։

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ մեզ հաղորդում են, որ փետրվարի 1-ին ս. Աստուածածնի խումբը, ստանալով թոյլտուութիւն քաղաքագլուխ Թամերլիևանցից, տուեց այդ քաղաքում մի հայոց ներկայացում։ «Չը նայելով սիրելի Թամերլիևանի չնորհալի խաղին, ասում է մեր թղթակիցը, և այն հանգամանքին որ խաղացած պիէսները նոր էին, այն է, Օրօգօվնա «Հայր և Դուստր» խաղում. Ագաթանի և «Այդ իմ ապջիկն է» վոդեվիլը, խաղում. Փանոսեանէնց, այնու ամենայնիւ չատ քիչ ժողովուրդ կար խաղատեղում և խաղատուէները հազիւ կը ծածկին ներկայացման վրա իրանց ամած ծախսը։»

—

Մեզ գրում են ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ և հետևեալը։ «Յունվարի 27-ին ուս սիրողները մի ներկայացում առնելին այստեղի կլուբի դահլիճում։ Ներկայացմանը մասնակցում էին Բաքվեցիան երկու եղբայրները։ Դահլիճը կիսով չափ հայերով էր լցված։ Յանկալի է որ Բաքվեցիան եղբայրները մասնակցեին և հայոց ներկայացումներին, որոնք արդէն են բարեգործական նպատակով։»

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են։ «Մեծ-Ասիայի գլխաւոր Ակքաղաքապօլի գաւառի միջնակարգ գիւղերից մինն է և ունի 100 տուն բնակիչ։ Այս գիւղում դեռ 1853 թիւին Սիրոիչ քահանայ Անդրեասեանցը իր սեփական միջոցներով հիմնեց մի ծխական դպրոց երկու դասատուից բաղկացած։ Բայց քահանայի մահից յետոյ, ուսումնասիրաները մնալով գիւղի հասարակական սեփականութիւն, հետզհետէ սկսեց ընկնել, քանի որ գիւղացիները դեռ այն աստիճան ազգ. են, որ չեն հասկանում ուսման կարևորութիւնը։ Այժմ հանգուցեալ քահանայի որդին Պօղոսը միայնակ ուսուցչութիւն է անում դպրոցում, որին յաճախում են 30 տղաներ։ Ուսուցիչը ուսանում է Ակքաղաքապօլի ուսարանում։ Ուսումնական տարին սկսվում է սեպտեմբերի 1-ին և վերջանում է մայիսի 1-ին։ Ուսումնական առարկաներ են՝ Աստուածաբանութիւն, Քերականութիւն, Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Պատմութիւն, Երգեցողութիւն և Թուրքերէն։ Ուսումնական գործիքներ են՝ Սեղան, Աթոռ, Գրատախտակ, Գրիչ, Մելան, Գրքեր, Քարտէզներ և Գլոբուս։ Ուսումնական գրքերից կան՝ Ալֆաբէթ, Ընթերցարան, Քերականութիւն, Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Պատմութիւն, Աստուածաբան

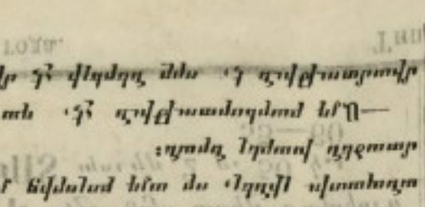
Fonds A.R.A.M

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ վերջին տասնամյակում ցորենի արտադրության մեծ աճ է գրանցել։ Եթե 1870 թ. այդ երկրում հավաքվել է 300 միլիոն բուշել ցորեն, ապա 1880 թ. այդ թիվը հասել է 500 միլիոնի։ Ներկայումս ամերիկյան ցորենը մրցակցության մեջ է մտել եվրոպական շուկաներում։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Անգլիա 1879 թ. կազմել է 150 միլիոն բուշել։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Ֆրանսիա նույն տարում հասել է 20 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Բելգիա, Հոլանդիա, Գերմանիա և Իտալիա նույնպես զգալիորեն աճել է։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1879 թ. հասել է 1 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1880 թ. հասել է 1 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1881 թ. հասել է 1 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1882 թ. հասել է 2 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1883 թ. հասել է 2 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1884 թ. հասել է 2 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1885 թ. հասել է 3 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1886 թ. հասել է 3 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1887 թ. հասել է 3 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1888 թ. հասել է 3 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1889 թ. հասել է 4 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1890 թ. հասել է 4 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1891 թ. հասել է 4 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1892 թ. հասել է 5 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1893 թ. հասել է 5 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1894 թ. հասել է 5 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1895 թ. հասել է 6 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1896 թ. հասել է 6 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1897 թ. հասել է 6 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1898 թ. հասել է 6 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1899 թ. հասել է 7 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1900 թ. հասել է 7 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1901 թ. հասել է 7 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1902 թ. հասել է 8 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1903 թ. հասել է 8 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1904 թ. հասել է 8 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1905 թ. հասել է 9 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1906 թ. հասել է 9 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1907 թ. հասել է 9 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1908 թ. հասել է 9 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1909 թ. հասել է 10 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1910 թ. հասել է 10 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1911 թ. հասել է 10 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1912 թ. հասել է 11 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1913 թ. հասել է 11 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1914 թ. հասել է 11 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1915 թ. հասել է 12 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1916 թ. հասել է 12 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1917 թ. հասել է 12 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1918 թ. հասել է 12 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1919 թ. հասել է 13 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1920 թ. հասել է 13 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1921 թ. հասել է 13 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1922 թ. հասել է 14 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1923 թ. հասել է 14 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1924 թ. հասել է 14 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1925 թ. հասել է 15 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1926 թ. հասել է 15 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1927 թ. հասել է 15 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1928 թ. հասել է 15 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1929 թ. հասել է 16 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1930 թ. հասել է 16 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1931 թ. հասել է 16 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1932 թ. հասել է 17 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1933 թ. հասել է 17 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1934 թ. հասել է 17 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1935 թ. հասել է 18 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1936 թ. հասել է 18 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1937 թ. հասել է 18 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1938 թ. հասել է 18 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1939 թ. հասել է 19 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1940 թ. հասել է 19 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1941 թ. հասել է 19 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1942 թ. հասել է 20 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1943 թ. հասել է 20 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1944 թ. հասել է 20 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1945 թ. հասել է 21 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1946 թ. հասել է 21 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1947 թ. հասել է 21 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1948 թ. հասել է 21 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1949 թ. հասել է 22 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1950 թ. հասել է 22 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1951 թ. հասել է 22 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1952 թ. հասել է 23 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1953 թ. հասել է 23 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1954 թ. հասել է 23 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1955 թ. հասել է 24 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1956 թ. հասել է 24 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1957 թ. հասել է 24 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1958 թ. հասել է 24 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1959 թ. հասել է 25 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1960 թ. հասել է 25 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1961 թ. հասել է 25 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1962 թ. հասել է 26 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1963 թ. հասել է 26 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1964 թ. հասել է 26 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1965 թ. հասել է 27 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1966 թ. հասել է 27 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1967 թ. հասել է 27 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1968 թ. հասել է 27 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1969 թ. հասել է 28 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1970 թ. հասել է 28 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1971 թ. հասել է 28 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1972 թ. հասել է 29 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1973 թ. հասել է 29 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1974 թ. հասել է 29 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1975 թ. հասել է 30 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1976 թ. հասել է 30 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1977 թ. հասել է 30 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1978 թ. հասել է 30 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1979 թ. հասել է 31 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1980 թ. հասել է 31 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1981 թ. հասել է 31 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1982 թ. հասել է 32 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1983 թ. հասել է 32 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1984 թ. հասել է 32 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1985 թ. հասել է 33 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1986 թ. հասել է 33 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1987 թ. հասել է 33 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1988 թ. հասել է 33 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1989 թ. հասել է 34 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1990 թ. հասել է 34 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1991 թ. հասել է 34 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1992 թ. հասել է 35 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1993 թ. հասել է 35 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1994 թ. հասել է 35 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1995 թ. հասել է 36 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1996 թ. հասել է 36 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1997 թ. հասել է 36 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1998 թ. հասել է 36 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 1999 թ. հասել է 37 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2000 թ. հասել է 37 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2001 թ. հասել է 37 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2002 թ. հասել է 38 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2003 թ. հասել է 38 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2004 թ. հասել է 38 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2005 թ. հասել է 39 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2006 թ. հասել է 39 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2007 թ. հասել է 39 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2008 թ. հասել է 39 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2009 թ. հասել է 40 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2010 թ. հասել է 40 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2011 թ. հասել է 40 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2012 թ. հասել է 41 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2013 թ. հասել է 41 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2014 թ. հասել է 41 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2015 թ. հասել է 42 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2016 թ. հասել է 42 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2017 թ. հասել է 42 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2018 թ. հասել է 42 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2019 թ. հասել է 43 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2020 թ. հասել է 43 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2021 թ. հասել է 43 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2022 թ. հասել է 44 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2023 թ. հասել է 44 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2024 թ. հասել է 44 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2025 թ. հասել է 45 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2026 թ. հասել է 45 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2027 թ. հասել է 45 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2028 թ. հասել է 45 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2029 թ. հասել է 46 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2030 թ. հասել է 46 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2031 թ. հասել է 46 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2032 թ. հասել է 47 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2033 թ. հասել է 47 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2034 թ. հասել է 47 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2035 թ. հասել է 48 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2036 թ. հասել է 48 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2037 թ. հասել է 48 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2038 թ. հասել է 48 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2039 թ. հասել է 49 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2040 թ. հասել է 49 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2041 թ. հասել է 49 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2042 թ. հասել է 50 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2043 թ. հասել է 50 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2044 թ. հասել է 50 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2045 թ. հասել է 51 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2046 թ. հասել է 51 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2047 թ. հասել է 51 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2048 թ. հասել է 51 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2049 թ. հասել է 52 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2050 թ. հասել է 52 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2051 թ. հասել է 52 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2052 թ. հասել է 53 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2053 թ. հասել է 53 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2054 թ. հասել է 53 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2055 թ. հասել է 54 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2056 թ. հասել է 54 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2057 թ. հասել է 54 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2058 թ. հասել է 54 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2059 թ. հասել է 55 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2060 թ. հասել է 55 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2061 թ. հասել է 55 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2062 թ. հասել է 56 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2063 թ. հասել է 56 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2064 թ. հասել է 56 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2065 թ. հասել է 57 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2066 թ. հասել է 57 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2067 թ. հասել է 57 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2068 թ. հասել է 57 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2069 թ. հասել է 58 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2070 թ. հասել է 58 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2071 թ. հասել է 58 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2072 թ. հասել է 59 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2073 թ. հասել է 59 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2074 թ. հասել է 59 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2075 թ. հասել է 60 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2076 թ. հասել է 60 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2077 թ. հասել է 60 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2078 թ. հասել է 60 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2079 թ. հասել է 61 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2080 թ. հասել է 61 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2081 թ. հասել է 61 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2082 թ. հասել է 62 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2083 թ. հասել է 62 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2084 թ. հասել է 62 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2085 թ. հասել է 63 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2086 թ. հասել է 63 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2087 թ. հասել է 63 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2088 թ. հասել է 63 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2089 թ. հասել է 64 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2090 թ. հասել է 64 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2091 թ. հասել է 64 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2092 թ. հասել է 65 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2093 թ. հասել է 65 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2094 թ. հասել է 65 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2095 թ. հասել է 66 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2096 թ. հասել է 66 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2097 թ. հասել է 66 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2098 թ. հասել է 66 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2099 թ. հասել է 67 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2100 թ. հասել է 67 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2101 թ. հասել է 67 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2102 թ. հասել է 68 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2103 թ. հասել է 68 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2104 թ. հասել է 68 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2105 թ. հասել է 69 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2106 թ. հասել է 69 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2107 թ. հասել է 69 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2108 թ. հասել է 69 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2109 թ. հասել է 70 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2110 թ. հասել է 70 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2111 թ. հասել է 70 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2112 թ. հասել է 71 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2113 թ. հասել է 71 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2114 թ. հասել է 71 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2115 թ. հասել է 72 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2116 թ. հասել է 72 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2117 թ. հասել է 72 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2118 թ. հասել է 72 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2119 թ. հասել է 73 միլիարդ 200 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2120 թ. հասել է 73 միլիարդ 500 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2121 թ. հասել է 73 միլիարդ 800 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2122 թ. հասել է 74 միլիարդ 100 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2123 թ. հասել է 74 միլիարդ 400 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2124 թ. հասել է 74 միլիարդ 700 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2125 թ. հասել է 75 միլիարդ 000 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2126 թ. հասել է 75 միլիարդ 300 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2127 թ. հասել է 75 միլիարդ 600 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվրոպա 2128 թ. հասել է 75 միլիարդ 900 միլիոն բուշելի։ Ամերիկյան ցորենի ներմուծումը Եվր

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ԳԱՂՈՒԹԱՎՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ, 12 ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ԳԱՂՈՒԹԱՎՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ, 12 ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

Ս. Պետերբուրգ, 14 փետրուար։ Ներկայ ամսոյ 8-ին Ս. Պետերբուրգի Ազգային Ժողովը ընտրեց իր նախագահ Ս. Ալամդարեանը։ Ընտրութեան ներկայ էին 30 անդամներ։

Ս. Պետերբուրգ, 14 փետրուար։ Ներկայ ամսոյ 8-ին Ս. Պետերբուրգի Ազգային Ժողովը ընտրեց իր նախագահ Ս. Ալամդարեանը։ Ընտրութեան ներկայ էին 30 անդամներ։

Ս. Պետերբուրգ, 13 փետրուար։ „Правительственный Вѣстникъ“ կը հրատարակէ Ներքին Գործոց Նախարարութեան հետեւեալ հրամանագիրը։

Ս. Պետերբուրգ, 13 փետրուար։ „Правительственный Вѣстникъ“ կը հրատարակէ Ներքին Գործոց Նախարարութեան հետեւեալ հրամանագիրը։

Ս. Պետերբուրգ, 14 փետրուար։ Ներկայ ամսոյ 8-ին Ս. Պետերբուրգի Ազգային Ժողովը ընտրեց իր նախագահ Ս. Ալամդարեանը։ Ընտրութեան ներկայ էին 30 անդամներ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

БИБЛІОТЕКА И КАБИНЕТЪ ДЛЯ ЧТЕНІЯ

При библіотекѣ (гал. Арцруни №№ 149 и 150) гдѣ была «Центральная Книжная Торговля», съ 10-го января открытъ **кабинетъ для чтенія**, въ которомъ получаются болѣе 60 періодическихъ изданій мѣс. столичн. и иностранн. (франц. и нем). Библіотека значительно пополнена и пополняется новыми книгами. Приняты всѣ мѣры къ удовлетворенію г. г. подписчиковъ и читающей публики въ кабинетѣ.

1—3

ԾԱԽՈՎԱԻՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱԴ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, թակարներ, խէչամաններ, սառգօներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿԱՂՑԿԵՂՆԵՐ, ՋԵՒՈՑԱԿԱԽՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, թուղթ, ծրարներ, անօթներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՐԵՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, մէջքակապներ, կէնտկա, ԹԱՄԲԵՒ, տաշեր, ոտքեր, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսպրիչներ, թաշկինակներ, կանանց գուլպաներ, տղամարդկանց գուլպաներ, տուալետ սապօն, հոտաւէտ ջրեր, շիրբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօտվէյն, խերես, կոնիակ և 1,000 այլ տեսակներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ Ծախում է **ԹԷՅ**. պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., խակ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., խակ ամենաթանձր թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՈՒՐ (chokl bore) George Dau-ի գործատանից 120 ր., բէվօլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց համար 65 ր., շիֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. դիւժիներ, պրօֆիներ կիսադոզ, ֆիլտրաներ և այլն ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվօլվերների Թիֆլիսում:

97—100

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՋԵՏԻՉԻ** «ДВѢ ЕЛКИ» մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **«ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ»** անունով:

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու տպագրված և շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ:

Կարելի է առանալ ԹԷ՛ կենտրօնական գրավաճառանոցից և ԹԷ՛ թարգմանողից՝ հետեւեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բլջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրաստ, մահուդ, տրիկօ, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր լեհաց 70 կ., նշշատայ կօշմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձևթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ. **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ** մեղրամոմ և արծաթէ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 բուբլուց: **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՄ:**

12—36

«ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ»

Այս ֆիրմայով բանալով երեանում գրավաճառանոց՝ կցելով նորա հետ առուծախանական, գիւանական, նկարչական և կոպէրատիական իրեզիններվ խանութ, յանձն եմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից և հանի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և առուծախանոցներին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ տպագրել տարբ բրանկներ, ծանոթագրքեր, յայտարարութիւններ, այցետոմսեր, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենայն ժամանակ:

Ինձ մօտ է գտանվում իմ հրատարակած «Տնային բժշկական մատենադարան հեռանը» գրքույկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симеоняцу, магазинъ. «Другъ-Дѣтей».

Ա Ն Ա Հ Ի Տ

ՀԻՆ ՋՐՈՑ ԳՐԵՑ ԴԱՋԱՐ ԱՂԱՑԵԱՆՑ

ԳԻՆՆ Է ԱՄԵՆ ՏԵՂ ՈՒՂԱՐԿԵԼՈՎ

50 կոպ.

10 օրինակից աւելի պնդողներին 20% զեղջուած կը լինի:

Պահեստը գտնվում է Թիֆլիզ մեր տպարանում: կարելի է առանալ և Թիֆլիսի հայ գրավաճառներից:

Խնդրում ենք մեր բարեկամներին, որոնց ուղարկված է վերոյիշեալ գրքերից վաճառելու համար, շուտ բարեհաճեն գումարը փոխով մեզ ուղարկելու. նոյնպէս եթէ կը գտնվին և ուրիշ քաղաքներից վաճառելու համար նեղութիւն յանձն առնող պարոններ, մեզ յայտնեն իրենց կամքը՝ մենք շնորհակալութեամբ կուղարկենք նոցա վերոյիշեալ գրքերից: Հասցէն՝ մեր տպարանի անունով:

Մոսէս Վարդանեանց 5—6

Ամեհս 14-ն վախճանվեցաւ Թիւնաթին Կայեան Հայնազարեանց, որոյ ազգականները ցաւօք սրտի յայտնելով, խնդարհարար խնդրում են նրա յիշատակը յարգողներից շնորհ բերել հանդուցեալ Թադման հանդիսին չորեքշարթի օրը ամսոյս 17-ին առաւօտեան ժամը 10-ն շիլովի տանից, որը Գոլովինսկի փողոցի վրա է, Զրկիմանց եկեղեցին:

1—2

Վաճառվում են 15,000 ամանիներ առաջին անասակի 13 կ. հատը, 12,000 խրտւատալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 սահ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պենալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտ-վէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 պիւժին մատիտներ և պրշակոմներ 8 կ. դիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվերներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրաստ, արիկօ, ալբօմներ, ձմեռնոյ պալտօներ, գլխարկներ, փարթիներ, հագուստ կէս գնով: Ծախում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ: Նոյն տեղը ծախում է ծովային **ԽՈՒՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.:

55—60

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Վեզին բաժանների ՖՐԱՆՍԻԱՑԻ և ԻՏԱԼԻԱՑԻ, արդիւնաբերված **ՊԱՍՏԵՈՐԻ** սիսեմմայով:

Ծախում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՈԼ** մի զօլոտնիկ 50 կոպէկ, մի ֆունտը 48 րուբլ:

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախում է Պ. ԱԼԵՔՍԻ մագազինում, Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, տան կօտտանեանին Զուբալօվի:

ՆՈՒԽԻՈՒՄ ա. ԼԷՐԻՈԼԻ հիմնարկութեան մէջ:

2—10

ԱՐՏՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐ, 18 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պարսկաստանի արտաքին նորին Մեծութեան Նասրէդ-Դին պատրից շահի

ՐՕԲԵՐՏ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ազգական նրա շահնաւար պարսիկ կառավարի, Մահմեդ Խէմպիլ Բէյի

պատիւ կունենայ այդ հինդշաբթի օր, փետրվարի 18-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կախարդական ներկայացում: Մանրամասնները աֆիշներում:

1—3

վերահանդիսացնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ** վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ.

մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԼԶ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխոցաւի դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն:

78—100

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵՐԼԻ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում Կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում Մինաս ՏԷր-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆի պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

140—150

Առաջիկայ 1882 թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով քաղաքական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

«ՓՈՐՁ»

«Փորձի» իւրաքանչիւր համարը բազկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում:

Նախագիծ

ա. Ժամանակագրութիւն. ակնութեան կարդագրութիւններ: Ռուսաց, արտաքսմանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները:

բ. Գիտական յօդուածներ հայերի և նոցա գրացի ազգերի ամենաբնական, բարոյական և մատուրական դրութեան մասին:

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, դրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—ինքնուրոյն և թարգմանական:

դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնչում:

ե. Քաղաքական տեսութիւն:

զ. Ներքին տեսութիւն:
Մանկավարժական ժամանակագրութիւն:

ը. Ա.Ի և այլք:

թ. Իրեւ յաւելուած եւրոպական և ռուսաց ընտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն:
Յայտարարութիւններ:

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . 8 բուբլի
վեց ամսուանը . . . . . 5 բուբլի
երեք ամսուանը . . . . . 3 բուբլի

Վճարը կանխիկ.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 26 Փետրվարի 17 (Մարտի 1) 1882 ՏԱՄՆԱՄՅԱ ՏԱՐԻ Փետրվարի 17 (Մարտի 1) № 26

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Բաժանորդագրութիւն ընդունւում է ամէն ժամանակ։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
հրատարակչից բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Պատմական նկարների մանկավարժական նշանակութիւնը։ Նամակ Շամախուց։ Նամակ Արմաւիրից։ Նամակ խմբագրին։ Նեղքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Պարսկաստան։ Ֆրանսիա։ Բօլգարիա։ Աւստրօ-Հունգարիա։ Զէրնօգօրիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵԹԱՊԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԿԱՐՆԵՐԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

Պատմական նկարները կամ փոտոգրաֆիաները մեծ մանկավարժական նշանակութիւն ունեն ուսում առնող երիտասարդութեան համար։ Այդ պատճառով եւրոպական ամէն մի բարեկարգ դպրոցում, պատմական նկարները կամ փոտոգրաֆիաները համարւում են օժանդակիչ միջոց երեխաներին պատմութիւնը սովորեցնելու, աւելի խոր կերպով ապահովեցնելով նրանց յիշողութեան մէջ պատմական անձերի, քաղաքների, շէնքերի, անցքերի, ճակատամարտերի պատկերները։ Ո՞վ չէ տեսել եւրոպական այն դեղնցիկ հրատարակութիւնները, որոնք մանուկների համար հրատարակված լինելով, պարունակում են իրանց մէջ, տեսարժան հետ միասին և պատմական այլ և այլ պատկերներ։ Բայց մի և նոյն ժամանակ պատմական շէնքերի տեսարանները ունենն և մի ուրիշ, մանկավարժական, զարգացուցիչ օգուտ. նրանք ընտելացնում են աշակերտին դէպ ար ութեան նուրբ կանոններին, ծանօթացնելով նրան այլ և այլ ազգերի և իր հայրենիքի անցեալ դարերի ճարտարապետութեան հրաշալի արձանների հետ։

Մեր երկրի հայոց դպրոցների մէջ մենք այդ կրթիչ, մանկավարժական միջոցներից գործադրութեան չենք պատահում։ Միայն Եւրոպայում գտնվող մի հայոց դպրոցում, այն է Վենեցիայի Բաֆայէլեան դպրոցում, մենք ամէն դահլիճների պատերը զարդարված տեսանք հին հայոց պատմական անձերի, տեսարանների և արձանների պատկերներով։ Այդ պատկերները ծառայում են մի կողմից, որպէս օժանդակիչ միջոցներ պատմութեան դասի ժամանակ, իսկ միւս կողմից աշակերտները արտանկարելով նրանց, վարժվում և ընտելանում են ճարտարապետական գեղեցիկ ոճի, գեղարուեստական կանոնների մէջ։

Քանի ժամանակ է որ պ. Փիլոքճեանի փոտոգրաֆիական ժողովածուն, Անիի աւերակների, հրատարակված է, բայց մեր դպրոցներից շատ քիչերը, այն է երկու երեքը, հարկաւոր համարած են գնել այդ ժողովածուն։ Իսկ մեր դպրոցների մեծ մասը դեռ ևս չեն հասկացած պատմական պատկերների ժողովածուի մանկավարժական մեծ նշանակութիւնը։

Ու ինչ որ նշանաւորն է,—այն սակաւաթիւ անձինք, որոնք ըմբռնած են ժողովածուի այդ մեր նկարագրված և ընդհանուր մանկավարժութիւնից ճանաչված նշանակութիւնը, դրանք դպրոցների տեսուչներ կամ հոգաբարձուներ չեն, այլ մի երկու վարժապետներ, այն էլ գաւառական, և մի քանի դպրոցների մէջ իրանք աշակերտներ։

Մենք այս օրերս առիթ ունեցանք կարդալ երկու նամակներ, որոնք ուղարկվեցան պ. Փիլոքճեանին Շուշու հայոց դպրոցից, որոնք Ղազարոս Աղայեանց ուսուցչից, իսկ միւսը նոյն դպրոցի տասն և չորս աշակերտներից։ Այդ երկու նամակների մէջ մեզ դրաւեց դլխաւորապէս ոչ թէ նրանց մէջ արտայայտած ջերմ հայրենասիրական զգացմունքը դէպի արհեստագէտը, այլ այն որ վերջապէս մի քանի տեղերից լսում են հասկանալ թէ պրան մեծ նշանակութիւն կարող է ունենալ մի պատմական ժողովածու, ինչպէս փիլոքճեանի ժողովածուն է, դպրոցներում թէ պատմական դասերի ժամանակ աշակերտների մէջ գիտակցական և որոշ գաղափարներ մնացնելու անցած դարերի մասին, և թէ նրանց ընտելացնելու ճարտարապետական դեղեցկութիւններին և զարգացնելու նրանց մէջ դեղարուեստական ճաշակը։

Յանկալի է, ի հարկէ, որ և մեր միւս դպրոցները հասկանային այդ տեսակ ժողովածուի և առհասարակ պատմական պատկերների կարևորութիւնը նոր սերունդի կրթութեան համար։

Գ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱԽՈՒԻՑ

—

Փետրվարի 5-ին

Մեր ազգի չարիքը պահանջում են, որ ամէն մի բանեղոց անհատ, որ կրում է իր վրա հայ անունը և որի երակների մէջ հոսում է հայ արիւնը, աշխատի ազգի կրօնական հանգամանքի պատճառով իրանից անջատված մասերը իրար մօտեցնելու, աստիճանները և նախանձը նրանց միջից վերացնելու ու կրկին եղբայրական սէրը վերականգնելու, այն հետևելու, որ այլազգեան հայերը մոռանալով անցեալը և իրանց ազգի հարստատ անդամ ճանաչելով, ձեռք ձեռքի տուած եղբայրական սիրով աշխատելին առանց կրօնական խորութեան առհասարակ ազգի պիտոյքներն հոգալու։ Սրա համար հարկաւոր էր զգուշութեամբ և խնամութեամբ գործելու, որ մի դուրէ որ և իցէ ձեռնարկութիւն կամ վարմունք այլազգեան հայերին լուսաւորչականներին մօտեցնելու փոխանակ աւելի չը հեռացնէին և չը խորհացնէին նրանց, որ խիստ վնասակար է ազգի չահերին։

Կան մարդիկ և կան ընկերութիւններ, որ չեն հետևում այդ քաղաքականութեանը։ Նրանց համար հոգ չէ, կազմեալ ամէնքին հեռացնին և կոտրվին ազգի անդամութենից այն բազմաթիւ այլազգեան հայերը, որ գոչում և աղաղակում են զէպի ազգի մեծամասնութիւնը, թէ մենք ազգով և լեզուով հայեր ենք, սրեւնէ ձեր արիւնակից եղբայրները և մի և նոյն ազգի անդամներ, միայն թէ իրարից տարբեր կրօնական հանգամանք ունենք։

Շատ գեղեցիկ է այն տխուր երևոյթը, երբ լսում ենք, որ Թիֆլիսի և Մոսկվայի հայոց բարեգործական ընկերութիւնները իրանց ատենադպրութեան մէջ խորութիւն են դրել այլազգեան հայերի և լուսաւորչականների մէջ, որով և ցոյց են տուել, թէ նրանք այլազգեան հայերին չեն ճանաչում ազգի հարազատ անդամներ և հետևապէս թէ նրանց ընկերութեան մէջ ընդունելը և թէ ուրիշ կողմից նրանց պիտոյքների համար հոգալը ևս ասելոյք է։ Բայց այդ ընկերութիւնները թող հասասա հասասացած լինեն, որ երբ այլազգեան հայերը հոգևոր պիտոյքների համար իրանք իրանց բանականութիւն են տալիս, նրանց ինքնասիրութիւնը ևս չը պիտի թոյլ տայ և նախնական կապերը չը խզեն, այլ ընդհակառակն ամէն կերպով ջանան ամրացնել։ Ինչ որ վերաբերում է մեզ, մենք մեր կողմից ոչ միայն չենք հրաժարվում, այլ ընդհակառակն ամէն կերպով ջանում ենք ամրացնել մեր կապերը մեր հայրենակիցների հետ։ Մենք ուրախ ենք, որ մեր ազգի մեծամասնութիւնը ևս մեզ հետ միևնոյն կարծիքի է, որ ամէն մի հայ, ինչ կրօնի էլ որ պատկանի, մեր եղբայրն է, մեր ազգի անդամն է, և մենք ամէն կերպով պարտաւոր ենք նրան մեր ազգի անդամ համարել և ոչ թէ օտարի պէս նայել։ Ինչ որ վերաբերում է մեր ազգի մեծամասնութեան, նա ևս ցոյց է տուել, որ ինքն էլ չի ուզում իրան օտարացնել, այլ ընդհակառակն ամէն կերպով ջանում է մեզ հետ միանալ

և նոյն ժամանակ արժան գնով ձայնել: Բայց ախուռն, որ միևնոյն ժամ ձեր առաջարկութիւնը մեզ անվատար, ձեր մեզ համար բարձրացած ձայնը՝ ձայն բարեաւոյ յանապատի:

Դուք շատ անգամ, և իրաւացի կերպով, մեղադրում էք հային, թէ նա մեռած է անկիրթ, չէ կամենում ազատվել վատ շրջանի վատ սովորութիւններից: Բայց ով է աշխատել, ով է ջանք արել դուրս բերել հայոց թարմ սերունդը այն անմխիթար շրջանից, որի մէջ նա ապրած մրնում է իր չքաւորութեան պատճառով:

Զեզ քաջ յայտնի է թէ որքան չքաւոր հայ պատանիներ ուրիշ քաղաքներից և գիւղերից ամեն տարի թափվում են Թիֆլիս, այստեղի թէ պետական, թէ հասարակական և թէ ազգային դպրոցներում, որպէս երեմնի աշակերտներ սովորելու համար: Ոչ ոք չը կայ նոցա հարցնող՝ թէ ուր են կենում, որտեղ են ճաշում: փոքրամասնութիւնը, որոնք միջոց ունեն, կերակրվում են հիւրանոցներում, իսկ աշակերտների մեծ մասը, որոնք կազմում են չքաւորները, որոնք հարկ իրանց օրական հացը կարոտանում են հայրիկ խնդրել, ճարում են ամենատարբեր կարգի պանդոկներում, տրակտիրներում, որոնք լի են լինում կիներով և հարբեցողով: Ինչ կը լինեն այդ հայ պատանիները, որոնք ստիպված են իրանց հանդատութեան և հայ ուսելու ժամերը ամեն օր անցնել այդ տեսակ վրեշացած շրջաններում: կարող ենք, որպէնզի, լաւ բարքի ու վարքի տէր լինել, երբ ամեն օր մեր չորս կողմ լսում են ամենագզուելի խօսակցութիւններ, տպակոծված կիների երևոյթներ: Շատ անգամ այդ տեսակ տղիկները մեզ մօտենում են, կապում են մեզ հետ խօսակցութիւն, ուզում են մեզ հետ ծանօթանալ, բարեկամանալ: Եւ շատերը մեզանից այդ շրջաններում կորչում, փչանում են: Անթիւ փաստեր կարող ենք բերել:

Եւ հասարակութիւնը պիտի գտնմանայ, որ մեզանից մեծ մասը չեն կարող ազատվել վատ շրջանների աննախանձելի սովորութիւններից: Պէտք է դեռ գտնմանալ որ մեզանից մեծ մասը դեռ այդ տպակոծված շրջանում կարողանում են պահպանել իրանց թարմութիւնը:

Մնում է մեզ, սրտին թողնել մեր ուսումը և մտածել այս բանների վրա, որ կարողանանք ազատվել այլ և այլ փորձանքներից: Մենք ուր գիմենք, ով կը լսի մեր ձայնը,—հասարակութիւնը, որի զաւակներն ենք մենք.... ոչ, մենք կարծես թէ նրա համար խորթ զաւակներ ենք: Ո՛վ կը լսի մեզ, եթէ ոչ մամուլը, լրագրութիւնը:

Տէրը կը լինի որ հայոց հասարակութիւնը կը լսի ձեր լրագրի ձայնը, երբ կը լինի որ կը հիմնվի մի արժան ճաշարան Թիֆլիսի այլ և այլ դպրոցների չքաւոր աշակերտների համար, որ կազատի մեզ ամենատարբեր և տպակոծված շրջանները յաճախելուց: Ո՛ւմ գործն է դա,—բարեգործական ընկերութեան, մի այլ ընկերութեան, դպրոցների վարչութիւնների միացած ոյժերի,—այդ մենք չը գիտենք: Միայն գիտենք որ այդ տեսակ հիմնարկութեամբ հարբերաբար աշակերտներ ազատված կը լինեն ամենաչուառ վիճակից:

Աշակերտ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ներքին կայսերական բարձրութիւն, Մեծ Իշխան Նիկոլայ Միխայլովիչ, որ կովկասում եղած ժամանակ միշտ առանձին սէր էր ցոյց տալիս զէպի բնագիտական պարապմունքները, այժմ, ինչպէս հաղորդում է «Кавказъ» լրագիրը, զիտաւորութիւն ունի չուտով կովկասեան միջառների մի քանի տեսակների մասին իր արած հետազոտութիւնները հրատարակել ֆրանսերէն լեզուով «Les lépidopteres du Caucase» վերնագրով:

—

«Моск. Телеграфъ» լրագիրը ակսել է այժմ անդադար արտատպել հայերի վերաբերութիւնով քաղուածներ և յօդուածներ վիէննայի «Journal d'Orient» լրագրից:

—

Մեծ չնորհակալութեամբ ստացանք կ. Պօլսից, պ. գոկոր Փէշտիմալճեանից նրա թարգմանած «Առաջնապահութիւն և տաժանելի առաջին մանկտիեան» գրքոյկի 300 օրինակ, որ յարգելի բժշկապետը ընծայել է մեր խմբագրութեանը, որպէս զի մենք բրիտակս տարածենք մեր բաժանորդներին: Շնորհակալութիւն յայտնելով գոկտորին, կատարեցինք արդէն նրա ցանկութիւնը և «Մշակի» երէկվայ համարի հետ տարածեցինք այդ գրքի 260 օրինակը մեր Թիֆլիսի բաժանորդներին: Գիրքը թարգմանված է ֆրանսերէնից և տպված է կ. Պօլսում, 1880 թվին: Գրքի տիրը շատ գնդիկ է: Որովհետև խմբագրութեան մէջ գտնվել միայն մի 40 օրինակ այդ գրքոյկից, կը տարածենք նրանց մեր մի քանի ծանօթներին մէջ թէ Թիֆլիսում և թէ գաւառներում:

—

ԻՎԴԻՒԻՑ մեզ գրում են: «Փետրվարի 4-ին վ. արգամանց տօնի հանդէսը փառաւոր կերպով կատարվեցաւ մեր ուսումնարանի դահլիճում: Հանդէսից յետոյ եղաւ ուսումնարանի օրիորդաց ձեռագործների վճռակախտաղը: Հանդէսը կատարելու ժամանակ ուսուցչուհիներից ամենք աստիճանական տեղախոստութիւնները տուին նշանակութեան վերաբերութեամբ և աշակերտի կողմից էլ եղան ճառախոստութիւններ: Մէկ և նոյն ներկայ հայ բնագրեսներից մի հայերէն ներկայացում տուին: խաղացին մի քանի վոդեվիլներ: Դահլիճը լի էր հանդիսականներով, որոնք շատ գոհ մնացին ներկայացումից:»

—

Ներկայ տարին «Կենդանիների հավատարութեան» Թիֆլիսի ընկերութիւնը սկսեց հրատարակել մի թերթ, որ ընկերութեան օրգան է համարվում և որի խմբագիրը պ. Տրէպկովսկին է: Թերթի տարեկան գինն է, տասնց փոստի ծախսի 80 կոպէկի, փոստի ծախսով 1 րուբլ: Առանձին համարները 10 կոպէկով են ծախվում: Գրվել կարելի է կասսիովի առևտրական տներ, Նիկանոր Տրապատովի վրա, Ջակելիի տներ:

—

Փետրվարի 20-ին, $7\frac{1}{2}$ ժամին երեկոյան կը լինի «Կենդանիների հավատարութեան» Թիֆլիսի ընկերութեան ընդհանուր ժողով, կովկասեան պետական բնակերութեան բնակարանում:

—

Մեզ գրում են Մեղրի գիւղից որ այդտեղ քանի մի ժամանակից[1] մի տեսակ հիւանդութիւն է յայտնվել, որ շատ գոհեր է տանում: Թղթակցը կարծիքով այդ և սրա նման հիւանդութիւնների աղբիւրը գիւղի անմաքրութիւնն է: Բայց, ամենացնում է թղթակիցը, դժբաղդաբար մեր տանուտէրը այն մարդկանցից չէ, որ հոգար գիւղի մէջ սերտ անմաքրութեան վերջ դնելու: Նորն իսկ այդ անմաքրութեան պատճառով Մեղրիի մէջ այժմ կատարելապէս անհնարին է լինում ապրելու:

—

Վաղը, հինգշաբթի օր, փետրվարի 18-ին պ. Լենց յայտնի ձեռնածուն, որ արտել է այժմ ամբողջ Պետերբուրգն ու Մոսկուան, տալու է մի ներկայացում Ազծրտնու թատրոնում: Տեմոդները նրան սատիկ գովում են և մենք տեսանք նրա մասին մի քանի գրուածներ լրագիրներում, որտեղ մեծ գովասանքով է խօսվում պարոնի ձեռպիկութեան վրա:

—

Մի Թիֆլիսեցի պարոն գրում է մեզ: «Մեր հասարակութիւնը դեռ մինչև այժմ չը կարողացաւ հասկանալ Թղթախաղի կործանարար հետևանքները: Մամուլի քարոզներն էլ այդ մասին մինչև այժմ ապարդիւն մնացին և ժողովուրդը զարմանալ շարունակում է Թղթախաղի մէջ միայն որոնել իր զուարճութիւնը: Թղթախաղը բացի մարդու բարոյական և մտաւոր կարողութիւններից սպառելուց, բացի մարդու նիւթական միտս տալուց, այն սպանիչ ազդեցութիւնն էլ ունի, որ խաղի հետևանքը շատ անգամ լինում է կռիւ, փոդ-դային, անվայել հայհոյանքներ, մինչև անգամ սիրտ բռնկումների մէջ անհաշտ թշնամութեան ծագելը: Եւ ամենի ցաւալին այն է, որ մեր քահանաներն էլ, շատ քիչ բացառութեամբ, փոխանակ ժողովրդին հասկացնելու Թղթախաղի որքան անբարոյական պարապմունք լինելը, իրանք ամենից առաջ են ձեռք առնում խաղաթղթերը և ուրիշներին առաջարկում խաղալ:»

—

ՍՂՆԱԽԻՑ մեզ գրում են: «Անցեալ տարի ձեր լրագրի էջերի մէջ յիշված էր, որ Սղնախ գաւառի վրացի հոգևորականութիւնը խնդրել է հոգևոր իշխանութիւնից, թէ այն 1000 րուբլ գումարով, որ ինքն հատուցանում է ամեն տարի Թէլաւի հոգևոր դպրոցին, իր զաւակների կրթութեան համար, իրաւունք տրվի մարձել Սղնախի քաղաքային ուսումնարանի համար լատինական լեզուի մի վարժապետ, որպէս զի երեխաները կարողանային շարունակել իրանց ուսումը և կլասիկական գիմնազիաներում: Որովհետև մինչև այժմ այդ խնդրքի պատասխանը եկած չէ, տեղիս վրացի հոգևորականութիւնը, իմանալով որ Սղնախում պիտի բացվի մի բէալական դպրոց, և որ այդ դպրոցին տղոցախնի քաղաքացիները նպատրել են տարեկան 3000 րուբլ նկատմամբ, այդ պատճառով արանք էլ խնդրում են այժմ, որ իրանց կողմից Թէլաւի հոգևոր դպրոցին իբրև տարի որրվազ այն 1000 րուբլ գումարը նոյնպէս յատկացվի Սղնախի բէալական դպրոցին: Սեմ մասդրութիւնը կաշխատվի, Սղնախի բէալական դպրոցը այդպիսով կունենայ 4000 րուբլ տարեկան եկամուտ:»

—

Փետրվարի 1-ին Փոթի-Թիֆլիսեան երկաթուղու Միխայլով կայարանում պատահեց մի մեծ դժբաղդութիւն որ բոլոր տեղական լրագիրները միայն հարևանցօրէն յիշեցին: Երկաթուղու գործաւորների մեծ պղինձը, կռիսան յանկարծակի ճայթնից և գործարանում այդ բոպէին գտնված 13 բանւորներից 4 հոգի անմիջապէս սպանվեցան, 6 հոգի ծանր կերպով վիրաւորվեցան և միայն մի քանի օրից յետոյ իրանց տապցած վէրքերից փոխադանվեցան, երկուսի մարմինները ճայթնից ապուայած փլատակների տակ մնալով մի քանի օրից յետոյ գտնվեցան, իսկ մէկը, վերջինը թէև կենդանի է, բայց այնպէս վախած մարմնով և երեսի երբէք այլ ևս ընդունակ չի լինի որ և է աշխատանքի: Եւ այդ սարսափելի դժբաղդութիւնը պատահեց այն պատճառով, որ չուգունէքնայի պղինձը շատ հին էր, բայց երկաթուղու վարչութիւնը հարկաւոր չէր համարում դրա տեղ նորը դնելու:

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են: «Պարոն Պ. Պօղոսեանցի, որպէս խնամական տեսչի, պարտաւորութիւնն է տարվայ ամրողջ ընթացքում շրջելով գիւղեր, ուսումնարանների առաջադիմութեան վրա հսկել և ոչ այլ, գնել մեծ գիւղերում, գպրոց չը կայ, աշխատել բանալ գպրոցներ: Իր այդ պաշտօնի համար պարոնը բացի տարեկան 1200 րուբլ ռոճիկից, առանում է իրան յանձնված թեմի առհասարակ բոլոր գիւղերի եկեղեցիներից երկրպագու րուբլ, իբրև ճանապարհածախս իր շրջագայութեան: Բայց պարտաւոր են, արդեօք, խեղճ ու աղքատ գիւղական եկեղեցիները, որոնց մէջ ամրողջ տարվայ ընթացքում 3 րուբլ դժուարի խնդիկ ու մոմ չի վաճվի, վճարել 3 րուբլ մի պարոնին, որի երեսն անգամ շատ գիւղեր ամա մի քանի տարի է տեսած չեն և գուցէ անուն էլ լսած չեն անգամ: Ամա քանի տարի է արդեն պարոնը թեմական տեսչ է այս կողմերում, բայց մենք ունենք նրա քեմի տակ 200—300 մեռից բազկացած մեծ գիւղեր, որոնց մէջ մինչև այժմ ուսումնարանի նշոյլն էլ չը կայ: Ռոճիկը և ճանապարհածախսը եկեղեցիներից պարոն Պօղոսեանց միշտ ճշդութեամբ է առնում, իսկ եթէ մի օր ուշացնում են, շատ լաւ գիտէ ճշդութեամբ պահանջել:»

—

Կիլիկիի, փետրվարի 14-ին Ներսէս V կաթողիկոսի յիշատակին, Թիֆլիսի Վանքի մայր-եկեղեցում մեծ պատարագի վերջանալուց յետոյ, կատարվեցաւ հոգեհանգիստ Ներսիսեան դպրոցի հիմնադրի յիշատակին: Դրանից յետոյ ժողովուրդը հաւաքվեց Ներսիսեան դպրոցի հին շէնքերը, որտեղ ներկայացվեցաւ հանդիսականներին դպրոցի տարեկան հաշուետուութիւնն և կարդացվեցան մի քանի ճառեր: Հանդէսի ժամանակ դպրոցի աշակերտները տէր Եղիսէ քահանայի առաջնորդութեամբ խօրով երգեցին:

—

Միջագ-Մէլքում խան, որ կանչված է Պարսկաստան մեծ-վիզիրի պաշտօնն ընդունելու, այս օրերս հասաւ Թիֆլիս և քանի մի օր մնալով մեր քաղաքում, երէկ, 16-ին փետրվարի ուղևորվեցաւ դէպի Պարսկաստան:

—

«Голосъ» լրագիրը հաղորդում է որ Տաղանրոգի քաղաքային Դումայի անդամները պ. պ. Կուզովլով և Հայկակով կալանաւորված ու բանտարկված են, մարտական մէջ պատահած մեծ գողութեան գործի հետ կապեր ունենալու մէջ կասկածված լինելով:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք Գիւտ քահանայ Աղանեանցից նրա թարգմանած «Չէստէրտոնի ժառանգ» պատկերազարդ վէպը: Գիրքը տպված է Թիֆլիսում Ցով. Մարտիրոսեանի տպարանում, նեղկայ 1882 թվին: Տիրը շատ մտրակ և գնդիկ է, բայց պատկերները անաչքող են: Գինը 1 րուբլ է, ծախվում է կենտրոնական պրավաճառոցում և թարգմանողի մօտ, Ներսիսեան գպրոցում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

—

„Էյեսների ընկերութիւնը" հեռագրում են Թաւրիզից փետրվարի 6-ից: Մէշխեդից առացված նամակներն հաստատում են, թէ բոլոր նա ստացող պարսկական կառավարութիւնից այն գլուխը, որ նրան անհրաժեշտ էր թէհրան տեղափոխվելու համար, բայց նրան խոստացած է, որ գարնան մայրաքաղաքը հասնելուց յետոյ նա կը ստանայ 4,000 ֆունտ ստերլինգ: Էյլբ-խանի ամիսան ցանկանում է ուղեկցել նրան մինչև թէհրան, բայց պարսկական կառավարութիւնը նախապատում է, որ նա միայնակ ուղևորվի: Վերջին անցկացիներից երևում է, որ Էյլբ-խան մտադիր չէ կարճ ժամանակում թողնել Մէշխեդ: Գանեա նա այնտեղ իր համար կէս տարով բնակարան է վարձել և մտրպիկ է ուղարկել իր ընտանիքը բերելու համար: Հաստատում են որ Էյլբ-խան յարաբերութիւններ ունի Քիւրքմէնների հետ և մտադիր է նրանց օգնութեամբ ետրից յարձակվել Աֆղանստանի վրա: Լուր է տարածված, որ նա իր հետքի տակ 1,000 մարդ հնձելատրիք ունի: Աբդուլ-ռահմանի դեսպան Ա.Խէդ-Ալի-խան անցկալ շաբաթ հասաւ թէհրան: Դեսպանութեան նպատակն է պարսկական կառավարութեան ծոյլատութիւնը առանալ, որպէս զի վերադառնան իրանց հայրենիքը այն 6,000 աֆղանցի ընտանիքները, որոնք հերթի մէջ անցկալ տարի պատահած անկարգութիւնների ժամանակ Պարսկաստան տեղափոխվեցան:

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

„Constitutionel" լրագրի հաղորդութեան համեմատ Բելվիլի շրջանի ընտրողները մի ժողով ունեցան և կայացրին հետևեալ վճիռը, պահանջել Գամբետտայից հաշիւ նրա գործունէութեան համար և եթէ նա չը համաձայնի տալ այդ հաշիւը, առաջարկել նրան, որ նա հրաժարվի ընդ վեղի պատգամաւոր լինելուց: Ինքըսյից Գամբետտա իր բարեկամ պատգամաւորներին նամակ է գրել, որով խորհուրդ է տալիս բոլորովին չընդդիմանալ այժմեան փոխարութեանը, այլ բնդհակառակը օգնել նրան և ապրել, որ կառավարութիւնը յաջողանայ իրագործել խոստացած վերանորոգութիւնները: Գամբետտա աւելացնում է, որ Փարիզ վերադառնալուց յետոյ նա անձամբ կը կատարէ պատգամաւորների պարտիսկ գործունէութիւնը:

Փարիզից փետրվարի 14-ից „Köln. Zeit." լրագիրն հեռագրում են հետևեալը: Այդ լրագիրն հրատարակում է Ֆրէյսինէ մինիստրների խորհրդի մէջ Ֆրէյսինէի հարց բարձրացրեց օտարազգիացների Ֆրանսիայից արտաքսելուն վերաբերեալ 1849 թուականի օրէնքի վերաքննութեան մասին: Այդ հարցը առժամանակ ենթարկված է նիներքին գործերի և լուսաւորութեան մինիստրների քննութեանը և յետոյ նորից կը ներկայացվի մինիստրների խորհրդին: Պատասխանատու վերանորոգութեան մասին օրինագիծը կը ներկայացվի պատգամաւորների ժողովին փետրվարի 16-ին: Պատերազմական մինիստրը կը ներկայացնի զեկուցումն ցունախի գործերի և այն միջոցների մասին, որոնց պէտք է գործադրել ֆրանսիական զօրքերը ցունախից յետ բերելու համար: Պատերազմական մինիստրի կարծիքով

Fonds A.R.A.M

ցունքի մէջ կատարեալ հանդստութիւն է, սիրում է գործերը տեղացիների հետ հաշտ են ապրում, թէպէտ ֆրանսիական դեսպանները չեն փոքրացրել նախապատշաճական բաները միջոցները։

ԲՕԼԳԱՐԻԱ

Սոֆիայից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են փետրվարի 10-ից, որ Ռ. Գրան և Բօլգարիայի դիւանագիտական յարաբերութիւնները շուտով կը վերականգնուին։ Բօլ գարական դիւանագիտական գործակատարը կ. Պօլսի մէջ կը փոխարինէ Ցանօվ, որ շուտով կուղեւորուի իր պաշտօնը ընդունելու համար։ Չկայ որ բօլգարական գործակատարը կը հասնի կ. Պօլիս, թիւրքաց կառավարութեան ներկայացուցչ Նէհատ-փաշա կուղեւորուի Սօֆիա։ Ազատական քաղաքական շրջանների մէջ լուր է տարածված, որ բօլգարական ժողովրդական ընտրութեան միտքը կրկնակ շուտով հրաժարական կը տայ։ Նրա պրօեքտները այնքան վատացել է, որ վերջին ժամանակներում պետական խորհրդի նախագահի ներկայութեամբ եղած մինիստրների խորհրդին մասնակցելու համար նա հրաւէր չէ ստացել։

Ֆիլիպպօպօլից „Բէյտերի“ ընկերութեանը հաղորդում են, որ Ալեկօ-փաշա առաջարկել է թիւրքաց կառավարութեան մինչև ընդունել, բայց մասնաժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը։ Ալեկօ-փաշա դիմեց եւրոպական պետութիւններին, որ ասպարած է հրաժարվել Արևելեան-Րումելիան կառավարելուց, որովհետև րումելիական մասնաժողովի և իր մէջ անհամաձայնութիւն է տեսնում։

ԱԻՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ

Աւստրօ-ունգարական բայխստագի փետրվարի 11-ի նիստին, կառավարութեանը առաջարկած հարցին պատասխանելով, կոմս Տաաֆէ ասեց, որ անցեալ տարի Պրագայի մէջ եղած անկարգութիւններին մասնակցողները ենթարկված են պօլիցիական և քրէական պատասխանատուութեան։ Այժմ կալանաւորութիւնը և հանգստութիւնը վերականգնված են և կառավարութիւնը հարկաւոր չէ համարում դիմել արտաքոյ կարգի միջոցների։ Եթէ անապահովի կերպով որևէ անկարգութիւն կը պատահի, կառավարութիւնը կը վարվի նոյն նիստի ժամանակ պատգամաւոր Ֆրիդման մի ճառ արտասանեց բնակիչներին լրագրական բամբասանքների դէմ պաշտպանելու մասին։ Ճառախօսը մասնաւորապէս այն հանգամանքի վրա, որ Ֆրանսիական օրէնքները այդ գործի մէջ մեծ պաշտպանութիւն են ցոյց տալիս բնակիչներին։ Աւստրիական հպատակների նշանաւոր մեծամասնութիւնը միջոց չունի պրահկանապէս հերքել լրագրական բամբասանքները։ Դժուար է մի օրինաւոր մարդ գտնել, որ վիրաւորված չը լինի որևէ լրագրից և ամենքն ուրախանում են, որ միայն իրանք չեն անպատուած։ Այդպիսով ազգարնակութեան մէջ թշնամական զգայմունք է տարածվել։ Այդ պատճառով կառավարութիւնը մի և նոյն է ազատամիտ, կղերական, պահպանողական, թէ աւստրական բնակութեան ազգարնակութեան առելութեան առարկայ է դառնում։ Ժողովուրդը ուրախանում է, երբ մեծաւը պախարակում է կառավարութեանը։ Այդ պատահել է Աւերշպիլիի մինիստրութեան հետ, նոյնը կը պատահի և միւս կառավարութիւնների հետ։ Այն ժամանակից, ինչ Աւստրիայի մէջ դոյութիւն ունի այժմեան լիպերալ-օրակական ձևը, ամենալաւ պարլամենտները խոզել են վատատրամական ասպարէզը։ Բայխստագը պատգամաւոր կօպրի պատասխանը լսելուց յետոյ 151 ձայների մեծամասնութեամբ 51-ի դէմ վճռեց Ֆրիդմանի առաջարկութիւնը յանձնել մի մասնաժողովի։

ՀԵՐՆՕԳՕՐԻԱ

„Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են փետրվարի 6-ից Մոստարից։ Այն ժամանակից, ինչ Հերցեգովինայի և Հերցեգովինայի ուղղութեամբ իր սահմանների վրա պահպան դօրքեր է պահում և նրանց վարձատրութիւն է տալիս, այդ գօրքերը կանոնաւորապէս պահպանում են սահմանները։ Ըր նպատակ, որ դիմադրները չափազանց հանգստութեան կը պահպանեն իրանց հերցեգովինցի եղբայրներին, այնու ամենայնիւ նրանք բախտաւորութեամբ են ծառայում և չեն թոյլ տալիս հերցեգովինցիներին անցնել սահմանը առանց օրինաւոր անցագիրի։ Սահմանների պահպան զօրքերը հօմ բաժիններ են կազմում և իւրաքանչիւր բաժիններ ունի իր առանձին հրամանատարը։ Իւրաքանչիւր զօրաբաժին ունի մի գրագիր, որ ամեն օր զեկուցումն է ներկայացնում չերնօգօրական կառավարութեանը պահպանների արած հսկողութեան մասին։ Կառավարութիւնը սահմանները պահպանող զօրքերին տուել է հետևեալ հրահանգները. „Առանց օրինաւոր անցագիրների չը պէտք է թողնել Հերցեգովինցիներին։ Բուն Հերցեգովինացիներին միայն այն ժամանակ կարելի է թողնել Հերցեգովինա և դարձեալ, երբ նրանք կանոնաւոր անցագիրներ կունենան։ Չերնօգօրական վարչութիւնը խստութեամբ արդելված է անցագիրներ տալ անչուսալի անձանց։ Անցագիրները տրվում են միայն կառավարութիւնից ցետնելի մէջ։ Ապատամբ հերցեգովինցիների հետ համձայնութեան կայացնելը, նրանց կամաւորներ կամ ռազմամիջոցներ հասցնելը հալածվում է քրէական պատասխանով։“ Բոլոր հրամանատարներին այդպիսի հրահանգներ են ուղարկված և նրանցից մէկը այդ հրահանգները չը կատարելու համար բանտարկված է։ Առհասարակ պահպան զօրքերը լաւ են գործում, բայց ասպարաղպաքերը լաւ են գործում և նրանք թէև քիչ են և դրա պատճառը չերնօգօրական դանձարանի աղքատութիւնն է։ Լաւ կը լինի, որ պահպան զօրքերի թիւը մեծացնի, երբ աւստրօ-ունգարական զօրքերը կը սկսեն պատերազմական գործողութիւններ ապատամբ հերցեգովինցիների դէմ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Моск. Телеграфъ» լրագրում կարդում ենք։ Խոսհանի «Ֆերհէնկ» պարսկական լրագրի վերջին համարում մէկ լուր է տպված, որ պարսից շահի ասած որդին, իշխան Զէլլա-Սուլթան, հայոց ազգին իր առանձին չնորհը ցոյց տալու համար, Ջուլֆայի հայ թեմական ատենալուսոր կոզմոսին հրամայեց իր հաշուով հայերէն լրագիր հրատարակել, որի նպատակը լինի կրթութիւն և լուսաւորութիւն տարածել պարսկական հայերի մէջ։ Այդ լուրին վերաբերեալ պարսկական լրագիրը իր կողմից աւելացնում է, որ պարսկական հայերը այդ չնորհով պարտական են տիկին Մանբանեանի խմբագրութեամբ Մոսկվայում հրատարակվող «Փարաս Հայաստանեաց» հայերէն պատկերազարդ ամսագրին։

—«Daily News» լրագրի թղթակիցը Վարշավայի մէջ պատահած անկարգութիւնների մասին խօսելով, նկարագրում է այդ անգրի պատճառած նիհիլական վնասը և խիստ խօսքերով ցոյց է տալիս տեղական իշխանութեան անգործունէութիւնը։ Թղթակիցը վերջացնում է իր նամակը ցոյց տալով տասը պետութիւնների Եւտատասանի ներքին գործերի մէջ խառնվելու վնասը։ Նրա կարծիքով և Վարշավայի այն հրէաների կարծիքով, որոնց հետ նա խօսել էր, ներկայ գործերի դրութեան ամենալաւ վախճանը հրէաների մեծ չափերով գաղթականութիւնը կը լինի։

—«Times» լրագրին յունուարի 31-ից կ. Պօլսից հաղորդում են, որ Նօվիկով խնդրից տատանվելու վրա նոր դեսպան Ֆօրտեսքիւն յանձնել իր ուղերութիւնը, որովհետև օրերս պետերբուրգից կայ հանձնարարութիւն կայացնել այդ հիմնարկութեան հետ այն եկամտաւէտը հատուցելու վերաբերեալ, որպէս նշանակված են Եւտատասանին պատերազմական ծախս վճարելու համար։ Նիկ ուսուց գեսպանը Ափմ և Սախդ վաշաների հետ անակնկալութիւն ունէր, որովհետև նա խստապէս պահանջում էր, որ պատերազմական ծախսի խնդրին շուտով լուծումն տան։ Թիւրքաց մինիստրները պատասխանեցին, որ տալիքներ մի քանի օրից յետոյ կը պատասխանեն։

—Ֆրանսիական լրագրները հաղորդում են։ Լոք է տարածվել, թէ Բուատան նշանակվում է Աթէնքում Մոի տեղ, իսկ վերջինը նշանակվում է վաշինգտոնում։ Բուատանի յաջորդի վերաբերութեամբ Տունեսում դեռ ևս ոչինչ յայտնի չէ։ ասում են, որ Ֆրանսիական դիւանագիտութիւնից մէկը կուտրիվի այնտեղ։ Ֆրանսիական կառավարութիւնը ում ևս նշանակի Բուատանի տեղ, Տունիսի բնակիչները հիացմունքով կընդունեն նրան, միայն թէ ընդհանուր հիւպատոսը օրինաւոր մարդ լինի, որը վերջ կը դնի այն անախորժ գործակցութիւններին, որը կան Ֆրանսիայի և Իտալիայի հիւպատոսների միջև։ Ասում են, որ Բուատանի անունը, որպէս նշանակված Տունիսի համար, մեծ գոհունակութիւն է առաջացրել և այդ պատճառով կարող է ճիշդ ժամանակ կազմել դիւանագիտական գործերի մասին։ Բարձր կարգել կայսրուհուն ևս ներկայացրել։

—Լայպցիգից փետրվարի 14-ից հաղորդում են, որ պ. Նամրով Լէնգօն մեռել։

—«Presse» լրագրին Բերլինից փետրվարի 1-ից հաղորդում են, որ Բերլինի ֆրանսիական դեսպանը, բարձր կարգել այսօր ներկայացրել Վլիհելմ կայսրին։ Ցեսակցութիւնը մեկ առանձին վրդովմունք չունեցաւ։ Խօսակցութիւնը վերաբերվում էր երկու պետութիւնների բարեկամական և խաղաղ յարաբերութիւններին, մի և նոյն ժամանակ կայսրը իր առանձին ուրախութիւնը յայտնեց այն պատճառով, որ նոր դեսպանը իր ատեանը և պիպլոմը փերմանական հանդիսաւորութեամբ է առնելու և այդ պատճառով կարող է ճիշդ ժամանակ կազմել փերմանական գործերի մասին։ Բարձր կարգել կայսրուհուն ևս ներկայացրել։

—Նիւ-Եօրկից անգլիական լրագիրներին հաղորդում են, որ յօդուտ իրլանդացիների ահագին գումարներ են հաւաքված Ամերիկայում։ Ասում են, որ երկու տարվայ մէջ մինչև $2^1/_2$ միլիօն դօլ. որ է հաւաքված։

ԹԱՒՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլթան Աբդուլ-Համիդ քրոջ, գեղեցկուհի Նաիլէի մահը վերագրում են հետևեալ տխուր անցքին, որը անհաւատալի կարող է երևալ նրանց համար, որոնք լաւ ծանօթ են թիւրքաց կանանց կեանքի հետ հարեմում։ Սուլթանուհի Նաիլէ սիրում էր Սա-

դիկ-բէյ անունով մէկ երիտասարդի։ Ոչինչ այնքան հեշտ չէ թիւրք կանանց և մանաւանդ բարձր դասի կանանց համար տեսնվել մէկ օտար տղամարդու հետ։ Այդ տիկինները կարող են դուրս գալ, երբ կամենում են, նրանք յաճախ գնում են կառքով գրօսնելու գետերի և առուակների ափերի վրա և ապա տուն են վերադառնում։ Երեխ այդ գրօսանքներից մէկի ժամանակ իշխանուհին նկատեց Սադիկ-բէյի սիրահարական հայեացքները և նրա անունը իմանալով, գրաւնեց նրանով 6 կամ 7 անգից յետոյ Նաիլէ պատկերացաւ գիշերով Սադիկ-բէյի հետ։ Սադիկ-բէյ տեղեկանալով այդ ամուսնութեան մասին, անձնասպանութիւն գործեց։ Անձնասպանութիւնը թիւրքերի մէջ շատ հազիւ է պատահում. հասարակութիւնը ապշած էր երիտասարդ մարդու այդ վարմունքից և չէր կարողանում պատճառները գտնել։ Հաւատացնում են, որ սիրահարված տղամարդը մահից առաջ նամակ գրեց իշխանուհուն, իսկ ուրիշները պնդում են, որ նրանք վաղուց գրագրութիւն ունէին միմեանց հետ։ Ինչ և իցէ Նաիլէի վրա սաստիկ ներգործութիւն ունեցաւ այդ անգրը, նա առհասարակ թոյլ կազմուածք ունէր։ Նաիլէն մի սեւակ հիւանդութիւն առաջացրեց, որը նրան գերեզման տարաւ։ Սուլթանը ոչինչ չը գիտէր այդ սիրոյ մասին, նիհիլ չէ, իր քրոջը, որին շատ սիրում էր, կամենացնէր նրա սիրած մարդու հետ։ Շատ կարելի է, ինքն իշխանուհին չէր կարծում, թէ որքան սիրված էր ինքն և որքան թանգ էր նրան Սադիկ-բէյ, մինչև որ մահը չը բացեց նրա աչքերը։ Սուլթանը սաստիկ ցաւում է իր քրոջ վրա, այդ կորստից յետոյ նա շատ շատ մելամաղձութիւն մէջն է ընկնում, որի ժամանակ ոչինչ և ոչ ոք չէ կարող նրան ուրախացնել։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 փետրվարի։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է. գինուորական ակադեմիաների վերակազմութիւնը յետաձգված է անորոշ ժամանակներով։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. մեծ իշխանուհի Մարիա Պաւլովնայի առողջութիւնը լաւանում է։ վատագ այլ ևս չը կայ, բրւնխէններդ գադարեցրած են։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է. փետրվարի 11-ին կայացաւ երեք միհիտորների և էկսպերտների ընդհանուր նիստ. քննվում էր երկրագնեղի նախագիծը, որ մեծ մասամբ փոփոխված էր միհիտորներից։ Նախագիծը վերջնականապէս խմբագրված է պետական խորհրդին ներկայացնելու համար։ „Новости“ լրագիրը հաղորդում է. Աւստրիացիների ընդհանուր յարձակումը ապստամբների կենտրոնական դիրքերի վրա Զագրէի մօտ կատարելապէս չաջողվեցաւ։ Մի քանի տեղերում ապստամբները այնպէս էին ընդդիմանում, որ աւստրիացիները կոտրեցին բոլոր բնակիչներին։ Աւստրիացիները բռնել են տուել շների խումբեր ապստամբներին ծածկված տեղերից հանելու համար։ Հետագիրները Օդեսայից հաղորդում են, որ գինուորական կլուբում իշխան Գանդուկով-Կօրսակօվի համար հրաժեշտի ճաշ տուին։ Գուրկօ ընդունեց տեղական մամուլի ներկայացուցիչներին և յայտնեց, որ չի ուզում մերկացնել զեղծումները։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 փետրվարի։ Գնատական բանկի 5% առմանակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 25 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 50 կ., չորրորդ 91 ր. 12 կ., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան առմանակը արժէ 218 ր., երկրորդ 217 ր. 25 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան առմանակը արժէ 90 ր., երկրորդ 90 ր., երրորդ 90 ր. 12 կ., ասկի 8 ր. 13 կ։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,21 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ 75 պֆ., Փարիզի վրա 254 ֆրանկ 75 սանտիմ։ Բօրսայի տրամագրութիւնը շատ ամուր է։

խմբագիր—հրատարակող ԳԻՒՈՒՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ОБЪЯВЛЕНІЯ

БИБЛІОТЕКА И КАБИНЕТЪ ДЛЯ ЧТЕНІЯ

При библіотекѣ (гал. Арцруни №№ 149 и 150) гдѣ была «Центральная Книжная Торговля», съ 10-го января открытъ **кабинетъ для чтенія**, въ которомъ получаются болѣе 60 періодическихъ изданій мѣс. столичн. и иностранн. (франц. и нем). Библіотека значительно наполнена и наполняется новыми книгами. Приняты всѣ мѣры къ удовлетворенію г. г. подписчиковъ и читающей публики въ кабинетѣ.

2—3

ԾԱԽԵՎՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՕԼԱՏ, բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, թէկամաններ, սուրճեր, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես լուանալու ամաններ, ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ, ՋԵՆՏԱԿԱՒՆԵՐ, գդալներ, դանակներ, ԳՐԻՉՆԵՐ, խոզմ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ՐԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ, ՄԷՋՔԱԿԱՊՆԵՐ, կլէօնկա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսբրիչներ, խաչկիներ, կանանց գուլպաներ, մարդկերանց գուլպաներ, առաւտի սապօն, հոսուէա ջրեր, շերբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՑՆ ՏԵՂԸ** վաճառականներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախում է **ԹԷՅ**. պուդերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաբարձր թէյը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՌԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՉՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէվոլվերներ 4—34 ր., ԲՈՒԼԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թամբեր 65 ր., շեֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժինը, ալբօմներ կիսադնով, ֆիկտրաններ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէվոլվերների Թիֆլիսում:

98—100

ԱՐԻՒՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱՆԱԾԱՌ“** անուանուէ:

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ

կարելի է առնել թէ հեղինակից և թէ թարգմանողից՝ հետեւեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ*.

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆետֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամրոզի հագուստ 13—19 ր., դրապ, մահուդ, արխի, արխիներ և ալբօմներ կէս գնով: Էդիկական բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօվայա կրեպա 9 կ., պաներ չեռաեր 70 կ., նշշատյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.: **ՆՈՐՈՒԹԻՆ**: Մեղրամոմ և արծաթի մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անդլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:**

13—36

ԲՈՒՍԼԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ԷԺԱՆ ԳՆՈՎ

ամէն տեսակ ապրանքներ:

1—3

ԽԱԻԻԱՐ առաջին տեսակի 70 կ. Նոյն խաւիար առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար չէկօտկաներ 30 կ., բագկոմոտ-մահճակալներ 10, 14 և 18 ր.: Որերաւմն կը առաքվի **ՊԱՆԻՐ** չեռաեր 60 կ., ֆունտը: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:** 8—10

Այս տեսակ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V *Գրքոյկը* „երկու վէպիկ“ *անգլերէնից* „*Սոխակ*“ և „*խալաթած*“, *գին* 20 կ., *առ այժմ գիմել՝ Тифлисъ. Ред.* „*Мегу*“ *Тиграну Назарьянцу.*

ԱՆԱՀԻՏ

ՀԻՆ ԶՐՈՑՑ ԳՐՑԵ ԳԱԶԱՐ ԱԳԱՑՑԱՆՑ

գինն է ամեն տեղ ուղարկելով

50 կոպ.

10 *օրինակից աւելի գնողներին* 20% *զեղջ կը լինի:*

Պահեստը գտնվում է Թիֆլիզ մեր տպարանում կարելի է առնել և Թիֆլիզի հայ գրավաճառներից:

Խնայելու համար կը խնդրեմ այն մեծ. օտարքաղաքացի պատուներին, որոնց ուղարկված է վերոյիշեալ գրքերից վաճառելու համար, թող բարեհաճեն գումարը փոխանակ մեզ ուղարկելու. նոյնպէս եթէ կը գտնեն և ուրիշ քաղաքներից վաճառելու համար նեղութիւն յանձն առնող պատուներ, թող յայտնեն իրենց կամքը՝ մենք շնորհակալութեամբ կուղարկենք նոցա վերոյիշեալ գրքերից: Հասցէն՝ մեր տպարանի անունով

Մոսէս Վարդանեանց 6—6

Ամիս 14-ն փախճանվեցաւ Թիւնաթին եպարեան Հոխնագաբեանց, որոյ ազգականները ցաւօք սրտի յայտնելով, խնդրում են նրա յիշատակը յարգողներից չնորհ բերել հանգուցեալ թաղման հանդիսին չորեքշաբթի օրը ամսոյս 17-ին առաւօտեան ժամը 10-ն շիջելի առնից, որը Գալուստի վողոցի վրա է, Զրկիանց եկեղեցին:

2—2

ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՆ 15,000 *ամաններ առաջին տեսակի* 15 կ. *հատը*, 12,000 *խրուստալի բաժակներ* 25 կ. *հատը*, 10,000 *բօկալ և բաժակներ* 10 կ. *հատը*, 10,000 *մատուցարաններ և կոպէքներ* 15 կ. *հատը*, 10,000 *սանի* 8—40 կ. *հարիւրը*, 10,000 *պինալներ* 5 կ., 5,000 *շ/շ պօրա-մէյն և խերես* 1 ր. *հատը*, 2,000 *արշին կլէօնկա* 60 կ.—2 ր. *արշինը*, 2,000 *գիւժին մատուներ և զրչակոմներ* 8 կ. *գիւժինը*, 2,000 *ֆ. հնդկական բրինձ* 7, 8 և 10 կ. *ֆունտը*, 1000 *ֆունտ լէպէշկա* 30 կ. *ֆունտը*, 600 *անգլիական բէվոլվեր և բէ* 4—34 ր. *հատը*, 300 *անգլիական հրացաններ* 20—100 ր. *հատը*, *դրապ, արխի, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօններ, գլխարկներ, փարաթներ, հագուստ կէս գնով: Վաճառում է* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ: Նոյն տեղը ծախում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը* 2 ր. 50 կ.

56—60

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Գեղին բժժոճների ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ և ԻՏԱԼԻԱՑԻՑ, *արդիւնաբերված* **ՊԱՍՏԵՕՐԻ** *սեռակիցով:*

Ծախում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՍԼ** *մի զօրանոկ* 50 *կոպէկ, մի ֆունտը* 48 *րուբլ:*

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ *ծախում է պ. ԱԼԲԵՐՏԻ մագազինում, գօրժինակի պրօսպեկտի վրա, տան կօստանտին Ջուբալովի:*

ՆՈՒԽԻՈՒՄ *պ. ԼԷՐԻՍԼԻ հիմնարկութեան մէջ:*

3—10

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐ, 18 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պալատական արտիստ Նօրին Մեծութեան նատէժդին պարոն Շահի

ԲՕԼՇՕՅ ԼՒՆՑ

աշակերտ և ազգական Նորին Վսեմութեան պարոնի կախարդի, Մահօմեդ Խամսիլ Բէյի

պատիւ կունենայ ապ հինգշաբթի օր, փետրվարի 18-ին, Ազծրունու թատրօնում մի մեծ կախարդական ներկայացում:

Մանրամասնները աֆիշներում:

2—3

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՕՑՔԸ** վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, **ՓՕՍՏԱՅՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ:*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԻԶ**, *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հոսուէա ջրեր և պուդրա:*

79—100

ՎԻԵՆՆԱՑԻ ՄԵԲԷԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) *ծախում են մեծ քանակութեամբ և մանր, մէջի փողոցում կաօլիկաց փողոցի անկիւնում մուրքալ. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆԻ պահեստում:*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

141—150

Առաջիկայ 1882 *թուականին շաբաթը քանի քանի անգամ կը հրատարակվի հայերէն լեզուով քաղաքական-քաղաքական և ազգային ամսագիրը*

„ՓՈՐՁ“

„Փորձի“ իւրաքանչիւր համարը բազկացած կը լինի 5—6 *թերթից* (80—90) *և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում:*

Նախագիծ

ա. *Քաղաքագիտական. անկախ մեծամեծ կարգագրութիւններ Ռուսաց, արտասահմանի և Կովկասի կեանքի նորութիւնները:*

բ. *Ընտանեան յօդուածներ Հայերի և նոցա գրացի ազգերի տնտեսական, բարոյական և մտաւորական դրութեան մասին:*

գ. *Վէպեր, մանրավէպեր, պատմուածքներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ— ինքնատիպ և թարգմանական:*

դ. *Տառնախաւսութիւն.—քննութիւն Հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը Հայոց ու Կովկասեան կեանքին է առնուած:*

ե. *Գաղաքական տեսութիւն:*

զ. *Նեկրէն տեսութիւն:*

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն:

է. *Այլ և այլք:*

թ. *Իրրև յատկացուած եւրոպական և ռուսաց ընտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն:*

Յայտարարութիւններ:

Հրատարակութեան (12 *տետրակ*) *տարեկան գինն է ամէն տեղ . . . 8 րուբլի*
վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վ. Ձ ա ր բ ը կ ա ն խ ի կ.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէօն Ախումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ. 16 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 27 Փետրվարի 18 (Մարտի 2) 1882 Փետրվարի 18 (Մարտի 2) № 27

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՆԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յառաջադասները գինում են ուղղակի Տփղիսում. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պարձնել հայոց օրգան։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ամսօրեայ ընդարձակ թիւրք։—ԱՐՏՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ամսօրեայ թիւրքերէն լրագիր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գաղթականներ։

ԴԱՐՁԵԱԼ ՀԱՅՈՑ ՕՐԳԱՆ

Անտես առնելով մեր հակառակորդների բոլոր անվայել յարձակմունքները իմ ու մեղ վրա, որովհետև աշխատեցինք նպաստել եւրոպացում մի հայոց օրգանի հիմնելուն, թէ նոյն իսկ վէճնացում հրատարակվող «Ժուրնալ դ'Օրիան» լրագրի վրա, մենք գտանեալ հարկաւոր ենք համարում յիշեցնել մեր ընթերցողներին մեր արդէն մի քանի անգամ յայտնած կարծիքը հայոց օրգանի մասին։

Մենք միշտ ասել ենք որ շատ կարելի է ժամանակով կը հիմնուի եւրոպացում վէճնացի «Ժուրնալ դ'Օրիան» լրագրից էլ մի յատ հայոց օրգան, շատ յանկալի է, նոյնպէս, որ Թիւրքիայի հայոց գաղթ պաշտպանութիւն գտնէր և աւելի նշանաւոր, աշխարհահռչակ լրագրներում, բայց քանի որ վէճնացի «Journal d'Orient» կայ, ուղղակի է հայերին պաշտպանել նրանց գաղթ և քաղաքեաւմամ տանում է իր յանձն առած գործը,—պէտք է գոհ լինենք և այդ անսակ աջակցութեամբ և չնորհակալ լինենք եւրոպացի խմբագրին որ յանձն առաւ թիւրքիայի հայոց գաղթ պաշտպանութիւնը։ Եւ նոյն իսկ եթէ այս բոլորից գանւում են եւրոպացում մի քանի այլ լրագիրներ, որոնք յանկութիւն են յայտնում նոյնպէս պաշտպանել հանդիսանալ նոյն գաղթ, այդ այն պատճառով է որ վէճնացի ֆրանսիական թերթը իր մի տարւայ հրատարակութեամբ այդ կողմից անսպասելի աջողութիւն ունեցաւ և գրաւեց արդէն եւրոպական հասարակական կարծիքը։ Եթէ այդ առաջին հրատարակութիւնը անյաջող լինէր, ոչ ոք էլ չէր մտածի նրա օրինակին հետևելու և նրա յանձն առած պաշտօնը յանձն առնելու։

Վերջապէս մենք արեցինք ինչ որ կարողացանք. եթէ հայոց հասարակութիւնը այլ ևս աւելորդ կը համարի մեղ պաշտպանելու այդ գործում,—թող այն ժամանակ ուրիշներն անեն այն, ինչ որ ամէն միջոցներով իրանք աշխատում են քանդել, քանի որ այդ արածը նրանց արածը չէ, այլ մերն է։

Թող հաւաքեն գումարներ, թող ուղարկեն աւելի նշանաւոր լրագիրներին. մենք նրանց վրա չենք յարձակվել և չենք յարձակվի, ընդհակառակն կը գովենք էլ։

Բայց կատաղաբար յարձակվել ուրիշի արածի վրա, աշխատել նրան քանդել և մի և նոյն ժամանակ ընդունակութիւն չունենալ ոչ թէ միայն նոյնը, բայց ուրիշի արածի հարիւրերորդ մասն էլ անելու,—գա ամենագզուելի բանն է։

Մենք դարձեալ պիտում ենք բացատրել մեր հասարակութեանը, կրկնելով մեր առաջարկութիւնը։ Թող հայոց հասարակութիւնը դարձեալ իր բաժանորդագնելով պահպանի եւրոպական միևչև այժմ հրատարակած միակ հայոց օրգանը, ինչպէս և պահպանել է նրան անցեալ տարին, կամ թող տայ «Մշակին» 2,000 բաժանորդ, որ մենք մեր լրագրի տարեկան ծախսը գոնա եկած, կարողանայինք աւելորդ ստացած գումարով օգնել ոչ թէ միայն «Ժուրնալ դ'Օրիան» լրագրին, այլ նրա պէս երեք լրագիրներին, հրատարակված եւրոպական երեք գլխաւոր լեզուներով։

Քանի որ այժ ունենք մենք կը շարունակենք գործել, ինչպէս որ սկսած ենք և թող իմանան մեր հակառակորդները որ նրանց ամենաստոր յարձակումները, նրանց ջանքերը ազատ ազել փսասերը, յիդասրջել ճշմարտութիւնը,—ոչինչ նշանակութիւն չունեն մեղ համար։

Սակայն կրքերին ամենալաւ պատասխան լինում է միշտ ամենասառն և մի և նոյն ժամանակ ամենախորին արհամարհանք։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 16 փետրվարի

Յաւաք սրտի կարդացինք ձեր լրագրի 21 և 23 համարներում լուրերը, որոնք ուղղված էին մեր դէմ պիտորի) չաղրում. խօսում էր պերճական գիտութիւններից և ծերունի իմաստնի մանկավարժութեան ուսուցիչ պ. Առաքել Բանաթեանցի դէմ։

Այս ուսումնական տարւայ սկզբից մենք, ներսիսեան գպրոցի նոր հոգեւորդ գաւառան աշակերտներ՝ անբնդհատ ներկայ գտնվելով իւրաքանչիւր դասի, միևչև այն աստիճանի գոհ ենք նորա գործունէութիւնից, որ պատրաստ ենք մեր ամէն կերպ չնորհակալութիւնը յայտնել նորան, ասսի և պատասխանութիւն ենք համարում հրապարակաւ յայտնել, որ թէ այդ լուրերը և թէ ժողովրդեան մէջ տարածված անհեթեթ բամբասանքները ծնունդ են միայն կրքի և այնպիսի անձերի, որոնք թշնամի են մեր ուսումնարանների խաղաղ կեանքին ու յառաջադիմութեան։

Յոյս ունենք, որ մեր յարգելի ուսուցիչը աշակերտութիւն չի գարձնի այդ օրինակ դրպատութիւնների վրա և կը շարունակի իր անխոնջ գործունէութիւնը, ինչպէս միևչև օրս շարունակել է, յոյս ունենալով, որ իր աշակերտները միշտ գնահատող կը լինեն նորա անձնուէր աշխատութեանց։

Ներսիսեան գպրոցի հոգեւորդ գաւառան 13 աշակերտներ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Լուրերի ընկերութիւնը» Թավրիզից հաղորդում են, փետրվարի 15-ից, որ Ախալցխից այդ քաղաքում սասցված տեղեկութիւնների համեմատ, ուսաց զօրքերը առաջ չը շարժվեցան այդ քաղաքից։ Պարսից կառավարութիւնը ուղարկել էր բարձր աստիճանաւորներից մէկին ուս-պարսկական նոր սահմանի վրա գործերի պրօեքտը հետազօտելու համար, որովհետև պարսից կառավարութիւնն կողմից ուղարկված առաջին կոմիսարը իրան թէ սասակ մեծ փիլմաներ է արել ուսաց պահանջներին։

—

ՊԱՒԼՈ ՐԷՔ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(1722—1728)

—

ԼԲ.

Եթէ այսօր Ամստերդամից «Արմիր վանքի» (Երիտասարդ վանքի) բարձրաստիճանից կը ցանկանայ իջնել գէպի արևմտեան կողմի ձորը, և չի վախենայ պատսի նման ուղղակիլ սասսամենրից գլորվել դէպի իր առջեւ բացվող խորին անդունդը, այլ սարասիելի քարափների կատիքը քերելով, և վայրենի մացառներից, խոսիերից լըռնելով, կամաց-կամաց ցած կիջնէ, նա կը գանէ քարափի սրտի մէջ մի տնակ, բնական քարանձաւ, հովանաւորված սաղարթախիտ ծառերով։ Այդ քարանձաւի մուտքը այժմ փակված է հաստատակ փայտեայ դռնով. նրա մէջ կայ մի մասացված գերեզման, որին խիստ սակաւ անգամ ուխտաւորները գալիս են այցելութիւն գործելու։

Եթէ հարցնելու լինես Արծուանիկի գիւղացիներից, թէ այդ ում գերեզմանն է, ինչու է այդ քարանձաւը ուխտատեղի գարձել,—նրանք բնչ այսքանը միայն կարող են պատասխանել, թէ այդ սրբի մէջ մի ժամանակ մի ճգնաւոր էր բնակվում, երբ նա մեռաւ, թաղեցին հէնց իր ճգնարանում. նա շատ սուրբ մարդ էր. դրա համար էլ ժողովուրդը պաշտում է նրան։

Գաւիթ-բէկի ապստամբութեան օրերում այդ ճգնաւորը դեռ կենդանի էր, բնակվում էր մի և նոյն տրուժ։ Այրը սրիշ լուսաւորւում չունէր. դասն մէջ վերևի կողմից բացված էր մի քառակուսի ծակ, որից լոյսը ներս էր թափանցում։ Այդ բնակարանը, որ բնութիւնը առնդծել էր գաղանների համար, այժմ ծառայում էր որպէս ճգնարան մի մենակեացի, որի սրտաքին տեսքը նոյնքան սոսկալի էր ազդում, որքան վայրենացած մարդու կերպարանքը։

Առաւօտը լուսանալու մօտ էր, բայց նա դեռ քնած էր։ Նրա պարզ անկողինը կազմված էր չոքացրած, փափուկ խոտերից, որոնց վրա պառկել էր նա. բարձի փոխարէն գլխի տակ դրել էր իր թիկը, իսկ վերևանի փոխարէնը իր վրա ծածկած ունէր մի ահագին վագրի մորթի։ Ամէն առաւօտ, այդ ժամանակը գալիս էր լինում նա, կատարելու իր վաղորդեան աղօթքը, իսկ այս առաւօտ քունը յաղթել էր նրան։ Գիշերը նա խոտ ու վերատարձաւ իր սրբը. ուր էր նա, որտեղ էր թափառում, յայտնի չէր։

Վաղ-առաւօտեան նրա քունը խանգարեցին. մի մարդ մօտեցաւ սրբի դռանը, սկսեց սաստիկ բաղխել։ Նա զարթնեց և իսկոյն բաց սրեց դուռը։ Եկուորը յայտնեց նրան, թէ խանը կանչում է։

—Ինձ, այսպէս վաղ... ինչ գործ ունի ինձ հետ խանը, հարցրեց նա փոքր ինչ չփոթված կերպով։

—Չը գիտեմ, կանչում է։

—Լաւ, գուք գնացէք, ես իսկոյն կը գամ։

Եկուորը հեռացաւ։ Ճգնաւորը նոյնպէս պատրաստվեցաւ գնալու։ Նրա հագուստը բաղկացած էր մէկ կաւորից միայն. դա սպիտակ, կոշտ կտաւից կարված շապիկ էր, որ իշնում էր մինչև նրա մերկ սրունքները և բորիկ ոտները։ Բազուկների և պարանոցի վրա փռթռթած ունէր երկայն սէբուղթեններ սև հասիկներով։ Ուսից քարշ էր ընկած մի մեխակ, որ նման էր նովինների մահակներին։ Այդ պարզ, նախնական զգեստը լրացնում էր ահագին վագրի մորթին, որ ձգեց ուսերի վրա։

Ընթերցողը իսկոյն կը մտաբերէ, որ այդ սարօրինակ անձնաւորութեան հետ, կարծես թէ, ծանօթ լինի. կարծես թէ, մի քանի անգամ նրան հանդիպած լինի. կարծես թէ, մի քանի անգամ նրան հանդիպած լինի։ Այո, ընթերցողի յիշողութիւնը իրան չի խաբի, եթէ այդպէս մտածէ։ Մեր պատմութեան ընթացքում մի անգամ այդ մարդուն տեսանք չալաբիան կոչված խաչնարած ցեղի խանի (հա-

մանկավարժութեան ուսուցիչ պ. Առաքել Բանաթեանցի դէմ։

Այս ուսումնական տարւայ սկզբից մենք, ներսիսեան գպրոցի նոր հոգեւորդ գաւառան աշակերտներ՝ անբնդհատ ներկայ գտնվելով իւրաքանչիւր դասի, միևչև այն աստիճանի գոհ ենք նորա գործունէութիւնից, որ պատրաստ ենք մեր ամէն կերպ չնորհակալութիւնը յայտնել նորան, ասսի և պատասխանութիւն ենք համարում հրապարակաւ յայտնել, որ թէ այդ լուրերը և թէ ժողովրդեան մէջ տարածված անհեթեթ բամբասանքները ծնունդ են միայն կրքի և այնպիսի անձերի, որոնք թշնամի են մեր ուսումնարանների խաղաղ կեանքին ու յառաջադիմութեան։

Յոյս ունենք, որ մեր յարգելի ուսուցիչը աշակերտութիւն չի գարձնի այդ օրինակ դրպատութիւնների վրա և կը շարունակի իր անխոնջ գործունէութիւնը, ինչպէս միևչև օրս շարունակել է, յոյս ունենալով, որ իր աշակերտները միշտ գնահատող կը լինեն նորա անձնուէր աշխատութեանց։

Ներսիսեան գպրոցի հոգեւորդ գաւառան 13 աշակերտներ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Լուրերի ընկերութիւնը» Թավրիզից հաղորդում են, փետրվարի 15-ից, որ Ախալցխից այդ քաղաքում սասցված տեղեկութիւնների համեմատ, ուսաց զօրքերը առաջ չը շարժվեցան այդ քաղաքից։ Պարսից կառավարութիւնը ուղարկել էր բարձր աստիճանաւորներից մէկին ուս-պարսկական նոր սահմանի վրա գործերի պրօեքտը հետազօտելու համար, որովհետև պարսից կառավարութիւնն կողմից ուղարկված առաջին կոմիսարը իրան թէ սասակ մեծ փիլմաներ է արել ուսաց պահանջներին։

—

կային բարին, թէև նա ամէնայն զգուշութեամբ աշխատում էր ծածկել...

Սառնալով խանի հրաւէրը, նա վեր առնց իր առաղին, կաշիներով գառաձոր, որ սովորաբար կրում են իր գասակարդի մարդիկը, և գիմաց գէպի ամարանոցը։ Նա իր այրն գուրս չը կողպեց, որովհետև այնտեղ գողանալու ոչինչ չը կար. իր ամբողջ կացը նա իր վրա կրած ունէր.—սպիտակ չալիկը, վագրի մորթին, ահագոզանիները և հովիւի մահակը,—այդ էր նրա հարստութիւնը։ Գլխին գաւակ չունէր. թողքի նման խճճված մազերը գլխարկի տեղ էին ծառայում։ Ոտները գուրգ էին հողաթափներից։

Նա անցաւ վանքի առբանների մօտից։ Մի օր առաջ հայ գիւղացիները հաւաքված այնտեղ, կրօնական հանդէս էին կատարում։ Իսկ այսօր ամբողջ սուրածութիւնը ծածկված էր գինված ձիաւորներով։

Աչալոյսը գնա նոր էր սկսել շառագունել։ Օդը լցված էր եղեւինների անուշ հոտութեամբ։ Թռչուններ կատարում էին իրանց վազորեան օրհներգութիւնը լոյսի Աստչին։ Իսկ մարդիկ պատրաստվում էին սրիւն թափելու։ Գէրվիշը նոյնց այդ ազետալի տեսարանի վրա և սխալ մտախոհութեամբ անցաւ։

Մտնելով ամարանոցը, գէրվիշին սարան խանի գահլիճը։ Նա գուռ խանին միայնակ, բոլորովին գինված, պատերազմական հագուստով։ Երբ ներս մտաւ նա, խանը յարգանքով սրի ելաւ և ազդանշեց նրա գալուստը։ Գէրվիշը մօտեցաւ, և առանց սպասելու, որ խանն նստելու սնի ցոյց տայ, անսիպ կերպով բազմեցաւ նոյն փառաւոր օթոցի վրա, ուր առաջ նստած էր խանը։ Գէրվիշը, այդ չքաւոր մերկիսատակը, միակ մարդն է մահմեդական հասարակութեան մէջ, որի բորիկ, փոշոտ ոտները համարձակ կերպով կոխում են իշխանների քանգագին գորգերը։

—Նա ձեզ, հայրիկ, այսպէս վաղ առաւօտեան նեղութիւն տալ մի քանի հարցմունքների համար,

Fonds A.R.A.M

ԳԱՆԶԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ գողութիւնները օրից օր չատանում են. փետրվարի 7-ին գիշերը, գաւառական վարչութեան բնակարանից անյայտ գողերը 31 հատ Պիւրոյի տեսակից հրացաններ են գողացել»:

—

ԲԱԴՈՒԻՑ մեզ գրում են թէ այդ քաղաքում հայ քահանաները չատ նպաստաւոր են, քանի որ պարապում են առեւտրով և փոդերը չեն խոչ տալով: «Նրբ կը մտածի հոգևոր իշխանութիւնը, աւելացնում է մեր թղթակիցը, ուղարկել մեզ մօտ մի քարոզիչ, որ մի կերպով կանգնի եկեղեցում և քարոզի քահանաներին, թէ այդ տեսակ պարապմունքները անվայել են քահանաների համար»:

—

Նկատ. երիտասարդներ խնդրում են մեզ յայտնել որ արդէն ձեռնարկել են թարգմանելու «Любовь Бобровъ» երիտասարդական վիպակը: Խնդրում են ուրիշներին չաշխատել նոյն գիրքը թարգմանելու:

—

ԲԱԴՈՒԻՑ մեզ գրում են որ այս օրերս գործվեցաւ այդ քաղաքում մի խոշոր չարագործութիւն. մի խուրջ կին, իր երկու մանկահասակ ազջիկներով, մի պիշերվայ մէջ ազանվեցան անյայտ չարագործների ձեռքում:

—

Մեզ գրում են Բաղտից: «Այժմ, երբ ախալցխայում մեծ պատր, պէտք է մի քանի խօսք ասենք մեր անցած թատրոնական ասպնէի մասին: Մի քանի ժամանակից սկսած չարունակապես հայերէն ներկայացումներ էին տրւում, հասարակութիւնն էլ միշտ յաճախում էր այդ ներկայացումներին: Բայց ինչ տպաւորութիւններ է դուրս բերել մեր հասարակութիւնը այնպիսի պիեսաներից, ինչպես «Լիսի Վիրիկ», «Կողոպտված փոստ», «Սէր և նախապաշարմունք» և այլն, գժուար չէ գուշակել այն մարդկանց համար էլ, որոնք այդ ներկայացումներին ներկայ էլ չեն գտնվել: Ոչ մի պիեսայում մենք չը տեսանք ոչ թէ միայն մի ժամանակակից հայի տիպ, մի վաճառական, մի ուսանող, մի պաշտօնեայ, մի մշակ, բայց և առհասարակ ոչ մի հայկական տիպ չը տեսանք: Մենք ամբողջ ժամանակ տեսանք օտարազգի տիպեր մեր բեմի վրա, տեսանք ֆրանսիացիներին ու անգլիացիներին: Ցնծը կարծում ենք որ այդ տեսակ բառերն կարող է կրկին ներկրութիւն ունենալ մեր հասարակութեան վրա:»

—

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԻՍՏՐՕ-ՈՒՆԴԱՐԻԱ

Աւստրիական բայխսրատի փետրվարի 16-ի նիստին բիւդժեի մասին եղած վիճաբանութիւնների ժամանակ կոմս Տաաֆէ պատասխանեց ընդդիմադրական կուսակցութեան մի քանի անդամներին: «Կառավարութեան պատասխանատու Զեխիայի մէջ եղած անկարգութիւնների մասին հիմնված էր գաւառապետների և վարչական անձանց զեկուցումների վրա, հետևապէս այդ պատասխանը չէ կարելի ծաղր համարել: կառավարութիւնը համաձայնութիւն և հաշտութիւն է ուզում ոչ թէ բաժանման այլ միութեան մէջ: Ընդդիմադրական կուսակցութիւնը ինքը չէ հաւատում իր պնդումներին, որ այժմեան կառավարութիւնը աշխատում է Աւստրիան սլավիանական պետութիւն դարձնել: Նոյնպէս և կառավարութիւնը յամենայն չէ համաձայնում Աւստրիան դեմոկրատական պետութիւն դարձնել, որովհետև Աւստրիան միւս է Աւստրիա, այսինքն հաւասար իրաւունքներ ունեցող բոլոր ազգութիւններին միացնող կենտրոն: Այդ ազգութիւնների իրաւունքները այնքան են ապահովագրված, որքան այդ հարկաւոր է միասին ապրելու համար: Ի զուր է պնդել, որ Զեխիայի մէջ նկատվող վրդովմունքի պատճառները այժմեան կառավարութեան գործադրած միջոցներն են: Ընդհակառակը այդ վրդովմունքի պատճառները այնպիսի գործեր են, որոնք կամ չեն կատարված կամ անկարգ կերպով են կատարված: Առաջ էին, որ ընդդիմադրական կուսակցութիւնն անդամները իբրև դեմոկրատական և աւստրիացիք պէտք է չը հաստատեն բիւդժեը: Տաաֆէի կարծիքով, նրանք կարող են այդ անել իբրև դեմոկրատ նացիներ և ոչ իբրև աւստրիացիներ: Նա հերքեց այն լուրը, իբր թէ բայխսրատի մեծամասնութիւնը անհանգիստ է անում կառավարութեան: Մինիստրը հերքեց նոյնպէս և այն մեղադրանքը, իբր թէ նա ծածկվում է գահով: Ընդհակառակը, նրբ հարկաւոր է նա ինքը կանգնում է գահի առաջ և պատրաստ է պաշտպանել նրա իրաւունքները իր արիւնի վերջին կաթիլները: Ֆինանսների մինիստր Դունաեվսկի պատասխանեց ընդդիմադրական կուսակցութեան նախատինքներին և յայտնեց, որ կառավարութեան նպատակն է այնպէս կազմել բիւդժեը, որ դեֆիցիտ չը լինի: Վողմ նակի հարկերը աւելի շուտ կարող են այդ նպատակին հասցնել քան թէ ուղղակի հարկերը, որոնց քննութեամբ կառավարութիւնը զբաղված է 1881 թուականից:

—

ԹԻՒՐՔԻԱ

Կ. Պօլսից „Polit. „Corresp.“ լրագրին գրում են փետրվարի 10-ից: Ներիֆ-փաշայի հրաժարականը վատ ազդեցութիւն գործեց սուլթանի վրա, որ յոյս ունէր, թէ Շերիֆ-փաշա կը հաշտեցնի սուլթանի հետ եգիպտական ազգային կուսակցութիւնը: Չէնց որ Կայիրէից հեռագիր ստացվեցաւ Շերիֆ-փաշայի անկման մասին, սուլթանը խնդիր իր մօտ կանչել սաւեց խեդիվի դրծակատար Սաբխա-փաշային և երկու օր ներան իր պալատի մէջ պահեց, որպէս զի միջոց ունենար իրատքանչիւր նոր լուր ստանալուց յետոյ նրանից տեղեկութիւն հարցնել: Սուլթանը իրան խարված է համարում Արաբի-բէյից, որի վրա նա մեծ յոյս ունէր եգիպտական իր քաղաքականութիւնը անցկացնելու համար: Նա յոյս ունէր, որ Արաբի-բէյ համաձայնութիւն կը կայացնէր սուլթանի և եգիպտական ազգային կուսակցութեան մէջ: Երբ Ալի-Ֆուատ, եգիպտոս գնաց, նրա առաջին գործն այն եղաւ, որ համաձայնութիւն կայացրեց Արաբի-բէյի և ուլեմների մէջ: Ալի ժամանակ ազգային կուսակցութիւնը մեծ հաւատարմութիւն էր ցոյց տալիս սուլթանին, բայց անաւանի մարդկերանց ժողովի դատարանից յետոյ, սուլթանը նկատեց նրա անպատճների արատանած ճառերից, որ ազգային կուսակցութեան օգին իր համար այնքան բարեյաջող չէ, որքան ինքն էր կարծում: Այդպիսով քանի որ Անգլիան և Ֆրանսիան պնդում էին, որ եգիպտական ազգային քահանութիւնը Կ. Պօլսից է ուղղվիլն որ այդ քաղաքականութիւնն թելերը իր ձեռքին չէն և որ ինքը չէ կարող նրան ցանկացած ուղղութիւնը տալ: Ազգային կուսակցութեան առհմանադրական ձևերը, նրա ցանկութիւնը հատատել երկրի բիւդժեի և խեդիվի վերաբերութեամբ բանած յեղափոխական դերը հաճելի չէն սուլթանին: Բայց աւելի մեծ անբաւականութիւն են յարուցանում Կ. Պօլսի մէջ եգիպտական ազգային կուսակցութեան լրագրերի յոդուածները: Թիւրքայ լրագրերի մէջ մի քանի յօդուածներ ապշեցան եգիպտացիների մասին, որոնց պայքարի լրագրները խիստ պատասխաններ տուին: Եգիպտական լրագրերը նկատում են, որ եգիպտացիները ճանաչում են սուլթանին իբրև իրանց իշխան և մահմեդական խալիֆի և նրան հաւատարիմ կը մնան, բայց երբէք չեն համերի թիւրքերի միջամտութիւնը եգիպտական ներքին գործերին և պատրաստ են իրանց արիւնի վերջին կաթիլը թափել քան թէ Թոյլ տալ, որ եգիպտոսը թիւրքիայի նահանգը դառնայ: Եգիպտացիների այդպիսի վարմունքը աւելի էլ սրտնեցնում է սուլթանին այն պատճառով, որ Խեմիից ստացվող լուրերը անհանգստացնող բնաւորութիւն ունեին: Արաբական այդ հնազանդ նահանգը, թէպէտ նուաճված է սուլթան Սելիմից, բայց միայն ձևով է եղել նուաճված: Այժմ արաբական ցեղերը ապստամբում են թիւրքերի դէմ և կամենում են նոր

խօսից խանը անհամութեամբ:—Ես չատ անգամ լսել եմ ձեզանից խնամատուն խօսքեր, չատ անգամ ձեր բարի խորհուրդներով ազնել էք ինձ: Ցաւում եմ, որ այժմ, երբ աւելի կարաւորութիւն ունեմ ձեր խրատներին, դուք ինձ կը տաք իմ դանկացած անելիքութիւնները:

—Ամէն անելիքութիւններդ, ամէն գազանիքներդ Աստուծոյ մօտ են, պատասխանեց զէրվիշը.—ինչ որ Ամենազօր կազդէ ինձ, ես կը հաղորդեմ ձեզ:

—Շնորհակալ եմ, ասաց խանը, և դառնալով զէրվիշ սպասաւորը, հրամայեց.

—Հայրիկի համար մի դահվէ:

Այդ միջոցին խանին կից սենեակից կանչեցին: Նա վերկացաւ, դնաց, զէրվիշին ասելով.

—Մինչև դուք կը վայելէք ձեր դահվէն, ես կը վերադառնամ:

Սպասաւորը նոյնպէս հետևյաւ դահվէ պատրաստելու. հայրիկը մնաց դահլիճում միայնակ: Նա աչք ածեց օճղի վրա, ուր առաջ նստած էր խանը, տեսաւ այնտեղ գտնված թղթեր, նամակներ, որ նոր էին տացված: Հետաքրքրութեամբ վեր առնց նրանցից մէկը, և հայրիկի վարժ աչքերը արագութեամբ վազելին տողերի վրա: Նամակը գրված էր Թորս իշխանի բանակից, Մէվիֆ-Ֆանդիլի ձեռքով, որին հայրիկը լաւ ճանաչում էր, և վերջանում էր այդ խօսքերով. «Առաջին փառք ասլաղ, տատում եմ իմ ձեզ հաղորդած տեղեկութիւնները. մեր նպատակները գեղեցիկ կերպով կատարվեցան... ամէն ինչ կարդացվեցաւ այնպէս, որպէս դուք և ես ցանկանում էինք»...

Մի ակտոս մատյլ անցաւ զէրվիշի աւանդ գրան և գրչ գէրքի վրա. նամակը դրեց իր տեղը, երբ լանլի եղաւ. նախաճաշակից սպասաւորի ոտնաձայները:

Սպասաւորը ներս բերեց մի ֆինջան դառն դահվէ աւանդ չաքարի, մատուց զէրվիշին:

—Լաւ էք պատրաստել, օրհնեալ լինիք, ասաց նա փոքր ինչ ճաշակելով. բաւական դառն է և քիանձ, այդ էս սիրում եմ: Բայց դուք պիտէք իմ սովորութիւնը, դաւակս, որ դահվէից յետոյ անմիջապէս ղէլյան եմ ծխում:

—Գիտեմ, ասաց սպասաւորը և դուրս գնաց նրա պատուէրը կատարելու:

Հայրիկը սկսեց կրկին նայել թղթերի վրա և չատ կերպով միևնոյն միտքը յետոյ աչքից անցկացնել: Խանը հաստատ նրան իր թղթերը, որովհետև աշխատիցից հրաժարված, մտադրութեամբ չը հետաքրքրվով, անփոյթ, անտես զէրվիշից նրա կարծիքով ինչ կասկած կարելի էր ունենալ: Նա մտածել անգամ չէր կարող, որ զէրվիշը ուշադրութիւն կը դարձնէ իր թղթերի վրա:

Վերջին թուղթը դնելով իր տեղը, նա հոգոց հանելով պատասխանեց.

—Ելիէ ես փոքր ինչ առաջ գիտենայի...

Այդ միջոցին ներս մտաւ խանը:

—Ցաւում եմ, հայրիկ, ասաց նա ուրախութիւնից պայծառացած դէմքով:—իմ գործերը այժմ պատերազմի դաշտումն են: Երանի ձեզ, հայրիկ, որ ձեր խաղաղ այրի մէջ փակված, որպէս Դիոգենէսը իր կարասում, ապրում էք բոլորովին ազատ այդ տեսակ հոգսերից: Ձեր թագաւորութեան առնմանները վերջանում են ձեր այրի չորս պատերում: Գոհ էք այդ անձկութեան մէջ, որովհետև ոչ ոքի հետ բաժանելու մի բան չունէք: Իսկ ես իմ իշխանութեան լայնատարած սահմանների մէջ հանգիստ չեմ, որովհետև ոչնչ է անդադար կրում, պէտք է արիւնով պահպանեմ ինչ որ ունեմ...

Զէրվիշը ոչինչ չը պատասխանեց. նա ծխում էր և իր կորցրած թղթերի բովանդակութեան վրա էր մտածում:

—Ինա գուշակեցէք, հայրիկ, թէ բանաը ինչ է խնամատուն ինձ, հարցրեց նա, հաւաքելով թղթերը, և կողպելով մի փոքրիկ ապկղիկի մէջ:—Ես այս րոպէիս պատրաստվում եմ գնալ պատերազմ. նախագուշակեցէք, թէ ինչով կը վերջանայ կռիւը:

—Խնդրէն կասեմ ձեզ, պատասխանեց զէրվիշը, երբ թագաւորի ծոով բաւական բորբոքեց իր երակները, ես ոչ մի կերպ չեմ կարող գուշակել ապագան:

Fonds A.R.A.M

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Times» լրագրի Հոմրուլի մասին 3-րդ տպագրության է հրատարակել Լոնդ. XIII-ը փոխ. Ազատության հետևյալ հատվածը, որ մեր կարծիքով ամենից կարևորն է ամբողջ գրքի մեջ. Ազգայնականության ոգին ամենևին չի թշնամի Ռուսաստանին, այլ միայն ուզում է, որ Ռուսաստան չխառնվի Իռլանդիայի գործերին։ Ազգայնականները ամենևին չեն ուզում ապստամբել Անգլիայի դեմ, որովհետև գիտեն, որ դրանով միայն կարող են ամրացնել իրենց ազգային ինքնավարությունը

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

БИБЛІОТЕКА И КАБИНЕТЪ ДЛЯ ЧТЕНІЯ

При библіотекѣ (гал. Арцруни №№ 149 и 150) гдѣ была «Центральная Книжная Торговля», съ 10-го января открытъ **кабинетъ для чтенія**, въ которомъ получаются болѣе 60 періодическихъ изданій мѣс. столичн. и иностранн. (франц. и нем). Библіотека значительно наполнена и наполняется новыми книгами. Приняты всѣ мѣры къ удовлетворенію г. г. подписчиковъ и читающей публики въ кабинетѣ.

2—3

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ 25% *էժան քան ԹԷ ուրիշ տեղ.* **ԹԷՅ**, *կակաո,* **ՇՈԿՈԼԱԴ**, *բիսկվիտներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, բօկալներ, ԹԷՅ յամաններ, սուպօկներ,* **ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ**, *երես լուանալու ամաններ,* **ԿՈՂՊԵՔՆԵՐ**, **ՋԵՒՏԱԿԱԼԻՔՆԵՐ**, *գդալներ, դանակներ,* **ԳԻՐՔՆԵՐ**, *ծուղթ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ,* **ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ**, **ԻԼՎՕԼՎԵՐՆԵՐ**, *մէջքակապներ, կլէօնկա,* **ԹԱՄԲԵՐ**, *սանձեր, ուխտներ,* **ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ**, *երեսսրբիչներ, խաչկիներ, կանանց գուլպաներ, մարգկանց գուլպաներ, առաւօտեան տապօն, Հոռաւէա ջրեր, շիրբեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտվէյն, խերես, կօնեակ և 1,000 այլ առարկաներ:* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** *վաճառականներին* **ՄԵԾ** *քանակութեամբ ծախում է* **ԹԷՅ**· *պուզկով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆունակով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթարմ ԹԷՅը ֆունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:*

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 *ր. և* **ՁՕԿ-ԲՕՐ** (chokl bore) George Dau-*ի գործարանից 120 ր., բէմոլվկիներ 4—34 ր.,* **ԲՈՒԼ-ԴՕԳ** (bull dog) 11—20 *ր., կանանց թիմբեր 65 ր., շեֆիլդի դանակներ 3 ր. 50 կ. գիւժինը, ալբօմներ կիսադնով, ֆիլտրաններ և այլն: Ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէմոլվկիների Թիֆլիսում:*

99—100

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎԼԻՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական պլաքսի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“** *անունով:*

Այս գրքոյկը ընդունել էր ապագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան կոմիտէն բոլորովին անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու: Տպագրված է շատ նոր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ:

Կարելի է առանց թէկ կենտրօնական դրամատունոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հեռեայ Հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁՄԵՌԱԿԱՆ ՏԻԿ *պլաշկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւնիներ 4 ր., բիջաներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրագ, մահուդ, արխալո, արխիներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռաեր 70 կ., նշշատայ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, յուծդական ձեռքի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.* **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**· *Մեզրամամ և արծաթէ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ. 30% էժան քան ԹԷ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց:* **ԻԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՆ:**

14—36

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ. *Գօլովինակի պրօսպեկտի վրա, տան Ճարտարապետ Բէյօր: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:*

Կիրակի, առաջա 21-ին, **ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՐԱՆՈՒՄ** *յօգուտ Հայոց բնդհանուր Ռուսուցչական ժողովի կ'ունենայ* **ԿՕՆՑԵՐՏ,** *որին կը մասնակցեն օր. Խորտվեան. պ. պ. Ալիխանեան և Դօրդանեան, Մարխասեան - Ցոփհանեան և սր. Գայեանեան օրխորդաց ուսումնարանների աշակերտուհիաց և Նիկոսեան Հոգևոր դպրանոցի աշակերտների երգեցիկ խումբը:*

Տոմսակները վաճառքը կարելի է առանել կնտրօնական և կովկասեան դրամատունոցներում. պ. պ. Ղուսուբեանի և Տէր-Ցոփհանեանի մագազիններում: Իսկ կօնցերտի օրը՝ ժողովարանում:

1—3

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ *4 ր., ձրձողներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՔՈՒՐ 4 ր.,* **ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ** *10 րուբլի և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քրօցներ 50 կ., պատուկա ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վաննաներ և այլն ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց **ԳՈՒԼԲԱՆՆԵՐ** *30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000* **ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ** *5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպէյ· 1 ր.—1 ր. 30 կ., պարսպանոց 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէմոլվկիներ 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ կիսագնով, 10,000 ֆունտ ԹԷյ ԹՒՑԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ.-ից կախել գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար: Ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

86—100

ԽԱԻԻԱՐ *առաջին տեսակի 70 կ. նոյն խառնար առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ., շորի համար շէյօսկաներ 30 կ., բազկամոռ-մահճակալներ 10, 14 և 18 ր.: Օրեցուն կը ստացվի* **ՊԱՆԻՐ** *չեռաեր 60 կ., ֆունտը* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

9—10

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրտատալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպէքներ 15 կ. հատը, 10,000 ասեղ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պենալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մատներ և գրչակոթիկ 8 կ. գիւժինը, 2,000 Ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէմոլվկներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, գրագ, տրիկօ, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով: Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:** *Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՑ** *պուդը 2 ր. 50 կ.*

57—60

ՇԵՐԱՄԱՊԱՏՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Դեղին բժժուկների **ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ և ԻՏԱԼԻԱՑԻՑ,** *արդիւնաբերված* **ՊԱՍՏԵՐԻ** *սիստեմայով:*

Ծախում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՍԼ** *մի զօրանիկ 50 կօպէկ, մի ֆունտը 48 րուբլ:*

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ *Ծախվում է գ. ԱԼԲԼԻՏԻ մագազինում, Գօլովինակի պրօսպեկտի վրա, տան կօստանեանի Ջուբալովի:*

ՆՈՒԽԻՈՒՄ *պ. ԼԷՐԻՍԼԻ հիմնարկութեան մէջ:*

4—10

ԱՐԾՐՈՒՆԻՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐ, 18 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պալատական արտիստ Նոբին Մկծուխեան Նասրէդ-Դին պատիւ Շահի

ԲՕԼՇՕՅ ԼԻՆՑ

աշակերտ և ազգական նշանաւոր պարսիկ կախարդի, Մահօմեդ Իսմայիլ Բէյի

պատիւ կունենայ տալ հինգշաբթի օր, փետրվարի 18-ին, Արծրունու թատրօնում մի մեծ կախարդական ներկայացումն:

Մանրամասնները ապիշաներում:

3—3

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձնող: Գինը 2 ր. հիշը,* **ՓՕԱՏԱՅՈՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ:*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԻՂ,** *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրձին գլխացաւի գէմ:* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և Հոռաւէա ջրեր և այլն:*

80—100

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԷԼ. *(աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաուալիկաց փողոցի անկիւնում մի քանակ* ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ *պահեստում:*

Оптовые покупатели могут обратиться съ этимъ предложеніемъ къ Г. Теръ-Никогосову.

142—150

Առաջիկայ 1882 թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի Հայերէն լեզուով գիտական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ԳՕՐՇ“

„Գործի“ խրատքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և գոնե կը գայ խրատքանչիւր ամսի վերջում:

Նախագիծ

ա. *Ժամանակագրութիւն. տեղագրութեան կարգագրութիւններ: Ռուսաց, արտաքին և կովկասի կեանքի նորութիւնները:*

բ. *Գիտական յօդուածներ Հայերի և նոյնպէս ազգերի տեսակետից, բարոյական և մատուցական գրութեան մասին:*

գ. *Վէպեր, մանրավէպեր, պրոյեկտներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ— ինքնուրոյն և թարգմանական:*

դ. *Մատենախօսութիւն.—քննութիւն Հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը Հայոց ու կովկասեան կեանքից է առնուած:*

ե. *Քաղաքական տեսութիւն:*

զ. *Նկարչի տեսութիւն:*
Մանկավարժական ժամանակագրութիւն:

ը. *Այլ և այլք:*

թ. *Իրրև յաւելուած եւրոպական և ռուսաց բնաւոր հնդկնական գրուածների թարգմանութիւն:*
Յայտարարութիւններ:

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . 8 րուբլի
Վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
Երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վճարը կանխիկ է.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Միքայէլ Խախումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 17 Февраля 1882 года. Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 28 Փետրվարի 19 (Մարտի 3) 1882 Փետրվարի 19 (Մարտի 3) № 28

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարվանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպեկով։

Թիֆլիսում գրվում են մեծային խմբագրատան մէջ։

Յուսարարութիւնք գնում են ազդակի Տփղիսս. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ազն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Նոխայից։ Նամակ վերին-Ագուլիից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ազատամարտութիւնը Բալկանեան թերակղզու վրա։ Ֆրանսիա։ Իտալիա։—ԽԱՉԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ՖԵԼԻԵՏՕՆ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈԽԱՅԻՑ

Գուշտարի 27-ին

Նոխին իր ներկայ դրութեամբ միայն պատճառ է նշանակոր, որ մի փայլուն անցեալ է ունեցել։ Աղթարի անկինգտն ձգված գործարանները իրանց տխուր պատկերներով, դատարկ մնացած քարվանսարաները, ուր լի են եղել հայկական վաճառականները, այն խանութները, որտեղ տարեկան 300 րուբլի վարձ բերելով տիրոջ համար այժմ ատրուշել են մինչև 15 րուբլի, պարզապես և անկասկած ապացոյցներ են, որ Նոխա վաղը ոչ պատիր նրա վաղուց և րուբլին անցեալին է պատկանում, այնպիսի մի անցեալի, որով Նոխին ներկայումս հազիւ հազ չնչում է և ապրում։

Այո, Նոխա բնակիչ ժողովուրդը, պարծենալով իր կորցրած քաղցր և արուսյակ անցեալի յիշատակներով, մխիթարում է իրեն միայն այն կախարդական յոյսով, որը մարդուն երբեմն կամ դիրքում է դժբախտութեան խորխորատների անդունդը, կամ բարձրացնում է նրան դէպի բաղդի գլխերը՝ ամենաարժէր գագաթը։ Այո, Նոխին հերազում է, որ իր համար կրկին մի նոր գարուն է բացվելու և նա որպէս հարուստ թագուհի բարբարոսներով իր գլուխը և ոտ գնելով առևտրական պատերազմի գաշտի մակերևոյթի վրա, կը մագաղաթ յաւաքաւոր քաղաքների դէմ ու կը յաղթէ և իր համար մի նախանձելի անկինն նորանով կը վերադարձնէ այն՝ ինչ կորցրել է և ինչ որ հատկութիւն է նրա փառքի պրօշակը—առևտուրը։

Նոխա պատահում է Նոխա քաղաքում առևտրի գլխաւոր ֆակտորները եղել են. չհամապատասխանութիւնը, Դաղստանից բերվելիս լցվղիների չալեղինների և նաժիշտների, ապրանքներ, տուրքեր և գանագան պատճառներ։ Այս բոլոր թուած ֆակտորների գործիքամբ Նոխա մէջ տարեկան խաղալիս է եղել աւելի, քան քէ մի միլիոն րուբլի։ Բայց այժմ հնարքներն անգամ էլ չեն տեսնի նրան, ինչ եղել է 15, 20 կամ 25 տարի առաջ։ Ցիշած առարկաների անկման պատճառը մի առ մի ու առանձին առանձին թուելը երկար եմ համարում. սակայն անհրաժեշտ և կարևոր եմ համարում միայն ինչ կանգնել առաջինի այն է չհամապատասխանութեան վրա, որից մեծ կախում է ունեցել ժողովրդի անտեսական կեանքի բարօրութիւնը անցեալում և ապագայում չի կայ, որ պիտի ունենայ և ապագայում։

Արբեշումի բժժի առաջ եկամուտը սասլվելիս է եղել մինչև 1864 թուականները։ 1864 թուականից սկսած չհրամապատասխանութիւնը մի սպասելի հարուածի սակ է ընկնում ու հետզհետէ նուազելով, սասիճանապար արդիւնաբերութիւնը հասնում է այն գարշելի հետևանքներին, որին վկայել կարող է Նոխա գաւառում անցեալ 1881 թուականը։ Այս պատճառը բացատրում է արբեշումի որդերի հիւանդութիւնով, որը զգալի է եղել 1864 թուականից և գարգանալով սասից սասրի չարունակվել է ցայդ։ Հետաքրքրական կը հարցնի ընթերցողը՝ որտեղից և ինչից է գոյացել այդ հիւանդութիւնը կոկկասում, և ինչ միջոցով կարելի է դրա առաջն առնել։ Ահասասիկ պատասխանը։

Արբեշումի որդերի հիւանդութիւնը սկսվել է Ֆրանսիայում առաջին անգամ 1854 թուին. գրանից առաջ եկամուտը չատ առատ և արդիւնաբեր է եղել, այնպէս որ առաջնակարգ է եղել մինչև 1.625.000 պուդ բժժի։ Ցիշեցնեմ 10 սասրուայ այս եկամուտը սկսում է պակասել և 1865 թուականին նա հասնում է միայն 250 հազար պուդի, որը սպրդիս է եղել մի հատասի կրասատ սեզի քան եօթը սիլիոն րուբլու իրասքանչիւր սարի։ Ֆրանսիական սէրուխիները նկասելով այս մեծ և զգալի կորուսսը, ձեռք է մեկնում այս բանին, հրասիրելով խորհուրդ բոլոր դիտնական անձանց այս հարուածի դէմ պատերազմելու, որը չասասում էր սասրուց սասրի ոչնչացնելով միշտ մեսապահաց վասահներ։ Երևելի դիտնական Գասսերը յանձն է առնում աշխատութիւն և առանց ձանձրասելու սկսում է իր վրա գործը։ Նա գանելով հնար պատերազմելու ընդդէմ հիւանդութեան հանելով «սելլիւլեր» անուանեալ սերմեր խոշորասյոյցի միջոցով, յայտնում է հանդիսասում 1870 թուականում։ 1871 թուականից սկսում է Ֆրանսիայում իւրաքանչիւր սարի եկամուտը սեղասալ և անցնել սասրի Ֆրանսիան ունենում է 500.500 պուդ բժժի։ Խոշորացոյցով հասած «սելլիւլեր» անուանած սերմերը սուել են միջին հիսի իւրաքանչիւր մէկ մասիսից 30 գրամանոց հաց բժժ. որա հետևանքը սկսը է համարած, որ անցեալ սարի Ֆրանսիայում թթենի սերմի պուդը ծախվել է 90 կոպ։ Գասսեի քէ՝ հիշեալս է պատերազմում «սելլիւլեր» անուանեալ սերմերը։ Երբ թիթեռները բժժից դուրս են գալիս, սէմսհետև սկսում են սրձն ու էգը մի մի ջուխտ առանձին առանձին վերցնել և փոքրիկ քսակներ, կամ սուիշ սպիսակ և մսքսոր վասասի կասսորների վրա սերմը սձել սալ. սերմը սձելուց հետոյ սրձը քսակներ են իր կոկորդի վրա վերցնում են մեղմասեմ-մեկսում, ճամբում, այնհետև խոշորացոյցի սակ հետազոտում. եթէ հետազոտութիւնը ցոյց է սալիս որ քիթեռը հիւանդ է, այն ժամանակ նորանից գոյացած սերմը սչնչացնում են, եթէ ընդհակառակը առողջ է լինում քիթեռը, նորանից սասացած սերմն էլ առողջ է համարվում, ուսսի այսպիսի սերմը վերցնում են պահում միայն սարում որպէս հանելու համան։ Եւ այսպիսի եղանակով կամ միջոցով պատրասած առողջ սերմերը կոչվում են «սելլիւլեր»։

Այս սիմնութիւնը ինքն ըստ ինքեան բացասրում է թէ՛ որքան գժուարութիւն, որքան ջիղոց և որքան համերասութիւն պէսք է ունենալ մարդ, որ կարողանայ յիշած միջոցով մեծ քանակութեամբ սերմեր պատրասել։

Մեսաքսասց սրդերի հիւանդութիւնը կոկկասում, որ սեսասնվում էր խոպիան բժժ, սկսվել է 1864 թուականից։ Այս պէսք է յասկացած լինի եւրոպացոց այս երկրից յամախակի և չատ սերմ հանելու պատճառով, որ եկել են չարասակ 1859 թուականից սկսած մինչև 1864 թիւը սերմեր առնելու համար։ Կասպեսիայի սերմը այսսեղ բերելիս սկսվել է 1867 թուականից. այդ սերմերը սկսում էին է բաժանել սուել և երկու կամ երեք սարուց ընթացքում բա նկասում է սասվելիս։ Եւրոպեցիների սեսակ բժժոցները միայն կոկկասի այս կողմերումն են քիչ գոյութիւն ունեցել և սա էլ խոյս և խոյս կասնհասասայ, սիմ այս հիւանդութիւնը երկար չարասնակէ իր գոյութիւնը։ Մի բասն պիսեր, այն է՝ Սուչան, Փերզին, Կաշագել և վարդաշէն, որ նամարեա իւրաքանչիւր սարի հազար պուդից աւել բժժ են եղել սալիս, սեղացել սարի 100 պուդ չեն սուել։ Բայց և այնպէս այն ևս պիսի խնացած, որ սիմ սասց մէկ սուն մեր էր սասում օրինակ 10—15 մսխալ ու սասւում էր բասկասնին բժժ, այժմ վերցնում է երկու սրդասն և սալի դարձնել կիսով չասի բժժ չէ կարողասում սասնալ։ Այս հիւանդութեան սասած վնասները մեծ են և զարհուրելի. ցասալի է որ սասցած սարիներում հնչա թասդեղութեամբ ցոյց սալ չեմ կարող, որովհետև այսսեղ վիճակագրական սեղեկութիւններ քաղելու ազրիւր չը կայ և սիմ այդ միջոցից դուրկ չը լինելիք այն ժամանակ թասդեղութեամբ կը բացասրիմ սասրևան եկամուտների սասրիերութիւնները և այն ժամանակ ընթերցողի համար բոլորովին կասկածանք չէր մնայ մեր յայտնած ճշմարասութեան մէջ։

Վերև բերած փոքր ինչ պասմական նկասառութիւնից ընթերցողը կը սեսնի սարեցսարի որ-

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

Առաքինագարդ հասերութիւն ունեցող երկու ազգ կայ աշխարհում, մինր Մեսիային սպասող Հրէան է, միսր 61-երորդ յօդուածին սկինակալ հայր։ Հրէան սանջվում է և Մեսիային գասլասը յիշելով է միսիթարվում, հայն էլ չարչարվում է և բասենորոգման յոյսով է ապրում. Առասած երկու ազգին էլ հասերութիւնը սանջնէ. միայն չը գիսցուիր թէ առաջ ով սիսի գայ, Հրէից Մեսիան թէ հայերի բասենորոգումը, սա հարցը մարգարէի գրած է, մի մահկանացու չէ կարող լուծել, գժբախտաբար ներկայ գարում անմահ մարգարէներ չենն սեսնվում, իսկ մահկանացու սասղարեշներ լիքն են, չարունակ ուղում են մարդարէները վար թաղել սալ։ Վերջերումս Նոլանդացի մի սասղաչէա նոր գսել է, որ լուսիսը սինչ 1883 սարին սկղբում, կասնչ կսացից պիսի մասենայ և սանից մի վեսս սալու երկրագործին պիսի կպչի, և որովհետև երկրագործը 49 անգամ մեծ է եղել լուսնակից, հետևաբար կպչելուց յետոյ չորացած գրասին ձև պիսի սանէ եղեր. շատ հասարական է որ պասճառը ուղցել է իր գլխին ձեր սալ երկրագործներ

Ֆրանսիայում, Տուներում սերած Սֆաքս անուն ծովեզերեայ քաղաքը պաշտպանող Շէյխ Մահամմէդ Էլբէկ կ. Պօլիս է գնացել, որպէս թէրեք թերթերը Սֆաքսի գիւղացիները կոչում են, իսկ ըստ Նոսան բասային Պլեվնայի գիւղացին են անուանում։ Սֆաքսի գիւղացիը մեծ ընդունելութիւն է գսել կ. Պօլիս հրասարակվող «Էվվելիյէ» սրասական թերթի խմբագիր Սէլիմ Տաբիս Էֆէնդիի կողմից, նմանապէս սրքասնական պատուի նկրսիններից գիւղացին Հաֆիզ Պեհրամ աղան Սֆաքսի գիւղացիներ հաշէ հրասիրել է, վերջը սալիանին ներկայացել է, որսէս յարգանք և մեծարանքը վայելելուց յետոյ, թէ ինքը Մահամմէդ Էլբէկ և թէ իր սրասնեակները, չը մրսելու համար, իւրաքանչիւրը մէկ մէկ դոյդ ծանրագին մուշակներ ընծայ են սասցել սուլթանից։ Ցասուկ բնակարան և չքեղ սեղեակներ պասրասաւիլ են Շէյխի համար, որսեղ 150 սրասացի նշանասոր անձինք՝ ընդ նախագահութեամբ դիւցազնին ժողով գումարելով, վերջին որոշում սուել և վճռել են որ մինչ փետրվար ամսոյ վերջը Ֆրանսիացոց և ոչ մի հասրին չը խնայելով զանձերը Միջերկրական ծովը թափենք։

* * *

Ցերեփոներ մեծ ծառայութիւններ է սնում մարդկային բնկերութեան։ Լօնդոնի սեղեգիներում սելեֆոններ են պրել, չասերը սասնց սեղեգի գնալու իրանց սանը նասած հանգիսա լսում են քարոզները, թասրոնի երգերը և ազգային ժողովներում խօսված սասնասանութիւնները լսում են սներից մէջ, սէրասգործների բանսերին մէջ գնում են սելեֆոններ, և սրանց ծածուկ խոսակցութիւնները բա սա բա լսվելով, գաղանիքները երևան են հանում։ Բայց անցեալ օրեր Լօնդոնի

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՀԱՆԴԻՍ ԱՆՑԵԼՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիս 29 Յունուարի

Ներկայ ձմեռուան ընթացքին Թիֆլիսի մէջ ամենէն աւելի տարածուած հիւանդութիւնը եղած է տիֆը։ Ամէն տարի ձմեռուան ամիսներուն տիֆը կը սկսի երեւնալ, բայց ոչ այսչափ շատ։ Ասոր պատճառները շատ են։ Նախ՝ ձմեռուան ամիսներուն ամէն տեսակ ախտերու համար աւելի յարմար ժամանակ կ՚ըլլայ, քան ամառուան ամիսներուն։ Ասոր համար ալ ամէն տարի ձմեռուան ամիսներուն ամէն տեսակ ախտերէ հիւանդներու թիւը կ՚աւելնայ։ Ապա՝ ձմեռուան ամիսներուն մարդիկ աւելի կը հաւաքուին տեղ մը, ուր որ ըլլայ, ինչպէս՝ թատրոն, ժողով, հաւաքոյթ եւ այլն, եւ ասոնք ալ ախտերուն տարածման համար շատ յարմար տեղեր են։ Ասոնց վրայ աւելցնենք նաեւ այն, որ ձմեռուան ամիսներուն մարդիկ աւելի կը հագուին, քան ամառուան ամիսներուն, եւ ասոր համար ալ ախտերուն դէմ աւելի ապահով կ՚ըլլան։ Ասոնք ամէնքն ալ ախտերուն տարածման համար շատ յարմար պայմաններ են։ Ասոնց վրայ աւելցնենք նաեւ այն, որ ձմեռուան ամիսներուն ամէն տեսակ ախտերու համար ալ ամենէն յարմար ժամանակը կ՚ըլլայ։ Ասոնք ամէնքն ալ ախտերուն տարածման համար շատ յարմար պայմաններ են։ Ասոնց վրայ աւելցնենք նաեւ այն, որ ձմեռուան ամիսներուն ամէն տեսակ ախտերու համար ալ ամենէն յարմար ժամանակը կ՚ըլլայ։

Ինչպէս ըսինք, Թիֆլիսի մէջ ամենէն աւելի տարածուած հիւանդութիւնը եղած է տիֆը։ Ամէն տարի ձմեռուան ամիսներուն տիֆը կը սկսի երեւնալ, բայց ոչ այսչափ շատ։ Ասոր պատճառները շատ են։ Նախ՝ ձմեռուան ամիսներուն ամէն տեսակ ախտերու համար աւելի յարմար ժամանակ կ՚ըլլայ, քան ամառուան ամիսներուն։ Ասոր համար ալ ամէն տարի ձմեռուան ամիսներուն ամէն տեսակ ախտերէ հիւանդներու թիւը կ՚աւելնայ։ Ապա՝ ձմեռուան ամիսներուն մարդիկ աւելի կը հաւաքուին տեղ մը, ուր որ ըլլայ, ինչպէս՝ թատրոն, ժողով, հաւաքոյթ եւ այլն, եւ ասոնք ալ ախտերուն տարածման համար շատ յարմար տեղեր են։ Ասոնց վրայ աւելցնենք նաեւ այն, որ ձմեռուան ամիսներուն մարդիկ աւելի կը հագուին, քան ամառուան ամիսներուն, եւ ասոր համար ալ ախտերուն դէմ աւելի ապահով կ՚ըլլան։ Ասոնք ամէնքն ալ ախտերուն տարածման համար շատ յարմար պայմաններ են։ Ասոնց վրայ աւելցնենք նաեւ այն, որ ձմեռուան ամիսներուն ամէն տեսակ ախտերու համար ալ ամենէն յարմար ժամանակը կ՚ըլլայ։

* * *

Վ. ԵՐԻՆ-ԱԴՈՒԼԱՄԻՑ ՄՂ պրուս են. «Օրիորդաց գպրոցի օրիորդները Ժողովեցին իրանց միջից 60 րուբլ յօգուտ կ. Պոլսի Գալիֆեանց որբանոցի և յանձնեցին այդ փողերը դպրոցի տնօրէնին, պ. Թիւրինգենին: Բայց ինչ է պատճառը որ պարոնը Թիւրինգեանը չէ բաղձանում ոչ փողը ստանալ և ոչ նրան խնդրեցին ուղարկել, այդ մեզ անհասկանալի է:»

—

Թիֆլիսից Հայաստանի վան քաղաքից տասնամեայ տղամարդ ենք հեռանալ ամենալի տեղեկութիւններ: «Հայաստանը այս բառիս երկու բոլորական հրատարակների առաջադրութեան առաջին է ներկայացնում. Ամէրեան իր խրով ծայրէ ի ծայր կարում է Հայաստանի արեւելեան մասը, Պարսկաստանը, վասպուրականը, Մոկը, իսկ Համիդ-պաշան առաջադրում է Հայաստանի արեւմտեան կողմը, Տարաբլոսը, Ծովիկ և Ազձնիք: Այդ ես չունք յիշում քիւրդերի միւս մանր մունր խմբեր, որոնք թափառում են Մեծ-Հայաստանի զանազան կողմերը:»

—

Գաւառական թղթակիցներից շատերը զանգատվում են թէ նրանց նամակները չեն տպվում «Մշակի» մէջ: Բայց նրանք պարտականութիւն ունին իմանալ որ բացի երկար ու բարակ դատողութիւններից, ամենաչնչին լուրերից բաղկացած կարճ թղթակցութիւնները ուզարկվին, այդ տեսակ թղթակցութիւններ անչուշտ տեղի շատ կը տպագրվին մեր լրագրում:

—

Գոհունակ յայտնում ենք որ փետրվարից կամ մարտից «Մշակ» լրագրին գրվել զանազատողները կարող են վճարել 9 րուբլ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԹԵՐԱԿՂՋՈՒ ՎՐԱ

Ցուս լրագիրների տարածած բոլոր տեղեկութիւններից երեւում է, որ ապստամբութիւնը Բալկանեան թերակղզու վրա ոչ թէ տահմանափակում է, այլ ընդհակառակը հետզհետէ ընդարձակ չափեր է տանում, նկատում է «Голосъ» լրագիրը:

Այդ տեղեկութիւնները կարելի է ճիշդ համարել, որովհետև նրանք ուրիշ աղբիւրներից էլ են հաստատվում, և միմիայն իտալական լրագրների ստացած լուրերով Դալմատիայից: Այդ լրագրների դալմատական թղթակիցները, որոնք միջոց ունեն մի կողմից հետևել ապստամբութեան ընթացքին, իսկ միւս կողմից աւստրիական կառավարութեան գործունէութիւնը, վճռապէս նոյնչափ հաղորդում են, որ աւստրիական կառավարութեան հրատարակած տեղեկութիւնները պատերազմական գործողութիւնների ընթացքի մասին ճիշդ չեն: Օրինակի համար, Միլանի մէջ հրատարակվող «Secolo» լրագրի բազմազոյն թղթակիցը փետրվարի 6-ից գրված նամակով հաստատում է, որ բոլոր կռիւների ժամանակ, որոնք պատահել են աւստրիական զօրքերի և ապստամբների մէջ, աւստրիական զօրքերը մեծ կորուստներ են ունեցել: Այդ հանգամանքը, թղթակցի կարծիքով, վեհնում է նրանով, որ ապստամբները երկար ժամանակ մեռած են իրանց ամրացած դիրքերի մէջ և յարձակվում են աւստրիական զօրքերի վրա միայն այն ժամանակ, երբ կարելի է լինում առանց վնասով գործել: Նոյն թղթակիցը, հաղորդելով այն լուրը, որ Բիլեկի մէջ եղած կռիւ ժամանակ աւստրիացիները 300 զինուոր կորցրին, վրդովված յայտնում է, թէ աւստրիական օձիքակալները հրապարակներ են պատկել ապրիս դէպի Զերնօգորիայի սահմանները փախչող հերցեգովինցի կանանց և երեխաների վրա: Նոյն լրագրի մի ուրիշ թղթակիցը գանգատվում է, որ աւստրիական զօրքերի ընթացքը բոլոր միջոցներ գործ է դնում, որպէս զի թղթակիցների նամակները տեղ չը հասնին և աւելացնում է, թէ աւստրիական պաշտօնական լրագիրները պատմում են, հաւատացնելով, թէ ապստամբութիւնը մահմետականներ չեն մասնակցում: Այնուհետև թղթակիցը նշում է ապստամբների մահմետական առաջնորդների անունները:

Այն հանգամանքը, որ աւստրիացիք ըստ ինքեան պիտի ուզէին թաղցրացնել տեղական բնակիչներին, նոյնպէս չէ ապացուցանում, որ աւստրիական զօրքերի դործողութիւնները ապստամբված նահանգներում աջող լինեին: Այդ միջոցը, որ ցոյց է տալիս, թէ աւստրիական զօրքերը բաւական չեն հերցեգովինցի լեռնաբնակների հետ պատերազմելու համար, ուշագրութեան արժանի է իրրև մի վատնգաւոր միջոց: Գերմանիայի մէջ այդ միջոցը կատարելապէս անհիմն երեւաց: Այնուհետ չէին ապատում, որ այն մարդիկ, որոնց աւստրիական կառավարութիւնը յանձնել է ձերբակալութիւնը, այնքան անհետանալ կը լինեն, որ կը պիտանորեն ապստամբներին, որոնք լաւ զէնքերի մեծ պահեստ ունին: Մենք էլ այդ կարծիքի էինք, երբ առաջին անգամ առանց այդ լուրը: Բայց վատնգը շատ մեծ հակառակն է. և աւստրիացիները մեծ դժուարութեամբ կին կարողանում յետ առնել իրանց բաժանած զէնքերը:

Աւստրիացիները նորից սկսեցին զանգատվել, որ Սերբիան և Ջերնօգորիան նշանաւոր պաշտպանութիւն են ցոյց տալիս ապստամբներին, բացի այդ աւստրիական պաշտօնական մամուլը յամառութեամբ կրկնում է այն ապատնալքը, որ, եթէ այդ իշխանութիւնները շարունակ օգնութիւն կը հասցնեն ապստամբներին, աւստրիական կառավարութիւնը ստիպված կը լինի դրաւել իր զօրքերով այդ իշխանութիւնները: Այդ հանգամանքից էլ երեւում է, որ Աւստրո-Ունգարիայի գործերը Բոսնիայի և Հերցեգովինայի մէջ շատ լաւ դրութեան մէջ չեն:

Հասկանալի է ուրեմն, որ շատ չէ կարելի հաւատալ աւստրիական պաշտօնական հաղորդութիւններին, իրր թէ ապստամբութիւնը Հերցեգովինայի մէջ շուտով ճնշված կը լինի: Բերլինի մէջ ապստամբութեան ճնշմանը նոյնպիսի անհամբերութեամբ են սպասում, ինչպէս և Վիէննայի մէջ, որովհետև ապստամբութեան երկարատեւութիւնը կարող է կատարեալ հրպեհ գցել Բալկանեան թերակղզու վրա, որ ոչքի համար ցանկալի չէ: Թէ Գերմանիայի և թէ Աւստրո-Ունգարիայի մէջ կասկածանքով են նայում Ռուսաստանի վրա, չը հաւատալով մեր կառավարութեան պաշտօնական յայտնութիւններին իր խաղաղասիրութեան մասին:

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

„La Paix“ լրագիրը փետրվարի 16-ից հաղորդում է հետևեալ տեղեկութիւնները: «Պ. Տալանդիէ երէկ ստացաւ Ֆրէյսինէից մի նամակ, որ յայտնում էր, թէ փետրվարի 14-ին մինիստրների խորհուրդը վճռեց փոխել 1849 թուականի օրէնքը օտարազգի հպատակներին Ֆրանսիայից արտաքսելու մասին: Այդ նամակի մէջ մինիստրների խորհրդի նախագահը ասում է, որ նրա գործը չէ նախագուշակել այդ օրէնքի փոփոխման հետևանքները, բայց հաւատացնում է Տալանդիէին, որ Հարցը արագութեամբ առաջ կը մղվի: Պ. Տալանդիէ, որ մտադիր էր կառավարութեանը Հարց առաջարկել Լավրօվին արտաքսելու պատճառով և առաջարկել 1849 թուականի օրէնքի վերաքննութիւնը, հրաժարվեցաւ թէ Հարցից և թէ ասաջարկութենից: Ամէնատարած կուսակցութիւնը այսօր մի ժողով կը կայացնի այդ Հարցը քննելու Համար: Ժողովին կը հաղորդվի Ֆրէյսինէի վերոյիշեալ նամակը: Երէկ պատգամաւորների ժողովի անցքերի մէջ խօսում էին, որ ամենատարած կուսակցութեան մէնդատարները բաժանում է Տալանդիէի կարծիքը, բայց պ. Կլեմանսօ, Կամիլ Ֆլամարիօն և Պիրէն Հարցին ուրիշ տեսակ են նայում:»

Փարիզից փետրվարի 16-ից «Köln. Zeit.» լրագրին հեռագրում են. Գամբետտայի յանկարծակի փարիզ վերադարձը պատճառ դարձաւ կարծում են, որ նա նորից կաշխատի մտնելով Ֆրէյսինէին: Այդ բանը երեւում է գամբետտայի լրագիրներից, որոնք մի քանի ժամանակից ի վեր բաւական են վերաբերմունք այժմեան մինիստրութեանը:

ԻՏԱԼԻԱ

Հռոմից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են փետրվարի 13-ից հետևեալը: Ինչպէս հաստատվեցաւ պաշտօնական հետազօտութեամբ, անհիմն են մի քանի լրագրների հաղորդած այն լուրերը, իբր թէ Հռոմի մէջ ստացված հաղորդութիւններ իտալական հիւպատոսներից անհանգստութիւն են պատճառում Հերցեգովինայի ապստամբութեան առթիվ: Իտալական կառավարութիւնը այդպիսի հաղորդութիւններ չէ ստացել: Իտալական կառավարութիւնը իր տեղեկութիւնները ապստամբութեան ընթացքի մասին ստանում է աւստրիական պաշտօնական հաղորդութիւններից, որոնց բնութիւնը և ճշդութիւնը այնքան է Հաստատ, որ բոլորովին Հարկաւորութիւն չունի իր կողմից էլ տեղեկութիւններ Հաւաքել: Գրագրի լրագիրներից մէկի մէջ հետազօտ տողերս, իբր թէ գերի վերցրած ապստամբների մօտ այնպիսի թղթեր են գտնված, որոնք վկայում են, որ իտալական հիւպատոսների և ապստամբ Հերցեգովինցիների մէջ գաղտնի յարաբերութիւններ կան: Այդ լուրը նոյնպէս սխալ է և երեւի շատ նպատակով է Հաղորդած: Իտալական կառավարութիւնը իր հիւպատոսներին այնպիսի Հրահանգներ է ուղարկել, որ նրանք անկարող են որ և է յարաբերութիւններ ունենալ ապստամբների հետ: Ընդհակառակը այդ Հրահանգները շատ պարզ կերպով պատասխանում են իտալական հիւպատոսներին ամեն տեսակ օգնութիւն Հասցնել աւստրօ-ունգարական իշխանութիւնները և իտալական կառավարութիւնը անչափապէս կ՚ենթադրէ իր ներկայացուցիչներից նրանց, որոնք չեն իրագործի այդ Հրահանգները: Հռոմի մէջ ամենքին յայտնի է այդպիսի անհանգստացնող լուրերի աղբիւրը: Նրանց նպատակը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ իշխանութիւն ձագելնել աւստրօ-ունգարական և իտալական կառավարութիւնների մէջ և այդ պատճառով շատ ցաւալի է, որ այդպիսի լուրեր ապրում են աւստրիական լրագրների մէջ:

ԹԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբաթ, փարիզում վախճանվեցաւ 77 տարեկան հասակում, նշանաւոր բանաստեղծ-երդիծաբան, Ֆրանսիայի ակադեմիայի անդամ, Անրի Օգիւստ Բարբիէ: Հռչակաւոր բանաստեղծը ծնվեցաւ 1805 թվին: Կչռամով բանաստեղծ լինելով, Բարբիէ գեռ ևս շատ երիտասարդ հասակում ընտրեց գիտական պարապմունքները գրականութեան համար և մի քանի պարբերական հրատարակութիւններ աշխատակից դարձաւ: 1830 թվին, նա, Ալֆոնս Թոթեի հետ, «Les Mouvais Garcons» «Անպիտան երեխաներ» վերնագրով մէկ պատմական յօդուած գրեց, որի մէջ ներկայացրած են մէկ շարք պատկերներ միջնադարեան ֆրանսիական կեանքից: Յաջորդ յեղափոխութիւնը նրա տաղանդին նոր ուղղութիւն տուեց. նա երկիծական դարձաւ և «Journal de Paris» ամսագրում 1830 թվին տպեց իր առաջին երեսելի բանաստեղծութիւնը — «Լաստ» վերնագրով: Այդ երդիծաբանութիւնը, որ ուղղված էր պաշտօնեներ և տեղեր որոնողների դէմ, որոնք, ժողովրդի վերցրած աւարից օգուտ քաղելու համար, խառնվեցին նրան յեղափոխութեան հետևանքների մէջ,—իր ուժի և կենդանական սեի կողմից նմանը և հաւասարը չունի ներկայումս գրականութիւններից ոչ մէկը: «La Popularité» վերնագրով մէկ ուրիշ բանաստեղծութեան մէջ նա անմնացորդ կերպով քննադատում է Ֆրանսիայի բազաքական և հասարակական վատութիւնը: Մէկ տարուց յետոյ, Բարբիէ նոյն նետերով տապալվեց դարս եկաւ իր «Կատր» բանաստեղծութեամբ, Նապոլէոնին չափից դուրս տատանաձայնելու և պաշտպելու դէմ և այն ժամանակվայ Ֆրանսիայի այդ կիսատատածին բոլորովին այլ գոյներով նկարագրելը: Մանաւանդ հռչակ ստացաւ այդ բանաստեղծութեան մէջ եղած մէկ կտորը, որի մէջ յեղափոխական Ֆրանսիան համեմատած է կատաղի ձիու հետ, իսկ Նապոլէոնը ներկայացրած է որպէս այդ ձիու բռնակալ սանձահարողը: Բարբիէի այդ և այլ բանաստեղծութիւնները վերջը հաւաքեցին և առանձին գրքակրատարակեցին «Նյամբեր» Հատորակ վերնագրով, որը երեսունից աւելի հրատարակութիւններ ունեցաւ: Այդ բանաստեղծութիւնների խիստ և մինչև կոշտութիւնները հատցրած սեր չափից դուրս զօրեղ տպատորութիւն է գործում, և գրանցից շատ կտորներ անգիր էին անում ամենքը, որոնք հետևում էին գրականութեանը: Բարբիէի քաղաքական սանձազերծիչ բանաստեղծութիւնները, որոնք տպվում էին «Revue des Deux Monde» ամսագրում, այլ ևս այն գոյութիւնը և դատողութիւնը չունին, ինչ որ նրա ցոյց տուեց իր հետևորդ Ալդպիսիները են, օրինակ «Il Pianto», որտեղ նախատպվում է Իտալիայի քաղաքական անկումն (1883) և «Lazare» բանաստեղծութիւնը, որ նուիրված է անդլիական աղքատ դասին: Հատորակութիւնը, որը ամենատարածայնելու և պաշտ

ԳԱՁԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

БИБЛІОТЕКА И КАБИНЕТЪ ДЛЯ ЧТЕНІЯ

При библіотекѣ (гал. Арцруни №№ 149 и 150) гдѣ была «Центральная Книжная Торговля», съ 10-го января открытъ **кабинетъ для чтенія**, въ которомъ получаются болѣе 60 періодическихъ изданій мѣс. столичн. и иностранн. (франц. и нем). Библіотека значительно наполнена и наполняется новыми книгами. Приняты всѣ мѣры къ удовлетворенію г. г. подписчиковъ и читающей публики въ кабинетѣ.

3—3

ԾԱԽԿԱՈՒՄ ԵՆ 25% ԷԺԱՆ քան ֆէ ուրիշ տեղ. Թէյ, կակաո, ՇՕԿՈԼԱԴ, բիսկվիթներ, մուրաբաներ, բրինձ, ամաններ, բաժակներ, թակարներ, ֆէյերաններ, սառոյցներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, երես քաշելու ամաններ, ԿՈՂՊԼԵՔՆԵՐ, ՋԵՒՈՏԱԿԱԼՔՆԵՐ, դգալներ, պանակներ, ԳԻՐՁՆԵՐ, ֆոտոգրաֆ, ծրարներ, տետրակներ, մատիտներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ԼԱՎՕԼԿԵՐՆԵՐ, մէջքագօտիներ, կլէանկա, ԹԱՄԲԵՐ, սանձեր, ուխտներ, ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, երեսպրիչներ, ֆոտոգրաֆներ, կանանց գուլպաներ, մարդկանց գուլպաներ, առատ ապաւէն, հասարակ չրեր, շիլրեա, ցիտրան մագնեզիա, խինայի գինի, պօրտուէյն, խնոյի, կօնիակ և 1,000 այլ առարկաներ: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ՆՈՅՆ ՏԵՂԸ** վաճառատուներին **ՄԵԾ** քանակութեամբ ծախվում է **ԹԷՅ**· պատկերով 40, 46, 52, 58, ր., իսկ ֆռանտերով 1 ր. 1 ր. 10 կ., 1 ր. 20 կ., 1 ր. 40 կ., 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ., իսկ ամենաթանկ թէյը ֆռունտը 2 ր. քաշը ԱՒԱՆՑ ԹՂԹԻ:

ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ 20—60 ր. և ՁՕԿ-ԲՕՐ (chokl bore) George Dau-ի գործարանից 120 ր., բէմոլվիներ 4—34 ր., ԲՈՒԼ-ԴՕԳ (bull dog) 11—20 ր., կանանց թեմբեր 65 ր., շինվելիզի գանակներ 3 ր. 50 կ. գրիժները, պրօշեներ կիսագնով, ֆիլտրաներ և այլն, ամենամեծ պահեստ հրացանների և բէմոլվիների թիֆլիսում:

100—100

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԿ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎՈՒՔՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ *մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱՆԾԱՌ“** *անունով:*

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայ երէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ:

կարելի է ստանալ թէ՛ կենտրոնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հեռևևալ հասցէով.

Тифлисъ—на Аслабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԱՃԱՌԱԿՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁՈՒՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բլջանիներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրատ, մանհուդ, արիկո, սրբիչներ և ալրօշներ կէս գնով: Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռներ 70 կ., նշշտայ կօլմանի 18 կ. ֆռունտը, լուծոզական ձևերի պլիւշներ 2 կ., լուացքի փուշի 5 կ. **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ:** Մեղրամոմ և արծաթի մոմեր 35 և 42 կ. ֆռունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: **ԽՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:**

15—36

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ *գօրավիճակի պրօսպեկտի վրա, առն Ճարտարապետ Բէլօի Գրատունակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:*

պիտակի, տեղաց 21-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՐԱՆՈՒՄ յօդուտ Հայոց ընդհանուր նուաստչական ժողովի լինելու է ԿՕՆՑԵՐՏ, որին կը մասնակցեն օր. Խորոմիեան, պ. պ. Ալիխանեան և Զօրզանեան, Մարիամեան-Ջուհանեան և պր. Գայկաեանան օրիորդաց ուսումնարանների աշակերտուհիաց և ներսեսեան Հոգևոր դպրանոցի աշակերտների երգեցիկ խումբը:

Տոմսակները վաճառքի կարելի է տանել կենտրոնական և կովկասեան գրավաճառանոցներում. պ. պ. Ջաուռ-բեանի և Տէր-Ցոմակեանի մագազիններում և կէս-ցոմակեանի մագազինում իսկ կոնցերտի օրը՝ ժողովասրահում:

2—3

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆՆԵՐ 4 ր., ՃԸՃ ազնիւ 1 ր., ճապոն սիմոններ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՔՈՒՈ 4 ր., ԲԱՉԿԱԹՈՒՈ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 բուրլ և աւելի, ֆէյերի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քարցունք 50 կ., պատեղա ծիրանների համար 60 կ. ֆռունտը, անգլիական վԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 *զոյգ գուլպաներ 25 կ.—իմ գոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մահուդ ցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպէյ· 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէմոլվիր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ կիսագնով, 10,000 ֆռունտ ֆէյ թէյ ՄԱՐԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ. կոկոզի դրիժներ իւրաքանչիւր հնարքի համար ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:** 87—100

ԽԱԽԻԱՐ առաջին տեսակի 70 կ. նոյն խառնած առաջին տեսակի 1 ր. 20 կ. շորի համար շէյտականեր 30 կ., բազկաթոռ-մահճակալներ 10, 14 և 18 ր. Օրեցուն կը առացվի **ՊԱՆԻՐ** չեռներ 60 կ., ֆռունտը: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:** 10—10

Վաճառվում են 15,000 ամաններ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրուստալի բամակներ 25 կ. հատը, 10,000 բոկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպկեներ 15 կ. հատը, 10,000 սանկ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պենալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտ-վեյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլհանկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մաթաներ և գրչակոմներ 8 կ. գիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆռունտը, 1000 ֆռունտ լհպեշկա 50 կ. ֆռունտը, 600 անգլիական բէմոլվիներ 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, դրատ, արիկո, ալրօշներ, ձմեռուայ պալտոներ, գլխարկներ, վարտիկներ, հագուստ կէս գնով: Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ, նոյն տեղը ծախվում է ծախսին* **ԽՈՏ** *պատրաստ 2 ր. 50 կ.*

58—60

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԻՔ ՅԱՐՄԱՐ ԵՒ ՁԵՌՆՏՈՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐՃ ԺԱՄԱՆԱԿՈՎ, ԵԿԵԼ ԵՄ ԹԻՖԼԻՍ ԵՒ ԲԵՐԵԼ ՆՈՐ ՀՆԱՐԱԾ ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅ ՊԱՏՄՈՒԿ

Ամերիկայի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Գերմանիայի մէջ մի տարվայ ընթացքում այդ գործիքից ծախվել է մօտ 4,000,000 հատ:

ԱՄԵՆԱՀԱՐՄԱՐ ԳՈՐԾԻՔԻ ԳԻՆԸ ԻՐԵՒԼ Է

100 հատ կամ աւելի գնողների համար 15% պիղատին է անում:

ՎԱՃԱՌԱԿՈՒՄՆ ԿԸՍԿսվի ՓԵՏՐՎԱՐԻ 21-ից ԹԱՆՈՒԹՔ ԳՏՆՎՈՒՄ Է Գօրավիճակի պրօսպեկտի վրա, Բէլօի տանը, կվարտիրի քաղցրեղենների խանութի հանդէպ:

1—2

ԱՅԺ *մինչև այժմ չը տեսնված մեքենան բերված է* **ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ** *և անհրաժեշտ է ամենայն գործատիրոջ համար, որովհետև փոխարինում է ՈՒԹ գործիքներ հետևեալ աշխատանքների համար. սրել ԴԱՆԱԿՆԵՐ, ՄԿՐԱՏՆԵՐ, ՄԱՆԴԱԼՆԵՐ և այլն ամենայն աջողութիւնամբ և արագութեամբ. Հինգ րոպէների ընթացքում կարելի է սրել մի գիւժին դանակներ:*

Գործ է ածվում սարդին ձրկների արիկրիների բանալու, թերթերի կտրատելու և իրրև **ՄՈՒՐՃ** *մեխեր խփելու համար:*

ԱՅԺ *գործիքի օգնութեամբ աւելի լաւ կարելի է կարել* **ԱՊԱԿԻ,** *քան թէ ԱԼՄԱԶՈՎ, բացի այդ կարելի է ամենայնում փոքրագիրներ անել ապակիի վրայ:*

ԱՅԺ *գործիքի գինը նշանակված է* **ԱՄԵՆԱԶԱՓԱԿԻՄՈՐ** *այն գործարանից, որի միակ գործակատարը ես եմ, որպէս զի այդ օգտակար գործիքը ոչքան կարելի է շատ տարածվի:*

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼՈՎ ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձող: Գինը 2 ր. շիշը,* **ՓՈՍՏԱՑՈՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ.*

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻՒՂ,** *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՈՆ** *և հատուկ ջրեր և այլն:*

81—100

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԷԼ (*աթոռներ և բազկաթոռներ*) *ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կառավիկաց փողոցի անկիւնում մեծ. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ. Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

143—150

Աւագիկայ 1882 թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի Հայերէն լեզուով գրականական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ԳՕՐԾ“

„Գործի“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում:

Նախագիծ

ա. *Ժամանակագրութիւն. տեղեկութեան կարգագրութիւններ Ռուսաց, արտասահմանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները:*

բ. *Գիտական յօդուածներ Հայերի և նոցա դրացի ազգերի ազգագրական, բարոյական և մատերիական դրութեան մասին:*

գ. *Վէպեր, մանրավէպեր, դրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ— ինքնուրոյն և իմաստասիրական:*

դ. *Մատենախօսութիւն.—քննութիւն Հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը Հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնչում:*

ե. *Քաղաքական տեսութիւն:*

զ. *Ներքին տեսութիւն:*

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն:

ը. *Այլ և այլք:*

թ. *Իրրև յատկացած եւրոպական և ռուսաց ընտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն:*

Յայտարարութիւններ:

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամեն տեղ . . 8 բուրլի
Վեց ամսուանը . . . . . 5 բուրլի
Երեք ամսուանը . . . . . 3 բուրլի

Վ ա ճ ա ռ ք կ ա ն խ ի կ է.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 18 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 29 Փետրվարի 20 (Մարտի 4) 1882 Փետրվարի 20 (Մարտի 4) № 29

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարինը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են խրատքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի նշանաւոր խնդիր։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Գմռնեքսել Սկօրօխովի հասր։ Զկիւօզօրիա։ Նամակ Թիւրքիայից։ Նամակ Թիւրքիայից։ Աղտարին լուրեր։—ԹԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՑՏԱՐԱԲԻՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Պատասխան ներկայ համարից նախկին առաջարկին։

ՄԻ ՆՇԱՆԱԻՈՐ ԽՆԴԻՐ

„Մշակի“ ներկայ համարում տպում ենք Մոսկվայից առացած մի բանասիրական յօդուած, որ խօսում է մի նշանաւոր խնդրի վրա, այն է՝ թէ ինչ է մեր բարձր ուսում առացածների պարտաւորութիւնը մեր երկրի հասարակական, տնտեսական և բարոյական կեանքի հետագօտութեան վերաբերութեամբ։

Այդ գեղեցիկ և խելացի բանասիրականի վրա գրգռուում ենք մեր ընթերցողների ուշադրութիւնը, գրգռում ենք նրա վրա և մեր գաւառական թիֆլիսեցիների ուշադրութիւնը. նա կարող է ծառայել նրանց հասկացողութեան, որպէս ուղեցոյց, որպէս պարզաբանութիւն մեր երկրին վերաբերեալ ամենանշանաւոր հասարակական, բարոյական և տնտեսական երևոյթների դիտելու և նրանց հետազօտելու։

Դեռ ևս ամսեակ 1881 թուին, „Մշակի“ № 232 մէջ, մենք մեր „Հանրագիտական-նեղը ժողովրդի մէջ“ վերնագրով առաջարկ յօդուածում մատնանշեցինք այն մարքերը, որոնք այժմ յայտնի են մեր բանասիրական յօդուածի մէջ մեր Մօսկվայի խմբագիրը։ Միայն նրա յօդուածը աւելի մշակված է, աւելի մանրամասն կերպով քննում է հարցը։ Այդ տեսակ յօդուածին մենք ուս ժամանակ ոչինչ չունենք աւելացնելու. մեզ մնում է սպասել, որ նրան կարդալուց և լաւ ուսումնասիրելուց

(շարունակելի)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Кавказъ» լրագիրը հաղորդում է որ իշխան Դանդուկով-Կորսակով հասաւ Թիֆլիս փետրվարի 17-ին, «Պուչկին» չորեքշաբթի։ Իշխանին ընդունելին նահանգապետի մօտ Թիֆլիսի նահանգապետ գնդապետ-մայոր Սմիկալով, գնդապետ-լեյտենանտ Կօմարով, հիւպատոսներ, բնդերի ներկայացուցիչներ և պատգամաւորութիւններ քաղաքից և Թիֆլիսի նահանգի երեք վիճակներից՝ Ախալցխայ, Ախալքալաքի և Թիֆլիսինն վիճակներից։ Գնահատելով քաղաքային պատգամաւորութիւնը, իշխան Դանդուկով Կորսակով ասեց որ միտում է կալկաս, որպէս անցկացրէց իր կեանքի ամենամեծ տարիները և դարձ կը դնի ամեն հնարաւոր միջոց, որպէս զի նպաստի երկրի ծաղկմանը։ Ապա դիմելով տեղացի ազգաբնակութիւնը, իշխանը յայտնեց, որ գաղթականութիւնն պատմութեան վերջանալուց յետոյ, ազգաբնակութիւնը զարձաւ ուսումնասիրելու և այդ պատճառով նա խնդրում է նրան խոստովանութիւն տալել և խոստանում է նրան հովանաւորութիւն և ուշադիր յարաբերութիւն։ Ռուս լրագիրը հաղորդում է որ երեկոյեան Թիֆլիս լուսաւորված էր։

—

Պ. Յովհաննէս Սաենմանեանց խնդրում է մեզ ասել հետևեալը։ «Ձեր լրագրի մէջ «Լա էլ իմ ասց» պրծի վերաբերեալ իմ խնդրիքով յայտնած լուրում մի մոլորեցուցիչ սխալ էր մտած։ Ջրպուած էր որ իբր թէ այդ պիէսը իմ յօրինուած պիէսն է։ «Մշակում» քանի անգամ տեղի ունեցած յայտարարութիւններից և լուրերից յայտնի է, որ յիշեալ պիէսը ոչ թէ իմ, այլ պ. Սիմ. Սաֆարեանցի յօրինուածն է։ Ուստի, որպէս զի այդ «իմ յօրինուած» խօսքը որ և է մոլորութիւն առիթ չը տայ, խնդրեմ այդ փոքրիկ ծանուցումով յայտնել որ պիէսը պ. Սաֆարեանցի հեղինակութիւնն է։»

—

Սառցակը Ղազարի հոգևոր դպրոցից պ. Քիլիջեանի ֆոտոգրաֆիական ժողովածուի և մի տետրիկ օգտակարի համար 31 րուբլի։ Այդ փողը հատկացվել է նախիջևանի։ Նոյն նպատակով առացել ենք Յարիցինից, պ. Աղասի Ջամալովսկուց 21 րուբլի։

—

«Кавказъ» լրագիրը լսել է որ Թիֆլիսի քաղաքային արուեստագործական դպրոցի ուսուցիչներն էլ մէջ միտք է ծագել բաց անել կիրակնայ դպրոց, հասարակաց արուեստաւորների համար։

—

«Միտք Հայաստանի» լրագիրը հաղորդում է որ մի քանի ժամանակ առաջ երկու անձինք ներքնատարդիներ, վարձելով մի անհնակ Թիֆլիսի Մառաժինոյ ասված թաղում, բերելին իրանց նոր վարձած անհնակը մի քանի կտորներ և մի պահարան, փակելին դուռ և այլ ևս չէին երևում մի քանի օր։ Երբ վերջապէս փետրվարի 14-ին, ուսն սեփնոջ իրաւունքով և պօլիցիայի ներկայութեամբ, գնացին կտրելին, յիշեալ պահարանի մէջ գտնվեցան երկու անձյայտ օրիորդների դիակներ։

—

Թիֆլիսի թատրոնի նոր անտրեպրենեօր պ. Փիֆեով յայտնել է «Кавказъ» լրագրում որ 200 կամ 300 րուբլ գումարը, որ նա պահանջում է հայ և վրաց թատրոնական խմբերից որպէս իբրաքանչիւր ներկայացման համար թատրոնի վարձ, կազմում է միայն թատրոնի գիշերվայ ծախսը և այդ գումարից պ. Փիֆեով չունի ոչինչ աչխատանք։

—

«Московск. Вѣд.» լրագրի № 44 մէջ կարդում ենք մի թղթակցութիւն Թիֆլիսից, որ պրոխաւորապէս խօսում է մեր քաղաքի հայոց և վրաց թատրոնական ներկայացումների մասին։ Թղթակիցը չանում է հաստատելու որ հայոց և վրաց թատրոնը ընդհատակութիւն առացաւ ի վնաս ռուս թատրոնի, միայն Մեծ Իշխան կովկասեան փոխարքայի մեր երկիրը թողնելուց յետոյ, այն ինչ յայտնի է ամենքին որ Նորին Կայսերական Բարձրութեան ժամանակին էլ տեղական ներկայացումները, տնա երկու տարի է որ կանոնաւոր կերպով շարունակվում էին։ Թղթակիցը աչխատում է ցոյց տալ որ տեղական լիազունդով թատրոնը վնասում է ռուս թատրոնին և պնդում է մինչև անգամ ինսպեկտացիային իր միարը առաջացնելու համար նա հաստատացնում է որ ռուս ներկայացումների ժամանակ թատրոնը չէն առաքցնում, իսկ հայոց ու վրաց ներկայացումների ժամանակ լաւ առաքցնում են։ Չորցնող լինէր այդ ինչպէս նպատակ էր անել, քանի որ ամենքին յայտնի է թէ Թիֆլիսի թատրոնը ոչ մի հրնարքով առաքցնել չէ կարելի և ինչի պ. Պալմ, որ բոլոր ժամանակ թատրոնի անտրեպրենիօրը ուներ, որ ինքն ռուս է, այնքան կովկասագործութիւն ցոյց կը տար դէպի տեղական թատրոնները, մանաւանդ որ առանձին օգուտ էլ չունէր տեղական ներկայացումներից, վերցնելով իբրաքանչիւր դիշերվայ համար 120 րուբլ, այն ինչ այժմեան անտրեպրենիօր պ. Փիֆեովի բացատրութիւնից երևում է որ 200 կամ մինչև անգամ 300 րուբլուց պակաս անհնարին է վերցնել թատրոնի վարձ։ Դայց եթէ թատրոնի մէջ փոքր ինչ աւելի առք էր երևում վրաց կամ հայոց ներկայացման ժամանակ, դա այն պատճառով է որ վրաց և հայոց ներկայացումները միշտ աւելի լի էին լինում քան թէ ռուսաց ներկայացումները։ Իսկ թէ ինչի հայոց և վրաց ներկայացումներ աւելի էին յաճախում, դրա պատճառն էլ շատ պարզ է, այն է որ հայը և վրացին իրանց մայրենի լեզուով ներկայացրած պիէսաները աւելի լաւ են հասկանում, քան թէ նոյն պիէսները ռուսաց լեզուով։ «Моск. Вѣд.» լրագրի թղթակիցը այնուհետև է նամնում իր տատիճան մէջ, որ հաստատում է թէ թատրոնը ռուս ներկայացումների ժամանակ աւելի աղօտ կերպով լուսաւորվում է, քան թէ տեղացի խմբերի ներկայացման ժամանակ։ Թղթակիցը մի թեթև ժամանակ էլ անում է քա-

վայր է վերոյ նախատրեալով չէ կարելի ժողովրդի պրոբլեմը փոխոխել։ Ամեն մի փոքր սխալ այդպիսի դէպքերում անենում է մեծ, վնասակար և կործանիչ հետևանքներ։ Առանց կեանքի հիմնաւոր ուսումնասիրութեան անկարելի է հասարակական հարցեր վճռել։ Մի նորութիւն, մի կատարելագործութիւն մտցնելու համար կեանքի մէջ բաւական չէ միայն խնամել նրանց անհրաժեշտութիւնը. հարկաւոր է նաև գտնել իրագործելու այն ձևը, որը աւելի ճիշտ կերպով կը հատնի նպատակին, կամ որը տեղի և ժամանակի պայմաններին աւելի համապատասխան է։ Կան պատմական երևոյթներ, որոնք դործնական կեանքից չը զատ եկած, իրանց նպատակին չը հասան. տեսնենք ֆրանսիական պատմութիւնը։ Ֆրանսիական յեղափոխութիւնը չատ բարձր գաղափարի էր ծառայում—եղբայրութիւնն և հաւասարութիւնն—բայց նպատակին չը հասաւ, որովհետև իրագործելու ձևը—միջոցն ապագաթիւնը, որը նա պահանջում էր—անպատրաստ էր։ Մրցման ազատութիւնը ոչ միայն չը ծնեց եղբայրութիւն և հաւասարութիւն, այլ ընդհակառակը, աւելի վատ հետևանքներ ունեցաւ։ Նա վերջնականապէս հաստատեց կապիտալի թագաւորութիւնը, որը կենտրոնանում է փոքրամասնութեան ձեռքում, և անհաղթելի է—պրօլետարիատը։ Ահա ինչպիսի հակասութիւններ են լինում կեանքի մէջ։

Մի ժամանակ և հիմա այժմ էլ Ռուսաստանի կալուածատէրերը ցանկանալով կատարելագործել

հողի մշակութեան ձևերը, դիմում էին Անգլիայի և արևմտեան ուրիշ երկրների։ Ցանելով, որ երկրագործութիւնը այդ երկրներում ծաղկում է, նպատակ ընդունում էին մի և նոյն ձևերը և մրցում Ռուսաստանում, առանց նայելու, թէ արդեօք նորա համապատասխանում են տեղի պայմաններին, թէ ոչ։ Ի հարկէ, անպիտան մշակութեան ձևերը չէին կարող աջողութիւն ունենալ Ռուսաստանում, որովհետև այդ երկիրների բնական և տնտեսական պայմանները բոլորովին տարբեր են։ Դորա հետևանքը այն էր լինում, որ անպիտան ձևով տրած մեծ ծախսերը չէին ծածկվում հողի բերած արդիւնքով։ Աչառել են միայն չունեին մանրամասն բացատրել, թէ ինչու անգլիական մշակութեան ձևերը չեն կարող արդիւնաւոր կերպով գործ դնվել Ռուսաստանում, դա նոսկին նպատակից դուրս է։ Գլխաւորապէս պատճառը այդ երկու երկիրների բնական և տնտեսական պայմանների տարբերութիւնն է։ Ահա մի ուրիշ հակասութիւն կեանքի մէջ։

Սոցա նման հազար և մի հակասութիւնների պատճառը ինքը մարդն է, որը առանց կեանքը ուսումնասիրելու կամենում է փոխոխութիւններ մտցնել նորա մէջ։ Սա մի մեծ սխալ է, որի հետևանքները շատ ծանր են լինում։

Դեռ պետք յայտնի լինի, որ Ռուսաստանի ինտելիգենցիայի մի մասը վաղուց արդէն հասկացել է այդ սխալը և իր բոլոր աչխատութիւնը զարձրել է այժմ բուն կեանքի ուսումնասիրելուն

Fonds A.R.A.M

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՆԵՐԿԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂԻՑ ՆԱԽԿԻՆ ՈՒՍԱՆՈՂԻՆ

—

Ես նամակդ *) ինձ վրա շատ մտատանջութիւն թողեց։ Ես երբէք չէի սպասում նախկին ուսանողից մի այդպիսի տրիստալիստական հայեացք կեանքի վրա։ Դա անհնարին է և այն դիպուածում, որտեղ ծառացած ես Դիտական կեանքը քեզ համար պրոբլեմ է անատնելի է։ Դա քեզ խեղդում է։ Դա մղում է սպասում, որ մեռ հոգի խօսէիր, բայց չես գտնում. ժամանակդ շատ սխալ է անց կենում։ Ամեն յան այդտեղ ասելի է քեզ համար։ Բայց գործնական պարապմունքները դեռ չը գիտես թէ ինչ անես։ Այս տագնապութիւնը կարելի էր դուրս բերել քո բոլոր նամակներից։

Մխիթ. Հշմարիտ, չը գիտես, թէ ինչ անես գիտում. ասում ես, որ «ծառայում ես», էլ ուրիշ այլեւս.... Դա ինձ բոլորովին զարմացնում ես։ Նշմարտ սիրելի, բարձրագոյն ուսումնարանում ապրած, եւրոպական լուսաւոր աչխարհում սպրած և զարգացած մարդը մխիթ կարող է ասել, թէ «չը գիտեմ, ինչ անեմ գիտում»։ Մխիթ քիչ

*) Տես «Մշակի» № 214 անցեալ 1881 թուի։

զաքայլին դուռայի վրա, ասելով որ ամբողջ դաման բաղկացած լինելով հայերից, աշխատել է այլ և այլ պատրուակներով մերժել դրամական օժանդակութիւնն առա թատրոնին:

—

Պ. Նիկողայոս Մատինեանցից առացանք յոդուա վճռի կենտրոնական վարժարանի 2 րուբլի: Նախկին վոդի հետ կանի 6 րուբլ 50 կոպէկի:

—

Հինդշաբթի օր, փետրվարի 17-ին ս. Լէնոյ առաջ Արծրունու թատրոնում իր առաջին ներկայացում և ունեցաւ մեծ աջողութիւն: Թատրոնը լի էր: Վաղը կը լինի երկրորդ ներկայացում: Ասում են որ դրեթէ բոլոր առմառկները ծախված են արդէն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՆԵՐԱԼ ՍԿՕԲՕԼԵՎԻ ՃԱՌԸ

—

Յունվարի 12-ին Ամառաեկէի արշաւանքին մասնակցող օֆիցերների առաջ արտասանած ճառից յետոյ Գէօկտեպէի հերոսը անհրաժեշտ համարեց ուղեղրել արտասանման, դրում է „Голосъ“ լրագիրը իր առաջնորդող յօդուածներից մէկի մէջ: Ի թօպալի մէջ անկասկած նա կարող էր հասատա տեսկութիւններ առանել այն տպաւորութեան մասին, որ գործեց նրա պատերազմական ճառը սպաիան ցեղի թշնամիների վրա: Այն մեծ նշանակութիւնը, որ գերմանական մամուլը տուեց քաջ գեներալի խօսքերին, մեր կարծիքով, մեծ տպաւորութիւն պէտք է գործէր մի գիտուրի վրա, որ յանկարծակի քաղաքական ճառախօս է դառնում: Փարիզ եղած ժամանակ գեներալը առիթ ունեցաւ զարձնել իր վրա զարձնել քաղաքական աշխարհի ուշադրութիւնը:

Փարիզում գեներալին ներկայացան այնտեղի սերը ուսանողները, որոնք երեւի չէին էլ կասկածում, թէ նրանց այցելութիւնը այդպիսի մեծ նշանակութիւն կարող է, ունենալ: Ուսանողների առաջ գեներալ Սկօբօլեվ մի ճառ արտասանեց, որ միւս օրը տպվեցաւ Ֆրանսիական մի լրագրի մէջ, այնուհետև հաղորդվեցաւ ամբողջ աշխարհին և մեծ տպաւորութիւն գործեց ոչ թէ միայն գերմանացիների վրա, որոնց վերաբերում էր այդ ճառը, այլ և ամբի առաջնակարգ պետերի վրա:

Բալկաններին և Գէօկտեպէի հերոսը, շահատակ զօրավարը, որ ամենից առաջ ուշադրութիւն դարձրեց Ռուսաստանում, ինչպէս և ամբողջ Եւրոպայում, ինչպէս նաև Ասիայում, ինչպէս նաև Ամերիկայում, ինչպէս նաև Աֆրիկայում, ինչպէս նաև Աւստրալիայում, ինչպէս նաև Օվկիանիայում, ինչպէս նաև Ասիայի ամենահեռավոր անկիւնում, ինչպէս նաև Ասիայի ամենամերձավոր անկիւնում, ինչպէս նաև Ասիայի ամենակենտրոնական մասում, ինչպէս նաև Ասիայի ամենահարաւային մասում, ինչպէս նաև Ասիայի ամենահիւսիսային մասում, ինչպէս նաև Ասիայի ամենաարեւելեան մասում, ինչպէս նաև Ասիայի ամենաարեւմտեան մաս

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ի. Զմիւռնիա, 7 մարտի 1882

Ի. Զմիւռնիայի հայոց թեմական ժողովը, որ ի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ ի Բերդաձոր գիւղաքաղաքին Ղարաբաղայ տեղի ունեցաւ, ի մասնաւոր ուշադրութեան առաւ ի Ս. Էջմիածնի տպարանին մէջ տպագրուած Ազգային Ժողովոց Ա. Գիրքը, որ պարունակում է 1863 թուականի Ազգային Ժողովոց արձանագրութիւնները։ Ժողովը գոհունակութեամբ ընդունեց այդ գիրքը, որ ամենայն հաւանականութեամբ պիտի հրատարակուի նաեւ Բ. Գիրքը, որ պարունակելու է 1867 թուականի Ազգային Ժողովոց արձանագրութիւնները։ Ժողովը ընդունեց նաեւ Ս. Էջմիածնի տպարանին առաջարկութիւնը՝ Ազգային Ժողովոց Գ. Գիրքը տպագրելու մասին։ Ժողովը որոշեց, որ Ազգային Ժողովոց Գ. Գիրքը պարունակելու է 1869 թուականի Ազգային Ժողովոց արձանագրութիւնները։ Ժողովը որոշեց նաեւ, որ Ազգային Ժողովոց Գ. Գիրքը տպագրելու համար Ս. Էջմիածնի տպարանին տրուի 1000 ռուբլի

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գտաք եկաւ մեր „Мои Путевыя Замѣтки“ վերնագրով նոր ուսումբոշիւր, որի մէջ նկարագրված են Արտա-Թուման, Ախալցիխա, Բօրժոմ, Քուէթայիս և Բաթում։

Ծախում է կենտրոնական գործակալութեան մէջ և ս. Ջաքարիա Պրիգորեանցի, Պուժոկի և կլուբի շրէյցարներից մեկի գնով 15 կօպ.

Գարբիել Դ. Տէր-Գարբիելեանց.

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ
Цѣна 25 коп.

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Կովկաս, ս. Էջմիածին։

Հիւանդները ընդունւում են ամենայն օր Առաւօտեան 9—10 ժ. Լ ո ւ ն կ ե վ ի շ—Աչքի, վէներական և խիստ ըզխական հիւ.—Բ ու դ կ օ վ ս կ ի—կանոցի և ներքին հ.—10½—12 ժ., շ ա հ ա պ ի զ ե ա ն ց—ներքին հ. կին-բժիշկ Ա ա մ ո յ լ օ վ ի շ—կանացի հ. Երեկոյեան 5½—7 ժ. Պ ա վ լ օ վ ս կ ի—հոգեկան, ջղային և ներքին հ., Ո ւ շ ա կ օ վ—երեխայոց և բզի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան Ծ ո ղ կ ա հ ա ս ո ւ թ իւ ն.—երեկոյեան կ ո ն ս ո ւ լ տ ա ց իա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ)։

Գ ի շ ե ր օ թ իկ հիւանդներ։

Ձ ք ա ւ ո ր ն ե ր ի ն խորհրդը տրւում է անվճար։

Հիւանդասէրի վերնկոթ Պ ա վ լ օ վ ս կ ի (հ. շ. եր). 12—9

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V Գրքոյկը. „Արիւ վէպիկ“ Անդէրսէնից. „Սոխակ“ և „Թագաւոր“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.

ԲՈՒՍԼԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ԷԺԱՆ ԳՆՈՎ

ամեն տեսակ ապրանքներ։

2—3

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, տան Ձորտարարեանց բէյի։ Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից։

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ

ղեկտիներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրեզենեներ 4 ր., բէյաւներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրատ, մանուշակ, արիկոս, արբիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Ղեկտիան բրեզենէ 6 կ., ատլաս և պերլօֆայա կրաւատ 9 կ., պատրաստ չէռատեր 70 կ., նշշատայ կօլաներ 18 կ. ֆունտը, լուծական ձևերի սվիչիներ 2 կ., լատտքի փուշ 5 կ. **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթէ մատներ 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ առնողներին և ֆրանտիսկան միաձեռնարկներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, պատիւքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ**։

16—36

ԱՐԻՒՆ ԼՈՑՈՒ ՏԵՍԱԻ

Թուլատր յայտնի դրող **ՎԼԻՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական դրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱՆԱԾԱՌ“** անուամբ։

Այս դրքոյկը ընդունել էր ապագրելու Հայերէն դրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը, բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու տպագրած և շատ նախ թղթի վերայ խոշորատառ դրքերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ

կարելի է առնել թէ՛ կենտրոնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հեռևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Աիրակի, ամսոյս 21-ին, ԹԻՓԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՄ յօգուտ Հայոց ընդհանուր Ուսուցչական ժողովի լինելու է ԿՕՆՑԵՐՏ, որին կը մասնակցին օր. Խոտրովեան, պ. պ. Ալխասեան և Գոլդմանեան, Մարիամեան-Ջոմհաուեան և օր. Գայեանեան օրիորդաց ուսումնարանների աշակերտուհեաց և Ներսեսեան հոգևոր դպրոցի աշակերտների երգեցիկ խումբը։

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է առնել կենտրոնական և կովկասեան գրավաճառանոցներում։ պ. պ. Փաստուբեանի և Տէր-Ջոմաքեանի մագազիններում։ Իսկ կոնցերտի օրը՝ ժողովարանում։

3—3

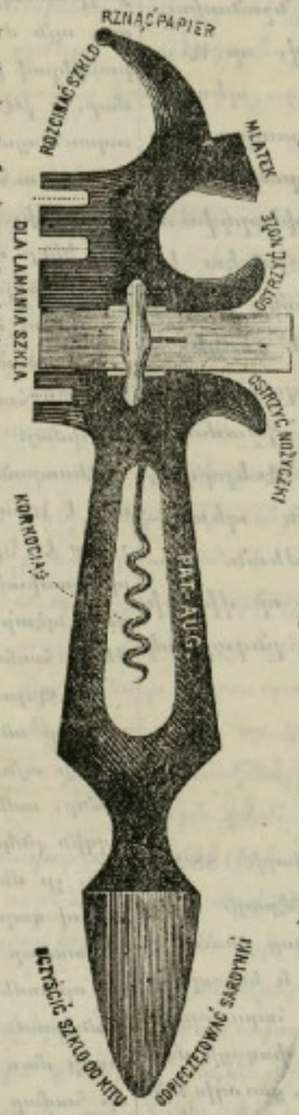
ՎԵՐԱԲԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ծքծոզներ 1 ր., ծալովդ սեմոնաներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԵՑ-ԱՔՈՒՈ 4 ր., ԲԱՋԿԱՔՈՒՈ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսուն քսուցներ 50 կ., պատակա ծխամորճերի համար 60 կ. Ջուռնալ, անգլիական վանննեներ և այլն ծախում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։

10,000 գոյգ գուլպաներ 25 կ.—1 գոյգը, 10,000 գոյգ կօնսոց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մետաքսագոյներ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօտկէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատաւսնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻԱԳՆՈՎ, 10,000 -ֆունտ ԼԱՅ ԹԵՑԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ.։ եր -կաթի գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար ծախում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։

87—100

Վաճառվում են 15,000 ամանեներ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խոտատալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կապէքներ 15 կ. հատը, 10,000 ատէպ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պնդաներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտ-վէյն և խէրես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 գիւժին մատուներ և պրշակոմներ 8 կ. գիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լկտէօշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվօլվերներ 4—31 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, գրատ, արիկոս, ալբոմներ, ձմեռուայ պալտաներ, գլխարկներ, փարթիներ, հագուստ կէսպոտ։ Ծախում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ։ Նոյն տեղը ծախում է ծովային **ԽՈՏ** պուդը 2 ր. 50 կ.։

59—60

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԻՔ ՅԱՐՄԱՐ ԵԻ ՁԵՌՆՏՈՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐՃ ԺԱՄԱՆԱԿՈՎ, ԵԿԵԼ ԵՄ ԹԻՓԼԻՍ ԵԻ ԲԵՐԵԼ ՆՈՐ ՀՆԱՐԱԾ ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՄԵԲԵՆԱՅ **ՊԱՏՈՒԿ**

Ամերիկայի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Գերմանիայի մէջ մի տարուայ ընթացքում այդ գործիքից ծախուել է մօտ 4,000,000 հատ։

Այդ մինչև այժմ չը տեսնուած մեքենան բերած է **ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՑ** և անհրաժեշտ է ամենայն գործատուների համար, որովհետև փոխարինում է **ՈՒԹ** գործիքներ հեռևեալ աշխատանքների համար. արել ԴԱՆԱԿՆԵՐ, ՄԱՐԱՏՆԵՐ, ՄԱՆԳԱՂՆԵՐ և այլն ամենայն աջողութեամբ և արագութեամբ։ Հինգ րոպէների ընթացքում կարելի է արել մի գիւժին պատակներ։

Գործ է ածվում ամրացնել ձրկները արկղիների բանալու, թղթեր կապելու և իրերն **ՄՈՒՐՃ** մեխեր խփելու համար։

Այդ գործիքի օգնութեամբ աւելի լաւ կարելի է կոտել **ԱՊԱԿԻ**, քան թէ **ԱԼՄԱՋՈՎ**, բացի այդ կարելի է ամենաուրբ փորագրիներ անել ապակիի վրայ։

Այդ գործիքի դիներ նշանակված է **ԱՄԵՆԱՋԱՓԱԼԻՈՐ** այն գործատէրից, որի մօտ գործակատարը կաւեմ, որպէս զի այդ օգտակար գործիքը տեղան կարելի է շատ տարածվի։

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ, 21 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պատուական տարեսա Նարբին Մեծութեան Նասրէդ-Էդ-Դին պարսից Շահի

ՐՕԲԵՐՏ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ապրատան Ընկանաւոր պարսիկ կախարդի, Մահօմեդ Խմայիլ Բէյի

պատիւ կատարելոյ այդ կիրակի, օր, փետրվարի 18-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կախարդական ներկայացութիւն ՆՈՒ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ։

Մանրամասնները ապիշանելում։

4—4

Առաջիկայ 1882 թուականին շուտի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով զբօսական-քաղաքական և ապրանքի ամսագիր

„ԳՈՐԾ“

„Գործ“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90 և գրքոյկ կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Նախագիծ

ա. Ժամանակագրութիւն. տէրութեան կարգագրութիւններ Ուսւաց, արտաքին կովկասի կեանքի նորութիւններ։

բ. Քննական յօդուածներ Հայերի և նորա գրացի ազգերի տնտեսական, բարոյական և մտաւորական դրութեան մասին։

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, պրոյեներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—ինքնատոյն և թարգմանական։

դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն Հայերէն լեզուով տպագրվող դրքերի, նոյնպէս այն օտար դրքերի, որոնց նիւթը Հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնուած։

ե. Գաղթաբական տեսութիւն։

զ. Նեղքին տեսութիւն։

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։

ը. Անմ և այլք։

թ. Իրրև յաւելուած եւրոպական և ուսւաց բնաւոր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։

Յայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամեն տեղ . . . 8 րուբլի
վեց ամսուայը . . . . . 5 րուբլի
երեք ամսուայը . . . . . 3 րուբլի

Վ ճ ա ր ը կ ա ն խ մ ի կ է.

Ծանրագնագրիկ կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Միհէյ Հախումեանց

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 19 Февраля 1882 года.
Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 30 Փետրվարի 23 (Մարտի 7) 1882 Փետրվարի 23 (Մարտի 7) № 30

ՏԱՄՆԱՄՅԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարինը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երաժշտական կրթութիւն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Խմբագրին։ Նեկրին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Գնդապետ Սկօբելեվի մասը։ Նամակ Թիւլքիայից։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՆԿ ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Գանձի բեկ։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

—

Շատ քիչ ազգ կայ աշխարհիս երևելին որ հայերի պէս բուն գործնական ոգու հետ միացնէր այդքան բնական ձիրքեր գեղարուեստի, նկարչութեան, երաժշտութեան, երգեցողութեան և այլն։ Բայց, դժբաղդաբար, այդ բոլոր ձիրքերը մնում են անմշակ մեր մէջ։

Փետրվարի 21-ին գալով կօնցէրտից և գնալով Մարիամեան-Աստաեան դպրոցի աշակերտուհիների խօրական ներկայացման, պ. պ. Ալխանօվի, Կօրգանովի, օր. Խօրօեվի խաղի ապատրուեստական, մենք ակամայ մեզ հարց էինք առաջարկում. ո՞րքան տազանդներ կը ծնեցնէր ազգը, եթէ մեզանում գեղարուեստական և երաժշտական կրթութիւնը արհամարհված չը լինէր։

Երաժշտական այբբէնը չիմացող ճիւաղական դպրոցի օրիորդները, առաջնորդութեամբ երաժշտութեան գործի մէջ մի ինքնուս վարժապետի, երիտասարդ քահանայ Յովսէփեանի, կազմեցին մի երգեցիկ խումբ, որ երաժշտութեան մէջ կրթված կազմակերպված երգեցիկ խմբի տպաւորութիւն է գործում։

Որքան ուրախ առաջադիմութիւն կանէր հայոց նոր սերունդը գեղարուեստի և երաժշտութեան մէջ, եթէ գեղարուեստը և երաժշտութիւնը կանոնաւոր դիրք սանային մեզանում, եթէ մեր նոր սերունդին տրվէր գեղարուեստական և երաժշտական խիստ կրթութիւն։

Երաժշտական խիստ և կանոնաւոր կրթութեան բացակայութեան մասին մեր ցաւակցութիւնը յայտնելով, մենք պիտիդիք կենցէրտի ժամանակ Գայեանեան դպրոցի տեսուչ պ. Խօրօեվին և Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցի կառավարիչներից մինին, պ. Ալխանօվին, հարցնելով նրանց, արդեօք հնարաւոր չէ կայ գտնել մեր օրիորդաց դպրոցներում մտցնել երգեցողութեան կանոնաւոր ուսում։ Պ. Ալխանօվ յայտնեց իր պատրաստակամութիւնը ձրիապէս երգեցողութեան դասեր տալ այդ երկու դպրոցների աշակերտուհիներին, կազմելով երկուսից մի երգեցիկ խումբ, եթէ այդ երկու դպրոցների վարչութիւնները գտնէ շահաթեը մի կամ երկու անգամ համաձայնվին ուղարկել իրանց սանուհիներին երաժշտական դպրոցը։

Ցնծք կարող չը դիմել Գայեանեան և Ասնանեան դպրոցների վարչութիւններին, խորհուրդ տալով նրանց որ օգուտ քաղեն պ. Ալխանօվի գեղեցիկ առաջարկութիւնից, մանաւանդ որ Գայեանեան ուսումնարանի տեսուչ պ. Խօրօեվ, ինքն յայտնեց մեզ որ այս տարի դիտաւորութիւն կայ վերջապէս մտցնել այդ դպրոցում կանոնաւոր երգեցողութիւնը բաժանված, երկք ձայներով։

Ցնծք կարող մեր յաւը չը յայտնել որ մեր երիտասարդ քահանաների մէջ այնպիսի տաղանդաւոր անձնաւորութիւններ, ինչպէս տէր Պապասը և տէր Եղիկ, երգեցողութեան և երաժշտութեան մէջ ինքնուս ճաշակով և չենթարկվելով երաժշտական կանոնաւոր կրթութեանը, ի զուր կորցնում են իրանց ոյժերը, հնար չունենալով իրանց ձիրքերը գործ դնելու յօգուտ մեր հասարակական կրթութեան։ Նրանք պէտք է գեռ կրթվին կանոնաւոր երաժշտութեան մէջ։

Թող չը մտանան հայերը, որ Հայկական ամենահին դպրոցներում, ինչպէս մեզ ապատեղեկ հայր Խորէն Սահմանէ Թիֆլիսի հնագիտական ժողովի վերջին նիստում կարդացած իր գեղեցիկ ճառի մէջ, կանոնաւոր երգեցողութիւնը միշտ կազմում էր ուսանելի առարկաների թւում ամենագլխաւոր առարկաներից մէկը։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Վերին-Ազուլիս, 9 փետր.

Վ. Ազուլեաց օրիորդական ուսումնարանի 2-րդ դասարանի աշակերտուհիք բաց արին յօգուտ ապագա մանուկների առորագրութիւն, և որչեցին այդ գումարի կէսն յատկացնել Կ. Պօլսի որբանոցին, իսկ կէսը, ինչպէս և անցեալ տարի, ազատվաց ազգաս աշակերտուհեայ։

Իմ կարծիքով, կրթութիւնը իր գլխաւոր նպատակներից մինին հասած պէտք է համարել, երբ մանուկներին հասցնում է այն աստիճանին, որ նրանք, առանց վարչութեան առաջարկութեան, առանց մինչև անգամ որ և է արհեստական նախապատրաստութեան, գալիս են իրանց մէջ գիմադրութիւն զգալ մերձաւորը. կարողանում են այդ զգացմունքը գործով արտայայտել և այդ ևս չէ բաւական, նրանց մէջ այս զգացմունքը այնքան է զարգանում, որ կամենում են իրանց օգնութեան ձեռքն տալի հեռու մնկնել։ Ահա այն ուրախալի երևոյթը, որի տեսութեանը այսօր ևս արժանանում եմ։ Ահա այն մխիթարութիւնը, որը սփոփում է հազարաւոր կոշմանկի առացած վշտերը։ Այո, ևս կարող եմ ասել, որ այսպիսի կրթութիւնը, եթէ երկարատև լինէր, մեծ ազդակ է խնամանում Ազգիս հասարակութեանը։

Թող այս գործին աշխատող օրիորդները ընդունեն իմ խորին գոհունակութիւնը, սակայն և ոչ պակաս չնորհակալութեանց արժանի են և այն անձինք, որոնք իրանց մանկակրթութեամբ խրախուսեցին օրիորդաց գեղեցիկ գործին։

Մի և նոյն ժամանակ ուղարկում եմ ձեզ 53 մանէթ—50 կոպէկից, 27 մանէթ, խնդրելով որ բարեհաճէք հասցնելու Կ. Պօլսի որբանոցի տնօրէնութեանը և տպագրել ձեր պատուական լրագրի մէջ ետևեալ ցուցակը։ Հոգևորական անձ, 5 ր., Աղամիրզեանց Աթթինիկ 1 ր., Փանեանց Հռիփսիմէ 1 ր., Աբասխանեանց Շուշանիկ 1 ր., Փանեանց Սառա 1 ր., Թումրաեանց Մարիամ 1 ր., Շահնազարեանց Եւգինիա 1 ր., Շահնազարեանց Աստղիկ 1 ր., Փանեանց Շուշանիկ 60 կ., Աղամեանց Կատարինէ 40 կ., Գէորգեանց Հայկանուշ 60 կ., Նիազեանց Աննա 20 կ., Միքայէլեանց Հայկանուշ 20 կ., Փանեանց Հայկանուշ 40 կ., Յակոբեանց Մարիամ 1 ր. 50 կ., Թօջամիրեանց Աթթինիկ 30 կ., Բազդեանց Աթթինիկ 40 կ., Աղամեանց Նունէ 50 կ., Սարգսեանց Սոփիա 60 կ., Շահնազարեանց Գայիանէ 1 ր., Աբասխանեանց Հռիփսիմէ 50 կ., Ներսիսեանց Աննա 1 ր., Ներսիսեանց Սօֆիա 1 ր., Ներսիսեանց Նուարդ 1 ր., Աղամիրզեանց Մարիամ 20 ր., Տէր Միքայէլեան վարդապետ 1 ր., Աղամիրզեանց Աստղիկ 1 ր., Սահակեանց Մարիամ 1 ր., Գէորգեանց Եւգինիա 20 կ., Գէորգեանց Աթթինիկ 20 կ., Փանեանց Աթթինիկ 60 կ., Շահնազարեանց Լուսաբեր 60 կ., Աղամիրզեանց Լուսաբեր 1 ր., Աղամիրզեանց Աղիաբէթ 1 ր., Աղամալեանց Փառանձեմ 1 ր., Աբասխանեանց Կատարինէ 1 ր., Տէր-Գէորգեանց Փառանձեմ 40 կ., Տիկ. Մնացականեանց Հռիփսիմէ 1 ր., Յակոբեանց Մանուշակ 1 ր., Տէր-Մկրտեանց Նիհապետէ 1 ր., Տէր-Մկրտչեանց Սառա 3 ր., Թօջամիրեանց Փեփերոնիա 1 ր., Աբեանց Սօֆիա 1 ր., Տէր-Մկրտչեանց Հռիփսիմէ 1 ր., Ռամազէլեանց վարդուհի 1 ր. 50 կ., Շահնազարեանց Թէոդորա 60 կ., Թիւտիկեանց Ռոբէն 1 ր.,

ԳԱՒԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ Վ. Է. Պ

(1722—1728)

—

Լ.Գ.

Արեւակը այժմ իափում էր իր լոյսը և ջերմութիւնը լեռնային աշխարհում։ Ցնծութիւնը մրցում էր գեղածիծաղ պայծառութեամբ։ Դիչերագլին խաւարի մէջ մրափած անտառը, զարթնելով իր հնակայական քնից, այժմ օրօրվում էր, ծփում էր կանաչագարդ ծովի նման։ Ցառերը, ծաղիկները, շարժվելով մեղմ զեփիւռի հրապուրանքից, կարծես, պրկվում էին, համբուրվում էին, սպրծնում էին միմեանց առաւօտը։

Օրվայ այդ խորհրդաւոր ժամուն աքանչելի բրնութեան հետ զարթնում է և մարդկային կեանքը։ Հովիւը իր հօտերը քշում է դէպի լեռների զառիվերը. մշակը գաշտում կամ հերկում է, կամ հնձում է. ձորերի և ծմակների մէջ նախչուն թիթեռնիկների նման վիժվում են դիւղացի աղջիկները։ Սպրդը սկսում է գործել։

Իակ այդ առաւօտ մարդկային կեանքը, կարծես, մնում էր ոչ մի արարած չէր երևում Ախծանկի շրջակայքում։ Մինչև անգամ չինական խրճիթների ծուխը, կարծես թէ, մարել էր։ Ոչ մի պատճառը։—փոքր ինչ հետու այդ պիղից մարդիկ կատում էին. հզօրները արիւն էին թափում, իակ տկարները երկիղից փախել, թագնվել էին անտառների միութեան մէջ, որ իրանց կեանքը և կայքը ազատ պահեն հզօրների բարբարոսութիւնից։

Մի մարդ միայն նստած էր իր ճմնարանի մուտքի հանդէպ, և սիրտ խորհրդածութեան մէջ, ժայռերի բարձրութիւնից նայում էր դէպի շրջակայ ձորերը։ Ահագին պեխի ծառի տերևախիտ ստուերը պահպանում էին արևոտ պլոխը արևի այրող ճառագայթներից։ Երբեմն մի չոգը ժպրպլէնի նման ճիւղերի միջից ցոլանում էր նրա մայրցղնձագոյն դէմքի վրա և ուելի որոշ կերպով արտայայտում էր երևոյթ տխուր դծերը։

—«Ապահէր ինձ», ասաց նա, ես ապատում եմ, բայց ինչու՞ այդքան ուշացաս...

Վաստրդ ժամից յետոյ մի այլ ծերունի, ծառերից բռնելով, ժայռերի վրա մագլցելով, ցած էր իջնում դէպի ճմնարանը։ «Էլ ոչ ազօթք պէտք է և ոչ ծնրադրութիւն, ասում էր նա ինքն իրան, —այդ քարափներից ամէն օր իջնելը մի մեծ ապաշխարութիւն է...

Լսելով նրա ձայնը, պեխի ծառի ստուերի տակ նստած մարդը, որը ոչ այլ ոք էր, եթէ ոչ դէրվիշը, վերկացաւ, մօտեցաւ եկուորին, սկսեց օգնել նրան, որ ցած չընկնի։ Եկուորը ներքինապետն էր։

—Դուք ինձ բաւական ապատել տուիք, Ահմէդ, ասաց նրան դէրվիշը։

—Եթէ դուք գիտենայիք պատճառները, չէիք մեղադրի ինձ, պատասխանեց ներքինապետը։

Երկուսն էլ մտան այրի մէջ. ամուսոյ ուելի ապահով էր, ոչ ոք չէր տեսնի նրանց։

—Հիմա պատմեցէք, ինչ խօսեցիք խանի հետ, հարցրեց ներքինապետը, նստելով խոտհղէն օթոցի վրա, որով ծածկված էր այրի յատակը։

Դէրվիշը պատմեց, թէ ինչ նպատակով էր կանչել իրան խանը, ինչ գաշնակութիւններ արել իրքը պատերազմի վախճանի մասին, և ինչ խորհուրդներ տուել նրան, որպէս զի ժպրախտաբար ընդունելութիւն չը գտան։

—Ես գաշնակութիւններին շատ փոքր եմ հաւատում, ասաց ներքինապետը,—դուք ինձ այն ասեցէք, թէ ինչով կարողացաք հասկանալ, որ այսօր խանը յաղթող կը հանդիսանայ, իսկ մի քանի օրից յետոյ կրկին կռիւ կը լինի, որի մէջ նա կը յաղթվի։

—Այդ բոլորը հասկանալու համար, պատասխանեց դէրվիշը,—ոչ կախարդութիւն և ոչ էլ գերբնական գիտութիւններ պէտք են, այլ հաշկատ է փոքր ինչ առողջ դատողութիւն ունենալ։ Եթէ դուք կարդացած լինէիք Մէլիք-Ֆրանդիլի մասին գրած նամակները, մի և նոյն նախագուշակութիւնները կանէիք։

—Մէլիք-Ֆրանդիլի նամակները... զարհուրեցրեց ներքինապետը զարմանալով։—Ինչպէս յայտնվեցաւ ձեզ կարդալ այդ չարագուժի նամակները։

Դէրվիշը այնքան մտերիմ էր ներքինապետի հետ և այնքան յարգում էր նրա բարեկամութիւնը, որ ոչինչ չը ծածկեց նրանից և միլատիոջէ պատմեց, թէ ինչ հանգամանքներից օգուտ քաղելով, կարողացաւ կարդալ նամակները։ Ցետոյ հաղորդեց նրան նամակների բովանդակութիւնը, որից պարզ երևում էր, թէ որպիսի խարէութեամբ հայոց զօրքերին պէտք է որոգայթի մէջ ձգէին։

—Այդ բոլորը հասկանալու համար, պատասխանեց դէրվիշը,—ոչ կախարդութիւն և ոչ էլ գերբնական գիտութիւններ պէտք են, այլ հաշկատ է փոքր ինչ առողջ դատողութիւն ունենալ։ Եթէ դուք կարդացած լինէիք Մէլիք-Ֆրանդիլի նամակները, մի և նոյն նախագուշակութիւնները կանէիք։

—Մէլիք-Ֆրանդիլի նամակները... զարհուրեցրեց ներքինապետը զարմանալով։—Ինչպէս յայտնվեցաւ ձեզ կարդալ այդ չարագուժի նամակները։

Դէրվիշը այնքան մտերիմ էր ներքինապետի հետ և այնքան յարգում էր նրա բարեկամութիւնը, որ ոչինչ չը ծածկեց նրանից և միլատիոջէ պատմեց, թէ ինչ հանգամանքներից օգուտ քաղելով, կարողացաւ կարդալ նամակները։ Ցետոյ հաղորդեց նրան նամակների բովանդակութիւնը, որից պարզ երևում էր, թէ որպիսի խարէութեամբ հայոց զօրքերին պէտք է որոգայթի մէջ ձգէին։

—Իհարկէ, ասաց ներքինապետը, ես ապատում եմ, որ այսօր խանը յաղթող կը հանդիսանայ, իսկ մի քանի օրից յետոյ կրկին կռիւ կը լինի, որի մէջ նա կը յաղթվի։

—Այդ շատ հեշտ է իմանալ. այսօրվայ կռիւի մէջ խանի զօրքերի յաջողութիւնը պէտք է վերագրել Մէլիք-Ֆրանդիլի գաւառանութեանը։ Իսկ յետոյ, չատ հասկանալի է, որ բեկը ուելի լաւ պատրաստութեամբ զօրքեր կուղարկէ և նրանք կը ջարդեն մահմեդականներին։

—Այդ բոլորը շատ հաւանական է, ասաց ներքինապետը։—Բայց դեռ ուշ չէ, կարելի է այսօրվայ չարութաց պատուղը առնել։ Իսկ ես բոլորովին չուարած եմ, խելքս հաւարեա գլխումս չէ։ Դուք խնամատուն մտիք էք, դէրվիշ, մի խորհուրդ տուէք, որպէսզի ինչով կարող ենք վտանգը հեռացնել։

—Դուք դեռ չնկած, ես դրա վրա էլ մտածում, պատասխանեց դէրվիշը։—Բայց մինչև դուք մինչև այսօր չէիք նկատում Մէլիք-Ֆրանդիլի խարէութիւնները, ինչու չը փութացիք նախապէս զգուշացնել հայոց զօրապետներին։

—Ես նկատում էի, որ գաղտնի կերպով ինչ որ դաւադրութիւն սարքվում է, թէև ինձ համար բոլորովին պարզ չէր նրա մանրամասնութիւնները, այսու ամենայնիւ, չուսեցի մի սարսռանգակ ուղարկել Թորոս իշխանի մօտ և զգուշացնել նրան։

—Բայց Թորոսը կարող էր չը հաւատալ ձեր սարսռանգակին, որովհետև նա ձեզ չէ ճանաչում։

—Այդ ես մտածեցի, դրա համար էլ սարսռանգակը ուղարկվեցաւ «սիլիհդ» կողմից, ոչ թէ ուղղակի Թորոսի մօտ, այլ Սահմանուս իշխանի մօտ։ Իշխանի յարաբերութիւնները «սիլիհդ» հետ ձեզ յայտնի են...

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

Փարիզում լույս տեսնող 1։ Սուլթանյան Ազգային Նախարարության 1 լր։ Հայերեն Ազգային Ընտրությունների 1 լր։ Մեկ տարվա Ընդհանուր Ազգային Ժողովի 2 լր։ Ազգային Ընտրությունների 2 լր։ Ազգային Ընտրությունների 3 լր։ Ազգային Ընտրությունների 2 լր։ Ազգային Ընտրությունների 1 լր։ Ազգային Ընտրությունների 1 լր։ Ազգային Ընտրությունների 1

զգայ տաճիկ բոլքի պատճառով. չօրս օր տանը մնացին և զրկվեցան ուտելիքից։ Վայրենի կենդանիները թափվում են գիւղը. գիւղացիները նրանց կատղում են»։

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են որ այս օրերս ասկերները թափվելով մի ճանապարհորդ անծանոթի խլրտել մարդու վրա, ապտակել են նրան և ճանապարհի վրա թողել են նրա դիակը։ Ապտակվածի ծոցում գտնված են բանական խղճալրատուներ, կտրված և արխնոտված։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՆԵՐԱԼ ՍԿՕԲՕԼԵՎԻ ՃԱՌԸ

—

Բերլինից „Голосъ“ լրագրին գրում են հետևեալը։

Գեներալ Սկօբօլեվի փարիզի մէջ ապրած ճառը ամեն տեսակ խօսակցութիւնների առարկայ է դարձել։ Հասկանալի է, որ այսպէս այդ ճառին ոչ ոք հանգստութեամբ չէ վերաբերվում։ Ամենամեծ ապստամբութիւն այդ ճառը գործեց բօլսայիսն շրջանների վրայ, որոնք վախեցան մի մեծ պատերազմի սկսվելուց։ Մնչ կը վերաբերվի գերմանական լրագրներին, նրանք միևնոյն անդամ ուրախ են, որ Սկօբօլեվ այդքան բացարձակ խօսեց։ Այդպիսի ճառերը ապտա նեւիթէ են տալիս պօլեմիկայի համար, որ իւրաքանչիւր լրագիր մեծ ուրախութեամբ է սկսում։ Աւելորդ է ասել, որ գերմանական մամուլը միաձայն սկսում է, որ Գերմանիան ոչ ոքի չէ սպառնում, բայց մի և նոյն ժամանակ վախենալու տեղիք էլ չունի և այդ պատճառով Սկօբօլեվի ճառը անկարող է ժխտութիւն պատճառել դերմանական կառավարութիւնների մէջ։ Պաշտօնական շրջանները դիւրութեամբ են փորմում։ Հաստատում են, որ գերմանական և ռուսաց կառավարութիւնների մէջ պաշտօնական բանակցութիւններ չեն լինի այդ ճառի առթիվ, միայն թէ գերմանական դեսպանը Ս. Պետերբուրգի մէջ ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրի հետ մանրամասն խօսակցութիւն կունենայ այդ ճառի մասին։ Գերմանական կառավարութիւնը ուրախութեամբ նկատում է, որ դեներալ Սկօբօլեվի ճառը նպաստեց աւստրօ-գերմանական դաշնակցութեան ամրացնելուն և ցոյց այդ դաշնակցութեան անհրաժեշտութիւնը։ Այսպէս թէ այնպէս ռուսաց և գերմանական կառավարութիւնների յարաբերութիւնները շատ լաւ են և նրանք հանձայն են ներքաղաքական նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ։ Բացի այդ ռուսաց կառավարութիւնը Հերցեգովինայի մէջ ապստամբութեան սկսվելուց յետոյ խորհուրդ տուեց Սերբիային և Չերնօգորիային չհզոր ձեռք։

„Standart“ լրագրի Բերլինի թղթակիցը հաղորդում է, հետևեալը այն տպաւորութեան մասին, որ գործից կայսր Վիլհելմի վրա գեներալ Սկօբօլեվի ճառը։ „Ես կարող եմ հաղորդել ձեզ հաստատ ապրիւրներից, որ գեներալ Սկօբօլեվի ճառը Վիլհելմ կայսրին սաստիկ բարկութիւն և ցաւ պատճառեց։ Նորին Մեծութիւնը նկատեց, որ յոյս ունէր իր ձեռութեան միացած տարիները խաղաղութեամբ անցկացնել և ցանկութիւն յայտնեց, որ նա տեսնում է այնպիսի թեթևամիտ յարձակմունքներ, որոնք, եթէ շարունակվին, կը ստիպեն նրան դիմել եռանդուն միջոցների։ Ես լսեցի, որ գերմանական գեսպանին Ս. Պետերբուրգի մէջ յանձնված է գերմանիայի կողմից բողոքել ռուսաց կառավարութեանը, որ ուս բարձրաստիճան գեներալներից մէկին թոյլ է տրվում այնպիսի մտքեր յայտնել, որոնք չեն կարող անհանգստութիւն չը ներմանել գերմանիայի և Աւստրօ-Ունգարիայի մէջ։“

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻԱՑԻՑ

—

Բիթլիս, 19 յունվարի 1882

Բիթլիս հարաւային Հայաստանի ամենանշանաւոր քաղաքներէն մէկն է։ Թէև այս կողմն քաղաքներուն մէջ վանն ամենէն մեծը անուանվում է իբր հայաշատութեան պատճառաւ, բայց Բիթլիսի հայերը վաճառականութեան կողմանէ չատ ուժով յառաջ անցած են քան թէ վանի հայերը։ Բիթլիսի ժողովուրդը բանական քաջ է և ասոր ալ պատճառը իր դիրքը եղած է թերևս։ Այս անտառախիտ նահանգի մէջ հայերն մեծ մասամբ քաղցրկէ չրջապատուած են. բայց վաճառականութիւնէն և ուժամբ չատ աւելի զբաղուցած լինելով քան թէ իրենց և քիւրդերն, ապրելագիծն աւելցող ասոր հայն եղած է։ Կռիւ այժը միայն թիւրքին և քիւրդին դէմն է, քանի որ պետրական և քաղաքական կառավարութիւնը բացարձակապէս ոտքա ձեռքն է։ Մի քանի հայեր միայն կը գտնուին քաղաքային պաշտօնավարութեան մէջ, բայց նոքա ալ թիւրքին առելի թիւրք կեցան ցոյց տալ պիտինը։

Բիթլիս վանէն, Էրզրումէ, Մուշէ, Աղբերդի և Դիարբէքիրի հետ յարաբերութեան մէջ է. այդ կողմերէն երթեւեկող կարաւաններ դրեթէ միշտ անպակաս են։ Միայն թէ ձմեռն չարաբերութիւնները զգալապէս սէկս կը լինեն, որովհետև Բիթլիս (Բադէչ) սառիկ կը լինի ձմեռն և փոխադրական ճանապարհներն ալ չատ անկանոն են. ընտ չինուած ճանապարհ չը կայ։ Բադէչէն մինչև Գաւառան, այդ ծովեղերեայ կարևոր նաւահանգիստը, որ 4 ժամուան ճանապարհ է, տարածուած է Խարխոնի ընդարձակ գաշտավայրը ուր ձմեռն այնչափ սառիկ ձիւն կը լինի և վտանգաւոր բոլքեր կը պատահին չատախ, որ տարի չանցնիր որ մեծ քանի մարդ չը մնան։ Ամրոյ գաշտավայրին մէջ մի խան (քարվանսարայ) միայն կայ ճանապարհորդներուն պատսպարելու համար, Աքամենց խան անուն, որ չատ վաղուց չինուած և այժմ քայքայված է։ Ճանապարհորդներն ի հարկին ստիպված են նոյա ապրելու մէջ պատսպարելու։ Ձմեռ ժամանակ այդ գաշտին մէջ ձիով ճանապարհորդութիւն չը լինիր, այլ դահուիճներով որ բաւիխրի սահնակ (գանդ) ևման մի բան է. միայն թէ բաւխրը նիներ կամ ձիեր լծուած կը քաշեն. իսկ գահուիճը նոքա վրայէ տեսակ է գրան մէջ կը նստի ճանապարհորդը և մի մարդ առաջէն կը քաշի կը տանի. ձիեր լծի մէջը և կամ թէ ուզեն արագ քշել գահուիճը, մի մարդ ալ հետէն կը հրէ և այս կերպով կերթան առաջին վրայէն։

Թէև ձմեռուան ճանապարհորդութիւնը այսպիսի զժուարութիւններ ունի, բայց սա առաւելութիւնն ալ կունենայ որ ամառ ժամանակէն աւելի ապահով կը լինի։ Բիթլիսցիք իրր վաճառականներ ժողովուրդ չատ անգամ ճանապարհորդութիւններ կանեն և հետևաբար չատ անգամ առաջնորդ հետ գոյ կունենան։ Ձեզ յայտնի է որ անցած տարի երկու բիթլիսցիներ կարաւանի հետ Գաւառան գնացած ժամանակ կողոպտուած և բռնաբնեուած էին և առաւաւտ դեր—հրապարակ վտմ. պ. Կամսարական մինչամանց թիւրք կառավարութեան քով այդ մարդասպանները գտնել տալու համար. բայց մինչև այժմ դեռ չեն գտած։ Եթէ պ. Կամսարական, ռուսաց մեծազօր ներկայացուցիչ, հոս գտնուած ժամանակ *) թիւրքերն կը համարձակին զարձեալ ասոնց գլխովին ներ անել, հապա որչափ ավելի զկուխիւններ պիտի պատահին, եթէ, ինչպէս կը լսենք, զարնեն խոզու իր պաշտօն և երթայ պ. Կամսարական, որպ անուն պատկառելի և ազդեցիկ եղած է այսպէս ո և է ազգէ անձանց։

Թողանք արտաքին հարաւահարութիւնները և մի քանի խօսք ալ մեր ներքին վիճակին վրայ անենք։ Բաւական ժամանակ է որ ժողովրդեան և մի քանի հայ բռնաւորներու մէջ սաստիկ վէճ ծագած է։ Թերևս կառավարութիւնը հայերը տեսնելով որ բոլորովին իրենց ծախքով մի խաղաղ չինուն Բիթլիսին մինչև էրզրում, մինչդեռ քաղաքային վարչութեան (բելեդիյէ) պարտաւորութիւնն էր այդ, քանի որ վագոնները կանոնաւորելու համար մատնատոր տուրք կառնէ ժողովրդէն։ Հայերը և Թիւրքաց հասարակ ժողովրդէն անոնք որ այդ ճեղման ենթարկուեցան, միաբանեցան և բողոքելով չը հնազանդեցան անպատկառ կառավարութեան այդ պարտնին։ Յայտնի կինան էֆէնդին, որ Բիթլիսցոց կառավարութեան անդամ և միանդամայն հայոց վարչութեան ղեկավար եղած է, կառավարութեան կողմը բռնեց և ուզեց հայ ժողովրդը ճնշելով կառավարութեան կամքին հնազանդեցնել։ Այդ գործը սկզբնապատճառ հայ բռնաւորաց և ժողովրդեան վէճին։

Պատրիարքարան միջամտեց այդ վէճին և զայն հանդարտեցնելու համար վանէն այստեղ դրկեց արժ. Արիստակէս վարդապետ Տէր-Մարտիրոսեան։ Սա ժողովրդին կողմը բռնեց. բայց Բիթլիս կառավարիչները վէրջ հանելիստ չը թողին և տարաձայնութիւնը հնազանդ։ Այդ միջոցին վանի ժողովրդոյն երկու կառավարութեան բաժանուած լինելով, Խրլտեանն և Գարեգինեանն, խրմիանները մեծամասնութիւն կազմելով վանի մէջ, յաջողեցան Գարեգին էֆէնդին վարդապետական անել։ Գաւառական ազգային իրր առաջնորդական տեղապահ դրկեց այսանդ Գարեգին վարդապետ, յանգելով որ նա Բիթլիս պատմութեան կատարելոյ չորապահներ կը հաշտեցնէ ժողովրդին հետ։ Բայց Գարեգին վարդապետ այդ պաշտօնեաներին և չորապահներուն գործիք լինելով, խեղճ հարստահարուած ժողովուրդը այնչափ ձնշեց և յուսահատեցուց, որ այժմ 300-ի չափ ժողովուրդ հայ և Թիւրք բռնաւորաց ձեռքէն ազատուելու յուսով անցեալ ամառ Ամերիկան նկեղեցին ընդունելու։ Այդէն իսկոյն ծախքով մի ժողովարան բացին և 200 տանի ճանապարհածախք վճարելով Դիարբէքիրէն անցլիական եկեղեցական պաշտօնեաներ բերել կը տան, պատանի Թումեան Պօղոսեանին ուղեկցութեամբ։ Գարեգին վարդապետ իրար անցնելով գնաց նոյնէն ժողովուրդը և աչխատեցաւ համոզել յուսահատ ժողովուրդը, բայց իրեն յաջողեցին Թէ ուշ մնացած է այդ խառնաւնութիւն անելու և Թէ իբր խոչընդոտ վրայ վտանգութիւն չտեսնելով չեն կարող փոխել իրենց որոշումը։ Զարմանալի է որ պատրիարքարան Գարեգինի պէս մի վարդապետ այսպէս դրկեց, յուսալով որ կրնայ չահիլ կառավարութիւնը և նպաստ ժողովրդեան։ Սա այն վարդապետն է որ Դիարբէքիրի Թիւրքերի գործիք դառնալով, դատախնդրով արտասով գիր. Նամակասեաց Փիլիպպոս եպիսկոպոսը որ հայ ժողովրդեան խնամքը պաշտպանելուն համար քրիստոնեաներուն սարսափ պատճառած էր։ Սա այն վարդապետն է որ վերջին ժամանակներ վանի մէջ Թիւրքաց պաշտօնեաներին գործիք դառնալով, ժողովրդեան ակն ու հաւատարմ վարելով երկու անձեր, ս. ս. Փարիզապետեան և Տաճատ, վանէն հեռացնել ուսաւ տարաբ պէտ։

Մենք այս նկարքին վէճերէն պատրաստ են միշտ օգուտ քաղել առաւելորդ։ Բացի բազմաթիւ մեծահարուստներէն, հոգևորականներն ալ այսկերպիսին կը գան մեզ։ Սուրբ Մուշ, Բադէչ և վանի պատմիչ յիշոց, իրենց գործունէութեան յարմար կենտրոն գտած են վանն որ կը մնան այժմ։ Մեր յառաջին նպատակն էր, առ այժմ դեռ մի նշանաւոր գործ կատարած չենք այնուհետ. հարուստներու առներէն կը յաճախենք. ոգևոր և հարուստ մարդերն չորպարիկով. նոցա հետ բարեկամական յարաբերութիւններ կը հաստատենք առ այժմ։ Եթէ այսպէս խաղաղ ճիշդ է. ձմեռն այդպէս պիտի անցնինք վանն. բայց իրենց գլխաւոր մի պիտի պայ 8—10 բնակիչներով և մի կենտրոնական վարժարան պիտի բանան վանի մէջ, ուր Բադէչէն և Մուշէն ալ աշակերտներ պիտի ընդունենք։ Այ վախցած Թէ ոգևոր իրենց նպաստաւկին մէջ յաջողին քանի որ աւտաս գրամ ունին և ամէն խոչընդոտութիւններն ալ գիտեն գործ դնել։ Քանի որ մեր ժողովուրդը աղքատ է, եթէ մեր մէջէն օգնողներ չը լինեն ձրի կրթութեան տարածմանը, հաւատացէք որ կը լինին ձրի գաղութարակութիւն տուող եղբայրներուն։

Գ. Ս.

*) Թէև վտմ. պ. Կամսարական վան կը նստի, բայց Բիթլիս վանի հին նահանգին մէջ գտնուելով և նորին վեհամեծութեան ալ երկու տարիէ չատ յառաջ վան եկած լինելով. Բիթլիսն ալ իր հիւպատոսական չրջանակին մէջ է։ Թիւրք կառավարութիւնը յանկապէս բաժանելով Բիթլիսը վանէն, բաղաքարդ գաւառներու հետ միացուց և Բիթլիսի նահանգը կազմեց։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

ԼՕՆԴՕՆ, 19 փետրվարի։ Ա.յսօր վիկտորիա թագուհին Լօնդօնից հասաւ վինդսօր։ Երեսփոխանութիւնը կայսրանում մի ոսկեայ սպասքն թագուհու վրա ասրճանակ արձակեց։ Ոչ ոք վիրաւորված չէ։ Ցանցառները բռնվեցաւ։ Նրա անունը Թօմբրիկ Մակլին է, Լօնդօնի մէջ ծնված, անգործ դործակատար։ Ասում են, որ նա խելագարված է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 փետրվարի։ Ժառանգելիներից առանձին Հարկերի նախագիծը հաստատված է՝ սահմանելու է մինչև մինչև քիս ժառանգը որքան մօտ ազգական է մեռնողին։ 500 րուբլուց պակաս ժառանգութիւններից Հարկ չէ վերցնվում։ Նախագիծ կայ դերրօվայա Հարկը բարձրացնելու մասին։ Պէսար Դուբովօ ոստիկանների կառավարիչ է նշանակված։

ԼՕՆԴՕՆ, 20 փետրվարի։ Բժիշկները Մակլինին խելագար չեն համարում։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 փետրվարի։ Ասում են, որ Սերբիան չուտով թագաւորութիւն կը դառնայ։ Ջինայինները ամրացնում են ռուս-չինական սահմանները։ Այդ գործի քննութիւնը յանձնված է մի առանձին մասնաժողովի։ Մասնաժողովի անդամ լինելու համար հրաւիրվում է Պրժեվալսկի։

ԼՕՆԴՕՆ, 21 փետրվարի։ Մակլին միայն սեպտեմբերին արձակված է խելագարների տանից։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 փետրվարի։ Սերբիի մէջ մտնելում են գաւառապետական հիմնադրութիւնները 1869 թուականի կանոնադրութեան համեմատ։ „Правит. Вѣстн.“ լրագրի մէջ տպված է, մեզապրական ախտ և պատուաստ տերրօրիստների գործի վերաբերութեամբ, որոնք մասնակցին Սպասվիչի գործին, Օդեսայի և Սեվաստոպոլեան երկաթուղիների տակը ական փորելուն, 1879 թ. փետրվարի 19-ի յանցաւոր փորձին, Ձմերային պալատը ծխելեցնելուն, Օդեսայում ական փորելուն, Ս. Պետերբուրգի մէջ քարի, կամուրջի տակ և Սպասկայա փողոցում ական փորելուն, մարտի 1-ի ահաբեկչութեանը։ Մեզադրվում են ընդամենը ինն յանցանքների մէջ թագաւորասպանութեան համար։ Բայց այդ մեղադրվում են Մեզնիցկիին սպանելու և թերսեանեան և Պիշնիևօվեան դանձարանների տակ ական փորելու յանցանքների մէջ։ Դատապարտված են կախաղանի. Միխայլով, Սուխանով, Ֆրօլենկօ, Կալօդկևիչ, Խաւև, Եմելիանով, Տետերկա, Լերեդեվ, Եակիմովա, Պետրօչենկօվ։ Տաժանակիր աշխատանքների անժամանակ. Բարաննիկով, Մերկուլով, Աբռնչիկ, Մօլօդով։ Լօնդօնս դատապարտված է տաժանակիր աշխատանքների, 26 տարով։ Տաժանակիր աշխատանքների Հանքերի մէջ դատապարտված են. Տրիգօնի, Լիսաուէր, Ֆրիդենսոն. 20 տարով գործատանների մէջ Տիրնեվսկու։ Վճռված է միջնորդել Ֆրիդենսոնի պատիժը թեմնեցնել 10 տարի կալանատուհեամբ, իսկ Լիսաուերին 4 տարի գործատանների մէջ աշխատացնելով։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 փետրվարի։ Գետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 50½ կ., չորրորդ 91 ր. 37 կ., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջնահատուածեան տոմսակը արժէ 217 ր. 75 կ., երկրորդ 216 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 12 կ., երկրորդ 90 ր. 12 կ., երրորդ 90 ր. 12 կ., ամի 8 ր. 8 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,35 պէնս, Ամստերդամի վրա 123,50 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 207 մարկ 37 պֆ., Փարիզի վրա 256 ֆրանկ 25 սանտիմ։ Բորսայի տրամադրութիւնը հանդիստ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենանոր և գործնական ձևի, բացատրակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մամուլը տակ. գիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր ստացողութեամբ. գրա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակահանութիւն „Գոզ“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յաւելուածով. ցանկացողները թեմլեհում կարող են գրուել „Կենտրոնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և թադէոս Տէր-Միքայելեանցի մօտ. Բացու Բասիյսկիյ մագազինում, ինձ մօտ և „Մարզբնակ“ գրագարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առորագրութեան թերթ բնդունել

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. ստացողութիւնից յետոյ 3 ր.։ Բաժանորդների անուանները և ազգանունները կը տպագրուեն գրքի վերջում։

Հրատարակիչ Արել Դ. Ապրեսեանց

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Կուկիա, ս. Հոսիկրդեանի։

Հիւանդները ընդունում են ամենայն օր։

Առաւօտեան 9—10 ժ. Լ ո ւ ծ ո ղ հ ի վ ի ճ — Աչքի, վէներական և խիրուրգիական հիւ.— Ր ո ւ պ կ օ վ ս կ ի—կանոցի և ներքին հ.— 10½—12 ժ., Շ ա հ ա պ ի զ ա ն ց—ներքին հ. կին-բժիշկ Ս ա մ ո յ լ օ վ ի չ—կանոցի հ.

Երեկոյեան 5½—7 ժ. Պ ա վ լ օ վ ս կ ի—հոգեկան, ջղային և ներքին հ., Ո ւ շ ա կ օ վ —երեխայոց և բզի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան Ճ ա ղ կ ա հ ա տ ո ւ թ ի ւ ն.—երեկոյեան կ ո ն ս ո ւ լ տ ա ց ի ա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ)։

Գ ի շ ե ր օ թ ի կ հ իւ ա ն դ ն ե ր։

Զ ք ա ւ ո ր ն ե ր ի ն խորհուրդը տրուում է անվարձ։

Հիւանդանոցի դիրեկտօր Պ ա վ լ օ վ ս կ ի։

(Հ. շ. կր). 12—10

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ, *Գօլովինսկի պրօսպեկտի վրայ, տուն Ճարտարապետ Բէլօվի։ Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից։*

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ *գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւններ 4 ր., բիջաներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մահուդ, արիկս, արրիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չհասեր 70 կ., նշշտայ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, յուծղական ձևերի պլուշներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.։* **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ *Մեղրամոմ և արծաթեղէ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մոմճախակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 բուբլուց։* **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՄ**։

17—36

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող Վ. ՈՒՋԵՏԻՉԻ „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը „ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ“ անուանով։

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշորատառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ։

Կարելի է առնել թէ՛ կենտրօնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабаръ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Դատս հկաւ մեր „Мои Путевыя Замѣтки“ վերնագրով նոր ռուս բրօշիւր, որի մէջ նկարագրված են Արաս-Թուման, Ախալցիխ, Բօրժոմ, Քութայիս և Բաթում։

Վտանգում է կենտրօնական գործակալութեան մէջ և պ. Զաքարիա Գրիգորեանցի, կրուժկի և կլուբի շվեյցարների մօտ— գինն է 15 կօպ.

Գաբրիել Դ. Տէր-Գաբրիելեանց.

Էջս տեսաւ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V *Գրքոյկը.* „*երկու վէպիկ*“ *Անդերսենից.* „*Սոխակ*“ *և* „*Խոզաբած*“, *գին.* 20 *կ., առ այժմ դիմել՝ Тифлисъ. Ред.* „*Мегу*“ *Тиграну Назарьянцъ.*

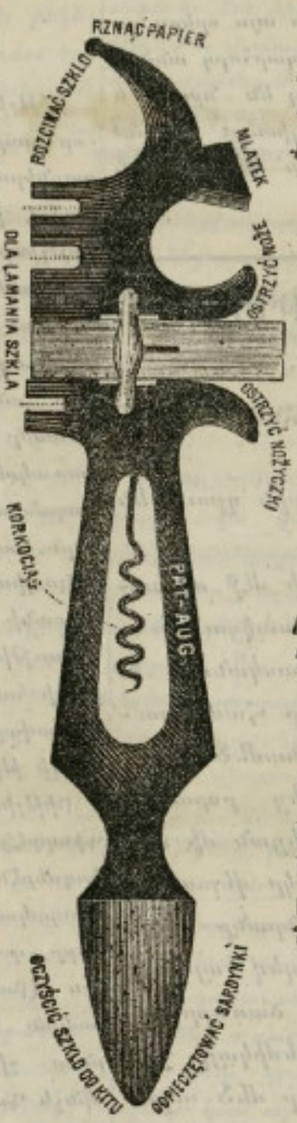
Վերարկուներ 4 ր., ձրձոցներ 1 ր., ծալովղ աթոռներ 1 ր. 50 կ., փանտ-ապոն 4 ր., բազկաթոռ-մահճակալ 10 բուբլի և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսի քոլոցներ 50 կ., պատուհան ծխոցների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վանններ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—իւ զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց գոլիքաններ 30 կ.— 1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 մահճակալներ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բօժագէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհանա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվոլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ կիոսկներով, 10,000 -ֆունտ թէյ թէցամանով 1 ր. 65 կ.։ Եր -կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձևի համար։ Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։ 88—100

Վաճառվում են 15,000 ամանիներ առաջին տեսակի 15 կ. հատը, 12,000 խրատասալի բաժակներ 25 կ. հատը, 10,000 բօկալ և բաժակներ 10 կ. հատը, 10,000 մատուցարաններ և կոպկեքներ 15 կ. հատը, 10,000 սանդ 8—40 կ. հարիւրը, 10,000 պենալներ 5 կ., 5,000 շիշ պօրտվէյն և խերես 1 ր. հատը, 2,000 արշին կլէօնկա 60 կ.—2 ր. արշինը, 2,000 դիւժին մատիաններ և դրշակոթեր 8 կ. դիւժինը, 2,000 ֆ. հնդկական բրինձ 7, 8 և 10 կ. ֆունտը, 1000 ֆունտ լէպէշկա 50 կ. ֆունտը, 600 անգլիական բէվոլվեր 4—34 ր. հատը, 300 անգլիական հրացաններ 20—100 ր. հատը, պրապ, արիկս, ալբօմներ, ձմեռվայ պալտօներ, գլխարկներ, փարաիկներ, հագուստ կէս գնով։ Ծախվում է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ։ Նոյն տեղը ծախվում է ծովային* **ԽՈՏ** *պուդը 2 ր. 50 կ.։*

60—60

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԻՔ ՅԱՐՄԱՐ ԵԻ ՋԵՌՆՏՈՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐՃ ԺԱՄԱՆԱԿՈՎ, ԵԿԱԼ ԵՄ ԹԻՖԼԻՍ ԵԻ ԲԵՐԱԼ ՆՈՐ ՀՆԱՐԱԾ ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՄԵԹԵՆԱՅ **ՊԱՏԱՌԿ**

Ամէն մինչև այժմ չը տեսնված մեքենան բերված է **ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ** *և անհրաժեշտ է տնային գործածութեան համար, որովհետև փոխարինում է* **ՈՒԹ** *գործիքներ հետևեալ աշխատանքների համար. սրել ԴԱՆԱԿՆԵՐ, ՄԿՐԱՏՆԵՐ, ՄԱՆԳԱՂՆԵՐ և այլն ամենայն աջողութեամբ և արագութեամբ։ Հինգ րոպէների ընթացքում կարելի է սրել մի գիւժին դանակներ։*

Գործ է ածվում սարպին ձրկների արկղիկները բանալու, թղթեր կտրելու և իրրև **ՄՈՒՐՃ** *մեխեր խփելու համար։*

Այդ գործիքի օգնութեամբ աւելի լաւ կարելի է կտրել **ԱՊԱԿԻ**, *քան թէ* **ԱԼՄԱՋՈՎ**, *բայի այդ կարելի է ամենաուրբ փորագիրներ անել ապակիի վրայ։*

Այդ գործիքի գինը նշանակված է **ԱՄԵՆԱԶԱՓԱՀՈՐ** *այն գործարանից, որի միակ գործակատարը ես եմ, որպէս զի այդ օգտակար գործիքը ոչքան կարելի է շատ տարածվի։*

Ամերիկայի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Գերմանիայի մէջ փորձութեան համար ուղարկված է ընդհանուր ընթացքում այդ գործիքից ծախվել է մօտ 4,000,000 հատ։

ԱՄՐՈՂՋ ԴՈՒԾԻՔԻՑ ԳԻՆԸ ՄԻԱՅՆ ՄԻՒԼ Է

100 հատ կամ աւելի գնողների համար 15% զիջողութիւն է տրվում։

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ԿՐԿՆԱՎԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 21-ԻՆ ԽԱՆՈՒԹԸ ԳՏՆՎՈՒՄ Է

Գօլովինսկի պրօսպեկտի վրայ, Ալէօի տան, կէրբերի քաղցրեղենների խանութի հանդէպ։

3—3

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 23 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պալատական արտիստ Նորին Մեծութեան Նասրէդին պարսից Շահի

ՐՕԲԵՐՏ ԼԻՆԴ

աշակերտ և ազգական Նորին Շահանաւոր պարսիկ կախարդի, Մահօմեդ Իզմայիլ Բէյի

պատիւ կունենայ ասել որ այս օր, երեքշաբթի, փետրվարի 23-ին, Արծրունու Թատրոնում մի մեծ կախարդական ներկայացումն, ԱՌ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ։

Մանրամասները ոչ շաբաթում։

Առաջիկայ 1882 թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով ջ բանականական-քաղաքական և ազգային ամսագիրը

„ԳՕՐԾ“

„Գործի“ իւրաքանչիւր համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և դուրս կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում։

Նախագիծ

ա. Ժամանակագրութիւն. տէրութեան կարգագրութիւններ Ռուսաց, արտաքսմանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները։

բ. Քննական յօդուածներ հայերի և նոցա դրացի ազգերի անտեսական, բարոյական և մտաւորական դրութեան մասին։

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, դրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ— ինքնուրոյն և թարգմանական։

դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնուած։

ե. Քաղաքական տեսութիւն։

զ. Ներքին տեսութիւն։

Մանկավարժական ժամանակագրութիւն։

է. Այլ և այլք։

ը. Իրրև յաւելուած եւրոպական և ռուսաց բնտիր հեղինակների գրուածների թարգմանութիւն։

Գայտարարութիւններ։

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . 8 բուբլի
Վեց ամսուանը . . . . . 5 բուբլի
Երեք ամսուանը . . . . . 3 բուբլի

Վ ճ ա ր ը կ ա ն խ ի կ է.

Ծանրագրագրացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 32 Փետրվարի 25 (Մարտի 9) 1882 Փետրվարի 25 (Մարտի 9) № 32

ՏԱՄԱՆՄԻԿԵՐՈՊ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ. կէս տարինոր 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Բիթլիսում պրոմտ են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Օտարազգայիք գիմում են ստղակի
Տաճառ. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և ուրբ օրերից):
Յայտարարութիւն ընդունելում է ամեն ինչում:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
հրատարակչի բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: Նեղքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Թիւրքիա: Յունաստան: Գերմանիա: Նամակ Գերմանիայից: Ազատքին լուրեր:—ԹԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀՆԻՆ ԳԻՐՔԵՐ:—ՕԳՈՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ: Գաղիք լրկ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 23 փետրվարի

Մեծապատիւ խմբագիր: Շատ վազուց է արդէն, ինչ, Թիֆլիսի Օրիորդական Գիմնազիայի բարձր դասարանների հայ աշակերտուհիներս, լրագրների ընթերցասիրութեան կազմակերպութիւնը վերջապէս, ամէնքիս զարմանս հայ աշակերտուհիներս, պարզեցինք ուղղակի գիմել ձեզ, խնդրելով, որ մեզ ևս չկարճ ատեն ուղարկելու ձեր ազգասէր «Մշակի» համարները, ինչպէս և ուղարկում էք շատ քաղաքների և գիւղերի հայոց ընթերցողներին: Շնորհակալութիւն յայտնելով ձեզ, որ դուք, յայտնում մեր խնդիրը, արդէն վեցերորդ 17-ից սկսած չարունակարար ուղարկում էք մեզ ձեր թերթը, որ մեծ հաճոյքով կարդացվում է մեզանից, մեծայայտ ենք որ և մեր միացրած խմբագրութիւնները հասնելով ձեր օրիորդին, անշուշտ կուրախացնեն մեզ և իրանց պարբերական հրատարակութիւնները: Մի և նոյն ժամանակ բացատրական ենք անխնայ «Մշակի» առաջնակարգ դրութեան տարեցտարի, ցանկանալով որ աշակերտ անունով կրթուհիները տարածող լրագրիս շատ տասնեակ տարիների յարատևութիւնը և զարգացիքը:

Ընդունեցէք, պարոն խմբագիր, մեր բոլորիս երախտագիտական զգացմունքները:

Թիֆլիսի օրիորդաց Գիմնազիայի հայ աշակերտուհիները:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՂՈՒԲԱՑԻՑ պ. Ն. Արիստովասնից տարացան, կավիրատան խնդրագրանին հասցնելու համար մի հետաքրքիր բնաձայ. դա մի հրէյ-կնեզանի է, մի երկու գլխանի հարթ, որ դրված է ապիրատի մէջ: Պարոնի այդ բնաձայն յանձնեցինք տարէն խնդրագրանի կառավարիչ, գոլատր Բադդէյին:

—

ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ Լազարեան ճեմարանի աշակերտական մասնեղագրանի վրա հակոր պ. խաչատուր Յովհաննիսեանցից առացանք հետևեալ նամակը: «Ըստ յանձնարարութեան Լազարեան ճեմարանի վերատեսչ, պ. Գէորգ Գաբրիելեանցի, դիմում եմ յարգելի խմբագրութեանդ մի հետևորդութեան, խնդրելով ուղարկել ինձ պ. Քիւրգճեանի Անիի ավերակների փոտոգրաֆիական ժողովածուներից երկու օրինակ: Երբ էլ առացվին այսպէս կոչված ժողովածուները, ճեմարանի կառավարութիւնը անմիջապէս կուղարկի ձեզ փառատն և մի բարև. հաւատալու համար, ուր հարկն է: ժողովածուներից մի օրինակը, պ. վերատեսչի անօգնութեան համար, նշանակված պիտի լինի աշակերտաց մասնեղագրանին, իսկ միւսը ճեմարանիս առաջ մասնեղագրանի համար»:

—

Առացանք բժիշկ Միքիմանեանցից, կարակտրից, 10 բուրլ յօգտաց պ. Գօլոի Միսքալ ընկերութեան: Դա պ. բժիշկի նեկայ 1882 Թի վճարն է, ինչպէս նա խոստացել է վճարել ամեն տարի:

—

Այս օրերս մենք առիթ ունեցանք այցելել Գոլկասեան Թանգարանը (մուզեում): Պէտք է խոստովանենք որ Թանգարանը մեծացնելուց և վերաերոգելուց յետոյ, նրա կառավարիչ պ. Բադդէ մեծ աշխատանք է գործ դրել Թէ Թանգարանի զանվիձների ստացքի տեսքը վերակազմելու և Թէ նրա մէջ եղած այլ և այլ ժողովածուները հարստացնելու: Մանաւանդ հարստաց են Թանգարանի կենդանաբանական ժողովածուները կովկասեան տեսակների—Թռչունների, Ձկների, միջատների ժողովածուները: Գանվիձները առհասարակ մեծ ճաշակով են տարված: Այդկերպի առանձին ուշադրութիւն են դարձրած բնական միջավայրը մանրից չվնասած ֆիզգուրանելու, որպէս նախկինում էին կավիրատան այլ և այլ ապրանքները, իրանց ապրանքն հարստանալով Թանգարանը բաց է լինում ամեն օր: Մտացը 20 կոպէկի է: Թանգարանի վերատեսչութիւնը յետոյ, այսկողմնակի մտացի վերնից մեծ գումար է դատում ամեն տարի, ինչպէս մեզ տեղեկացրին: Այդ գումարով, գլխաւորապէս, պահպանվում է Թանգարանը:

—

Շատախից մեզ գրում են: «Բաւական ժամանակ է, որ Բօչկալի Ելիսաբեթի և Գաստրոնոմ Թագ վիլլամ տիրում է կնդանիների մէջ մի ապատաւելի սէր, որ մեծ կատաղութիւն է առաջացնում ընտանի կնդանիների մէջ: Գաստրոնոմ են գնդքեր, որ իրանց տանից գոնվում են այդ ախտին մինչև 30 կնդանիներ: Շատախ գիւղն էլ մի մարդ, Յովհաննէս Գաբրիելով, որ վերջին ժամանակներս շատ կովեր սկսեց կորցնել: Ախտը շատ է տարածված և մեր գիւղում: Այդ կնդանիները սկսում են ուտել հազիւ մանրուքներ: Թանգարանները բաց է լինում ամեն օր: Մտացը 20 կոպէկի է: Թանգարանի վերատեսչութիւնը յետոյ, այսկողմնակի մտացի վերնից մեծ գումար է դատում ամեն տարի, ինչպէս մեզ տեղեկացրին: Այդ գումարով, գլխաւորապէս, պահպանվում է Թանգարանը:

—

Շատախից մեզ գրում են: «Բաւական ժամանակ է, որ Բօչկալի Ելիսաբեթի և Գաստրոնոմ Թագ վիլլամ տիրում է կնդանիների մէջ մի ապատաւելի սէր, որ մեծ կատաղութիւն է առաջացնում ընտանի կնդանիների մէջ: Գաստրոնոմ են գնդքեր, որ իրանց տանից գոնվում են այդ ախտին մինչև 30 կնդանիներ: Շատախ գիւղն էլ մի մարդ, Յովհաննէս Գաբրիելով, որ վերջին ժամանակներս շատ կովեր սկսեց կորցնել: Ախտը շատ է տարածված և մեր գիւղում: Այդ կնդանիները սկսում են ուտել հազիւ մանրուքներ: Թանգարանները բաց է լինում ամեն օր: Մտացը 20 կոպէկի է: Թանգարանի վերատեսչութիւնը յետոյ, այսկողմնակի մտացի վերնից մեծ գումար է դատում ամեն տարի, ինչպէս մեզ տեղեկացրին: Այդ գումարով, գլխաւորապէս, պահպանվում է Թանգարանը:

—

ՊԱՅՄԱՆԻՑ մեզ գրում են: «Այսօր փետրվարի տասն է, բայց դեռ ևս «Գարձ» ամառգիրը լոյս չէ տեսել, գոնէ մեր քաղաքում դեռ տարացված չէ այդ ամառգիրը: Յանկալի է իմանալ արդ ուշացման պատճառը: Մեր քաղաքի ժամացոյց մասը այդ ամառգրի երեւալուն անհամբեր սպասում է:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Ս. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են փետրվարի 17-ից: Մի քանի ժամանակից ասլիանը ատամին գրաւված է իր յարաբերութիւնները Բ. Դրան հետ, մանաւանդ վիճաբանական հետ կանոնաւոր կերպով հաղորդակցութեան: Այն հանգամանքը, որ քաղաքական վիրջին դժուարութիւնների ժամանակ ասլիանը վարում էր իր կամքի համաձայն, շատ վատ ազդեցութիւն գործեց այն մարդկանց վրա, որոնք հրատիրված են ասլիանին խորհուրդներ տալու համար: Գրանից ծագեցին բազմաթիւ դժուարութիւններ, որոնք վատ ազդեցութիւն ունեցան Թիւրքիայի քաղաքական ներքին դրութեան վրա, այնպէս որ անհրաժեշտ համարվեցաւ արտգել Թիւրքիայի քաղաքական ներքին դրութեան: Գանելս ասլիանը չարիսպանդ աշխատում է իր յարաբերութիւնները Թիւրքիայ կառավարութեան հետ կանոնաւորելու համար: Նա արդէն տեսնում է, որ Թիւրքիայի նշանաւոր ուժը կայանում իշխանութեան սկզբունքը հետզհետէ թուլանում է, որ երաիխական կազմակերպութիւնը անհետանում է, որ կայսերական իրաւունքների կատարումը կախված է առանձնաւորների կամայականութիւնից և որ ներսիդները և

ԳԱԻԹ ԲԷԿ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ Վ. Լ Պ

(1722—1728)

—

Լ.

Ֆաթմալի-խանը նոյնպէս վիրատրված էր: Մէլիք-Ֆրանգիսը կռիւ զարնից նրան համարեա ձեռքի վրա տարաւ մինչև իր անարատները: Երբ վիրաւորները հատաքնեցան, քննեցին վէրքը և յայտնեցին, որ վտանգաւոր չէ, այն ժամանակ միայն Մէլիք-Ֆրանգիսը հանդարտացաւ, և սրտատրը սրբելով, Աստծուն փառք տալով, հետևյալ նիւանդի մահճի մօտից:

Երկար որ էր, որ նա իր ատրը չէր ելել. շատերը էր ատն գնալ, որ իր բարեկամների հետ ամեն իր այն օրերս անցրդ յարաբերութիւնը: Նրա ան ջորին, երկու չաքիները, գիր Համրաձամբ, խանի ամարանոցի գռանը կանգնած, սպասում էին նրան: Նա դուրս եկաւ, նստեց ջորու վրա և գնաց իր ատրը, որ չատ հեռու չէր:

Գիշերից բաւական անցել էր: Լուսինը երկնքի մէջտեղում էր ամպերի կատարների տակ և ամբի Թանգարանում էր գիշերային խաւարը, իսկ երբեմն դուրս էր գալիս և իր դանդաղ լոյսը Թափում էր ծառերի, բլուրների վերին կատարների վրա: Ցորերը մեռած էին խաւարի մէջ. նրանց մէջ արեւի լոյսն անգամ չէ Թափանցում:

Մէլիք-Ֆրանգիսը բարձրացաւ, և իր բոլոր նոքառակերը հասած մարդու անասնական բնութեամբ, քշում էր իր ջորին: Գնաց ատջևից և հանդ գնում էին երկու անբաժան չաքիները, իսկ կողքից գնում էր զգոյ Համրաձամբ: Համապարտը դարիցած էր և ատաղձ քարքարում: Ջորբն օրքան և ուժգ էր լեռնային երկրի խոչընդոտներին, դարձեալ դժուարութեամբ էր կարգադանում ատջ փոխել: Երբեմն իր երկար, կախ ընկած ականջները ցցում էր նա, և խրոխտով յետ-յետ էր քաշվում: Ինչեր էին երեսում նրա աչքերին, յայտնի չէր: Եթէ նա Բազարի էշի նման մարդկային լեզուով խօսէր, գուցէ մի բան կասէր: Բայց գիրը նրա խրոխտը պատճառը բացատրեց նրանով, որ ճանապարհի ամ և ձախ կողմերում բարձրացած ծառերի, թուփերի և մացառների միջից երբեմն երկուսը նռնդաստակին էր վազում, երբեմն կիսաքուն Թռչունն էր Թռչում, և վախեցնում էին յիմար անասունին:

—Ախչդէս է, ասաց մէլիքը,—իմ ականջներին էլ, կարծես Թէ, մի քանի անգամ խշխշոցի ձայներ պիտան այդ ծառերի միջից:

Թէ այդպէս, Թէ այնպէս, ընթացքը բաւական դանդաղ էր ատաղ գնում, և այդ ատեն էր ատխոտ մէլիքին խօսել իր գիրի հետ:

Երբ մարդիկ ատաղ ատրա են և իրա ատրած, խաւարիկների մէջ խորհրդին չեն սկսից գնում էին երկու անբաժան չաքիները, իսկ կողքից գնում էր գիրը

Fonds A.R.A.M

(Վիճակախաղ մի)

Ամեն ինչ ուրախ էր նրա համար, ամեն ինչ ժպտում էր նրան, ամեն ինչ ծիծաղում էր նրա հետ։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում անել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ասել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում առնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ուտել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում խմել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տեսնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում լսել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում հագնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում կրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ունենալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տիրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում գնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում վաճառել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ծախել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ընդունել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում հանձնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ընդունել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում հանձնել նա։

Ամեն ինչ ասես էր ուզում անել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ասել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում առնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ուտել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում խմել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տեսնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում լսել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում հագնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում կրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ունենալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տիրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում գնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում վաճառել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ծախել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ընդունել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում հանձնել նա։

Ամեն ինչ ասես էր ուզում անել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ասել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում առնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ուտել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում խմել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տեսնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում լսել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում հագնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում կրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ունենալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տիրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում գնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում վաճառել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ծախել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ընդունել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում հանձնել նա։

Ամեն ինչ ասես էր ուզում անել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ասել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում առնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ուտել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում խմել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տեսնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում լսել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում հագնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում կրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ունենալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տիրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում գնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում վաճառել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ծախել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ընդունել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում հանձնել նա։

Ամեն ինչ ասես էր ուզում անել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ասել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում առնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ուտել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում խմել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում տեսնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում լսել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում հագնել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում կրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ունենալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տիրել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում գնել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում վաճառել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում ծախել նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ընդունել նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում տալ նա։ Ամեն ինչ ասես էր ուզում ստանալ նա, ամեն ինչ ասես էր ուզում հանձնել նա։

կը խօսվի խաղաղական հիւպատոս Մանչիօի իւրաքիչների մասին, որ դեռ ևս վարում է իր պաշտօնը Տունիսի մէջ և ուրախանում է նրանից անկման պատճառով։

Այժ բոլոր անցքերը նշանակութիւն ունեն։ Ֆրեյսինէի միներալոգիական խաղաղութեան հոգինակիցներից և քաղաքական պատասխանատուներից, իր դէպ Ֆրեյսան Հարների հախուռակորդներից, իր դէպ Ֆրեյսան առաջին օրերից նոյն դրութեան է հասցնում Ֆրանսիային, որի մէջ նա գանւում էր Ֆերրիի միներալոգիան ժամանակ։ Այժմեան միներալոգիան պլէնիներին նեղքին հարցերի վերաբերութեամբ և արտաքին քաղաքականութեան գանազանութիւնը արդէն մի քանի զժուարութիւններ ծագեցրին։ Անգլիան դրգռված է Ֆրանսիական քաղաքականութենից եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ։ Իտալիան հաւատ չէ ընծայում այն միներալոգիաներ, որի անդամներից մի քանիսը նպատակին խոշիայի և Ֆրանսիայի յարաբերութիւնների սառչելուն։ Տունիսի մէջ գտնելով անհրաժեշտ են գտնում պատերազմական գործողութիւններ և Բանգազին արշաւանքները։

Այս բոլորը չէ կարող ամրացնել Լէօն Գամբետտայի յաջորդների դրութիւնը։ Նրանք իշխանութիւն ընդունելիս, խոստացել վերադարձնել Ֆրանսիային այն հանգստութիւնը և խաղաղութիւնը, որոնց սպասում էին Գամբետտայի պատասխանը դիւանագիտական գործողութիւններ։ Եթէ գործերը այնպէս կատարվեն, ինչպէս կատարվել են մինչև այժմ, հաղիւ թէ Ֆրանսիական ազգը խոստանայ, որ այժմեան կառավարութիւնը կատարում է իր վրա ստած պատասխանատուութիւնը։

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

—

Բերլին, 24/2 82.

Մի քանի օր առաջ ինձ վիճակվեցաւ ներկայ գտնվել մի շատ հետաքրքիր դատախազութեան։ Դատախազը ձեր ընթերցողներին էլ յայտնի պրոֆ. Զախարիա էր. ատեանն դատախազութեան՝ «Քրեական օրենքների դրութիւնը արևելքում»։

Ինձ վազուց արդէն յաղոդված չէր լսել հետաքրքրական հայոց անունը պատասխանել, որ ինձ վրա, հասկանալի բան է, էլ ուժեղ տպաւորութիւն գործեց, որովհետև այսպիսի լրագրիների մէջ էլ շատ հազիւ է պատահում տեսնել մեր ազգի անունը։ Միայն երբեմն կ. Պօլսից մի երկտող հետաքրքիր հաղորդում է, թէ գիտնականները հաւաքվեցան Ֆոն-Հիրշֆելդի կամ ուրիշ մեռած ու խօսեցան հայոց հարցի մասին։—Պ. Զախարիա դատախազութիւնը ընդհակառակ նոսրված էր մանրամասնութիւններ տեսնելի քրիստոնեաներին և տրուեին բայց հետևողից յիշվում էին միայն սրիրայիներ (կամ ինչպէս մեզանում նրանց սիրում են «սարիներ»)։ Այս վերջինների մասին դատախազը շատ առատ մանրամասն կերպով խօսեց, քան թէ հայերի վրա, նախ՝ որովհետև այս ազգը հետաքրքրական հատկութիւնն էլ առաւել քիչ ծանօթ է քան թէ հայերը, թէ և մարդ հակված կը լինէր կարծել, որ այդ պրոնէ անհնարին մի բան է, թէ ուրիշ մի ազգ էլ կայ, որ կերպարանքն էլ առելի անլայտ լինի, քան թէ Հայաստանի որդիքը։ Ուրիշ պատճառ, որ պ. Զախարիան տրուեց սերիայիների մասին առաւել մանրամասն կերպով խօսել այն է, որ ինքն դատախազը շատ առելի ժամանակ պրոնց մէջ անցաց, քան թէ հայերից ընակեցած նահանգներում և եթէ անցաւ նոյնպէս հին Միջագէտքը և մանաւանդ իրան հետաքրքրական էր գրել գտնել հին Ծիպրանակերտը, նա իսկ այդ երկրում թէև գտաւ քրիստոնեայ հայեր, բայց հազիւ գտաւ նրանց մէջ մի հայերէն խօսող, որից մինչև անգամ գրեթէ բացատրութիւն չէին կազմում և թարգմանիչը։

Սերիայիների մասին մի քանի հետաքրքիր տեղեկութիւններ հաղորդեց դատախազը։ Ելնելո մի իրողութիւն, որ գուցէ շատերին յայտնի չէ՝ այն է որ սերիայիները իսկապէս առաջին քրիստոնեական ազգ են եղել, որ Քրիստոսը և առաքեալները ոչ թէ երբայերէն էին քարոզում, այլ սիրիերէն—մի իրողութիւն որ շատերին զարմացրեց և ձեր ընթերցողներին անկասկած կը զարմացնի։ Բայց պատճէրի արտօքէսորը պատմական իրողութիւնների վրա հիմնվելով ապացուցեց, որ Քրիստոսի ժամանակ երբայերէնը միևնոյն անգամ երբայեցիների մէջ գրեթէ այլ ևս գործածական լեզու չէր, այլ Պաղեստինայի ամբողջ ազգաբնակութիւնը, գրեթէ առանց բացառութեան, սերիերէն էր խօսում։ Ուրիշն Քրիստոսն էլ իր քարոզները հասկանալի անելու համար ստիպված էր ընդհանրապէս գործածական լեզուով խօսելու։

Պ. դատախազը յիշատակ բերեց իրրև օրինակ մի քանի անգլիր բնակիր առաքեալներ, ինչպէս Քրիստոսի խօսքերից և ապացուցեց, որ դա երբայերէն չէ, այլ սիրիերէնը։ Այսպիսով հասկանալի է որ առաջին քրիստոնեաները ճշմարիտ սիրիացիներն էին, որովհետև նրանք էին Քրիստոսի խօսքը լսողները, նրանք էին նրա առաջին աշակերտները, հետևողները, կուսակիցները։—Պ. Զախարիա, առանձին հանգրութեամբ խօսեց այդ դժբաղդ ազգի մասին, որ իր ամբողջ գոյութեան ժամանակ չը կարողացաւ հասնել մինչև բնդունելի կէտերը, մինչև մի անկախ պետութիւն, որ անպատճառ այս կամ այն չափ նոտաճողի բանակցութեան տակ, անպատճառ կուսակցութիւնների բաժանված՝ չխնդրաւ միանալ ընդհանուր քշտամիների դէմ ընչելու և այժմ միշտ խաղալիք է մնում ծայրը կատարութեան և փաշաների ձեռքում, որոնք ճարպիկութեամբ հասկանում են նրանց իր նպատակների համար գործ ածել։ Երկու կուսակցութիւնների բաժանված՝ միևնոյն նետաղրութիւնները, որը տպագրած են սարերի մէջ և խոտել են պահպանել անկախութեան ոգի, միշտ տատանական գնային, կաթոլիկ կրօնով և անդրադարձ վաշխառների ձեռքում գտնվելը։ Թուրք կառավարիչները օգուտ ունեն այդ երկու կուսակցութիւնների մէջ պահպանել քշտամութիւնը. որովհետև եթէ նրանք միանային, կարող կը լինէին երկուսն էլ քշտամի թուրքին, որ նրանց երկուսի տէրն է ծառում, վտանգաւոր գործ է նրանց համար. միացնել իրանց այժմեան իրանց անձնական ապահովութիւնը պաշտպանելու համար բնդհակառակ ճգնաժամներից։

Անցնելով հայերին, դատախազ հետևեալ խօսքերով սկսեց՝ «Երկրորդ քրիստոնեայ ազգը, որի մասին կարճ պիտի խոսեմ, բայց որին միանգամայն ամենամօտ ժամանակում ամբողջ Եւրոպան և ամբողջ եւրոպական մամուլը դարձնելու—հայերն են, որոնց դիմացը Եւրոպան պատասխանութիւններ իր վրա չունէր առաջ, որ և ստիպված է կատարել և որ կը կատարի, մանր դի մինչ ամենչ չունենք ինքնահաստատ ապրելու եւրոպական դիպլոմատիայի խոստումների վրա։»

Հայերը, շարունակեց դատախազը, շատ ամէնից բազմազան դրութեան մէջն են գտնվում քէ սերիայիների, որոնք ունեն մի փառաւոր անցեալ, որոնք վայելել են անկախ կեանք, որոնք ամէնից խիտ են բնակեցնում իրանց հայրենի երկիրը և քէև որոնք ներկայումս շատ ցրված են ամբողջ երկրագնդի վրա, Ամերիկայից սկսած մինչև Հնդկաստանը և Ռուսաստանի հիւսիսից մինչև Պարսից ծոցը, բայց որոնք և հետ լինելին միանգամից այդ զանազան դրութիւնները, որոնք ընդհանուր կապով են կապված իրար մէջ, և այդ կապն է եկեղեցին, որի գլուխն է ժողովրդից ընտրված կաթողիկոսը, իսկ երկրորդ կապը ազգութիւնն է, որ նպաստաւոր պայմանի գաղափարի զարգանալուն։—Կրօնը, քրիստոնէութիւնը, ամենազօրեղ պաշտպանն է ազգութեան, այնպիսի մի երկրում ուր բուն ազգային գաղափարը դեռ ամբողջ ժողովրդին մատչելի չէ և անհնարին մարմնական մեծ անգրագիտութիւնը, քրիստոնեան էլ եռանդոտ կուսակից է լինում իր դաւանութեան։ Նկատելու արժանի է, որ ասաց դատախազը, որ մահմետականները որքան էլ ատելին, որքան էլ ճնշէլին քրիստոնեայ ազգային կոթիները, այնու ամենայնիւ նրան յարգում են և մեզ ուրիշ արհամարհանքով նայում են այն անձինքների վրա, որոնք անտարբեր են դէպի իրանց կրօնը։

Դալով հայերի տպագրի վրա խօսելու, պ. Զախարիա նորից յիշեց Բերլինի գաշնագրի 61-ի յօդուածը, կարդաց նրա բնագրած բովանդակութիւնը, առանձին կերով չեչտելով «անյապաղ» բառը—բայց անցան չորս տարի, ասէլագրեց նա, և մինչև ամենայնիւ ոչինչ բարենորոգութիւններ լրդալի չեղան Հայաստանում։ Ցաւանքի, չարունակեց պարոնը, որ հարկաւոր չի լինի որ հոսի և այս քրիստոնեայ ճնշված ազգի արիւնը և որ նա պիտի հանգի մարդասիրել կեանքի և անձնական ապահովութեան, յուսանք և վստահ լինենք նորագոյն դիպլոմատիայի մարդասէր ջանքերի վրա, թէև սկզբ է ասել որ նորագոյնն քիչ պատուէ է բերում, որ նա անմիջապէս քաղաքակիրթ ազգերի մէջ դասելով քրիստոնեայ ազգերի մէջ դրեթէ այլ և գործն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱԳՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենանոր և գործնական ձևի, բայսրձակ կանոններով և բացատրութիւնամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուատարութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ուներալ այդպիսի հաշիւներ, շատով կը մնայ մամուլի տակ. գիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր ստացութեամբ. գրան հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակահանութիւն „Գաղ“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատկ ուածով. ցանկացողները թիթլիսում կարող են գրուել „Կնեազեանական“ և „Զաքարեանց Գրիգորեանցի գրաճաշառանցներում և Թաղեոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բացու Բաքուում Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բաղու Բաքուում մեզակից մագազինում, ինձ մօտ և „Մարզ բնակ“ գրատարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առարկութիւնն Թերթի բնդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. ապագրութիւնից յետոյ 3 ր: Բաժանորդների անուանները և ազգանունները կը ապագրուեն գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբել Դ. Ապրեսեանց

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

կամ կիրառ. ա. Հոթովրդեանի:

Հիւանդներին ընդունում են ամենայն օր:

Առաւօտեան 9—10 ժ. լուսնկեզիչ—Աչքի, վիներական և խոտորդիական հիւանդութիւն կովսով կեանցի և նեղքին հ.—10½—12 ժ., շահագիւղ ատեց—նեղքին հ. կին-բժիշկ Սամոյլովիչ—կանացի հ.

երեկոյեան 3½—7 ժ. պավլովսկի—հոգևկան, ջղային և նեղքին հ., ուշակով—երեխայոց և բժի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծագկահիւանդութիւն.—երեկոյեան կոնսուլտացիա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ):

Գիշերօթիկ հիւանդներ:

Զբաւարնեբին խորհուրդը տրվում է անվճար:

Հիւանդանոցի գիրեկտոր Պավլովսկի:

(Հ. շ. եր). 12—12

ԻՐԱԻԱՓԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԱԿ *Նեռակ. Գոլովինսկի պրոսպեկտի վրա, առան Ձորատարապեռ Բէլօի: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:*

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁՈՒՏԻԿ *գլխարկներ 1 ր., ֆետֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բլուզներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մանուշ, սրիկա, պրիշներ և ալրօյներ կէս գնով: Շղկական բլուզ 6 կ., ապօ և պերլօվայա կրաւատ 9 կ., պանտոլ չեռաներ 70 կ., նշչոտայ կօլմաններ 18 կ. ֆետնոր, լուծոպական ձեռքի պերչատկներ 2 կ., լատպքի վոշի 5 կ.: ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ: Մեզրաժամ և ալծաթեայ մանր 35 և 42 կ. ֆետնոր: Մեծ քանակութեամբ անպլիական և ֆրանսիական մանհֆակտներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:**

19—36

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԽՄԻՉՔՆԵՐԻ *առհասարդ գործարքներու պատճառով առաջին տեսակի ԿՈՆԵԱԿԸ վաճառվում է 1 ր. 10 կ. շիշը, ՊՕՐՏ-ՎԻՆՑՆ և ԽԵՐԵՍ 1 ր. շիշը: ԼՕՆԴՕՆԻ խանութում ԱՌԻՍՏՐԱԿԱՆ բանկի տակ:*

2—10

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԼ

Թուլոզ յայտնի գրող **ՎՈՒՋԵՏԻՉԻ** *„ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ“** *անուանով*

Այս գրքոյկը ընդունել էր ապագրելու Հայերէն գրքերի Հրատարակութեան կոմիտէն ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

Կարելի է առանալ թէ կենտրոնական գրավաճառանոցից և թէ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Գտած եկաւ մեր „Мои Путевыя Замѣтки“ վերնագրով նոր առաջ բրօշիւր, որի մէջ նկարագրված են Արաքսիումեան, Ախալցխա, Բօրժոմ, Գուլիայխա և Բաքուում

Դասախօսի կենսաբանական գործակալութեան մէջ և պ. Զաքարիա Գրիգորեանցի, կասսայի և կլուբի շինվածների մասին գինն է 15 կօպ.

Գարբիել Դ. Ցկո-Գարբիելեանց.

Այս տեսաւ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ *IV և V Գրքոյկը. „Երկու վէպիկ“ Անդրանիկից. „Սեռակ“ և „Թագաւոր“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.*

ՎԵՐԱԲԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ԾԸԾՈՂՆԵՐ 1 ր., ՅԱՐՄԱՐ ԱԽՈՒՌՆԵՐ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԱՏ-ԱՔՈՒԹ 1 ր., ԲԱԶԿԱՓՈՒՐ-ՄԱՀԱՃԱԿԱԼ 10 բուրլ և աւելի, ԹՂԹԻ բաժակներ 25 և 30 կ., մի տասն քորցներ 50 կ., պատկերա ծխագործների համար 60 կ. ֆետնոր, անպլիական ՎԱՆՆԵՆԵՐ և այլն ծախում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 գոյգ գուլպաներ 25 կ.—իյ գոյգը, 10,000 գոյգ կտանոյ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մետաքսագործներ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀԱՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպակյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատմութիւնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէժօվիներ 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱՊՆՈՎ, 10,000 ֆետնոր ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ.-ի ԵՐԿԱԹ գրիչներ իրատարածելու նպատակով հատ ծախում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ,** 90—100

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Պետին բաժանելով ՖՐԱՆՍԻԱՑԻ և ԻՏԱԼԻԱՑԻ արդիւնաբերման **ՊԱՍՏԵՕՐԻ** *սիստեմով:*

Ծախում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՍԷ** *մի գլօտանիկ 50 կօպէկի, մի ֆունտը 48 րուբլի:*

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախում է պ. ԱԼԲԵՐՏԻ մագազինում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, տան կօստանեսին Զուբալօվի:

ՆՈՒԽԻՈՒՄ պ. ԼԷՐԻՍԷԻ հիմնարկութեան մէջ:

6—10

Վերոհիշեալ **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ,** *մագլերը ամրացնող և դանակ* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձող գլխը 2 ր. շիշը,* **ՓՈՍՏՈՑ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԼՉ,** *մագլերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանեք վրձին գլխաչափ գլխի,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հատուկ ջրեր և այլն*

83—100

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵՐՔԼ *(ամոներ և բազկաթոռներ) ծախում են ժեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կառավիխոց փողոցի անկիւնում մի-ՓՈՒՑԻ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍՈՎԱՆԻ պահեստում:*

Оптовые покупатели просятся имѣть въ виду этотъ магазинъ. Тифлисъ. Михаилу И. Теръ-Никогосову.

145—150

ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՕՐԵՐԱՔ, 26 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պալատական արտիստ Նորին Մեծութեան Նասրէդ-Էդ-Տին պարսից Շահի

ԲՕԼՈՐ ԼՆՆՑ

աշակերտ և ազգական Նորին Շահանշահութեան պարսիկ կախարդին, Մահօմեդ Խոջայի Ռէֆի

պատրաստում է մեծ կախարդական ներկայացութիւն, ԱՌԱՋԻՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՄԱՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ:

Մանրամասնները ապիշանելու: 2.

Առաջիկայ 1882 թուականին Շուշի քաղաքում կը հրատարակվի հայերէն լեզուով գրականական-քաղաքական և ազդային ամսագիր

„ԳՕՐԾ“

„Գործ“ խմբագրութիւնը համարը բաղկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և գրքոյկ կը գայ խմբագրութիւնը ամեն վերջում:

Նախագիծ

ա. *Ժամանակագրութիւն. ակրութեան կարդագրութիւններ Թուրաց, արտաքսմանի և կովկասի կեանքի նորութիւնները:*

բ. *Քննական յօդուածներ հայերի և նոցա գրացի ազգերի անտեսական, բարոյական և մտաւորական գրութեան մասին:*

գ. *Վէպեր, մանրավէպեր, պրոյցներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—ինքնուրոյն և թարգմանական:*

դ. *Ամառնախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոց նիւթը հայոց ու կովկասեան կեանքին է առնչուած:*

ե. *Բազմաբան տեսութիւն:*

զ. *Նեղքին տեսութիւն:*
Մանկավարժական ժամանակագրութիւն:

բ. *Ա,Յ և այլք:*

թ. *Երբեմն յատկացած և բոլորական և առանց լրատիր հետևեալների գրուածների թարգմանութիւն:*
Յայտարարութիւններ:

Հրատարակութիւնն (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . . 8 րուբլի
Վեց ամսուան . . . . . 5 րուբլի
Երեք ամսուան . . . . . 3 րուբլի

Վ. Ա ա ր ք ս կ ա ն ի:

Оптовые покупатели могутъ имѣть въ виду этотъ магазинъ. Шуша. Симеону Ахумянцъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-հրատարակիչ Սիմէօն Հախումեանց

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 24 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 33 Փետրվարի 26 (Մարտի 10) 1882 Փետրվարի 26 (Մարտի 10) № 33

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յոտագրագրակիք դիմում են ուղղակի Տիֆլիս։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և սուրբ օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են երեսակնդէպ բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պրօֆէսօր Զախաու դասախօսութիւն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նկարին լուսն։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ «Голосъ» լրագրի թղթակցութիւնը։ Նամակ Պարսկաստանից։ Արտաքին լուրեր։—ԽՆԴՐԻ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Թաւիթ բէկ։

ՊՐՕՖԷՍՕՐ ԶԱԽԱՈՒԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպիսի հայագէտ Զախաու պրօֆէսօրի դասախօսութիւնը, որի բռնութակութիւնը մեզ հաղորդեց մեր երէկվայ համարում մեր Ներքինի թղթակիցը, այն աստիճան նշանաւոր երեւոյթ է, որ մենք չենք կարող մի քանի խօսք չասել այդ դասախօսութեան մասին։

Նախ, այդ դասախօսութիւնը նշանաւոր է քաղաքական տեսակէտից. մինչդեռ Գերմանիան բարեհամբաւում է Թիւրքիայի հետ, պ. Զախաու քաջութիւն ունի նոյն իսկ Գերմանիայի կենտրոնում, Բերլինի մէջ, հանդէս գալու գալ և հրապարակական դասախօսութեամբ բողոքել Թիւրքիայի դէմ, պաշպանելով ձնշված քրիստոնեայ ազգութիւններին, հայերին և սիրիացիներին։

Թողնելով պրօֆէսօրի ստած նշանաւոր գիտական գիւտը, թէ Գիլգամոսի կենդանութեան ժամանակ եբրայերէն լեզուն այլ ևս դրծածական չէր և հրէաները նոյն իսկ Պալէստինայում սիրիերէն էին խօսում, ուշադրութիւն և ինքն Գիլգամոսը իր քարտէզները հանելի դարձնելու համար, սահմանած էր քարոզել սիրիերէն լեզուով,—մենք կը դիմենք ուղղակի պ. Զախաուի այն խօսքերին, որ նա արտասանել է Թիւրքիայի քրիստոնեայ երկու ազգութիւնների այժմեան դրութեան մասին։

Շատ ուղիղ է պրօֆէսօրի այն միտքը թէ, անկիրթ, իրանց ազգային ինքնաճանաչութիւնը դեռ ևս չունեցող ազգերը պահպանվում են միմիայն կրօնով, ջոկվելով ուրիշներից, իրանց հրջապատողներից, իրանց կրօնական զգացմունքներով, իրանց մոլեռանդութեամբ և միայն այդպիսով են կարողանում պահպանել իրանց անհատութիւնը, չը խառնվելով ուրիշների հետ, չը լուծվելով ուրիշների մէջ։

Բայց ուրիշ կողմից դասախօսը շատ իրաւացի նկատել է և այն, որ ձնշված ազգերը չեն հասկանում որ հրաժարվելով իրանց մէջ ունեցած փոխադարձ առկութիւնից, միանալով միմեանց մէջ, դրանք կարող էին մի այժ կազմել ոյժ և կրնդդիմանային ձնշողներին։ Իսկ այդ փոխադարձ թշնամութիւնն ու առկութիւնը, կասկածանենք մենք, Ծագում է նոյն իսկ կրօնական զգացմունքից։ Ինչպէս կարող է պահպանվել յարգելի պրօֆէսօրը որ մի լուսաւորչական, մի նեստորական, մի կաթոլիկ, մի բողոքական միմեանց ձեռք մեկնեն, եղբայրանան, քանի որ ամեն մէկը նրանցից մոլեռանդ է դէպի իր կրօնը և ուրիշի կրօնը սիրդ է համարում, քանի որ իւրաքանչիւրի անհատական ազգային գոյութիւնը հիմնված է ոչ թէ ժամանակից ազգային սկզբունքի վրա, այլ կրօնական սկզբունքի վրա։

Կրօնը մինչև մի յայտնի ժամանակ պահպանել է ազգութիւնը, բայց և նոյն կրօնը շարունակում է ոչնչացնել միմեանցից մի և նոյն ազգութեանը պատկանող այլազան անդամներին։ Կրօնը, ինչպէս վկայում է Զախաու, պահպանել է ասիական ազգութիւնները, բայց մինչև որ կրօնը կը շարունակի մնալ միակ սկզբունք ասիական մի ազգի գոյութեան, նոյն Զախաուի պէս եւրոպացի նշանաւոր դիտնականները միշտ առիթ և իրաւունք կունենան մեզ դատելու ասիական ազգերին, որ նրանք միմեանց հետ չեն միանում ընդհանուր ձնշմանն առաջն առնելու համար։ Կրօնն է եղել որ պահպանել է հայութիւնը, բայց նոյն իսկ կրօնն է այժմ արգելք լինում նոյն հայութեանը ոչնչանալու՝ միանալով հայութեան այլ տարրերի հետ,—կաթոլիկութեան, բողոքականութեան, մահմետականութեան, նեստորականութեան և յունադաւանութեան հետ։

Նոյն սկզբունքը որ մի ժամանակ եղել է հիմնող և պահպանող ազգութեան, գարձել է այժմ նրա քանդողը, քանի որ նա վիժում է իրանից ցեղին, ազգութիւնը պահպանող միւս տարրերը, չը նկատելով որ ազգութիւնը այժմ ամփոփում է ոչ թէ մի դաւանութեան մէջ, այլ շատ դաւանութիւնների մէջ։ Ուրեմն եթէ կամենում ենք որ ազգութիւնը չանհետանայ, պէտք է կրօնական նեղ սկզբունքի տեղ հետզհետէ աշխատենք մտցնել ազգային, ցեղական լայն սկզբունքը։

Ամեն ժամանակը իր պահանջներն ունի։ Մի ժամանակ ազգային սկզբունքը, մանաւանդ Ասիայում, սահմանափակվում էր կրօնական շրջանակների մէջ,—իսկ այժմ ամեն ազգութիւնը կանհետանայ, եթէ կուզենայ շարունակել այդ սահմանների մէջ մնալ, առանց հետզհետէ, ճանաչելու ցեղական սկզբունք, որպէս ամեն ազգութեան հիմք։

Բաւական է մեզ արդէն լսել մեզագրանքը եւրոպացիների բերանից, որ մեր ականջին ծաղրի պէս է հնչում, թէ մենք հայերս ազգութիւն ենք կազմում միայն այն պատճառով որ առանձին կրօն ունենք, լսել մեզագրանք Զախաուի պէս պիտանականների բերանից թէ „ասիական ազգերը պահպանվում են կրօնով, քանի որ դեռ չեն հասնում

Fonds A.R.A.M

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՎԱՃԱՌՔ

Ամսվա 1-ից մինչև 15-ը ընկած ժամանակամիջոցում Ալեքսանդրապոլի փոստատանը ստացվել է 1,500 ռուբլի։

Ամսվա 16-ից մինչև վերջը ստացվել է 1,000 ռուբլի։

Ամսվա 22-ից մինչև 30-ը ստացվել է 1,200 ռուբլի։

Ամսվա ընթացքում ստացվել է 3,700 ռուբլի։

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ալեքսանդրապոլի փոստատանը ստացվել է 1,500 ռուբլի։

Ամսվա 16-ից մինչև վերջը ստացվել է 1,000 ռուբլի։

Ամսվա 22-ից մինչև 30-ը ստացվել է 1,200 ռուբլի։

Ամսվա ընթացքում ստացվել է 3,700 ռուբլի։

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ալեքսանդրապոլի փոստատանը ստացվել է 1,500 ռուբլի։

Ամսվա 16-ից մինչև վերջը ստացվել է 1,000 ռուբլի։

Ամսվա 22-ից մինչև 30-ը ստացվել է 1,200 ռուբլի։

Ամսվա ընթացքում ստացվել է 3,700 ռուբլի։

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՎԱՃԱՌՔ

Ամսվա 1-ից մինչև 15-ը ընկած ժամանակամիջոցում Ալեքսանդրապոլի փոստատանը ստացվել է 1,500 ռուբլի։

Ամսվա 16-ից մինչև վերջը ստացվել է 1,000 ռուբլի։

Ամսվա 22-ից մինչև 30-ը ստացվել է 1,200 ռուբլի։

Ամսվա ընթացքում ստացվել է 3,700 ռուբլի։

Fonds A.R.A.M

Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ. 24 մարտի։ Վիեննայում դուրս է գալիս մի նոր թերթ՝ «Ժողովրդական հայելի» անունով։ Խմբագրությունը հայտնում է, որ թերթը կլինի ամենաանկախ։

ՎՆԱՍՈՒՄ ՄԻՀԱՅԻ հանձնաժողով—մեկնում։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐԸ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ

Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ. 24 մարտի։ Վիեննայում դուրս է գալիս մի նոր թերթ՝ «Ժողովրդական հայելի» անունով։ Խմբագրությունը հայտնում է, որ թերթը կլինի ամենաանկախ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԴՍՊՈՒ

Նամակներ

Ա. Ղ. Ա. Ղ. Ա. Ղ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒԱՊՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ

Ամենամեծ և գործնական ձևի, բազմաթիւ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մնայ մամուլը տակդիրը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մաքուր տպագրութեամբ. դրա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակահանութիւն „Դոդ“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատկ ուածով. ցանկացողները թեմքլեսում կարող են գրուել „Կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և թագոս Տէր-Մկրտչեանցի մօտ. Բագու Բաթիսկիյ մագազինում, ինձ մօտ և „Մարզ ընկ“ գրագարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առորագրութեան թերթը ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր.: Բաժանորդների անունները և ազգանունները կը տպագրուեն գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբել Գ. Ապրեսեանց

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

կուկիա, ս. Հոգեվերափոխման:

Հիւանդներին ընդունում են ամենայն օր:

Առաւօտեան 9—10 ժ. Լուսնկեվիչ—Աչքի, վիներական և խոլերագիտական հիւ.—Բուդկօվսկի—կանոցի և ներքին հ.—10½—12 ժ., Շահազիզեանց—ներքին հ. կին-բժիշկ Սամոյլովիչ—կանոցի հ.

Երեկոյեան 5½—7 ժ. Պավլօվսկի—հոգեկան, ջղային և ներքին հ., Ուշակօվ—երեխայոց և բժի հ.

Շաբաթ օրերը—առաւօտեան ծաղկահաւաքութիւն.—երեկոյեան կոնսուլտացիա (ընդհանուր բժշկական խորհուրդ):

Դիշերօթիկ հիւանդներ:

Զբաւորներին խորհուրդը արժէ 1 ռուբլի:

Հիւանդանոցի դիրեկտոր Պավլօվսկի

(Հ. շ. եր). 12—12

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գտնվինակի պրօսպեկտի վրա, տան Ձորտարապետ Բէլօվ: Գրատունեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ

գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջաներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., պրապ, մանուշակ, արիկօ, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով: Հնդկական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չհասած 70 կ., նշշտայ կօլմաներ 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուսաղբի փաշի 5 կ.: ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ: Մեզրամամ և արծաթիկ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:

20—36

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր առաջմեկայս Ամերիկայից ՊԱՏԱՎՔ այն ուրիշ տեղ ծախում է հասը մէկ րուբլով, իսկ մեզ մօտ 40 կոպեկ է: Արժրունու գալլերէում:

1—10

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ» Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ԽՄԻՉՔՆԵՐԻ առևտուրը դադարեցնելու պատճառով առաջին տեսակի ԿՈՆԵԱԿԸ վաճառվում է 1 ր. 10 կ. շիշը, ՊՕՐՏ-ՎԷյՆ և ԽԵՐԵՍ 1 ր. շիշը: ԼՕՆԴՕՆի խանութում ԱՌԻԵՒՏՐԱԿԱՆ բանկի տակ:

3—10

ԱՐԻՆ ԼՕՑՍ ՏԵՍԱՒ

Թուլաց յայտնի գրող ՎՈՒՔՉԵՏԻՉԻ „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը „ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱԾԱՌ“ անունով:

Այս գրքոյկը բնդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը, բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վրայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

կարելի է ստանալ թէ կենտրօնական գրավաճառանոցից և թէ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցեով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V գրքոյկը. „Երկու վէպիկ“ անգերանից. „Սոխակ“ և „Խաղաղած“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ *Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.*

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ՃՐՃոպնիկ 1 ր., Ճայթող սիմառներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԱՏԱՓՈՒՄ 4 ր., ԲԱՂԿԱՓՈՒՄԱՐՄԱՀԱԿԱՆ 10 րուբլի և աւելի, ԹՀՂի թաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քարացներ 50 կ., պատահական Ճարպնիկի համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԵՐ և այլն Ճախում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մահուդագրաւներ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհաս 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօվկեր 4 ր.—35 ր., 700 ապրամ կիսաձնով, 10,000 ֆունտ ԹԼԹԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ.: եր կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի հատ Ճախում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:

91—100

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Պետին բաժանորդների ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ և ԻՏԱԼԻԱՑԻՑ, արդիւնաբերված ՊԱՍՏԵՈՐԻ սեռակերպով:

Ճախում է արդիւնաբերող ԼԻՐԻՍԻ մի զօրանիկ 50 կոպէկ, մի Ճոնտոլ 48 րուբլ:

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ Ճախում է Պ. ԱԼԲԵՐՏԻ մագազինում, Գօլովինակի պրօսպեկտի վրա, տան կօստանեանի Ջուբալովի:

ՆՈՒԽԻՈՒՄ պ. ԼԻՐԻՍԻ հիմնարկութեան մէջ:

7—10

վերականգնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ:

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻԿԻ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրէն գիւղական գէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ և հատուկ ջրեր և այլն

84—100

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԼԻ,

(ամառներ և բազկաթոռներ) Ճախում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում Կաուալիկայ փողոցի անկիւնում Մի-ՓԱՑԱԼ. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

146—150

ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՈՒՐԲԱԹ, 26 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պալատական արտիստ Նարբին Մհծութեան Նասրէդ-Դին պարսից Շահի

ԲՕԼՇՈՅ ԼՆՆՑ

աշակերտ և ազգական նշանաւոր պարսիկ կախարդի, Մահօմէդ Իսմայիլ Բէյի

պատիւ կունենայ տալ ուրբաթ օր, փետրվարի 26-ին, Արժրունու թատրոնում մի մեծ կախարդական ներկայացումն, ԱՌԱՋԻՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՄԱՆ ՊՕԼԳՐԱՄԱՑՈՎ:

Մուտքանոնները աճխանում:

3.

Առաջիկայ 1882 թուականին շաբաթաթերթ կը հրատարակվի հայերէն լեզուով գրականական-քաղաքական և ազգային ամսագիր

„ԳՕՐԾ“

„Գործի“ իւրաքանչիւր հատորը բազկացած կը լինի 5—6 թերթից (80—90) և գրես կը գայ իւրաքանչիւր ամսի վերջում:

Նախագիծ

ա. Ժամանակագրութիւն. տեղութեան կարգագրութիւններ: Լուսաց, արտաքսվածի և կռվկասի կեանքին նորութիւնները:

բ. Գիտական յօդուածներ հայերի և նոցա գրոց ազգերի անտեսական, բարոյական և մտաւորական դրութեան մասին:

գ. Վէպեր, մանրավէպեր, դրուագներ, նկարագրութիւններ, ճանապարհորդութիւններ—բնիքներից և թարգմանականներ:

դ. Մատենախօսութիւն.—քննութիւն հայերէն լեզուով տպագրվող գրքերի, նոյնպէս այն օտար գրքերի, որոնց նիւթը հայոց ու կռվկասեան կեանքին է առնչուած:

ե. Քաղաքական տեսութիւն:

զ. Նկարչին տեսութիւն:
Մանկավարժական ժամանակագրութիւն:

ը. Աւյլ և այլք:

թ. Իրրև յաւելուած եւրօպական և ուրաց բնական հետքինարների գրուածների թարգմանութիւն:
Յայտարարութիւններ:

Հրատարակութեան (12 տետրակ) տարեկան գինն է ամէն տեղ . . 8 րուբլի
վեց ամսուանը . . . . . 5 րուբլի
երեք ամսուանը . . . . . 3 րուբլի

Վաճառքի կանխիկ.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Шуша. Симеону Ахумянъ, учителю армянской семинаріи.

Խմբագիր-Հրատարակիչ Սիմէոն Հախումեանց

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 25 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 34 Փետրվարի 27 (Մարտի 11) 1882 Փետրվարի 27 (Մարտի 11) № 34

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միայն խմբագրատան մէջ։

Յաճախադրութիւնք ընդունում են ոդզակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»։

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ուրբաթ օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Կիւլտահանեալական ընկերութիւն։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Բօլգարիա։ Անգլիա։ Ներսէս պատրիարքի նամակը։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Ալէքսանդրապօլից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

—

Մեր առջև դրված է պ. Դաւիթ Գալանթարեանի գրքոյկը «Հայոց դիւզատնտեսական ընկերութիւն» վերնագրով։ Այդ գրքոյկի 250 օրինակ հեղինակը լիբայեց մեզ որ տարածենք «Մշակի» Թիֆլիսի բաժանորդների մէջ։ Հեղինակը այնքան շատ օրինակ չուներ իր գրքից որ տարածել ասչ և մեր գաւառական բաժանորդների մէջ, բայի տարակոյսից մեզ այդ գժուար էլ է անել։ Խորհուրդ կը տանք պարոնին, որ իր գրքոյկի գնէ մի մի օրինակ ուղարկի տլլ և տլլ Հայաբնակ գաւառական քաղաքները։

Պարոնի գրքոյկի առաջին մասի դասդասութիւնները շատ ուղիղ են։ Մենք ուրախութեամբ կարդացինք նրա դրուածքը։ Կազմել մի գիւղատնտեսական ընկերութիւն Հայերի մէջ ոչքան էլ գժուար լինէր, բայց անհրաժեշտ մի գործ է. ժամանակ է մտածել այդ խնդրի վրայ։

Գրքի երկրորդ բաժինը, ընկերութեան կանոնադրութեան Համառօտ Ծրագիրը, մեր կարծիքով ունի պակասութիւններ, քանի որ ձգտութեամբ չէ, որշում ընկերութեան նպատակը։ Արդեօք 50,000 րուբլ գրամագլխով ընկերութիւնը պէտք է առնի Հողեր, թէ ի՞նչ պէտք է անի. մեզ պէս էս պարզ չէ հնդինակի միտքը։ Մեր կարծիքով 50,000 րուբլ գումարով գժուար է իրագործել այն ընդարձակ նպատակը, որ գծագրել է իր կանոնադրութեան մէջ պ. Գալանթարեանը։

Մի այլ անգամ մենք կաշխատենք գուցէ աւելի մանրամասնաբար խօսել այդ գրքոյկի մասին։ Իսկ առ այժմ կը նկատենք մի հանգամանութիւն պարոնի ներկայացրած կանոնադրութեան մէջ։

Կանոնադրութեան 2-րդ յօդուածում պարոնը ասում է որ ընկերութեան անդամները պէտք է լինեն ամեն Հայերը առանց կրօնի խտրութեան, իսկ կանոնադրութեան վերջին 48-րդ յօդուածում նա ասում է որ եթէ ընկերութիւնը որ և է ժամանակ խափանվի, նրա բոլոր գոյքը պէտք է դառնայ Լիմիաձնի վանքի սեփականութիւնը։

Ա՛յլազգաւան Հայը բնականապէս չէ կարող Լիմիաձինը իր համար կենտրոն համարել. այդ կարող է միայն լուսաւորչական Հայը։ Չէ կարելի պահանջել որ կաթոլիկ, բողոքական կամ մահմեդական Հայը նուիրի իր ունեցածը Լիմիաձնին։ Եւ իմանալով թէ ինչ հետևանք կունենայ ընկերութեան լուկվիդացիան, այլազգաւան Հայը չի էլ դրվի ընկերութեան անդամ։

Վերջացնում ենք մեր խօսքը դարձեալ խորհուրդ տալով պ. Գալանթարեանին տարածել իր գրքոյկը բոլոր գաւառական քաղաքները, գոնէ մի մի Հատ իւրաքանչիւր քաղաքը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Վ. ԱԴՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են։ «Զարմանալի մարդիկ են մեր ազգակիցք. մի Հատ էջերում 161 րուբլ վաղ են ժողովել Նալբէս պատրիարքին ուզակելու, որպէս զի նա կարողանայ այդ գումարը իր ցանկութեանը Համեմատ։ Զարմանալի չէ արդեօք, որ նոյն մարդիկ, որոնք խնայում են իրանց որդկերանց կրթութեան Համար մի 10 րուբլ, տասդագրում են ուրիշ Նպատակով 20 րուբլ։ Եւ գիտէք ինչի Համար,—որովհետև լրագրի մէջ պէտք է գրուին, թէ այս ինչ պարոնը այսքան փող Նուիրեց։ Ա՛յս տեսակ փառասիրութիւններ չատ յատուկ են մեր ազգակիցներին։»

—

Մեզ գրում են ԲԱՂՈՒԻՑ որ «Մեղու Հայաստանի» լրագրից Հաղորդած լուրը թէ Բագուի Համբառ Կ. կառնել է 100 Հազար րուբլ Լիմիաձնին, մտացածին է։ Պարոնը, որ բաժանութիւնից որ դատաստանական պալատում մի գործ էր տարել, որի մէջ ինքն իրան կատարելապէս արդար էր գտնում, ստիպել է ի յիշատակ իր արդարացման նուիրել ոչ թէ Լիմիաձնին, այլ Բագուի «Մարդասիրական ընկերութեան» ոչ թէ 100 Հազար րուբլ, այլ 30 Հազար րուբլ։ Պարոն Կ. չատ Հարուստ է, ասում է մեր թղթակիցը և նրա Համար 30 Հազար րուբլ մի աննշան գումար է։ Թղթակիցը Հաստատում է որ առաջին անգամ չէ որ Կ. նուիրատուութիւններ է անում այլ և այլ նպատակներով։

—

Մեր բագուի թղթակիցը Հաստատում է որ Հասարակութիւնը դոհ չէ «Մարդասիրական ընկերութեան» գործոց ուղղից, որ այլ և այլ Հասարակական գործերով է զբաղված առել քան իրան յանձնած գործոյ գործով։

—

ՆՈՒ-ԲԱԳԱՉԱՏԻՑ մեզ գրում են. «Սեանայ լճի այս ձմեռվայ առուցի Հասարութիւնը լինելով 8 վերշոկ, միջոց առել իր վրա երթևեկել ֆուրգոններին անդամ Բայց փետրվարի 22-ին Հաջի-Մուխան Թաւրաքեանի գիւղի մօտ, գժբաղդաբար, մի ֆուրգոն, բարձված 70 պուդ չաքարով և 30 պուդ ուրիշ ապրանքներով, իջնում լճի տակը։ Պատմում են որ երբ այդ ֆուրգոնի առջևի անիւները կամաց կամաց հեղելով առուցը, ֆուրգոնը սկսեց ընկղմվիլ, Ձիավար մուշտակներ կարողացան վեր թռչիլ ֆուրգոնից, կտրել Ձիանների ամեջը և ազատել նրանց, մի և նոյն ժամանակ կարողացան գլուխով ֆուրգոնից ազատել ապրանքների 9 Հատ արկղ, 30 պուդ կշռով։»

—

Պարսկաստանից ստացվող մանրամասր Նամակներից Հպրակացնում ենք որ Պարսկաստանի Հայերը անչափ ուրախ են որ այդ երկրի առաջին Նախարարը Նշանակվել է Հայազգի Միրզա-Մելքում-խանը։

—

ԹԻՖԼԻՍԻ մի քանի յայտնի վաճառականներ Հաղորդում են մեզ Հետևեալը։ «Յայտնի է թէ ինչքան սղութիւններ է տալիս մեր երկրին ապրանքների վաճառականութիւնը, այն վաճառականութիւնը, որ անցկացնելով իր ապրանքները Աղրկովկասի միջով, ստանում է այդ ապրանքները Պարսկաստանն և Միջին-Ասիա։ Թիֆլիսի դիրքը նպաստում է այդ առևտուրին և մեր երկիրը տրանզիտից չատ է շահվում։ Որևէն այդ առևտուրին պէտք է մեր վարչութիւնն էլ ամեն միջոց ձեռնարկ Նպաստի, ինչպէս Նպաստել է մինչև այժմ Բայց այժմ, Թիֆլիսի մաքսատան մէջ ապրանքների վրա վերաբերող պայմանների Բայեվի նշանակվելով, ապրանքների առևտուր անով վաճառականների հետ մեր մաքսատունը սկսեց չատ խստութեամբ վարվիլ։ Վաճառականները հարկադրվեցան այս օրերս բողոքել այդ մասին տեղական բարձր իշխանութեանը, յայտնելով որ եթէ տրանզիտ առևտուրին այդպէս, Աղրկովկասում մի որ և է տրգիլք դրվի, տրանզիտ առևտուրը, որ կենսական պահանջ է ամբողջ երկրի Համար, բնականապէս մի այլ ուղղութիւն կընդունի և կդնիանայ Տրապիզոնի և Էրզրումի Ճանապարհով դէպի Պարսկաստան։ Հետևանքները վնասարեր կը լինեն Կովկասի և յատկապէս Թիֆլիսի Համար։ Ներկայացրած վաճառականները իրանց ամբողջ յոյսը դրած ունեն տեղական բարձր կառավարութեան վրա, սպասելով իրանց այդպէս Հետևանքին։»

—

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ

—

Փետրվարի 5-ին

Ներկայումս մեր Հասարակութեան ամենամեծ և բարոյական կեանքի մէջ կատարվում են յուզմունքներ և անտարբերութեան այնպիսի ցոյցեր, որ լուռ չենք կարող այդ մասին երեսներին վրայով մի կատարեալ թաղումն կը վերնէր մեր կողմից։ «Մշակը», որ մեր ազգային լրագիրներին մէջ, միշտ կատարել է մի «Հարուստ—կրթասիրական» դեր, Հասարակական այսպիսի զեղծումների վերաբերութեամբ, միթէ լուռ կարող է պահպանել մեր քաղաքում կատարվող, այս կամ այն, անկախութեան Հետևանքը։ Վատ ոչ թէ նրա էջերում, բայց մի քանի մանր, մանր լրագրերից, չէ երեում ոչ մի կանոնաւոր թղթակցութիւն Ալէքսանդրապօլից։ Կարծես նրա թղթակիցները էլ, բոլորը մատնված են մի և նոյն ապատելութեան, որի մէջ գրուում է այժմ մեր Հասարակութեան գործոց դասակարգը։

Այս վերջին գեղեցիկները և յուզմունքները կայացան մեզանում մի քանի բնորոշական ժողովներ, բաղաքային դէպուտատներ և պատգամաւորներ ընտրելու Համար։ Այս ժողովներին ներկայ գտնվողը կարող էր խոկալ մի սրտով և անմեղաբար Հակացուցմունք կազմել մեր Հասարակութեան այն անտարբեր, ոգևոր և անզգամական վարմունքի վերաբերութեամբ, որով նա միշտ Թէ ինչ պէտք է անի. մեզ պէս էս պարզ չէ Հնդինակի միտքը։ Մեր կարծիքով 50,000 րուբլ գումարով գժուար է իրագործել այն ընդարձակ նպատակը, որ գծագրել է իր կանոնադրութեան մէջ պ. Գալանթարեանը։

Մի այլ անգամ մենք կաշխատենք գուցէ աւելի մանրամասնաբար խօսել այդ գրքոյկի մասին։ Իսկ առ այժմ կը նկատենք մի Հանգամանութիւն պարոնի ներկայացրած կանոնադրութեան մէջ։

Կանոնադրութեան 2-րդ յօդուածում պարոնը ասում է որ ընկերութեան անդամները պէտք է լինեն ամեն Հայերը առանց կրօնի խտրութեան, իսկ կանոնադրութեան վերջին 48-րդ յօդուածում նա ասում է որ եթէ ընկերութիւնը որ և է ժամանակ խափանվի, նրա բոլոր գոյքը պէտք է դառնայ Լիմիաձնի վանքի սեփականութիւնը։

Ա՛յլազգաւան Հայը բնականապէս չէ կարող Լիմիաձինը իր Համար կենտրոն համարել. այդ կարող է միայն լուսաւորչական Հայը։ Չէ կարելի պահանջել որ կաթոլիկ, բողոքական կամ մահմեդական Հայը նուիրի իր ունեցածը Լիմիաձնին։ Եւ իմանալով թէ ինչ Հետևանք կունենայ ընկերութեան լուկվիդացիան, այլազգաւան Հայը չի էլ դրվի ընկերութեան անդամ։

Վերջացնում ենք մեր խօսքը դարձեալ խորհուրդ տալով պ. Գալանթարեանին տարածել իր գրքոյկը բոլոր գաւառական քաղաքները, գոնէ մի մի Հատ իւրաքանչիւր քաղաքը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Վ. ԱԴՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են։ «Զարմանալի մարդիկ են մեր ազգակիցք. մի Հատ էջերում 161 րուբլ վաղ են ժողովել Նալբէս պատրիարքին ուզակելու, որպէս զի նա կարողանայ այդ գումարը իր ցանկութեանը Համեմատ։ Զարմանալի չէ արդեօք, որ նոյն մարդիկ, որոնք խնայում են իրանց որդկերանց կրթութեան Համար մի 10 րուբլ, տասդագրում են ուրիշ Նպատակով 20 րուբլ։ Եւ գիտէք ինչի Համար,—որովհետև լրագրի մէջ պէտք է գրուին, թէ այս ինչ պարոնը այսքան փող Նուիրեց։ Ա՛յս տեսակ փառասիրութիւններ չատ յատուկ են մեր ազգակիցներին։»

—

Մեզ գրում են ԲԱՂՈՒԻՑ որ «Մեղու Հայաստանի» լրագրից Հաղորդած լուրը թէ Բագուի Համբառ Կ. կառնել է 100 Հազար րուբլ Լիմիաձնին, մտացածին է։ Պարոնը, որ բաժանութիւնից որ դատաստանական պալատում մի գործ էր տարել, որի մէջ ինքն իրան կատարելապէս արդար էր գտնում, ստիպել է ի յիշատակ իր արդարացման նուիրել ոչ թէ Լիմիաձնին, այլ Բագուի «Մարդասիրական ընկերութեան» ոչ թէ 100 Հազար րուբլ, այլ 30 Հազար րուբլ։ Պարոնը Կ. չատ Հարուստ է, ասում է մեր թղթակիցը և նրա Համար 30 Հազար րուբլ մի աննշան գումար է։ Թղթակիցը Հաստատում է որ առաջին անգամ չէ որ Կ. նուիրատուութիւններ է անում այլ և այլ նպատակներով։

—

Մեր բագուի թղթակիցը Հաստատում է որ Հասարակութիւնը դոհ չէ «Մարդասիրական ընկերութեան» գործոց ուղղից, որ այլ և այլ Հասարակական գործերով է զբաղված առել քան իրան յանձնած գործոյ գործով։

—

ՆՈՒ-ԲԱԳԱՉԱՏԻՑ մեզ գրում են. «Սեանայ լճի այս ձմեռվայ առուցի Հասարութիւնը լինելով 8 վերշոկ, միջոց առել իր վրա երթևեկել ֆուրգոններին անդամ Բայց փետրվարի 22-ին Հաջի-Մուխան Թաւրաքեանի գիւղի մօտ, գժբաղդաբար, մի ֆուրգոն, բարձված 70 պուդ չաքարով և 30 պուդ ուրիշ ապրանքներով, իջնում լճի տակը։ Պատմում են որ երբ այդ ֆուրգոնի առջևի անիւները կամաց կամաց հեղելով առուցը, ֆուրգոնը սկսեց

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ

—

Փետրվարի 5-ին

Ներկայումս մեր Հասարակութեան ամենամեծ և բարոյական կեանքի մէջ կատարվում են յուզմունքներ և անտարբերութեան այնպիսի ցոյցեր, որ լուռ չենք կարող այդ մասին երեսներին վրայով մի կատարեալ թաղումն կը վերնէր մեր կողմից։ «Մշակը», որ մեր ազգային լրագիրներին մէջ, միշտ կատարել է մի «Հարուստ—կրթասիրական» դեր, Հասարակական այսպիսի զեղծումների վերաբերութեամբ, միթէ լուռ կարող է պահպանել մեր քաղաքում կատարվող, այս կամ այն, անկախութեան Հետևանքը։ Վատ ոչ թէ նրա էջերում, բայց մի քանի մանր, մանր լրագրերից, չէ երեում ոչ մի կանոնաւոր թղթակցութիւն Ալէքսանդրապօլից։ Կարծես նրա թղթակիցները էլ, բոլորը մատնված են մի և նոյն ապատելութեան, որի մէջ գրուում է այժմ մեր Հասարակութեան գործոց դասակարգը։

Ա՛յս վերջին գեղեցիկները և յուզմունքները կայացան մեզանում մի քանի բնորոշական ժողովներ, բաղաքային դէպուտատներ և պատգամաւորներ ընտրելու Համար։ Այս ժողովներին ներկայ գտնվողը կարող էր խոկալ մի սրտով և անմեղաբար Հակացուցմունք կազմել մեր Հասարակութեան այն անտարբեր, ոգևոր և անզգամական վարմունքի վերաբերութեամբ, որով նա միշտ վերնայում է դէպի իր Հասարակական գործիչների ընտրութիւնը։ Ընտրութիւնների ժամանակ տեսնում ես առ Հասարակ, որ խելացի, ազնիւ, հեղինակութիւն, վարկ և պատիւ ունեցող մարդկանց մի ահագին մեծամասնութիւն բոլորովին հեռացած ասպարէզից, ընտրողական ծանրակչիռ գործը թողնում է, ըստ մեծի մասին, հեղինակութիւնից ու համարումից զուրկ անձնասիրութիւններից բաղկացած խմբի յատուկ։ Եւ հենց այսուհետ, այս հրէշաւոր պակասութիւնն Հասարակութեան անտարբեր վարմունքի մէջ է կայանում մեր անհանգիստ բոլոր չարիքը։ Երեսակայեցէք, հրաւիրում է Հասարակութիւնը ընտրելու՝ բաղաքային դէպուտատներ, բայց անփոյթ և անհոգ Հասարակութիւնից Հասպրվում է մի այնպիսի անուշադիր վերաբերութիւն, (ոչ աւելի 40 Հոգապահներից), որ նրանից նահանգական կառավարութիւնը անխտիր համակրելով այդ ընտրութիւնը, տրամադրում է տեղիս զանազան կառավարութիւնները՝ ներից կազմել ժողով և Հաստատել դէպուտատների ընտրութիւնը առնուազն 100 ձայնով։ Մի այսպիսի տրամադրութեան առիթով, գաւառապետ պաշտօնակատար պ. Վ. Շահխաթունեանցի կարգադրութեամբ, յունվարի 31-ին, քաղաքիս վաճառի Թաղապետները հաւաքեցին ամեն մէկը իր հետ և մի մի հաւատարմատար, պարտադիր կերպով Հաստատելու ընտրութեան ցանկը և 102 ձայների մեծամասնութեամբ 3-ի դէմ, դարձեալ Հաստատեցին առաջին անգամ ընտրված դէպուտատներին՝ պ. Յ. Բարսեղեանցին և պ. Յ. Նալբանդեանցին։ Այս հինգ տարիների մատրութիւնն էր թէ երկրագործութեամբ մեծամասնութեան Համակրանքն այժմ, ընտրել տալ երկու այնպիսի անձնաւորութիւններ, որոնց վերաբերվում է դէպի իր Հասարակական գործիչների ընտրութիւնը։ Լիմիաձնիների ժամանակ տեսնում ես առ Հասարակ, որ խելացի, ազնիւ, հեղինակութիւն, վարկ և պատիւ ունեցող մարդկանց մի ահագին մեծամասնութիւն բոլորովին հեռացած ասպարէզից, ընտրողական ծանրակչիռ գործը թողնում է, ըստ մեծի մասին, հեղինակութիւնից ու համարումից զուրկ անձնասիրութիւններից բաղկացած խմբի յատուկ։ Եւ հենց այսուհետ, այս հրէշաւոր պակասութիւնն Հասարակութեան անտարբեր վարմունքի մէջ է կայանում մեր անհանգիստ բոլոր չարիքը։ Երեսակայեցէք, հրաւիրում է Հասարակութիւնը ընտրելու՝ բաղաքային դէպուտատներ, բայց անփոյթ և անհոգ Հասարակութիւնից Հասպրվում է մի այնպիսի անուշադիր վերաբերութիւն, (ոչ աւելի 40 Հոգապահներից), որ նրանից նահանգական կառավարութիւնը անխտիր համակրելով այդ ընտրութիւնը, տրամադրում է տեղիս զանազան կառավարութիւնները՝ ներից կազմել ժողով և Հաստատել դէպուտատների ընտրութիւնը առնուազն 100 ձայնով։ Մի այսպիսի տրամադրութեան առիթով, գաւառապետ պաշտօնակատար պ. Վ. Շահխաթունեանցի կարգադրութեամբ, յունվարի 31-ին, քաղաքիս վաճառի Թաղապետները հաւաքեցին ամեն մէկը իր հետ և մի մի հաւատարմատար, պարտադիր կերպով Հաստատելու ընտրութեան ցանկը և 102 ձայների մեծամասնութեամբ 3-ի դէմ, դարձեալ Հաստատեցին առաջին անգամ ընտրված դէպուտատներին՝ պ. Յ. Բարսեղեանցին և պ. Յ. Նալբանդեանցին։ Այս հինգ տարիների մատրութիւնն էր թէ երկրագործութեամբ մեծամասնութեան Համակրանքն այժմ, ընտրել տալ երկու այնպիսի անձնաւորութիւններ, որոնց ընտրութիւնը պատիւ չէր կարող բերել մեր քաղաքին, բայց նրանց չը յաջողեցաւ. հինգն էլ դարձ նկան ընտրողութեան դահլիճից բոլորովին անարատ։

Քաղաքային գործառնութիւնների այս վերջին ընտրողութիւնից, մօտաւորապէս, մէկ ամիս ու կէս առաջ կայացաւ Հոգ. ուս. դահլիճում պատգամաւորներ ընտրելու ժողովը։ Այս ընտրութիւնը թէև պէտք է կատարված լինէր հինգ ամիս առաջ, բայց նոյն անտարբեր Հասարակութեան չը նորհիւ, կատարվեցաւ հինգ ամիս յետոյ։ Մէկ էլ ինչ նեղութիւն նորից Հաւաքվել, պատգամաւորներ ընտրել, յետոյ նրանցից նորից Հոգաբարձուներ ընտրել, քանի որ մի անգամ ընտրված են տկան։ Թող գնան ու կատարեալն էլլի, քանի որ իրանց սիրտն ուզում է։ Ես չէի ուզում մի այսպիսի խոչտանգ ընտրութիւն։ Ամաչում եմ, երբ առում եմ կատարվեցաւ։ Կարող էի ձեր աչքերի առաջ պատկերացնել մի ամբոխ, բաղկացած, ըստ մեծի մասին, մեր Հասարակութեան ոգևոր, գեներալ և յետ ընկած պատկառելիից, որը ոչ թէ ներկայացել մի որ և իցէ զբաղմունքի չէր աչքի առաջ Հաւաքված է այնտեղ, այլ ոգևորված միայն անձնական ամենասուր Հաշիւներով, բոթոթալում է ազնուի և ազատի՝ անպատճառ ընտրել ուզում՝ իրանց նպատակներին, ազդակիներին և զանազան «տիրացու պանդուխներին»։ Պատկերացէք ձեր աչքերի առաջ մի 150 մարդուց բաղկացած ժողով, ուր Թագաւորում են միայն կոյր կիրք և անձնական սուր Հաշիւներ՝ կռիւ, չհասկերութիւն և չարաչարութիւն ապատելիք։ Ոչ չը կայ կանոնաւոր քաւէորութիւն, կամ ձայների մեծամասնութեան և փոքրամասնութեան ոգուն, այլ ձայների «կուզենք» կամ «չուզենք» խառն ու չուոմ ազաղակներ։ Երեսակայեցէք, թ վերջը, մի ժողով, որի անդամներից աւելի չատը լինելով անգրագէտներից, գուբս են գնում դահլիճից և ընտրութեան թերթին ատորագրում են տալիս իրենց ոտի վախտան հոգի։ Եւ այսպիսով Հոգ. կառավարութիւնը Համարում է այս ընտրողութիւնը անկատար, հետևաբար՝ և անվաւեր։ Ա՛յս դեռ բաւական չէ։ Ժողովի խայտառակութիւնը կատարելու Համար, առաջ է գալիս այսուհետ ընտրութիւնը ընդմիջով մի Հարց՝ հին և նոր հոգաբարձուների Հաշտարարութեան կամ Հաշտառութեան առիթով։ Հին և նոր հոգաբարձութեան երկու ներկայացուցիչներ բռնում են իրար Հախայ, պահանջում են միանգամից Հաշիւ, մեղադրում են միմեանց անձիւղ և անհատարերի Հաշտարարութեան, մինչև անգամ և դպրոցական փոդերից օգտվելու մէջ։ Հին հոգաբարձութիւնը մեղադրում է նորին, որ նա Հաշիւ չէ տալիս Հատարկութեանը։ Իր կողմից նորն էլ նոյնպէս մեղադրում է հինին, որ նա նոյնպէս իր ժամանակով չէ կանչել Հաշիւ տալ Հատարկութեանը։ Աւելի սրտով ասած՝ նոր Հոգ. Հաշիւ չէ տալիս այն տարեկան լոքմկային Համաձայն, որ հին Հոգաբարձութիւնն էլ չէ տուել Հաշիւ։ Այսինքն նոր Հոգաբարձութիւնն էլ երեխ մատղիր է լինել նոյնպէս, ինչպէս որ հինն էր. և իր այս տկարութեան վարմունքը տրգաբանելու հինի Հոգաբարձութեան Համամտման վարմունքով։ Հիանալի լոքմկա..... Այսպէս երկու Հոգաբարձութիւններ կամենում են յայտնապէս վրէժ առնել մէկը միւսից, իսկ մէջ տեղ առնակոխ են լինում պղտոգական չահերը։ Աղտոտիչ, տգեղագոյա Հատարկութիւն....

Մի քիչ առաջ ասեցի, որ Հոգ. կառավարութիւնը Համարում է այս ընտրողութիւնը անկատար, հետևաբար՝ և անվաւեր։ Այսպէս էլ է։ Ժողովի խայտառակութիւնը կատարելու Համար, առաջ է գալիս այսուհետ ընտրութիւնը ընդմիջով մի Հարց՝ հին և նոր Հոգաբարձուների Հաշտարարութեան կամ Հաշտառութեան առիթով։ Հին և նոր Հոգաբարձութեան երկու ներկայացուցիչներ բռնում են իրար Հախայ, պահանջում են միանգամից Հաշիւ, մեղադրում են միմեանց անձիւղ և անհատարերի Հաշտարարութեան, մինչև անգամ և դպրոցական փոդերից օգտվելու մէջ։ Հին Հոգաբարձութիւնը մեղադրում է նորին, որ նա Հաշիւ չէ տալիս Հատարկութեանը։ Իր կողմից նորն էլ նոյնպէս մեղադրում է հինին, որ նա նոյնպէս իր ժամանակով չէ կանչել Հաշիւ տալ Հատարկութեանը։ Աւելի սրտով ասած՝ նոր Հոգ. Հաշիւ չէ տալիս այն տարեկան լոքմկային Համաձայն, որ հին Հոգաբարձութիւնն էլ չէ տուել Հաշիւ։ Այսինքն նոր Հոգաբարձութիւնն էլ երեխ մատղիր է լինել նոյնպէս, ինչպէս որ հինն էր. և իր այս տկարութեան վարմունքը տրգաբանելու հինի Հոգաբարձութեան Համամտման վարմունքով։ Հիանալի լոքմկա..... Այսպէս երկու Հոգաբարձութիւններ կամենում են յայտնապէս վրէժ առնել մէկը միւսից, իսկ մէջ տեղ առնակոխ են լինում պղտոգական չահերը։ Աղտոտիչ, տգեղագոյա Հատարկութիւն....

Մի քիչ առաջ ասեցի, որ Հոգ. կառավարութիւնը Համարում է այս ընտրողութիւնը անկատար, հետևաբար՝ և անվաւեր։ Այսպէս էլ է։ Ժողովի խայտառակութիւնը կատարելու Համար, առաջ է գալիս այսուհետ ընտրութիւնը ընդմիջով մի Հարց՝ հին և նոր Հոգաբարձուների Հաշտարարութեան կամ Հաշտառութեան առիթով։ Հին և նոր Հոգաբարձութեան երկու ներկայացուցիչներ բռնում են իրար Հախայ, պահանջում են միանգամից Հաշիւ, մեղադրում են միմեանց անձիւղ և անհատարերի Հաշտարարութեան, մինչև անգամ և դպրոցական փոդերից օգտվելու մէջ։ Հին Հոգաբարձութիւնը մեղադրում է նորին, որ նա Հաշիւ չէ տալիս Հատարկութեանը։ Իր կողմից նորն էլ նոյնպէս մեղադրում է հինին, որ նա նոյնպէս իր ժամանակով չէ կանչել Հաշիւ տալ Հատարկութեանը։ Աւելի սրտով ասած՝ նոր Հոգ. Հաշիւ չէ տալիս այն տարեկան լոքմկային Համաձայն, որ հին Հոգաբարձութիւնն էլ չէ տուել Հաշիւ։ Այսինքն նոր Հոգաբարձութիւնն էլ երեխ մատղիր է լինել նոյնպէս, ինչպէս որ հինն էր. և իր այս տկարութեան վարմունքը տրգաբանելու հինի Հոգաբարձութեան Համամտման վարմունքով։ Հիանալի լոքմկա..... Այսպէս երկու Հոգաբարձութիւններ կամենում են յայտնապէս վրէժ առնել մէկը միւսից, իսկ մէջ տեղ առնակոխ են լինում պղտոգական չահերը։ Աղտոտիչ, տգեղագոյա Հատարկութիւն....

Մի քիչ առաջ ասեցի, որ Հոգ. կառավարութիւնը Համարում է այս ընտրողութիւնը անկատար, հետևաբար՝ և անվաւեր։ Այսպէս էլ է։ Ժողովի խայտառակութիւնը կատարելու Համար, առաջ է գալիս այսուհետ ընտրութիւնը ընդմիջով մի Հարց՝ հին և նոր Հոգաբարձուների Հաշտարարութեան կամ Հաշտառութեան առիթով։ Հին և նոր Հոգաբարձութեան երկու ներկայացուցիչներ բռնում են իրար Հախայ, պահանջում են միանգամից Հաշիւ, մեղադրում են միմեանց անձիւղ և անհատարերի Հաշտարարութեան, մինչև անգամ և դպրոցական փոդերից օգտվելու մէջ։ Հին Հոգաբարձութիւնը մեղադրում է նորին, որ նա Հաշիւ չէ տալիս Հատարկութեանը։ Իր կողմից նորն էլ նոյնպէս մեղադրում է հինին, որ նա նոյնպէս իր ժամանակով չէ կանչել Հաշիւ տալ Հատարկութեանը։ Աւելի սրտով ասած՝ նոր Հոգ. Հաշիւ չէ տալիս այն տարեկան լոքմկային Համաձայն, որ հին Հոգաբարձութիւնն էլ չէ տուել Հաշիւ։ Այսինքն նոր Հոգաբարձութիւնն էլ երեխ մատղիր է լինել նոյնպէս, ինչպէս որ հինն էր. և իր այս տկարութեան վարմունքը տրգաբանելու հինի Հոգաբարձութեան Համամտման վարմունքով։ Հիանալի լոքմկա..... Այսպէս երկու Հոգաբարձութիւններ կամենում են յայտնապէս վրէժ առնել մէկը միւսից, իսկ մէջ տեղ առնակոխ են լինում պղտոգական չահերը։ Աղտոտիչ, տգեղագոյա Հատարկութիւն....

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏՈՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ստամբուլ, 10-ին։ Լրագիրներ կը գրեն Ռուսիոյ մէջ ներկայացուցիչ նշանակուած Նելիտովի ճամբորդութեան մասին։ Ան Ստամբուլ պիտի գայ Մարտ 15-ին։ Ան պիտի մնայ հոն 40 օր։ Ան պիտի ընդունուի մեծ հանդիսութեամբ։ Ան պիտի ներկայացնէ իր հաւատարմագիրները։ Ան պիտի ունենայ երկար հանդիպումներ Բարձր Դրան հետ։ Ան պիտի ներկայացնէ Ռուսիոյ պահանջները։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ այլ դեսպաններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Եկեղեցական ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ազգային ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մամուլի ներկայացուցիչներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ուսանողական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կանանց միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երիտասարդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մարզական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գեղարուեստական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիտական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Բժշկական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Իրաւաբանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Առեւտրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արհեստագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիւղատնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Անասնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Որսորդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ձկնորսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մեղուաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թռչնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ճագարաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շերամաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մետաքսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գորգագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարպետագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ասեղնագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հիւսուածագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարի միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կօշկակարական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Դերձակական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գլխարկագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ակնոցագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ժամագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ոսկերչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արծաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղնձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երկաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պողպատագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ալիւմինագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղինձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արճիճագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ապակեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Խեցեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Աղիւսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տպագրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հրատարակչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրադարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թանգարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պատկերասրահական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ցուցահանդէսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տօնավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շուկայական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Առեւտրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արհեստագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիւղատնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Անասնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Որսորդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ձկնորսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մեղուաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թռչնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ճագարաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շերամաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մետաքսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գորգագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարպետագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ասեղնագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հիւսուածագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարի միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կօշկակարական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Դերձակական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գլխարկագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ակնոցագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ժամագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ոսկերչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արծաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղնձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երկաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պողպատագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ալիւմինագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղինձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արճիճագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ապակեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Խեցեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Աղիւսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տպագրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հրատարակչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրադարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թանգարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պատկերասրահական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ցուցահանդէսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տօնավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շուկայական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Առեւտրական միութիւններ

Ստամբուլ

Ռուսիոյ նոր դեսպանը Ստամբուլ պիտի գայ Մարտ 15-ին։ Ան պիտի մնայ հոն 40 օր։ Ան պիտի ընդունուի մեծ հանդիսութեամբ։ Ան պիտի ներկայացնէ իր հաւատարմագիրները։ Ան պիտի ունենայ երկար հանդիպումներ Բարձր Դրան հետ։ Ան պիտի ներկայացնէ Ռուսիոյ պահանջները։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ այլ դեսպաններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Եկեղեցական ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ազգային ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մամուլի ներկայացուցիչներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ուսանողական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կանանց միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երիտասարդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մարզական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գեղարուեստական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիտական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Բժշկական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Իրաւաբանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Առեւտրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արհեստագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիւղատնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Անասնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Որսորդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ձկնորսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մեղուաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թռչնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ճագարաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շերամաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մետաքսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գորգագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարպետագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ասեղնագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հիւսուածագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարի միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կօշկակարական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Դերձակական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գլխարկագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ակնոցագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ժամագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ոսկերչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արծաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղնձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երկաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պողպատագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ալիւմինագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղինձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արճիճագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ապակեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Խեցեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Աղիւսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տպագրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հրատարակչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրադարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թանգարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պատկերասրահական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ցուցահանդէսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տօնավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շուկայական միութիւններ

Ռուսիոյ նոր դեսպանը Ստամբուլ պիտի գայ Մարտ 15-ին։ Ան պիտի մնայ հոն 40 օր։ Ան պիտի ընդունուի մեծ հանդիսութեամբ։ Ան պիտի ներկայացնէ իր հաւատարմագիրները։ Ան պիտի ունենայ երկար հանդիպումներ Բարձր Դրան հետ։ Ան պիտի ներկայացնէ Ռուսիոյ պահանջները։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ այլ դեսպաններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Եկեղեցական ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ազգային ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մամուլի ներկայացուցիչներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ուսանողական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կանանց միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երիտասարդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մարզական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գեղարուեստական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիտական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Բժշկական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Իրաւաբանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Առեւտրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արհեստագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիւղատնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Անասնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Որսորդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ձկնորսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մեղուաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թռչնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ճագարաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շերամաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մետաքսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գորգագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարպետագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ասեղնագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հիւսուածագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարի միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կօշկակարական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Դերձակական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գլխարկագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ակնոցագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ժամագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ոսկերչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արծաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղնձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երկաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պողպատագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ալիւմինագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղինձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արճիճագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ապակեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Խեցեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Աղիւսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տպագրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հրատարակչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրադարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թանգարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պատկերասրահական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ցուցահանդէսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տօնավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շուկայական միութիւններ

Ռուսիոյ նոր դեսպանը Ստամբուլ պիտի գայ Մարտ 15-ին։ Ան պիտի մնայ հոն 40 օր։ Ան պիտի ընդունուի մեծ հանդիսութեամբ։ Ան պիտի ներկայացնէ իր հաւատարմագիրները։ Ան պիտի ունենայ երկար հանդիպումներ Բարձր Դրան հետ։ Ան պիտի ներկայացնէ Ռուսիոյ պահանջները։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ այլ դեսպաններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Եկեղեցական ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ազգային ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մամուլի ներկայացուցիչներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ուսանողական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կանանց միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երիտասարդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մարզական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գեղարուեստական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիտական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Բժշկական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Իրաւաբանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Առեւտրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արհեստագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիւղատնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Անասնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Որսորդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ձկնորսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մեղուաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թռչնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ճագարաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շերամաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մետաքսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գորգագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարպետագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ասեղնագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հիւսուածագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարի միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կօշկակարական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Դերձակական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գլխարկագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ակնոցագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ժամագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ոսկերչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արծաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղնձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երկաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պողպատագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ալիւմինագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղինձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արճիճագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ապակեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Խեցեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Աղիւսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տպագրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հրատարակչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրադարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թանգարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պատկերասրահական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ցուցահանդէսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տօնավաճառական միութիւններ

Ռուսիոյ նոր դեսպանը Ստամբուլ պիտի գայ Մարտ 15-ին։ Ան պիտի մնայ հոն 40 օր։ Ան պիտի ընդունուի մեծ հանդիսութեամբ։ Ան պիտի ներկայացնէ իր հաւատարմագիրները։ Ան պիտի ունենայ երկար հանդիպումներ Բարձր Դրան հետ։ Ան պիտի ներկայացնէ Ռուսիոյ պահանջները։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ այլ դեսպաններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Եկեղեցական ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ազգային ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մամուլի ներկայացուցիչներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ուսանողական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կանանց միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երիտասարդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մարզական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գեղարուեստական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիտական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Բժշկական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Իրաւաբանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Առեւտրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արհեստագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիւղատնտեսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Անասնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Որսորդական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ձկնորսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մեղուաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թռչնաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ճագարաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Շերամաբուծական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մետաքսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գորգագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարպետագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ասեղնագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հիւսուածագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կարի միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կօշկակարական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Դերձակական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գլխարկագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ակնոցագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ժամագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ոսկերչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արծաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղնձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երկաթագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պողպատագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ալիւմինագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պղինձագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Արճիճագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ապակեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Խեցեգործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Աղիւսագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գիրագործական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տպագրական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Հրատարակչական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրավաճառական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Գրադարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Թանգարանական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Պատկերասրահական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ցուցահանդէսական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Տօնավաճառական միութիւններ

Ռուսիոյ նոր դեսպանը Ստամբուլ պիտի գայ Մարտ 15-ին։ Ան պիտի մնայ հոն 40 օր։ Ան պիտի ընդունուի մեծ հանդիսութեամբ։ Ան պիտի ներկայացնէ իր հաւատարմագիրները։ Ան պիտի ունենայ երկար հանդիպումներ Բարձր Դրան հետ։ Ան պիտի ներկայացնէ Ռուսիոյ պահանջները։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ այլ դեսպաններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Եկեղեցական ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ազգային ղեկավարներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Մամուլի ներկայացուցիչներու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Ուսանողական միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Կանանց միութիւններու հետ։ Ան պիտի ունենայ նաեւ հանդիպումներ Երիտասարդական միութիւններու հետ

երկրի կառավարչական ձևի հարցով։ Ալանիական ձգտումները նկատվում են միանական քանի նահանգներում։ Միևնույն ատեն մի քանի նահանգներում Համերաշխությունը շատ պավիանական Համերաշխությունը նույնպես են հակասում այժմ, որքան և ներքին պատերազմի ժամանակ, որին բոլոր գաղտնիները անտարբերությամբ էին վերաբերվում։ Եվ, Հերնգօվինայի ապստամբությունը երկար կը տևի և աւստրո-ունգարական նենգ քաղաքականության մասին լուրերը շարունակ կը տարածվեն, գուցե բոլզարացիները կը համակրեն հերցեգովինացիներին, բայց այդ համակրությունը կատարելապես պատճառական կը լինի։ Այդ տեսանելիքից երբեք չի դուրս գալ շահագանց պղպջ և ոչնչով չը ոգևորվող բոլզարական երկրի հետ լաւ ծանօթ անձինք հաստատում են, որ ամբողջ Բոլգարիայի մէջ Հազիվ կը գտնվին 1,000 կամաւորներ, որոնք Համաձայնեին օգնել ապստամբներին Մակեդոնիայի մէջ, եւ չունք խօսում Հերցեգովինայի մասին։ Եւ ճշմարիտ Բոլգարիայի մէջ գեռ ևս ցոյցեր չեն եղել ապստամբ Հերցեգովինացիներին նիւթական կամ բարոյական օգնություն Հասցնելու Համար։ Անկարելի է Մերժել, որ գաղտնի ցոյցեր կատարվում են, որովհետև երկրի մէջ Համային պավիանական կառավարութեան գործակատարները կան։ Բայց դրանք անկարող են ներգործել ամբոխի վրա և բացի այդ բոլգարական կառավարութիւնն էլ ինչ չի ասի, որ երկրի մէջ աւստրո-ունգարական կառավարութեան դէմ ցոյցեր բացարձակ կատարվին։

ԱՆԳԼԻԱ

Լօնդօնի մէջ լուրեր տարածվում էին գաղտնի դիտաւորութեան մասին հրաժարական տալ իր պաշտօնից, նկատում է „Голосъ“ լրագիրը։ Այդ լուրերը տարածվում են պահպանողականներից և հերքվում են ազատամիտ լրագիրներից, որոնք վճռականապես յայտնում են, որ այժմեան միհնատրութեան նախագահը բոլորովին մտադիր չէ հրաժարվել իր պաշտօնից։ Այդ հերքումները հաւանական են, որովհետև ազատամիտ կառավարութեան անդամների ժողովի ժամանակ վճռվեցաւ պաշտպանել միհնատր-նախագահին լորդների ժողովի դէմ և բացի այդ վերջին քուէարկութեան ժամանակ Համայնքների ժողովում միհնատրութեան առաջարկութիւնը ընդունվեցաւ 300 ձայների մեծամասնութեամբ 187-ի դէմ։

Այնու ամենայնիւ, մենք կարծում ենք, որ պահպանողական „Daily Telegraph“ լրագրի տարածած լուրերը Գլադստոնի հրաժարականի մասին կատարելապես անհիմն չեն։ Գլադստոնի այժմեան դրութիւնը չափազանց դժուար է։ Գարիամենտական այն մեծամասնութիւնը, որի օգնութեամբ Գլադստոն գործում է, ամենևին միակերպ չէ և մի քանի դէպքերում չէ հետապնդվում քաղաքական կարդադատութեանը, որի բացակայութեան ժամանակ միհնատրութեան առաջնորդը անկարող է Համոզել իր քաղաքական նախագծի մէջ յիշված նպատակներին։ Ջախաւոր ազատամիտները չեն ծածկում իրանց թշնամութիւնը դէպի Գլադստոնն մոլորած մի քանի վերաբերողութիւնները, որոնք, նրանց կարծիքով, չափազանց արմատական բնաւորութիւն ունեն։ Նրանք չեն հաւանում Իրլանդիայի մէջ մոլորած կաթոլիական նոր օրէնքները։ Աստիճան Բրիդլօին պարլամենտական նիստերին մասնակցելու թոյլատութեան տալու մասին միհնատրութեան կողմը միշտ ձայների փոքրամասնութիւն է լինում։ Եթէ նոյն բանը կը պատահի, երբ Հարց կը բարձրանայ պարլամենտի անդամների կրօնական երդումն ընդը ընդունելու մասին։

Այս Հանգամանքները ի նկատի ունենալով, շատ բնական կը լիներ, որ Գլադստոն իր կառավարութեան կարգադատութիւնը վերականգնելու Համար Հարց բարձրացներ իր հրաժարականի մասին։ Եթէ Գլադստոն ճշմարիտ Հեռատես գործիչ, ապա քայլը այնպիսի հետևանքներ կունենայ, որ բոլորովին ցանկալի չէ պարլամենտական այժմեան միհնատրութեան Համար։ Միայն մարիից Հաբասինգտոն և կոմս Գրենվիլ կարող են փոխարինել Գլադստոնին։ Բայց եթէ դրանցից մէկը իր ձեռքն առնէ կառավարական դեկը, ազատամիտ կուսակցութեան մէջ անբաւականութիւն կը ծագի։ Այդ կուսակցութենից կը հետանայ արմատականների խումբը, իսկ ատանց այդ խմբի ազատամիտները փոքրամասնութիւն կը կազմեն։ Այս վերջին դէպքում միհնատրութիւնը ստիպված կը լինի արձակել պարլամենտը և նոր ընտրութիւններ նշանակել, որոնց հետևանքները անկարելի է նախատեսել։

Գլադստոնի Համար շատ ցանկալի պէտք է լինի ամենևին դադարել այդպիսի ազատգան, որովհետև Ճերմանի միհնատրի Համար գժուար է դժվար վատնել պարլամենտական այն կամ ժամանակ, որ կը սկսվի Իրլանդական և կրօնական երդման Հարցերի քննութեան ժամանակ։ Գլադստոնի Համար անհրաժեշտ է ոչքան կարելի է շուտ գալ այն դրութենից, որի մէջ նա այժմ գտնվում է, իսկ այդ գործը կարելի է անել միայն այն դէպքում, եթէ չափաւոր ազատամիտները անպայման կը հետագնվին իրանց կուսակցութեան կարգադատութիւնը և կը հետևին իրանց առաջնորդին։

ՆԵՐՍԷՍ ԳԱՏՐԻԱԼԻԻ ՆԱՄԱԿԸ

„Journal d'Orient“ լրագրի № 9 մէջ կարդում ենք մի յօդուած, որով իմբագրութիւնը յայտնում է թէ գաղտնաբար առաջել է ներսէս պատրիարքից մի նամակ, որ լրագիրը ամբողջութեամբ դեռ ևս չէ հրատարակում, բայց որ կը հրատարակի ժամանակով։ Այդ նամակով նորին սրբազնութիւնը հերքում է թիւրքիայի վրա շատ տեղեկութիւններ, որոնք հրատարակվեցան վիեննայի Ջիմոնսական լրագրում և որոնց իմբաստը դերը հատուցնում է առաջած լինել հատուկ աղբիւրներից։ Սրբազանի նամակից „Journal d'Orient“ ստ ժամանակ ստում է միայն հետևեալ հերքումը։

„Ձեր լրագրի վերջին համարներից մէնի մէջ, գրում է ներսէս պատրիարքը, ես զարմացմամբ կարդացի որ առաջին միհնատր Սամիլ փաշան, ուղից ինձ հեռանալու։ Դա կատարեալ ստուտ տեղեկութիւն է. Սամիլ փաշան այդ տեսակ յանցանքից շատ բարձր է և այն բարեկամութիւնը որ ինձ փոխադարձաբար կապում է, անհնարին է անում այդ տեսակ մտքի յանցանք։ Այդ սխալ լուրերը տարածված են չարակամութեամբ և գուրկ են որ է հիմքից։ Կը խնդրեմ ձեզ հերքել այդ լուրերը ձեր լրագրի առաջիկայ համարներից մէնում։“

Սրբազանի նամակը վերջանում է հետևեալ խօսքերով։ „Հայերը յուսահատված չեն իրանց դատի մասին։ Նրանք յոյս են գնում Աստուծու դիտաւորութեան վրա և նոյնպէս իրանց օգտաւատուտ կայսրի բարձր իմաստութեան վրա, որ գիտէ վարձատրել Հաւատարմութիւնը և արհամարհել կեղծաւորների բնաբիգանները։“

ԱՐՏԳԻՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «Հավասի ընկերութիւնը» Տրիպօլիից դրամ են հանեցրել։ Թիւրքաց գործերի Տրիպօլիս ատրկիվը շարունակում է։ Շարաթ չէ անցնում, որ ծովափին մի թիւրքաց նաւ չը մտնենայ։ Թիւրքաց գործերի այժմեան թիւը 16,000 հոգու է հասնում։ Մահմետական իշխանութիւնները ամեն միջոցներ գործ են դնում, որ անապատի արաբներին իրանց կողմ գաշեն։ Նրանք ամեն տեղ ապստամբում են, որ կրկին տաբծեն 8,000 դիմադրողներ են նկել։ Եւրոպական կօնսիւլները ստոխկ երկիղ են կրում։

—Աւստրիական լրագիրները հաղորդում են, որ իբր թէ թիւրքաց կառավարութիւնը Հերցեգովինայի ապստամբների վրա կանոնաւոր զօրքի երկու գունդ նշանակելոյ, նրա Համար, որ ալբանցիներին այդպիսով Բոսնիա և Հերցեգովինա անցնել։ Բոսնիայի ապստամբների վրա թիւրքաց զօրքերի գլխաւորը նշանակված է Գերվիշ-փաշա։

— «France» լրագրի Բերլինի թղթակիցը փետրվարի 14-ից գրում է հետևեալը։ Այս բոլորին խառնում եմ, որ պօլիցիան անից առաջ գալ է և հրատարակում է այն կիսատ-պռատ մարդկութեան, որոնք պետական ծառայութեան կատարում ժամանակամիջոցը չեն վերջացրել, որքան կարելի է շատ նեղություններ պետական պետերին, ինչ որ կատարվում է Բերլինում, նոյնը ևս պէտք է կատարվի և բոլոր կայսրութեան մէջ։ Իմ ծանօթներից մէկը հարցրեց պօլիցիական գործակատարից, թէ պատերազմ կը լինի թէ ոչ։ Այդպիսի վտանգ յայտերը շատ տխրալի են, պատասխանեց նա պարզօրէն։ Եթէ պօլիցիայի անդամը այդպէս պատասխանեց, երեի ծանր կերպով են խօսում պատերազմի մասին բարձր շրջաններում։

—Վայրկեան իշխան Բիսմարկ որ քանի մի ամիս առաջ այլ և այլ խարդախութիւնների համար պատասխանատուութեան ենթարկվեցաւ մէջ, դեռ իր բանտարկութեան ժամանակամիջոցը չը լրացած, այս օրերս ներումն ստացաւ գերմանական կայսրից, այն պայմանով որ ամենևին չպահէ Գերմանիայի սահմանները։

—«Narodni List» լրագիրը Բօհեմից հետևեալ հեռագիրը ստացաւ փետրվարի 9-ից։ Կրեմօշիում գործերի դրութիւնը չը փոխվեցաւ։ Կրեմօշիանները անդադար յարձակվում են մեր զօրապահպանների վրա։ Եղածները բոլորովին փոխվեցաւ։ Բօհեմում, ինչպէս և ամբողջ Գերմանիայում կատարի փոխորիկ է բարձրացած։

—«Figaro» լրագիրը, խօսելով Միացեալ-Նահանգների նոր նախագահի մասին, նկատում է, որ Գրանտի նախագահութեան ժամանակվայ ապստաքին գործերի միհնատր Բլէնն յայտնի քշնամի է Միացեալ-Նահանգների ապստանի նոր նախագահ Զէյմսէր Արտուրին։ Գրանտի կուսակցութիւնը ամեն տեսակ միջոցներ է գործ դնում ներկայ կառավարութեան դէմ։ Վերջինիս կուսակցութիւնը նպատակը և պրօգրամը հետապնդիր է ոչ թէ միայն Նոր-Աիսպրկի համար, այլ և ընդհանրի համար։ Բլէնի կուսակցութեան պրօգրամայի մի կողքը բերում ենք այստեղ։ Ամերիկական հանրապետութեան կոչումն է, ասում է Բլէն, նախ կառավարել նուաճել և միացնել, յետոյ կենտրոնացնել և հարատևացնել Ամերիկայի բոլոր հանրապետութիւնները միացնել մէկ դաշնակցութեան մէջ, Հնարաւորութեան սահ։

ԽԱՒՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հանդուցեալ պատ Պիոս IX-րդ միանելով կրճատել էր իր անձնական ծախքն կարողութիւնը այլ և այլ նպատակների։ Այժմ կռահում Մատաի-Ֆերմատ ներկայացուս Հռոմի դատարանը, ապացուցեց որ ինչն հանգուցեալ պատ Պիոս IX-ի ապրելն է և պահանջից որ իր հօր կտակը քանդվի, քանի որ հանգուցեալ պատի կտակի վրա կոպակատարներ էին նշանակված, յետ գալնել Պիոս IX-ի ամբողջ անձնական կարողութիւնը նրա ազգկան։ Մատաի-Ֆերմատի կամաւորն, և մի և նոյն ժամանակ դատապարտից երեք կարդինալներին պրօգնոմ դատաստանական ծախքերի վճարելուն։

* * *

Լոնդոնի վիճնիդ ամուսով մէկը Ֆիլադելֆիայում մէկ բրօշիւր հրատարակեց «The Mystery of Hamlet» (Համլետի գաղտնիքը) վերնագրով, որի մէջ ապացուցանում է, թէ Շէքսպիրեան խաղատրութը, ստամատրա չորեր հազար ապրիլ էր։ Շէքսպիրը, բրօշիւրի հեղինակի կարծիքով, կամենում էր իր ստեղծագործութեամբ յոյն տալ, թէ ինչ սխալ է դալ և գործը մէկ ազգին, որին մանկութիւնից կը սկսվին կրթել իշխանի պերի համար պատրաստելու նպատակով։ Իր ենթադրութիւնը վիճնիդ աշխատում է ապացուցանել տղերգութիւնից բերած բազմաթիւ օրինակներով։

* * *

Ամերիկացի մարդը աշխարհիս երեսին այս րոպէիս Աիսմի խաղատրն է։ Նա երեք հարիւր յիսուն կին ունի, և վերջին ժամանակում, նրան մէկ խնամ միաք ևկաւ գլուխը—բնակեցնել նրանցից իւրաքանչիւրին մէկ մէկ պալատում։

* * *

«Köln. Zeit.» լրագրին Կ. Պոլսից գրում են, որ Շէյխան պիտատրութիւն ունի մեծ ուժերին կրկին փորձառութիւն անել Տրօյադայի շրջականերում։ Նա ապրիանից փիլոնն տատյան, որով իրաւունք է տրվում նրան ամբողջ Տրօյադայի մէջ հնագիտութիւններ անել։ Այդպիսով նա ոչ միայն Պատրվիկը կը հետախոյզ, այլ հիմնատր հնագիտութիւններ կանի և Բալլի-Պազի շրջականերում, ուր, Լ.-Շեվալիէի կարծիքով, հին Տրօյան էր գտնվում։

«ՄՇԱԿ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 փետրվարի։ Վճռված է Գեներալյա Նահանգում գործարկել գիմնազիաների հիմնարկութիւնների գործողութիւնը։ Ցեղական մանուածոգովին յանձնված է միանել ուսական վարչութեան մի նոր ձև։ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը մի շրջաբերականով հրատարում է գիւղացիներին բարեգործել ուսման Համար փոքր։ Գաղտնաւոված է մի հրաման խստութեամբ հսկել, որ ապստաիների աշակերտը չսորվեցնեն գիւղացիներին։ Գիւղացուց ապստաիների աշակերտները պիտի վճարեն ուսման դրամը գիւղերի խորհրդով և ոչ թէ աշակերտների կամ ապստաիների կամայականութեամբ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 փետրվարի։ Պետական բանկի 5% ապստակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր., 25 կ., երկրորդ 91 ր. 5 կ., երրորդ 91 ր. 50½ կ., չորրորդ 91 ր. 5 կ., հինգերորդ 90 ր. 12 կ., Նեղքին 5% ապստի փոխատութեան ապստակը արժէ 216 ր. 75½ կ., երկրորդ 214 ր. 50 կ., արևելեան ապստի փոխատութեան ապստակը արժէ 89 ր. 87 կ., երկրորդ 90 ր. երրորդ 90 ր., 12 կ., ոսկի 8 ր. 15 կ.։ Թուաց 1 րուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 24,19 պէնս, Ամստերդամի վրա 123 պէնս, ուուաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ 50 պֆ., Փարիզի վրա 254 ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բօրսայի արտանդրութիւնը Հանգիստ է։

ԼՕՆԴՕՆ, 25 փետրվարի։ Բանկը 4% նշանակեց գեզմման Համար։

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՒՒՈՐ ԱՒՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻՒՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻՑ“

Ամենաոր և գործնական ձևի, բացատրակ կանոններով և բացատրութիւամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մնայ մանրուք գիրքը կը բաշխուայ մօտ 400 էրեսից. և մանրուք ապագրութիւամբ. դորա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակագրութիւն „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատկ ուածով. ցանկացողները թէֆլիսում կարող են դրուել „Կենտրոնական“ և „Զաքարիայ Դիմիտրեանցի դրամագլուխ անուցներում և թատրոնի տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բացու Բաթումում Ռոգոզինում, Քութայիսում և „Մարզ բնի“ դրագրատունում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առաջարկութիւան թերթի ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. ապագրութիւնից յետոյ 3 ր: Բաժանորդների անուանները և ազգանուններն կը տպագրուին գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբել Պ. Ապրեսեանց

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ, Գօլովինսկի պրօսպեկտի վրայ, տան Ճարտարապետ Բէլօխ: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիչկներ 4 ր., բիջաներ 8 ր. ամերոյ հագուստ 13—19 ր., պրապ, մահուդ, տրիկօ, սրբիչներ և ալբոմներ կէս գնով: Էջգիական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չեստեր 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծպական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ: **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**: Մեղրամոմ և արծաթեայ մուժեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութիւամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12-րուբլուց: **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՄ**:

21—36

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V գիրքը. „Երկու վէպիկ“ անդէպ անունից. „Սոխակ“ և „Խաղտած“, գին. 20 կ., առ այժմ դիմել՝ *Թիֆլիս. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.*

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր առաջմեցաւ Ամերիկայից **ՊԱՏԱՎԿԸ** *որն ուրիշ տեղ ծախում է հազար մեկ րուբլով, իսկ մեզ մօտ 40 կօպեկ է: Արծրատուդպլերևում:*

2—10

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна **25** коп.

ԽՄԻՉՔՆԵՐԻ *առևտուրը դադարեցնելու պատճառով առաջին տեսակի* **ԿՈՆԵԱԿԸ** *վաճառվում է 1 ր. 10 կ. շիշը,* **ՊՕՐՏ-ՎԻՆ** *և* **ԽԵՐԵՍ** *1 ր. շիշը:* **ԼՕՆԴՕՆԻ** *խանութում* **ԱՄԻՍՏՐԱԿԱՆ** *բանկի տակ:*

4—10

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Թուլոց յայտնի գրող **ՎՈՒԶԵՏԻԶԻ** *„ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական գիրքի հայերէն թարգմանութիւնը* **„ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱՆԱԾԱՌ“** *անունով:*

Այս գիրքը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը, բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը չունեցաւ տպագրելու: Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԻԿ:

Կարելի է առնել թէ կհնտօնականի գրավաճառանոցից և թէ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցեով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ձրծաղներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԵ-ԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլի և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի տասն քարոցներ 50 կ., պատուհան ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 *զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը,* 10,000 *զոյգ կանանց* ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 *մահուդացարաններ 5 կ.—5 ր.,* 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 *արշին բամպակյ. 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհաս 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօյկեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ* ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 *-ֆունտ էժ. թէյ* ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ.-ից *-կախէ գրիչներ իւրաքանչիւր տեսքի հատ ծառ: Ծախում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

92—100

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ (*սեխտաններ և բազկաթոռներ*) *ծախում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկոս փողոցի անկիւնում ՄԻՔԱՔԱՅԻ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՆԻ պահեստում:*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ. Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

147—150

Մի քանի տող, կաթոլիկէ հայոց փողոցի անկիւն № 13.

Աժան էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախում են. ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սակդյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտիներ (погребцы) 6—25 ր., սամովարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուբաններ պղնձէ ամաններ, գերմանիերայի երկաթէ ամանով ամաններ. ուսմի վալներ մրամորների 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաի 6—32 ր., ռեվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվերի, սիպար ռինգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և ծխամորճ կուշտարօվի զիլդի պապիրոսի. 5,000 ՅՈՒՆՑ ԹԼՑ (չայ) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ բրնիվիս. (սուխար չայու և գաֆէի) էմնէմի. կօֆի էմնէմի և Միխէլսօնի. ֆեռերրուդյու 40—1 ր. 25 կ. Հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօրկայ դիմէմաձուներին հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) զուլճուկ (пухъ), պատուհաններ ամանների և չայու գանակ չանդալ գանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժիներ. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—3—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կուռնիներ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրերօդ. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուխտաներ, երիտասարդի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազացներ կաֆէի համար, ֆիլտրեր—ջուր մաքրելու, կրասնոյ կարօրկեն 18 կ., փաքս ֆրանսիայի ժակոյ, խոզի փոշոյ, կանվերտներ, սուրդուչ, մատիտ, դրիչ երկաթէ, գրչակոմ, քարեսափսակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիներ, դդալներ սեղանի և չայու ֆիրաժէ, փաշտայի և բրիտանկի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուռնչկէք 45 կ.—5 ր., շամպայաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլատպշկաններ վարշավու, ՌԵՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլպաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ մարդկերանց գարնանային, գոնաթիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շորթ. անդրեր չիմայու տակով, գուտապերչովի և փայտէ չռականներ գլխի շորի տապկի, պոլի և կարասի համար. չուլքի թել (бумага) մատակի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆելչատակէք մարդկերանց և կանանց պորտմանեներ, քիսաններ, պապիրոսի ամաններ և մանր դպրատեղերինի տպրանքներ, տապտ ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կատր, հոտավետ ջրեր պուդրի գլիցերինի ջրի քացախ, հոտավետ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գիշումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնում են ՄԻՔԱՑԻ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկից փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

1—180

Մի քանի տող, կաթոլիկէ հայոց փողոցի անկիւն № 13.

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԿԻՐԱԿԻ, 28 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

Պալատական պատիւս Նասրէդդին պատից Շահի

ԲՕԹԼԻՏ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ազգական Նրանց Շանաւոր պատճէկ կամարդի, Մահօմէդ Իսմայիլ Բէյի

պատիւ կանանայ տալ մի բացիկ օր, փետրվարի 28-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կատարման Նէրկայացումն, նոր ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ:

Մանրամասնները տե՛ս շանեքում: 4.

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Պետին բաժանելի ՖՐԱՆՍԻԱՑԻ և ԻՏԱԼԻԱՑԻ, արդիւնաբերված **ՊԱՍՏԵՈՐԻ** *սիստեմայով:*

Վաճառում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՍԼ** *մի զօլոտնիկ 50 կօպեկ, մի ֆունտը 48 րուբլ:*

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախում է Պ. ԱԼԲԼԻՏԻ մագազինում, գօլովինսկի պրօսպեկտի վրայ, տան կօստանտին Ջուբալօվի:

ՆՈՒԽԻՈՒՄ *պ. ԼԷՐԻՍԼԻ հիմնարկութեան մէջ:*

8—10

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂ ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը,* **ՓՈՍՏՈՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ.*

Մի և նոյն տեսքը **ԹԻՆԱՑԻ ԻՆԿ**, *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանեք և վրձին գլխատմար, 1 ր. տանեք և վրձին գլխատմար,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՈՆ** *և հոտաւէտ ջրեր և այլն*

85—100

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 26 Февраля 1882 года.

Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. „Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 35 Մարտի 2 (14) 1882 Մարտի 2 (14) № 35

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գրւում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Մշակների դրութիւնը Անդրկովկասում։ Նամակ խմբագրին։ Նկարին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիա։ Նամակ Թէրթմայից։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿՆԵՐԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

—

Դեռ անցեալ տարի մենք առիթ ունեցանք «Մշակի» միջոցով խօսել մեր երկրում քաղաքի մշակների դրութեան վրայ։ Երեսի վրայ թողած այդ գաղափարի անսասանելի դրութիւնը հարկադրում է մեզ կրկին գաղափար նոյն նիւթին։

Մշակների թիւը, որ առանց այն էլ նշանաւոր է մեր երկրի մեծ կենտրոններում, իւրաքանչիւր տարի քանի մի հարիւրներով էլ աւելանում է։ Նրանք աւելի գալիս են Անդրկովկասի այլ և այլ կենտրոններ, ինչպէս Թիֆլիս, Բագու և այլն, թէ մեր երկրի բոլոր ծայրերից, թէ Թիւրքաց Հայաստանից ու Պարսկաստանից։ Այժմ բոլոր մշակները գրանք գալիս առողջ երկրագործական հայ ազգաբնակութիւնից, գեանդվելով մեր մեծ քաղաքներում, բնականաբար ենթարկւում են մեծ քաղաքների կեանքի բոլոր անաջող պայմաններին։ Այդ թարմ, առյդ երիտասարդներից իւրաքանչիւրը ձըգտում է յետ գցել իր ստացած օրական չընչին վարձի նշանաւոր մասը, գրկել իր անձը անհրաժեշտ կարիքից, իր բերանի հացը կտրել, պահել մի սեւ օրվայ համար յետ դնել քանի մի կոպէկ....

Հասկանալի է, ինքն լաւ ինքնան, ինչ կեցութիւն պէտք է ունենան սրանք, որոնցից շատերը, ցեղակից տաժանելի աշխատութիւններից յետոյ, գիշերն անգամ իրանց գլուխը հանգստացնելու տեղ չունենն, այլ մեծ մասամբ փողոցում, անձրեւի և ձիւնի տակ են անցնում դիշերը։ Այլ ևս նրանց կերած կերակուրների, նրանց բնակարանների մասին (ով նրանցից ունի բնակարան) մի հարցնէք։ Բանուոր, մշակ գնալ մեր մեծ քաղաքներում վատ է անուանվելի, գործելի կեանք. նա մարդ չէ, իսկապէս, այլ գրաստ։ Բայց այդ բոլոր նիւթական զրկանքներից, մշակը իր երկրագործական, նահապետական պարզ զրութիւնից անցնելով քաղաքային ապականված շրջանը, ընկնելով իր համար մի նոր, անծանօթ, աւելի գօրաւոր սարրի մէջ, իրացնում է քաղաքային սոսրին դասակարգի բոլոր գղջալի թերութիւնները. նա անբարոյականանում է։

Ի՞նչ է լինում սրա հետևանքը։ Հազարաւոր առյդ, առողջ շինական երիտասարդներ, բարձի թողն արած իրանց գիւղը, իրանց դաշտերը, վերջապէս իրանց հայրենիքում ամեն նուիրական, սիրելի առարկաները, լի յոյսերով գիմելով դէպի երկրի գլխաւոր կենտրոնները,—այդտեղ հալվում, մաշվում են, նիհարանում և բարոյապէս փչանում են։ Նրանք այլ ևս պէտք չեն իրանց ընտանիքին, հայրենիքին. նրանք առողջ եկան, բայց վերադառնում են հիւանդ, քայքայած առողջութեամբ. նրանք եկան պարզամիտ, անարատ, նահապետական ոգով, բայց գտնում են իրանց գիւղը, շատ տարիներից յետոյ, անբարոյականացրած և կարող են միմիայն անբարոյականացնել իրանց գիւղը, իրանց ընտանիքը։ Ահա քաղաքների, մեծ առևտրական և արդիւնագործական կենտրոնների ազդեցութիւնը նահապետական մշակ դասի վրայ։ Դրանից յետոյ մշակը այլ ևս իր հայրենիքին պէտք չէ. քաղաքի անբարոյական կեանքը նրան մոդնիսի պէս ձգում է գէպի ինքն, նա ընտելացել է այդ կեանքին։ Հետանալ գժուար է և մշակը տոիպված է պարբերաբար գնալ գալ իր գիւղը....

Եթէ ընդունենք ամբողջ Անդրկովկասում գտնված մշակների թիւը մօտաւորապէս 20—25 հազար, որոնք մեծ մասամբ հետու են ապրում իրանց ընտանիքից, ինչն իրան հասկանալի է թէ իւրաքանչիւր տարի որքան ծնունդներ կորչում են գիւղերում, որքանով է պակասում ամբողջ հայ ազգաբնակութեան թիւը և այդ կրկնւում է ամեն տարի։

Արդեօք մեր ազգաբնակութեան համար այդ կենսական խնդրի վրա ո՞վ պէտք է մտածի, եթէ ոչ նոյն իսկ մեր կենտրոնների ազգաբնակութեան հասկացող մասը, ինտելիգենցիան։

Եթէ մեր ինտելեգենցիան անընդունակ է մտածել այդ նշանաւոր խնդրի վրա ազգասիրական կամ նոյն իսկ ընդհանուր մարդասիրական տեսակէտից, գոնէ հէնց իրանց ապահովութեան տեսակէտից մտածէին այդ հարցի վրա։ Չէ՞ որ այդ հազարաւոր անապատան և նիւթապէս անապահով ամբոխի միջից, որ օրից օր բարոյապէս փչանում է, կարող են դուրս գալ ասպատակներ, գողեր, մարդասպաններ, չէ՞ որ դրանց մէջ վատառողջ կեանքի եզանակի պատճառով կարող են զարգանալ ամեն տեսակ վարակիչ, տարափոխիկ հիւանդութիւններ, որոնք կը տարածվեն քաղաքի միւս ազգաբնակութեան մէջ։ Եւ այնուհետև սոսկալի կը լինէք աւելի ջանք և ապահովութիւն գործ դնելու այդ բոլոր չարիքների զարգացման առաջն առնելու համար։

Ժամանակ է մտածել, գոնէ դլխաւոր կենտրոններում եղած մշակների վիճակը փոքր ի շատէ թեթևացնելու վրա, տալով նրանց քիչ թէ շատ մաքուր և յարմար բնակարաններ, հիմնելով արժան ճաշարաններ։ Այնուհետև անհրաժեշտ է կազմել յանձնաժողովներ, որոնք կարողանային Անդրկովկասի մշակների դրութիւնը քննել իմանալ նրանց մեծ քաղաքները դիմելու շարժառիթները, նրանց ցաւերն ու վէրքերը և ապա դրա համեմատ դարմանն առաջարկել, որքան հնար է արդելք դնել այն անբնական հոսանքին, որ տեղի է ունենում դիւղերից դէպի քաղաքները, աշխատել միջոց հայթայթել քաղաքում զետեղված այդ երկրագործ դասակարգի դէմ եա առողջ անդամներին վերադառնալ կրկին իրանց գիւղը և կրկին ձեռք տալ տօրքին ու բահին....

Իսկ այդ անելը, եթէ մի նոր ընկերութեան գործ չէ, ապա անշուշտ Թիֆլիսի բարեգործական և Բագուի մարդասիրական ընկերութիւնների գործ ու պարտականութիւն է։ Գրանով այդ ընկերութիւնները մեծ ծառայութիւն արած կը լինեն թէ մեր մշակ գասակարգին և թէ նոյն իսկ Անդրկովկասի ամբողջ հայ ազգաբնակութեանը։

Գոնէ այդ ընկերութիւնները իրագործեն մեր առաջարկած պրօգրամմի մի ամենափոքրիկ մասը։

Խմբագիր էվ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՐԱԳՐԻՆ

—

Ամենան, 20 փետրուարի

Ամենան հայ, որ ճանաչում է և կամենում է իր ազգի օգտին, մեծ համակրութեամբ պիտի դիմաւորէ «Մշակի» առանաւեայ տարեգարձը ու չը նորհաւորէ. նրան, մաղթելով նոա բարեյաջողութիւն ազգային օգտակար գործերում։ «Մշակը» տասը երկար տարիների ընթացքում անխոնջ և արիաբար կերպով հսկից ազգի բարոյական պահանջութիւնց վրա, զանազան չարիքներ, «Մշակն» էր որ ի Թիւրքիա երեք առանձին ընկերութիւնք ի մի մասին կազմելու պատճառ եղաւ, առաջ տարի քաջութեամբ պատերազմեցաւ խաւարի դէմ, առանց վհատելու և վերջապէս յաղթող հանդիսացաւ։ Անթիւ, երկար, խուլ տարիներէն յետոյ «Մշակի» բերնէն առաջին անգամ լսեցինք քարող և յորդոր ի միաբերան և եղբայրաբար ամեն դասակարգեան հայերի, ձեր լրագիրն էր որ աշխատեցաւ լոյս սփռել թէ հոգևորականաց և թէ աշխարհականաց մէջ, ցոյց տալով խոչոր նախատապարտութիւնը, տգիտութիւնը, խաւարը, վատաբնեան ու «ետութիւնը» բառական չը համարելով քաղաքների համար գործելու «Մշակը» մատաղ գիւղերն ու աւանները և այդտեղ գարթնցուց թէ բարոյական և թէ անտեսական ինքնաճանաչութիւնը։ «Մշակը» յանդիմանեց ընտանեկան սահմանափակ յարաբերութիւնները։ Ցնծաք խօսում Թիւրքիայեան հայոց եղբարց համար նրա բրած աշխատանաց վրա, նրանց առաջնորդեան օգնութեան վրա։ Նրա ազդակի արձագանքն էր գարձել Եւրոպիոյ մէջ հայոց օգտին անելիքը, որուն կը չարունակ մինչև ցարդ նպաստել։

«Մշակը» վերջապէս կրթեց ամբողջ մի նոր և թարմ սերունդ, որ պատրաստ է ազգին ծառայել և ձեր գործակիցների ուղղութեամբ ընթանալ։

Շնորհաւորելով «Մշակի» տասնամեայ յոբելեանը, սրտանց մաղթելով նրան գոյութեան բազում տասնեակ տարիներ, կը խնդրենք արժանացնել մեր այս նամակիս տեղ տալ նրա էջերի մէջ։

Ստորագրեցին 9 երիտասարդներ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Հետևելով նամակը մեզ ուղարկված է տպագրելու համար։ «Ցաւալի է որ ամբողջ Ռուսաստանում կան երեք ֆաբրկանեվսկական (գեղագործնեբի) ընկերութիւններ, որոնց նպատակն է որ և է միջոցով օգնել չքաւոր ֆաբրկանեվսկներին։ Մինչ, Թիֆլիսի գեղատներում (ատաենկաներում) ծառայող ֆաբրկանեվսկներս, անունելով այդ տեսակ ընկերութիւնների արդիւնքները և գրալով նրանց օգտը, կամենում ենք Թիֆլիսում էլ հիմնել մի բարեգործական ընկերութիւն, որի նպատակը լինի օգնել կովկասեան բոլոր չքաւոր ֆաբրկանեվսկներին։ Թիֆլիսի մեր ընկերներից մինը առաջարկել է արդէն քաղաքիս գեղատների տէրերին վերցիւնալ միտքը և նրանք յայտնել են իրանց կողմից համաձայնութիւն, խոստանալով մեզ օգնութիւն։ Այնուհետև պատմը ուղարկել է նամակներ կովկասեան այլ քաղաքների գեղատների տէրերին, խնդրելով նրանցից էլ օգնութիւն, ընկերութիւնը հիմնելու համար»։

—

ՍՏԱՎՐՈՊՈԼԻՑ մեզ գրում են։ «Մի ամիս առաջ այստեղի հայ ազգասիրտ երիտասարդները ժողովեցան մտածելու հայերէն լեզուով մի ներկայացման տալու մասին, որի օգուտը պիտի յատկացվէր մեր ծխական ուսումնարանին։ Վրճռեցին խաղալ «Ախր և նախապաշարմունք» պիէսան։ Բայց կրկնութիւնքեր չտեսան և գործը քանդվեցաւ։»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են որ վարպետանոց մենը կատարելու ժամանակ կարգացվեցան Ստավրօպոլի հայոց ծխական գպրոցում մի քանի անհատ ճառեր և ներկայացվեցաւ գպրոցի տարեկան հաշիւը, որից հանդիսականներն իմացան թէ տարվայ ընթացքում 1,200 րուբլ ծախս է եղել գպրոցի վրա և թէ մի քանի րուբլ այդ գումարից մնացել է հոգաբարձու Փիլիպոպարեանի մօտ։ Իսկ թէ ինչ գրութեան մէջ է ուսումնարանը, քանի աշակերտ և աշակերտուհի ունի, ինչ են ուսուցանում,—ներկայ գանվողները ոչինչ չիմացան։ Ճառերից յետոյ աշակերտները երգեցին մի քանի ազգային երգեր, իսկ դրանից յետոյ եղաւ վիճակախաղ։ Հանդէսը վերջացաւ նախճաճախով, որտեղ չատ գինի և տրյաղ խոզերը և ցրվեցան։

—

ՆՈՒԽՈՒԻ մեզ գրում են։ «Մեր արհեստաւոր դասի մէջ սովորութիւն կայ բարեկենդան օրերը ծաղրական այլ և այլ շորերը հագնել՝ ուղտապանի, դինւորի, պոլիցիականի, և այդ մասկարադի ձևով հագնված անձինք շրջում են փոդոցներում, գնալ դալս, հանդիսականներից փող ժողովելու։ Այս տարի այդ ծաղրածու, բայց ազնիւ պատանները, ինչ որ փող ժողովեցին այդ միջոցով, դալս գալով իրանց օտարօտի զարդերի ծախսը, ամբողջութեամբ նուիրեցին տեղիս հայոց գպրոցին։ Այդ գումարը թէև միայն 15 րուբլ եղաւ, բայց մեր արհեստաւորների արածը այն աստիճան ազնիւ բան էր, որ անկարօտ գրի ստատութիւն գործեց ամբողջ քաղաքում։ Թող այդ չքաւոր ծաղրածու-ներից օրինակ առնեն նոյնտ մեր հարուստները։»

—

Մեզ գրում են ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻՑ, փետրուարի 23-ից որ այդտեղի եղանակը բոլորովին փոխված է, օրերը գարնան օրերին են նմանվում։

—

ՍԱՄԱՂԱՐ գիւղի հայ-աւետարանական հաստատութիւնն առնուած ա. Կիրակոս Ղազարեան գրում է մեզ հետևեալ նամակը։ «Ձեր լրագրի ներկայ թիւ 11 համարի մէջ մի անյայտ Թիֆլիսից Վազարշապատից հաստատուած է որ մի սամաղարցի հայ-աւետարանական պատուհասն է իբրև լէմա է անուանում, ուրանալով իր հայ լինելը։ Թիֆլիսցի այդ գրպարտութիւնը կը պատասխանեմ թէ մի Ձմարիտ հայ-աւետարանական իրեն ամօթ կը համարի լինուա կամ ուրիշ մի անուն տալ։ Ով գիտէ, գուցէ հայ պատուհասը կինը ծիծաղելով է այդպէս պատասխանել, քանի որ ամենք հայ-լուսաւորչականներից մեզ այնպէս են անուանում, բայց ես սամաղարցի հայ-աւետարանականներից մինչև օրս մինն էլ չը անուայ, որ ուրանար իր հայ ազգութիւնը, չը լսեցի մինի բերանից անգամ լէմա բառը։ Ինչքան սասիոս մարդիկ, նախանձից, չարախոսութիւնից, կրկից չարժված խօսեն, գրեն, յարձակվեն մեզ վրա, աշխատեն հետապնդել մեզ ազգութիւնից,—մենք այնտ ամենայնիւ միշտ ասելու ենք և կասենք որ հայ էինք, հայ ենք և հայ կը մնանք միշտ։ Եւ ոչ միայն հայ, այլ հայասէր և ազգասէր։ Թող այդ մարդիկ այն էլ գիտենան որ մենք քրիստոնէական զգացմունքով միշտ կազատենք Աստուծին անիրաւութեամբ նեղել նրանց, որովհետև իրանք չը գիտեն ինչ են գործում։ Իսկ մեր սիրելի ազգին միշտ կը ցանկանանք բարօրութիւն և երջանկութիւն։»

—

Աստղանիք «Հրահանգ տեղական վարչութիւններին և մանուածոցիներին» հայոց բարեգործական ընկերութեան կովկասեան Գրքոյկը տպված է հա-

Fonds A.R.A.M

ընդէն և առաջէն լեզուով, Թիֆլիսում, Յոհ. Մարախրատների տպագրատուն, ներկայ 1882 թ.ին։

—

«Русскій Курьеръ» լրագիրը իր № 50 մէջ նախքան է մի ընդարձակ յօդուած «Ազատարտոնի հարցին» որի մէջ յայտնում է այն միտքը թէ ամուսնական օրէնքները պէտք է վերաքննուէին և ազատարտոնը պէտք է հնչասցուէր, քանի որ կարելի պատեհատական յարմարեալ կանոնով երբեմն ամուսիններին, եթէ նրանք արդէն միմեանց տաղտուկ են, չէ նպատակ ընտանեկան բարոյականութիւնը, այլ ընդհակառակն խախտում է այդ բարոյականութիւնը։

—

Վչաց «Կրօնքար» լրագիրը լսել է որ կովկասեան Գլխիսարը պէտք է վերջին, իսկ Թիֆլիսի նահանգի ամուսականների փոխադրութիւնների գործերը պէտք է յանձնուին Թիֆլիսի ամուսականների կալուածական բանկին։

—

Օրէնսդիր լրագիրները հաղորդում են որ այդ քաղաքի առաջ նստարանական խումբը խնդրիք է ներկայացրել նոր գիւղալուծանդապետին թոյլ տալ նրանց իրանց ներկայացուցիչները շարունակել մեծ պատին։ Նահանգապետի պատասխանը դեռ եւս յայտնի չէ։

—

Նոյն լրագիրները հաղորդում են որ Խարկովի համալսարանը կրկին բացուած է և դասախօսութիւնը նոյս մէջ կրկին շարունակում է։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ «Գործ» ամսագրի առաջին համարը կը հրատարակուի մայիս ամսի վերջերում։

—

Մեծ-Վլադիքաւկազից մեզ գրում են որ վերջերս կէսից այդտեղ եղանակը բաւական մեղմացել է. և ինչպէս երեւում է, գալոցում երեսացող ամրողջ ձիւնը չուտով կը հալուի։

—

Նուխուից մեզ գրում են։ «Պ. տ. Վասիլեանց և ֆաշտեանց, որոնք մի քանի տարի ձմրաբար հետազբիներ էին գրում և այլ պատմիչներ կատարում տեղիս վաճառականների համար, որոշել են նորից կատարել այսուհետև վարձատրութեամբ և ասացած բոլոր ապրիլնքը յանձնացնել նոյեմբ ազգային երկտես դպրոցներին։ Դրա համար արդէն բացել են երկտես արկղ։ Ասում են որ 250—300 րուբլ արդիւնք կը լինի տարեկան։»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են որ վերջին ժամանակներս Նուխու հայ հասարակութեան մէջ նշմարելի է լինում մի տեսակ չարժում և ձգտում դէպի ազգային կրթութեան գործը։

—

Հաճախում ենք «Արձագանք» շաբաթաթերթի աշխատութիւնը հետևել երեսներին վրա։ Կ. Պոլսի «Մասիս» լրագիրը իր բազմաթիւ դեղեցիկ յատկութիւնների հետ ունի և մի չատ գովելի յատկութիւն, այն է փոխ առնել լրագրերը, տեղեկութիւնները և ամրողջ նամակները, քիչ փոխելով նրանց ոճը, որից լրագիրներից առանց ի նորին յիշելու այդ լրագիրների անուններն, մանաւանդ որոնց ուղղութիւնը չի հաւանում։ Հասարակ լրագրում այդ տեսակ վարմունք անուանւում է գողութիւն։ Եւ ահա «Արձագանք» խմբագրութիւնը դեռ ծանօթ չը լինելով «Մասիսի» այդ դեղեցիկ յատկութիւնի հետ և դեկտեմբեր ամսին անցեալ թիւ, քանի իր թերթը դեռ չէր հրատարակում, երեի ուզելով «Մշակի» յօդուածներին հետևել, այժմ միանգամայն քաղում է Կ. Պոլսում հրատարակվող «Մասիսից» Պարսկաստանի մասին այն լուրը, որ արդէն դեկտեմբերի 30-ին, № 243 մէջ տպված էր Թիֆլիսում հրատարակվող «Մշակի» մէջ, մեր սեփական թղթակից պ. Սիմեոնի նամակում։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ պ. Ս. Թառայեանց մեզ գրում է։ «Ապրիլի 21-ին միաբերան, ժամը 3-ին կէսօրից յետոյ, հայերէն լեզուով դասախօսութիւն կար «Մարզասիրական բնկերութեան» դահլիճներից մէնում։ Ամրողջ դահլիճը լի էր լսողներով. մնացորդ ձրի էր։ Դասախօսը խնդրեց պ. Կարապետեանն էր, որ ծանօթացում է երկաթուղու վրա։ Պարոնը նիւթ էր վերցրել Ֆիզիկայից «Ջրաքաշիչները և օդը»։ Դասախօսը իր բոլոր ասածները բացատրում էր օրինակներով, ֆիզիկական սկզբունքների վրա փորձեր անելով։ Երեի դասախօսութեան ձրի լինելու պատճառով էր, որ մարդիկ չատ էին ժողովել։ Բայց դէմն իսկ այդ պատճառով միևնոյն դասախօսութեան կէսը անտեղեակ նոր եկողներ էին լինում, իսկ յետոյ, միևնոյն վերջը, անդադար զուրս գնացողներ. այդպեսով անընդհատ երթևեկութիւն չատ էր խանգարում լսողներին։ Սեղանը, որի վրա չարված էին ֆիզիկական սքենաները, չէր երեում եանի նստողներին. այս էր պատճառը որ սրանք բոլորն էլ բարձրացել էին իրանց տեղից ու կանգնել նստարանների վրա. դա մի մեծ անկարգութիւն էր։ Չարիքաւոր է որ տեղերը, որի վրա դրված են սքենաները կանոնացրած լինէր մի փոքրիկ բարձրութեան վրա, որպես դի բոլորն էլ տեսնէին ասած ֆիզիկական փորձերը իրանց հետաքրքրութեան։ Ակնկալում եմ մի փորձիկ նկատողութիւնից. պ. դասախօսը չատ յաճախ է խօսում, այնպէս որ նստողների եանի կարդերում նրա ձայնը հազիւ լսելի էր լինում։ Լաւ կը լինէր եթէ պարոնը մի փոքր բարձր խօսէր։»

—

«Արձագանք» շաբաթաթերթի երեսին թիֆլիսցի մի կին խօսելով այդ քաղաքում հիմնուող կալուածական բանկի մասին, չատ իրաւացի կերպով իր նամակի վերջում նկատում է թէ. «Անկասկած այդ հիմնարկութիւնը մեծ ազդեցութիւն կունենայ երկրագործական գործողութեան վրա, բայց մինչ մեր երեսատարները չեն կարող իրանց ուժերով իրագործել այն, ինչ որ այս բոլորին անհրաժեշտ է, մեր երկրի անասնական ազիերը չը սորիացնելու և մեծամասնութեան օրհասին հասնելու համար. սրովետ ժամանակ չէ քաղաքներում և մանաւանդ գիւղերում հիմնել «փոխատու-խնայողական» բնկերութիւններ»։

—

Լինչպէս հաղորդում է «ГОЛОСЪ» լրագիրը, փետրվարի 21-ին, առաւօտեան 11 ժամին, գիւնեալ Սիմբիրսկի հասա Ս. Պետերբուրգ վարչապետ երկաթուղով։ Երկաթուղու կայարանի վրա գիւնեալը ընդունեց նրա յարգանքների մի խումբ, ոգեորված ազատասիրութեամբ։ Սիմբիրսկում, որ, լինչպէս երեում է, չէր ազատում այդ տեսակ ընդունելութեան, դուրս գալով վագոնից և նստելով կառքի մէջ, այ ու ձախ գլուխ էր տալիս կայարանում հաւաքված հասարակութեանը։

—

ՉԵՐՔԱՅԻԿԻՑ մեզ գրում են։ «Այս կողմերի թերքերը միացին ցոյն վայրկեններ, ինչ որ էին մի քանի տարի առաջից առաջ։ Արդէն կամ իրանց մէջ են կուտած, մնացածը չարքամած, ազատուած, կամ միանալով, ազատակոչին յարձակուած են գործում քրիստոնեաների դէմ։ Փետրվարի 19-ին չուկայի մէջ երկու Թուրք մի Փոնտա իւղի համար այն աստիճան կռւեցան միմեանց մէջ, որ սկսեցին միմեանց դանակահարներով ջարդել։ Ջարդարարներից միևը կուռ վերջը իրեն այն աստիճան ջարդուեց որ երկու ժամից աւելի աշխատութեան մէջ մնաց և կարելի է ասելնել չապրի։ Արանից երկու օր առաջ էլ երկու Թուրք սկսեցին կռւել ընկերի կուշտուն մի հինդ, վեց կտոր համար։ Անմիջապէս կռւողների երկու կողմը հաւաքվեցան իրարանցելի բոլոր կռւողները և սպանեցան ու սկսվեցաւ ընդհանուր կռիւ դանակահարներով և խանչալներով։ Ոմանք վիրաւորվեցան, և ջարդվեցան, բայց բարեբաղդաբար սպանվողներ չեղան։»

—

Մեզ գրում են ՄՆԱ-ԳԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ հետևեալը. «Ձր գիտեմ մեր գիւղի կառավարիչ համարվողները երբ սկսած է վերջ ասո մեզ չրջապատող անախորժութիւններ, միևնոյն երբ թոյլ կը տալի գիւղական մէջ ապր ածելը, միևնոյն երբ սկսած է ասելու ապրից գնդած ջուրը խմենք։ Կարծանը այդ անհանգստութիւնների հետևանքը տեսնի էլ անտանելի կը լինի։ Մինչ լրագրական խօսքը ոչինչ ներգործութիւն չունի գործակիցների վրա։ Հրատարակում ենք պ. Փիրումեանցի ուշադրութիւնը մեր այդ հոգեպղծական, անտանելի դրութեան վրա։»

—

ՎԼԻՒՆ-ԱՊՈՒԼԻՍԱՅԻՑ մեզ գրում են։ «Վլիմինսկի Ագռաւը, համեմատելով տարի քաղաքների և գիւղերի հետ, սկսած առած, միշտ համակրել է «Մշակին»։ Շնորհիւ ձեր բազմաշխատ լրագրի գործունէութեան, լրագրական խօսքը հասարակութեան մէջ տարած է նշանակութիւն և ազդեցութիւն։ Բայց ամենայն պատ սկսած է իր տուրը պատրաստ հասարի ճշդութեամբ և ուշադրութեամբ դիմել լրագրին, մի կողմ թողնելով կիրքը և թշնամութիւնը։ «Մշակի» անցեալ տարվայ վերջին հանարներում տպված մի քանի տեղ անկիտութիւններ և մեծացին տատանց պատասխանել։ Ամեն մի բարեխիղճ տղայական հարցմունք և նա ձեղ կը պատասխանի որ առանձնապես և հոգատարութեամբ վրա գրածները անտեսի էին. այս տարի թէ աշակերտները և հոգատարները ջերմեռանդ կերպով կատարել են իրանց պարտքը։ Ամեն տեղ, մեզանում, յայտնվում են մեզա անձինք, որոնք աշխատում են մեռանել ընտրված պարտականութիւնները։ Մի՞թէ ցաւալի չէ տեսնել մի ազնիւ կենդանի, որ կապանքներով է կապված և անկարող է ազատութեամբ շարժել իր անդամները և որ միևնոյն ժամանակ չէ փորձում քանդել այդ կապանքները և վերադարձնել իր կորցրած ազատութիւնը։ Ես հաւատացած եմ, շարունակից Դպրատան, որ հայրենիքների ժողովը մշտապես լսած պիտանի կը գնահատէ, խօսքի ազատութիւնը և կը պաշտպանէ նրան իրրև սրբութիւն։ Ձորդևալ խօսքի ազատութիւնը հայրենիքների ժողովը հարթերութեամբ կը ասնի, երբ խօսքի ազատութիւնը չ՚ չարն են գործ դնում և նրա պիտանիով են ծանծիմում։ Այնուհետև ամենայնիւ որքան էլ ժեծ լինի սկզբունքով խնդրը այդ հայրերոգութիւնը, հայրենիքների ժողովը թոյլ չի տայ նրան այնպիսի չափ ընդունել, որ ինքը անկարող լինի կատարել իր օրէնսդրական պարտականութիւնները։ Ես իրաւունք կունենամ ինձ անպիտան համարել, եթէ չեմ կարողանայ համոզել հայրենիքների ժողովին, որ անհրաժեշտ է եանդուր մէնի կայացնել և նրան համապատասխան օրէնսդրական մի այնպիսի միջոց գտնել, որ կարողանայ առաջն առնել չար նպատակներով յարուցած դժգոհութիւնների պարբերական գործերի կանոնաւոր ընթացքին արգելքներ դնելու համար։ Ես հաւատացած եմ, որ հայրենիքների ժողովը կը կարողանայ կատարել այն մեծ և ազնիւ պարտականութիւնը, որ ազգը նրա վրա դրել է։“ Այդ ճառը ծափահարութիւններով ընդունելուց իվ կառավարական և իվ ընդդիմադրական կառակցութիւնները։

Դուբլինից փետրվարի 25-ից հեռագրում են. Լէյտաերի կոմսութեան մէջ այսօր կայանալու էր ընտրութիւնը լրագրի մի խմբագիր և հասարական երկու ծառայողներ, որոնք պիտի էին ձերբակալուին չը ժամանելու համար իրանց հաւատների կարգադրութեան նրանց հաւատների ժողովը։ Մի ձերբեր, ձրիկի անուամբ, որ ժամանից կարգադրութեան ընդհանուր պարտականութիւնները Թարկվեցաւ մարդասպանների յարձակմանը։ Ինքը ձրիկի կարողացաւ փախչել և ազատվել, բայց նրա որդուն հանեցին մահվից և սպանեցին տան պատերի մօտ։ Նորքան բաղիկաւոր պահեստից դինքեր և զինուած յարձակեցին։ Չը նայելով այդ ձեռնարկութեանց ոչ մի հանցանք չի գտնուեցաւ։ Ամեն ինչ հանգիստ է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

—

Նորերումս անդլիական լորդերի ժողովը մեծ պարլամենտական քննութիւն նշանակել իրլանդական գործերի վերաբերութեամբ, գրում է „Голосъ“ լրագրի Թղթակիցը։ Գլադստոն և միւս մինիստրները մեծ ջանքներ գործադրեցին ընդհատել պարլամենտական գործերի քննութիւնը և առաջարկել հասնելիքների ժողովին, որ նա պահպանել լորդերի ժողովին այդպիսի գործունէութիւնը, որպէս զի առաջն առնուի այն վատ ազդեցութեան, որ կարող է գործել իրլանդական ժողովուրդի վրա լորդերի ժողովի այդպիսի վարմունքը։ Այդ առաջարկութիւնը, որի նմանը պատ եւս չէ եղել անդլիական պարլամենտի պատմութեան մէջ, աւելի եւս կը վատացնէ հասնելիքների և լորդերի ժողովների միջտանութիւնը կազմող կառակցութիւնների յարաբերութիւնները։ Այսպէս թէ այնպէս պատ եւս յայտնի չէ, թէ ինչպիսի հետևանքներ կունենայ այդ առաջարկութիւնը։

Հասնելիքների ժողովին բոլորովին յայտնի չէր, որ Գլադստոն փետրվարի 20-ին պէտք է մտնէր այդ առաջարկութիւնը լորդերի ժողովին պարլամենտում յայտնելու մասին։ Այն ձառը, որով Գլադստոն ձեռնարկեց իր առաջարկութիւնը, ամեն կերպ գեղեցիկ կարելի է հասնելիք։ Ջամփազանդ մեծ ծանրակշիռ լինելով առարկայի հետ, Գլադստոն ձեռնարկութեան արհեստով և լոգիկայով ապացուցեց իր առաջարկութեան անհրաժեշտութիւնը։ Գլադստոնի արտասանած ճառերի լսելը մեծ բաւականութիւն է պատճառում։ Այս անգամ Գլադստոնի ճառը մեծ ազդեցութիւն գործեց։ Օրինակ, խօսելով իր վախճանի մասին, երեելի ճառախօսը ասաց. „Ես աւելի ապրած եմ անցեալի յիշատակներով, քան թէ մտածելով ապագայի մասին։ Այնու ամենայնիւ պետական իմ գործունէութեան վախճանին շատալի կը լինեը ինձ աւանել, որ Համայնքների ժողովը անհապաղ է կատարել իր պարտականութիւնները։ Մի՞թէ ցաւալի չէ տեսնել մի ազնիւ կենդանի, որ կապանքներով է կապված և անկարող է ազատութեամբ շարժել իր անդամները և որ միևնոյն ժամանակ չէ փորձում քանդել այդ կապանքները և վերադարձնել իր կորցրած ազատութիւնը։ Ես հաւատացած եմ, շարունակից Դպրատան, որ հայրենիքների ժողովը մշտապես լսած պիտանի կը գնահատէ, խօսքի ազատութիւնը և կը պաշտպանէ նրան իրրև սրբութիւն։ Ձորդևալ խօսքի ազատութիւնը Համայնքների ժողովը Համերաշխութեամբ կը ասնի, երբ խօսքի ազատութիւնը չ՚ չարն են գործ դնում և նրա պիտանիով են ծանծիմում։ Այնուհետև ամենայնիւ որքան էլ ժեծ լինի սկզբունքով խնդրը այդ հայրերոգութիւնը, հայրենիքների ժողովը թոյլ չի տայ նրան այնպիսի չափ ընդունել, որ ինքը անկարող լինի կատարել իր օրէնսդրական պարտականութիւնները։ Ես իրաւունք կունենամ ինձ անպիտան համարել, եթէ չեմ կարողանայ համոզել հայրենիքների ժողովին, որ անհրաժեշտ է եանդուր մէնի կայացնել և նրան համապատասխան օրէնսդրական մի այնպիսի միջոց գտնել, որ կարողանայ առաջն առնել չար նպատակներով յարուցած դժգոհութիւնների պարբերական գործերի կանոնաւոր ընթացքին արգելքներ դնելու համար։ Ես հաւատացած եմ, որ հայրենիքների ժողովը կը կարողանայ կատարել այն մեծ և ազնիւ պարտականութիւնը, որ ազգը նրա վրա դրել է։“ Այդ ճառը ծափահարութիւններով ընդունելուց իվ կառավարական և իվ ընդդիմադրական կառակցութիւնները։

Դուբլինից փետրվարի 25-ից հեռագրում են. Լէյտաերի կոմսութեան մէջ այսօր կայանալու էր ընտրութիւնը լրագրի մի խմբագիր և հասարական երկու ծառայողներ, որոնք պիտի էին ձերբակալուին չը ժամանելու համար իրանց հաւատների կարգադրութեան նրանց հաւատների ժողովը։ Մի ձերբեր, ձրիկի անուամբ, որ ժամանից կարգադրութեան ընդհանուր պարտականութիւնները Թարկվեցաւ մարդասպանների յարձակմանը։ Ինքը ձրիկի կարողացաւ փախչել և ազատվել, բայց նրա որդուն հանեցին մահվից և սպանեցին տան պատերի մօտ։ Նորքան բաղիկաւոր պահեստից դինքեր և զինուած յարձակեցին։ Չը նայելով այդ ձեռնարկութեանց ոչ մի հանցանք չի գտնուեցաւ։ Ամեն ինչ հանգիստ է։

ԳԱՄԱՌ ԹԻՒԹԻՒՆԻՑ

—

Կ. Պոլիս, 10 փետրվարի 1882

Կ. Պոլսոյ քանի մը հայ լրագրոց յարձակեցեր «Journal d'Orient»-ի վեմ վատ ազատութիւն լրագրի մի խմբագիր և հասարական երկու ծառայողներ, որոնք պիտի էին ձերբակալուին չը ժամանելու համար իրանց հաւատների կարգադրութեան նրանց հաւատների ժողովը։ Մի ձերբեր, ձրիկի անուամբ, որ ժամանից կարգադրութեան ընդհանուր պարտականութիւնները Թարկվեցաւ մարդասպանների յարձակմանը։ Ինքը ձրիկի կարողացաւ փախչել և ազատվել, բայց նրա որդուն հանեցին մահվից և սպանեցին տան պատերի մօտ։ Նորքան բաղիկաւոր պահեստից դինքեր և զինուած յարձակեցին։ Չը նայելով այդ ձեռնարկութեանց ոչ մի հանցանք չի գտնուեցաւ։ Ամեն ինչ հանգիստ է։

Կ. Պոլսոյ քանի մը հայ լրագրոց յարձակեցեր «Journal d'Orient»-ի վեմ վատ ազատութիւն լրագրի մի խմբագիր և հասարական երկու ծառայողներ, որոնք պիտի էին ձերբակալուին չը ժամանելու համար իրանց հաւատների կարգադրութեան նրանց հաւատների ժողովը։ Մի ձերբեր, ձրիկի անուամբ, որ ժամանից կարգադրութեան ընդհանուր պարտականութիւնները Թարկվեցաւ մարդասպանների յարձակմանը։ Ինքը ձրիկի կարողացաւ փախչել և ազատվել, բայց նրա որդուն հանեցին մահվից և սպանեցին տան պատերի մօտ։ Նորքան բաղիկաւոր պահեստից դինքեր և զինուած յարձակեցին։ Չը նայելով այդ ձեռնարկութեանց ոչ մի հանցանք չի գտնուեցաւ։ Ամեն ինչ հանգիստ է։

Fonds A.R.A.M

որք փաստաբանի մը արժանիքը իր պատասխանը դառնալու չափ կխմայ են: «Մասխա» և իր նըմանները նկեր են այսօր ապին դրամներէն եւած 1000 (?) ռուբլի գումարը մեղքնալու, առարկելով որ այդ լրագիրը ոչ միայն օգուտ մը չի բերեր մեր դատին, այլ և, հարստանալով միանգամայն մեր դատին, այլ և, հարստանալով միանգամայն թերը նախատինքները և անունը գժգոհելու պատճառելով, ինքս անգամ կարող է հատցնել ձակելու համար, բանալով թե «Եթե «Մշակը» չըլլար՝ այսպիսի առատ ին գումար մը ապին պրլար՝ այսպիսի առատ ին գումար մը ապին պրլար՝ այսպիսի առատ ին գումար մը ապին պր

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ *պիտարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրնձկներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., պրագ, մահուդ, սրբիկ, սրբիչներ և սրբօճներ կէս գնով: Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռներ 70 կ., Ղշլաղայ կօլմաներ 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.:* **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ:** *Մեղրամոմ և արծաթի մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անպլիական և ֆրանսիական մանճակաձեներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց:* **ԽԱԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՆ:**

22—36

ՄԻ ՊԱՏՈՒԱԻՈՐ ԿԻՆ *աշխատանք է ընդունում իր տանը: Կարող է կանանց* **ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ** *2 մինչև 4 ր.: Հասցէն. փոստային վարչութիւն, Հարցնել տիկին* **ԲԼՋՐՈՒԿՕՎ ԻՆ:**

1—1

ՓՈՒԱԴԱՐՋ ԿՐԵԴԻՏԻ ԹԻՓԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ: *Ընկերութեան վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ տարեկան* **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ** *նշանակուած է ներկայ ապրիլ* **ՄԱՐՏԻ** *14-ին: Ժողովի տեղի և ժամի մասին առանձին կը յայտնուի:*

1—2

ԵՒԳԵՆԻԻ ԲԵՐՆԵԿՍ *վաճառական փողոց № 46, սեփական տուն, Թիֆլիսում: Հիւանդային և ներկայացուցիչ* **ԳՈՐԾԱՐԱՆ և ՊԱՀԵՍՍ** *աբջանների, մարմարիոյ և չուգունից շինուած առարկաների:*

1—5 (1)

Որպէս զի առաջն առնենք այն կեղծուածներին, որ անում են մեծարեալ արիւնու մեր պօմադի հետ UNIVERSAL-METALL-PUTZ-POMAD *անունով, որ իր լաւ յատկութիւններով ամբողջ աշխարհին յայտնի է, մենք անյրաժեշտ համարեցինք հետաքրքրական հասարակութեան, զգրիմի և տոմկաների համար իւղաքանչիւր արկղի վրայ բացի մեր անունից տալ և այնտեղի մեր միակ գործակատարների անունները.*

ԵԿ. ՊԵՏՐՕԿԻՆՕ ՕԴԷՍՍԱՅՈՒՄ, *որոնց յանձնել են կեղծուածները հետապնդել օրէնքներով ամենայն խստութեամբ: Բևրլինի գործարանատէրեր* **Ադալբերտ Ֆօգտ և բնկ.** Adalbert Vogt et. C-o

1—3

Այս տեսակ մեր ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ IV և V գլուխը. „Երկու վէպիկ“ անգրանիկից. „Սէրաք“ և „Խոզապած“, գին. 20 կ., առ այժմ գիմել՝ Тифлисъ. Ред. „Мегу“ Тиграну Назарьянцъ.

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր տատմէկան Ամերիկայից **ՊԱՏԱՎԿԷ** *այն ուրիշ տեղ ծախում է, հապա մեզ քան թրլիսի, իսկ մեզ մօտ 40 կօպէկ է: Արժանաւոր գալիսեան:*

3—10

Въ Редакціи газеты „МШАКЪ“ Продается „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“ Д. Григорія АРЦРУНИ. Брошюра напечатана въ Москвѣ. Цѣна **25** коп.

ԽՄԻՋՔՆԵՐԻ *առևտուրը պատրաստելու պատճառով առաջին տեսակի* **ԿՕՆԵԱԿԸ** *վաճառում է 1 ր. 10 կ. շիշը,* **ՊՕՐՏ-ՎԻՆՅՆ և ԽԵՐԵՍ** *1 ր. շիշը:* **ԼՕՆԴՕՆԻ** *խանութում* **ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ** *բանկի տակ:*

5—10

Ե. Օ. ՓԱՐՈՒԽԵԱՆՑ

ԹԻՖԼԻՍԵՑԻ ՓԱՂԱՓԱՑԻ

Պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի և օտար քաղաքացի պ. պ. վաճառականներին որ բաց եմ արել նոր **ԱԳԵՆՏՍՏՎՕ** *և* **ԿՕՄԻՍՍԻՕՆՆԻ ՏՈՒՆ** *Լօդզայում: Կառտարում եմ ամեն տեսակ պատուէրներ, այսինքն մանուֆակտուրին, գալանտէրէյնի և մահուդի ապրանքներ ուղարկել: Ցոյս ունեմ որ պ. պ. վաճառականները իմ առաջարկութիւնը անուշադիր չեն թողնի և յիսվին բաւական կը ձնան իրանց պատուէրներով, որ խոստանում եմ անմիջապէս և ճշդութեամբ: Իմ հասցէս. Լօդզ, Ցեգելնիանայա փողոց, տուն Մայշացի, № 272, Ե. Օ. Փարուխով:*

ЛОДЗЬ, Цегельняная улица, д. Майшаца № 272 Е. О. ПАРУХОВУ.

1—3

Վերարկուներ 4 ր., ձրձոցներ 1 ր., ծալովոյ ֆիտոններ 1 ր. 50 կ., փանտ-ապռոն 4 ր., բանգկաթուն-մահճակալ 10 րուբլի և աւելի, իժէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսուան քօղոցներ 50 կ., պատուհան ծխոցների համար 60 կ. ֆունտը, անպլիական վանուններ և այլն ծախում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 գոյգ գուլպաներ 25 կ.—իյ գոյգը, 10,000 գոյգ կանանց **ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ** *30 կ.—1 ր., 7,000 մետաքսագոյն 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպակ. 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ իժէյների 4 ր.—35 ր., 700 ապրամ կիսագոյն, 10,000 ֆունտ իժէյ թէյամանով, 1 ր. 65 կ.: եւ այլ այլ ապրանքներ էժան գնով: Ցանկացողները դիմեն* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

93—100

ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԷԼ *(սեղաններ և բազկաթոռներ) ծախում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կասալիկաց փողոցի անկիւնում* ՄԻՔԱՅԵԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍՈՒՆՑԻ *պահեստում:*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

148—150

Միջի փողոց, կասթօլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախում են. **ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ** *սեղաններ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ* **ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ** *8—30 ր., մահճակալներ 250—25 ր., սակէյամներ 1. 30—12 ր., առևտրական ճաշարանների 6—35 ր., մարանները (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը, կոմօտներ պղնձէ, սեղաններ, գիտնականի երկաթէ սեղաններ. ուրիշ տարեկան երկներ մրատօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ատէյոլիէրներ սեղանի տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գնալաններ) բէլգիական Ֆաբրիկից. պատրոնա և բամբաքաս կաշեպատի գիլդի պատիրօգի. 5,000 ՅՈՒՆՑ ԹԱՆ (շալ) ԲԱՑ ՊԱՊՈՎՆԵՐԻՑ բրակմիա. (սուխար շայու և գաՖէ) էմնեմի. կօֆէ էմնեմի և մխիթարներ. Փետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. Հայելիներ սեղանի տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինեվաճառներին Հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուշեռակ (щухъ), պարզեռաներ սամովարի և շայու գանակ չանդալ գանապան Ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինք. դրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կուխոններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրեցօս. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ուէտոներ, Բրուսականի շայնիկներ, կանֆէնեներ սեղանի տեսակ, Ջազացներ կաճիէի համար, Ֆիլտրներ—Ջուր մաքրելու, կրամանալ կարօրիէն 18 կ., վարս Ֆրանսիայի ժանիպ, Բուդմ փաշոթ, կանվերտներ, սուբգուչ, մետաղ, գրիչ երկաթէ, գրչակոմ, քարեսախատակ, Բանոք, Բանոքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեղանի և շայու Ֆրաժէ, վարշամի և բրուսականի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և շայու 45 կ.—5 ր., ջուրմուշկէք 45 կ.—5 ր., շամպայաններ սամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխա, պղատպշկաններ վարշամու, ԻՒՔԱՅԻՆ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, սամէն տեսակ, գուլրաններ կանաց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխա, շապիկներ մարդկերանց գոբատիկներ, գոնափկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր շիրմայու տախտէ, գուտապերչովի և փայտէ չուտկաններ գլխի շորի տապկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէկ (бумага) մատակի կօճի և շալէ (тарусь) Ֆէչատակէք մարդկերանց և կանանց պղատմաններ, քիսաներ, պապիրոսի տամաններ և մանր գոյանաերեքենի ապրանքներ, տատոն սամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, Հոտավետ ջրեր պուդրի գլիցերին ջրի քացախ, Հոտավետ պաթաշոներ* ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. *և այլն և այլն և այլն:*

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԵԼԻ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍՈՒՆՑԻ *պահեստում.* (въ складѣ) *միջի փողոցում կասթոլիկից փողոցի անկիւնում № 13.*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

2—180

Միջի փողոց, կասթօլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 2 ՄԱՐՏԻ

Պալատական արտիստ Նորին Մեծութեան Նասր-էդ-Դին շահի

ԻՕՍԻՓ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ապրիական նշանաւոր արտիստ շահի մահմեդ Իսմայիլ Բէյի

պատիւ կունենայ տալ Լուսաբերթի օր, մարտի 2-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կախարդական ներկայացումն, ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ:

Մանրամասնները ապիշանելում: 5.

ՇԵՐԱՄԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Դիմին բժիշկների ՖՐԱՆՍԻԱՑԻ և ԻՏԱԼԻԱՑԻ, արդիւնաբերված **ՊԱՍՏԵՈՐԻ** *սխտեմայով:*

Ծախում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՍԻ:** *մի զօրանիկ 50 կօպէկ, մի ֆունտը 48 րուբլ*

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախում է պ. ԱԼԵՔՍԻ մագազինում, գօրօվինակի պրօսպէկտի վրայ, տուն կօստանեան Զուբալօվի:

ՆՈՒԻՈՒՄ պ. ԼԷՐԻՍԻ հիմնարկութեան մէջ:

9—10

Վերահանգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ,** *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՕՅՆԵՐ** *վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը,* **ՓՕՍՏՅՕՎ** *ուղարկած 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ:*

Սի և նոյն տեսը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԿՉ,** *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հոտաւէտ ջրեր և այլն,*

86—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 1 Марта 1882 года.

Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 36 Մարտի 3 (15) 1882 Մարտի 3 (15) № 36

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարեմանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք պիտում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Ցայտարարութիւն ընդունւում է ամէն ւիզուով։

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Գանձակից։ Նամակ Մօսկվայից։ Նամակ Ամալքալաքից։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անդրկով։ Թիւրքիա։ Անգլիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

—

Փետրուարի 11-ին

Քաղաքային բժիշկ Ա. Համասիւտի տան շինութեան համար ժողոված պատգամների հրդեհի վատ տպաւորութիւնը դեռ մեր հասարակութեան մտքից չը հեռացած, անց ամսի 6-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին կրկին երեսց հրդեհ մեծ փոթորում (բաղարում)։ Հրդեհը սկսվել է Առատարիանի կարպի սկզբի երկրորդ կրպակից, այն է՝ Մկր. Սարդարեանցի կրպակից, անցել է այնուհետև Ն. Տէր-Ներսէսեանցի խանութը, այդտեղից կրակը բաժանվել է երկու ճիւղ, մինը դէպի ներքև, այն է հիւսիսային կողմը, իսկ միւսը դէպի առաջ, արևմտեան կողմը, առտնակայ խանութի միջոցով։ Մարդը հանգիստ հոգով չէր կարողանում նայել հրդեհին, որը անխնայ լափում էր ողբալիների 10—20 տարվայ միջոցում քրտինքով աշխատած գումարը։ Այրվել են 6 կրպակ, և քանդվել են 6 կրպակ։ Վնասը դեռ ևս մանրամասն յայտնի չէ, բայց, ինչպէս ասում են, տեղի է քան 100,000 րուբլի։ Ի հարկէ, Գանձակի պէս մի աղքատ բազաքի համար դա մի անխոցոտելի միաս է։ Վերջին ժամանակներում քաղաքային ոլորիցայի թոյլատուութեամբ մանուկ մարդիկ չէինել են կրպակների առջև գտատրկ դեռևի վրա բուտկաձև առտնակայ կրպակներ, տալով յոգնած քաղաքի մի որոշեալ գումար։ Թէև իր ժամանակին չատերը բացատրելով դրա վնասակարութիւնը նախազգուշացնում էին և մինչև անգամ գրաւոր խնդրում նահանգապետից, որ կատգադրութիւնը չը կատարվի, բայց իզուր է անցնում, ըստ որում քաղաքին միշտ է հարկաւոր։ Բացի այդ ատտարների խանութների առաջը իրար վրա դրված են գտատրկ արկղներ (նաչչիներ), խափանած է խաս, իսկ իրաքանչիւր խանութում վաճառվում են դիւրաշտ նիւթեղէններ, այն է՝ նաւթ, լուցկի (ըստ պիչկա), ձէթ, ծծումբ, և այլն, այնպէս որ իւրաքանչիւր որ և րոպէ անչուշտ սպասելի է հրդեհը։ Արդեօք քաղաքը հազ ունի արած միջոց այժմ այդ մասին.—ոչ երբէք։ Յայժմ ոչ մի կրպակ դեռ ապահոված չէ կրակից. դեռ մեր քաղաքի հասարակութիւնը հասկացողութիւն չունի ոչ հրաշէջ մեքենայի, և ոչ նրա վարչութեան մասին։ Երբ հրդեհը լափում էր Սարդարեանցի և Տէր-Ներսէսեանցի խանութները, մի խումբ բանվորների վեպրներով ջուր էին կրում մօտ 30 սաժէն հեռաւորութեամբ մզկիթի աւազանից, իսկ մի խումբ արհեստների Եայեանցի և այլ կրպակներից, օգնութեան պատրաստվով, դուրս էին կրում ապրանքները, որպէս զի ազատեն հրդեհից։ Աչխատեցին, ազատեցին, այո, բայց մեծ մասը իրենց անները տարան, չը նայելով որ հրդեհի և մէկտեղում դիզուած ապրանքների չուրջը զինուորներով շրջապատած էր։

Ես կարծում եմ, եթէ հրաշէջ մեքենայ և վարչութիւն ունենայինք, այդ մարդիկ այդքան չէին վնասվի։ Ա.յտեղ իսկոյն հարց կը ասեն ինձ, թէ ինչ ծախսով լինի, քանի որ քաղաքը առանց նորան էլ չէ կարողանում կառավարվել, չը նայելով որ մուտքը և ծախսը հաւասար է, ինչպէս ասում են, մօտ 40,000 րուբլու։ Ես կասեմ որ քաղաքային կառավարութեան պատճառը քաղաքային վարչութեան չունենալն է։ Չը նայելով, որ շատ գաւառական քաղաքներ արժանացել են ինքնավարութեան իրաւունքներին, բայց Գանձակը նահանգական քաղաք լինելով, դեռ չունի քաղաքային ինքնավարութիւն։ Ակժմ հասարակութիւնը չափահաս է, կարող է հանգստով տանելով իր իրաւունքները, զուրս գալով հոգարարձու իրաւունքներից։ Ի հարկէ, եթէ կառավարութիւնը իր լինէր հասարակութեան ձեռքին, նա կիմանար իր մուտքը և ծախքը և եթէ հարկաւոր էր, մոխից ապրիլներ հեչտութեամբ կը գտնէր, ի հարկէ այնպիսի ապրիլներ, որ ինքն իրան չը վնասի, ինչպէս տախտակեայ բուտկաձև կրպակներն են, կը հեռացնէր փողոցի միջից բոլոր դիւրավառ նիւթերի պահեստները, մաքրել կը տար խանութների առաջի խաւերը, կեղտատեղիները և կը հեռացնէր գատրկ տախտակեայ արկղերը, կը դադարեցնէր գատրկ արկղերը, կը դադարեցնար հրդեհից, անձնական իր տրաշէջ մեքենան և վարչութիւնը. եթէ անենար քաղաքային կառավարութիւն, կունենար լաւ խմելու ջուր և մաքուր առուակներ, կունենար բարեկարգված քաղաքային երկաթ դպրոցներ, կունենար խճապատներ և կանոնաւոր ջրի բաժանագութիւն, միով բանիւ շատ բարութիւններ։

Գանձակ քաղաքի դեռևի ջրի մի յայտնի մասը դիւղացիք իրաւունք են ունեցել տանելու իրանց ձմեռվայ վարուցանքի գործադրութեան համար, իսկ ամառ միշտ մնացել է քաղաքում նոյն իսկ քաղաքի պէտքերի համար։ Ակժմ, ինչպէս լսում ենք, դիւղացիք իրենց մասը վաճառելով երկաթուղու ընկերութեան վրա, իրաւունք են տալ նրան, որ իրենց մասը տանէ, այնպէս որ քաղաքը որ ամառ ժամանակ առանց այն էլ ոչ թէ մեծ նեղութիւն էր կրում ջրի պահաստութեան համար, այլ և պատահում էին բացի անընդհատ կոխնոցից և մարդասպանութիւններ, այժմ եթէ այդ ջուրն էլ կորցնելու լինի, անշուշտ պէտք է մեր բոլոր այգիների մի նշանաւոր մասը չորանայ։ Չէ որ սա էլ քաղաքային կառավարութիւն չունենալու հետևանքն է։ Մեզանում ամենայն բան ինչ վերաբերում է քաղաքին, լսում ենք վճիռը վերջանալուց յետոյ։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

—

Փետրուարի 21-ին

Շուտով վրա կը հասնի ամառը և անդի կունենայ Թիֆլիսում ուսուցչական ժողովը. ով որ հետաքր և հետևողական է դէպի այն մեծ գործը, որը պիտի լինի ժողովի նիւթերի ու քննութիւնների առարկան, սրրազան պարտք պիտի համարի իրան յայտնել իր հայեացքները և իդէները, որոնք, եթէ օգտա չը բերէին ընդհանուր գործին, գէթ մեզ մեզանից մասը վաճառելով երկաթուղու ընկերութեան վրա, իրաւունք են տալ նրան, որ իրենց մասը տանէ, այնպէս որ քաղաքը որ ամառ ժամանակ առանց այն էլ ոչ թէ մեծ նեղութիւն էր կրում ջրի պահաստութեան համար, այլ և պատահում էին բացի անընդհատ կոխնոցից և մարդասպանութիւններ, այժմ եթէ այդ ջուրն էլ կորցնելու լինի, անշուշտ պէտք է մեր բոլոր այգիների մի նշանաւոր մասը չորանայ։ Չէ որ սա էլ քաղաքային կառավարութիւն չունենալու հետևանքն է։ Մեզանում ամենայն բան ինչ վերաբերում է քաղաքին, լսում ենք վճիռը վերջանալուց յետոյ։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

—

Փետրուարի 21-ին

Շուտով վրա կը հասնի ամառը և անդի կունենայ Թիֆլիսում ուսուցչական ժողովը. ով որ հետաքրքիր և հետևողական է դէպի այն մեծ գործը, որը պիտի լինի ժողովի նիւթերի ու քննութիւնների առարկան, սրրազան պարտք պիտի համարի իրան յայտնել իր հայեացքները և իդէները, որոնք, եթէ օգտա չը բերէին ընդհանուր գործին, գէթ մեզ մեզանից մասը վաճառելով երկաթուղու ընկերութեան վրա, իրաւունք են տալ նրան, որ իրենց մասը տանէ, այնպէս որ քաղաքը որ ամառ ժամանակ առանց այն էլ ոչ թէ մեծ նեղութիւն էր կրում ջրի պահաստութեան համար, այլ և պատահում էին բացի անընդհատ կոխնոցից և մարդասպանութիւններ, այժմ եթէ այդ ջուրն էլ կորցնելու լինի, անշուշտ պէտք է մեր բոլոր այգիների մի նշանաւոր մասը չորանայ։ Չէ որ սա էլ քաղաքային կառավարութիւն չունենալու հետևանքն է։ Մեզանում ամենայն բան ինչ վերաբերում է քաղաքին, լսում ենք վճիռը վերջանալուց յետոյ։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

—

Փետրուարի 21-ին

Շուտով վրա կը հասնի ամառը և անդի կունենայ Թիֆլիսում ուսուցչական ժողովը. ով որ հետաքրքիր և հետևողական է դէպի այն մեծ գործը, որը պիտի լինի ժողովի նիւթերի ու քննութիւնների առարկան, սրրազան պարտք պիտի համարի իրան յայտնել իր հայեացքները և իդէները, որոնք, եթէ օգտա չը բերէին ընդհանուր գործին, գէթ մեզ մեզանից մասը վաճառելով երկաթուղու ընկերութեան վրա, իրաւունք են տալ նրան, որ իրենց մասը տանէ, այնպէս որ քաղաքը որ ամառ ժամանակ առանց այն էլ ոչ թէ մեծ նեղութիւն էր կրում ջրի պահաստութեան համար, այլ և պատահում էին բացի անընդհատ կոխնոցից և մարդասպանութիւններ, այժմ եթէ այդ ջուրն էլ կորցնելու լինի, անշուշտ պէտք է մեր բոլոր այգիների մի նշանաւոր մասը չորանայ։ Չէ որ սա էլ քաղաքային կառավարութիւն չունենալու հետևանքն է։ Մեզանում ամենայն բան ինչ վերաբերում է քաղաքին, լսում ենք վճիռը վերջանալուց յետոյ։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

—

Փետրուարի 21-ին

Շուտով վրա կը հասնի ամառը և անդի կունենայ Թիֆլիսում ուսուցչական ժողովը. ով որ հետաքրքիր և հետևողական է դէպի այն մեծ գործը, որը պիտի լինի ժողովի նիւթերի ու քննութիւնների առարկան, սրրազան պարտք պիտի համարի իրան յայտնել իր հայեացքները և իդէները, որոնք, եթէ օգտա չը բերէին ընդհանուր գործին, գէթ մեզ մեզանից մասը վաճառելով երկաթուղու ընկերութեան վրա, իրաւունք են տալ նրան, որ իրենց մասը տանէ, այնպէս որ քաղաքը որ ամառ ժամանակ առանց այն էլ ոչ թէ մեծ նեղութիւն էր կրում ջրի պահաստութեան համար, այլ և պատահում էին բացի անընդհատ կոխնոցից և մարդասպանութիւններ, այժմ եթէ այդ ջուրն էլ կորցնելու լինի, անշուշտ պէտք է մեր բոլոր այգիների մի նշանաւոր մասը չորանայ։ Չէ որ սա էլ քաղաքային կառավարութիւն չունենալու հետևանքն է։ Մեզանում ամենայն բան ինչ վերաբերում է քաղաքին, լսում ենք վճիռը վերջանալուց յետոյ։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

—

Փետրուարի 21-ին

Շուտով վրա կը հասնի ամառը և անդի կունենայ Թիֆլիսում ուսուցչական ժողովը. ով որ հետաքրքիր և հետևողական է դէպի այն մեծ գործը, որը պիտի լինի ժողովի նիւթերի ու քննութիւնների առարկան, սրրազան պարտք պիտի համարի իրան յայտնել իր հայեացքները և իդէները, որոնք, եթէ օգտա չը բերէին ընդհանուր գործին, գէթ մեզ մեզանից մասը վաճառելով երկաթուղու ընկերութեան վրա, իրաւունք են տալ նրան, որ իրենց մասը տանէ, այնպէս որ քաղաքը որ ամառ ժամանակ առանց այն էլ ոչ թէ մեծ նեղութիւն էր կրում ջրի պահաստութեան համար, այլ և պատահում էին բացի անընդհատ կոխնոցից և մարդասպանութիւններ, այժմ եթէ այդ ջուրն էլ կորցնելու լինի, անշուշտ պէտք է մեր բոլոր այգիների մի նշանաւոր մասը չորանայ։ Չէ որ սա էլ քաղաքային կառավարութիւն չունենալու հետևանքն է։ Մեզանում ամենայն բան ինչ վերաբերում է քաղաքին, լսում ենք վճիռը վերջանալուց յետոյ։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՑԻՑ

—

Փետրուարի 21-ին

Շուտով վրա կը հասնի ամառը և անդի կունենայ Թիֆլիսում ուսուցչական ժողովը. ով որ հետաքրքիր և հետևողական է դէպի այն մեծ գործը, որը պիտի լինի ժողովի նիւթերի ու քննութիւնների առարկան, սրրազան պարտք պիտի համարի իրան յայտնել իր հայեացքները և իդէները, որոնք, եթէ օգտա չը բերէին ընդհանուր գործին, գէթ մեզ մեզանից մասը վաճառելով երկաթուղու ընկերութեան վրա, իրաւունք են տալ նրան, որ իրենց մասը տանէ, այնպէս որ քաղաքը որ ամառ ժամանակ առանց այն էլ ոչ թէ մեծ նեղութիւն էր կրում ջրի պահաստութեան համար, այլ և պատահում էին բացի անընդհատ կոխնոցից և մարդասպանութիւններ, այժմ եթէ այդ ջուրն էլ կորցնելու լինի, անշուշտ պէտք է մեր բոլոր այգիների մի նշանաւոր մասը չորանայ։ Չէ որ սա էլ քաղաքային կառավարութիւն չունենալու հետևանքն է։ Մեզանում ամենայն բան ինչ վերաբերում է քաղաքին, լսում ենք վճիռը վերջանալուց յետոյ։

* * *

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՆՈՐԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾ ՊԱՐՈՆ ՏԵՐՈՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

—

Ի Ս. Էջմիածին

ՆՈՐԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾ ՊԱՐՈՆ ՏԵՐՈՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

—

Ի Ս. Էջմիածին

Ի ՍԿԶԲԱՆ ՀԱՐՑԱՆՔԻ ՄԵՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՂԱԿԱԼԻ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԹԱԴԷՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԲԱՐԹՂՈՄԵՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼԻՆ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍԿԶԲԱՆ ՀԱՐՑԱՆՔԻ ՄԵՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՂԱԿԱԼԻ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԹԱԴԷՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԲԱՐԹՂՈՄԵՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼԻՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՍԿԶԲԱՆ ՀԱՐՑԱՆՔԻ ՄԵՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՂԱԿԱԼԻ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԹԱԴԷՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԲԱՐԹՂՈՄԵՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼԻՆ ՀԱՅՈՑ

—

Ի Ս. Էջմիածին

—

Ի Ս. Էջմիածին

ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԻ

* * *

Ի յօր. Նիկոլ Աղբեանց ուղարկուած են հետեւեալ տեղեկութիւնները։

Ի ԹՈՒՐՔԻԱ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ։

Ի ՀՈՒՆԻՍԻ

այդ բարձր յանձնաժողովը։ Մի և նույն ժամանակ պատիվ ունեմ յայտնել ձեր մեծություններ, որ իմ օգոստոսի 26-ի նամակները, որ իմ կայսրը հրամայեց ինձ յանձնել ձեզ տափատ կայսրը հրամայեց ինձ յանձնել ձեզ և արտայայտել այն բարեկամական զգացմունքները, որ կայսրը ունի դէպի ձեր մեծությունները։ Ձեր մեծությունն. ուրախ լինելով այն մեծ պատիվ առիթով, որ ցոյց տուեց ինձ իմ թագաւորի ողորմությունը, ես մասնաւորապես եմ իմ բարի ցանկությունները ձեր օգոստոսիան անձնաւորությանը և ձեր թագաւորության բարօրությանը։ Սուլթանը վերցրեց գեսպանի ձեռքից շքանշանը և պատասխանեց։ „Ուրախությամբ ընդունում եմ այն բարձր և անկեղծ բարեկամության այս նշանները, որ նորին մեծություն կայսրը բարեհաճեց ինձ ցոյց տալ։ Նորին մեծություն գերմանական կայսրը առաջին թագաւորն է, որին մենք առաջարկեցինք մեր կայսերության ամենաբարձր իմիտակ շքանշանը։ Դրանով մենք կամենում էինք ցոյց տալ այն անկեղծ յարգանքը, որով մենք վերաբերվում ենք մեր օգոստոսիան բարեկամ գերմանական կայսրին։ Կայսրի նամակների առաքողը, որոնցից մեկը ուրախություն է, յայտնում իմիտակ շքանշանի առանալը պատճառով, իսկ մյուսը վերաբերում է ձեր դեսպանության առաջ արտաքոյ կարգի յանձնարարությանը, մեղ մեծ ուրախություն պատճառեց։ Որովհետև մենք անկեղծ կերպով ցանկանում ենք պահպանել և ամրացնել մեր երկիրների մեջ եղած բարեկամական յարաբերությունները, ուստի մենք կաշխատանք գործադրել բոլոր միջոցները այդ նպատակին հասնելու համար։ Ես բազգաւոր եմ նոյնպես և նրանով, որ ունեցայ ժամանակ ձեր ազնիւ և կայսրին բարեկամ անձնաւորության հետ։“ Այդ ձառից յետոյ սուլթանին ներկայացան գերմանական դեսպանության միւս անդամները, որոնց հետ սուլթանը բաւական շատ խօսեց։

Ս. Պօլսից „Վօլֆի“ ընկերությանը հետադրում են փետրվարի 28-ից։ Երեկ գերմանական դեսպանատանը մի ճաշ տրվեցաւ, որին ներկայ էին Թիւրք ատիճանաւորներ, դիպլոմատներ և գերմանական արտաքոյ կարգի դեսպանության անդամները։ Գերմանական հաւատարմատար և դեսպանատան քարտուղար պ. Հիրշֆելդ սուլթանի կենացը առաջարկեց, իսկ Սայիդ-փաշա գերմանական կայսրի կենացը։ Այսօր գերմանական դեսպանությունը կուզևոլֆի Սկաուտրի։

„Times“ լրագրի Թղթակիցը հետադրում է Ս. Պօլսից փետրվարի 24-ից։ Որովհետև վերջին օրերում բարեկամական բանակցությունները Լոնդոնի Թիւրքաց և աւստրօ-ունգարական կառավարությունների մէջ, Թիւրքաց վարչությունը հրաւիրեց Ս. Պօլսի մէջ ապրող մի քանի անուանի մահմետական բանիթացիներին և առաջարկեց նրանց ներգործել իրանց հայրենակիցների վրա, որ նրանք չը զոդեն Բօսնիայից և չը մանակցեն ալամիանների ապստամբությանը։ Բօսնիացիները պատասխանեցին, որ Բօսնիայի մահմետական ազգաբնակությունը չափազանց զժգոհ է աւստրօ-ունգարական կառավարությունից և հետևապես իրանց աշխատանքները կառավարության ցանկությունը կատարելու համար ի զուր կանցնեն։ Ընդհակառակը հաստատ կարելի է ասել, որ մահմետականներից շատերը կը մանակցեն քրիստոնեաների ապստամբությանը աւստրօ-ունգարական անտանելի լծից ազատվելու համար։ Գուցե այդ յայտնությունները անկեղծ են, բայց պէտք է ի նկատի առնել, որ այդ կարծիքներ յայտնողները այն մարդիկն են, որոնք ընդդիմադրում էին աւստրիական զօրքերին,—երբ նրանք առաջին անգամ գրաւում էին Բօսնիա և Հերցեգովինա, հետևապես որոնք թշնամաբար են վերաբերվում աւստրիական ազդեցությանը։ Նրանք այնքան ջերմ ցանկանում են իրանց հայրենիքի մէջ աւտոնոմ կարգեր մտցնել, որ հաստատում են ամենայն ինչ անել գործ դնել իրանց ազդեցությունը յօգուտ Աւստրօ-Ունգարիայի։

ԱՆԳԼԻԱ

Պատահել մի փոքր սրվեցաւ թագաւորական պատասխանությունը գործելու համար, նկատում է „Голосъ“ լրագիրը։ Վիկտորիա թագուհու վրա ատրճանակ արձակից Րօդիբրիկ Մակ-Լինն անունով աւանդ պաշտօնի մի գործակատար։ Մակ-Լինն իր յանցանքը այն ժամանակ կատարեց, երբ թագուհին կառք էր նստում և պատրաստվում էր երկաթուղու կայարանից Ուինդզորի պալատը ուղևորվելու։ Ցանցաւորի դնդակը ոչ ոքի վնաս չը պատճառեց։ Ցանցաւորը փորձից երկրորդ անգամ ատրճանակ արձակել, բայց նրան շրջապատող ամբոխը բռնեց նրան։

Կասկածում են, որ Մակ-Լինն խելագար է և այդ կասկածը շատ իրաւացի է։ Անգլիայի մէջ բոլորովին անհասկանալի է, թագաւորասպանությունը քաղաքական նպատակներով, որովհետև բրիտանական թագաւորները, խստութեամբ պահպանելով բրիտանական սիւտական կազմակերպության դարավոր աւանդությունները, շատ քիչ են ապրում քաղաքական գործերի ընթացքի վրա, որ կատարելապէս կախված է կառավարչական դիկը իր ձեռքին ունեցող մինիստրութեան կարծիքներից և համոզմունքներից, իսկ մինիստրությունը կախում է ունենում պարլամենտական մեծամասնութենից, որ ստացում է ապզարնակութեան մեծամասնութեան կամքը։ Քանի որ պայմանները այսպէս են, ասելի հասկանալի կը լինեին անգլիական յեղափոխականների և դաւադիրների յանցաւոր փորձերը մինիստրների կամ մինիստրութեան առաջնորդի կեանքի դէմ։ Իրաքանչիւր անգլիացի, իմանալով, թէ Մակ-Լինի յանցաւոր փորձը ուղղված էր թագուհու կեանքի դէմ, բնականաբար ինքն իրան կը հարցնի, արդեօք խելագար չէ այդ խեղճ գործակատարը, որ ատրճանակ է արձակում մի թագուհու վրա, որ անձնական թշնամիներ չունի քաղաքական ոչ մի կուսակցութեան մէջ։

Պէտք է յիշել նոյնպէս և այն հանդամանքը, որ Եւրոպայի մէջ բացի Վիկտորիա թագուհուց կան սահմանադրական մի քանի թագաւորներ, որոնց կեանքի դէմ յանցաւոր փորձեր կատարվեցան։ Գաւառանաւէ, Մանկասի և Օաերօ նոյնպէս մի ժամանակ խելագարներ էին համարվում, բայց վերջը քաղաքական նշանաւոր յանցաւորներ յայտնվեցան։ Զարմանալի չի լինի, եթէ Մակ-Լինն էլ դրանցից լինի։

Որովհետև յանցաւորը կասկածված է, նրա չարագործության իսկական շարժառիթները շուտով կը յայտնվեն, բայց անգլիական ժողովուրդը անյապաղ կը յայտնի իր զգացմունքները ամենաուրախ ձևով։ Ամբողջ Անգլիան կը վրդովվի, իմանալով այն վտանգի մասին, որին ենթարկվեցաւ նրա թագուհին։ Իրաքանչիւր անգլիացի այնքան համեստ է իր թագաւորի հետ, անգլիական ժողովուրդը այնպիսի մեծ նշանակություն է տալիս բրիտանական գահի հանգստությանը, որ նա կը զայրանայ ոչ թէ միայն Մակ-Լինի, այլ բոլոր թագաւորասպանների դէմ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լյոգիրները հաղորդում են, որ խաղաղասեր Ռէշիդ Բէյն, որը ցոյց տուեց անկրկնական կառավարությունը պինամիսի և գինքերի պահեստատեղի վրա, սպանվեցաւ Թուքլինի փողոցների վրա, փետրվարի 26-ին, երեկոյեան տասը ժամին։ Քանցաւորները փախան։

—Վիէննայի «Presse» լրագիրն Սալօնիկից հաղորդում են, որ Մակեդոնիայում այս օրերս կատարվեցան մի քանի բօլղարացիներ, որոնք մեղադրվում են պետական յանցանքի մէջ. նրանք բոլորն էլ չդիմացրած Պրիշտին ուղարկվեցան։ Նրանց կալուածները անյապաղ յարքունիս գրավեցան։

—«Daily News» լրագրի Վիէննայի թղթակիցը, փետրվարի 28-ից, հաղորդում է, որ անցեալ շաբաթ Յէնիեդում խորհուրդ կայացաւ, որ քննվում էր Զէրնօգորիա փախած ապստամբների ընտանիքները խնամելու խնդիրը։ Ալամօտական մատնաժողովը այդ նպատակով նշանաւոր գումարներ ուղարկեց չէրնօգորիական կառավարությանը։ Բացի դրանից չէրնօգորիական կառավարությանը։ Բացի Թիվ փաղերի բնակիչները Բօսնիայում և Հերցեգովինայում թողնելն իրանց տները և միացան ապստամբների հետ, իսկ այն ընտանիքները, որոնք հաւատարիմ են մնում Աւստրիային, վերջին ատելաձան չքաւորության մէջ են գտնվում։ Զինուորական վարչությունները հարկադրված եղան նրանց համար ճաշարաններ բանալ։ Ամբողջ Զագօրիէ դրկվեցաւ հանարեա իր բոլոր բնակիչներից։

—«Paris-Journal» լրագիրը հաղորդում է, որ Փարիզի ատամնաբուժական շրջանում, որի մէջ նրանք մտնում են, միայն ութը բնակչների հարկը յայտնելին իրանց ցանկությունը, որ իրանց գաւառները կրան չը տարվին։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիական թագուհու կեանքի դէմ արած փորձի մասին «Վէօլկի լրագրին» լսնդօնից, մարտի 3-ից հաղորդում են հետևեալը։ «Երբ թագուհին, երէկ, մարտի 2-ին, հինգ և կէս ժամին, Բէատրիսէ իշխանուհու և պալատական մէկ տիկնոջ հետ միասին կառքով դուրս եկաւ Ուինձօրեան երկաթուղու կայարանից պալատը գնալու համար, մի անծանօթ մարդ ատրճանակ արձակեց նրա վրա։ Իշխանուհի Բէատրիսէ նկատեց, թէ ինչպէս նա պատրաստվում էր արձակել, և շատ վախեցաւ, այն ինչ թագուհին, որ ուրիշ կողմն էր նայում, չը լսեց բէվօլվերի ձայնը, որի ատրճանը խլացվեցաւ ամրոխի բացականչութիւններով, որ աղաչում էր թագուհուն «կեցցէ» աղաղակներով։ Գնդակը, ինչպէս երեում է, անցաւ սրտով փնտրող կառքի կողքով. մինչև այժմ նրա հետքը չէ գտնված։ Գէդ անուանով պօլիցիականը բռնեց յանցաւորին, և նրա հետ միասին յարձակվեցաւ ամրոխը և կամենում էր ատանել չարագործին։ Բայց պօլիցիան ցրվից յարձակողներին և յանցաւորին տարաւ բանտը։ Ձերբակալեցին նրան բժիշկը, և դուռ որ նա խելագար չէ։ Թագուհին ուղղակի պալատը գնաց և հրամայեց առաջին մինիստրի և Ռէչըի իշխանի անունով հեռագրներ ուղարկել, որոնց մէջ միամտացնում էր նրանց, թէ ինքն բոլորովին առոյգ է։ Իշխանը, հասարակութիւնը հանդարտացնելու համար թատրոն գնաց և երբ հասարակութիւնը, իմանալով այդ անցքի մասին, անհանգստութիւն ցոյց տուեց, նա հրամայեց թէժիտորի բեռնատար յայտնել, թէ թագուհին բոլորովին առոյգ է, որից յետոյ թատրոնում գտնված բոլոր մարդիկը վեր կացան իրանց տեղերից և սկսեցին երգել ազգային երգը։ Թագուհու հետադիմը հաղորդվեցաւ օտար դեսպաններին, որոնք բոլորը հաւաքվեցան Բէկինդէմեան պալատը իրանց շնորհաւորութիւնները մատուցանելու. Թագուհուն նրա ազատութեան պատճառով։ Երբ այդ անցքի մասին խնացան գաւառներում, ամեն տեղ ժողովներ կայացան և շնորհաւորական հեռագիրներ ուղարկվեցին Թագուհուն։ Այդ արդէն վեցերորդ փորձն է Վիկտորիա թագուհու կեանքի դէմ. առաջին փորձն եղաւ 1840 թվին։ Քանցաւորի մասին, որի անունը Րօբէրտ Մակ-Լին է, հետևեալ մանրամասնութիւններ յայտնվեցան։ Երբ պօլիցիական պաշտօնեան բռնեց նրան, այն ժամանակ նա բացականչեց. «Չեղաք մի տաք ինձ. ես այդ արեցի սոսկ ազդեցութեան տակ։» Այդ խօսքերը հաստատեց նրա ցատկի կերպարանքը. նա միջահասակ մարդ է, նիհար և շատ տգեղ հագնված։ Նրա գրպանում գտան երեք կէս շիլինգ, ժամացոյց, նամակ հասցէով և մէկ փաթեթ տոմս և չորս պատրոններով Բէվօլվերը վից վառանի է և տասը շիլինգից աւելի չարժէ։ Քանցաւորը ծագումով Շօտլանդիայից կամ Հիւսիսային Իրլանդիայից է, ինչպէս ցոյց է տալիս նրա անունը, բայց ծնվել է Լօնդոնում։ Մէկ չորեքշաբթի առաջ նա առել եկաւ Ֆօրտսմուտից և Ուինձօրում մնաց, երևի, թագուհու վերադարձին սպասելու համար։ Մակ-Լին գործակատար էր մէկ խանութում։»

* * *

Փարիզում, մարտի 2-ին, վախճանվեցաւ յայտնի պրող և ազգագրական քաղաքական գործող Ֆրէդերիկ Սաբվադի։ Նա ծնվեցաւ Ռնովիգրադում, Ռուսաստանում, 1822 թվին, աւստրիական իրաւաբանութիւնը վիէննայում և Պրագայում և 1847 թվին իրաւաբան դարձաւ Պետերբուրգում։ Կօշտաի ժամանակ Ցէլէկիին փարիզում գնդապետ նշանակելուց յետոյ, նրան այնտեղ ռուսական գեսպանութեան առաջին քարտուղար նշանակեցին։ Կօշտաի ընկնելուց յետոյ նա մի քանի տարի «Կէօլոի Լրագրի» փարիզի թղթակից էր։ Սաբվադի պատկված էր յայտնի պիանիստ կնոջ Վիէննայում։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 մարտի։ Աւստրիան դարձեալ գումարում է պատգամաւորների ժողովը, որից նոր կրեդիտ կը խնդրէ Հերցեգովինայի մէջ պատերազմը շարունակելու համար։ Զինուորական շրջանների մէջ խօսում են զօրքերի մէջ պօղպօղուչիկի և մայորի տասիճանները չեչացնելու մասին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 մարտի։ Ներքին 5% երկրորդ փոխառության տոմսակների խաղարկութեան ժամանակ տարան հետևեալ տոմսակները։

№№		№№		տարված դուման.
սկզբի		տոմսակի		
7,201	—	17	—	200,000
1,501	—	34	—	75.000
19,973	—	4	—	40,000
2,504	—	49	—	25,000
4,173	—	2	—	
9,057	—	47	—	10,000
7,995	—	16	—	
266	—	4	—	
1,190	—	26	—	
15,887	—	33	—	8,000
8,495	—	7	—	
15,817	—	11	—	
8,226	—	41	—	
18,856	—	5	—	
1,817	—	11	—	
19,187	—	5	—	
14,541	—	9	—	5,000
19,232	—	20	—	
12,148	—	11	—	
18,868	—	49	—	
9,261	—	8	—	
5,807	—	23	—	
4,179	—	32	—	
5,419	—	11	—	
103	—	46	—	
17,319	—	17	—	
5,178	—	36	—	
18,708	—	11	—	
1,775	—	25	—	1,000
8,058	—	1	—	
9,405	—	30	—	
19,622	—	10	—	
8,878	—	10	—	
2,924	—	32	—	
14,947	—	40	—	
13,103	—	9	—	
16,690	—	44	—	
5,004	—	29	—	
1,255	—	37	—	
8,487	—	24	—	

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բլուզներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., պրապ, մանհուդ, պրիկօ, պրիչներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռատե 70 կ., նշշատայ կօլմաներ 18 կ. ֆունտը, լուծազական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.: **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**: մեզրամամ և արծաթեայ մաներ 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեքանոցի համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՄ:
23—36

ՋՄԻՒՌՆԻԱՅԻ

„ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորգագրվում են Ե. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում: Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլ է: Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова.
1—10

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԹԻՓԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ: Ընկերութեան վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ տարեկան **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ** նշանակվում է ներկայ ապրիլի **ՄԱՐՏԻ** 14-ին: Ժողովի տեղի և ժամի մասին առանձին կը յայտնվի:
2—2

ԵԼԳԵՆԻԻ ԲԵՐՆԵԿՍ վաճառատան № 46, սեփական տուն, Թիֆլիսում Հիւանդային և Ներկարարական **ԳՈՐԾԱՐԱՆ** և **ՊԱՀԵՍՏ** արտյունի, մարմարիոն և չուգունից շինված առարկաների:
2—5 (1)

Որպէս զի առաջն առնենք այն կեղծաւորների, որ անում են մետաղներ սրբելու մեր պօմադի հետ UNIVERSAL-METALL-PUTZ-POMAD անունով, որ իր լաւ յատկութիւններով ամբողջ աշխարհին յայտնի է, մենք անհրաժեշտ համարեցինք նախազուշանալ հարուածի, դրսի և ներկաների համար իւրաքանչիւր արկղի վրա բացի մեր անունից տալ և այնտեղի մեր միակ գործակատարների անունները.

ԵՂ. ՊԵՏՐՕԿԻՆՕ ՕԴԷՍԱՅՈՒՄ, որոնց յանձնել են կեղծաւորները հարածել օրէնքների ամենայն խստութեամբ: Բերլինի գործարանատէրեր **Ադալբերտ Ֆօգտ և ընկ.** Adalbert Vogt et. C-o
2—3

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր ստացվեցաւ Ամերիկայից **ՊԱՏԱՒԿԸ** որն ուրիշ տեղ ծախվում է հատը մէկ րուբլով, իսկ մեզ մօտ 40 կօպէկ է: Արծրունու դալկերէում:
4—10

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԽՄԻՋՔՆԵՐԻ առևտուրը դադարեցնելու պատճառով առաջին տեսակի **ԿՕՆԵԱԿԸ** վաճառվում է 1 ր. 10 կ. շիշը, **ՊՕՐՏ-ՎԻՆ** և **ԽԵՐԵՍ** 1 ր. շիշը: **ԼՕՆԴՕՆԻ** խանութում **ԱՓԻՍՏՐԱԿԱՆ** բանկի տակ:
6—10

Ե. Օ. ՓԱՐՈՒԽԵԱՆՑ

ԹԻՖԼԻՍԵՑԻ ՓԱՂԱՔԱՑԻ

Պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի և օտար քաղաքացի պ. պ. վաճառականներին որ բաց եմ արել նոր ԱՊԵՆՏՍՏՎՕ և ԿՕՄԻՍԻՕՆՆԻ ՏՈՒՆ Լօդզայում, կառաքում եմ ամէն տեսակ պատուէրներ, այսինքն մանուֆակտուրնի, գալանտերէյնի և մահուդի ապրանքներ ուղարկել: Յոյս ունեմ որ պ. պ. վաճառականները իմ առաջարկութիւնը անուշադիր չեն թողնի և լիովին բաւական կը ճնան իրանց պատուէրներով, որ խոստանում եմ կատարել անմիջապէս և ճշդութեամբ: Իմ հասցէս. Լօդզ, Ցեգելնիհանայա փողց, տուն Մայշացի, № 272, Ե. Օ. Փարուխով:
ЛОДЗЬ, Цегельняная улица, д. Майшаца № 272 Е. О. ПАРУХОВУ.
2—3

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ձրձոդներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԵՏ-ԱՓՈՒՐ 4 ր., ԲԱՂԿԱՓՈՒՐ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, ԽՀՃի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քարացներ 50 կ., պատեայ ձիասրների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԵՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 գոյգ գուլպաներ 25 կ.—իյ գոյգը, 10,000 գոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մանուշակագոյներ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 100 արշին բամազէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատեաինա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 ֆունտ իՀյ ԹԷՑԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ.: եր կամէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար: Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**
94—100

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ (սեղաններ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում № 13-ի. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍՈՎԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.
149—150

Միջի փողոց, կաթոլիկէական փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ սեղան սեռակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուրդուկներ ձանապարհի 6—35 ր., մարտիներ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնի պղնձէ սամաններ, գերմանիայի երկաթէ սամլով սամաններ. ուտի վալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռէվոլվէրներ սամնոյն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվօլվէրի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և խամբաքու կուշտաթղթի գիլդի պապիրոզ. 5,000 ՖՈՒՏՈՏ ԹԼԵ (չայ) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիտ. (սուխար չայու և գաֆէ) էմնէմի. կօֆէ էմնէմի և Միխայլօֆի. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ սամնոյն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինեփաճառներին Հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուլիուկ (пухъ), պագոնաներ սամվարի և չայու գանակ չանգալ գանապան ֆարրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժիներ. դրչակոճներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրերօր. մա կարելու մաշինայ. Անգլիական ուտեստներ, բրիտանական չայինիկներ, կաֆէնիներ սամնոյն տեսակ, Ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրտսիալ կաթօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ծաղկոյ, թուղթ փաչոի, կանվերտներ, սուրդուչ, մատիտ, դրիչ երկաթէ, գրչակոճ, քարեսախատակ, թմանաք, թմանաքամաններ, պրեսպապիեներ, դգալներ սեզանի և չայու ֆրատէ, վարչավի և բրիտանսկի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չամադաններ սամն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսահիկէք 45 կ.—5 ր., չամադաններ սամն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսապշկաններ վարշավու, ԻՏԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԻՐ, սամն տեսակ, դուլպաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, չամպիոններ մարդկերանց գլուսամիկներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և չոքի. սանդրեր շերմայու սակրէ, գուտապերչովի և փայտէ չամականեր գլխի շորի սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թել (бумага) մատակի կօճի և շալ (гарусъ) ֆէչամակէք մարդկերանց և կանանց պոտամաններ, քիսաներ, պապիրոսի սամաններ և մանր զուլանաերեքների ապրանքներ, սապոն սամն տեսակ 3 կ.—30 կ., կոտր, հոտավետ ջրեր պուդրի գլիցերին ջրի քացախ, հոտավետ պուդրաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒՌԱՑԻ, ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍՕՍԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.
3—180

Միջի փողոց, կաթոլիկէական փողոցի անկիւն № 13.

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՈՒՐԲԱԹ, 5 ՄԱՐՏԻ

Պալատական արտիստ Նորին Մեծութեան Նասրէդ-Դին պարոն Շահի ԲՕԼՇՈՅ ԼԷՆՑ աշակերտ և ազգական Նորին Շահանշահ պարոն Կամարէդ Իզմայիլ Բէյի պատիւ կունենայ տալ ուրբաթ օր, մարտի 5-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կախարտկան ներկայացումն, ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ:

Մանրամասնները տեղեկանալ:
6.

ՇԵՐԱՄԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԽԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Գեղին բժժոցների ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ և ԻՏԱԼԻԱՑԻՑ, արդիւնաբերված **ՊԱՍՏԵՕՐԻ** սիաեէմայով:

Ծախում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՍԼԷ** մի զօլօնիկ 50 կօպէկ, մի ֆունտը 48 րուբլ:

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախվում է պ. ԱԼԲԵՐՏԻ մագազինում, գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, տուն կօստանտին Ջուբալօվի:

ՆՈՒԽԻՈՒՄ պ. ԼԷՐԻՍԼԷԻ հիմնարկութեան մէջ:
10—10

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍԻՈՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՕՎԻ ՏԱՆՔ

Գնում և վաճառում է ամէն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԹԷՐ** թղթեր, ասկի և արծաթ դրամ:

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաթէր թղթերի **ԳՐԱԻԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** է անում Մօսկվա, Օդէսսա և Արտասահման:

ԱՊԱՀՈՎԱՑՆՈՒՄ է նեղքին 5% փոխառութեան տոմսակներ 50 կոպէկով. 5%
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ ըստ պահանջման 5%
„ „ „ ընթացիկ հաշուով. 6%
„ „ „ 6 ամիս ժամանակաւ. . . . 7%
„ „ „ 12 „ „ . . . և ձշդութեամբ:

Օտար քաղաքացոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս
1—10 (1)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 2 Марта 1882 года.

Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 37 Մարտի 4 (16) 1882 Մարտի 4 (16) № 37

ՏԱՄՆԱՄՅԱ ԹԵՐԹ

ՄՇԱԿ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՏՎԱՆԸ 10 ՐՈՒԲԼԻ, ԿԷՍ ՏԱՐՎԱՆԸ 6 ՐՈՒԲԼԻ:
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐՆԵՐԸ 5 ԿՈՊԵԿՈՎ:

ԹՓԻԼԻՍԻ ԳՐՎՈՒՄ ԵՆ ՄԻԱՅՆ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆ ՄԷՋ:

ՕՏԱՐԱՊԱՏՎԱԾՔԸ ԴԻՒՐՈՒՄ ԵՆ ՈՒՂՂԱԿԻ
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ԲԱՑ Է ԱՇԱՏՕՐՆԵՐԻՆ 10—2 ԺԱՄ
(ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ԱՇԽ ՕՐԵՐԻՑ):

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԱՄ Է ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՎ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՈՒՄ ԵՆ
ԻՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԲԱՐԻՆ 2 ԿՈՊԵԿ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Աւստրօ-Հունգարիա: Ֆրանսիա: Անգլիա: Թիւրքիա: Արեւելեան լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Աւստրօ-Հունգարիա: Ֆրանսիա: Անգլիա: Թիւրքիա: ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐ-ՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Առողջապահական նկատողութիւններ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 1 մարտի

Ընդհանուր փետրվարի 26-ին ուղարկեցի Լուսոյ և պատասխանների հայ հասարակութիւններին, մայրաքաղաքների ուսանողներին և հայ ուսանողներին մի քանի օրինակներ իմ «Հայոց նոյեաններին մի քանի օրինակներ իմ «Հայոց պիւզանտեական ընկերութիւն և նորա կանոնադրութեան հանուռօտ ծրագիրը» վերնագրով գրքոյկը:

Թանկ է ինձ համար լսել այդ գրքոյկի մասին անաչառ քննադատութիւններ հայ մտաւոր, մանաւանդ հայ մանագէտ պիւզանտեականների կողմից, որոնց առաքինի գրվելին, թէ խմբագրութեանց և թէ նրանց աշխատակիցների և թղթակիցների կողմից բազմաթիւ յոդուածներ, որտեղ նրանց հետևմնակները աշխատում էին իրանց կարդալութեան չափ նպատակ այդ հարցերն պարզելուն և վճռելուն: Բայց մի կարևոր հարց, այն է՝ ազգայնականն հարցը, որը միանգամից ոչ պակաս ուշադրութեան պիտի դարձնէր իր վրա և քննութեան առարկայ դառնար՝ ազգագրական հանգամանքից էր ուսած կամ գոնեա իր արժանաւորութեան համեմատ չէր գնահատված մեր լրագրութեան կողմից: Ի հարկէ՝ մի այդպիսի անբնական դրութիւն երկար չէր կարող տևել. մի այդպիսի անհրաժեշտ, կենսական հարց ընդմիշտ չէր կարող մոռացվել—վաղ թէ ուշ նա պիտի անպատճառ հանդէս դուրս գար և պահանջէր իր լուծումը կամ հարկ ու պատշաճ ուշադրութիւնը իր վրա: Եւ իսկապէս այդպէս էլ եղաւ. այդ հարցի անշառի կարևորութիւնն էր միայն՝ որ սոսկաց բժիշկ Լ. Տիգրանեանցին յանձն առնել ամենայն ժեստրութիւն և ձեռնարկել մի ազգայնական թերթի հրատարակելը: Աչքի առաջ ունենալով այդ աշխատանքի ծանրութիւնը և խնդրի մեծ նշանակութիւնը՝ մեզանից ներքոյ կարդացողները—ով կարող է ի հարկէ—պիտի ոչ պակասի յարգելի բժշկի ձեռնարկած գործին, որով կատարած կը լինի իր բարոյական պարտականութիւններից մէկը:

Վերևում ես յիշեցի, որ ազգայնական հարցը հանդիսանում էր ուսած մեր լրագրութեան կողմից: Եւ իրաւի ինչ ենք գտնում մենք այդ խնդրի վերաբերեալ մեր պարբերական թերթերի մէջ.—մի քանի նկատողութիւններ այս կամ այն քաղաքի փողոցների և բակերի աղտոտութեան, աղտաքնդոյների և կանալիզացիայի անկանոնութեան և անբաւարարութեան մասին և, բացի դրանից՝ մի քանի թղթակցութիւններ, ուր տրտունջներ են յայտնվում դէպի հասարակութիւնը, որ նա անհոգ է և չէ մտածում բժիշկ ձեռք բերելու, որ նա անասրերութեամբ է նայում այդ կարևոր հարցի վրա. իսկ լուրջ գրուած, լաւ և բազմակողմանի մշակված յոդուածներ այդ առարկայի վերաբերեալ մեր լրագրութիւնը մեզ չէ ունեցել, եթէ չը հաշվինք բժիշկ Աղասեանցի և Նազարեանցի, Բարայեանցի և ուրիշ մի քանի նրանցի այդ ուղղութեամբ ասած մի քանի վարձերը: Թէ այս վերջիններիս և թէ վերոյիշեալ նկատողութիւնները, ցրված լինելով մեր ամբողջ լրագրութեան մէջ չէին կարող մի ղեկավ, հաստատ ազդեցութիւն թողնել ընթերցողի վրա. նրանք կարող էին միայն ժամանակաւոր նշանակութիւն ունենալ և պրատել ընթերցողի ուշադրութիւնը կարդացվելու ժամանակ միայն, իսկ այնուհետև պիտի մոռացվէին և անհետանային առանց իրանց նպատակին հասնելու, առանց մի որ և իցէ չնչաչափ օգուտ բերելու: Եթէ ցանկալի է, որ հասարակութիւնը ուշադրութիւն դարձնի մի որ և իցէ հարցի վրա, հետզհետէ նրանով, իրականացնի նրան՝ պէտք է անընդհատ մտածելու նրանի այդ խնդրի վերաբերեալ, հարկաւոր է պարզ և որոշ կազմութեամբ նրա համար այդ հարցի կարևորութիւնը, միշտ՝ ամենայն չարմար միջոցներ գտնելով իր անելիքը—մի խօսքով—ամենայն կերպ ազդեցիկ անել մինչև նպատակին հասնելը. մինչև որ կը յաջողվի հասարակութիւնը այն դրութեան հասցնել, երբ արդէն նա համոզված կը լինի, լաւ և պարզ հասկացած կը լինի բարձրացրած հարցի անհրաժեշտութիւնը և ստիպված կը լինի ինքը, առանց մի ինչ կազմակերպի հետագրում է փետրվարի 27-ից: Աւստրիական երկաթ արագաշարժ գործարաններ, որոնք ուղարկված են հերցեգովինացիների դէմ, շարունակում են իրանց յարձակողական ընթացքը, միայն թէ նրանց երկուսը միացել են միմեանց հետ: երրորդ գործարաժինը չը կարողացաւ միանալ, որովհետև նա ստիպ հալածել 1,000 դիեզերներից կազմված ապստամբների մի խումբ: Ապստամբները ներկայումս յետ են քաշված դէպի Հիւսիս: Աւստրիացիները յոյս ունեն, որ նրանց թոյլ չեն տայ անցնել Մօստարօ-Սերայեվօի ճանապարհագծից: Մինչև այժմ ապստամբները ամրացած են չերնօգորիական սահմանների մօտ: Բօկիայի մէջ նրանք առաջվայ պէս համառձակ և եռանդով են գործում: Թվական մի քանի ժամանակ առաջ աւստրիական զօրքերը դուրս եկան և ամրացրին Լեզենիցա, բայց այնու ամենայնիւ այդ գիրքի մօտ շատ անդամ երևում են ապստամբական խումբեր: Նոյեմբերում նրանք յարձակվեցին աւստրիական պահապան գիւղերի վրա, վիրաւորեցին մի օֆիցերի և մի քանի գիւղերի և հետացան միայն այն ժամանակ, երբ նրանց վրա սկսեցին ընդհանօթներ արձակել: Փետրվարի 18-ին ապստամբները յարձակվեցին աւստրիական ծովերքայ ամրացած գիրքի վրա, որին պաշտպանում են մի քանի պատերազմական մեծ նաւեր: Բիզանի ազգաբնակութեան գիւղամոլի անելը ցանկալի հետևանքներ չունեցաւ: Բիզանցիները, որոնք միշտ պարծեցել են իրանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ

«Daily News» լրագրի վիէննայի թղթակիցը հեռագրում է, որ Ռուսիայի ներկայացուցիչ Նելիդովը Սերբիայի մայրաքաղաքում ստացել է հրաման Սերբիայի կառավարութեան հետ ընդհատել դիւանագիտական յարաբերութիւնները, եթէ նա չը կատարի Ռուսիայի պահանջները: Ռուսիայի պահանջները հետևեալներն են: 1) Սերբիան պարտաւոր է Ռուսիային վճարել պատերազմական ծախքերի 15 միլիոն ռուբլի: 2) Սերբիան պարտաւոր է Ռուսիային զիջանել Նիշ, Պիրոտ, Վրանիա, Կուրուկրեպ, Ալեքսինաց, Ռուդնիկ, Ռաշկա, Նովիբազար, Սենիցա, Պրիբոյ, Պրիեպոլիե, Պրիեպոլիե, Պրիեպոլիե

Fonds A.R.A.M

ՓԱՐԻԶԻՆ

Ֆրանսիոյ «Temps» լրագիրը կ՚ըսէ թէ ամէն կողմանէ ստացուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Ֆրանսիոյ հանրապետական կուսակցութիւնը մեծ յաղթութիւն մը տարաւ ընդհանուր ընտրութեանց մէջ։ Ընտրողներուն մեծ մասը ձայն տուաւ հանրապետականներուն։ Ընտրութեանց առաջին օրը, որ եղաւ 21-ին, ընտրուեցան 150 հանրապետականներ, իսկ երկրորդ օրը, որ եղաւ 28-ին, ընտրուեցան 200 հանրապետականներ։ Ընդհանուր հաշուով ընտրուած հանրապետականներուն թիւը կ՚անցնի 350-ը։ Ընտրութեանց մասնակցած անդամոց թիւը 500 հազարէ աւելի է։ Ընտրութեանց մասնակցած անդամոց թիւը 19-էն 20 միլիոնի մէջ

նը իր պալատի մէջ ի պատիւ դեսպանութեան տրված ճաշին միմիայն գերմանացիներին և թիւրքերին հրաւիրեց։ Մինչև անգամ սուլթանի ադիւտանտները՝ Հօբարտ և Բեկկեր փաշաները նեկոյ չէին այդ ճաշից։ Ճաշից յետոյ սուլթան և Հիրշֆելդտ առանձնացած մի ժամից աւելի խօսում էին։ Սուլթանին մօտ անձինք թէպէտ ներկոյ չէին եղել այդ խօսակցութեան ժամանակ, բայց մանրամասնօրէն պատմում են։ Օրինակի համար սուլթանը հարցրել է Հիրշֆելդից, ինչի համար գերմանիան արևմտեան պետութիւններին հանդգնացնող բացատրութիւններ տուեց իր դրութեան մասին եգիպտական հարցի վերաբերութեամբ և ինչի համար նա մտածել է Անգլիային։ Հիրշֆելդտ պատասխանել է, որ նախ գերմանիան եգիպտական հարցի պատճառով կամենում է վերահաստատել եւրոպական պետութիւնների հանձայնութիւնը, բայց որ այդ հանձայնութիւնը նպատակ կը լինի թիւրքիայի համար՝ ինքն բան ինքեան հասկանալի է, որ այդ պատմութիւնը կատարելապէս հնարված է, որովհետև Հիրշֆելդտ միայն այն է ասում գերմանական քաղաքականութեան մասին, ինչ որ նրան ներշնչում են Բերլինից և բացի այդ ոչ Հիրշֆելդտ և ոչ սուլթանը իրանց խօսակցութիւնը ոչ ոքի չէին պատմի։ Ինչպէս երևում է, գերմանական հաւատարմատարը խորհուրդ է տուել սուլթանին եւրոպական պետութիւնների վերաբերութեամբ խոշոր դիրք բռնել, որովհետև պալատի յարաբերութիւնները լորդ Դէֆֆերինի հետ նկատելի կերպով բարդացել են։ Թիւրքերը մեծ հետաքրքրութեամբ հետևում են Եգիպտոսում սկսված շարժումներին Թէլ-էլ-Քեբիրի վրա և բացատրում են այդ պատճառով կամենում է վերահաստատել եւրոպական պետութիւնների հանձայնութիւնը, բայց որ այդ հանձայնութիւնը նպատակ կը լինի թիւրքիայի համար։ Ուստի

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., պրապ, մահուդ, տրիկօ, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօվայա կրեպա 9 կ., պանիր չհասած 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ։ **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթեայ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեքանոցի համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՆ**։
24—36

ՋՄԻՒՌՆԻԱՅԻ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Թ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում։ Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլի է։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова.
2—10

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԹԻՓԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ։ Ընկերութեան վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ տարեկան **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ** նշանակված է ներկայ տարվայ **ՄԱՐՏԻ** 14-ին։ Ժողովի տեղն և ժամն մասին առանձին կը յայտնվի։
2—2

ԵԼԳՆԵԻ ԲԵՐՆԵԿԻ վօտկայա փողոց № 46, սեփական տուն, Թիֆլիսում։ Հիւանդին և ներկայացուցչական **ԳԻՐԾԱՐԱՆ** և **ՊԱՀԵՍՏ** արտօնութեան, մամլոցից և չուգունից շինված առարկաների։
3—5 (1)

Որպէս զի առաջն առնենք այն կեղծաւորների, որ անում են մեծարեր սրբելու մեր պոմադի հետ UNIVERSAL-METALL-PUTZ-POMAD անունով, որ իբր յատկութիւններով ամբողջ աշխարհին յայտնի է, մենք անհրաժեշտ համարեցինք յայտարարել հարուստ, գրիմի և կովկասի համար իւրաքանչիւր արկղի վրա բացի մեր անունից տալ և այնտեղի մեր միակ գործակատարների անունները.

ԵԿ. ՊԵՏՐՕԿԻՆՕ ՕԴԷՍՍԱՅՈՒՄ, պատից յանձնել են կեղծուածները հալածել օրէնքների ամենայն խստութեամբ։ Բեվլինի դործարանատէրեր **Ադալբերտ Ֆօգտ և ընկ.** Adalbert Vogt et. C-o
3—3

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր ստացվեցաւ Ամերիկայից **ՊԱՏԱՎՔ** որն ուրիշ տեղ ծախվում է հասը մէկ րուբլիով, իսկ մեզ մօտ 40 կօպէկ է։ Արծրունու գալէրէումն
5—10

Въ Редакціи газеты „МШАКЪ“ Продается „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ԽՄԻՋՔՆԵՐԻ առևտուրը դադարեցնելու պատճառով առաջին տեսակի **ԿՕՆԵԱԿԸ** վաճառվում է 1 ր. 10 կ. շիշը, **ՊՕՐՏ-ՎԱյՆ** և **ԽԵՐԵՍ** 1 ր. շիշը։ **ԼՕՆԴՕՆԻ** խանութում **ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ** բանկի տակ։
7—10

Ե. Օ. ՓԱՐՈՒԽԵԱՆՑ

ԹԻՖԼԻՍՑԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻ

Պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի և օտար քաղաքացի պ. պ. վաճառականներին որ բաց եմ արել նոր ԱԳԵՆՏՍՏՎՕ և ԿՕՄԻՍԻՕՆՆԻ ՏՈՒՆ Լօդզյում։ Կատարում եմ ամէն տեսակ պատուէրներ, այսինքն մանուֆակտուրնի, գալանտերէյնի և մահուդի ապրանքներ ուզարկել։ Յոյս ունեմ որ պ. պ. վաճառականները իմ առաջարկութիւնը անուշադիր չեն թողնի և լիովին բաւական կը մնան իրանց պատուէրներով, որ խոստանում եմ կատարել անմիջապէս և ճշդութեամբ։ Իմ հասցէս։ Լօդզ, Ցեղերնիանայա փողոց, տուն Մայշացի, № 272, Ե. Օ. Փարուխով։

ЛОДЗЬ, Цегельняная улица, д. Майшаца № 272 Е. О. ПАРУХОВУ.
3—3

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., ձրձոցներ 1 ր., ծալվող ամոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԱՏԱՓՈՒՆ 4 ր., ԲԱՋԿԱՓՈՒՆ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլի և ասելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քոթոցներ 50 կ., պատուհան ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վանններ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։
95—100

ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԷԼ (սիրառներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, մի՛շ փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում Մինքաձել Տէր-Նիկողոսեանի պահեստում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով։ Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.
150—150

Մի՛շ փողոց, կաթոլիկէական փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սոճեդոճկներ ճաշասպարէի 6—35 ր., մարաններ (шогребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կաբինեան պղնձէ, ամաններ, գերմանիայի երկաթէ, ամերիկեան ամաններ. սեմիվալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գռանաններ) բէվոլվէրի, սիգար ռէնեգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշտարօվի գիլզէ պատիրօզի. 5,000 ՅՈՒՆՑ ԹԷՅ (չայ) ԿԱ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ բրակմիտ. (սուխար չայու և գաֆէ) Լիմնէմի. կօֆէ Լիմնէմի և Միխայլօվի. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. Հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինեվաճառներին հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пиво) դոյլեռակ (пухъ), պատուռներ սամովարի և չայու գոտակ չանդալ գանագան ֆաբրիկաներին 1 ր. 20 կ.—25 ր. գաժիներ. գրչակոճներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ չիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հասը, կաբինեի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մի կարելու մանչնայ. Անգլիական ուբռաներ, բրիտանական չայնիկիներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—չուր մաքրելու, կրտսեր կարօբկէն 18 կ., փարա ֆրանսիայի ձակոյ, բնազդի փոշան, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, ղրչակոճ, քարեսափառակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գլուխներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանական գաժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուռմուշկէք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսասպասիաններ վարշամա, ԹԷՓԻՆ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուբաններ կանեփ և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, չուտիներ մարդկերանց գալուսիներ, գոնտիներ 35 կ.—4—50 կ., հասա, անձրևի և շաքի. սանդրեր շիրմայու ոսկրէ, գուտապերչովի և փոյատ չուկաններ գլխի շորի սապոնի, պոլի և կարտի համար. շուլքի թէլ (бумага) մատակի կօճղ և շալէ (гарусъ) ֆէչուսակէք մարդկերանց և կանանց պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոդանտերեինի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.—30 կ., կաոր, հոտավետ ջրեր պուդրի գլիցերին ջրի քացախ, հոտավետ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.
4—180

Մի՛շ փողոց, կաթոլիկէական փողոցի անկիւն № 13.

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՈՒՐԲԱԹ, 5 ՄԱՐՏԻ

Պալատական արտիստ Նէրսէս Մեծութեան Նասրէդ-Դին պարսից Շահի

ԲՕԼՇՈՅ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ազգական Նէրսէս Շահանշահ պարսիկ կախարդ, Մահօմեդ Իսմայիլ Բէյի պատիւ կունենայ տալ ուրբաթ օր, մարտի 5-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կախարդական ներկայացուցիչ, ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ։ Լէնց կը կարի այդ ներկայացումը մի կենդանի մարդու գլուխը։
7.

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԻՒԻՈՒՄ

ETABLISSEMENT SERICICOLE DE NOUKA

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԵՐ

Գեղին բաժանների ՖՐԱՆՍԻԱՑԻՑ և ԻՏԱԼԻԱՑԻՑ, արդիւնաբերված **ՊԱՍՏԵՕՐԻ** սխատեմայով։

Ստանում է արդիւնաբերող **ԼԷՐԻՍԼ** մի զօլանիկ 50 կօպէկ, մի ֆունտը 48 րուբլի

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ծախվում է Պ. ԱԼԲԵՐՏԻ մագազինում, գօլովինսկի պրօսպէկտի վրա, տուն կօստանեան Ջուբալօվի։

ՆՈՒԻՒԻՈՒՄ պ. ԼԷՐԻՍԼԻ հիւմնարկութեան մէջ։
10—10

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԵՂԲԱՐՑ ՅՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍԻՈՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

Գնում և վաճառում է ամէն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԲԵՐ** թղթեր, ասկի և արծաթ դրամ։

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաբեր թղթերի **ԳՐԱԻԱԿԱՆՆԵՐՈՎ**, **ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** է անում Մոսկվա, Օդեսսա և Արտասահման։

ԱՊԱՀՈՎԱՑՈՒՄ է ներքին 5% փոխառութեան տոմսակներ 50 կոպէկով. 5%

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ ըստ պահանջման 5%

" " " ընթացիկ հաշուով 6%

" " " 6 ամիս ժամանակաւ 7%

" " " 12 " " 8%

Օտար քաղաքացւոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշդութեամբ։
2—10 (1)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 3 Марта 1882 года.

Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 38 Մարտի 5 (17) 1882 Մարտի 5 (17) № 38

ՏԱՄՆԱՄՅԱ ԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարինը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացից գրվում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ուրբաթ օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բարեգործութիւնը մեր մէջ։ —ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիա։ Գերմանիա։ Ավստրիա։ Լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Առաջնորդական նկատողութիւններ։

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

—

Երկար տարիների ընթացքում, բացի Բագուի „Մարդասիրական“ ընկերութիւնից, ոչինչ ուրիշ բարեգործական ընկերութիւն չը կար Կովկասեան Հայերի մէջ։ Բարեգործութիւնը մասնաւոր անձանց, անհատների ձեռքումն էր։ Վերջին ժամանակ, երբ մեր մամուլը սկսեց աւելի և աւելի նշանակութիւն ու ժողովրդականութիւն ստանալ, մամուլը յանձն առաւ կատարել այլ և այլ բարեգործական գործեր։ Երկար ժամանակ „Մշակը“ մնաւանդ, կատարում էր բարեգործական հիմնարկութեան պաշտօնը։

Նկատելով այդ անբնական դրութիւնը, համոզված լինելով որ մամուլը չէ կարող միշտ կատարել այդ տեսակ պաշտօն, մի և նոյն ժամանակ տեսնելով որ մասնաւոր անձանց ոյժերը բաժանված են միմեանցից, մենք առաջինը եղանք որ առաջարկեցինք կամ տեղափոխել Բագուի ընկերութեան նիստը Անդրկովկասի կենտրոն, Թիֆլիս, կամ հիմնել այստեղ մի այլ, ընդհանուր Հայկական բարեգործական ընկերութիւն։

Այդ տեսակ ընկերութիւն պէտք է ունենար ընդարձակ պրօգրամ, բայց գլխաւորապէս լայն, ժամանակի պահանջման համեմատ ընդարձակ ոգի և ուղղութիւն, որպէս զի միացնէր իր մէջ ամբողջ կովկասեան Հայութեան բարեգործական նպատակները, դրսէր բոլորի համակրութիւնը, և լինելով կենտրօնական ընկերութիւն, սահմաններ տար մասնաւոր բարեգործական ընկերութիւնների գործունէութեան։ Այդ ժամանակ մենք ասում էինք, որ մեր կարծիքով ամենից առաջ պէտք է հաստատել մի կանոնաւոր դպրոց, որ լինէր նմոյշ միւս դպրոցների համար, որ ունենար ուսումնական ճիւղեր, որոնք փոքրիկ առուակների պէս հոսէին դէպի մայր գետի մէջ և կազմէին այդպիսով մի ընդհանուր, բազմաճիւղ ճիւղերի վրա ճիւղաւորված բազագրեալ մարմին։ Հարկաւոր էր որ այդ տեսակ ընկերութիւն ուժեղ ձեռքերով կառավարվէր, որպէս զի միացնէր, ամփոփէր իր մէջ բոլոր եղած մանր բարեգործական նպատակները։ Բայց դրա համար հարկաւոր էր որ այդ հիմնվող ընկերութիւնը լայն հայեացքներ, լայն ոգի ունենար, միանկերպ վերաբերվէր դէպի կովկասեան բոլոր Հայերը, առանց խտրութիւն դնելու նրանց կրօնի, դաւանութեան մէջ և այդ սկզբունքը պէտք է մացնէր, պարզ կերպով արձանագրէր իր կանոնագրութեան մէջ։

Բայց այդ դեռ բաւական չէ։ Հարկաւոր էր որ ընկերութիւնը կառավարվէր այնպիսի ուժեղ, հաստատուն, հեղինակութիւն ունեցող ձեռքերով, որ դրաւէր ամենքի համակրութիւնը և ինչ որ բարեգործական գործ կայ մեր ազգի մէջ, ինքն կատարէր, իր հիմնարկութեամբ փոխարինէր մեզ համար այն ամէն մանր մունր բարեգործական ձեռնարկները և գործերը, որոնք ջոկ ջոկ, միմեանցից անկախ գործելով, ջլատում են միշտ մի հասարակութեան ոյժերը։

Երկուսից մին. կամ այդ ընկերութիւնը պէտք է այժ ունենար իրագործել մեր վերևասածը, կամ եթէ չէր գտում իր մէջ այդ ոյժը, պէտք է բաւականանար մի աւելի նեղ, համեստ պրօգրամայով և հետզհետէ կատարելագործութեան համեմատ ընդարձակէր իր պրօգրամը։

Նեղ պրօգրամ ուրիշ բան է, նեղ հայեացք ու ոգի ուրիշ բան է։ Կարելի է հետևել լայն, ընդարձակ պրօգրամայինի, բայց ունենալ նեղ, սահմանափակ սկզբունքի վրա հիմնված հայեացք ու ոգի. ուրիշ կողմից կարելի է նեղ, սահմանափակ նպատակ ու պրօգրամ ունենալ, բայց լայն, ընդհանուր մարդկային ոգի ու հայեացք։

Օրինակի համար կարելի է հիմնել մի ընկերութիւն որ շատ սահմանափակ նպատակ ու պրօգրամ ունենար, դիցուք նրա միակ գործը օգնել միմիայն Թիֆլիսի դիմնադիպայում ուսում առնող երիտասարդութեանը, բայց մի և նոյն ժամանակ, լայն, ընդարձակ ոգի, հայեացք և ուղղութիւն ունենար, այն է օգնել նոյն դպրոցի ամէն ազգի, և կրօնի գիմնազիստներին։ կարելի է, ուրիշ կողմից, շատ ընդարձակ պրօգրամայով ընկերութիւն հիմնել որ իրան նպատակ դնէր և դպրոցներ հիմնել, և ուսում առնողներին օգնել, և դրքեր տպել, և տպարաններ ու դրադարանները հիմնել, և հարիւր ժամանակ տուէականներին օգնել և նպաստել արհեստանոցին, արուեստանոցին, դիւղատնտեսութեան ծաղկմանը և այլն և այլն, —բայց մի և նոյն ժամանակ տալ այդ ընկերութեանը մի նեղ, սահմանափակ ոգի, նպատակ ունենալով միմիայն Հայ-լուսաւորչական անդամներին բաղկացած ընկերութեան խորհուրդ կազմել, միայն Հայ լուսաւորչականներին ընդունել, որպէս ընկերութեան անդամներ և միայն Հայ-լուսաւորչականներին օգնել, անտես առնելով ազգութեանը պատկանող միւս, բաւական բազմաթիւ մասերը։

Ինչ և իցէ, ընկերութիւնը հիմնվեց վազամում։ Բայց հէնց որ հիմնվեց, անմիջապէս ուրիշ Հայարնակ քաղաքներում և նոյն իսկ Թիֆլիսում սկսեցին հիմնել աւելի կամ պակաս ընդարձակ պրօգրամայով ուրիշ, նրա նման բարեգործական ընկերութիւններ։ Այդպիսով կովկասեան կենտրօնական, ընդհանուր Հայկական ընկերութիւնը անընդունակ հանդիսացաւ ամփոփել, պարունակել, բովանդակել իր մէջ ամբողջ կովկասեան Հայութեան բարեգործական ձեռնարկները, անկարող եղաւ յաղթել հակերին յատուկ երկպառակութեան ոգին, հնդուստանցոգական յատկութիւնը, այժ չուներ տիրապետել իր հեղինակութեամբ բոլորի վրա և դրաւել ամենքի համակրութիւնը, վերջ դնելով, գոնէ այս գործի մէջ, Հայերի այն յատկութեանը,—ոչինչ չանել, մինչև որ մի ուրիշը մի գործ չը սկսի, իսկ հէնց որ մէկը մի որ և է գործ է սկսում, իւրաքանչիւր Հայն էլ, փոխանակ այդ ընծողի հետ միանալու, անմիջապէս նրա ընտրած գործի նման մի անկախ գործն էլ բացում է, և եթէ ինքն չէ կարողանում դլուխ բերել, իրագործել նոյնանման մի գործ, նրան անչափ մեծ գուարճութիւն է պատճառում, բաւականութիւն է տալիս՝ գոնէ ուրիշի գործը քանդել։

Եւ ահա, չը նայելով որ մենք այժմ ունենք մի կենտրօնական բարեգործական ընկերութիւն, ամեն տեղ սկսել են հիմնվել ուրիշ, նրա նման ընկերութիւններ, բացի ասոանից, նոյն իսկ Թիֆլիսում, ամեն օր, այլ և այլ բարեգործական նպատակներով շարունակվում են, անկախ այդ ընկերութիւնից հաւաքվել զանազան գումարներ։

Երբ որ ընկերութիւնը հիմնվում էր, մենք ցոյց էինք տալիս որ նա իր պրօգրամի կողմից չափից դուրս բազագրեալ և ընդարձակ է, իսկ իր ոգու, ուղղութեան, հայեացքների մէջ չափից դուրս նեղ, սահմանափակ է։ Այն ժամանակ մեզ դէմ էին և ընդունելին ամբողջութեամբ կանոնագրութիւնը առանց փոփոխելու։ Իսկ այժմ, երբ ամէն բան վերջացաւ, մարդիկ սկսեցին գործել հաստատված ընկերութիւնից դուրս, անտես առնելով նոյն ընկերութիւնը։

Անթիւ բարեգործական մանր գործերը կատարվում են այդպիսով ընկերութիւնից դուրս և ընկերութիւնը անընդունակ հանդիսանալով հաւաքել իր մէջ ամբողջ Հայութեան բարեգործական ձեռնարկները, անկարող եղաւ յաղթել հակերին յատուկ երկպառակութեան ոգին, հնդուստանցոգական յատկութիւնը, այժ չունենալ տիրապետել իր հեղինակութեամբ բոլորի վրա և գրաւել ամենքի համակրութիւնը, վերջ դնելով, գոնէ այս գործի մէջ, Հայերի այն յատկութեանը,—ոչինչ չանել, մինչև որ մի ուրիշը մի գործ չը սկսի, իսկ հէնց որ մէկը մի որ և է գործ է սկսում, իւրաքանչիւր Հայն էլ, փոխանակ այդ ընծողի հետ միանալու, անմիջապէս նրա ընտրած գործի նման մի անկախ գործն էլ բացում է, և եթէ ինքն չէ կարողանում դլուխ բերել, իրագործել նոյնանման մի գործ, նրան անչափ մեծ գուարճութիւն է պատճառում, բաւականութիւն է տալիս՝ գոնէ ուրիշի գործը քանդել։

Եւ ահա, չը նայելով որ մենք այժմ ունենք մի կենտրօնական բարեգործական ընկերութիւն, ամեն տեղ սկսել են հիմնվել ուրիշ, նրա նման ընկերութիւններ, բացի ասոանից, նոյն իսկ Թիֆլիսում, ամեն օր, այլ և այլ բարեգործական նպատակներով շարունակվում են, անկախ այդ ընկերութիւնից հաւաքվել զանազան գումարներ։

Երբ որ ընկերութիւնը հիմնվում էր, մենք ցոյց էինք տալիս որ նա իր պրօգրամի կողմից չափից դուրս բազագրեալ և ընդարձակ է, իսկ իր ոգու, ուղղութեան, հայեացքների մէջ չափից դուրս նեղ, սահմանափակ է։ Այն ժամանակ մեզ դէմ էին և ընդունելին ամբողջութեամբ կանոնագրութիւնը առանց փոփոխելու։ Իսկ այժմ, երբ ամէն բան վերջացաւ, մարդիկ սկսեցին գործել հաստատված ընկերութիւնից դուրս, անտես առնելով նոյն ընկերութիւնը։

Անթիւ բարեգործական մանր գործերը կատարվում են այդպիսով ընկերութիւնից դուրս և ընկերութիւնը անընդունակ հանդիսանալով հաւաքել իր մէջ ամբողջ Հայութեան բարեգործական ձեռնարկները, անկարող եղաւ յաղթել հակերին յատուկ երկպառակութեան ոգին, հնդուստանցոգական յատկութիւնը, այժ չունենալ տիրապետել իր հեղինակութեամբ բոլորի վրա և գրաւել ամենքի համակրութիւնը, վերջ դնելով, գոնէ այս գործի մէջ, Հայերի այն յատկութեանը,—ոչինչ չանել, մինչև որ մի ուրիշը մի գործ չը սկսի, իսկ հէնց որ մէկը մի որ և է գործ է սկսում, իւրաքանչիւր Հայն էլ, փոխանակ այդ ընծողի հետ միանալու, անմիջապէս նրա ընտրած գործի նման մի անկախ գործն էլ բացում է, և եթէ ինքն չէ կարողանում դլուխ բերել, իրագործել նոյնանման մի գործ, նրան անչափ մեծ գուարճութիւն է պատճառում, բաւականութիւն է տալիս՝ գոնէ ուրիշի գործը քանդել։

Եւ ահա, չը նայելով որ մենք այժմ ունենք մի կենտրօնական բարեգործական ընկերութիւն, ամեն տեղ սկսել են հիմնվել ուրիշ, նրա նման ընկերութիւններ, բացի ասոանից, նոյն իսկ Թիֆլիսում, ամեն օր, այլ և այլ բարեգործական նպատակներով շարունակվում են, անկախ այդ ընկերութիւնից հաւաքվել զանազան գումարներ։

Երբ որ ընկերութիւնը հիմնվում էր, մենք ցոյց էինք տալիս որ նա իր պրօգրամի կողմից չափից դուրս բազագրեալ և ընդարձակ է, իսկ իր ոգու, ուղղութեան, հայեացքների մէջ չափից դուրս նեղ, սահմանափակ է։ Այն ժամանակ մեզ դէմ էին և ընդունելին ամբողջութեամբ կանոնագրութիւնը առանց փոփոխելու։ Իսկ այժմ, երբ ամէն բան վերջացաւ, մարդիկ սկսեցին գործել հաստատված ընկերութիւնից դուրս, անտես առնելով նոյն ընկերութիւնը։

Անթիւ բարեգործական մանր գործերը կատարվում են այդպիսով ընկերութիւնից դուրս և ընկերութիւնը անընդունակ հանդիսանալով

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԱՒՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Վերոյիշեալ վատ տոմսերի առաջարկած տիպը հետևութիւնների վրա դասերը ընթերցողին թողնելով, ես կը բաւականանամ միայն նրանով, որ կաշխատեմ ցոյց տալ այն մեծամեծ վնասները, որ հասցնում են մեր վաճառականներին (նրանց միջոցով և մեզ) հասարակական կանայք։ Այս վերջինները բաւական չէ, որ հարիրներ են գլխում նրանց ջրերից, բայց գործակատարները տարացնում-ցաժայնում են նրանց, բաւական չէ՝ որ նրանց մոռացնել են տալիս ամենասուրբ պարտականութիւնները դէպի ազգն և բնականքը՝ այլ և պարզում են նրանց (գիտակցօրէն թէ անգիտակցօրէն) գանազան վարակիչ հիւանդութիւններ, որոնցից ամենասարսափելին և ամենավտանգաւոր հետևանքներ առաջացնողը վեներական ախտն է։ Այդ ախտը հազարաւոր մարդկանց, հազարաւոր բնտանեաց թշուառութեան և անբարոյութեան պատճառ է եղել և պիտի լինի, քանի որ գոյութիւն կունենան նրա պարզանալու և տարածվելու յաջող պայմանները։ Պէտ լաւ է, եթէ նրա հետևանքների ծանրութիւնը ամբողջապէս մեր այդ պարոնների—վաճառականների վրա միայն ընկնէր, որովհետև նրանք են յանդգնողները և ուրախներն՝ նրանք էլ միայնակ պիտի տանեն այդ դառնութիւնը. բայց դժբաղդաբար այդ այդպէս չէ լինում. այդ անկուշտ, ագահ ախտը մինչև վարակվելով չէ բաւականանում, այլ տրամից անցնում է միւսին, երրորդին և այլն. նա միշտ և անդադար աշխատում է նոր զոհեր անել, կարծես՝ թէ վախենում լինի, որ չը լինի թէ իր սերունդը փչանայ, իրա տարածվելուն վերջ դնվի։ Սրա վրա ուշադրելի և այն հանգամանքը, որ մեր հիւանդները հազ չեն տանում կանոնաւոր կերպով, արմատականապէս բժշկվելու և համարեա ոչ մի նախազգուշական միջոցներ չեն գործ դնում այդ ախտի տեղափոխվելու և տարածվելու առաջն առնելու համար—այն ժամանակ դուք կարող էք երևակայել ձեզ այն ճնշուն մեծութիւնը, որ կարող է պատճառել մեզ այդ հիւանդութիւնը։

Վերևում ես ասեցի՝ որ նրէ յիշված ախտով վարակվածները աշխատելին կարդին և հաստատապէս բժշկվելու և այնքան անհոգ չը լինէին հարկաւոր նախազգուշութիւնները գործ դնելու՝ այն ժամանակ այդ ախտի տարած հետևանքները տեղի չէին ունենայ կամ գոնեա նրանից առաջացած բոլոր վնասները ամբողջապէս կանխատեսելին այդ հիւանդութիւնը անմիջապէս առաջացնողի մէջ միայն. բայց խնդութիւնը հէնց դրանից է, որ մեր հիւանդ վաճառականները տգիտութեան և սուտ ամօթխածութեան պատճառով ոչ մէկին են անում և ոչ միւսը, չը նայելով որ նրանք պատկառելի չեն գտում ոչ փողի և ոչ էլ մանաւանդ բժիշկների կողմանէ։ Նրանցից չատերը հիւանդանալով, իսկոյն չեն դիմում բժշկի օգնութեանը, այլ մի առժամանակ դեռ սպասում են—

*) Եթէ այդ թերտեսիլը մի հիմնաւոր պատճառ ունենար, օրինակ՝ եթէ բժշկի անբարեխղճութիւնը կամ անհմտութիւնը լինէր դրա պատճառը, այն ժամանակ նրանց այդ վարմունքը խելացի կը լինէր. բայց դա չէ պատճառը, այլ նրանց երևակայական անհանգիստութիւնը և թեթևամտութիւնը. եթէ մի կարճ միջոցում նրանք չեն լուսանում՝ կարծում են, որ բժիշկն է մեղաւոր դրանում և դրա համար իսկոյն փոխում են նրան։

ամաչում են բժշկին յայտնել իրանց ցաւը կամ ապիտակար կարծում են՝ թէ այս վերջինը ինքն իրան կհասկնայ։ Ի հարկէ այդ ցաւը նրանց չէ բպասում, նա չարունակում է զարգանալ և աւելի սաստ բնաւորութիւն է առանում, և ահա այդ ժամանակ միայն մեր հիւանդները համոզվում են՝ որ սխալվել են իրանց կարծիքում և որ աւելորդ ըպասելը մեծ չխամաթութիւն կը լինի ա՛ղեմամ են, վերջապէս՝ բժշկի խորհրդին։ Բայց մի ցաւ էլ այստեղ է առաջ գալիս. նրանք մէկասկս մի և նոյն բժշկի չեն այցելում, այլ մի քիչ ժամանակ մէկի մօտ բժշկելուց՝ թողնում են նրան և միւսին են դիմում, սրանից անցնում են երրորդին և այլն, այնպէս որ մի համեմատաբար կարճ միջոցում նրանք 4—5 բժիշկներ են փոխում *) Բացի դրանից՝ նրանք բարեխղճաբար չեն կատարում բժշկի տուած խորհուրդները և ճշտութեամբ չեն գործադրում նրա նշանակած դեղօրայքը։ Կը յիշեմ մի առիթիցս անզգուշութիւն ես այդ հիւանդների կողմից, որը պարզ ցոյց կը տայ, թէ առհասարակ ինչպէս թերի հասկացողութիւն ունեն նրանք կանոնաւոր բժշկութեան մասին և մանաւանդ ուրախ՝ թէ ինչպիսի թոյլ և թերի համարումն և յարգանք ունեն նրանք դէպի բժշկի հոգեկան կոթիւնը։ Պատահում է, որ հիւանդի բարեկամներից մէկը նրան մի որ և իցէ դեղ է առաջարկում հաւատացնելով՝ որ այդ դեղը շատ լաւն է և որ նրան գործածելով՝ նա չուտով կառողջանայ. հիւանդն էլ առանց երկար մտածելու՝ ուրախութեամբ ընդունում է նրա առաջարկածը, իսկ բժշկի տուած դեղօրայքը, իրան անպէտք՝ դէն է ձգում։ Յուսալին այն է, որ շատ անգամ այդ-բանելիս բնիկների առաջարկած դեղը մի բոլորովին ուրիշ հիւանդութեան դէմ է նշանակված լինում բժշկից, պատահում է նոյնիսկ, որ այդ միջոցը բժշկից արգած է լինում հէնց մի և նոյն ցաւի դէմ, որից մեր հիւանդը տանջվում է. բայց այդ դեղը կարելի է գործադրել այդ հիւանդութեան դէմ այն ժամանակ միայն, երբ նա արդէն հասած կը լինի իր զարգացման յայտնի ճգապոյին։ Հետևաբար, ի հարկէ՝ յետոյ ինքն էլ նկատում է իր սխալը թեթևամտութիւնը և աշխատում է ուղղել իր սխալը կրկին բժշկին դիմելով և նրա նշանակած դեղօրայքը ճշտութեամբ գործադրելով. բայց բաւականին ուշ է լինում և իր ընկերի սրած այդ բարեխղճութիւնը նրա վրա էական չէ նկատում, որովհետև հիւանդութիւնը մի առժամանակ ազատվելով իր ինքնուրոյն (դեղօրայքից) աւելի զարգանում և վատթար կերպարանք է առանում, այնպէս որ՝ եթէ առաջ, օրինակ՝ մի ամիս բաւական էր ցաւից կատարելապէս բժշկվելու համար՝ այժմ հարկաւոր են 2—3 ամիս կամ դուցէ էլ աւելի։

Fonds A.R.A.M

դիտացաւ ուշիզ ձեռքով ոչիրապետել այդ բոլոր գործերի վրա, միացնել իր ձեռքում, իր իշխանութեան տակ, բոլոր բարեգործական կենսական հիմնարկութեան պաշտօնը։

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Ախալքալաքի, 15/27 փետրուարի

Հարկ. հիմնուեց «Հայոց բարեգործական ընկերութեան կովկասում» գլխաւոր վարչութիւնը, «խորհուրդը» Թիֆլիս քաղաքում, հազիւ բացվեցին նոյն ընկերութեան կենտրոնատեղի «ընդհանուր ժողովները, որ և մշակել են և հաստատել են «տեղական վարչութիւնների և մանրաժողովների» (կանոնադրութեան մէջ յիշած) հրահանգը, որ ահա ձայն է բարձրանում Մօսկվայում՝ հիմնել «Մօսկվայի բարեգործական ընկերութիւն» և «Մշակի» № 12-ի մէջ հաղորդած լուրին համաձայն, արժարժվում է հիմնել այդպիսին և Երևանում....

«Մշակի» № 9-ի մէջ «ի» առաջարդ պարոնը իր գեղեցիկ յօդուածում, Մօսկվայում հիմնելի ընկերութեան մասին, շատ առոյգաժիր դատողութիւններ է անում։ «Այժմ ինչ միտք ունի հեռու Մօսկվայում, մի այդ տեսակ մասին, ընկերութիւն կազմակերպել, որպիսին արդէն կազմված և հաստատված է ամէն յարմար տեղում (Թիֆլիսում) և որի վրա պէտք է դարձնել ազգի ուշադրութիւնը»։

Առաջ լաւ չէր լինի, որ Մօսկվայի հայերը գրագրութիւն բանային «Հայոց բարեգործական ընկերութիւն կովկասում» խորհրդի հետ, և աշխատէին կատարելագործութեան առաջ որպէս դի կատարելագործութիւնը լրացնէր (§ 7-ի դօրութեամբ) այն մտքով, որ ընկերութիւնը մասնակցեն նոյն իսկ կատարելագործութիւնից հաստատված կանոնադրութեան սահմաններում, (Կովկասում) և միացած հայաբնութեան մէջ բնակվող հայերը։

Գանք այժմ «Մշակի» № 12-ի մէջ տպված այն լուրին թէ՝ «Երևանում այժմ կորիզ են բռնում բարեգործական ընկերութեան ճիւղ հաստատելու։... Ոչ ոք չէ ուրանում որ Թիֆլիս յարմար է կենտրոն դառնալու համար, բայց ամենքն էլ համաձայն են որ Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութեան կանոնագրութիւնը շատ միակողմանի և սահմանափակ է և Բագուի Մարզպետական ընկերութեան կանոնագրութիւնից շատ ետ է։ Դրա համար շատերը հակվում են հաստատել Երևանում Բագուի Մարզպետական ընկերութեան ճիւղը, համ առանձին ընկերութեան համար խոչընդոտ չի խնդրել, որ ապա հետագայում կարող է և այնպէս պատահել, որ հիւանդութիւնը այն աստիճան կը զօրանայ և մի այնպիսի ֆազայի կը հասնի, երբ արդէն անհնարին կը լինի ցաւից հիմնաւորապէս բժշկվելու։ Ա՛յս այսպէս լինելուց՝ ինչ կարող է անել բժիշկը այդպիսի հիւանդների համար, երբ նրա չնչածը անհագնիմատ քանդուած-փչացնում են, երբ չեն դնահատում նրա աշխատանքը։ Միայն պէտք է դարմանել նրա հանգերութեան և բարեգործութեան վրա, որ նա իր մօտ ընդունում է այդպիսի անշնորհակալ հիւանդներին։

Մանրապէս չը համարելով ինձ, ես չեմ ուզում մանրամասն տեղեկութիւններ տալ վիճակական տխուր տեսարանների մասին. վատթարագոյն և կը բաւականանամ միայն մի քանի նկատողութիւններով, մանրամասնութիւնները մատնանշելու թողնելով, նա մանաւանդ, որ դա իմ նպատակիցը էլ դուրս է։ Այդ մանրամասնութիւնները կարող են լաւ նիւթ լինել ապագայ յօդուածների, բրօշիւրների կամ գրքերի համար։ 1) Վիճակական հիւանդութիւնը վարակում—թունաւորում է մարդու արիւնը. 2) այդ ախտը, երա դէմ գործադրած դեղերի հետ միասին՝ թուլացնում է մարմնի ամբողջ կազմակերպութիւնը. 3) նա վնասում է ջղային և երակների ամբողջ սիստեմներին և խանգարում է այս կամ այն աստիճան մարմնի բոլոր գործարանների կանոնաւոր և նորմալական գործողութիւնը, որից առաջանում է թոքախտը (թոքերի վնասվելուց), խելագարութիւնը (ուղեղի վնասվելուց), կոկորդի

ված։ Ահա այսպէս է, որ ձեր առաջարկութիւնը, որ արտայայտում է «հայի առանց կրօնի իտրութեան» խօսքերում, ես համարում եմ լիակատար սխալմունք «հայի» խօսքին բարեգործական ընկերութեան § 1-ի մէջ «Ընկերութեան նպատակն է նպաստել լուսաւորութեան տարածմանը հայերի մէջ կովկասում և Անդրկովկասում և օգնել նրանց նիւթականապէս»։— Բայց թէ ինչպէս է վերաբերում ձեր յօդուածի վերջին խօսքերը, թէ դուք «չէք համակրում այդ պարտականների նկատ, սահմանափակ, մի ջնարդարանին սուղ ութեան»։ Ես կամենայի նկատողութիւն եմ խնդրում ձեզանից, եթէ դուք դորանով չէք կամեցել չօշափել այն ընկերութեան պատիւը, որին ես անդամ լինելու պատիւն ունեմ և դուք, կարծեմ, նոյնպէս, ընկերութիւն, որ գրեթէ բոլոր սկզբից միևնոյն բացվելուց օրը ձեր ամենաթանդ օգնութիւնը անհնարաժ արել է ք։

Բ. Նաւասարդեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրկնում ենք զարձեալ որ «Մշակին» մարտ ամսից կարելի է պրվել, վճարելով 9 րուբլ։

Շնորհակալութեամբ առացանք «Պատկերազարդ այրուբենական լուռ» հրատարակութիւն Գ. Արմբրուստեանցի։ Տպված է Թիֆլիսում, Ցարմ. Մարտիրոսեանցի տպարանում, նոերկայ 1882 թիվն, ծախվում է 1 րուբլով «Կենտրոնական» գրավաճառանոցում։ Այդ տեսակ հրատարակութիւնները շատ օգտակար են. մանուկը համ այբուբեն կը սովորի, համ էլ զբաղմունք կունենայ գեղեցիկ պատկերներ դասաւորելով։ Պէտք է խստասիրտը որ պատկերները շատ գեղեցիկ են։ Խաղի հետ միասին հրատարակված է նաեւ բացատրութիւնը։ «Պէտք է բաժանել առաւարաժիկի տախտակները, վերան տպած տառերով, այնուհետև խառացրէ նրանից մէկը, հանելով բառանկիւնի կարտոն պատկերները, արտատանում է նորա վրա տրված տառը. երեխաները սրտնում են արտատոնած տառը իրանց տախտակների վրա և հանած պատկերով ծածկում են նրան, միայն այնպէս, որ նկարած երևաը դէպի վերը լինի։ Խաղը նա է վատահում, ով որ ամենից առաջ կազմում է կարտած պատկերներից մէկ ամբողջ պատկեր։»

Պարսկաստանից ուտացված մի մանուկ նամակից քաղում ենք հետևեալը։ Ուրմիա քաղաքում հրատարակվող բողոքականների օրգան «Ջարբիլըլ-Բարա» ասօրեկան լրագրում կարդացինք մի խմբակցութիւն Ա. Պօլսից, որի հեղինակը Պարսկաստանի միսիոնար միսսը Լաթերիան է։ Պատմելի քաղաքիչը, է մէջի այլոց, խօսելով և Թիֆլիսի Հայաստանեայն խաւացված վիրահատութիւնների վրա, խիստ անհամակրական կերպով է վերաբերվում դէպի Թիֆլիսի Հայաստանի ինքնավարութիւնը։ Ասում է, որ Թիֆլիսի Հայոց Հոգևոր Ժողովը ոչ միայն չի կարողանում կատարել իր պարտականութիւնները, այլ և ինքն է ոտնակոխ անում Հայոց Հոգևոր Ժողովի իրաւունքները

Fonds A.R.A.M

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏՈՒՐՔԻԱՅԻ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ինչպես հայտնի է, «Լօյճ» և «Ժամանակ» թերթերը ռուսական կառավարության հրամանով փակվեցան։ Ներկայումս Պոլսի մամուլը կազմում են միայն 17 օրաթերթեր, որոնցից 9-ը հրատարակվում են թուրքերեն, 3-ը հունարեն, 2-ը հայերեն, 1-ը հրեերեն և 2-ը ֆրանկերեն։ Վերջին երկուսը շաբաթական երեք անգամ են հրատարակվում։ Ֆրանկերեն թերթերից մեկը «Journal de Constantinople» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Courrier d'Orient» է, որ հրատարակվում է շաբաթը երեք անգամ։ Ֆրանկերեն թերթերից ոչ մեկը ոչ մի կապ չունի կառավարության հետ։ Հրեերեն թերթը «Օրիենտ» է, որ հրատարակվում է շաբաթը երեք անգամ։ Հայերեն թերթերից մեկը «Մասիս» է, որ հրատարակվում է շաբաթը երեք անգամ։ Մյուսը «Արեւելեան Մամուլ» է, որ հրատարակվում է շաբաթը երկու անգամ։ Հունարեն թերթերից մեկը «Ակրոպոլիս» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Նոլոս» է, որ հրատարակվում է շաբաթը երեք անգամ։ Թուրքերեն թերթերից մեկը «Ջեվանիր» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Թերջիման» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Սաբահ» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Իքդամ» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Ասր» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Սաադեթ» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Թանին» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Ջումհուրիյեթ» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Ջիհան» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Ֆիրքա» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Մյուսը «Ֆիրքա» է, որ հրատարակվում է ամեն օր, բացի կիրակի օրից։

Ներկայումս Պոլսի մամուլը շատ ուշադրություն է դարձնում Ռուսաստանի և Գերմանիայի հարաբերությունների վրա։ Ռուսական թերթերը գրում են, որ Գերմանիան ռուսական կառավարության հետ կնքած առևտրական պայմանագրի ժամանակ ռուսական կառավարությունից պահանջել է, որ Ռուսաստանը Գերմանիայի հետ կնքած առևտրական պայմանագրի մեջ մտցնի մի հոդված, որով Ռուսաստանը պարտավորվի Գերմանիայից ներմուծվող ապրանքների վրա մաքսատուրքը չավելացնել։ Ռուսական թերթերը գրում են, որ Գերմանիայի այդ պահանջը ոչ միայն ոտնահարում է Ռուսաստանի ինքնիշխանությունը, այլև ուղղակի վիրավորանք է Ռուսաստանի համար։ Ռուսական թերթերը գրում են, որ Ռուսաստանը երբեք չի համաձայնի Գերմանիայի այդ պահանջին։ Ռուսական թերթերը գրում են, որ Ռուսաստանը երբեք չի համաձայնի Գերմանիայի այդ պահանջին։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրնձիներ 4 ր., բիջաներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրապ, մանուշակ, արիկօ, արբիշներ և ալբօմներ կէս գնով։ Հնդկական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չհասեր 70 կ., նշշասպ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծական ձերմի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ. **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթէ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մանձակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, պսպինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՄ**։

25—36

ՋՄԻՒՌՆԻԱՑԻ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Թ. Շահվերդեանի լրագրական գրածախանութեան գրասենեակում տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլ է։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова. 3—10

ԹՖԼԻՍԻ Հայ տիկնանց ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ընկերութեան կանոնադրութիւնը հաստատած լինելով բարձրագոյն կառավարութենից, մանաւանդ ներդրում է տիկնանց յարգոյ հասարակութեան ընդհ կիւրակի, մարտի 7-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Ս. ԳԱՅԱՆԵԱՆ օրիորդաց ուսումնարանի դահլիճը, ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ կազմելու, վարչութեան անդամների ընտրութեան համար։

1—2

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենանոր և գործնական ձևի, բացարձակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մտնի մամուլի տակ. գիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մեքուր տպագրութեամբ. դրա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վճռատետրիկ „Գող“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատկ ուտծով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են գրուել „Կինտօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրամատուներում և թատրէա Տէր-Մկրտչեանցի մօտ. Բացու բանակից մոգպիեում, ինձ մօտ և „Մարգ ընկ“ գրադարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին առաջարկութեան թերթ ընդունել։

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութենից յետոյ 3 ր։ Բաժանորդների անուանները և ապգանուններն կը տպագրուեն գրքի վերջում։

Հրատարակիչ Աբել Գ. Ապրեսեանց

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ։

Ընկերութեան վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ տրուի **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ** նշանակուում է ներկայ տարվայ **ՄԱՐՏԻ** 14-ին։ Ժողովի տեղն և ժամի մասին առանձին կը յայտնվի։ 2—2

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գլխոյկների գործարանը ՐՕՍՏՕՎ (Դոնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է համարում պ. պ. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը դարձնել ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր առտադրութեամբ, Abadie գլխոյկը, 300 թերթերով արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կոպէկ։ Գործածողները առանց որ և է դժուարութեան կը համոզուին, որ սա հինց այն թուղթն է, որ Кронъ-ի առտադրութեամբ միշտ ծախուում էր և այժմ էլ ծախուում է շատ թանգ, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախուում է 15 կոպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կոպէկով։ Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր առտադրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱԻՕ (240 թերթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանալ և բոլոր առևտրանոցների մագազիններում։ Մենք հակերով ենք ծախում (գնե ոչ պակաս հինգ կարօբկանոցից)։

1—10

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր առացուեցաւ Ամերիկայից ՊԱՏԱՎՔ որն ուրիշ տեղ ծախուում է հատը մէկ րուբլով, իսկ մեզ մօտ 40 կոպէկ է։ Արժրանում գալիքում։

6—10

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ, Գօլովինսկի պրօսպեկտի վրա, առն Ճորտարարական թէլֆի։ Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից։

ԵԿԳԵՆԻԻ ԲԵՐՆԱԿԱՆ

Վօրոնցովսկայա փողոց № 46, սեփական տուն, թիֆլիսում Հիւանդային և ներկալարատական **ԳՈՐԾԱՐԱՆ** և **ԳԱՀԵՍՏ** արդյունքի, մարմարից և շուշանից շինված առաջարկներ։

4—5 (1)

ԽՄԻՉՔՆԵՐԻ առևտուր դադարեցնելու պատճառով առաջին անգամի համար **ՕՆԵԱԿԸ** վաճառվում է 1 ր. 10 կ. շիշը։ **ՊՕՐՏ-ՎԻՆ** և **ԽԵՐԵՍ** 1 ր. շիշը։ **ԼՕՆԴՕՆԻ** խանութում **ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ** բանկի տակ։

8—10

ՎԻՐԱԿՈՒՆԵՐ 1 ր., ձրծոդներ 1 ր., ձոլվոյ ախոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՔՈՒՈ 1 ր., ԲԱՂԿԱՔՈՒՈ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և ատելի, թղթի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսուայ քօլոցներ 50 կ., պատահական ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վԱՆՆԵՐ և այլն ծախուում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։

10,000 գոյգ գուլպաներ 25 կ.—իյ գոյգը, 10,000 գոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արխին բօմագկ։ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհաս 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ատրճ կԻՍԱՊՆՈՎ, 10,000 -ֆունտ թէյ, թէյԱՄԱՆՈՎ, 1 ր. 65 կ.-ից ի -կարելի գրիչներ խոտաքանչիւր տեսքի համար ծախուում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**։

96—100

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախուում են. ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՒԱՏՆԵՐ 8—30 ր., չամատաններ 250—25 ր., սակիպյամներ 1. 30—12 ր., ՍՈՒՆԴՈՒԿՆԵՐ ճաշատարէի 6—35 ր., մահաններ (погребцы) 6—25 ր., ՍԱՄՕՎԱՐՆԵՐ 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխոնների պղնձէ ամաններ, գնդմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ՈՒՄԻՎԱԼՆԻԿՆԵՐ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գնդակներ) բէլգիայի, սիպար ՈՒՆԿԱՐԿԻ ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշտարօվի գիլզի պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԻՑ (չայ) ՎԿ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմինէմի. կօֆէ էմինէմի և Միխէլսօնի. պեռաբրատդու. 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գալիճուկ (шухъ), պաղնռներ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գաւազան ֆարթիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գլշակոճներ 1 ր. 80 կ.—3—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մեծ կարելու մաշինայ. Անգլիական ութեռներ, Ըրիստոնակի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, Ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտրներ—ջուր մաքրելու, կրահմոլ կարօրկէն 18 կ., մոքա ֆրանսիզի յակոյ, թուղթի փոշոտ, կանվերտներ, ատրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրշակոճ, բարեսաստատ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրուժէ, վարշավի և ըրիստոնակի գուժիները 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխա, պղատպշկանիներ վարշավու, ՈՒԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաներ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխա, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիներ, գոնտիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. ատնգրներ շիրմայու ակոթ, գուտապերչովի և փայտե, շշոպկաներ գլխի, շորի, ատպակի, պոլի և կարտի համար. չուլգի թել (бумага) մետաղի կօձի և շալէ (гарусъ) ֆէչաակէք մարդկերանց և կանանց, պրօտանններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գործատերերների ապրանքներ, ատպան ամեն տեսակ 3 կ.—30 կ., կաթ, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնում են ՄԻՒՌԱՅԵԼ, ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՕՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կամոյրիկայ փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

5—180

Մ Ի Ջ Ի Փ Ո Ղ Ո Ց, Կ Ա Թ Ո Լ Ի Ճ Է Ս Կ Ա Յ Ա Փ Ո Ղ Ո Ց Ի Ն Կ Ի Ւ Ն № 13.

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՈՒՐԲԱԹ, 5 ՄԱՐՏԻ

Պալատական արտիստ Նորին Մեծութեան Նասրէդ-Պին պարսից Շահի

ԲՕԼՇՈՅ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ազգական Նորին Շահանշահ պարսիկ կառավարի, Մահօմեդ Իսմայիլ Բէյի պատիւ կառնենայ մասի ուրբաթ օր, մարտի 5-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կոնցերտական ներկայացումն, ՆՈՒՐ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ։ Լէնց կ կորի այդ ներկայացման ժամանակ մի կենդանի մարդու գլուխը։ 8.

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ** վերադարձնող, գինը 2 ր. չիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկած 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

մի և նոյն տեղը **ԽՆՆԱՑԻ ԻԿ**, մազերը ամրացնող հեղուկ, 1 ր. տանը վրան գինը կրկնապատկում է, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտավէտ ջրեր և այլն։

87—100

ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆՑԵԱՆՑԻ ԵԻ ԸՆԿ.

ՍԻՈՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

Գտնում է վաճառում է ամեն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԹԵՐ** թղթեր, ապի և արծաթի դրամ։

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաթեր թղթերի **ԳՐԱՒԻԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** է անում Մոսկվա, Օդեսա և Արտասահման։

ԱՊԱՀՈՎԱՑՈՒՄ է ներքին 5% փոխատուեան առմամբ 5%
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ ըստ պահանջման 5%
„ „ „ ընթացիկ հաշուով 6%
„ „ „ 6 ամիս ժամանակաւ 7%
„ „ „ 12 „ „ „ „ 8%

Օտար քաղաքացուց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշգրտութեամբ։ 3—10 (1)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 4 Марта 1882 года. Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 39 Մարտի 6 (18) 1882 Մարտի 6 (18) № 39

ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարւանը 6 րուբլ։ Առանձին համարները 5 կօպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յաղորդագրութիւնը գնւում են ազգակի Типлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են իւրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ալէքսանդրապոլից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ «Голосъ» լրագրի թղթակցութիւն։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Ախալքալաքից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ

—

Մարտի 1-ին

Ը նայելով, որ արդէն անց է կացել պատառների ընտրութեան օրից երկու ամիս ու կէս, այնու ամենայնիւ մեր հոգևոր կառավարութիւնը դեռ չէ հրապարակել նրանց ընտրելու հոգաբարձները. և այս արատաւոր յետաձգութիւնը կառավարում է մի այնպիսի կասկածելի և թիթիզոյղ պատճառով, որը ոչ մի կերպիւ չէ կարելի արդարացնել։ Ցեղական յաչքերը պատռտանելի ընտրութիւնը համարում է օրինաւոր և ազնիւների ընտրութիւնը համարում են պատրուակ, իսկ հոգ. կառավարութեան միացած վանքական, իսկ հոգ. կառավարութեան միացած անդամները նրանց ընտրութիւնը համարում են ապօրինի և անվաւեր։ Եւ կարծեաց մի այսպիսի հակասութիւնից մեր հոգ. կառավարութեան անդամների և տեղական յաչքերի մէջ տիրում է այժմ կառավարել երկպառակութիւն և վոխադարձ տեսակցութիւն այս հարցի վերաբերութեամբ։ Վնաս էլի օրըն ժամանակ պէտք է տալ մեր հասարակութիւնը այսպէս լուռ ու մունջ և անտարբեր պատրաստանդների կամ հոգաբարձուների ընտրութեան.... Գոյ դեռ շատ ամիներ, մինչև տեղական յաչքերի և միացեալ անդամների մէջ կայացայ մի որոշ և միակերպ եզրակացութիւն «պատգամաւորաց» հարցի վերաբերութեամբ։ Հրատարակում ենք հոգ. կառավարութեան ուշադրութեամբ մեր այն հասարակական գործողների վրայ, որոնց մօտ գանվելով թէ դպրոցապատկան և թէ եկեղեցապատկան փողերի հաշիւներ, պատրաստ են միշտ օգտվել նրա անուշադրութիւնից, գցելու ջրի մէջ ձկներ որսալու համար։ Նրանց համար ունի ձեռնտու է, եթէ տարիներով չպատասխանվի այս անուղղայ և տարատամ դրութիւնը։

Արդէն 15 օր առաջ կայացաւ հասարակական վճիռ չորս յայտնի արիւնների քաղաքից ընդմիշտ ազատելու համար։ Այդ վճիռը արդէն ստորագրված է ս. Նահանգապետին հաստատութեան համար։

Փետրվարի 14-ին քաղաքային կլուբի դահլիճում գաւառապետի պաշտօնակատարի նախագահութեամբ կայացաւ մի խառն ժողով, բաղկացած թաղապետներից և հասարակութեան այս և այն դասակարգերի ներկայացուցիչներից, դրձեալ «բէյտական գպրանոցի հարցի» առթիւ։ Անկնդրն համարելով մինչև այժմ կայացած հասարակական վճիռները այս հարցի վերաբերութեամբ, ս. Նահանգապետը իր հրամանագրութեան մէջ առաջարկում էր մի քանի անհրաժեշտ պայմաններ, որոնց անշեղօրէն պէտք է ընդունէր մեր հասարակութիւնը, եթէ կամենում էր ունենալ «բէյտական գպրոց»։ Սկսվեցան վիճաբանութիւնները։ Մի քանի «բարեմիտներ» խորհուրդ էին տալիս էլի նշանակել մի մանուածոյով ս. Նահանգապետի առաջարկութիւնը քննադատելու համար։ Բայց որովհետև այս տասն և երկու տարի է, ինչ «մինչեւարդ դպրոց» բառերը հարցը քննադատում են մեզանում գանազան մանուածոյներ ու յանձնաժողովներ, վաստնոյ ժողովի մեծամասնութիւնը ասելի խելօք համարեց այս անգամ խոչը վերջացնել գործը, քան նորից մանուածոյով նշանակելով քանի տարի ձգացնել։ Պ. Վ. Շահխաթունեան այստեղ էլ ցոյց տուեց մի գովելի եռանդ։ Երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, ժողովը ընդունեց առաջարկված բոլոր պայմանները մասնաւոր փոփոխութեամբ և իսկոյն կազմեց մի «հասարակական վճիռ»։ Այս վճիռը 2,400 ստորագրութեամբ արդէն ուղարկված է Երևանի ս. Նահանգապետին։

Փետրվարի 21 հոգ. ուսումնարանի դահլիճում կայացաւ թաղապետական ժողով, ուր ներկայացաւ ս. Գ. Յ. ում ամսից յետոյ, վերջապէս, առաջարկեց մեր պ. պ. թաղապետներին ստորագրել մի պատրաստի թուղթ, որ պէտք է ներկայացնել կառավարութեան՝ Ալէքսանդրապոլում մի քաղաքային «Մատենադարան ընթերցարանի» բացման համար թոյլատուութիւն ստանալու համար։ Թաղապետները չստացան ստորագրել այդ թուղթը, միացնելին էլ երեւի, չստալ կը ստորագրեն։

Ա. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Թիւրքաց Հայաստանից ստացված նամակներից քաղում ենք հետեւեալ տխրալի լուրը։ «Արեւելեան Հայք (Ավազի վիլայէթը) մի նոր աղտաւակութեան ապարիկ է դարձել։ Հաճիլ-Ալի քուրդ աւազակապետը, ապստամբելով հայոց դէմ երդով, քանով, երեսունով գերի է առնում հայ գիւղացիներին մօտ անասունները, խոր ձորերը, լեռների անմատչելի գագաթները և այլն։ Գերիներից մի երկուսին թող թողնելով, քուրդ աւազակապետը հրամայում է գնալ գիւղերը և յայտնել որ այս ինչ անձինք իրան մօտ գերութեան մէջ են և նրանց համ է ապասում, եթէ յայտնի գումարով չետ գնող չը լինի։ Եթէ գերիների ազգերը պահանջած գինը մի միջոցով ձեռքով ուղարկում են, գերիները անվնաս ազատվում են, ապա թէ ոչ նրանց ասնջում են ծեծելով, ձեռք ու ոտքը կապելով և օրական մի կտոր չոր հաց նրանց տալով։»

—

ՆՈՒԻՈՒՈՒՅ մեզ գրում են։ «Մեր ամիրայ յայտը դրած էինք Նախու ծորակ յայտող Սարգիս վարդապետի վրա, նրանից էինք ապասում մեր ազգային հիմնարկութիւնների բարեկարգութիւնը։ Բայց ոտ էլ իր նախորդի պէս անդրդում յայտնվեց։ Ասում են Սարգիս վարդապետը նոյնպէս ընկաւ ակը Սիմէոնի ներգործութեան տակ։ Մեր քաղաքի հայ հոգևորականները, վախճանակ ժողովրդին քրիստոնէական ճշմարտութիւններ տալուց, աւելի էլ մոլորեցնում են ամբոխը, այլ և այլ անտեսապաշտպանութիւններ նրա մէջ տալիս։ Օրինակի համար ակը Սիմէոն քահանան ամբողջ գաւառում հառաչացրել է որ ոմն ոմն տեսակ թղթակութեան, հիւանդութիւններին առաջն առնելու համ տղայատրութեամբ նպաստելու և այլն։ Մինչ այդ ճշմարիտ քահանայի գործն է։»

—

Դպրչախչախից մեզ գրում են։ «Ներայի վիճակի 36 հայ գիւղերում միայն երկու տեղ կայնի քիչ թէ շատ կանոնաւոր ուսումնարաններ, իսկ ինացած գիւղերը կատարեալ զուրկ էին որ և է դպրոցից։ Բայց ներկայ տարւայ սկզբից, շնորհիւ Ներայի գաւառապետ պ. Շաղուրթեանցի յորդորանաց ու ջանքերի, բացվեցան մի քանի գիւղերում նոր ուսումնարաններ։ Գաւառապետը միշտ յորդորում է գիւղացիներ բաց անել ոչ թէ միայն հատկերին, բայց և թուրքերին ու քիւրտերին։ Ներայի վիճակի ամենահարուստ մարդ, Ալազնքիլիսա գիւղի բնակիչ, Մալխաս Յարայեանց, խոստացել է իր հաշւով բաց անել Ներայի կենտրոնի մէջ ուսումնարան, որի մէջ պէտք է սովորին այն ծնողների մանուկները, որոնք իրանք չունեն որ և է նպաստաւոր միջոցներ։ Ցիշեալ Յարայեանց տեղիս նշանաւոր մարդ էր և գեռ այն ժամանակ, երբ երկիրը տանջվում էր սովից, շատ մեծ գումարներ էր ծախսել աղքատներին։ Ցայտնի է, որ 1879 թվի սոսկալի թանգութեան ժամանակ նա ներայից իր անհատական միջոցներից 300 րուբլ որ բաժանվի չքաւորներին։»

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ արդէն պատրաստ է տպագրութեան համար «Կովկաս և Հայաստան» աշխարհագրական ձեռնարկը հայոց թէ ազգային և թէ իրական ծխական ուսումնարանների բոլոր բաժանմունքների համար նշանակված։ Այդ ձեռնարկը պ. Աւետիք Տէր-Յակոբեանցի հեղինակութիւնն է։ Նոյնպէս խնդրում են մեզ յայտնել որ նոյն հեղինակի արդէն լոյս ընծայած «Հայաստանի աշխարհագրութիւն» ձեռնարկը վաճառվում է «Կովկասեան» և «Կենսրանական» գրավաճառանոցներում և հեղինակի մօտ, Ներսիսեան դպրոցում։

—

Պ. Կոչևով «Голосъ» լրագրում մի յօդուած է գրել, որի մէջ խօսելով գնեռալ Սկոբելեվի փառքերում արտասանած ճառի մասին, այն միտքն է յայտնում, թէ այս բանէից, երբ ռուս զօրագլուխ պարտքն է դրսւել իր հայրենիքի ներքին հարցերում, տնտեսական, բարոյական և հասարակական վերաբերութիւններում, անմոռանալի է դրվել ժողովրդի դէմ պատերազմը, ինչպէս այդ անում է Սկոբելեվ։ Այդ տեսակ անձինք, պիտոյքին նայելով միշտ ծնւի ու անարգութեան են ենթարկվում։ Ինչ այդ տեսակ անձերի համար պէտք է հասկանալ գաւառական վարչութեան պրոյեկտներին, զանազան չափարներին և երեսնապէս պրիստաներին, որոնք մի յանձնապարութիւն շատ կատարելու համար դիմում են մի միջոցի, որ իսկոյն տպում է պիտոյքների վրա, այն է—գանձուն։ Մի անգամ մի ծառայող ատեհանաւոր իշխում էր իմ ներկայութեամբ, «Մշակի» թղթակիցներից մինին, չը պիտ իր ատելութիւն վարմունքը պիտոյքների հետ. որովհետև նա միատեսր կերպով ծնծծել էր։ Եւ այդ բոլորը անպատասխան պիտոյքն ստում է համբերութեամբ, նրա մէջ խեղդվել է ինքնահաճութեան զգացմունքը։ Երբ կը ցրվի այդ տգիտութեան խաւարը պիտոյքում, գեռ յայտնի չէ, զատած այն ատեհներում, որոնք այժմ ներկայանում են մեզ։ Ուսումը միայն կարող է զսպանել պիտոյքների ցասքը, բայց դա էլ շատ մօտիկ չէ տեսնում ժողովրդի սրտին։ Այո, մեր գաւառի չինական հասարակութիւնները մի մի գաւառ տարեկան տալիս են ուսումնարանի համար, իսկ դրանք ատ այժմ գեռ գործադրված չեն, երեի կանոնաւոր գաւառութիւն էր սկսվի նոյն 1882-1883 ուսումն. թուից։ Այդ ուսումնարանները յանկարծ տրդիւնք չեն կարող առաջացնել, եթէ գաւառները այս տարւայ եղածներից մի քանիսի պէս էր լինեն։ Երեսակայեցէք մի գիւղ, որի բնակիչները Աշտ տանջակից գաղթականներ են, որոնց բարբառը բոլորովին տարբերում է տեղական հայերի բարբառից, այդ գիւղացիք ոչ միայն ուսանելն բոլորովին չը գիտեն, այլ տեղական հայերի հետ խօսելիս էլ, միանգամայն պիտոյքին նայելով միշտ ծնծծի ու անարգութեան են ենթարկվում։ Գաւառապետ ատելով պէտք է հասկանալ գաւառական վարչութեան պրոյեկտներին, զանազան չափարներին և երեսնապէս պրիստաներին, որոնք մի յանձնապարութիւն շատ կատարելու համար դիմում են մի միջոցի, որ իսկոյն տպում է պիտոյքների վրա, այն է—գանձուն։ Մի անգամ մի ծառայող ատեհանաւոր իշխում էր իմ ներկայութեամբ, «Մշակի» թղթակիցներից մինին, չը պիտ իր ատելութիւն վարմունքը պիտոյքների հետ. որովհետև նա միատեսր կերպով ծնծծել էր։ Եւ այդ բոլորը անպատասխան պիտոյքն ստում է համբերութեամբ, նրա մէջ խեղդվել է ինքնահաճութեան զգացմունքը։ Երբ կը ցրվի այդ տգիտութեան խաւարը պիտոյքում, գեռ յայտնի չէ, զատած այն ատեհներում, որոնք այժմ ներկայանում են մեզ։ Ուսումը միայն կարող է զսպանել պիտոյքների ցասքը, բայց դա էլ շատ մօտիկ չէ տեսնում ժողովրդի սրտին։ Այո, մեր գաւառի չինական հասարակութիւնները մի մի գաւառ տարեկան տալիս են ուսումնարանի համար, իսկ դրանք ատ այժմ գեռ գործադրված չեն, երեի կանոնաւոր գաւառութիւն էր սկսվի նոյն 1882-1883 ուսումն. թուից։ Այդ ուսումնարանները յանկարծ տրդիւնք չեն կարող առաջացնել, եթէ գաւառները այս տարւայ եղածներից մի քանիսի պէս էր լինեն։ Երեսակայեցէք մի գիւղ, որի բնակիչները Աշտ տանջակից գաղթականներ են, որոնց բարբառը բոլորովին տարբերում է տեղական հայերի բարբառից, այդ գիւղացիք ոչ միայն ուսանելն բոլորովին չը գիտեն, այլ տեղական հայերի հետ խօսելիս էլ, միանգամայն

ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

—

Փետրվարի 15-ին

Երբ ժամանակի ոգին, լուսաւորեալ գաղափարները մարդկանց աւագ են մղում, երբ հասարակութիւնների մէջ նկատվում է բարոյական սթափումն, երբ գիտութիւնն ու արուեստը գտրանում են,—մեզանում մի տարի չպատնեշում է խոր կերպով քնել, թաղված հնութեան փոշու հաստ ծակծկիի տակ։ Այդ տարին մեր գիւղացին է, որի մասին պրում եմ ներկայ նամակս։

Նոյն նախապիղեղեան երկրագործական գործիքները, վար ու ցանքի նոյն նախնական սիստեման, անասունների հետ, գեռնատիպ խոտաւ և գաշտաւոր տեղամասերում բնակվելու մի և նոյն սովորութիւնը գեռ անփոփոխ մնում են մեր գիւղերում (խօսքս մեր գաւառի գիւղացոց վրա է)։ Կանոնաւոր երկրագործութեան մասին մեր գիւղացին հասկացողութիւն չունի։ Նա սիստեալով միշտ է այն օրինած ժամանակը, երբ ահագին հողաբաժիններ թողած էին նրա անօրինութիւնը, այն ժամանակը երբ նա գեռ նոր էր գաղթել Թիֆլիսից, երբ նա ազատորէն կարող էր այսօր այստեղ ցանել, իսկ վաղը մի բոլորովին այլ տեղ, երբ ընդարձակ արօտատեղեր նրա անասուններին կերակուր էին մատակարարում, երբ տեսի ձեռնտու է, եթէ տարիներով չպատնեշվի այս անոյշ և տարատամ դրութիւնը։

Արդէն 15 օր առաջ կայացաւ հասարակական վճիռ չորս յայտնի արիւնների քաղաքից ընդմիշտ ազատելու համար։ Այդ վճիռը արդէն ստորագրված է ս. Նահանգապետին հաստատութեան համար։

Փետրվարի 14-ին քաղաքային կլուբի դահլիճում գաւառապետի պաշտօնակատարի նախագահութեամբ կայացաւ մի խառն ժողով, բաղկացած թաղապետներից և հասարակութեան այս և այն դասակարգերի ներկայացուցիչներից, դրձեալ «բէյտական գպրանոցի հարցի» առթիւ։ Անկնդրն համարելով մինչև այժմ կայացած հասարակական վճիռները այս հարցի վերաբերութեամբ, ս. Նահանգապետը իր հրամանագրութեան մէջ առաջարկում էր մի քանի անհրաժեշտ պայմաններ, որոնց անշեղօրէն պէտք է ընդունէր մեր հասարակութիւնը, եթէ կամենում էր ունենալ «բէյտական գպրոց»։ Սկսվեցան վիճաբանութիւնները։ Մի քանի «բարեմիտներ» խորհուրդ էին տալիս էլի նշանակել մի մանուածոյով ս. Նահանգապետի առաջարկութիւնը քննադատելու համար։ Բայց որովհետև այս տասն և երկու տարի է, ինչ «մինչեւարդ դպրոց» բառերը հարցը քննադատում են մեզանում գանազան մանուածոյներ ու յանձնաժողովներ, վաստնոյ ժողովի մեծամասնութիւնը աւելի խելօք համարեց այս անգամ խոչը վերջացնել գործը, քան նորից մանուածոյով նշանակելով քանի տարի ձգացնել։ Պ. Վ. Շահխաթունեան այստեղ էլ ցոյց տուեց մի գովելի եռանդ։ Երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, ժողովը ընդունեց առաջարկված բոլոր պայմանները մասնաւոր փոփոխութեամբ և իսկոյն կազմեց մի «հասարակական վճիռ»։ Այս վճիռը 2,400 ստորագրութեամբ արդէն ուղարկված է Երևանի ս. Նահանգապետին։

Փետրվարի 21 հոգ. ուսումնարանի դահլիճում կայացաւ թաղապետական ժողով, ուր թաղապետ ս. Գ. Յ. ում ամսից յետոյ, վերջապէս, առաջարկեց մեր պ. պ. թաղապետներին ստորագրել մի պատրաստի թուղթ, որ պէտք է ներկայացնել կառավարութեան՝ Ալէքսանդրապոլում մի քաղաքային «Մատենադարան ընթերցարանի» բացման համար թոյլատուութիւն ստանալու համար։ Թաղապետները չստացան ստորագրել այդ թուղթը, միացնելին էլ երեւի, չստալ կը ստորագրեն։

Ա. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Թիւրքաց Հայաստանից ստացված նամակներից քաղում ենք հետեւեալ տխրալի լուրը։ «Արեւելեան Հայք (Ավազի վիլայէթը) մի նոր աղտաւակութեան ապարիկ է դարձել։ Հաճիլ-Ալի քուրդ աւազակապետը, ապստամբելով հայոց դէմ երդով, քանով, երեսունով գերի է առնում հայ գիւղացիներին մօտ անասունները, խոր ձորերը, լեռների անմատչելի գագաթները և այլն։ Գերիներից մի երկուսին թող թողնելով, քուրդ աւազակապետը հրամայում է գնալ գիւղերը և յայտնել որ այս ինչ անձինք իրան մօտ գերութեան մէջ են և նրանց համ է ապասում, եթէ յայտնի գումարով չետ գնող չը լինի։ Եթէ գերիների ազգերը պահանջած գինը մի միջոցով ձեռքով ուղարկում են, գերիները անվնաս ազատվում են, ապա թէ ոչ նրանց ասնջում են ծեծելով, ձեռք ու ոտքը կապելով և օրական մի կտոր չոր հաց նրանց տալով։»

—

ՆՈՒԻՈՒՈՒՅ մեզ գրում են։ «Մեր ամիրայ յայտը դրած էինք Նախու ծորակ յայտող Սարգիս վարդապետի վրա, նրանից էինք ապասում մեր ազգային հիմնարկութիւնների բարեկարգութիւնը։ Բայց ոտ էլ իր նախորդի պէս անդրդում յայտնվեց։ Ասում են Սարգիս վարդապետը նոյնպէս ընկաւ ակը Սիմէոնի ներգործութեան տակ։ Մեր քաղաքի հայ հոգևորականները, վախճանակ ժողովրդին քրիստոնէական ճշմարտութիւններ տալուց, աւելի էլ մոլորեցնում են ամբոխը, այլ և այլ անտեսապաշտպանութիւններ նրա մէջ տալիս։ Օրինակի համար ակը Սիմէոն քահանան ամբողջ գաւառում հառաչացրել է որ ոմն ոմն տեսակ թղթակութեան, հիւանդութիւններին առաջն առնելու համ տղայատրութեամբ նպաստելու և այլն։ Մինչ այդ ճշմարիտ քահանայի գործն է։»

—

Դպրչախչախից մեզ գրում են։ «Ներայի վիճակի 36 հայ գիւղերում միայն երկու տեղ կայնի քիչ թէ շատ կանոնաւոր ուսումնարաններ, իսկ ինացած գիւղերը կատարեալ զուրկ էին որ և է դպրոցից։ Բայց ներկայ տարւայ սկզբից, շնորհիւ Ներայի գաւառապետ պ. Շաղուրթեանցի յորդորանաց ու ջանքերի, բացվեցան մի քանի գիւղերում նոր ուսումնարաններ։ Գաւառապետը միշտ յորդորում է գիւղացիներ բաց անել ոչ թէ միայն հատկերին, բայց և թուրքերին ու քիւրտերին։ Ներայի վիճակի ամենահարուստ մարդ, Ալազնքիլիսա գիւղի բնակիչ, Մալխաս Յարայեանց, խոստացել է իր հաշւով բաց անել Ներայի կենտրոնի մէջ ուսումնարան, որի մէջ պէտք է սովորին այն ծնողների մանուկները, որոնք իրանք չունեն որ և է նպաստաւոր միջոցներ։ Ցիշեալ Յարայեանց տեղիս նշանաւոր մարդ էր և գեռ այն ժամանակ, երբ երկիրը տանջվում էր սովից, շատ մեծ գումարներ էր ծախսել աղքատներին։ Ցայտնի է, որ 1879 թվի սոսկալի թանգութեան ժամանակ նա ներայից իր անհատական միջոցներից 300 րուբլ որ բաժանվի չքաւորներին։»

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ արդէն պատրաստ է տպագրութեան համար «Կովկաս և Հայաստան» աշխարհագրական ձեռնարկը հայոց թէ ազգային և թէ իրական ծխական ուսումնարանների բոլոր բաժանմունքների համար նշանակված։ Այդ ձեռնարկը պ. Աւետիք Տէր-Յակոբեանցի հեղինակութիւնն է։ Նոյնպէս խնդրում են մեզ յայտնել որ նոյն հեղինակի արդէն լոյս ընծայած «Հայաստանի աշխարհագրութիւն» ձեռնարկը վաճառվում է «Կովկասեան» և «Կենսրանական» գրավաճառանոցներում և հեղինակի մօտ, Ներսիսեան դպրոցում։

—

Պ. Կոչևով «Голосъ» լրագրում մի յօդուած է գրել, որի մէջ խօսելով գնեռալ Սկոբելեվի փառքերում արտասանած ճառի մասին, այն միտքն է յայտնում, թէ այս բանէից, երբ ռուս զօրագլուխ պարտքն է դրսւել իր հայրենիքի ներքին հարցերում, տնտեսական, բարոյական և հասարակական վերաբերութիւններում, անմոռանալի է դրվել ժողովրդի դէմ պատերազմը, ինչպէս այդ անում է Սկոբելեվ։ Այդ տեսակ անձինք,

Fonds A.R.A.M

ասում է կօշկով, կամ, թէև ազնիւ, բայց չատ չատ յարիշտակիզող մարդիկ են, կամ իրանց հայրենիքի թշնամիներ են։

—

Նոյն ճառի առիթով «Моск. Телеграфъ» լրագիրն ասում է։ «Շատ ազնիւ և գովելի գործ է մտածել ալավեռդների ազատութեան մասին, բայց նոյնքան ազնիւ և նոյնքան աւելի գործ է հոգալ իր հայրենիքի երկրագործ ժողովրդի արմատական ու բարոյական դրութեան մասին։ Շատ տեղ, ասում է լրագիրը, մեր ռուս մուժիկը, երկրագործը, նախկին, անտեսական անհանգամանքների դրութեան մէջ է, նրա մասին մտածել, նրա մասին հոգալ նոյնքան և աւելի պարտք գործ է, քան թէ մտածել Թիւրքիայի կամ Աւստրիայի ալավեռդների մասին։ Ջէ որ ռուսը, մեր հայրենակիցը, նոյն ասիացին և աւելի էլ մեր եղբայրն է, նոյնպէս ալավեռդ է։»

—

ՆՈՒՈՍՈՒՑ մեզ գրում են։ «Անցեալ շաբաթ, պ. Ա. Մակեդօնսկու որդու մկրտութեան օրը, մի առաջարկութիւն եղաւ պարոնի տանը, որ թէ այդ օրվայ բոլոր թղթախաղերի ստացած գումարները նուիրել յօգուտ Նախիջևանի հայոց երկրաշարժեալների։ Առաջարկութիւնն ընդունվեցաւ և թղթախաղից յետոյ գոյացած 21 րուբլի 60 կոպէկ գումարը յանձնվեցաւ յիշեալ գպրոցի հոգաբարձութեանը։ Նոյն խնջոյքում հարց տալեցաւ այսուհետև մտնել կանոն, որ խրախճանքի (գոնէ հայ) թղթախաղացողները իրանց ստացած գումարից որոշ մաս յատկացնեն յօգուտ հայոց գպրոցի։ Այդ տեսակ համակրութիւն դէպի ղըպրոցը մի ուրախալի հատկանշական երևոյթ է։»

—

Մեծ-Ղարաքլիսից մեզ գրում են։ «Ցարի չէ անցնում, որ մեր կողմերում մի որ և է հիւանդութիւն չը յայտնվի։ Անցեալ տարի ախտապատում էին մեզ մօտ կոկորդացաւ, ծաղիկ և պիծաերիա, այս տարի էլ չնորհ բերեց մեզ մօտ անակընկալ կերպով կարմրուկ հիւանդութիւնը, որ բաղմաթիւ զոհեր է տանում մեր աղգաբնակութիւնից։ Մանուկներ մնում են մանուկները, օրական 3—4 թեւով։ Բայց մնում են և հասակ առածները։ Այժմ կարելի է ասել համարեա առն չը կայ մեր գիւղում, ուր գոնէ մի հատ հիւանդ չը գտնվի։ Եւ այդ ցաւին ոչ թէ միայն Մեծ-Ղարաքլիս, այլ և շրջակայ գիւղերն են ենթարկված։»

—

Անցնարները, ինչպէս մեզ գրում են Մեծ-Ղարաքլիսից, ղշլախների մի խելացար կին գիշերը իր սովորական ճանապարհորդութիւնն անելիս և առած գետակի վրայով անցնելիս, յանկարծ սառուցը փշրվում է և թշուառականը ջրի մէջն է ընկնում։ Բայց ազատվելն դարձեալ կարողանում է մի կերպ դուրս գալ ջրից և գնում է Սարալու թուրք գիւղի ջրաղացի դրանը թակ ընկնում։ Ա-

ռաւօտը թուրքերը ջրաղացի մօտ գտնում են քարացած, սառած կնոջ դիակը և իսկոյն լսից են տալիս ուր հարկն է։ Մահածի դրպանում գտնում են 17 րուբլ։

—

Դարձեալ յայտնում ենք որ «Մշակի» խմբագիրը իրան տեսնել ցանկացողներին ընդունում է խմբագրական գրասենեակում (Դվօրցովայա փողոցի վրայ, Ազբուռնու տան) ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, կէսօրից յետոյ 1 ժամից մինչև 2 ժամ։ Իսկ խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2½ ժամ։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են։ «Երկրորդ տարին է, որ այստեղ վ. արդանանց տօնը չքնեղ կերպով է տօնվում և այդ օրը յօգուտ երկտես հայոց դպրոցների վճռակամալ է լինում օրիորդների ձեռագործներից։ Նկեղեցում հայր Դմիրճողլեանց այդ օրը մի ազդու առնեսարանութիւն արաւ, ներկայացից վ. արդանանց տօնի նշանակութիւնը և մի և նոյն ժամանակ յիշեցրեց այն պարտաւորութիւնը, որ ունի իւրաքանչիւր անհատ դէպի իր ազգը։ Այդտեղից ժողովուրդը դիմեց դէպի Ս. Մեսրոպեան առաքելարանի գանձիճը, որ վիճակախաղի առարկաներով էր զարդարված։ Գանձիճի պատի վրա երևում էր Ս. վարդանի պատկերը, արտաքսական ծաղիկներով զարդարված։ Ցտղիկներից չինած էին առաջը, որոնք կազմում էին «Տէր վարդանանց» խօսքը։ Այդտեղ առաջինները երկուսը ճառեր կարդացին և աշակերտուհիները երգեցին մի քանի ներքաշնակ ազգային երգեր։ վիճակախաղից գոյացաւ 200 րուբլ արդիւնք։»

—

Նոյն տեղից առացանք հետևեալ նամակը։ «Ձեր լրագրի բաժանորդները գանգատվում են, որ երբեմն նրանց ստացած համարների մէջ պատահում են պակաս օրինակներ, իսկ դրանց փոխարէն մի համարից երկու օրինակ միասին են առացվում։ Մի և նոյն ժամանակ չատ անգամ առանում ենք «Մշակի» աւելի ուշ գալու հանգը աւելի վաղ, քան թէ այն համարը որ աւելի վաղ հրատարակվեցաւ։» Այդ նամակի հիման վրա մենք տեղեկութիւն հաւաքեցինք խմբագրատան մէջ և համոզվեցանք որ խմբագրութեան մէջ վերև յիշված անկարգութիւնը հաղիւ թէ կարող էր պատահել։ Այնուամենայնիւ մենք աւելի էլ ուշադրութիւն կը դարձնենք համարները ուղարկելու եղանակի վրա։ Իսկ ինչ կը վերաբերի փոստի անկանոնութեանը, մենք դրա համար պատասխանատու չենք կարող լինել։

—

Որովհետև մեծ պատճն արդելված է թատրօնական ներկայացումներ տալ, այդ պատճառով ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց թատրօնական խումբը շարունակում է տալ կօնցէրտներ և կենդանի պատկերներ թէ ժամանակակից և թէ պատմական պիէսաներից վերցրած։ Բայց ժողովուրդը չատ չէ յաճախում այդ կօնցէրտներին։

—

Մի քանի օր է արդէն որ այս ձմեռվայ սառուկ ցրտերից յետոյ, եղանակը Թիֆլիսում բաւական մեղմացել է, թէև գիշերներով դեռ փոքր ինչ ցուրտ է անում և քամի է լինում։

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ։ «Ձեր պատուելի լրագրում պ. Աբել Ալբէկեանց գրել թէ պ. Գ. ձըգնաւորեանց իրան մտանկ է յայտնել և պ. ձգնաւորեանց արդէն պրօցես է բացել Ալբէկեանցի դէմ այդ լուրի առիթով։ Այսօր, փետրվարի 24-ին այդ գործը պէտք է քննվի հաշտարար դատաւորի մօտ։ Քննչի մօտ գործը քննելուց յետոյ պ. Աբել Ալբէկեանցին կալանաւորեցին։ Ինչ վերաբերվում է պ. ձգնաւորեանցի քիմնական գործին, նա չատ լաւ տանում է իր գործը։ Նրա գործակատարում օրական 300 մարդ են բանում և իր գործարանից տանում է 2000 պուդ հանքային իւղ։ Արդեօք այս գործի մէջ մարդը կարող է որևէ նանկանալ, երբ այդ արդիւնքը իր վրա աւել չարժէ քան 1 րուբլ 20 կոպ., իսկ վաճառվում է արտասահմանում 4 ր. կամ 5 րուբլ, այն էլ ոսկի հաշվելով և ոչ թէ թղթադրամ։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„ГОЛОСЪ“ ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

—

Բնդհնից „Голосъ“ լրագրին գրում են հետևեալը։ Մեզ մօտ ոչ մի շաբաթ այնպէս չէ անցնում, որ նրա ընթացքում քաղաքական շրջանները չը զրգռվեն որ և է տարօրինակ։ Սկզբում գործը երկու շաբաթ շարունակ զբաղեցրեց բերլինցիներին, և այժմ մեռացվեցաւ նրանց քաղաքականութեան մի հարցի բարձրացնելու տպաւորութեան տակ, որ վաղուց ապատխում էր, բայց և այնպէս մեծ վրդովմունք պատճառեց։ Այդ հարցը գերմանիայի մէջ ծխախոտի մենաւաճառը մտցնելու մասին նախագծի հրատարակութիւնն է։ Վեց տարուց ի վեր ամենքին յայտնի է, որ ծխախոտի վաճառման արտօնութեան մտցնելը պետական կանոնների սրբերի գաղափարներից մէկն է, մինչդեռ նրան ոչոք չէ համակրում, որովհետև այդ արտօնութիւնը ծխախոտի արդիւնաբերութեան համար կոտտաբեր է համարվում, որ ոչ մի տեղ այնքան ծաղկեալ դրութեան մէջ չէ, ինչպէս գերմանիայում։ Բայց որովհետև պետական կանոնները ֆինանսական նպատակներով պահանջում էր ծխախոտի վրա բարձր հարկ դնել, այդ պատճառով հատատավէացաւ ծխախոտի ակցիզը, որ պետական գանձարանին մօտաւորապէս 50,000,000 մարկ եկամուտ տուեց։ Իսկ ծխախոտի մենաւաճառին ընդդիմացան գերմանական թէ ժողովրդները և թէ կառավարութիւնները։ 1878 թուականին ծխախոտի հարցը քննելու համար մի մասնաժողով նշանակվեցաւ, որը հասաւ այն եզրակացութեանը, թէ ծխախոտի մենաւաճառի մտցնելը գերմանիայի մէջ անելանելի է։ Այդ վճիռը կայացաւ ութ ձայնների մեծամասնութեամբ երեքի դէմ։ Մեծամասնութեան հետ էր գրուսիան, իսկ փոքրամասնութեան հետ պետական կանցլերը և վիրտեմբերգի դքսութիւնը։ Միացեալ հառավարութեան այդ վճռին ուելացան պրօֆեսորների բազմաթիւ որոշումներ, որոնք միշտ այդ արտօնութեան դէմ են եղել։ Այնուամենայնիւ իշխան Բիսմարկ չը թողց իր գաղափարը և միաց այն կարծիքի, որ ծխախոտի մենաւաճառը անպատճառ պէտք է մտցնել։ Ընտրողական վերջին ցոյցերի ժամանակ կառավարութիւնը լուր տարածեց, որ ծխախոտի մենաւաճառից առացված գումարները գործ կը դնվեն բանւորների կեանքը ապահովելու համար։ Այդ էլ չօգնեց և ընտրութեան հետևանքները իշխան Բիսմարկի դէմ էին։ Այս պայմանները չ'նկատի առնելով, հասկանա կարելի է ասել որ այժմեան պարլամենտը չի ընդունի ծխախոտի նոր օրէնքի նախագիծը։ Այդ հիման վրա այստեղ ամենքը համոզված են, որ պետական կանցլերը օգուտ կը քաղի պարլամենտի վերժումից պարլամենտ արձակելու և նոր ընտրութիւններ նշանակելու համար։ Այժմ այդ այդպէս կը լինի այս տարի Պրուսիայի մէջ կրկնակի ընտրութիւններ կը լինեն. առաջ պարլամենտի համար, իսկ յետոյ պրուսական սէյմի համար, որի ժամանակամիջոցը լրանում է աշունքին։ Այս պկսքում մենք ականատես կը լինենք ընտրողական այնպիսի ցոյցերի, որոնց առջ անցեալ տարվայ ընտրութիւնները խաղալիք կը համարվին։ Մի և նոյն ժամանակ կասկածելի է, արդեօք կաջողվի իշխան Բիս-

Fonds A.R.A.M

մարկին նոր ընտրութիւնների օգնութեամբ փոփոխել այժմեան պարլամենտի կազմակերպութիւնը։ Գեռական կանոնների և նրա մասին բանի վարմունքները, որոնք կասկածի տակ գցեցին մի քանի յարգելի անձնաւորութիւնների, կատարելապէս դադարեցրին ազգարնակութիւնը և այդ պատճառով ժողովրդի այժմեան տրամադրութիւնը կառավարութեան համար նպաստաւոր չէ։

Ի հարկէ անկարելի է մերժել, որ ազատամիտ կուսակցութիւնը շատ սեռներ գոյ ծնեց և պետական կանոնները շատ կը վնասէր առաջադէմներին հասարակական կարծիքի առաջ, եթէ նրանց դէմ աւելի հանգստութեամբ գործէր։ Բայց այս բոլորը դեռ և գոյի մի կողմն է, կայ մի ուրիշն էլ որ կարող է նշանաւոր հետեւանքներ ունենալ։ Միացեալ պետութիւնների տպագրութիւնները էլ կատարեալ հակակրութիւն են յայտնում դէպի Ճնշոխոսի մենաւաճառը։ Սակսնիայի, Բադենի և Բավարիայի մէջ պատգամաւորների ժողովները իրանց կառավարութիւններից Միացեալ Նորհուրդի մէջ այդ արատաւորեան դէմ քուէարկել։ Ա՛ս այժմ նախագիծը չէ ներկայացրած Միացեալ Նորհրդին, այլ բաժանված է կառավարութիւններին առանձնապէս գործի հետ Ճանաչելու համար։ Ներկայումս նախագիծը քննվում է պետական դիւղատնտեսական խորհրդի մէջ, որի վճիռը առանձին նշանակութիւն չունի, քանի որ նրա անդամները կառավարութիւնից են նշանակվում։ Ուրիշ բան է Միացեալ Նորհուրդը, որտեղ առանձին կառավարութիւնների ձայները կամ կը լինեն կամ ընդդիմանալ իշխան Բիսմարկին, կամ իրանց երկիրների ժողովների հետ նշանաւոր անբաւականութիւն ունենալ։ Եթէ ի նկատի առնենք, որ 1878 թուականին բոլոր կառավարութիւնները բացի Վիրտեմբերգից ընդդէմ էին Ճնշոխոսի մենաւաճառին, ուրեմն կասկածելի է, որ այժմ իշխան Բիսմարկ կարողանայ մենաւաճառութիւն կազմել։ Եթէ նախագիծը չընդունվեցաւ, դա մեծ Հարուած կը լինի իշխան Բիսմարկի համար և նա երևի նորից կը ներկայացնէ կայսրին իր հրաժարականը։

Վերև ասվածներից երևում է, որ նախագծին ազատ վիճակը, ի նկատի առնելով մինչև անգամ նրա բովանդակութիւնը, կապ է քաղաքական նշանաւոր հետեւանքներ ունենալ Գերմանիայի և Պրուսիայի համար։ Այսպէս թէ այնպէս ամառը Գերմանիայի մէջ քաղաքական անցքերի կողմից շատ հետաքրքիր կը լինի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Polit. Corresp.» լրագրի կ. Պօլսի թղթակիցը նկատողութիւն անելով Աւստրիայի և Գերմանիայի յարաբերութիւնները Թիւրքիայի հետ, ասում է. Գերմանիայի քաղաքականութիւնը Օսմանեան կայսրութեան սահմաններում հետեւեալն է։ Նա երբէք ոչինչ չի պահանջում և որքան կարելի է, աշխատում է գերմանական հպատակներին չը պաշտպանել գիպլոմատիական ճանապարհով։ Երբ նոքաներս կէօնից մէկ բնակութիւն ենք տալիս և լրագրները սկսեցին կասկածել իշխան Բիսմարկին այն բանի մէջ, թէ նա գիտատրութիւն ունի գերմանական արդիւնաբերութեան համար նոր հող ստեղծել, ինքը Հիրշվելդ Գերմանիայի դեսպանը, գերմանացի վաճառականներին խորհուրդ տուեց բնակութիւն հաստատել Թիւրքիայի մայրաքաղաքում։ Ասում են, որ նա միշտ այդպէս է վարվում, երբ իր հայրենակիցները դիմում են նրան խորհուրդ հարցնելու։ Սուլթանը առհասարակ ջերմութեամբ կերպով պաշտպանում է իր անկախութիւնը և վախենում է, որ իր սահմանից շատ գիջումներով ամէն տեսակ կառավարութիւններին միջամտութիւն գործել։ Գիտենալով այդ, գերմանացիք աշխատում են փարձշահի այդ զգայուն թելերին չը դիպչել։ Ահա Թիւրքիայի վրա Գերմանիայի ունեցած ազդեցութեան բոլոր գաղտնիքը։ Որքան նա պակաս ձգտում է ցոյց տալի խառնվել Ս. Դրան գործերում, այնքան աւելի Թիւրքերը ցանկանում են գերմանացի պաշտօնեաներ ունենալ իրանց մօտ։

—«Post» լրագրին փետրվարի 18-ի Փարիզից հեռագրում են, որ այն լուրը, իբր թէ միներսները գիտաւորութիւն ունեն յետադարձել պատգամաւորների ժողովի նեռաը, ոչինչ քանի վրա հիմնված չէ։ Ասում են, որ կոմս Շամբոր ծրագրակալ կերպով ճանապարհորդում է Ֆլանդրիայի հարաւում։

—Գերմանական լրագիրները քաղում են Կամբէտտայի օրգանների հետեւեալ կարծիքը Ակտօբլէվի ճառի մասին։ Այդ լրագիրները խօսում են ռուս-ֆրանսիական դաշնագրութեան և Լրզաս ու Լոտարինգիան յետ առնելու մասին։ Ահա «Unité Nationale» լրագրի մէկ հատուածը, որի վերնագիրն է «Դաշնակցութիւններ չեն հարկաւոր։ «Մեզ ինչ, որ ուսածոր թշնամի է սլաւեռներ։ Մեզ ինչ, որ Ռուսաստանը կամենում է պատերազմել։ Մենք պատասխան չենք օգնել Ռուսաստանին, նրա չահերը մերը չեն։ Ի զուր էին խօսում Գրանո-ռուսական դաշնակցութեան մասին եթէ պատերազմը պատահի, և կիներական «Germania» լրագիրը ի զուր է կարծում, որ գինեցրալ Ակտօբլէվի խօսքերը յարմարվում են Գրանսիային վրէժխնդրութեան մասին ունեցած ցնորքներին։ Մենք մէկ բան կասենք. չի յաջողվի նրան «Թշնամին—դա գերմանացին է» բացականչութեամբ գարթեցնել մեր մէջ վրէժխնդրութեան ցանկութիւնը այն ատելութեան, որ մենք, աչքերը փակած, միանգամ այդ անմիտ ձեռնարկութեան հետ։ Մենք չենք ծածկում մեր ազգասիրական զգացմունքները. մենք չենք մոռացել, որ մեր եղբայրները Էլզասում և Լոտարինգիայում հառաչում են գերմանացիների բռնաւոր լծի տակ։ Հէնց այդ պատճառով էլ մենք զգուշութեամբ պէտք է վերաբերվենք Ակտօբլէվի բացականչութիւններին. կարելի է հետաքրքրութիւն չարձնել արդարութեան յաղթութեան ժամը, որի մասին խօսում էր գամբետտա։

—«France» լրագրին փետրվարի 21-ից կայսրէից հաղորդում են, որ միներսական կրիզիսը անխափանելի է. կարծում են, որ Ջէկի-վարչութիւնը կը յանձնվի նոր միներսութեան կազմելու։ Զօրքը ապատամբում է Աբադի-բէյի միներսութեան դէմ։

—«Rèp. Française» լրագիրը ասում է, որ վերջին ժամանակներում Եգիպտոսի մասին անհանգստացուցիչ լուրեր են տարածվում։ Եգիպտոսը պահելու անհրաժեշտութիւնը նախատեսելով, այնպիսի կարծիքներ և մտադրութիւններ են հետաքրքրում, որոնց անկարելի է հաւատալ։ Ինչպէս, ասում են, որ Եգիպտոսը Թիւրքիայ զօրքերը պիտի պահէ. կ. Պօլսից ստացված հեռագիրները հաստատում են մինչև անգամ, որ Բ. Դուռը արդէն զօրաբաժիններ է պատրաստում Ալէքսանդրիա ուղարկելու համար։ Այդիսք վաղ չէ. առայժմ չէր լինի այդ զօրքերը առանց բարեյաջող դէպքի հասնելու պահել։ Մի քանի լրագիրներ առաջարկում էին, Թիւրքիայի միջամտութիւնից ազատվելու համար, թոյլ տալ Ազանիային պահպանել կարգ ու դրութիւն Եգիպտոսում։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզի գատարաններից մէկում ձեր իրաւարանիներից մէկը իր երիտասարդ բնակիչ ուշադրութիւնը գարձնելով մէկ ձեր վճռաբանի վրա, որը, առանց չարժումներ անելով, խօսում էր ինքն իրան հետ, ասեց. «Տեսնեցէք, դա խելագար է։»

—«Ինչու համար, հարցրեց երիտասարդ մարդը։ «Ո՞նչպէս թէ ինչու համար։ Փաստաբանը, որը ինքն իրան հետ է խօսում, նման է այն քաղաքներին վառառոցին (հրնդխառնը), որը ինքն է ուտում իր ապրանքը։

* * *

«Figaro» լրագիրը հրատարակութեան հաշիվ անցնում ասում, որ ներկայացուցչական ակցիոներների ընդհանուր ժողովին, երևում է, որ «Figaro» լրագիրը 1881 թուին 78 հազար օրինակներ տպելուց զատ արդիւնք է ստացել 2,396,099 ֆրանկ 33 սանտիմ։ Դասակին տարեկան հետ համեմատելով զուտ արդիւնքը 91 հազար ֆրանկով աւելացաւ։ Լրագրի ընդհանուր արդիւնքը 6,070,749 ֆրանկ 64 սանտիմ է. ծախսը—3,666,525 ֆր. 37 սանտ. Արդիւնքը հետեւեալ կերպով է կատարվում. տարապրութիւնից 2,116,374 ֆր. 80 սանտ. է ստացված. մի և նոյն ժամանակ արտաքսմանում եղած տարապրութիւնը մէկ և կէս միլիոնից աւելի է. հետով ծախսվածներից ստացվեցաւ 2,210,636 ֆր. 31 սանտ., իսկ արտաքսմանում ծախսածներից—մէկ միլիոնից աւելի. յայտարարութիւններից, բէկլամներից և կուպոններից—1,637,434 ֆր. 84 սանտ. և զանազան արդիւնքներ 100,304 ֆր. 69 սանտիմ։ Հետով ծախսածները աճեցնել տալով 32 հազար ֆրանկով աւելացան։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 մարտի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագրի մէջ հրատարակված են բարձրագոյն հրամաններ հիմնել Բելբիկի և վիճենայի մէջ հիւպատոսարաններ, Պեկինի գեսպանատան երկրորդ քարտուղարի պաշտօն և մէջին Ասիայի մէջ հիւպատոսների նոր շրջաններ։ Տրված է միներստրների խորհրդի վճիռը կովկասի նոր վարչութեան մասին։ Հաստատվում է լրագրական լուրը, որ երկրի նոր վարչութեան ձևը վերջնականապէս կարգադրելու համար Թիֆլիսի մէջ մի մասնաժողով կը գումարվի։ Անդրկասպեան նահանգի մէջ կազմվում են հրացանաձիգների վեց բատալիոններ։ Զերնօգօրիան իր երկրը ապատատող ապատամբներից պահպանում է նրանց զէնքերը. զէնքեր չը տուզներին չեն թողնում սահմանից անցնել։ Սերբիայի Թագաւորը և Թագուհին գեներալ Զերնիաեվի շնորհաւորական հեռագրին պատասխանեցին, որ շատ գոգացված են և միշտ յիշում են նրա ծառայութիւնները Սերբիային։ Ասում են, թէ 250 բնակիչներ նոր գործի սկսվելու մասին լուր ձիշդ չէ։ Ասում են, որ շոգենաւերի և առևտրի բնակութիւնը այլ ևս օգնական գումարներ չեն տալիս։ Փնտրում է Մէշչերինսկի առաջարկութիւնը Սիբիրի մէջ պետական հողերի վաճառումը գադարեցնելու համար։ Վերջին պատերազմի 35 կապալառուների հաշիւները վերստուգող մասնաժողովը վերջացրեց իր պարտականութիւնները։ Նա նշանաւոր կերպով սահմանափակեց կապալառուների պահանջները։ Կապալառուները ընդունեցին մասնաժողովի որոշումը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 մարտի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր. 12 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 50 կ., չորրորդ 91 ր. 12 կ., հինգերորդ 90 ր., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 216 ր. 50 կ., երկրորդ 210 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ր. 87 կ., երկրորդ 89 ր. 87 կ., երրորդ 89 ր. 87 կ., ոսկի 8 ր. 18 կ։ Թուասց 1 բուրլ Լօնդօնի վրա արժէ 24 պէնս, ռուբլուց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 204 մարկ 50 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ։ Բօրսայի արտօնագրութիւնը գադարած է։

Խմբագիր—հրատարակիչ ԳԻՒՂՈՒՄ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր առաջին Ամերիկայից ՊԱՏԱՒԱԿ ապն ուրիշ տեղ ծախում է, հասոլ մեկ տաբ լիով, իսկ մեզ մոտ 40 կոպեկ էր Արժրանոտ գալերեում

7—10

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գրօֆինակի սրօսպեկտի վրա, առաջ Ձարտարապետ Բէլօի Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տոներից։

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ

գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրուկներ 4 ր., բլջամներ 8 ր. ամբողջ Հագուստ 13—19 ր., պրոպ, մանուշ, սրիկօ, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չեռաներ 70 կ., նշշոպայ կօշիկներ 18 կ. ֆուտնոր, լուծոզական ձեռքի սրիկներ 2 կ., լուացքի վոշի 5 կ։ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ՝ մեղրամոմ և արծաթեղ մոմեր 35 և 42 կ. ֆուտնոր։ Մեծ քանակութեամբ անդլիական և ֆրանսիական մանձականեր 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՆ։

26—36

ՋՄԻՌՆԻԱՅԻ

„ԱՐԵՒԵԼՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Բ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում։ Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլ է։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова. 4—10

ԹԻՖԼԻՍԻ Հայ տիկնանց ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ընկերութեան կանոնադրութիւնը հաստատված լինելով բարձրագոյն կառավարութենից, մանաժողովը խնդրում է տիկնանց յարգոյ հասարակութեան շնորհ բերել այս կիրակի, մարտի 7-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Ս. ԳԱՅԱՆԵԱՆ օրիորդաց ուսումնարանի դահլիճը, ընդհանուր ժողով կազմելու, վարչութեան անդամների ընտրութեան համար։

2—2

ԱՆԱՆՕՎԻ և ԿԱՑԱԼՕՎԻ պատվիրանների Թղթի գործարանը ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա) քաղաքում Հարիւրավոր է համարում պ. պ. գործատէրերի և գնողների ուշադրութիւնը գրաւել Ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր առարտրութեամբ, Abadie գրքույկը, 300 թերթերով, արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կոպեկ Գործատէրերը առանց որ և է դժուարութեան կը համոզվեն, որ սա հենց այն թուղթն է, որը Кронъ-ի առարտրութեամբ միշտ ծախում կը և այժմ էս ծախում է շատ էժան, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախում է 15 կոպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կոպեկով։ Բացի ուրիշ թղթերի մեր առարտրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱՆԻԱ (240 թերթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանալ և բոլոր նուագատանի բոլոր ծխախոտավաճառների մոտ։ Մենք հակառակ ենք ծախում (գնել ոչ պակաս հինգ կատրկաներից)։

2—10

ԵԻԳԵՆԻ ԲԵՐՆԵԿՈ վաճառական փողոց № 46, տեփական առուն, Թիֆլիսում Հիւանդին և ներկատարական ԳՈՐԾԱՐԱՆ և ՊԱՀԵՍՏ արհեստների, մարմարից և չուգունից շինված առարկաների։

5—5 (1)

ԽՄԻՋԲՆԵՐԻ առևտուրը դադարեցնելու պատճառով առաջին տեսակի ԿՈՆԵԱԿԸ վաճառվում է 1 ր. 10 կ. շիշը, ՊՕՐՏ-ՎԻՆՆ և ԽԵՐԵՍ 1 ր. շիշը։ ԼՕՆԴՕՆԻ խանութում ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ բանկի տակ։

9—10

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆՆԵՐ 4 ր., ծրծոդներ 1 ր., ծալվող ամոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՔՈՒՌ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՒՌ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, ԹԷյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի ամսան քսուցներ 50 կ., պատեալա ծխողների համար 60 կ. ֆուտնոր, անդլիական վԱՆՆԱՆՆԵՐ և այլն ծախում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—ից զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼԱՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպակյա 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատենա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բևմոյմներ 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱՊՆՈՎ, 10,000 ֆուտնոր թէյ թեյամանով 1 ր. 65 կ.-ից կախված գրիչներ խոտաքանչիր ձեռքի համար ծախում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ։

97—100

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓՈՒՄԱԿԱՒՈՐՋ ԿՐԵԳԻՏԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ ներկայ մարտի 14-ին նշանակված ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի կունենայ Թիֆլիսի Փողոցային տրամվայների մեծ սրահում ժամ 10-ին առաւօտեան։

ԳԱՐԱՑՄԱՆԵՔՆԵՐԻ ԱՒԱՐԿԱՆԵՐ

1) Քննութիւն և վաւերացում վարչութեան հաշուետուի 1881 թվի համար և նախահաշիւ 1882 թվի համար։

2) Ցնկուցում վերահսկողական յանձնաժողովի 1881 թվի հաշուետուի քննութեան մասին։

3) Խորհրդի ընտրութիւն իր գործունէութեան մասին։

4) Վերաքննութիւն 1881 թվի ընդհանուր ժողովներում ընդունված փոփոխութիւնների և աւելուածների կանոնադրութեան §§ 12, 32, 33 և 42 և կանոնադրութեան մէջ մտցրած նոր պարագրաֆների պետական գրամադրքի մասին ծառայողների համար։

5) Ընտրութիւն ընկերութեան խորհրդի պետուատաւ, փոխանակ հերթով դուրս եկող խորհրդի նախագահ, վ. Ի. Կոլոսովի։

6) Ընտրութիւն ընկերութեան գործերի վարաւարչի, փոխանակ հերթով դուրս եկող Գ. Գ. Ագելխանեանի։

7) Ընտրութիւն վերահսկողական յանձնաժողովի երեք անդամների և երեք կանդիդատների։

Վարչութիւնը խոնարհաբար խնդրում է ընկերութեան պ. պ. անդամներին, ներկայացնել ժողովի դահլիճը մնալով իրանց անդամական վճարականներից կօպեյկները։ Տրված հաշուետույը կարելի առանալ ընկերութեան վարչութեան մէջ, սկսած մարտ ամսի 8-ից։

1—3 (6, 10 և 13)

Մ Ի Ջ Ի Փ Ո Ղ Ո Ց, Կ Ա Թ Ո Ղ Ի Կ Ե Ա Կ Ա Յ Ա Փ Ո Ղ Ո Ց Ի Ա Ն Կ Ի Ւ Ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախում են. ՎԱՀԱՆԱՑԻ ՄԵՐՁ, ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անդլիական երկաթէ ԿԱՊԱՐՆԵՐ 8—30 ր., չամոդաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ձեռնապարհի 6—35 ր., մազաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուրծներ պղնձէ, ամաններ, գնդմանթայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուժի մալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաի 6—32 ր., ռեվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բեմօլվերի, սիգար ՈՒենգարկի Ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կաշնատօվի գլխի պապիրոսի. 5,000 ՅՈՒՆՑ ԹՒՁ (չոլ) ՆԻ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիակիա. (սուխոր չայու և կաֆէի) ԼՒՆԷմի. կաֆէ ԼՒՆԷմի և Միխէլսմի. գետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. Հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., ալրոբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерских водъ и пива) գոլշեռկ (шухъ), պատենաներ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գոլշերը. դրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ Հացի 20 կ.—1 ր., Հատր, կուխոններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրեբոր. միս կարելու մաշինայ. Անդլիական ութեններ, Բրիտանական չայնիկներ, կաֆկինդներ ամենայն տեսակ, Չագայներ կաֆկի Հատոր, Ֆիլտեր—Ջուր մաքրելու, կրահատ կատօրկեն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, Թուղթի վոշոի, կանվերտներ, սաբդուշ, մատիս, գրիչ երկաթէ, գրչակոմ, չարտոնաչատակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գպանիներ սեղանի և չայու Ֆրատէ, վարշավի և բրիտանական գուժիները 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկը 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պղատպշկաններ վարշավու, ՈՒԵՋԻՆ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանոց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաիկներ, գլուտիկներ 35 կ.—4—50 կ., Հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր շերմայու սակրե, գուտապերչատկի և փոյաե, շչոտկաներ պլեի, շորի, սատկի, պոլ և կարտի Համար. չուլբի Թիկ (бумага) մատկի կօճի և շալկ (карусь) Ֆեյչակեք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սատկե ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, Հոտավետ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, Հոտավետ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտ պատրաստ գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻ, ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկոց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

6—180

Մ Ի Ջ Ի Փ Ո Ղ Ո Ց, Կ Ա Թ Ո Ղ Ի Կ Ե Ա Կ Ա Յ Ա Փ Ո Ղ Ո Ց Ի Ա Ն Կ Ի Ւ Ն № 13.

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԿԻՐԱԿԻ 7 ՄԱՐՏԻ

Պալատական սպասատար Նորին Մեծութեան Նասրէդ-Փին պարոնից Շահի ԲՕՐՔԻՑ ԼՆՑԱ աշակերտ և ազգական Նորին Շանսուր պարոնի կախարդի, Մահօմեդ Իսմայիլ Բէյի պատիւ կունենայ տալ կիրակի օր, մարտի 7-ին, Արծրունու թատրոնում մի մեծ կախարդական ներկայացումն, ՆՈՒ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ։ Լինց կորի այդ ներկայացման ժամանակ մի կնդակի մարդու գլուխը։ 9.

վերահանգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԵՐ վերադարձնող գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ.

Մի և նոյն տեղը ԹԻՆԱՅԻ ԻՒՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տուփը վրձին գործածելու կէմ, ՏՈՒԱԼԻԵՏԻ ՍԱՊՕՆ և հոտաւէտ ջրեր և պուդրա 88—100

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԵԳԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍԻՕՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՕՎԻ ՏԱՆԸ

գնում և վաճառում է ամեն տեսակ ՏՈԿՈՍԱՓԵԲԵՐ Թղթեր, ասկի և տրծաթ դրամ։

Փող է տալիս դրամ, տոկոսաբեր Թղթերի ԳՐԱՒԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱՌԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ է անում Մօսկվա, Սպեցաս և Արտասահմանում։

ԱԳԱՀՈՎԱՑՆՈՒՄ է ներքին 5% փոխառութեան տոմսակներ 50 կոպեկով. 5%

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ ըստ պահանջման 5%

„ „ „ ընթացիկ հաշուով 6%

„ „ „ 6 ամիս ժամանակաւ 7%

„ „ „ 12 „ „ „ . . . . և ձգդում է օտար քաղաքացուց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ձշդութեամբ։

4—10 (1)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 5 Марта 1882 года.

Типографія Главн. Упр. Намѣст. Кавказ. Лорисъ-Меликовская улица, каз. домъ.

Fonds A.R.A.M

№ 40 Մարտի 9 (21) 1882 Մարտի 9 (21) № 40

ՏԱՄՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յատուկ յանձնարարութիւններ դիտում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Երեւանեան դրամ։ Նամակ Ա. Պետերբուրգից։ — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Հերցեգովինա։ Նամակ Թիֆլիսից։ — ՀՆՈՒԱԿԻՐՆԵՐ։ — ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Ս. Պետերբուրգից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԴՈՒՐԱ

—

„Кавказъ“ լրագրի մէջ կարդում ենք Հետեւեալը. Երեւանից „Մշակ“ լրագրին մի Թղթակցութիւն էր ուղարկված, որ արատավիզաւ „Кавказъ“ լրագրի № 55-ի մէջ այն առարկայի վերաբերութեամբ, թէ տեղացի պարսիկները մի խնդրագրի համար առորագրութիւններ են հաւաքում, որով կամենում են խնդրել բարձր իշխանութիւնից փակել Երեւանի մէջ քաղաքային ինքնավարութիւնը և որ այդ գործին մասնակցում են նրանք, որոնք վիրաւորված են քաղաքային վարչութեան վարմունքներից։ Ըր մերժելով այդպիսի խնդրագիր կազմելու փաստը և ցանկանալով փարատել ընթերցողների կնճռադութիւնները Երեւանի քաղաքային վարչութեան որ և է ապօրինի գործողութիւնների մասին, որոնք կարող են իրաւացի անբաւականութիւն պատճառել տեղական ազգաբնակութեանը, ես անհրաժեշտ եմ համարում այդ խնդրագիրը առաջ բերող պատճառները յիշել, 1877 և 1878 թուականներին պատերազմի պատճառով քաղաքային տնտեսութիւնը այն ժամանակ կարգադրող պօլիցիական վարչութիւնը քաղաքից անցնող զօրքերի համար վարձեց տներ, քարվանսարաներ և սեռներ և երբ նրանց տէրերին իր ժամանակ չը վճարեց վարձը։ 1879 թուականի մայիսի 17-ին նոյն վարչութիւնը վճռեց այդ բնակարանների տէրերին բաւականացնելու համար հաւաքել 10,000 րուբլի, որի մի երրորդականը Հայաբնակութիւնից, որ պատերազմի տարինները կառաւրում էր զինուորական պարտականութիւնները և երկու երրորդականը ($6,666^2/_3$ ր.) մահմեդական հասարակութիւնից, որի բնակարանների մէջ զանազան պատճառներով զօրքեր չէին կանգնեցրել։ 1879 թուականի հոկտեմբերի 1-ին բացվեցաւ քաղաքային ինքնավարութիւնը, որ քննելով քաղաքից անցնող զօրքերի բնակարանների հարցը, հարկաւոր համարեց քաղաքային ազատ գումարներ չունենալու պատճառով այդ ծախսը ծածկելու համար հաւաքել բնակիչներից պօլիցիայի որոշած 10,000 ր. տեղ 8215 ր. այն ձեւով, ինչպէս որոշել էր պօլիցիան, այսինքն այդ գումարի $^1/_2$ հայերից, իսկ $^2/_3$ մահմեդականներից։ Այդ գործը, որ բաղադրվեցաւ զանազան անձանց բազմաթիւ խնդրագրերով, որոնք նոր պահանջներ էին անում նրանից զօրքերի համար բնակարաններ վարձելու պատճառով, երկար ժամանակ քննութեան էր առնւում մանաւանդ այժմ, երբ մի քանի անձանց գանգատների շնորհիւ անցաւ քաղաքային զօրքերը քննող նահանգական վարչութիւնը և հասաւ իր վերջնական դրութեանը, որի համեմատ պահանջած գումարը պէտք է բաժանվի հասարակութեան վրա, պէտք է հաւաքվի և բանականութիւն տրվի բնակարանատէրերին։

Մենք իր տեղում նկատեցինք, որ խորհրդային իր պատմածները (նրա կարծիքով պատմական) հաստատելու համար առաջ է բերում ազգային երգերի նշխարքը, նշանագի առնելով առանձին հատւածների վրա, որք լսված էին նրա ժամանակներում։ Ըր նայելով ժողովրդական մտաց այս վաստակներին, որոնց ուղղակի մասնացոյց է առնում նա, եթէ ուշադրութիւն դարձնենք նրա աճի և մնկնութեանց ձեւի վրա,—մինչև անգամ այն դիմներում նա, որոնց Մար Աբասից է նա փոխառնում,—մենք կը գտնենք անհերքելի բանաքաղւած կտորներ. 1) «Երթեալ բնակէ (Հայկի վրա է խօսքը) ի լեռնոտին միում ի դաշտավայրի, (Արարատի) յորում առկաւք ի մարդկանէ յառաջագոյն գրուելոցն դադարեալ բնակէին. զոր հնագանդ իւր արարեալ»... 2) «Շինէ (զարձեալ Հայկը) և զիւղ մի և անուանէ յիւր անուն Հայկաշէն։ Ցիչէ և աստուածոր սպառմաբինս. հարատոյ կողմանէ դաշտիս այսորիկ առ երկայնանասիս միով լեռամբ բնակեալ յառաջագոյն արք սակաւք՝ ինքնակամ հնազանդել զիւրացինս»։ 3) «Ցայսմ խորհրդեան դաշտի բնակեալ Ապամնակայ, չինէ զնոսին ինչ ի հիւսիսոյ կողմանէ դաշտին, և զոսին լերինն ի նոյն կողմանէ, և զլեռնն անուանէ յանդագոյն յիւր անուն Արագած, (այժմ Ալագեազ) և զկալատեանն՝ որն Արագածոյ։ Բայց զբանչելի իմն առէ պատմագիրն, թէ ի յոլով առիթս գոյն բնակեալ ի մարդկանէ յերկրիս մերում ցան և ցիր սակաւք յառաջ քան զգալոսա բնակին մերոյ նախնեացն Հայկայ»։ Այս հատուածներից երեւում է, որ ինքը Խորենացին չէ համարում հայերին Հայաստանի բնիկ բնակիչներ—որ որ խոհեմութեամբ մտածում է նա։

Մենք իր տեղում նկատեցինք, որ Խորենացին իր պատմածները (նրա կարծիքով պատմական) հաստատելու համար առաջ է բերում ազգային երգերի նշխարքը, նշանագի առնելով առանձին հատւածների վրա, որք լսված էին նրա ժամանակներում։ Ըր նայելով ժողովրդական մտաց այս վաստակներին, որոնց ուղղակի մասնացոյց է առնում նա, եթէ ուշադրութիւն դարձնենք նրա ձեի և մնկնութեանց ձեի վրա,—մինչև անգամ այն դիմներում նա, որոնց Մար Աբասից է նա փոխառնում,—մենք կը գտնենք անհերքելի բանաքաղւած կտորներ. 1) «Երթեալ բնակէ (Հայկի վրա է խօսքը) ի լեռնոտին միում ի դաշտավայրի, (Արարատի) յորում առկաւք ի մարդկանէ յառաջագոյն գրուելոցն դադարեալ բնակէին. զոր հնագանդ իւր արարեալ»... 2) «Շինէ (զարձեալ Հայկը) և զիւղ մի և անուանէ յիւր անուն Հայկաշէն։ Ցիչէ և աստուածոր սպառմաբինս. հարատոյ կողմանէ դաշտիս այսորիկ առ երկայնանասիս միով լեռամբ բնակեալ յառաջագոյն արք սակաւք՝ ինքնակամ հնազանդել զիւրացինս»։ 3) «Ցայսմ խորհրդեան դաշտի բնակեալ Ապամնակայ, չինէ զնոսին ինչ ի հիւսիսոյ կողմանէ դաշտին, և զոսին լերինն ի նոյն կողմանէ, և զլեռնն անուանէ յանդագոյն յիւր անուն Արագած, (այժմ Ալագեազ) և զկալատեանն՝ որն Արագածոյ։ Բայց զբանչելի իմն առէ պատմագիրն, թէ ի յոլով առիթս գոյն բնակեալ ի մարդկանէ յերկրիս մերում ցան և ցիր սակաւք յառաջ քան զգալոսա բնակին մերոյ նախնեացն Հայկայ»։ Այս հատուածներից երեւում է, որ ինքը Խորենացին չէ համարում հայերին Հայաստանի բնիկ բնակիչներ—որ որ խոհեմութեամբ մտածում է նա։

Ես նրանց ծագումն խորհրդային հանում է Նոյից. Նոյ, Յաբեթ, Գամեր, Թիրաս, Թորգոմ,—առանց մատնացոյց անելու ազգութիւնները թէ որտեղից է նա քաղել այդ։ Օրինակ՝ Թիրասի վերաբերմամբ նա ասում է՝ «այլ այսպէս զսա կարգեալ զազգ ի յաշխագունէ ուսմունէ և յրինթերցասիրէ Աստուծոյ» (?)։ Թորգոմից յետոյ հայոց ազգաբանական սերունդներին նա այսպէս է կարգաւորում՝ Հայկ, Արմենակ, Արմայիս, Ամասիայ, Գեղամ, Հարմայ, Արամ, Արայ Գեղեցիկ։ Սրանց վերաբերմամբ հաստատում է թէ՝ «Նա է ճշմարիտ և մի ոք յերկուացի, քանզի պատմէ մեզ զայսոսիկ յոլով իրս հատատութիւն Աբիդենոսն և այլն... Այսպէս, ոտար ազգերի ծագումն խորհրդային իր ազգի ազգաբանութիւնը հասցնում է մինչև Նոյը և մանրամասնութիւնների համար դիմում է իր գրչատար ազգերին, ասելի Մար Աբաս Կատինային, քաղում է այնտեղից այն ամէն տեղեկութիւնները, որոնց հարկաւոր է տեսնում օգտուց յորդիս հազորդելու համար...

Գ. Պատկանեանը մտաբերում է իր ընթերցողներին հայոց պատմութեան առաջին գլխի IX—XV գլուխների կարճառօտ բովանդակութիւնները։ Մենք ասելոյդ ենք համարում մեր ընթերցողների համար առաջ բերելու պատմութեան ակնարկած տեղերը, ենթադրելով, որ իրանք ընթերցողները, եթէ հարկաւոր կը տեսնեն, անմիջապէս կը դիմեն Խորենացուն։ Այնու ամենայնիւ երկար փոքրիկ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ

—

Հայոց ծագումն Խորենացին հանում է Նոյից. Նոյ, Յաբեթ, Գամեր, Թիրաս, Թորգոմ,—առանց մատնացոյց անելու ազգութիւնները թէ որտեղից է նա քաղել այդ։ Օրինակ՝ Թիրասի վերաբերմամբ նա ասում է՝ «այլ այսպէս զսա կարգեալ զազգ ի յաշխագունէ ուսմունէ և յրինթերցասիրէ Աստուծոյ» (?)։ Թորգոմից յետոյ հայոց ազգաբանական սերունդներին նա այսպէս է կարգաւորում՝ Հայկ, Արմենակ, Արմայիս, Ամասիայ, Գեղամ, Հարմայ, Արամ, Արայ Գեղեցիկ։ Սրանց վերաբերմամբ հաստատում է թէ՝ «Նա է ճշմարիտ և մի ոք յերկուացի, քանզի պատմէ մեզ զայսոսիկ յոլով իրս հատատութիւն Աբիդենոսն և այլն... Այսպէս, ոտար ազգերի ծագումն խորհրդային իր ազգի ազգաբանութիւնը հասցնում է մինչև Նոյը և մանրամասնութիւնների համար դիմում է իր գրչատար ազգերին, ասելի Մար Աբաս Կատինային, քաղում է այնտեղից այն ամէն տեղեկութիւնները, որոնց հարկաւոր է տեսնում օգտուց յորդիս հազորդելու համար...

Գ. Պատկանեանը մտաբերում է իր ընթերցողներին հայոց պատմութեան առաջին գլխի IX—XV գլուխների կարճառօտ բովանդակութիւնները։ Մենք ասելոյդ ենք համարում մեր ընթերցողների համար առաջ բերելու պատմութեան ակնարկած տեղերը, ենթադրելով, որ իրանք ընթերցողները, եթէ հարկաւոր կը տեսնեն, անմիջապէս կը դիմեն Խորենացուն։ Այնու ամենայնիւ երկար փոքրիկ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԻՑԻ

—

Մարտին 5-ին

Վերջապէս քաղաքիս հայ հասարակութեան կողմից ընտրված պատգամաւորութիւնը, շատ ազդակից նիստերից յետոյ, յաջողեցաւ ընտրել հոգաբարձուներ կալպակեանն և եղիազարեանն երկուս տասնեակների համար։ Պէտք է ասած որ այս ընտրութիւնը չատ յաջող անցաւ։ Ընտրվեցան պ. պ. Յովհաննէսեան Մովսէսեանց, Բարսեղեան Յարութիւնեանց, Յովակիմ Գասպարեանց, Մկրտիչ Տէր-Մարտիրոսեան և Սարգիս Յարուեանց։ Առաջին անգամն է, որ մեզանում ընտրվում է հոգաբարձու համալսարանական մի մարդ, ինչպէս է պ. Յովհաննէսեան Մովսէսեանցը. այդ ուրախալի երեւոյթ է, այդ ցոյց է տալիս որ հասարակութիւնը հասկացել է հոգաբարձութեան նշանակութիւնը, և այդ կոչման յարմարաւոր անձանց գնահատութիւնը։ Ժամանակ է արդէն հեռացնել ամպարէզից անպէտք և տգէտ պատասխանատուներն և տեղն տալ զարգացած և գործող երիտասարդներին։ Շնորհաւորում ենք յիշեալ պարոններին և ցանկանում ենք ի սրտէ յաջողութիւն այդ փառաւոր պաշտօնի մէջ։ Չատատի ենք, որ մեծ պ. Մովսէսեանցը և ընկերակիցները միախորհուրդ կարողացան կանգնեցնել մեր քայքայված ուսումնարանները, որոնք չատ ուժգնացրին

Fonds A.R.A.M

ՄՇԱԿԻ ԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

Տարի 1-ին. Կիրակի, 28 մարտի (ապրիլի) 1882 թ. Թիվ 40

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ ԵՎ Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ

Գինը տարեկան 12½ մանեթ, կիսամյա 6½ մանեթ, երեք ամսով 3½ մանեթ. արտասահմանում տարեկան 15 ֆրանկ, կիսամյա 8 ֆրանկ, երեք ամսով 4 ֆրանկ. առանձին համարը 5 կոպեկ. հին համարները 10 կոպեկ. Գինը վճարվում է առաջին համարի հետ. Հրատարակության գրասենյակը Տփղիսում, Ալեքսանդրովսկի փողոցում, № 20. Ընդունվում են բոլոր տեսակ հայտարարությունները, որոնք տպվում են 1 կոպեկ տողի համար. Ընդունվում են նաև հանձնարարություններ՝ բաժանորդագրվելու «Մշակի» համար. Հանձնարարությունները կատարվում են միայն այն դեպքում, եթե նրանց հետ ուղարկվում է 20 կոպեկ. Ընդունվում են նաև բաժանորդագրություններ՝ «Մշակի» հետ միասին «Նոր Դարի» համար. Նոր բաժանորդագրվողները ստանում են «Նոր Դարի» 1882 թվի առաջին համարները. Ընդունվում են նաև բաժանորդագրություններ՝ «Մշակի» հետ միասին «Նոր Դարի» համար. Նոր բաժանորդագրվողները ստանում են «Նոր Դարի» 1882 թվի առաջին համարները. Ընդունվում են նաև բաժանորդագրություններ՝ «Մշակի» հետ միասին «Նոր Դարի» համար. Նոր բաժանորդագրվողները ստանում են «Նոր Դարի» 1882 թվի առաջին համարները.

ՏՈՒՆԿ ԲԻԲԼԻԱՅԻՑ

Մատթ. 20 գլուխի.

«Ինչպիսի՞ մեծ բան է...» «Ինչպես մեծանում է մեր...» (Ա-ղավնի մեծանում է մի ոչնչական սերմից, որ ամենից մանր է բոլոր սերմերից, բայց երբ աճում է, ամենից մեծ է բոլոր ցանկերից):

Ա. Մատթեոսի Ավետարանչի և Ղուկասի Ավետարանչի հետևյալ պատմությունները Հիսուսի վերջին Երուսաղեմ գնալու մասին ամենից ավելի ուշադրության արժանի են նրանով, որ նրանցում ամենից ավելի ցայտուն կերպով երևում է Հիսուսի ներքին հոգեբանությունը, նրա ներքին տրամադրությունը, նրա ներքին ապրումները, որոնք նա ունեցել է Երուսաղեմ գնալու ճանապարհին: Ամենից ավելի ուշադրության արժանի են նրանով, որ նրանցում ամենից ավելի ցայտուն կերպով երևում է Հիսուսի ներքին հոգեբանությունը, նրա ներքին տրամադրությունը, նրա ներքին ապրումները, որոնք նա ունեցել է Երուսաղեմ գնալու ճանապարհին: Ամենից ավելի ուշադրության արժանի են նրանով, որ նրանցում ամենից ավելի ցայտուն կերպով երևում է Հիսուսի ներքին հոգեբանությունը, նրա ներքին տրամադրությունը, նրա ներքին ապրումները, որոնք նա ունեցել է Երուսաղեմ գնալու ճանապարհին:

Ա. Մատթեոսի Ավետարանչի և Ղուկասի Ավետարանչի հետևյալ պատմությունները Հիսուսի վերջին Երուսաղեմ գնալու մասին ամենից ավելի ուշադրության արժանի են նրանով, որ նրանցում ամենից ավելի ցայտուն կերպով երևում է Հիսուսի ներքին հոգեբանությունը, նրա ներքին տրամադրությունը, նրա ներքին ապրումները, որոնք նա ունեցել է Երուսաղեմ գնալու ճանապարհին: Ամենից ավելի ուշադրության արժանի են նրանով, որ նրանցում ամենից ավելի ցայտուն կերպով երևում է Հիսուսի ներքին հոգեբանությունը, նրա ներքին տրամադրությունը, նրա ներքին ապրումները, որոնք նա ունեցել է Երուսաղեմ գնալու ճանապարհին:

Ա. Մատթեոսի Ավետարանչի և Ղուկասի Ավետարանչի հետևյալ պատմությունները Հիսուսի վերջին Երուսաղեմ գնալու մասին ամենից ավելի ուշադրության արժանի են նրանով, որ նրանցում ամենից ավելի ցայտուն կերպով երևում է Հիսուսի ներքին հոգեբանությունը, նրա ներքին տրամադրությունը, նրա ներքին ապրումները, որոնք նա ունեցել է Երուսաղեմ գնալու ճանապարհին: Ամենից ավելի ուշադրության արժանի են նրանով, որ նրանցում ամենից ավելի ցայտուն կերպով երևում է Հիսուսի ներքին հոգեբանությունը, նրա ներքին տրամադրությունը, նրա ներքին ապրումները, որոնք նա ունեցել է Երուսաղեմ գնալու ճանապարհին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

«Spectator» լրագրի վերջին 20-ից մեծ մասի հրատարակության արգելումը

Ինչպես հայտնի է, ոչ հրատարակության արգելումը Պետերբուրգի տեսչության կողմից ենթարկվեց «Spectator» լրագրի վերջին 20-ից մեծ մասի հրատարակության արգելումը:

կարելի է մտքերուն մէջ գոնէ այն համոզմունքը գոյացնեն որ Կ. Պոլսոյ մէջ Ազգային վարչութիւն մը կայ անունով մարմին մը կայ այս միջոցիս: Ահա ձիշդ այս մասին մէջ է որ կը սխալին մեր դաւառացի և ուսախաչակ ազգայինը, և նոյն էութիւնն պարզելէ, անոնք ալ մեզ նման պիտի տեսնեն թէ՝ ինչ որ Ազգային վարչութիւնն կը պակսի այս ժամուս՝ ձիշդ անոր անդամոց չը գոյութիւնն է:

Այսօր ժամանակը չէ քննադատելու թէ ինչ միտք յայտնով կամ ինչ ծագումի կապակցութեամբ եղան այսպիսի կազմակերպութիւն մը տալին այդ վարչութեան որ ազգին դլուխն քանի մը բանաւորներ և քանի մ՚ալ դաստարկապետներ կարգելէ գաս ուրիշ արդիւնք չունենայու և որ անմիջական և ամենէն ինաստուր հետեւանքն կը զգանք այսօր, այն է տիրած անիշխանութիւնը և անոր պատճառած չարդրդուլ ազնապալի վիճակութիւնը:

Գիտէք անչուշտ,—եթէ չը գիտէք ալ կրնաք նիլ խիտ մեծ չէ,—որ Ազգային վարչութիւնը վեց տեսուչներէ բաղկացած է որ պատրիարքը կրնտրէ, բայց չէ կարող պաշտօնանկ ընել: Այս տեսուչներն, կամ նախարարներն են 1. Առենապետն (Տ. Խասքիան) որ կապիտէտի գլուխը կը հանդիսանայ: 2. Կրօնական տեսուչը (Սիմոն եպիսկոպոս): 3. Դատական տեսուչը (Ս. Ազնաւուր): 4. Ցարաթղթական տեսուչը (Մ. Մամչեան): 5. Նլմուական տեսուչը (Գ. Մելիքեան): 6. Կրթական տեսուչը (Մ. Մամիկոնեան): Այս տեսուչներէն մէկը, ինչպէս տեսաք, եկեղեցական է, մէկը տեղատուր, երկուքը վաճառական և երկուքն ալ Թրատն է Ֆէնդի են:

Սիմոն եպիսկոպոս՝ Առաքեալական անձ մրնէ, բայց կարծենք անկէ որևէ յիշատակութեան արժանի կատարելութիւն մը չունի: Իսկ անոր գործունէութիւնն այն աստիճան տարմանալիակ է որ իր ընկերներուն գործունէութեան ալ օգուտ կը բերէ, ալ ալ արդելք կըլլայ: Ս. Ազնաւուր քանիցս հրաժարեալ է և հիմայ գործն դեր չուզեր ունենալ: Գ. Մելիքեան հրաժարեալ է. Մ. Մամչեան բնաւ գործել սկսած չէ սկսած, ըսել է նա ալ անսանաած օրէն ի վեր հրաժարեալ է: Այսպէսով այժմ պաշտօնի վրա կը մնան մի եպիսկոպոս և երկու ալ Թրատն պաշտօնեայ:

Խոստիանը մասնաւորապէս Ամերիկա ուղեւորելու առիթը չեմ ունեցած, սակայն հաստատութիւնը ընդհանրապէս կը վկայէ անոր տագնապին համար: Անոր անկեղծութիւնը վրա է, որ մանաւանդ վերջի խնդիրներու առիթ ժողովուրդը տարակարծիք է: Ինչ որ ալ ըսուի այդ անձի վրայ՝ բան մնայ նա գլխաւոր թերութիւնն մը սէր է, այն է սէրութիւնն ծառայութիւնները մէջ գտնելը: Այսպիսի ժամանակներ եթէ էքէնդիի մը կատարեալ հայրենասէր է, (ասիկն հրաշք կարելի է), մէկ կերպով միայն իր հայրենասիրութիւնն տպաւորեցնել կարող է տալ, այն է հրաժարելով կամ գնանելէն կամ ազգային ամեն գործերէ, գոնէ ժողովրդի կասկածանաց տեղի չը տալու համար: Ս. Խոստիանն եթէ այնչափ կը սիրէ իր ազգը, ինչպէս կը պարծենայ, կրանի, ահա ամենապիրծին միջոց մը իրեն իր անկեղծութիւնը ապացուցանելու և գործակցութիւնը բառնալու համար: Ազգի մէջ իր գործն գեր մը միշտ խաղալը՝ վերջապէս այնպան անհրաժեշտ չէ որքան ոմանք կը կարծեն:

Մեւս էքէնդին է Մ. Մամիկոնեանը որու հետ տակաւ տեսութիւն ըրած եմ ժամանակաւ, երբ առողջութի պատճառաւ առիթ մնէի տպատրաստիոի գնալու: Սա, ինչպէս ըսինք, կրթական տեսուչն է, այսինքն թէ ընդհանուր Ցամկասանաի հայոց մանկտւոյն կրթութեան հոգը պէտք է տանի: կամ Պօլսոյ ուսնալ անձինք չափազանց անտարբեր են ազգային կրթութեան մասին կամ գնաւ ուսնալ մարդ մը չիկայ այստեղ որ պատրիարքը ուրիշ մկը չէ գտեր որ յանձնէ այսպիսի կարեւոր և փափուկ պաշտօն մը և դիմեր է մկ անձի, որ կենացը իր թագային նախարկրթութեանէն գատ ուրիշ դպրոցի երես տեսած չունի և այնչափ տզէտ և ինքնահաւան է որչափ կը պատճանէ Բ. Դրան հայ պաշտօնեաթէ մը: Սա իր ամրողջ պաշտօնավարութեան մէջ երկու գործ միայն տեսած է նշանակութեան արժանի: Առաջինն է պաշտօնական ապրուստութեան մը տրատարակութիւնը, որով ամեն կրթական մարմին իրեն կանոնագրութիւնը Նորին Ըշխանութեան վաւերացմանը ներկայացնել կը տրատրեի, և որու փոխարէն կրթական մարմիններն փոխադրին իրարու երես նայիլ և ծիծաղիլ: Երկրորդ գործն եղած է չրջաբերական մը յղազարկել ամեն մը առաջ վարժարաններուն որ վարդապետց տօներն օրը ազգային ցոյցեր ընելէ ետ կենան և որու ամենայն խնդարութեանն հետագայական հոգարարձութիւններն, հանդէսներն առաջ փառաջ վարժարաններէն եկեղեցիները փոխադրելով:

Ահա այս է այս ժամուս Ազգային վարչութիւն ըսուածը, որ դրեթէ երկու Բ. Դրան էքէնդիներէ կը բաղկանայ: Անիշխանութիւն կամ դիկտատորութիւն եթէ ըսուի աւելի յարմար է այս կացութեան և Բ. Դուռն ալ ի վարոց ամեն փափաքին հասած կը համարուի. հետեւապէս նա ալ կաշխատի որքան հնար է այս կարգադիր վիճակը երկարել:

Բնական է որ այս էքէնդիները չեն չատպեր ժամ յառաջ Ազգային ժողով դումարելու և այս ջլատող վիճակին վերջ մը տալու, տեղապահի մը անցան Ալպի կողմը: Նա ամենց Բարիլոնը և գառա Բարիլոնի աղբայ...»

Բարիլացիներուն անկախութիւնն սէրը յայտնի է ամենուն, որք խնամատարել են նրանց, վերջին ժամանակներում լոյս տեսած, պատմական հատուած յիշատակարանները: *) Ասորեստանցիներուն տիրապետութեան ժամանակներում տասնեակ անգամներ յատ են կանգնում նրանք ընդդէմ Ասորեստանի և, հետազոտելով միայն այժմեան, ընդունում են նրա գերադրութիւնը: Իսկ եթէ նոյն իսկ բարելացիները յաժարակամ համաձայնվեցին ընդունելու Ասկին իրանց թագաւոր, որովհետև՝ անհերքելի է որ՝ այս անձնատրութիւնում տեսնում էին նրանք իրանց քաղդէացուն: Այսպիսի փաստը, յիշելով տիրոջ կազմակի հանդամանքների վրա, ստանում է ծանրակշիռ նշանակութիւն Ասորեստ և Բարիլոնի քաղդէացիների ազգակցութեան հարցումը.... Եւ եթէ ասանդութիւնը մտաբերել է այս ազգակցութիւնը և արտայայտել է այս իրողութիւնը Հայկի Բարիլոնից դէպի Արարատի լեռները գաղթելութիւնը—կատարել է այն, ինչ որ պիտի անէր ժողովրդային ասանդութիւնը. այսինքն՝ իր կանոնացած պէս լուսաւորել է իրողութիւնը և նրա պատճառը....

Բէլի ու Հայկի պատերազմը Արարատում այսպէս է մնկնում մեր պատկառելի հեղինակը:—Յայտնի է, պրում է նա,—որ Բէլ Բաբիլոնում և Ասորեստանում պաշտուած բարձրագոյն դիցերից մկն էր: Ասորեստանցիները կոչում էին

*) M. Ienant, Annales des Rois d'Assyrie, Paris, 1874 p, 53: Տ. նմանապէս Hur. lenormant, les prémieres civilisations, t. II, 1884 գլուխ՝ Un Patriote babylonien du VIII siècle avant notre ère, հմ. 203—309

իրանց Բէլի տեղ: Ասորից յետ *) անմիջապէս նրա անունն էր բացակայելում.... իսկ հայերը անուանում էին իրանց Հայկի որդիներ: Հայկ աստղաբաշխութեան մէջ նշանակում է Օրիոնի համաստեղութիւնը և չատ կարելի է որ այս անունը ի հնումն ունեցել է դիւցազական նա նշանակութիւն, որպէս Ասորը և Բէլը: Կարդալով ասորեստանցիների արձանագրութիւնները նրանց յարաբերութիւնները Ասորեստանի հետ, ակամայից նշմարում ենք՝ քրիստոսի վիպական պատմածներում Բէլի ու Հայկի դրամանց վերաբերմամբ՝ իսկական ասանդութիւն—անվերջ և դարեր տեսած պատերազմը ասորեստանցիների և հայերի մէջ: Այդ ասանդութիւնները չեն անհետացել ազգի բերանից մինչև մեր ժամանակները անցած. Նոյն իսկ տեղերում, այսինքն՝ Վանայ լճի չրջակայքում, Բէլ ու բնակիչները համարում են իրանց գիւղը Բէլի թագուած անդը: Փոքր ինչ դէպի հիւսիս, նոյն լճի արևմտեան եզրում, գտնւում է Ներսիսի լեռան (մատենագէտ Բէլ Ներսիս) և այստեղ իսկ գտնւում է բաւականին խաչոր քարերի մի չարք: Սրանց վերաբերմամբ բնակիչները պատմում են թէ սրանք Ներսիսի թագաւորի ուղտերն են եղել: Այս Ներսիսը ասղեկ է Ասորած գտնել և թէ իբր ճշմարիտ Ասորածը քար է դարձրել նրա ուղտերին, իսկ ինքը՝ Ներսիսի՝ գահավիժ կորել է ի վիհս երկրի (?): Որիմն ասանդութիւն և այս մասը պատմական հիմք ունի....

*) Այս խնդիրը աւելի մանրամասնօրէն աշխատասիրված է ի Essai de Commentaire des fragments cosmogoniques de Bèrose par Lenormant, Paris, 1872 p. 48—55.

*) Արձանագրի բովանդակութիւնը ս. պ. կոսսոլիչի—Inscriptiones-Palaco-persicae Achaemenidarum Petrop. 1872 p. 35—36 Inscrip. Behistani III.13—14: Նմանպէս Journal of R. Asiatic. Society.

*) Տ. J. Rawlinson, The five great Monarchies of the ancient eastern Worlid. Second Edition, London 1871. II, հմ. 12—14: Նոյն հեղինակիներ, History of Herodotus New Edition, London, 1862, vol 1, p. 488—493:

*) Նկատէք Ասրպիտեան, Տեղեկագրութիւնք ի փոքր և ի Մեծ հայս: վէն. 1864 հմ. 251, 274

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 մարտի: Պրօֆէսօր Խանըկովի առաջարկութեամբ Համակրական նամակներ վարչական Հանրապետական 28 պրօֆէսորներից ակադեմիան մեկնացնելու պատճառով: Սուլթան Համամայն է պաշտօնապէս դիմել Բօսնիան և Հերցեգովինան Ասարիային, եթէ Ասարիան կօգնէ նրան գրաւել Բարկանեան անցքերը: Ասարիացիները անհնար դնով կամենում են յետ առնել Զերնօգորիա փոխած Հերցեգովինացիների հողերը:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 մարտի: „Зимняя Дивалія" թատրոնի մէջ այսօր երեկոյեան 9 ժամին հրդեհ ընկաւ: Ներկայացման ժամանակ: Թատրոնը, որ լի էր հասարակութեամբ, մինչև ժամի 10 րոպէումին այրեցաւ: Բոլոր հրդեհասէնները հանգրված են, պաշտպանում են թատրոնին կից շինութիւնները, աստիճ քամի է: Դժբաղդութեան մարդկերանց հետ դեռ յայտնի չեն: Հրդեհը վերեից սկսվեց և այդ պատճառով հնար էր դուրս փախչել: „Правит. Вѣстн." լրագիրը հեղքամ է լրագրական լուրերը ծովային ոեխնիկական ուսումնարանի փակման մասին: Ութսնի մէջ նաւագնացութիւն սկսվեցաւ: Ներքին ՎՕլգայի սառուցը շարժվեց: Ամեր գաղթողների արաօնութիւնները աւելացրած են և նրանց ժամանակամիջոցը երկարացրած: Բէյլաչէյ ակադեմիայի ընդհանուր ժողովի քուէարկութեան ժամանակ չընտրվեցաւ վաճառական կօնչինի ոուսաց առաջին քարվանը Մերվի մէջ աջողութեամբ ծախվեցաւ: Խարկովում այսօր սառնիկ փոթորիկ կայ, ալեաները մեծ են: Պատճառի ճանապարհորդութիւնը վիէննա քաղաքական նպատակներ չունի: Նա ուղեւորվեցաւ իշխանուհի Միլիցային դիմաւորելու համար: Ինչպէս երեւում է, վօլկենշտէյնի ճանապարհորդութեան նպատակն է համաձայնութիւն սառնալ Բօսնիան և Հերցեգովինան Ասարիայի հետ միացնելու համար: Էկսպերտները մտադիր են կենտրօնացնել իրանց ուշադրութիւնը գաղթականութեան վրա, միջոցներ գտնել գաղթականութեան կազմակերպութեան առաջ առնելու համար դիւրահաւատութեան պատճառով և պաշտպանել գիւղացիներին ապրատառնալուց, որ առաջանում է անհասկացող գաղթականներից ի զուր տեղ հողեր գնելուց:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 մարտի: Թատրոնի այրվելու ժամանակ մարդկերանց հետ դժբաղդութիւններ չը պատահեցան: Միայն շատերը վերևի հագուստները կորցրին: Ս. Պետերբուրգի մաքսատան նախկին կառավարիչ Ենգելգարդտ դատապարտվեց է ենթարկված: Ասարիական պաշտօնական լրագիրներըը յայտնում են, որ Ասարիան մտադիր չէ իր հետ միացնել Բօսնիա և Հերցեգովինա: Նեմեցները կասկածում են երկաթուղիների կառավարչական դիրեկտօրներին արգելել ուրիշ պաշտօններ վարել: Փոստային տեսական օրերում կը փոքրացնվի: Գաղաքներից դուրս նամակները 6 կ. կարժենան, քաղաքային փոստայով ուղարկվածները 2 կոպէկ:

Խմբագիր—հրատարակող ԴՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Թուռ, Մանուազ, Բաղ անունները առնչված են հետևյալ աշխարհագրական անունների մեկնաբանելու համար. Խոխոմունիք (ասորեստանցիների khar khar-ը) Մանուազական և Բզնունեանց կատուածքներ, Մանուազակեր: Այս ամեն յիշած տեղերն Հայկի նուռնեալ տեղերն են: Այս անուններն շարքում կազմում անունը չատ օտարոտի է յուսում մարդու ականջին իր յատկական վերջաւորութեամբ, նաև իր ամենին սեմական ծագումովը: Կադմ հրկարէն նշանակում է արեւելք, իսկ յատնոց աստղաբաշխութեանում կադմը նշանակում Փիւնիկեցիների գաղթատեղին Քնանասանում: Այս երկու վերջին մեկնաբանութիւնները մեզ համար կարևոր մեծ նշանակութիւն ունեն,—քանի նրանում է, որ Հայկի տեսական երկիրները տասցել է Կարմոսը, այսինքն՝ հայոց սկզբնական երկիրը, Ասորեստանի հիւսիսում, որա անունով պիտի որ կոչված լիներ: Կադմոսն իշխանութիւնը տևել է երկար ժամանակ և խորհնային քանիցս անգամ յիշում է, երբ խօսքը գալիս է Ասորեստանի հարևան տոհերի վրա. Նա քանդել գաղեվլանն և գնարատային նուռնեալ (խօսքը Ասորի վրա է) ի ձեռն յանձնել էր երկու ցեղերու այսօրիկ սխակեանցն գաղեվլա և տէր ի Կադմոս տանէն գասրեստանին.... (գր. տ. դ. VIX): Կադմոսն «տունը» յիշվում է խորհնացուց վարդապետի նա, պատմական ժամանակում: Սրանից յետոյ հասկանալի է դառնում ինչու ասորեստը (կրկնելով քրիստոսի խօսքերը) Կադմոսն թողնում է Հայկի նախկին երկրամբ և չէ տանում նրան դէպի հիւսիս Ասորի սահերը. Կադմոսը հարկատու է եղել նրան «Կադմոսն տուն» անունը մնկնելու համար....

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱՐԲԻԿԱՑԻՈՆ լաւ ՏԵՍԱԿՈՏԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿՈՏ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքայ, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի: Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ձաշակին: Մխախտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 ր. 20 կոպէկից, մինչև 3 րուբլի:

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բամնուի Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալէրէում, Դվօրցովի փողոց վրա, № 3.

Գաղաք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արդիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ
1—25

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր ստացվեցաւ Ամերիկայից ՊԱՏԱՎԿԷ *որն ուրիշ տեղ ծախվում է հասը մէկ րուբլով, իսկ մեզ մօտ 40 կոպէկ է: Արծրունու գալէրէում:*

8—10

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ

գլխարկներ 1 ր., **ֆուֆայկաներ** 2 ր. 75 կ., **բրիւկներ** 4 ր., **բէջակներ** 8 ր. *ամբողջ հագուստ* 13—19 ր., *դրապ, մահուդ, արխալուղ, արխիներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհանուր բրինձ* 6 կ., *սագօ և պերլօվայա կրուպա* 9 կ., *պանիր շվեցարեր* 70 կ., *նշշատայ կօլմանի* 18 կ. *Ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ* 2 կ., *լուացքի փոշի* 5 կ. **ՆՈՐՈՒԹԻՆ:** *Մեզրամեմ և արծաթեայ մատներ* 35 *և* 42 կ. *Ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ* 30% *էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար* 4 ր., *մեծերի համար* 12 *րուբլուց:* **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՄ:**

27—36

ՋՄԻԻՌՆԻԱՅԻ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ *ամսագրին բաժանորդագրվում են Բ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում: Տարեկան գինը, 12 տետրակի* 10 *րուբլի է: Հասցէն՝* **Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова.**

5—10

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ 4 ր., *ծրծոցներ* 1 ր., *ծալվող մէճառներ* 1 ր. 50 կ., ՓԱՑՏ-ԱՔՈՒՈ 4 ր., ԲԱԶԿԱՔՈՒՈ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 *րուբլի և աւելի, թէյի բաժակներ* 25 *և* 30 կ., *մի ամսի քօրոցներ* 50 կ., *պատակաւոր ծխողների համար* 60 կ. *Ֆունտը, անգլիական վանննեներ և այլն ծախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 *զոյգ գուլպաներ* 25 կ.—*իլ զոյգը,* 10,000 *զոյգ կանանց* ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 *մատուցարաններ* 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 *արշին բամպէյ* 1 ր.—1 ր. 30 կ., *պատմնա* 40 կ.—1 ր., 300 *հատ բէվօլվեր* 4 ր.—35 ր., 700 *ալբոմ կիսագնով,* 10,000 *-ֆունտ թէյ թէյամանով* 1 ր. 65 կ. *եր -կաթէ գրիչներ խրտաքանչիր ձեռքի համար, նախվում են* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** *մէջ:*

98—100

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ *պապիրոսների թղթի գլքոյկների գործարանը* ՐՕՍՏՕՎ (*Դօնի վրա*) *քաղաքում հարկաւոր է համարում պ. պ. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը դարձնել ֆրանսիական* Abadie *թղթի վրա մեր տպագրութեամբ,* Abadie *գլքոյկը,* 300 *թէրթերով արժէ* 10 կ., *իսկ* 150 *թէրթերով արժէ* 5 *կոպէկ: Գործածողները առանց որ և է դժուարութեան կը համոզվեն, որ ասոնց միջև այն թուղթն է, որ* Кронъ*-ի տպագրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ էլ ծախվում է շատ էժանդ, այն է* 300 *թէրթանոց տետրակը ծախվում է* 15 *կոպ., իսկ* 150 *թէրթանոցը—7 կոպէկով: Բայի ուրիշ լաւ թղթերի մեր տպագրութեամբ ունենք և ամենալաւ* ՄԱՒՆ *(*240 *թէրթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանձնապէս երջանկական Իւսատանի բոլոր ծխախոտավաճառների մագազիններում: Մենք հակերով ենք ծախում (գնեք ոչ պակաս հինգ կարօրկաներից):*

3—10

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գօլովինեան պրօսպեկտի վրա, տան Ճարատարապետ Բէլօխ: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 *ժամից մինչև* 3 *ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան* 7—10 *ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:*

ԽՄԻՉՔՆԵՐԻ *առևտուրը պատուհանով առաջին տեսակի* **ԿՕՆԵԱԿԸ** *վաճառում է* 1 ր. 10 կ. *շիշը,* **ՊՕՐՏ-ՎԻՆ և ԽԵՐԵՍ** 1 ր. *շիշը:* **ԼՕՆԴՕՆի** *խանութում* **ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ** *բանկի տակ:*

10—10

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ

Ամենամեծ և գործնական ձևի, բացատրական կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է ապահովացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մնայ մամուլի տակ. դիրքը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մանրամասն տպագրութեամբ. դրա հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակատուփիկ „Գող“ վիրնագրով և „Ի՞նչ երգերը“ յաւելուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են դրուել „կենտրօնական“ և „Զաքարիայ գրիգորեանցի գրամագլուխ առևտրում և թագէոս Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. բացի նրանցից հրատարակիչ Աբել Գ. Ապրեանից

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ:

Ընկերութեան վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ տեղի կան **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ** *նշանակված է ներկայ ապրիլի* **ՄԱՐՏԻ** 14-*ին: Ժողովի տեղն և ժամի մասին առանձին կը յայտնվի:*

2—2

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ *ստանում է Մոսկվա, Օդեսա և Պետերբուրգ:*

ԱՊԱՀՈՎԱԳՑՈՒՄ *է նեղքին* 5% *փոխառութեան տոմսակներ* 50 *կոպէկով* 5%

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ *է դրամ ըստ պահանջման . . . . .* 5%

„ „ „ *ընթացիկ հաշուով . . . .* 6%

„ „ „ 6 *ամիս ժամանակաւ . . . .* 7%

„ „ „ 12 „ „ . . . .

Օտար քաղաքացուց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշգրտութեամբ:

5—10 (1)

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՑի ՄԵՐՁԵԼ *ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ* ԿԱՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., *չամադաններ* 250—25 ր., *սակվօյաժներ* 1. 30—12 ր., *սուրճ պուդրներ ճաշատարէի* 6—35 ր., *մսաղներ* (погребцы) 6—25 ր., *սամօվարներ* 60 կ.—1.25 *ֆունտը., կոլածների պղնձէ ամաններ, գերմանեթայի երկաթէ էմալով ամաններ. ռումի վալնի կներ մրամօրներ* 38 ր.—75 ր., *հրացաններ երկու լուլանի* 6—32 ր., *ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ* 3. 50—30 ր., *պատրոններ. (գուլաններ) բէլջիյսկի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գլխի պապիրոս.* 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (*չայ*) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, *բրեկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էլեկտր. կօֆէ էլեկտր և մխեհլօտներ. Պետերբուրգու* 40—1 ր. 25 կ. *հայկլիներ ամենայն տեսակ* 28 կ.—240 ր., *պրօբկայ գինեվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դուչմոկ (шухъ), պաշտոններ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գանագան ֆաբրիկանների* 1 ր. 20 կ.—25 ր. *դուժինը. դրչափոխներ* 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. *գանակ ջիբի* 1—60 կ.—12 ր., *գանակ հացի* 20 կ.—1 ր., *հատը, կոլածներ* 1—40 *մինչև* 3—20 կ. *պրիբօր. միս կարելու մանչինայ. Անգլիական ութմներ, բրիտանկի չայնիկներ, կաֆկինեներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրահմալ կաթօրկեն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժաւեչ, թամպի փոշան, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, բորեատխատակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեզանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժինը* 1—50 կ. *մինչև* 12 ր., *և չայու* 45 կ.—5 ր., *չուշիկք* 45 կ.—3 ր., *շամդաններ ամեն տեսակ* 25 կ.—12 ր. *ջուխտ, պղնձապատկաններ վարշավու, ՈՒԶԻՆի ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց* 15 կ.—50 կ. *ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիկներ, գոնտիկներ* 35 կ.—4—50 կ., *հատ, անձրևի և շքեղ. սանդրեր շքմայու ասկրէ, գուտապերչայի և փայտէ, շտռափաներ դլեխ, շորի, սապոնի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէկ* (бумага) *մատոկի կօճղ և շալէ* (гарусъ) *ֆկչատոկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գործատերերչի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ* 3 կ.,—30 կ., *կատր, հատավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ* ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻՑ. *և այլն և այլն և այլն:*

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒԱՑԻՆ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍՈՍԱՆՑԻ *պահեստում.* (въ складѣ) *Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց ում կաթօլիկաց փողոցի անկիւնում* № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հեռևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

7—180

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՁՕՐԵՔՇԱԲԹԻ, 10 ՄԱՐՏԻ, ԸՕԲԼԻՐՏ ԼԻՆՑԻ ԲՆԱԿՏՒ

Պալատական պատիւ ունեցող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, *մագերը ամրացնող և նրանց* ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ *վերադարձնող: Գինը* 2 ր. *շիշը,* ՓՈՍՏԱՑՈՎ *ուղարկված* 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ *խանութի մէջ.*

ՍՏՈՒԱԼԻՏԻ ՍԱՊՕՆ *և հոտաւէտ ջրեր և այլն* 89—100

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍԻՕՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

Գնում և վաճառում է ամեն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԹԵՐ** *թղթեր, ակի և պօմադրաման:*

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաթեր թղթերի **ԳՐԱԻԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** *է անում Մոսկվա, Օդեսա և Պետերբուրգ:*

ԱՊԱՀՈՎԱԳՑՈՒՄ *է նեղքին* 5% *փոխառութեան տոմսակներ* 50 *կոպէկով* 5%

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ *է դրամ ըստ պահանջման . . . . .* 5%

„ „ „ *ընթացիկ հաշուով . . . .* 6%

„ „ „ 6 *ամիս ժամանակաւ . . . .* 7%

„ „ „ 12 „ „ . . . .

Օտար քաղաքացուց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշգրտութեամբ:

5—10 (1)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Марта 1882 года. Типогр, Главн. Упр. Главнопачальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Меник. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 41 Մարտի 10 (22) 1882 Մարտի 10 (22) № 41

ՏԱՄՆԱՄՅԱ ԿԵՐՊՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միջնային խմբագրատան միջոցով։

Օտարազգացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և սուն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին տեսութիւն։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—Արտաքին տեսութիւն։ Ազգային անձնաւորութիւններ։ Աւստրօ-Ունգարիա։ Նամակ Թիւրքիայից։ Ապագային լուրեր։—Թաւրէն Լուրեր։—Հնութիւններ։—Յանցագործութիւններ։—Բանասիրական։ Նամակ Ս. Պետերբուրգից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Շուշի, 1 մարտի

Ես վճռաբար չեմ պատրաստ «Գործ» ամսագրի հրատարակվելու ճիշտ ժամանակը, միայն սուտ չը գալս գալու պատճառս, որովհետև հարկաւոր էր ինձ խնայել թէ քանի բաժանորդներ կունենամ։ Այժմ, երբ մօտաւորապէս յայտնի է ինձ ապրուստ վերջն անելիք միջոցի քանակութիւնը, պարտ ունեմ յայտնել, որ «Գործ» ամսագրի առաջին համարը դուրս կը գայ անպատճառ մինչև ներկայ մարտ ամսի վերջը և կուզարկվի բաժանորդներին։

Խնդրեմ, այս մի քանի տողերին տեղ չնորհէք պատուական «Մշակի» մէջ։

Ա. Հախումեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սրէկ, մարտի 8-ին յանձնեցինք տպմատեղի վառուտական պ. Բաթա Աստղէօվին 550 րուբլ Թրխնան հայրենիքին վան հասցնելու համար։ Այդ փողից 500 րուբլ Փոթիում բնակվող պ. Պօղոսեանը է նուիրել։

—

«Моск. Телеграфъ» լրագրում կարդում ենք։ Մուրացկանութիւնը ջնջելու հարցը, որ մանաւանդ տարածված է Ռուսաստանի մայրաքաղաքներն և մեծ քաղաքների մէջ, ներկայ ժամանակում, ինչպէս յայտնի է, նոյնպէս զբաղեցրել մինիստրութեան մէջ կազմված առանձին յանձնաժողովի քննութեան առարկայ է։ Երկարատև մուրացկանների թիւ մասին հաւաքված տեղեկութիւններից երևում է, որ վերջին ութ տարիներում, միայն Պետերբուրգում, ոգորմութիւն խնդրելով պարապող 21 հազարից աւելի երկտոտ անձինք են բռնված։ Այդ թիւից Պետերբուրգի նահանգի մնում $4^1/_2$ հազար մարդկանցից աւելի է։ Մուրացկանութիւնը 20 և 50 թուականների մէջ աւելի աճեց։

—

Մի և նոյն լրագրում կարդում ենք, որ Կիևի ազատական ընկերութեան ընդհանուր ժողովի միջնորդութեան պատճառով, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը, ինչպէս մեզ հաղորդում են, նպերումս թոյլ տուեց ազատիաններին, որոնք ատարել են իրանց ուսման ընթացքը Ռուսաստանի հոգևոր սեմինարիաներում և բնական ուսումնարաններում, մանել համալսարան առանց հնուանութեան քննութեան, առաջինները լսելու ֆակուլտէտներ, իսկ երկրորդները, այսինքն բնական ուսումնարաններում ատարտողները—մաթեմատիկական և բժշկական ֆակուլտէտները։

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք։ Երէկ, երեքշաբթի, փետրվարի 23-ին, մանկավարժական ժամանակում պ. Փիւռակ դասախոսում էր ֆրանսիական լեզուի մեթոդիկայի մասին։ Դասախոսութեանը ներկայ էին բաղմաթիւ լսարներ։ Դասախոսութեան առարկան հետևեալ հարցն էր. քերականութեան ուսումնասիրելը արդեօք ազդեցութիւն ունի աշակերտների մտաւոր զարգացման վրա։ Ճարտար դասախոսը ապացուցանում էր, որ քերականական հասկացողութիւնները ներկայացում են միայն հասկացութիւններ, ինչն քերականութիւնը սխօլաստիական կանոններն և ածխիմների մէկ հաւաքածու է և այդ պատճառով չէ կարող ուսանողների մտաւոր զարգացմանը նպաստել։ քերականութեան ուսումնասիրելու վրա ժամանակ կորցնելը աւօգուտ է։ Իր մտքերը և կարծիքները դասախոսը հաստատեց մի քանի լաւ դասապրների քննութեամբ, ցոյց տալով նրանց բոլորովին անպիտանութիւնը լեզուն ուսումնասիրելու նպատակի համար։ Մարգօ, Խիւտօվիչի, Բուսարի, Վարդանի, Բատուևի, Ֆլիմակի, Բրաչէի և այլոց աշխատութիւնները անխնայ կրիտիկայի ենթարկվեցան։ Փոխանակ քերականութիւնների հեղինակների պահանջները և նրանց աւօգուտ ջանքերը տիրապետել լեզուի վրա, դասախօսը այն եզրակացութեան հասաւ, որ յատկանիշ է, որ վերջին ութ տարիներում, միայն Պետերբուրգում, ոգորմութիւն խնդրելով պարապող 21 հազարից աւելի երկտոտ անձինք են բռնված։ Այդ թիւից Պետերբուրգի նահանգին մնում $4^1/_2$ հազար մարդկանցից աւելի է։ Մուրացկանութիւնը 20 և 50 թուականների մէջ աւելի աճեց։

—

Մի և նոյն լրագրում կարդում ենք, որ Կիևի ազատական ընկերութեան ընդհանուր ժողովի միջնորդութեան պատճառով, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը, ինչպէս մեզ հաղորդում են, նպերումս թոյլ տուեց ազատիաններին, որոնք ատարել են իրանց ուսման ընթացքը Ռուսաստանի հոգևոր սեմինարիաներում և բնական ուսումնարաններում, մանել համալսարան առանց հնուանութեան քննութեան, առաջինները լսելու ֆակուլտէտներ, իսկ երկրորդները, այսինքն բնական ուսումնարաններում ատարտողները—մաթեմատիկական և բժշկական ֆակուլտէտները։

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք։ Երէկ, երեքշաբթի, փետրվարի 23-ին, մանկավարժական ժամանակում պ. Փիւռակ դասախոսում էր ֆրանսիական լեզուի մեթոդիկայի մասին։ Դասախոսութեանը ներկայ էին բաղմաթիւ լսարներ։ Դասախոսութեան առարկան հետևեալ հարցն էր. քերականութեան ուսումնասիրելը արդեօք ազդեցութիւն ունի աշակերտների մտաւոր զարգացման վրա։ Ճարտար դասախոսը ապացուցանում էր, որ քերականական հասկացողութիւնները ներկայացում են միայն հասկացութիւններ, ինչն քերականութիւնը սխօլաստիական կանոններն և ածխիմների մէկ հաւաքածու է և այդ պատճառով չէ կարող ուսանողների մտաւոր զարգացմանը նպաստել։ քերականութեան ուսումնասիրելու վրա ժամանակ կորցնելը աւօգուտ է։ Իր մտքերը և կարծիքները դասախոսը հաստատեց մի քանի լաւ դասապրների քննութեամբ, ցոյց տալով նրանց բոլորովին անպիտանութիւնը լեզուն ուսումնասիրելու նպատակի համար։ Մարգօ, Խիւտօվիչի, Բուսարի, Վարդանի, Բատուևի, Ֆլիմակի, Բրաչէի և այլոց աշխատութիւնները անխնայ կրիտիկայի ենթարկվեցան։ Փոխանակ քերականութեան հեղինակների պահանջները և նրանց աւօգուտ ջանքերը տիրապետել լեզուի վրա, դասախօսը այն եզրակացութեան հասաւ, որ յատկանիշ է, որ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ

—

Դանք Արմենակին, Արմէն, Արմենիա խօսքերի նախնական ծագումներին, որոնց ստուգիւրը անուանում է Հայկի որդի։ Մենք վերևում ասացինք թէ Արմենակը նախկին աստղաբաշխներում չը պիտի որ ազգակցութիւն ունենար Հայկի հետ և թէ այնուհետև է մոցրած սրա անունը Հայկի ու կադմոսի մէջ...

Արմենակի զէմ Աքրաատեան երկիրը գաղթականութեան թողից, այսինքն՝ երբ՝ տառնալ զանազան բաղմութիւնն խառայ յարևելս հիւսիսոյ, և երթեալ իջանէ ի խորին գաշտաւայրի միոյ և այլն,—այս բոլորից, ստում ենք,—վերջանում են աստղաբաշխներում հայոց հիւսիսի ամենայն ինչ յարաբերութիւնները հարաւի հետ։ Աքրաատեան աշխարհը, որը ամեն ժամանակներում հանդիսացած էր Հայաստանի սիրտը ու կենդրոնը, մօտաւորապէս գտնվում է Արմոյ-չայից սկսած մինչև Գեօկչայ, (Գեղամայ ծով) Արաքսի երկու իսկ ափերի վրա, ամենայն աւելի դէպի հիւսիս, քան հարաւ։ Այս է հայերի (Արմենների) առնական երկիրը։ Այստեղից մենք պիտի դիտենք նրանց բաղմանալը, նրանց զանազան կողմեր գաղթելը և նրանց աշխարհակալութիւնները անելը, կոլատածքներ ձեռք բերելու համար։ Այն երկիրները, որը կարզած մնացած են այս նոտածին ազգութեան ատրածութեան մէջ, բնակելով կենդրոնական իշխանութեան կանխման տակ, նպաստամատոյց են լինում Արմենակի սերունդների ազգաբանութեան կազմութեանը։ Ուրիշ խօսքով ազգաբանութեան դուցակի առնն մի նոր անունը ցոյց է տալի մեզ նորանոր հողերի յանկումներն բուն երկրի վրա։ Նկատողութեան արժանի է նաև այս հանդամանքը. նահապետի որդիքը նուաճում են հայրենիքին հարևան տեղերը, տալով նրանց իրանց յատուկ անունները, իսկ նոքին էլ նոքին են անում դէպի ինչ հետի երկրների հետ... Ինչքան որ հետի է նոր յարակցեալ երկիրը ցեղի նախկին հայրենիքից, այնքան նրա ներկայացուցիչը, որից ստացել է իր անունը, հետի է նահապետի ազգաբանութեան չարքում։ Եթէ երկու երկիր կամ երկու քաղաք մէկմէկու կից են, ասենք, ժողովրդային սահմանային օրէնքով, նրանք կառուցված են կամ բնակեցրած են երկու եղբայրներից։

Իսկ որդի Նորա (Արմենակ) Արմայիս չինէ իւր տուն բնակութեան... անուանէ զնա յիւր անուն Արմաւիր... և զորղին իւր զՇարայ... տատփէ... ի դաշտ մի մօտաւոր... ի թիկունս հիւսիսոյ լերինն, որ անուանեցաւ Արագած, յորոյ անուն և զգաւառն ասեն անուանել Շիրակ»։ Ի հարկէ, մենինում է յարգելի պրօֆեսորը,—Արմաւիր և Շիրակ անունների ծագումն Արմայիս և Շարայ անուններից թէև այնքան սոսկ մեկնութիւններ չեն, բայց չը պիտի մոռանանք, որ նոքին իսկ ազգաբանները Հայկի որդի Նորա Արմայիսի թոռան ծննդեանը, Արտաւազդին, որի անունով վերջապէս կնքվում է երասխ (Գետոն)...

Արմայիսին յաջորդում է նրա անդրանիկ որդին՝ Ամասիան։ Այս վերջինը չորս որդի է ունենում՝ Արաւս, Գեղամ, փառնա և Յոլակ։ Արաւսը իր դերը կատարելուց յետոյ, այսինքն՝ երասխին իր անունը տալից յետո, անհետանում է աստղաբաշխներից։ Ինչ էլ վերաբերում է փառնային և Յոլակին, ակներև է, որ այս անունները ստեղծված են հենց փառնատուռ և Յոլակերտ քաղաքների, թէ գիւղերի, անունների մեկնութեանց համար։ Բայց այդ՝ ինչպէս երևում է այս երկու անուններից յետոյ են մոցրած Արմենակի սերունդների չարքը։ Կարզանք, ինչ է գրում Սեբէոսը։ «Ի Գամատկոսէ, հաղորդում է նա,—ասէն գնացեալ զՄարտաւակին զընդոծինն Աքրահամու փոխատական լեալ յիւրմահակայ, և ևիևալ բնակեցաւ առ ոտամբ երկոցս լերանցն որ հային հանդէպ մեծի գաշտին Արայի, յԱրագած կատար և ի գետ լեառն։ Եւ անուանէ զլերինս յանուն իւր, որում Արատն կոչեն լեառն։ Եւ լինին նորա երիք որդիք. փառնա նա է եղիազար, և փառնատ՝ կոչեն զտեղի բնակութեանն, և փառնակեանն զաշտ որոց և արշաւանաց նոցին, որ խառնին յազգ Արամենակայ»։ Ամասիան էլ մի երբ Թագուհին վազօնից դուրս էր գալիս։ Նրա դրպանում գտնված առանց հասցէի նամակում ասված է, թէ օգրգված տէրերի դէմ, որոնք անամօթութեամբ միայն վեց շիլլինգ առձիկ էին տալիս նրան, նա կամենում էր ապահովելիքի միջոցով իր վիճակի անապրպատութեան վրա այնպիսի մէկ անձի ուշադրութիւնը դարձնել, որ կանոնած է արտօնութիւն ունեցող դասակարգների գլխին։

Մակլին, ինչպէս այժմ իմացվեցաւ, անցեալ տարի մինչև սեպտեմբերը ամիսը գերմաներն էր նստած բժշկվելու համար։ Յետոյ նա բաւական ժամանակ հիւանդանոցում էր պառկած։ Ամենքը պնդում են, որ նա խելագար է։

ՄԱԿ-ԼԻՆԻ ԱՆՁՆԱԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վիկտորիա Թագուհու վրա ատրճանակ արձակող Մակ-Լինի անձնաւորութեան մասին Լօնդօնից „Köln. Zeit.“ լրագրին գրում են մարտի 6-ից։ Մակ-Լինն երկիզ ծածկատար տեղափոխեցին Ուինդզորից Բիրմինհամ կայարանը։ Նրա մեսուրական ընդունակութիւնների խանգարումն ապացուցանող վկայութիւնները օրից օր շատանում են և միջոց են տալիս յանցաւորին պատասխանատու չը լինել իր գործած յանցանքի համար։ Մանաւանդ ուշադրութեան արժանի է Ուօլէստան Նօկիր անունով մի պարոնի ցուցմունքը, որ 1874 թուականին պաշտպանել է Մակ-Լինին երդվեալների դատարանի առաջ։ „Մակ-Լին, ասել է նա, շատ վաղուց վախենում էր ուրուականներից։ Եթէ նա պատահմամբ փողոցի մէջ հանդիպում էր մէկին սղոցգեսաով, իսկոյն երևակայում էր, որ միւս օրը ինքը պէտք է մեռնի։ Շատ անգամ նա ինքը նշանակել է իր մահվան օրը, յուսալով, որ ինքը յաւիտեան

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

*) Կարդալ ի տան փոխանակ ի տուն։

"Central News" հեռագրում են Վիեննայից, թե Ռուսաստանի ներկայացուցիչը Բուխարեստում ստիպել է Ռումինիայի կառավարությանը, որ Ռուսաստանին զիջանի Բեսարաբիայի մի մասը։ Ռումինիայի կառավարությունը մերժել է այդ պահանջը։ Ռուսաստանի ներկայացուցիչը հայտնել է, որ եթե Ռումինիան չհամաձայնի, Ռուսաստանը կհրաժարվի Ռումինիայի անկախությունը ճանաչելուց։ Ռումինիայի կառավարությունը ստիպված է եղել ենթարկվել։

Ռուսական կառավարությունը հրամայել է Ռումինիայի հյուպատոսներին, որ նրանք հեռանան Ռուսաստանից։

Ռումինիայի կառավարությունը հրամայել է Ռուսաստանի հյուպատոսներին, որ նրանք հեռանան Ռումինիայ

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ի՞նչ է նշանակում «Ազգ» բառը

Ազգ բառը ունի մի քանի իմաստ։ Ամենից առաջ ազգ են կոչում մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն օրենքները, միևնույն կառավարությունը, միևնույն հայրենիքը։ Ազգ են կոչում նաև մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն օրենքները, միևնույն կառավարությունը, թեև հայրենիքը տարբեր է։ Ազգ են կոչում նաև մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն օրենքները, միևնույն հայրենիքը, թեև կառավարությունը տարբեր է։ Ազգ են կոչում նաև մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն կառավարությունը, միևնույն հայրենիքը, թեև օրենքները տարբեր են։ Ազգ են կոչում նաև մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն օրենքները, միևնույն կառավարությունը, միևնույն հայրենիքը, թեև հավատը տարբեր է։ Ազգ են կոչում նաև մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն օրենքները, միևնույն կառավարությունը, միևնույն հայրենիքը, թեև սովորությունները տարբեր են։ Ազգ են կոչում նաև մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն օրենքները, միևնույն կառավարությունը, միևնույն հայրենիքը, թեև լեզուն տարբեր է։ Ազգ են կոչում նաև մարդկանց մի խումբ, որ ունի միևնույն լեզուն, միևնույն սովորությունները, միևնույն հավատը, միևնույն օրենքները, միևնույն կառավարությունը, միևնույն հայրենիքը, թեև ամեն ինչ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒՄ լաւ ՏԻՊԱԳՐԻՑ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ՏԻՊԱԳՐԻՑ ԵՒ ՊԱՏՎԻՐՈՄՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակներ ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի: Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին: Ծխախոտի գինը, Ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլ, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 ր. 20 կոպէկից, մինչև 3 րուբլ:

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալէրեում, Դվօրցովի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ Ֆաբրիկայի արգիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ
2—25

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր առաջվեցաւ Ամերիկայից ՊԱՏԱՎՈՔ *այն ուրիշ տեղ ծախվում է, հատը մէկ րուբլով, իսկ մեզ մօտ 40 կոպէկ է: Պատրաստում գալէրեում:*

9—10

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ

գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիկներ 4 ր., բլջակներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մահուդ, սրիկո, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով: Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռաեր 70 կ., նշշտայ կօլմանի 18 կ. Ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.: **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ:** *Մեզրամամ և արծաթեայ մոմեր 35 և 42 կ. Ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և Ֆրանսիական մանհֆակտուրներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեսուներով հատ 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց:* **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՆ:**

28—36

ՋՄԻՒՌՆԻԱՑԻ

„ԱՐՇԻՆԱԼՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Ե. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան դրասենեակում: Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլ է: Հայցին՝ **Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова.**

6—10

ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՆԵՐ 4 ր., ձրձոցներ 1 ր., ծալվող աթոռներ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԱՏՈՒՓ 4 ր., ԲԱՂԿԱՓՈՒՈ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 կ., մի տասն քօրօշներ 50 կ., պատեալա ծխագնների համար 60 կ. Ֆունտը, անգլիական ՎԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

10,000 զոյգ գուլպաներ 25 կ.—իւ զոյգը, 10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մահուդապատներ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպէյ 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատուհնա 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 -ֆունտ թէյ թէյամանով 1 ր. 65 կ.: Եր -կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի համար: Ծախվում են **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:**

99—100

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գործարանը ՐՕՍՏՈՎ (Դօնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է համարում պ. պ. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը դարձնել Ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր առտրագրութեամբ, Abadie դրօշկը, 300 թևրթևով արժէ 10 կ., իսկ 150 թևրթևով արժէ 5 կոպէկ: Գործածողները առանց որ և է դժուարութեան կը համոզվեն, որ սա հինգ այն թուղթն է, որը Кровъ-ի առտրագրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ նա ծախվում է շատ թանգ, այն է 300 թևրթանոց առտրակը ծախվում է 15 կոպ., իսկ 150 թևրթանոցը—7 կոպէկով: Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր առտրագրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱՒՏ (240 թևրթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանալ և բօլշական Ռուսաստանի բոլոր ծխախոտավաճառներից մագազիններում: Մենք հակառակ ենք ծխում (գնեք ոչ պակաս հինգ կատօրկաներից):

4—10

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, տան Ճարտարապետ Բէլօխ: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տներից:

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻԱՅ“

Ամենաոր և գործնական ձևի, բայսպէսակ կանոնութեամբ և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շատով կը մնայ մտնի մասալի տակ. գիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մեծ տպագրութեամբ. դուրս հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակախութիւն „Գազ“ վերնագրով և „Իմ երգերը“ յատկ ուածով. ցանկացողները թիֆլիսում կարող են գրուել „Կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցներում և Թաղէոս Տէր-Մկրտչեանցի մօտ. Բացու Բաքուի մագազինում, ինձ մօտ և „Մարտ ընկ“ դրագարանում. գաւառական քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բաւական են ստացել թերթի ընդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. տպագրութիւնից յետոյ 3 ր: Բաժանորդների անուանները և ազգանուններն կը տպագրուեն գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Աբել Դ. Ադրեանց

Մխչի փողոց, կաթօլիկ հայոց փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են: ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԹԻԼ ամենայն տեսակ, Ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿԱՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սահիկյամներ 1. 30—12 ր., ստուգ գոհարներ ճաշասարէի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 Ֆունտը., կախոցներ պղնձէ տանիներ, Ֆլամինգոյի երկաթէ էմալով տանիներ. ուսմի վալենկներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լաւրան 6—32 ր., ատվօյկերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գաբանները) բէվօլվերի, սիգար Ռէնգարդի Ֆաբրիկից. պապիրոս և Թամբաքու կուշտարօվի գիրքի պապիրօվի. 5,000 ՅՈՒՆՑ ԹՒՑ (չայ) ԵՒ ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմենտի. կաֆէ էմենտի և Միխէլսանի. Փեսերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառներին, հանքային և գարեջրի (для зельтерских водъ и пива) գուլմուկ (шухъ), պատուհաններ սամվօրի և չայու, գանակ չանգալ գանազան Ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուլպակոճներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ Ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ Հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կուխոնկներ 1—40 մինչև 3—20 կ. պլիթօր. մեծ կաթսու մանշետայ. Անգլիական ուշմաներ, բրնատակի շայնիկներ, կաֆէկնիկներ ամենայն տեսակ, Ջազայներ կաֆէի համար, Ֆիլտեր—Ջուր մաքրելու, կրասնայ կատօրկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ճակոյ, մուզիկ փոշտի, կանվերտներ, սուրդուչ, մետաղ, գրիչ երկաթէ, պղշակոճ, բարետախտակ, Ճանաք, Ճանաքամաններ, պրեսպապիներ, գազաներ սեղանի և չայու Ֆլաժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուգունէ 45 կ.—5 ր., չամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսապոշկաններ գարշտով, ՌԵՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիկներ, գետռիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. անդրեր շինուց ոսկրէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոյի և կարտի համար. չուլքի Թղթ (бумага) մատակի կօճի և շալէ (гарусъ) Ֆլշչատակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի սամաններ և մեր գործատերերների ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.—30 կ., կատր, հատավճա Ջրեր, պուդրա, Գլիցերին Ջրի քացախ, հոտավճա պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիմումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒՌԱՑԻ, ՏԵՐ ՆԻԿՈՂՕՍՈՒՆՑԻ պահեստում: (въ складѣ) Մխչի փողոցում կաթօլիկոսի փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել հետևեալ հասցեով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

8—180

Մխչի փողոց, կաթօլիկ հայոց փողոցի անկիւն № 13.

ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 10 ՄԱՐՏԻ, ՐՕԲԵՐՏ ԼԷՆՑԻ ԲԵՆՖԻՍ

Պալատական արտիստ Նորին Մեծութեան Նասրէդ-Դին պատից շահի

ՐՕԲԵՐՏ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ազգական Նորին Ջանաւորի պատիւ կատարի, Մահօմեդ Իսմայիլ Բէյի պատիւ կառնենայ

մասի մի առանձին փոյլան և մեծ կախարդական ներկայացում, ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ, և շատ ֆուտունէրի գազանիքներ բացատրութեամբ: Սկիզբ ը՛ր 8½ ժամին:

2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Վ.

Թիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ ներկայ մարտի 14-ին նշանակված ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի կունենայ թիֆլիսի Փողոցարանում ժամ 10-ին առաւօտեան:

ԳԱՐԱԳՄՈՒՆԵՔՆԵՐԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

1) Քննութիւն և վաւերացում վարչութեան հաշուետուոյի 1881 թուի համար և նախահաշուի 1882 թուի համար:

2) Զեկուցում վերահսկողական յանձնաժողովի 1881 թուի հաշուետուոյի քննութեան մասին:

3) Խորհրդի զեկուցումն իր գործունէութեան մասին:

4) Վերաքննութիւն 1881 թուի ընդհանուր ժողովներում ընդունված փոփոխութիւնների և աւելուածների կանոնադրութեան §§ 12, 32, 33 և 42 և կանոնադրութեան մէջ մտցրած նոր պարագրաֆների պէնսիոնական դրամագլխի մասին ծառայողների համար:

5) Ընտրութիւն ընկերութեան խորհրդի դէպուտատի, փոխանակ հերթով դուրս եկող խորհրդի նախագահ, Վ. Ի. Կոյդանովի:

6) Ընտրութիւն ընկերութեան գործերի կառավարչի, փոխանակ հերթով դուրս եկող Գ. Գ. Ադէլխանովի:

7) Ընտրութիւն վերահսկողական յանձնաժողովի երեք անդամների և երեք կանդիդատների:

Վարչութիւնը խնդրահարաբ խնդրում է ընկերութեան պ. պ. անդամներին, ներկայացնել ժողովի գահլիճը մտնելով իրանց անդամական վկայականներից կօպիանները: Տպված հաշուետոյը կարելի է ստանալ ընկերութեան վարչութեան մէջ, սկսած մարտ ամսի 8-ից:

2—3 (6, 10 և 13)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 9 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 42 Մարտի 11 (23) 1882 Մարտի 11 (23) № 42

ՏԱՍՆԱՄԻԿԵՐՈՊ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պիտի են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յառաջադրութիւնք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բայի կիրակի և ոճն օրերից)։

Յայտարարութիւնը ընդունւում է տանն լսելու։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայ կինը։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Գանձակից։ Նամակ Դիլիջանից։ Նամակ Խրտվիլակից։ ՆԱՀԱՊԵՏԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Սերբիա։ Նամակ Թիւրքիայից։ Աղտարձակ լուրեր։—ԹԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՀԱՑ ԿԻՆԸ

Հայ կինը դաւթ է գալիս իր նեղ, նահապետական ընտանեկան շրջանից, լայն աշխարհ է երևում, սկսում է սովորել, ուսում առնել պատրաստվում է մինչև անդամ հասարակական անկախ պարապմունքների համար, ձգտում է իր ձեռքերի, իր մտաւոր ընդունակութիւնների վաստակով ապրել։

Հայ աղջիկը դարձել է ուսուցչուհի, վարժուհի, մանկաբարձ, հայ օրիորդները լցնում են մեր ազգային օրիորդական դպրոցները, պետական իգական գիմնազիաները, սկսում են սովորել մանկարարձութիւն, դրնում են Թեւաստանի մայրաքաղաքները գեզարուեան,—երաժշտութիւն, երգեցողութիւն, նկարչութիւն սովորելու, կամ բրժշկական ուսումնասիրելու։

Եւ այդ նոր ուղղութեան, նոր, մեզանում դեռ չեզած, հասարակական երեւոյթի կարապետները լինում են մեծ մասամբ չքաւոր օրիորդները։ Ուսանել, հասարակական անկախ պարապմունքներին ձգտելը այն ասպնձան գովելի և անհրաժեշտ գործ է, որ հասարակութեան կոզմից յանդգնութիւն կը լինէր եթէ չօգնէր ուսում առնել, հասարակական անկախ գործունէութիւն ձեռք բերել յանկարող հայ չքաւոր օրիորդներին։

Հայ կնոջ այդ գովելի ձգտումները ո՞րչ է պարտաւոր դիւրաւորապէս հասկերելու, եթէ ոչ նոյն իսկ հայ կանայք։ Պատիւ պէտք է վառ պահպանեն իրանց շրջանի մէջ ծաղող ինքնուրոյն մտաւոր կեանքով ապրելու ցանկութիւնը, նրանք պէտք է հեշտացնեն ճանապարհը այն հայուհիներին, որոնք կամենում են ուսում առնել։

Այդ է պատճառը, որ մենք գտնում ենք մի մեծ թերութիւն Թիֆլիսում կազմված հայուհիների նոր բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութեան մէջ. նրանց առաջին պարտաւորութիւնը պէտք է լինէր մրցունել իրանց ընկերութեան կանոնադրութեան մէջ և այն կէտը, թէ ընկերութիւնը նպաստակ ունի նիւթապէս նպաստել ուսում առնող չքաւոր հայ օրիորդներին։

Եւ ճշմարիտ, ի՞նչ նպաստակ ունի ընկերութիւնը, հիմնելով նոր դպրոցներ և նիւթապէս նպաստելով արդէն եղածներին, եթէ ոչ ուսում, լուսաւորութիւն տարածել հայոց իգական սեռի մէջ։ Կամ եթէ այդ է ընկերութեան նպաստակը, ուրեմն նա նախ պէտք է պատրաստի դրծիչներ և ապա իրագործել ձգտի իր նպաստակները, նախ պատրաստի լուսաւորութիւն տարածող գործիչներին և ապա նրանց միջնորդութեամբ կարողանայ նոյն իսկ լուսաւորութիւնը տարածել մեր ազգի իգական սեռի մէջ։

Նայենք մեր չորս կողմը. հայ եկ քաղաքային և եկ գիւղական ազգաբնակութիւնները պակաս են մանաւանդ մանկավարժուհիները, պակաս են մանկաբարձ և բժիշկ կանայք, պակաս են ուսուցչուհիներ։ Նոյն իսկ մեզ պակաս են երաժշտութիւն և երգեցողութիւն իմացող հայ օրիորդներ, քանի որ մեր բոլոր իգական ազգային դպրոցներում պահանջ է զգացվում կանոնաւոր խօրական երգեցողութեան, որպէս դասատուութեան մի առարկայի մասին։

Եւ ահա աղքատ հայ օրիորդներից միները գնում է Մոսկվա կամ Պետերբուրգ բժշկական ճեմարանութիւն սովորելու, միւսը մանկավարժական մէջ կատարելագործվելու, երրորդը մանկավարժութիւն ուսումնասիրելու, չորրորդը երգեցողութիւն և երաժշտութիւն սովորելու,—բայց Թիֆլիսի կանանց բարեգործական ընկերութիւնը նրանց չէ օգնում, անտես է առնում այդ նոր ուղղութեան կարապետներին, օգուտ չէ քաղում արդէն յայտնված անձնաւորութիւններից, իրան նպատակ չէ դնում իր կարողութեան չափ տարէն մի երկու ստիպենդիաններ պահել իր հաշուով, այլ նորից աշխատում է բազմացնել այնպէս էլ բազմաթիւ, բայց վատ կառավարված հայ իգական դպրոցները, կամ աշխատում է եղած դպրոցներին օգնելու, առանց այն պարզ միտքը ըմբռնելու թէ նախ պէտք է պատրաստել գործիչներին, և ապա նոր գործիչներով լուսաւորութեան գործը առաջ տանել ազգի մէջ։ Ինչ օգուտ նոր դպրոցներ հիմնել, առանց նոր ուղղութեան, մանաւանդ մանկավարժ կանայք ունենալու, ի՞նչ օգուտ եղած նահապետական դպրոցներին օգնել, անտես առնելով այն թարմ պժերին, որոնք հետզհետէ հիւսիսում, մաքառելով անտանելի չքաւորութեան դէմ, պատրաստվում են գործիչներ լինելու։

Մեր կարծիքով նոր հիմնված կանանց բարեգործական ընկերութեան գլխաւոր, եթէ չասենք միակ նպաստակը, պէտք է լինէր նախ և առաջ ամէն մանաւանդ հիւսիսում օրիորդներին պատրաստելու, ուղարկելով իր ստիպենդիաններին թէ ուսանց մայրաքաղաքները և թէ պատրաստման և ապա, երբ նրանք կը վերադառնան, նրանց օգնութեամբ սկսել ազգի մէջ լուսաւորութեան տարածման գործը։

Դեռ ևս ուշ չէ ղրսակել այդ գլխի թերութիւնը նոր կանոնադրութեան մէջ. պէտք է նորից մտցնել այն յօդուածը, թէ ընկերութիւնը նպաստակ ունի նիւթապէս նպաստել ուսում առնող հայուհիներին և ներկայացնել այդ նոր փոփոխութիւնը վարչութեան հաստատութեանը։

„Մշակը" հարկ է անդամ կրկնել է որ անհրաժեշտ է կազմել մեզ մօտ կանանց մի ընկերութիւն, որ նպաստակ ունենար ուղարկել իր հաշուով հայ օրիորդներին ուսում առնելու թէ Թեւաստան և թէ պատրաստման, բայց ինչպէս երևում է մեր ուխիներ կատարելապէս անտես առան մեր այդ առաջարկութիւնը և հիմնեցին մի ընկերութիւն, որի մէջ մտցրած չէ այդ ամենակարևոր կէտը։

Ցաւալին էլ այն է, որ մեր ուխիները ու օրիորդները, երբ նրանց նոր հիմնվող ընկերութեան կանոնադրութիւնը դեռ ևս չէ հաստատված ծրագրի, պրօկտի ձևն ունէր, չէ հրատարակեցին նրան, չուզարկեցին նրան մեր մամուլի ներկայացուցիչների քննադատութեանը, բայց նախ հաստատել ուեեցին և ապա հրատարակեցին։

Նախ պէտք է գործիչներ պատրաստել և ապա դործել սկսել և ոչ թէ գործել սկսել, առանց ուղենալու գործիչներ պատրաստել, կամ անտես առնելով այն սկսող գործիչներին, որոնք իրանց սեփական ինիցիատիվով գնացին արդէն ուսում առնելու և պատրաստվելու տարբեր արհեստներ դործատուութեան համար, մանաւանդ երբ չքաւոր են և պէտք ունեն մեր կովկասեան հայ կանանց հատարակութեան նիւթական օգնութեան մէջ։

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

Մարտի 5-ին

Անցեալ ամսի 25-ին Գանձակի ազքատաց խնամակալութեան ընկերութեան նախագահի հրաւիրագրով ժողովվել էինք տեղիս հոգևոր դպրոցում. նախագահը կարդաց հաշիւը, որից երեսում, որ ընկերութիւնը ունեցել է 1876 թիւց մինչև 1882 թուականը պատրաստի գումար 3326 ր. 60 կ.։ Վերոյ 1881 թիւն եղել է 263 ր. 20 կ. ծախքը մուտքից հանելով, մնում էր 1882 թիւ յունվարի 1-ին 3063 ր. 40 կ.։ Այդ ժողովում ընտրեցին մի նախագահի օգնական, ըստ որում նախկին օգնականը հրաժարվել էր, և մի քանի պարոններ վերջիններիս ընտրվելու նպատակն էր, որ դրանք աշխատեն կանոնադրութիւնը կատարելութեան միջոցով հաստատել տալ։ Թէ մեր այս ընկերութիւնը ինչ նպատակ ունի, ահա սրա հետ ուղարկում եմ խմբագրութեանը կանոնադրութեան մի օրինակը։

Ինչպէս երևում է ժողովներն էլ կարծես մոդայի չարքն են մտնում Գանձակում. ահա հեռանալ կիրակին նոյն ամսի 28-ին ունեցանք նոյն դպրոցում ժողով, որտեղ քննվեց խմելու համար ջուր բերելու հարցը։ «Մշակի» ընթերցողներին վաղուց յայտնի է, որ Գանձակում այս հարցը արդէն քանի տարի է քննվում է, բայց և այնպէս երկար ժամանակ քնում էր։ Ահա բնից նորից զարթնեց. հայ հասարակութեան առաջադրները ժողովվելով դպրոցը, խօսեցին, վիճեցին և վճռեցին Ախտաղալա գիւղի մօտի աղբիւրի ջուրը բերել տալ. դրա համար բնտրեցին 7 հոգի, որպէս զի դրանք գնան յիշեալ գիւղը, ջրի և ճանապարհութիւնը որոշելով յայտնեն հասարակութեանը։ Դրանից յետոյ մի պարոն հարց բարձրացրեց թէ՝ դրա ծախքը ինչ գումարով պէտք է վճարւի. դրան պատասխանեցին թէ՝ հասարակութեան նուիրատուութեամբ, իսկ մի փաստաբան իրեն նահանգական գատարանի առանձնում կարծելով աշխատում էր հաստատել, որ դրա ծախքը այգեպէրների պարտքն է (ինչ լոգիկա է)։ Ներկայ հոգևորները դրան պատասխանեցին իրենց բնդհանուր ծիծաղով, բայց նա զուրկ այդ ծիծաղը ծանրարտութիւն կարծելով, ամեն և ամեն ակսեց պնդել իր կարծիքի վրա. ի վերջոյ բարեմիտներից մանր առնելով, որ գործը այդպէս կարող է ամեն վատ հետևանք առնուլ, լռեցրին այդ հարցի քննութիւնը թողնել ապագային, երբ բնտրված մարդիկ կարողանան ծախսերի որքանութիւնը։ Այս անգամ ժողովին չէր կարելի ժողով անուանել, դա ներկայացնում էր մի խումբ մտերիմներ, որոնք մեկը միւսի առաջ չէին լսում. մեկը անկանոն դառել էր սեղանի վրա, մեկ բանիսը լսատամնատում, երրորդը ձեռնոտիայով ձեռին, պնակը գլխին մէջ տեղը կանդնած գոռում էր բոզադին, որ ձայնը աւելի բարձր գար դայ, չորրորդը ծխախոտը բերանին անդադար ծուխ էր արձակում. միով բանիս կարելի է խօսս անուանել և ոչ ժողով։

Մեր հոգևոր դպրոցների հին հազարամնները տէր տուին նայելին. նորերից աւելի ենք սպասում, իրրև թարմ այժի տէր ուսումնական հրահանգներից, բայց և այնպէս պէտք է ժողովարդը հետի չը փախչէ. բաւական է որքան իրենց անտարբերութեամբ օգնեցին դպրոցների անկումներ, այժմ պէտք է աշխատեն իրենց հասնակրութեամբ օժանդակիչ լինել նրանց վերականգնութեան։

Գանձակի բազարում, ուր կրակ էին ընկել մի քանի կրպակներ և ուր այրվածների թուով էլ կրպակներ էին թալանել, ասում են, մեր գործիչների աշխատութեամբ թալանված ապրանքներից գտնվել են մի քանի հատ պատրօնաներ և կոզովքներ, որոնք գրկված են քննիչին։

Ամսոյս 1-ին քաղաքից մօտ երեք վերստ նորդ գտնում են մի թուրք կատարեալ գիակը, որին հրացանով, սպանելուց յետոյ նաւթով այրել են թէ գիակը և թէ ֆայտոնը. ձիաներից մեկը տարել են, միւսը կապել ֆայտոնից։ Գործը քննիչի մօտ է։

Մինչև վաղորդ չը գայ և գուռը չը ծեծի, գանձակեցիք չեն արթնանայ. մօտ երկու տարի է Գանձակից մօտ 40 վերստ հեռաւորութեամբ Փըր և խաչակալ գիւղերում տիֆ հիւանդութիւնը անխնայ կատարածներ է անում. ողորմելիների ազատելը այսպէս ուշացրութեան չէր արժանանում, Գանձակեցիք ամեն կերպով անհոգ գտնվեցան, քաղաքը բան էր գրծած ամեն տեսակ կեղտառութիւններից։ Ցիշեալ գիւղերից տիֆը փոխադրվեց Գանձակ, նախ այգեկից բանտարկելոց հիւանդանոցը, այնտեղից փոխադրվեց դէպի քաղաքը, հիւանդացաւ բանտապետը, քաղաքային բժիշկը և բարձր դասակարգից ոմանք։ Այժմ խոտա նայում են մաքրութեան վրա. ինչ կը լինի մեր հալը, եթէ այս փոխադրվի ստորին դասակարգի մէջ, որ միջոց չունի ոչ թէ բժշկի այցելութեան վարձատրել, այլ և ապահովի զեղի փոդը վճարել։ Առայժմ հիւանդութիւնը անվտանգ է անցնում։

Մ.

ՆԱՄԱԿ ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ

Մարտի 3-ին

Կարդալով ձեր ազգօգուտ լրագիրը, բացի ստոյգութիւն տեղիս հայերի մէջ և հաւաքեցի մի փոքրիկ գումար, այն է վաթսուն (60) րուբլի, որից խնդրում բարեհաճէք 40 րուբլ ուղարկել Գալփայեան որբանոցին, իսկ 20 րուբլ բաժանորդագրի «Փունջ գ'Օրիան» լրագրին։ Մայրագիտելի պատիւ է բերում, որ ամենայն կերպ չէ խըտայում իր որբերի համար աշխատելը. Թող մեր հարուստները ամաչեն որ պլաղդիներն անգամ չեն խնայում իրանց կօպէկները հայ որբերի համար։

Նուիրատուների անունները խնդրում ենք հրատարակութեան։ Տիկին Լուսիա Մարտիքեանց 3 ր., Յովհաննէս Նարաթեանց 2 ր., Աբչակ Պողոսեանց 1 ր., Յարութիւն Շահումեանց 1 ր., Պաւէլ Տէր Մարտիրոսեանց 1 ր., Օհաննէս Վարթանեանց 30 կ., Աթաթիւն Մելիքեանց 2 ր., կարապետ Տէր Գրիգորեանց 2 ր., Григорій Ефимовъ 2 ր., մալական Захаръ Ватолинъ 1 ր., Василій Ватолинъ 60 կ., Տրէյ Саевичъ 1 ր., թուրք Фарашъ-бекъ 1 ր., վճռացի Романъ Масликовъ 50 կ., վրացի Георгій Строевъ 1 ր., Ихакадзе 50 կ., յոյն Яковъ Папаниколаевъ 50 կ., վրացի Залдастановъ 50 կ., մալական Николай Хамутовъ 20 կ., Գրիգոր Աղամեանց 1 ր., Գէորգի

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ԴԱՀԻՃԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԵՐ

Ս. Պետերբուրգի «Journal de St. Petersbourg» ասում է, թե Ռուսաստանի ներքին գործոց նախարարությունը հրամայել է տեղական կառավարությունների ուշադրությունը հրավիրել այն հանգամանքի վրա, որ ներկայումս Ռուսաստանում շատ մեծ թվով գյուղացիներ են ցանկանում իրենց հողերը վաճառել և ազատվել գյուղական համայնքներից։ Այդ հանգամանքը ցույց է տալիս, որ գյուղացիների դրությունը ամենևին էլ այնքան վատ չէ, որքան ուզում են ներկայացնել նրանց պաշտպանները։ Ինչ վերաբերում է հողերի վաճառքին, ապա դրա պատճառը գյուղացիների մեջ տիրող այն կարծիքն է, թե հողերը վաճառելով նրանք կարող են ավելի հեշտությամբ ստանալ հողեր Սիբիրում։

Ս. Պետերբուրգի «Journal de St. Petersbourg» լրագրի տեղեկությամբ,

հաճոյից քանի մը վանականներու ձեռքով կը կառավարուի: Ընչաբանութիւն է ասոր հակառակը պնդելը: Անոնք ազատ են ուզածնին պէս մնօգնելու: Անոնք կրնան, առանց ազգին կամքին ալ դիմելու, ամէն տարի հարիւրաւոր վանականներ կրկին ազատութեան դաշտին մէջ ձգել: Ասոնք երբ մէկը ուզեն կրնան ամէն տեսակ ապրանքներ ներս մտցնել առանց մաքսատուրքի ենթարկուելու: Ասոնք կրնան իրենց ձայնին մէջը իրենց պարտքերը ներել, և ասոր երբ պարտքի տակ կը գտնուին, կրնան ստիպել զանոնք որ ուզածնին ընեն: Ասոնք կրնան վանականը լաւ դիտել թէ ինչ աչքով կը նայի ազգը իր կրօնական հաստատութիւններուն: Անոնք կրնան հաստատած են թէ ս. Գերեզմանի վանքը լաւ մատակարարուի թէ ոչ՝ միշտ գոյն հաստատն պահել պիտի ուզէ բարեպաշտ ժողովուրդը, որով բնականապէս վանքը կը մատակարարուին:

Հիմայ որ ասկալի գումար մը կայ վճարելու —շուրջ 35,000 ոսկի օսմանեան—այդ վանքին պարտքերուն համար, Ներսեսեանց պատրիարքը կը բռնէնայի հայոց պետին անունէն գայուն թիւրը հնչեցնել և ամէն ճարտասանական ոճերն կը գործածէ, պարէս թի չկրնանայի հայը ձեռքը գրպանը դնել և վճարել, այն փողերը որ մսխուած են պետին, ո պիտի, ինչպէս: Ի դէպ մենք երեք տարիէ ի վեր կը պատմենք որ ինչնաբերաբար այդ վարդապետները պան մնկնին և համոզին մեզ թէ ինչպէս այսպիսի անտալին գումար մը կարողացեր են ժամանել, և ինչ հարկերէ տանուած ըլլար են այդ ծախքերը: Ե՛ւ սակայն Ազգային ատենադրութիւնը պաշտպան կը տրամադրէ որ ազգային վարչութիւնն Ներսեսեանց հաշիւները կօնտրոլի ենթարկէ: Ազգային կենտրօնական վարչութիւնն այսպան տարիներէ ի վեր այս մասին անփոյթ մնալով՝ մեծ պատասխանատուութեան մը ենթարկուեր է այսօր. բայց պիտենք որ այդպիսի չնչին բաներ նա հոգ չըներ ըլլար: Անոր չափ մեղապարտ է ս. Գերեզմանի վարչական անդամներէն, որ ինչպէս 15 երկար տարիներ որ պարտքը արագապէս չատնայ և երբ անանկի գումարի մը հասնէր է այդպէս, միայն հոգ կ՚ընէին մեր տուեալները վրայ ազդակ բառնալու:

Ինչպէս ևսկր է որ սկիզբէն ոչ վանքը ծանուցեր է ազգին իր ըրածներն ամէն տարի բայց տալը և ոչ ալ Ազգային վարչութիւնը կարողացեր է տեղեկութիւն առնալ այդ մասին: Այս մի գաղտնիք է որ քեռիս երբէք պիտի չի կարողանայինք թաղանցել: Եթէ այդ գումարին տասնեակով մասը միայն վանքը պարտական եղած ժամանակը այժմեան ազգականները բառնային, ազգը ոչ միայն մեծ դիւրութեամբ կը կարողանար այդ փողը տուժել, այլ և հանգանակարարար պէտք եղած միջոցներու պիտի ձեռնարկէր, որ այլ ևս այսպիսի անկարգութիւն մը տեղի չունենայ և պիտի կանխուած ազգադարձը վանական տուգանքները այս նպատակաւ: Ասոր հակառակ, վանքն ու կենտրոնական վարչութիւնը երկարաւուր լռութիւն կը պահեն և օր մը յանկարծ կուգան մեզ ձեռքագրին անհատապան հաշիւներուն մը բռնած, միւս ձեռքովնին զանակը ազգին վիզին մօտեցուցած՝ «վճարէ, կըսեն, ասա թէ ոչ վանքը ձեռքդ պիտի ելնէ»—այն վանքը որ գոռ ամբարտաւանութեամբ մեզ ամէն տեսակ զրպարտ իւ վէր մեծամեծ գոհարներով առացած եւ, այն վանքը որ քու ազգովիւռեան և կրօնքիդ վառարն ու պարծանքն է և այլն և այլն»: Եւ խղճահարներն ասանց որ և է դիւրութեան կը վճարեն ինչ որ կարող են, անանք հանգստած բլլալով որ յիշատակ ազգին ամենահրաժեշտ մէկ պիտոյքն է եկեղեցիի մը մէջ երկու մէկտօ քառակուսի տեղի վրայ պատարագ ընել, անանք ալ յուսալով որ այլ ևս չի պատահիր այդպիսի բան:

Սթէ Ներսեսեանց վանքն տեղեկութիւնը իրր ազգին թեկնածուը կը նկատէ ընդդիմիր, բնականապէս իր հաշւոյն պահպանելը պէտք է որ ապացուցանէ և ցոյց տայ մեզ թէ իրմէ անկախ պատճառներով յապաղ եկած է այդ: Գիտենք որ իր այս պարագի ինդիրը երեսն ելաւ, մի անձ կէս—պաշտօնական կերպով յուշարկուեցաւ այնտեղ իրր թէ քննութիւն ընելու և վանքին համար խմբագրուած կանոնագրութիւնը ընդունել տալու համար: Այդ անձը որ ամենայն անուանը կը կրէ առանց անոր վերանձնաբեհան, որ արհեստիս բժիշկ է և առաքինաս բարեր (էֆէնտի կամ բարեր, անունդնի գոյս երեսիդիր չունինք) մինչև հիմայ ուրիչ կերպով ինդրկիրը չէ ծանօթացուցած ազգին մէջ եթէ ոչ փոքրիկ էնթրիկներու մէջ միայն, որ իրեն բնական տարբը կը կազմեն: Ըր գիտենք ինչպէս նա վարչութիւնը ապահովեց այս հաշիւները ուղղութեան մասին, սակայն մեզ համար այդ անձին քննութիւնը բնաւ երաշխաւորութիւն մը չէ կարող համարուելի, ընդհակառակն:

Թիւրքիոյ հայ հասարակութիւնը չի պիտնար իր առանգական բարեգործութիւնէն թուլացեր է, թէ այլ ևս հոգիներ է վարդապետներուն..... չուսումնասիրեցինք առժելէ, սակայն Ներսեսեանց պատմական բարձմանը հանար մեծ չուսումնասիրութիւն ցոյց չի տար և հանգանակութիւնը չի յառաջացուցած այնքան, որքան վանականները կը յուսային: Ըստ մեզ դա յանդոյն կամ ոչ՝ դիտոդ անտարբեր պիտի թողու բոլորովին, վասն զի մենք մինչև մեզ ատենս կը կարեկցինք այնպիսի հաստատութեան մը մասին, որ լաւ պիտնար, եթէ լաւ մատակարարուելի, իր վայելուն դիրքը միշտ կարող է պահել, եթէ անհրաժեշտ հարկ մը կը զգան որ Պատրիարենի մէջ հայը պէտք ունենայ վայրկեան: Եւ դարձեալ ան է իրենք արդելողը որ վանքին ունեցած անհուն կալուածներէն ամէն օտուտ չի քաղին, և եթէ չեն կարող այդ ալ ընել, ինչ ձեռք է աղէն եթէ այդ կալուածներէն ամենք վաճառեն և պարտքերնին հատցընեն, առանց խեղճ ազգի մը վրայ այսպէս ծանրանալու որ այս միջոցիս հազար ու մէկ վերքեր ունի դարմանելու:

Միակ ամենէն ամէլի այս ժամուս մատնոցիչն պատճառն ալ վանքի մը մէջ վառուած ձրագներուն բազմութիւնն է. ան ալ խոսք մը վանականները առանել կամ պակաս հանդստութեան ապրելնին: Մենք ընդհանուր տեսակէտով փափաքող ենք տեսնել կօնտրոլի գրութիւնն հաստատութիւնը մեր ազգային գործերու մէջ. առանց անոր ամեն գործ ապարդիւն բլլալու դատապարտուած է անտարակոյս. և այս սկզբունքին վրայ կրկին խօսելու առիթ է որ Ներսեսեանց օրհնեալը յառաջ բերինք, ինչպէս երբէմն խօսեցանք Մխայեան ընկերութեանց և ամէնուն մատնացոյցի հաշիւներուն առիթ ալ: Թող այսօր այդ վանքը իր պարտքերնէն որ և է կերպով ազատի և թիչ օրէն կատարելապէս մի և նոյն վիճակին մէջ պիտի ելնի առանց ապրակուսի, քանի որ դարձեալ, բան մեր վաղեմի սովորութեան, պիտի թողուն քանի մը անձինք ազատնան պէս անօրինել անոր գոյքը առանց որ և է պատասխանատուութեան, առանց որ և է կօնտրոլի:

Ասոր հակառակը պատահելուն դեռ ոչ ոք կարողացած է ազատօղցունել զմեզ, և սակայն այդ ազատօղութիւնը առանցն մեր անբռնադատելի իրաւանքն է կարծելը, քանի որ մեր փոզերն են այդ խազերու մէջ կորսուած դեր կատարողներն:

Մ. Վ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Pall-Mall-Gazette» լրագրին Իրլանդիայից հաղորդում են, որ այս օրերս, Սօրինֆօրդի մատուռի մօտ, Մայօ կոմսութեան մէջ, պօլիցիան բռնեց Ֆինխաներէի մէկ զօրարաժին, որուն գինադրական կրթութիւնն էին պարապում: Պօլիցիային յաջողուեցաւ շրջապատել այդ զօրարաժինը և կատարելու տասներկու Ֆինխաներին, որոնք մեծ մասամբ պատանիներ էին 16-ից մինչև 17 տարեկան: Մի և նոյն տեղ բռնեցին զանազան կտաւեայ կածելի գօկումենտներ:

—Անգլիական լրագիրները հաղորդում են, որ լօրդերի ժողովն նախաւուր, մարտի 7-ին, կամ Իրլանդիայի մէկ օրինագիծ առաջարկեց, որով պատգամաւորների երկու ժողովներում էս չէ կարող բռնադատել այսպիսի անդամ, որը հանդիսաւոր երդում չի ճանաչի ամենակարող Աստուծու գոյութիւնը: Այդ օրինագիծը առաջին ընթերցման ժամանակ ընդունուեցաւ: Բայց յայտնի է, որ լօրդերի ժողովում օրինագիծը առաջին ընթերցանութիւնը միայն ձեւի համար է: Վիճաբանութիւնները միայն երկրորդ ընթերցուելի ժամանակ կրնան կանգնել:

—Ֆրանսիական մինիստրների խորհրդի այժմեան նախագահ պ. Ֆրէյսինէ կանդիդատ է ընդհանուկված ֆրանսիական դիւանագիտութեան ակադեմիայի անդամ ընտրուելու համար: Նա շատ գրքուածքների հեղինակ է, որոնք մեծ նշանակութիւն ունեն դիւանական աշխարհում:

—Լրագիրները հաղորդում են, որ իշխան Բիսմարկ պրակտիկապէս յայտնեց պահպանողական անդամներին, որ պարլամենտը կը բացվի գահակից կայսեր:

—Պօֆէսօր Մօմզէն, Իտալիա գնալուց առաջ, հետևեալ նամակը ուղարկեց Կօլոբրքի ընտրողական մասնաժողովի մէկ անդամին: Իտալիա գնալուս առաջ, պրուի եմ ձեզ մի քանի տողեր, որ կարողանաք իմ մասին կարծիք կազմել: Իմ պատասխանատուութիւններս, իմ մեծ հեղինակութիւնս վերաբերեալ, որի վրա ես երեսուն տարուց ավելի աշխատում եմ և որը յոյս ունեմ այս տարի վերջացնել, ստիպում են ինձ մի քանի տարի խաղաղ կեանքով անցկացնել: Շատ կը ցանկանայի, որ ոչ ոք չը խանգարէր իմ պարապմունքներս, բայց եթէ պարլամենտը դարձեալ կը հրաւիրի և եթէ կառավարութեան ձախողուի մինոմալառութեան ծրագիրը, այն ժամանակ ես կը չհապաղեմ խնդրել վարդապետել իմ պատգամաւորական տեղը ընտրելու համար: Այդ նախադիծը, իմ կարծիքով, շատ վրտանգաւոր է և կարող է ազդը դէպի կռուատը տանել: Եթէ մենք այդ նշանաւոր գայլը անենք, այն ժամանակ անկարելի կը լինի չնա գտնել և այդ պատճառով խրատուելու ձայն ունեցող պատգամաւոր ընդդիմադրելու համար պատրաստ է ձայն տալ:

—Անկոյանան, մարտի 8-ին, Կարկի երկաթուղու կայարանում (Իրլանդիայում) 18 հակեր բռնուեցան, որոնց մէջ պահված էին «United Ireland» (Իրլանդական միութիւն) լրագրի համարներ:

ԽԱՒՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական ճառերի ազդեցութիւնը պարապ դէպ վրա: Անա ինչ պատասխանեց Գերմանիայի քաղաքներից մէկի մէջ: Մէկ գիւղացի, որից կամենում էր պարի գնել տարատա և խոշոր առևտրականներից մէկը և որը դրա համար երկար ժամանակ բանակցում էր նրա հետ, վերջնականապէս հրաժարուեց գործի ձեռնարկ վաճառականի վրա, բացատրելով. «երբէք պարի չեմ ծախի ձեզ վրա այն պատճառով, որ դուք էք առաջարկում: Դուք կարծում էք, թէ ես չը գիտեմ դնեհալ Սկօբօլեվի ճառի մասին: Մենք պատերազմ կատնենանք, և այն ժամանակ պարին գնի մէջ կը բարձրանայ:» Գիւղացին շատ ուրախ էր:

* * *

Թօռոզ ձկներ: Լատիները և անգլոսաքսները առհասարակ ձկների որսորդ յատկութիւն չունեն համարեա: Այդ ազգով չէ: Գիտենք խօսում են, երգում են մինչև անգամ, եթէ հատատանք գերմանացի բնագէտ Աւերբախին, որը այդ հարցի ամբիոնի մէկ հնագրերից յօդուած ապեց «Revue politique et litéraire» ամսագրում: Նրանք, դրամ է նա, որոնք կարծում են թէ ձկները չեն խօսում, սխալւում են, որովհետև ձկներից մի քանիսը ատլում են, խանչում են կամ ատամներով և լեզուով ձայն են հանում: Բոլոր ձկներդրները գիտեն այն ձկան խանչիլը, որը «ծովային ծիծեռնակ» է անուանւում (Triglia hirundo): Ձանազարհոդները, որոնք Սիցիլիայում բնակւել են, չատ անգամ լսում էին, թէ ինչպիսի ազնիւ էին բարձրացնում «Triglia Volitans» անուանւած ձկները, որոնց առաջարկում են երեխաները օտարականներին Մեսինայում»—«Scivena aquila» անուանւած ձկները, որոնք նոյնպէս խաւարի ատենի վրա են ապրում, խանչոտ հանելու ժամանակ մեկ ատգոյ կծոցքրա են կատարում, որը երեսի, և ատիի ատեղ «Սիրենաների» մասին տեսակի կազմելու: Ալեքսանդր Հումբոլդ իր ճանապարհորդութիւններից մէկի ժամանակ հաղիւ կարողացաւ իր նաւի նաւաստիներին հանդարտեցնել, որոնք վախեցած էին «Scivena» բնանունիրին պատկառող ձկների ձայնից: Սակայն կրկին մի քանի դրանց նման օրինակներ է բերում: Նրա բնդհանուր եզրակացութիւնն այն է, որ ծովի խորութեան մէջ պէտք է որ լսվելիս լինի զանազանաձայն սեռիցներ:

* * *

Լօնդոնի փոստային պաշտօնեաներից մէկը, այս օրերս կենդանագրուեցաւ էլէկտրականութեան և էլէկտրական հեռագրի մասին, և մի և նոյն ժամանակ մի քանի հետաքրքիր առատիտիկական տեղեկութիւններ հաղորդեց այդ բանում: Անգլիայի ազատ յաղորդութիւնների մասին: Պատմեաց յայտնեց, որ սկզբնական հեռագրների կազմակերպութեան ժամանակ այդ նպատակի խրատարանչիւր տասի համար հեռագրական առանձին թել էր պահանջվում. այն ինչ այժմ, մի և նոյն հեռագրական թելով մեծ ժամանակ կարելի է չորս հեռագրներ հաղորդել: Հեռագրների թիւը վերջին տասնեակ տարում տասնապատկել է և նոյն չափով էլ պահանջը նրանց ուղարկելու վճարը: 1870 թ-ին 50,000 մզոն հեռագրական թել էր անցկացրած, իսկ 1882 թ-ին 100,000 մզոնից աւելի. 2500 հեռագրական կայարանների փոխանակ, այժմ 5,500-ից աւելի են, իսկ հեռագրատներում ծառայողների թիւը 4000-ից հասաւ մինչև 12,000-ը:

* * *

Բաֆայէլեան յօբելեանը: Թագաւորական ակադեմիան Ուրբինոյում պատրաստւում է, ինչպէս հաղորդում է «Opinione» լրագիրը, տօնելու հանդիսաւոր կերպով ծննդեան 1883 թ-ի ապրիլի 6-ին, Բաֆայէլ Սանցիօ Ուրբինեանցիի չորս հարիւրամեայ յօբելեանը: Ամէն գաւառներ և քաղաքներ արդէն հրաւէրներ են ուղարկուած նրա հռչակաւոր արձանը կանգնեցնելու համար, և Ուրբինօ քաղաքի պատգամաւորը, պարլամենտի մօտակայ նիստերից մէկի մէջ կառաջարկի, որ ազգային կառավարութիւնը մասնակցի լինելիք տօնախմբութիւններին: Կը կազմվի նոյնպէս վիճակախաղ նկարչական առարկաներից, որ ինչպէս յայտնի է, մեծ համակրութեամբ կընդունվի թէ Իտալիայում և թէ արտասահմանում:

* * *

Լօնդոնի «Medical Record» ամսագիրը հաղորդում է, որ կին-բժիշկների թիւը տարեց տարի աւելանում է: Միացեալ Նահանգներում 400-ից աւելի կանայք բժշկութեամբ են պարապում, որոնցից մեծ մասը ապրում է Նիւ-Եօրկում, Մասաչուսէտսում և Պէնսիլվանիայում: Մի և նոյն ազգի մի քանի տարի առաջ կին բժիշկները Բոլոնիայում առանձին պաշտօնական ծառայութիւն կատարել, բժշկութիւն ուսուցանելով կանանց: Ռուսաստանում եղեռն կին բժիշկներ գանւում են զէմստվոյի ծառայութեան մէջ, քառասուն կանանց ծառայում են հիւանդանոցներում. 25 կանայք, որոնք 1877 թ-ի պատերազմի ժամանակ հիւանդապետներում էին ծառայում, հանդուցեալ Թագաւորից ս. Սառնասյաւիչ չքաղնեալը ստացան. բժիշկ ատանդաղ հիների թիւը Ռուսաստանում անդադար աճում է: Գերմանիայում, ընդհանրապէս, ազգին-բժիշկը կամ բժիշկուհիները հազուագիւտ երեւոյթներ են և նրանց դործունէութիւնը սահմանափակւում է միայն մանկական, առանձ և կնոջազգային հիւանդութիւններ բժշկելով: Ամէնայնիսկ, վերջին ժամանակներում գերմանուհի-բժիշկներն էլ չատացան:

«ՄՇԱԿ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 մարտի: Անգլիան և Իտալիան կարծիք են յայտնում Հերցեգովինայի հարցի վրա վերահաղկու մասին: Գրանսիան համաձայնում է, Գերմանիան ընդդէմ է: Կրաշչեվացը գենեռալ Սկօբօլեվին մի ուղերձ ներկայացրեց 345 տորպեդոներով: Թագաւորը Իյալ տուեց Մօսկվայի մէջ մանաւանդ Թատրօն հիմնել, որին համակրութիւն յայտնեց: Թատրօնի կառուցանելը յանձն են առնում առևտրականները, Թատրօնի կառավարիչը յանձն է առնում պրամատիկական գործերի ընկերութիւնը: Նպատակն է տեղեկել կառավարիչս ազգային Թատրօն: Վաճառականն Պօնամարեւովի առաջին կարավանը հասաւ Մերվ չորս ամիս առաջ կնեշինի կարավանից:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 մարտի: Գետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր. 25 կ., երկրորդ 91 ր. 25 կ., երրորդ 91 ր. 50 կ., չորրորդ 91 ր., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 217 ր. 25 կ., երկրորդ 211 ր. 75 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 25 կ., երկրորդ 90 ր., երրորդ 90 ր. 12 կ., ոսկի 8 ր. 13 կ.: Թուաց 1 բութլ լօնդօնի վրա արժէ 24,19 պէնս, Ամստերդամի վրա 123 պէնս, առաջ 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ 25 պֆ., Փարիզի վրա 254 ֆրանկ 67 սանտիմ: Բօրսայի տրտումդրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳԻՒՏՈՒՐ ԱՐՇՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒՄ լաւ ՄԵԱՈՑԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ՄԵԱՈՑ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակներ ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի: Ես հրաշխատր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ձաշակին: Մխահոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի:

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեոպրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալլերեում, Վէրցովի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արդիւնաբերութիւնները կը ծախվին միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆՇԱՀ
3—25

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Նոր ստացվեցաւ ամերիկայից ՊԱՏԱՎԿԸ որն ուրիշ տեղ ծախվում է հատը մէկ րուբլիով, իսկ մեզ մօտ 40 կոպէկ է: Արծրունու գալլերեում:

10—10

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ

գլխարիներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրեւիներ 4 ր., բինջաիներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրասլ, մահուդ, արիկո, սրբիչներ և ալթծիներ կէս գնով: Հնդկական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չեռաներ 70 կ., նշշատյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ. ՆՈՐՈՒԹԻՆ: մեզրամեմ և արծաթէ մաներ 35 և 42 կ. ֆունտը: մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մանհֆակտներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ:

29—36

ՎԻՆՆԱՅԻ ԱԹՈՒՈՆԵՐ

36 ՐՈՒԲԼ

եփ. վառուբեանցի գէպքում

1—20

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆՆԵՐ 4 ր., ձրձոցներ 1 ր., ծալվող սեղաններ 1 ր. 50 կ., ՓԱՑԵ-ԱԹՈՈ 4 ր., ԲԱԶԿԱԹՈՈ-ՄԱՀՃԱԿԱԼ 10 րուբլ և աւելի, էհ յի բաժակներ 25 և 30 կ., մի աման քոլոցներ 50 կ., պատահա ծխողների համար 60 կ. ֆունտը, անգլիական վԱՆՆԱՆԵՐ և այլն ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:

10,000 գոյգ գուլբաններ 25 կ.—ից գոյգը, 10,000 գոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆՆԵՐ 30 կ.—1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 կ.—5 ր., 1,000 ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400 արշին բամպակ. 1 ր.—1 ր. 30 կ., պատմուճան 40 կ.—1 ր., 300 հատ բէվօլվեր 4 ր.—35 ր., 700 ալբոմ ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000 -ֆունտ թէյ թեզամանով 1 ր. 65 կ.-ը եր -կաթէ գրիչներ խրատքանչիւր ձեռքի համար ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: 100—100

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գլխիկների գործարանը ԲՕՍՏՈՎ. (Դօնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է հաստատում ապ. պ. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը դարձնել ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր ստորագրութեամբ, Abadie գլքոյկը, 300 թերթերով, արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կոպէկ: Գործածողները առանց որ և է դժուարութեան կը համոզվեն, որ սա հինց այն թուղթն է, որը Կրոնե-ի ստորագրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ էլ ծախվում է շատ էժան, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախվում է 15 կոպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կոպէկով: Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր ստորագրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱՒՏ (240 թերթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանց երօսպական խուզարանի բոլոր ծխախոտավաճառների մագազիններում: Մենք հակերով ենք ծախում (գոնէ ոչ պակաս հինգ կարօրկաներից):

5—10

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գօլովինսկի պրօսպեկտի վրա, տան Ճարտարապետ Բէլօի: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ."

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ" ԲՈՒԻԳԱԼՏԵՐԻՈՅ"

Ամենաոր և գործնական ձեւի, բացատրակ կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորացնել հաշուապահութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շուտով կը մնայ մամուլը ասկիզբը կը բազկանայ մօտ 400 երեսից. և մեքուր ստորագրութեամբ. գրաս հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիրատառութիւն „Դող" վերնագրով և „Իմ երգերը" յատկացուածով. ցանկացողները թերթում կարող են գրաւել „կենտրօնական" և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրամագլուխանոցներում և Թադեոս Տէր-Մկրտչեանցի մօտ. Բացու Բաթումից մագազինում, ինձ մօտ և „Մարդ լինի" գրատարանում. գտաւոր քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին ստորագրութեան թերթ լնդունել:

Երկուսի արժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. ստորագրութիւնից յետոյ 3 ր.: Բաժանորդների անուններն ու ազգանուններն կը տպագրուեն գրքի վերջում:

Հրատարակիչ Արկ. Գ. Ալթունեանց

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵՐՁ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., համապատասխան 250—25 ր., սակիօյամներ 1. 30—12 ր., ՍՈՒՆԴՈՒԿՆԵՐ ճաշատարէի 6—35 ր., մանրաներ (погребцы) 6—25 ր., ՍԱՄՕՎԱՐՆԵՐ 60 կ.—1.25 ֆունտը, կուխնեի պղնձէ տաւանեներ, գերմանական երկաթէ էմալով տաւաններ. ՈՒՄՐՎԱՅՆԻԿՆԵՐ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (դուլաններ) բէլգիայէրի, սիրտր ռէնգաբրի ֆաբրիկից. պապիրոս և խտմբաքուռ կուշնարօվի գիլդի պատվրօգի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԻՑ (չայ) ԵՎ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնակվիս. (սուխար չայու և կաֆեէի) ԼՅՈՆԿՈ. կօֆէ ՆՅՈՒՔՈ և Միխէլսոնի. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. Հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ դինեփտամանների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլմուկ (шухъ), պատիճներ սամովարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. գրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատր, կուխններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիօր. մա կարելու մաշինայ. Անգլիական ոսթներ, Ռբիտանական չայնիկներ, կաֆէի. Նիխներ ամենայն տեսակ, Ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—Ջուր մաքրելու, կրաքանալ կարօրկին 18 կ., փաքս Յրանսիայի ձակոյ, Թուղթ վաշակ, կանվերներ, սպրդուշ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոմ, քարեատիտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիններ, դգալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկեր 45 կ.—5 ր., շամպայաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխա, պոլատպոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանոց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխա, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիներ, գոնաներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շաքի. անդրեր ձիու սակրէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ դլխի, շորի, սատրկի, պրի և կոտի համար. չուլքի Թիկ (бумага) մատրկի կօճի և շորի (гарусъ) ֆլանչատկէ մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի սամներ և մանր գործատերերների ապրանքներ, սատրն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հատավէտ ջրեր, պուդրա, Գիլերմին ջրի քացախ, հատավէտ պատաշկներ ԿԱՎԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գնջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտպես գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻ, ՏԼՐ ՆԻԿՈՂՈՍՆԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կոմիսիկեայ փողոցի անկիւնում № 13.

Ծատրաքաղաքացիք կարող են գիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу И. Теръ-Никогосову.

9—180

Մ Ի Ջ Ի Փ Ո Ղ Ո Ց, Կ Ա Թ Օ Լ Ի Ճ Ե Կ Ա Յ Ա Փ Ո Ղ Ո Ց Ի Ն Կ Ի Ւ Ն № 13.

վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ վերադարձնող: գինը 2 ր. չիշը, ՓՈՍՏՈՎՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խառնուրդ մէջ:

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻԼԻՂ, մազերը ամրացնող մաս, 1 ր. ամանը վրձին գործածելու գիր. ՏՈՒԱԼԵՏԻ ՍԱՊՈՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն 90—100

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍԻՕՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

գնում և վաճառում է ամեն տեսակ ՏՈԿՈՍԱԹԲԵՐ *թղթով, ասկի և տրամ դրամ:*

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաթեր թղթերի ԳՐԱՒԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈՍՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ *է անում Մոսկվա, Պետեռա և Պրուսահամներ:*

ԱՊԱՀՈՎԱՑՈՒՄ *է դերքին 5% փոխառութեան պոմակներ 50 կոպկով 5%*

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ *է դրամ քան պահանջման 5%*

„ „ „ *ընթացիկ հաշուով 6%*

„ „ „ 6 *ամիս ժամանակաւ 7%*

„ „ „ 12 „ „ 8%

Օտար քաղաքացւոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապես և ղեկամբ: 6—10

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ունայց յայտնի դրող ՎԼՈՒՉԵՏԻՉԻ „ДВѢ ЕЛКИ" *մանկական գրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը* „ԵՐԿՈՒ ՏՕՆԱԾԱՌ" *անուանով:*

Այս գրքոյկը ընդունել կը ապագրելու *հայերէն գրքերի հրատարակութեան կոմիտէն:* բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ ապագրելու: *Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վրայ խոշոր տառերով:*

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ:

կարելի է առանց թէ կենսրօնական գրաւճառանոցից և թէ թարգմանողից հետևեալ հասցէով.

Тифлисъ—на Аптекарскомъ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ"

Այս ֆիրմայով բանալով երեսուն գրաւճառանոց՝ կցելով նորա հետ ատաղծական, դիւանական, նկարչական և երաժշտական իրերի, մանրատական իրերի, յատկ ես առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքների և գինի և նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ատաղծատանց շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով:

Ընդունում եմ ապագրել տալու բոլոր ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, պիտոմներ, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենայն ժամ վարձով:

Ինձ մօտ է գտնվում իմ հրատարակած „Տեսչին բժշկական մորթեամարդու թիւ" գրքոյկի պահեստը:

Իմ հասցէն. г. Эривань. Н. Симоняцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей".

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 10 Марта 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Меликов. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 43 Մարտի 12 (24)

1882

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Մարտի 12 (24) № 43

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարւանը 6 րուբլ։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ստղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են հետևեալ չափով 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Բագուից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Բաւմիներ։ Սկոբլա։ Ֆրանսիա։ Ս-պետրս։ Նամակ Թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր։ —ՀՆԱԳԻՊՆԵՐ։ — ՅԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Հայոց լեզուն և պրակտիկական քիները։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Փետրվարի 26-ին

Մարտսեփական ընկերութիւնն այս տարւայ ընդհանուր ժողովը կայացրաւ։ Ընկերութիւնն ունէր ամէն հայ գործ արդիւնաբերով է յիշւում, բայց պէտք է ասել, որ 18 տարւայ ընթացքում ոչինչ աչքի ընկնող մի բան չէ արել այդ ընկերութիւնը, և չէ էլ կարող անել, երբ ընտրութիւնը ժամանակ չատ անցկացրւ են լինում, տալով ընկերութիւնն դիմը այս ու այն անհրաժեշտ մարդուն։ Առաջինների համար էլի չէ կարելի վատ ասել, օրինակ պ. Նախատան Բաղրեանի համար՝ որի վրայ մեծ յոյս կար՝ որ ընկերութիւնը նեխակալ դէպքերի ժամանակ նրանից կ՚օգտուի, բայց յետոյ կասկած՝ որ նրա հետաքրքրութիւնը չատ վատ ազդարարութիւն տրաւ, որովհետև մեր յոյսը այդ անհատականի գործից դնելուց։ Ժամանակին պ. Թումանեանցը, որ 16 տարի չարունակ ընկերութիւնն գանձապահի պաշտօն է կատարել, չատ խոյլ է, որպէս նախագահ։ Քաղ և պ. պ. անդամները մի քիչ ներողամիտ կերպով վերաբերվեին դէպի իրանց ստանձած պարտականութիւնները, առանց անպատճառ խիստ կերպով չը պահանջելով պրակտիկներից հրաչքներ։ Թերևս էլ ամէն ինչ չորհանալուց լինելու օրինակ, ինչ է նշանակում՝ մէկ հարկաւոր չեն մատնանշել, մեզ հարկաւոր է տարբական ուսում տարածել, բանակով ընկերութիւնն դրամական գործեանն համեմատ վերջին ուսումնարանները... Նիկ ևս լինէր մի ֆելիետոնիստ, ընդհանուր խորհրդի ժամանակ մի անգլին ֆելիետոնի նեխ կար. օրինակ, պ. Թամլրեանի ճառը, և այլն...

Ձեր թղթակից պ. Աբել Աղաեանցը մի քանի չաբաթ առաջ կարդացել 3.000 րուբլի իր պարտնի փոխից. վերջինը գառ է սկսում, չը հաւատալով՝ որ կարդացած լինէր։

Կիրակի օրը պ. Կարապետեանցը գասախօսեց. նեխին էր տարբերեանց վրա. Նրա խօսելը և փոխձերով ցոյց տալ պատմածը, նոյնպէս և նեխէր լաւ էր։ Բայց հարկաւոր էր մեզ համար ոչ միայն տարբերեան վրա խօսել, այլ և ուրիշ առարկաների վերաբերմամբ։ Օրինակ. պ. պ. Աղաեանցը, Սաֆարեանցը և Աբելեանցը կարող էին իրանց մասնագիտութիւնից խօսել։ Ցանկալի է լսել այդպիսի գասախօսութիւններ ամէն կիրակի. միայն պ. Կարապետեանցին մի համեստ խորհուրդ կը տանք, այն է իր ձեռ հատկանալի անել բոլորին։ Ինչ և իցէ մի գասախօսութիւնը և մի փոքրերը աջող անցան. դահլիճը լի էր մի արհեստաւորներով, մի ուսանողներով, որոնք ծախսարելով գասախօսին, յայտնեցին իրանց չնորհակալութիւնը։ Մուտքը այս անգամ ձրի էր նշանակված։

պ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԻԶՈՒՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ։—ՊՐՕՖԻՍՕՐ ԼԻՆԴՍԷՅ (T. M. Lindsay.)

—

Առաջնորդվելով նոյն ցանկութիւններով, որ մեզ նորերումս արտայայտեցինք վերաբերեալ ասիական մասին մեր առաջ բերած անելիքների ատիճով, ցանկութիւններով, որոնք նպատակ ունին ծանօթացնել ընթերցողներին օտարազգի գիտնականների կարծիքների հետ մեր երկրի և ազգարտականութեան մասին, մենք կամենում ևս օգուտ քաղել հայոց լեզուի և պրակտիկական մասին պրոֆէսօր Լինդսէյի կարդած յօդուածից։ Այդ յօդուածը տպված է բրիտանական Էնցիկլոպէդիայի IX հրատարակութեան II հատորի մէջ։ Վերջինը առանձնապէս անգին տեղ պիտի է մեզ, ի հարկէ, հրաժարվել ամէն անհատ մանրամասնութիւններից և բառախնդրանք միայն Լինդսէյի յօդուածից ամենակարճ քաղուածք անելով։

Նախ մի քանի խօսք հին Ամենիայի մասին—անցեալին լեզուով Հայաստան կամ Հայք։ Հին Հայաստանի քաղաքական յարաբերութիւնները, հետևապէս և աշխարհագրական սահմանները յաճախ փոփոխութիւնների էին ենթարկվում, բայց նրա ամենամեծ չափերը գտնվում էին հետևեալ սահմանների մէջ. հիւսիսում Կովկասեան տափերի շղթայից սկսած, մինչև Փիւրդիասեանի սարերը հարաւում, իսկ արևելքում Կասպից ծովից սկսած մինչև Փոքր-Ասիայի սրտամասում, երբ մինն անցնելով այդ վերջին սահմաներ։ Ամենահին ժամանակից գանագատութիւն էր դրսում Մեծ-Հայաստանի—Մեծ Հայք և, որ գտնվում է Եփրատից դէպի արևելք, և Փոքր Հայաստանի—Փոքր Հայք մէջ, որ նրանից դէպի արևմուտք է գտնվում։ Խնամքով սահմանվում է Հայաստան։ Նա ներկայացնում է մի տափակ լեռնային բարձրութիւն, մօտ 7 հազար ֆուտ ծովի մակերևոյթից բարձր։ Ամենաբարձր կէտը Արարատ լեռան է, որանից սկսվի դրութիւնը, որ յաճախ կտրվում է քարանձաւներով և հովիտներով, իջնում է դէպի Ինրանեան դաշտավայրը արևելքում և դէպի Փոքր-Ասիայի դաշտավայրները արևմուտքում։ Հայաստանում սկիզբն են առնում Եփրատ, Տիգրիս, Արաքս և Կուր գետերը և այստեղ ևս գտնվում են չատ լճեր, որոնցից դլխաւորներն Վան կամ Աղթամար, Ուրմիա և Գեղամ։

Մեծ Հայաստանը իր ամենաճոխագոյն դրութեան ժամանակ ասուն և հինդ նահանգների վրայ էր բաժանվում և բաղաքներ ևս նշանաւոր քանակութեան մէջ էին։ Մի քանի դարերի ընթացքում Հայկական հարաւային մասը Ասորեստանի մայրաքաղաքը Ասսուրն էր, որը գտնվում է Արածոյ դէպի հիւսիս. այստեղից հայոց թագաւորի աթոռանիստը փոխադրվեցաւ Արտաշատ կամ Արտակատ մեր թուականի առաջին դարի վերջում։ Ապա յաջորդաբար մայրաքաղաքներ ընտրվեցան՝ Երուանդաշատ, Վաղարշապատ, Շիրակաւան, և վերջապէս Անի, որի աւերակները վկայում են նրա անցեալ հոյակապութեան մասին։

* * *

Ամենահին կամ հայկական լեզուն Տեղկա-վերմանական լեզուների ընտանիքի իրանական ճիւղի մի մասն է։ Նրա ամենահին դրութիւնը չատ հաւանական է, որ արտայայտվելիս լինի Վանի բնութագիր արձանագրութիւնների մէջ։ Այդ արձանագրութիւնները հետազօտեցին Հինկ (Hinck) *) և Մորդման (Mordtmann) *\)։ Իսկական հայկական գրականութիւնը սկիզբն առաւ IV դարում և ունի էական և մինչև անգամ բացառական քրիստոնէական բնաւորութիւն։ Այդ գրականութեան ամենահին յիշատակարանները Սահակ Պարթևացու Հին-Կտակարանի և Մեսրոպի Նոր-Կտակարանի թարգմանութիւններն են։ Այդ թարգմանութիւնների լեզուն, որը այժմ էլ գործածական է նկեղեցական, հին հայոց լեզուն է։ Նոր հայոց լեզուն ոչ թէ միայն զանազանվում է հին ձևերի բարբառային փոփոխութիւններով բուն լեզուի բնական սահմանների մէջ, այլ և գանագանվում է նրանով, որ ընդունել է արտասական և թուրքաց չատ բառեր (որ կատարվել է երկրի օտարահպատակ լինելու պատճառով) և լեզուի ձևերի կազմակերպութեան տեղափոխութեան բնաւորութեամբ։ Երկու գլխաւոր բարբառներից—արևմտեանը, որը գործ են ածում կ. Պօլսում և Փոքր-Ասիայում, և արևելեանը, որով խօսում են Պարսկաստանում, Ղարաբաղում և Միջին-Ասիայում գրված հայերը,—վերջին բարբառը ունի մօտաւորապէս հին լեզուի ձևերը։ Ղարաբաղի ժողովուրդը, որ այդ բարբառով է խօսում, ունի մեծ ճոխութիւն ձևերի մէջ և խնայում է բաղաձայնների կրկնութիւնը, որ յաճախ է հանդիպում հին հայերէնում։ Ղարաբաղցին ունի նաև մի մասնաւորապէս գեղեցիկ ձև հոգեբանական գերադրական անձնիւրների նախադասութեանց, որի գործածութիւնը հաստատում է թէ դրամով և թէ իրեղէններով մօտ 425 րուբլու։ Այս մասին երբ պ. ուսուցիչը մանրամասն հաշիւ ցոյց տուեց իր աշխատութեան մասին հասարակութեանը, սա էլ ստուգեց որ ճիշտ այդքան գումարի իրեղէններ ստացաւ, անցեալ անտարբ և տարտնի. վերջինը երկու ձև ունի։ Իր համաձայնութեամբ (синтаксисъ) հին հայոց լեզուն ունի նման է կլասիկական յոյն լեզուին։ Ամենալաւ քերականութիւններն են. Պէտերմանի (Բէռլին 1872) և Լաուերի (Վիէննա 1869 թ.) քերականութիւնները, նախկին Լիդդի քերականութիւնը (կ. Պօլիս 1856 թ.)։ Թիֆլիսի բարբառի վերաբերութեամբ Պէտերմանի մէկ յօդուածը կայ Abhandlungen der K. Akademie der Wissenschaften. Berlin 1867 թ. մէջ։

Ինչ որ վերաբերում է այժմ հայկական դպրութեանը, ամենից առաջ պէտք է նկատել, որ Հայաստանի գրչութենական գրականութիւնը բոլորովին ուշադրաւ։ Հին հայերը, ինչպէս երևում է, ունէին առատական և պատմական երգերի մէկ ժողովածու պարսկական Շահ-Նամէի նման, որոնց մասին յիշողութիւնը երկար ժամանակ մնացել էր հասարակ ժողովրդի մէջ, մանաւանդ Գողթան գաւառում։ Այդ երգերի մէկ մասը պահպանել է Մովսէս Խորենացին և քննել ու հետազօտել են չատ ամենատար գրականներ, մանաւանդ Լիթին *) և Վիլօթրէյ։ **)

Քրիստոնէութեան մտնելուց յետոյ գրականական գործունէութիւնը սատակի գարգացաւ հայերի մէջ, բայց այդ գործունէութիւնը, գիտնական, պատմական և յատկապէս թարգմանութիւններով։ Հայ առաքելոցներին կարելի էր համեմատել Ալքիգեան, Բիւզանդիայում, Ալէքսանդրիայում և Հռոմում և նրանցից մի քանիսը անուն առացան իրանց ընտրած գիտութեան ճիւղի մէջ։ Այդ ձգտումն ունէր պատճառ, որ հայոց լեզուով պահպանվել են չատ հեղինակութիւններ, որոնց բնագիրները կորած են, օրինակ, Պաղեստինի Եւսեբիոսի ժամանակագրութիւնը (270—340), հրէա-յունական փիլիսոփայ Փիլօի հեղինակութիւնները (քրիստոնէական գարաշրջանի առնագրում)։ Եղեսացի մէկ ուրիշ փիլիսոփայ Բար-

*) Journal R. Asiatic. Soc. vol. IX (1848)։

**) Zeitschrift d. deutchen morgenl. Gesselschaft. vol. XXVI (1872)։

*) Vebk Hnuin Hayasdani. Մոսկվա 1850

**) Rev. des D. Mondes. 1852 vol. XIV. Etudes sur les chants hist. de l'anc. Arménie (Journal Asiatique 1852)։

ՆԱՄԱԿ ԻՄԲԱԳՐԻՆ

—

Դիլիջան, 8 մարտի

Այն լուրը, որ ձեր Դիլիջանի թղթակիցը հաղորդել էր ձեր սրատասական թերթի № 36-ում, անցեալ ծնեանի զղջալի հաշւի մասին, իմ միջի այլոց իրեն թէ հաղարարձուները այնպիսի գումար են ցոյց տուել պ. պ. հաշւատուներին, որը իրանց կարծածից պակաս է եղել, աւել է, և միայն լրացնե պ-ի համար այդ գումարը երևակայական։ Հաղարարձուները այնպիսի պարզ հաշիւ է ներկայացրել, որ հաշւատուները ոչ մի կասկածանք չեն ցոյց տուել։ Սխալ է և այն՝ իբր թէ հաղարարձուները այդ երևակայական պակաս գումարի մասին մեզաղրում է ուսուցչին և սա էլ իր կողմից հաղարարձուներին։

Այս մասին պատիւ ունի հաղարարձուները յայտնել ձեզ, պ. խմբագիր, որ այդ պակսի մեզաղրանք կամ պահանջ, չէ եղած ոչ մեր կողմից և ոչ ուսուցչի, քանի որ ուսուցիչը մինչ օրս չէ խառնվել հաղարարձական որ և է գործերի մէջ և խառնվելու էլ հարկաւորութիւն չը կայ, հաշւատուներից էլ մեզ մեզ պահանջողութիւններ չէ սրած, ինչպէս որ հաղորդել է ձեր թղթակիցը։ Ընդհակառակը մեզ ոչ միայն ուսուցիչ պ. Աբշակ Աիրիմեանցը, բայց իրան սահմանած ուսուցչական պաշտօնից, որը բարեխղճութեամբ է կատարում, նաև կարճ ժամանակում իր աշխատութեամբ կարող է դպրոցի համար մի մասնաւորապէս գնդացան անձինքների նուիրատուութեամբ, որի գումարը հասնում է թէ դրամով և թէ իրեղէններով մօտ 425 րուբլու։ Այս մասին երբ պ. ուսուցիչը մանրամասն հաշիւ ցոյց տուեց իր աշխատութեան մասին հաշւատուներին, սա էլ ստուգեց որ ճիշտ այդքան գումար իրեղէններ, անկասկած, ունի հայոց լեզուն է։ Նոր հայոց լեզուն ոչ թէ միայն զանազանվում է հին ձևերի բարբառային փոփոխութիւններով բուն լեզուի բնական սահմանների մէջ, բայց և գանագանվում է նրանով, որ ընդունել է արտասական և թուրքաց չատ բառեր (որ կատարվել է երկրի օտարահպատակ լինելու պատճառով) և լեզուի ձևերի կազմակերպութեան տեղափոխութեան բնաւորութեամբ։ Երկու գլխաւոր բարբառներից—արևմտեանը, որը գործ են ածում կ. Պօլսում և Փոքր-Ասիայում, և արևելեանը, որով խօսում են Պարսկաստանում, Ղարաբաղում և Միջին-Ասիայում գրված հայերը,—վերջին բարբառը ունի մօտաւորապէս հին լեզուի ձևերը։ Ղարաբաղի ժողովուրդը, որ այդ բարբառով է խօսում, ունի մեծ ճոխութիւն ձևերի մէջ և խնայում է բաղաձայնների կրկնութիւնը, որ յաճախ է հանդիպում հին հայերէնում։ Ղարաբաղցին ունի նաև մի մասնաւորապէս գեղեցիկ ձև հոգեբանական գերադրական անձնիւրների նախադասութեանց, որի գործածութիւնը հաստատում է թէ դրամով և թէ իրեղէններով մօտ 425 րուբլու։ Այս մասին երբ պ. ուսուցիչը մանրամասն հաշիւ ցոյց տուեց իր աշխատութեան մասին հասարակութեանը, սա էլ ստուգեց որ ճիշտ այդքան գումար իրեղէններ, անկասկած, ունի հայոց լեզուն է։ Նոր հայոց լեզուն ոչ թէ միայն զանազանվում է հին ձևերի բարբառային փոփոխութիւններով բուն լեզուի բնական սահմանների մէջ, բայց և գանագանվում է նրանով, որ ընդունել է արտասական և թուրքաց չատ բառեր (որ կատարվել է երկրի օտարահպատակ լինելու պատճառով) և լեզուի ձևերի կազմակերպութեան տեղափոխութեան բնաւորութեամբ։ Երկու գլխաւոր բարբառներից—արևմտեանը, որը գործ են ածում կ. Պօլսում և Փոքր-Ասիայում, և արևելեանը, որով խօսում են Պարսկաստանում, Ղարաբաղում և Միջին-Ասիայում գրված հայերը,—վերջին բարբառը ունի մօտաւորապէս հին լեզուի ձևերը։ Ղարաբաղի ժողովուրդը, որ այդ բարբառով է խօսում, ունի մեծ ճոխութիւն ձևերի մէջ և խնայում է բաղաձայնների կրկնութիւնը, որ յաճախ է հանդիպում հին հայերէնում։ Ղարաբաղցին ունի նաև մի մասնաւորապէս գեղեցիկ ձև հոգեբանական գերադրական անձնիւրների նախադասութեանց, որի գործածութիւնը հաստատում է թէ դրամով և թէ իրեղէններով մօտ 425 րուբլու։ Այս մասին երբ պ. ուսուցիչը մանրամասն հաշիւ ցոյց տուեց իր աշխատութեան մասին հասարակութեանը, սա էլ ստուգեց որ ճիշտ այդքան գումար

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Շնորհակալութեամբ առացանք Շվէյցարիայում ֆրանսերէն լեզուով հրատարակվող «Les Missions evangèliques» ամսագրի մի համարը, որ ամբողջովին նուիրված է Հայաստանում բողոքականութեան տարածման նկարագրութեանը։ Այդ տետրակի յօդուածը մի տեսակ փիլսոփայ է թէ ինչպէս և ինչ չափով աւետարանականութիւնը տարածվում է հայերի մէջ և ինչպէս այս բոլորից ծագել են աւետարանականութիւն ընդունող հայերի մէջ երկու որոշ ուղղութիւններ, որոնցից միևնոյն ժողովրդական բողոքականութիւնն է, իսկ միևնոյն եպիսկոպոսական բողոքական եկեղեցին։ Առաջին ուղղութիւնը ընդունել է թիւրքաց հայերի մէջ ամերիկացի միսիոնարների աշխատութեամբ, երկրորդը անգլիական եկեղեցու շնորհով է սկսում արմատներ գցել Հայաստանում։

Առաջանք յօգուտ կ. Գօլոի Գալֆայեան որբանոցի Գայիանէ Մկրտչեան Գառաւէանցից 1 րուբլ։ Հին վոզերի հետ կանի 226 րուբլ։

—

Ռուս լրագիրները լսել են որ պ. Նիկօլաձէ, որ մի ժամանակ հրատարակում էր «Обзоръ» լրագիրը Թիֆլիսում, պատրաստւում է նորից լրագրի հրատարակութեան ձեռնարկել Ս. Պետերբուրգում և արդէն այդ մասին խնդրագիր է ներկայացրել կառավարութեանը։

—

ՍԳՆԱԽԻՑ մեզ գրում են։ «Մարտի 1-ից մինչև նոյն ամսի 7-ը առտիկ քամիներ էին անում Աշնախում, որոնցից մեծաւելեան չառաների մեները։ Իսկ ամսոյ 6-ին մեծ կորուստ կրեց կարգանախ կոչված վայր դիւղը, ուր այրվեցան 60—65 հատ անասուններ, այրվեցան մի քանի մարդիկ և անասուններ։ Մի և նոյն օրը հրդեհից ջնաւել են Վ. Երիմ-Մաչխանի բնակիչները»։

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են որ Աշնախում հրեւացել է սկարլատին կոչված հիւանդութիւնը։ Այս տարի Աշնախի կազմում անասունների մէջ էլ մի տեսակ ախտ յայտնւից, որից ջնաւում են մանաւանդ ոչխարները։

—

Տպում ենք «Մշակի» նորին հանդուրում «Кавказъ» լրագրից բանաստեղծական յօդուածը, նոյոց պրակտութեան մասին։ Յօդուածը աւարտել է պ. Գինդկէվիչ։

—

Ահա օրերս հասել է ԹԻՖԼԻՍ մի երիտասարդ հայ, պ. Գաղարոս Ներսիսեան, որ եղել է Ամերիկայում և թողել է իր հետ ամենամտոր գիւտեր, ինչպէս ֆոնոգրաֆ (ձայնագիր) և Թէլեֆօն (հեռաձայն) մեքենաները, նոյնպէս և շատ ուրիշ հետաքրքիր գործիքները։ Վերոյ յիշեալներից առաջին մեքենան կրկնում է ինքն իրան ամեն ձայներ, որոնք կը լսուին այն գանգիի մէջ, ուր դրուած կը լինի մեքենան և կը պահպանի էլ իր մէջ այդ ձայները։ Երբ հարկաւոր է, մեքենան նորից կարող է նոյնութեամբ կրկնել իր մէջ պահած ձայները։ Օրինակի համար պ. Ներսիսեան անցնելով Բաքում, իր գործիքի ներկայութեամբ երգել է տուել Բաքուում հայ քահանայի ձայները, որ մեքենայի ընդունել է ֆոնոգրաֆի մեքենայի մէջ։ Իսկ Թէլեֆօնի միջոցով ահագին հեռաւորութեան վրա կարելի է խօսել և ամեն տեսակ ձայներ լսել, նոյնիսկ իր ասած մէջ նուագած, կարելի է լսել քաղաքի մէս ծայրում գտնուող թատրօնի մէջ ածուող նուագները։ Լաւ կը լինէր որ պ. Ներսիսեան պատրաստութիւն անէր մի քանի ներկայացումներ տալ Թիֆլիսում և ցոյց տալ մեր հասարակութեանը ամեն տեսակ նորագիւտ գործիքներ որ բերել է իր հետ Ամերիկայից։ Գարուն, ինչպէս լսել ենք, կը ներկայացնի իր գործիքները Արծրունու թատրօնում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒՄԻՆԻԱ

—

Բուխարեստից մարտի 10-ից հաղորդում են հետեւեալը։ Երբ այժմեան միներատութիւնը բումինական պարլամենտին ներկայացրեց զօրամեղանաթ բնատարբեան դիջելու և Կոնեցի Հարցերի մասին, կզամնիչանս յայտնեց, որ միներատութիւնը չէ ներկայացրել դիպլոմատիական մի քանի դրատութիւններ։ Այդ մեղադրանքի ձշդութիւնը վերաստուգելու համար պարլամենտական մի մասնաժողով նշանակուեցաւ, որ պիտի ներկայացրէց պարլամենտին իր գեկուցումը այդ հարցի վերաբերութեամբ։ Մասնաժողովը յայտնեց, որ միներատութիւնը ոչինչ չէ ծածկել և որ կզամնիչանս հրաժարուեցաւ ներկայանալ մասնաժողովի նիստին և բացատրութիւններ տալ, ասելով, թէ մասնաժողովի անդամները նրա քաղաքական հակառակորդներ են։ Ձեկուցման մէջ ասւած է, որ արտաքին գործերի միներատութեան մէջ կազմւած մասնաժողովը բնատարբեան զիջանելու մասին երկու «կնոյ գրքեր» գտաւ, որոնցից մէկը կազմել էր կզամնիչանս, իսկ մեսաը նրա յաջորդ Բօեկօ։ Երկու գրքերն էլ մի և նոյն բովանդակութիւն ունեն, այն զանազանութեամբ, որ երկրորդի մէջ չեն մնել անձնական հարցերին վերաբերեալ դօկումենտները։ Այդ պակասութիւնը չէ փոփոխում գօկումենտների միտքը։ Ձեկուցման ներկայացնելուց յետոյ կօգալնիչանս աշխատում էր ապացուցանել իր մեղադրանքը, բայց այդ նրան չաջողվեցաւ և պարլամենտը ձայների նշանաւոր բազմութեամբ անցաւ օրական հացերի քննութեանը։

ՍԵՐԲԻԱ

—

Սերբիան թագաւորութիւն յայտնելուց յետոյ կատարած անցքերի մասին Բելգրադից, մարտի 9-ից, „Polit. Corresp.“ լրագիրն գրում են հետեւեալը։ Մարտի 6-ին կազմած ջահանդէսը ուղեւորվեցաւ դէպի պալատը, որտեղ քաղաքային վարչութեան դլուխը ողջունեց թագաւորին։ Ջերմ խօսքերով թագաւորը իր պատասխանի մէջ ընդհանրապէս մատնացոյց եղաւ այն ծառայութիւնների վրա, որ առաւ Սերբիայի մայրաքաղաքը երկրի առաջադիմութեան և կուլտուրայի համար։ Ապա ջահանդէսը ուղեւորվեցաւ դէպի միներատոր-նախարարի և սիուպչինայի նախագահի բնակարանները վերջացնելի և պօպօվիչի պատուին ցոյցեր անելու համար։ Մարտի 7-ին Բելգրադի բոլոր նկուղներում մաղձանքներ կատարվեցան։ Ապա հետեւ թագաւորը ընդունեց Սկուպչինայի, օֆիցերների և Սերբիայի բարձր ուսումնարանի պատգամաւորութիւնները։ Սկուպչինայի նախագահի ճառին թագաւորը պատասխանեց, որ իրան բոզդատոր է համարում յայտնել իր ժողովրդին, թէ Սերբիան թագաւորութիւն յայտնելուց մի օր յետոյ երկու մեծ պետութիւնները յայտնեցին, որ ընդունում են այդ փոփոխութիւնը։ „Ես կատարում եմ իմ և իմ ժողովրդի պարտականութիւնը, ասաց թագաւորը, ձեր ներկայութեամբ յայտնելով իմ շնորհակալութիւնը երկու թագաւորներին, այն է Ֆրանց-Յովսէփ և Վիլհելմ կայսրներին։ Ես կարող եմ նոյնպէս յայտնել ձեզ, որ կառավարութիւնը Ջերնօգորիայից և Թուրքիայից շնորհաւորութիւններ առաւ։ Այժ բոլոր ևր ես պէտք է վերջացնեի իմ ճառը, ինձ անդնկացրին, որ իսալական թագաւորը ճանաչեց Սերբիայի թագաւորութիւնը դառնալը»։

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Ֆրանսիական սրմատականները մէջ միւսից յետոյ նախագիծներ են ներկայացնում պատգամաւորների ժողովին հոգեւորականութեան իրաւունքները ամրապնդելու և պետութիւնը եկեղեցի ազդեցութիւնից ազատելու համար, նշանում է „Голосъ“ լրագիրը։ Պատգամաւորները սկսել են ուշադրութեան առնել կոնկորդատը, այսինքն այն դաշնագիրը, որ կապվեցաւ պապի հետ 1801 թուականին և որով վերջացաւ հոգեւորականութեան պրոթեսը Ֆրանսիայի մէջ։ Պատգամաւորներից մէկը ուզում է ուշադրութեան առնել եկսկոպատների և արքեպիսկոպատների կանգիդատները, իսկ ուրիշները պահանջում են վերանել գատարաններից պատկերները և ուշադրել կրօնական երթերը։ Կարծես թէ Ֆրանսիայի մէջ կոնկորդատ հոգեւորականութեան համար վատ օրեր սկսվեցան։ Սենատի մէջ նորերում ապստամբները յարձակեցին կղերականների, ուսումնարանական օրէնքի համար։ Ժիւլ Սիմոն մի ուրիշ ուսումնականի հետ պահանջեր կրօնական բնաւորութիւն ունեցող գործունէութեան բոլոր դպրոցները կենտրոնացնել կ. Պօլսում և Թիֆլիսում։ Դպրոցական ասպարէզի մէջ մեր գործողների դիմաց ծառայութիւնը, որոնցից պատասխան առնում ենք մեր հայերէն լրագիրների խմբագիրներից՝ Գ. Արծրունի, Ա. Ց. Յովհաննիսեան, Գ. Իսմիրեան և նմանների էրիցեան, կայանում է նրա մէջ, որ նրանք աշխատում են ժամանակակից հայ գրքեր ընդունել ասար խառնաւորից, որպէսզի չանասար են կ. Պօլսում թարգմանվող ֆրանսիական մեծ հեղինակութիւնները։ Մեր հայոց գրքերը աշխատում են յարմարեցնել կրօնական լեզուի բառերին և գործառնութիւններին, որոնք մեռած մարմնոյ էին առած մանկավարժութեան և ազգային ճաշակի մասին։ Հին հայոց լեզուն ընդունակ է վերացական հասկացողութիւնները և մինչև անգամ ժամանակակից քաղաքակրթութեան գաղափարները արտայայտելու։ Նոր հայոց լեզուն որոշ տասնեակ տարիներ մի քանի փոփոխութեամբ, և այդ պատճառով մեր Թիֆլիսի գրչի գործունէութեան շատ չնորհակալ և արհնաբեր պաշտ են ընտրել։ Մայրենի բառը հին աղբիւրից գտնելու համար ասած է անհրաժեշտ աշխատութեան չնորհիւ, մի քանի տասնեակ տարիների ընթացքում արդէն, այժմեան հայոց լեզուն բաւական մաքրված է իր համար խորթ և օտար բառերից և Թիֆլիսից սկսեալ է Թիւրքիայում էլ տարածվել։ Հայոց լեզուի զարգացմանը նպաստ չունեցաւ մեզ մէջ մեր ազգային մտքի ուշ մանուանդ արեւելեան մասում թիֆլիսեան շնորհիւ այն հանգամանքի, որ մեր հայ գրողները աշխատում են յարմարեցնել կլասիկական լեզուի բառերին և գործառնութիւններին, որոնք մեռած մարմնոյ էին առած մանկավարժութեան և ազգային ճաշակի մասին։ Հին հայոց լեզուն ընդունակ է վերացական հասկացողութիւնները և մինչև անգամ ժամանակակից քաղաքակրթութեան գաղափարները արտայայտելու։ Նոր հայոց լեզուն որոշ տասնեակ տարիների մի քանի փոփոխութեամբ, և այդ պատճառով մեր Թիֆլիսի գրչի գործունէութեան շատ չնորհակալ և արհնաբեր պաշտ են ընտրել։ Մայրենի բառը հին աղբիւրից գտնելու համար ասած է անհրաժեշտ աշխատութեան չնորհիւ, մի քանի տասնեակ տարիների ընթացքում արդէն, այժմեան հայոց լեզուն բաւական մաքրված է իր համար խորթ և օտար բառերից և Թիֆլիսից սկսեալ է Թիւրքիայում էլ տարածվել։ Հայոց լեզուի զարգացմանը նպաստ չունեցաւ մեզ մէջ մեր ազգային մտքի ուշ մանուանդ արեւելեան մասում թիֆլիսեան

գինաների դրամագրերը (154 թ. Քրիստոսից յետոյ) Փառատես Բիւզանդացու և ուրիշների դրամագրերը։ Հինգերորդ դարը հայկական դրականութեան ամենանշանաւոր ժամանակն էր։ Այդ ժամանակ Մեսրոպը փոփոխեց և կատարելագործեց հայկական այբբենարանը, որը և առիթ տուեց հայոց այբբենարանի հնարքի պատմութիւնը վերապրել նրան *)։

Առհասարակ պատմիրները Քարգմանից Հին-Կտակարանը Սեպտուագինտից (70 մեկնիչների ալեքսանդրեան-յունական Թարգմանութիւնը)։ Այդ դիտական մարդիկները արժանաւոր աշակերտներ յաջորդեցին՝ Եզնիկ կողբացի, Կորիւն—Մեսրոպի կենսագրութիւն գրողը, և Դաւիթ-անյաղթ՝ յունական փիլիսոփայութեան խորամիտ հետազօտողը, որը Թողեց «փիլիսոփայական որոշմունքներ» և Արիստոտէլի Թարգմանութիւնը։ (Journ. Asiat. 1829—La vie et les ouvrages de David le phil. arménn., Neymann-ի)։ Եզնիկն, որը գրեց վարդանանց պատերազմի պատմութիւնը պարսից դէմ, որը մեծ ժողովրդականութիւն է վայելում և շատ անգամ Թարգմանվել է (Neymann London. 1830)։ Մովսէս Խորենացին իր մայրենի երկրի յայտնի պատմարաններից ամենանշանաւորն և ամենապատկառելին է։ VI-րդ գարում հայոց պրակտութիւնը համարեա բոլորովին ընկնում է և յունական կուլտուրայի հետ ունեցած ամեն տեսակ կապերը կտրվում են պարսից Թագաւորների չնորհիւ։ VII-դ գարում Յովհաննէս Մամիկոնեանը յաջորդեց Զենոբիին (Zenob) և չարունակեց Տարօնի պատմութիւնը, Ագաթանգեղոս (Sebeos) կազմեց Հերակլի պատմութիւնը, Անանիա Շիրակացին գրեց աստղագրական հետազոտութիւններ, Թէոդորոս և Սահակը գրում էին աստուածաբանութեան մասին։ VIII-դ գարի մատենագիրների մէջ գլխաւոր տեղը բռնում են Յովհաննէս Օձնեցին (եղնիկ) և Սահակ Ալբիկ։ IX-դ գարում նշանաւոր էին՝ Յովհաննէս կաթողիկոս, Թոմա Արծրունի և Մեսրոպ։ Վերջապէս X-դ գարում յիշելու արժանի են՝ Խորով Մենծ, Ղևոնդ կամ Լևոնտիոս երէցը, Գրիգոր Նարեկացին, Մովսէս կաղանկատուացին և Առաքել Առաքիկ։ XI-դ գարում հայոց պրակտութիւնը մէջ յիշւում է ազգային պատմագրութիւնը Արիստակէս Լաստիվերցին և Եղեսացի Մատթէոս երէցը։ Այդ բոլոր անուններից մէջ Դաւիթը և Եղնիկը հայոց գլխաւոր կլասիկներ են։

XII և XIII-րդ գարերը կազմում են հայոց պրակտութեան երկրորդ մեծ շրջանը, երբ կրկին նկատելի է գառնում սերմական ազդեցութիւնը։ Այս ժամանակվայ բազմաթիւ հայ մատենագիրներից հայոց պրակտութիւնը պարծենում է Դիոնիսիոս Մագիստրոսի անունով, որը իր մայրենի լեզուի մէջ մտցրեց բանաստեղծութեան արտաքին սիստեմը, Ներսէս Լամբրոնացու, Մխիթար Գօշի (Journ. asiat. 1841), Յովհաննէս Վանականի, վարդան Մեծի (Journ. asiat. 1867), Վարդանի և Սիրատի անուններով։

Ի հարկէ բոլոր մեր յիշած մատենագիրների անունները կապված են աստուածաբանա-փիլիսոփայական, մասամբ պատմական հետազոտութիւնների և առ հասարակ ծանր և, այդպէս ասած, մռայլ ծանրագիտութեան հետ. իսկ ինչ որ հայոց բանաստեղծական պրակտութեանն է վերաբերում, նա չատ աղքատ է և այդ կողմից հայոց պրակտութեան պատմութեան բոլոր այդ երկարաւոր շրջանում, կարելի է, ամենաչքի ընկնող պատաճ համարել միայն Ներսէս Կլայեցու ատանաւորները և Մխիթար Գօշի առակները։ Բանաստեղծական պրակտութեան այդ նշանաւոր ապրատութեան պատճառը բացատրվում է հայերի գործնական խելքով և փաստաղիայի պակասութեամբ և, բացի դրանից, դա գոյց է տալիս նորմէնս, որ ուրախ և բանաստեղծական չէր մեծ մասամբ հայերի պատմական կեանքը, և որ նրանք ատանաւորների և երգերի գլուխ չունէին։

XIV դարի և XVIII դարի մէջ եղած ժամանակամիջոցը հայոց պրակտութեան անկման գարաշրջանն է համարվում և այդ բոլոր ժամանակի ամենալաւ հեղինակութիւնը Թոմաս Թոմայ Մեծոփի պատմութիւնն է համարում, Նահապետ Միքայել Չամչեանի պատմական աշխատասիրութիւնը։ Բայց XVIII դարում, միխիթարեանների գործունէութեան չնորհիւ սկսեց կենդանանալ հայոց պրակտութիւնը, որը գործնական դարագլուխ հաստատութիւնը, որը գործնական դարագլուխ հաստատութիւնը։ Ամեն բանից առաջ քաղաքներում ապատրաստեցան և սկսեցին հին մատենագիրները հրատարակել. հայկական գործունէութեան շատ կենտրոններում հայոց լեզուով լրագիրներ և ամսագրներ սկսեցին հրատարակվել և պրակտութիւնը հարստացաւ թէ ինքնատոյն գրուածքներով, և թէ բազմաթիւ Թարգմանութիւններով. հայոց լեզուի և պրակտութեան ուսումնասիրութիւնը արևմտա-եւրոպական գիտական սրսկեալների սրոգրամայի մէջ մտաւ և դա հնդկա-եւրոպական լեզուաբանութեան ընդհանուր զարգացման հետ զուգընթացապար առաջադիմութիւններ արաւ. Բիբլիայի (1633), Վիլիոտի, Լակրոզի, Օսկանի, Վիլհելմսի և Ֆրէդի նախկին աշխատութիւնները և հետազոտութիւնները համարեա բոլորովին նեսացան այնպիսի մարդկութեանցով, որպէս Ակնի Մարտէն (ծագումով հայ) (?) Դիւլօրիէ, Լանգլուա, Բօբէ և Պրոսէ Ֆրանսիայում, Նեմ Հօլանդիայում, Լէին, Պատկանօվ և Բրօսէ Ռուսաստանում և Վինդիշման, Մարկ, Շեֆիէլ, Խատ, Նէյման և Պետերման Գերմանիայում։

Հայոց պրակտութեան պատմութեան հետ ծանօթանալու ամենալաւ ժամանակակից աղբիւրներ համարվում են. Ցօսեալ—Quadro della storia let. di Armenia. Կօրնիլիոն—Hist de la lit. Armen. Պատկանօվի—Cat. de la lit. Armen. որոնք տպված են Mélanges asiat. vol. IV 1860. Նէյմանի—Versuch einer gesch. der Armen. lit. և Ալիշանի—Tableau succint de l'hist. et de la lit. de l'Armenie. 1860.

***

Այս տեսութիւնը լրացնելու համար մի քանի խօսք էլ ասենք հայոց պրակտութեան ներկայ դրութեան մասին։ Հայոց լեզուի և պրակտութեան զարգացմանը միխիթարեանների ասած գործը բարերար հետեւանքներ ունեցաւ հայկական գործունէութեան բոլոր գլխաւոր կենտրոններում մասնաւանդ կ. Պօլսում և Թիֆլիսում։ Գործունէութեան այդ երկու մեծ կենտրոնների մէջ մեր գործողների գլխաւոր ծառայութիւնը, որոնցից պատասխան առնում ենք մեր հայերէն լրագիրների խմբագիրներից՝ Գ. Արծրունի, Ա. Ց. Յովհաննիսեան, Գ. Իսմիրեան և նմանների էրիցեան, կայանում է նրա մէջ, որ նրանք աշխատում են ժամանակակից հայ գրքեր ընդունել ասար խառնաւորից, որպէսզի չանասար են կ. Պօլսում թարգմանվող ֆրանսիական մեծ հեղինակութիւնները։ Մեր հայոց գրքերը աշխատում են յարմարեցնել կլասիկական լեզուի բառերին և գործառնութիւններին, որոնք մեռած մարմնոյ էին առած մանկավարժութեան և ազգային ճաշակի մասին։ Հին հայոց լեզուն ընդունակ է վերացական հասկացողութիւնները և մինչև անգամ ժամանակակից քաղաքակրթութեան գաղափարները արտայայտելու։ Նոր հայոց լեզուն որոշ տասնեակ տարիների մի քանի փոփոխութեամբ, և այդ պատճառով մեր Թիֆլիսի գրչի գործունէութեան շատ չնորհակալ և արհնաբեր պաշտ են ընտրել։ Մայրենի բառը հին աղբիւրից գտնելու համար ասած է անհրաժեշտ աշխատութեան չնորհիւ, մի քանի տասնեակ տարիների ընթացքում արդէն, այժմեան հայոց լեզուն բաւական մաքրված է իր համար խորթ և օտար բառերից և Թիֆլիսից սկսեալ է Թիւրքիայում էլ տարածվել։ Հայոց լեզուի զարգացմանը նպաստ չունեցաւ մեզ մէջ մեր ազգային մտքի ուշ մանուանդ արեւելեան մասում թիֆլիսեան շնորհիւ այն հանգամանքի, որ մեր հայ գրողները

աւելուածը մերժվեցաւ ձայների նշանաւոր մեծամասնութեամբ։

Ահա ամենայնիւ սկսալ կը լինէր ենթադրել, որ այս հանդամանքների ընդհարիւթիւնը կաթոլիկ կուսակրութեան դրութիւնը Ցունաց մէջ վատացած է։ Ակդ կուսակրութեան համար զղալի է միայն այն յաւելուածը, որ հաստրեց նրան անհատոր մերժելով փոքրացրեց կղերական կուսակրութեան ներշանակութիւնը անհատի մէջ։ Մնչ կը վերաբերի թուականի, Օշլի և միւսների նախագիծներին, նրանք վտանգաւոր չեն կղերական կուսակրութեան համար, որովհետև շատ կասկածելի է, որ նրանք հաստատուին և օրէնքների ոյժ առնուին։ Բուսակի առաջարկութեան դէմ բողոքից հանրապետական ամրողջ մամուլը և չը նայելով, որ նրա նախագիծը յանձնուեցաւ պարլամենտական մեծամասնութեան քննութեանը, այնու ամենայնիւ ոչ ոք չէ հաւատում, որ նա ընդունուի պատգամաւորների ժողովից։ Կառավարութիւնը և հաստատական կարծիքը ընդդէմ են այդ առաջարկութեանը։ Վերջապէս նրա դէմ է նախագծի տարաժամ լինելը և հանգամանքական բնաւորութիւնը։ Բուսակ պահանջում է ընդունել մի դաշնագիր, որ կապել է Ֆրանսիական առաջին հիւպատոսը։ Ակդ առիթով Անժերի եպիսկոպոս Ֆրիպոլէ շատ իրաւացի կերպով նկատեց, որ դաշնագրիները չէ կարող ընդունուել նրան կապող կողմերից մէկի կամքով և որ պատգամաւորների ժողովը միայն իրաւունք ունի այդ հարցի վերաբերութեամբ բանակցութիւններ սկսել պապի հետ։ Վերջապէս ինչպէս էլ վարվի պատգամաւորների ժողովը, անհատ չի հաստատի Բուսակի նախագիծը, ինչպէս չի ընդունի նաև նրա միւս համախոհների առաջարկութիւնները։

Զը նայելով, որ Վատիկանի մէջ ողբում են կաթոլիկ եկեղեցու դրութիւնը, նա իրակատպէս այնքան վատ չէ, որ կարողանոյ շահագործել կղերական կուսակրութիւնը որ և է երկրում։ Բուսակի և Օշլի նման քաղաքական անհատների ոչ մի ընդունելի չեն. նրանք միայն ատելի են ապիս կաթոլիկ եկեղեցուն բողոքել ժամանակակից հասարակութեան ուղղութեան դէմ և յոյս յայտնել, որ դրծերի այսպիսի դրութիւնը կարող է ժողովրդի մէջ յեղափոխութիւն գործել և այդպիսով յաղթող հանդիսացնել եկեղեցուն իր հակառակորդների դէմ։ Պապական կառավարութեան յամառութիւնը կերմանական կառավարութեան հետ բանակցելու ժամանակ, նրա յարձակողական դիրքը իտալական կառավարութեան վերաբերութեամբ ապացուցանում են, որ կաթոլիկ կուսակցութիւնը իր դրութիւնը ճնշված և անմխիթար չէ համարում։ Պապը շարունակ պահանջում է, որ նրան վերադարձնվի իր անկախութիւնը, այսինքն նրանից խլած տարիներ իշխանութիւնը և յոյս է յայտնում, որ իր գահը շուտով յաղթող կը հանդիսանայ։

Պապը այդպիսի բռնադատութեան պատճառ ունէ այն ուղղութիւն, որ նրան ներկայացրին կարդինալները մարտի 2-ին պապի ծննդեան օրը։ Ակդ ճառի մէջ Լէօն XIII ուղղակի յայտնեց, թէ հոգևական պապը երբէք չի ճանաչի այն „սահմանադրութիւնը,“ որ սահմանեց նրա համար իտալական կառավարութիւնը և թէ յիմարութիւն կը լինէր ենթադրել, որ ամբողջ աշխարհի կաթոլիկները կը համբերեն, որ իրանց եկեղեցապետը այդպիսի սուղ դրութեան մէջ լինի։ Ակդ բուսական չէ. պապը հաստատած է, որ նոյն իսկ կաթոլիկ եկեղեցու հիշատակները մի ժամանակ անհրաժեշտ կը համարուին դիմել պապի օգնութիւնը և որ այդ օգնութիւնը նրանց համար միակ փրկութիւնն է։

Լէօն XIII պապը առաջին անգամ չէ, որ յայտնում է այդ հոգսերը և յայտնում է այնպիսի համոզմունքով, որ զուրկ չէ վհհանձնութիւնից։ Բիսմարկի աշխատութիւնները պապական կառավարութեան հետ համաձայնութիւն կոյացնելու համար անշուշտ յուսադրեցին կաթոլիկ կուսակցութիւնը և նրա առաջնորդներին։

ԵԳԻՊՏՈՍ

„Daily News“ լրագրի Թղթակիցը հեռագրում է Ալեքսանդրիայից փետրվարի 26-ից։ Արաբի-բէյի ապստամբութիւնը եգիպտական գործերի վրա օրից օր նկատելի է դառնում։ Նրան արդէն միհիսթանախագահ են համարում թէպէտ մինչև այժմ այդ պաշտօնը վարում է Մահմուդ-Սամին, բայց ամեն անգամ խորհուրդ է հարցնում Արաբի-բէյից և երեք շաբաթ կամաւորապէս կը հրաժարվի իր պաշտօնից յօգուտ Արաբի-բէյի։ Ջինուորական կուսակցութիւնը խեդիվի պալատի մէջ ներկայացնում ամենամեծ նշանակութիւն է ստացել։ Ի միջի այլոց այդ կուսակցութեան կողմն է անգլիացի Առան-փաշան, որ եգիպտական ծառայութեան մէջ է և ամեն կերպ աշխատում է յայտնել իր համակրութիւնը եղիպտական այժմեան շարժմանը։ Պատերազմական պատրաստութիւնները շարունակվում են։ Մեծ քաղաքներում տեղացիների տրամադրութիւնը եւրոպացիների վերաբերութեամբ շատ վատ է։ Կայիրէի մէջ առ ժամանակ հանգստութիւն է, սակայն բոլոր ամենքը երկիւղ են կրում ապագայի համար։

Կայիրէից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են վեցերորդի 22-ից։ Ներկայումս այստեղ կատարեալ հանդստութիւն է տիրում։ Լուրերը անգլիական և ֆրանսիական ֆինանսական վերահսկողների հրաժարականի մասին պատրաստեցին։ Երեւում է, որ վերահսկողները իրանց կառավարութիւններից հանդստացնող հրահանգներ են ստացել, որովհետև առայժմ նոր միհիսթարութիւններ բոլորովին թշնամութեամբ էին վերաբերվում, իսկ այժմ շատ զգոյշ են վարվում իրանց յարաբերութիւնների ժամանակ միհիսթարների հետ։ Ամենքը այժմ հետաքրքրվում են նրանով, թէ ինչ կանեն մեծ պետութիւնները, որոնք նորից համաձայնութիւն են կայացրել։ Ապրելք նրանք նախապատրաստական մի միջոց կը դործադրեն, թէ ժամանակ կը ասն նոր կառավարութիւններ կարդադրել եղիպտական դործերը։ Ամենի քաղաքական շրջանները համոզված են, որ պետութիւնները կը հետևեն միևյնի քաղաքականութեան։ Արևելեան և միջին Եւրոպայի պետութիւնները մինչև այժմ ցանկութիւն չեն յայտնել խորհրդել եգիպտական հարցը արհեստական միջամտութիւններով, իսկ արևմտեան պետութիւնները սառնութեամբ են վերաբերվում եգիպտական գործերին այն ժամանակից, ինչ Ֆրանսիայի մէջ կառավարութիւնը Ֆրեյսինեի ձեռքն է անցել։ Գործերի ընթացքը կախված է նրանից, արդեօք կենթարկվի Արաբի-բէյ նոր միհիսթարութիւններ, արդեօք կը բաւականանայ պատերազմական և միհիսթարնախարհի պաշտօնով, թէ կը շարունակի իր ինտրիգները։ Անկասկած է միայն, որ խեդիվը այլ ևս ոչինչ ազդեցութիւն չունի և այժմ նրա նախկին իշխանութեան ուրուականն է միայն։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԲԻԱՑԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 4 մարտի 82

Մայրաքաղաքիս «Սաամիւլ» անգլիական օրագրի մէջ հետևեալ առաջնորդող յօդուածը կարդացինք 15/3 մայս թուականաւ։

«Բ. Դրան և հայոց պատրիարքարանի մէջ բանակցութիւնք կը շարունակին Սոյ կաթողիկոսի հարցի մասին։ Այս վերջինը հայ հասարակութեան մէջ մի ներծուած յարատևութիւն ունէց և ամենեւեան կառավարութիւնն ալ ընդ առ ի անկախս հրաժարակից դոյն, աշխարհական իշխանութեան նկատմամբ։ Այս կէսն էր դիմառարպէս, ինչպէս ամենքը կը յիշեն, որ նորին բարձր արքունութեան ներկայ պատրիարքի հրաժարականը պատճառ եղաւ։ Բ. Դուռը վերջին օրերս 7 անդամներէ բաղկացեալ մի մանուածոյով կարդեց, որոց մին պատրիարքարանը քննելու իրաւունքն ունի, *) և այս մանուածոյովն յանձնեց պատրիարքարանի գանագանները քննելու հոդը։

Եւ սակայն այս հարցին լուծումը խիստ հեշտ է։ Սոյն կաթողիկոսի պահանջումները պէտք է մերժուին, վասն զի ոչ միայն անհիմն են բոլորովին, այլ և բացարձակապէս հակառակ են ամեն կայսերական հրովարտակներին և հայոց սահմանադրութեան։

Նշմարեալ կաթողիկոսն, որ Լուսաւոր մէջ կը նստի, բոլոր աշխարհիս հայոց կրօնական գերագոյն դլուխն է։ Նա հայոց պապն է։

Պրօտեստան սեռակէտով, թէպէտ և. Գրիգոր պատրիարքը, Նուստաղէմայ պատրիարքը, Աղթամարայ և Սոյ կաթողիկոսները, եկեղեցական գաւակարգին մէջ մի և նոյն աստիճանն ունին և ամենքն էլ նշմարեալ կաթողիկոսի իրաւասութեան ներքև են, սակայն առաջինը (և. Գրիգոր պատրիարքը) նոցա մէջ յաւաջագոյնն է։ Նա է նշմարեալ կաթողիկոսին գործադիր իշխանութեան ներկայացուցիչը։ Իսկ աշխարհական տեսակէտով, և. Գրիգոր պատրիարքը իր քաղաքական իրաւասութիւնը բոլոր ամենեւեան հայոց վրայ կը տարածէ, և նուստաղէմի պատրիարքին, ինչպէս նաև Սոյ և Աղթամարայ կաթողիկոսները նոցա իշխանութեան ենթարկուած են։ Ջը կայ պատճառ մի ֆէրմանէ որ այս կէտը որոշակի բացատրած չը լինի։

Պատրիարքն ազգային ժողովին նախագահ է, որ բոլոր սահմանադրութեան, որ տրուած է հայոց 1860 թուին առջեւն Արտալ-Մէջիդի օրով, գաղդը կը ներկայացնէ։ Մայրաքաղաքիս և գաւառաց բոլոր թեմերը, Սոյ թեմին բացառեալ մեռնելոց, այդ ժողովին մէջ երեսփոխաններով ներկայացված են։

Ներկայ Նշմարեալ կաթողիկոսի ընտրութեան ժամանակ՝ որ կատարեցաւ 1866 թուին, Սոյ և Աղթամարայ վիճակները քաղաքական մասնակցեցան, և այսպէս ճանաչելով նոցա հոգևոր իշխանութեան համաչխարհական լինելը։

Սոյ Մկրտիչ կաթողիկոս, 1870-ին անուանվելէ վերջը, 1871-ին իր ընտրութիւնը Ազգային ժողովին ծանուցացաւ, և ապա Նշմարեալ կաթողիկոսէն ձեռնադրուելացաւ։ և. Գրիգոր պատրիարքն ևս, մասնաւոր պատուիրակներու միջնորդութեամբ, հանկց Սոյ ընտրութեան օրհնաբերութիւնը վրայ։

Կաթողիկոսն, իր անուանումէն անմիջապէս ետքը, մի յայտարարութիւն ապարդեց, որով կը խոստանար մի կանոնադրութիւն պատրաստել Ազգային ժողովոյ որ Ազգային ժողովն կը պատրաստէր, որպէս զի վերջնականապէս վերնան մի քանի թիւրիմացութիւնք որք ծնացել էին պատրիարքի և Սոյ կաթողիկոսին մէջ։

Սոյ կաթողիկոսն, իր օծմանէն վերջը, չուզեց յարգել իր պատուոյ յանձնառութիւնները, և քաղց հեռացաւ իր հովուական գահէն։ Նորա երկարատև բացակայութիւնն բաղմաթիւ գանգատներու ևս առիթ տուաւ իր վիճակի ժողովրդեան կողմէն։

1876 Սոյ կաթողիկոսը հետևեալ պահանջումները ըրաւ։

Մի զուտաթի վճարումն իրր ամսական ռոճիկ։

Կաթողիկոսական աթոռին Սիսէ մի ուրիշ տեղ փոխադրութիւն։

Սոյ վիճակին ընդլայնումը։

Կառավարութեան կողմէն առնլի ընդարձակ արտօնութեանց տրութիւն, քան ընդհանրապէս գաւառաց առաջնորդներուն վայելածն։

Աղգային ժողովն, յետ քննութեան, մերժեց այս չորս խնդիրն, առարկելով թէ չէ կարող հաւանիլ այնպիսի պահանջումներու որք գարաւոր առանձնութեանց հակառակ են, առանձնութիւնք որք հայկական եկեղեցւոյ պատմութիւնն նուիրագործած է։

Ժողովն յաջեղուց որ եթէ Սոյ կաթողիկոսն իր այս անարդար պահանջմանց վրայ պնդի, նա իր բարձր պաշտօնավարութիւնէն դադարեալ պիտի համարուի։

Ընդադատելով այսպէս հետապնդելու կամ հրաժարելու, կաթողիկոսն առ երեսից հետապնդել ձեռնարկ. բայց մի քիչ ժամանակ վերջը կառավարութիւնը գալով իր նախկին փոքը նորոգեց և մինչդեռ Ազգային ժողովքը կը խորհրդակցէր այս հարցին վրայ՝ նա Բ. Դրան հետ բանակցութեանց սկսաւ։ Չարկ չեմք համարիլ այս բանակցութեանց մանրամասնութիւններն պատմել. բաւական է ըսել թէ կաթողիկոսն յաջողեցաւ առնուլ մի ֆէրմանէ որ Ալէքիկեան հայերն և. Գրիգոր Պատրիարքէն անկախ կընէր և Քայլաւութիւն կրնար Սոյ կաթողիկոսին Բ. Դրան հետ ուղղակի հաղորդակցութիւն ունենալ։

Այս ֆէրմանէն, որ և. Գրիգոր պատրիարքաց իրաւասութիւններն ճշդող նախկին ֆէրմաններու ըսկզբանէն հակառակ է, մի ամենամեծ հարուած էր ազգս առանձնաշնորհութեանց։ և. Գրիգոր պատրիարքին, ի միջ այլոց, կը կասեցնէին այն իրաւունքն որ ունէին յանցաւոր քահանաները պատժելու։

1881 յունիս 31-էն մինչև օգոստոս 12, պատրիարքը Բ. Դրան չորս խնդրագիր (տեզքիր) ուղարկեց, բողոքելով մի այսպիսի վերաբերի դէմ որ պատրիարքարանի իշխանութիւնը և առանձնաշնորհութիւնները կը նսեմացնէր և միանգամայն կը խանգարէր Հայոց եկեղեցւոյ կարգադրութիւնն։

Այս է համառօտ կերպով, Սոյ կաթողիկոսին խնդիրը որ Բ. Դուռը հակառակ կը թուի պատրիարքարանի նպաստաւոր կերպով կարդացվիլ։

* * *

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Լիւյաերի ընկերութիւնը» կ. Պօլսից հեռագրում են, մարտի 7-ից, թէ անգլիան արտաքին «Էյ Ջէվոյր» լրագրին յօդուած ապրց, որի մէջ եռանդուն կերպով յորդորվում է Ֆրանսիական գործողութիւնների դէմ Ալժիրիայում, և պնդում է որ Ալժիրական արտների մէջ անդրադարձութիւն զդացմունք է տիրում Ֆրանսիացիների դէմ և որ նրանք պատրաստ են ամեն միջոցներ գործ դնել Ալ-Կաղերին և Ալ-Ալժիրին (անդամակների երկու առաջնորդներ) օգնել Ֆրանսիական տիրապետութիւնը չկրելու համար։ Ֆրանսիայի տարտամութիւնների առջեւից Ալժ-Բէն-խալիֆան նամակով առաջարկեց Տունիսի առաջնորդներին գործակից դառնալ Ֆրանսիացիների դէմ տարբերի ընդհանուր ապստամբութիւն կազմակերպելու համար։ Նա Ալժիրիայի յայտնի առաջնորդ Բու-Ամէմին էլ առաջարկեց մանակցել ապստամբութեանը։

—«Լիւյաերի ընկերութիւնը» կ. Պօլսից հեռագրում են, մարտի 9-ից հետևեալը։ Ըստ Հայկական «Նէօլօդոս» լրագրում յունաց պատրիարքի դէմ տպված մի յօդուածի պատճառով, մօտաւորապէս 600 յոյներից բաղկացած մի խումբ հաւաքվեցաւ «Նէօլօդոս» լրագրի խմբագրութեան չէնութեան առջեւ, մատ խմբագրութեան պատուհանները և այլոց լրագրի այնտեղ դտնված օրինակները։ Մի և նոյն ժամանակ խմբագրութեան մէջ գտնված մի քանի անձինք ծեծ կերան, որոնց թուում և այդ լրագրի խմբագիր-հրատարակիչ Կարիպին, որը, ինչպէս լսում է, արդէն մեռաւ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 մարտի։ Լիխաչիայի թատրոնի այրվելու ժամանակ վնասվեցաւ 72 տարեկան ծերունի։ Լուր է տարածված որ մանուֆակտուրայի բաժնի պիրեկտոր կոմսկովի տեղ ցմիրիտովը կը նշանակվի։ Հիւսիսային երկաթուղու հարցը յանձնված է հաղորդակցութիւնների մինիստրութեան առանձին մանուաժողովի քննութեանը։ Բնամարկ յիշատակարան է պրում։

Խմբագիր—հրատարակող ԴՐԻԳՈՐ ԱԼՇՈՒՆԻ

*) «Սաամիւլ» կը սխալի։ Անգամով թիւը 4 է ոչ թէ 7, և պատրիարքարանը չէ հրաւիրուած մի անդամին ինքն ընտրելու։ Ըստ անդամներն երկուքն հայ են, բայց Բ. Դրան պաշտօնեաներէն են անոնք և ուղղակի Բ. Դռնէն նշանակուած։

Ծ. Թ.

*) Հայ ընթերցողաց համար հարկ չէ ցոյց տալ թէ որքան սխալ տեղեկացած է այս մասին անդլիացի խմբագիրը։

Ծ. Թ.

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամսոյս 14-ին, կիրակի առաջ պատարագից յետոյ **ԶՐԿԻՆԵԱՆՑ** եկեղեցւոյ գաւթում գտնուած շինութեան մէջ կը կատարուի **ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻԶԻ և ՏԱՐՐԱԿԱՆ** ծխական **ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ** բացման **ՀԱՆԴԻՍԸ**։ Ա՛յս մասին պարտ ունիմ յայտնել պատասխանատուների գործին հանգամանքներին թեմական վերատեսուչ Գ. Բարխուդարեանց

1—2

Ա. Ս. ՅՈՒՐԻՆՈՎԻ և ընկերութեան պետական պահեստը պարտ ունի յայտնել, որ այսուհետև առևտուրը կը կատարվի հետևեալ ֆիրմայով. **ԳԵՂԱՑԱՆ ԱՊԲԱՆՔԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ** («КАВКАЗСКОЕ ТОВАРИЩЕСТВО ТОРГОВЛИ АПТЕКАРСКИМИ ТОВАРАМИ»), որի կանոնադրութիւնը ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ հաստատած է նոյեմբ 1882 թ. յունվարի 29-ին։ Ընկերութեան պահեստը գտնվում է Թիւռաթովի տանը, թանգարանի դէմ։

1—7 (եր. և ուր.)

Պարտ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱՐԻԿԱՑՈՒՄ լաւ ԾԽԱԽՈՑԻ սիրողները և գործաճոյները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԽԱԽՈՑ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին։ Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսները 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի։

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Լեռնագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալերէում, Վերցովի փողոցի վրա, № 3.

Պատիւ եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արտիւնաբերութիւնները կը ճանչուին միշտ իմ մագազինում։

Գործատնատեր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

4—25

ՎԻՆՆԱՅԻ ԱԹՈՒՆԵՐ

36 ՈՒՌԲԼ

Եփ. Թատրերանցի կէտցում

2—20

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւներ 4 ր., բէջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրատ, մանուշակ, արիկո, պրիչներ և այլ ծխներ կէս գնով։ Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սապօ և պերլօֆայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռատր 70 կ., նշշատայ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ. **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և ապծաթի մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անպիտան և ֆրանսիական մաշճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ**։

30—36

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գլքոյկների գործատունը ՐՕՍՏՕՎ (Դոնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է համարում ու պ. գործաճոյների և գնողների ուշադրութիւնը գրաւել Ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր առտպրութեամբ, Abadie գլքոյկը, 300 թերթերով, արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կոպէկ։ Գործաճոյները առանց որ և է դժուարութեան կը համոզվեն, որ սա հէնց այն թուղթն է, որը Ռօստե-ի առտպրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ էլ ծախվում է շատ էժան, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախվում է 15 կոպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կոպէկով։ Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր առտպրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱԼԻՍ (240 թերթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանալ և բոլորական ծառատունի բոլոր ծխախոտավաճառների մագազիններում։ Մենք հակերով ենք ծախում (գոնէ, ոչ պակաս հինգ կօթօրկաներից)։

6—10

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ, Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, տուն Ձաքարատրախտ Բէլօվ։ Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից։

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

„ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ“ ԲՈՒԽԳԱԼՏԵՐԻՈՅ

Ամենամօտ և գործնական ձևի, բացատրական կանոններով և բացատրութեամբ, որ ամենահեշտ կերպով կարող է սովորցնել հաշուատպութիւնը այն անձանց, որոնք ցանկանում են սովորել կամ ունենալ այդպիսի հաշիւներ, շատով կը մնայ մնալի սակ. գիրքը կը բաղկանայ մօտ 400 երեսից. և մարդը ուշագրութեամբ. գրաս հետ միասին կը լինի և մի փոքրիկ վիճակագրութիւն „Դոզ“ վերնագրով և „Իմ երդիկը“ յատկացուածով. ցանկացողները թեթևութեամբ կարող են գրուել „Կենտրօնական“ և „Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրամատնաւաճառներում և թանգ. Տէր-Միքայէլեանցի մօտ. Բացու Բանակրիչ մագազինում, ինձ մօտ և „Մարդ ընկ“ գրադարանում։ դատաստանի քաղաքներում այն անձանց մօտ, որոնք բարեհաճել են այդ մասին ստորագրութեան թերթը բնդունել։

Երեսուն սրժէքն է միասին 2 ր. 50 կ. ստորագրութիւնից յետոյ 3 ր։ Բաժանորդների անուանները և ազգանունները կը տպագրուին գրքի վերջում։

Հրատարակիչ Աբէլ Պ. Ալպենցեանց

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԿԻՐԱԿԻ 14 ՄԱՐՏԻ

ՎԵՐՋԻՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Պալատական արտիստ Նորին Մեծութեան Նասր-էդ-Դին պարսից Շահի

ՐՕԲԵՐՏ ԼԻՆԴ

աշակերտ և տպագրան ընդհանուր պետի, Մահօմետ Խմայիլ Բէյի պատիւ կունենայ

տալ իր վերջին փայլուն և մեծ կախարդական ներկայացումն, ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄԱՑՈՎ։ Սկիզբը 8½ ժամին։

1—2

Վերտէսանդինեցեան **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մագիրը ամրացնող և նրանից **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ** վիրտուոզ գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկած 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ.

մի և նոյն անդը **ԽԻՆԱՑԻ ԻՒՂ**, մագիրը ամրացնելու համար, 1 ր. տանդը վրձին գլխատյամբ գէմ, **ՏՈՒԱԼԵՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն։

91—100

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ·

ՍԻՕՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

Գնում և վաճառում է ամէն տեսակ **ՏՈԿՈՄԱԲԵՐ** թղթեր, ոսկի և արծաթ դրամ։

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաբեր թղթերի **ԳՐԱՒԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** է անում Մոսկվա, Օդեսա և Արտասահման։

ԱՊԱՀՈՎԱՑՆՈՒՄ է ներքին 5% փոխառութեան տոմսակներ 50 կոպէկով.

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ լաւ պահանջման 5%

" " " ընթացիկ հաշուով 5%

" " " 6 ամիս ժամանակաւ 6%

" " " 12 " " 7%

Օտար քաղաքացւոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշդութեամբ։

7—10 (1)

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա՛ւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵՐԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՒԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակիզամներ 1. 30—12 ր., ս ո ւ ր ճ պ ո ւ կ ն ե ր ձ ամադաններ 6—35 ր., մագաններ (погребцы) 6—25 ր., ս ա մ օ վ ա ր ն ե ր 60 կ.—1.25 ֆունտը., կոխաններ պղնձէ, ամաններ, գեղմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ս ո ւ մ ի վ ա յ ն ի կ ն ե ր մ ր ա մ օ ր ն ի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռ ե վ ո լ վ է ր ն ե ր ա մ ե ն ա յ ն տ ե ս ա կ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (դուլաններ) բէլգիումի, սիգար Ռենգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և խմամբաքար կուշտարօվի գիլզի պապիրոսից. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԻՑ (չայ) ԵԿ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էմէմի. կօֆէ էմէմի և Միխէլսոնի. պեսերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պ ր ո բ կ ա յ գինեվաճառներին, հանքային և դարևջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գոլշտուկ (шухъ), պատուռներ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. դրչակոճներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կոխաններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիորց. մոմ կարելու մագինայ. Անգլիական ութեններ, բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, Ջազայներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրակմանալ կատրիկներ 18 կ., փարա ֆրանսիայի ժակէտ, թուղթ փաչոի, կանվիտաներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, դրչակոճ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանական գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., շուշինչեք 45 կ.—3 ր., շամպայաններ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխա, պղտատպշկաններ վարչաձև, ՈՒՆՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գալոշաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխա, շամպիներ, մարդկերանց գալոշիններ, գոնտիներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. տանպրեր շիրմայու ոսկով, գուտապերչայով և փայտէ, չուռկաններ գիխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թիվ (бумага) մատակի կօճի և շալվ (гарусъ) ֆէշէտակէչ մարդկերանց և կանանց, պորտմանետներ, քիսաներ, պապիրոսի սամաններ և մանր գոյատեսերկենի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոպ, հոտաւէտ ջրեր, պուդրա, գլխացաւին ջրի քացախ, հոտաւէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերպիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻՆ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՕՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կամոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

10—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ օ լ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 11 Марта 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Меликовск. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 44 Մարտի 13 (25) 1882 Մարտի 13 (25) № 44

ՏԱՄՆԱՄՅԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Յառաջադրանքը դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):
Յայտարարութիւնն ընդունւում է ամէն չիզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Իշխան Գօնդուկով կօրականի ընդունելութիւնը: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Թիւրքիա: Աւստրօ-Ունգարիա: Նամակ Թիւրքիայից: Նամակ Թիւրքիայից: Արտաքին լուրեր:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՆՁՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ՖԵԼԻԵՏՕՆ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՇԽԱՆ ԳՕՆԴՈՒԿՕՎ-ԿՕՐԱԿՈՎԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

—

„Кавказъ“ լրագիրը հաղորդում է հետեւեալը: Իշխան Գօնդուկով-Կօրսակով շրջերը փոխելով վերայի զօրանոցների մէջ և հանգիստ ու համազգեստը հագած՝ բայ կառքի մէջ նստած իր ամուսնու՝ իշխանուհի Նադեժդա Անդրէեվնայի հետ, մտաւ քաղաքը: Մօտենալով քաղաքային պատգամաւորութիւնը, իշխանը դուրս եկաւ կառքից նրան ընդունելու համար Ա. Ս. Մանինով աղ և հաց առաջարկելով նորին պայծառափայլութիւնը, ողջունեց նրան հետեւեալ կարճ ճառով:

„Ձերդ պայծառափայլութիւն: Առաջին անգամ չէ, որ քաղաքը տեսնում է ձեզ իր պատերի մէջ: Բայց շատ բան փոխուեցաւ այդ ժամանակամիջոցի մէջ:

„Եթէ այն ժամանակ կովկասը անվերջանալի պատերազմների նշանաբան էր, այժմ ներկայանում է նա որպէս մեծ Հուսաստանի մէկ նահանգ, աւելի եւս ծաղկաւէտ խաղաղութեան, որը այնքան անհրաժեշտ է նրան քաղաքացիութեան ամէն ճիւղերի մէջ զարգանալու համար: Այդ գործը մեր Օդոստափառ Միապետը յանձնել է ձեր պայծառափայլութեանը, այդ պատճառով, քաղաքային ազգաբնակութեան կողմից աղ ու հացով ողջունելով ձեզ, ես ինձ թոյլ կը տամ ընդհանուրի ցանկութիւնը յայտնել և Թող յաջողութեամբ պսակվին ձեր պայծառափայլութեան բոլոր բարի ձեռնարկութիւնները յօգուտ երկրի և քաղաքի:“

Ողջունելով իշխանուհի Նադեժդա Անդրէեվնային, քաղաքագլուխը Թարմ ծաղիկների մէկ փունջ տուեց նրան: Նոյն ժամակ փունջ տուեց իշխանուհուն և վաճառականական ասպարէզից Ի. Ի. Մկրտչեվ:

Պատասխանելով քաղաքագլխին, իշխանը ասեց հետեւեալը:

„Ի սրտէ շնորհակալ եմ ձեղանից, պատուականներ, ձեր արտայայտած բարի ցանկութիւնների համար և մինչև սրտի խորքը զգացված եմ ձեր ինձ ցոյց տուած բացառիկ ընդունելութեան համար:

„Գալ, ի հարկէ, կը հաճախանաք այն յուշմունքը և այն զգացմունքները, որոնցով լցված է իմ սիրտը այն երկիրը և քաղաքը մտաւոք գործելու ժամանակ, որոնց հետ կապված են իմ երիտասարդութեան և ծառայողական գործունէութեան ամենալաւ և ամենաէական յիշողութիւնները:

„Ինքնակալի կամքով կովկասի գլխաւոր պիտ նշանակվելով նոր պայմանների ժամանակ և աչքի առաջ ունենալով ժամանակի պահանջած անհրաժեշտ վերանորոգութիւնները, ես ինձանից չեմ ծածկում այն բոլոր դժուարութիւնները, որոնք կապված են ինձ վիճակվող ասյն և, շատ կարելի է, իմ ուժից վեր խնդրի հետ: Մէկ բանի մէջ միայն կարող եմ հաւատացնել ձեզ իմ խօսքով, որին երբէք չեմ դաւաճանել, որ բոլոր իմ մնացած կեանքը, ուժը և ընդունակութիւնները ինձ համար մայրենի և Թանգագին կովկասի ծառայութիւնը կը նուիրեմ:

„Խորին յարգանքով յիշելով իւրաքանչիւր կովկասցու համար անմոռաց իշխան Վօրոնցօվի յիշատակը, սրբութեամբ յարգելով այն բարձր սկզբունքները, որ առաջնորդում էին նրա կառավարչութեանը, և յիշելով այն հայրական խնամքը, որով նա, իմ կեանքի սկիզբը տալն և հօր տարիների ընթացքում ուղղում էր իմ առաջին քայլերը ծառայողական ասպարէզի վրա,—ես այդ Թանգագին յիշողութիւնների մէջ կոպանեմ ուժ և յուսացին ինձ վիճակվող գործունէութեան համար:

„Մի և նոյն ժամանակ, պարոնները, ես չեմ մոռանում նայնպես, Թէ ինչ պետի և վարչութեան անձնական գործողութիւնները ոչըմն անզօր են առանց հասարակութեան օգնութեան և համակրութեան: Ոչ Թէ խօսքերով, այլ յոյս ունեմ գործով գրաւել ձեր հաւատարմութիւնը: Եւ այն ժամանակ, պարոնները, խնդրում եմ ձեղանից, չը մերժել ինձ ձեր համակրութիւնը և օգնութիւնը, որոնք անհրաժեշտ են մեր Օդոստափառ Ինքնակալի բարի մտադրութիւնների համար, ի բազդաւորութիւն և բարօրութիւն կովկասի, ի փառս Թագաւորի և յօգուտ մեր Թանգագին ընդհանուր Հայրենիքի—Ռուսաստանի:“ Թող սիրով, ազնուութեամբ և միաբանութեամբ դիմենք այդ բարձր նպատակներին. և Թող օգնէ մեզ այդ բանում ձեր Աստուածը, առանց որի օգնութեան անզօր են մարդկային ձեռքերի բոլոր գործողութիւնները:“

Դրանից յետոյ կրկին դիմելով քաղաքային ներկայացուցիչներին, արտասանեց հետեւեալ խօսքերը, որոնք հիացմամբ ընդունվեցան:

„Թիֆլիս գալու համար Պետերբուրգից դուրս գալուց առաջ, Նորին կայսերական Բարձրութիւն Կովկասեան Նախկին Փոխարքան յանձնեց ինձ յայտնել Թիֆլիս քաղաքին իր առ ի սրտէ ողջոյնը և ամենալաւ ցանկութիւնները: Ես չը պետք է Թերեմ ձեզ, պարոններ, Նորին Բարձրութեան առաջ և ուղի տալիս պատասուս գործունէութեան հետեւանքները. նրանք ձեղանից իւրաքանչիւրի համար ակնյայտնի են, և ձեզ բոլորիդ լաւ յայտնի է դէպի կովկասը ունեցած Նրա անկեղծ սէրը:

„Ակ պատճառով ես հաւատացած եմ, որ բոլոր այսաեղ ներկայ եղողների զգացմունքներին եմ պատասխանում, Թիֆլիս մնելուց առաջ, ի սրտէ, շնորհակալական „ուրա“ կանչելով ի պատիւ Մեծ Իշխան Նախկին Փոխարքային:“

„Ակ ճառից յետոյ, որը անվերջանալի ոգեւորութեամբ ընդունվեցաւ, նորին պայծառափայլութիւնը, ձիու վրա նստած, ամիսայի և ազնուականութեան ուղեկցութեամբ մտաւ քաղաքը և ամէն տեղ մեծ հիացմունքով ընդունվեցաւ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մարտի 11-ին Կովկասեան քաղաքական մասի նոր պետը կառավարիչ, իշխան Գօնդուկով կօրսակով մտաւ Թիֆլիս: Իշխանը ընդունվեցաւ քաղաքից դուրս Մցխեթի ճանապարհի վրա տեղական բարձր վարչութեան բոլոր անդամներից, քաղաքագլխից և քաղաքային վարչութեան ներկայացուցիչներից: Քաղաքագլուխը ներկայացրեց իշխան Գօնդուկով կօրսակովին աղ ու հաց և մի ճառ ասեց: Իշխանը պատասխանեց մի ճառով: Ամուսնական նոր կառավարիչը ձի նստեց և զրօսանքով զարդարված փողոցներով, ամբոխի ողջոյններով և ուրախներով ուղեկցած, գնաց Սիմոն մայր-եկեղեցին: Եկեղեցուց իշխանը վերադարձաւ պալատը կառքով: Գիշերը ամբողջ քաղաքը փառաւոր կերպով լուսաւորված էր:

—

Ինչպէս լսել է «Մեղու Հայաստանի» լրագիրը, Թիֆլիսի կանանց բարեգործական ընկերութեան նորընտիր վարչութիւնը իր միջից ընտրել է վարչութեան նախագահ տիկին Սրտուհի Երիցեանին, փոխ-նախագահ տիկին Մարիամ Խանախանեին և գանձապահ տիկին Լիդիա Թամամշեանին:

—

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

Երևփոխանական Հանի մը համառօտութիւն:
Տնարք պատուարժանք!

Այսօր համայնքդ ձեր անձնական գրաղմունքները, ձեր առևտրական պարապմունքները Թողած, ձեր հեշտալիր ըրօանքները, ձեր Խոֆթորը, վերջապէս ձեր անձը մոռացած, խռնվռանաք և ապագրնեայց յայս սրբավայր եկած և գումարուած էք արևոր Մայր Հայաստանի արտաքոքները սրբելու և նորա ցաւերը բուժելու, առնվազ ալ ազգային փրկարար սահմանադրութեան հաստատիմ արքանեակներ, ազգութեան փառք և պարծանք էֆէնդիներ, աղաներ, և պարոններ, առնվազ ալ հոս հաւաքուեր էք մեր Թշուառ ազգին պարանոյկն քաշելու և Հանելու այն լուծը, այն նեղիչ և ճնշիչ լուծը, որուն ծանրութեանը միլիոնաւոր եզներ և գամշներ չեն կարող դիմանալ: Այո, տեսարք, տեսանելի է այդ լուծը. երանելի է այր որ պիտի յաջողի այդ լուծը խլելու, բայց ցաւագ սրտի կը յայտնեմ որ գա իմ գործս չէ: Միմիայն, տեսրք հայկազունք, մեր քաջազունք, առնական որդիք Հայաստանի էք, Թէպէտ և ոչ մէկերնիդ Հայաստանին քովն անգամ չէք անցեր, բայց և այնպէս հայ էք և ծանր է կրած լուծերնիդ, ապա ուրեմն կնցդէք զօրութիւնն և ոյժ կը բաժնեմ ձեր պարանոցներուն (Ջնորհ ծափահարութիւններ):

Այո, տեսարք, ազգային սահմանադրութիւն, եւրոպական ժողով, վարչութիւն, ընդհանուր ժողով, յանձնախումբ, մասնախումբ, արտաքոյ կարգի նիստ, դիւան, յանձնաժողով, մասնաժողով, խորհրդակցութիւն, բանակցութիւն, վճռաբանութիւն, կռիւ, պատերազմ, կայծակ, ժռինք, երկինք... ահ Աստուած իմ, քիչ մնաց պիտի խեղդուէի... միով բանիւ ահա բոլորը մեր գործիքներն և մեր զենքերն են, որոնցմով ազգը պիտի ատանենք ի Նահանջութեան փրկութիւն (կնցդէներ և աղաղակներ):

Ո՛ն, ինչ քաղաքակրթութիւն, ինչ զարմանքի և ասկալի մտածմունք, երբ կը յիշեմ որ, եթէ մենք եւրոպական չենք նայինք, որքան ազգերուն կը լինէր մեր Թշուառ ազգին վիճակը: Ինչպէս ազգային սահմանադրութեան անմահ երդը ազգին համար կրնայ հնար գտնի, նոր կեանք անոր պարգևեց՝ մենք ալ ազգին կեանք պարգևեցինք, ուրիշն բարեմտութենէնք նորին նախախնամութենէն որ նա ալ մեզ կեանք տայ, և զմեզ եւրոպական սիմոններու վրայ անսասան պահէ և ս. պատրիարքին նման զմեզ չը հրաժարեցնէ, վասն զի այն ժամանակ բաներնիս բուսած է (հաստատութեան նշաններ):

Տնարք պատուականք! ինչպէս քիչ մը առաջ յայտնեցի, մենք սովորական չենք, ազգին օգտին ծառայող դիւցազներ ենք, բայց մեր անձնական շահերը պէտք չէ մոռանանք: Տանէլերէն առաջ գիտէք, «պայ Թուման բարեմտարերին նպատակ» կըսէ, որ կը նշանակէ «մեղր բանողը մատները կը լզէ»: Ձիրաւի այս օրինակին փաթթաչան հետեւողներ ունեցանք, որոնք ոչ Թէ միայն մատները լզելով գոհացան, այլ և պատոյ, ցորենոյ, գինւոյ և ձիթոյ տպլին յիշատակին իրենց անունը, տակաւին վնաս չտանի, օտարը չը կերաւ, կրկին հայու դրպանը մնաւ: (Ջախակոդմանութեանէն ղժդոհութեան ցոյցեր):

Տնարք երևփոխանք! կուգայ կոր!!!! (երևփոխանաց մէջ իրարանցում, կարծելով Թէ ս. պատրիարքն է եկողը): Մի վախնաք, պարոնայք, պատրիարքի համար չըսի, նա այլ ևս չը գար, ատյատրեկը մերն է, ապահով եղէք, բայց ես կուգայ կոր ըսի, ով է եկողը, միթէ չը կրցաք գուշակել: Այո, կուգայ կոր այն երջանիկ օրը, կուգայ կոր այն փափագելի ժամը, կուգայ կոր վերջապէս այն երանելի վայրկեանը, յորում գինւոյ խմիչքները ձեռքերնիս պիտի ասենք Պոռֆօրի տիր՝ ազգային սահմանադրութեան քաոս երկրորդ տարեդարձը:

Այդչն կերակուրներուն տեսակները այժմէն ընտրուած են, առատ գինի և օղի պատրաստուած է, չոգենաւները այն հանդիսաւոր օրուան համար հիմակուընէ վարձուած են: Կարելի է մի ըսող ըլլայ Թէ հիւանդանոցի խղճալիները ուտելու հայ կամ հագնելու լաթ չունեն և այլն. այս ըսողն ալ անտարակոյս չար մկնիկ պիտի լինի. ինչ կուզէ Թող ըսէ, մենք այնպէս հիւանդանոց, յիմարանոցի նման տար բաներու համար չենք կրնար մեր Թանկագին ժամերը վատնել, մենք ազգին ծառայ, կարևոր և կեցուցա իւղիրներով պարապելու ենք: Ով ուրեմն! գնանք հոն! հոն է մեր տեղը, ասենք ասնմանադրութիւնը: Այո, ասենք, խմենք, զուարճանանք, երգենք, պատասխանենք ճառեր պատասխանենք, և լաւ մը կշտանալէն ետքը միաբերան ազաղակենք, կեցցէ փրկարար և անդադար ազգային սահմանադրութիւն! (անվերջ ծափահարութիւններ և կեցցէներ):

* * *

Ամենքին յայտնի է, որ արքեպոլութեան տագնապը վերին կատարելութեան հասցրած ազգը անդլիացին է, սրան ապացոյց՝ նրա մէկը չափից դուրս հարբելոյ, կատեր Թէ ա լանիլէ (անդլիացու նման) հարբել է: Այս մոլութիւնը բուժելու նպատակաւ Լոնդոնում կազմված անտիալկոհոլական ընկերութիւնների նախագահներից մէկը, վերջերումս պիւնեմոլութեան վրայ չարունակ երեք ժամ ազգաս մի ճառ է ասել. բայց ունկնդիր հանդիսականաց հառաչանք ամենքն ալ հարբած լինելով, ոչ ոք մի բան չէ հասկացել և չատերը քնել են: Այս նախատինքից նախագահը կատաղած և ծարավից բերանն էլ չորացած, ամբիոնից վար իջնելով ծարաւը յագեցնելու համար ազգային մօտակայ պիւնեատունը մտել և այնքան խմել է որ պիչերը ամառեղ է պատկել:

* * *

Գերմանիայի նախակրթական վարժարանաց ուսուցիչներից մէկը ձեռօք դասագրքով այնպիսի ուժգին հարուած է տուել 9 տարեկան մի աշակերտի գլխին, որ ուղեղը վնասվելով, խեղ

Fonds A.R.A.M

Երեսնում հրատարակվող «Առողջապահական թերթի» 3-րդ համարը սառցվեցաւ Թիֆլիսում։ Ուշադրութեան արժանի է այդ համարի մէջ առաջնորդող յօդուածը։

—

«Մշակի» երէկվայ համարում արտատպեցինք «Кавказъ» լրագրից պ. Վինոգրադովի յօդուածը, որ լի է պատմական սխալներով։ Մենք ապացոյցը այդ յօդուածը նոյնութեամբ, որպէս համակրական յօդուած ղէպի հայերը, մի և նոյն ժամանակ ուղենալով ցոյց տալ հայ ընթերցողին, որքան թերի, անկատար և սխալ տեղեկութիւններ ունեն եւրոպացիները Հայաստանի, հայոց ազգի և նրա պատմութեան մասին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Կ. Պօլսից „Köln. Zeit.“ լրագրին հաղորդում են մարտի 3-ից։ Անցեալ օրը գերմանական արուեստոյ կարգի դեսպանութեանը հրաժեշտի տեսակցութիւն և ճաշ տուեցաւ։ Ճաշի ժամանակ թիւրք կայսերական տան իշխանները նստած էին իշխան Բադրիվիլի մօտ, որ նկատեց սուլթանին, թէ ինքը ամաչում է կրել թիւրքաց բարձր շքանշանը, որ դեռ ևս շնորհված չէ կայսերական իշխաններին։ Դրանից յետոյ սուլթանը շնորհեց իշխաններին (առաջ ասրեկան ազաներին) երրորդ կարգի Օսմանիէ շքանշանը և հրամերեց իշխան Բադրիվիլին յայտնել նրանց այդ լուրը։ Տեսակցութիւնը սովորական ձև ունէր, բայց նրա վերջանալու ժամանակ սուլթանը գգացված խօսեց իր բարեկամութեան մասին գերմանական կայսրի հետ և դովեց գերմանացի սպառիճանաւորներին, որոնք թիւրքաց ծառայութեան մէջ են։ Մարտի 4-ին դեսպանութեան անդամները պէտք է ուղևորուին Բրուսա, իսկ այն տեղից Բերլին, բայց սուլթանի ցանկութեան համեմատ դեսպանութիւնը մնաց Կ. Պօլսի մէջ։

Թէպէտ սուլթանը Յլդիզկիոշկի մէջ տաւած ձաշի ժամանակ ոչ մի խօսք չէ ասել իշխան Բադրիվիլին քաղաքականութեան մասին, միևնոյն ժամանակ Հիրշֆելդի հետ անդադար քաղաքականութեան մասին էր խօսում, թէպէտ իշխան Բադրիվիլ ներկայ էր սուլթանի և Հիրշֆելդի խօսակցութեանը ճաշից յետոյ, այնու ամենայնիւ յամառութեամբ պնդում են, որ դեսպանութիւնը քաղաքական յանձնարարութիւն ունի։ Թիւրքիան մի քանի շրջաններում մինչև անգամ հաւատացնում են, որ ենթադրված է դաշնակցութիւն կապել Գերմանիայի, Աւստրօ-Ունգարիայի և Թիւրքիայի մէջ։ Սուլթանը չափազանց պատուում է դեսպանութիւնը։ Մօտիթ-բէյ սուլթանի կողմից ասեց դեսպաններին. „Մենք ձեզ մեր բարեկամներ ենք համարում և ցոլին մեծութիւնը հրամայեց ինձ կատարել դեսպանութեան բոլոր ցանկութիւնները։ Գերմանացիները պատասխանեցին, որ նրանք ամէն կերպ պատուած են և որ աւելի ոչինչ չեն կարող պահանջել։ Գերմանիան այսօր առհասարակ հեռուում է այն քաղաքականութիւնից, որ գրեթէ ոչինչ չէ պահանջում և կարելութեան չափ աշխատում է չը պաշտպանել գերմանացի հպատակներին։ Երբ նորերումս այսպէս գերմանական մի ընկերութիւն հասաւ և լրագրները ըսկսեցին լուրեր տարածել, թէ այդ ընկերութիւնը ուզարկված է Բիսմարկից գերմանական շահերը Արևելքում մեծացնելու համար, Հիրշֆելդը ընդհակառակը համոզեց ընկերութեանը չը ճնել Թիւրքայի մէջ։ Նա ամէն անգամ այդպէս է վարվում, երբ մի գերմանացի նրանից խորհուրդ է հարցնում Թիւրքիայում բնակութիւն հաստատելու մասին։ Սուլթանը երկիւղ է կրում, որ եթէ շատ մեղմ վարվի, օտար պետութիւնները անդադար կը միջամտեն Թիւրքիայի գործերին։ Օրինակ նորերումս շոգենաւների երիս ընկերութիւններին թոյլ է տուած միանալ և ակցիաներ հրատարակել միայն այն պայմանով, որ այդ ակցիաները բացառապէս Թիւրքերի վրա ծախվեն։ Գերմանիացին յայտնի է սուլթանի այդպիսի տրամադրութիւնը և նա չէ հակառակվում նրա կամքին։ Այդ է պէտքը, որ Գերմանիան դիպլոմատիական մեծ ազդեցութիւն ունի Բ. Դրան վրա։ Թիւրքաց կառավարութիւնը ցանկանում է պահպանել իր ծառայութեան մէջ գերմանացի սպառիճանաւորներին, նկատելով, որ Գերմանիան չէ ձգտում միջամտել Թիւրքիայի ներքին գործերին։

Աւստրօ-Ունգարիայի վերաբերութեամբ սուլթանի քաղաքականութիւնը նոյնպէս փոփոխած է։ Սուլթանը համոզված է, որ, եթէ Աւստրօ-Ունգարիան թուլանայ, համայն սլաւիանութիւնը ամենակատարեալ կը սկսի ոչնչացնել Թիւրքիայից։ Այդ հիման վրա ամենախիստ հրամաններ են տուած և կատարագրութիւններ են արված, որ ալբանցիները չը մասնակցեն Հերցեգովինայի ապստամբութեանը։ Գերվիշ-փաշա պատրաստվել էր հեռանալ Ալբանիայից, բայց նրան հրաման արվեցաւ մնալ այնտեղ և ամէն միջոցներ գործադրել, որ ալբանցիները չը մասնակցեն Հերցեգովինցիների ապստամբութեանը։ Այդպիսով Բ. Դուռը արդելքներ է գնում Հերցեգովինայի ապստամբութեանը և աշխատում է, որ նա ճնշվի։

—

ԱՒՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ

—

Վիէննայից „Голосъ“ լրագրին գրում են հետևեալը մարտի 7-ից։ Վիէննայի պաշտօնական „Abendpost“ լրագրի մէջ արտատպած համակրական յօդուածներից՝ Սերբիան թագաւորութիւն յայտնելու մասին, երևում է, որ աւստրիական կառավարութիւնը բաւական արագ վերաբերվեցաւ Բելգրադի մէջ կատարված անցքին։ Պաշտօնական լրագիրը իր յօդուածներով մասնացոյց է լինում այն քաղաքականութեան վրա, որին հետևել է Սերբիան վերջին ժամանակներում և այդ հանգամանքը բացատրում է Աւստրօ-Ունգարիայի համակրութիւնը դէպի սերբիական պետական փոփոխութիւնը։ Ինչպէս յայտնի է, Սերբիայի այդ քաղաքականութիւնը նպատակաւոր է եղած Աւստրօ-Ունգարիայի համար։

„Polit. Corresp.“ լրագիրը իր երէկվայ պաշտօնական հաղորդութեան մէջ Բելգրադից ուղղակի յայտնեց, որ սերբիական սկուպչինայի որոշումը անապատելի չէր և չը զարմացրեց եւրոպական պետութիւններին։ Դեռ երկու տարի առաջ, երբ իշխան Միլան այցելեց աւստրիական կայսրին Վիէննայի և Իշլի մէջ, Աւստրիայի համար դաշնի չէր, որ իշխան Միլան սաստիկ ցանկանում էր բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել Աւստրօ-Ունգարիայի հետ։ Բայց չը նայելով այդ ցանկութեանը, նա քաջութիւն չունեցաւ ձեռնարկել այդ գործին։ Ահ այն րոպէից, երբ Աւստրիային երկրորդ անգամ այցելելուց յետոյ իշխան Միլան օրը հազար անգամ սուտ տեղը երդում անեմ, մարդ խաբելով փող աշխատեմ և այդ անպիտանին տամ որ ուտէ։ Գեհենը մանէ այդպէս գաւակը։

Տեսիլ բ.

Հայրը և՝ որդին

Որդին. (աճապարանքով նկատ մանելով)

Հայրիկ, պիտի տաս հազար րուբլի թէ ոչ, պատասխան տուր։

Հայրը (բարկութեամբ)

Ոչ, ոչ, ոչ, չեմ տայ, հասկացար, հերիք է ինչքան տուի։

Որդին (գրպանից տրճանակ մը, դուրս հանելով)

Չես տայ, ուրեմն մնաս բարեաւ, (տրճանակը սրտին կպցնելիք և գետին կընկնի։

(Հայրը ապուշված)

Ահ! ինչ ըրիր զաւակս, ահ! զաւակս.. մի մնար, կը տամ հազար րուբլի, 2 հազար րուբլի, երեք հազար...

Որդին (ետևցած ձայնով)

Տար... հայր իմ... տար.. գոնէ հոգիս ազատեմ... սեղմելով... ձեռքումս... այն անիծեալ... հազար... րուբլին.. որ.. մահուանս պատճառ եղաւ։

Հայրը (չտեսնալ կատարից փողերը հանելով և տղուն տալով)

Ա՛ռ զաւակս. առ մի մտածիր, կարելի է հարստացը մահացու չէ։

Ո՛չ.. հայր իմ... տրտիս խփեցի.. մնաս բարեաւ, հայր իմ... չկրնայեմ... մնաս բարեաւ.... մեռնում...եմ։

Հայրը (յուսահատած)

Շուտ, բժիշկ կանչեցէք, շուտ... բժիշկ... ահ Աստուած իմ... զաւակս մեռնում է։

Տեսիլ գ.

Հայր, որդի և բժիշկ

Բժիշկը (վիրաւորեալը քննելով)

Մարմնին վրայ վերք չեմ տեսնում։

Հայրը (չտեսած)

Ինչպէս չես տեսնում, արտին մէջն է գընաւ։

Որդին (վեր կանգնելով)

Ներէ հայր իմ, տրճանակիս մէջ գետակ գնելու մատաղ էի։

***

(Բարոյական)

—Դու այսօր վարժատուն չես գնացել, տիկայ։

—Վարժատունն էի, հայրիկ, Աստուած վկայ վարժատունն էի. խաչը վկայ, Քրիստոս վկայ երկու աչքս կուրնայ, իմ արևը, քո արևը, մօտ արևը վարժատունն էի։

—Այ անիրաւ, տուա տեղը երդում էլ կանես։

—Հայրիկ, դու էլ կանաւրում սանին օր սուտ ես խօսում. երդում ես անում։

—Դա ջոկ բան է. փող աշխատելու համար պէտք է մարդ խաբել, հաստատելու համար երդում անել, եթէ չը գիտես սովորիր։

կրտս

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՍ, 11 մարտ։ Պատահած ահագին հրդեհից 1-ին ի սասն թաղին Ղազարոսի Ալիշանի 10-իդ։ «Արարատ» ինչպես կարդում ենք նրանից, հրդեհը սկսվել է ուրբաթ օրը, ժամը 2-ին կեսօրին։ Ամենից առաջ բռնկվել է Ղազարոս Ալիշանի տունը, ապա անցել հարևան տները և ամբողջ թաղը մոխրի վերածել։ Հրդեհի պատճառը մինչև հիմա հայտնի չէ։ Ասում են, թե Ղազարոս Ալիշանի տունը ամառանոց է եղել, ուստի ձմռանը այնտեղ ոչ ոք չի ապրել։ Ուրեմն հրդեհը չի կարող ներսից սկսված լինել։ Ենթադրում են, թե հրդեհը սկսվել է հարևան տներից մեկից, որտեղ ապրում էին աղքատ մարդիկ։ Ասում են, թե նրանք ձմռան ցրտերին տաքանալու համար վառել են մի տաշտ ածուխ, որ ծխնելույզի միջից անցել է Ղազարոս Ալիշանի տունը։ Ամառանոցում ոչ ոք չկար, ուստի ոչ ոք չի էլ նկատել, թե ինչպես է հրդեհը սկսվել։ Ուրբաթ օրը ժամը 2-ին կեսօրին հանկարծ տեսել են, որ տանիքի միջից ծուխ է դուրս գալիս։ Ծուխը հետզհետե ավելի է շատացել, մինչև որ ամբողջ տունը բռնկվել է։ Ղազարոս Ալիշանի տունը ամառանոց լինելով, ներսում ոչ մի թանկագին իր չի եղել։ Ամբողջ թաղը մոխրի վերածվելուց հետո հրդեհը հանգել է ինքնին։ Ասում են, թե Ղազարոս Ալիշանի տունը ապահովագրված է եղել 3000 ռուբլով։ Ինչ վերաբերում է հարևանների տներին, նրանք ապահովագրված չեն եղել։ Ուստի հրդեհից հետո նրանք ամբողջովին կորցրել են իրենց ունեցվածքը։ Ասում են, թե հրդեհից հետո Ղազարոս Ալիշանը ասել է, որ ինքը ոչ մի բանի համար չի ցավում, միայն ցավում է, որ հրդեհի ժամանակ կորել են իր ձեռագրերը։ Ինչպես հայտնի է, Ղազարոս Ալիշանը ձեռագրերի մեծ հավաքածու ուներ։ Ասում են, թե նրա ձեռագրերի մեջ կային շատ հին ձեռագրեր, որոնք ինքը հավաքել էր տարիների ընթացքում։ Ղազարոս Ալիշանի ձեռագրերի մեջ կային նաև շատ հին նամակներ, որոնք ինքը ստացել էր տարբեր մարդկանցից։ Ասում են, թե Ղազարոս Ալիշանի ձեռագրերի մեջ կային նաև Ռուբինյանցի նամակները։ Ռուբինյանցը Ղազարոս Ալիշանի ամենամտերիմ բարեկամներից մեկն էր։ Ռուբինյանցի նամակները Ղազարոս Ալիշանը ստացել է Ռուբինյանցի մահից հետո։ Ռուբինյանցի նամակները Ղազարոս Ալիշանը ստացել է Ռուբինյանցի մահից հետո։ Ռուբինյանցի նամակները Ղազարոս Ալիշանը ստացել է Ռուբինյանցի մահից հետո։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 մարտ։ Ծանոթ լրագրագիր Վ. Ռ. Ռեզանովը իր «Ռուսական հին ժամանակներ» անունով հրատարակած գրքում տպագրել է մի նամակ, որ գրված է եղել Ռուսաստանի մեծ բանաստեղծ Պուշկինի կողմից։ Նամակը գրված է եղել 1826 թվականին, երբ Պուշկինը աքսորված է եղել Միխայլովսկոյե գյուղում։ Նամակը գրված է եղել Պուշկինի ընկերներից մեկին, որի անունը հայտնի չէ։ Նամակում Պուշկինը գրում է, որ ինքը շատ է տանջվում աքսորի մեջ գտնվելու համար, և որ ինքը շատ է ուզում վերադառնալ Պետերբուրգ։ Նամակում Պուշկինը գրում է նաև, որ ինքը շատ է կարոտում իր ընկերներին և ընտանիքին։ Նամակում Պուշկինը գրում է նաև, որ ինքը շատ է ուզում տեսնել իր ընկերներին և ընտանիքին։ Նամակում Պուշկինը գրում է նաև, որ ինքը շատ է ուզում տեսնել իր ընկերներին և ընտանիքին։

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամսոյս 14-ին, կիրակի, առաջ պատարագից յետոյ **ՋՐԿԻՆԵԱՆՑ** եկեղեցւոյ գաւթում գտնուած շէնութեան մէջ կ կատարուի **ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻԶԻ և ՏԱՐՐԱԿԱՆ** ծխական **ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ** բացման **ՀԱՆԴԷՍԸ**։ Այս մասին պատիւ ունեմ յայտնել դաստիարակութեան գործին համակրողներին։

Թեմական վերատեսուչ Գ. Բարխուդարեանց

2—2

Ա. Ս. ԾՈՒՐԻՆՈՎԻ և ընկերութեան պետական պահեստը պատիւ ունի յայտնել, որ այսուհետև առևտուրը կը կատարվի հետևեալ ֆիրմայով. **ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ** («КАВКАЗСКОЕ ТОВАРИЩЕСТВО ТОРГОВЛИ АПТЕКАРСКИМИ ТОВАРАМИ»), որի կանոնադրութիւնը ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ հաստատած է ներկայ 1882 թ. յունվարի 29-ին։ Ընկերութեան պահեստը գտնվում է թիֆլիսում տանը, թանդարանի դէմ։

2—7 (եր. և ուր.)

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑԻՒՄ լաւ ԾԽԱԽՈՑԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԽԱԽՈՑ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի։ Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին։ Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի։

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գայլէրէում, Դվորցովի փողոցի վրա, № 3։

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի սպիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում։

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

5—25

ՎԻՆՆԱՅԻ ԱԹՈՌՆԵՐ

36 ՐՈՒԲԼ

եփ. Դատաւորականի դէպքում

3—20

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՉԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բլուզներ 4 ր., բլջաներ 8 ր. ամրողջ հագուստ 13—19 ր., գրաւատ, մանուշակ, արիկո, արրիշներ և ալբոմներ կէս գնով։ Ընդհանուր բլուզ 6 կ., սագո և պերլովայա կրուպա 9 կ., պաներ չեստեր 70 կ., նշշոտ կօլաների 18 կ. ֆունտը, լուծոզական ձեթի պիլուլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.։ **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթեայ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՆՈՒԹԻՒՆ**։

31—36

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գործարանը ՐՕՍՏՕՎ (Դոնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է համարում պ. պ. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը գարձնել Ֆիրանեական Abadie թղթի վրա մեր առորագրութեամբ, Abadie գլխոյկը, 300 թերթերով, արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կոպէկ։ Գործածողները առանց որ և է կասկածութեան կը համոզվեն, որ սա հէնց այն թուղթն է, որ Кронъ-ի առորագրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ էս ծախվում է շատ թանգ, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախվում է 15 կոպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կոպէկով։ Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր առորագրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱԻՍ (240 թերթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանձնապէս եւրոպական թուաբանների բոլոր ծխախոտավաճառների մագազիններում։ Մենք հակերով ենք ծախում (գոնէ ոչ պակաս հինգ կօրօբկաներից)։

7—10

ԾԱԽՎԱՒՄ Է վերին-Մօսկովսկայա փողոցի վրա ԵՐՑԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆ № 13, 22 և 24 **ՊՐԻԿԱԶՉԻՆ**, 5,000 ր. պարտքով։ Տունը անկիւնի վրա է երկու փողոցների կողմը, յարմար է առևտրական հիմնարկութիւնների համար։ Գնի մասին կարելի է անդեկանալ նոյն տեղը ՏԱՆ ՏԻՐՈՋԻՑ։

1—4

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ ПАЛЯНТОВА

Адресъ магазина: Эриванская площадь, домъ Мелконова, № 144 (противъ Армянской церкви).

Здѣсь фабрикація папиросъ, гильзъ и всякаго рода табачныхъ издѣлій.

1—60

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

ԿԻՐԱԿԻ, 14 ՄԱՐՏԻ,

Պալատական սրախօս Նորին Մեծութեան Նասրէդ-Դին պարսից Շահի

ՐՕԲԵՐՏ ԼԷՆՑ

աշակերտ և ազգական Նորին Շանասւոր պարսիկ կախարդի, Մահօմեդ Իզմայիլ Բէյի պատիւ կունենայ

տալ իր վերջին վայրկեան և մեծ կախարդական ներկայացումն, ՆՈՐ ՐՕԳՐԱՄՄԱՅՈՎ։ Սկիզբը 8½ ժամին։

2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել ընկերութեան պ. պ. անդամներին, որ ներկայ մարտի 14-ին նշանակված ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի կունենայ թիֆլիսի ժողովարանում ժամ 10-ին առաւօտեան։

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

1) Քննութիւն և վաւերացում վարչութեան հաշուետուի 1881 թ. համար և նախահաշիւ 1882 թ. համար։

2) Զեկուցում վերահսկողական յանձնաժողովի 1881 թ. հաշուետուի քննութեան մասին։

3) Թարդմի զեկուցումը իր գործունէութեան մասին։

4) Վերաքննութիւն 1881 թ. ընդհանուր ժողովներում ընդունված փոփոխութիւնների և աւելուածների կանոնադրութեան §§ 12, 32, 33 և 42 և կանոնադրութեան մէջ մտցրած նոր պարագրաֆների պէնսիօնական դրամագլխի մասին ծառայողների համար։

5) Ընտրութիւն ընկերութեան խորհրդի դէպուտատի, փոխանակ հերթով դուրս եկող խորհրդի նախագահ, վ. Ի. կայգանովի։

6) Ընտրութիւն ընկերութեան գործերի կառավարչի, փոխանակ հերթով դուրս եկող Գ. Գ. Ադելխանովի։

7) Ընտրութիւն վերահսկողական յանձնաժողովի երեք անդամների և երեք կանդիդատների։

Վարչութիւնը խնդրում է ընկերութեան պ. պ. անդամներին, ներկայացնել ժողովի գահլիճը մանելով իրանց անդամական վկայականներից կտրած տրված հաշուետուները կարելի է ստանալ ընկերութեան վարչութեան մէջ, սկսած մարտ ամսի 8-ից։

3—3 (6, 10 և 13)

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Ա՛ւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրևավաթներ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակիլյաժներ 1. 30—12 ր., առնդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտներ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կոխածներ պղինձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուրիվալնիկներ մրամօրների 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատուններ. (գուլաններ) բէլոլվէրի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարովի գլխի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵԿ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բխոկվիա. (սուխար չայու և կաֆէի) էմնէմի. կօֆէ էմնէմի և մէլենկաձնի. պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) ղոչխուկ (пухъ), պաշտոններ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. պլշակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., պանակ հայի 20 կ.—1 ր., հասը, կուխոնկներ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրեսը. մի կարելու մաշինայ. Անգլիական ութեններ, Թիմանակի չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Չադոցներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—չուր մաքրելու, կրահմալ կաթօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փշոտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, դրիչ երկաթէ, դրչակոթ, քարեաախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիններ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշամի և բրիտանակի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխա, պոլսասպշկաններ վարշաւու, ՌԵՁԻՆԵ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գալոշներ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխա, շապկիներ, մարդկերանց գալուսուկներ, պենսիներ 35 կ.—1—50 կ., հատ, անձրևի և շոքլ. սանդրեր շիմայու ակոթէ, գուտապերչոյի և փայտէ, չչոտկաններ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատոկի կօճղի և շալէ (гарусъ) ֆկշատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոլանտերէյնի ապրանքներ, ասպան ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կաոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Դիցերբին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և պիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԻԼ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) Միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Ծանապարհորդները կարող են պիմել հեռաձայ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

11—180

Մ ի ջ ի փ ո ղ ո ց, կ ա թ ո ղ ի չ ե ս կ ա յ ա փ ո ղ ո ց ի ա ն կ ի ւ ն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 12 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Меликовск. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 45 Մարտի 16 (28) 1882 Մարտի 16 (28) № 45

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Առաքելաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ուսում առնող երիտասարդութիւն։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ալէքսանդրապօլից։ Նամակ Ս. Պետերբուրգից։ Նամակ Աղուախից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիա։ Նամակ Թիւրքիայից։ Նամակ Թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։ — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՈՒՍՈՒՄ ԱՌՆՈՂ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ

—

Եթէ այն լուրը, որ մենք „Մշակի“ ներկայ համարում հաղորդում ենք, ստոյգվի, թէ Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութիւնը վճռել է մի յայտնի գումար գործ դնել իր հաշւով հայ երիտասարդներից մի քանի մշտական ստիպենդիաներ պահել մեր քաղաքի դիմնազիաներում,—դա շատ ուրախալի կը լինի։ Բարեգործական ընկերութեան կողմից դա շատ նպատակայարմար գործ կը լինի։

„Մշակը“ անպատճառ յայտնել է այն միտքը, թէ հարկաւոր է որ կազմվի մեզանում մի որ և է բարեգործական ընկերութիւն, որ նպատակ ունենար օգնել մեր չքաւոր ուսում առնող հայ երիտասարդութեանը։ Օտարները, առհասարակ, այն համոզմունքը են կազմել, որ հայերը շատ հարուստ ժողովուրդ են, բայց մեզ շատ լաւ յայտնի է թէ ինչ սարսափելի չքաւորութիւն է տիրում մեր ուսում առնող հայ երիտասարդութեան մի մասի մէջ։ Չքաւորութեան հետևանքը լինում է թէ ֆիզիկական ախտերը և թէ բարոյական ճնշված, ապլանդակ բնաւորութիւնը, անկրթութիւնը, քանի որ աղքատ ուսում առնողը միջոց չունի դուրս գալ անկիրթ, կօպիտ, անբարոյական շրջանից։ Մենք օրինակ կինք բերում թէ ինչ տեսակ տեղերում մեր աղքատ, գաւառացի երիտասարդները ստիպված են լինում ապրել, ինչ տեղերում և ինչ հասարակութեան մէջ ստիպված են լինում ճաշել ամէն օր, և այլն։

Դուրս բերել մեր չքաւոր երիտասարդներին աղքատ, ճնշված, ապականված, անկիրթ շրջանից, տալ նրանց միջոց աւելի լաւ ապրելու, աւելի լաւ ուսելու և հագնվելու, տալ նրանց միջոց յաճախելու աւելի հետևելիզէնտ շրջանը, մեանաւորապէս զարգանալ, կարդալ և այլն,—դա մի կազմակերպված բարեգործական ընկերութեան գործ է, լինի նա արդէն հիմնված ընկերութիւն, կամ նոր հիմնվելիք։

Մենք կը սպասենք մեզ հաղորդած լուրի ստուգութեանը, իսկ ստ. ժամանակ, կարող ենք ասել որ եթէ թիֆլիսի ընկերութիւնը ճշմարիտ դիտաւորութիւն ունի իրագործել մի քանի աղքատ հայ գիմնազիստներին որպէս իր մշտական ստիպենդիաներ պահելու դիտաւորութիւնը, դա շատ գովելի, օգտաւէտ և նպատակայարմար գործ կը լինի։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ

—

Մարտի 10-ին

Ցրտերը դեռ չարունակվում են այստեղ։ Ցոյս չը կայ ապրիլ ամսից առաջ ցանքս անելու։ Այսօր մեր գաւառապետի պաշտօնակատար պ. Վ. Շաչխաթունեանց ուղեւորվեցաւ Երևան անձամբ խօսելու պ. Նահանգապետի հետ մեր քաղաքում հիմնելի մի քանի կարևոր հիմնարկութեանց վերաբերմամբ, որոնք դարձել են մեր յարգելի պաշտօնակատարի ջերմ հոգատարութեան ձեռնարկներ։ Յանկանում ենք իրաւէ այդպիսի մտադրված գործի յանկութեանը։

Թէև մեր գործունեայ թաղապետները փետրվարի 21-ին տարապրելին «Մասնաւորաբար ընթերցարանի» խնդիրը, բայց, որպէս տեղեկանում ենք հաստատ աղբիւրներից, դեռ ևս չեն յանձնել կառավարութեանը այդ խնդիրը, որովհետև կանոնագրութիւնք դեռ ևս պատրաստ չէ. դեռ չեն ստացվել, գուցէ դեռ էլի մի քանի բառեր կան, որոնց տեղ պէտք է դրվին ուրիշ բառեր։ Ըէ լինի թէ, ստացվելու պատրաստակաս մի ուրբ ամիս էլ նորից յետաձգվի խնդրի և կանոնագրութեան ներկայացնելը տեղական վարչութեան։ Այսպիսի գործունեայ թաղապետներից մենք ամէն բան սպասելու տեղիք ունենք։

«Մշակի» հարուածողական ուղղութիւնը միշտ էլ դուր չէ եկել այսոհետև «խաւարասէրների» խմբին։ Նրա յառաջդիմական ընթացքը պատճառել է նրանց, միշտ էլ, հոգս և մտատանջութիւն։ Նրա էջերում պեռեզված արդարակորով քննադատութիւնները պատճառում են վրդովմունք այսոհետև գործող շրջանների անդամներին։ Մենք է եղել միշտ նրանց համար կարդալ իրանց հասարակական գործունէութեանց ճշմարիտ նկարագիրը «Մշակի» էջերում։ Ճիշտ մի այսպիսի ազդեցութիւն գործեց մեր հասարակական գործողութիւնների չտեսերի վրա այս տարվայ «Մշակի» 34-րդ համարում երևեցած «Ցեղացի» տորոտագրութեամբ յօդուածը։ Այս յօդուածի պատճառած տպաւորութիւնը ազդու էր։ Մեր քաղաքում կատարվող անմխիթար իրողութեանց նկատմամբ այնտեղ յայտնված իրաւացի նկատողութիւնները վրդովեց մեր հասարակական գործող դասակարգի շրջանները։ Ամենատարակ մի խակ յատկութիւն ունեն մեր հասարակական գործողները։ Երբ որ այս կամ այն լրագրի էջերում երևում է նրանց գործունէութեան նկարագիրը, խոցոն վրդովվում են նրանք, իրանց գործունէութեան թոյլ և պակասաւոր կողմերը մերկացնող ճշմարտութիւններից։ Լաւ կը վնասէր, որ գործող պարոնները վոխանակ անտեղի կերպով վրդովվելու իրանց վերաբերութեամբ արած արդարացի նկատողութիւններից, ուսանէին ու ղգային իրանց հասարակական գործունէութեան պակասաւոր կողմերը և ուղղէին այդ թերութիւնները։ Եւ ոչ թէ մի ազգային սրտնեղութեամբ բացականչէին՝ «այդ ով է գրել, վայ ես դրա գլուխ..... ախ ես մի իմանայի դրա խնդական անունը, ես մի տեսնէի դրան.....» և այլ այսպիսի հաղար ու մի անտեղի բարկանալմունքներ.... Լրագրութեան, այդ հասարակական կարծիքի առաքնորդի նուիրական պարտքն է անաչառապէս հարուածել մեր ժամանակակից, անթիւ հասարակական զեղծումները։ Բողոքել այդ առողջամիտ ուղղութեան դէմ, նշանակում է՝ բողոքել մի կրթող, մաքրող և բարոյականացնող գործութեան դէմ....

Ա. Ա.

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ

—

Մարտի 1-ին

Մեզանում սովորութիւն է դարձած, մեր «ցիւլինդրաւոր համալսարանականներին» մարակոչել կրթուած, անձնական շահերից զրկված, ինչասիրի և այլ այսպիսի թշուառ խօսքեր յատկացնել առանց գործի էութիւնը քննելու։ Վերցնենք ուսանողութեան կեանքից մի կէտ և տեսնենք ինչքան թոյլ են այն յարձակումները, որոնց ենթարկվում են մեր համալսարանականները։

Ընթերցող հասարակութիւնը գիտէ, որ ամէն տարի մայրաքաղաքներում տրվում են ներկայացումներ, որոնք, պէտք է ասած, բաւական աստղիմաբար են տալիս. պատահում է 600—800—1000 րուբլի է ժողովվում։ Յայտնի է, որ այդ ներկայացումների տալը տօնորութիւն է դարձած վաճառական թաղականիներից, ուրեմն մօտ 20 տարի է։ Ո՞վ են դնացել այդ գումարները, որոնք միայն այժմ կը կազմէին 10—12 հազար րուբլի, եթէ վերջնենք ներկայացման նկատմամբ միջնորմամբ 500—600 ր., չը հաշված տոկոսը, որ այդ գումարը կարող էր բերել։ Ցայտնի է նաև՝ որ այդ գումարները բաժանվում են ուսանողներին կամ իբրև պարտք, կամ իբրև թոշակ։ Իբրև պարտք վերցնում են հարուստ ուսանողները, իսկ իբրև թոշակ—չքաւորները։ Առաջինները վերցնում են «կը տամ, կը վերադարձնեմ» ասելով, իսկ երկրորդները վերցնում են բոլորովին ազատ խիղճով, չը մտածելով, թէ սա ազգային փող է և սեպհականացնելը նոյն է թէ գողանալ։ Բայց ինչ եմ ասում, արդ համարձակվիր նկատել այդ ներկայ ուսանողներից մէկին, կամ համարձակվիր այդ անել ներկայ համալսարանականներին նրանց ուսանող ժամանակը, և «բարոյականութիւն», «ընկերութիւն», «ազատմտութիւն». «խղճի» և այլ սրանց նման ուռուցիկ խօսքերը կարկուտի նման պլխիդ կը թափվեն և մինչև անգամ էլ կը կարմրացնեն։ Այդ թոշակ կամ պարտք վերցնելիս անցնում են տարիքը և մեր թոշակառուները ու պարտառները ստանում են դիպլոմներ, գնում են ամէնքը մի գործի, սկսում են փող դիզել, տներ առնել։ Չը կարծես, ընթերցող, որ այդ միջոցին այդ պատուելի պարոնները մոռանում են յիշեցնել ուռուցիկ խօսքերը, ոչ. նրանք նոյն հազար խօսքեր, շարունակում են ամեն յարմար դէպքում դղրտալ բարոյականութիւն, ընկերութիւն և այլն և այլն։ Բայց տեսէք, գոնէ մէկը մտածել է իրեն վերցրած պարտքը կամ թոշակը վերադարձնել. «Աստած մի արասցէ»։ Հաղարներով ռռնիկ է ստանում ու փորը կուշտ է, էլ ինչ կարիք կայ ուսանողութեան վրա մտածել, իր խեղճ չքաւոր անցեալը մտաբերելը։ Լաւ է, որ փողը տալիս նրանից վէրսէլ չեն վերցրել և իրաւունք չունեն պատասխանը քաշել. էհ, ուրեմն ազատ է։ Բայց տեսէք ինչպիսի բոպէներ են պատահում ներկայ ուսանողների կեանքում (անկասկած դրանք կրկնվել են և մեր նախորդների ժամանակ). ուսանողական «բարեգործական» արկղում կոպէկ չը կայ... 5—6 չքաւոր ուսանող կայ. ինչպէս են ապրում... ահռելի է նկարագրել. այն է այդ դրութեան հետևանքը, որ վատ կերակուրից, խոնաւ, ցուրտ սենեակից մէկը բէվմատիզմ ունի, միւսը զանազան տեսակ կատար ունի, երրորդը մրսից, հիւանդացաւ և միջոց չունենալով այս սարսափելի կլիմայում պահել իրեն ինչպէս հարկն է, մնում է և այլն և այլն։ Այդ նախկին ուսանող, այժմեան առելի հասասոխոր բուրժուան արդեօք կը տեսնէ, կը մտածէ, կը հասկանայ այս ամենը կը ճանաչէ իր մեղքը. փատերը ցոյց են տալի, որ նրանք այնքան հասոմ, անզարգացած, «բարոյականութիւն» բառը բերանում՝ անբարոյական են եղել, որ այժմ պատահում են ուսանողական կեանքում յիշելու դժուար և ցաւալի բոպէները։

Բայց դա համեմատաբար դեռ ոչինչ է, երբ այժմ, մեր աչքերի առաջին աւելի զգունին, աւելի սարսափելին ենք տեսնում։ Երկու տարի սրանից առաջ Թիֆլիսում տալիս են մէկ ներկայացում յօգուտ Ս. Պետերբուրգի չքաւոր հայ ուսանողների և գոյացած նկատառը յանձնում են մէկ ունևոր ուսանողի, որ հասցնի նպատակին։ Ինչ էք կարծում. մինչև այսօր պարտը, որ դեռ ևս ուսանող է, այդ փողերը չէ յանձնում ուսանողներ. Ինչ է արել.... բարոյականութեան, ուսանողական պատուի վրա սկսա խօսել, բերանդ կը պատռի։ «Կը տամ». «Ինչպէս կը տաք». «Ամսական հինգ րուբլի». «Չէն ինամ, եթէ գոնէ այդ տալիս ևս.» բայց մինչև այժմ գործը նոյնա է։ Այդ առակ լուսրուբ։ Անցեալ տարի տրվել է այսոհետև մէկ ներկայացում և գումարը մինչև այսօր..... «Ամսական 15 րուբլի կը տամ.» «Չէն ինամ, եթէ գոնէ այդպէս անես»։

Եվ ինչ իրաւունքով կարող է ուսանողը ազատութիւն պահանջել հասարակութիւնից. ուր է ուսանողական պատիւը. բանական է. պատմական փորձերը չատ խրատուող են. նախկին ուսանողները, եթէ խիղճ ունեն, թող վերապարծնեն իրենց պարտքերը և թոշակները, իսկ ներկայ ուսանողները, թող խելքի գան և առանց վէքսիլի մի կոպէկի չը տան ոչ ոքի։

Ն. Տ. Գ.

ՆԱՄԱԿ ԱՂՆԱԻՒՑ

—

Մարտի 11-ին

Փետրվարի 12-ին տարապրելի քամի վերկացաւ, այնպէս որ ամբողջ երկու օր անդադար փչում էր և ձնաք չը վերցրեց, մինչև քաղաքին մեծաս չը տվեց, այն է մի քանի անների պատշգամներ և տանիքներ քանդեց։ Վերջապէս նոյն ամսի 14-ից մինչև մարտի 1-ը մենք գարնանային գեղեցիկ օրեր էինք վայելում և այս ժամանակամիջոցում խաները կանաչեցին, ծառերը պատրաստվեցան ծաղկելու... Բայց մեր կողմերի բրնձակիչների ուրախութիւնը ժամանակաւոր էր և ամսի 1-ից կրկին սկսվեցան ամպրոպական քամիներ, որոնց հետևանքը գարձեալ անվնաս չէր. մօտիկ կարգանաս գիւղում այրվեցան 50 տուն ից աւելի, բայց մարդիկ անվնաս ազատվեցան. քամիներին հետևեց ձիւն, որ եկաւ այսօր ամսի 11-ին փաքր քանակութեամբ։ Այսպէս այս տարի ձմեռը շատ փոփոխական էր. երբեմն խոտ և երբեմն մեղմ, բայց բարեբաղդաբար ոչ մի հիւանդութիւն չը կայ այստեղ։ Առաջին հարկաւորութեան կենսական միջոցների գները հետևեալներն են այսօր. ալիւրի պուդը 1 ր. 20 կ., բրինձի պուդը 1 ր. 40 կ., մսի ֆունտը 14 կ., իւղի ֆունտը 50 կ., գարու ֆունտը 25 կ., ձէթի ֆունտը 23 կ. և այլն։

Մօտ օրերումս անցիս հայոց երկաթ. ուսումնարանների նոր ընտրված հոգաբարձուներ—Նիկիչէ քահ. Տէր-Աստուածատրեանց, պ. Յոհ. Գազրեանց և պ. Կոստ. Տէր-Մարթիկոսեանց հաստատվեցան իրանց պաշտօնի մէջ։ Շնորհաւորում ենք սրանց այս նոր և արդարև պաշտօնը և խնդրում ենք որ խղճմտանքով կատարեն այս պաշտօնը, առաջ տանեն ուսումնարանները, որ մեծ պատիւ կը բերի սրանց. սիրով լինեն ուսուցիչների հետ, որովհետև ուսումնարանական գործի առաջ գնալն խիստ նպաստում է ուսուցիչների և հոգաբարձուների մէջ եղած սէրը. մի խօսքով իրանց գործունէութեամբ գերազանցեն նախկին հոգաբարձուներին։ Կը ցանկայինք, որ ինչպէս առաջվայ խառնակութիւնից յետոյ ահա չորս տարի ուսումնարանը հանդարտ դրութեան մէջ է և գործն էլ լաւ է գնում, այնպէս էլ միայն և նոր հոգաբարձուների ժամանակ։ Նոր հոգաբարձուներից կը խնդրենք երկու բան, որոնցից կախված է ուսումնարանի գոյութիւնը, այն է՝ նոր աղբիւրներ գտնեն (նիւթական միջոցներ ասելացնեն) և եղածները լաւ պահպանեն։ Ա. այժմ բանական եմ համարում այսքան ասելը նոր հոգաբարձուների վրա, գուցէ միւս անգամ առիթ ունենամ խօսել աւելի մանրամասն։

Ամսիս 10-ին տեղացի Մ. Մ. սպանվում է հրացանով իր կնոջից. սպանութեան պատճառը համարում են վերջինի խելագարութիւնը, որին բանտարկելին և կրկին ազատելին։ Բայց կնոջից հանգուցեալը ունի և մի խելացար որդի։ Թեզ հանգուցեալը նախատեսելով իր մահը՝ մի քանի անգամ դիմել է ատիկանութեան ուղարկել Թիֆլիսի հիւանդանոց իր կնոջն ու որդուն, բայց ատիկանութիւնը անուշադիր է եղել։

Մ.

Fonds A.R.A.M

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԹԻՖԼԻՍԻ հայ կանանց բարեգործական ընկերութեան վարչութենից տարացանք հետեւեալ նամակը։ «Թիֆլիսի հայուհեաց բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը խնդրում է ձեզ ընդունել իր խորին շնորհակալութիւնը ձեր ցոյց տուած համակրութեան համար դէպի ընկերութիւնը և ձեր թերթի մէջ ընկերութեան ժողովների մասին մի քանի անգամ յայտարարելու համար։ Կը բարեհաճէիք, արդեօք, ձեզ մօտ տարարերութիւն ընդունել, թէ Թիֆլիսում և թէ օտար քաղաքներում բնակվող յարգելի տիկնանց հատարակութեան այն անձինքներից, որոնք ընկերութեանը անդամակցել են ցանկանում։ Ձեր յիշած կանոնադրութեան թուում, մուտքել էիք յիշել տիկին կատարինէ Բէհբութեանցին. մեզ անչափ կը պարտաւորէք եթէ ուղղէք այդ փոքրիկ զանցառութիւնը։» Ցանելով սկսք է պատասխանենք յարգելի տիկիններին, որ ինչքան էլ սրտով համակրէինք նրանց նորատոյց ընկերութեանը, այնու ամենայնիւ ժամանակի պակասութեան պատճառով մեզ անհնարին է «Մշակի» էջերում տարարերութիւն բանալ այդ ընկերութեան օգտակար վճարները ընդունելու համար։ Խնդրում ենք մեր յարգելի տիկիններին ներողամիտ գտնվել դէպի մեր ակամայ մերժումը։ Մեր տարած նամակը տարարերել էին աւետնոցի տ. Աբրահամ քհնյ Երիցեան և աւետնոցի տ. Մարիամ խոյրովեան։

—

ՆՈՒԽՈՒԻՑ մեզ գրում են որ այդտեղի մի հայ երիտասարդ փայտեայ մուրճով իր կնոջ գլխին մի անգամ խփելով, սպանել է նրան։

—

Մեզ գրում են վարդաշէնից որ պ. Գ. Խոջամիրեանց վերջացրել է Ֆօն-Վիզինի «Недоросль» (Անչափահաս) գրուածքի թարգմանութիւնը և շուտով կը վերջացնի և Ֆրանց Հօֆմանի «Պատմուճան մանուկների համար, հինգ տարեկան հասակից մինչև ութ տարեկան հասակը։»

—

Տարեվերջում Աստրախանցից մի ընդարձակ յօդուած, որով պարոնը պատասխանում է «Արձագանք» շաբաթաթերի մէջ իր դէմ գրված «Մի ճշտակաց միջատ» յօդուածին։ Մենք երբէք չենք խուսափում այնպիսի բանակռիւներից, որոնց գլխաւոր նպատակն է մի պրինցիպ, մի սկզբունք բացատրելու և պարզելու, բայց մեր տաս տարվայ գործունէութեան ընթացքում միշտ խուսափել ենք այնպիսի բանակռիւներից, որոնք հինք ունենալով ոչ թէ սկզբունք, պրինցիպ, գաղափար, այլ անհատական անասնէտ այս կամ այն մանուսր հանգամանքի վրա, միշտ անվերջանալի և ապարդիւն են լինում։ Այդ պատճառով ներողութիւն ենք խնդրում մեր բարեկամ պ. Աստրեևանցից, եթէ նրա յօդուածը չենք կարող ապագրել։

—

Լսում ենք որ ԹԻՖԼԻՍԻ բարեգործական ընկերութիւնը վճռել է մի յայտնի գումար գործ գնել իր հաշուով հայ երիտասարդներից մի քանի մշտական ասիստենտներ պահել տեղիս գիմնազիաներում։

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են որ պ. Ներսիսեան, որ Ամերիկայից է եկել ներկայացումներ տալու համար և ցոյց տալու ամերիկական այլ և այլ նորագիւտ գործիքներ, Բաթում եղած ժամանակին էլ մի քանի ներկայացումներ տուել, որոնցից մինը տպիս հայոց գպրոցի օգտին։ Այդ ներկայացումից գոյացաւ 70 րուբլի չափ, որ և յանձնվեցաւ գպրոցի հոգաբարձութեանը։

—

Պ. Ներսիսեան չուտով տալու է մի ներկայացում Թիֆլիսում, Արծրունու Թատրոնում։

—

ՄԵՆ-ԳԱՐԱԳԼԻՍԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը։ «Ձեր լրագրի № 30 մէջ գծի տակ գետեղված պ. Աստուածատրեանի յօդուածը այնքան դեղեցիկ և անաչառ էր գրված, այնքան լաւ էր նկարագրում մեր գիւղացիների կեանքը, գիւղական գաւառների և իշխանաւորների գործունէութիւնը, որ արժէ հասարել ժողովուրդը և կարդալ նրա առաջ այդ յօդուածը։ Մի և նոյն բաներ, որոնք նկարագրված էին յիշեալ յօդուածում, առանց բացառութեան, ամեն օր, ամեն րոպէ կրկնվում են և մեր կողմերում։ Ժողովուրդը, երկրագործ դասը, աղքատ ամբոխը կատարեալ գերի է իր իր առաջնորդներին, երբ արտաքին գործերի միջնորդի օգնական Զարլզ Դիլկ յայտնեց, որ Վիկտորիա թագուհու գեսպաններին երբեմն աջողվում է մասնաւոր յարաբերութիւնների օգնութեամբ օտար կառավարութիւնների հետ հասնել բարեյաջող հետեւանքների, երբ հարցը ամբողջ մարդկութեան ընդհանուր բարօրութեան մասին է, մինչդեռ այդպիսի հարցերը անչափ է դիւանագիտական պաշտօնական բանակցութիւնների առարկայ դարձնել։

Որովհետեւ Բրիգլօ նորից ընտրվեցաւ Նօրդդեվոնի ներկայացուցիչ, համայնքների ժողովը առիթված էր մարտի 6-ին նորից գրազվել նրա անձնաւորութեամբ։ Սասֆիօրդ Նօրդհօտ դարձեալ առաջարկեց թոյլ չը տալ Բրեդլօին պարլամենտական երդում տալ Աւդ առիթով համայնքների ժողովի անդամներից մէկը առաջարկեց պարլամենտական կանոնադրութիւնը այնպէս փոփոխել որ ապագայում ժողովի իւրաքանչիւր անդամ իրաւունք ունենայ երդվել կամ միայն պատուաւոր խօսք տալ։ Այս առաջարկութիւնը պաշտպանեցին բոլոր ազատամիտները, միայն մի քանի բացառութեամբ։ Բացի այդ պարլամենտի անդամներից մի քանիսը կարծիք յայտնեցին, որ անցել են այն ժամանակները, երբ քննում էին պարլամենտի անդամների կրօնական համոզմունքները։ Երևի այդպիսի համոզմունքի կը լինի պարլամենտի մեծամասնութիւնը եթէ ոչ այժմ, գոնեա մի քանի ժամանակից յետոյ։

Պարլամենտական ներկայ շրջանի օրէնսդրական գործունէութիւնը բաւական շատ ձեռնտեց Գլադստոնի առաջարկութիւնը լօրդերի ժողովի գործունէութեանը պահպանելու յայտնելու մասին։ Այդ առաջարկութիւնը քննվեցաւ մի քանի նիստերի ժամանակ, որոնց կարելի էր աւելի օգտաւէտ հարցերի նուիրել և ընդունվեցաւ ընդամենը 68 ձայների մեծամասնութեամբ։ Միւս կողմից լօրդերի ժողովի նշանակած մասնաժողովը արդէն սկսել է քննութիւն կատարել իրլանդական կալուածական օրէնքի գործադրութեան մասին։ Հասկանալի է, որ կառավարութիւնը ոչ մի կերպ չէ օգնում այդ մասնաժողովին։ Իրլանդական գործերի միևնոյն ֆօրատեր անցեալ շաբաթ այցելեց իրլանդական ամենահանգիստ գաւառները, որտեղ խառնվելով ամբոխի մէջ, նա հասարակի և հասկանալի խօսքերով բացատրում էր ժողովրդին կառավարութեան խնդիրն նպատակները և ցանկութիւնները։ Այդ ճանապարհորդութիւնը շատ լաւ արդիւնք գործեց։ Գլադստոն և Բրայտ մարտի 6-ին Ուլվերհեմպտոնի մէջ ներկայացան Վիկտորիա թագուհուն և բացատրեցին նրան այն միտքը, որ կարող է հասցնել լօրդերի ժողովի նշանակած մասնաժողովը իրլանդական կալուածական օրէնքի գործադրութեանը։

Ասում են, որ առաջիկայ կառավարութիւնը հանդվել է, թէ անհրաժեշտ է ոչնչացնել կարելի է շուտ վերջացնել հերցեզովինցիների ապստամբութիւնը և որ այդ պատճառով աւստրիական զօրքերը այսուհետև եռանդով կը գործեն։ Գիտեն Սկօբելեվի ճառերը Անգլիայի մէջ մեծ տպաւորութիւն գործեցին։ Թէ անգլիական քաղաքական շրջանները և թէ նրանք, որոնք անձամբ ճանաչում են Սկօբելեվին իրրև քաջ գիտերալի, համոզված են, որ նա չէր կարող այդպէս համարձակ խօսել իր հայրենիքի պաշտօնական քաղաքականութեան դէմ, եթէ յոյս չունենար հզօր պաշտպանութեան վրա։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

—

„Голосъ“ լրագրի Թղթակիցը գրում է Լօնդոնից մարտի 10-ից հետեւեալը։ Անցեալ շաբաթվայ պարլամենտական վիճաբանութիւնները բաւական հետաքրքիր էին։ Ջը Նայէլով համայնքների ժողովի հրէայ անդամների խորհուրդներին, բարօն Ռօթսն առաջարկեց ժողովին ցանկութիւն յայտնել, որ անգլիական կառավարութիւնը միջնորդէ ռուսաց կառավարութեան առաջ ռուսահպատակ հրէաների համար։ Գլադստօնն, այդ առաջարկութիւնը անտեղի և անիրատգործելի համարելով, յայտնեց, որ հակահրէական շարժման ժամանակ Ռուսաստանի մէջ այնպիսի անգութ գործքեր են կատարված, որոնք ամօթալի են ոչ թէ միայն Ռուսաստանին, այլ և ամբողջ մարդկութեան պատմութեան համար, մանաւանդ որ այդ գործքերը կատարված են քրիստոնեաներից։ Այնու ամենայնիւ Գլադստօն չէ կասկածում, որ Ռուսաց կայսրը և նրա կառավարութիւնը այդ չարագործութիւններին այնպէս են վերաբերվում, ինչպէս ամբողջ Անգլիան։ Առաջին մինիստրը ասեց, որ անգլիական կառավարութիւնը մանրամասն տեղեկութիւններ չունի Ռուսաստանի մէջ կատարված հակահրէական հալածանքների մասին և միջազգային իրաւունքի հիման վրա առիթ չունի յանձնել իր գործակատարներին, որ նրանք այդ առարկային վերաբերեալ փաստեր հաւաքեն և նրանց ըստուգեն։ Գլադստօն համաձայնեց, որ միջազգային իրաւունքը բաւական շատ պատկառութիւն ունի և խոստովանեց մանրի օգտակար ազդեցութիւնը այդ գործի վրա։ Նրա կարծիքով մանրը արտայայտում է հասարակական կարծիքը և մի և նոյն ժամանակ պաշտօնական պատասխանատուութեան չէ ենթարկված։ Այս դէպքում անգլիական մանրի դրութիւնը աւելի լաւ էր, քան թէ անգլիական կառավարութեան և նրա հետ սերտ կապերի դրութիւնը։ Մանրը կարող էր հետաքրքիր լինել, որ նրա առաջարկութիւնների վրա առանց կասկածի կը նայէին։ Համայնքների ժողովի անդամներից մի քանիսի ակնարկութիւններին, որ Գլադստօն միջնորդից յիսանելոյ թուականների վերջը յօդուտ իռլանդական ազգասէրների, նա պատասխանեց, որ այդ միջնորդութիւնները անօգուտ անցան։ Գլադստօն աւելացրեց, որ այն ժամանակվայ միջնորդութիւնը պարլամենտական վճռի ձև չունէր։ Վերջը Գլադստօն յայտ յայտնեց, որ ռուսաց կառավարութիւնը գործ կը գնէ իրանից կախված բոլոր միջոցները ապացուցանելու այդպիսի ցաւալի անցքերի առաջն առնելու համար։ Բարօն Ռօթսն յետ առաւ իր առաջարկութիւնը, երբ արտաքին գործոց մինիստրի օգնական Զարլզ Դիլկ յայտնեց, որ կառավարութիւնը ձեռնարկել է ուղիղ միջոցների։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՒՑԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 3 մարտի 1882

Գարձեալ սովելոց հուշակաւոր մանուածոցովին վրայ պէտք է խօսեմ այսօր, վասն զի ամեն կողմ տարածուած դրոյցներն այնքան գայթակղական են զան կազմող անձանց վարմունքին վրայ՝ որ պէտք է վերջապէս ճշմարտութիւնը երեան եկնէ և զան այդ պատմութիւնը փաստերով, թուանշաններով ապացուցանուն առաջի հասարակութեան որ ամբողջ մէկ ազգ, բարեմաքիս օտարազգիք, խաղաղ և առատաց մարդոց չեն հասատացեր իրենց փողերը։

Այս տեղի լրագրաց ընդհանուր լռութիւնը այդ հաշիւներու մասին, վստահացուցիչ նշան մը չէ։ Ոմանց բարեհամարար առած խրատներուն անլսելի բլլալը, «Մշակի» քանիցս րրած մեղմ հրաւէրները, կարող չեղան համոզել Ընչքեան, Կիւրէղեան և ընկերք, որ իրենց վրայ պատած անհանգելի լուրերը պէտք է փարատան ժխտելէ։ Անհատարիմ պաշտօնեայ մը միայն կաշխատի մատուցանել առ իրեն յանձնուած գումարներուն հանդրատուութիւնը։ Գանի որ այդ պատմութիւնը լուռ կը մնան, քնաւ պատճառ մը չկայ որ մենք ալ չի հատատանք պատմուած պնդումներուն ընդմարտութեանը։

«Մշակի» յատաջագոյն րրած հրատարակներն երկի դայրայրի են պատճառած այս մանուածոցովի անդամներուն, գլխաւորապէս արհատագրատուութիւն ձեռնարկող Թրքահօս Ընչքեանի, որ կը գնայ ամեն կողմ ատելով թէ «մանուածոցովը հաշիւ չունի տալու ուրեք ոչ թէ մարդոց և թէ միայն երկու իշխանութիւնք կան որ իրաւունք ունին իրենցմէ հաշիւ պահանջելու»։ Այդ իշխանութիւնները են եղեր կ. Պօլսոյ Ազգային ժողովը և Էջմիածնայ կաթողիկոսը։ Ազգային ժողով չկայ, ըլլայ անգամ, անցած գարուն րրած բանը խնդիր չըներ, իսկ Էջմիածնայ կաթողիկոսին շատ հասանական է որ մեծ մասնաժողովի մէջ չէ այս մասին. ըսել է, պ. Ընչքեանի յայտ րրած սկզբունքին նայելով, մենք հաշիւ տուողներ չունինք մինչև կատարած աշխատին։

Մինչ այդ կամանպիլ ընկերութիւնը ազգային գործ մը կոչուած է անօրինելու, թէ մեծապէս ըրած ազգին մեծագործ նուէրները ըստ քմայ գործածել։ Եթէ մասնաժողով մ՚է ազգէն կարգուած, ինչ լրութիւն է այնքան երկար տանի պահել իրեն հաշիւները։ Եթէ մեծապէս մ՚է, թող խոստովանին բացարձակ, որպէս զի մենք ալ գիտնանք թէ յիմարի պէս մեր փողերը չորթել ենք տուել և սխալմունք։ Ուրիշ անգամի համար գոնէ խրատուած կրլլանք։

Մասնաժողովին անդամները կերթան տա ու առ խոսելու թէ, տակաւին հաշիւ չեն կարող տալ վասն զի Հայաստանի մէջ իրենց գործառնութիւնը դեռ չէ աւարտած, և իրր թէ խորամանկ ազգասէրներ, ատոր ա անար ախանջէն չեռ գիտեր ինչ շինծու և խաբերայ վկաներ կը փափաքան խորհրդաժողովութիւն խնդրելով։ Մասնաժողովը ատվելոց համար հատատուած է 18 ամիս է որ գաղափած է այդ ատիր. Թող նախ այդ հաշիւը ատան մեզի, յետոյ կը տեսնենք թէ յատկացած փոդերուր հարկ է ուրիշ բարեգործական ձեռնարկութիւններով պարապիլ, և թէ այդ պարտները գործելու յարմար կը գտանենք այսպիսի պաշտօնեներ վարելու համար։

Ըսին կը տարածեն որ Հայաստանի մէջ հանատեր և այծեր կը յոգարկեն միշտ։ Ինչ քանակութեամբ և ինչ թուով, այդ ոչ ոքի յայտնի է, իրենք են միայն այդ բանը գիտցողը և իրենք միայն կարող են գիտնալ, վասն զի ատոնք է այդ, գոնէ ձրիապէս յոգարկուելնին բաւական քանակութեամբ։ Սակի ժամանակ անգամ վանայ և ուրիշ գլխաւոր կեդրոններուն տեղական մասնաժողովներուն անգամ հանատատացներ, սակայնեան ուտելուն վրայ speculation կընեն և կենսաբանական մասնաժողովը շատ լաւ տեղեակ էր այդ բանին։ Ինչու ատ գործը ձանձրեց եթէ ինքն ալ անոնց մեղսակից չէր։ Ով կերաշխատի մեզ ուրեմն, որ գլխաւորապէս Ընչքեան և Գիւրղեանան, որը փորը Աստուած հետ մասնատնդ առատատ կընեն, մարդասիրական գործ մը իրենց պատրատակ չեն բան հեռաց, և իրենց մասնատար հաշուոյն և չահուն համար չեն գործածեր ձեռքերնին պանատած գրամները։

Եթէ սակին վերջանալէն յետոյ, անոր կրկին գործը արգելելու համար կաշխատեն, ինչպէս կը պարծենան չորեքատներուն մէջ, ով տատ իրենց այդ պատճառութիւնը և ինչպէս գիտնալու է որ այդ

Fonds A.R.A.M

նպատակին հասնելու համար՝ լաւագոյն միջոցներն են ձեռք առած և իզուր չեն մտիկ այժմ ինչ որ այն ժամանակ զրկեր են քաղել մեռնողներուն: Մենք ամբողջ գիրեր գիտենք վասնզ մասին որ մեզ կօգնէ չեն տասցեր այդ խնդրոյ առթիւ բանակցութեանց պարագային:

Հաստատութենէն ոմանք կասկածան այս տող գնալ հաշիւները քննել: Գիտէք ինչ պատասխանեցին: Հրաւիրեցին զանոնք գնալ կիրակի օր մը պ. Ընջեանի տունը և ակտը եղած քննութիւնը բննել: Ոչդն է բսել հաշիւ չտեսնիք ցոյց տալու վասն զի չիկայ մէկը որ հաստատուց գործին համար գիջանի պ. Ընջեանի պէս parvenu մէկու մը ապտակները գնալ, ուր ինչ տեսակ ընդունելութիւն գտնէն ալ տարակուսելի էր: Ամիսներ անցան և հիմայ կիմանանք որ կանոնաւոր հաշուետուփար անգամ չտեսնին եղեր, ինչպէս չտեսնցած են երբէք գրասենեակ մը մանաւանդ այս գործին յատկացեալ: Սկիզբէն մինչև հիմայ կօտրտոլ անգամ չեն ըրած թէ գաւառական մանաժողովները ինչպէս կը գործածէին հաւաքուած դրամները, ամեն կողմէ եկած դանգատները, աղէտները նկատողութեան անգամ չէին առներ, ինչպէս այժմ չեղնալ կը հանդիսին այսուհետև մանաւանդ անձանց իրաւացի սոխպատմր և «Մշակի» ըրած քաղաքավար հրատէրները որ հաշիւ տան վերջապէս: Իւ սակայն կարծեմ ամենէն աւելի «Մշակն» պէտք է հետապրրբուի այդ մասին և ուզենայ տեսնել թէ ինչպէս գործածեր են միայն իր ձեռքով յատկացած 45,000 լուսպլի դրամները: Երբ փողերը կը հաւաքէին, «Մշակի» խմբագրէն մեծ մասդ չի կար աշխարքում Ընջեանի համար, հիմայ որ նա հաշիւ կը պահանջէ, հաշիւ չեն տալ, պատճառ բերելով թէ Գրիգոր Ալթըռնէն ոչ երեսփոխանական ժողովն է և ոչ ալ Էջմիածնայ կաթողիկոսը:

Շատ մեծ է ուրեմն այդ պարոններուն երկիւղը որ խնդիր լուսաբերէն մը կուզեն պահել իրենց հաստատութեան մասին, որ խոյս կը տան հրապարակա խօսելէ, որ քաղաքին օգտակիրներն գիտեն լուսնցնել, որ տեսակ տեսակ խաբէական լուսեր կը տարածեն ամեն կողմ, որ ի տախիլ հարկին խորհրդարք կը ձեռնարկեն և պրժանապատութիւններն վերագրած կը հանարեն հաշիւ տալու պիջանելով:

Այդ մանաժողովի պարագներուն վրայ տեսար տարաձայնութիւններն ալեան բազմապատկիլ, անհատապէս զեղծումներ կը պատմուին մէն մի անդամներու մասին: Մենք տակաւին չենք ուզեր մէջ բերել մեր լսածներն, որոց անտեղի ըլլալն ապացուցանելը այնքան դիւրին բան է մանաժողովին համար: Թող իր հաշուեցուցակը հրատարակէ, եթէ երբէք ունեցած է այսպիսի մի տետրակ:

Մինչև այն օրն, մենք ձեռքերնիս վասա մը չունենալով, ոչինչ կրնանք պատասխանել այն ամեն անձանց որք սակաւ քմծիծաղով մը կըսեն մեզի թէ «Ամենէն աւելի սովալուծները կերեր այդ մանաժողովի անդամներն են եղեր»:

Մ. Վ.

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Վան, 9/21 փետրուար 1882

Նախորդ նամակով պատմած եմ ձեզ ինչ որ պատահեցաւ պ. կառնապետեանի և Թիւրքայ փոխոն վարչութեան մէջ: Այդ խնդիրը այժմ բաւական ծանր կերպարանք առած է: Վալի փաշան առած է պ. կառնապետեանին թէ ոչ միայն «Journal d'Orient», այլ և Մշակ և Մեղու լսպիրներն ալ արգելուած են մտնել Վան, թէև պ. կառնապետեանի անունով եկած լինեին: Վալի փաշան կառնապետեան բերի բողոքին վրայ հեռագրած է եղեր Բ. Դուռը և այսպիսի հրամանով է առացեր: Պ. կառնապետեան մի ազդու ծանուցագիր (Թակրիր) գրեց փաշային, յայտնելով թէ ոչ միայն իր յարաբերութիւնները Թիւրքաց փոսանին հետ կը զգրեցուցնէ այսն վրայ չէ կարելի բնաւ վստահութիւն ունենալ, այլ և մի այսպիսի փաշայի հետ որ միջազգային իրաւունքները ոտնատակ կանէ և խաբէութիւնը իր գլխաւոր դիտաղութիւն սրած է: Մինչդամայն գրեր է փաշային թէ այս դէպքը կ. Գոլիս ռուս դեսպանատան տեղեկագրած է և մինչև որ պատասխանն առնայ, չէ կարող իր յարաբերութիւնները շարունակել Թիւրք կառավարութեան հետ: Փաշան բաւական վրդովուած է այս ծանուցագրին վրայ և միջնորդներ ձգելով կուզէ հաշտուիլ:

Աբեղայի մի հայ կարիճ քահանայ, առաջնորդ մի խմբի հետ յարաբերութիւն ունենալու ամբաստանութեամբ, վան բերած բանտարկած էին: Այս մեր հիւանդութեան ամբողջութեան և ազգային իրաւանց հակառակ էր. որովհետև մինչև այժմ մեր քահանայ կամ ս և է հոգևորական յանցաւոր համարելէր, Թիւրքաց կառավարութիւնը առաջնորդարանի կամ պատրիարքարանի գործակցութեամբ կը պատժէր պոյն: 400 դարիներէ հետէ ամեն առաքինութիւններու առած փիլոնանութիւնն համեմատ, հայ հոգևորականները պատրիարքի և կամ առաջնորդներու իրաւասութեան և պատասխանատուութեան տակ կը գտնուին: Հայոց մեր վալին փաշան, երեմ կ. Գոլսէն առած հրամանագիրով քաջալերուած, մեր քաջ հայ սեբաէրը բանտարկեց իր առաջակ, առանց իսոյ տալու առաջնորդարանին: Թրիմեան հայրիկ ապրու կերպով բողոքեց փաշային. կառավարական բէկն ալ միջամտելով յայտնեց թէ պրպտութիւն է քահանային համար իսօսածնին. բայց Թիւրք ժողովականները ոչ միայն բանտէն չարձակեցին քահանային, այլ և փաշային հրամանագիր համեմատ վճիռ տալին թէ մինչև երեք տարի բանտը պիտի մնայ: Բայց այս օրեր կառավարական բէկի սիրտը չհանելու համար արձակեցին քահանայն:

Կառավարութիւնը տրգելած էր ազգային հանդիսներ կատարելը. բայց հակառակ այդ տրգելքին, վարդանանց տօնի հանդէսը այս տարի ալ չքեղութեամբ կատարուեցաւ, միայն թէ փոխանակ դպրոցի, Արտը Թաղի եկեղեցւոյն մէջ: Օրատան համեմատ տօնական առաւնութիւնները եղան: Ոգևորութիւնը չատ մեծ էր: Հայրիկը կրցաւ ներկայ գտնուիլ, այլ իր կողմէն Միհրան վարդապետ դրկած էր. որովհետև ինք նոյն օր վարդի վանքին մէջ կատարած էր վարդանանց հանդէսը և մի կ. Պոլսեցի երիտասարդ: Սահակ Ալմաստեան անուն, վարդապետ ձեռնադրուած: Հայրիկ նորա աշխարհականութեան անունը չը փոխեց. Թերևս միչեղնելու համար թէ վարդապետ գտնելէ յետոյ իր նախկին ակըռնքները պէտք չէ որ փոխէ: Շատ ազատամիտ երիտասարդներ կը ճանչենք որ վարդապետ գտնելէ յետոյ, իրենց աշխարհականութեան ժամանակ դատապարտած և քարոզած սկզբունքները մոռցած են: Ձեզ ասենք որ Ալմաստեան վարդապետը այդպէս չի լինիր: Սա հօրեղբօր որդին է պ. Մատթէոս Ալմաստեանի որ 7 տարիի չափ առաջ Արարատ շաբաթաթերթին կը հրատարակէր Կ. Պոլիս և Ցրտպիտնէն պրսած հարուստահարութեանց նամակ մը հրատարակելուն համար մեծ վէրքերին հրամանով սասիկ ծեծուելուց ասիկանութեան պաշտօնատար և հիւանդանալով մեռաւ: Թրիմեան հայրիկ եպիսկոպոս լինելէն մինչև այժմ ոչ մի վարդապետ ձեռնադրած չէ. Թէև աչակերտներ շատ ունեցած է իր բացած վարժարաններու մէջ, բայց նորա ուրիշներէ ձեռնադրուած են վարդապետ. Սահակ Ալմաստեան Թրիմեանի ձեռնադրած առաջին և միակ վարդապետն է:

Մի շաբաթի չափ յառաջ Բ. Դուռէն հրահանգներ եկան նահանգապետին որ բէֆօրմները սկսի գործադրել: Այդ ծրարի համեմատ ամեն մի քաղ մէուտիր պիտի հաստատուի որ պէտք է նոյն քաղի հարուստներէն մին լինի: Կառավարութիւնը այդ հարուստ անձի միջոցով պիտի ժողվէ նոյն քաղի մէջ բնակողներու տրքուներ տուրքերը և եթէ տուրքերը ժամանակին չը հաւաքուին, պիտի կրնայ մէուտիրը բանտարկել և ամբողջ տուրքերը պահանջել անկէ: Ձենք հասկնար թէ ինչ տեսակ բարեկարգութիւն է այդ, որով կառավարութեան տուրքերը միայն կապահովին. իսկ ժողովրդի ապահովութեան համար ոչինչ չը կայ:

Երեք օր յառաջ մի ռուսահայոյ հայ երիտասարդի ամուսնութիւնը կատարուեցաւ այստեղ մի վանահոս հետ: Թէ ինչու համար այդ ամուսնութիւնը կազմեմ հրատարակութեան տալ, պատճառը ինքներն կիմանաք, կարծեմ: Շատ ռուսահայոյ երիտասարդներ կան, որոնք Հայաստանին, Հայաստանն, կը կոչեն, բայց կը տարուին որ Հայաստան տպահովութիւն և նիհիլական և մատերիալական ամեն տեսակ զարգացում տանայ և այնուհետև իրենք գան հանգիստ վայելեն այստեղ, բայց պ. Փիլիպոսեանց այդպէս չարաբ. այդ ամենը երիտասարդը որ Ռուսահայոյ ուսում առած, բարեբարոյ և աշխատասէր մի անձ է, մի տարիէն աւելի է որ եկած է Վան և կաշխատի իր առած ուսումը վանցիներին ալ տալ: Այժմ կենսաբանական վարժարանին մէջ մաթեմատիկի և չափական և բնական գիտութիւններու ուսուցիչ եղած է: Սա վերջապէս որոշեց Վանի մէջ հաստատել իր բնակութիւն, որ տեսնէ հիմնական և տեսական վէրքերն իր աշխատութիւններ և այս մասի մէջ Ռուսահայոյ հայոց կողմէն առաջին քայլն առնուի ինք եղաւ: Խրիմեան հայրիկ և Արեմիա եպիսկոպոս անձամբ եկան օրհնել նորա պաշտօնի ի ներկայութեան կամնարան բէկին. որպսնութեամբ օրհնեցին մի կրծատած վանահոս աջակցութիւնը և պատակցութիւնը ռուսահայոյի ուսում մի երիտասարդի հետ: Գ. Փիլիպոսեանց իր ազգասիրութեան կապերով միութեան գիծ (trait d'union) կը լինի Ռուսահայոյ, Թիւրքահայոյ և կ. Պոլսոյ մէջ. և Թերևս այս դիտաւորութեամբ իր կնքահայր ընտրեց մի կ. պոլսեցի երիտասարդ, պ. Մ. Փորթուգալեան:

Հ ր ա տ ա ր ա կ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Հաւատի բնկերութիւնը» մարտի 9-ից Հռոմի հեռագրում են, որ իտալական հիւպատոսը Տունիսում, նոթերում Տունիսի և Կէրուանի մէջ եւրօպացիների սպանութիւնն պատճառով, հրաման տուցաւ մէկ խոտոր դրութիւն ներկայացնել բէյին, յայտնել նրան մեծ ցասակցութիւն այդպիսի դէպքերի առիթով և յիշեցնել, որ նա պատասխանատու է երկրի մէջ բնակվող կամ ճանապարհորդող իտալացիների սպահովութեան համար:

—Յունիսից լրագիրներին հաղորդում են, որ տեղական ազգաբնակութիւնը սաստիկ կատաղած է այնտեղ տարածված լուրերի պատճառով, որ իբր թէ աւտրիացիները ցանկանում են գնել կըբիմօշանների և այլ փոխադրականների հողերը Չերնօգօրիայի սահմաններում:

—Վեմանական լրագիրները հաղորդում են, որ լուրերը այն բանի մասին, թէ Հայդելդ կրկին գեսպան կը նշանակվի կ. Պօլսում, բոլորովին հիմը չունեն: Ընդհակառակը, կարելի է հաստատապէս ասել, որ նա առաջնորդուց յետոյ, վերջնականապէս կը հրաժարվի արտաքին գործերի մինիստրութիւնը կառավարելու, որպէս իշխան Բիսմարկի օգնական:

—«Temps» լրագիրը Թիֆլիսից հաղորդում է, որ Լոռը, որ իբր թէ անգլիական կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի կօնցրէս առաջարկել Բօաղնայի և Հէրցէգովինայի գործերը քննելու համար, հիմը չունի բոլորովին:

—Պրուսական ամբողջական կրթութեան դատարձութիւնը մի չատ հետաքրքիր հաշիւ հրատարակեց, որից երևում է, թէ Պրուսիայում պատրաստվում են տասը ուսումնարաններ հիմնել սրանդիրների համար: Գիտնվում է, որ նրանցում հիմնված է բրօնդագործութեան ուսումնարանը և նմանապէս բամբակագործութեան ուսումնարանը: Պէրլինում բացական ընդարձակվելացան, չնորհիւ այդ ուսումնարաններին տրված սուբսիդիաներին: Մագդեբուրգում հիմնվելացաւ հրատարութեան սրճատան ստորերը ուսումնարան, իսկ Գրէյֆսվալդեում հիմնվելոյն կառագործութեան ուսումնարան: Գիտնվում է մի ուսումնարան կայ 150 աշակերտներով զամբիղներ հիւսելու համար: Այդպիսով Պրուսիայում կամաց կամաց բազմանում են տեխնիկական ուսումնարանները, և չատով բոլոր տեղաւորների համար էլ կը բացվին այդ տեսակ ուսումնարաններ:

—Կայիրէից «Բէյտերի» ընկերութիւնը հեռագրում են մարտի 12-ից հետևեալը: Ֆրանսիական ֆինանսական գլխաւոր վերահսկող պր-Բլինէօր երեկոյեան 6 ժամին հեռագիր տացաւ Ֆրէյսինէից, որ հաղորդում էր, թէ Ֆրանսիական կառավարութիւնը ընդունեց պր-Բլինէօրի խնդիրքը հրաժարականի մասին: Այդ խնդիրքը դեռ փետրվարի 6-ին տրվեցաւ Ֆրանսիական կառավարութեանը, բայց Ֆրէյսինէ սկզբից հրաժարվեցաւ նրան ընդունել և խնդրեց պր-Բլինէօրից Քեալ էր պաշտօնի մէջ: Որովհետև պր-Բլինէօր երկրորդ անգամ խնդիրք չը տուեց հրաժարականի մասին, ուստի արտաքին գործերի մինիստրի վերոյիշեալ հեռագիրը նրան պէտք է զարմացնէր: Այսուհետև դիպլօմատիական չրջանները այնպէս են բացատրում այդ կարգադրութիւնը, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը հրաժարվում է այն ևս անդրդուելի քաղաքականութիւնից, որին վերջին ժամանակներում հետևում էր պր-Բլինէօր: Մարտի 15-ին պր-Բլինէօր Ալէքսանդրիայից Ֆրանսիա կուղեորվի:

—Կայիրէից մարտի 13-ից հաղորդում են, որ Արաբի-բէյին և գինուորական կուսակցութեան նշանաւոր վեց անդամներին չնորհված է գիներալի աստիճան և փաշայի տիտղոս: Գինուորական կուսակցութեան 20 անդամներ գնդապետի աստիճան են ստացել:

—Բէլգրադից հեռագրում են, որ սերբական սկուպչինայի արտասական պատգամաւորները թուով 51 մարդ հրաժարվեցան պատգամաւոր լինելուց: Կառավարութիւնը նոր ընտրութիւններ նշանակեց: Սկուպչինայի նիստերը դադարեցրած են մինչև նրա անդամների թիւ լրացնելը:

—Յունիսից մարտի 12-ից հեռագրում են, որ ռուսինայի ապստամբների մի խումբ, թուով 1000 մարդ յարձակվեցան Ֆրանսիական հետախուզող զօրաբաժնի վրա: Ֆրանսիական գինուորները չեն մղելցին ապստամբներին, որոնք ռաս մարդ կորցրին: Ֆրանսիական չարժական զօրաբաժինները շրջում են երկրի մէջ:

—«Journal de Débats» լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆրէյսինէի միներսութեան գոյութիւնը կապ ունի Լէօն Սէյի մշակած ֆինանսական նախագծի հետ: Եթէ պարլամենտական մանաժողովը կը մերժէ այդ նախագիծը, միներսութիւնը կը սպասէ, որ նա քննվի պատգամաւորների ժողովի մէջ: Այս դէպքում միայն կորոշվի միներսութեան դատիքիան:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 մարտի: „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. Իկիյոկի նահանգը մարտի 10-ին յանձնված է չինացիներին: Բնակիչները Թոկլ է տուած Ռուսաստան գաղթել: Մի տարի ժամանակ միջոց է տուած: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ 1881 թուականին երկաթուղիները չը վճարելին պետական գանձարանին 22 միլիոն պարտքը, բայց այդ գանձարանը վճարից ազատվելու ընդունեցին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 մարտի: Գինեթոյ Ակօթօվի նախագահութեամբ մի մանաժողով է նշանակվելու Թուրքեստանի վարչական կազմակերպութեան հարցը քննելու համար: Կազանի գեմստվօն միջնորդում է Թոյլատրել ժողովրդական դատախօսութիւններ գիւղերի մէջ: Հարց է բարձրացված վանքերին տուած ռոճիկները դադարեցնելու մասին: Կառավարութիւնը համակրութեամբ է վերաբերվում արհեստների շարժական ուսուցութեանը գիւղերի մէջ: Մեծ իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչ իր Ամուսնի հետ արտասահման ուղևորվեցաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 մարտի: „Новости“ լրագիրը հաղորդում է. փոխանակ կատանինի մաքսային երկու շրջանների կազմակերպված է հիմնել չորս. Զիտնօմօրեան՝ Բուրգասից մինչև Լիման գիւղը, Թիւրքաց սահմանների մօտ՝ կարսկիից մինչև Ցանգուրան, Երևանեան՝ մինչև Ախալցա և Բագդի շրջանը: Ամերիկական բանասանդ Լօնգֆելլօ վախճանվեցաւ: „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հերքում է լուրերը պետական բանկի վերակազմութեան և կառավարութեան գիտաւորութեան մասին օժանդակութիւն տալ Ալէքսանդրեան լիցէի պատասխանական դասատուներին: Բ. Դուռը, հիմնվելով փարիզի գաշնագրի վրա, հրաժարվում է Нижній Новгородъ ռուսաց շրջանին թոյլ տալ անցնել գինուորական դրօշակի տակ Սախալին կղզին, ուր նա տանում է աքսորեալներին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 մարտի: Պետական բանկի 5% առմնակը առաջին չրջանի արժէ 96 ր. 25 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 50½ կ., չորրորդ 91 ր. 25 կ., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան առմնակը արժէ 216 ր. 50½ կ., երկրորդ 211 ր. 5 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան առմնակը արժէ 90 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր., երրորդ 90 ր. 25 կ., ամէն 8 ր. 17 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,03 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ, փարիզի վրա 253 ֆրանկ 75 սանտիմ: Բօրսայի արտադրութիւնը հանգիստ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՋՄԻՒՌՆԻԱՅԻ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Բ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում։ Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլ է։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова. 6—10

Ա. Ս. ԾՈՒՐԻՆՈՎԻ և ընկերութեան դեղական պահեստը պատիւ ունի յայտնել, որ այսուհետև առևտուրը կը կատարվի հետևեալ ֆիրմայով. **ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ** („КАВКАЗСКОЕ ТОВАРИЩЕСТВО ТОРГОВЛИ АПТЕКАРСКИМИ ТОВАРАМИ“), որի կանոնադրութիւնը ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՆ հաստատուած է ներկայ 1882 թ. յունվարի 29-ին։ Ընկերութեան պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում, Թանգարանի դէմ։ 3—7 (եր. և ուր.)

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒՄ յաւ ԾԻԼԻՈՆԻ սիրողներ և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԻԼԻՈՆ ԵՒ ՊԱԳԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակներ Ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի։ Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին։ Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլ, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլ։

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալկերէում, Վլոցցովի փողոց, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արդիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում։

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ 6—25

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԱԹՈՌՆԵՐ

36 ՐՈՒԲԼ

եփ. վաճառքանոցի զեղչում

4—20

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՒՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրաստ, մահուդ, արխո, արբիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Հնդկական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր չեռաներ 70 կ., նշշատ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծողական ձևերի սիրուպներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ։ **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթեայ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, պատնէշ երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ**։ 32—36

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գլբոյկների գործարանը ԲՈՍՏՈՂ (Դօնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է համարում պ. պ. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը դարձնել ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր առտրագրութեամբ, Abadie գլբոյկը, 300 թերթերով, արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կօպէկ։ Գործածողները առանց որ և է դժուարութեան կը համոզվեն, որ սա հէնց այն թուղթն է, որը Кронъ-ի առտրագրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ էս ծախվում է շատ թանգ, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախվում է 15 կօպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կօպէկով։ Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր առտրագրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱԻՍ (240 թերթը—5 կօպ.), որը կարելի է առանձնապէս բոլոր ծխախոտավաճառների մագազիններում։ Մենք հակերով ենք ծախում (գոնէ ոչ պակաս հինգ կաթօրկաներից)։ 8—10

ԾԱԽՎՈՒՄ Է վերնէ-Մօսկովսկայա փողոցի վրա ԵՐԿՑԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆ № 13, 22 և 24 **ՊՐԻԿԱԶԻ** 5,000 ր. պարտքով։ Տունը անկիւնի վրա է երկու փողոցների կողմը, յարմար է առևտրական հիմնարկութիւնների համար։ Գնի մասին կարելի է առնկանալ նոյն տեղը ՏԱՆ ՏԻՐՈՋԻՑ։ 2—4

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՄՐԱՆՈՑԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ
ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ
Աւրծրաւնու գալկերէում, № 144 տան Վլոցկովի, նախկին Լատիշևի մագազինում
Ծանեալ Փարրիկայի ամեն տեսակ մեծ և մանր ապրանքները։
ՀԱՑԱԼՔՆԵՐԸ և ՇՐՋԱՆԿՆԵՐԸ։
2—60

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գօրովինսկի պրօսպեկտի վրա, տան Ճարտարապետ Բէյօր։ Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից։

Լոյս տեսաւ Գ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ հրատարակութեամբ Հայերէն ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՑՐՈՒԲԵՆ-ԼՕՏՈՆ, վաճառվում „Կենտրօնական“ Գրավաճառանոցում։ Գինն է 1 ռ. 20 կ., Ճանապարհի ծախքով 1 ռ. 60 կ։ Օտարաքաղաքացիք թող բարեհաճեն գիմել ուղղակի հրատարակչին հետևեալ հասցէով. Въ Тифлисъ, Центральную Книжную Торговлю Гр. Сумбатову. 1—5.

„ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ“

Ա.յս ֆիրմայով բանալով երևանում գրավաճառանոց՝ կցելով նորա հետ ուսումնարանական, գիւանական, նկարչական և կապմարարական իրեղէնների խանութ, յանձնեմ առնում տալ միշտ յիշեալ ապրանքներից և նաև նորա շրջակայ քաղաքների և գիւղերի գիւանատներին և ուսումնարաններին շատ ձեռնտու գներով և պայմաններով։

Ընդունում եմ տպագրել տալու բլանկներ, ծանուցագրեր, յայտարարութիւններ, այցեառնելու, բրօշիւրներ, նաև գրքեր, ամենայն յանձնարարութիւններ յանձն վարձով։

Ինձ մօտ է գտնվում իմ հրատարակած „Ընտրեալ բժշկական մարմնամարզութեան“ գրքոյկի պահեստը։

Իմ հասցէն. г. Эривань. П. Симеонянцу, магазинъ. „Другъ-Дѣтей“.

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող։ Գինը 2 ր. շիշը, **ՓՕՍՏԱՅՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ։

Մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՅԻ ԻԿԼ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրձին ղլխապարի դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՈՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն։ 92—100

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵԻ ԸՆԿ.

ՍԻՕՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

Գնում և վաճառում է ամէն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԲԵՐ** թղթեր, ռակի և արծաթի դրամ։

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաբեր թղթերի **ԳՐԱՒԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** է անում Մօսկվա, Օդէսսա և Պետերբուրգում։

ԱՊԱՀՈՎԱՑՆՈՒՄ է ներքին 5% փոխառութեան տոմսակներ 50 կոպէկով.

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ ըստ պահանջման 5%
„ „ „ ընթացիկ հաշուով 5%
„ „ „ 6 ամիս ժամանակաւ 6%
„ „ „ 12 „ „ 7%

Օտար քաղաքացւոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշդութեամբ։ 8—10 (1)

Մի քաշ այս տողերս։ Միջի փողոց, կաթոլիկեական փողոցի անկիւն № 13.

Ամէն էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախում են. վիէննայի մեբել, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրևատներ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուրդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կոլածների պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուտիվալնիկներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրայաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէլոլվէրի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլզէ պապիրոզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼԻ (չայ) ԵԿ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էլինէմի. կօֆէ էլինէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլճուկ (пухъ), պաղնռաններ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գանագան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. գլչակոմներ 1 ր. 80 կ.—3—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատոր, կոլածների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մա կարելու մաշինայ. Անգլիական ութեններ, Բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրամայ կաթօրկեն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի յակոյ, թուղթ փշոտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գլչակոմ, քարեաախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուռմիչկէք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պոլսասպշկաններ վարշավու, ՈՒԵՉԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանոնց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաիկներ, գոնաիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր շիլմայու ոսկով, գուսապկըշովի և փայտէ, շշտականներ գլխի, շորի, սապոնի, պոլի և կարասի համար. չուլքի թէլ (бумага) մետաղի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆէշաակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գողանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտաւէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, հոտաւէտ պատաշկներ կիվերի ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԻՐ ՆԻԿՈԳՈՍՅԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են գիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.
12—180

Միջի փողոց, կաթոլիկեական փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15 Марта 1882 года.
Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 46 Մարտի 17 (29) 1882 Մարտի 17 (29) № 46

ՏԱՄՆԱՄՅԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարինը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յասցեագրագրիք պիտի ուղղել Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Բաժանորդագրութիւն ընդունվում է ամէն ժամանակ։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են խմբագրութիւնից բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Մանկական գրքեր մեզանում։ Նկրքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիֆլիս։ Բօլգարիա։ Նամակ Թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Հայոց մանկական պարտէզ Թիֆլիսում։

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ ՄԵԶՆՈՒՄ

—

Որ ընթերցասիրութիւնը օրից օր աւելի ու աւելի տարածվում է հայերի, մանաւանդ մատաղ սերնդի՝ մանուկների մէջ, անհերքելի է. հէնց այդ պատճառով տարուց տարի աւելի և աւելի գրքեր են տպվում, մանաւանդ մանկական. բայի այդ համաչափ ամէն օր լրագիրներում հանդիպում ենք մանկական գրքերի նորանոր յայտարարութեանց։

Ա՛յս բոլորը ցոյց է տալիս թէ մեր հայերի մէջ, մանաւանդրաւական մանկական գրքերի պրքան կարօտութիւն է զգացվում։ Մի կողմ թողնելով թէ մեր մանուկ սերնդին պրքան բաւարարութիւն է տրվում, մենք աւելորդ չենք համարում խօսել մեր մինչև այժմ հրատարակված և հրատարակվելիք մանկական գրքերի ուղղութեան մասին։ Ցանկանք թէ որ տասնեան նրանք համապատասխանում են իրանց կոչման և ուղղութեան։ Եթէ քրքրելու լինենք մեր մանկական ամբողջ գրականութիւնը, բացի թարգմանական հատ ու կտոր վէպերից, պատմութիւններից, ոչինչ չենք գտնի (բացառութիւն կազմում են մի երկու գիրք), մի կողմ թողնելով նաև այդ գրքերի անճաշակ ընտրութիւնները նրբերի կողմից, որոնք շատ քիչ բացառութեամբ, ոչինչ չօշափելի օգուտ չեն կարող բերել մանուկներին, մի կողմ թողնելով այն ոյլանդակ լեզուն, որ երբէք հայերէն չէ կարող համարվել, այլ կատարեալ մի քաօս է լի օտար գարձվածներով, մի լրբութիւնա, որ սատուր, գողտուր լեզու սովորելու, աւելի էլ շփոթվում ու մոլորվում է, գառնանք բուն նրբերին։ Մանկական գրքերը թարգմանական լինելով, բնականաբար ներկայացնում են օտար, հայ մանկան բոլորովին անծանօթ, խորթ կեանք, որ ոչինչ աանմիջական կապ չունի մեր կեանքի հետ, բոլորովին հեռու է հայ մանկան սրտից և մտքից։ Հարցնում ենք. ի՞նչ օգուտ կարող են տալ Խրիատոփոր Շմիդտի գրուածները, որոնք շատ քիչ արժանաւորութիւններ ունեն մանաւանդ հայ մանկան համար։ Ա՛յս առելով մենք չենք ուզում ասել թէ թարգմանական գրքեր չը պէտք է լինեն մանկական գրականութեան մէջ, ա՛չ թող լինեն, բայց օրինաւոր, փոքր ի շատէ կապ ունեցող մեր կեանքի, նրանում կրկնվող երևոյթների հետ, որոնք յիրաւի կարողանան հասնել իրանց նպատակին, կրթին մանկան բարոյապէս, մտաւորապէս շօշափելով և այն հարցերը, որոնք մեզ հայերիս համար էլ ընդհանուր են, շօշափում են մեր կացութիւնը։

Բայց մանկական գրքերի մէջ, ինչպէս վերը յիշեցինք, չը կայ ոչ մի ինքնուրոյն գրուածք, որ մեր սեփական կեանքից առնված լինէր. թէ ռուսահայոց և թէ տաճկահայոց մէջ մինչև օրս չը գտա եկաւ մի հեղինակ, մի ինքնուրոյն մանկական վէպեր գրող, որ նրբի առնէր մեր ազգային ժողովրդական կեանքից, որ կարծածից աւելի նպատակայարմար լիներ մեր նրբի համար գրող գրիչներին։

Սակայն դժբաղդութիւնը այն է, որ ինքնուրոյն գրող չունենալուց զատ, մենք չունենք և մանկական գրականութեամբ պարապող մի այնպիսի թարգմանիչ, որ այդ օտար, խորթ մանկական գրուածները կարողանար փոփոխելով յարմարեցնել, մօտեցնել, կապել մեր կեանքի հետ։ Ա՛յդ երկուսից ոչ մէկն էլ չը կայ մեզանում, որովհետև մեզանում մանկական գրականութեամբ պարապող փորր ի շատէ կրթված մարդ չը կայ. մեր մանկական գրականութեամբ պարապողները նոյն իսկ մանուկները՝ աշակերտները են, որոնք ոչինչ հիմնաւոր տեղեկութիւններ չունեն անգամ հայոց լեզուի տարրական մասի վրա, այլ երևակայական գաղափարներից ու թեթևամտութիւնից զրկված, առանց ընտրութեան վերցնում են այս կամ այն գիրքը թարգմանում, միայն նրա համար, որ իրանց անունը պէտք է գրքի վրա տպված լինի....

Եւ այսպիսի գրքեր, որոնց նրբի անպատասխանութեան հետ միասում է լեզուի սյլանդակութիւնը, իսկապէս կազմում են մեր մանկական գրականութեան սուսուր մասը... Եւ որ գլխաւորն է, մանուկը՝ նոր սերունդը այդ սյլանդակութիւններից պէտք է իր մայրենի լեզուն սովորի, պէտք է կրթվի....

Մեր կարծիքով ժամանակ է հոգալ այս մասին. այսպէս շարունակվելով ո՛ւր կը հասնի.... Մանկական գրքի նրբը պէտք է լինի բուն ժողովրդական-ազգային կեանքից, որ մանուկը կարողանայ ծանօթանալ իր ազգային կեանքի, սովորութիւնների, իր ազգային սեփականութիւնների հետ։ Մանկական գրքերի նրբը պէտք է առնված լինի մանուանդ Հայաստանի կեանքից, որ մանաւանդ այժմ շատ ատատ նրբել ունի։ Մանկական գրքերի գլխաւոր նպատակը պէտք է լինի ծանօթացնել, ներկայացնել մանկան իր կեանքի, իր հայրենիքի ներկան և փառաւոր անցեալը, մեր մանկական գրքերը մանկան պէտք է սովորեցնեն Հայաստանի աշխարհագրութիւնը, պէտք է բնաեւլացնեն նրան Հայաստանի կեանքի, դիրքի, կլիմայի, արդիւնաբերութեան, ժողովրդի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻԶ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

—

Անա արդէն երկու տարի է Թիֆլիսում տիկին Բարայեանի աշակցութեամբ կազմվել է կանանց խումբը, որ կրում է «Ֆրէօբէլեան» անունը։

Այդ խմբի գլխաւոր նպատակը եղել է պատրաստել հմուտ վարժուհիներ և ուսուցչուհիներ մեր հայոց ուսումնարանների համար. մի գնդեղիկ և հանկարծ նպատակ։ Բայց թէ որքան է հասել այդ խումբը իր նպատակին, այդ ցոյց կը տայ ամենամօտիկ ապագան։ Ինչ կը վերաբերի տիկին Բարայեանին, նա արդէն փորձով ապացուցեց իր հմուտութիւնը մանկավարժութեան մէջ։ Թէև մենք մինչև այժմ տեսի չենք ունեցել մօտիկ ծանօթանալու նրա ուսուցման մանկական պարտէզի հետ, բայց ով գիտէ, մի անգամ ստիպվել է նրա այդ պարտէզը, էլ չէ խմանում, ինչպէս գոյն։ Այդ մանկական պարտէզում վարժվում էին և վարժվում են Ֆրէօբէլեան խմբի անդամները, որոնց մեծ մասը վճռել է իրան նուիրել մանկավարժական գործին, որովհետև այդ հիմնարկութիւնը կատարում է մի մեծ կանանց ուսուցչական ամենապիսի դերը։

Այդ Ֆրէօբէլեան խումբը, որի անդամների թիւը այժմ հինգն երեսունն է հասնում, իր նպատակ է դրել, ասում ենք, որքան կարելի է նպատակել մանկավարժական գործի զարգացման՝ մի կողմից, ինչպէս վերև յիշեցինք, հմուտ վարժուհիներ և ուսուցչուհիներ պատրաստելով, իսկ միւս կողմից հայոց մանկական պարտէզներ բանալով։

Անցեալ օրը, ապրիլ 14-ին, մենք ներկայ գտնվեցանք այդ խմբի առաջին մանկական պարտէզի բացման հանդիսին։ Սուրբ պատարագից յետոյ Ջրկիւնեանց եկեղեցու գաւիթում, այլ խօսքերով քաղաքի մի այդպիսի մասում, ուր հայութեան նշոյլ անգամ չէ երևում, բացի հայոց եկեղեցիներից և հայոց գերեզմանատունից, եկեղեցու գաւիթում, ասում ենք մենք, կատարած չնութեան մէջ, երկու փղերեկի, առողջապահական պայմաններին լիովին համապատասխանող, բոլորովին նորատած սենեակի մէջ հաւաքված էր բաւականին մեծ բազմութիւն, որի մէջ գլխաւոր տեղը բռնում էին այն երեսուն ծաղիկ-մանուկները, որոնք ուսումնարանի շատ հատարակ, բայց գրաւիչ ձեւով հագած, շարած կանգնած էին ամբիոնի ձախ կողմը։ Աջ փոքրիկ երևիսանների կողքին կանգնած էին Ֆրէօբէլեան խմբի բոլոր անդամները։

Ա՛յսպիսի ուրախ չեմ հանդիպում նկատել, որ պաշտօնապէս հանդիսաւոր բացվելուց մի շաբաթ առաջ է բացվել այդ պարտէզը և արդէն մի շաբաթ է, ինչ կանոնաւոր ուսում սկսվել է նրա մէջ։ Արդէն պատրաստ են երեխաների համար գեղեցիկ նստարանները, և պատերի վրա կախ տրած են մանուկների դրաղմունքների ու խաղալիքների համար պատկերը, այնպէս որ ամէն մի երեխայ, ինչպէս այդ ընդունված է ամէն մի բարեկարգված մանկական պարտիզի մէջ, ունի իր առանձին արկղը իր զանազան պարագաները պահելու. այդ արկղների վերևից դրաված էին երեխաների ձեռքով պատրաստած ախտռներ սխտից ու ծաղիկից։

Կրթական ծէսը կատարելուց և ուսումնարանը օրհնելուց յետո հայր Մամբրէ վարդապետը բարձրացաւ ամբիոնի վրա։ Գնդատարմա հայր սարբը, յայտնելով իր սրտի խորին ուրախութիւնը հայ կանանց գործունէութեան մասին, աշխատանց բացատրել մանուկների կրթութեան նշանակութիւնը իր ասելուստութեան հիմնական միտքը ընդունելով այն՝ մարդը կոչվում է իր մարդկային նշանակութիւնը, եթէ նա կրթված, դաստիարակված չէ։ Հայր սարբը յիշեց պատմական այն դէպքը թէ, երբ Ծեղից երեսի Ալէքսանդր Մակեդոնացին, նրա հայր Փիլիպոսը խնդրեն և եթ նամակ գրեց երեսի փիլիսոփայ Արիստոտէլին, հրաւիրելով նրան դաստիարակել իր որդուն։ Ա՛յս թէ ինչպէս էր նայում թագաւորը կրթութեան վրա։ Արիստոտէլին, բայց ես այնչափ ուրախ չեմ զաւակին, որքան նայում եմ, որ նա ունի հայր, որ նայում է նրա կրթութեան վրա։ Ես ինձ երջանիկ եմ համարում, որ ներկայ եղայ այդ հանդիսին, որ տեսայ այդ ուրախալի երևոյթը։

Իր խօսքը հայր վարդապետը վերջացրեց, հրաւիրելով հաստատութեանը հետևել յարգելի տիկիններին և օրիորդներին, որոնք չեն խնայել և չեն խնայում իրանց թէ բարոյական, թէ մատուր և թէ նիւթական այժմեան ազգային գործը—հայոց եկեղեցիների, փորձիկ, նրբեխաչէս բարոյապէս երեխաների դաստիարակութեան համար։

Հայր սարբից յետոյ խօսեց Թեմական վերատեսուչ պ. Գ. Բարխուդարեանը։ Նրա խօսքերը կարճ, պարզ և ազդու էին։ Նա յիշեց այն, որ մի ժամանակ, երբ հայերի կրօնին—քրիստոնէութեանը վտանգ էր սպառնում, հայը ոչինչ չը խնայեց իր այդ սրբութիւնը պաշտպանելու. նա իր արիւնով պաշտպանեց իր կրօնը, իր եկեղեցին։ Հայը աշխատեց ամէն տեղ հաստատ պահել իր կրօնը. նա այդ նպատակով սկսեց ամէն տեղ կառուցանել վանքեր, եկեղեցիներ. տպագրեց խօսքերքը, տեղ պատարագի առնելարանը, այն տեղերն են, որտեղով ծածկված է Հայաստանը։ Իսկ այժմ, չարունակեց նա, ժամանակները փոխվել են, փոխվել են նոյն իսկ պահանջները. այժմ յայտնվել է պահանջ մանկավարժութեան գործունեութեան մասին, այժմ մենք տեսնում ենք, որ ամէն տեղ բացվում են ուսումնարաններ, որ պէտք է դաստիարակվին հայ մանուկները։ Ա՛յս ձեր առաջ կանգնած են այդ փորձիկ երեխաները, այդ երեխաներին նանիկ են առել օտար լեզուով, դրկել, փայփայել են օտար լեզուով, այդ երեխաներից համարեա ոչ մինը չէ խնամում մի խօսք անգամ իր մայրենի լեզուով և դրանք այսուհետև, այս հիմնարկութեան մէջ, պէտք է ուսանան այն, ինչ չէ ուսել կամ չէ կարողացել ուսել ընտանիքը, դիրքատուները, այստեղ այդ մանուկները պէտք է դաստիարակվին, այստեղ պէտք է ստանան իրանց մայրենի լեզուն։

Պ. Թեմական վերատեսուչը իր խօսքը վերջացրեց նորէնէս դիմելով հաստատութեանը—նրբեխաչէս օժանդակել նորատուց ուսումնարանին, որը պէտք է հոգայ մանուկների ոչ միայն դասական պատրաստների համար, այլ և հագուստի ու նախաճաշիկի։

Դրա համար առաջարկվեց հաստատութեանը մի մատեան, որի մէջ գրվելու են թէ ուսումնարանի բարերարները, որոնք վճարելու են տարեկան 10 րուբլի և թէ միանուագ նուիրատուութիւնները։

Պ. Թեմական վերատեսչի առնելարանութենից յետոյ աշակերտները ու աշակերտուհիները բաժանվեցան յաջող երգերով. «Ով երկիրք և երկրի Արարիչ և այլն» երգը և դուրս եկան դահլիճից։

Աչքի տակ էր բոլորը այդ տեսարանից։ Հայ կինը ամենայն հանդիսաւորութեամբ է ամբիոնի վրա և խօսում է այնպիսի մի նրբի վրա, որպիսին մանուկների դաստիարակութիւնն է։ Մենք ակամայ յիշեցինք օր. Գէրբօվային, որ մի քանի տարի առաջ Կարժոկի դահլիճում հրապարակական դասախօսութիւններ կարդայ ուսանց լեզուի դասատուհիան նպատակի մասին։ Այն ժամանակ մենք ամենայն զարմանում էինք մի ա ս ս

Fonds A.R.A.M

հետ։ Հայ մանուկը այդ դրքերից պիտք է ճանաչէ վանեցուն, մշեցուն, Ծանօթանայ նրանց ցաւերի հետ դէռ մանկական տարիքում, այն ժամանակ հասատատ կարելի է ասել, որ մենք ապագայում կունենանք հայրենասէր մայրեր և հայրեր։

Լ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ռուս լրագիրները հաղորդում են որ Եւրևէի ռուս թատերապրող Օտարօվսկուն բարձրագոյն իշխանութիւները թոյլ է տուել կառուցանել Մօսկվայում մի ժողովրդական ռուսաց մանուսար թատրոն։

—

Այս օրերս վախճանվել է Մօսկվայի հանգանատանի բէյլոտար Բարշեվ։

—

«Մշակի» № 39 մէջ Դարաքլիսից հաղորդած լուրը, ինչպէս մեզ պատմ են, չափազանցրած է։ Նա վիրաւորից հատատակութիւնը։ «Այս բոզէն, պատմ է մեր մշտական թղթակիցը, ապացուցված է ատելութեան հետևանքով, որ յիշատակութեան մասին չափազանցրած է. դիւղիս 200 տուն բոլորովին ազատ են որ և է հիւանդութիւնից, իսկ նամակագիրը հաւատացնում էր թէ համարեա տուն չը կայ, ուր մի հիւանդ չը գտնվի։»

Լ.

Նոյն տեղից մեզ պատմ են։ «Այստեղ ցրտերը դեռ չարունակվում են։ Ձանքերը դեռ չեն սկսվել։ կենսական պիտոյքները էժանանում են. ալիւրի պուդը արժէ 85 կոպէկ, գարին 35 կոպէկ։ Բայց առուտուրը չատ ընկած է։»

—

«Моск. Телеграфъ» լրագրին հաղորդում են, որ Ս. Պետերբուրգ ապրող մահմետականները ներքին գործերի մինիստրութեանը դիմեցին մեկ խնդիրքով, որի մէջ խոստանում են հնդպատի իրանց հաւատակիցների մէջ ժողովարարութիւն անելու Ս. Պետերբուրգում մզկիթ կառուցանելու համար։

—

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՒՐՔԻԱ

—

„Times“ լրագրի կ. Պօլսի թղթակիցը հաղորդում է հետևեալը։ Ռուսաստանին հասանելի պատերազմական ծախսերի վճարման հարցը ապրէն վերջացած էր համարվում, երբ յանկարծ մի նոր և անսպասելի արգելք առաջացաւ։ Այդ հարցի մասին բանակցութիւնները, որոնք կատարվում էին առանց Բ. Դրան մասնակցութեան անմիջապէս սուլթանի քարտուղար Թահիր-բէյի և ռուսաց դեսպանի մէջ, համաձայնութեան հասցրին ամենադժուար կէտի վերաբերութեամբ պատերազմական ծախսերի հատուցման կանոնաւորութիւնը ապահովելու մասին։ Պատերազմական ծախսերը պէտք է ապահովվէին Թիւրքիայի մի քանի նկամունքներով, որոնց վրա առաջ կառավարութիւնը կամենում էր հսկողութիւն ունենալ։ Թահիր-բէյ և պ. Նօվիկով համաձայնեցին, որ Թիւրքաց բանկը առանց ռուսաց կառավարութեան հատատամատարի հսկողութեան կը հաւաքէ յիշեալ եկամուտները և նրանցից գոյացած դումարները կուղարկէ ռուսաց պետական բանկը։ Այդ համաձայնութեան նախագիծը ուղարկվեցաւ Բ. Դրան և ընդհանրապէս համարվում էր թէ առաջին միտիտրի և թէ նրա մի քանի ընկերների կողմից։ Այդ առիթով անհամաձայնութիւններ ծագեցան Բ. Դրան և սուլթանի պալատի մէջ, այսինքն Սայիտ-փաշայի և Թահիր-բէյի մէջ և զանազան ինտրիգներ առաջ բերին, որոնք քօղարկված են պատերազմական ծախսերի հատուցման հարցով, մինչդեռ բոլորովին այլ նպատակներ ունէին։ Այսպէս թէ այնպէս, հարցի վերջնական վճիռը սուլթանից է կախված, բայց յայտնի չէ, երբ սա կորոշէ։ Եթէ սուլթանը պաշտպանի առաջին միտիտրին, պէտք է նորից բանակցութիւններ սկսել ռուսաց դեսպանի հետ կայացրած համաձայնութեան մասին։

—

ԲՈԼԳԱՐԻԱ

—

Կ. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են մարտի 7-ից հետևեալը։ Նորին լուսն Թիւրքաց կառավարութեան մօտ Բոլգարիայի դիպլոմատիական գործակատար նշանակված Ցանօվ արդէն խօսակցութիւն ունեցաւ Ասխմ-փաշայի հետ, որին ճանաչում էր այն ժամանակից, երբ նա Բոլգարիայի գլխաւորնահանգապետ էր, իսկ Ցանօվ Թիւրքաց ծառայութեան մէջ էր Որմհետև Ցանօվ դեռ ևս իր կառավարութիւնից հրահանգներ չէր առացել այդ պատճառով Ասխմ-փաշա և նա թիւրքիայի ու Բոլգարիայի յարաբերութիւները քննութեան ենթարկեցին իրրև մասնաւոր մարդիկ։ Թիւրքաց կառավարութիւնը առաջարկեց բանակցութիւնների այն հիմունքները, որոնցով Բոլգարիան միջադիպին հարցերի վերաբերութեամբ պէտք է դիմէ բացատրութիւն արտաքին գործերի մինիստրութեանը, իսկ միւս գործերի վերաբերութեամբ դանազան մինիստրներին։ Պ. Ցանօվ, չը նայելով շատ քաղաքագէտների խորհուրդին, անկարելի համարեց ընդունել այդ հիմունքները։ Այդ քաղաքագէտները խորհուրդ էին տալիս Ցանօվին ընդունել Բ. Դրան առաջարկութիւնը և օրինակ էին բերում Եգիպտոսը, որ նոյնպիսի յարաբերութիւններ ունի Թիւրքաց կառավարութեան հետ։ Ցանօվի կարծիքով Բոլգարիայի քաղաքական դրութիւնը շատ է զանազանվում Եգիպտոսի դրութիւնից։ Բոլգարիայի իշխանը սուլթանի ֆիրմանով չէ նշանակվում, ուստի չի էլ կարող նրա հրամանով փոխվել ինչպէս այդ պատահից Եգիպտոսի խեդիվ Իսմայիլ-փաշայի հետ։ Սուլթանը կարող էր Եգիպտոսի գահաժառանգութեան կարգը փոփոխել մեծացնել առանձին հարկի քանակութիւներ, բացի այդ պատերազմի ժամանակ Եգիպտոսը պարտաւոր է սուլթանին գորքեր տալ և առհասարակ ենթարկված է Թիւրքաց օրէնքներին, մինչդեռ Բոլգարիան այդ բոլորից ազատ է և այդ պատճառով բոլգարական կառավարութիւնը իրաւունք չունի ընդունել առաջարկված միջոցը։ Այնու ամենայնիւ Ցանօվ կարծում է, որ Բոլգարիան այդ հարցի վերաբերութեամբ դիմումներ կանէր, եթէ Բ. Դուռը այդքան խստութեամբ չը յայտներ իր տեսակէտը։ Առհասարակ Թիւրքաց կառավարութիւնը առանձին ուշադրութիւն է դարձնում Բոլգարիայի վրա, յուսալով կարողանալ այդ ազատ նահանգը նորից իր տիրապետութեան տակ բերել։ Ասխմ-փաշա ասում էր Ցանօվին, որ Թիւրքիան ամենից առաջ ուզում է ապահովել իր սահմանները, որոնց մէջ բոլորովին այլ ազգաբնակութիւն կայ։ Ասխմ-փաշա ասում էր, որ Թիւրքիան ուզում է ունենալ Բոլգարիայում այնպիսի կառավարութիւն, որ կարողանայ ամուր կապեր հաստատել Բոլգարիայի և Թիւրքիայի մահմետականների միջև։ Ասխմ-փաշա ասում էր, որ Թիւրքիան ուզում է ունենալ Բոլգարիայում այնպիսի կառավարութիւն, որ կարողանայ ամուր կապեր հաստատել Բոլգարիայի և Թիւրքիայի մահմետականների միջև։ Ասխմ-փաշա ասում էր, որ Թիւրքիան ուզում է ունենալ Բոլգարիայում այնպիսի կառավարութիւն, որ կարողանայ ամուր կապեր հաստատել Բոլգարիայի և Թիւրքիայի մահմետականների միջև։

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք, որ ապրիլի 27-ին կը կատարվի պրոֆէսսոր Ս. Պ. Բօտկինի ուսուցչական գործունէութեան քսան և հինգամեայ յոբելեանը։ Ռուս հռչակաւոր բժշկի գիտական և հասարակական կեանքում ցոյց առած աշխատութիւնները սիրվի և ճանաչվին գրեթէ նրա անունը իրաքանչիւր ռուս բժշկին և հասարական այն ամեն գաղափարին, որոնք հետաքրքրում են գիտութեան առաջադիմութիւններով։ Բաւական է յիշել, թէ որքան բժիշկներ ուսում են առել Բօտկինի առաջնորդութեամբ, որ համոզվենք թէ ո՛նդ է պրոֆէսսոր Բօտկինի ուսուցչական գործունէութիւնը։ Զինւորական-բժշկական ակադէմիան պատրաստվում է փառաւոր կերպով տօնել այդ յոբելեանը։

—

«Моск. Телеграфъ» լրագրին հաղորդում են, որ իշխան Գօնդուկով-Կօրսակով համակրութեամբ վերաբերվելով Կովկասեան մահմետական բնակութեան յայտնութիւններին՝ այն է չուսով իրագործել կառավարութեան ենթադրութիւնը բացանելով Թիֆլիսում մահմետական օրիորդական ինստիտուտ։ Այդ ինստիտուտում պիտոր ուսուցիչների թիւը կը գար տասին մահմետական կրօնը և թիւրքաց լեզուն։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

„Times“ լրագրի կ. Պօլսի թղթակիցը հաղորդում է հետևեալը։ Ռուսաստանին հասանելի պատերազմական ծախսերի վճարման հարցը արդէն վերջացած էր համարվում, երբ յանկարծ մի նոր և անսպասելի արգելք առաջացաւ։ Այդ հարցի մասին բանակցութիւնները, որոնք կատարվում էին առանց Բ. Դրան մասնակցութեան անմիջապէս սուլթանի քարտուղար Թահիր-բէյի և ռուսաց դեսպանի մէջ, համաձայնութեան հասցրին ամենադժուար կէտի վերաբերութեամբ պատերազմական ծախսերի հատուցման կանոնաւորութիւնը ապահովելու մասին։ Պատերազմական ծախսերը պէտք է ապահովվէին Թիւրքիայի մի քանի եկամուտներով, որոնց վրա առաջ կառավարութիւնը կամենում էր հսկողութիւն ունենալ։ Թահիր-բէյ և պ. Նօվիկով համաձայնեցին, որ Թիւրքաց բանկը առանց ռուսաց կառավարութեան հատատամատարի հսկողութեան կը հաւաքէ յիշեալ եկամուտները և նրանցից գոյացած դումարները կուղարկէ ռուսաց պետական բանկը։ Այդ համաձայնութեան նախագիծը ուղարկվեցաւ Բ. Դրան և ընդհանրապէս համարվում էր թէ առաջին միտիտրի և թէ նրա մի քանի ընկերների կողմից։ Այդ առիթով անհամաձայնութիւններ ծագեցան Բ. Դրան և սուլթանի պալատի մէջ, այսինքն Սայիտ-փաշայի և Թահիր-բէյի մէջ և զանազան ինտրիգներ առաջ բերին, որոնք քօղարկված են պատերազմական ծախսերի հատուցման հարցով, մինչդեռ բոլորովին այլ նպատակներ ունէին։ Այսպէս թէ այնպէս, հարցի վերջնական վճիռը սուլթանից է կախված, բայց յայտնի չէ, երբ սա կորոշէ։ Եթէ սուլթանը պաշտպանի առաջին միտիտրին, պէտք է նորից բանակցութիւններ սկսել ռուսաց դեսպանի հետ կայացրած համաձայնութեան մասին։

—

ԲՈԼԳԱՐԻԱ

—

Կ. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են մարտի 7-ից հետևեալը։ Նորին լուսն Թիւրքաց կառավարութեան մօտ Բոլգարիայի դիպլոմատիական գործակատար նշանակված Ցանօվ արդէն խօսակցութիւն ունեցաւ Ասխմ-փաշայի հետ, որին ճանաչում էր այն ժամանակից, երբ նա Բոլգարիայի գլխաւորնահանգապետ էր, իսկ Ցանօվ Թիւրքաց ծառայութեան մէջ էր Որմհետև Ցանօվ դեռ ևս իր կառավարութիւնից հրահանգներ չէր առացել այդ պատճառով Ասխմ-փաշա և նա թիւրքիայի ու Բոլգարիայի յարաբերութիւները քննութեան ենթարկեցին իրրև մասնաւոր մարդիկ։ Թիւրքաց կառավարութիւնը առաջարկեց բանակցութիւնների այն հիմունքները, որոնցով Բոլգարիան միջադիպին հարցերի վերաբերութեամբ պէտք է դիմէ բացատրութիւն արտաքին գործերի մինիստրութեանը, իսկ միւս գործերի վերաբերութեամբ դանազան մինիստրներին։ Պ. Ցանօվ, չը նայելով շատ քաղաքագէտների խորհուրդին, անկարելի համարեց ընդունել այդ հիմունքները։ Այդ քաղաքագէտները խորհուրդ էին տալիս Ցանօվին ընդունել Բ. Դրան առաջարկութիւնը և օրինակ էին բերում Եգիպտոսը, որ նոյնպիսի յարաբերութիւններ ունի Թիւրքաց կառավարութեան հետ։ Ցանօվի կարծիքով Բոլգարիայի քաղաքական դրութիւնը շատ է զանազանվում Եգիպտոսի դրութիւնից։ Բոլգարիայի իշխանը սուլթանի ֆիրմանով չէ նշանակվում, ուստի չի էլ կարող նրա հրամանով փոխվել ինչպէս այդ պատահից Եգիպտոսի խեդիվ Իսմայիլ-փաշայի հետ։ Սուլթանը կարող էր Եգիպտոսի գահաժառանգութեան կարգը փոփոխել մեծացնել առանձին հարկի քանակութիւներ, բացի այդ պատերազմի ժամանակ Եգիպտոսը պարտաւոր է սուլթանին գորքեր տալ և առհասարակ ենթարկված է Թիւրքաց օրէնքներին, մինչդեռ Բոլգարիան այդ բոլորից ազատ է և այդ պատճառով բոլգարական կառավարութիւնը իրաւունք չունի ընդունել առաջարկված միջոցը։ Այնու ամենայնիւ Ցանօվ կարծում է, որ Բոլգարիան այդ հարցի վերաբերութեամբ դիմումներ կանէր, եթէ Բ. Դուռը այդքան խստութեամբ չը յայտներ իր տեսակէտը։ Առհասարակ Թիւրքաց կառավարութիւնը առանձին ուշադրութիւն է դարձնում Բոլգարիայի վրա, յուսալով կարողանալ այդ ազատ նահանգը նորից իր տիրապետութեան տակ բերել։ Ասխմ-փաշա ասում էր Ցանօվին, որ Թիւրքիան ամենից առաջ ուզում է ապահովել իր սահմանները, որոնց մէջ բոլորովին այլ ազգաբնակութիւն կայ։ Ասխմ-փաշա ասում էր, որ Թիւրքիան ուզում է ունենալ Բոլգարիայում այնպիսի կառավարութիւն, որ կարողանայ ամուր կապեր հաստատել Բոլգարիայի և Թիւրքիայի մահմետականների միջև։ Ասխմ-փաշա ասում էր, որ Թիւրքիան ուզում է ունենալ Բոլգարիայում այնպիսի կառավարութիւն, որ կարողանայ ամուր կապեր հաստատել Բոլգարիայի և Թիւրքիայի մահմետականների միջև։

—

օրիորդի վրա, յանիչտակված էինք նրա համարձակ և պարզ դատողութիւնով, իսկ այժմ մենք մի հայ կին ենք տեսնում նոյն իսկ դրութեան մէջ.... Հարկաւոր էր, այո, հարկաւոր էր ամեն մի հայից տեսնել թէ՛ գրչատի ոգևորված, գրչատի համակրելի կարող է լինել հայ կինը ամրիոնի վրա....

Այժմ մենք մի փոքր կը կանդնենք յարգելի տիկնոջ խօսքերի վրա։ Առնահասոր յիշելով կատանց խելամեայ պատասխանները, ասեց, որ այդ խումբը չէ խնայել իր նրբիկան միջոցները և այժմ մօտաւորապէս 800 րուբլի փող ունի մանկական պարտէզը սկզբում պահպանելու համար։

Ցնծոյ պատուելի տիկինը սկսեց բացատրել մանկապետական համակարգութեան նշանակութիւնը ու կարևորութիւնը, մանաւանդ մեզ հայերիս համար, որոնց մէջ բոլորովին դադարած չէ ոչ հասարակական և ոչ ընտանեկան կեանքը. մանկական պարտէզների նշանակութիւնը ցոյց տալու համար, տիկինջը հարկաւորվից գիմել մանկական պարտէզի պատմութեանը, որ ծնունդ է Ֆրէօբէլին և Փեստալոցիին։ Մենք այստեղ բոլորովին անտեղի ենք համարում կրկնել այն բոլորը, ինչ խօսեց դրա մասին ս. ատենախօսը, միայն չենք կարող չը նկատել, որ թէև տիկնոջ դիտողութիւնը՝ բացատրել երեխաների ներկայ գտնվող անկրիպ ծնողներին թէ ինչ բան է այն մանկական պարտէզը, որի մէջ պէտք է դաստիարակին նրանց որդիքը, որի մէջ չեն սկսի «այբուբենը» և այլն, թէև տիկնոջ այդ դիտողութիւնը, ասում ենք մենք, վերին աստիճանի համակրելի էր, բայց դժբաղդաբար պէտք է խոստովանենք, որ յարգելի տիկինը հազիւ թէ կարողացաւ հասնել իր գեղեցիկ նպատակին, որով այն անկրիպ ծնողների համար մեծ մասամբ անօգուտ անցան նրա բացատրութիւնները Ֆրէօբէլի մէկթօդի վերաբերութեամբ, իսկ հասարակութեան միտ մասի համար մի նոր բան չէր կարող լինել այդ հարցի վրա խօսածը։ Մենք չենք կարող մեր պարտքը չը յայտնել այն բանի մասին, որ տիկինը ուզում էր հաստատացնել—

Իբր թէ Հայաստանի խորքերում (?!) մենք հանդիպում ենք մի տեսակ հաստատութիւնների, որոնք յիշեցնում են Ֆրէօբէլեան մանկական պարտէզները և դիտէք, ընթերցող, այդ ինչ հաստատութիւններ են. յարգելի տիկնոջ խօսքը «վարպետների» բնաւորական ուսումնարանների մասին էր, «վարպետների» որոնք, ինչպէս ժողովրդը ասում է «փոր գիտեն» և որոնք պատրաստում էին ու մինչև այժմ էլ չատ տեղեր պատրաստում են երեխաների հետ աստիճանաբար և այն և այլն։ Որչափ զարմացանք և ուրախացանք մենք այդ ժամանակ, երբ իմացանք Հայաստանի խորքերում մանկական պարտէզների գոյութեան մասին, նոյնչափ տխրեցանք յետոյ, երբ իմացանք որ այդ «մանկական պարտէզները» ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ այն սեռակ «ուսումնարան», այն կրթարանը, որտեղ կրթվել է իր միջի այլոց և մայրս։ Մինչև այսօր նա ուրախութիւն է այն «մանկական պարտիզում» անցկացրած օրերը, յիշում է, ինչպէս, երբ երեխան որ և իցէ կերպ տեղից կը չարժվէր, նրան «վարպետը», հայկական Ֆրէօբէլը, քաշելի մօտ կը նստացնէր (իր հարկէ պատժելու նպատակով) և այդ «բռլոխի» մօտ կը պահէր խեղճ երեխային մինչև տաքսիից ուները սառած չէին այրվին.... Այդ տեսակ պատմութիւն ցուցակը չատ մեծ է եղել մեր «հայկական մանկական պարտէզներում»... և ես զարմանում եմ թէ ինչ նկատութիւն կարող էր գտնել յարգելի տիկինը այդ բարբարոսական հիմնարկութիւնների և մանկական պարտէզների մէջ. միթէ այն, որ տեղ տեղ վարպետները երեխաներին բացի իրանց տան մէջ ծառայեցնելուց, ամրեցնում են ձեռագործի մի քանի տեսակները, այլ խօսքերով՝ պարզացնում են մատանի ձարպիկութիւնը.... Գուցէ մենք որ և իցէ կերպով յարգելի տիկնոջ ասածը այլ կերպ ենք հասկացել. այդ դէպքում մենք երախտապարտ կը լինէինք, եթէ մեզ մեր սխալը ուղղէին։

Եթէ վերև յիշածը բաւական է «վարպետների» ուսումնարանների ու մանկական պարտէզների հատատման կանոնաւորութիւնը ապահովելու մասին։ Պատերազմական ծախսերը պէտք է ապահովվէին Թիւրքիայի մի քանի եկամուտներով, որոնց վրա առաջ կառավարութիւնը կամենում էր հսկողութիւն ունենալ։ Թահիր-բէյ և պ. Նօվիկով համաձայնեցին, որ Թիւրքաց բանկը առանց ռուսաց կառավարութեան հատատամատարի հսկողութեան կը հաւաքէ յիշեալ եկամուտները և նրանցից գոյացած դումարները կուղարկէ ռուսաց պետական բանկը։ Այդ համաձայնութեան նախագիծը ուղարկվեցաւ Բ. Դրան և ընդհանրապէս համարվում էր թէ առաջին միտիտրի և թէ նրա մի քանի ընկերների կողմից։ Այդ առիթով անհամաձայնութիւններ ծագեցան Բ. Դրան և սուլթանի պալատի մէջ, այսինքն Սայիտ-փաշայի և Թահիր-բէյի մէջ և զանազան ինտրիգներ առաջ բերին, որոնք քօղարկված են պատերազմական ծախսերի հատուցման հարցով, մինչդեռ բոլորովին այլ նպատակներ ունէին։ Այսպէս թէ այնպէս, հարցի վերջնական վճիռը սուլթանից է կախված, բայց յայտնի չէ, երբ սա կորոշէ։ Եթէ սուլթանը պաշտպանի առաջին միտիտրին, պէտք է նորից բանակցութիւններ սկսել ռուսաց դեսպանի հետ կայացրած համաձայնութեան մասին։

մէջ նմանութիւն գտնելու համար, ուրեմն մենք նոյնպէս, կամ առաւել ևս կարող ենք նմանութիւն գտնել մեր «ատատանների» նահապետական գործարաններին և արհեստագործական ուսումնարանների մէջ, մեր բազազիանային ու առևտրական ուսումնարանների մէջ և այլն և այլն. այդ տեսակ նմանութիւնը կարելի է գտնել ամեն բանի մէջ, ամեն տեսակ հիմնարկութիւնների մէջ։

Այնու ամենայնիւ, որքան էլ համարձակ լինէին տիկնոջ ենթադրութիւնները Հայաստանում գտնված մանկական պարտէզների մասին, մեր ամենքիս համակրութիւնը դրաւեց նրա ատենախօսութիւնը դէպի ներկայ մանկական պարտէզը, որ յարգելի տիկինը իր խոսքի կողմից յանձնեց հայոց հասարակութեանը, յանձնեց հաղոր իշխանութեան ներամատարութեանը։ Չէր կարող յարգելի տիկինը չնորհակալութիւն չը յայտնել պ. Տէր-Նէրսէս քահանային, որ տարվոյ ամենաչարաչար եղանակին, համաձայնվեց իր բնակարանի երկու սենեակը տալ մանկական պարտէզի համար. առենախօս տիկինը չնորհակալութիւն յայտնեց նոյնպէս իր ընկերակիցներից մինին՝ որ Գայիանէ Շահնազարեանցին, որ յանձն է առել վարել տնտեսուհու պաշտօնը։

Մնում էր յիշել, որ տիկինը ամփոփեց և նրա վրա, որ թէև Թիֆլիսում հիմնվեցաւ կանոնաւոր բարեգործական ընկերութիւնը, որի նպատակն է հիմնել նոր ուսումնարաններ և բարեկարգել հինները, այսինքն, որ նպատակը մի կողմից մատաղ նահապետ է Ֆրէօբէլեան խմբի նպատակին, բայց այնու ամենայնիւ Ֆրէօբէլեան խումբը և կանոնաւոր բարեգործական ընկերութիւնը ոչ թէ կարող են խանգարել իրար, այլ միանալով օգնելով, միմեանց ձեռք մեկնելով, միմեանց կը լրացնեն և կանոնաւոր ընկերութեան առաջին բայլը դուրէ լինի նորաբաց մանկական պարտէզին օգնութիւն հասցնելը, որի վրա հրաւիրեց յիշեալ ընկերութեան վարչութեան նախագահի և անդամների ուշադրութիւնը։

Տիկինը ի միջի այլոց յիշեց և այն հանգամանքը, որ յիշեալ մանկական պարտէզը, իրրև փորձ թ չաւէ կանոնաւորված հիմնարկութիւն, կարող է օգուտ բերել և այն գաստիարակութեան ուսուցիչներին, որոնք ապագայ ուսուցչական ժողովի պատճառով կը հաւաքվին այս ամառը Թիֆլիսում և որոնք կը ցանկանան գործնական ծանօթանալ մանկական պարտէզների վրա։

Մի իրաւացի նկատողութիւն, որի վրա չենք կարող չը հրաւիրել մեր բոլոր ուսուցիչների ուշադրութիւնը։ Հատատակութիւնը բուռն ծափահարութեամբ վարձատրեց պատուելի ատենապետի խօսքերը։

Այնուհետև բացվեց առտրատրութիւն յօգուտ մանկական պարտէզի։

Այսպէս վերջացաւ այդ մանկավարժական նշանակալից—հայկական առաջին մանկական պարտէզի բացումն, եթէ չը հաշվենք սրիկ. Բարայեանի մատնատ պատէզը, որ միայն հարուստների որդիների համար կարող է լինել։

Հայոց եկեղեցուն կից բացվեց առաջին կրթարանը, որի նպատակն է փոքրիկ 4—5 տարեկան հայոց մանուկներին խօսեցնել իրանց մատաղ մայրենի լեզուով, կրթել ազգային հոգով։

Այդ օրը մի ուրախութիւն էր հայերիս համար, մի ուրախութիւն էր Ֆրէօբէլեան խմբի համար.... Այդ օրը Ֆրէօբէլի ոգեւորութիւնը չէջում էր հայոց մանուկների մէջ և իր ձեռքը քսելով նրանց փոքրիկ դլխներին, քաջալերելով ասում էր. «Ձեր կրթութեան ճանապարհը դատ է. մենք վախենալ այստեղ....»

Ո՛րքան «ապրէք, վարժէք, զօրանաք» էր լսվում հանդիսականների միջից.... Այդ՝ ծնողները օրհնում էին իրանց բարերարներին....

Մի սրտաշարժ տեսարան. մի ապացոյց որ հայ կինը գործելի է, նա խօսում է, նա գործում է....

Մ.

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ.

—

Ս. Պետերբուրգ, 15 մարտի։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԳԱԶԵՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ»

Խմբագիր—հրատարակիչ ՄԱՏԹԷՈՍ ՆԱԼԲԱՆԴՈՎ

Ս. Պետերբուրգ 15 մարտի։ Պահպանողական կուսակցութեան մէջ մեծ ուրախութիւն կայ Պալքանեան թերակղզւոյ վերջին դիպուածների առթիւ։ Ասոնք կը համարուին իբրեւ յաղթութիւն Գլատստոնեան կուսակցութեան վրայ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

Ս. Պետերբուրգ 15 մարտի։ Պահպանողական կուսակցութեան մէջ մեծ ուրախութիւն կայ Պալքանեան թերակղզւոյ վերջին դիպուածների առթիւ։ Ասոնք կը համարուին իբրեւ յաղթութիւն Գլատստոնեան կուսակցութեան վրայ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

Ս. Պետերբուրգ 15 մարտի։ Պահպանողական կուսակցութեան մէջ մեծ ուրախութիւն կայ Պալքանեան թերակղզւոյ վերջին դիպուածների առթիւ։ Ասոնք կը համարուին իբրեւ յաղթութիւն Գլատստոնեան կուսակցութեան վրայ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

—Լրագրիս վերջին համարին մէջ տպուած էր, որ Գլատստոն կառավարութեան նախագահ ընտրուելէն ետքը, Ռուսիոյ դեսպան Պրինց Լիվեն Լոնտոնէն հեռագրած է Ս. Պետերբուրգ, թէ Գլատստոն ըսած է իրեն, որ Ռուսիա ոչ մէկ բանի համար պէտք է մտահոգուի, որովհետեւ ինք ամէն բան կը կարգադրէ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

—Ինչպէս «Ստանտարտ» լրագիրը կը հաղորդէ, Գլատստոն կառավարութեան նախագահ ընտրուելէն ետքը, Ռուսիոյ դեսպան Պրինց Լիվեն Լոնտոնէն հեռագրած է Ս. Պետերբուրգ, թէ Գլատստոն ըսած է իրեն, որ Ռուսիա ոչ մէկ բանի համար պէտք է մտահոգուի, որովհետեւ ինք ամէն բան կը կարգադրէ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

—Լրագրիս վերջին համարին մէջ տպուած էր, որ Գլատստոն կառավարութեան նախագահ ընտրուելէն ետքը, Ռուսիոյ դեսպան Պրինց Լիվեն Լոնտոնէն հեռագրած է Ս. Պետերբուրգ, թէ Գլատստոն ըսած է իրեն, որ Ռուսիա ոչ մէկ բանի համար պէտք է մտահոգուի, որովհետեւ ինք ամէն բան կը կարգադրէ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

—Լրագրիս վերջին համարին մէջ տպուած էր, որ Գլատստոն կառավարութեան նախագահ ընտրուելէն ետքը, Ռուսիոյ դեսպան Պրինց Լիվեն Լոնտոնէն հեռագրած է Ս. Պետերբուրգ, թէ Գլատստոն ըսած է իրեն, որ Ռուսիա ոչ մէկ բանի համար պէտք է մտահոգուի, որովհետեւ ինք ամէն բան կը կարգադրէ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

—Լրագրիս վերջին համարին մէջ տպուած էր, որ Գլատստոն կառավարութեան նախագահ ընտրուելէն ետքը, Ռուսիոյ դեսպան Պրինց Լիվեն Լոնտոնէն հեռագրած է Ս. Պետերբուրգ, թէ Գլատստոն ըսած է իրեն, որ Ռուսիա ոչ մէկ բանի համար պէտք է մտահոգուի, որովհետեւ ինք ամէն բան կը կարգադրէ։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։ Ասոնք կը հաստատեն, որ Անգլիա ոչ միայն ուժեղ է, այլ նաեւ ունի ուժեղ կառավարութիւն։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՋՄԻՒՌՆԻԱՑԻ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամագրին բաժանորդագրվում են Ե. Շահվերդեանի լրագրական գրասենեակում: Տարեկան գին, 12 ռուբլի 10 կոպեկ է: Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова. 7—10

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ

գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւններ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամրողջ հագուստ 13—19 ր., դրագ, մանուշակ, արիկո, սրբիչներ և ալբոմներ կէս գնով: Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ շէսաներ 70 կ., նշշոպայ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծոզական ձևերի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ: ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ: Մեղրամոմ և արծաթէ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 ռուբլուց: ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ: 33—36

Եղբայրք Սահմանագեանք, ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց մօր՝ Թագուհի Սահմանագեանցի մահը և խնդրում են իրանց ազգականներին և ծանօթներին յարդել յուղարկաւորութեան հանդէս՝ որ լինելու է հինգշաբթի օրը ամսի 18-ին, առաւօտեան ժամի 10-ին թումանս Սահմանագեանցի տանից կաթոլիկական փողոց, Ջգլաշէնի հայոց եկեղեցին: 1—1

ՎԻՆՆԱՑԻ ԱԹՈՌՆԵՐ

36 ՌՈՒԲԼ

նմ. Ցառուբեանցի գէպօում

5—20

Պատիւ ունիմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒՄ լաւ ՇԻԱՈՑԻ սիրոգները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ՇԻԱՈՑ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի ես կրաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին: Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 ռուբլուց մինչև 10 ռուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 ռուբլուց, մինչև 3 ռուբլի:

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բանուկ Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալլերէում, Փէօրցօվի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արպիտնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀՆԵԱՆՑ

7—25

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գլքոյկների գործարանը ՐՕՍՏՕՎ. (Դօնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է համարում պ. պ. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը դարձնել ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր առորապրութեամբ, Abadie գլքոյկը, 300 թերթերով, արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կոպէկ: Գործածողները առանց որ և է զժուարութեան կը համոզվեն, որ սա հէնց այն թուղթն է, որը Кронъ-ի առորապրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ էլ ծախվում է շատ թանգ, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախվում է 15 կոպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կոպէկով: Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր առորապրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱԻՕ (240 թերթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանալ եւ բոլորական Թուլասանի բոլոր ծխախոտավաճառների մագազիններում: Մենք հակերով ենք ծախում (դրանք ոչ պակաս հինգ կարօբկաներից): 9—10

ԾԱԽՎՈՒՄ Է վերին-Մօսկովսկայա փողոցի վրա ԵՐԿԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆ № 13, 22 և 24 ՊՐԻԿԱԶԻ 5,000 ր. պատքով: Տունը անկիւնի վրա է երկու փողոցների կողմը, յարմար է առևտրական հիմնարկութիւնների համար: Գնի մասին կարելի է տեղեկանալ նոյն տեղը ՏԱՆ ՏԻՐՈՋԻՑ:

3—4

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ

Цѣна 25 коп.

ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

ЕВРОПԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ

Адресъ склада: домъ Аванесова, Эриванская площадь, противъ Дворца Намѣстника.

Складъ открытъ ежедневно отъ 9 часовъ утра до 8 часовъ вечера.

3—60

Լոյս տեսաւ Գ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ հրատարակութեամբ Հայերէն ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՑՔՈՒՅԹՆԵՐ, վաճառվում „Կենտրօնական Գրավաճառանոցում“ Գինն է 1 ռ. 20 կ., ճանապարհի ծախքով 1 ռ. 60 կ: Օտարաքաղաքացիք Թող բարեհաճեն դիմել ուղղակի հրատարակչին հետևեալ հասցէով. Въ Тифлисъ, Центральную Книжную Торговлю Гр. Сумбатову. 2—5.

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, տուն Ճարտարապետ Բէլօի: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տօներից:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ·

ՍԻՕՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

Գնում և վաճառում է ամեն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԹԲԵՐ** թղթեր, ակի և արծաթ դրամ:

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաթղթեր թղթերի **ԳՐԱԻԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** է անում Մօսկվա, Օդէսսա և Պետերբուրգում:

ԱՊԱՀՈՎԱՑՆՈՒՄ է ներքին 5% փոխառութեան տոմսակներ 50 կոպէկով.

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ ըստ պահանջման 5%

„ „ „ ընթացիկ հաշուով 5%

„ „ „ 6 ամիս ժամնակաւ 6%

„ „ „ 12 „ „ 7%

Օտար քաղաքացւոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշդութեամբ: 9—10 (1)

ԱԼՔՕՄԱՆԴՐՈՒԻՏԻՆ անունով **ԸՊԱԿԻՆԵՐԻ** իմ դարձարանը բացված է և պատրաստում է շիշեր, բանկաներ, բժշկական շիշեր, թէյի բաժակներ, ամեն տեսակ լամպանների համար յայանի առարկաներ, նոյնպէս ընդունում է պատուէրներ առանձին ձևերով: **ՉԸՆԿՈՒԹԵՑԸՄՐ** ծախվում է **ՍԻՄՈՆԱ** և **ԳԱԼԿԻՆ** կոնտորայում, II դիմնազիայի մէջ: Խարտ **ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆՄԱՆ** 1—5

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող գինը 2 ր. շիշը, **ՓՈՍՏՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ.

մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԼՔ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը: վրձին գլխաչափ գէմ, **ՏՈՒԱԼԻՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն 93—100

Մի քիչ փողոց, կաթոլիկ հայոց փողոցի անկիւն № 13.

Ահագին էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՈՎՂԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամանաններ 250—25 ր., սակխոյաժներ 1. 30—12 ր., սառնարանները ձմեռնապարհի 6—35 ր., մանուշներ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուլօշներ պղնձէ ամաններ, գիմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուսմի վալենկներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ռէվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գնդակներ) բէլօլիէրի, սիզար ռէնդարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլդի պապիրոզից. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԻՑ (չոյ) ԵՒ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնձովիս. (սուխար չայու և կաֆէի) ԼՅՈՒՆՈՒՄ. կօֆէ ԼՅՈՒՆՈՒՄ և ՄԻԼՔԱՇԱՆ. Պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. Հոյակերներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարնջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գոյլճուկ (шухъ), պատռոններ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գանագան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. դրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջրերի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատ, կուլօշներ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօր. մեծ կոտրու մաշինայ. Անգլիական ութեններ, բրիտանկի չայնիկներ, կաֆեկնիկներ ամենայն տեսակ, չադացներ կաֆէի համար, ֆիլտրեր—ջուր մաքրելու, կրամոլ կատօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակոյ, ֆուզէի փոշի, կանվերտներ, աւերգուչ, մատիա, դրիչ երկաթէ, գրչակոթ, բարեռոպատակ, թամպոք, թամպոքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ անգանի և չայու ֆրաժէ, փորչաքի և բրիտանկի գուժիներ 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պղպաղչկաններ վ. արշաւու, ԻՆՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանոնց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշիներ, գնեակներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շքի. անդրկեր շիմայու ոսկով, գուաշակըշով և փայտէ, շուռականներ գլխի, շքի, սապկի, պոյի և կարսի համար. չուլքի թիկ (бумага) մատակի կօճի և շալ (гарусъ) ֆիկչատակիկ մարդկերանց և կանանց, պորտմանետներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյատեսակների ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կաթ, հոտաւէտ ջրեր, պուդրա, գլիցերին ջրի քացախ, հոտաւէտ պաշարշոններ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտպէս գտնվում են ՄԻԵՑԱԾԻ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍՈՍԱՆՑԻ պահեստում: (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

13—180

Մի քիչ փողոց, կաթոլիկ հայոց փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 16 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 47 Մարտի 17 (30) 1882 Մարտի 18 (30) № 47

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թղթակցում պրուում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Ծանուցագրերը պիտում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունուում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են երեսաքանչիւր տառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ժողովուրդը և ինտելիգենցիան։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Վերին-Ագուլիսից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Թիւրքիա։ Պարսկաստան։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՆՁՆԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՒԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱՆ

—

Զարմանալի է որ այն հարցերը, որոնք վաղուց է արդէն յարուցվել են մեզանում, կովկասեան հայոց մամուլի մէջ, հայոց հասարակութեան վերաբերութեամբ, նոյնատեսակ հարցեր սկսում են այժմ յարուցվել ռուս մամուլի մէջ, ռուս հասարակութեան վերաբերութեամբ։ Բանախօսը ինտելիգենցիայի և ժողովրդի մասին յարուցվել է և պահպանվում է ռուս մամուլի մէջ։ Մամուլի ժողովրդական ասված մասը համարում է ռուս ինտելիգենցիայից ժողովրդից կտրված, ժողովրդից օտարացած, իսկ ազատամիտ իրան անուանող մամուլի մասը համարում է պնդում։

Մենք ոչ մինի հետ համաձայն չենք, և կարծում ենք որ երկու կողմն էլ մասամբ արդար են, երկուսն էլ մասամբ սխալվում են և ծայրայեղութեանն են հասնում։

Ոչ թէ ամբողջ ռուս ինտելիգենցիան կրում, օտարացած, խորհրդացած է ժողովրդից, այլ այդ ինտելիգենցիայի մի յայտնի մասը, որ կրթվել է վերացական, թէօրիական, կլասիկական, բուն համալսարանական վարդապետութեան մէջ։ Մանաւանդ իրաւաբանական ուսումը, որ կազմում է համալսարանական ուսման սիրուն ու հոգին, հնամեայ է այդ ուղղութեանը։ Իրաւաբանութեանը մերժելով ձիշդ դիատութիւններից ընդունված մեթոդը, նայում է ամբոխի վրա ոչ թէ որպէս դիատութեան ու հետազոտութեան արժանի հասարակութեան մի մասի վրա, այլ միայն որպէս կառավարվածների վրա, որոնք ենթարկվում են ոչ թէ յայտնի բնական օրէնքներին, այլ միմիայն դրված, պետական օրէնքներին։

Խղճմտին ուրիշ ուղղութեանը հետևում է ռուս այն ինտելիգենցիան, որ կրթվել է բէալական վարդապետութեան ազդեցութեան տակ, սառչել է իր բարձրադոյն ուսումը այլ և այլ տեխնիկական բարձրագոյն դպրոցներում։ Ինտելիգենցիայի այս մասը տեխնիկական աշխատանքի շնորհով, մօտենում է ժողովրդին, մտերմանում է նրա հետ, դառնում է դիտող, հետազօտող, առանձին հատուածում է բարեկամական, մշտական կապերը աշխատող ամբոխի միաձամանութեան հետ, հետախուզում է այն բնական, հասարակական, անտեսական օրէնքները, որոնցով կառավարվում է ժողովուրդը։ Ինտելիգենցիայի այդ մասը հետևում է ձիշդ դիատութիւնների մեթոդին, նրա շրջանից են դուրս գալիս այժմեան ռուս ժողովրդական գրողները, որոնք հետազօտում են ամբոխի անտեսական, բարոյական և հասարակական կեանքը, թէ իրանց ամագրական ծանր տեսութիւնների և թէ վէպերի ու պատկերների մէջ։

Նոյն երևոյթը նշմարվում է և մեզանում։ Աւելիոյ քիչ ընդունակ են ժողովրդի կեանքը հասկանալ, նրան ձիշդ դիատութեան ու հետազօտութեան ենթարկել մեր ինտելիգենցիային պատկանող այն անհատները, որոնք իրաւաբանական ուսում են ստացել։ Նրանք ժողովուրդը ընդունում են ոչ թէ որպէս հետազօտութեան, իր արժանաւորութիւններով և պակասութիւններով հետաքրքիր, համակրելի առարկայ, չեն կարողանում կենդանի նրան կառավարող բնական օրէնքները,—այլ նայում են այդ ամբոխի վրա իրանց առանձնացած բարձրութենից, խորշում են նրանցից, նայում են ամբոխի վրա ինչպէս կառավարելու նշանակված մարդիկ կառավարված լինելու նշանակված անհատների վրա։ Օրէնսդիրքը ձեռին իրաւաբանը չէ մտածում որ օրէնք էլ դրվել կազմվել է նախ և առաջ ժողովրդին կառավարող բնական օրէնքները հետազօտելով, որ օրէնքն էլ կարող է հետզհետե փոփոխվել, համապատասխան պահանջներին, հանգամանքներին համեմատ։

Ա՛յժմ, երբ մեզանում յայտնվում են մեր հայոց ամբոխի, աշխատող, երկրագործ գասակարգի դրութեան հետազօտողները, որոնք, մեծ մասամբ, կամ տեխնիկական ուսում ստացած, բնական դիատութիւններն ուսած ինտելիգենցիային պատկանողներն են, կամ այնպիսի անհատներն են, որոնք թէև բարձրագոյն ուսում չեն ստացել, բայց իրանց դրութեամբ մօտ են ամբոխին, հասկանում են նրա կարիքները, ընդունակ են դիտել, հետազօտել ամբոխի կեանքը։

Իսկ իրաւաբանների մէջ նրանք, որոնք իրանց նուիրում են ամբոխի կեանքի հետազօտութեանը, բացառութիւն, անհնարին փորձառութիւն են կազմում; իսկ մեծ մասամբ տեսնելով ամբոխի մէջ չքաւորութիւն, տգիտութիւն, ծուլութիւն և ուրիշ պակասութիւններ, որոնք չեն կամենում հետազօտել այդ պակասութիւնների բուն պատճառները, այլ զգուանքով և արհամարհանքով են սկսում վերաբերվել դէպի թշուառ ամբոխը։

Դրանից ծնվում է մի տեսակ արիստոկրատական հայեացք ամբոխի վրա։

„Մշակը“ իր տասնամեայ գոյութեան ընթացքում, իր ամբողջ գործունէութիւնը աշխատել է կարող է հետզհետե փոփոխվել, հասարակական պահանջներին, հանգամանքներին համեմատ։

Ա՛յժմ, երբ մեզանում յայտնվում են մեր հայոց ամբոխի, աշխատող, երկրագործ գասակարգի դրութեան հետազօտողները, որոնք, մեծ մասամբ, կամ տեխնիկական ուսում ստացած, բնական դիատութիւններն ուսած ինտելիգենցիային պատկանողներն են, կամ այնպիսի անհատներն են, որոնք թէև բարձրագոյն ուսում չեն ստացել, բայց իրանց դրութեամբ մօտ են ամբոխին, հասկանում են նրա կարիքները, ընդունակ են դիտել, հետազօտել ամբոխի կեանքը։

Իսկ իրաւաբանների մէջ նրանք, որոնք իրանց նուիրում են ամբոխի կեանքի հետազօտութեանը, բացառութիւն, անհնարին փորձառութիւն են կազմում; իսկ մեծ մասամբ տեսնելով ամբոխի մէջ չքաւորութիւն, տգիտութիւն, ծուլութիւն և ուրիշ պակասութիւններ, որոնք չեն կամենում հետազօտել այդ պակասութիւնների բուն պատճառները, այլ զգուանքով և արհամարհանքով են սկսում վերաբերվել դէպի թշուառ ամբոխը։

Դրանից ծնվում է մի տեսակ արիստոկրատական հայեացք ամբոխի վրա։

„Մշակը“ իր տասնամեայ գոյութեան ընթացքում, իր ամբողջ գործունէութիւնը աշ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 3 մարտի

Այս տարի դեռ չը կարողացայ խօսել ձեր ընթերցողների հետ, գուցէ դեռ բաւական ժամանակ ևս կը մնամ լռութեան դատապարտված. ինչ արած, խօսքի մէկ ձեռքով չէ կարելի տասը ձեռքով բանել։ Աստուած պատիժը տայ ինտելլիգենցիա ասվածին, թէ այդտեղ և թէ այստեղ. ոտքա պրտոված են միայն սրինգիական ոճերներով, և հարկէ միշտ մի և նոյն «անչահախնդիր և անձնուէր» ազգասիրութեան պրօշակի տակ, իսկ այդ տեղ բուլվարների ասպետական օրերով. մինչդեռ համաբաձակվիլ խօսել գոյց հետ. այնպիսի կերպ գոյց կը տան քեզ, որ կարծես Բիամարկի աշխարհակալութեան գինն էլ իրանք են կատարում... Բայց խոստանք այս, որի մասին խօսելը բոլորովին չար մաղել է օդի մէջ։ Գուցէ երկու ամսից յետ կարող կը լինենք հաշիւ տալ ձեզ այժմեան գործունէութեանս մէջ, որի գանց անելը սակայն անհնարին է, ինչ որ և լինի նորա արդիւնքը, չատ քէ քիչ. կարծեմ որ ոչխարին չէ կարելի մեղադրել, որ նա չէ կարող իր գլխից էլ աւելի վեր թռչել...

Անցեալ չաբաթ, մի գեղեցիկ գարնանային գանակով, ուզեցի մի զբօսանք կատարել բաւական տաժան նստակեցութիւնից յետոյ։ Ընտրեցի ոչ գեղատեսիլ պարտէզներ Պերայի մէջ, ուր թափված կը տեսնես սերտաբերդի պէս պինդած, բայց նորանից էլ աւելի գորգակ և մուսիտա հայ և յոյն հասարակութիւնը. ոչ Ոսկեղջիւրի նեղուցը, որի վրայով սլանալիս մարդի միտքը թռչտաբուժում է, տեսնելով երկու կողմը չատաց հոյակապ ճեմարանները, դիտարանները և նկեղեցիները, մինչդեռ նոցանից չատ աւելի մնծաթիւ հայ հասարակութեան «մայր վարժարան» ասվածը յետին ախոռից ոչնչով աւելի բան է, վատնորոյ ողորմելի հայ մանուկները դաս դաս վազում են բազմախնամ եղբայրների դպրոցները՝ կրօնը, լեզուն և ազգութիւնը այդ բարեբարոյների ոտի տակ թաղելու համար։ Ջը դնայի ևս Բէյօղլի և Բնյոկ-Դերէի ուղղութեամբ, ուր կարելի է տեսնել յայտնի Աբրահամ-փաչայի լայնատարած կալքերը, ապարանքները և անտառները, որոնց մէջ որսի դնալը, Եւրոպայից եկած իրաքանչիւր առնական հիւրի առաջին փափագն է լինում, և հարկէ ընկերակցութեամբ հայ կրեատի, որը այդ առիթով հաղարաւոր ոսկի ծախքեր է անում անդամ. մինչդեռ նորա աչքի առաջ ամէն բաղ նոյնչափ հաղարաւոր իր հայրաստանցի եղբայրները դատկացած և կիսաչուն խաւարելիս վիճակ գարչահատ սիրտի մէջ, առանց կարող լինելու կանոնաւորապէս ամէն օր մի կաթ սուճ և հաց վատահելի, էլ չեմ ասում անխիղճ հայ վաչխառուների դրած հարիւրին ութսուն տոկոսի գոնէ մի մասը վճարելու և կարօտահաչ աչքերը դէպի իր բունը, իր Ջալոյի դիրկը դարձնելու համար... Յանկանալով բարեյաջող կազդուրվելու մի տեղ գոնել, չուզեցինք վնասել նորան մարդկանց գըրախտի մէջ, այլ միայն հայաստանցի Քշուառ էակի տանջալի դժոխքի, որը ներկայացնում են կաթ-ոլ-ուաշա ասված բորբոսնած և ժահահոտ թաղի խանները (քարվանսարաներ)։ Այդ սերտաւոր շրջապատութեան մէջ ինձ ընկերակցում էր այս անգամ մի անասնի հայ նկարիչ, որի կախարդական վրձինն է կարող եղել միայն բառարարութիւն տալ տուլիան Աբդուլ-Ազիզի երևակայութեան այն բոլոր կապիրճներին, որով իր պալատները նա զարդարել էր մի մի դիւթիչ բուբաստան, կատ-փաչայի նեխված փոսերի և ապրակոտակ խորխորատների մէջ գտատպարտված էր ինձ հետ մի քանի ժամ չնչահատ օգտութեան այդ վտանգի բանատեղծ ա. Պետրոս Արաբեանը։ Բայց ինչ անբաւատարելի հոգեբանական գաղանիք. այդ բոլոր ֆիզիկական ցնցում, այդ բոլոր խղճմտանչ գարշահոտութիւն կարծես կորցնում էր իր բոլոր ճնշողական ուժը, կանգնացնելով մեզ երես առ երես մեր այն վշասից եղբայրների հետ, որոնց համար այդ խնդիրը փրկական ազատարար էին մեռցկութեան և բնաջնջութեան դժոխային տառապանքներից....

Մի կիսախուլ խանի սրահում մեր առաջ խափված էին խոնաւ գետնի վրա բամպակից մոտ գպարածներ, որոնց մէջ ծերերը և հիւանդները խոտոր աչքի էին գարնում։—«Այս ինչ է, ուշն է ձեզ համար այսօր» հարցրեց պատկառելի ընկերս, դիմելով մի ծերուկին, որի սպառված հայացքը գաչոյին հարուածի պէս թափանցում էր մարդու սիրտը։ Խեղճ երրորդայ նկարիչը էլ գոյն չունէր երեսի վրա. հասկանալի էր սրտի յուզմունքը։ Ջառամնալ ծերունին չը հասկացաւ առաջարկված հարցմունքը, այլ միայն նայեց աղիողորմ կերպով։—«Վասպար, այս օր ձեղի նօրդու է» կրկին հարցրեց նկարիչը։—«Ո-օ-օհ աղա, այդ ինչ կըսես, մեղի համար նօրդու (ուշն) կըլլա մի, մեղի համար նօրդու ով կը տայ. հիւանդ ենք, յոդնած ենք, քաղցած ենք, պառկել ենք հաս, որ մեր տրզաք գառնան այս օրուայ բնակարութիւնին, որ մի կաթ բերնէն էդ բերեն մեղի» պատասխանեց ալեզարդ հայաստանցի վշտակիրը, աչքերը լի արտասուքով և ջանք անելով ուռի կանգնել։ Մենք չսպասեցինք երկուսն էլ մանակից լինել, գոնէ վայրկենապէս, մեր հալածանք հարազատի վիճակին, վատնորոյ չը թաղնելով նորան տեղից չարժվիլ, նստեցինք մօտը իր բնական խոնաւ անկողնի վրա փիչ մոքսու ժողովելով, չարունակեցինք արտասուական սահմանադրութեամբ խօսակցել Հայաստանի կիսակենդան արձանի հետ, ամէն ձիշդ դպաւմար կազմելու համար այն հայրենիքի վրա, որի «մօտալուտ վերականգնման» անուանով կ. Պոլսի մէջ տարին ատ քիչը մի քանի հազար սրբազանութենական սիրտ ճաքեր են խօսվում զանազան ընկերութիւնների և ժողովների առանձնութեան. որի վերքերին գոնէ մի թեթև ապեզանի գնելու համար հայ ազգը ամբողջ միլիոն է յանձնել ս. պ. Ընձեհանին և Կիւլպենկեանին (առանց կարօտանալու մինչդեռ ո և է հաշիւ առնել միոնց էն հիմայ). որի սիրոյ համար այնչափ հետաքրքիր կենաց բաժակներ են պարզակվում աշխարհիս բոլոր շուրջը Քաւառած հայաստանների մէջ, բայց նորա վիճակը, նորա քաշածը ասկայն ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ միայն մեռցկանութիւն օտար երկիրներում, ուր խոնաւ երկիրն է նորա մահիճը, աւօթութիւն նորա կերակուրը և տժգոյն ու անլոյս մահ նորա միխիթարութիւնը։ Այս է անո այն իսկական Հայաստանը, որի առիթով այսչափ տակտ ինանաք ենք սպառում խրատական տարի և այլսպիսի բան ինուրի մրատում։ Հարցրեցէք նորանից թէ ինչն է նա կարօտ, ինչ է նորա զարդը, նորա պահանջը, տժնաւէական կարիքը, նորա պատկերը, առանց և կրօնը անվերջնական վերաբերութենից փրկուը. մեր գեղեցիկ պրոպօները, մեր հայրենասիրական կոչով առանձնատները, մեր դիպլոմատիկական գրասեր պայքարները, մեր ներքին բանակռիւները, մեր ոգևորված ճառերը, մեր հրատէրները.—ոչ մինը այդ ամենից. նորան հարկաւոր է ոչ աւելի, քան յիսուն կամ հարիւր րուբլ մարդապուխտ, իր ցկեանս ունեցած պատրքի տակոսը վճարելու և հայրենիքը վերադառնալու համար։ Ահա ուն է միայն նորա ֆիզիքական և բարոյական գոյութիւնը կազմող, նորա կեանքը առաջող Աստուածը, որին ոչինչ առ այժմ.... Մինչդեռ նայեցէք չորս չուրջը մէկ ծայրից միւս ծայրը. այսչափ ազնուվների և պատուախնամութիւնների մէջ տեսէք թէ ով կայ որոնց վրա մրառածոյ. ո, Ձեր մի արասցէ, ինչ ասել է այսպիսի ամօթ իմիդիներով զբաղվելը, երբ մենք չատ ուրիշ մեծ և ծանրակշիռ հարցեր ունենք մեր ուսերի վրա, օրինակ թատրօնական, զբաղատական, լրագրական, ընդհանրապետական, թղթախաղական, հոդևարաձական և չը գիտեմ էլ ինչ կլուբների և ընկերութիւնների հոգսերը, որոնց վրա է կանգնած ի հարկէ մի ազգի հաստատութեան գլխաւոր սիւնը...

Քանի որ աշխարհութիւնս անցնում էր մի արխաւ տեսարանից գէպի միոնը՝ մերկանգամ և նօթի դեռատես մանուկից դէպի նորան իր հին ապրած չատլիկով զարդարած նորա մեծ մայրը, որը եկել էր Ս. Պօլիս Հայաստանն ասված մի երկրից, որի տեղերը ծծած հարուստ որդիքը չքնաղ մայրաքաղաքներում, վազուց արդէն ուրացել են նորան այնպէս վատաբար, ինչպէս այդ կարող են միայն հայերը. երբ կանգնած էի այսպէս մի գրամատիկական բնոյի վրա, որի գործող անձինք եկել էին հայրենիքի խորքից իրանց «լուսամիտ» և «պերճախօս» եղբայրներին զուարճացնելու համար, այդ ժամանակ նկարիչ բարեկամիս երեսի

Fonds A.R.A.M

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

Կ. Պոլսից, մարտի 14-ից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ ռուսաց դեսպան Նօվիկով ներկայացրեց Բ. Դրանը հետեւեալ շրջաբերականը։ „Մարտի 13-ին կը սկսի գործել վարչական խորհուրդը, որ Թիւրքաց արժէքեղիների տէրերի ներկայացուցիչն է և որ պէտք է կատարէ այն եկամուտները, որոնք յատկացրած են Թիւրքիայի պարտատէրերին արդէն կայացրած պայմանագրի համեմատ։ Ռուսաց հաւատարմատարները միշտ յիշեցրել են Թիւրքաց կառավարութեանը այն միտքը, որ յիշեալ պայմանագրի մի քանի յօդուածները այնպիսի վճիռներ են բովանդակում, որոնք հակառում են Բերլինի կոնգրէսի որոշած սկզբունքներին և այդ պատճառով միանգամայն են Ռուսաստանի շահերի համար։ Ռուսաց կառավարութիւնը չէ կարող անուշադիր մնալ իր իրաւունքներին միանալը, եթէ նրա շահերը պաշտպանված չեն լինի։ Միւս կողմից Բ. Դուռը միշտ հաւատացրել է, որ ռուսաց շահերը կը պահպանվեն նոյնպիսի ապահովութիւններով պատերազմական ծախսերը վճարելու համար, որոնք արված են Թիւրքիայի պարտատէրերին։ Ռուսաց հաւատարմատարները չեն կասկածում, որ Բ. Դուռը մտադիր է կատարել իր վրա արած պարտականութիւնները։ Հիմնվելով այն իրողութեան վրա, որ դեռ ևս չէ վճռվել պատերազմական ծախսերի ապահովութեան հարցը և մի քանի այլ կէտեր, միւս կողմից ի նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ պէտք է հիմնվի Թիւրքիայի պարտատէրերի ժողովական խորհուրդը, ռուսաց հաւատարմատարները իրանց պարտականութիւն չեն համարում առ այժմ մասնակցել Կոստանդնուպոլսի կոնֆերանսին։ Ռուսաց հաւատարմատարները յայտնել են, որ նրանք կը մասնակցեն կոնֆերանսին միայն այն ժամանակ, երբ նրանց կը յայտնեն, որ Թիւրքիան կատարել է իր վրա առած պարտականութիւնները։ Ռուսաց հաւատարմատարները կը մնան Կ. Պոլսում, մինչև որ կը վերջանան կոնֆերանսի գործերը։

—

Կիպրոսից, մարտի 14-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանի մէջ տեսի ունեցաւ «Փոխադարձ կրեդիտի ընկերութիւն» ընդհանուր ասպետական ժողովը։ Հաշուետուութիւնը և նախահաշիւը վաւերացնելուց յետոյ, ժողովը կրկին ընտրեց Գ. Ադէլխանովին ընկերութեան բանկի կառավարիչ։

—

Ալեաք, հինգշաբթի մարտի 18-ին, Արծրունու թատրոնում լինելու է մի չատ հետաքրքիր և Թիֆլիսում դեռ չեղած ներկայացում։ Այն հայ երիտասարդ, պ. Ներսիսեան, որ Ամերիկայից է եկել, ցոյց կը տայ Էդիսոնի ամեն տեսակ նոր-պիտի գործիքները, օրինակ՝ ֆոնոգրաֆ, կամ խօսող մեքենայ, որ խօսում է մարդկային ձայնով ամեն տեսակ լեզուներով, երգում է, ծիծաղում է, լաց է լինում, չռնչում և հազում է։ Ցանկացողները ներկայացման ժամանակ կարող են խօսել մեքենայի հետ։ Բացի սրանից պ. Ներսիսեան կը ցոյց տայ թէլեֆօն գործիքը, որով կարելի է լսել ձայներ և խօսակցութիւն երկու հազար վերստ հեռաւորութեամբ։ Պարոնը ցոյց կը տայ նոյնպէս այլ և այլ էլեկտրական մեքենաներ, կախարդական լապտեր, որ կը ներկայացնի Ամերիկայի այլ և այլ տեսարաններ։ Պ. Ներսիսեան կը խօսի անգլիերէն և հայերէն լեզուներով, իր հետաքրքիր մեքենաների մասին բացատրութիւններ տալու ժամանակ, իսկ մի հայ երիտասարդ կը թարգմանի նրա խօսքերը ռուսերէն լեզուով հասարակութեան ծանօթացնելու համար։ Ներկայացումը այն տեսակէտից հետաքրքիր և ուսանելի կը լինի, որ երեխ Թիֆլիսի հասարակութիւնը մեծ բազմութեամբ կը գայ այդ ներկայացմանը։ Սկիզբը երեկոյեան 8 ժամին է։ Տոմսակները կարելի է ձեռք բերել Արծրունու թատրոնի կառապետի ցեղերի գրները տալով են։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԲԻՆ

—

Առաջնակ Թիֆլիսեցի պ. Նագօր Գրիգորեան Գարաբիւնեանից 10 րուբլ յօգուտ Կ. Պոլսի «Միացեալ ընկերութեան»։

—

Առաջնակ Մեծ-Վարաքլիսայից 3 րուբլ պ. Բագրատ Նալբանդեանից, որ պարոնը խնդրում է մեզ ուղարկել Թրխմեան Հայրիկից։

—

Մեզ խնդրում են յայտնել որ այսօր, հինգշաբթի օր, մարտի 18-ին լինելու է ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում կենդանի յօգուտ մեր քաղաքի իսկական պիւեսպիայի առնուազն քառասուն աշակերտուհիների։ Կոնցէրտին կը մասնակցեն. ս. ս. Լէվիտէս, Սաֆիատօվա, Կիլիտոկովսկայա, Շրաչեան, Դէկէր-Շէնկ, Փաշայեան-Տէր-Գրիգորեան, Անդրօնիկօվա և Գաբուեխա, և պ. պ. Միխայլով, Կախէլի, Կազբէկ, Ադամեան, Աբաշիձէ, Մէսխիեվ, Տէր-Գրիգորեան, Գօրֆման, Մէսխի և Յակաբելի։ Տիղերի գինը բէնեֆիսային է։ Բոլոր տոմսակները, բացի լօժաներից և բազկաթոռների առաջին կարգից, կարելի է տոմսեակ Թատրոնի կասայում։

—

Կիպրոսից, մարտի 14-ին, ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանի մէջ տեսի ունեցաւ «Փոխադարձ կրեդիտի ընկերութիւն» ընդհանուր ասպետական ժողովը։ Հաշուետուութիւնը և նախահաշիւը վաւերացնելուց յետոյ, ժողովը կրկին ընտրեց Գ. Ադէլխանովին ընկերութեան բանկի կառավարիչ։

—

Ալեաք, հինգշաբթի մարտի 18-ին, Արծրունու թատրոնում լինելու է մի չատ հետաքրքիր և Թիֆլիսում դեռ չեղած ներկայացում։ Այն հայ երիտասարդ, պ. Ներսիսեան, որ Ամերիկայից է եկել, ցոյց կը տայ Էդիսոնի ամեն տեսակ նորագիւտ գործիքները, օրինակ՝ ֆոնոգրաֆ, կամ խօսող մեքենայ, որ խօսում է մարդկային ձայնով ամեն տեսակ լեզուներով, երգում է, ծիծաղում է, լաց է լինում, չռնչում և հազում է։ Ցանկացողները ներկայացման ժամանակ կարող են խօսել մեքենայի հետ։ Բացի սրանից պ. Ներսիսեան կը ցոյց տայ թէլեֆօն գործիքը, որով կարելի է լսել ձայներ և խօսակցութիւն երկու հազար վերստ հեռաւորութեամբ։ Պարոնը ցոյց կը տայ նոյնպէս այլ և այլ էլեկտրական մեքենաներ, կախարդական լապտեր, որ կը ներկայացնի Ամերիկայի այլ և այլ տեսարաններ։ Պ. Ներսիսեան կը խօսի անգլիերէն և հայերէն լեզուներով, իր հետաքրքիր մեքենաների մասին բացատրութիւններ տալու ժամանակ, իսկ մի հայ երիտասարդ կը թարգմանի նրա խօսքերը ռուսերէն լեզուով հասարակութեան ծանօթացնելու համար։ Ներկայացումը այն տեսակէտից հետաքրքիր և ուսանելի կը լինի, որ երեխ Թիֆլիսի հասարակութիւնը մեծ բազմութեամբ կը գայ այդ ներկայացմանը։ Սկիզբը երեկոյեան 8 ժամին է։ Տոմսակները կարելի է ձեռք բերել Արծրունու թատրոնի կառապետի ցեղերի գրները տալով են։

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ Վ. ԵՐԻՆ-ԱԶՈՒԼԻՍԻՑ

—

Մարտի 8-ին

Նօրից տեղեկանում ենք ձեր պատուական լրագրի մէջ վ. Ազուլիսից մի կարգ կարճ լուրեր և փոքրիկ նամակներ, որոնք ամեն կերպով աշխատում են գիտցել անձնատուրքիւնները, միանալ մեր ուսումնարանին։ Դրա համար ամեն մէկից ներելի է թէ լրտեսութիւն, թէ ստութիւն և խարդախութիւն, ամեն պարապմունք, որի նպատակը լինէր գործիչներին միմեանց մէջ կռւեցնել և ստելութիւն գցել նրանց մէջ։

Իմ նպատակս չէ մի առ մի յիշել այն դիտմամբ և նպատակով հեղած և ձեր լրագրին հաղորդած լուրերը և նոցա հերքել։ Իմ նպատակիցս ևս առաւել հեռու է տրապարակ հանել այդ անձանց հրէշաւոր մտքերը։ Բաւական է յիշել միայն, որ մանկական երեկոյի պէս մի անմեղ երեւոյթին անդամ առիթ տուեց ձեր լրագրի 33 համարի մէջ հեղինակել լուրի երեսարկու։ «Երեկոյ» (մանկական պրակտիական) ամբողջապէս նուիրված էր ռուսերէն երգերի, ռուսական պարերի և առակների (ռուսերէն ոչ մի առակ չասվեցաւ)։ Թէ ազգերը և թէ օրիորդները իրանց ռուսերէն պատասխանից, դժբաղդաբար ոչինչ չէին հասկանում, այլ Թուքակի նման անպիտ սեռած բառեր էին պատմում։ Պէտք է ասել, որ մանկական երեկոյի վրա հոժարու ջղային ցնցում էր նկատում հեռուստնալ խաղակցութիւնից, որ նա անում էր յիշեալ Թարշամած ծերունու հետ, անունը Մանուկ։— «Մանուկ ախպար, քանի տուն կայ ձեր Նարինջ գիւղի մէջ և քանի հոգի էք այտանդ։—«Խարիւր տուն, ազատ, ուր մենք խոզել ենք միայն քէօրմէ (մանկական) երեխայք, մեացածը բրէխիւն (տունը) զաղմիչ (ցանողներ) ենք եղել մեր խալ պօլիտիայինեանց (վաշխառուների) ֆայիզը (շահը) վատահկու համար, զաբրան եմ քեզի, ազատ»։ Թեզ ծերունին Նարնկ գիւղի անունը տալիս դառն կերպով արտասվեց, աչքերը ղեկի Առուտած ուղղելով. տնա բան հայի կարօտ, որը նա քաշում է հայրենիքի համար, որին այդ հոգը իր ամբողջ կեանքի մէջ ուրիշ ոչինչ չէ տուել, բայց տառապանք և զժոխք, բայց այդ հայը իր նախնեաց բանը յիշելիս մաշվում է ոչ այն կարօտով, որ մենք յայտնում ենք միայն թղթի վրա մայրաքաղաքներում, այլ այնպիսի կարօտով, որ պատած է նորա ամբողջ էութիւնը...—«Աղզանդ, մի տարի, շատ կը զայ ժամանակ, երբ մենք էլ քեզ հետ կերթանք քո սիրած Հայաստան, որը մեր ամենքիս տունն է, մեր պապերի օրօրոցը. հոն է մեր նիւթապաղէտը, հայի ոսխատասիրը, մեզ մեռցած հոգ, ջուր....» Պարզ երեսում էր, որ այս խօսքերը տալիս էր զգայուն մարդի լեզուն բոլորովին անկեղծապէս, որովհետև ծերունու խղճալի և վշտահար դէմքը մարդու մէջ էլ խօսելու այժ չէր կարող թողնել—«Աղէ, ազատ զաբրանդ բլեմ, ինչտկ երբ, ալ ինչտկ երբ, տես հոս է հասել»։ Այս ասելով նա զարթեց իր բազուկը և մեռ ձեռքով պինդ չխնդ, սկսած ուժից մինչև իր ցուցամատի եղունգը, որի մօտ կանգնելով, ասաց. «տես, մեր կաշին ինչտկ հոս մաշվված է, ալ ապրելու, ալ յուսալու հնարք կայ արդեօք։ Ցնա, ասից նա, անիկա իմ աղջիկա է, անիկա իմ Թոռնեղս, անիկա իմ պատասխանն ամեն օր Նարնկայ տերը վանքին մեզայ գալով, օրնիլուն աղօթք անելով մեր մեղայ համար այս խանի մէջ, չինք կարող ազատել մեր աղջիկը գերութիւնից հոս, սա խանին մէջ...» Խեղճը ասածի ցնցվելուց էլ չունչը ազատված Թալացաս և պլոխ գեանին գնելով, սկսեց խաղալ հեծկլտալով հեծկլտալ։ Յայտնվեց, որ նորն իսկ այսպէս խեղճերը ընկել են կրկին գերութեան տակ խանի կապալառու ասեկի մօտ, որը բնական իրաւունք է համարել իր համար ամենայն հանգամանաւ տիրապետել գերուհի հայի միակ աղջիկը։ Ինչ, էլ ուր գնայ խեղճ հայասատանցի նահատակը, իր սիրած հողի վրա թէ ինայ՝ գերի է հայ վաչխառուի ձեռքին, թէ օտարութիւն կերթայ՝ աւելի վատխոր գերութիւն. էլ ուր գնայ, որ ջուրը ընկնի. դեռ ինչ գերբեռնական արտած է այդ հայ ասված էակը, որը այնչափ ոյժ կարող է պահել իր մէջ, այնչափ ազգային հոգի և հայրենասիրութիւն, որ իր ասլը և քաշած բոլոր տառապանքների կսկիծը խեղդելով իր ջախջախված կուրծքի մէջ, Հայաստանն և Ներկն աւելիս, սիրոյ և կարօտի արտասուքներ է թափում.... «Ղզրայր, տալի ժամանակ ձեզ ոչ որ չի օգնեց, որ ձեր չոր հայդր անպատճ պրատդրաք եկաք այս հետև երկիր» հարցրի մի ուրիշից, որը մեզ մօտ նստած աւելի վատխոր խորհրդաւոր կերպարանք էր կրում—«Աղէ, մեզ ոչ ոք ոչինչ տուած չը կայ. տալ էլաւ, ծօթի մեռցնիր, մարելցանք, մաշեցանք, չատներ էլ մնատ, բայցի տալայի (բայի) Աստուած, մեզի մի մարդ չօգնեց»—Ո՞ր գիւղից ես դուս՝—«Հայրենց, նոյա պատասխան—Ես ալ Չիբկացու գիւղէն եմ—Ես ալ Եղեղիս—Ես ալ Բերկրի—Ես ալ Երիզ—Ես ալ Ագռաւ—Ես ալ Թայու—Ես ալ Խնձորեստ—Ես ալ Ջաղար» ձայնակցեցին չորս կողմից Մանուկ ծերունու միւս բոլոր գիւղացիները։ «Աղէ, Նարնկայ վանքը վկայ, ասլը կարապետ ու Աղթամարայ եկեղեցին, որ մեր պահապան երկի Ցէր Քրիստոս չըլլար, ալ հինայ բրէխիւնս տալէն մեռած կըլլայինք. մի ինսան (հոգի), մի քրիստոնեայ չկար, որ մեզ մի փարայ օգնութիւն ասր. կասն թէ մեր աղջիկը Ս. Գօղիսէն ինչտկ էջն Մօսկով, շատ փարայ թող ասած խաբկեցին մեզ, բայց բրէխիւնս փարանները քաղաքներուն մէջ գաղմիշ եղան. ալ մեզի ոչինչ չը հասաւ։ վկայեցին բոլորը, ինչպէս որ կը վկայեն ի հարկէ Հայաստանի «փրկիչի» անուն տանած այն տուիչոյ մատնաժողովին, որից հարկ պահանջելու ժամանակը գեռ լրութիւն են ստանում ասել թէ նա «մատնաւոր» մարդկանց պահանջը չէ կարող ճանաչել, այլ կը ճանաչէ այնպէս «պաշտօնական» մարմինների պահանջը, ինչպէս էջմիածինը կամ Ս. Գօղսի ազգային ժողովը։ Այսպէս են սրանք ամեն բանի մէջ. երբ մենք խնդիր առաջ հարցերի գլխին կրակ մաղելով, նպատակ և օգնութիւնս կը հրապարակը նոցա, այդ ժամանակ մենք ենք «ամենից լաւ և ազգասէր» մարդիկ, այնչափ «ազգասէր» և «ամենակարող» որ նաև մանաւանդ անդամ պ. Գաղոս Շահնազարեանին (որը ինքն բան ինքնին կիրակի մի միամիտ և ազնիւ մարդ է) կուզարկեն պաշտօնապէս ձեր աշխատակցի մօտ էջմիածնի անխափան ուխտ հազար տարի հնչիւր պահանջել Մշակի միջոցաւ, իսկ հիմայ, երբ նոյն անսակ հարցը իրանից ևս կը պահանջվի, այդ ժամանակ նորա այնչափ բարձր մարդիկ կը գտնուին, որ էլ «մատնաւոր» մարդիկ չեն կարող ճանաչել։ Լաւ, թող Մշակի խմբագիրն էլ աշխատակիցն էլ, բիզնեսմէնները էլ բոլորը, «մատնաւոր մարդիկ» լինեն, հապա այնչափ հարգարաժան հայ անհատներ ինչ լինեն, որոնց համար բնաւ ցանկալի չէ, որ իրանց այնչափ առատաստրութեամբ տուած նուէրները մանեն և ևէ լինի արիկայ Արիք Ռէնջնանի կամ նորա նմանների «հայրենասիրական» փոխերը, որոնք այդ փողերով ոչ միայն հոյակապ ապարանքներ չունել կը տան Բօսֆորի ափերում, այլ նա «Մասիս» և «Թէրճիմանի Լիքհաթ» անուն «ազգասիրական» լրագիրներն էլ իրանց «դեղեցիկ տեսքի», «սիրուն բոյի» և «հմայուն աչքերի» փաստաբանութեան կը ծառայեցնեն։ Երբ այդ լրագրերից առաջին խմբագիրը միւս իրան արժանի խմբագրատեղից մի ակի գոզանալու համար վիրաված Բիւզանդ տասով փողոցային կինոսի մէկը լինի, էլ ինչու մեղադրել Արիք Ռէնջնանին, որ նա մի այլ լրագրի վրա էլ կը նայէ այդպիսի արհամարհանքով, որ նա պատրիարքի երեսին էլ ապտակ կը խփէ, յետ դարձնելով նրան մէկի համար հինդ ռուբլ նպաստի մասին գրած նամակը, որ նա առնից չատ պէտ կը վրդովէ մայրապետ Սրբուհի Գալֆայեանին, երբ նա կերթայ խնդրելու, որ իր մի որդը Հայաստան վարժուհի ուղարկելու համար առնելոց մատնաժողովը գէթ մի քանի ռուբլի օգնութիւն անէ. ինչու մեզադրած չկրանի զանազան հարստացած գող առաջնորդները, երբ նոցա նման ավազակները, նոցա խարազանները նոցանից առնելի վատ գրագէտ գոզերն են, բայց վակերը այս տեսակ էջը...

Ջնարանը քանի գնում էր առնելի սրատաճիկ էր գառնում, մանաւանդ, երբ ամեն կողմից կտմայ կամաց մօտենում էին մեզ մարդկային ոգրմատրաբերութեան վրա վերջի կաթիլ հատառը կորցրած և Հայաստանի արիւնաշաղախ հողի սիրոյ կնճռաների նահատակները, որոնք նիւթ ոչ օգնութիւն ակնկալելու յուսով, գոնէ գէթ Թուխսալից սրտի կակիծը իրանց խօսող անողոք լեզուով իրանց ցաւը լսող մեկին բանալու համար.... Հոգին և միտքը գառնացած բարեկամիս ակնարկեցի հետևանալու վրա, բայց նա զանվից իր բանաստեղծական վանի ներշնչման և հայրենասիրական բարձրութեան վրա կանդնող մի մարդ. նորա մտքի մէջ իսկոյն որոշում կայացած ապարդիւն և սուտ կեանքով չանցնել այս եղերական դէպքը. արիւնքամած յոգնկով իր սրտի բոլոր մրրիկը, նա ցայտից տեղից և ասեց ֆրանսերէն. «համ այս ողորմելիների բաղդն է բերել ինձ այսպէս կամ թէ իմ ազգային պատաքիս ինատիկտով դրդումը։» Այս ասելով, նա պինդ իր խօսակից ծերունուն, խրնդրելով նորանից ընկերակցել մինչև իր բնակարանը։ Խեղճ մարդը, երևի մի փոր հայ ակնկալելով, իր բոլոր համակրելի և պատաչարժ խոնարհութեամբ խնդրն հնազանդվեց, բայց փոխանակ գնալու, որ նորա թուլամած անձի համար միանգամայն անկարելի էր, նստեց մեզ հետ կառքի մէջ, որը պատրաստ դէպի Պանգալթի։ Տարածատար հայ նկարիչը յիրաւի ասելոցն մի չքեղ պատն, որի վրա մինչև հիմայ դեռ ոչ ոք չը մտածեց, չը նայելով մեր հանած այնչափ լրագրական ազմուկին հայ և օտար օրգաններում մէջ։

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

թիւն են համարում պաշտպանել իրանց իրաւունքները Թիւրքիայի այն հպատակների վերաբերութեամբ, որոնք բերլինի կոնգրէսի ժամանակ յատկացրած չեն եղել Թիւրքիայի պարտաւորութիւններին։ Ուստից հաւատարմատարները այս յայտնութիւնը կը յանձնեն դռնները այս յայտնուած կողմերին։

ՍԵՐԲԻԱ

Բելգրադից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են մարտի 12-ից։ Գեա իշխան Միլանին թագաւոր յայտնելու օրը հանդիսաւոր առաքցութիւնից յետոյ, որի ժամանակ կոմս Հեվենհիլլը յայտնեց, թէ Աւստրօ-Հունգարիան ճանաչեց սերբիական թագաւորութիւնը, Միլան թագաւորը մի հեռագիր ուղարկեց աւստրիական կայսրին։ Այդ հեռագրով Թագաւոր Միլան յայտնում է իր և իր ժողովրդի ջերմ շնորհակալութիւնը Աւստրօ-Հունգարիային Սերբիան թագաւորութիւն ճանաչելու համար։ Այն համակրութիւնը, որով վերաբերվեցաւ Աւստրօ-Հունգարիան Սերբիայի մէջ կատարված պետական փոփոխութիւնը, մեծ արժէք ունի թէ սերբիական կառավարութեան և թէ ժողովրդի համար։ Նոր թագաւորութիւնը միշտ կը յիշէ այդ։ „Ինչպէս մինչև այժմ, նոյնպէս և այսուհետև, ասված է հեռագրի վերջը, Սերբիան կաշխատի հետևել խնդացի և պատուաւոր քաղաքականութեանը, որպէս զի կարողանայ կազմել խաղաղութեան, կարգապահութեան և քաղաքակրթութեան սարը։ Սերբիայի նոր թագաւորի իշխանութիւնը և գործունէութիւնը այդ ուղղութիւնը կունենայ։“

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

„Голосъ“ լրագրի Թղթակիցը գրում է Բերլինից ի միջի այլոց հետևեալը։ Այսուհետև շատ մեծ ուշադրութիւն դարձրեց գիվնոյից ստացված հեռագիրը, որ հաղորդում էր, թէ Աւստրիան մտադիր է սուլթանի համաձայնութեամբ վերջնականապէս իր հետ միացնել Բոսնիա և Հերցեգովինա նահանգները, որոնց կառավարելը Բերլինի դաշնագրի համեմատ յանձնված է նրան ժամանակաւորապէս։ Այդ լուրերը ամենից առաջ ստացին աւստրիական լրագիրները և նրանց կարելի է փութաջան համարել հասարակական կարծիքը իմանալու համար։ Լուրերը կարելի էր անկասկած հերքել, եթէ նրանք հանդիսանին ընդհանուր ընդդիմադրութիւնն։ Զիմարութիւն կը լիներ մի քանի գերմանական լրագիրների նման հաւատացնել, որ իշխան Բիսմարկ պաշտպանում է այդ նախագիծը, որովհետև գերմանական պետական կանցլերը չէ էլ մտածում նորից բարձրացնել արևելեան հարցը, այլ ընդհակառակն, Բերլինի դաշնագրի որոշումների իրագործումը գերմանիայի համար պատճէ խնդիր է համարում։

Սխալ է նոյնպէս և „Morning Post“ լրագրի հաղորդած լուրը, իբր թէ գերմանիան առաջարկել է եգիպտոսի դրաւումն Թիւրքայ դէմ գերմանական կառավարութիւնը երկաք կամ չորս շաբաթ առաջ, երբ Անգլիան և Ֆրանսիան դիմեցին միւս պետութիւններին միասին շրջաբերականներով, վերջին անգամ առիթ ունեցան դրաւել եգիպտական հարցով։ Այն ժամանակ գերմանական կառավարութիւնը յայտնեց, որ եգիպտական հարցը կարող են քննել եւրոպական բոլոր պետութիւնները միասին, որ գերմանիան բոլոր միջոցները գործ կը դնէ նրանց մէջ համաձայնութիւն կայացնելու համար և որ գերմանիան ընդդէմ չէ եգիպտական հարցը ընդհանուր քննութեան ենթարկելուն։ Այն ժամանակից եգիպտական հարցը կորցրեց իր սուր բնաւորութիւնը, որովհետև նոր դժուարութիւններ չեն ծագել։

Հաւատացնում էին նոյնպէս, որ կ. Պօլիս ուղարկված գերմանական արտաքոյ կարգի դեսպանութիւնը կապ ունի Գերմանիայի քաղաքականութեան հետ։ Հաւատացնում էին, որ դեսպանութիւնը սուլթանից համաձայնութիւն առացաւ, որ Աւստրօ-Հունգարիան միացնէ իր հետ Բոսնիա և Հերցեգովինա։ Այդ լուրն էլ հնացված է։ Այն անձնաւորութիւնները, որոնցից կազմված է գերմանական արտաքոյ կարգի դեսպանութիւնը ապացուցանում են, որ կ. Պօլսի մէջ բարձր քաղաքականութեան մասին չէ էլ խօսված։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը մինչև անգամ յարաբերութիւն չէ ունենալ այդ դեսպանութեան հետ, որ ուղեւորվեցաւ սուլթանին մօտ նրա յայտնած ցանկութեան համեմատ։

Մի խօսքով թէպէտ անկարելի է մերժել, որ քաղաքականութեան մէջ անհանգստացնող կէտեր են նկատվում, բայց կարելի է հաստատ ասել, որ այդպիսի լուրերը ծագում են ոչ թէ փաստերից, այլ բոպէական արամադրութիւններից։ Միւս կողմից Գատշինայից վիլհելմ կայսրին ուղարկած նամակի մասին լուրը հանգստացրեց շատերին։ Այդ նամակը շատ լաւ տպաւորութիւն գործեց Ցերսէնի կայսրի վրայ։

Գերմանական կառավարութեան վերջին կարգադրութիւնները պարլամենտական աշխատանքների մասին մեծ ուշադրութեան ենթարկին։ Ակնյայտին է, որ միայն այն գործերը, որոնց անկարելի է յետաձգել։ Այդ գործերն են բիւդժեի հարցը և երկաթուղիների նախագիծները, որոնց քննելուց յետոյ սէյմի նիստերը կը յետաձգվին։ Ջատկից յետոյ կը գումարվի գերմանական պարլամենտը քննելու համար սոցիալ-քաղաքական հարցերը և ծխախոտի մենաւաճառութեան հարցը։ Կղերականները ցոյս ունէին, որ սէյմը որքան կարելի է շուտ կը զբաղվի եկեղեցական հարցով և կամենում էին ծխախոտի մենաւաճառութեան հարցին այնպէս վերաբերվել, ինչպէս կառավարութիւնը կը վերաբերվի եկեղեցական հարցին։ Այժմ ամեն բան փոխվեցաւ. եկեղեցական հարցը կը քննվի այժմեան պարլամենտի փակվելուց յետոյ։ Հաւատացնում են որ կառավարութիւնը նշանակութիւն չէ տալիս եկեղեցական հարցի նախագծի այն ձևին, որ ստացել է կենտրոնականներից և դուցէ բոլորովին թող չի տայ նրա քննութիւնը։ Կենտրոնականների անչափ պահանջները մեծ անբաւականութիւն պատճառեցին կառավարութեանը։ Այդ պատճառով իշխան Բիսմարկ ասել մեծ նշանակութիւն է տալիս պրուսական դեսպանի և պապական նունտիի բանակցութիւններին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «Daily News» լրագիրը հաղորդում է, որ մարտի 14-ին գերմանական կայսրը այցելից իշխան Բիսմարկին, որը դեռ հիանդ է և տանից չէ դուրս գալիս։ Ասում են, որ նրանց մէջ եղած խօսակցութեան առարկան կղերական հարցն էր։ Կայսրը ցանկութիւն յայտնեց, որ այդ հարցը որքան կարելի է խաղաղասէր կերպով վճռվի։

— «Wiener Zeitung» լրագրում, մարտի 15-ից, տպված է կայսերական հրաման, որով արտաքին գործերի մինիստրութեան բաժնի պետութ, կոմս Վոլկենշտէյն նշանակվում է աւստրօ-հունգարական դեսպան Թուստանում։

— «Պաշտօնական լրագրում», մարտի 14-ից, տպված է թագուհու գրած նամակը ներքին գործերի մինիստր սըր Վիլիամ Հարկօրտին, որի մէջ նա, Անգլիայից Մնատն ուղևորվելուց առաջ, ցանկանում էր հրաժարականը յայտնել, թէ ինքը ինչ աստիճան խորը զգացված է հպատակութեան և հաւատարմութեան այն բազմաթիվ վկայութիւններից, որ ինքն ստացել է իր ընդհատակ կայսրութեան ամեն մասերից Մանկլիսի փոքրն առիթով։ Թագուհին ասում է այդ նամակի մէջ, որ ինքն իր կնոջի պիտառ նպաստին է դրել աշխատել իր հպատակների բազդաւորութեան համար և պաշտպանել իր թագաւորին հայրենիքի պատուն ու փառքը, և որ նա չի փոխի այդ նպատակը մինչև իր կեանքի վերջին րոպէն։

— «Neue Freie Presse» լրագիրը հաղորդում է, որ աւստրիական լրագիրներին արգելված է պատերազմական բանից որ և է տեղեկութիւններ հաղորդել։ Մինչև անդամ արգելված է աւստրիական յայտութիւնների մասին գրել։ Մի քանի լրագիրներ, որոնք մանրամասն լուրեր տպեցին աւստրիացիների յաղթութեան մասին, արդելվեցան պոլիցիայի ձեռքով։

— Կրիմօշխից լրագիրներին հաղորդում են, որ բազմաթիւ կրիմօշաններ, որոնք ապաստանած են պոնտում չերնօզօրիական սահմանի վրա և չեն ցանկանում պետաթափ լինել, արտաքսվում են, այն ինչ նրանք, որոնք համաձայնվում են դիմադրել, նրանց ուղարկում են իշխանութեան նեղը։ Կրիմօշխում չարունակում են առգրաւմները տեղ տալով։

— «Ինչպէս ընկերութեանը Գ. Պօլսից, մարտի 11-ից հեռագրում են, որ հերքված է այն լուրը, իբր թէ Թիւրքիան յայտնել է Աւստրիային կամ մի որ և է այլ պետութեանը իր դիտաւորութիւնը կրկին գրաւել բալկանները։ Հերցեգովինայի սահմանի վրա ուղարկած թիւրքաց զօրքերի բացի թիւր երկու գունդից ուրիշ չէ, և նրանց էլ հրամայված է օգնել աւստրիացիներին, տասը գունդ էլ ուղարկված են Նօվօ-Բազարի սանջակը։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գերմանիայում ապրիլի 9-ին (21-ին) կը տանին Ֆրիդրիխ Ֆրիդրէլի ծննդեան հարիւրամեակը։

***

Ֆրանսիայ ստատիստիկա։ Անցեալ տարվայ դեկտեմբեր ամսում հաւաքված ստատիստիական տուչքը վերջացավ ապրիլում «Revue générale d'Administration»-ի մէջ։ Այդ տուչից երևում է, որ Ֆրանսիայի ազգաբնակութիւնը 1876 թուից աւելացաւ 389,670 հոգով միայն։ Ներկայ ժամանակում Ֆրանսիայի բոլոր ազգաբնակութիւնը 35,597,000 հոգուց է բաղկացած։ Բայց բոլոր պետերում նկատվում է ձգտումն գաղթել քաղաքները և արդիւնաբերական շրջանները, որը նպաստաւոր չէ համարվում ազգաբնակութեան աճելուն։ Սենի գետագետնեայ ազգաբնակութիւնը, որ ցուցակի մէջ առաջին տեղն է նշանակված, 337,000 բնակիչներով առնչացաւ։ Սենի ազգաբնակութիւնը այժմ 2,717,000 հոգուց է բաղկացած։ Հետևյալին գետագետնեայ տեղում, որի գլխաւոր քաղաքն է Լիլ, ազգաբնակութիւնը 74,700-ով աւելացաւ, և այլն։ Երկրագործական գետագետնեայ տեղերում ազգաբնակութիւնը համեմատաբար պակասեց։

***

Ազգաբնակութիւն։ Անգլիայի և Ուելսի ծախսերը հաշված են 468,244,460 մարկ, գումարների դէմ վարած պատերազմի ծախսերը—98,442,820 մարկ։ Սիկիմէնի դէմ վարած պատերազմի ծախսը—3,600,000 մարկ. գրկիաների հետ ունեցած պատերազմի ծախսը—4,404,000 մարկ, Ցանզիբարի պատերազմի ծախսը—4,802,740 մարկ։ Այդ պատերազմներում սպանվեցան (հաշվելով մի և նոյն թուում և վերջից մահացողներին) Աֆղանիստանում և հարաւային Աֆրիկայում (1875—1880 թուերին) անգլիական 172 օֆիցէրներ և 2,016 զինուորներ։

***

Պիանինոների արտադրութիւն։ Ամերիկայում ամեն տարի պատրաստվում են 188 հազար պիանինոներ։ Միլիոնի օրինակին հետևեցին իտալական 13 ուրիշ թղթաքներ։ Շատով կը շինվին մեքենաներ գիանինոներ պատրաստելու համար Հռոմում, Տուրինում, Պադուայում, Վենետայում, Բոլոնիայում, Վինեցիայում, Ուգինում, Վարեզում և Մոդենում։

***

Հոմերոսի հայրենիքը գտնված է։ «Ազգեցական թղթակցութիւն» անունով լրագրին ուղարկված մի նամակի մէջ Բոկտա արևելեան յայտնում է, որ իր գտած ձեռագիր Եղիսաւանի մէջ գրված է ոչ թէ միայն հռչակաւոր բանաստեղծի ծննդատեղի անունը, այլ և նրա ծնողների անունը։ Համերոսը ծնվեց Իմակէ կղզու վրա, ուր նա նոյնպէս նրեթէր էր հաստատում Եղիսաւանի համար։ Նրա հօր անունն էր Ֆիլօմէն, իսկ մօր Իրիսաթիա։ Այդպիսով, հօր քաղաքների վէճը, որոնք իրանց էին վերագրում Համերոսի հայրենիքի պատիւը, վերջնականապէս վճռված է։ Վէճերի ձեռագիրը Սուրբ Լիման վրա բերել էր 1418 թուին Բիւզանդիայի կայսր Կոստանդին XII-ի եղբայր իշխան Անդրոնիկը։ Բոկտա, որը, ներկայումս պրաղված է Ցօտիայի հեղինակութիւնները հրատարակելով, խոստանում է անհրաժեշտ ապացոյցներ ներկայացնել իր դիտոյ տեսքով, որովհետև պետական աշխատութիւնը առաջվայ պէս շարունակում է կասկածանքով վերաբերվել դէպի այդ գիւտը։

***

Հնդկ Հիւսիսային Ամերիկայում։ Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներից տակաւ լուրեր են հաղորդում այն տարաժամեալ հնդկեղների մասին, որ պատճառել է Միսիսիպի գետը։ 60,000-ից աւելի անձինք առանց բնակարանի մնացին և սովից կը մեռնեն, եթէ նրանց օգնութիւնն չը հասնեն կառավարութիւնը և մասնաւոր բարերարները։ Երեսուն կոմսութիւններ Արկանզասում, Տէննէսսում, Միսիսիպում և Լուիզիանայում ջրի տակին են գտնվում։ Հեղեղված տեղերը բաւական արդիւնաւանութիւնն ամենալաւ շրջաններին են պատկանում։ Գիշերանարար, փորձը ցոյց է տալիս, որ ջուրը այդպիսի դէպքերում յաճախ մէկ անգից աւելի մնում է մի և նոյն բարձրութեան վրա։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մարտի։ Թիֆլիսի ազնուականների առաջնորդ Մագալովի նամակը «Моск. Вѣд.» լրագրի Թղթակցութեան դէմ վրացիների անպարտաւորի ձրգտումների մասին համակրութեամբ տպված է „Голосъ“ լրագրի մէջ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 մարտի։ Բարձն կարճ յայտնում է, որ Ֆիլօսկերան Ղրիմի մէջ ընծայված է, նշանագրված և սահմանը Սեվաստոպոլի մէջ հարաւային գիմնազիաների ժողով կազմել ապագայում Ֆիլօսկերայի դէմ մարտնչելու մասին հարցը քննելու համար։

ԼՕՆԴՕՆ, 15 մարտի։ Դիւանագիտի ձայնաւոմով քանդված է քաղաքային կոորդրատաւորը, եձնի մէջ. սպանվածներ չը կան։ Ցանցաւորները չեն գանված։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 մարտի։ Կիսով չափ մատաղված օձերները հրէաների մասին ճշտութեամբ դործադրվում են բոլոր մեծ քաղաքներում։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 մարտի։ Գետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր., երկրորդ 91 ր. 25 կ., երրորդ 91 ր. 50 կ., չորրորդ 91 ր. 12 կ., հինգերորդ 90 ր. 37 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 216 ր. 50 կ., երկրորդ 211 ր. 25 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր., երրորդ 90 ր. 25 կ., ոսկի 8 ր. 13 կ։ Ռուսաց 1 թուրլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,15 պէնս, Ամստերդամի վրա 123 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ, 12 պֆ., Փարիզի վրա 255 ֆրանկ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը մնում է։

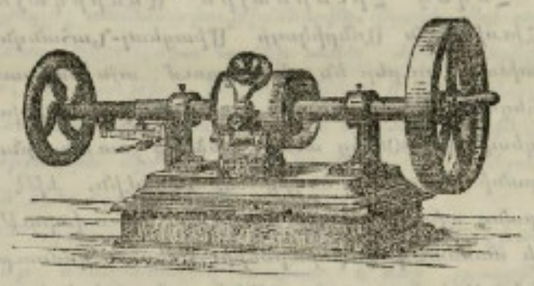
Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գրագ, մահուտ, արիկո, սրբիչներ և ալջաններ կէս գնով: Ընդհանուր բրինձ 6 կ., սագօ և սերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ չհասեր 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, լուծոզական ձեթի սիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ.: **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**: Մեղրամոմ և արծաթեայ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը: Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այծինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց: **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒԻՄ**:

34—36

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՖՈՆՕԳՐԱՖ, ՏԵԼԵՖՕՆ ԵՒ ԱՅԼՆ: ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ մարտի 18-ին ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ Թատրօնում Պ. ՆԵՐՍԻՍԻԱՆ կը տայ իր առաջին բնագիտական երեկոյթը: Հետաքրքիր անձինք կարող են բաւականութիւն ստանալ, տեսնելով մեքենաների գործողութիւնը և այլ գործողութիւնների պարզ բացատրութիւնները իմանալ:

1—1

ՋՄԻՒՌՆԻԱՅԻ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Թ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում: Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլ է: Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова.

8—10

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒԻՄ լաւ ՆԻԱՒՈՑԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ՆԻԱՒՈՑ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտով, առանց որ և է խառնուրդի: Ես կրաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին: Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի:

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հետագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գայլէրէում, Գէօրգիի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արդիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

8—25

ԱՆԱՆՈՎԻ և ԿԱՑԱԼՈՎԻ պապիրոսների թղթի գլքոյկների գործարանը ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա) քաղաքում հարկաւոր է համարում ար. ար. գործածողների և գնողների ուշադրութիւնը դարձնել ֆրանսիական Abadie թղթի վրա մեր ստորագրութեամբ, Abadie գլքոյկը, 300 թերթերով, արժէ 10 կ., իսկ 150 թերթերով արժէ 5 կոպէկ: Գործածողները առանց որ և է զժուարութեան կը համոզվեն, որ սա հէնց այն թուղթն է, որը Кронъ-ի ստորագրութեամբ միշտ ծախվում էր և այժմ էլ ծախվում է շատ էժանգ, այն է 300 թերթանոց տետրակը ծախվում է 15 կոպ., իսկ 150 թերթանոցը—7 կոպէկով: Բացի ուրիշ լաւ թղթերի մեր ստորագրութեամբ ունենք և ամենալաւ ՄԱԻՕ (240 թերթը—5 կոպ.), որը կարելի է առանալ եւրօպական Ռուսաստանի բոլոր ծխախոտավաճառների մագազիններում: Մենք հակերով ենք ծախում (գանձ ոչ պակաս հինգ կարօրկաներից):

10—10

ԾԱԽՎՈՒՄ Է վերնէ-Մօսկովսկայա փողոցի վրա ԵՐԿՑԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆ № 13, 22 և 24 **ՊՐԻԿԱԶԻ** 5,000 ր. պատքով: Տունը անկիւնի վրա է երկու փողոցների կողմը, յարմար է առևտրական հիմնարկութիւնների համար: Գնի մասին կարելի է տեղեկանալ նոյն տեղը ՏԱՆ ՏԻՐՈՋԻՑ:

4—4

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ЕВРОПЕЙСКІЯ АМЕРИКАНСКІЯ ТОВАРЫ

ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

Адресъ магазина, № 144 Эчміадзинскій, противъ Армянской церкви, Тифлисъ.

Здѣсь фирмами самыя новѣйшія, выписываемыя изъ Европы и Америки

4—60

Լոյս տեսաւ Գ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ հրատարակութեամբ Հայկէն ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԻ ԱՁԲՈՒԻԲԵՆ-ԼՕՏՈՆ վաճառվում „կենսաբնութեան“, Գրավաճառանոցում: Գինն է 1 ռ. 20 կ., ճանապարհի ծախքով 1 ռ. 60 կ: Օտարաքաղաքացիք թող բարեհաճեն դիմել ուղղակի հրատարակչին հետևեալ հասցէով. Въ Тифлисъ, Центральную Книжную Торговлю Гр. Сумбатову.

3—5.

ԻՐԱԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ Գօլօվինակի պրօսպեկտի վրա, տան ճարտարապետ Բէլօխ: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տներից:

ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԵՂԲԱՐՑ ԾՈՎԵԱՆԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ·

ՍԻՕՆԻ ՓՈՂՈՑՈՒՄ ԱՆԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

գնում և վաճառում է ամեն տեսակ **ՏՈԿՈՍԱԹՂԵՐ** թղթեր, տոկի և արծաթ դրամ:

Փոխ է տալիս դրամ, տոկոսաթղթերի **ԳՐԱԻԱԿԱՆՆԵՐՈՎ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ** է անում Մօսկվա, Օդեսա և Արտասահման:

ԱՊԱՀՈՎԱԳՑՈՒՄ է ներքին 5% փոխառութեան տոմսակներ 50 կոպէկով.
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է դրամ քան պահանջման 5%
" " " ընթացիկ հաշուով 5%
" " " 6 ամիս ժամանակաւ 6%
" " " 12 " 7%

Օտար քաղաքացւոց յանձնարարութիւնները կատարում են անմիջապէս և ճշդութեամբ:

10—10 (1)

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՓՈՒԼ

ԱՊԱԿԻՆԵՐԻ գործարանս բացված է և պատրաստում է ՇԻՇԵՐ, ԲԱՆԿԱՆԵՐ, ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՇԻՇԵՐ, ԹԼՓԻ ԱՄԱՆՆԵՐ, ամեն տեսակ առարկաներ ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ համար:

Նոյնպէս ընդունում է պատուէրներ առանձին ձևերի:

Գործարանիս արդիւնքները ԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ծախվում են **ՍԻՄԷՆՍԻ և ԳԱԼԿԷԻ** կանաւօրապէս թիֆլիսի երկրորդ գիմնազիայի կից:

ԲԱՐՕՆ ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԻ

1—5

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող գինը 2 ր. չիշը, **ՓՈՍՏԱՅՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

ու և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԼՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը վրձին գնաւորի դէմ; **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն

94—100

Մի և նոյն փողոց, կաթոլիկական փողոցի անկիւն № 13.

Աժէլի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. վիէննայի մեծել, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրաւատներ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուն դուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտներ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը, կուխոնների պղնձէ ամաններ, դեկորանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուժմիվալնիկներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէլօլվէրի, սիգար ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլդի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼՓ (չայ) ՎԱ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիս. (սուխար չայու և կաֆէի) էմնէմի. կօֆէ կէմնէմի և Միխէլսոնի. ֆետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլմուկ (шухъ), պաշտոններ սամօվարի և չայու, գանակ չանգալ գծագրած ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. գրչակոմֆներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրէսօր. մի կողմը մաշինայ. Անգլիական ութմանը, բրնտաանակի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, Չազանցներ կաֆէի համար, ֆիլտրեր—ջուր մաքրելու, կրամնալ կաթօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ծակոց, թուղթ փոշու, կանվերտաներ, աւրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոմ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ անգանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրնտաանակի գուժիները 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուբիկէք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պղատպշկանիներ վարշավու, ԻՆՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԻՐ, ամեն տեսակ, գուլրաններ կառնանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապկիներ, մարդկերանց գալօշաներ, զոնաներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. սանդրեր շրմայու ասկորէ, դուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սատկի, պոլի և կարտի համար. չուլբի թէլ (бумага) մատկի կօճի և շալկ (гарусъ) ֆէչաակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանները, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գողանտերէյնի ապրանքներ, սատկ ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կաօ, հոտաւէտ ջրեր, պուդրա, Դիլցերին ջրի քացախ, հոտաւէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱՔՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒԶԱՑԻ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

14—180

Մի և նոյն փողոց, կաթոլիկական փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 17 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 48 Մարտի 20 (Ապրիլի 1) 1882 Մարտի 20 (Ապրիլի 1) № 48

ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրւում են միայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք գրւում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ախալցխայից։ Նամակ Մեծ-Ղարաքլիսից։ Նամակ Խմբագրին։ Նամակ Խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիա։ Յունաստան։ Թիւրքիա։ Սերբիա։ Բուլղարիա իր ընտրութիւնների առաջ։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՒՒԱԴԻՊՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

—

Մարտի 15-ին

«Մշակի» 40-րդ համարում Վ. Դ. առթագրութիւնը Ախալցխայից տպւած նամակը վատ արտահայտութիւն տրւածց ընթերցող հասարակութեան և մանաւանդ ուսուցչական խմբի վրայ։

Պ. նամակագիրը նորընծայ հոգաբարձուց մասին խօսելով՝ ուրախութիւն էր յայտնել, որ վերջապէս հասարակութիւնը հասկացել է հոգաբարձութեան նշանակութիւնը և այդ կոչման յարմար անձանց գնահատութիւնը, և որ առաջին անգամն է որ մեզանում բնաւորւում է հոգաբարձու համալսարանական մարդ։ Բայց ինչ կասէ նա, եթէ մենք հարցնելու լինենք՝ թէ արդեօք մենք ոչխան համալսարանականներ ունենք եղել Ախալցխայում, որոնց չենք գնահատել, և թէ նրան յիշեցնելու լինենք որ միակ համալսարանական պ. քժ. Ղազարեանցը մեզանում շատունակ մի քանի տարի հոգաբարձու էր մինչև որ Ղարս ուղարկուեցաւ, և թէ այժմ ունենք մի այլ համալսարանական, որին չենք գնահատում։ Որպէս ինչից բռնւած պարոնը այդպիսի վատաշնութեամբ զրպարտում է հասարակութիւնը, որը միշտ գնահատել է իրաւարանչիւր մարդու արժանաւորութիւնը և գնահատում է։ Մենք շատ չնորհակալ ենք նորանից, որ միշտ արիւն հակում է ամէն հասարակական գործերին, նա մանաւանդ այս լուսաւորութեան գործին՝ տալով միշտ ուսումնարաններին հետաքրքրող և գործնական հոգաբարձուներ, ինչպէս են և այս նորընծայ հոգաբարձուները։

Պ. Քղմախլեանը ասում է. «Հաստատ ենք, որ մեծ. Մոմիքեանցը և ընկերակիցները միահարուած կաշխատեն կանգնեցնել մեր բաւքայւած ուսումնարանները, որոնք շատ տխուր-տիրացու ուսուցիչների պատճառով տխուր գործակատարներ են ներկայացնում և բարեմաղթում ենք, որ Աստուած հին հոգաբարձուց կուսակցական ոգին սրանցից հեռու պահէ, որ կարողանան գնահատել արժանաւոր ուսուցիչներին և հեռացնել տիրացուներին, որոնք հնների կոմիսիապահովեան չնորհիւ մեր ուսումնարանները հետզհետէ են գարձրել»։

Նախ և առաջ պէտք է ասել, որ պ. Քղմախլեանը մեծ իրաւունք է տուել պ. պ. հոգաբարձուներին. եթէ իսկապէս ցանկանում է նա ուսումնարանների առաջադիմութիւնը և հոգաբարձուց միջից կատակցական ոգու վերնալը՝ վերոյիշեալ իրաւունքից պէտք էր ազատ պահել նորանց. որովհետև մենք փորձով համոզուած ենք, որ քանի որ քեանական վարուելակերպութիւնը չը կար, ուսումնարանների բոլոր իրաւունքները նրանց ձեռքն էր. ուստի եթէ Մարկոսը հոգաբարձու ընտրվէր, Թորոսին ուսուցիչ կը նշանակէր, իսկ Թորոսը Կիրակոսին. և եթէ ուսուցիչներից մէկը սրանց մէկի կամ միւսի կամացը հակառակ էր, իսկոյն կարտաքսվէր ուսումնարանից և այսպիսով առնելագր ամիսը 3—4 ուսուցիչ կը փոխվէր։ Կարծեմ որ առողջ մտքի տէր մարդը չը պէտք է ցանկայ այդ տխուր երևոյթի կրկնվելը։

Պ. պ. հոգաբարձուներին գործի համար ուրիշ առաջարկ կայ. ա) կարապետեան ուսումնարանը իր հնութեամբ, անյարմար և նեղ դասարաններով ներկայացնում է անասունների մի բնակարան, որը, եթէ չնորհալու չը լինեն, կարող է մի օր գալ գալ և ամբով անել միջիններին։ բ) Խրիմեան պատրաստական դասարանում նստում են մօտաւորապէս 80 աշակերտ, որոնց հետ պարապելը եթէ չասեմ անկարելի է, գոնէ շատ դժուար է. և գ) Հարիւրաւոր մանուկներ զրկվում են ուսումից, ուսումնարաններում տեղ չը լինելու պատճառով, և այլն և այլն։

Որպեսզի մենք յոյս ունենք որ նորընծայ հոգաբարձութիւնը վարչութեան հետ փոխանակ վիճելու այս և այն ուսուցչի մասին՝ ուշադրութիւն կը դարձնէ վիրոյիշեալ կէտերին, որոնց իրագործումը անհրաժեշտ է։

Ներկայում՝ մեր ուսուցչների մէջ տխուր երևոյթներ չը կան, որոնք անհամապատասխան լինէին այդ պաշտօնին և չը կան այնպիսիներ, որոնք հին հոգաբարձուց չնորհիւ նշանակված լինէին։ Նորանց բոլորին նշանակել է վարչութիւնը, որը կարծեմ, ունի բնականակ է ուսուցչի արժէքը հասկանալու, քան թէ նոյն իսկ պ. Ե. լիրատի, ինչն է տեղում Քղմախլեին անպատեհ ուսուցիչներին։ Այս տարին առանց դրան էլ նրանց համար մի սև տարի էր. փող չը լինելու պատճառով նրանք չորսնակ 6 ամիս առձիկ չը ստացան և համարեա ամբողջ ձմեռը անխոտ դասարաններում դաս խօսացան և շատ նեղութիւններ կրեցին. արեւին այդ էր նրանց վարձատրութիւնը։ Ըր նայելով, որ վարչութիւնը նրանց արժանաւոր է համարել, այնու ամենայնիւ ուսուցիչները միշտ կրկնում են թէ ուրախութեամբ կը հեռանան պաշտօններից, եթէ նորանցից արժանաւորը գտնվի այդ պաշտօնի համար։ Հենց այդպէս էլ վարվում է և վարչութիւնը. եթէ մինը անարժան է, կը հեռացնէ՝ նշանակելով նրա տեղը մի ուրիշին։ Եթէ պ. Քղմախլեը ուզում է ուսուցիչ դառնալ, թող ուղղակի դիմէ վարչութեանը, եթէ ունի արժանաւորութիւն և վստահութիւն։

Բայց այստեղ մի միտքաբաշխական կէտ կայ. մարդուն հասկանալ կշիռ կոչնական և նրա իրաւքերը։ Պէտք է ասել, որ կան մեզանում անդործ մարդիկ, որոնք հայ հայթայթելու համար ամէն անազնիւ միջոցների են դիմում։ Մենք յիշում ենք, որ ինչ-որ մի քանի ամիս առաջ մի պարոն յարձակվել էր Արտահամ քահանայ Ղազարեանցի վրա, որը նրան հոգեոր կառավարութեան մէջ զրպարտեանք պատճառ խնդրելիս բացասել էր։ Արդեօք այդ միջոցով նա ինչ նպատակի հասաւ, եթէ ոչ մի վայելուչ պատասխանի արժանացաւ։ Այժմ ամէն տեղից յայտ կտրած շատերը ուզում են ուսուցիչ դառնալ, և այդ պատճառով հարկաւոր է հոգաբարձուներին չորեքորքիլ և ուսուցիչներին ազատ ախորժանքներ անուանել։ Բայց թող լաւ գիտենան, որ ոչ վարչութիւնը և ոչ հոգաբարձութիւնը երբէք այդպիսի խառնայոյզ մարդկանց թոյլ չեն տայ մտնել մեր ուսումնարաններում։ Թող ուրիշ դուռ բախեն։

* * *

ՆԱՄԱԿ ՄԵՆ-ՂԱՐԱԲԼԻՍԻՑ

—

Մարտի 14-ին

Մեծ պատը իր թևերը սփռել է բարեպաշտ ժողովրդի վրա։ Մեր ժողովուրդը խորին ջերմեռանդութեամբ հետագնդվում է այդ օրէնքին։ Նա ամէնայն զգուշութեամբ, այս րոպէիս, զբաղում է կաթնիւց, ձուիւց.... որովհետև պատ է, հոգիները ժժոխքը կը գնան։ Բայց ամէնայն ախորժակով մէկը մեռից զոհանում է, իր գրացու ընտանեկան պատիւը պատաւորում է, սրա նրա ապրի տակ ծածուկ սապոն է գնում ու յանկարծ անդունդի մէջ է գլորում, ամէն տեսակ խարդախութիւն և չարագործութիւն առանց ամաչելու գործում է, որովհետև պատ չեն այսպիսի բաներն։ Այո, կաթ խմելը զարհուրելի մեղք է—պատ է, բայց անմեղների փողը ուրանալը պատ չէ։ Զուռ ուտելը պատ է, բայց ձի գողանալը՝ պատ չէ։

Մեծ պատ մատ օրից մինչև հիմայ հայը խրկէն խանգարվանցը երբք անգամ թղթախաղի դէմ քարոզ է կարդացել եկեղեցում, բացատրելով աշխատասիրութեան, ծուլութեան, խնայողութեան, ժլատութեան և չափաւորութեան վատ և վատ հետևանքները։ Ցեր հայրը, թողած ձմեռուայ երեկոները, տատանումները և ժժոխքի տարատեսակ տանջանքները, իր քարոզների նիւթ չունում է ժողովրդի առօրեայ կեանքը, նրա կեցութեան ձևերը և առհասարակ պատրաստ է գալիս ժողովրդի կեանքի շրջանակի մէջ, խօսում է առողջապահական անհրաժեշտ պայմանների մասին, հասկացնում է թէ հասարակութեան կառավարողները ինչ անսակ մարդիկ պէտք է լինեն և ինչպէս պիտի կառավարեն։ Բայց թող ների լինի ասր հայրը, որ իր քարոզները, դրված լինելով բոլորովին ուսումնական լեզուով, փայլեամ ոճերով, դրաբառ խօսքերով, ամենևին հասկանալի չէին մեր անպրագէտ ամրոխի համար։ Իսկ վերջին քարոզը, որ բոլորովին անգլական բարբառով էր գրված, շատ գնեցիկ էր և շատ լաւ ապատութիւն թողնց ամբոխի վրա և բոլորն էլ ուրախ ուրախ կրկնում էին «այ քարոզ, ինչ ասեմ, բաւր որ լաւ բան հասկացանք....» Միշտ ժողովրդի լեզուով պիտի խօսել ժողովրդի հետ։

«Մշակի» № 39-ի մէջ Ղարաքլիսի լրատուն հիանդութեան մասին խօսելով գրած էր, ուղղ է չինել։ «Հանգիստ տուն չը կայ, ուր գոնէ մի հիանդ չը լինի. մնում են օրական 3-ը—4-ը. մնում են և հասակ առածները» ասում է պ. լրատուն։ Բայց ես անձամբ տեղեկանալով, պաշտօնական ցուցակից տեղից, և եկեղեցու չափաբերականը կարդալով, դուրս բերեցի որ ամբողջ գիւղում հազիւ 50 տուն հիանդ կայ։ Հասկանալու մարդ ամենևին չէ մնում։ Եթէ լրատուի ասելով՝ օրական 3 հոգի մնաց լինէին, (այդ հիանդութիւնը սկսվել է բարեկենդանների վերջին չաբթում) ապրիլն մինչև ցայսօր, առ նուազը, մնաց պիտի լինէին 100 հոգի, բայց, ինչպէս ցոյց է տալիս չափաբերականը, մնում են 21 հոգի, այն էլ 1—8 տարեկան մանուկներ։ 260 տուն համար, այսպիսի կարճ ժամանակում, այդքան երեխայից զրկվելը որպէս թէ չատ չնչին բան է, մի կողմից էլ պ. լրատուն մնկին 10-ը աւելացրել է։ Ես չը գիտեմ ինչն է ստիպում մեր լրատուներին անպատճառ չափազանցացնել, անպատճառ ստոր խաղալ և առանց ձիշդը իմանալու, վայր ի վերայ գրել։

Գաւառական բժիշկ Գալբինսկին Ախալքալաքից եկաւ Ղարաքլիսա, ուր եկաւ անները, տեսաւ հիանդ մանուկներին և կարևոր խորհուրդներ տուեց ժողովրդին և մերձակայ գիւղերը գնաց այցելելու։ Պ. բժիշկը հասկացրեց որ այդ տեսակ հիանդների համար մաքուր օդ, մաքուր ջուր և առհասարակ մաքրութիւն է հարկաւոր։ Բայց տարաբաղդաբար իրաքանչիւր կատու ու դուռ տատրի գարշահոտ աղրի մէջ կոտած է. խմելու ջուրը ամենապղտալի աղբերով թունաւորված է։

Ղարաքլիսի փոզոցների գործը, որ ձմեռուայ ցրտերի պատճառով դադարել էր, պ. Փիրամեանցի չնորհիւ գարձեալ սկսվեց։ Ձմեռարութիւնը պահանջում է ասել, որ այս գործում, թէ առնեսարը և թէ նրա օգնականը ամենայն ջերմեռանդութեամբ մինչև երեկոյ աշակների վրա հրամկելով, բանեցնում են նրանց և հատուսար չարչարում են։

Ղարաքլիսի մի քանի անգործ երիտասարդներ շատ անգամ իրանց ժամանակը կորցնում են թղթախաղութեամբ։ Սրանցից մի քանիսները գիշերները առանձնանում են ծածուկ տեղերում և սկսում են մինչև կէս գիշեր փողով թուղթ խաղալ։ Ցեր Խորէն հայրը եկեղեցում պիտի բարոզի և ցոյց տայ թղթախաղութեան հետևանքը։ Ցոյս ունենք, որ թէ լրագրութեան ձայնը և թէ աէր հոր քարոզը կազդէ մեր թղթամոլների վրա։

Ս. Տ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Ալէքսանդրապոլ, 27 փետրվ.

Մեծ համակրութիւնով կարդալով «Մշակի» ամէն մի համարը, այսօր, նրա № 32 մէջ գտայ թիֆլիսի օրիորդական դիմնազիայի բարձր դասատուների հայ աշակերտուհիների նամակը, որով նրանք յայտնում են ձեզ իրանց ի սրտէ չնորհակալութիւնը, որ զուք չը մերժելով նրանց խնդիրքը, առանց յետագծութեան ակսել էք ուղարկել օրիորդներին «Մշակի» համարները։ Այդ ի հարկէ աննշան օրինակը չէ. զուք միշտ օգնել էք և օգնում էք նրանց, որոնք ծարաւում են «Մշակին»։ Ամէնայն մի հայ, որը ճանաչում է և ցանկանում է իր ազգի օգուտը, պէտք է մեծ համակրութեամբ դիմի «Մշակին», չնորհաւորելով նրան տասնամեայ յոբելեանը, ցանկանայ նրան չատ տասնեակ տարիներ նոյն ուղղութեամբ և նպատակով։ Մենք, հայերս պարտաւոր ենք «Մշակին», որը իր տասը տարվայ ընթացքում, պատերազմելով խաւարի և ոգիտութեան դէմ, տարածեց մեր ազգի մէջ չատ օգտաւէտ մտքեր ու գաղափարներ, զարթեցրեց հայերի մէջ սէր դէպի ազգը և լեզուն և այլն և այլն։ Դեռ չատ ժամանակ չէ անցկացել այն րոպէից, երբ հայ օրիորդները, իրանց հայ անուանելը, մայրենի լեզուով խօսելը ամօթ էին համարում, բայց հիմա, մի և նոյն օրիորդները հասկանալով իրանց պակասութիւնը, ազգային լեզուի նշանակութիւնը, աղաչանքով դիմում են հայ խմբագրներին, որ նաիրեն նրանց իրանց լրագիրների թերութիւնը։ Ինչ ուրախալի լուր է հայի համար, որը սիրում է իր ազգը ու լեզուն, որ նրա քոյրերը չատ կարճ ժամանակում մայրենի լեզուն, ծարաւում են «Մշակի» և միւս հայոց լրագրների ընթերցանութեան։

Համարեա մի տարի առաջ կային նոյն իսկ այդ օրիորդների մէջ այնպիսիները, որոնց համար մի հասարակ նախադասութիւն սրտառանները մայրենի լեզուով մեծ դժուարութիւն էր պատճառում։ Բայց ուրեք ինձ, յարգելի խմբագիր, այդ նամակի միջոցով յայտնել չնորհակալութիւնս Թիֆլիսի օրիորդական դիմնազիայի հայ աշակերտուհիներին իրանց սիրոյ և աչխատութեան համար դէպի մայրենի լեզուն և ցանկանալով նրանց, մեծ յաջողութիւն իրանց պրպտումների մէջ, յուսալով, որ չատով բաղդ կունենամ կարդալու հայ կանանց յօդուածները մեր լրագրների էջերում։

Մի օրիորդ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 17 մարտի

Կարդացի «Արձագանք» չաբաթաթերթի 4-րդ համարում հայոց ընդհանուր ուսուցչական ժողովի կարդադրիչ յանձնաժողովի զարոցական գումարակութեան և կարգապահութեան վերաբերեալ մի չարք հարցեր։

Յարգելի յանձնաժողովի այդ ընդհանրապէս գեղեցիկ աչխատած ու գասատրած հարցերին մեր համակրութիւնը յայտնելով հանդերձ, չենք կարող անցնել առանց ակնարկելու, որ այդ հարցերի չարքում, մեր հայեացքով, մի քանի նչանաւոր թափուր տեղեր ենք նկատում։

Այդ թափուր տեղերը, եթէ միայն չեն լցված այն ծրագիրների մէջ, որոնց յարգելի յանձնաժողովը խոստանում է հրատարակել, մենք ինքներս ըստնելու թելադրութիւնը կը խնդրենք նոցա համապատասխան հարցերով, որք են. ա) Ազգհետևեալ կամ տեղական ամենագլխաւոր պարապմունքի գործնական փորձեր. բ) Ձեռագործ կամ տեղական գործատեղիների կատարելագործումն. գ) Վարժապետաց ծխական դպրոցների համար, դ) Վարժապետների ուսման վկայական և ծառայութեան ցուցակ և ե) Ընկերական, ազգային և կայսերական ծնունդների և ամարային ու ձմերային արձակուրդների որոշ ժամանակամիջոցները։

Վերոյիշեալ հարցերից մեզ ամենաչատ հետա-

Fonds A.R.A.M

քրքրոմները ա, բ և գ լինելով կաշխատենք մի ուրիշ անգամ յայտնել դոցա մասին մեր կարծիքը։

Գ. Գալանթարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Моск. Телеграфъ» լրագրի մէջ կարդում ենք. Վաճառքուղից Բերլինի լրագիրներին հաղորդում են, որ իբր թէ ռուսաց կառավարութիւնը ցանկանում է մէկ միլիարդ ֆրանկի փոխառութիւն անել Փարիզում։

—

Ազատվայ հեռագիրը հաղորդում է որ բարձն Նիկոլայի տեղ, նշանակված է ռուսաց ազգային բանաւորութեան մինիստր Դելիանով։ Մեր ընթերցողներին երևի հետաքրքիր կը լինի իմանալ որ Դելիանով հայ է։

—

Մարտի 18-ին պ. Ներսեսեան առաջ իր ներկայացումը Աւծրտնու Քառորեան ժողովրդը բաղմաթիւ չէր։ Պարոն Ներսեսեանի առած փոխձները շատ հետաքրքիր էին, միայն ափսոս որ նրա խոսածը պ. Արտաչէս Սաքեանանց չը կարողացաւ ճշդութեամբ թարգմանել ռուսերէն լսողաց հայերէն չը հասկացողների համար։

—

Մեզ պատմեն ՋԱԼԱԼՕՂԼՈՒ։ «Մեր կողմերի գիւղերում աղջիկները պսակվելով ազգականի հետ, իրանց հետ ոչինչ կամ բաժինք չեն բերում իրանց ամուսնուն, այլ ընդհակառակն, ազգն պէտք է բաւական մեղ վճարէ աղջկայ հօրը, որպէս զի պսակվի աղջկայ հետ։ Մի աղջկայ հետ պսակվել ցանկացող ազգականից ով որ առնի մեղ կը տայ, նա է առնում աղջկայ ձեռքը։ Հայրը մի անուանի առնարդ է անում. պատրաստում է որ ամուսնութիւնը սկսում է 200 կամ 300 թուրուշ և հասնում է մինչև 500 լուրջ։ Այդ պատճառով գիւղերում հարբերը միշտ ցանկանում են ազգիկ գտանիներ ունենալ և ոչ թէ ազգներ, քանի որ աղջիկները նրանց համար մի տեսակ հարստութիւն աղբիւր են լինում։ Այդի կտրելոց յետոյ էլ պսակվելու ցանկացողները սկսում է մի քանի ղրուշ վճարել նրա տիրոջը»։

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալը. «Народная Школа» ամսագրի մարտի տետրակում Ս. Տ. Միխայլովսկի մանրամասնութեամբ քննում է նոր հրատարակած այն իրողի դրութիւնը, որը պահանջում է ընդհանուր կրթութիւնը տարածելու արդեանների հետ սկզբնական ժողովրդական ուսումնարանների զարգացման համար և Գիմնազիայում եղած այդպէս անուանված զարմաբարների ուսումնարանները։ Ապա հետև մեզ է շատերը կան, որոնք քաղաքում են, որ Եւրոպայում մեծ ուշադրութեան են արժանանում ուսումնարանների մասին, և իրանց պատճառաբանութիւնների մէջ յաճախ կրկնում են օրինակ բերում, որպէս հետևութիւնից դուրս չի գալու ծանօթանալ այն եզրակացութիւններին հետ, որ պ. Միխայլովսկին հասել է այդ հարցի մեծագոյն մասի վերաբերութեամբ իր յօդուածի մէջ, բազմաթիւ փաստերի հիման վրա։ Ահա թէ ինչ է ասում նա իր յօդուածի վերջում։ «Եթէ մեր ազգաբնակչութիւնը մեկ յարատարի բնակվում, կը ասենք, որ սկզբնական ժողովրդական ուսումնարանում ընդհանուր կրթութիւնը արհեստների հետ միացնելու մասին խնդիրը ոչ միայն Գերմանիայում, այլ և նրա ծննդեան տեղում, Սկանդինաւիայում մինչև այժմ վերջնականապէս չէ որոշած, որ այդպէս անուանված զարգացուցիչների ուսումնարանների մասին հասկացողութիւնը այնքան մութ է տիրոջ Շվեդիայում, որ շվեդները չը պիտի դնեն, թէ ինչ բնաւորութիւն յատկացնեն նրանց, որ այդ ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մանուկը ազգանոց ձևքով կատարված մեկ փորձ, և այն էլ ոչ թէ դիզերում, այլ քաղաքներում—մեկ անիսկոյն հանգամանք, որն նոյնպէս մեծ նշանակութիւն ունի. որ Վեսթէրյոտում յայտված «զարմաբարների» ուսումնարանները աչքով չեն գանազանում նրանցից, որոնք Արևմտեան Եւրոպայում մի մի տեղ գտնում էին առաջ, բայց որոնք հակամանկավարժական լինելով, փոխնեցան. որ, վերջապէս Գերմանիայում, որ առելի մանկավարժական աշխարհ է, զարմաբարների ուսումնարանների դէմ կանգնեցին կառավարութիւնները, մանկավարժական և մինչև անգամ արհեստագործական ընկերութիւնները, այդ տեսակ հիմնարկութիւնները սկզբնական ժողովրդական կրթութեան գործի համար առելի ճշտութեամբ համապատասխանելով, քան թէ օգտակար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

—

Գլադստոնի մինիստրութիւնը, դրում է „Голосъ“ լրագիրը, վճռապատճառեց պահանջում է համայնքների ժողովի կանոնագրութեան փոփոխելը։ Մարկիզ Հարտինգտոն, երևի Գլադստոնի բացակայութեան պատճառով, յայտնեց համայնքների ժողովին, թէ անկարելի է կառավարել երկիրը այժմեան պարլամենտական կարգերի օգնութեամբ, որոնք միջոց են տալիս ընդդիմադրականներին արգելք դնել կառավարութեան գործունէութեան։ Մինիստրութեան կարծիքով առաջարկված փոփոխութիւնները համայնքների ժողովի կանոնագրութեան մէջ անպայման անհրաժեշտ են։ Եթէ համայնքների ժողովը համաձայն չէ այդ կարծիքի հետ և նրա մէջ կը գտնվեն այնպիսի դրդիչներ, որոնք կարող են երկիրը կառավարել այժմեան պայմաններով։ Այդպիսի դրդիչներ չեն գտնվի ոչ պատասխան մեծամասնութեան անդամների և ոչ պահպանողական փոքրամասնութեան անդամների մէջ։ Փորձը ցոյց տուեց, որ պարլամենտական կանոնագրութիւնը միջոց է տալիս համայնքների ժողովի մի փոքրիկ կուսակցութեան անպատմ որ և է հարցի քննութիւնը ցանկացածի չափ երկարացնել, ինչպէս այդ արին իրլանդացի ամօնօժհանները։ Այդ միջոցը երկարելի սուր է և նրանից կարող է օգուտ քաղել ժողովի ամենափոքրիկ կուսակցութիւնն անպատմ կառավարութեանը ձեռնարկ։ Համար։ Այդպիսի կարգերին սէնք էր վերջ դնել և զանազան կուսակցութիւնները չեն կարող էր համաձայնվել կառավարութեան հետ։ Համայնքների ժողովի կանոնագրութիւնը այնպէս կը փոխվի, որ այլ ևս չը կրկնվին այն դէպքերը, որոնք ձգտեցին անդլիական պարլամենտական կարգերի հիմնարկութեանը թէ անդլիական ժողովրդի և թէ եւրոպայի առաջ։

Փորձառութեան իրաւունքների չափազանց անկատարած շատ դժվարի է, բայց անդլիական պարլամենտի մէջ այդ չափանիշը այնպիսի չափերի է հասցրած, որ նա անհնարին է միայն այն ժամանակ, երբ փոքրամասնութիւնը չէ կամենում ի չարն գործ դնել իր իրաւունքը։ Խղճամտութիւնը օրինաւորական ժողովի մեծամասնութիւնը պէտք է միջոց ունենայ յաղթել փոքրամասնութեան ընդդիմադրութեանը, հակառակ դէպքում միշտ չի ունենայ օրինաւորական հարցերի վճռելը ձայների մեծամասնութեամբ։

Այժմ բոլորը շատ լաւ յայտնի է եւրոպայի օրէնսդրական ժողովներին, որոնց կառավարութիւնները միջոց են տալիս մեծամասնութեանը վերջ դնել այն վիճաբանութիւններին, որոնց փոքրամասնութիւնը դիտմամբ երկարացնում է։ Անգլիական պարլամենտի կանոնագրութիւնը չափազանց է պաշտպանում փոքրամասնութեան իրաւունքները և ձայների մեծ բազմութիւն է պահանջում դիտմամբ երկարացրած վիճաբանութիւնների վերջ դնելու համար։ Կառավարութեան առաջարկած փոփոխութիւնների նպատակին է, այդ անյարմարութեան ոչնչացնելը։ Ինչպէս վերևը ասացինք, համայնքների ժողովը երևի կը մերժէ այդ փոփոխութիւնների անհրաժեշտութիւնը և գործը այն տեղը չի հասցնի, որ այժմեան մինիստրութիւնը հրաժարական տայ։

—

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

—

„Polit Corresp“ լրագրին մարտի 17-ից հաղորդում են Ամերիքից։ Յունական նոր մինիստր-նախագահ Տրիկուպիս յունական պատգամաւորների ժողովի առաջ բացատրեց կառավարչական նախագիծը։ Տրիկուպիս իր ճառով հաւատացնում էր պատգամաւորների ժողովին, որ նա իրանից կախված բոլոր միջոցներով կաշխատի բարեկամական յարաբերութիւններ պահպանել բոլոր պետութիւնների հետ և մանաւանդ դրացի պետութեան հետ։ Այնու ամենայնիւ կառավարութիւնը, ի նկատի առնելով զանազան պատահարներ, իր պարտականութիւնն է համարում միջոցներ ձեռնարկել պաշտպանողական ոյժերը և, եթէ հարկաւոր լինի, նա պատրաստ է նորից կազմակերպել յունական զօրքերը և պատերազմական նաւատորմ։ Գազարական դրութիւնը արևելքում Տրիկուպիս մտադիր է ոչնչացնել այն բոլոր կապիտուլյացիաները, որոնց հիման վրա մինչև այժմ կառավարվում էին Յունաստանի հետ միացրած նահանգները։ Տրիկուպիսի կառավարութիւնը կը ներկայացնի պատգամաւորների ժողովին և Պօլսի դաշնագրութիւնը և օրէնքների այն ժողովածուն, որի հիման վրա ենթադրված է կառավարել յունական նոր նահանգները։ Յունական նոր դեսպաններ կը նշանակվեն Լօնդօնի, Փարիզի և Ս. Պետերբուրգի մէջ։

—

ԹՒՐՔԻԱ

—

Կ. Պօլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին դրում են մարտի 16-ից հետևեալը։ Ռուսաստանի պատերազմական Ճախսերը վճարելու մասին բանակցութիւնները այնպիսի դժուարութիւններ ծագեցրին, որոնք կարող են վերջանալ կամ սուլթանի դիկտատուրայով, կամ Ս. Պօլսի վերահաստատութեամբ եւրոպական միութեան ձևով։ Թիւրքաց դահը բարձրանալուց յետոյ սուլթան Աբդուլ-Համիդ մեծ վիլիրի պաշտօնը կարդով յանձնեց այն բոլոր անձանց, որոնք վարել են այդ պաշտօնը սուլթան Աբդուլ-Ազիզի ժամանակ, բայց շուտով նա համոզվեցաւ, որ այդ մարդիկ չեն հասկացել Թիւրքիայի քաղաքական դրութեան փոփոխվելը, որովհետև նրանք, իմանալով, թէ արեւմտեան պետութիւնները միայն իրանց անփափկան շահերով են զբաղված Թիւրքիայի մէջ, այնու ամենայնիւ պնդում էին դաշնակցութիւն կապել արևմտեան պետութիւնների հետ։ Երբ յայտնվեցաւ այդ մտքից կերանց անընդունակութիւնը, սուլթանը ցանկացաւ հետևել մի նոր քաղաքականութեանը, որ հիմնվեր Միջին եւրոպական պետութիւնների օգնութեան վրա։ Սուլթանը իր բարեկամների և խորհրդատուների մէջ ոչ մի մարդ չը գտաւ, որ պատրաստակամութիւն յայտներ կամ ընդունակ լիներ իրագործել սուլթանի ցանկութիւնը։ Բայց որովհետև սուլթանը չէր եւ մտածում հրաժարվել իր պետութիւնից, ուստի վճռեց անձամբ կառավարել արտաքին քաղաքականութիւնը և Բ. Դուռը գործադրել իրրև գործիք։ Իր կարգադրութիւններից շատերը սուլթանը մինչև անդամ ծածուկ պահեց Բ. Դռնից։ Սուլթանը չը յայտնեց Բ. Դռանը Վերմիշ-փաշային տուած հրահանգները Զերմօդօրիայի և ալբանական միութեան մասին, այն հրամանները, որոնց առաջս Ախի-Ֆուատ-բէյ եգիպտոս գնալու ժամանակ, նոյնպէս և Ախի-Նիզամի-փաշային տուած հրահանգները Բերլին գնալու ժամանակ։ Սայիդ-փաշա չէր կարող անտարբեր մնալ դէպի իր գործունէութեան այդպիսի ասհմանափակումը։ Այդ պատճառով նա երկու անգամ խնդրեց սուլթանից հրաժարեցնել իրան պաշտօնից, ասելով, թէ սուլթանը այլ ևս իրան հաւատ չէ ընծայում։ Ախմէ-փաշա, որի գործունէութիւնը սահմանափակված էր պալատից նրան ուղարկված գոկումենտների առարկութեամբ, նոյնպէս հրաժարական տուեց։ Այդ դրութիւնը չափազանց յարմար էր, երբ Բ. Դուռը ներկայացրեց սուլթանի հաստատմանը առաջ դեսպան Նօվիկօվի հետ կայացրած համաձայնութիւնը Թեսսալոնիկի պատերազմական ծախսերը հատուցանելու մասին։ Սայիդ և Ասիմ փաշաները վեց շաբաթ շաբունակ պնդում էին, որ սուլթանը մի բարձր հրամանագրով այդ առարկայի մասին, բայց յանկարծ սուլթանը ուղղակի բանակցութիւններ սկսեց առանց դեսպանի հետ և մի նոր համաձայնութիւն կայացրեց։ Այդ համաձայնութեան պայմանները ձևի համար ուղարկվեցան Բ. Դրանը խմբագրելու համար։ Սայիդ-փաշան յայտնեց սուլթանին, որ Բ. Դուռը նշանակութիւն չի անենայ եւրոպական դիպլոմատների մտքին և կը կորցնի նրանց յարգանքը, եթէ բանակցութիւնները կը կատարվին առանց Դրան մասնակցութեան։ Ներկայումս գործը այս դրութեան մէջ է։ Սուլթանը կամ կը հրաժարվի արտաքին քաղաքականութիւնը անձամբ վարելուց, կամ բոլորվին կը ոչնչացնի Բ. Դուռը, որի իշխանութիւնը այժմ ձևական է։ Սուլթանը համոզված է, որ միայն իշխանութեան կենտրոնացնելը թիւրքիայում կարող է ազդող հետևանքներ ունենալ եւրոպական դեսպաններին յայտնի է, որ Բ. Դուռը վարող կորցրել է իր ազդեցութիւնը պալատի վրա։

—

ՍԵՐԲԻԱ

—

Բելգրադից „Polit. Corresp.“ լրագրին հաղորդում են հետևեալը։ Սերբիական սկուպչինայի մարտի 17-ի նիստին առաջարկվեցաւ սկուպչինայի սրմատական 51 անդամների յայտնութիւնը, որ նրանք հրաժարում են պատգամաւոր լինելուց։ Երբ սրմատական կուսակցութեան անդամները դուրս եկան սկուպչինայից, մի ազգասէր պատգամաւոր առաջարկեց արձակել սկուպչինան, որովհետև նա այլ ևս անկարող է վճիռներ կայացնել օրէնքով պահանջված ձայների մեծամասնութեամբ։ Սկուպչինայի նախագահը պահանջեց, որ իրան իրաւունք տրվի պատգամաւոր չը համարել նրանց, որոնք առանց օրինաւոր պատճառի ներկայ չեն գտնվի նիստերին և նոր ընտրութիւն

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՊԵՏԱԿԱՆ ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՂԵՎԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ի. ՊՏՐՈՒՄԻՈՒ, 18 մարտ։ Ինչպէս «Հրանտ» կը հաղորդէ, Պարսկաստանի Ազրպէյճան նահանգի մէջ գտնուող Ուրմիոյ ծովակին հարաւային կողմը, Սալմաստ գաւառին մէջ, Ղզլ Չայ գետակին ափերուն վրայ, Ղզլ Տափա անունով հին աւերակներ կան, որոնք ըստ ամենայնի Մարաստանի հնագոյն մայրաքաղաքին՝ Գազակայ մնացորդներն են։ Այդ աւերակներուն մէջ հնագիտական պեղումներ կատարելու համար, Պարսկաստանի Ազրպէյճան նահանգի կառավարիչ Ամանուլլա խանի հրամանով, Թաւրիզէն ուղարկուած է Ֆրանսացի հնագէտ մը։

Ի. ՊՏՐՈՒՄԻՈՒ, 18 մարտ։ „Ընդհանուր Թղթակցութեան“ կը հաղորդեն, որ Ռուսիոյ Ներքին Գործոց նախարարութիւնը հրամայած է, որ Ռուսիոյ Հայաստանի մէջ գտնուող Ռուսահպատակ հայերը, որոնք Պարսկաստանի մէջ կը բնակին, ամէն տարի Ռուսիոյ մէջ գան իրենց ընտանեաց հետ։ Ասոնք ամէն տարի Ռուսիոյ մէջ կ՚անցնին Ապրիլ ամսուն մէջ, եւ Հոկտեմբեր ամսուն մէջ կը դառնան իրենց տեղերը

6—20

յուձնոյն վճռագիտատօն փղ

ՅԿԱՅ 9Ջ

ՀԱԳՍՍՓՈՆ ՎՋՈՂՂՎԻ'Ի

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՑԱՌՈՒՄ

Ա. Ա. ՅԱՄԱՄՈՒՐՈՎԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՄԵԾ ՊԱՀԵՍՏԸ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ՀԱՅՏՆԻ ԴՆԵԼ ՈՐ ՄԻՆՉԵՒ 1882 Թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1-Ը ՆՐԱ ՊԱՀԵՍՏԱՆ ՄԵՋ ԳՏՆՎՈՂ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՄԲՈՂՋ ՑԱՆԿԸ ԵՒ ՆՐԱՆՑ ԳՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՄԲ։

ՀՀ ՊԱՀԵՍՏԱՆ ՄԵՋ ԳՏՆՎՈՂ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ ԵՒ ՆՐԱՆՑ ԳՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՄԲ։

1—3

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՁԱՏԻԿ գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւհներ 4 ր., բիջամներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., գլուխ, մանուշակ, սրբիկ, սրբիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Ընդհական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պանիր շեռաներ 70 կ., նշշասյ կօլմանի 18 կ. ֆունտը, յուծական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ. **ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ**։ Մեղրամոմ և արծաթեայ մոմեր 35 և 42 կ. ֆունտը։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մանձակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց **ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ**։

35—36

ԱՐԴԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ռուսաց յայտնի գրող **ՎԼԻՉԵՏԻՉԻ** „ДВѢ ЕЛКИ“ մանկական դրքուկի հայերէն թարգմանութիւնը **„ԵՐԿՈՒ ՏՈՆԱՆԱՉԱՌ“** անունով։

Այս գրքոյկը ընդունել էր տպագրելու Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընկերութիւնը. բայց իրանից անկախ պատճառներով ինքն ընկերութիւնը յաջողութիւն չունեցաւ տպագրելու։ Տպագրված է շատ ընտիր թղթի վերայ խոշոր տառերով։

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊԵԿ։

կարելի է տանալ թէ՛ կենտրոնական գրավաճառանոցից և թէ՛ թարգմանողից՝ հետևեալ հասցեով.

Тифлисъ—на Авлабарѣ Ивану Петровичу *Назаріанцъ.*

Պատիւ ունիմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒՄ լաւ ՅԻԱՅՈՏԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ՅԻԱՅՈՏ ՅԻ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի։ Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ձաշակին։ Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի։

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արբրատում գալէրեում, Գվօզդեվի փողոցի վրա, № 3.

Պատիւ եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի սորտիմենտները կը ծախվին միմիայն իմ մագազինում։

Գործարանատեր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

9—25

Ա. Ս. ՅԱՄԱՄՈՒՐՈՎԻ և ԸՆԿԵՐՈՒԹԻԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԸ ՊԱՏԻՒ ՈՒՆԻ ՅԱՅՏՆԵԼ, ՈՐ ԱՅՍՈՒՀԵՏԵՒ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐՎԻ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՖԻՐՄԱՅՈՎ **ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ** („KAВКАЗСКОЕ ТОВАРИЩЕСТВО ТОРГОВЛИ АПТЕКАРСКИМИ ТОВАРАМИ“), որի կանոնադրութիւնը ԲԱՐՁՐԱՊՈՅՆ Հաստատված է նոյեմբ. 1882 Թ. յունվարի 29-ին։ ընկերութեան պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում, Թանդարանի դէմ։

3—7 (եր. և ուր.)

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒԻՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՄՍՎԱՑ ՎԵՐՋԸ

ՄԱՏԻՏՆԵՐ 8 կ. զիւժինը, ՇՐԱՐՆԵՐ 35 կ. Հարիւրը, սապօն 3 կ. հատը, արևի ԺԱՄԱՑՈՒՑՆԵՐ 50 կ., ՇԼՊԱՆԵՐ (նոր ասկուց) ժամացոյցի համար 50 կ., կրաններ 10 կ., ջրի ամաններ 30 կ., կժեր 25 կ., կախարաններ 4 կ., ՖԻԼՏՐԱՆԵՐ 3 ր., ձըծիչներ 1 ր., հայելիներ 35 կ., վարտիքներ 4 ր., պիջակներ 6 ր., ԱՄԲՈՂՋ ՀԱԳՈՒՍՏ 13 ր., գլխարկներ 1 ր., ՀԸ ԹՐՋՎող վերարկուներ 6 ր., շէհօտկա 90 կ., ԱՍԵՂՆԵՐ 100 հատը 8 կ., կանանց և տղամարդկանց ԳՈՎԸՐԱՆԵՐ 2 ր. 50 կ. զիւժինը, ՄԵՂՐԱՄՈՄ 32 կ. անգլիական ֆունտը, կանֆեաներ 40 կ. ֆունտը, ԴՐԱՓ, տբիկօ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ, բրիտանական մետալի առարկաներ և այլն ԿԻՍԱԳՆՈՎ, մոմեր, մոլրարա և այլն չատ էժան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԷՐԵՅՈՒ

1—50

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ԵՐՈՎԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏ

ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

ՀԱՍՑԵ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

ՏՈՆԿԱ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ ամեն տեսակ ՄԵՏԱՂԻ, նոյնպես խոպոպներ, ՀԱՐԱՎԱՆԴԱԿՆԵՐ և ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ։

ԱՐԺԱՆԱ գները՝ ՇԱՏ ՓՈՔՐ։ № 144 ՆԻԿՈՂՈՍՍԱՆՅԻ պահեստում։

5—60

ՋՄԻՒՒՆԻԱՑԻ

„ԱՐԵՒԵԼՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Թ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալության գրասենեակում։ Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլի։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова.

9—10

Լոյս տեսաւ Գ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԻ հրատարակութեամբ Հայկէն ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԻ ԱՅԲՈՒԲԵՆ-ԼՕՏՈՆ վաճառվում „կենտրոնական“ գրավաճառանոցում գինն 1 ռ. 20 կ., ճանապարհի ծախքով 1 ռ. 60 կ։ Օտարաքաղաքացիք թող բարեհաճեն դիմել ուղղակի հրատարակչին հետևեալ հասցէով. Въ Тифлисъ, Центральную Книжную Торговлю Гр. Сумбатову.

4—5.

ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ Գօղովինեան պրօսպեկտի վրա, տան Ձարտարապետ Բէյօր Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 3 ժամը կէս օրից յետոյ և երեկոյեան 7—10 ժամը ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից և մեծ տներից։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻՒՏԻ

ԱՊԱԿԻՆԵՐԻ գործարանս բացված է և պատրաստում է ՇԻՇԵՐ, ԲԱՆԿԱՆԵՐ, ՖԱՇԿԱԿԱՆ ՇԻՇԵՐ, ԹԷՅԻ ԱՄԱՆՆԵՐ, ամեն տեսակ առարկաներ ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ Համար։

Նոյնպէս ընդունում է պատուէրներ առանձին ձևերի։

Գործարանիս արդիւնքները ՓԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ծախվում են **ՍԻՄԷՆՍԻ և ԳԱԼԿԷԻ** կանաօրայում Թիֆլիսի երկրորդ գիմնազիայի կից։

ԲԱՐՕՆ **ՖՕՆ-ԿՈՒՉԷՆԲԱԼԻ**

2—5

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ** վերադարձնող գինը 2 ր. չիշը, **ՓՈՍՏԱՅՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ.

մի և նոյն անդը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԼՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին դլխաչափ գէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հատուկ ջրեր և այլն։

95—100

Մի քանի փողոց, կաթոլիկեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Ամեն կէժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. վիենացի մեբել, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ կրևվաթներ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., առնդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. առմիվալներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրոպաններ երկու լուլանի 6—32 ր., առվօլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) րևվօլվերի, սիղար ռևնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշնարօվի գիլդի պապիրոսից. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ բխակվիտ. (սուխար չայու և կաֆէյի) էյնէմի. կօֆէ էյնէմի և Միխելսոնի. պետերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) ղուչքուկ (шухъ), պատուռներ սամովարի և չայու, գանակ չանդալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժիներ. գրչակոլեներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիօր. մի կոպեյկ մաշինայ. Անգլիական ութեններ, բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջազայներ կաֆէյի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրահմոլ կոպօրկին 18 կ., վաքս ֆրանսիայի գաակից, թաւշի փոշի, կանվերաններ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, դրչակոթ, քարեսախատակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշամի և բրիտանական գուժիները 1—50 կ. մինչև. 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկեք 45 կ.—5 ր., շամպանյաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլսասպաշկաններ վարշամու, ՕԵՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշաիկներ, գնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր շիրմայու ասկով, գուտապերչկաի և փայտէ, շտահաներ գլխի, շորի, սապոնի, պոլի և կարաի համար. չուլքի թէկ (бумага) մատակի կօճղ և շալէ (гарусъ) ֆելչատակեք մարդկերանց և կանանց, պոդտանիներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյանաերէյնի ապրանքներ, սատին ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կտոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պաստաշոներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և դիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՒՐԱՑԻԼ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍՍԱՆՅԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

15—180

Մի քանի փողոց, կաթոլիկեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 18 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. граждан. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 49 Մարտի 23 (Ապրիլի 4) 1882 Մարտի 23 (Ապրիլի 4) № 49

ՏԱՄՆԱՄԻԿԵՐՈՊ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարւանը 6 րուբլ։ Առանձին համարները 5 կօպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարազգացիք դիմում են ազդակի Տեղեակ։ Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տառին 2 կօպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Քաղաքացի հայոց բարեգործական ընկերութեան տարեկանագրութիւններից։ Նամակ խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Գերմանիա։ Անգլիա։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՒՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՋՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԶԱՒՈՒԱԾՔ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ ՍԿՍԱԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՑ ՄԻՆՉԵՒ 1 ՄԱՐՏԻ

—

Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը՝ իւր հաստատութեան օրից, այն է 18 նոյեմբերի 81 թ. ունեցաւ 16 նիստ, որոնց պարապմանց գլխաւոր առարկայ էին։

Ընտրեալեան խորհրդի պաշտօնական անդամներ՝ նախագահ մեծ. պ. Ա. Յովհաննեան, փոխ-նախագահ, դիւնեալ Գ. Տէր-Աւետարանց, գանձապահ մեծ. Ց. Ա. Չիլինգարեան. իսկ քարտուղարի պաշտօնը ժամանակաւորապէս յանձն առաւ կատարել մեծ. պ. Ն. Խոտոլովեանը։

Խորհուրդը պարտք համարեց առանձին գրութեամբ յայտնել ի գիտութիւն Ներքին Վճռաբեկութեան Կաթողիկոսի ամենայն հայոց, որ նա այս ընկերութիւնը ընդունէ իր բարձր հովանաւորութեան ներքոյ, և զանազան ընկերութեան խնամակալ. նաև ընտրեցաւ Ներսէս արքեպիսկոպոս Վարժապետեանցը ընկերութեան պատուոյ անդամ։ Ներքին Վճռութիւնը պատուոյ ընկերութիւնը ընդունելով սրան իր հովանաւորութեան ներքոյ և բարեհաճեցաւ Թոյլ տալ խորհրդին ներկայիների մէջ դասել նաև ընտրեալ անդամներ։

Խորհուրդը առանձին շրջաբերականներով դիմեց Կովկասում, և Ռուսաստանի միւս տեղերում բնակվող իրան յայտնի ազգայիններին, որ ազգս նպաստեն ընկերութեանը թէ տեղական վարչութիւններ և մատուռժողովներ կազմելով և թէ նոյնը ժողովելով յօգուտ ընկերութեան։ Այս հրաւէրին չատով ձայնակից եղան Շուշի քաղաքի բնակիչները. այդտեղ իւրեանց թեմական առաջնորդ բարձր սրբազան Անդրէաս արքեպիսկոպոսի գլխաւորութեամբ կազմուեցաւ 26 հոգուց մի ժողով, որ վճռեց բանալ Շուշի քաղաքում տեղական վարչութիւն. խորհուրդը մեծապատիւ յօժարութեամբ թոյլատուութիւն տուեց նոցա և ուղարկեց հրահանգ կանոնագրութեան օրինակներ։ Սրանց քաղաքում նոյնպէս կազմուեցաւ մի խումբ հիմնադիրներ, որոնք առանձին գրութեամբ 18 անձի առաջարկեցին խորհրդին, որ սա թոյլ տայ նրանց ընկերութեան հովանաւորութեան տակ մի ճիւղ բանալ այնտեղ։ Բայց որովհետև որոնք կանոնում էին վայելել միայն ընկերութեան հովանաւորութիւնն և խնդրում էին ազատել նոցա կանոնագրութեան 48 յօդուածում զծագրած պարտականութիւնից, ուստի խորհուրդը մերժեց նոցա խնդիրը, պարզելով նոցա այն միտքը թէ խորհուրդը նորահաստատ կանոնագրութեան մէջ անկարող է ինչն փոփոխութիւններ անել և թէ երևանայ ընակիչները, որոնց պիտոյքը ազգային գործերի մէջ կարող են չատ լինել, չը պէտք է դժուարանան իրանց մէջ հաւաքած դումարները դրած պահել այդ պիտոյքները լցուցանելու համար, միայն թէ դրանք որոշված լինեն նախահաշիւի մէջ և իր ժամանակին ներկայացրած խորհրդին ի գիտութիւն և հաստատութիւն ընդհանուր ժողովի։

Խորհուրդը, որ առաջին անգամ իր նիստերը ունէր իր անդամների մօտ, լաւ համարեց դիմել Մօսկվայում մեծ. պ. Յովհաննեանին և խնդրել նրան թոյլ տալ խորհրդին իր նիստերը կազմել նրա ուսումնարանի շէնութեան մէջ։ Մեծ. Յովհաննեանը անյապաղ յայտնեց խորհրդին իր համաձայնութիւնը։

Խորհուրդը, առանձին ուշադրութիւն դարձրեց Թիֆլիսի մէջ գտնուող հայ ուսումնարանաց, ոգայ տանների և ուսուցչաց վիճակի վրայ, որ խորհրդին հասած տեղեկութիւնքը նայելով անհրաժեշտ էր։ Այս պատճառաւ նա դիմեց թեմական վիրատեսուչ մեծ. պ. Գ. Բարխուդարեանին և խնդրեց, որ սա մի քանի միջոց մասնաւոր նայողութիւն անէ այն ուսումնարանաց վրայ, որոնք կամ իրանք կամ նոցա տանները և ուսուցիչները կատարած են բարեգործական ընկերութեան ձեռնհասութեանը։ Մեծ. պ. Բարխուդարեանը սիրով ընդունելով խորհրդի առաջարկութիւնը և իր յայտարարութեան մէջ մանրամասնաբար նկարագրեց Թիֆլիսի թաղերի մի քանի ուսումնարանաց անհրաժեշտ վիճակը։ Դասատիպ գլխաւորապէս ուշադրութիւն էին հրաւիրում տուրք կարապետի գաբեթում հիմնած ուսումնարանը և Զորաբաշի եկեղեցու անուանի հաստատուած դպրոցը։ Բացի սրանից թեմական վերատեսուչը խնդրեց ուշադրութիւն դարձնել նաև Զուզուբէքի տուրք Աստուածածնայ եկեղեցու ուսումնարանի վրայ, որի մէջ նախկան պակասութեան պատճառաւ, սեպտեմբերից դադարած է ուսումն, այն ինչ այդ եկեղեցու դաշտում յարմար չէնք է կանգնած մի դպրոց ունենալու. նպատակաւ տեղական վիրահաս մանուկների համար։ Իսկ խորհուրդը իր կողմից նկատելով որ Թաղիսեան բազմանդամ թաղում բոլորովին չը կայ հայ դպրոց, սկսեց մտածել ընկերութեան միջոցներով այդտեղ մի հայ ծխական դպրոց ունենալ։ Գ. Բարխուդարեանցի վիրատեսչական յայտարարութիւնը իրան առաջնորդ ընտրելով խորհուրդը յանձնեց իր նախագահին, որ սա մի քանի անդամների հետ անձամբ տեղեկանայ տուրք Կարապետի դպրոցի դրութեան։ Խորհուրդը լսելով սուրբ դիկուցումը անհրաժեշտ համարեց օգնել այդ ուսումնարանին՝ տալով ուսուցչին, սկսած յունվարի մէկից ամսական 5 ր. մինչև սեպտեմբերի 1-ը։ Եւ միանուագ վառելափայտի համար 10 ր. և որոշեց այլի առաջ ունենալ մինչև սեպտեմբեր ամիսը ներսդել տալ ուսումնարանի շէնութիւնը և ապագայում ապահովել այդ ուսումնարանը, որքան ընկերութեան միջոցները կը ներեն։ Ուսումնարանի չէնութեան հարցի վերաբերութեամբ հրաւիրուեցան խորհրդի նիստին տուրք Կարապետի և Զորաբէքի տուրք Աստուածածնի եկեղեցեաց ծառան մի քանի պատուաւոր անձինք։ Գիշեալ անձինք մեծ համակրութեամբ ընդունեցին խորհրդի հրաւէրը և յունվարի 22-ին ի միասին գումարվելով խորհրդի բնակարանում, յայտնեցին իրանց պատրաստակամութիւնը բարերար եկեղեցեաց գաղթում կատարած դպրոցների վիճակը։ Սոյն նիստում ալ. Գ. Եղիազարեանը յայտնեց, որ սա իր հոր կտակաւանդի գումարից պատրաստ է տալ 1,000 ր. յօգուտ տուրք Կարապետի դպրոցի, այլ պէտք է լինի ազգի իրան հոգալու, իրան պատրաստակամութիւն գործ (նկատի ի տարեկ «ազգ» կոչվելու իրաւունքի վրա յաւակնութիւն ունենք ոչ մասնաւորութեան և ծիծաղելու համար միայն...)։ Այս ազգային անհրաժեշտ պարտքը տաճկա-հայոց խնդրի գրեթէ ամենաէականն և գլխաւոր մասն է, որովհետև առանց հայրենիքի մէջ նրանց ձեռքից սկսածը անելու և առանց պահպանութեան ու վաչխառուական հարստահարութեանց արմատը չորացնելու, առանց այսպիսով կենտրոնի մէջ ապրող հայ ժողովրդի առանձին կացութիւնը հաստատ հողի վրա դնելու, ոչ և նորան կը լինի երբէք մի խնդիր ճարտարապետ (որի ախտարնկերը Կ. Պօլսի մէջ որչափ հազար ուղէք, դիպուածքան կարող էք գտնել) ճիշտ իր իրանքի յանձնած տան շէնութիւնը ոչ հիմքից սկսել, այլ առնիքից։ Տաճկա-հայերի տան հիմքը, նրանց հայրենիքի սիրտը, նրանց, այսպէս ասած, ազգային ծառի բունը (ствол) խարխուլ է, երերված ու կիսակենդան. կիսակենդան է տարերդութեան, բնակութեան և մարդկանութեան առնելի առանձնաներից, առանձնաներից, որոնք արդէն մահառիթ գանգրէնայի են հասցրել կենտրոնի մէջ մնացած և նրանց ապագան կազմող հայ տարրը։ Անտարակոյս բնական է, որ եթէ գիտակցաբար գանց առնենք խնդրի այսչափ էական մասը և պարապվենք միայն նորա արտաքին և, ինչպէս Կ. Պօլսի խեղկատակները ասում են, «պաշտօնական» կէտերով, դա կը նշանակէ լինել ոչ աւելի, քան սուկ դատաձեռնեան, մօդայի և ֆանֆարօնութեան համար «ազգասէր»։ կարծեմ որ այսչափ դպրոցներից, գոնում գոչումներից յետ բանը հասցնել այստեղ, ոչ միայն չը տեսնված ազգի իրաւունքի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 3 մարտի

Պ. Արաբեանի հանդուգնութեամբ— և բոլորովին իրաւացի—Հայաստանի խորհից եկած հայի թշշուառութեան մի իւզանելի կենդանի նկարը աւելի մեծ ցնցում կարող է գործել Եւրոպայի հասարակութեան սրտի և կարեւոր պաշտօնական անձինքների վրա, քան թէ տասնեակ լրագրական յօդուածներ, ամենատաղանդաւոր մարդու գրչից անգամ դուրս եկած. վասնորոյ նշանակելով ծերունուն օրական մօտ մի բուրլ ռոճիկ, տալու նորան իր մօտ նորա պատկերը իր մեծութեան նկարելու համար։ Այդ գործը աւարտվելուց յետոյ, կը նկարվի նա մի պանդուխտ հայ ծեր կնոջ պատկերը իրան հետ մատաղող փոքրիկ մերկանդամ թոռան հետ։ Ցետոյ, այդ երկուսն էլ կուղարկվի Եւրոպայի մայրաքաղաքներից մինը դեկորատիւոնացիոնի (академія художествъ) մէջ գետնելու, առաջուց յայտարարելով ի տարեկ Արեւելքից եկած մի անմանուն հայ նկարչի գործի մասին, հասարակութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար։ Այսպէս, առանց ո և է կանխակալ նախապաշարմունք տածելու դէպի հայկականն պրօպագանդա, աներդնելիա կամ չափազանցութիւն, ամէն մէկ եւրօպացի, ինչպէս արդ հասարակութեան պատկանող, այնպէս և պաշտօնական ակումբին, կը դայ և կենդանի նկարի վրա կը հանդիպի թէ ինչ ասել է հայի հաղորդամոյ վշտակրութիւն և հայի վիճակը քրտրերի ձեռքին (հայ վաչխառուների յանցանքն էլ ի տարիկ քիւրդերի վրա ձգվելով...)։ Բայց գլուխք, այդպիսի կենդանագիր, առանց մի բառ ասելու, ինչ տպաւորութիւն կարող է անել մարդասէր և գթասիրտ եւրոպացու երևակայութեան վրա. հետաքրքիր կը գնանք, տես պ. Տրօտտերի նման Հայաստանում հազարաւոր կենդանի հայի տիպեր տեսած մի գիւղատիպ մարդ. հէնց միայն երէկ բնակարանս հանդիպելիս, տարայ Նորան Արաբեանի աշխատութեան կարիքները, որ կից է իմ կենդանի տեղին. ամբողջ քառորդ ժամ սեանելով աչքերը սրտաուչ նկարի վրա, որի կէսը արդէն վերջացած է, Տրօտտերը նկատեց. «այս պատկերի պատկառելիքը նորա մէջ է, որ մարդ չի ուզի երկրորդ անգամ իրան տոխպել նորան տեսնելու, թէպէտ և չէ կարող նորան բնաւ մոռանալ»։ Ահա ձեզ ամեն ինչ երկու խօսքով ասված. էլ երևակայեցէք թէ ինչպէս կարող է ազդել այդ կենդանագիրը մայրաքաղաքի մէջ ապրող ո և է մէկի վրա, որը թէպէտ չատ բաներ է կարդում լրագիրներում հայի քաշած տառապանքների վրա, բայց միշտ հեգնօրէն էլ ժպտում է, տեսնելով եւրոպական քաղաքներում չը ջրող հաստատուր հայ կրեատուրներին։

Իմ մասնաւոր յորդորանքին պիղծանելով, պ. Արաբեանը որոշեց առ այժմ այդ այդ երկու պատկերները ուղարկել Ս. Պետերբուրգ, ուր կը գտնվին ի տարիկ գործին աջակցող ուսանողներ և ուրիշ հայեր, որոնք իրանց կամքի համեմատ կարող են դնել ուր միայն աւելի յարմար գտանեն, կամ ընծայեն նորան որին որ արժան և արժանաւոր գտնեն։ Այդ պատճառով պատկերների գինը նշանակված կը լինի արտաքոյ կարգի թեթեն և դիւրամատչելի. գլխաւոր հոդը միայն նորա մէջ է այժմ, որ մինչը հասնի Ս. Պետերբուրգի ազգայիններից յանձնառու լինել յշխալ երկու մեծագին նկարները առանալ և նոցա ներկայացնող լինել հայ հասարակութեան առաջ, նորա կամքի և խորհրդի համեմատ տնօրինելու համար։ Գործը չուշացնելու համար, լաւ կը լինէր ի տարիկ, որ մի ամենիւ մարդ չատապէր հեռագրով յայտնել իր յօժարամտութիւնը կամ Մշակի միջոցով, կամ թէ ուղղակի իրան պատասխան նկարչի սեփական հասցէով։ *) Երբ Ս. Պետերբուրգի համար նշանակված կենդանագիրները կը վերջանան, կը ձեռնարկվի անմիջապէս ուրիշ գործերին վիճնա, Փարիզ և Լօնդոն ուղարկվելու համար։ Այսպիսով պ. Արաբեանը բացի մի մեծ ազգային ծառայութիւն մատուցանելուց, իր ձիրքը կը միացնէ պ. Յով. Քիւրքճեանի կատարած գործի հետ Իվան Այվազովսկիի նման «հայանուն» օտարներին մարդութեան և արուեստիս մի օրինաւոր դաս տալու համար, չը նայելով որ նկարիչ Իվան Այվազովսկին ամենից աւելի ջիրմ կրպագուներ ունէ իր խեղճ ոչխարանման հայ ազգի մէջ....

Մեր յարգելի ազգային նկարիչ պ. Արաբեանի ձեռնարկութիւնը ունենալով իր չատ մեծ նշանակութիւնը, չէ վերաբերվում սակայն հայ պատդամիների տաժան ներկային և ապագային, որի հոգայոգութեան խնդիրը չը պիտի կազմէ ոչ Անգլիայի, և ոչ մի այլ իխտամատուտ-

*) Pera-Pangualti, rue Bouyouk-Dérè № 26.—

Fonds A.R.A.M

բաղնտի զարդոցի և պատրաստ է ներկայացնել այդ գումարը: Զորաքաշի տուրք Վէսրգ եկեղեցու ուսումնարանի ուսուցիչ պ. Մատինեանցին խորհուրդը վճռեց ասել՝ սկսած յունվարի 1-ն մինչև սեպտեմբերի 1-ն ամսական 10 ր. և նոյն ուսումնարանին ի նպաստ միանուագ 40 ր.: Խորհուրդը առաջաւ «Մշակի» լրագրի միջնորդութեամբ 35 ր. որ հասցուած էր Մուշեղ քահանայ Տէր-Ղևոնդեանի առաջարկութեամբ պ. Գ. Զարիբեանի անունը: Թիֆլիսի արհեստաւորաց ժողովարանը տուած էր յայտնա ընկերութեան գիմակահանդէս, որից գոյացած 432 ր. 28 կ. գուա արդիւնքը յանձնուեցաւ խորհրդին: Խորհուրդը առաջաւ պ. Մ. Խալաբեանցից մի հատ արեւելեան փոխարինութեան տոմսակ 100 ր. արժողութեան № 475,783 ի յիշատակ իր հանգուցեալ ամուսին Նունէ Խալաբեանի, այն պայմանով, որ տոմսակը մնայ ընկերութեան սեպհականութիւն, իսկ տարեկան տոկոս հանարվի հանգուցելոյ տարեկան գործադիր անդամակցութեան վճարը: Խորհուրդը անձնանուիրի գումարով գնեց Անդրիոմկիան պրիկազի 2 տոմսակ իւրաքանչիւրը 5,000 ր. $7\frac{1}{2}$ տոկոս, որոց համարներն են 701 և 702, 28 նոյեմբերի 1874 թ. այս երկու տոմսակների համար խորհուրդը վճարից 10,407 ր. 60 կ. և յանձնեց ի պահուստ արքունական բանկի Թիֆլիսի բաժանմունք:

Խորհուրդը ձեռնամուխ եղաւ իր միջոցներով հիմնելու Թիֆլիսի մէջ ազատասիրաբան հայ որբ և չքաւոր աշակերտների համար. որոց համար մշակից առանձին նախագիծ:

Որովհետև խորհրդի համար ծանր էր սկզբում, միջոցների պակասութեան պատճառով անել մի քանի անհրաժեշտ գիւանական ծախսեր, ուստի խորհրդի անդամ մեծ. պ. Մանթաշեանը յանձնառու եղաւ իր սեպհականութիւնից վճարելու այդ ծախսերը, որ ընդամենը եղաւ մօտ 300 ր. որոց համար նա ստացաւ խորհրդի կողմից առանձին շնորհակալութիւն:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳԻՒՆ

Բաղու. 17 մարտի

«Մշակ»-ի № 39-ում տպագրված լուրի առիթով ստիպուած եմ ինձ համար պատասխան տալ երկուսիս ձեր պատուական լրագրի էջերից մի անկիւնում տեղի չնորհելու:

Հիմնվելով քաղաքում տարածված և բաւական մի նշանաւոր ծանօթ վաճառականների խօսքերից, յանդգնութիւն ունեցայ պ. Ձիւնաւորեանցի մանկութեան լուրը հրապարակ հանել. ոչ մի քրիստոնական առիթ ինձ չէր տրամադրում այդ գրելու, եթէ ոչ մի արհամարհանք զգալի մեր հայ վաճառականների գործունէութիւնը. տակաւին նամակս տպուած գրելուց երկու օր յետոյ ես անձամբ տեսայ որ պարոնը բացարձակ կամ նօտարիուսով իրեն մնանկ չէ յայտնած. ուստի չը նայելով խմբագրութեան ուղարկած մի երկրորդ նամակիս, գժբաղդաբար ես այդ նամակը լոյս տեսած գտայ «Մշակի» № 3 համարում, որի առաջարկին իր ժամանակին հերքմունք: Պ. Ձիւնաւորեանց այդ առթիւ գանգատ տալու է ինձ դէմ թէ ՀՀ, այդ ինձ գնա յայտնի չէ. միայն այսքանս կայ, որ գնա ես նա ինձանից այդ մասին գանգատ չտեսած, և սխալ էր այն լուրը, թէ նրա գործը ամսիս 24-ին քննվում էր և նրա համար ինձ կայանատորեցին. ինչ վերաբերում է քննիչի մօտ այն օրը իմ լինելուն, այդ բոլորովին ուրիշ գործի համար էր, որի մասին ես արդէն երաշխաւոր ներկայացնելով ազատ եմ, մինչև գործի գատապարտում քննվելը. ուստի թող ներվի ինձ ձեր պատուական լրագրի միջոցաւ խնդրել այն անձինքներին, որոնք կասկածի ամենաթեթև նշոյլ անգամ ունեն դէպի ինձ տալաս ընծայելով մի քանի պարոնների ինձ դէմ ազատ քանի մի նշանաւոր չբջանականում, նոգոյալի գրպարտանքներին ազատել մինչև ինձ գործի քննութիւնը. որից յետոյ ես բաւական մանրամասն պարագաներ ունեմ հաղորդելու պատուելի ընթերցողաց կամ լրագրի միջոցաւ և կամ առանձին բլօշիւրայով. տա այժմ բաւականանում ենք տալու, որ կատարեալ իրաւացի էր «Մշակի» չը գիտեմ որ ժամանակ արած նկատողութիւնը «տալիսակ նեղութեան» անուանելով հայ գործակատարներին:

Աբել Ապրեանանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ապրիլի, մարտի 21-ին, առաւօտեան ժամը 9-ին ԹԻՖԼԻՍԻ ամբողջ մասերի, այսինքն առան և երկու պարբերական հրատարակութիւնների ներկայացուցիչները, պատիւ ունենալու ներկայանալ կովկասի Գլխաւոր հսկավարիչ իշխան Գաղուվովին Կօրտսովին:

—

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԳԱՐԻՑ ստացանք 80 րուբլ բաժանորդագին «Ժուրնալ գ'Օրիանի» համար հետևեալ անձինքներից: Քահանայ Սերովբէ Լազարեանց 8 րուբլ, Օգոնես Պախչաթարեանց 4 ր., Մանուկ Սերոպեանց 4 ր., Միհրան Շուշանեան 8 ր., Յովհաննէս Թամամեան 4 ր., Պետրոս Քասապոլով 8 ր., կարապետ Քիչեճիով 3 ր., Մկրտիչ Խաչատուրիով 8 ր., կարապետ Օրթիլով 4 ր., կարապետ Թամամեան 4 ր., Մարգար Շապոշնիկով 4 ր., Սահակ Խաչկուզեանց 4 ր., Սարգիս Խաչիկովեցեանց 4 ր., Դևորգ Մինասով 4 ր., Մանուկ Փիլիպոսեան 4 ր., Պետրոս Հայրապետեան 5 ր.: Անցեալ փոստի հետ կանխի 100 րուբլ:

—

Մեզ գրում են ՂԶԼԱՐԻՑ: «Նորերումս պ. Զուբաբեան նուիրեց մեր երկրամաս ուսումնարաններին 100 րուբլ աղքատ երեխաների համար չորեր գրելու նպատակով: Քանկալի է որ և մեր մի քանի ազգայնք հետևէին պարոնի բարի օրինակին:»

—

Թիֆլիսի կլասիկական գիմնազիայի մի աշակերտ սկսել է արդէն թարգմանել ուսերէնից հայերէն Պիկեցի «Сборникъ разсказовъ изъ путешествія и быта народовъ» անուանված գիրքը և խնդրում է ուրիշներին ի զուր չաշխատանն այդ գիրքը թարգմանելու:

—

«Մշակի» ներկայ համարում տպում ենք Թիֆլիսի հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդի արձանագրութիւնների քաղուածները: Կաշխատենք միւս անգամ խօսել ընկերութեան գործունէութեան մասին:

—

Լսում ենք որ բժշկապետ Շահպարոնեանց գիմել է մի քանի երիտասարդներին, խնդրելով նրանց որ Զատկի տօներից յետոյ կազմեն հայկէն գասախոսութիւնների մի շարք յօգուտ լինելու հայոց ընդհանուր ուսուցչական ժողովի: Լսում ենք որ գասախոսութիւնները լինելու են Արծրունու թատրոնում:

—

Լսում ենք որ ձեռնածու պ. Լինց ամբողջ Զատկի շաբաթվայ ընթացքում կրկնելու է իր ներկայացումները Արծրունու թատրոնում:

—

Հաւատարիմ ազբիւրից տեղեկանում ենք, որ կողք գիւղի գործակալի Թիֆլիսի վիճակային կոնսիստորիային ուղարկած 300 րուբլուց աւելի վիճակային արդիւնքը չէ հասած գանձարանը, այլ մի անծանօթ կեզծարար անձ է տասկել այդ գումարը նոյն կոնսիստորիայի անդամի և քարտուղարի ստորագրութեամբ և կնիքով վաւերացած յայտարուով (повѣстка): Հայր Մամբրէն այդ մասին քննութիւն է սկսած: Անա ինչպիսի բաներ կարող են պատահել արհեստ աւագութեան պակասութեան պատճառով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանական կայսրի ծննդեան օրը պահպանականների կենտրոնական մամուժողովը մի ուղերձ ներկայացրեց Վիլհելմ կայսրին: Մամուժողովի պատգամաւորներին, որոնք յանձնեցին կայսրին ուղերձը, նա ասեց մօտաւորապէս հետևեալը: «Իմ կեանքի իւրաքանչիւր վերջացած շրջանը յիշեցնում է ինձ, որ Ամենագօրը, յայտնի ժամանակ ներում իր գործիքները ընտրելով, ինձ էլ ընտրեց մի քանի գործեր կատարելու համար: Ես միշտ գտել եմ ինձ հարկաւոր եղած մարդկերանց թէ քաղաքական և թէ պատերազմական մասերի համար: Ժամանակները այժմ շատ ծանր են. եթէ անցեալ տարի մի ինքնակալ թագաւոր և ժողովրդի կամքով ընտրված պետութեան գլուխ աւերուղ կուսակցութեան գոհ գարձաւ, ուրեմն ով կարող է հաւատս ընծայել ապագային: Ես ուրախութեամբ տեղեկացայ, որ իմ շրջաբերականը գերմանական պարլամենտի բացման ժամանակ և իմ հրովարտակը երկրի ազգարնակութեան միաձանութեանը բաւականութիւն պատճառեց: Ես հարկաւոր համարեցի նորից յիշեցնել, թէ ինչ բան է պահը Պրուսիայի մէջ:»

«Köln. Zeit.» լրագիրը մարտի 20-ից հաղորդում է հետևեալը: Կոմս Վօլկենշտէյն, որ աւստրիական դեսպան է նշանակված Ս. Պետերբուրգի մէջ, այսօր փարիզ ուղեորվեցաւ: Ամեն տեղից հաւաստացնում են, որ կոմս Վօլկենշտէյն բացի Պուէնտի հարցից, այլ քաղաքական յանձնարարութիւն չունի և որ այս անգամ նա չի տեսնվիլ իշխան Բիսմարկի հետ: Լրագիրներից շատերը հաւաստացնում են որ իշխան Բիսմարկ ասատիկ գրազված է արտաքին քաղաքականութեամբ: Շատերը մինչև անգամ ենթադրում են, որ պարլամենտն էլ ստիպված կը լինի զբաղվել արտաքին գործերով: Խնդրէս երկիւղ չը կայ պատերազմի սկսվելու համար, մինչդեռ թէ գերմանական և թէ ուրիշ պետութիւնների մէջ ժողովուրդը հաւատացած է, որ շուտով պատերազմ է սկսվելու: Աւստրօ-Ունգարիան անպատճառ կամենում է պատգամաւորների ժողովից գրամ պահանջել Բոսնիան և Հերցեգովինան ապահովելու համար: Դրանից կամենան եզրակացնել, որ Աւստրիան կամենում է այդ նահանգները իր հետ միացնել: Վիէննայից վճռորոշական հեղբում են աւստրիական կառավարութեան այդպիսի պետութիւնը: Բացի այդ դժուար է իրագործել այդ պետութիւնը: Սուլթանը այնքան մեծ նշանակութիւն է տալիս իր բարձր իրաւունքներին այդ նահանգների վրա, որ երբէք չենք կարող ենթադրել, թէ նա կը համաձայնի Աւստրիային տալ գրամ պահանջելու իրաւունք:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑ

Ըստ ամենայնի Ռուսիան ուզում է Ասիայում ունենալ իր ազդեցութիւնը, որ ինչպէս գիտենք, ամենևին չի համապատասխանում Անգլիայի շահերին:

բէք նրանցից չի հրաժարվի և, եթէ այդ հարցի մասին եւրոպական կոնֆերենցիա կազմվի, Աւստրիայի մեծապրուեիան հաւասարակ կը լինեն Անգլիա, Գուսսաստան և Թուրքիա:

ՍԵՐԲԻԱ

Բէլգրադից „Polit Corresp.“ լրագրին գրում են հետեւեալը մարտի 20-ից: Մարտի 19-ին առաջադէմների կուսակցութեան ժողովրդի ներկայացուցիչները, որոնք եկել էին Թագաւոր Միլանին շնորհաւորելու համար: Դրանք թէեւ այնքան շատ էին, որ լցրել էին ամբողջ կուրը: Նկրճին գործերի մինիստր Գարաշանինն դիմեց պատգամաւորներին մօտաւորապէս հետեւեալ բովանդակութեան ճառով: „Եղբայրներ, տեսէք, թէ ինչ բանի կամենում են մեզ հասցնել արտաքինները. նրանք ցանկանում են, որ մենք պատերազմ սկսենք մի հզօր դրացու հետ: Մեր վերջերից դեռ ևս արիւն է հոսում: Մենք դեռ չենք վճարել մեր հին պարտքերը, մեր սահմանների վրա թափված են գիւղերի և քաղաքների աւերակներ, որոնք վերականգնման կարօտ են: Դեռ ևս հառաչում են այն անձինք, որ վերջին պատերազմի չնորհիւ թիւրքերի հետ որբ և այրի մնացին և որոնց պետութիւնը և հասարակութիւնը դեռ չէ կարողացել օգնել, իսկ արտաքինները կամենում են հայրենիքը աւելի մեծ թշուառութեան մէջ գցել: Բայց դուք կարող էք հաւատ ընծայել ձեր Թագաւորի խոստումներին:“ Այդ խօսքերը արտասանելու ժամանակ ներկայ եղողները սկսեցին աստիճ ծափահարել: „Մեր խոստումն Թագաւորի խորհուրդը կազմելով, շարունակից նկրճին գործերի մինիստրը, մենք մեզանից կախված բոլոր միջոցները գործ կը դնենք մեր Թանգագին հայրենիքը դժբաղդութիւններից ազատելու համար և ամեն կերպ կաշխատենք մեր դրացիների հետ խաղաղ ապրելու համար:“ Դրանից յետոյ ներկայ եղողները սկսեցին կեցցէներ կանչել ի պատիւ Թագաւորի, Թագուհու և Թագաժառանգի: Նրանք միմեանց խօսք տուին աշխատել, որ „երկրի և ժողովրդի շինարիները, որոնք պատերազմ են կամենում“ այլ ևս սկսպէնդայի անդամ չընտրվին:

Պէտք է կարծել, նկատում է „Голосъ“ լրագիրը, որ Թագաւոր Միլան շատ գոհ չէ այն պայմաններով, որոնցով շրջապատված նա անց է կացնում իր Թագաւորութեան առաջին ամիսը: Թագաւորութիւն գահընկէց լինոյ Սերբիան առաջվայ պէս մի երկիր է ներկայացնում, որտեղ մնքառում են երկու հակառակ կուսակցութիւններ, աշխատելով իշխանութիւնը իրանց ձեռքը գցել, իսկ սերբիական մինիստրութիւնը ընդդիմադրութեան է հանդիպում քաղաքական այն բոլոր գործիչների կողմից, որոնք չեն համակրում Սերբիայի և Աւստրօ-Ունգարիայի սերտ բարեկամութեանը: Սերբիան Թագաւորութիւն յայտնելու պատճառով կայացրած հաշտութիւնը խանգարվեցաւ այդ գործի կատարվելու միւս օրը: Սկուպչինայի մէջ ընդդիմադրական կուսակցութիւնը անյապաղ սկսեց յարձակվել մինիստրութեան վրա և գործը այն դրութեան հասցրեց, որ սկուպչինան ստիպված էր դադարեցնել իր պարապմունքները, որովհետև սկուպչինայի արտաքին կուսակցութեան հրաժարականից յետոյ նրա անդամների թիւը բաւական չէր օրէնսդրական վճիռներ կայացնելու համար: Ապագայ ընտրութիւնները չեն բարւոքի կատարվելու, եթէ ընտրողները հրաժարված պատգամաւորներին կրկնակի կերպով չընտրեն: Մի և նոյն ժամանակ պատգամաւորներից յայտնութիւններ են ստացվում, որոնք ապացուցանում են սերբիական նոր Թագաւորին, թէ որքան անկի է նրա հզօր պատակներին այժմեան միջնադարութեան աւազակութիւնը: Ընդդիմադրական մամուլը անդադար յիշեցնում է Թագաւորին, թէ Սերբիայի արժանաւորութեանը պատիւ չէ բերում նրա միջնադարեան խոստովանութիւնը: Սկզբ հոգեւորականութիւնն էլ իր կողմից անդադար յիշեցնում է կառավարութեանը այն աններելի սխալը, որ նա գործեց, հրաժարելով սերբիական միտրօպոլիա Միխայիլից:

Մօսկվայի մէջ ապրող սերբերը, շնորհաւորելով Թագաւոր Միլանի նոր տիտղոսը, յանկութիւն յայտնեցին, որ Միլան Թագաւոր դրկի Միխայիլ Միտրօպոլիտից Դուշան Թագաւորի Թագը: Այդ հեռագիրը առանց պատասխանի մնաց, որովհետև առաջինը շատ հաճելի չէր նոր Թագաւորին և կրկրող պատճառում էր երկու միմեանց հակասող ցանկութիւններ:

Ամենքին յայտնի է, որ Դուշան Թագաւորի Թագը վաղուց Աւստրիայի մէջն է և պահվում է աւստրիական կայսերական Թանգարաններից մէկի մէջ: Թագաւոր Միլան միայն երկու միջոցներով կարող է ձեռք բերել այդ Թագը, կամ ուժով խլել և կամ իրեն ողորմութիւն խնդրել Ֆրանց-Յովսէփ կայսրից: Առաջին միջոցի մասին աւելորդ է մինչև անգամ խօսել, իսկ եթէ աւստրիական կայսրը կը բարեհաճի Դուշանի Թագը Սերբիային վերադարձնել, այդ ողորմութիւնը երկրին էժան չի նստի:

Թէպէտ Մօսկվայի սերբերը անաչառ ցոյց տրին, այնու ամենայնիւ այդ անաչառութիւնը չէ փոքրացնում նրա քաղաքական նշանակութիւնը: Թագաւոր Միլան նկատում է մի նշանաւոր ընդդիմադրութիւն իր միութեանը, որ ձգտում է Սերբիան Աւստրօ-Ունգարիայի գաղնակից դարձնել և նպաստել երկրորդի նախագիծներին բալկանեան Թերակղզու վերաբերութեամբ: Այդ ընդդիմադրութիւնը յենվում է հասարակական կարծիքի վրա, որ երբէք չէ համակրել Աւստրօ-Ունգարիային: Շատ երիտասարդ և վաճառաւոր է երկար ժամանակ հակառակել սերբերի միաժամանակութեան այդպիսի արտայայտութեանը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«National» լրագիրը հաղորդում է. «Կիրակի երեկոյեան, Վիկտօր-Հիւգոն մեծ հացկերոյթ տուեր: Ձայն ժամանակ մեր ազգային բանաստեղծին հաղորդեցին, որ Կայսր Ալէքսանդր III-ը նորից մահուան պատասխանված հինգ անձանց, որոնց համար «Ձեչատնեների» հեղինակը միջնորդել էր Թագաւորի առաջ մէկ նամակով, որ հրատարակված է լրագիրներում: Այն ժամանակ Վիկտօր-Հիւգոն վերկացաւ և խոսքը զգացված, աչքերը ոգեորութեան արտասուքներով լի, բարձրաձայն առաջարկեց հետեւեալ կենացը, որին միացան ճարչին բոլոր ներկայ եղողները:—Խնամում եմ այն Թագաւորի կենացը, որը նորել է մահուան դատապարտված հինգ անձանց, և որը նրանց բոլորին կը նորի:»

—Գերմանիայում, մարտի 22-ին, միշտամ էր Գէօտէի մահուան յիսնամեակը: Բերլինում բանաստեղծի արձանը զարդարեցին կանաչով և ծաղիկներով: Վէյմարում, բանաստեղծի գերեզմանի վրա հոդեհանդիստ կատարվեցաւ, և գերեզմանի վրա դրեցին Գերմանիայի զանազան ծայրերից ուղարկված դամբանագ պսակներ:

—Մի և նոյն օրը, մարտի 22-ին, Վիլհելմ կայսրը ոտնկոչ գորքի մէջ իր ծառայութեան 75 ամեակը:

—«Temps» լրագրին Վիէննայից հեռագրում են, մարտի 21-ից, որ ուղղական պաշտօնական լրագիրները հերքում են լուրերը այն բանի մասին, որ իբր թէ ներկայումս պետութիւնների մէջ բանակցութիւններ են լինում եւրոպական կոնգրէս հրաւիրելու համար:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամենապզեցիկ կինը աշխարհիս վրա: Ներկուսան Հին և Նոր աշխարհի չատ լրագրերում տպվեցան հետեւեալ բարեւների կազմից յայտարարութիւններ, որոնց մէջ նա խոստանում է 20,000 դոլար պրէմիա տալ ամենազիպզեցիկ կնոջը աշխարհիս երեսին, իսկ 10,000 դոլար ամենագեղեցիկ աղամարդին: Ինչն խոսան հասկանալի է, որ պրէմիա ստացող դեղեցկուհին պարտաւոր է մի որոշեալ ժամանակի իսան ցոյց տալ «պատուելի» հասարակութեանը յոգնած բարեւում: Միացեալ-Նահանգների ամեն ծայրերից այդ ճարտիկ անտարբերներն արդէն բազմաթիւ նամակներ է ստացել, որոնց հեղինակները և հեղինակուհիները նկարագրում են իրանց ֆիզիկական յատկութիւնները ամենագրաւիչ գոյներով: Նրանցից մէկը պնդում է, որ ինքն ամենադեղեցիկ աչքեր և ձեռքեր ունի, մէկ ուրիշը գոհում է իր հրաշալի, կենտանական հոսի մի աչքերը, երրորդը իր հրաշալի մազերը, և այլն: Մէկ դեղեցիկ այրի կին հետեւեալ նամակն ուղարկեց Բարեւումին: «Ես այժմ միայն 25 տարեկան եմ, և երեք տարի է, որ ես այրիացել եմ: Միամուսնութիւնը անտանելի է ինձ համար: Սկանչի փոփոխութիւնը և դէպի տատր երկիրները ճանապարհորդութեան յուզմունքները ինձ հաճելի կը լինեն: Ես ամուսնացած եմ միամտանակ դաշնամուրի վրա մէկ ձեռքով «Yankee doodle», իսկ միւս ձեռքով «Fishe's hornpipe» և մի և նոյն ժամանակ դեղեցիկ ձայնով երգում եմ: Ես այդ բոլորը միևնոյն անգամ աչքերը փակած էլ կը կատարեմ: Ձեզ լաւ յայտնի է, թէ որքան դժուար է հասարակական պիկ ունենալ, մանաւանդ միայնակ կնոջ համար:» Նամակի հետ ուղարկած ֆոտոգրաֆիական պատկերը ցոյց է տալիս խնդալուն մի սիրուն հագնված դեղեցիկ կին:

* * *

Կնոջ անապատութիւն: Տրիէստում, այս օրերս, մի երիտասարդ կին, որը անբժշկելի հիւանդութիւն ունէր, մերամաղձութեան պղպեղութեան տակ, իրան պզեց չորս յարկանի տան կատարից: Նրան տապան միջնակարգ հիւանդացաւը: Վնասք բարեկամները կանգնելով նրա մահուան անկողնի չորջը, տրամաբանեցին. «Թէ չատաւ, այնպէս ջանդ է, նա միայն 28 տարեկան է:» Հիւանդը բացեց աչքերը: «Չէ—նորին ձայնով արտասանեց նա. 25 տարեկանից աւ աւելի» և վախճանվեցաւ:

* * *

Հէյդէ Ֆրանտիացի: Ֆրանսիացի մի ինժիներ, որը Աէտա-Լոյիէնի շրջականերում պատահական հետազոտութիւններով էր պարապում, 500 մետրանոց խորութեամբ հորը ծակելով, գտաւ տաք ջրի մի աղբիւր, որից ջուրը երկրի մակերեսոյթից 26 մետրանոց բարձրութեամբ էր խփում: Ջրի սիւնը, հետեւապէս, նոյն բարձրութիւնն ունէր, ինչպէս և հէյդէրում, որը յայտնի է «Straske» անունով (Բալանդիայում). Ջուրը նոյնպիսի բարեխառնութիւն ունի և սառուկ չատ ածխաթթու: Ֆրանսիական գիտութիւնների ակադեմիան մտադիր է այդ «ջրային հրաբուխը» աւելի ճիշդ հետազոտութեանը ենթարկել:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 մարտի: „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. դատապարտված տերրօրիստներից բողոքից պետաչնիկօվ: Նրա խնդիրքը քննելուց յետոյ առանց հետեւանքի է թողված: Խնդիրքներ ներկայացրին նաեւման մասին մասամբ դատապարտվածները, գլխաւորապէս նրանց ազգականները: Արդարութեան մինիստրի զեկուցմանից յետոյ Թագաւոր կայսրը բարեհաճեց թեթեւացնել Ֆրիդենսօնի և Լիւստիգի պատիժը. առաջինին 10 տարի տաժանակիր աշխատանքների, երկրորդին չորս տարի: Իսկ մահուան պատժի դատապարտվածների պատիժը փոխարինել անժամանակ տաժանակիր աշխատանքներով բացի Սուխանովից, որին կախելու տեղ հրացանով սպանել:

ՕՐԼՈՒՍԱ, 19 մարտի: Պրիմօրակայա բուլվարի վրա բևեռվերով ապահոված է Պեժվի գինուորական դատարանի պրօկուրօր Սարելնիկով, որ հսկում էր քաղաքական գործերի քննութեան վրա: Ցանցատունների երկուսը կալանաւորված են: Կալանաւորութեան ժամանակ երեք մարդ վիրաւորվեցան: Երկուսն էլ հրաժարվում են յայտնել իրանց ազգանունը, երկուսն էլ 20 կամ 25 տարեկան երիտասարդներ են:

ՕՐԼՈՒՍԱ, 20 մարտի: Ցանցատունը Սարելնիկովի սպանելուց յետոյ, վազեց Պրիմօրակայա փողոցը, որտեղ կանգնած էր կառապանը՝ նրա համաձայնը: Մարտի 19-ին կատարվեցաւ Սարելնիկովի առաջին հոգեհանդիսաը: Ներկայ էին գլխաւոր նահանգապետ Դուբիչ, քաղաքապետը, գեներալներ, քաղաքացիները և զանազան բաժինների ներկայացուցիչները: Խուզարկութեան ժամանակ ցանցատունների մօտ գանվեցան. երեք բեմվոլվեր, երեք դաշոյն, մի քանի անցագրեր և նոյն: Նրանցից մէկը բնակվում էր սրճի հիւրանոցում, պահդ իջեւանել էր Սարելնիկովի: Ձեն ցանցատներից երկու օր առաջ էր գնված: Զարապործներին բռնում էին քաղաքային պահեստի բանուորները, որոնցից վիրաւորված են պաշտոնով մէկը ոտքում, իսկ միւսը ձեռքում, վիրաւորված է նոյնպէս մարտական առաքինանուերը: Երկրի վերջերն էլ վտանգաւոր չեն: „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. կայսերական Մարիայի բաժնի կառավարութիւնը ժամանակաւորապէս յանձնված է Պետական խորհրդի անդամ Տիռովին: Սուխանովի մահուան պատիժը կատարված է մարտի 19-ին կրօնշտատի մէջ: Սօխանովի մահնաժողովի պատրաստութեանների նախագիծը հաստատված է ներքին գործերի մինիստրից: Այդ նախագծի համեմատ պարապմունքները կը սկսվեն անյապաղ Զատկից յետոյ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 մարտի: Ազատտնտեսական (Вольно-Экономическое) ընկերութեան նախագահ ընտրված է նախկին փոխեսար Արապա: Նա ստացաւ 63 ձայն 14-ի դէմ: Գրէչկին ստացրին: Նկարների նետաքրը պատկանութեան մասին վերջացան:

ՕՒԼՍՍԱ, 21 մարտի. Մարտի 20-ին Սարելնիկովի սպանողներին յանձնեցին մեզդրական սկսը, երեկոյեան 9 ժամին պինուորական դատարանը սկսեց քննութիւնը: Կէս գիշերին յայտնեց դատավճիռը: Մարտի 21-ին կայացաւ Սարելնիկովի թաղումը առանձին հանդիսով, ներկայութեամբ իշխանութեան ներկայացուցիչների, զօրքերի և բազմաթիւ ամբոխի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 մարտի: Պետական բանկի 5% առմանակր առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 50½ կ., երկրորդ 91 ր. 25 կ., երրորդ 90 ր. 50½ կ., չորրորդ 90 ր. 87½ կ., հինգերորդ 90 ր. 50 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան առմանակր արժէ 216 ր. 75 կ., երկրորդ 211 ր. 5 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան առմանակր արժէ 90 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր. 5 կ., երրորդ 90 ր. 5 կ., ոսկի 8 ր. 13 կ.: Ռուսաց 1 րուբլի նշոգների վրա արժէ 24,12 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ 37 պֆ., Փարիզի վրա 255 ֆրանկ: Բօրսայի արտադրութիւնը ամբ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՆՍԻՍՏՈՐԻԱՑՆ

Հայոց վրաստանի և Իմերէթի Ծառուցանէ, թէ նրա ատենում նշանակած է ամէն րդ 5-ին ապրիլի ներկայ տարվայ և կրկնաձուրդ 6-ին նոյն ամսի, կապալաւ տալու եկեղեցական դիւզերը, որոնք գտնվում են Ախալքալաքի գաւառում թիֆլիսի նահանգի։ Պայմանները յանկացողք կարող են տեսնել կոնսիստորիայի դիւանատունը ամէն օր, բացի տօներից, առաւօտեան 9-ից մինչև 2 ժամին։

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Ամենաանվնաս, բոլոր դոյների հետ գործածութեան եղանակը։ Գրօվանեան Ջ է Թ Ֆունար 60 կ., և տուալէտի նոր պատկառելիքներ։ Գրիվնակ, Լօնդօն հիւրանոցի տակ։

1—5

ԲԱՑՕՐՈՇ

Ազնուրովի բամբակի գործարանից վաճառվում է ամէն տեսակ բամբակեղէն ապրանքներ, որոնք ստացվել են վերջին ցանկութեամբ ձեռք բերած մեքենաներով։ Ցանկացողները կարող են դիմել գործարանի կանոնաւոր վաճառատունը Թիֆլիսում, Գրիբոյեդովի փողոցում, № 4։

2—3

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ՋԱՏԻԿ

գլխարկներ 1 ր., ֆուֆայկաներ 2 ր. 75 կ., բրիւկներ 4 ր., բիջակներ 8 ր. ամբողջ հագուստ 13—19 ր., դրապ, մահուդ, արխալո, պրիչներ և ալբօմներ կէս գնով։ Հնդկական բրինձ 6 կ., սագօ և պերլօվայա կրուպա 9 կ., պաներ հնսաներ 70 կ., նշշտայ կօլմանե 18 կ. ֆունար, լուծողական ձեթի պիլիւլներ 2 կ., լուացքի փոշի 5 կ. ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ։ Մեդրամամ և արծաթէ մետալներ 35 և 42 կ. ֆունար։ Մեծ քանակութեամբ անգլիական և ֆրանսիական մահճակալներ 30% էժան քան թէ ուրիշ տեղ, այսպէս երեխաների համար 4 ր., մեծերի համար 12 րուբլուց։ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ։

36—36

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒՄ լաւ ԾԱԽՈՑԻ սիրողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԱԽՈՑ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի։ Սա երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին։ Ծխախոտի գինը, ֆունար 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի։

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալկերեում, Վլօրցօվի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արտիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում։

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

10—25

Ա. Ս. ՅՈՒՐԻՆՕՎի և ընկերութեան գեղական պահեստը պատիւ ունի յայտնել, որ այսուհետև առևտուրը կը կատարվի հետևեալ ֆիրմայով. ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ («КАВКАЗСКОЕ ТОВАРИЩЕСТВО ТОРГОВЛИ АПТЕКАРСКИМИ ТОВАРАМИ»), *որի կանոնադրութիւնը ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՑՆ հաստատված է ներկայ 1882 թ. յունվարի 29-ին։ Ընկերութեան պահեստը գտնվում է թիֆլիսի տանը, թանդարանի դէմ։*

4—7 (եր. և ուր.)

КЁЛЕРСКАЯ
ДУШИСТАЯ ВОДА.

1—50

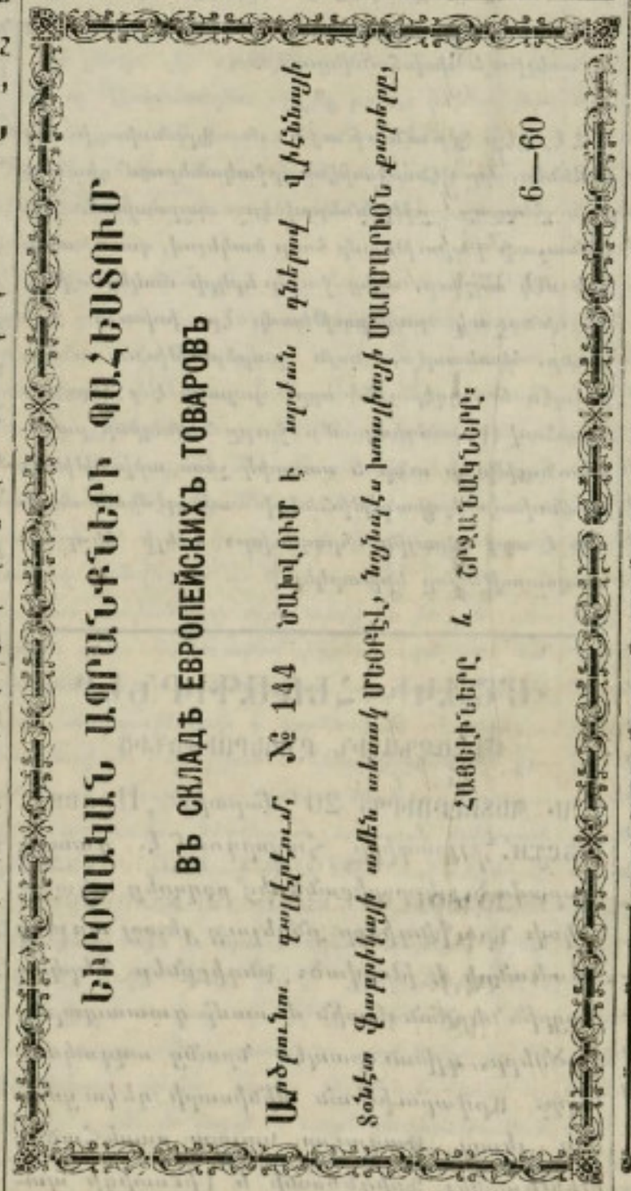
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՄՄՎԱՅ ՎԵՐՋԸ

ՄԱՏԻՏՆԵՐ 8 կ. դիւժինը, ԾՐԱՐՆԵՐ 3 կ. հարիւրը, սապօն 3 կ. հատը, արևի ԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐ 50 կ., ՇԱՓՈՒՆԵՐ (նոր ոճով) ժամացոյցի համար 50 կ., կրաւնեը 10 կ., ջրի ամաններ 30 կ., կժեր 25 կ., կախարանները 4 կ., ՖԻԼՏՐԱՆԵՐ 3 ր., ԾԸԾԻՆԵՐ 1 ր., հայելիներ 35 կ., վարտիքներ 4 ր., պիջակներ 6 ր., ԱՄԲՈՂՋ ՀԱԳՈՒՍՏ 13 ր., գլխարկներ 1 ր., ՀԸ ԹՐՋՎՈՂ վերարկուներ 6 ր., շչհօսկա 90 կ., ԱՍԵՂՆԵՐ 100 հատը 8 կ., կանանց և ազամարդկանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 2 ր. 50 կ. դիւժինը, ՄԵՂՐԱՄՈՄ 32 կ. անգլիական ֆունտը, կանֆետներ 40 կ. ֆունտը, ԴՐԱՊ, տրիկօ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ, բրիտանական մետալէ առարկաներ և այլն ԿԻՍԱԴՆՈՎ, մամբ, մոմբասա և այլն շատ էժան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԿԵՐԵԱ։

2—50

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԶՄԻՒՌՆԻԱՑԻ

„ԱՐԵՒԵԼՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ“ ամսագրին բաժանորդագրվում են Բ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան գրասենեակում։ Տարեկան գինը, 12 տետրակի 10 րուբլ կ։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Газетное Агентство В. Шавердова.

10—10

Լոյս տեսաւ Գ. ՍՄԲԱՏԵԱՆի հրատարակութեամբ Հայերէն ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՑՐՈՒԹԻՒՆ-ԼՕՏՈՆ վաճառվում „կենսօնաննական“ գրավաճառանոցում։ Գինն է 1 ռ. 20 կ., ճանապարհի ծախքով 1 ռ. 60 կ։ Օտարաքաղաքացիք Թող բարեհաճեն դիմել ուղղակի հրատարակիչին հետևեալ հասցէով. Въ Тифлисъ, Центральную Книжную Торговлю Гр. Сумбатову.

5—5.

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՒՏԻ

ԱՊԱԿԻՆԵՐԻ *գործարանս բացված է և պատրաստում է ՇԻՇԵՐ, ԲԱՆԿԱՆՆԵՐ, ԲԻՇԿԱԿԱՆ ՇԻՇԵՐ, ԹԼՑԻ ԱՄԱՆՆԵՐ, ամէն տեսակ առարկաներ ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ համար։*

Նոյնպէս ընդունում է պատուէրներ առանձին ձևերի։

Գործարանիս արտիւնքները ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ծախվում են **ՍԻՄԻԷՆՍԻ և ԳԱԼԿԷԻ** *կանաւօթայում թիֆլիսի երկրորդ Դիմնազիային կից։*

ԲԱՐՕՆ **ՖՕՆ-ԿՈՒԶԵՆԲԱԽ**

3—5

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձնող գինը 2 ր. չուշը,* **ՓՈՍՏՈՅՈՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԼՂ**, *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. տանը և վրձին գլխացաւի գէմ,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հոտաւէտ ջրեր և այլն*

96—100

Մրջի փողոց, կաթոլիկեական փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵՐՁԵԼ *ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ* ԿՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., *չամագաններ 250—25 ր., սակիջաճներ 1. 30—12 ր., սաճենդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարտաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտ., կուխոնների պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուրմի վալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., ակվոլվերներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէլոլվերի, սիգար Ռինգարդի ֆարթրիջից. պատրոս և թամբաքու կուշնարօվի գնդի պատրօզի. 5,000 ՖՈՒՏՆ ԹԻՑ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էվենէմի. կօֆէ էվենէմի և Միխէլսօնի. պեսերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ դինէվտաճառների, հանքային և դարնջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գուլճուկ (шухъ), պատճեններ սամովարի և չայու, գանակ հանգոյ դանագան ֆարթրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. դրչակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջրի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխոնների 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիւրօր. մես կարելու մաշինայ. Անգլիական ուէմներ, բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջազոցներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—չուր մաքրելու, կրահմալ կարօրկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ծակոց, թուղմ փոշուի, կանվերտաներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, դրչակոթ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիներ, գազմներ սեղանի և չայու ֆրատէ, վարշավի և բրիտանական գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուխիկէք 45 կ.—5 ր., շամպանիներ ամէն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխա, պլաստիկաններ վարշավու, ԹՆՋԻՆ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամէն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխա, շապիկներ, մարդկերանց գալուստիկներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոգի. անդրեր շիրմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուգքի թիկ (бумага) մատոկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆեչաակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմանեներ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գրամատերկինի ապրանքներ, սապոն ամէն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոտր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։*

վաճառականներին առանձին պայմաններով և գինջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻԽԱՑԼ. ՏԷՐ ՆԻԿՈԼՕՍԵԱՆՑԻ *պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.*

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

16—180

Մրջի փողոց, կաթոլիկեական փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

+№ 51 Մարտի 25 (Ապրիլի 6) 1882 Մարտի 25 (Ապրիլի 6) № 51

ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարեմանը 6 րուբլ։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում պրկում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Յաճախադրութիւնը դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնն ընդունւում է ամէն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են հերթականի բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Առաքելանից։ Նամակ խմբագրից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Իտալիա։ Գերմանիա։ Բաւարիա։ Ազգային լուրեր։—ԽԱՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Արդեօք կօգնի մեզ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ

—

Մարտի 12-ին

Ինչպէս յայտնի է, համաձայն եկեղեցական կանոնադրութեան 1031 յոդ. ամէն երեցփոխան պարին լրանալուց յետոյ, պիտի ներկայացնի ընդհանուր ծխական ժողովին, մանրամասնութեամբ իր հաշիւները, ինչպէս վերաբերեալ եկեղեցական գործերին, նոյնպէս էլ եկեղեցական գումարին։

Բայց սրտմտելու կանոնադրութեան մէջ, պարզաբանած չէ թէ ինչ ձեով պիտի հրաւիրի ժողովը և ինչքան մարդով կարող է կայանալ, այս պատճառով վիճաբանութիւնը կանոնաւոր ձև տալու համար այս ժողովներին, կարդադրութիւն է արել ներկայիս եկեղեցական հոգաբարձութիւն 10 յոդուածից, որոնց առաջ է, որ ժողովը լինում է ծանուցմամբ եկեղեցիներում երեք տաճկական օրն օրերին և ժողովը կարող է կայանալ անդամների մի տասներորդականով, կամ 35 մարդով, որովհետև թիւը, կարծեմ, այժմ հասնում է մինչև 350։

Ի հարկէ մինչև այժմ հաճախ այս կանոնին, երեցփոխանները ժողով էին անում, բայց նորերում, չը գիտեմ ինչ հիման վրա, Աստուածամօր և Քարոլիճեն եկեղեցիների երեցփոխանները փոխանակ վերոյիշեալ ձևին հետևելու, տուել են տալիս, մասամբ առաւելչէն, իսկ մասամբ հայհոյելէն հրաւիրագիրներ, թէ՝ մինչև 300 հատ, ինչպէս ասից երեցփոխանը Աստուածամօր եկեղեցու, և տալիս են ժամկոչներին առանց ցուցակի բաժանել։ Ժամկոչները, ինչպէս անկիրթ մարդիկ, բաժանում են անորոշապար ով որ առաջ է գալիս և որոնք ցուցակում չեն և չառելէն չեն տալիս։

Այսպէս կամ այնպէս, նշանակուած օրը ծխականները ժողովում են, գալիս են նոյնպէս ոչ հրաւիրեալները և յայտնում են երեցփոխին իրանց անթաւականութիւնը, որը իրան արդարացնում է, թէ ժամկոչները մեղաւոր են եղել, այս պատճառով սխալ է պատահել։ Պարոնը նոյնպէս մտացել է տալ հրաւիրագիրում, որ իր ծառայութեան ժամանակը լրացել է և թէ պիտի ընտրուի մի նոր երեցփոխան։ Ժողովականները միաձայն վճռեցին, անկանոն հրաւիրման պատճառով փակել ժողովը և նշանակել մեա անգամեան։

Զարմանալին այն է, որ երեցփոխանը զարդացած անձն լինելով, ժամանակը որ երկար ժամանակ կատարել է այլ և այլ պաշտօններ,—ինչպէս նա պիտի անծանօթ լինի այս ձևերի հետ....

Մարտի 4-ին կրկին ժողով եղաւ երեցփոխանների և հաշիւների համար։ Հաշիւները ներկայացնելուց յետոյ, ընտրեցին տրիշ երեցփոխ Աստուածամօր եկեղեցու համար, իսկ Քարոլիճեն եկեղեցու երեցփոխանին յայտնեցին խորին չնորհակալութիւն իր աշխատասիրութեան համար։ Շուտով ծխական ուսումնարանների հոգաբարձութիւնը պիտի ներկայացնի հաստատութիւնաը իր հաշիւները և ծանօթացնի հաստատութիւնը ուսումնարանի ներկայ դրութեան հետ։

Ա.

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳԻՒՆ

—

Թիֆլիս, 23 մարտի

Լոյս տեսաւ «Պաւլիթ բէկի» III-րդ գիրքը։ Ըր կանոնաւոր կրկին ձանձրացնել այն պատուելի պարոնները, որոնք նպատակներին այդ վէպի ստորագրութիւնը, նրա I և II գրքերը ամենայն ուշադրութեամբ ուսումնասիրել պատճառով,—այս անգամ ևս «Պաւլիթ բէկի» III գրքի մէնաձաղուքիւն յանձնելի բացատրութիւն Թիֆլիսի «կենտրոնական պրաւաճառանոցին»։

Ուսուի ինդրում եմ այն պարոններին, որոնք գնել են «Պաւլիթ բէկի» I և II գրքերը, նիթէ կը ցանկային III գիրքը ևս ունենալ, կարող են դիմել յիշեալ պատճառանոցը, որի հասցէն յայտնի է իմ առանձին յայտարարութեամբ։

Բաֆֆի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Շնորհակալութեամբ առացանք գոկտոր Անդրէաս Պրժեսնու մի նոր պիտանի հետազոտութիւն պետրագրաֆիայից «Untersuchung der Vulcanischen Gesteine aus der Gegend von Abu-Zabel» վերնագրով։

—

Բաֆֆիի «Պաւլիթ-բէկ» վէպի երրորդ գիրքը այս օրերս լոյս տեսաւ։ Շնորհակալութեամբ առացանք խմբագրութեան մէջ հեղինակից մի օրինակ իր գրքից։

—

Այս օրերս լոյս տեսաւ Վարդանեանցի տպարանից պ. Թ. Աստվածատրեանցի թարգմանութեամբ Քրիստափոր Շմիդտի «Երեք գրոյց» գրքոյկը։ Այդ գրքի մի օրինակը շնորհակալութեամբ ստացանք թարգմանչից։

—

ՐՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա) քաղաքից ստացանք 46 րուբլ, որ իրանց մէջ հաւաքեցին հետևեալ անձինք։ Գասիկ Մարտիրեան, Պետրոս Զարայեանց և եղբայրք Մարտիրեանց, իւրաքանչիւրը 5 րուբլ, Գալուստ Անդէլոքեանց, Առաքել Ոսկանեանց, Սահակ Աւետեանց, Թէոս Եաղուբեանց, Ղուկաս Ղուկասեանց, Ստեփան Զարեհեանց, Յարութիւն Թիւնեանց, Սահակ Առաքելեանց, իւրաքանչիւր 3 րուբլ, Մարտիր Լալազարեանց, Խալաթ Աւետածատրեանց, Աւագ Աւետեանց, Գասպար Գալաբեանց, Սարգիս Տէր-Յարութիւնեանց, Յօհաննէս Կարապետեանց, Լազար Շիմաւոն տասը, իւրաքանչիւրը 1 րուբլ։ Փոսոի Ծախսը տուեց Արշակ Եաղուբեանց։ Այդ փոխից նախրատու անձինք իմացրած են մեզ 10 րուբլ յատկացնել կ. Պօլսի Գալֆայեան որբանոցին, 10 րուբլ մի օրինակ «Մշակի» ուղարկել ում կամենանք, իսկ 26 րուբլ յանձնում են մեր կարդադրութեանը գործ ածելու ինչ տգետ նպատակի որ մենք կը կամենանք։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են։ «Պ. Ա. Արիևանց խոստանել է ձեր լրագրում այստեղի հայ-աւետարանականների ընթերցարանի մասին։ Հարցը պարզելու համար կասեմ որ իսկապէս հայ-աւետարանականները դեռ մի կազմակերպուած դպրատուն կամ ընթերցարան չունեն, այլ այդ դպրատան կոչուածը մի պահարան է իր միջի 200 հատ հայերէն գրքերով։ Այս գրքերը մասամբ գնուած են, մասամբ ընծայուած։ Դա իսկապէս մի անալքեն դպրատուն է, բաց մեծ մասին մանկական գրքերից բաղկացած։ Գրքեր վերցնողների մէջ կան և հասակաւորներ, որոնք կարողանում են այդտեղ գտնել հայերէն ընթերցանելի գրքեր։ Ամբողջ դպրատունում, որ, ինչպէս ասեցի, բաղկացած է 200 գրքերից, ընդամենը կը գտնվի 30 հատ հոգեւոր բովանդակութեան գրքեր։ Այդ դպրատանից օգտվում են բոլոր կարդուքիւն չունեցողները և դա է դպրատանի արժանաւորութիւնը։ Իսկ ինչ որ վերաբերվում է այդ ընթերցարանի հայ-լուսաւորչականների դպրատանի հետ միացնելուն, դա ի հարկէ, շատ ցանկալի և լաւ միտք է, բայց մեր կարծիքով, դեռ շատ տարաժամ միտք է, քանի որ մեր, հայ-աւետարանականների այդ դպրատունը մի բոլորովին մանուածոյ և դեռ նոր փոքրիկ պահարան է միայն։»

—

Ջեռնաժու պ. Լէնց խնդրում է մեզ յայտնել, որ Զատկի ամբողջ շաբաթը նա ամեն օր ներկա գտնուելու, հայ ուսեալ դասը։» Այդ կէտից պարոն Դ. Քալանթարեանցի առաջարկութիւնը մեծ արժանաւորութիւն ունի, գոնէ էլ։ Բայց բարի ցանկութիւն ունենալը դեռ քիչ է. խօսքը և գործը շատ հեռու են առհասարակ միմեանցից։ Բաւական չէ—մտածողը անել այս ինչ գործի անհրաժեշտութեան վրա, հարկաւոր է նոյնպէս միացնել միջոց գործը առաջ տանելու համար։ Սկզբունքի հետ—այսինքն օգնել դիւղացուն, աշխատել թեթևացնել նորա ծանր ապրուստը—իւրաքանչիւր մտածող անձն կը համաձայնվի։ Ուրիշ բան է, ինչպէս դյուխ բերել մեր ցանկութիւնը. այստեղ կարող են անհամաձայնութիւններ լինել։ Պ. Քալանթարեանցը մասամբ վճռում է երկրորդ կէտը, առաջարկելով մեզ ընկերութեան կանոնադրութեան հետևեալ ծրագիրը։ Թէ որքան բաւականացուցիչ է ծրագիրը, թէ որ աստիճան հետևում է նա իր նպատակին—այդ կը լինի յետագայ առարկում։

Պարզ է թէ ինչ նպատակի պիտի ծառայէ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը։ Դրա նպատակը կարելի է բացատրել երեք բառով բարձրացնել գիւղացու կեանքը։ Բայց տեսնենք թէ ինչ է առում հեղինակը։ Նայ անենք կանոնադրութեան առաջի երեսը և կարդանք։

«§ 1. Հայոց գիւղատնտեսական ընկերութեան նպատակն է—նախ՝ հայթհայթել նրան կազմող անդամների համար անհրաժեշտ նիւթական չափ և երկրորդ՝ բուս ձեռնհասութեան մատակարարել հայ գիւղացուն նիւթական և մտաւորական հնարաւոր միջոցներ նրա գիւղատնտեսական արդիւնքը աւելի արդիւնաւոր կացուցանելու համար։» Ուրեմն, ընթերցող, ես պարտական եմ ներողութիւն խնդրել քեզնից, որովհետև կամենում էի մոլորեցնել քեզ. բայց յանցանքը մեծ չէ, ես ներողութեան արժանի եմ, պատճառ ինքս ակամայ սխալվեցայ։ Ինչ չէր իմ գործածը, երբ

Fonds A.R.A.M

յայտնեցին պիտի տայ Արծրունու թատրոնում բոլորովին նոր պրոգրամայով և նոր ստացած ապրանքներով։

—

Լրագրիները հաղորդում են որ երկրորդ փոխառութեան տիրաժի ժամանակ 75,000 գումարը տարաւ յայտնի ռուս գերասան պ. Նէլսկի։

—

Որքան երևելի բժիշկներ ունենք Թիֆլիսում, ապացոյց կարող է լինել հետևեալ իրողութիւնը։ Մի տիկին Կ. ամիսներով հիւանդ է լինում, նրան բժշկում են Թիֆլիսի ամենայայտնի բժիշկները պ. պ. Գ., Կր., և Մ., տալիս են զանազան դեղեր, ամենատաճանելի և վտանգաւոր օպէրացիաներ են անում, իսկ երբ տիկինը ձանձրանալով այդ բժիշկներից և դրեթէ մահվանը հասցրած, կանչում է Կ.—նանց բժշկին, յայտնվում է որ նա վեց ամիս է արդէն որ յղի էր և Թիֆլիսի երևելի բժիշկները իրանց բժշկութեամբ սպանել են երեխային, չը կասկածելով անգամ որ տիկինը յղի էր։ Բաղդատարար հիւանդը այս օրերս վիժեց մեռած երեխային, որ նա մեռած դրութեան մէջ ամիսներով մեն էր ածում։ Այդ տապաստիլի իրողութեան ճշդութեան համար, որ ցոյց է տալիս դեպքօմատոր և գերմանական յայտնի տպագրատներ կրոզ երևելի բժիշկների կատարեալ տգիտութիւնը, մենք պատասխանատու ենք։ Պ. պ. Գ. և Կր. ամենաընդունված և մոդային բժիշկներ են Թիֆլիսում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՏԱԼԻԱ

—

Իտալական պատգամաւորների ժողովի մէջ մարտի 20-ին պատգամաւոր Մասարի հարցս առաջարկեց արտաքին գործերի մինիստրին իտալական և ֆրանսիական բանակութիւնների կապի մասին Սալենդրայի մէջ։ Մասարի մեկնութիւններ պահանջից ինչպէս սկսած կապի հանգամանքների, նոյնպէս և այն միջոցների վերաբերութեամբ, որոնց գործադրում է արտաքին գործերի մինիստրը արտաքին գործերի միջև ապրող իտալացիներին պաշտպանելու համար։ Արտաքին գործերի մինիստր Մանչինի, պատասխանելով այդ հարցին, յայտնեց, որ Սալենդրայի մէջ Ֆրանսիացի բանակութիւնները յարձակվեցին իտալացի բանակութիւնների վրա, որովհետև վերջինները հրաժարվեցան մանակցել նրանց կազմած գործադարձարմանը։ Կաւի ժամանակ վիրաւորվեցան մի քանի իտալացիներ, որոնցից մեկը վերջը վախճանվեցաւ Մարսելի հիւանդանոցում։ Սալենդրայի մէջ պատահած անկարգութիւնների պատճառով Մանչինի դիմել է Ֆրանսիական կառավարութեանը, որ անյապաղ հրամայել է գաւառականի և վարչական քննութիւն անել մեղաւորներին գտնելու համար։ Քննութեան հետևանքները դեռ ևս հաղորդված չեն իտալական մինիստրութեանը։ Ֆրանսիական առաջին մինիստրը հաղորդել է, որ եռանդուն միջոցներ են գործադրված ապագայում այդպիսի անկարգութիւնների առաջն առնելու և իտալական բանակութիւնները ապահովելու համար։ Նոյն բանը յայտնում է և Ֆրանսիական դեսպանը Հռոմում։ Ինչ կը վերաբերի ցունիսի մէջ ապրող իտալացիների շահերի պաշտպանութեանը, որ նոյնպես յիշված էր հարցի մէջ, այժմեան պայմանները ի նկատի ունենալով, միայն իտալացիների շահերը չեն ճեռավում։ Ամենը բանակութեան են սպասում և այդ բանակութիւնը անկասկած կը տրվի։ Պատգամաւորների ժողովը կարող է հաւանացած լինել, որ մինիստրը կարելութեան չափ աշխատում է ապահովել և պաշտպանել արտասահմանում ապրող իտալացիներին։ Հարկաւոր եղած դէպքում իտալական կառավարութիւնը բանականութիւն կը պահանջէ և այդ պահանջի կատարման համար այնպիսի միջոցներ կը գործադրէ, որոնք չեն հակասում միջազգային սովորութիւններին և քաղաքական կանոններին։ Պ. Մասարի ընդհակալութիւն յայտնեց արտաքին գործերի մինիստրին այդ բացատրութիւնների համար։

—

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Օրերում իշխան Բիսմարկ բանական նըշանաւոր և անապատելի անաջողութեան հանդիպեցաւ, գրում է „Голосъ“ լրագիրը։ Իր անտեսական և ֆինանսական վերանորոգութիւններին գիտական նշանակութիւն տալու համար Բիսմարկի ստեղծած անտեսական խորհուրդը 33 ձայների մեծամասնութեամբ 31-ի դէմ մերժեց նրա օրինագիծը ծխախոտի մենաւաճառութեան մասին։ Այդ գործը ամենքի համար անապատելի էր։ Ամենքը հաւատացած էին, որ օրինագիծը կընդունվի անտեսական խորհրդից և հասատատ ազբիւրներից հաղորդում էին, որ նրա հակառակորդների թիւը միայն 25-ի է հասնում։ Լրագիրները չէին կարող հասկանալ, թէ ինչ էր պատճառը, որ մեծամասնութիւնը միացաւ ընդդիմադրականների հետ։

Այդ անդքը աւելի մեծ տպաւորութիւն գործեց այն պատճառով, որ իշխան Բիսմարկ յոյս ունէր, թէ անտեսական խորհուրդը նրան ձեռնտու միջոց կը կայացնէ և այդ միջոցի օգնութեամբ նա կարող էր ազդել պարլամենտի վրա, որ պէտք է գումարվի մայիսին։ Ըստ պէտք է մոռանալ, որ գերմանական անտեսական խորհուրդը ընտրողական հիմնարկութիւն չէ, այլ նրա անդամների մեծամասնութիւնը կառավարութենից է նշանակվում։ Այս պայմանները աչքի առաջ ունենալով, անտեսական խորհրդի հաւանութիւնը իշխան Բիսմարկի նախագիծներին չէ կարող մեծ նշանակութիւն ունենալ հասարակութեան համար, մինչդեռ նրա ընդդիմադրութիւնը չափազանց մեծ նշանակութիւն է ստանում, ապացուցանելով, որ մինչև անգամ կառավարչական տեսակէտից կատարելապէս „բարեմիտ“ մարդիկ չեն համաձայնվում օգնել պետական կանոնների անտեսական դիտաւորութիւններին։ Ծխախոտի մենաւաճառութեան օրինագիծը այսուհետև ոչնչացրած կարելի է համարել և նրան չի ազատի անտեսական խորհրդի մինչև անդամ երկրորդ քուէարկութիւնը, որ բիսմարկ աշխատում է կայացնել, յուսալով, թէ առաջին քուէարկութեան ժամանակ բացակայ եղած խորհրդի 9 անդամները երկրորդ քուէարկութեան ժամանակ ձայն կը տան յօդուտ օրինագծի։

Իշխան Բիսմարկի մտադրված ծխախոտի մենաւաճառութիւնը զզուանք է յարուցանում ամբողջ Գերմանիայի մէջ, ապացուցանելով ընկրկի արտիւնաբերութեան ամենամագնական ձիւղերից մեկը։ Այդ զզուանքը ապացուցանելու համար կարելի է առաջ բերել այն փաստը, որ նոյն օրը, երբ անտեսական խորհուրդը քուէարկում էր ծխախոտի օրինագիծը, Խոզենի պատգամաւորների ժողովը Ֆինանսների մինիստրի ճառից յետոյ միաձայն վճիռ կայացրեց ծխախոտի մենաւաճառութեան դէմ։ Դա երրորդ վճիռն է, որ կայացնում են գերմանական երկրորդական պետութիւնների պատգամաւորների ժողովները։ Բացի Խոզենի պատգամաւորների ժողովից առաջ ծխախոտի մենաւաճառութեան դէմ յայտնվեցան Բաւարիայի և Սախսոնիայի պատգամաւորները։ Գերմանական այժմեան պարլամենտը անկասկած չի բողոքի այդ վճիռների դէմ և իշխան Բիսմարկ երևի անկարող կը լինի իրագործել մտադրած փերանորոգութիւնը։ Ասում են, որ նա յոյս ունի գաթնել իր նպատակին հասնել աստիճ բարձրացնելով ծխախոտի հարկը, որի համար անտեսական խորհուրդը համաձայնութիւն տուեց 18 ձայների մեծամասնութեամբ 14-ի դէմ։ Բայց հարկ թէ այդ գործն էլ աջողվի, որովհետև ծխախոտի հարկի բարձրացնելը երևի նոյնպէս կը մերժվի գերմանական պարլամենտից, որովհետև նա միաձայն է ծխախոտի արտիւնաբերութեան համար։

Այդպիսով պարզվում է, որ իշխան Բիսմարկ հարկ թէ կարողանայ իրագործել իր անտեսական դիտաւորութիւնները, մինչև որ քաղաքական անտեսութեան հետ աչքի յարաբերութիւն չունեցող մի որ և է անցք չը վերացնէ նրան դիկտատորական այն

աստիճին անդամ երկրայի վերև պատասխած աստղերը։ Բանից դուրս է գալի, որ հայ գիտցին միայն երկրագործական հոգատարութեան առարկայ կը լինի. իսկ գիտատեսական ընկերութիւնը իր ամբողջ ջանքը թափելու է անդամների անձնական շահատիրութեան զգացմունքներին բաւականութիւն տալու և ապա, երբ անդամների գրպանները լցրած ու փորերը կշտացած կը լինեն, այն ժամանակ կարելի է մտածել գիտցական մասին։ Առհասարակ, մեզ, հայերիս, համար, ազգային գործը ոչ թէ սուրբ պատասխանատուութիւն է, այլ զաւթութիւն։ Կուշտ ճաչից յետոյ ազգասիրական ոգի սառնալ, ազգասիրական զգացմունքներ յայտնել ու փորը ինչ վիճել ազգային գործերի վերաբերմամբ՝ նպատակ է առանձքի առաջ գործողութեան։ Բայց, թողնենք բանասիրների գործը գրել գրչի դառապարանք հայի այդ անհանգստարարական յատկութիւններից մեկը ու վերադառնանք մեր յօդուածին։ Պ. Քալանթարեանցը չէ մոռացել հայի մի ուրիշ պակասութիւնը։ Նա քաջ տեղեակ է հայի հասկանութեանը. ահա ինչ է ասում նա. «Հայը, որպէս շահասիրտ ազգ, միշտ հակասիրտ է եղած դէպի վաճառականութիւնը.... հայը, եթէ Տեառ ունենար, լուսինն էլ կերթար, աւելի ասկի դիզելու յաւակով. բայց ափսոս, որ լոկ դիզելու, այլ ոչ դիզածն բան արժանին գործադրելու նպատակով։ Շատ բարի, եթէ հայը անասելի մեծ հակումն ունի դէպի փողը, եթէ նա ամեն բանի վրա նայում է անձնական տեսակէտից, եթէ նա ճարպիկ է տեղական զրպարտը լցնելում, ապա ինչ հարկաւոր էր նեղութիւն կրել ու բազդրեալ ծրագիր կազմել, որով կարելի լինէր խնճայնել հայի աշխատանքը ոսկի դիզելու։ Հեղինակը երևի մոռացել է, որ առհասարակ դժուար է կեանքում այն հաւատարմութիւնը պահպանել, որ և գոյը կուշտ լինի և աչքարը կենդանի։ Պ. Քալանթարեանցը կարող է պատասխանել, թէ ընկերութեան գործունէութեան երկու իրար բոլորովին հակառակ նպատակներ դնելու պատճառը եղել է մեղմացնել փոքր ինչ հայի «անմիրաւանութիւնը», «ընկերի վրա անվստահութիւնը», անհատական մեկուսացում դիրքը։» Կանոնագրութեան ծրագրում նիւթական օգուտ խոստանալով ընկերութեան մասնակցողներին, հեղինակը գուցէ կամեցել է ընկերական ոգի ներշնչել հայի մէջ. կամեցել է հրապարակել հայ ժողովուրդ, որպէս զի նա եռանդով անդամ գրվի ու ընկերագործին վճարել։ Եթէ այդպէս է, ապա ինչով կը բացատրէք հետևեալ տողերը։ «Ընկերագործը առ այժմ մեր կազմից նշանակեցինք 50 բուբլի, որպէս զի մասնակի լինի ժողովրդեան բոլոր դասակարգերին ևս, մանաւանդ վերջին տասնեակի անապահով ապագայ ունեցող մեր ազգային հոգևոր գաղութների ուսուցիչներին, որոնց համար որ կարող էր դառնալ ապագայում ցաւալի ծանրութեան, մի տեսակ պէնսիա։» Այդպիսով վճռվում է հայերի համար մի ուրիշ ոչ փոքր նշանակութիւն ունեցող խնդիր։ Մենք միշտ պահանջութիւն ենք զգում լաւ ուսուցիչների. բարձր ուսում ստացածները հետևանում են այդ ասպարէզից, նրանք հաղարապատիկ վար են դասում քաղքում ապրել և այնպիսի զբաղմունք ունենալ, որը նիւթականապէս աւելի է ապահովացնում, քան թէ գիւղը գնալ և ուսուցչի պաշտօն վարել։ Երբ կը հիմնվի ընկերութիւնը, ուսուցիչները կազատվին իրանց նիւթական ապահովութեան համար հոգս քաշելուց։ Բնական է մի քանի ընկերագործներ վճարել ու ամեն տարի պէնսիա տատնալով հանդիսաւ ապրել։ Երեսակայենք, թէ որքան մեծ պէտք է լինի ընկերութեան 50 բուբլու հատատասխան շահը, որ կարողանայ հասնել իր երրորդ նպատակին—այն է ապահովել ուսուցիչների ապագան։

Ահեղն է այժմ, ընթերցող, թէ ինչ մեծ նշանակութիւն ունի հայ ազգի համար գիտցական ընկերութեան հիմնելիքը։ Մի հիմնարկութիւնով երեք նշանաւոր հարցեր կարելի է լուծել համ գիտցական կշռացնել, ամեն օր միս ուտող ուսուցչին, համ ուսուցիչներին ապահովացնել և նրանց թիւը շատացնել, համ էլ վճռականներին չը գրկել, նրանց էլ ոսկի մատակարարել։ Հրաշալի հիմնարկութիւն, որը խոստանում է երեք այդպիսի բարիք, գուցէ աւելի բարիքար հետևանքներ էլ ունենայ։ Առհասարակ անգամ գրվել, ընկերագործներ վճարել. որքան շատ սկսվի ընկերութեան գործունէութիւնը, այնքան լաւ։ Դէն, ժողովներ կազմիներ, մատնաժողովներ ընտրիներ, ծրագիրը հաստատել ասիք, լրագիրներում յայտարարութիւններ տալիք ի գիտութիւն ամենքի, ապա սկսիներ օգնել ու օգտվել։ Բայց նորից, ընթերցող, եթէ համաձայնվում եմ իմել քոյ խնդրագրին ժամանակը, որը դու կարող էիր գործ գնել ընկերութիւնը գլուխ բերելու համար, և քո ուշադրութիւնը եմ հրաւիրում կանոնագրութեան մի քանի այլ կէտերի վրա։

Պէտք է նախապէս ասել, որ կան երեք տեսակ ընկերութիւններ՝ բարեգործական, առևտրական և գիտական։ Պարզ է թէ ինչ նպատակի համար են ծառայում այդ երեք տեսակ ընկերութիւնները. բարեգործութիւնը աւելորդ է։ Ուրիշ բան է ինչ միջոցով, ինչ դրամով են առաջ տանում նորա գործը։ Բարեգործական ընկերութիւնը կազմում են այնպիսի անձինք, որոնք փողի կարօտութիւն չունեն, օրինակ հարուստ դրամատէրեր. դրա իրանց բարեգործական զգացմունքի համեմատութեամբ են որ և է իրէ մի գումար. նուէրներից կազմվում է ընկերութեան դրամագլուխը։ Բարեգործական ընկերութիւնը հաստատ հիմք չունի, նորա գոյութիւնը, կախված լինելով ողորմութիւնից, չէ կարող անոզական լինել։ Նպատակ ունեցող փողերը գործ են դնում, պահում են և համեմատաբար թուլանում են ընկերութեան կենսական ոյժերը։ Առևտրական ընկերութեան գրամագլխի ազբիւրը կազմում է ընկերագործների (акція) և օրլիգացիաների մէջ։ Եթէ մի գործ անհատական ոյժից վեր է, նրան իրականացնելու համար կազմվում է ընկերութիւն։ Գործունէութեան համար հարկաւոր գրամագլուխը բաժանվում է մի քանի հատատատ բաժինների, որոնք ակցիա անուն են կրում։ Մատնակից ցանկացողները վերցնում են մի կամ աւելի ակցիաներ և այդպէս գառնում են գործի տէրեր։ Որպէս տէրեր նորա առնում են ամեն տարի կամ շահ կամ վնաս, նայելով գործի հանգամանքներին։ Եթէ գործը օգտա է բերում, ակցիա ունեցողը (акціонеръ) ստանում է իր գրած բաժնի համեմատ չափը (дивидендъ). հակառակ դէպքում նա վնաս է կրում։ Պէտք թէ գործի ընթացքը ցոյց տուեց թէ ունեցած գրամագլուխը բաւական չէ, այդ ժամանակ ընկերութիւնը դիմում է մի այլ միջոցի՝ նա պարտք է անում ժողովրդից և իրրև պարտատէրեր ճառագում են օրլիգացիաները։ Օրլիգացիա ունեցողը ոչդիկի չէ մասնակցում գործին. միայն ընկերութեան վնասը կամ օգուտը նրան չեն վերաբերում. երկու դէպքումն էլ նա ստանում է նշանակված տոկոս, իրր վարձ իր փոխ առած գումարի համար։ Գիտական ընկերութիւնը համեմատարար քիչ ծախք է պահանջում. մեծ մասամբ նրանք կառավարվում են հասարակական գրասիով կամ տէրութիւնից օժանդակութիւն են ստանում։ Պ. Քալանթարեանցի առաջարկած ընկերութիւնը չէ կրում որոշ բնաւորութիւն։ Առևտրական, բարեգործական և գիտական սկզբունքները միացել են ծրագրի մէջ և կազմել են մի տեսակ խառնուրդ։

(Կը շարունակվի)

Fonds A.R.A.M

ահագին հեղինակութիւնը, որ նա վայելում էր վաթսունները անցած թուականների վերջը և 1870 թուականի սկզբին։ Ժամանակակից եւրոպացում շատ նրբին կան այդպիսի անցքեր պատրաստելու համար։ Բայց անկարելի է չը նկատել, որ իշխան Բիսմարկի արտաքին քաղաքականութիւնը առաջվայ յամառութեամբ չէ ձգտում հասնել մի անգամ մտադրված նպատակին։ Եթէ ուշադրութեամբ հետևենք եւրոպայում ներկայումս կատարվող անցքերին, դժուար չի լինի նկատել, որ իշխան Բիսմարկ առաջվայ պէս յաղորդաբար չէ ղեկավարում նրանց։ Ըստ տարւոյ, որ գերմանական պետական կանցլերը անկեղծ ցանկանում է պահպանել եւրոպական խաղաղութիւնը, կարելի է հաստատապէս ասել, որ ամենքի համար այդ ցանկալի խաղաղութեան խանգարելը միայն նրանից չէ կախված։

ՐՈՒՄԻՆԻԱ

Րումինիան ամենց իր թագաւորութեան յայտնելու առաջին առիթդարձը, նկատում է „Голосъ“ լրագիրը։ Կարլ թագաւորը, հայեացք ձգելով մօտաւոր անցեալի վրա իր ժողովրդի համար նշանաւոր այդ օրը կարող էր հպարտութեամբ ասել, որ նրա կառավարած երկիրը պատրաստի է իրան ոչ թէ միայն իրաւաբանական հաւասարութեամբ եւրոպական երկրորդական պետութիւնների հետ, այլ և այն գրական անկախութեամբ, որ Րումինիան ներկայումս վայելում է։

Թիւրքիայից կախված նախկին իշխանութիւնը քաղաքական կռիւից շատ արագ կանգնեց „իր սեփական ոտքերի“ վրա։ 1877—1878 թուականների պատերազմից և Բերլինի դաշնագիրը ստորագրելուց յետոյ կարելի էր ասաւել, որ Հանգամանքների շնորհիւ Րումինիան կընկնէր իր հզօր դրացի Աւստրօ-Ունգարիայի ազդեցութեան տակ։ Բերլինի կոնգրէսը, վճռելով վերադարձնել Ռուսաստանի Բեսարաբիայի րումինական մասը, պէտք է սաստկներ Րումինիայի և Ռուսաստանի յարաբերութիւնները, որի հետ նա պատերազմում էր և որին պարտական է իր անկախութեամբ։ Կօբրուջայի միացնելը անբաւականութիւն պատճառեց Բալկանեան պետութիւններին։ Այդ պատճառով Րումինիան իրան առանձնացած պէտք է համարէր և շատ բնական կը լինէր, եթէ նա ձգտէր առանալ Աւստրօ-Ունգարիայի բարեկամութիւնը մի քանի զիջումների գնով Դունայի հարցի վերաբերութեամբ։ Բուխարեստի մէջ հասկացան այդ անյարմարութիւնները, որ առաջացում կը ներկայացնէր Րումինական կառավարութեան աւստրիամոլ քաղաքականութիւնը։ Կարլ թագաւորը և նրա կառավարութիւնը կարողացան ազատ ձեռք Աւստրիայի անսահման ազդեցութիւնից։ Երբ Րումինիան թագաւորութիւն յայտնվեցաւ, նոր թագաւորը ստիպված չէր շնորհակալութիւններ յայտնել աւստրիական կառավարութեանը։ Նա չը ներկայացրեց եւրոպայի առաջ մի թագաւորի, որ բացարձակ խոստովանում է, թէ իր թագով նա պարտական է օտար թագաւորի ազդեցութեանը։

Մի տարի է անցել Րումինիան թագաւորութիւն յայտնելուց յետոյ և րումինական կառավարութիւնը կարողացաւ ապացուցանել եւրոպային իր ձգտումների անկախութիւնը։ Ամենքին յայտնի է, ինչպիսի հարմարձակութեամբ պաշտպանեց րումինական կառավարութիւնը իր իրաւունքները Դունայ գետի վրա նաւագնացութեան մասին, թէ ինչպիսի համարձակութեամբ նա ընդդիմացաւ Աւստրիայի անսահման պահանջներին։ Ներկայումս էլ ամենքը հարց են առաջարկում, թէ ինչպիսի դեր կը խաղայ Րումինիան ապագայում, երբ վազ թէ ուշ կը փոփոխվի Բալկանեան թերակղզու այժմեան դրութիւնը։ Բայց ոչ ոք չի հաւատում, որ այդ անցքերի կատարման ժամանակ կարլ թագաւորը կը ծառայէ Աւստրօ-Ունգարիայի շահակէր դիտաւորութիւններին։

Րումինական կարլ թագաւորը կատարելապէս անկախ է գործել։ Արևելքում պատահած իւրաքանչիւր անցքի ժամանակ իւրաքանչիւր պետութիւն, որ հետաքրքրված կը լինի այդ անցքով, պէտք է դործ ունենայ Րումինիայի հետ։ Տարաբաղդաբար նոյնը չէ կարելի ասել Բալկանեան թերակղզու վրա յայտնված նոր թագաւորութեան մասին։ Սերբիան պէտք է նախանձով նայէ Րումինիայի վրա։ Սերբերը, որոնց Մօսկվայից յիշեցրին Պուշան-Ոժեղ թագաւորի թագի մասին, ահագին իրանց հարց պէտք է առաջարկեն, թէ ինչ ընդհանուր բան կայ այդ պատմական թագի և այն անցքի մէջ, որ ամենից առաջ պատճառ դառաւ յայտնելու, թէ թագաւորական տիտղոսի համար Սերբիան պարտական է բացառապէս Աւստրօ-Ունգարիային, որ իր իշխանութեան տակ է պահում Հում Պազշան թագաւորի հպատակների մի լիծնաւոր մերձնդը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Ֆրանսիական լրագիրները հաղորդում են, որ անառոը մարտի 25-ին վերջացրեց պատահատելչ սկզբնական ուսման օրէնքի քննութիւնը և ընդունեց այդ օրէնքը առանց փոփոխութեան 170 ձայների մեծամասնութեամբ 108-ի դէմ։

—Ֆրանսիական ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր պ. Ֆէրլ-Ֆէրրին շրջաբերական նիստ, որ նա ուղարկել է սրէֆէկտներին մարմնամարզութեան դասատութեան առիթով ուսումնարաններում, կրնում է, որ բոլոր տարրական ուսումնարանները ձեռնարկներ ունեն թէ տղայոց և թէ աղջիկանց համար, որ կատարվելիք վարժութիւնը զինուորական ապարատներ է ուղարկել այն բոլոր ուսումնարանները, որոնք պահանջում են նրանից, որ 1879 թուից 600-ից աւելի զինուորական պրօֆէսորի պէտք է նշանակվի և որ վերջապէս, բոլոր ուսումնարանները, ունենալ բացառութեան բուսական քանակութեամբ մանկական հրացաններ ունեն հրացանաձգութեան մէջ վարժվելու համար։

—Բելգրադից լրագիրներին հաղորդում են, մարտի 24-ից, որ Ուշիցան շրջանի Զոմակի, Կրաժևացի, Զուպրիի և Կագօվոյի քաղաքների սրէֆէկտներին և նրանց օգնականներին հետացրից կառավարութիւնը և նրանց տեղ ուրիշներին նշանակեց։ Վերոյիշեալ քաղաքները արմատական պատգամաւորներ ընտրեցին ոլատպիտայի համար։

—Շաբաթի նախօրեակը հրաժարվեցաւ հանդիսաւոր մատիանք կատարել Սերբիայի թագաւորութիւն զառնալու պատճառով։ Կառավարութիւնը մտադիր է գանձնակից անել այդ առաջնորդին։

—Կիսապաշտօնական պարսկական «Էչ-Ջէվայիբ» լրագիրը մարտի 22-ին մի յօդուած տպեց, որի նպատակն է ցոյց տալ, թէ Գամբէտտայի քաղաքականութիւնը ոչքան վնասից Ֆրանսիական չափերին Աֆրիկայում և Արևելքում։ Լրագրի կարծիքով, պ. Ֆրէյսինէի միւնիստրութիւնը ձգտում է լաւացնել Ֆրանսիայի յարաբերութիւնները Բ. Դրան հետ։ Յօդուածը այն եզրակացութիւնն է հանում, որ եթէ պ. Ֆրէյսինէ կը չարունակի իր այժմեան խաղաղասէր քաղաքականութիւնը Տունիսում, այն ժամանակ Ֆրանսիան կարող է շատ բանի մէջ վերականգնել իր նախկին ազդեցութիւնը մահմեդականների մէջ։

—Անգլիական լրագիրները հաղորդում են, որ մարտի 20-ին, առաւօտեան, Դուբլինի մի փողոցում մի անյայտ մարդու դիակ գտնվեցաւ, որը սարսափելիով էր սպանված։ Դիակից հանած արիւնի հետքերով գնացին Վինդլլա անունով մէկի բնակարանը, որի տէրը կալանաւորվեցաւ։ Քննութեամբ մատնարեր վիրաւորված է պօլիցիական մէկ օֆիցէր։ Մարդասպանին չը կարողացան կալանաւորել։

—«Revue des Deux Mondes» ամսագրի մատեանը Թիւրքիայում արգելված է, որովհետև այդ ամսագրի մէջ նպատակ ունի Շաբանի մէկ յօդուած ապացուցանելու, որ մէջ հնդիկները պատրաստում է սուլթանին, որ նա պետական բոլոր գործերը կենտրոնացնում է իր պալատի մէջ, ի վնաս, ի հարկէ այդ գործերի լաւ կատարելուն։

—Բոլգարիայի իշխան Ալէքսանդր պահանջեց պետական խորհրդից կարճ ժամանակում օրէնքի մէկ ծրագիր մշակել, որը կը կանոնաւորի պաշտօնեաների պատասխանութիւնները, որոնք պետութեան ծառայութեան մէջ են գտնվում։

ԹԱՒՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կանանց ժամանակակից հագուստների վնասակար ազդեցութեան մասին առաջարկութեան վրա։ Այս օրերս Լօնդոնում մտաւորական կարդաց Լօնդոնի «Ժողովրդական առողջութեան ընկերութեան» անդամ պ. Տրէվոր խօսելով սկզբում ժամանակակից մոդաների օտարոտութեան վերաբերութեամբ և մատնացոյց անելով այն բանի վրա, որ շորի սկզբնական նպատակն էր պաշտպանել մարմինը արտաքին անբարենպաստ ազդեցութիւններից և պահպանել նրա մէջ հաւասարակշռի բարեխառնութիւն, Տրէվոր յայտնեց, որ այժմեան գիշերային բաց շորերը չեն համապատասխանում այդ նպատակին։ Վիզը, ձեռքերը և կրծքի ու մէջքի վերին մասերը բոլորովին բաց են մնում, այն ինչ ստորին անդամների մօտ հաստացված է շորի մէկ մասը, որով կարելի կը լինէր տաքացնել մանուկների համար շորեր կարել։ Աւելացրեց, խօսելով աշխարհագրական լեզուով, ժամանակակից մոդաների ուսակէտից, մարմինը կարելի կը լինէր երկու գօտիների վրա բաժանել՝ ուսեր, բարեխառն և տաք։ Կանոնց սովորական հագուստը նոյնպէս լաւ չէ կարված և քիչ ուշադրութիւն է դարձրած հաւասարակշռի բարեխառնութիւն պահպանելու վրա՝—կրծքի վերին մասը, կօրսէտի գծից աւելի բարձր, շատ թեթև է հագցրած, իսկ ստորին մասերը հագցրած են շատ տաք։ Անցնելով յետոյ մէջքը կօրսէտով սեղմելու հարցին,—գլեղկութեան, առողջամտութեան և առողջութեան տեսակէտից, դասախօսը եկաւ այն եզրակացութեանը, որ նեղ մէջքը շատ տգեղ և անճաշակ է։ Մանուկները նօրմալ դրութեան մէջ բոլորովին մէջք չունեն, և ոչինչ այնքան կորստաբեր չէ աղջկայ համար, որքան կօրսէտ հագնելը։ Կնոջ բնական մէջքը 28—29 դիւյմ շրջապատ ունի, իսկ այսպէս անվանված «գլեդկիյ» մէջքը—20 դիւյմ։ Զիմնաստ տգեղ ուռը, վայրկենների սեղմված գլիսերը, ծակված ականջները և ձգած շրթունքները աւելի տհաճ պատկառելի են, քան թէ կօրսէտի հագնելը, որովհետև նրանք միասում են մարմնի միայն մէկ մասին և մի և նոյն ժամանակ ոչ-կենսական մասին։ Իսկ ստորին կողերի ճնշումը տեղափոխում է ստամոքսը, փայծաղը ու թոքերը և յաճախ, ինչպէս վկայում են բժիշկները, միտսական հետևանքներ է առաջ բերում։

***

Արաբ են աւելի երկար ապրում։ Սատիստիկան այդ հարցին պատասխանում է, որ անհատական կեանքի երկարաւորութիւնը Ցեղատատում ամենամեծ չափի է հասնում։ Ալքենքում 1876 թուին միայն 7 մարդիկ 80 մինչև 112 տարեկան հասակը։ Ցեղատց գործի դէմատր բժիշկը միջոց ունէր դիտելու 9 մահտան դէպքեր, որոնցից երկուսը 75 տարեկաններ էին, իսկ միւսները—80, 95, 110, 112 և 120։ Այդ մի և նոյն բժիշկը ճանաչում էր մի քահանայի, որը ծնվել էր 1758 թուին, ձեռնադրվել էր 1797 թ. և 81 տարի շարունակ ս. Բարսեղի համայնքի խոստովանահայրը էր։ Ոչ մի անգամ իր կեանքում նա հիւանդ չէ եղել, և չը նայելով իր 120 տարիներին, ինքն էր մշակում իր հոգի կատորը։ Մօլիսս ծովափնեայ այրին, որը հաշվվելու անկախութեան համար յունաց պատերազմի ժամանակ, և որը երրորդ անգամ մարտ գնաց, մնաւ 96 տարեկան հասակում, պահպանելով մինչև վերջին րոպէն յիշողութեան կատարելութիւնը։ Մի և նոյն բժիշկը պատմում է Ակատայի համայնքի մի միանձնուհու մասին, որը 102 տարեկան էր, բայց ամեն օր եկեղեցի էր գնում և ինքն էր մշակում իր այգին։ Ահագին տատիստիկական թւերով ապացուցվում է այն փաստը, որ մարդիկ Արևելքում աւելի խոթին ծերութեան են հասնում, քան թէ եւրոպական երկրների մեծ մասի մէջ։

***

Թոմէօ և Ջուլիէտա Լօնդոնի «Liceum» թատրօնում։ Այս օրերս «Liceum» թատրօնի վարչութիւնը ներկայացնել տուեց Շէքսպիրի պրանան բոլորովին նոր և պոռնկ չնշած յարմարութիւններով։ Կապուլէտի տանը եղած խնջոյքի մէջ հիւրերի շորերը իրանց գեղեցկութեամբ և արժողութեամբ գերազանցում էին այն բոլոր շորերից, որ հագնում են առաջին գերեր կատարողները սրիշ թատրոններում։ «Պատչգամբի վրա եղած սիրնային» ժամանակ կուլիսների մէջ եղած բոլոր ապատութիւնը ձանրային այդպէս վոխվեցաւ, թէպէտ բոլոր շարժում էր ծաղկող թիներր և ծառերը, և կենդանի հիւսվող բոյսերը երևում էին գեկօրացիաների վրա։ Պատչգամբը իսկական սալիտակ մարմարից էր չինած։ Վերջին գործողութեան ժամանակ Թոմէօ (Իրվինգ) իջնում է 16 ֆուտ երկարութիւն ունեցող աստիղաստով, կրելով Պարիսի գլուխը։ Առաջին ներկայացմանը ներկայ էին Վալիսի իշխանը իր ամուսնով, դուքս Վէլլինգտոն, լորդ Լիտտոն և պրակտական ու թատրոնական աշխարհի բոլոր երեւելիները։ 9 ժամին հարիւրաւոր մարդիկ կանգնած էին դռների առաջ պատրաստում։ Կէսօրից յետոյ երեք ժամին այլ ևս տալացատակով չէր կարելի անցնել. տրամը բռնեց փողոցի կէսը և պօլիցիան չը կարողացաւ անցնելու տեղ բռնել։ Իրվինգին փառաւոր օվացիաներ արին։ Վալիսի իշխանը զբնաց բներ նրա մօտ և շնորհաւորեց նրա յաջողութիւնը։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 մարտի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը նկատում է, որ կարպատրութիւնները հրէական դեղատների մասին Ս. Պետերբուրգի մէջ ներկայացուում են ամենաերոպական հրատէր օրէնքը կատարելու համար։ Զը ոչնչացրած օրէնքները պէտք է կատարվին։ Մարտի 20-ին դինուորական դատարանը Սորէնիկովի սպանողներին մահուան դատապարտեց։ Մարտի 23-ին յանցաւորներին կախեցին։ Նրանք անուանվեցան կեղծ անուններով։ Խարկովի մէջ ապաքաված են համալսարանից դարձեալ 49 ուսանողներ, որովհետև նրանք աշխատում էին բացատրութիւններ ունենալ հոգեբարձուի հետ առաջ պատաքսված եօթը ուսանողներից մէկին ի գոր տեղը մեղադրելու մասին։ Մարտի 22-ին վերջին նետը կայացաւ այն մանուածոդովի, որ պէտք է կազմի խիտ հակողութիւն երկաթուղիների վրա գրաւականները և պատրիրը վճռելու և գանձարանի հետ ունեցած միւս պայմանները ճշդութեամբ կատարելու համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 մարտի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 25 կ., չորրորդ 91 ր. 12 կ., հինգերորդ 90 ր. 50 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 216 ր. 62 կ., երկրորդ 211 ր. 5 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր. 5 կ., երրորդ 90 ր. 12 կ., ոսկի 8 ր. 15 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 24,9 պէնս, Ամստերդամի վրա 122 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 62 պֆ., Փարիզի վրա 254 Ֆրանկ։ Բօրսայի տատմադրութիւնը տմեր է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Fonds A.R.A.M

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐՇԱՎԱԿԱՆ ՊԵԿԱՐՆԻԱ

ՍՕԼՕԼԱԿՈՒՄ

Պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի ազգ. պատիւ հասարակութեան, որ առաջիկայ Զատկի տօնի համար ընդունում եմ պատուէրներ պաքի, կուլիչի, պօլկի մագուրկաների, տօրտի և ամենայն տօնին յարմար բաների. վստահ լինելով իմ նոր բերել ապահովներիս հմտութեան վրա ամեն վրատահութեամբ դիմում եմ ազգ. հասարակութեան որ չը գլանան դիմելու ինձ իրենց պատուէրով:

Մ. Չախնազարեանց

ԿՈՆՍԻՍՏՈՐԻԱՅՆ

Հայոց վրաստանի և Լազրեվի Յանուարեան, թէ նրա առնումը նշանակած է ապրիլ 5-ին ապրիլի ներկայ ապրիլայ և կրկնապրիլ 6-ին նոյն ամսի, կապարտ ապրիլ եկեղեցական գիւղերը, որոնք գտնվում են Ախալքալաքի գաւառում Թիֆլիսի նահանգի: Պայմանները ցանկացողք կարող են տեսնել կոնսիստորիայի գիւանատունը ամեն օր, բացի տօներից, առաւօտեան 9-ից մինչև 2 ժամն:

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Ամենաանվնաս, բոլոր գոյներն հետ գործածութեան եղանակը: Պրօվանսեան Չ և Թ գիւնաը 60 կ., և ուրախութ նոր պատկաներ: Գրվ. Լօնդօն Հիւրանոցի առակ:

3—5

ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ ԲԱՑԻՒՐ

ԴԱԻԻԹ ԲԷԿԻ

III ԳԻՐՔԸ

Բաղկացած է 563 երեսներից

ԳԻՆՆ Է 2 ՐՈՒԲԼ.

Վեպի այս հատորի վերամշակումը թիւնը պատկանում է բացառապէս Թիֆլիսի «ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԻՆ»: Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով.

„ЦЕНТРАЛЬНАЯ КНИЖНАЯ ТОРГОВЛЯ" (на Головинскомъ проспектѣ въ д. Мириманова, №№ 3 и 4).

ВЪ ТИФЛИСѢ

1—10

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒՄ լաւ ԾԽԱՕՈՑԻ սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԽԱՕՈՑ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

Մաքուր Թիւրքայ, ամենալաւ տեսակները ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի: Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաընտիր ճաշակին: Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի:

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հեռագրական կայարանի մօտ, իսկ մագազինս գինս Արծրունու գալկերէում, Վօրցօվի փողոցի վրա, № 3.

Պարտք եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արգիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում:

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

12—25

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ Թիֆլիսի քաղաքային հասարակութիւնից 750,000 ր. օրլիգացիաներ հրատարակելու մասին Ցիւնանեների մինիստրից 1881 թ. ապրիլի 20-ին հաստատած կանոնների 11 յօդուածի հիման վրա, ներկայ 1882 թուականի ապրիլի 1-ին առաւօտեան 12 ժամին Թիֆլիսի քաղաքային դումայի դահլիճում քաղաքային վարչութեան ներկայութեամբ հրապարակապէս կը կատարվի քաղաքային օրլիգացիաների հանդիսման արբաժը 15,300 րուբլի դումարի: 1—3

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՄՄՎԱՅ ՎԵՐՋԸ

ՄԱՏԻՏՆԵՐ 8 կ. գիւժինը, ԾՐԱՐՆԵՐ 3 կ. հարիւրը, սապօն 3 կ. հատը, արեւի ԹԱՄԱՇՈՑՑՆԵՐ 50 կ., ՇԱՓԱՆԵՐ (նոր ապրուշ) ժամացոյցի համար 30 կ., կրաններ 10 կ., ջրի ամաններ 30 կ., կժեր 25 կ., կախարաններ 4 կ., ՖԻԼՏՐԱՆԵՐ 3 ր., ԾԸԾԽՆԵՐ 1 ր., Հայելիներ 35 կ., վարտիքներ 4 ր., պիջակներ 6 ր., ԱՄԲՈՂՋ ՀԱԳՈՒՍՏ 13 ր., գլխարկներ 1 ր., ՀՐ ԹՐՉՎՈՂ վերարկուներ 6 ր., շէհօպա 90 կ., ԱՍԵՂՆԵՐ 100 հատը 8 կ., կանանց և տղամարդկանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 2 ր. 50 կ. գիւժինը, ՄԵՂՐԱՄՈՄ 32 կ. անգլիական ֆունտը, կանֆետներ 40 կ. ֆունտը, ԴՐԱՓ, տրիկօ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ, բրիտանական մետալ առարկաներ և այլն կիսագնով, մոմեր, մոլրաբա և այլն շատ էժան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԵԱ:

4—50

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ."

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ЕՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ

ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

Աւժրունու գալկերէում, № 144 տանուղում է մեծամեծ տեսակ մեծ ֆաբրիկայի, նախկին խանութի տեղում և շրջանները:

8—60

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ

Պարսկական պատասական արտիստ

ՐՕԲԵՐՏ ԼԵՆՑ

պատիւ կունենայ Զատկից յետոյ ԱՒԱԶԻՆ ՇԱԲԱԹ բացված մնրտի 28-ից մինչև ապրիլի 4-ը տալ ամենայն օր ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ և ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ներկայացումներ բոլորովին ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ:

Պ. ՐՕԲԵՐՏ ԼԵՆՑ, վերջին երկու շաբաթների ընթացքում ներկայացումներ չը տալով, նոր ՍՏԱՑՎԱԾ մի քանի ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ օգնութեամբ պատրաստեց ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐ, որոնք Յաւետարանի մէջ ոչնչից չեն ցոյց տուած և որոնք ներկայումս ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ՄԵՆ ԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ունեն:

Ներկայացման սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին:

Ներկայացման սկզբին և անտրակտների ժամանակ կածէ դիւնոպրական ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ պ. Պարիֆիկիի առաջնորդութեամբ:

ՏՈՄՍԱԿՈՆԵՐԸ և մանրամասն պրօգրամմները կարելի է առնել ԹԱՏՐՕՆԻ ԿԱՍՍԱՑՈՒՄ ամենայն օր առաւօտեան 10 ժամից:

1—2

ԱԼԻՔՍԱՆԴՐՓՒՏԼ

ԱՊԱԿԻՆԵՐԻ գործարանս բացված է և պատրաստում է ՇԻՇԵՐ, ԲԱՆԿԱՆԵՐ, ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՇԻՇԵՐ, ԹԼՓԻ ԱՄԱՆՆԵՐ, ամեն տեսակ առարկաներ ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ համար:

Նոյնպէս ընդունում է պատուէրներ առանձին ձևերի:

Գործարանիս արդիւնքները ՓԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ծախվում են **ՍԻՄԷՆՍԻ և ԴԱԼԿԷԻ** կանոթայում Թիֆլիսի երկրորդ դիմնազիային կից:

ԲԱՐՕՆ **ՖՕՆ-ԿՈՒՉԷՆԲԱԽ**

5—5

վերականգնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող: Վինը 2 ր. չիշը, **ՓՕՍՏՈՎ** ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

մի և նոյն տեսը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԻԴ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. սամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** և հաստատ ջրեր և այլն

98—100

Մ Ի Ջ Ի Փ Ո Ղ Ո Ց, ԿԱԹՕԼԻՔԷՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻՆՆԱՑԻ ՄԵՐՆԻ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուենդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մոթաններ (погребцы) 6—25 ր., սամվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուրծների պղինձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ուսմվալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլեի 6—32 ր., ռեվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բևվոլվէրի, սիգար ընկագարդի ֆարբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշտարօվի գիլզի պապիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼՓ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) էլինէմի. կօֆէ էլինէմի և Միխէլսոնի. ֆեաերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինեվաճառաների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) ղուլմուկ (пухъ), պագոնաներ սամվարի և չայու, գանակ չանգալ գանազան ֆարբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գուժինը. պրշակոմներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., գանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխանների 1—40 մինչև 3—20 կ. ոլրիօր. մի կոպեկու մանչնոյ. Անգլիական ութմանկի, Բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, Ջազացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կաթօրկեն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ձահոյ, Թուղթ փոշու, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, պրիչ երկաթէ, դրշակոթ, քարեսախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, գդալներ սեզանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանկի գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուժիկք 45 կ.—5 ր., շամպանյաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պղպատպշկաններ վարշավու, ՌԵՁԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլպաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալոշաիկներ, գնտափկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շաքի. անդրկներ շիմայու ոսկրէ, գուտապերչովի և փայտէ, չչոտկաներ գլխի, շորի, տատոկի, պոլի և կարատ համար. չուլքի Թել (бумага) մատոկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆելչատակէք մարդկերանց և կանանց, պորտմոններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գոյնաեղէնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կտոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻՎԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

վաճառականներին առանձին պայմաններով և գինջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՒԱՑԵԼ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) Միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հեռևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

18—180

Մ Ի Ջ Ի Փ Ո Ղ Ո Ց, ԿԱԹՕԼԻՔԷՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 24 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главноначальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M

№ 52 Մարտի 26 (Ապրիլի 7) 1882 ՏԱՍՆԱՄԵԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Մարտի 26 (Ապրիլի 7) № 52

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի կէս տարվանը 6 րուբլի
Առանձին համարները 5 կոպէկով։
Թիֆլիսում պրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։
Առաքելագրագիր գիտում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և ուրբաթ օրերից)։
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խոշորագրով բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Երևանից։ Նամակ Նոր-Բայազետից։ Նկարչին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ճառնաւանում։ Հակակղերական շարժում Ֆրանսիայի մէջ։ Նամակ Պարսկաստանից։ Արտաքին լուրեր։—ԹԱՆԻՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Ակղեզ կօգնի մեզ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՐԻՒԱՆԻՑ

Մարտի 10-ին

Կար ժամանակ, երբ մարդկանց յարաբերութիւնները միմեանց հետ շատ պարզ էին։ Դրամական, կալուածական և այլ տեսակ նման հաշիւները վերջանում էին միայն ապրելու, բնութեան պարտականութիւնով, որ գրվում էր պարտատիրոջ վրա։ Այդ այն ժամանակն էր, երբ ես հասած էի ընծայում քեզ, դու երկրորդին, երկրորդը երրորդին, երրորդը մի ուրիշին և այլն։ Սակայն այդ ժամանակն էր։ Իսկ անցած ժամանակների այդ չքնաղը և մենք այժմ ուրիշ դարում ենք գտնվում։ «Ժամանակը փոխվից» լսում է ամենի բերնից։ Այժմ ոչ մեկի խօսքը միւսի մօտ կօպէկի տեղ չէ ընդունվում։ Ուր կայ երկու—երեք րուբլու հաշիւ, այնտեղ կայ և պարտաթղթի, այնտեղ պէտք է լինի և պարտաւորչի ձեռքը, պաշտօնապէս իւր հարկէ, վաւերացրած։ Ո՛չ միայն այն դարը, երբ մարդիկ միմեանց պարտատրնակ, մի որ և իցէ պայմանաթղթի առած ժամանակ մատները բաների մէջ թաթախելով էին միայն կնքում։ Օրէնսգիտութեան կարևորութիւնը մեր դարում այնքան զղալի է դարձել, որ, եթէ մէջտեղ, հնար

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՂԵՒՈՐ ԿՕԳՆԻ ՄԵԶ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նախ և առաջ ընկերութիւնը հարկաւոր է փողը գտնելու համար. այդ փողը կը ստացվի անդամներից, որից իւրաքանչիւրը պէտք է վճարէ 50 րուբլի ընկերագումին։ Մեկ անգամ վճարելով այդ գումարը, նա այլ ևս իրաւունք չունի յիշատակելու իր բաժինը. նա միայն կարող է, իւրաքանչիւր հինգ տարին լրանալուց յետոյ, տեսնել «իր դրած ընկերագումիների համապատասխան չափը.» «եթէ ընկերութիւնը երբ և իցէ խափանվելու լինի, նորա բոլոր թէ չարժական և թէ անշարժ գոյքը պէտք է գտնուի սուրբ Էջմիածնայ վանքի անպահանութիւն» (էջ 50, § 48)։ Ջեմ յիշում այն հակասութիւնը, որը առաջ է գալիս ծրագրի այդ վերջնական տողերից. դրա վրա մատնացոյց է արել արդէն «Մշակի» յարգելի խմբագիրը։ Ես այստեղ կը յիշեմ կանոնագրութեան այն պակասութիւնը, որից դժուարութիւն է կայանում ընկերութեան գործունէութեան համար անհրաժեշտ գրամը հայթայթել։ Առայժ է խնդրեմ, շատ կը գտնվին մարդիկ, որ անդամ գրվել ցանկանան վերև յիշված պայմաններով։ Չէ թէ ինչպէս ինքն հեղինակը ասում է. «հայը չունի սրտաուութիւն (рискъ) ասած բանը։» Կարելի է պ. Քալանթարեանցը յայտ է գնում վերջին ասութեան անապահով դիւզական ուազիչների վրա. մինչ նա կարծում է, որ նրանցից ամեն մեկը կարող է հետևել նորա օրինակին ու 10 ընկերագումին գրվել, այն է 500 րուբլի։ Մի ուազուչի համար 50, 100 րուբլին մեծ նշանակութիւն ունի. նա հազիւ թէ կը նայիլ մի այդպիսի գումար, որքան էլ բարձր դասէր ընկերութեան նը-

մանները, ամենքը միաձայնից կրանել կուզէին այդ օրէնքների ամրողջ հատորները։ Եւ որովհետև ամեն մարդ անկարող է անհատականացնել իրան այդ օրէնսդիրքներում, այս պատճառով դա մրնում է միայն հարիւրից, հազարից մեկի ձեռքում, իրրև ապրուստի, միևնոյն ժամանակ հարստանալու մի միջոց, առանց ապրելու։ Խօսքս ատենատոր մանրամասն փաստաբանների մասին է, որոնք իրրև ապրուստ ծծում են, պետութեան գատաւորում, անպրոպէլա ժողովրդի արիւնը, նրա դրամները, եթէ ասս մի գատաստանական գործ է սկսել ուզում փաստաբաններին մի կողմ թողնելով. նորը կարելի է ասել և նոտարների վերաբերութեամբ։ Ընդհակառակ, այն գործում, որ իրանց պաշտօնական պարտականութիւնից դուրս է, մատնաւոր է, նրանք աշխատում են գործը բերել խնդիրը ունեցողի գրպանից օրքան կարելի է աւելի փող։ Ժողովուրդը անկարող է գանգատվել, որովհետև նրանք արդարանում են նրանով, թէ կատարել են կամ կատարում են մանաւոր գործ, «որ պահանջում է, ի հարկէ, այս ու այն ծանր աշխատութիւնը։»

Մենք շատ ուրախացանք, երբ «Մշակի» միջոցով առաջին թիֆլիսում նոր բացված «Քրէական գրասենեակի» յայտարարութիւնը, որով գրասենեակը յայտնում է թէ նա նպատակ ունի ծառայելու. ժողովրդին, գրելով նրա համար գանգատի խնդիրներ, պաշտպանելով նրա գործերը գատաստանատեղում, չանձն առնել բազմաթիւ գրագրութիւններ անհնաչափաւոր գնով։

Ցանկալի է, որ նոյնպիսի հիմնարկութիւններ բացվին և մեր գատական քաղաքներում։

Յօդուածը—չեմ ում

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՑԱԶԵՏԻՑ

Մարտի 6-ին

Մեր քաղաքացիք այս քանի օր է որ պարապած են հաչտատեսութեամբ հին գէպատատա պ. Ս. Ազալեանցի հետ։ Հաչիւներից երևում են շատ արատոյ կարգի ծախսեր և մի մեծ գումար ուելատնում է պ. Ս. Ազալեանցի մօտ, որը այդ փողերը հատարակութեանս յանձնելուց հրաժարվում է։

Յուսանք՝ որ նոր ընտրած գէպատատա պ. Գալստեանի հետ չի հետևի իր նախորդի օրինակին և ժողովրդին չի ծանրաբեռնի հատարատր ապատիճներով, մի և նոյն ժամանակ մեզ շատ ցանկալի է ապատ, որ պ. Սիմոն Ազալեանցը յաջատութեամբ կը վերջացնի իր հաչիւը ժողովրդի հետ, որովհետև քաղաքը արդէն կազմել է հատարակական վճիռ 600 մարդի ատերագրութեամբ և ընտրել է հատատրամատարներ։

Միգամառ եղանակը շատ լաւ է, և դա չափից դուրս միխիթարական է. գարնան գալովը շատերը կը մաքրվին գեատ լոգանալով, որովհետև ուրիշ ևքր չը կայ մաքրութիւնը պահպանելու, քանի որ մեր քաղաքը բաղնիքից զուրկ է և ոչ ոք դրա վրա չէ մտածում։

Միգամառ տուր և գիրոցը կարծես ամերական գործ է գատել, փողոցային սամնախայատակ և անհնարին յիշողներին չափ չը կայ։ Օրերում մի մարդ ատատիկ պատժվում է մկկին յանդիմանելու միջոցին և անխոտտնելի կերպով կորցնում է իր առակները։

Ափսոս, որ Մովսէս կենդանի չէ և նրա օրէնքները «ակն ընդ ական և ատամն ընդ ատամն» իրանց գօրութիւնը կորցրել են։

Գեղատայ ծոլում խոտատատված գործեր դուրս են բերել։ Անցեալ ատրի ծովը համարեա թէ 15 մարդ խեղդեց։

Գ.

<§ 7. Խրատանչիւր գատաի անդամները, գումարվելով նոյն գատաի գատատական քաղաքը, գաղանի քուէարկութեամբ ընտրում են մի մի ներկայացուցիչ, որը կոչվում է նոյն գատաի պատգամատր, նոյնպէս և մի մի տեղակալ։» (էջ 35).

<§ 12. Գատգամատրաց ժողովը (կազմվում է պատգամատրներից) է ընկերութեան ներկայացնող մարմինը, որ ունի լիագօր իրաւունք ըստ իր բարեհամատրութեան անօրինել ընկերութեան բոլոր գործերը։» (էջ 36.)

<§ 8. Գատգամատրները և տեղակալները ընտրվում են հինգ տարի ժամանակով։» (էջ 35)

<§ 9. Գատգամատրները չեն տատնում ոռճիկ իրանց աշխատութեանց համար։» (35)

<§ 14. Գատգամատրաց ժողովը կայանում է տարին մի անգամ ընկերութեան կենտրոնատեղում դեկտեմբերի 15-ից մինչև նոյն ամսոյ 31-ն ամենայն օր, օրական 5 ժամ աեղութեամբ։» (36, 37)

Կանգ առնենք փոքր ինչ։ Ընկերութեան բոլոր անդամները չեն մատնակցում գործերում, կազմելով տարին մի կամ երկու անգամ բնդհանուր ժողովներ. այդ մինչև անգամ անհնարին է գիւղատնտեսական ընկերութեան գործունէութեանց չափազանց լայն տատարկ ունենալու պատճառով։ Այդպիսով անդամները բաժանվում են երկու մատի գործող և չգործ անդամներ։ Ամբողջ մի գատաի անդամները, մի և նոյն է թէ որքանութիւնը, ընտրում են իրանց տեղ մի ներկայացուցիչ։ Ներկայացուցիչներից կազմվում է գատգամատրաց ժողով։ Ես ատացի թէ ծրագրում չէ յիշված որ մի գատգամատր որևէ անդամների տեղատատ կարող է լինել։ Չնչին չէ գատատգանութիւնը. գիտց մէկ գատաի ընկերատիր ցանկացողների թիւը հատնում է հարիւրի, միւս գատատում այդպիսիները միայն հինգ կամ ատան հոգի են. ուրեմն ատաջի գատգամատրը կը լինի ներկայացուցիչ 100, իսկ երկրորդը 10 անդամների։ Մի-

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այսօր հրատարակում ենք «Մշակի» վերջին համարը Ջատկի տատերից առաջ։ Վաղը, չարաթ օր, մեր լրագիրը չի հրատարակվի, նոյնպէս չի հրատարակվի երեքշարթի և չորեքշարթի օրերը, իսկ հետևեալ համարը կը հրատարակենք հինգշարթի օր, ապրիլի 1-ին։

Թիֆլիսի բարեգործական ընկերութիւնը, ինչպէս երևում է նրա տրձանագրութիւններից, որոնք տպված էին «Մշակի» № 49 մէջ, դիտատորութիւն ունի հիմնել Թիֆլիսում հայ որբ և չքատոր աշակերտների համար մի ատատատան։ Դա շատ գովելի և ուրախալի մի դիտատորութիւն է, միայն ցանկալի է որ այդ ատատատանի մէջ նշանակվէր ընկերութեան կողմից մի վերակացու, որ պատկանէր մեր ինտելիգենտական դատակարգին։ Ընկերութիւնը յայտնում է, որ ատատատանի կատմակերպութեան համար մշակված է արդէն մի նախագիծ։ Ցանկալի է ծանօթանալ այդ նախագծի հետ, երբ այդ նախագիծը հրատարակված կը լինի, դու մեզ ատիթ կը տայ քննութեան ենթարկել ընկերութեան մատադրված ձևատարկութեան էութիւնը։

Մարտի 20-ին Թիֆլիսի Վալոյովի փողոցի վրա մի աղքատ հայ անպղատչութեամբ ընկաու փողոցում անցնող կառքի տակ և վնատեց կառքի ատնիների տակ իր ձևները։ Այդտեղ պատահմամբ ներկայ է գտնվում պ. Ա. Պ. Նա ատլիս է չքատաւորին մի 5 րուբլ և ուղարկում է նրան կառքով հիւանդանոց։

Ինչ ընկերութիւններ ունէինք,—գործել կազմվում է մի նոր ընկերութիւն Թիֆլիսում։ Ցնդատան հայ լրագիրներում կարդում ենք որ կազմվում է մի ընկերութիւն, 10 րուբլ անդամական

Fonds A.R.A.M

Fonds A.R.A.M

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Ի ԼՈՒՐՍ ՏՈՒԱԾ ՀՐԱՊԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Ի ԼՈՒՐՍ ՏՈՒԱԾ ՀՐԱՊԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Fonds A.R.A.M

ՄՇԱԿ

Հրատարակվում է ամեն շաբաթ օրերում։ Գինը տարեկան 5 ռուբլի, կիսով չափ՝ 6 ամսով։ Ամսագրի համար առանձին վճարվում է 10 կոպեկ։ Գրությունները ուղարկել հետևյալ հասցեով՝ Թիֆլիս, Ռեդակցիա «Մշակի»։ Ձեռագրերը չեն վերադարձվում։ Հրատարակության գները հետևյալն են՝ տարեկան 5 ռուբլի, կիսով չափ՝ 6 ամսով։ Արտասահման՝ տարեկան 6 ռուբլի։ Առանձին համարը 10 կոպեկ։ Ռեդակտոր-հրատարակիչ Գ. Ալիխանյան։

Տպարան Ա. Մարտիրոսյանցի, Թիֆլիս, 12 մարտ 1882

ՁԵՌԱԳՐԱՏՈՒՆ ԿԱՄՈՒՄ

Ուրախությամբ ծանուցանում ենք մեր ընթերցողներին, որ մեր խմբագրության մոտ ձեռագրատուն է կազմվում։ Ձեռագրատունը կազմվում է հետևյալ նպատակներով։ Ամեն մի ազգ, որ ունի իր պատմությունը, ունի իր հին գրականությունը, ունի իր հին ավանդությունները, ունի իր հին սովորությունները, ունի իր հին երգերը, ունի իր հին առածանի խոսքերը, ունի իր հին հեքիաթները, ունի իր հին առակները, ունի իր հին ասացվածքները, ունի իր հին ծեսերը, ունի իր հին տոները, ունի իր հին խաղերը, ունի իր հին զվարճությունները, ունի իր հին ժողովրդական գործիքները, ունի իր հին ժողովրդական դեղերը, ունի իր հին ժողովրդական կերակուրները, ունի իր հին ժողովրդական հագուստները, ունի իր հին ժողովրդական տները, ունի իր հին ժողովրդական կահ-կարասիները, ունի իր հին ժողովրդական սովորությունները, ունի իր հին ժողովրդական հավատալիքները, ունի իր հին ժողովրդական նախապաշարմունքները, ունի իր հին ժողովրդական սնահավատությունները, ունի իր հին ժողովրդական կենդանիների անունները, ունի իր հին ժողովրդական բույսերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական հանքերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական ջրերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական լեռների անունները, ունի իր հին ժողովրդական դաշտերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական ձորերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական քարերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական ամիսների անունները, ունի իր հին ժողովրդական շաբաթվա օրերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական տարվա եղանակների անունները, ունի իր հին ժողովրդական տոների անունները, ունի իր հին ժողովրդական խաղերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական զվարճությունների անունները, ունի իր հին ժողովրդական գործիքների անունները, ունի իր հին ժողովրդական դեղերի անունները, ունի իր հին ժողովրդական կերակուրների անունները, ունի իր հին ժողովրդական հագուստների անունները, ունի իր հին ժողովրդական տների անունները, ունի իր հին ժողովրդական կահ-կարասիների անունները, ունի իր հին ժողովրդական սովորությունների անունները, ունի իր հին ժողովրդական հավատալիքների անունները, ունի իր հին ժողովրդական նախապաշարմունքների անունները, ունի իր հին ժողովրդական սնահավատությունների ան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՐՇԱՎՍԿԱԵԱ ՊԵԿԱՐՆԻԱ

ՍՕԼՕԼԱԿՈՒՄ

Պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի ազնուապատիւ հասարակութեան, որ առաջիկայ Զատկի տօնի համար ընդունում եմ պատուէրներ պատքի, կուլիչի, պօլսկի մեղրաւոր կարի, տօրտի և ամենայն տօնին յարմար բաներ. վստահ լինելով իմ նոր բերել տված վարպետներիս հմտութեան վրա ամեն վրաստահութեամբ դիմում եմ ազ. հասարակութեան որ չը զլանան դիմելու մեզ իրենց պատուէրով։

Մ. Հախնազարեանց

ՄՈՒՐԱՔԱ, *շաքարի ձուաններ, պաներ-չեռաներ, խաւիար և այլն՝ ծախվում են շատ էժան*

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ

Նոյն տեղ ծախվում են. բազկաթոռ մահճակալ 8 ր., ամրողջ **ՀԱԳՈՒՍՏ** *12 ր., չը խրջող վերարկուներ 6—18 ր. և մեծ քանակութեամբ* **ԲԻՎՕԼՎԵՐՆԵՐ**, *գանակներ և այլն։*

1—10

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Ամենաանվնաս, բոլոր գոյների հետ գործածութեան եղանակը։ Պրօվանսան Զ Ի Թ ֆաւնտը 60 կ., և տալիս նոր պատկանելիքներ։ Գրիվնայ, Լանգօն Հիւբանոյի տակ։

4—5

ԼՕՑՍ ՏԵՍԱԻ ԲԱՖՖԻՒ

ԴԱԽԻԹ ԲԷԿԻ

III ԳԻՐՔԸ

Բազկացած է 563 երեսներից

ԳԻՆՆ Է 2 ՐՈՒԲԼ

Վէպի այս հատորի մեծագործառութիւնը պատկանում է բացառապէս Թիֆլիսի «ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌՈՒՆՈՑԻՆ»։ Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով.

„ЦЕНТРАЛЬНАЯ КНИЖНАЯ ТОРГОВЛЯ“ (на Головинскомъ проспектѣ въ д. Мириманова, №№ 3 и 4).

ВЪ ТИФЛИСѢ

2—10

Պատիւ ունեմ յայտնել որ իմ նոր բացած ՖԱԲՐԻԿԱՑՈՒԻՄ լաւ ծխախոտի սիրողները և գործածողները կը գտնեն

ԸՆՏԻՐ ԾԽԱԽՕՏ ԵՒ ՊԱՊԻՐՕՍՆԵՐ

Մաքուր Թիւրքաց, ամենալաւ տեսակների ծխախոտից, առանց որ և է խառնուրդի։ Ես երաշխաւոր եմ որ իմ պատրաստած ծխախոտը կարող է բաւականացնել ամենաքնաիր ձաշակին։ Ծխախոտի գինը, ֆունտը 3 րուբլուց մինչև 10 րուբլի, իսկ պապիրոսների 100 հատը սկսած 1 րուբլուց, մինչև 3 րուբլի։

Գործարանս գտնվում է 3-րդ բաժնում Հոսպիտալի կայարանի մօտ, իսկ մագազինս Արծրունու գալերէում, Վօլցօվի փողոցի վրա, № 3.

Պատիւ եմ համարում այն էլ աւելացնել որ իմ ֆաբրիկայի արդիւնաբերութիւնները կը ծախվեն միմիայն իմ մագազինում։

Գործարանատէր ՇԱՀԻՆԵԱՆՑ

13—25

Թիֆլիսի ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ Թիֆլիսի քաղաքային հասարակութենից 750,000 ր. օբլիգացիաներ հրատարակելու մասին Ֆինանսների մինիստրից 1881 թ. ապրիլի 20-ին հաստատած կանոնների 11 յօդուածի հիման վրա, ներկայ 1882 թուականի ապրիլի 1-ին առաւօտեան 12 ժամին Թիֆլիսի քաղաքային դումայի դահլիճում քաղաքային վարչութեան ներկայութեամբ հրատարակագիծ կը կատարվի քաղաքային օբլիգացիաների հանգչման տոքսաժը 15,300 րուբլի դումարի։ 2—3

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒԻՄՆ

ՄԻՆՉԵՒ ԱՄՍՎԱՅ ՎԵՐՋԸ

ՄԱՏԻՏՆԵՐ 8 կ. զիւժինը, ԾՐԱՐՆԵՐ 3 կ. Հարիւրը, սապօն 3 կ. Հատը, սրնի ԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐ 50 կ., ՇԳԹԱՆԵՐ (նոր ապակուց) ժամացոյցի համար 30 կ., կրաններ 10 կ., ջրի ամաններ 30 կ., կժեր 25 կ., կախարաններ 4 կ., ՖԻԼՏՐԱՆԵՐ 3 ր., ծրծիչներ 1 ր., Հայելիներ 35 կ., վարտիքներ 4 ր., պիջակներ 6 ր., ԱՄԵՈՂՋ ՀԱԳՈՒՍՏ 13 ր., գլխարկներ 1 ր., չը խրջվող վերարկուներ 6 ր., շէհակա 90 կ., ԱՍԵՂՆԵՐ 100 Հատը 8 կ., կանանց և աղամարդկանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 2 ր. 50 կ. զիւժինը, ՄԵՂՐԱՄՈՄ 32 կ. անգլիական ֆաւնտը, կանֆետներ 40 կ. ֆաւնտը, ԴՐԱՊ, տբիկօ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ, բրիտանական մետալի առարկաներ և այլն ԿԻՍԱԳՆՈՎ, մոմեր, մուրաբա և այլն շատ էժան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵՅՈՒ։

5—50

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ЕВРОПЕЙСКІЙ АФРАНЪ ПАЛЕНЪ

ВЪ СКЛАДѢ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

Адресъ магазина: Головинскій проспектъ, домъ Мириманова, № 144 противъ Александровскаго сада, бывшій магазинъ Мелконова, Торговый рядъ.

9—60

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ

Պարսկական պալատական արտիստ

ՐՕԲԵՐՏ ԼԵՆՑ

պատիւ կունենայ Զատկից յետոյ ԱՌԱՋԻՆ ՇԱԲԱԹԸ բաղված մարտի 28-ից մինչև ապրիլի 4-ը տալ ամենայն օր ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ և ՖԻԶԻԿական մեծ ներկայացումներ բոլորովին ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ։

Պ. ՐՕԲԵՐՏ ԼԵՆՑ, *վերջին երկու շաբաթների ընթացքում ներկայացումներ չը տալով, նոր ՍՏԱՑՎԱԾ մի քանի ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ օգնութեամբ պատրաստեց ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐ, որոնք Ռուսաստանի մէջ ոչըրից չեն դուց տուած և որոնք ներկայացնում ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ՄԵԾ ԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ ունենն։*

Ներկայացման սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին։

Ներկայացման սկզբին և անտրակտների ժամանակ կածէ զինուորական ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ պ. Պարիժիկիի առաջնորդութեամբ։

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐԸ և մնացորդների պրօցրամները կարելի է ստանալ ԹԱՏՐՕՆԻ ԿԱՍՍԱՑՈՒՄ ամենայն օր առաւօտեան 10 ժամից։

2—2

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻՏԻՏԷ

ԱՊԱԿԻՆԵՐԻ *գործարանս բացված է և պատրաստում է ՇԻՇԵՐ, ԲԱՆԿԱՆԵՐ, ԲԱՇԿԱԿԱՆ ՇԻՇԵՐ, ԹԼՓԻ ԱՄԱՆՆԵՐ, ամեն տեսակ առարկաներ ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ համար։*

Նոյնպէս ընդունում է պատուէրներ առանձին ձևերի։

Գործարանիս արդիւնքները ԲԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ծախվում են **ՍԻՄԻՆՈՎԻ և ԴԱՎԿԷՅԻ** *կանոտօրայում Թիֆլիսի երկրորդ դիմնազիայի կից։*

ԲԱՐՕՆ **ՖՕՆ-ԿՈՒՉԵՆԲԱԽ**

5—5

վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, *մազերը ամրացնող և նրանց* **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** *վերադարձնող գինը 2 ր. շիշը,* **ՓՕՍՏՕՎ** *ուղարկված 2 ր. 49 կօպ.* **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** *խանութի մէջ*

մի և նոյն տեղը **ԽԻՆԱՑԻ ԻԿ**, *մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին պկասյաի դէմ,* **ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ** *և հոտաւէտ ջրեր և այլն*

99—100

Մէջի փողոց, կաթօլիկեական փողոցի անկիւն № 13.

**Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ, ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՔՆԵՐ 8—30 ր., չամոպաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սուրդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մահաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆաւնտը., կուլաճներ պղնձէ ամաններ, գերմանական երկաթէ էմալով ամաններ. սուրի վալներ մրամօրներ 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլաներ 6—32 ր., սէվօյվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաններ) բէվոլվէրի, սիստար Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրոս և թամբաքու կուշտարօվի գիլդի պապիրոսի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԼՓ (չայ) ԵԳ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բրնկվիա. (սուխար չայու և կաֆէի) էմէմի. կօֆէ էմէմի և միխէլսօնի. ֆեսերբուրգու 40—1 ր. 25 կ. Հայկլիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրօբկայ գինէվամաններին, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) գույթուկ (пухъ), պատնոններ սամովարի և չայու, գանակ չանգալ գանագան ֆաբրիկանների 1 ր. 20 կ.—25 ր. գաժիներ. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. գանակ ջրի 1—60 կ.—12 ր., պանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուլաններ 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօրմիս կարելու մագինայ. Անգլիական ուլեաներ, բրիտանական չայնիկներ, կաֆէնիներ ամենայն տեսակ, Ջազացներ կաֆէի համար, ֆիլտրե—ջուր մաքրելու, կրամամալ կաթօրիկն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակէտ, թուզի փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մահաս, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քաթեռախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիններ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանական գուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չուռ մինչև 45 կ.—5 ր., շամպանններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. Ջուխտ, պղսաոպկաններ վարշավու, ՌԵՋԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գումբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. Ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուսաիկներ, գոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շքի. անդրեր շիրմայու սակրէ, գուտապերչովի և փայտ, շշտկաններ գլխի, շորի, սապկի, պոլի և կարան համար. չուլքի թէղ (бумага) մատկի կօշի և շալէ (гарусъ) ֆեչաակէք մարդկերանց և կանանց, պոդտանններ, քիսաններ, պապիրոսի ամաններ և մներ գոյանաերկրի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կոլո, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՈՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։*

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ մշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՑԵԼ ՏԻՐ ՆԻԿՈՂՈՍՍԱՆՑԻ պահեստում (въ складѣ) մէջի փողոցում կաթոլիկոյ փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հեռաձայ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

19—180

Մէջի փողոց, կաթօլիկեական փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 25 Марта 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнопачальств. гражд. час. на Кавк., Лор.-Мелик. ул., каз. д.

Fonds A.R.A.M